Hay halitá nin Diyos hay kawkanta boy kawkahalita-an (The New Testament Psalms and Proverbs)

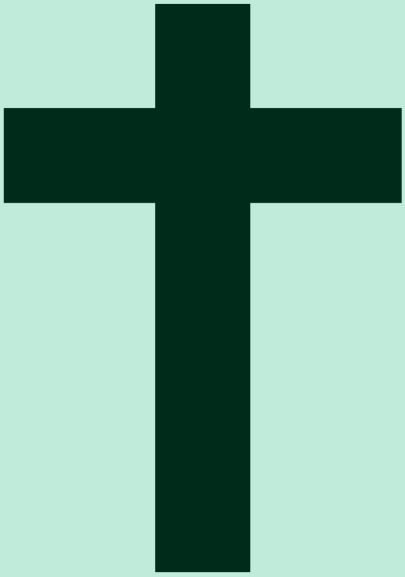

Sambal, Botolan: Hay halitá nin Diyos hay kawkanta boy kawkahalita-an (The New Testament Psalms and Proverbs) New Testament+

Hay halitá nin Diyos hay kawkanta boy kawkahalita-an (The New Testament Psalms and Proverbs)

Sambal, Botolan: Hay halitá nin Diyos hay kawkanta boy kawkahalita-an (The New Testament Psalms and Proverbs) New Testament+

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Botolan Sambal

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025
062b5b5e-5dc7-52fd-b99b-efadb471edf5

Contents

Kawkanta 1
Kawkahalita-an 124
Matiyo 165
Markos 236
Lokas 281
Howan 356
Gawgawà 408
Roma 474
1 Korinto 505
2 Korinto 534
Galasya 552
Ipiso 563
Pilipos 574
Kolosas 581
1 Tisalonika 588
2 Tisalonika 594
1 Timotiyo 597
2 Timotiyo 605
Tito 611
Pilimon 615
Hibriyo 617
Santiyago 641
1 Pidro 648
2 Pidro 656
1 Howan 661
2 Howan 668
3 Howan 669
Hodas 671
Impatnag 674

KAWKANTA

Pa-onan Halità

Habayti ya libron KAWKANTA ay pini-a-agem ya kawkanta boy pawpanalangin. Alwan mimihay tawo ya nanolat nin habayti, boy naboyot ya pana-on nin hinolat bayti. Habayti ya kawkanta boy pawpanalangin ay pini-a-gem nin aw-inalalak ni Israyil para gamiten la ha panhohomamba la ha Diyos. Hin bandan hoyot, habayti ay inlamo ha Masagradoy Kaholatan nin Diyos.

Hari-harì ya klasin kanta ya makit bayri ha libroy habayti. Ma-in kawkantan pamomori boy panhohomamba ha Diyos; pawpanalangin emen tambayan, protiksyonan, boy emen ilibri; pawpamakirawat emen magkama-in kapatawaran; kawkantan pamasalamat ha kawkahampatan ya ginawà nin Diyos; boy pawpamakirawat emen parosawan nin Diyos ya kawka-away. Hay pawpanalangin ya anti bayri ay pansarili boy pangkaganawan; hay kanayon ya panalangin bayri ay ampangipakit nin angkatanam nin mihay tawo no anyay anti ha nakem na. Hay an-ipakit itaman nin kanayon ya panalangin bayri ay panganga-ilangan boy angkatanam nin kaganawan tawo nin Diyos.

Hay kanayon ya ginamit ni Apo Hisos ha panonorò na ay bayri na kinwa ha Kawkanta. Hay nipanolat man nin Bayoy Kasondo-an nin Diyos ay bayri simpri nangwa nin hawhalità ya inholat la ha Masagradoy Kaholatan nin Diyos. Habayti ya libron Kawkanta ay ma-alagà ya libro ya anggamiten nin mawmantotompel ha panhohomamba la ha Diyos pa-ibat hin hato angga hapa-eg.

Hay anti bayri ha libron Kawkanta ay magato boy limampò (150) ya kanta. Habayti ya Kawkanta ay inatag-atag ha limay libro nin ombayri:

Kawkanta 1-41
Kawkanta 42-72
Kawkanta 73-89
Kawkanta 90-106
Kawkanta 107-150

ONAN LIBRO

1

(Kawkanta 1-41)

Ahè ma-ipariho ya tawtawoy mangahampat ha tawtawoy mangala-et

1 Makalmà ya tawoy ahè anhomonol ha tawtorò nin tawtawoy mangala-et, ahè ampanggawà nin anggaw-en nin mawmakasalanan, boy ahè ampakilamo ha mawmanoya-toyà ha Diyos;
2 no alwan hay an-ikaliga na ay hay nakaholat ya Halità nin Pangino-on, boy allo yabi nan ampi-awengen.
3 Hay tawoy ombayri ay ayin imbalag ha po-on kayoy intanem ha pingit lanom ya ahè angkapaltan mamonga ha pana-on nin pamonga. Hay bawbolong nin habayti ay ahè angkalaneh maski ka-ingitan; kayà pirmin nalaboyong. Anyaman ya anggaw-en nin ombayri ya tawo, hiya ay ma-in nin kapalindawayan.
4 Piro hay tawtawoy mangala-et ay alwan ombayro, ta hila ay bilang ha apah ya angka-i-alipad nin angin.
5 Kayà ha allon panonosga nin Diyos ay aghila makalibri ha iparosa na konla, boy aghila makapakilamo ha tawtawoy mangahampat.

6 Tandà nin Pangino-on ya tawtawoy mangahampat kateng pamimiyay
la, boy an-asiwa-en na hila, piro hay tawtawoy ampamiyay ha kala-etan
ay mipalako ha kaparosawan.

2

Hay Arì ya pinilì nin Diyos

1 Antà masyadon ampamahang ya tawtawoy alwan Hodiyo, boy antà
ampagplano hila nin ayin kawkakokowintan bagay?
2 Hay aw-arì ha babon lotà boy ampipamo-on ay nititipon ta ampimimiha
nin komontra ha Pangino-on Diyos boy ha impangakò nay pinilì na.
3 Kayà ombayri ya hinalità la: "Hay sarili tamo ay alihen tamo ha
pamomo-on la; agtamoyna pasakop konla."
4 Banà bayro ha amplanowen la, hay Pangino-on ya anti ha katatag-ayan
ay ampangka-ili konla boy antoya-toya-en na hila.
5 Hapa-eg hay Diyos ay naghalità nin namahang konla. Angkalimo hila
banà bayro ha masyadoy pahang na konla, ya wana,
6 "Hay Arì ya pinilì ko ay inggawà koyna ha bakil ya an-ingaten Siyon ya
masagradoy dogal."
7 Hay an-ipanogò nin Pangino-on ya hinalità nin Arì ya pinilì ay ombayri:
"Hinalità kongko nin Pangino-on, ya wana, 'Hika ya Anak ko; hapa-eg ay
impatnag ko ya hiko ya Tatay mo.
8 Mangawok ka kongko ta kaganawan tawoy alwan Hodiyo ay igwà ko
komo kateng kaganawan anti bayri ha babon lotà ay igwà ko komo nin
pag-ikon mo.
9 Hika ya mamo-on konla nin ma-in kahigpitan, boy sohitosen mo hila
nin bilang kan ampanamek keren.' "
10 Hikawoy aw-arì, pakaronong kawo; hikawo itaman ya ampipamo-on
bayri ha babon lotà, mag-atap kawo.
11 Hay Pangino-on ay pagsirbiyan moyo nin ma-in panggogomalang.
Pakaliga kawon magsirbi kona emen agna kawo pamahangan.
12 Magmaka-aypà kawon homamba kona emen agna kawo mapahangan
boy parosawan nin ikamati moyo, ta hay Pangino-on ay maparan mama-
hang. Makalmà ya kaganawan tawoy ma-in pamahimalà ha Pangino-on.

3

(Habayti ay hinolat ni Dabid hin pinowayowan na hi Absalom ya anak na)

Panalangin nin ampahimalà ha Pangino-on

1 Pangino-on, malakè ya ka-away ko; hay lakè nin angkomontra kongko.
2 Malakè ya ampaghalità nin hay Diyos ay ahè manambay kongko.
3 Piro, Pangino-on, hika ay bilang ha halanggà ya ampakapi-atap kongko;
komo ampangibat ya karangalan ko. Hika ya ampamakhaw nin nakem ko.
4 Hiko ay andoma-ing ha Pangino-on ya anti ha masagradoy bakil, boy
tandà koy anleng-en na ko.
5 Ha pamimirà ko boy pangangatoloy ay ampaka-imata ko nin ayin
dipirinsya ta amprotiksyonan ako nin Pangino-on.
6 Maski liboliboy ka-away ko ya anti ha mamalibot ko ay agko angkalimo.
7 Pangino-on kon Diyos, tandà ko ya anhira-en moy kapangyariyan nin
kaganawan ka-away koy mangala-et emen agla ko mapangno; kayà patoloy
mo kon ilibri.
8 Hay kalibriyan ay ampangibat ha Pangino-on. Dayi, hay tawtawo mo
ay biyan mon kahampatan.

4

(Kanta ni Dabid)

Panalangin simpri nin ampahimalà ha Pangino-on

1 Diyos ko ya ma-in kahampatan, tobayen mo dayi ya an-ipakirawat ko.
Tinambayan mo ko ha kawkagipitan ko; kayà leng-en moy panalangin ko,
ta lalò mo ko dayin ingalowan hapa-eg.
2 Hikawoy tawtawo, anggan makano moyo ko insoltowen? Anggan
makano moyo labiyen ya bawbagay ya ayin kowinta boy homonol ha
alwan peteg?
3 Habayti ya tanda-an moyo: imbokod ako nin Pangino-on nin para kona
ta ma-in akon panlalabi kona. Anleng-en nin Pangino-on ya an-ipakirawat
ko kona.
4 Dapat kawon malimo ha Pangino-on boy itegen moyoy panggawà
kasalanan. Mako kawo ha matinek ya dogal ta sori-en moyon mahampat
ya sarili moyo.
5 Pahimalà kawo ha Pangino-on, boy hay idolog moyo kona ay nararapat
ya pangonsowilowan na.
6 Malakè ya angkalabay nin hila ay magkama-in nin mangaganday bagay.
Pangino-on, mangonsowilo ka dayi konnawen.
7 Hay kaligawan ya inggawà mo kongko ay igit et ha kaligawan nin naka-
alawah boy nakapilimpeh nin malakè ya pamamangan.
8 Ha oras nin hiko ay mirà boy matoloy ay ma-in akon katinekan; agko
mapangno ta hika, Pangino-on, ya mangilibri kongko.

5

(Kanta ni Dabid)

Panalangin nin an-omasa ha Pangino-on

1 Pangino-on, leng-en moy panalangin ko, boy dayi ma-intindiyan mo ya
labay kon totolen ya agko makwan halita-en.
2 Arì ko ya Diyos ko, leng-en mo dayi ya an-ida-ing kon an-ipanalangin
komo ya tambay.
3 No bayombokah ay angkalengè mo ya bosis koy ampanalangin komo;
no anhomilà anay allo ay an-anti-en koy tobay mo ha panalangin ko komo.
4 Hika ya Diyos ay ahè angkatowà ha kala-etan, boy agmo ampayagan
nin makapakarani komo ya mangala-et.
5 Agmo simpri ampayagan nin makapaki-arap komo ya mangahambog,
boy angka-inakitan moy kaganawan ampipanggawà nin kala-etan.
6 Amparosawan mon apo-en ya ampipagbongkok kateng manga-ilig
mamatin tawo boy mangaha-ol.
7 Piro hiko, banà ha masyadoy ingangalo moy ma-in panlalabi ay
lomo-ob ako ha masagradoy bali mo ta homamba ko komo nin ma-in
panggogomalang.
8 Pangino-on, banà ta ma-in akon kawka-away ay pangonawan mo ko
nin kompormi ha kahampatan mo, boy ipatnag mo kongko no anyay labay
mon gaw-en ko.
9 Hay anhalita-en nin kawka-away ko ay ahè mapahimala-an, ta hay
labay lan bongat ay kahira-an. Hay bebey la ay emen ha abirtoy tinabon
ya anhomngaw, ta hay aw-ilgo la ay poro panloloko.
10 Diyos ko, sintinsyawan mo hilan parosawan. Dayi, hay pawplano lay
mangala-et ay mipabira konla. Agmo hila payagan nin makapaki-arap
komo, ta hila ay masyadon makasalanan boy angkomontra komo.

11 Piro kaganawan dayi nin ampahimalà nin hika ya mangi-atap konla
ay paligawen mo; hila dayi ay ayin tegen ha pagkanta banà ha katowa-an
la. I-atap mo hila emen lomiga ya ampipanlabi komo.
12 Hika, Pangino-on ay ampamolalag ha tawtawoy mangahampat; hay
ingangalo mo ay ampambi konlan protiksyon ta habaytoy pinagkahalanggà
la.

6

(Kanta ni Dabid)

Panalangin nin ampangawok tambay

1 Pangino-on, agmo ko ha-aren nin pahang mo, boy agmo ko parosawan
no ampamahang ka.
2 Pangino-on, ingalowan mo ko ta makapey ya nawini ko; pakahampaten
mo ko ta mabyat ya angkatanam ko.
3 Ombayro simpri ha nakem ko ya masyadon angkagolo. Pangino-on,
anggan makano mo ko pa-olayan bayri ha angkatanam ko?
4 Pangino-on, alang-alang ha ingangalo moy ma-in panlalabi, pakarani
ka kongko ta ilibri mo ko emen agko mati,
5 ta no mati ko boy no mipalako ko ha dogal nin nikati, bayro ay ayin
mamanemtem komo ni mamori komo.
6 Mapagal akoyna ha pan-agol nin banà ha angkatanam ko; kayà
yabiyabi, hay pamira-an ko ay angkabahà nin lowà ko.
7 Banà ha panangih ko, hay mata ko ay mabereg ana nin bilang ha mata
nin tawoy mato-ayna. Habayti ay kagagaw-an nin kawka-away ko.
8 Pakarayò kawo kongko, hikawoy ampipanggawà nin kala-etan, ta
nilengè nin Pangino-on ya an-itangih kon ida-ing kona.
9 Hay da-ing ko kona ay nilengè na, boy ampinto-o ko nin hay
pawpanalangin ko ay antobayen na.
10 Dayi, kaganawan ka-away ko ay mareng-eyan boy mikalito. Antimano
dayi, hila ay mipagbiran mog-alih nin banà ha kareng-eyan la.

7

(Habayti ay kanta ni Dabid ya kinanta na ha Pangino-on ay tongkol ha
ka-away na ya hi Kos ya inalalak ni Binhamin)

Panalangin emen magkama-in katoynongan

1 Pangino-on kon Diyos, napakarani ko komo ta anti komo ya kalibriyan
ko. Ilibri mo ko ha kaganawan nin labay mamadya-dyà kongko,
2 ta maka gitan la kon gibakgibaken nin ayin imbalag ha anggaw-en nin
liyon. No mangyari baytoy ombayro ay ayin mangilibri kongko.
3 Pangino-on kon Diyos, no warì ta ma-in akon ginawà ya mala-et ya
bilang ha ombayri: no nangwa ko nin alwa kon ikon,
4 no nagtraydor ako ha amigo ko, o no namayani ko ha ka-away nin ayin
bara-nan
5 ay ayin balin kamaten akon dakpen nin kawka-away ko, biha patyen
boy ibalag lay bangkay ko ha gabok.
6 Pangino-on, biliwen moy ampangyari kongko; masyadoy pahang
kongko nin kawka-away ko. Ipakit mo dayi itaman konla ya pahang mo.
Diyos ko, asikasowen mo ko dayin tambayan emen mangyari ya kalabayan
moy katoynongan.
7 Mamititipon kan malakè ya tawo ta hika ya anti ha katatag-ayan ya
mamo-on konla.

8 Hika, Pangino-on, ya manosga nin kaganawan tawo. Kompormi ha
kahampatan ko, panosga mo kongko ay paptegan mo konla ya ayin akon
mala-et ya ginawà.
9 Dayi, pategenen moy kala-etan nin tawtawoy mangala-et, balè hay
tawtawoy mangahampat ay pakatibayen mo ha kahampatan la. Hika ya
Diyos ya ma-in kahampatan ya ampakatandà nin nakem boy ka-ihipan nin
tawtawo.
10 Diyos ya pinagkahalanggà ko ya ampangi-atap kongko. An-ilibri nay
tawtawo ya mahampat ya pagnanakem.
11 Hay panonosga nin Diyos ay makatoynongan; hiya ay pirmin
mapahang ha tawtawoy patoloy ha panggawà kala-etan.
12 No hay tawtawo ay ahè maghehe ha kawkasalanan la, hay gaw-en nin
Diyos ay ombayri: pataremen nan i-ahà ya kowinta hondang na, ihandà
nay kowinta bayì na,
13 boy hay kowinta yawò nay impabayah ya miha ha kowinta aw-armas
nay ampakamati ay nakapatoyò ana konla.
14 Biliwen moyoy mala-et ya tawo ya ampangihip nin manggawà kala-
etan; hay amplanowen na ay kagolowan boy panloloko.
15 Hiya ay nangotkot nin malalè ya lobot emen pakarabo-an nin kanayon,
piro mismon hiya ya narabò bayro ha lobot ya kinotkot na.
16 Kayà hiyan mismo ya nagdosa ha kala-etan nin gawgawà na; hiya
simpri ya nakatanam nin hatoy labay nan ipatanam ha kanayon.
17 Hiko ay magpasalamat ha Pangino-on banà ha kahampatan na, boy
magkanta ko nin pamomori ha Pangino-on ya Pinakamakapangyariyan.

8

(Kanta ni Dabid)

Hay kapangyariyan nin Pangino-on ay ampipatnag ha kaganawan dogal

1 Pangino-on ya Pangino-on nawen, hay kapangyariyan mo ay ampipat-
nag ha kaganawan dogal ha babon lotà.
Hay kagandawan mo ya ahè mapantayan ay nipatnag angga ha katatag-
ayan.
2 Hay mangayamò ya aw-anak boy kawkolaw ay ampipagkantan
pamomori komo. Banà bayri, hika ay emen ha matibay ya dipinsa ya
makapategen nin kawka-away mo.
3 No ampaninglà ako ha langit ya ginawà mo ta angkakit koy bowan boy
bawbito-en ya ingkolokar mo
4 ay an-ihipen ko no anya ya tawo ta ampanemtemen mo boy ampa-
alaga-an mo.
5 Balè ginawà mo ya nin ma-aypà ha aw-anghil boy intag-ay mo ya nin
pinarangalan nin emen ha arì.
6 Kaganawan bagay ya ginawà mo ay inggawà mo ha hilong kapang-
yariyan na,
7 bilang ha tawtopa, bawbakà, aw-ayop ya mangahilib,
8 mawmanokmanok, kawkonà, boy kaganawan ma-in biyay ya anti ha
dagat.
9 Pangino-on ya Pangino-on nawen, hay kapangyariyan mo ay ampipat-
nag ha kaganawan dogal ha babon lotà.

9

(Kanta ni Dabid)

Pasasalamat ha kahampatan panonosga nin Diyos

1 Pangino-on, hika ay poriyen ko nin leseb ha nakem ko, boy ibabalità
ko ya kawkapapa-ispantay bagay ya ginawà mo.
2 Banà komo ay magkanta ko nin ma-in kaligawan. Magkanta ko et nin
pamomori komo, Pangino-on Diyos ya Pinakamakapangyariyan.
3 Hay kawka-away ko, makit la kan bongat ay matombah hilayna anggan
mati.
4 Hika ya mahampat ya manonosga ay ampiknò ha trono boy hinos-
gawan mo ko nin hiko ay ayin ginawà ya mala-et.
5 Sinintinsyawan moy tawtawoy ahè antompel komo boy inapò moy
mangala-et; kayà hila ay agana panemtemen anggan makakanoman.
6 Hay kawka-away nawen ay pina-anggawan mo; hinirà moy sawsiyodad
la, boy hila ay talagan agana panemtemen.
7 Hay pamomo-on balè nin Pangino-on ay anggan makakanoman. Hay
trono na ay inhandà na para pikno-an nan manosga.
8 Hay panonosga nin Pangino-on ha tawtawo bayri ha babon lotà ay
kompormi ha kahampatan na boy makatoynongan.
9 Hay Pangino-on ay mapahimala-an ya dipinsa; kayà hay tawtawoy
angka-apih ay ampakarani kona.
10 Hay nakabalay komo ay ampahimalà komo, ta hika, Pangino-on ay ahè
ampama-olay ha ampakarani komo.
11 Magkanta kawon pamomori ha Pangino-on ya anti ha dogal ya an-
ingaten Siyon. Hay tongkol ha ginawà na ay ibabalità moyo ha kaganawan
tawo ha babon lotà.
12 Hay Pangino-on ay ampamarosa ha namarayà; ampanemtemen nay
tawtawoy inapih boy agna ampa-olayan ya an-ipakirawat la kona.
13 Pangino-on, biliwen moy pamadya-dyà kongko nin kawka-away ko;
ingalowan mo ko nin ayowen ha kamatyan.
14 Ilibri mo ko emen ko ma-ibalità ha tawtawo ha siyodad ya an-ingaten
Siyon ya pamoriyan komo. Bayro ay magtowà ako ha pangilibri mo
kongko.
15 Hay tawtawoy ahè antompel komo ay kowinta narabò ha malalè ya
lobot ya kinotkot la ya para karabo-an nin kanayon, boy hilan mismo ya
kowinta nahagep nin bateng ya ingkanà la.
16 Hay Pangino-on ay angkabalayan ha matoynong ya panonosga. Hay
tawtawoy mangala-et ay angkahagep ha sarili lan kagagaw-an.
17 Hila ay mipalako ha dogal ya kaparosawan kateng kaganawan tawoy
ahè ambomalay ha Diyos.
18 Hay ampanga-ilangan ay ahè ampa-olayan nin Diyos, boy hay an-
asawan nin aw-apih ay magkama-in nin katoparan ta hay pagka-apih la
ay ahè manatili anggan makakanoman.
19 Pangino-on, pakarani ka kongko, boy agmo payagan nin mangyari
ya maski anyay plano nin tawo ya kontra komo. Hika ya manosga ha
tawtawoy ahè antompel komo.
20 Biyan mo hila, Pangino-on, nin kalimowan emen la matanda-an ya
hila ay tawtawon bongat.

10

Pamakirawat nin tambay

1 Pangino-on, antà pinakarayo-an mo ko, boy antà pina-olayan mo ko ha
pana-on nin kawkagipitan ko?

2 Banà ha pagmalhay nin tawtawoy mangala-et ay ampadya-dya-an lay
aw-apih; mismon hila dayi ya mahagep nin sarili lan kagagaw-an.
3 Hay mala-et ya tawo ay an-ipaghambog nay kala-etan ya annakemen
na. Hiya ay makamkam boy andodosta-en nay Pangino-on.
4 Ha pagmalhay nin mala-et ya tawo ay agna ansikapen nin mabalayan
ya Diyos. Hay an-ihipen na boy anhalita-en na ay ombayri: "Agko
parosawan nin Diyos boy ayin yan paki-emenan kongko."
5 Hay gawgawà nin mala-et ya tawo ay panay kala-etan. Agna an-
intindiyen ya panonosga nin Diyos boy kaganawan ka-away na ay antoya-
toya-en na.
6 Hay anhalita-en na ha sarili na ay ombayri: "Hiko ay manatilin matibay
boy agko magkama-in kagolowan."
7 Hay anhalita-en na ay panay panenebey, kabongkokan, boy pagba-
bantà. Hay antotolen na et ay poro kagolowan boy kala-etan.
8 Hiya ay ampagtagò ha dawdogal ya mangarani ha bawbanowa, ta bayro
ya mangabang nin tawtawoy patyen na maski ayin ginawà ya kontra kona.
Hiya ay sikriton ampangimaton nin hatoy tawtawoy labay nan patyen.
9 Hiya ay bilang ha liyon ya ampa-ihalimbeng nin ampangabang, ta
ampangantì yan mahagep nay ayin pakakaya. Hiya ay bilang simpri ha
mangangaho ya ampangibalombon ha bateng na; no nakarakep yayna ay
anggitan nan ipakarayò.
10 Banà ha kakhawan na, hay angkahagep nay tawo ya ayin pakakaya
ay kowinta angka-ipatombah na.
11 Hay anhalita-en nin mala-et ya tawo ha sarili na ay ombayri: "Agko
an-asikasowen nin diyos; kayà agna angkakit ya anggaw-en ko."
12 Pangino-on kon Diyos, pakarani kan manambay ha ampika-apih; agmo
hila dayi pa-olayan.
13 Antà andodosta-en nin mala-et ya tawo ya Diyos? Antà anhalita-en na
ha sarili na ya agya parosawan nin Diyos?
14 Piro, Pangino-on, angkakit moy kaganawan; an-asikasowen moy
ampipagdanas nin ka-irapan boy kalele-an; kayà amparosawan moy
ampipanggawà nin mala-et konla. Hay ayin pakakaya ay ampakopkop
komo ta hika ya ampanambay ha ampipanga-ilangan.
15 Pategenen moy mangala-et ha panggawà lan kala-etan; parosawan mo
hila ha kaganawan kala-etan ya ginawà la.
16 Hay Pangino-on ay Arì anggan makakanoman. Hay kawka-away nin
Diyos ya anhomamba ha alwan peteg diyos ay agana makit ha dogal ya
impangakò nin Diyos ha aw-inalalak ni Israyil.
17 Pangino-on, nalengè moyna ya panalangin nin ampika-apih; am-
pakhawen moy nakem la boy anleng-en moy an-ida-ing la.
18 Andipinsawan moy aw-olila boy ampika-apih emen hay kapara lan
tawo ya ma-in simprin kamatyan ay agana makab-in kalimowan konla.

11

(Habayti ay hinolat ni Dabid)

Pahimalà ha Pangino-on

1 Hay kalibriyan ko ay an-ipahimalà ko ha Pangino-on. Kayà ayin
kowinta no halita-en moyo man kongko ya ombayri: "Mog-alih kayna nin
bilang ha manokmanok ya anlompad nin mako ha bakil,
2 ta hay tawtawoy mangala-et ay nakapatoyò anay yawò la, ta pana-en
lay tawtawoy mangahampat nin ayin makatandà.

3 Anya ya magawà nin tawtawoy mangahampat no ayin katinekan boy
ayin ka-ayosan?”
4 Hay Pangino-on ay anti ha masagradoy bali na, boy hay trono na ay anti
ha katatag-ayan ha kama-inan na. An-imatonan nay tawtawo boy tandà
nay anggaw-en la.
5 Anhoboken nin Pangino-on ya tawtawoy mangahampat; balè hay
tawtawoy mangala-et boy tawtawoy labaylabay ya kagolowan ay talagan
angka-inakitan na.
6 Masyadoy iparosa ha tawtawoy mangala-et ta hila ay kowinta oranen
nin apoy boy asopri. Hay pahang nin Diyos konla ay emen ha pagka-amot
angin ya ampakahirà nin kaganawan.
7 Hay Pangino-on ay mahampat; kayà anlabiyen nay ampipanggawà nin
kahampatan, boy hay ampipanhomonol kona ay makakit kona.

12

(Kanta ni Dabid)

Pamakirawat simpri nin tambay

1 Manambay ka, Pangino-on, ta ayin anan natilà ya mahampat ya tawo;
ayin ana simprin tawoy tapat.
2 Kaganawan tawo ay ampibobongkokan ana boy hay anhalita-en la ha
miha ta miha ay pawpangoto-otò.
3 Pategenen mo dayi, Pangino-on, ba-in ya tawtawoy ampaghalità nin
pawpangoto-otò boy kawkabongkokan.
4 Hay anhalita-en la ay ombayri: “Maghalità kayi anggan labay nawen,
boy ayin nin makapategen konnawen. Ma-in warì makadikta konnawen
nin halita-en nawen?”
5 Hapa-eg, hinalità nin Pangino-on, ya wana, “Banà ha pagka-apih
boy pandodoma-ing nin ampipanga-ilangan ay pakarani ko konla, ta hay
naboyot laynan anhangaren ya protiksyon ay igwà ko konla.”
6 Hay pawpangakò nin Pangino-on ay mapahimala-an, ta habayti ay
bilang ha talagan pilak ya kapitoy bisis nin hinobok nin imparaan ha apoy
emen mag-in poro.
7 Pangino-on, pirmi mo kayin ilibri boy i-atap ha tawtawoy mangala-et.
8 Hay tawtawoy mangala-et ay anti ha maski ayrin dogal bayri ha babon
lotà, boy balang miha ay an-ipagmapori ya kala-etan.

13

(Kanta ni Dabid)

Pandoma-ing nin tambay

1 Pangino-on, bilang mo koynan niliwawan. Anggan makano mo ko
nin ahè sisipanowen? Ayin ana nayì angga ya pamakaliwa mo kongko?
Anggan makano mo ko pa-olayan?
2 Anggan makano ko te-ehen bayti ya kadya-dya-an ya ampambin kalele-
an ha nakem ko nin allo-allo? Anggan makano nin hiko ay pirmin matalo
nin ka-away ko?
3 Pangino-on kon Diyos, pakaraniyan mo ko boy tobayen; pakhawen mo
ko emen agko mati.
4 No ombayroy gaw-en mo kongko ay ahè mahalità nin ka-away ko ya
tinalo na ko, boy hay ampipanggolo kongko ay ahè mipagtowà ta agla ko
nara-eg.

5 Hiko ay ampahimalà ha ingangalo mo ya ma-in panlalabi, boy hay towà
nin nakem ko ha pangilibri mo kongko.
6 Kantawan koy Pangino-on ha kahampatan na kongko.

14
(Ma-arì ikompara ha Kanta 53)

(Habayti ay hinolat ni Dabid)

Ayin tawoy mahampat

1 Hay tawoy maghalità ha sarili na nin, "Ayin Diyos!" ay talagan tangah.
Hay gawgawà nin tawtawoy ombayro ay talagan mala-et boy poro kala-
etan; ayin ana konla nin ampanggawà kahampatan.
2 Hay Pangino-on ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na ay ampan-
longlong nin ampangimaton no ma-in et nin tawtawoy ampaka-intindi boy
ampag-apeh nin makatandà nin tongkol ha Diyos.
3 Kaganawan ay ahè labay pakarani ha Diyos ta ampagpakala-et hila.
Ayin ampanggawà nin kahampatan; ayin ni miha.
4 Hay pastang nin Pangino-on ay ombayri: "Kaganawan nayì nin
ampanggawà kala-etan ay ayin tinandà? Hay tawtawo ko ay anggaw-an
lan mala-et, boy aghila ampakirawat kongko."
5 Hay mangala-et ay masyadon nikalimo ta hay Diyos ay anti ha
tawtawoy ma-in kahampatan.
6 Ampagsistiyan nin mangala-et ya pawplano nin aw-apih, piro hay aw-
apih ya ma-in pamahimalà ha Pangino-on ay an-i-atap na.
7 Dayi, hay Pangino-on ay mangilibri nin Aw-israylita. No mambin oman
ya Pangino-on nin ka-inomayan ha tawtawo na, hay aw-inalalak ni Hakob
ya ayin kanayon no alwan Aw-israylita ay mipagtowà.

15

(Kanta ni Dabid)

Hay dapat pag-ogali-en nin tawo ya labay makilamo ha Diyos

1 Pangino-on, hinoy karapatdapat nin pa-iri ha bali mo? Hinoy
karapatdapat nin pa-iri ha masagradoy bakil ya kama-inan mo?
2 Hay karapatdapat nin pa-iri bayro ay ombayri: ayin kapintasan,
ampanggawà kahampatan, boy ampaghalità kaptegan nin leseb ha nakem;
3 ahè ampaghalità nin paninirà nin kanayon, ahè ampanggawà nin mala-
et ha aw-amigo na, boy ahè ampangitotoltotol nin tongkol ha kapara na;
4 angka-inakit ha tawoy mala-et, piro hay ampipanggomalang ha
Pangino-on ay amparangalan na; maronong tomopad ha pangakò maski
ikalogih na;
5 ahè ampama-otang nin patobo-an, boy ahè ampasohol para manistigos
nin kontra ha ayin kasalanan.
Hay anggomawà nin ombayri ay manatilin matibay ha Diyos.

16

(Habayti ay hinolat ni Dabid)

Panalangin nin ma-in pamahimalà ha Pangino-on

1 Pangino-on, i-atap mo ko ta an-ipahimalà ko komo ya kalibriyan ko.
2 Ombayri ya hinalità ko ha Pangino-on ko: "Hika ya Pangino-on ko;
kaganawan ikahampat nin biyay ko ay ampangibat komo."

3 Tongkol ha nag-in tawtawo nin Diyos bayri ha babon lotà, hila ay
marangal boy ampakapakonsowilo kongko.
4 Hay ampakon homamba ha alwan peteg diyos ay ampahanan lay kalele-
an la; kayà agko ma-arì makilamo konla ha pangidolog la, boy agko ma-arì
homamba ha alwan peteg diyos ya anhambawan la.
5 Pangino-on, hika ya kaganawan ha biyay ko, boy an-igwà moy ka-
ganawan panganga-ilangan ko; kateng biyay ko ay hika ya ampangoligtan.
6 Hay an-igwà mo kongko ay pagkahampat ya agko makwan ihipen.
7 Amporiyen koy Pangino-on ya ampangitoto kongko; maski yabi ay hiya
ya ampanorò ha nakem ko.
8 Hay Pangino-on ay pirmi ha nakem ko; banà ta anti ya ha dani ko ay
manatili akon matibay kona.
9 Banà bayri, hay nakem ko ay ampagtowà boy hay sarili ko ay ma-in
kasigorowan.
10 Hay kalolowa ko ay agmo payagan mipalako ha dogal nin nikati; agmo
simpri payagan nin mabolok ya nawini ko ta hiko ay tapat komo.
11 Hika ya mangitorò kongko nin daan ya palako ha biyay ya ayin
anggawan; banà ta anti ka bayro, hiko ay magkama-in nin masyadoy
kaligawan, boy habayti ya kaligawan ay anggan makakanoman.

17

(Panalangin ni Dabid)

Panalangin nin tawoy ahè ampanggawà kasalanan

1 Pangino-on, asikasowen mo ko boy leng-en moy an-ida-ing ko komoy
makatoynongan. Pakaleleng-en moy panalangin ko ya leseb ha nakem ko.
2 Ha panosga mo kongko ay paptegan mo dayi ya hiko ay ayin ginawà
ya mala-et, ta hika ya magtandà no anyay tamà.
3 Tandà moy nakem ko boy maskin yabi ay ampakarani ka kongko ta
an-imatonan mo ko. Hiko ay sinorì mo piro ayin kan nakit ya kala-etan
kongko. Ninakem ko ya agko makapagkasalanan ha paghahalità ko.
4 Tongkol ha mala-et ya gawgawà nin tawtawo ay na-i-atap koy sarili ko
ha magoloy pamamaraan banà ha hawhalità mo.
5 Hiko ay ampamiyay nin kompormi ha an-itorò mo kongko, boy agko
ampa-alilihan bayto.
6 Andoma-ing ako komo, Diyos ko, ta tandà ko ya pirmi mo kon
antobayen. Asikasowen mo ko boy pakaleleng-en moy anhalita-en ko.
7 Hika ay ampangilibri ta makapangyariyan ka; kayà hay ahè makwan
ihipen ya ingangalo moy ma-in panlalabi ay ipatnag mo konnawen nin
ampahimalà komo emen agkayi mapangno nin kawka-away nawen.
8 I-atap mo ko nin bilang ha pangi-atap nin mata, boy kopkopen mo ko
9 emen hay tawtawoy mangala-et boy kawka-away koy nakapalibot
kongko ya labay mamati kongko ay ahè makapangno kongko.
10 Hila ay ayin ingangalo boy hay anhalita-en la ay kahambogan.
11 Maski ayri ko mako, hila ay nakapalibot kongko, boy ampaka-
i-imatonan la ko ta ampag-aralan la no pangno la ko mapatalo nin
ipatombah.
12 Hila ay bilang ha lawliyon ya nakangangaynan mangnga-ngà kongko,
boy bilang ha aw-oybon liyon ya ampa-ihalimbeng nin ampangabang.
13 Pakarani ka kongko, Pangino-on, ta harangen mon talowen ya kawka-
away ko, boy gamiten moy kowinta hondang mo ha pangilibri mo kongko
ha mangala-et.

14 Pangino-on, ilibri mo ko nin kapangyariyan mo ha ombayroy tawtawo,
ta hila bayto, hay pag-asa la ay bayrin bongat ha babon lotà. Maski
ombayro hila, hay panganga-ilangan la ay ampangibat komo. Hay aw-
anak la ay ahè ampagkakolang, boy ma-in hilan nakalimpey kamama-in
ya para ha aw-anak la.
15 Hiko balè, banà ha kahampatan ya inggawà mo kongko, Pangino-on,
pangati ko ta mabiyay akon oman, makit katan bongat arap-arapan ay
kontinto koyna.

18
(Ma-arì ikompara ha 2 Samwil 22:1-51)

(Habayti ya kinanta ni Dabid ha Pangino-on hin inlibri ya nin Pangino-on
ha ka-away na ya hi Arì Sawol boy ha kanayon et ya kawka-away na.)

Kanta ni Dabid ya tongkol ha pananalo na

1 Pangino-on, anlabiyen kata nin leseb ha nakem ko boy hika ya
ampamakhaw kongko.
2 Hay Pangino-on ay kowinta malhay ya bato ya ampambin protiksyon
boy dipinsa kongko; hiya ya ampangilibri kongko. Banà ta kowinta malhay
ya bato ya Diyos ko ay hiya ya ampahimala-an ko nin mangilibri kongko.
Hiya simpri ya pinagkahalanggà ko. An-idipinsa na ko boy anti kona ya
kalibriyan ko.
3 Hiko ay ampakirawat ha Pangino-on ya nararapat poriyen; banà ha
pamakirawat ko kona ay an-ilibri na ko ha kawka-away ko.
4 Hay kapapa-hal ko ay dilikado ta hiko ay emen an-akayen nin
kamatyan.
5 Talagan ampamiligro ko ta bilang akon andomani ha dogal nin nikati.
6 Banà ha ka-irapan ya andanasen ko, hiko ay nakirawat ha Pangino-
on; dinoma-ing ako ha Diyos ko nin tambayan na ko. Ha pandodoma-ing
ko, hay bosis ko ay nalengè nin Diyos ha kama-inan na, boy nilengè nay
inda-ing ko kona.
7 Hapa-eg, hay babon lotà ay na-eyeg ta nanlayon; hay pampatibay nin
bawbakil ay nikagalaw, ta hay Diyos ay namahang.
8 Ha kapahangan na ay ma-in ahok ya nilomwah ha kowinta balongoh
na, boy ha kowinta bebey na ay ma-in anlomyab ya apoy ya nilomwah.
9 Hiya ay nag-aypà nin nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan na ya
hay antoklowan na ay makodpaw ya leem.
10 Hiya ay bilang anlompad nin mabilis, ta hay ampantan kona ya mihay
klasin anghil ya an-ingaten kirobin ay angka-i-alipad nin makhaw ya angin.
11 Hiya ay nahalimbengan nin mareglem ya leem; hay makodpaw ya
leem nin oran ay nakapalibot kona.
12 Ha arapan na ay ma-in nilomway kilat ya ma-in lamoy yilo boy apoy
ya namihahabwag nin hatoy makodpaw ya leem.
13 Hay Pangino-on ay namakorol nin ma-in lamoy yilo boy apoy; hay
bosis nin Pinakamakapangyariyan ya Pangino-on ay nalengè.
14 Hay kawka-away na ay kowinta pinanà na anggan hila ay nangapiha-
habwag, boy nangilat anan nangilat ya nangibalombon konlan nog-alih.
15 Banà bayro, hay dagat ay binomabo, boy hay pampatibay nin lotà ay
nipatnag. Ombayroy nangyari, Pangino-on, hin hina-ad mon pahang mo
ya kawka-away mo.

16 Hay Pangino-on ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na ay nangilibri
kongko ha ka-irapan nin bilang ha tawo ya angkalemeh ha malalè ya
lanom.
17 Hiya ya nangilibri kongko ha makapangyariyan ya ka-away ko; inlibri
na ko ha kawka-away ko ya ampipag-inakit kongko boy mangakhaw
kongko.
18 Hin anti ko ha kagipitan, hila ay napakarani kongko ta kalabanen la
ko, piro Pangino-on ya nangalalay kongko.
19 Hiko ay inalih na ha piligroy dogal ta inggawà na ko ha ma-aliwahway
dogal; inlibri na ko ta hiya ay nangonsowilo kongko.
20 Hay pangilibri kongko nin Pangino-on ay kowinta primyo ko banà ha
kahampatan ko, boy banà ta ayin yan nakit ya ginawà koy kasalanan ha
kawka-away ko.
21 Hinonol koy an-ipanogò nin Pangino-on, boy agko hinomowawì ha
Diyos ko.
22 Gineperan koy kaganawan nin an-ipanogò na, boy ayin akon ahè
hinonol ha an-imanda na.
23 Ha tegteg na ay ayin akon kamali-an ta in-atap koy sarili ko ha
panggawà nin kala-etan.
24 Inlibri ko nin Pangino-on banà ha kahampatan ko, boy banà ta ayin
yan nakit ya ginawà koy kasalanan ha kawka-away ko.
25 Hika, Pangino-on ay tapat ha tawoy tapat, boy ha tawoy ahè
ampagkakanwarì nin hiya ay mahampat ay an-ipakit moy kahampatan
mo.
26 Ha tawoy malinis ya pagnanakem ay an-ipakit moy kalinisan nakem
mo; ha tawo balè ya ayin gawà ya mahampat, hay anggaw-en mo kona ay
kompormi ha anggaw-en na.
27 Hay tawtawoy apih ay an-ilibri mo, piro hay tawtawoy mapagmalhay
ay an-i-aypà mo.
28 Hika, Pangino-on, ya ampambin hawang ha nakem ko; hay anti ha
biyay ko ya karegleman ay Pangino-on kon Diyos ya ampambin hawang.
29 Hika simpri ya ampambi kongkon hokaw nin mandawohong nin
lomaban ha kawka-away ko; hika et ya ampambi kongko nin kakhawan
emen ko mahirà ya dawdipinsa la boy mapatalo ko hila.
30 Hay gawgawà nin Diyos ay ayin kapintasan; napaptegan ko ya hay
hawhalità na ay ma-asawan. Hiya ya pinagkahalanggà nin kaganawan
ampakarani kona ya ampanga-ilangan nin protiksyon na.
31 Ayin kanayon ya Pangino-on no alwan Diyos; hay Diyos ya kowinta
malhay ya bato ay ampambin protiksyon kontamo.
32 Diyos ya ampamakhaw kongko, boy hiya ya ampanambay kongko
emen hay gawgawà ko ay ahè mapintasan.
33 Banà ta Pangino-on ya ampangalalay kongko, ha pamomowayo ko nin
omiwas ha kawka-away ko, hay kawkorang ko ay sigorado nin bilang ha
pamomowayo nin oyha palako ha toktok bakil.
34 Ansanayen na ko emen ako mag-in handà ha pamakilaban; ambiyan
na kon kakhawan emen hay pinakamatyà ya bayì ay magamit ko.
35 Hika, Pangino-on, ya pinagkahalanggà ko ya nambi kongkon kalib-
riyan. Banà ta hika ya nangalalay kongko ay agko napangno, boy nagkama-
in akon ka-inomayan ta pinolalagan mo ko.
36 Ha pamomowako ko ay ayin anan maka-abalà kongko boy ayin anan
makapipatombah kongko.

37 Hapa-eg, kinamat koy kawka-away ko; agko hila tinegnan anggan agko
hila na-apò.
38 Banà ha ginawà ko konla ay aghilayna nin maka-ibangon, ta anti
hilayna ha hilong kapangyariyan ko.
39 Hika, Pangino-on, ya nambi kongko nin kakhawan ha pamakilaban,
boy pinahokò mo kongko ya kawka-away ko.
40 Pinapowayo moy kawka-away ko, boy hay ampipag-inakit kongko ay
tinalo ko.
41 Hila ay nangingat nin tambay, piro ayin nangilibri konla; nangingat
hila simpri ha Pangino-on, piro agna hila tinobay.
42 Banà ta natalo ko hila, hila ay nipampowayon nog-alih nin bilang ha
gabok ya in-alipad nin angin; hila ay niyabokyabok ko nin bilang ha pità
ha dawdaan.
43 Inlibri mo ko ha kawka-away ko ha panogod la kongko para kalabanen,
boy ginawà mo ko nin mamo-on ha nawnasyon ya hay tawtawo bayro ay
agko pon balay piro hapa-eg, hila ay angkasakopan koyna.
44 Pamakalengè lan halita-en ko ay honolen la ko; kateng dawdayowan
ay ipasakop lay sarili la kongko.
45 Hay dawdayowan ay nikadiskorahi; kayà lomwah hilan ampipameg-
peg ha ginawà lay dipinsa ya pagkobliyan la.
46 Hay Pangino-on ay angkabiyay; hiya ya kowinta malhay ya bato ya
protiksyon ko ay poriyen. Hay Diyos ya nangilibri kongko ay parangalan.
47 Hiya ya Diyos ya ampamaweh ha kawka-away ko ha mala-et ya ginawà
la kongko, boy hiya ya ampamahokò nin tawtawo kongko.
48 Hiya simpri ya ampangilibri kongko ha kawka-away ko.

Hika, Pangino-on, ya nambi kongkon panalo ha kawka-away ko, boy in-
atap mo ko ha tawtawoy mapanggolo.
49 Kayà, Pangino-on, hika ay pasalamatan ko nin malengè nin tawtawo
ha nawnasyon, boy magkanta ko nin pamomori komo.
50 Hay Diyos ay nambin masyadoy pananalo ha ginawà nan arì boy
impakit nay ingangalo na ya ma-in panlalabi ha pinilì na ya ayin kanayon
no alwan hiko ya hi Dabid boy ha aw-inalalak ko anggan makakanoman.

19

(Kanta ni Dabid)

Hay kagandawan nin gawgawà nin Diyos

1 Hay langit ay ampangipatnag nin kagandawan nin Diyos, boy bayro
angkakit ya gawgawà na.
2 Balang allo ay ma-in kahonoy yabi; maski allo o yabi, hay bawbagay ya
anti ha langit ay ampangipatnag nin tawtinandà ya tongkol ha Diyos.
3 Maski ahè angkalengè baytoy bawbagay ya anti ha langit, boy ahè
ampaghalità,
4 hay kowinta bosis nin habayto ay an-omabot ha kaganawan dogal ha
babon lotà, boy hay kowinta anhalita-en nin habayto ay ampi-abot ha ka-
anggawan nin babon lotà. Bayro ha langit ay ma-in kama-inan nin allo ya
ginawà nin Diyos.
5 Hay allo ya anhomilà nin mahambak ay bilang ha lalaki ya ikakahal ya
maligan anlomwah ha bali na, boy bilang ha makhaw ya lalaki ya handà
anan mowayon makilombà.
6 Habayti ya allo ay anhomilà ha baytan no bayombokah boy anhomlep
ha babà no anyomabi ana. Ayin ahè makatanam nin amot nin habayti.

Hay an-ipanogò nin Pangino-on

7 Hay an-ipanogò nin Pangino-on ay ayin kamali-an; habayti ay ampakabayo nin tawo. Hay kaptegan ya an-ipanogò nin Pangino-on ay mapahimala-an, boy habayti ay ampambin tinandà ha tawtawoy kolang ha karonongan.
8 Matoynong ya an-ipanogò nin Pangino-on boy ampakapaligan kanakeman. Hay pawpanogò nin Pangino-on ay ayin kapintasan boy ampambin kalinawan nin pag-i-ihip.
9 Hay panhomamba ya ma-in panggogomalang ha Pangino-on ay mahampat boy manatilin ayin anggawan.
Hay pawpanogò nin Pangino-on ay talagan tamà boy makatoynongan.
10 Mas ma-alagà bayti ha gintò maski ha malakè et ya taganas gintò; habayti ay matam-ih et ha polot maski poro et ya polot.
11 Habayti ya pawpanogò ay ampangitorò kongko ya magsisirbi mo emen agko makapagkasalanan, boy habayti ay mambin ikahampat ko no honolen ko.
12 Ma-irap malili-o nin tawo ya sarili nan kamali-an. Kayà no nakagawà ako nin kawkasalanan ya emen kon an-itagò komo ay linisan mo ko.
13 Hiko ya magsisirbi mo ay i-atap mo ha panggawà kawkasalanan emen habayto ay ahè makapangyayari kongko. Ha ombayro, hiko ay ahè magkama-in kapintasan ta talagan ayin akon kasalanan.
14 Hika, Pangino-on ay kowinta malhay ya bato ya ampambin protiksyon kongko; hika simpri ya nambeh kongko; dayi, hay anhalita-en ko boy annakemen ko ay makapakonsowilo komo.

20

(Kanta ni Dabid)

Hay panalangin nin tawtawo para ha pananalo nin arì la boy hay hinalità nin arì la

1 Tambayan ka dayin Pangino-on ha pana-on nin kagipitan mo, boy hay Diyos ya pinahimala-an ni Hakob ay mangi-atap dayi komo.
2 Dayi, hiya ay mangipagtan komo nin tambay ya mangibat ha kama-inan na ha bakil nin Siyon.
3 Dayi ay panemtemen nay kaganawan nin an-igwà mo kona, boy tanggapen na dayi ya aw-ayop ya ampatyen mon idolog kona.
4 Dayi, hay anhangaren mo ay igwà na komo, boy pangyariyen na dayi ya kaganawan amplanowen mo.
5 No mangyari bayto, hikayi ay mipambo-angaw nin magtowà boy magligaliga nin mamori ha Diyos banà ha panalo mo. Dayi, kaganawan andawaten mo ay tobayen nin Pangino-on.
6 Hapa-eg, tandà ko ya hiko hi Dabid ya arì ya pinilì nin Pangino-on ay pinapanalo na. Hay Diyos ya anti ha katatag-ayan ha masagradoy kama-inan na ay antombay ha pinilì na, boy ha kapangyariyan na ay inlibri na ya.
7 Hay kanayon ya mamakilaban ay ampahimalà ha sarili lan hokaw ha panggamit la nin kawkarwahi; hay kanayon itaman ay ha panggamit nin kawkabayo. Hikayi balè ay ampahimalà ha kapangyariyan nin Pangino-on nawen ya Diyos.
8 Hatoy ampipampahimalà ha sarili lan kakhawan ay mikatalo; piro hikayi ya ma-in pamahimalà ha Pangino-on nawen Diyos ay manalo boy manatilin mataghen.

9 No andomawat kayi ha Pangino-on, hikayi ay antobayen na; kayà
papanalowen mo dayi, Pangino-on, ya arì nawen.

21

(Kanta ni Dabid)

Pamomori ha Pangino-on banà ha pananalo

1 Pangino-on, hay towà nin arì ta binyan mo yan kakhawan; hiya ay
talagan maliga ha pambi mo kona nin pananalo na.
2 Hay anhangaren na ay inggawà mo kona, boy tinobay moy an-awoken
na.
3 Pinolalagan mo ya nin mangahampat ya bawbagay, boy ha pananalo
na ay kowinta kinoronawan mo ya nin taganas gintò.
4 Hay inawok na komoy biyay ay inggawà mo kona, ta pinakarà moy
biyay na boy binyan mo yan biyay ya ayin anggawan.
5 Hiya ay nagkama-in nin masyadoy karangalan nin banà ha tambay
mo kona, boy ha pamomo-on na ay nag-in yan bantog ha inggawà moy
karangalan kona.
6 Hay impolalag mo kona ya kahampatan ay anggan makakanoman.
Banà ta anti ka kona, hiya ay talagan maliga.
7 Hay arì ay ampahimalà ha Pangino-on; banà ha ingangalo ya ma-in
panlalabi nin Pinakamakapangyariyan ya Pangino-on, hay pagka-arì na
ay manatilin matibay.
8 Kaganawan ka-away mo, Pangino-on ay talowen mo, boy mapatalo moy
kaganawan ampag-inakit komo.
9 No pangno manirà ya apoy ay ombayro itaman ya panirà mo ha kawka-
away mo panlomateng mo.
Ha kapahangan mo, Pangino-on, apo-en mo hila nin hay gamiten mo
konla ay apoy.
10 Kaganawan inalalak la ay obohen mon patyen.
11 Maski magplano hila nin mala-et ya kontra komo, habayto ay ahè
mangyari.
12 Hay kowinta yawò mo ya inhandà mo nin pamanà konla ay
nakapatoyò ana konla; kayà hila ay mipampowayon mog-alih.
13 An-itag-ay nawen ka, Pangino-on, banà ha kakhawan mo. Magkanta
kayi boy mamori komo banà ha kapangyariyan mo.

22

(Kanta ni Dabid)

Dawda-ing boy kanta ya ma-in pamomori

1 Diyos ko, Diyos ko, antà pina-olayan mo ko? Antà pinakarayo-an mo
ko nin ahè tinambayan ha pandodoma-ing ko komo?
2 Allo yabi ay ayin tegen ya panalangin ko komo, Diyos ko, piro agmo ko
antobayen.
3 Ombayroman, hika ay Arì ya ayin kapintasan ya amporiyen nin aw-
inalalak ni Israyil.
4 Hay kawka-apo-apowan nawen ay napahimalà komo; ha pamahimalà
la komo ay inlibri mo hila.
5 Dinoma-ing hila komo boy inlibri mo hila; hila ay napahimalà komo
boy aghila napareng-ey.
6 Hiko ay antoya-toya-en boy ampag-inakitan nin tawtawo; agla ko an-
itoring nin tawo, no alwan hiko ay bilang bongat owel.

7 Kaganawan nin ampakakit kongko ay ampangka-ilin ampanoya-toyà
kongko, boy ampampeyeng nin ampangilbit kongko.
8 Hay anhalita-en la ay ombayri: “Ampahimalà ya ha Pangino-on; kayà
helken tamo no ilibri ya nin Pangino-on ya ampangonsowilo kona.”
9 Hin in-anak ako boy mintras ampakalhayen ako, hikay nangi-atap
kongko.
10 Napahimalà ako komo boy pa-ibat et hin anak ako ay hikayna ya Diyos
ko.
11 Agmo ko dayi pakarayo-an ha kagolowan ya anlomateng kongko ta
ayin manambay kongko.
12 Hiko ay napalibotan nin malakè ya ka-away ya bilang tawtoron bakà;
hila ay nakapalibot kongko nin bilang ha mangabayani ya toron bakà ha
dogal ya an-ingaten Basan.
13 Hila ay bilang ha ampan-aglem ya lawliyon ya nakangangan mangnga-
ngà kongko.
14 Hay kakhawan ko ay na-alih kongko nin bilang ha nabollog ya lanom,
boy hay tanam ko ha bawbot-o ko ay emen nangapihihiyay; kayà hay
wenek ko. Hay tanam ko ha posò ko ay emen angkatonaw banà ha kalele-
an ko.
15 Hay kakhawan ko ay bilang tanan pehà keren ya maparan mangabibi-
hil, boy hay dilà ko ay dinomtayna ha ngalo ko; kayà marani koyna ha
kamatyan.
16 Hay tawtawoy mangala-et ay nakapalibot kongko nin bilang ha aw-
ahoy mangabayani. Hay gawgamet ko boy bawbitih ko ay nilobtan la.
17 Hay bawbot-o ko ay mapatnag ana, boy hay kawka-away ko ay
ampamakategteg kongko.
18 Pini-a-atagan lay dolo ko boy pinibobonotan la baytoy dolo koy
makarà.
19 Pangino-on, agmo ko pakarayo-an; hika ya ampamakhaw kongko,
manandalì kan pakarani kongko ta tambayan mo ko.
20 Ilibri mo ko ha hondang ya ma-arì lan gamiten nin pamati kongko,
boy ilibri mo ko ha kawka-away ya bilang nin mangabayani ya aw-aho.
21 Ilibri mo ko simpri ha kawka-away ya bilang ha lawliyon ya
mangabayani. Tinobay mo ko hin hato, boy inlibri mo ko ha kowinta
panowag kongko nin tawtoron bakà ya balang.
22 Ibabalità ko ha kapara kon tawo ya ginawà mo, boy hika ay poriyen
ko ha arapan nin tawtawoy mititipon.
23 “Poriyen moyoy Pangino-on, hikawoy ampipanggomalang kona. Ka-
ganawan moyon alalak ni Hakob ay mamarangal ha Pangino-on; talagan
dapat kawon homamba kona, hikawoy kaganawan alalak ni Israyil.
24 Hay Pangino-on ay ahè ampama-olay ha aw-apih ha andanasen lay
kadya-dya-an; agna hila anhalibokotan, no alwan antobayen na hila ha
an-ida-ing la kona.”
25 Ha pamititipon nin kaganawan, hika ay poriyen ko banà ha ginawà
mo. Bayro ha arapan nin hatoy nititipon ya ampipanggomalang komo ay
toparen koy impangakò ko komo.
26 Hay aw-apih ay magpasasà ha pamamangan; hay ampikahabek ha
Pangino-on ay mamori kona, boy dayi, hay nakem la ay magkama-in nin
ayin anggay kaligawan.
27 Kaganawan tawo ha nawnasyon ha kaganawan parti nin babon lotà
ay makapanemtem nin pakarani ha Pangino-on boy homamba kona.
28 Hay Pangino-on ay Arì boy hiya ya ampamo-on ha nawnasyon.

29 Kaganawan tawoy mangama-in kamatyan ya bilang mangahambog,
aw-apih, boy mangakapey ana ay yomokò nin homamba ha Pangino-on.
30 Hay kasalokoyan lipì ay magsirbi kona boy mangibalità ha homonoy
lipì nin tongkol ha Pangino-on.
31 Hila simpri ya mangibalità nin tongkol ha kahampatan nin Pangino-on
ha tawtawoy ahè et in-anak, ta kaganawan nin habayti ay gawà nin Diyos.

23

(Kanta ni Dabid)

Hay Pangino-on ay bilang ha pastol

1 Hay Pangino-on ay bilang ha pastol ya ampangasiwà kongko; kayà
kaganawan angka-ilanganen ko ay an-igwà na kongko.
2 Hiko ay kowinta anggitan nan ipastol boy ipa-inawa ha kowinta
pagpastolan ya ma-in hariwà ya dikot; anggitan na ko et ha kowinta ma-in
maganday lanom.
3 Ambiyan na kon bayoy kakhawan, boy an-itoto na ko ha tamà ya
daan emen ako mag-in mahampat; ha ombayro, hay ngalan na ay
maparangalan.
4 Maski hay pagdanan ko ay mareglem ya bilang ha kamatyan ay agko
angkalimo ta hika, Pangino-on, ya kalamo ko! Hay kowinta baston mo boy
kowinta garoti mo ay ampangitoto kongko boy ampambin dipinsa kongko;
kayà maliga ko.
5 Angkakit nin kawka-away ko ya pawpanganga-ilangan koy an-igwà mo
kongko. Hay olo ko ay kowinta pinonahan mo nin asiti ha katowa-an
mon nananggap kongko. Talagan agko ampagkakolang ha pawpanganga-
ilangan ko.
6 Kayà angkasigoro ko ya hay kahampatan mo boy panlalabi mo ay anti
kongko nin leleg biyay ko, boy hiko ay anti komo anggan makakanoman.

24

(Kanta ni Dabid)

Hay Arì ya ahè mapantayan

1 Hay babon lotà kateng kaganawan anti bayri ay ikon nin Pangino-on;
talagan hiya ya ma-in ikon nin babon lotà kateng ampipampa-iri bayri.
2 Habayti ya babon lotà ay pinalwa na nin nangibat ha lalè nin lawlanom,
ta habayti ay impondasyon na ha lalè nin dawdagat.
3 Hinoy karapatdapat mako ha bakil nin Pangino-on, boy hinoy karapat-
dapat nin lomo-ob ha masagradoy dogal na?
4 Hay karapatdapat bayro ay tawoy mahampat ya gawgawà, malinis ya
pagnanakem, ahè anhomamba ha alwan peteg diyos, boy ahè ampangipilit
nin hay malì ay tamà.
5 Hay tawoy ombayro ay makatanggap nin kahampatan ya mangibat ha
Pangino-on, boy halita-en nin Diyos ya Mapangilibri ya habaytoy tawo ay
ayin ginawà ya mala-et.
6 Hay ombayroy tawtawo ay angkahabek ha Diyos ya pinahimala-an ni
Hakob.
7 Hay polta nin paghambawan ay pakalo-atan emen hay Arì ya ahè
mapantayan ay pomahok.
8 Hino bayti ya Arì ya ahè mapantayan? Hiya ay Pangino-on ya
makhaw boy makapangyariyan; hiya ay Pangino-on ya makapangyariyan
ha labanan.

9 Hay polta nin paghambawan ay pakalo-atan emen hay Arì ya ahè
mapantayan ay pomahok.
10 Hino bayti ya Arì ya ahè mapantayan? Hiya ya Pangino-on ya
ampama-alà ha kaganawan; hiya ya Arì ya ahè mapantayan.

25

(Kanta ni Dabid)

Panalangin emen itoto boy protiksyonan

1 Pangino-on, ampanalangin ako komo;
2 ampahimalà ako komo, Diyos ko; kayà agmo dayi payagan nin hiko ay
mareng-eyan nin talowen nin kawka-away ko.
3 Hay ampipampahimalà komo ay ahè mipareng-ey, piro hay ampi-
pangkomontra komo ay mipareng-ey.
4 Itorò mo kongko ya kalabayan mo, Pangino-on, boy ipatandà mo kongko
ya dapat kon gaw-en.
5 Allo-allo ay hika ya ampahimala-an ko nin mangilibri kongko; kayà
itorò mo dayi kongko no pangno ko mamiyay nin kompormi ha kaptegan
nin Halità mo.
6 Pangino-on, panemtemen moy kahampatan mo boy ingangalo moy ma-
in panlalabi ya impakit mo kongko pa-ibat hin hato.
7 Banà ha kahampatan mo boy ha ingangalo moy ma-in panlalabi ay
panemtemen mo ko dayi, Pangino-on. Patawaren moy kawkasalanan ko
boy kawkamali-an ya nagawà ko hin malagò ako et.
8 Hay Pangino-on ay mahampat boy tapat; kayà an-itoto nay
mawmakasalanan ha tamà ya pamamaraan emen hila malibri ha
kawkasalanan la.
9 Hay tawtawoy manga-aypà ya nakem ay an-itoto na ha tamà ya
pamamaraan boy an-itorò na konla ya kalabayan na.
10 Kaganawan anhomonol ha kasondo-an nin Pangino-on boy ha an-
ipanogò na ay an-itoto nan ma-in panlalabi boy ma-in katapatan.
11 Maski malakè ya nagawà koy kasalanan ay patawaren mo ko dayi,
Pangino-on, emen hay ngalan mo ay maparangalan.
12 Hay tawoy anggomalang ha Pangino-on ay angkatotowan nay tamà ya
pamamaraan ha biyay.
13 Hay ombayroy tawo ay mag-inomay boy hay aw-inalalak na ay
mamiyay nin ma-in katinekan bayri ha babon lotà.
14 Hay Pangino-on ay ampaki-amigo ha tawtawoy anggomalang kona;
an-itorò na konla ya kasondo-an na.
15 Hay pirmi kon an-asawan nin manambay kongko ay Pangino-on, ta
hiya ya ampangilibri kongko no hiko ay ampamiligro.
16 Pangino-on, asikasowen mo ko boy ingalowan, ta hiko ay ayin kalamo
boy apih ako.
17 Hay kagolowan nin nakem ko ay angkapahanan. Habayti ay alihen
mo dayi kongko.
18 Asikasowen moy pagka-apih ko boy kadya-dya-an ya andanasen ko,
boy patawaren mo dayi ya kaganawan kasalanan ko.
19 Helken moy kawka-away ko ya kapanlolomakè; hiko ay masyado lan
angka-inakitan.
20 I-atap mo ko, Pangino-on, boy ilibri. Agmo ko pa-olayan nin mipareng-
ey ta hika ya ampahimala-an ko.

21 Ipakit mo dayi ya kahampatan mo boy katapatan mo ha pangi-atap
mo kongko, ta hika ya an-asawan ko.
22 Pangino-on kon Diyos, ilibri moy tawtawo mo ha kaganawan ka-irapan
ya andanasen la.

26

(Kanta ni Dabid)

Panalangin nin mahampat ya tawo

1 Pangino-on, paptegan mo ya hiko ay ayin ginawà ya mala-et ta hiko ay
talagan ampahimalà komo; agko ampagtagaloway nakem.
2 Sori-en mo ko, Pangino-on, boy hoboken; pakahehelken moy pangingi-
hip ko boy nakem ko.
3 Hay ingangalo mo ya ma-in panlalabi ay angkahabekan ko, boy talagan
labay kon mag-in tapat komo.
4 Agko ampakilamo ha tawtawoy manloloko ni ha mawmagkakanwarì.
5 Angka-inakit ako ha gropon tawtawoy ampagplanon manggawà kala-
etan, boy agko labay makilamo konla.
6 Pangino-on, oyahan koy gamet ko bilang tandà nin hiko ay ayin ginawà
ya kasalanan, biha ko liboten ya altar mo ha panhohomamba ko komo.
7 Mintras anliboten ko bayti ay magkanta ko nin pasasalamat komo, boy
kaganawan ginawà moy kapapa-ispanta ay ibabalità ko.
8 Pangino-on, labaylabay koy paghambawan komo ya kama-inan mo ta
anti bayroy kagandawan mo.
9 Agmo ko ilamo ha kaparosawan nin mawmakasalanan; agmo ko simpri
ilamo ha kaparosawan nin mawmapamatin tawo
10 ya pirmin ampanggawà kala-etan boy pirmin nakahandà para pasohol.
11 Hiko ay ayin ginawà ya ombayro ha ginawà la; kayà ilibri mo ko boy
ingalowan.
12 Ha tambay nin Pangino-on, hiko ay libri ha pawpangyayari ya alwan
maganda; ha pamititipon nin kalak-an, hiko ay mamori ha Pangino-on.

27

(Kanta ni Dabid)

Panalangin ya ma-in pamomori

1 Pangino-on ya ampambin hawang kongko boy ampangilibri kongko ha
kawka-away ko; kayà agko angkalimo. Hay ampambin dipinsa kongko ay
kakhawan nin Pangino-on; kayà agko angkalimo.
2 No hay mangala-et ya tawtawoy kawka-away ko ay mangalaban kongko
ta labay la kon patyen, habaytoy labay lan gaw-en ay ahè mitoloy ta hila
ay mikatombah.
3 Maski pagkalalakè hondalò ya mangalaban kongko ay agko malimo,
boy maski kalabanen ako nin kawka-away ko ay pahimalà ako simpri ha
Diyos.
4 Mihay bagay bongat ya labay kon dawaten ha Pangino-on: hay labay
ko dayi, leleg biyay ko, ha pamakilamo ko kona, hiko ay kowinta pirmiyan
nin anti ha bali na ya paghambawan kona emen ko makit ya kagandawan
na, boy bayro ko nin lalò ma-intindiyan ya tongkol kona.
5 Ha pana-on nin kagolowan, hiko ay i-atap nin Pangino-on do ha kama-
inan na, ta bayro ay ma-in dogal ya agko mapangno. Bayro na ko i-atap
ta bayro ay ma-in kowinta matag-ay ya bato ya pangigwa-an na kongko.

Ha babo nin habaytoy bato ay bayro na ko igwà emen na ko ma-i-atap ha
kawka-away ko.
6 Banà bayri, hay kawka-away koy nakapalibot kongko ay talowen ko.
Do ha kama-inan nin Pangino-on ay mangidolog ako boy mambo-angaw
ha katowa-an ko. Magkanta koynan magkanta nin pamomori ha Pangino-
on.
7 Pangino-on, leng-en moy an-ipakirawat ko komo; ingalowan mo ko boy
tobayen moy andawaten ko.
8 Hinalità moy pakarani ko komo; kayà ampakarani ko komo, Pangino-
on.
9 Agmo ko dayi pakarayo-an.
Hiko ya magsisirbi mo ay agmo dayi pamahangan nin pa-alihen. Hika
ya ampanambay kongko; kayà agmo ko dayi alihan boy pa-olayan, ta hika
ya Diyos ko ya mangilibri kongko.
10 No warì ta pa-olayan ako nin tatay ko boy nanay ko, hika, Pangino-on
ya mangandep kongko.
11 Pangino-on, itorò mo ko ha dapat kon gaw-en; itoto mo ko dayi ha
tamà ya pamamaraan ta malakè ya ka-away ko.
12 Agmo ko pa-olayan ha kawka-away ko, ta hiko ay ambara-an lan
nanggawà nin alwan tamà, boy ampagplano hila no pangno la ko
pakakhitan.
13 Angkasigoro ko ya mintras angkabiyay ako ay makit koy kahampatan
nin Pangino-on ha babon lotà.
14 Pahimalà ha Pangino-on; magkama-in hokaw nakem; talagan pahi-
malà ha Pangino-on.

28

(Kanta ni Dabid)

Panalangin emen tambayan

1 Andoma-ing ako komo, Pangino-on, ya kowinta malhay ya bato ya
ampambin protiksyon kongko. Leng-en moy an-ida-ing ko, ta no agmo
ko leng-en ay mag-in akon kabilang ha anti ana ha dogal nin nikati.
2 Leng-en moy an-ida-ing ko komoy tambay. Ha pandodoma-ing ko
komo ha pinakamasagradoy kama-inan mo ay an-itag-ay koy gamet ko ha
pamaki-i-ingalo ko komo.
3 Agmo ko dayi ipakilamo ha kaparosawan nin tawtawoy ampanggawà
kala-etan; hila bayti ay ampagkakanwarì nin ampaghalità nin ma-in
kahampatan, piro hay anti ha nakem la ay kala-etan.
4 Parosawan mo hila ha ginawà lay kala-etan; parosawan mo hila nin
kompormi ha ginawà la.
5 Hay pawpinalsa nin Pangino-on boy bawbagay ya ginawà na ay agla
ampa-alaga-an; kayà parosawan na hilan pa-anggawan.
6 Poriyen ya Pangino-on ta nilengè nay inda-ing ko konay tambay.
7 Pangino-on ya ampamakhaw kongko boy hiya ya pinagkahalanggà ko;
ampahimalà ako kona boy antambayan na ko. Kayà hay nakem ko ay
angkatowà boy magkanta ko nin pamomori kona.
8 Pangino-on ya ampamakhaw ha tawtawo na; hiya ya ampangidipinsa
boy ampangilibri nin arì ya pinilì na.
9 Pangino-on, ilibri moy tawtawo mo boy biyan mo hilan kahampatan;
mag-in kan bilang pastol la boy hika ya mangasiwà konla nin ayin angga.

29

(Kanta ni Dabid)

Hay bosis nin Pangino-on ya bilang ha korol ay makapangyariyan

1 Poriyen moyoy Pangino-on, hikawoy aw-anghil na; poriyen moyo ya
banà ha kagandawan na boy kakhawan na.
2 Igwà moyo ha Pangino-on ya pamomori ya nararapat ha ngalan na;
hambawen moyoy Pangino-on ta hiya ay ma-in kagandawan ya ayin
kapintasan.
3 Hay bosis nin Pangino-on ya bilang ha korol ay angkalengè maski ha
dagat; hay Diyos ya ma-in kagandawan ya anti ha dagat, hay bosis na ya
bilang ha korol ay angkalengè ha maski ayrin parti nin dagat.
4 Hay bosis nin Pangino-on ya bilang ha korol ay ma-in kakhawan boy
ma-in kapangyariyan.
5 Hay bosis nin Pangino-on ya bilang ha korol ay ampakahirà nin pawpo-
on kayo maski et nin matibay ya pawpo-on kayoy an-ingaten sidro ha
nasyon Libanon.
6 Banà ha bosis nin Pangino-on ya bilang ha korol, hay bawbakil nin
Libanon ay emen ampitatakompaw nin bilang ha oybon bakà, boy hay
bakil ya an-ingaten Hirmon ay emen ampagtakompaw nin bilang ha
malagò ya toron bakà.
7 Hay bosis nin Pangino-on ya bilang ha korol ay ampangibatan nin kilat
ya ma-in lamo ya apoy ya ampakab-in hawang.
8 Hay bosis nin Pangino-on ya bilang ha korol ay ampaka-eyeg nin
pawpowiray dogal kateng dogal ya an-ingaten Kadis.
9 Hay bosis nin Pangino-on ya bilang ha korol ay ampakapa-anak nin
maboktot ya oyha nin ayin ha oras, boy ampakalagah nin bawbolong kayo.
Kaganawan anti ha kama-inan nin Diyos ay ampaghalità nin, “Poriyen ya
Diyos!”
10 Hin nagkama-in nin malhay ya lanab ay Pangino-on ya namo-on, boy
hiya ya Arì ya ayin anggay pamomo-on.
11 Hay Pangino-on ay ampambin hokaw ha tawtawo na, boy hiya ya
ampambin katinekan konla.

30

(Kanta ni Dabid)

Panalangin ya ma-in lamoy pasasalamat

1 Pangino-on, amporiyen kata ha pangilibri mo kongko boy banà ta agmo
pinayagan nin talowen ako nin kawka-away ko. Ha ombayro ay aghila
magtowà nin mangalgal kongko.
2 Pangino-on kon Diyos, dinoma-ing ako komo nin tambayan mo ko; kayà
pinakahampat mo ko.
3 Hiko ay malagayna mako ha dogal nin nikati, piro pinakahampat mo
ko et ta pinanatili mo kon angkabiyay.
4 Hikawoy nag-in tawtawo nin Diyos, magkanta kawon pamomori ha
Pangino-on, boy magpasalamat kawo ha pamamanemtem moyo kona ya
ayin kapintasan.
5 Hay pahang nin Pangino-on ay kadodomalì bongat, piro hay kaham-
patan na ay ayin angga. No ma-in man anlomateng ya kalele-an ay ma-in
tampol homagili ya kaligawan.
6 Hin nakatanam akon ka-inomayan ay ombayri ya hinalità ko ha sarili
ko, “Manatili akon matibay.”

7 Mahampat ka kongko, Pangino-on, ta in-atap mo ko boy ginawà mo
kon mataghen nin bilang kataghen bakil. Piro hin pina-olayan mo ko ay
nakatanam akon kalimowan.
8 Hiko ay dinoma-ing komo, Pangino-on, nin tambayan mo ko.
9 Anyay mapakinabang mo kongko no mati koyna? Warì hay nati ay
makapori komo, o ma-ibabalità nay katapatan mo?
10 Pangino-on, leng-en mo ko boy ingalowan. Tambayan mo ko dayi,
Pangino-on.
11 Hay kalele-an ko ay pinahiliyan mo nin kaligawan; kayà hiko ay
antomalek ha katowa-an ko; inalih moy kalele-an ko ta pinahiliyan mon
kaligawan.
12 Kayà agko ma-arì nin ahè magkanta nin pamomori komo. Pangino-on
kon Diyos, ayin anggay pasasalamat ko komo.

31

(Kanta ni Dabid)

Panalangin nin ampahimalà ha Pangino-on

1 Pangino-on, ampahimalà ako nin hiko ay protiksyonan mo; kayà
maski makano ay agmo payagan nin hiko ay mareng-eyan nin banà ha
pamahimalà ko komo. Hika ya ma-in kahampatan ay mangilibri kongko.
2 Leng-en mo ko boy tampol mo kon ilibri; hika ya kowinta malhay ya
bato ya mambin protiksyon boy mangidipinsa kongko emen ako malibri.
3 Banà ta hika ya kowinta malhay ya bato ya ampambin protiksyon boy
ampangidipinsa kongko ay itoto mo ko boy alalayan mo ko alang-alang ha
ngalan mo.
4 Ilibri mo ko ha kowinta papandakep kongko ya ingkanà nin kawka-
away ko ta hika ya ampambin protiksyon kongko.
5 An-ipahimalà ko komo ya ispirito ko; hika ya nangilibri kongko,
Pangino-on, ta hika ya Diyos ya tapat ha pangakò.
6 Angka-inakitan moy ampipanhomamba ha alwan peteg diyos, piro hiko
ay ampahimalà komo, Pangino-on.
7 Hiko ay lomiga boy matowà ha ingangalo moy ma-in panlalabi,
ta angka-asikaso moy kadya-dya-an ya andanasen ko boy tandà moy
angkagolowan ko.
8 Agmo pinayagan nin hiko ay marakep nin kawka-away ko, no alwan
an-i-atap mo ko boy pinalayà.
9 Ingalowan mo ko, Pangino-on, ta hiko ay anti ha kagipitan. Hay mata
ko ay angkabayà ana ha panangih ko; hiko ay ma-in kalele-an boy talagan
makapey ana.
10 Hay biyay ko ay ampa-ipeken nin kalele-an ko boy pan-agol ko. Hiko
ay makapey ana banà ha kawkasalanan ko, boy hay tanam ko ha bawbot-o
ko ay emen anan ampangapihihiyay.
11 Kaganawan ka-away ko kateng kawkarani ko ay ampangka-ili nin
ampanoya-toyà kongko. Hay kawkabalay ko ay ahè labay manegteg
kongko; no angkakit la ko ha daan ay ampipampowayo hilan pakarayò
kongko.
12 Hiko ay niliwawan layna nin bilang ha nati, boy emen akon bongat ha
pehà keren ya ayin alagà.
13 Angkalengè koy pawpaninirà kongko nin malakè ya ka-away ko; hila
ay ampagplano nin kontra kongko boy antangka-en la kon patyen. Hay
kakalimowan ay nakapalibot kongko.

14 Piro ampahimalà ako komo, Pangino-on; kayà hinalità ko ya ombayri:
“Hika ya Diyos ko.”
15 Hika ya ma-in oligtan nin biyay ko; ilibri mo ko ha kawka-away ko,
boy ha tawtawoy labay mamadya-dyà kongko.
16 Hiko ya magsisirbi mo ay pakitan mo dayi nin kahampatan mo. Banà
ha ingangalo moy ma-in panlalabi ay ilibri mo ko.
17 Pangino-on, banà ta andoma-ing ako komo ay agmo dayi payagan nin
mareng-eyan ako. Balè hay mawmangala-et, dayi ay mareng-eyan; dayi,
hila ay mikati emen hila ay matanà ana ha dogal nin nikati.
18 Hay mangabongkok ay pategenen mo dayi ha paghalità la nin
kawkabongkokan; hila bayti ya ampipagmalhay ay ampipandodostà boy
ampipaghalità nin kontra ha tawtawoy mangahampat.
19 Hay kahampatan mo ya ahè makwan ihipen ay intalakà mo ha
tawtawoy ma-in panggogomalang komo; angkakit nin tawtawo bayti ya
anggaw-en moy pangilibri nin ampipampahimalà komo.
20 Hila ay an-i-atap mo ta anti ka konla; kayà aghila mapangno ha
tawtangkà konla nin tawtawo. Ha kama-inan mo ay bayro mo hila an-
i-atap emen aghila yamo-yamo-en nin paghalita-an nin kawka-away la.
21 Poriyen ya Pangino-on, ta impakit na kongko ya ahè makwan ihipen ya
ingangalo nay ma-in panlalabi ta kowinta inggawà na ko ha mapowirsay
siyodad ha pangi-atap na kongko.
22 Hiko ay nalimo ta andap ko no agmo koyna payagan pakarani komo,
piro hay inda-ing ko komoy tambay ay nilengè mo.
23 Hikawo ya nag-in tawtawo nin Diyos, labiyen moyoy Pangino-on!
An-i-atap nin Pangino-on ya tawtawoy tapat; hay mangahambog balè ay
mahigpit nan amparosawan.
24 Kaganawan moyon an-omasa ha Pangino-on, hokawen moyoy nakem
moyo ta tambayan na kawo.

32

(Kanta ni Dabid ya pakapowotan aral)

Hay tawoy pinatawad ha kawkasalanan ay makalmà

1 Makalmà ya tawoy pinatawad ana ha kawkasalanan nay panhohomom-
balang ha Diyos; ta hay kawkasalanan na ay nilinisan ana.
2 Makalmà ya tawo ya hay kasalanan na ay pinatawad ana, ta hiya ay
imbilang nin Pangino-on nin ayin kasalanan. Hay ombayroy tawo ay ahè
ampagkakanwarì.
3 Hin agko et na-ipakikwan tawad ya kawkasalanan ko, hay tanam ko
ha bawbot-o ko ay emen anan ampangapihihiyay ta angka-alihan akon
hokaw. Ombayroy nangyari ta ayin tegen ya panangih ko.
4 Allo yabi ay ampakatanam ako nin kowinta mabyat ya parosa mo,
Pangino-on. Hay kakhawan ko ay na-alih ana nin bilang ha deyang ya
napaklang nin amot allo no ka-ingitan.
5 Hapa-eg ay intapat ko komo ya kawkasalanan ko; ayin akon intagò
komo ya gawgawà koy alwan tamà. Nagdisisyon akon ipakikwan tawad
komo ya kaganawan kasalanan ko ha panhohomombalang ko komo;
habayti ay pinatawad mo.
6 Kayà balang miha ya angkahabek komo, Pangino-on ay manalangin
komo emen mo ma-ingalowan. Ha ombayro, ma-in man lomateng ya
malhay ya lanab ya kowinta panonosga, hila ay malibri.

7 Hiko ay ahè mapangno ta anti ka kongko ya ampangi-atap kongko ha
kagolowan; banà bayri ay makalengè ako ha mamalibot ko nin kalamo kon
ampagkantan makhaw ha pangilibri mo kongko.
8 Hinalità nin Pangino-on, “Hiko ya mangitoto boy mangitorò komo ha
dapat mon gaw-en; wawaliyan kata boy pirmi katan imatonan.
9 Agka manowad ha kabayo, lalò ha kabayoy mola ya ahè ampaka-intindi
boy ka-ilangan et rindawan biha mapahonol.”
10 Malakè ya kalele-an ya lomateng ha tawtawoy mangala-et, piro
hay tawtawoy ampahimalà ha Pangino-on ay pirmin makaranas nin
ingangaloy ma-in panlalabi.
11 Hikawoy mangama-in kahampatan ay magtowà boy magpakaliga ha
Pangino-on; banà ta leseb ya nakem moyo ha Pangino-on, kaganawan
moyo ay mambo-angaw ha pagtowà moyo.

33

Kantan pamomori

1 Hikawoy mangama-in kahampatan, magtowà kawo ha Pangino-on;
nararapat kawon mamori kona, hikawoy leseb ya nakem ha Pangino-on.
2 Hay Pangino-on ay poriyen moyo ha panogtog moyo nin alpa, boy
magkanta kawon pamomori kona ya kompanyawan moyon istrominto ya
di kowirdas.
3 Kantawan moyo ya nin kinomposo ya bayoy kanta, pakahampaten
moyoy panogtog moyo, boy magkanta kawo nin ma-in katowa-an.
4 Hay halità nin Pangino-on ay talagan peteg, boy kaganawan gawà na
ay mapahimala-an.
5 Labaylabay nin Pangino-on ya gawgawà ya mahampat boy matoynong;
hay ingangalo nin Pangino-on ya ma-in panlalabi ay an-ipakit na ha maski
ayrin dogal bayri ha babon lotà.
6 Hay langit ay pinalsa nin Pangino-on ha halità nan bongat; ombayro
simpri ha bawbito-en.
7 Hay lawlanom itaman ay tinipon na ha ginawà nay malalè ya dogal
ya an-ingaten dagat; hay lawlanom ay kowinta inlimpeh na bayro ha
pinangitiponan na.
8 Dayi, kaganawan tawo bayri ha babon lotà ay gomalang boy homamba
ha Pangino-on,
9 ta hin hinalità na ya magkama-in nin babon lotà ay nangyari boy
kaganawan bagay ay nilomwah.
10 Hay pawplano nin tawtawoy ahè antompel ha Diyos ay anhira-en nin
Pangino-on; agna ampayagan nin mitoloy ya pawplano la no habayto ay
alwan kompormi ha kalabayan na.
11 Piro hay pawplano nin Pangino-on ay talagan mangyari anggan
makakanoman.
12 Makalmà ya tawtawo ha mihay nasyon ya hay Diyos la ay Pangino-on;
makalmà hila ta hila ay pinilì nin Pangino-on nin pag-ikon na.
13 Hay Pangino-on ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na ay ampan-
longlong; kayà angkakit nay kaganawan tawo.
14 Bayro ha kama-inan na ay anlonglongan nay kaganawan tawo bayri
ha babon lotà.
15 Kona ampangibat ya nakem la; kayà tandà nay kaganawan nin
anggaw-en la.

16 Ayin arì ya ampanalo nin banà ha kalak-an hondalò na; ayin simprin
hondalò ya ampanalo nin banà ha kakhawan na.
17 Hay kabayo ya anggamiten ha gira ay ahè ma-asawan nin makapi-
panalo, boy hay kakhawan nin habayti ay ahè makapilibri.
18 Balè hay tawtawoy anggomalang ha Pangino-on ay an-asikasowen nan
i-atap, ta ampahimalà hila ha ingangalo nay ma-in panlalabi.
19 An-ilibri na hila ha kamatyan, ta maski pana-on nin bitil ay ambiyan
na hila nin ikabiyay la.
20 An-omasa kayi ha Pangino-on nin tambayan na kayi boy hiya ya
pinagkahalanggà nawen.
21 Hay nakem nawen ay maliga kona ta hikayi ay ma-in pamahimalà ha
ayin kapintasan ya ngalan na.
22 Igwà mo dayi konnawen, Pangino-on, ya ingangalo moy ma-in
panlalabi nin kompormi ha an-asawan nawen komo.

34

(Kanta ni Dabid)

Pamomori ha Diyos ha kahampatan na

1 Hay Pangino-on ay pirmi kon pasalamatan, boy hiya ay ayin tegen kon
poriyen.
2 Amparangalan koy Pangino-on ha gawgawà na; dayi, hay aw-apih ya
makatandà nin habayti ay magtowà.
3 Makilamo kawo kongko nin mamori ha Pangino-on; dayi ay milalamo
tamon mangitag-ay nin ngalan na.
4 Hin nanalangin akon nakirawat nin tambay ha Pangino-on ay nilengè
na ko, boy inlibri na ko ha kaganawan angkalimowan ko.
5 Hay inomasa kona ay nilomiga; hila ay agana mareng-ey.
6 Hiko ya ayin pag-asa ay dinoma-ing ha Pangino-on boy nilengè na ko;
inlibri na ko ha kaganawan angkagolowan ko.
7 Hay anghil ya inhogò nin Pangino-on ay ampagbantay ha ampipang-
gomalang ha Pangino-on, boy an-ilibri na hila ha kawkapiligrowan.
8 Hoboken moyoy kahampatan nin Pangino-on; makalmà ya tawoy ma-in
pamahimalà ha Pangino-on nin hiya ay ilibri na.
9 Igalang moyoy Pangino-on, hikawoy nag-in tawtawo nin Diyos, ta hay
ampipanggomalang kona ay ampagkama-in nin pawpanganga-ilangan la.
10 Hay aw-oybon liyon ay ampagkakolang boy angkabitlan, piro hay
angkahabek ha Pangino-on ay ahè ampagkakolang ha bawbagay ya
mangaganda ya ikahampat la.
11 Hikawoy aw-anak, pakarani kawo kongko ta toro-an katawon goma-
lang ha Pangino-on.
12 Labay moyo nayì nin lomawig ya biyay moyo emen kawo maganawan
nin maboyot ha mangaganday bagay?
13 No ombayro ay tonggen kawon maghalità nin kala-etan boy kawk-
abongkokan.
14 Halibokotan moyoy panggawà kala-etan ta hay gaw-en moyo ay
kahampatan, boy lalò moyon pagsikapan nin magkama-in katinekan.
15 Hay tawtawoy mangahampat ay an-asikasowen nin Pangino-on, boy
anleng-en nay dawda-ing la.
16 Hay tawtawo balè ya ampipanggawà nin kala-etan ay hosgawan nin
Pangino-on emen ayin anan mamanemtem konla bayri ha babon lotà.

17 Hay da-ing nin tawtawoy mangahampat ay anleng-en nin Pangino-on,
boy an-ilibri na hila ha kaganawan kagolowan la.
18 Hay Pangino-on ay maheneh boy ampanambay ha angkahirà ya
nakem, boy an-ilibri nay ayin anan pag-asa.
19 Hay tawoy mahampat, maski ampagdanas nin malakè ya kagolowan
ay an-ilibri nin Pangino-on ha kaganawan kagolowan ya ampangyari kona.
20 Hiya ay talagan an-i-atap nin Pangino-on; kayà ni mihay bot-o na ay
ayin nabalì.
21 Hay mangala-et ay angkati nin banà ha panggawà lan kala-etan; hay
ampipag-inakit ha mangahampat ay parosawan.
22 An-ilibri nin Pangino-on ya ampipagsirbi kona, boy hay ampakarani
konan pakopkop ay agna parosawan.

35

(Kanta ni Dabid)

Panalangin emen tambayan

1 Pangino-on, kontrawen mo ya ampipangkomontra kongko; labanan
moy ampipangalaban kongko.
2 Gamiten moy kowinta hawhalanggà mo ta tambayan mo ko.
3 Gawi-en moy kowinta pikà mo boy kowinta payakol ya anggamiten
makigira, ta harangen moy ampipangamat kongko, boy halita-en mo
kongko ya hika ya mangilibri kongko.
4 Hay ampipagsikap mamati kongko ay matalo dayi boy mipareng-
ey. Hay ampipagplanon mala-et ya kontra kongko ay magbira dayin
ampikalito.
5 Dayi ay mag-in hila nin bilang ha apah ya ampi-alipad nin angin
mintras angkalimoten hilan ipakarayò nin anghil ya inhogò nin Pangino-
on.
6 Hay andanan la ay mag-in dayin mareglem boy marawonot mintras
angkalimoten hila nin anghil nin Pangino-on.
7 Maski ayin bara-nan, hila ay nangikanà nin bateng ya pandakep la
kongko, boy nangotkot hilan malalè ya lobot ya pakarabo-an ko emen la
ko marakep.
8 Dayi, ha agla an-asawan ay lomateng konla ya kadisgrasyawan. Dayi,
hay bateng ya ingkanà la ay hilan mismo ya mahagep boy hilan mismo
dayi ya marabò ha lobot ya kinotkot la.
9 Hapa-eg hiko ay magtowà ha Pangino-on boy magkama-in akon
kaligawan ta inlibri na ko.
10 Ombayri ya halita-en ko ha Pangino-on nin leseb ha nakem ko: “Ayin
makapantay komo, Pangino-on. An-ilibri moy aw-apih ha mangakhaw ya
ampipangapih konla; ombayro simpri ha ampipanga-ilangan.”
11 Hay tawtawoy mangala-et ay ampanistigos nin kontra kongko; amb-
inggawan la ko nin bawbagay ya agko tandà.
12 Hay ginawà ko konlay kahampatan ay ginantiyan lan kala-etan; kayà
hiko ay nagkama-in nin masyadoy kalele-an.
13 No ampagmasakit hila ay an-ipakit koy kalele-an ko ha pagholot ko
nin mangitit boy makodpaw ya dolo, boy ampagpalta kon mangan. Ha
panalangin ko ay an-iyongoh koy olo ko.
14 Masyadoy kalele-an ko nin bilang ha na-alihan nin mihay amigo o
patel. Ha kalele-an ko ay inyongoh koy olo ko nin bilang akon ampi-a-
anito ha nanay ko.

15 Balè hila ay natowà hin angkagolo ko boy nititipon hila ta pinagsistiyan
la ko. Ambinggawan la ko nin bawbagay ya agko tandà, boy ayin tegen ya
paghalità la nin paninirà kongko.
16 Hila ay bilang ha mangala-et ya mawmanoya-toyà ya ha ka-inakitan
la kongko ay an-et-eten lay ngipen la.
17 Pangino-on, anggan makano mo ko nin ahè asikasowen? Ilibri mo ko
ha kadisgrasyawan ya labay lan gaw-en kongko. Ilibri mo ko ha kawka-
away ko ya bilang lawliyon.
18 Ha ombayro, hika ay pasalamatan ko ha kalak-an tawo; ha arapan nin
kalak-an tawoy nititipon ay poriyen kata.
19 Agmo dayi payagan nin mangalgal kongko ya kawka-away ko nin ayin
bara-nan. Agmo simpri dayi payagan nin mikikindat ya ampipag-inakit
kongko nin ayin bara-nan.
20 Hay paghahalità la ay emen ampikokolpya boy maronong hilan
mamigawa-gawà nin hawhalità ya ayin kaptegan ya tongkol ha tawtawoy
matinek ha ampa-iriyan la.
21 Hay an-ibo-angaw la ya kontra kongko ay ombayri: “Ah! mismon mata
nawen ya nakakit nin ginawà mo.”
22 Pangino-on, nakit mo ya nangyari kongko; kayà ha-aren mo hila.
Pangino-on, agmo ko pakarayo-an.
23 Biliwen moy ampangyari kongko boy dipinsawan mo ko, Diyos ko ya
Pangino-on ko; ipakit mo dayi kongko ya katoynongan mo.
24 Hika, Pangino-on kon Diyos ya ma-in kahampatan ay paptegan mo ya
hiko ay ayin ginawà ya kasalanan; agmo dayi payagan ya kawka-away ko
nin mangalgal kongko.
25 Agmo hila dayi payagan nin maghalità ha sarili la nin, “Ah! nangyari
ya labay nawen,” o maghalità nin, “Natalo nawen ya.”
26 Dayi, hay ampipangalgal kongko ha andanasen koy kadya-dya-an
ay mipareng-ey boy mikalito; dayi, hay ampipaghalità nin hila ay mas
mahampat kisa hiko ay mipareng-ey boy ma-alihan dangal.
27 Dayi, hay ampipagtowà banà ta hiko ay napaptegan nin ayin kasalanan
ay mipambo-angaw ha katowa-an. Hay pirmi la dayin halita-en ay
ombayri: “Hay Pangino-on ay itag-ay ta hiya ay angkatowà nin mambin
ka-inomayan ha magsisirbi na.”
28 Ibabalità ko ya kahampatan mo, Pangino-on, boy pirmi katan poriyen.

36

(Kanta ni Dabid ya magsisirbi nin Pangino-on)

Hay kala-etan nin tawo

1 Tandà nin makasalanan ya hay anti ha nakem na ay poro kala-etan;
hay Diyos ay antanggi-an na boy agna an-igalang.
2 Banà ta hay palagay na ha sarili na ay masyadon matag-ay ya ingkatawo
na, hay anti ha ihip na ay ahè matanda-an nin Diyos ya kawkasalanan na
boy agya maparosawan.
3 Hay anhalita-en na ay kawkala-etan boy kawkabongkokan; alwa
yaynan maronong boy ayin yaynan anggaw-en ya kahampatan.
4 Maski ampirà yayna para matoloy ay kala-etan et ya amplanowen na.
Hay ampag-ogali-en na ay alwan maganda, ta agna antanggi-an ya kala-
etan.

Hay kahampatan nin Diyos

5 Pangino-on, hay ingangalo moy ma-in panlalabi ay ahè makwan ihipen;
ombayro simpri ya katapatan mo.
6 Hay kahampatan mo ay mataghen nin bilang kataghen nin mangalhay
ya bawbakil; hay panonosga mo ay ahè makwan ihipen nin bilang ha
malalè ya dagat. Hika, Pangino-on, ya ampangasiwà nin tawtawo boy aw-
ayop.
7 Diyos ko, hay ingangalo moy ma-in panlalabi ay masyadon ma-alagà;
kayà hay tawtawo ay ampahimalà nin hila ay protiksyonan mon kopkopen.
8 Hila ya ampakaranas nin ingangalo mo ay ma-in sapat ya kowinta
pamamangan ya ampangibat komo; ombayro simpri ha kowinta inomen
ya ampangibat ha ahè mangaka-anggawan ya kahampatan mo.
9 Hika ya ampambin biyay boy hika ya hawang ya ampakahawang
konnawen.
10 Hay nipampakabalay komo ay patoloy mo dayin biyan nin ingangalo
moy ma-in panlalabi, boy patoloy mo dayin ipakit ya kahampatan mo ha
tawtawoy leseb ya nakem komo.
11 Agmo dayi payagan nin mangalaban kongko ya tawtawoy mangaham-
bog, boy agmo dayi payagan nin mapahlin ako nin tawtawoy mangala-et.
12 Habayti ya tawtawoy mangala-et ay nikatombah boy aghilayna maka-
ibangon ha pagkatalo la.

37

(Kanta ni Dabid)

Hay pi-ogotan nin mangala-et boy mangahampat

1 Agmo golowen ya nakem mo nin banà ha tawtawoy ampipanggawà
nin kala-etan, boy agka ma-inggit ha tawtawoy ampipanggawà nin alwan
tamà;
2 ta hila ay bilang ha dawdikot ya tinabas boy bilang ha malaboyong ya
tawtanaman ya tampol mayangoh.
3 Pahimalà ka ha Pangino-on, boy manggawà kan kahampatan emen
agka mapangno ha pama-iri mo bayri ha babon lotà.
4 Pakaliga ka ha Pangino-on emen na igwà komo ya annakemen mo.
5 Kaganawan ampangyari ha biyay mo ay ipa-olay mo ha Pangino-on.
Pahimalà ka kona, ta hiya ya ba-alà komo.
6 Ha ombayro, hay kahampatan mo ay ipatnag na nin bilang ha hawang,
boy ipatnag na et nin bilang ha hilà allo no ogtoy allo ya hika ay ayin
kasalanan.
7 Ipa-olay moy sarili mo ha Pangino-on, boy magpasinsya kan mangantì
ha gaw-en na. Agmo golowen ya nakem mo nin tongkol ha tawtawoy
ampipag-inomay, o ha tawtawo ya hay pawplano lay mangala-et ay
angkagawà la.
8 Tonggen kan mamahang boy agka mag-amot olo; agmo golowen ya
nakem mo, ta maka makagawà kan kala-etan.
9 Hay tawtawoy mangala-et ay ahè bomoyot ya biyay, balè hay tawtawoy
ampahimalà ha Pangino-on ay ahè mapangno ha pama-iri la bayri ha
babon lotà.
10 Ahè maboyot, hay mangala-et ay ma-alih ana; tikapen mo hila man ay
agmo hilayna makit.
11 Piro hay tawtawoy ma-amey ya nakem ay ahè mapangno ha pama-iri
la bayri ha babon lotà; hila ay lomiga boy talagan magkama-in hila nin
katinekan.

12 Hay mangala-et ya tawtawo ay ampagplano nin kontra ha manga-
hampat ya tawtawo, boy ha kapahangan la ay an-et-eten lay ngipen la
ha pangayeget la.
13 Hay Pangino-on ay ampangka-ili ha tawtawoy mangala-et ta tandà na
ya ahè ana maboyot, hila ay mipalakoyna ha kaparosawan.
14 Hay hondang boy panà nin tawtawoy mangala-et ay an-ihandà lan
pamati nin tawtawoy manga-irap boy ampipanga-ilangan; talagan labay
lan patyen ya tawtawoy ampamiyay nin mahampat.
15 Habayti ya tawtawoy mangala-et ay mismon sarili lan hondang ya
makasaksak konla, boy hay pawpanà la ay mangababalì.
16 Hay amò ya kamama-in nin mahampat ya tawo ay mas ma-alagà kisa
ha kayamanan nin malakè ya tawoy mangala-et;
17 ta hay kakhawan nin tawtawoy mangala-et ay alihen nin Pangino-on,
piro hay tawtawoy mangahampat ay an-alalayan na.
18 An-asiwa-en nin Pangino-on ya tawtawoy leseb ya nakem kona, boy
hay kahampatan ya igwà konla nin Pangino-on ay ayin angga.
19 No ma-in lomateng konla ya pangyayari ya alwan maganda, hay an-
asawan lay kahampatan ay matanggap la, boy ha pana-on nin bitil, hila ay
magkama-in nin sapat ya panganga-ilangan.
20 Piro hay tawtawoy mangala-et ay mikati; hay kawka-away nin
Pangino-on ay bilang ha dawdikot ya antabasen ya maparan mayangoh
boy bilang ha ahok ya angkapanew.
21 Hay tawtawoy mangala-et ay ampag-irap; kayà ahè ampakapi-orong
nin oram. Balè hay tawtawoy mangahampat ay ma-ingangalowen boy
mabibi-iyen.
22 Hay tawtawoy binyan nin Pangino-on nin kahampatan ay ahè
mapangno ha pama-iri la bayri ha babon lotà, piro hay inhompà na ay
ahè bomoyot ya biyay.
23 Hay tawoy an-itoto nin Pangino-on ay ampag-in matatag ya
pamimiyay; ampangonswilo kona ya Pangino-on ha gawgawà na.
24 No kowinta angkatombah ya ay ampaka-ibangon ya ta Pangino-on ya
ampangalalay kona.
25 Hin anak ako et angga hapa-eg ha mato-a koyna ay agko et nakakit
nin tawtawoy mangahampat ya pina-olayan nin Pangino-on, o aw-anak la
ya nakilimoh nin pamamangan.
26 Hay tawtawoy mangahampat ay mabibi-iyen boy ampamaram ha
kanayon; banà bayro ha gawgawà la, hay aw-anak la ay ampagkama-in
kahampatan.
27 Halibokotan moyoy panggawà kala-etan ta manggawà kawon kaham-
patan; ha ombayro, hikawo kateng inalalak moyo ay ahè mapangno ha
pama-iri moyo bayri ha babon lotà.
28 Hay Pangino-on ay ampanlabi ha tawtawoy ampanggawà nin ma-
toynong, boy agna ampa-olayan ya tawtawo nay tapat kona. Hay pangi-
atap na konla ay ayin angga, piro hay inalalak nin mangala-et ay ahè
bomoyot ya biyay.
29 Hay tawtawoy mangahampat ay ahè mapangno ha pama-iri la ha dogal
ya inggawà konla nin Pangino-on nin pag-ikon la, boy habayto ay pa-iriyan
la anggan makakanoman.
30 Hay paghahalità nin mahampat ya tawo ay ma-in karonongan boy hay
anhalita-en na ay makatoynongan.

31 Hay an-ipanogò nin Diyos ay an-itanem na ha nakem na, boy habayti
ay talagan anhonolen na.
32 Hay mangala-et ya tawtawo ay pirmin ampangabang nin mangaham-
pat ya tawtawo ta patyen la.
33 Piro hay mangahampat ay ahè pa-olayan nin Pangino-on ha kapang-
yariyan nin mangala-et, boy agna hila payagan nin masintinsyawan maski
i-arap hila ha hosgado.
34 Omasa ka ha Pangino-on, boy honolen moy an-ipanogò na, ta biyan
na kan karapatan nin makapag-ikon nin pa-iriyan mo bayri ha babon lotà.
Hay tawtawoy mangala-et ay makit mo ya hila ay ahè bomoyot ya biyay.
35 Nakakit akon mala-et ya tawo ya masyadoy kala-etan nin anggaw-en
na ha kapara nan tawo. Hiya ay bilang ha po-on kayoy malaboyong ya hay
hawhanga ay nanwalak ta habayti ay ahè ingkambya nin intanem.
36 Ahè naboyot ay nagdaan akon oman bayro piro agko yayna nakit. Hay
ginawà ko ay tinikap ko ya, piro talagan ayin ya bayro.
37 Obsirbawan moy tawo ya ma-in kahampatan ya leseb ya nakem ha
Pangino-on. Hiya ay ma-in katinekan boy magkama-in yan ma-i-alalak.
38 Piro hay tawtawoy makasalanan ay mika-apò, boy hay inalalak la ay
ahè bomoyot ya biyay.
39 Hay tawtawoy mangahampat ay an-ilibri nin Pangino-on, boy an-i-atap
na hila ha kawkagolowan.
40 Hila ay antambayan boy an-ilibri nin Pangino-on. An-ilibri na hila ha
tawtawoy mangala-et, ta hila ay ampahimalà kona nin i-atap na hila.

38

(Kanta ni Dabid ya ma-in pamakirawat ha Pangino-on)

Panalangin nin tawoy ampagdanas nin ka-irapan

1 Pangino-on, agmo ko ha-aren nin pahang mo, boy agmo ko parosawan
no ampamahang ka.
2 Hiko ay pinarosawan mon hinogathogatan nin kowinta yawò mo, boy
nakatanam ako nin mabyat ya parosa mo.
3 Banà ha pahang mo, hay masakit ya angkatanam ko ha nawini ko ay
masyadon mabyat, boy banà ha kasalanan ko, hay tanam ko ha bawbot-o
ko ay emen anan ampangapihihiyay.
4 Hay kawkasalanan ko ay talagan kalipoyna, boy habayti ay masyadon
biyat nin bilang ha karga ya agkoyna kayan gitan.
5 Hay hawhogat ko ay ampanhayo boy kapaparami-il nin banà ha
katangahan ko.
6 Hiko ay nakayoyongoh nin banà ha kalele-an ko, boy ayin tegen ya
pami-a-anito ko.
7 Emen akon ampo-olan ha ka-amotan ko, boy hay masakit ya
angkatanam ko ha nawini ko ay masyadon mabyat.
8 Hiko ay angkomapey boy agkoyna makayan te-ehen ya kabyatan nin
masakit ko; kayà ampan-agol ako ha kagolowan nin nakem ko.
9 Pangino-on, tandà moy kaganawan labay ko, boy angkalengè moy an-
i-agol ko.
10 Hay posò ko ay pomitogpitog ha kakatogan ko. Angka-alihan akoynan
hokaw, boy hay tegteg ko ay ambomereg ana.
11 Hay aw-amigo ko boy kawkalamowan ko ay agana labay pakarani
kongko nin banà ha hawhogat ko; kateng pamilya ko ay ampakarayò ana
kongko.

12 Hay tawtawoy labay mamati kongko ay nangikanà nin pandakep
kongko; hay tawtawo itaman ya labay mamakakhit kongko ay ampagtotol
nin ikahirà ko; hay pirmi lan an-ihipen ay panana-ol.
13 Hiko ay bilang ha teek ya ahè nin makalengè boy bilang ha pipih ya
ahè makapaghalità.
14 Awò, talagan bilang ako ha tawoy ahè ampakalengè ta agko antombay.
15 Pangino-on, ampahimalà ako komo; tandà koy tobayen mo ko,
Pangino-on kon Diyos.
16 Kayà ombayri ya hinalità ko: "Agmo dayi payagan nin galgalan ako nin
kawka-away ko, o maghambog hila kongko no hiko ay kowinta natombah
ta nakapagkasalanan ako."
17 Hiko ay magayna matombah, ta hay angkatanam ko ay ahè angka-alih.
18 An-aminen ko boy ampaghehean ya kawkasalanan koy ampanggolo
kongko.
19 Hay kawka-away ko ay mangaganday pawpagnanawini boy man-
gakhaw; malakè hila boy maski ayin bara-nan ay ampag-inakitan la ko.
20 Hay ampipanggantin kala-etan ha kahampatan ay ampipangkomontra
kongko, ta hay ansikapen kon gaw-en ay tamà.
21 Pangino-on kon Diyos, agmo ko pa-olayan boy agmo ko pakarayo-an.
22 Tampol kan pakarani kongko, ta tambayan mo ko, Pangino-on ya
Mapangilibri kongko.

39

(Kanta ni Dabid)

Pamakirawat nin tawoy ampagdanas nin ka-irapan

1 Hinalità ko ha sarili ko ya ombayri: "Hiko ay paka-atap ha gaw-en ko
boy agko maghalità nin makapakasalanan kongko. Agko maghalità nin
maski anya no ma-in mala-et ya tawo ha dani ko."
2 Kayà agko naghalità maski tongkol ha bawbagay ya kahampatan, piro
hay angkatanam ko ay lalò ana ingat nin binomyat.
3 Banà bayri, hay nakem ko ay angkagolo. Mintras an-ohoy-ohoyen ko
ay lalò akoyna ingat nin angkagolo. Hin agkoyna mate-eh ay ombayri ya
hinalità ko:
4 "Pangino-on, ipatandà mo dayi kongko no makano ko mati, boy no
pangno kaboyot ya biyay ko. Ibalità mo dayi kongko no makano ma-
anggawan ya biyay ko."
5 Ginawà mon bilang bongat ka-ipek mihan dingan ya biyay ko. Ha ka-
ipekan nin biyay ko ay bilang ayin kowinta komo. Talagan hay biyay nin
tawo ay bilang bongat angin ya ampagdaan.
6 Hay biyay nin tawo ay bilang bongat anino; kaganawan gawà na ay ayin
kowinta. Hay kayamanan ya tinipon na ay agna tandà no hinoy makapag-
ikon.
7 Hapa-eg, Pangino-on, anyay ma-asawan kon anti-en? Hay pag-asa ko
ay anti komo.
8 Ilibri mo ko ha kaganawan kasalanan ko; agmo payagan nin pagsistiyan
ako nin tawtawoy tangah ya ma-in kala-etan.
9 Agko magtelek nin maghalità ta hika ya ma-in gawà nin habayti ya
andanasen ko.
10 Itegen moyna ya pamarosa mo kongko ta hiko ay malagayna mati ha
gawà mo.

11 Hay tawo ay anha-aren mon disiplinawan ha kawkasalanan na. Hay
labaylabay na ay anhira-en mo nin bilang ha panirà nin anag ha dawdolo.
Talagan hay biyay nin tawo ay bilang bongat angin ya ampagdaan.
12 Leng-en moy panalangin ko, Pangino-on, boy hay an-ida-ing ko ay
pakaleleng-en mo; tobayen moy an-itangih koy pamakirawat ko komo, ta
hiko ay emen bongat nin mihay dayowan bayri ha babon lotà nin bilang
ha kaganawan ka-apo-apowan ko hin hato.
13 Ha ombayri ya anggaw-en mo kongko, dayi ay pa-olayan mo koyna
emen ako pon makatanam nin kaligawan biha ko mati.

40

(Kanta ni Dabid)

Pamomori ha Diyos

1 Hiko ay nagpasinsyan nangantì nin tobay nin panalangin ko ha
Pangino-on. Hapa-eg ay nilengè nay da-ing ko kona.
2 Kowinta ginoloy na kon in-alawah ha kowinta piligrosoy lobot ya ma-in
maraliket ya pità. Gintan na kon inggawà ha kowinta malhay ya bato ta
bayro ay angkasigoro na nin hiko ay ahè mapangno.
3 Banà bayro ay impanakem na kongko ya hiko ay magkanta nin bayoy
kanta ya pamomori ha Diyos nawen; malakè ya gomalang boy pahimalà
ha Pangino-on ya mipampakalengè nin habayti.
4 Makalmà ya tawoy ampahimalà ha Pangino-on boy ahè an-omasa ha
tawtawoy mangahambog, o ha tawtawoy ampipanhomamba ha alwan
peteg diyos.
5 Malakè ana ya ginawà moy pawpapag-ispantawan, Pangino-on kon
Diyos, boy malakè simpri ya plano mo ya para konnawen. Habayti ya
ombayri ay ayin nakagawà no alwan hikan bongat. No mihamihawen kon
halita-en bayti ay ayin pangaka-oboh.
6 Hika ay ahè ampangonswilo ha pambi komo nin tawtawo nin pinati
ya aw-ayop, o maski anyay bagay ya idolog komo. Habaytoy aw-ayop ya
an-ipo-ol nin idolog komo, boy kanayon et ya bawbagay ya an-igwà komo
nin banà ha kasalanan ay ahè ampakapakonsowilo komo. Hay labay mo
ay leng-en ka boy honolen.
7 Kayà hinalità ko komo, “Anti ko bayri nin kompormi ha nakaholat ha
libroy pinangiholatan nin kawkapanogo-an.
8 Labay kon honolen ya kalabayan mo, Pangino-on kon Diyos. Hay
kawkapanogo-an mo ay ahè angka-alih ha nakem ko.”
9 Pangino-on, ha ampititipon ya kalak-an nin tawtawo mo ay an-ibalità ko
ya tongkol ha kahampatan mo, boy tandà mo ya agko tonggen mangibalità
nin habayti.
10 Hay kahampatan mo ay agko sinarili ha nakem ko, no alwan ha
ampititipon ya kalak-an nin tawtawo mo ay imbalità ko ya tongkol ha
katapatan mo boy pangilibri mo; ombayro simpri ha ingangalo moy ma-in
panlalabi boy kaptegan mo.
11 Pangino-on, agmo dayi itegen ya pangingangalo mo kongko; protiksy-
onan mo ko dayi nin ingangalo moy ma-in panlalabi boy katapatan mo.

Panalangin emen tambayan

12 Hay kawkadya-dya-an ya andanasen ko nin banà ha kawkasalanan
ko ay ahè mabilang, boy habayti ay agkoyna makayan gitanan; kayà halos
agkoyna makakit no manegteg ako. Hay kawkasalanan ya anti kongko ay

mas malakè kisa ha bilang nin habot ko; banà bayri ay angkomapey anay
nakem ko.
13 Ilibri mo ko, Pangino-on! Tampol mo ko dayi, Pangino-on, nin
tambayan!
14 Dayi, hay ampipaghangad nin mamati kongko ay mikatalo boy
mikalito. Hay ampipagtowà nin banà ha pawproblima ya anti kongko ay
mipagbiran ampikareng-ey.
15 Dayi, hay ampipangalgal kongko ay ma-in biglà lomateng konlay
kakareng-eyan.
16 Dayi, hay ampikahabek nin makabalay komo ay matowà boy
magkama-in kaligawan komo. Hay ampipagpa-alagà ha pangilibri mo ay
pirmi dayin maghalità nin, "Hay Pangino-on ay itag-ay!"
17 Maski apih ako boy ampanga-ilangan ay ampanemtemen akon asiwa-
en nin Pangino-on. Hika ya Diyos ko ya ampanambay boy ampangilibri
kongko; kayà tampol mo ko dayin tambayan.

41

(Kanta ni Dabid)

Panalangin nin tawoy ma-in masakit

1 Makalmà ya tawoy ampangimalasakit nin manga-irap; hiya ay tam-
bayan nin Pangino-on no anti ya ha kagipitan.
2 Hay biyay na ay i-atap nin Pangino-on boy protiksyonan na ya. Hiya
ay magkama-in nin ka-inomayan bayri ha babon lotà, boy agya pa-olayan
nin Pangino-on ha kapangyariyan nin kawka-away na.
3 Pangino-on ya manambay kona no magmasakit ya; hay kakhawan ya
na-alih kona ay ibira nin Pangino-on.
4 Hapa-eg, hinalità ko ya ombayri: "Pangino-on, nagkasalanan ako komo;
ingalowan mo ko dayin pakahampaten."
5 Hay kawka-away ko ay ampipaghalità nin mala-et ya tongkol kongko,
ya wanla, "Mati yayna dayi emen yayna maliwawan!"
6 Hay ampipampako nin mamiliw kongko ay alwan leseb ya nakem, no
alwan ampanagap hilan bongat nin katowà ya balità ya tongkol kongko
biha la ibabalità ha maski ayrin dogal.
7 Kaganawan ampipag-inakit kongko ay ampi-a-ananah nin kontra
kongko; hay an-ihipen la ay kala-etan ya tongkol kongko.
8 Hay anhalita-en la ay ombayri: "Agyayna homampat ha mabyat ya
masakit na; kayà ayin yaynan pag-asa nin mabiyay."
9 Maski amigo kon karnal ya ampahimala-an ko ya nakipangan kongko,
hapa-eg ay kinomontra kongko.
10 Piro, Pangino-on, ingalowan mo ko; ibira moy kakhawan ya na-alih
kongko emen ako makabaweh ha kawka-away ko.
11 Banà bayri ay natanda-an ko ya ampangonsowilo ka kongko, ta agmo
ampayagan nin talowen ako nin kawka-away ko.
12 Tinambayan mo ko banà ha katapatan ko, boy ginawà mo nin hiko ay
anti komo nin ayin angga.
13 Poriyen ya Pangino-on Diyos ya pinahimala-an nin Aw-israylita;
poriyen ya pa-ibat hin ibat anggan makakanoman. Amin! Amin!

IKALWAN LIBRO

(Kawkanta 42–72)

42

(Kantan aw-inalalak ni Kori ya pakapowotan nin aral)

Panalangin nin tawoy ayin ha sarili nan dogal

1 No pangno nin angkahabek ya oyha nin minom nin malay-ep ya lanom
hapà ay ombayro itaman ya pagkahabek ko komo, Diyos ko.
2 Angkahabekan kata, Diyos, Diyos ya angkabiyay; makano ko ma-arì
omarap komo nin homamba?
3 Allo yabi kon ampanangih boy hay kowinta pamamangan ko ay lowà
ko. Hay pirmin ampastangen kongko nin kawka-away ko ay ombayri:
"Ayri ya Diyos mo?"
4 Masyadon angkahirà ya nakem ko no angkapanemteman koy nakaraan
ya ampakilako ko ha kalak-an tawo nin mako ha bali nin Diyos. Hiko
ya ampangona konla, boy mintras ampowako kayi ay maliga kayin
ampipagkanta boy ampipambo-angaw ha pamori nawen ha Diyos.
5 Ombayri ya hinalità ko ha sarili ko: "Antà masyado kon maglelè boy
magolo? Hay gaw-en ko ay omasa ko ha Diyos boy poriyen ko yan oman,
ta hiya ya Diyos ko ya Mapangilibri kongko."
6 Angkapanemteman koy Diyos ta ampagdanas akon kalele-an; angka-
panemteman ko ya mintras anti ko bayri ha dogal ya marani ha balah nin
Hordan. Habayti ay marani ha bakil nin Hirmon boy bakil nin Misar.
7 Hay tonoy nin agoh nin lanom ha haloghog nin balah ay kowinta
ampag-ilgo; ombayro simpri ha ampan-agoy lanom ya ampagtata ha behay.
Ha kakhawan agoh nin habayti ya lanom ay bilang ha kalipoy kalele-an ya
kowinta ampakataphon kongko.
8 Allo-allo ay an-ipakit nin Pangino-on ya ingangalo nay ma-in panlalabi.
Yabiyabi ay magkanta ko nin pamomori kona, boy manalangin ako ha
Diyos ya nambi kongkon biyay.
9 Ombayri ya halita-en ko ha Diyos ya kowinta malhay ya bato ya
ampangidipinsa kongko: "Antà niliwawan mo ko? Antà ka-ilangan akon
magdanas nin kalele-an nin banà ha pangangapih kongko nin kawka-away
ko?"
10 Hay tanam ko ay bilang akon nangababali-an nin bawbot-o ha panoya-
toyà kongko nin kawka-away ko ha paghalità lan pirmi kongko nin, "Ayri
ya Diyos mo?"
11 Ombayri ya hinalità ko ha sarili ko, "Antà masyado kon maglelè boy
magolo? Hay gaw-en ko ay omasa ko ha Diyos boy poriyen ko yan oman,
ta hiya ya Diyos ko ya Mapangilibri kongko."

43

Panalangin et nin tawoy ayin ha sarili nan dogal

1 Diyos ko, paptegan mo ya hiko ay ayin ginawà ya kasalanan, boy
idipinsa mo ko ha tawtawoy ahè antompel komo. Ilibri mo ko ha tawtawoy
manloloko boy ha tawtawoy mangala-et.
2 Hika ya Diyos ya ampamakhaw kongko; antà pina-olayan mo ko? Antà
ka-ilangan akon magdanas nin kalele-an nin banà ha pangangapih kongko
nin kawka-away ko?
3 Dayi, hay hawang mo boy hay katapatan mo ay mangitoto kongko boy
mangibira kongko ha bakil nin Siyon ya kama-inan mo ya masagradoy
dogal.

4 Ha ombayro ay mako ko ha altar mo, Diyos ko, ta hika ya ampambi
kongko nin katowa-an boy kaligawan; manogtog akon alpa boy magkanta
ko nin pamomori komo, Diyos ko.
5 Ombayri ya hinalità ko ha sarili ko: "Antà masyado kon maglelè boy
magolo? Hay gaw-en ko ay omasa ko ha Diyos boy poriyen ko yan oman,
ta hiya ya Diyos ko ya Mapangilibri kongko."

44

(Kantan aw-inalalak ni Kori ya pakapowotan nin aral)

Panalangin emen ilibri

1 Pangino-on Diyos, hay ginawà mo hin hato ya kawkapapa-ispanta
hin pana-on nin kawka-apo-apowan nawen ay natanda-an nawen ha
mawmato-antawo nawen.
2 Hay ginawà mo ay ombayri: ha kapangyariyan mo ay impataboy mon
pinarosawan ya tawtawoy alwan Israylita ha dogal ya ampa-iriyan la, ta
hay impa-iri mo bayro ay Aw-israylita ya kawka-apo-apowan nawen, boy
pinayagan mo hilan mikakatak bayron mangokopa nin habaytoy dogal.
3 Habaytoy dogal ay ahè napag-ikon nin Aw-israylita ya tawtawo mo
nin banà ha sarili lan kakhawan o panggamit lan aw-armas, no alwan
habayto ay napag-ikon la nin banà ha kapangyariyan mo boy kakhawan
mo. Nangyari simpri nin hila ay pinolalagan mo emen mo ma-ipakit konla
ya panlalabi mo.
4 Hika ya Arì ko boy Diyos ko ya ampambin pananalo ha tawtawo mo ya
inalalak ni Hakob.
5 Banà ha kapangyariyan mo, hay kawka-away nawen ay napatalo
nawen, boy banà ta anti ka konnawen, hay ampipangkomontra konnawen
ay napahokò nawen.
6 Agko ampahimalà nin ma-ilibri ko nin an-ipanà ko o nin hondang ko,
7 ta hika ya nangilibri boy nambin panalo konnawen ha kawka-away
nawen boy ha ampipag-inakit konnawen.
8 Hikayi ay pirmin mamori ha Diyos boy ayin anggay pasasalamat nawen
kona.
9 Piro hapa-eg ay pina-olayan mo kayin natalo, ta agmo nilamowan ya
hawhondalò nawen ha pamakilaban.
10 Pina-olayan mo kayi ha kawka-away nawen; kayà napapowayo la kayi,
biha hay kawkamama-in nawen ay kinwa lan pinag-ikon.
11 Hikayi ay pina-olayan mon patyen nin bilang ha tawtopa ya ampatyen
nin karniyen, boy pina-olayan mo kayin mangapihahabwag nin mipalako
ha kanayon ya nawnasyon.
12 Kowinta inlakò moy tawtawo mo nin mayamò ya alagà, boy hay
napaglako-an mo ay agmo pinakinabangan.
13 Ginawà mo kayin kapapaka-ili ha tawtawo ha nawnasyon ya mamal-
ibot konnawen; kayà antoya-toya-en la kayi boy ansorawen.
14 Ginawà mo kayin tototolen ha nawnasyon; kayà hay tawtawo ay
ampipampeyeng nin manoya-toyà konnawen.
15 Pirmi kon ampipareng-ey boy kalipoyna ya kakareng-eyan ko
16 ha angkalengè koy tawtotoyà boy aw-insolto nin kawka-away ko ya
ampipangkomontra kongko.
17 Pangino-on, kaganawan nin habayti ay ampangyari konnawen maski
agnawen ka angkaliwawan ni ginomawà nin labag ha kasondo-an ya
ginawà mo ha kawka-apo-apowan nawen.

18 Hay nakem nawen ay talagan tapat komo, boy agnawen nilabag ya
pawpanogò mo.
19 Ombayroman, hikayi ay pina-olayan mo ha mangabangis ya aw-ayop
boy ha masyadoy karegleman ya kowinta kamatyan.
20 No hikayi ay tinonggen ha panhomamba ha Diyos ta nanalangin kayin
hinomamba ha alwan peteg diyos,
21 ahè warì matanda-an nin Diyos ya hay sawsikrito ya anti ha nakem
nin tawtawo ay tandà na?
22 Awò, matanda-an na, piro ha kaganawan oras, hikayi ay naka-arap ha
kamatyan nin banà ha panhohomonol nawen kona; bilang kayin tawtopa
ya papatyen.
23 Pangino-on, antà agmo kayi an-asikasowen? Agmo kayi dayi pa-olayan
boy ayin angga dayi ya pangangasikaso mo konnawen.
24 Antà agmo kayi ansisipanowen, boy antà ampa-olayan mo kayi ha
andanasen nawen ya kadya-dya-an boy ka-apiyan?
25 Banà ha pagka-apih nawen, hikayi ay ampanlokob ha lotà ya magabok.
26 Pakaraniyan mo kayin tambayan boy banà ha ingangalo moy ma-in
panlalabi ay ilibri mo kayi.

45

(Kantan aw-inalalak ni Kori ya pakapowotan nin aral)

Kanta ya tongkol ha kahal nin arì

1 Hay nakem ko ay ponò nin mangaganday hahalita-en, boy hay dilà ko
ay ayin imbalag ha papanolat ya anggamiten nin magaling ya manonolat.
Habayto ya ampangitorò kongko no anyay halita-en ko ha gaw-en koy
kanta ya para ha arì.
2 Ha kaganawan lalaki ay ayin makapantay ha kagandawan mo. Hika ay
ma-osay maghalità; kayà ayin angga ya pamolalag komo nin Diyos.
3 Itagkeh moy hondang mo, makapangyariyan ya arì; hika ay ma-in
karangalan boy kapangyariyan.
4 Ha paninigè mo, hika ya ma-in karangalan ay magkama-in pananalo
ha pagdipinsa mo nin kaptegan boy katoynongan. Ha kakhawan mon
manggawà nin bawbagay ya kapapa-ispanta ay talagan manalo ka.
5 Hay kowinta yawyawò moy mangatarem ay antomamà ha posò
nin kawka-away mo. Banà bayri, hay nawnasyon ay mipahilong ha
kapangyariyan mo.
6 Hay pamomo-on mo, Diyos ko ay anggan makakanoman. Hay pag-a-arì
mo ay ma-in kahampatan.
7 Angkatowà ka ha gawgawà ya mangahampat, piro angka-inakit ka ha
gawgawà ya mangala-et. Kayà hay Diyos ya Diyos mo ay pinonò na kan
kaligawan, ta hika ay ginawà nan igit ha kawkalamowan mo.
8 Kaganawan nin dolo mo ay pinabangohan nin mira, alowi, boy kasya;
ha panlomikol mo ha palasyo moy yarì ha kahika ay ampaligawen ka nin
togtog nin istromintoy di kowirdas.
9 Hay bawbabayi ya aw-anak nin aw-arì ay kalamo nin mangarangal ya
bawbabayi ya anti bayro ha palasyo. Ha bandan wanan mo ay naka-ireng
ya rayna ya nakaholot nin doloy dinikorasyonan nin poron gintò ya na-ibat
ha dogal ya an-ingaten Opri.
10 Kakahal nin arì, leng-en mo bayti ya halita-en ko komo: kaganawan
nin sarili mon tawowan ay liwawan mo kateng pawpartidos mo.

11 Ha kagandawan mo, hay arì ay magkalabay komo; hiya ya pangino-on
mo; kayà pasakop ka kona.
12 Hay tawtaga Tiro ay mipagrigalo komo. Ombayro simpri ha
mangayaman; hila ay manoyò komo.
13 Hay kakahal nin arì ya anak nin mihay arì ya anti ha palasyo ay
pagkagaganda; hay dolo na ay binordawan nin gintò.
14 Hiya ya nakadolon bordado ya hari-harì ya kolor ay anggitan ha arì
ya anhonowen nin aw-abay na.
15 Hila ay ampilalamo nin ma-in kaligawan ya ampomahok ha palasyo
nin arì.
16 Hika ya arì ay magkama-in malakè ya anak ya lalaki ya pomahili ha
kawka-apo-apowan mo; hila ay gaw-en mon mamo-on ha intiron babon
lotà.
17 Hay ngalan mo ay ipapanemteman ko ha kaganawan lahì; kayà
kaganawan tawo ay mamori komo nin ayin angga.

46

(Kantan aw-inalalak ni Kori)

Hay Diyos ay pirmin anti ha tawtawo na

1 Hay Diyos ay dipinsa tamo boy hiya ya ampambi kontamo nin
kakhawan. Hiya ay pirmin handà nin manambay ha oras nin kagolowan.
2-3 Maski ma-eyeg ya babon lotà, boy mitapon ha dagat ya bawbakil,
domalleg man boy magbola-bolà ya lawlanom ha dagat, boy maski
magalaw ya bawbakil nin banà bayro ay agtamo malimo.
4 Ma-in kowinta ampan-agoy balah ya mambin kaligawan ha siyodad nin
Diyos ya masagradoy dogal ya kama-inan nin bali nin Pinakamakapang-
yariyan ya Diyos.
5 Hay siyodad ya kama-inan nin Diyos ay ayin pagkahirà, ta habayto ay
angkahambaken nin Diyos nin tambayan.
6 Hay nawnasyon ay ampagkagolo boy hay kawka-ari-an ay ampi-
pangkomapey. Ha bonghaw bongat nin Diyos, hay babon lotà ay matonaw
ana.
7 Hay Pangino-on ya Pinakamakapangyariyan ay anti kontamo; hay
Diyos ya pinahimala-an ni Hakob ay ampangidipinsa kontamo.
8 Biliwen moyo ya ginawà nin Pangino-on; helken moyoy ginawà nay
panirà nin bawbagay bayri ha babon lotà.
9 Angkapategen na ya gawgira ha intiron babon lotà; anhira-hira-en nay
an-ipamanà boy pawpikà, boy hay hawhalanggà ay an-ipo-ol na.
10 Pakatinek kawo ta balayen moyo ya hiko ay Diyos. Hiko ya
makapangyariyan ay itag-ay ha kaganawan nasyon ha intiron babon lotà.
11 Hay Pangino-on ya Pinakamakapangyariyan ay anti kontamo; hay
Diyos ya pinahimala-an ni Hakob ay ampangidipinsa kontamo.

47

(Kantan aw-inalalak ni Kori)

Diyos ya Pinakamakapangyariyan ya ampamo-on

1 Kaganawan tawo ay magtimpà! Mipambo-angaw kawon ma-in katowa-
an ha pamomori moyo ha Diyos!
2 Hay Pangino-on ya Pinakamakapangyariyan ay dapat igalang; hiya ya
Arì ya ahè mapantayan ya ampamo-on ha intiron babon lotà.
3 Hitamo ya papanalowen na ha tawtawo, boy hay nawnasyon ay igwà
na ha pamama-alà tamo.

4 Hiya ya namilì nin dogal ya ampa-iriyan tamo, boy habayti ay ikapori
ni Hakob ya ka-apo-apowan tamo ya nilabi na.
5 Ha pagbira nin Pangino-on Diyos ha katatag-ayan, hay tawtawo ay
mipambo-angaw, boy ma-in kasabay ya tonoy nin tamboyok ha katowa-
an la banà ha pananalo la.
6 Magkanta tamon maganday kanta ya pamomori ha Diyos; magkanta
tamon pamomori kona ya Arì tamo!
7 Hay Diyos ay Arì ha intiron babon lotà; magkanta tamon maganday
kanta ya pamomori kona.
8 Hay Diyos ya ayin kapintasan ay ampiknò ha trono na nin ampamo-on
ha nawnasyon.
9 Hay tawtawoy ampipamo-on ha nawnasyon ay ampakitipon ha
tawtawo nin Diyos ya pinahimala-an ni Abraham; hay hawhalanggà ya
anggamiten nin mawmamakigira ay ikon nin Diyos. Hiya ya dapat itag-ay.

48

(Kantan aw-inalalak ni Kori)

Hay kagandawan nin siyodad nin Siyon ya siyodad nin Diyos

1 Hay Pangino-on ay ahè mapantayan, boy hiya ay nararapat poriyen ha
siyodad nin Diyos tamo ya anti ha masagradoy bakil.
2 Habaytoy bakil ay matag-ay boy maganda. Hay ingat bayro ha bakil ay
bakil nin Siyon ya ikon nin Diyos ya Arì ya ahè mapantayan. Habayto ay
ampambin kaligawan ha tawtawo bayro.
3 Impakit nin Diyos ya hiya ya dipinsa nin habaytoy siyodad ya kama-
inan na.
4 Hay aw-arì ay nititipon ta lakwen lan lo-oban ya siyodad nin Siyon.
5 Hin nakit lay kagandawan boy kakhawan nin habaytoy siyodad, hila
ay nabiglà; kayà nipampowayo hila ha kalimowan la.
6 Hila ay namegpeg ha kalimowan la boy nakatanam hila nin ilab ya
bilang angkatanam nin babayi ya ambatowan ta ampanganak.
7 Hay angin ya ampangibat ha baytan ay ginamit nin Diyos nin pinanirà
nin bawbarko ya na-ibat ha siyodad nin Tarsis.
8 Nalengè nawen ana ya tongkol ha ginawà nin Diyos hin hato, boy
hapa-eg ay nakit nawen ana ya siyodad nin Diyos tamo ya Pangino-on ya
Pinakamakapangyariyan; habayti ya siyodad ay i-atap nin Diyos anggan
makakanoman.
9 Ha lo-ob nin bali mo, Diyos ko, pirmi nawen nin ampanemtemen ya
ingangalo moy ma-in panlalabi.
10 Hika, Diyos ko ay amporiyen nin tawtawo ta nibantog ka ha maski
ayrin dogal, ta hay pamomo-on mo ay matoynong.
11 Hay tawtawo ha dogal ya an-ingaten Siyon ay ampipagtowà. Ombayro
itaman ha tawtaga Hoda banà ha panonosga mo ya makatoynongan.
12 Liboten moyon owakowen ya bakil nin Siyon ta bilangen moyo ya
matag-ay ya pagbantayan ya anti bayro.
13 Asikasowen moyo nin mahampat ya pawpadir nin habaytoy siyodad,
boy pakatanda-an moyo no pangno katibay ya dipinsa nin kama-inan nin
arì bayro emen moyo ma-ibalità ha homonoy lipì
14 ya habayti ya Diyos ay Diyos tamo nin ayin angga. Hiya ya mangitoto
kontamo nin ayin angga.

49

(Kantan aw-inalalak ni Kori)

Katangahan ya pahimalà ha kayamanan

1 Balang miha komoyo ay leng-en bayti, boy kaganawan tawo ha maski
ayrin dogal ay manlengè nin habayti.
2 Ma-aypà man o matag-ay ya pagkatawo, ma-irap man o mayaman ay
manlengè nin habayti.
3 Maghalità ako nin ma-in karonongan, boy hay ipalwa ko ya anti ha
nakem ko ay makab-in pangingintindi.
4 Intindiyen kon mahampat ya mihay kahalita-an, ta hay labay totolen
nin habayti ay ipalinaw ko mintras ampanogtog ako nin alpa.
5 Talagan agko malimo ha lomateng ya ma-anib ya pana-on ya gawà nin
mangala-et ya kawka-away ya nakapalibot kongko.
6 Hay ma-in kagagaw-an nin habayto ay tawtawoy mangayaman ya
ampipampahimalà ha kayamanan la, boy habaytoy an-ipaghambog la.
7 Ayin tawoy makatbeh nin sarili na ta agna kayan bayaran ha Diyos ya
kabliyan nin biyay na.
8 Hay pambeh nin biyay nin tawo ay masyadon mabli. Maski anyay
ibayad na ay ahè makasapat
9 emen hiya ay ahè mati boy mabolok boy mabiyay nin ayin anggawan.
10 Angka-obsirbawan nin kaganawan ya maski maronong ya tawo
ay angkati; ombayro simpri ha aw-ayin tinandà boy tawtangah. Hay
kayamanan ya tinipon la ay ibalag la ha kanayon.
11 An-ihipen la nin hay ampa-iriyan la ay manatili nin ayin angga.
Ombayro simpri ha homonoy lawlipì la maski ma-in hilan lawlotà hin hato
ya an-ingaten la ha sarili lan ngalan.
12 Maski matag-ay ya ingkatawo nin tawo, habayto ay ahè makapi-atap
kona ha kamatyan, ta hiya ay mati simpri nin bilang ha ayop.
13 Helken moyoy ampangyari ha tawtawoy ampahimalà ha kayamanan
la. Ombayro simpri ya mangyari ha homono konlay lawlipì ya minto-o ha
hinalità la.
14 Hay mangayaman ay talagan mati nin bilang ha tawtopa ya anggitan
patyen, boy hila ay mipalako ha dogal nin nikati. Pangati la, hay
makapangyayari konla ay kamatyan. Ahè maboyot, hay mamo-on konla
ay tawtawoy mangahampat. Hay nawnawini nin hatoy mangayaman ay
mikabolok ha pinangitabonan konla ya marayò ha ampa-iriyan la hin hato.
15 Piro hiko ay ilibri nin Diyos ta alihen na ko ha kapangyariyan nin
kamatyan.
16 Agka malimo ha ma-arì gaw-en komo nin tawoy anyomaman maski
kateng et pamilya na ay kapanyoyomaman.
17 Hay tawoy mayaman, pangati na ay agna magtan ya kayamanan na
ha pangitabonan kona.
18 Maski nin hay tawo ay maligawan ha sarili na mintras angkabiyay ya,
boy masyado yan amporiyen banà ha pan-omasinso na
19 ay mati ya simpri nin bilang ha kawka-apo-apowan na, boy makilamo
ya konla ha dogal ya ayin anggay karegleman.
20 Hay tawoy matag-ay ya ingkatawo ya ayin pangingintindi ay mati
simpri nin bilang ha ayop.

50

(Kanta ni Asap)

Diyos ya manosga ha mangahampat boy ha mangala-et

1 Hay Pangino-on Diyos ya Pinakamakapangyariyan ay naghalità, ta
iningat nay kaganawan tawo bayri ha babon lotà pa-ibat ha baytan angga
ha babà.
2 Ha dogal ya an-ingaten Siyon ya masyadoy kagandawan ay makit ya
kahawangan boy kagandawan nin Diyos.
3 Hay panlomateng nin Diyos tamo ay ahè ma-ipolinged ta ha bandan
onawan na ay ma-in manliyobliyob ya apoy, boy ha mamalibot na ay
pagkahokaw bagyo.
4 Hay anti ha katatag-ayan boy anti ha babon lotà ay ingaten na nin
mangimaton ha panosga na nin tawtawo na.
5 Hay halita-en na ha hawhogò na ay ombayri: "Pititiponen moyo kongko
ya nag-in tawtawo ko ya nakisondò kongko ha pangidolog la nin pinati ya
aw-ayop."
6 Hatoy anti ha katatag-ayan ay maghalità nin hay Diyos ay ma-in
kahampatan ta hiyan mismo ya manosga.
7 "Hikawoy tawtawo ko, leng-en moyo bayti ya halita-en ko; hikoy Diyos
ya Diyos moyo ay mamapteg nin kontra komoyon aw-inalalak ni Israyil.
8 Agkatawo anha-aren ha pangidolog moyo kongko nin pinati ya aw-ayop
boy ha anggaw-en moyon pirmi ya mamo-ol nin aw-ayop ya para kongko.
9 Alwa kon ka-ilangan ya toron bakà ni toron kanding ya ma-ibat
komoyo;
10 ta kaganawan ayop ay ikon ko kateng liboliboy bakà ya anti ha
bawbakilbakil.
11 Kaganawan manokmanok ha bakil ay ikon ko kateng mangama-in
biyay ya anti ha lawak.
12 "No bomitil ako man ay agko halita-en komoyo ta hay babon lotà boy
kaganawan nin anti bayro ay ikon ko.
13 Warì mangnà akon karni nin tawtoron bakà boy warì minom ako nin
dayà nin tawtoron kanding?
14 "Hay labay ko ay mangidolog kawo nin leseb ha nakem moyo ha
pamasalamat moyo ha Diyos, boy toparen moyoy impangakò moyo kona
ta hiya ya Pinakamakapangyariyan ya Diyos.
15 Hapa-eg, makirawat kawo kongko no ma-in kawon angkagolowan;
ilibri katawo boy poriyen moyo ko."
16 Balè ha mangala-et, hay pastang nin Diyos ay ombayri: "Antà
anggamiten moyo ya pawpanogò ko boy ambanggiten ya kasondo-an ko?
17 Hapaliman, angka-inakitan moyo ya tawtorò ko boy agmoyo antang-
gapen ya an-ipanogò ko.
18 No ampakakit kawon ampanakaw ay ampaki-emen kawo, boy ampaki-
emen kawo ha mawmamabayi boy ha mawmamakilalaki.
19 Hay pirmi moyon anhalita-en ay kala-etan boy agkawo ampag-alangan
nin maghalità kabongkokan.
20 Maski sarili moyon patel ay ambinggawan moyo boy ampanggawà
kawon ilgo ya ikahirà la.
21 Habayti ya ginawà moyo ay agko nagtelek; kayà an-ipalagay moyo nin
hiko ay bilang komoyo. Piro hapa-eg ay paghalita-an katawo emen moyo
ma-intindiyan ya ginawà moyoy kamali-an.
22 "Leng-en moyo bayti ya halita-en ko, hikawo ya nakaliwa kongko. No
agmoyo leng-en ay disgrasyawen katawo ya ayin mangilibri komoyo.
23 Hay ampambin dangal kongko ay pamasalamat. Hay ampipan-
homonol kongko ay ilibri ko."

51

(Kanta ni Dabid hin nayarì yan pinaghalita-an ni Propita Natan banà ha pamabayi na koni Batsiba boy banà ha pangipapati nan ahawa ni Batsiba)

Panalangin emen magkama-in kapatawaran

1 Banà ha ingangalo moy ma-in panlalabi ay ingalowan mo ko, Diyos ko,
boy banà ha masyadoy pangingangalo mo ay alihen moy kawkasalanan
ko.
2 Alihen moy kala-etan ko, boy pakalinisen mo ko ha kasalanan ko.
3 An-aminen ko ya hiko ay mala-et; hay kasalanan ko ay pirmin
ampanggolo nin ihip ko.
4 Komo kon bongat nakapagkasalanan, Diyos ko, ta hay ginawà ko ya
nakit mo ay talagan an-ibilang mo nin mala-et. Kayà tamà ya hinalità mo
kongko boy matoynong ya panonosga mo kongko.
5 Agko et in-anak, hiko ay makasalanan ana.
6 Hay labay mo ay tapat ya kanakeman; kayà pon-en moy nakem ko nin
karonongan.
7 Alihen moy kasalanan ko emen ako mag-in malinis; pakalinisen moy
nakem ko emen ako mag-in nin talagan malinis.
8 Biyan mo ko dayi nin kapatawaran emen ako magkama-in kaligawan
boy katowa-an, ta maski kowinta binali-an mo kon bot-o ay magkama-in
akon oman nin kaligawan.
9 Liwawan moynay kawkasalanan ko, boy alihen moy kaganawan kala-
etan ko.
10 Gaw-en mon malinis ya pagnanakem ko, Diyos ko, boy hay nakem ko
ay gaw-en mon tapat komo nin bilang hin hato.
11 Agmo ko pa-alihen ha arapan mo, boy agmo dayi alihen ya Ispirito mo
kongko.
12 Ibira mo kongko ya kaligawan nin pangilibri mo kongko, boy biyan
mo kon kalabayan nin homonol komo.
13 Hapa-eg ay toro-an koy mawmakasalanan nin tongkol ha paghehe
boy no pangno mapatawad ha kasalanan. Ha ombayro ay halibokotan
lay kawkasalanan la ta pakarani hila komo.
14 Diyos ya ampangilibri kongko, ilibri mo ko ha ginawà koy kasalanan
ya pangipapati. Ha ombayro ay ikanta ko ya kahampatan mo.
15 Pangino-on, paptegan mo ya hiko ay pinatawad mo ha panambay mo
kongko no anyay halita-en ko emen ko ma-ibabalità ya pamomori komo.
16 Agmo labay ya pinati ya aw-ayop ya idolog komo, ta no labay mo ay
igwà ko dayi komo; agka simpri ampangonsowilo ha ampo-olan ya aw-
ayop ya an-idolog komo.
17 Hay an-idolog ko komo, Diyos ko ay sarili ko ya ampaghehe ha
kawkasalanan ya ginawà ko. Diyos ko, antanggapen mo koy anhomokò
komo ya angkahirà ya nakem banà ha kasalanan ya ginawà ko.
18 Diyos ko, gaw-an mon mahampat ya dogal ya an-ingaten Siyon.
Koloben mon oman nin padir ya siyodad nin Hirosalim.
19 No mangyari baytoy ombayro, hay an-idolog komo ya aw-ayop ya
bilang ha tawtoron bakà ya ampo-olan ha altar mo ay makab-i nin
konsowilo komo, ta habayto ay an-igwà komo nin ma-in kahampatan
nakem.

52

(Kanta ni Dabid ya pakapowotan aral hin intraydor ya ni Dowig koni Arì Sawol)

Hay panonosga boy pangingangalo nin Diyos

1 Hika ya tawoy makapangyayari, antà an-ipaghambog moy kala-etan ya
ginawà mo? Hay ingangalo nin Diyos ya ma-in panlalabi ay pirmin anti
ha ampahimalà kona.
2 Piro hika, hay pirmi mon amplanowen ay paninirà ha kanayon, hay
dilà mo ay bilang ha matarem ya labahas, boy hay pirmi mon an-ihipen
ay panana-ol.
3 Labaylabay moy kala-etan kisa kahampatan, boy labaylabay moy
kabongkokan kisa kaptegan.
4 Hika ya tawoy mabongkok, labaylabay mon maghalità nin makahirà
nin kapara mon tawo.
5 Banà ha gawgawà mo, hay Diyos ay manggawà nin ayin anggay kahira-
an mo; hika ay alihen na ha pamamali mo, boy alihen na ka ha ampa-iriyan
nin ampikabiyay.
6 Hay mangahampat ya tawtawo ay makit la bayti ya mangyari komo;
hila ay mikalimo boy ka-iliyan la ka, ya wanla,
7 "Helken moyo bayti ya tawoy ahè napahimalà ha Diyos, no alwan hay
pinahimala-an na ay kayamanan na, boy an-ipalagay na nin hay kala-etan
na ay makapidipinsa kona."
8 Piro hiko ay bilang ha malaboyong ya po-on kayoy olibo ya anti ha
danin bali nin Diyos; ayin anggay pamahimalà ko ha ingangalo nin Diyos
ya ma-in panlalabi.
9 Pirmi katan pasalamatan ha ginawà mo, Diyos ko; ha nag-in tawtawo
mo ay ibabalità koy kahampatan mo.

53
(Ma-arì ikompara ha Kanta 14)

(Kanta ni Dabid ya pakapowotan aral)

Hay kala-etan nin tawtawo

1 Hay tawoy maghalità ha sarili na nin, "Ayin Diyos!" ay talagan tangah.
Hay tawtawoy ombayro ay talagan mala-et, boy hay gawgawà la ay poro
kala-etan; ayin ana konla nin ampanggawà kahampatan.
2 Hay Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na ay ampanlonglong
ha tawtawo ta an-imatonan na no ma-in et nin tawtawoy ampaka-intindi
nin kaptegan, boy no ma-in nin ampag-apeh nin makabalay kona.
3 Kaganawan ay ampakarayò ha Diyos ta ampagpakala-et hila. Ayin
ampanggawà nin kahampatan; ayin ni miha.
4 Hay pastang nin Diyos ay ombayri: "Kaganawan nayì nin ampipang-
gawà kala-etan ay ayin tinandà? Hay tawtawo ko ay anggaw-an lan mala-et
ta ombayro ya natoral la, boy aghila ampakirawat kongko."
5 Hay mangala-et ay masyadon nikalimo maski ayin dapat kalimowan.
Hay Diyos ay nangikakatak nin bawbot-o nin nipangalaban komoyo;
impareng-ey moyo hila, ta hila ay ahè tinanggap nin Diyos.
6 Dayi, hay kalibriyan nin Aw-israylita ay mangibat ha dogal ya an-
ingaten Siyon ya kama-inan nin Diyos. No mambin oman ya Diyos nin
ka-inomayan ha tawtawo nay Aw-israylita ya inalalak ni Hakob, dayi, hila
bayti ay mipagtowà.

54

(Kanta ni Dabid ya pakapowotan aral hin ma-in nangisoplong koni Arì
Sawol no ayri ya ampagtago-an na)

Panalangin emen protiksyonan ha kawka-away

1 Diyos ko, ilibri mo ko nin kapangyariyan mo boy paptegan mo ya hiko
ay ayin kasalanan.
2 Leng-en moy panalangin ko, Diyos ko; pakaleleng-en moy anhalita-en
ko.
3 Hay dawdayowan ay ampandawohong kongko, boy hay tawtawoy
mapangapih ay labay mamati kongko. Habaytoy tawtawo ya ombayro ay
ayin kowinta konla ya Diyos.
4 Tandà ko ya hay ampanambay kongko ay Diyos; hiya ya Pangino-on ya
ampangidipinsa kongko.
5 Hay kala-etan ya ginawà kongko nin kawka-away ko ay ombayro dayi
ya iparosa konla nin Diyos. Ha katapatan mo, hila ay apo-en mo.
6 Pangino-on, hiko ay ma-in kalabayan nin mangidolog komo. Pasala-
matan kata nin banà ha kahampatan mo.
7 Hika ya nangilibri kongko ha kaganawan kagolowan ko, boy nakit koy
kawka-away ko ya impatalo mo.

55

(Kanta ni Dabid ya pakapowotan aral)

Panalangin emen tambayan

1 Diyos ko, leng-en moy panalangin ko, boy agmo dayi halibokotan ya
an-ida-ing ko.
2 Leng-en mo ko boy tobayen ta hiko ay mapagal ana ha kahalakan ko.
Ampikotoh ya ihip ko
3 banà ha tawtangkà boy pawpangangapih kongko nin kawka-away koy
mangala-et. Ambara-an la kon makasalanan, boy ha kapahangan la kongko
ay ampag-inakitan la ko.
4 Hay nakem ko ay nagkama-in nin masyadoy kalele-an boy biglà akon
nakatanam nin tanam nin tawoy maraninan mati.
5 Nalimo ko boy namegpeg; ha kalimowan ko ay nakapatalon nakem ko.
6 Kayà hinalità ko ya ombayri: “No ma-in akon bongat pakpak nin bilang
ha kalapati ay lompad akoynan manikap nin pama-inawawan ko.
7 Lompad akon mako ha marayò ta pa-iri ko ha powiray dogal.
8 Manandalì akon manikap nin mapa-iriyan koy agko mapangno ya
marayò ha ampanggolo kongko ya kowinta makhaw ya bagyo.”
9 Pangino-on, hira-en moy pawplano nin mangala-et boy golowen moy
aw-ilgo la emen aghila mangapi-i-intindi, ta angkakit koy kagolowan boy
pami-a-away ha siyodad.
10 Allo yabi ay anliboten la baytoy siyodad ya hay ampagdanan la ay ha
babo nin alal ya padir; habaytoy siyodad ay poro kala-etan boy kagolowan.
11 Anti bayro ya kaganawan klasin kala-etan; ayin tegen ya pawpangan-
gapih boy panana-ol bayro.
12 No ka-away ko dayi ya ampanginsolto kongko ay kaya kon te-ehen;
boy no kalaban ko dayi ya ampaghambog kongko ay kaya kon tago-an.
13 Piro alwa, ta hika ya kapariho ko ya kalamolamo ko boy amigo kon
karnal.
14 Hin hato ay ampi-ilgo tan ma-in kaligawan boy ampilamo tan makilako
ha kalak-an ya ampako ha bali nin Diyos.
15 Dayi, habayti ya kawka-away ko ay biglà nin latngan nin kamatyan,
boy angkabiyay hila dayi ya mataphonan nin lotà ta hay makapangyayari
konla ay kala-etan.

16 Hiko balè ay makirawat nin tambay ha Pangino-on Diyos boy hiya ya
mangilibri kongko.
17 Mahilem, bayombokah, boy ogtoy-allo ay an-omaloloy akon andoma-
ing kona, boy tandà ko ya leng-en na ko boy tobayen.
18 Ibira na ko nin ahè mapangno ya ma-ibat nin makilaban ha malakè
ya ka-away ko.
19 Hay Diyos ya ayin anggawan ya pamomo-on ay manlengè kongko boy
talowen na hila; banà ta ayin nangyari konla ha mala-et ya gawgawà la ay
aghila anggomalang ha Diyos.
20 Habayti ya da-an kon kalamowan ay ampangalaban nin aw-amigo na;
hinirà nay pangakò na.
21 Hay aw-ilgo na ay malahap, piro hay anti ha nakem na ay inakit; hiya
ay ma-amalang nin maghalità, piro habaytoy hawhalità na ay ampakakhit
nin bilang ha matarem ya hondang.
22 Ipa-olay mo ha Pangino-on ya ampakagolo komo, ta hiya ya man-
galalay komo; ta hay tawoy mahampat ay agna pa-olayan nin matalo nin
ayin angga.
23 Piro hay mawmamatin tawo boy mangabongkok, biha hila mi-abot
ha kalagitna-an nin biyay la ay apo-en mo hila, Diyos ko. Hiko balè ay
pahimalà komo.

56

(Habayti ay hinolat ni Dabid hin dinakep ya nin Pawpilistiyo)

Panalangin ya ma-in pamahimalà ha Diyos

1 Diyos ko, ingalowan mo ko ta pirmi kon andawohongen boy ampadya-
dya-an nin kawka-away ko.
2 Pirmin ma-in ampandawohong kongko boy hay ampangalaban kongko
ay malakè.
3 No angkalimo ko, Pinakamakapangyariyan ya Diyos, hika ya pahimala-
an ko.
4 Ampahimalà ako ha Diyos boy amporiyen ko ya ha pawpangakò na.
Hiko ay ampahimalà kona; kayà agko angkalimo. No tawon bongat ya
kapariho ko ay ahè makapangno kongko.
5 Hay anhalita-en ko ay an-idabò lan mala-et ta habaytoy ampang-
golowan la kongko, boy hay pirmi lan an-ihipen ay pakakhitan la ko.
6 Hila ay ampititipon ha matagò ya dogal, ta an-imatonan lay kaganawan
anggaw-en ko, boy an-intrisen lay biyay ko.
7 Parosawan mo hila, Diyos ko, nin banà ha kala-etan la, boy hay
pamatalo mo konla ay pahang mo.
8 An-ilista moy pantomalà ko boy tawtolò nin lowà ko. Alwa nayì
nakalista bayti ha libro mo?
9 No hiko ay ampakirawat nin tambay ha Diyos, hay kawka-away ko ay
ampipampog-alih. Bayro ko angkapaptegan ya hay Diyos ay anti kongkon
kakampi ko.
10 Ampahimalà ako ha Diyos boy amporiyen ko ya ha pangakò na.
Poriyen koy Pangino-on ha pangakò na.
11 Ampahimalà ako ha Diyos; kayà agko angkalimo. No tawon bongat ya
kapariho ko ay ahè makapangno kongko.
12 Diyos ko, hay impangakò ko komo ay igwà ko. Igwà ko komo ya
pamomori ko,

13 ta inlibri mo ko ha kamatyan boy agmo ko impatalo. Kayà mintras
anti ko bayri ha babon lotà ay mamiyay ako nin anti kongkoy Diyos ta
ampolalagan na ko.

57

(Habayti ay hinolat ni Dabid hin tinago-an na hi Arì Sawol ha kowiba)

Panalangin emen tambayan

1 Ingalowan mo ko, Diyos ko; igwà moy ingangalo mo kongko ta hiko ay
ampakarani komo emen ako malibri. Kopkopen mo ko anggan malabah
ya kawkapiligrowan.
2 Ampakirawat ako ha Diyos ya Pinakamakapangyariyan. Hiya ya Diyos
ya ampambi kongko nin kaganawan panganga-ilangan ko.
3 Diyos ya mangilibri kongko boy talowen nay ampipandawohong
kongko. Ipakit na kongko ya katapatan na boy ingangalo nay ma-in
panlalabi.
4 Hiko ay ampirà ha pibotlayan nin kowinta lawliyon ya nakahandà anan
mangidakmà nin tawtawo. Hay ngawngipen nin habayti ay emen pawpikà
boy emen yawyawò; hay dawdilà la ay emen ha hawhondang ya matarem.
5 Diyos ko ya ayin kapantay, ipatnag moy kapangyariyan mo ha katatag-
ayan; ha babon lotà itaman ay ipatnag moy kahawangan nin kagandawan
mo.
6 Hay kawka-away ko ay nangikanà nin kowinta bateng ya pandakep
la kongko; kayà halos mapatalo ako nin kalele-an ya angkatanam ko.
Nangotkot hila et nin malalè ya lobot ha pagdanan ko, piro hilan mismo
ya narabò bayro.
7 Diyos ko, hiko ay talagan ampahimalà komo; kayà magkanta ko nin
pamomori komo.
8 “Mibangon ka,” wangko ha sarili ko. “Mibangon ka ta manogtog ka nin
alpa boy lira.” Mahambak akon mibangon ta mamori ko ha Diyos.
9 Pasalamatan kata, Pangino-on, ha tawtawo, boy magkanta kon pamo-
mori komo ha nawnasyon.
10 Hay ingangalo mo ya ma-in panlalabi ay ahè makwan ihipen; ombayro
simpri ha katapatan mo.
11 Diyos ya ayin kapantay, ipatnag moy kapangyariyan mo ha katatag-
ayan; ha babon lotà itaman ay ipatnag moy kahawangan nin kagandawan
mo.

58

(Habayti ay hinolat ni Dabid)

Panalangin emen parosawan ya mangala-et

1 Hikawo ya ampipamo-on, tamà nayì ya dawdisisyon moyo? Matoynong
nayì ya panonosga moyo?
2 Alwa! Ta hay an-ihipen moyon bongat gaw-en ay kala-etan, boy hay
panonosga moyoy alwan tamà ay lalò ampakakhit ha tawtawo.
3 Hay tawtawoy mangala-et ay alwan tamà ya pamamaraan ha biyay ta
pa-ibat et hin in-anak hila ay mangabongkok hilayna.
4 Hay kala-etan la ay bilang ha dità nin otan; hila ay bilang ha otan ya
makapi ya ahè ampakalengè ta anherengan lay tolih la.
5 Hay ombayroy klasin otan, hay anggaw-en nin magaling ya mangga-
gayoma ay ayin kowinta, ta ahè angkalengè nin hatoy otan ya panggayoma
kona.

6 Diyos ko, no pangno angka-alihan powirsa ya mangalagò ya lawliyon
ha pangalih nin bangil la ay ombayro dayi, Pangino-on, ya gaw-en mo ha
mangala-et ya kawka-away ko.
7 Pa-olayan mo hilan ma-anam nin bilang ha lanom ya inalep-ep nin
maklang ya lotà boy bilang ha yawò ya ahè makahogat ta ayin tarem.
8 Hila dayi ay mag-in nin bilang ha sosò ya ha dinanan nin habayto ay
angkakit ya angkabalag ya emen laman ya angkatonaw. Hila dayi ay mag-
in simpri nin bilang ha kolaw ya natin in-anak ya ahè nakakit hawang.
9 Banà ha pahang nin Diyos konla, hila ay malabah nin bilang ha an-i-
ohong ya dawdowih ya tampol angka-opoh ta ansoplawen angin.
10 Hay tawtawoy mangahampat ay mipagtowà no makit lay tawtawoy
mangala-et ya amparosawan. Hila ay talagan maligawan ha makit lay
kamatyan nin mangala-et.
11 Hay tawtawo ay mipaghalità nin ombayri: "Talagan hay tawtawoy
mangahampat ay primyowan, boy talagan ma-in Diyos ya manosga ha
tawtawo bayri ha babon lotà."

59

(Habayti ay hinolat ni Dabid hin impabantayan ni Arì Sawol ya bali ni
Dabid emen na ya mapati)

Panalangin emen malibri

1 Diyos ko, ilibri mo ko ha kawka-away ko, boy protiksyonan mo ko ha
ampipandawohong kongko.
2 Ilibri mo ko ha ampipanggawà nin kala-etan, boy ha mawmapamatin
tawo.
3 Helken mo! Hila ay ampipangabang kongko; hay tawtawo itaman ya
mangabagsit ay nititipon nin angkomontra kongko. Pangino-on, habayti
ay anggaw-en la kongko maski agko nagkasalanan o nagkamalì.
4 Ayin akon nagawà ya kamali-an piro hila ay nakahandà nin manda-
wohong kongko. Manandalì ka ta asikasowen mo kon tambayan.
5 Hika, Pangino-on Diyos ya Pinakamakapangyariyan ay Diyos ya
ampahimala-an nin aw-inalalak ni Israyil. Manandalì ka ta lakwen mon
parosawan ya kaganawan nasyon; agmo ingalowan ya mangala-et ya
tawtawoy tawtraydor.
6 Hila ay ampipagbira ha banowa no anyomabi ana, boy mintras
anliboten la baytoy banowa ay emen hilan aw-aho ya ampibabakbak.
7 Leng-en moy katarasan lan mag-ilgo! Hay hawhalità la ay bilang
katarem nin hawhondang. Ombayro man ay ampagpastang hila, ya wanla,
"Warì ma-in makalengè konnawen?"
8 Piro hika, Pangino-on ay ampangka-ili konla, boy hay kawka-away ko
ya na-ibat ha kanayon ya nasyon ay antoya-toya-en mo.
9 Hika, Diyos ko, ya kakhawan ko boy dipinsa ko ya ampahimala-an ko.
10 Hay Diyos ko ya malabi kongko ay pakarani kongko ta ipakit na kongko
no pangno na talowen ya kawka-away ko.
11 Agmo hila nin antimanon patyen emen mag-in aral ha tawtawo ya
mangyari konla. Pangino-on ya pinagkahalanggà nawen, pikakataken mo
hila nin kakhawan mo emen la matanda-an ya talo mo hila.
12 Hay anhalita-en la ay poro kala-etan; kayà mahagep hila dayi ha
kahambogan la. Banà ha pamingga la boy ha kabongkokan la

13 ay hira-en moy pawplano la ta apo-en mo hila emen ayin anan makit
konla. Ha ombayro ay matanda-an nin tawtawo ya hay Diyos ay ampamo-
on ha aw-inalalak ni Hakob boy ha kaganawan tawo bayri ha babon lotà.
14 Hila ay ampipagbira ha banowa no anyomabi ana, boy mintras
anliboten la baytoy banowa ay emen hilan aw-aho ya ampibabakbak.
15 Hila ay ahè antomanà manikap nin pamamangan la; emen hila ha
mabitil ya aw-ahoy ampantawo no ahè mabhoy.
16 Piro hiko ay magkanta nin banà ha kapangyariyan mo ya impatnag
mo. Binabayombokah ay ipakakhaw koy pagkanta ko banà ha ingangalo
moy ma-in panlalabi. Hika ya dipinsa ko boy kalibriyan ko ha pana-on nin
kagolowan.
17 Hika ya kakhawan ko; kayà magkanta ko nin pamomori komo. Diyos
ko, hika ya dipinsa ko boy hika ya ampambi kongko nin ingangalo ya ma-in
panlalabi.

60

(Habayti ay hinolat ni Dabid)

Panalangin para ha kalibriyan

1 Diyos ko, hikayi ay tinanggi-an mo boy impatalo; namahang ka
konnawen, piro hapa-eg ay ibira moy kakhawan nawen.
2 Hay nangyari konnawen ay ayin imbalag ha lotà ya na-eyeg; kayà
napaka. Hapa-eg ay andawaten ko komo ya i-ayos mon oman bayti ya
nika-eyeg emen kayi mag-in matibay.
3 Hikayi ya tawtawo mo ay pinaranas mo nin masyadoy kadya-dya-an,
ta hikayi ay kowinta pina-inom mo nin alak ya nakalahing konnawen.
4 Hika ay nambin palatanda-an ha ampipanggomalang komo emen la
mapa-alilihan ya isintinsya konla.
5 Ilibri mo kayi nin kapangyariyan mo; tobayen moy panalangin ko emen
hay tawtawoy anlabiyen mo ay malibri.
6 Hay Diyos ya anti ha masagradoy bali na ay naghalità nin ombayri:
“Hay siyodad nin Sikim ay atag-atagen ko nin ma-in katowa-an kateng
patal ya dogal ya an-ingaten Sokot ta igwà ko ha tawtawo ko.
7 Hay pinagdogalan ni Gala-ad boy ni Manasis ay ikon ko. Hay
pinagdogalan ni Ipra-im ay kowinta hilmit ko; hay pinagdogalan itaman
ni Hoda ay bayro ampangibat ya kawkapanogo-an ko.
8 Hay dogal ya an-ingaten Mowab ya kowinta palanggana ya pag-oyahan
ko ay nasakop koyna. Hay dogal itaman ya an-ingaten Idom ay bayro
ko inggawà ya sandalyas ko bilang tandà ya habayto ay sasakopen ko.
Warì hay tawtawo ha dogal ya an-ingaten Pilistiya ay mibobo-angaw nin
magtowà ha pananalo la kongko?”
9 Hinoy mantan kongko ha siyodad ya napalibotan nin dipinsa boy hinoy
mangigiya kongkon mako ha dogal ya an-ingaten Idom emen ko masakop
bayto?
10 Diyos ko, alwa nayì hika ya tinomanggì konnawen boy agka nakilako
ha hawhondalò nawen?
11 Tambayan mo kayin lomaban ha kawka-away nawen, ta hay tambay
nin tawo ay ayin kowinta.
12 Hikayi ay manalo ha tambay nin Diyos ta talowen nay kawka-away
nawen.

61

(Kanta ni Dabid)

Panalangin emen protiksyonan

1 Diyos ko, leng-en moy an-ida-ing ko, boy pakaleleng-en mo ya
panalangin ko.
2 Hiko ya anti ha marayò ya dogal ay andoma-ing komo nin banà ha
kalele-an ko. Gitan mo ko ha ma-in dipinsa ya kowinta malhay ya bato.
3 Hika ya ampambin protiksyon kongko ta hiko ay inggawà mo ha dogal
ya agko mapangno nin kawka-away ko.
4 Hay anhangaren ko ay pirmi ko dayi nin anti komo boy labay kon
protiksyonan mo ko nin kopkopen.
5 Diyos ko, nalengè moy pawpangakò ko. Hika ya nambi kongko nin
kawkahampatan ya an-igwà mo ha ampipanggomalang komo.
6 Hiko ya arì ay pakara-en mo dayi ya biyay emen ako mabiyay nin
maboyot ya pana-on.
7 Hika, Diyos ko ay anti dayi kongko boy hay pamomo-on ko dayi ay ayin
angga; kayà protiksyonan mo ko nin ingangalo moy ma-in panlalabi boy
kaptegan mo.
8 No mangyarin ombayro ay pirmi kon magkanta nin pamomori komo,
boy allo-allo kon igwà komo ya impangakò ko.

62

(Kanta ni Dabid)

Pahimalà ha protiksyon nin Diyos

1 Talagan ha Diyos akon bongat ampahimalà; hay kalibriyan ko ay kona
ampangibat.
2 Hiya ay kowinta malhay ya bato; hiyan bongat ya ampambin protiksyon
kongko boy ampangilibri kongko. Hiya ya dipinsa ko; kayà agko
mapangno.
3 Anggan makano moyo kalabanen ya mihay tawo ya labay moyon
ipatombah nin bilang ha alal ya ino-inò anan angkatombah?
4 Labay moyon bongat hira-en ya karangalan na; an-ikaliga moyoy
pagtotol moyon kabongkokan. No ampaghalità kawo, kanwarì, hikawo
ay mahampat, piro hay anti ha nakem moyo ay pawpanlala-et.
5 Ha Diyos akon bongat nin ampahimalà boy hay pag-asa ko ay kona
ampangibat.
6 Hiya ay kowinta malhay ya bato; hiyan bongat ya ampambin protiksyon
kongko boy ampangilibri kongko. Hiya ya dipinsa ko; kayà agko
mapangno.
7 Hay kalibriyan ko boy karangalan ko ay anti ha Diyos. Hiya ay kowinta
malhay ya bato ya ampamakhaw kongko boy ampambin protiksyon
kongko emen agko mapangno.
8 Hikawoy kaganawan tawo, pirmi kawon pahimalà ha Diyos. Ibalità
moyo kona ya kawkagolowan moyo ta hiya ya mambin protiksyon
kontamo.
9 Hay tawtawo, mag-in ma-aypà o matag-ay ya katongkolan ay parihon
ahè mapahimala-an. No pitimbangen mo hila ay pariho hilan ayin
kowinta, ta maski pilamowen mo hila ay ma-opaw hila et ha inawawen.
10 Agka pahimalà ha gawgawà ya pangangapih, boy agka omasa nin
makinabang ka ha pananakaw. No warì ta mapahanan ya kayamanan
mo ay agka omasa bayro.
11 Alwan bongat miminghan kon nalengè ya hinalità nin Diyos ya hay
kapangyariyan ay anti ha Diyos,

12 boy anti kona ya ingangalo ya ma-in panlalabi. Hikan mismo, Pangino-
on, ya mambin parosa o primyo ha balang tawo kompormi ha ginawà na.

63

(Kanta ni Dabid hin anti ya ha powiray dogal ha Hoda)

Mahabek ha Diyos

1 Pangino-on Diyos, hika ya Diyos ko ya an-onawen ko ha biyay ko.
Talagan angkahabekan kata boy hay pagkahabek ko komo ay emen akon
angka-angan nin bilang ha naklang ya lotà ya ampanga-ilangan nin lanom.
2 Nakit katayna ha tabirnakolo mo boy bayro ko nakit ya kapangyariyan
mo kateng kagandawan mo.
3 Hay ingangalo mo ya ma-in panlalabi ay igit et ha biyay; kayà poriyen
kata.
4 Leleg kon angkabiyay, hiko ay mamori komo, boy itag-ay koy gamet ko
ha panalangin ko komo.
5 Hiko ay mag-in kontinto nin bilang ha tawoy napdà nangan nin
makatang ya pamamangan, boy magkanta kon maligay kanta ya pamomori
komo.
6 Ha pamimirà ko ay angkapanemteman kata, boy no ma-in akon
ampagpoyatan nin bantayan ay hika ya angkahole-lè ko.
7 Banà ta hika ya ampanambay kongko ay magtowà ako ha pangongop-
kop mo kongko.
8 Hiko ay lalò anhomeneh komo, boy agko mapangno ta hika ya
ampangalalay kongko.
9 Hay ampipagsikap nin mamati kongko ay mipalako ha dogal nin nikati.
10 Hila ay mikati ha pamakilaban boy hay bawbangkay la ay kona-en nin
mangabangis ya aw-ayop.
11 Piro hiko ya arì ay matowà ha Diyos; kaganawan ampagpangakò
kongko ya arì ay lomiga, balè hay bawbebey nin mangabongkok ay pepe-
en.

64

(Kanta ni Dabid)

Panalangin emen protiksyonan

1 Diyos ko, leng-en moy panalangin ko ya an-ida-ing ko komo. I-atap mo
ko ha kawka-away ko ta angkalimo ko konla.
2 Protiksyonan mo ko ha tangkà kongko nin tawtawoy mapanggawà kala-
etan ta habayto ay pangkat nin mapanggolo.
3 Hay dawdilà la ay kowinta matarem ya hondang, ta hay hawhalità ya
anggamiten la ay ampakakhit, boy hay anhalita-en la ay kowinta yawyawò
ya nakapapatoyò.
4 Hay mangahampat ya tawtawo ay an-abangan lan pana-en ha matagò
ya dogal; hila ay biglà lan pana-en nin ayin kalimowan.
5 Ampi-o-olagyat hila nin gaw-en ya mala-et ya tangkà la, boy ampi-i-
ilgowan la no ayri ya matagò ya dogal ya pangikana-an la nin papanosori
la, ya wanla, “Ka-ilangan ayin makakit nin habayti ya gaw-en tamo.”
6 Hila ay ampagplano nin kala-etan, boy hinalità la ya ombayri: “Ayos
bayti ya pawplano tamo.” Hay nakem boy ka-ihipan nin tawo ay ahè
makwan ihipen.
7 Piro hila ay kowinta pana-en nin Diyos; kayà biglà hilan mangaho-
hogatan.

8 Hay anhalita-en nin dawdilà la ya kowinta matarem ya hondang ay
mismon habayto ya mandisgrasya konla. Kaganawan nin makakit konla
ay mipampeyeng biha mipampog-alih.
9 Kaganawan tawo ay mikalimo boy ibabalità la ya habayto ay gawà nin
Diyos. Hay tongkol ha ginawà nin Diyos ay pakahohole-le-en la.
10 Hay tawtawoy mangahampat ay mipagtowà boy lalò pahimalà ha
protiksyon nin Pangino-on. Kaganawan tawoy ma-in kahampatan ay
mamori kona.

65

(Kanta ni Dabid)

Pamomori boy pasasalamat

1 Pangino-on Diyos, hika ay nararapat paporiyan nin tawtawo ha dogal
ya an-ingaten Siyon, boy hay impangakò la ay dapat lan igwà komo.
2 Hika ya ampanlengè nin panalangin, kaganawan tawo ay pakarani
komo.
3 Maski masyadoy kasalanan nawen ay ampatawaren mo kayi et.
4 Makalmà ya tawoy pinilì mo ta gitan mon pa-iri ha kama-inan mo.
Hikayi ya pinilì mo ay maraygan ha mangaganday bawbagay ya anti ha
bali mo ya masagradoy kama-inan mo.
5 Pangino-on Diyos ya Mapangilibri, ha kahampatan mo ay antobayen
mo kayi ha pangipakit mo nin kawkapapa-ispantay gawgawà mo. Ka-
ganawan tawo ha babon lotà kateng tawtawoy anti ha dagat ay ayin
kanayon ya ampahimala-an no alwan hika.
6 Impakit moy kapangyariyan mo ha panggawà mo nin bawbakil, boy
habayti ay pinatibay mo nin kakhawan mo.
7 Hika ya ampamatinek nin dalleg nin dagat boy ogong nin dawdawoyon.
Hika simpri ya ampamatinek nin tawtawoy ma-in kagolowan.
8 Hay tawtawo ha lawlenek ya dogal ay ampikalimo ha kawkapapa-
ispantay gawgawà mo, boy hay allo ay kowinta ampambo-angaw nin
ampagtowà pa-ibat ha homilà angga ha homlep.
9 Hay lotà ay an-asiwa-en mon bohbohan emen habayti ay tomabà.
Hay bawbalah ay ginawà nin Diyos nin pagpalanom nin tawtawo ha
tawtanaman la emen magkama-in hilan malakè ya ma-alawah. Habayti
ya ombayri ay talagan gawà nin Diyos.
10 Hika ya ampambi nin sapat ya oran ha aw-inararoy lotà; ha ombayro
ay ampomità ya lotà boy hay tawtanaman ya kapitanem ay tomobò.
11 Banà ha kahampatan mo ay malakè ya angka-alawah. Maski ayri ka
mako, hay alawah ay malakè.
12 Hay powiray dogal ya pagpastolan ay antomobò ya dikot ta angka-
oran. Ombayro simpri ha bawbakilbakil; habayti ay kowinta ampagtowà.
13 Hay pagpastolan ay ponò nin tawtopa; hay patal ya dogal ay tinamnan
nin pali ya hay gandan binongawan. Kayà habayti ay kowinta ampambo-
angaw ha katowa-an.

66

Pamomori boy pasasalamat

1 Kaganawan tawo bayri ha babon lotà ay mibobo-angaw nin mipagtowà
ha Diyos.
2 Magkanta kawon pamomori ha ngalan na, boy biyan moyo yan
karangalan ha pamomori moyo kona.

3 Hay halita-en moyo ha Diyos ay ombayri: “Masyadon kapapa-ispanta
ya gawgawà mo. Banà ha masyadoy kapangyariyan mo, hay kawka-away
mo, ha kalimowan la, hila ay homokò komo.
4 Kaganawan tawo ya anti bayri ha babon lotà ay homamba komo; hila
ay magkanta nin pamomori komo; magkanta hila nin pamomori ha ngalan
mo.”
5 Biliwen moyoy ginawà nin Diyos; masyadon kapapa-ispanta ya ginawà
na ya para ha tawtawo.
6 Hay lanom nin dagat ay pinihiyay nin Diyos; ombayro simpri ha lanom
nin balah, ta ha kinomlang ya lotà ay bayro nowakon nagdaan ya kawka-
apo-apowan tamo. Banà bayro ha ginawà na, hitamo ay nilomiga.
7 Hay pamomo-on nin Diyos ay ayin anggawan, boy ma-in kapangyariyan
ya pamomo-on na. An-obsirbawan nay tigè nin nawnasyon; kayà hay
dapat ay ayin lomaban kona ta ayin makapatalo kona.
8 Poriyen moyoy Diyos tamo, hikawoy tawtawo ha nawnasyon; ipalengè
moyo ya pamomori moyo kona.
9 An-i-atap nay biyay tamo ha kamatyan, boy an-alalayan na tamo emen
mowako tamo man ha kowinta marawonot ya daan ay agtamo matombah.
10 Pangino-on Diyos, hikayi ay hinobok mo nin bilang ha pilak ya
imparaan ha apoy.
11 Pina-olayan mon mahagep kayi nin kowinta bateng ya ingkanà ta
pandakep konnawen, boy hinobok mo kayi nin kowinta pinababah nin
mabyat ya karga.
12 Pina-olayan mo kayin natalo nin kawka-away nawen boy hinobok mo
kayi ha kowinta apoy boy ha kowinta lanab, piro hapa-eg ay gintan mo
kayi ha dogal ya ma-in ka-inomayan.
13 Hiko ay mako ha bali mo ta mantan akon ipo-ol ya idolog komo, boy
toparen ko ya pawpangakò ko komo.
14 Igwà ko komo baytoy hinalità ko hin anti ko ha kagolowan.
15 Hiko ay mangidolog komo nin mangatabà ya aw-ayop ya po-olan ya
bilang ha tawtopa, tawtoron bakà, boy kawkanding.
16 Kaganawan moyon anggomalang ha Diyos, pakarani kawo bayrin
manlengè ta ibalità ko komoyoy ginawà nin Diyos ya para kongko.
17 Hiko ay dinoma-ing kona nin tambay boy hiko ay handà nin
magkantan pamomori kona.
18 No ma-in akon an-itagò ya kasalanan ha nakem ko, manalangin ako
man ha Pangino-on ay agna ko leng-en.
19 Piro talagan nilengè ako nin Diyos, ta tinobay nay panalangin ko.
20 Poriyen ya Diyos, ta agna tinanggi-an ya panalangin ko, boy agna
intangat kongko ya ingangalo na ya ma-in panlalabi.

67

Kantan pasasalamat

1 Pangino-on Diyos, ingalowan mo kayin biyan kahampatan; dayi ay
mangonsowilo ka konnawen.
2 Ha ombayro, hay kalabayan mo ay matanda-an nin tawtawo ha babon
lotà, boy hay pangilibri mo ay matanda-an ha kaganawan nasyon.
3 Dayi hay tawtawo ay mamori komo, Pangino-on Diyos; kaganawan dayi
nin tawo ay mamori komo.

4 Hay tawtawo dayi ha nawnasyon ay mipagtowà nin magkantan ma-in
kaligawan, ta hay pamomo-on mo ha tawtawo ay matoynong, boy hika ya
ampangitoto nin tawtawo ha nawnasyon bayri ha babon lotà.
5 Dayi, hay tawtawo ay mamori komo, Pangino-on Diyos; kaganawan
dayi nin tawo ay mamori komo.
6 Hapa-eg hay babon lotà ay magkama-in alawahanen, boy hay Diyos ya
Diyos nawen ay mambin kahampatan konnawen.
7 Hikayi ay biyan nin Diyos nin kahampatan, boy hay tawtawo ha
kaganawan dogal ha babon lotà ay gomalang kona.

68

Pamomori ha Diyos ha pananambay na

1 Hay Diyos ay manandalì dayi nin pikakataken nay kawka-away na;
dayi, hay ampipag-inakit kona ay mipampowayon pakarayò kona.
2 No pangno nin hay ahok ay angka-i-alipad nin angin ay ombayro ya
gaw-en na konla, boy no pangno nin hay ispirma ay angkatonaw no igwà
ha apoy ay ombayro dayi apo-en nin Diyos ya tawtawoy mangala-et.
3 Piro hay mangahampat ya tawtawo ay magkama-in kaligawan ha
arapan nin Diyos boy dayi, hila ay mipagtowà.
4 Kantawan moyoy Diyos; kantawen moyoy pamomori ha ngalan na
boy ihandà moyoy pagdanan na. Hiya ay kowinta ma-in anhakyan nin
magpalako ha powiray dawdogal. Hay ngalan na ay Pangino-on; magtowà
kawo ha arapan na.
5 Hay Diyos ya anti ha masagradoy kama-inan na ay ampangasiwà ha
aw-olila boy ampangi-atap ha bawbawoy babayi.
6 Hay Diyos ay ampambin pa-iriyan ha tawoy malelè ta sosolo na ha
biyay; hay pawpiriso itaman ya aw-apih ay ampalaya-en na nin ma-in
kaligawan, piro hay ampipagribildi ay ampa-olayan nan pa-iri ha ayin
kowintay dogal ya ahè ma-arì kabiyayan nin maski anyay klasin tanaman.
7 Pangino-on Diyos, hin pinangonawan moy tawtawo mo ha pamo-
mowako la ha powiray dogal,
8 hay lotà ay na-eyeg, boy ma-in oran ya nangibat ha katatag-ayan ha
panggogomawà mo. Habayti ya pagka-eyeg ay nangyari ha bakil nin Sinay,
ta hika ya Diyos ya ampahimala-an nin aw-inalalak ni Israyil ay anti bayro.
9 Hika simpri, Pangino-on Diyos ya nambi nin saganà ya oran emen
mabahà ya lotà ya inggawà mo ha tawtawo moy Aw-israylita, ta habayto
ay kinomlang.
10 Banà bayro, hay tawtawo mo ay napa-iri bayro; boy ha kahampatan
mo, Pangino-on Diyos, hay manga-irap ay ambiyan mon pawpanganga-
ilangan la.
11 Hay Pangino-on ay nambin panogò; malakè ya babayi ya nantan nin
ombayri ya balità:
12 “Hay aw-arì boy hawhondalò la ay nipampowayo; hapa-eg, hay
bawbabayi ya ahè nakilakon nakilaban ay ni-a-atag ha kawkagamitan ya
nikakwan aw-ahawa la ha kawka-away la.
13 Maski aghila nakilakon nakilaban ta nabalag hilan nagpastol nin
tawtopa, hila ay nag-in nin bilang kapostora nin kalapati ya hay pakpak
ay emen pilak boy gintò banà do ha ma-alagà ya kawkagamitan ya pini-a-
atagan la.”

14 Habaytoy aw-arì ya nipampowayo ay pinikakatak nin Pinakamaka-
pangyariyan ya Diyos ha bakil nin Salmon boy bayro hilayna nikati; kayà
habaytoy bakil ay pinomotì banà ha bawbot-o la.
15 Hay malhay ya bakil ya anti ha Basan ay maganda boy malakè ya
tong-oytong-oy.
16 Habayti ya bakil ay kowinta ampanyamo-yamò ha bakil ya pinilì nin
Diyos nin pa-iriyan na nin ayin angga.
17 Hay Pangino-on ya nangibat ha bakil nin Sinay ay ma-in kalamoy
liboliboy nipagkarwahi ya ampagpalako ha masagradoy dogal na.
18 Hin norong ya ha katatag-ayan ha kama-inan na ay malakè ya kowinta
pawpiriso ya gintan na bayro. Hiya ay nananggap nin rawrigalo ya
inggawà nin tawtawo kateng tawtawoy rawribildi. Hay Pangino-on Diyos
ay pa-iri bayro.
19 Poriyen ya Pangino-on Diyos ya Mapangilibri kontamo, ta maski allo-
allo nin ma-in anlomateng kontamo ya pawproblima ay antambayan na
tamo.
20 Hay Diyos tamo ay Diyos ya Mapangilibri; hiya ya Pangino-on tamo ya
nangilibri kontamo ha kamatyan.
21 Hay kawka-away nin Diyos ay sigoradon peha-en nay aw-olo; hila ya
sigisigi ha pagkasalanan ay alihan nan kolon olo.
22 Hinalità nin Pangino-on, ya wana, “Hay kawka-away moyon Aw-
israylita ay ibira ko nin mangibat ha Basan; ibira ko hila nin mangibat
ha kalale-lale-an dagat
23 emen pangati la, hay dawdayà la ay hoyhoyen moyon salodsoden, boy
hay aw-aho moyo ay manlaklak nin habayto.”
24 Diyos ya Arì ko, hay paninigè mo nin magpalako ha masagradoy dogal
mo ay nangyarin nakit nin tawtawo.
25 Hay mawmagkakanta ay anti ha bandan onawan, ha bandan hoyotan
itaman ay mawmanonogtog, boy ha mamalibot nin kaganawan ay baw-
babayi ya mangalagò ya ampipanogtog nin mihay klasin tambol. Hapa-eg,
hay hinalità la ay ombayri:
26 “Poriyen ya Diyos ha pamititipon nin tawtawo na; hikawoy aw-
inalalak ni Israyil, poriyen moyoy Pangino-on.”
27 Ha paninigè nin aw-inalalak ni Israyil nin magpalako ha masagradoy
dogal nin Diyos, hay angka-ona ay lipì ni Binhamin ya pinaka-a-amò ya
lipì; hay anhomono konla ay malakè ya po-on ha Hoda ya anhonowen
itaman nin ampipamo-on ha Sabolon boy ha Niptali.
28 Pangino-on Diyos, ipakit mo dayi ya kapangyariyan mo; hay kakhawan
ya inggawà mo konnawen hin hato ay igit et dayi bayro ya igwà mo
konnawen hapa-eg.
29 Hay bali mo ya anti ha siyodad nin Hirosalim ay bayro anggitan nin
aw-arì ya rigalo la komo.
30 Hay tawtawo ha nawnasyon ay ha-aren mo dayi, ta hila ay kowinta
mangahilib ya aw-ayop ya ampa-iri ha matabon ya dogal ha pawpingit
hapà, boy hila ay bilang ha tawtoron bakà ya ampamo-on ha aw-oybon
bakà. Hila bayti dayi ay pasakop komo ha pambi la komo nin rigalo lay
pilak. Hay tawtawoy labaylabay ya gira ay pikakataken mo.
31 Hay hawhogò ya mangatag-ay ya pagkatawo ay mika-ibat ha nasyon
Ihipto; hay tawtaga Itopya ay mipangitag-ay nin gawgamet ha panalangin
la ha Diyos.
32 Kantawan moyo ya Diyos, hikawoy tawtawo ha kaganawan ka-ari-an
bayri ha babon lotà; kantawen ya pamomori ha Pangino-on

33 ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na pa-ibat et hin hato. Hay
makhaw ya bosis na ya bilang ha korol ay malengè ya mangibat bayro.
34 Hay Diyos ya makapangyariyan ay ipapteg moyo ha panhohomamba
moyo kona; hay kapangyariyan na ay ampangi-atap ha aw-inalalak ni
Israyil, boy habayti ay ampipatnag ha langit.
35 Hika, Diyos ay kapapa-ispanta ha masagradoy kama-inan mo; hika
simpri ya Diyos ya ampahimala-an nin aw-inalalak ni Israyil, boy hika ya
ampambi nin kakhawan boy kapangyariyan ha tawtawo mo. Poriyen ya
Diyos!

69

(Kanta ni Dabid)

Da-ing nin anti ha kagipitan

1 Ilibri mo ko, Diyos ko, ta hiko ay anti ha kowinta kale-ey ya lanom.
2 Hiko ay kowinta ampitamek ana ha pità ta ayin akon mapagtorakan ya
matyà; kayà kowinta angkagtan akon agoh boy marani koynan malemeh.
3 Ha pandawat ko nin tambay, hiko ay makapey ana boy napalgahan ana;
kateng mata ko ay halos agana makabalay ha pangantì ko nin tambay mo,
Diyos ko.
4 Hay ampipag-inakit kongko maski ayin bara-nan ay malakè et kisa
ha bilang nin habot ko; hay kawka-away ko ay mangakhaw. Hila ay
mangabongkok boy labay la kon patyen; labay la kon pabayaren ha
bawbagay ya agko kinwa.
5 Hay kasalanan ko ay alwan polinged komo, Diyos ko, boy tandà moy
katangahan ko.
6 Pinakamakapangyariyan ya Diyos, dayi, hay ampipampahimalà komo
ay agmo payagan mareng-eyan nin banà kongko. Hika ya Diyos ya
ampahimala-an nin aw-inalalak ni Israyil, agmo dayi simpri payagan nin
hay ampikahabek komo ay mareng-eyan nin banà kongko.
7 Banà komo, hiko ay antoya-toya-en boy napnò akon kakareng-eyan.
8 Hay an-ipalagay kongko nin pawpartidos ko ay bilang akon bongat
nin dayowan; maski sarili kon pawpatel ay an-ipalagay la nin hiko ay
istranghiro.
9 Kaganawan kakayawan ko ay gaw-en ko ha pangimalasakit ko nin bali
mo, boy hay paghalità la komo nin kala-etan ay hiko ya ampaghalita-an la.
10 Ha pagmaka-aypà ko ay nagpalta kon nangan, piro tinoya-toyà ako nin
tawtawo.
11 Nagdolo ko nin makodpaw ta an-ipakit koy kalele-an ko, piro
pinagsistiyan la ko.
12 Maski ha dawdaan ay hiko ya ampi-i-ilgowan la, boy hay lawlasinggiro
ay ampipangomposo nin kanta ya tongkol kongko.
13 Ombayroman ay manalangin ako komo, Pangino-on, ha tamà ya pana-
on. Ha ingangalo mo ya ma-in panlalabi, Diyos ko, habayti ay tobayen mo
dayi nin katapatan mo ha pambi mo nin kalibriyan.
14 Ilibri mo ko boy agmo ko pa-olayan nin lomdeg ha kowinta malalè ya
pità. Ilibri mo ko ha kawka-away ko, boy ha kowinta malalè ya lanom ya
kowinta kagolowan.
15 Agmo ko pa-olayan mi-anol nin kowinta lanab ya makalemeh kongko,
boy no mipalako ko ha kowinta malalè ya lobot ay agmo payagan nin
mataphonan ako bayro.

16 Tobayen mo ko, Pangino-on, nin ingangalo moy ma-in panlalabi; banà
ha masyadoy ingangalo mo ay pakarani ka kongko.
17 Hiko ya magsisirbi mo ay agmo pakarayo-an; hapa-eg et ay tobayen
mo ko ta anti ko ha kagolowan.
18 Pakarani ka kongko ta ilibri mo ko ha kawka-away ko.
19 Tandà mo no pangno ya panoya-toyà kongko, pangipareng-ey, boy
pangalih kongko nin dangal ta angkakit moy kaganawan ka-away ko.
20 Banà ha pawpanginsolto kongko ay angkahirà ya nakem ko; kayà ayin
akoynan magawà. An-asawan ko nin ma-in maka-ingalo kongko piro ayin;
ombayro et ha manahaliwa kongko piro ayin simpri.
21 Hin nakatanam akon bitil, hay impakan la kongko ay nila-okan lan
aplo, boy hokà ya impa-inom la kongko hin na-angan ako.
22 Mintras ampagligaliga hila ay biglà dayin lomateng konla ya ka-
sosoriyan la.
23 Bowagen mo hila emen aghila makakit, boy hila dayi ay mangabobokot
emen komapey ya nawini la.
24 I-oboh moy pahang mo konla emen aghila makapaglayas.
25 Hay ampa-iriyan la ay alihan la dayi, boy dayi, ni miha ay ayin anan
pa-iri ha tawtolda la.
26 Ampadya-dya-an la baytoy pinakakhitan mo; ampi-i-ilgowan la ya
tongkol ha andanasen nin hatoy nangahohogatan mo.
27 Parosawan mo hila nin nararapat konla, boy agmo hila ilamo ha igwà
moy kalibriyan.
28 Borawen moy ngawngalan la ya nakalista ha listawan nin ampik-
abiyay, boy agmo hila dayi ilamo ha listawan nin tawtawoy mangahampat.
29 Hiko ay apih boy ampakatanam nin ilab; dayi ay ilibri mo ko, Diyos
ko, nin alihen ha ombayri ya kapapa-hal.
30 Poriyen koy Diyos ha pagkanta ko, boy itag-ay koy ngalan na ha
pamasalamat ko kona.
31 Habayti ay ampakapakonsowilo ha Pangino-on nin igit ha pinati ya
toron bakà ya indolog.
32 No makit bayti nin manga-irap, hila ay matowà, boy hay ampikahabek
ha Diyos ay lalò homkaw ya nakem.
33 Anleng-en nin Pangino-on ya ampipanga-ilangan, boy agna ampa-
olayan ya tawtawo nay nikapiriso.
34 Dayi, kaganawan nin anti ha langit boy ha babon lotà ay mamori kona
kateng dagat boy kaganawan nin anti bayro.
35 Hay dogal ya an-ingaten Siyon ay ilibri nin Diyos, boy ibangon nan
oman ya bawbali ha bawbanowa ha Hoda; ha ombayro, hay tawtawo ay
bayro nin pa-iri, boy habayto ay pag-ikon la.
36 Hay aw-inalalak nin mawmagsisirbi na ay mipagmana nin habayto;
hay ampipanlabi ha Diyos ay pa-iri bayro.

70

(Kanta ni Dabid ya ma-in pamakirawat)

Panalangin emen tambayan

1 Ilibri mo ko, Diyos ko! Tampol mo ko dayin tambayan, Pangino-on!
2 Dayi, hay ampipaghangad nin mamati kongko ay mikatalo boy mikalito.
Hay ampipagtowà nin banà ha pawproblima ya anti kongko ay mipagbiran
ampikareng-ey.

3 Dayi, hay ampipangalgal kongko ay ma-in biglà lomateng konlay
kakareng-eyan.
4 Dayi, hay ampikahabek nin makabalay komo ay matowà boy magkama-
in kaligawan komo. Hay ampipagpa-alagà ha pangilibri mo ay pirmi dayin
maghalità nin, “Hay Diyos ay itag-ay!”
5 Apih ako boy ayin pakakaya; kayà tampol mo kon pakaraniyan, Diyos
ko. Hika ya Diyos ko ya ampanambay boy ampangilibri kongko; manandalì
ka dayi ha panambay mo kongko, Pangino-on.

71

Panalangin nin tawoy antomo-ayna

1 Pangino-on, ampahimalà ako komo nin hiko ay idipinsa mo; kayà agko
payagan nin mareng-eyan akon matalo.
2 Hika ya ma-in kahampatan, tambayan mo ko nin ilibri; leng-en mo ko
dayi boy ilibri.
3 Hika ya kowinta malhay ya bato ay pirmin ampangidipinsa kongko boy
nagpangakò kongko nin hiko ay ilibri; ta hika ya kowinta malhay ya bato
ya dipinsa ko.
4 Diyos ko, ilibri mo ko ha mangala-et ya tawtawo ta hila ay mangahiblet,
boy ma-in hilan kapangyariyan nin manggawà kongkon mala-et.
5 Pangino-on Diyos, hika ya an-asawan ko boy ampahimala-an pa-ibat
hin malagò ako.
6 Impahimalà ko komo ya kaganawan ha biyay ko, boy hika ya nangi-
atap kongko pa-ibat hin in-anak ako; kayà ayin angga ya pamomori ko
komo.
7 Malakè ya ampag-ispanta ha biyay ko, ta agla tandà ya hika ya makhaw
ay ampangidipinsa kongko.
8 Mikaka-allo ya pamori ko komo, boy an-ibabalità ko ya karangalan mo.
9 Hapa-eg ha antomo-a koyna ay agmo ko dayi liwawan nin asikasowen;
agmo ko dayi pa-olayan no hiko ay makapey ana.
10 Hay kawka-away ko ya labay mamati kongko ay ampi-i-ilgo nin
ampagplanon kontra kongko.
11 Hay anhalita-en la ay ombayri: “Hiya ay pina-olayan ana nin Diyos;
kayà lakwen tamo yan dakpen ta ayin anan mangilibri kona.”
12 Pangino-on kon Diyos, agka dayi pakarayò kongko; manandalì ka
dayin pakarani kongko, Diyos ko, ta tambayan mo ko.
13 Dayi, hay ampipangkomontra kongko ay mikatalo boy mikati; hay
labay mamakakhit kongko ay mipareng-ey dayi boy ma-alihan dangal.
14 Piro hiko ay pirmin omasa komo, boy hika ay lalò kon poriyen.
15 Ibabalità koy tongkol ha kahampatan mo, boy mikaka-allo kon ibalità
ya tongkol ha pangilibri mo kongko ya agko makwan intindiyen.
16 Pangino-on Diyos, hiko ay makon mangibabalità nin gawgawà moy
makapangyariyan; ibabalità ko ya hikan bongat ya ma-in kahampatan.
17 Pangino-on Diyos, pa-ibat hin malagò ako et ay tinoro-an mo koyna;
pa-ibat hin hato angga hapa-eg ay an-ibalità koy kawkapapa-ispantay
gawgawà mo.
18 No mato-a koyna boy obanan ana ay agmo ko pa-olayan, Diyos ko. Dayi
ay anti ka kongko ha pangibalità ko nin kakhawan mo boy kapangyariyan
mo ha homonoy lawlipì.
19 Hay kahampatan mo, Diyos ko ay ahè makwan ihipen, ta hay ginawà
moy bawbagay ay ahè mapantayan. Warì ma-in makaparis komo?

20 Maski pinaranas mo ko nin malakè boy mabyat ya problima ay ibira
mo et ya hokaw ko emen agko ma-intoloyan mati.
21 Lalò mo kon biyan dangal boy hahaliwawen mo kon oman.
22 Diyos ko, banà ha katapatan mo ay poriyen kata ha panogtog ko nin
alpa. Magkanta kon pamomori komo ya kompanyawan ko nin alpa, hika
ya ayin kapintasan ya ampahimala-an nin aw-inalalak ni Israyil.
23 Mambo-angaw ako ha katowa-an ko mintras ampagkanta ko nin
pamomori komo ta hiko ay inlibri mo.
24 Hay kahampatan mo ay pirmi kon ibalità ta hay labay mamakakhit
kongko ay nikatalo boy nipareng-ey.

72

(Kanta ya para koni Solomon)

Panalangin para ha arì

1 Pangino-on Diyos, hay arì ay biyan mon tinandà emen hay panonosga
na ay matoynong, boy biyan mo yan kahampatan mo.
2 Hiya ya manosga ha tawtawo mo nin ma-in kahampatan, boy hay aw-
apih ay hosgawan nan ma-in katoynongan.
3 Hay bawbakil ya tinanamanan ay makab-i dayin ka-inomayan ha
tawtawo; ombayro simpri ha bawbakilbakil ta hay ampamo-on ay ma-in
kahampatan.
4 Ha pamomo-on nin hatoy arì ay idipinsa nay aw-apih, ilibri nay aw-
anak nin manga-irap, boy talowen nay ampipangapih.
5 Hiya ay igalang nin kaganawan lipì bayri ha babon lotà anggan hay
allo ay anhomilà; ombayro simpri ha bowan.
6 Habayti ya arì ay mag-in dayi nin bilang ha oran ya ampamohboh
nin tinabas ya dawdikot emen manayinghing, boy mag-in dayi simpri nin
bilang ha dala-irì ya ampakabahà nin lotà.
7 Ha pana-on nin pamomo-on na, hay tawtawoy mangahampat ay mag-
inomay, boy magkama-in nin katinekan anggan anhomilà et ya bowan.
8 Hay pamomo-on na ay ampaka-okopa nin intiron babon lotà, ta pa-ibat
ha balah nin Iyopratis angga ha ka-anggawan nin babon lotà ay angka-
okopawan na.
9 Hay tawtawoy ampa-iri ha powiray dogal ay mipanyomokò nin
gomalang kona, boy hay kawka-away na ay mipanlokob ha gabok nin
homokò kona.
10 Hay aw-arì nin Tarsis boy aw-arì nin aw-isla ya mangarani bayro ay
mipambin rigalo kona kateng aw-arì ha Arabya boy ha Itopya.
11 Kaganawan arì ay yomokò nin gomalang kona, boy kaganawan tawo
ha nawnasyon ay magsirbi kona.
12 An-ilibri nay aw-apih ya andoma-ing kona, kateng ampipanga-ilangan
ya ayin ampanambay.
13 Hay mangakapey boy ampipanga-ilangan ay an-ingalowan na; hay
ampipanga-ilangan ay an-ilibri na ha kamatyan.
14 An-ilibri na hila ha ampipangapih boy ha ampipanggawà nin
kagolowan, ta hay biyay la ay ma-alagà kona.
15 Dayi, hay biyay nin arì ay bomoyot, boy dayi, hiya ay biyan nin
gawgintò ya ma-ibat ha nasyon Arabya. Dayi, pirmi yan ipanalangin nin
tawtawo ha pamomo-on na boy poriyen yan ayin angga.
16 Dayi, hay babon lotà ay magkama-in nin malakè ya pali angga ha tag-
ay bakil. No pangno angkagalaw nin angin ya pawpo-on kayo ha nasyon

Libanon ay ombayro itaman ya pawpali. Dayi, hay sawsiyodad ay mapnò
nin tawo nin bilang ha lawak ya ponò nin dikot.
17 Hay ngalan nin habayti ya arì ay ahè dayi maliwawan, boy hay
kabantogan na ay magpatoloy dayi anggan anhomilà et ya allo. Banà kona,
kaganawan nasyon ay magkama-in kahampatan boy hay tawtawo bayro
ay mamori kona.
18 Poriyen ya Pangino-on Diyos, Diyos ya ampahimala-an nin aw-inalalak
ni Israyil, ta hiyan bongat ya ampakagawà nin bawbagay ya kawkapapa-
ispanta.
19 Hay kagandawan nin ngalan na ay poriyen nin ayin angga, boy dayi,
hay babon lotà ay mapnò nin kagandawan na. Amin! Amin!
20 Angga tana bayri ya pawpanalangin ni Dabid ya anak ni Dyisi.

IKATLON LIBRO

(Kawkanta 73–89)

73

(Kanta ni Asap)

Hay pi-ogotan nin mangala-et ay alwan maganda

1 Hay Diyos ay talagan mahampat ha aw-inalalak ni Israyil, lalò ha ma-in
malinis ya kanakeman.
2 Ha kakapeyan et nin katetpel ko, hiko ay kowinta ampanga-ampoling
matombah, ta hay bitih ko ay kowinta ampiparawonot
3 banà ha pag-inggit ko ha tawtawoy ampipagmalhay, boy ha angkakit
koy pag-inomay nin tawtawoy mangala-et.
4 Hila ay ahè ampagmasakit; mangaligha hila boy mangakhaw.
5 Aghila angkagolo nin bilang ha andanasen nin kanayon, boy aghila
ampagkadipirinsya nin bilang ha angkatanam nin kanayon ya tawo.
6 Hay pagmalhay la ay pinagkakolinta lan bongat boy pinagkadolo lan
bongat ya kabagsitan la.
7 Hay kanakeman la ay panay kala-etan, boy hay pawplano lay mangala-
et ya pirmi lan an-ihipen ay sigisigi lan anggaw-en.
8 Hay kanayon ya tawtawo ay antoya-toya-en la boy ampaghalita-an lan
kala-etan. Ampagmalhay hila boy ampalimowen lan apiyen ya kanayon.
9 Hay Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na ay ampaghalita-an
lan mala-et; ampagmalhay hilan manogò ha tawtawo bayri ha babon lotà.
10 Kayà hay tawtawo nin Diyos ay anhomonol konla boy ampinto-o ha
kaganawan anhalita-en la.
11 Hapa-eg, hay hinalità nin hatoy tawtawo nin Diyos ya hinomonol konla
ay ombayri: “Warì ahè tandà nin Diyos bayti ya ampangyari? Warì hay
Pinakamakapangyariyan ay ayin tinandà?”
12 Ombayri ya mangala-et: ayin hilan an-ihipen ta kapanlolomakè nin
kamama-in la.
13 Piro hiko, hay panatili kon malinis ha agko panggawà nin kasalanan
ay emen ayin kowinta.
14 Binabayombokah ay ampakatanggap ako nin parosa, boy pirmi kon
ampagdanas nin pawpanobok.
15 No hinalità koy kaganawan nin anti ha nakem ko ay nag-in akon alwan
tapat ha tawtawo mo.
16 Habayti ay pinagsikapan kon intindiyen, piro agko ma-intindiyan
17 angga hin nilomo-ob ako ha masagradoy bali nin Diyos. Bayro ay na-
intindiyan ko no anyay pi-ogotan nin mangala-et.

18 Hila ay talagan gitan mo ha kowinta marawonot ya dogal ta bayro
ma-ibat ya kadisgrasyawan la.
19 Antimano, hay agla an-asawan ya kadisgrasyawan la ya mangipalako
konla ha kapapalimoy anggawan la.
20 Pangino-on, hila ay bilang bongat ha taynep ya ahè na-etpanan nin
hatoy nanaynep no anyay klasi la hin nibangon baytoy nanaynep hin
bayombokayna.
21 Hin hato ay nablò ya nakem ko boy masyadon makhit ya natanam ko.
22 Nag-in akon bilang ha tangah ya ahè ampaka-intindi boy emen akon
ayop ya an-omarap komo.
23 Ombayroman, hiko ay pirmin anti komo boy hika ay ampangalalay
kongko.
24 Hay wawwawali mo ay ampangitoto kongko, boy ha ka-anggawan nin
biyay ko ay tanggapen mo ko nin ma-in karangalan.
25 Ha katatag-ayan ha kama-inan mo, Diyos ko ay ayin akon kanayon ya
ka-ilangan no alwan hika. Ombayro simpri bayri ha babon lotà, ayin akon
kanayon ya hinangad no alwan hika.
26 Hay nakem ko boy nawini ko ay angkomapey, piro Diyos ya
ampamakhaw kongko boy hiya ya kaganawan ha biyay ko.
27 Kaganawan ampakarayò komo ay mipalako ha kaparosawan; om-
bayro simpri ha alwan tapat komo.
28 Para kongko ay mahampat ya pakarani ha Diyos; Pangino-on Diyos ya
ampahimala-an ko nin mangidipinsa kongko, boy ibabalità koy kaganawan
nin ginawà na.

74

(Kanta ni Asap ya pakapowotan aral)

Panalangin emen panemtemen nin Diyos ya tawtawo na

1 Pangino-on Diyos, antà ayin anggay pama-olay mo konnawen? Antà
masyadoy pahang mo ha tawtawo mo ya kowinta tawtopa ya ampastolan
mo?
2 Panemtemen moy tawtawo mo ya pinilì mon pag-ikon pa-ibat hin hato,
ta hila bayti ya tawtawo ya timbeh mo. Panemtemen mo simpri ya bakil
nin Siyon ya pina-iriyan mo.
3 Manandalì ka ta biliwen mo bayti ya masyadoy pagkahirà nin siyodad
kateng masagradoy bali mo ya hinirà nin kawka-away nawen.
4 Hay kawka-away mo, banà ha pananalo la, hila ay ampipambo-angaw
do ha lo-ob nin masagradoy bali ya pamititiponan nin ampipanhomamba
komo. Hila ay nangigwà nin palatanda-an ya pakatanda-an nin hay bali
mo ay na-okopawan layna.
5 Ha paninirà la nin habayto, hila ay emen ha aw-atsiro ya ampamayakol
nin antombawen ya kayo.
6 Kaganawan nin kinortiyan ya kayo ha lo-ob nin habayto ay inoboh lan
pinayakol boy minaso.
7 Habaytoy bali mo ay pino-olan la; agla inggalang ya dogal ya
ampaghambawan komo, ta talagan hinirà la.
8 Hay nangapimimihawan la ay sakopen lay kaganawan nin ampititipon
nin homamba komo; kayà pino-olan lay kaganawan nin paghambawan
komo bayri ha dogal ya habayti.

9 Ayin anan makit ya palatanda-an nin hika ay anti konnawen; ayin anan
natilà ya propita, boy ayin magtandà konnawen no anggan makano bayti
ya ampangyari konnawen.
10 Anggan makano, Diyos ko, ya panoya-toyà konnawen nin kawka-away
nawen? Anggan makano ya panginsolto la nin ngalan mo?
11 Antà agmo kayi tinambayan boy antà agmo kayi inlibri nin kapang-
yariyan mo?
12 Ombayroman, Diyos ko, pa-ibat hin ibat ay hikayna ya Arì nawen, boy
hika ya nambin kalibriyan ha babon lotà.
13 Ha kapangyariyan mo ay pinihiyay moy lanom nin dagat, boy hay
mangalhay ya aw-ayop bayro ay pineha-pehà moy aw-olo.
14 Habaytoy mangalhay ya aw-ayop ya pineha-pehà moy aw-olo ay
inggawà mon kinnà nin ampipampa-iri ha powiray dogal.
15 Hika ya nambi nin hawhobol boy nama-agoh nin hawhapà, boy hika
simpri ya namaklang nin bawbalah ya pirmin makhaw ya agoh.
16 Hika simpri ya nanggawà nin allo boy yabi; hika et ya nangikolokar
nin allo boy bowan.
17 Hay pawpi-anggawan nin lawlotà ay hika ya nangigwà; hika simpri
ya nanggawà nin ka-ingitan boy abagat.
18 Panemtemen mo, Pangino-on, no pangno ka antoya-toya-en nin
kawka-away mo, boy no pangno andodosta-en nin mangala-et ya ngalan
mo.
19 Agmo pa-olayan ya tawtawo mo ya emen ha kawkalapati ha kawka-
away la ya emen ha mangabangis ya ayop, boy agmo hila liwawan nin
ilibri ha ampipangapih konla.
20 Panemtemen moy pamakisondò mo konnawen, ta ha kowinta man-
gareglem ya dawdogal ay ma-in mangahiblet ya tawtawo ya ampipang-
gawà kala-etan.
21 Agmo dayi payagan nin hay aw-apih ay mipareng-ey. Dayi, hay aw-
apih boy ampipanga-ilangan ay mamori komo ha tambay mo konla.
22 Pangino-on Diyos, manandalì ka ta idipinsa moy karangalan mo;
panemtemen mo no pangno nin hay mangala-et ay pirmin ampanoya-toyà
komo.
23 Hay pamibobo-angaw nin kawka-away mo ay sigisigi ha pamakilaban
la ha tawtawo mo. Kayà agmo hila payagan ha labay la, no alwan
parosawan mo hila nin nararapat konla.

75

(Kanta ni Asap)

Diyos bongat ya ma-arì manosga

1 Ampasalamat kayi komo, Pangino-on Diyos; ampasalamat kayi ta
hika ay maheneh konnawen. Hay kawkapapa-ispantay gawgawà mo ay
ibabalità nawen.
2 Ombayri ya hinalità nin Diyos: “Hiko ay nangitaning nin pana-on nin
panonosga ko boy hay panonosga ko ay matoynong.
3 Ha pana-on nin hay babon lotà ay ma-eyeg boy hay tawtawoy ampa-iri
bayri ay ayin ka-ayosan ay hiko ya mamatibay nin pinagkapondasyon nin
habayti.
4 Anhalita-en ko do ha mangahambog ya aghilayna maghambog, boy hay
mangala-et ay tonggen ana ha pagpasikat.
5 Anhalita-en ko konla ya itegen laynay pagpasikat boy pagyabang ya
kontra ha Diyos.”

6-7 Hay tawtawo bayri ha babon lotà ay ayin karapatan mangitag-ay nin
kapara la, ta Diyos bongat ya ma-arì manosga. Hiya ay ma-in an-i-aypà
boy ma-in yan an-itag-ay.
8 Hay Pangino-on ay kowinta ma-in oligtan ya mihay baso ya alak ya
anhomboh. Habayti ay matapang ta ma-in inla-ok, boy habayti ya kowinta
alak ay an-ibollog nin Pangino-on emen obohen inomen nin mangala-et.
Hay ka-alimbawa-an nin habayti ay pahang nin Diyos.
9 Agko tonggen mangibabalità nin tongkol ha Diyos ya pinahimala-an ni
Hakob, boy ayin anggay pagkanta ko nin pamomori kona.
10 Hiya ya mangalin kapangyariyan nin mangala-et, piro hay kapang-
yariyan nin mangahampat ay pahanan na.

76

(Kanta ni Asap)

Pamomori ha Diyos ya nangilibri ha ka-away

1 Hay Diyos ay balaybalay ha Hoda, boy hiya ay bantog ha Israyil.
2 Hay kama-inan nay tabirnakolo ay anti ha siyodad nin Hirosalim ha
bakil nin Siyon.
3 Bayro na hinira-hirà ya aw-armas nin kawka-away na ya bilang ha
pawpanà, hawhalanggà, boy hawhondang.
4 Hika ay ma-in kahawangan boy kagandawan ya igit ha kagandawan
nin ayin pagkahirà ya bawbakil.
5 Hay mangatapang ya hawhondalò ay nikati boy hay nikakwa la ay
inalih konla. Banà bayro ay ayin anan manggamit nin aw-armas la.
6 Hin hina-ad mo hila, Diyos ya pinahimala-an ni Hakob, hay kawkabayo
la ya ampipanggoloy nin kawkarwahi boy hawhakay nin habayto ay nikati.
7 Hika ay talagan dapat igalang! Warì ma-in makapaki-arap komo no
ampamahang ka?
8 Hay panonosga mo ay impatandà mo nin nangibat ha katatag-ayan ha
kama-inan mo; kayà hay babon lotà ay kowinta nalimo boy tinominek.
9 Ombayroy nangyari hin hay Diyos ay naghandà nin manosga ta ilibri
nay kaganawan ampika-apih.
10 Hay pahang nin tawtawo ay ampambin pamoriyan komo. Hay nikatilà
ha pamamahang mo ay ampanatili et konla ya pahang mo.
11 Igwà mo ha Pangino-on mon Diyos ya impangakò mo kona; hay
tawtawo ha nawnasyon ya mangarani bayri ay magrigalo kona; hiya ya
dapat igalang.
12 Hay ampipamo-on ya mangahambog ay ampa-aypa-en nay nakem.
Hay anggaw-en na ha aw-arì bayri ha babon lotà ay kapapalimo.

77

(Kanta ni Asap)

Panahaliwa ha pana-on nin kagolowan

1 Andoma-ing ako ha Diyos nin hay pandoma-ing ko ay an-ipakakhaw
koy bosis ko. An-ipakakhaw koy bosis ko nin andoma-ing ha Diyos emen
na ko malengè.
2 Hin anti ko ha kagolowan ay ampakirawat ako ha Pangino-on;
maski yabi, hay gamet ko ay nakatatag-ay ha panalangin ko, piro agko
mahahaliwa.
3 Na-ihipan koy Diyos piro malelè ako simpri; maski pinakahohole-lè ko
ay kinomapey ya nakem ko.

4 Agko pinayagan nin Diyos nin makakatoloy, boy agko makapaghalità ta
angkagoloy nakem ko.
5 Angka-ihipan koy nakaraan ya aw-allo; ombayro simpri ha nakaraan
ya aw-onay pana-on.
6 Angkapanemteman koy angkantawen ko hin hato no yabi; ha kahohole-
lè ko ay pinastang koy sarili ko nin ombayri:
7 "Warì ayin anan anggay pama-olay kongko nin Pangino-on? Agyayna
warì mangonsowilo kongkon oman?
8 Warì na-anggawan ana ya ingangalo nay ma-in panlalabi? Agnayna
warì toparen ya pawpangakò na?
9 Warì naliwawan ana nin Diyos ya pag-in nan ma-ingangalowen? Banà
warì ha pahang na ay agyayna mangingangalo?
10 Hin pinaka-ihip-ihip ko bayti ay napanemteman ko ya hay Diyos ay
Pinakamakapangyariyan."
11 Panemtemen koy gawgawà mo, Pangino-on; awò, panemtemen koy
kawkapapa-ispantay gawgawà mo hin hato.
12 Hole-le-en ko boy ihipen ya kaganawan gawà mo.
13 Hay pamamaraan mo, Pangino-on Diyos ay ayin kapintasan. Warì
ma-in et nin makapantay komo?
14 Hika ya Diyos ya ampanggawà pawpapag-ispantawan. Hay kapang-
yariyan mo ay impatnag mo ha tawtawo.
15 Hay tawtawo mo ya aw-inalalak ni Hakob boy ni Hosi ay timbeh mo
nin kapangyariyan mo.
16 Ha panggogomawà mo, Pangino-on Diyos, hay lawlanom ay kowinta
nalimo ta kateng kalale-lale-an dagat ay kowinta namegpeg.
17 Hay lawleem ay nambin oran, ma-in makhaw ya korol ha langit, boy
ma-in kilat ya emen ha yawyawò ya andongket ya pabirabira.
18 Hay heneg nin korol ay angkalengè ha langit, hay hawang itaman nin
kilat ay ampakahawang ha babon lotà, boy hay babon lotà ay na-eyeg.
19 Ha pangilibri mo nin tawtawo mo, hika ay nanggawà paraan ha
pagdaan mo ha malalè ya dagat boy ha malhay ya lanom, piro hay toyot
mo ay ahè makit.
20 Hay tawtawo mo ay inggiya mo nin bilang ha anggaw-en nin pastol
nin tawtopa. Ha paninigè la, hay nama-alà konla ay hi Moysis boy hi Aron.

78

(Kanta ni Asap ya pakapowotan aral)

Hay Diyos ay ahè nagpa-olay ha Aw-israylita maski alwa hilan tapat kona

1 Hinalità nin arì, ya wana, hikawoy tawtawo ko, leng-en moyoy an-itorò
ko, boy intindiyen moyoy halita-en ko.
2 Hay halita-en ko komoyo ay tongkol ha pawpangyayari hin hato ya ahè
pon impatandà, piro hapa-eg ay natanda-an ana.
3 Habaytoy pawpangyayari ay nalengè nawen boy natanda-an nawen ta
hinalità konnawen nin kawka-apo-apowan nawen.
4 Habayti ay agnawen ipolinged ha aw-anak nawen boy ha homonoy
lawlipì. Ibalità nawen konla ya tongkol ha kapangyariyan nin Pangino-on,
boy tongkol ha gawgawà nay kaporipori boy bawbagay ya kawkapapa-
ispanta ya ginawà na.
5 Hiya ay nambin kawkapanogo-an koni Hakob boy ha Aw-israylita
ya aw-inalalak ni Hakob. Immanda na ha kawka-apo-apowan tamo ya
habaytoy kawkapanogo-an ay itorò la ha aw-anak la.

6 Ha ombayro, habayti ay matanda-an nin homonoy lawlipì, boy hila ay
mangitorò simpri ha aw-anak la.
7 Banà bayri, hila ay pahimalà ha Diyos. Agla maliwawan ya gawgawà
nin Diyos boy hila ay homonol ha kawkapanogo-an na.
8 Hila ay ahè manowad ha kawka-apo-apowan la ya mangatyà ya nakem
boy nipagribildi. Habaytoy kawka-apo-apowan la ay alwan matibay ya
pamahimalà ha Diyos ta aghila nanatilin tapat kona.
9 Hay aw-inalalak ni Ipra-im, maski naka-armas nin pawpanà ay
nipampowayon nagbira hin pana-on nin labanan.
10 Agla hinonol ya pamakisondò nin Diyos konla, boy hay kawkapanogo-
an na ay talagan agla hinonol.
11 Niliwawan lay ginawà nay pawpapag-ispantawan ya impakit na konla.
12 Habaytoy pawpapag-ispantawan ay ginawà na ha arapan nin kawka-
apo-apowan la ha dogal ya an-ingaten Sowan ya sakop nin nasyon Ihipto.
13 Pinihiyay nay lanom dagat ta bayro na hila pinaraan; ha mitaligmang
nin habaytoy napihiyay ya lanom, hay lanom ay ginawà nan bilang
matibay ya padir ya naka-ireng.
14 Ha paninigè la, no allo ay ma-in leem ya inggawà na nin mangigiya
konla; no yabi itaman, hay ampangigiya konla ay apoy ya ampakahawang
konla.
15 Hin anti hila ha powiray dogal ay binyan na hila nin malakè ya lanom
ya ininom la. Habayto ay nilomwah ha pinaka nay bawbato, boy ha kalak-
an nin habaytoy lanom, habayto ay bilang nangibat ha kalale-lale-an nin
lotà.
16 Hiya ay namalwah nin lanom ha bato, boy habaytoy lanom ay pina-
agoh na nin bilang ha balah.
17 Piro hila ay nagpatoloy ha pagkasalanan la ha Diyos, boy mintras anti
hila bayro ha powiray dogal ay ampagribildi hila ha Pinakamakapang-
yariyan ya Diyos.
18 Antatalawen lan hoboken ya Diyos ha pamilit la kona nin hila ay biyan
na nin pamamangan ya angkahabekan la.
19 Hila ay naghalità nin kontra ha Diyos, ya wanla, “Warì mabiyan tamo
nin Diyos nin pamamangan bayri ha powiray dogal?
20 Peteg nin hin pinatok nay bato ay ma-in biglà nilomwah ya ampan-
agoy lanom, piro makab-i ya warì nin tinapay boy karni ha tawtawo na?”
21 Hin nalengè hila nin Pangino-on ay masyado yan namahang konla.
Hila bayti ya aw-inalalak ni Hakob ya an-ingaten et Israyil ay tinatawan
na nin manliyobliyob ya apoy boy lalò yan namahang konla,
22 ta hila ay ahè antompel ha Diyos boy aghila ampinto-o nin ilibri na
hila.
23 Ombayroman, hay Diyos ay minandawan nay langit nin hay kowinta
pawpolta nin habayti ay maglo-at.
24 Hapa-eg, nama-oran ya nin Mana ya ma-ekan la; habayto ya
pamamangan ya inggawà na konla ay nangibat ha katatag-ayan ha kama-
inan na.
25 Nangan baytoy tawtawo nin habaytoy pamamangan ya pamamangan
nin aw-anghil, boy binyan hila nin Diyos angga ha labay la.
26 Hapa-eg, nama-angin ya nin nangibat ha baytan, boy ha kapang-
yariyan na ma-in et angin ya nangibat ha bagatan.
27 Habaytoy angin ay nantan nin kona-en lay mawmanokmanok ya
bilang kalakè kapati-an ha ambay dagat.

28 Habaytoy mawmanokmanok ay nikatata ha botlay pinagkampowan la
ha mamalibot nin tawtolda la.
29 Nangnà hila nin habayto anggan nabhoy hila, ta binyan hila nin Diyos
nin habaytoy pamamangan ya angkahabekan la.
30 Piro mintras angkona-en la et bayto ya kinahabekan la,
31 hay Diyos ay namahang konla; kayà pinatipati nay mangakhaw ya
lawlalaki ya mangalagò ya Aw-israylita.

32 Ha kagmang nin kaganawan nin habayti ya ginawà nin Diyos
ya pawpapag-ispantawan ay agla pininto-o, boy patoloy hila et ha
pagkasalanan.
33 Kayà pina-anggawan nay biyay la ha pamaranas na konla nin
pangyayari ya alwan maganda, ta hay anggaw-en la bayro ha powiray
dogal ay ayin kowinta banà ta aghila anhomonol kona.
34 Hin pinati nin Diyos ya kanayon konla, hay nikatilà ay napakarani
kona ta naghehe boy inoman lay nakem la.
35 Hapa-eg, napanemteman la ya hay Diyos ay kowinta malhay ya bato ya
dipinsa la, boy hiya ya Diyos ya Pinakamakapangyariyan ya Mapangilibri.
36 Piro habaytoy hinalità la ay pangoto-otò bongat boy panay
kabongkokan.
37 Hila ay alwan leseb ya nakem kona, boy alwa hilan tapat ha kasondo-
an na.
38 Ombayroman, hay Diyos ay ma-ingangalowen ha tawtawo na; kayà
pinatawad nay kawkasalanan la boy agna hila pinati. Malakè ya bisis nin
dapat yan mamahang, piro ampendanan nay pahang na.
39 Napanemteman na ya hila ay tawon bongat ya ma-ipek ya biyay nin
emen ha angin ya no nakaraan ana ay agana magbira.

40 Hin anti hila ha powiray dogal ay mabetbet hilan magribildi ha Diyos.
Habaytoy gawgawà lay ombayro ay ampakab-in kalele-an ha Diyos.
41 Pi-oman-oman lan anhoboken ya Diyos, ta hiya ya Diyos ya ayin
kapintasan ya pinahimala-an ni Israyil ay ampapahangen la.
42 Aglayna napanemteman ya kapangyariyan na boy pangilibri na konla
ha kawka-away la.
43 Aglayna simpri napanemteman ya pangilibri konla nin Diyos hin
nanggawà yan pawpapag-ispantawan bayro ha dogal ya an-ingaten Sowan
ha nasyon Ihipto.
44 Hay lanom nin bawbalah bayro ay ginawà nan dayà; kayà hay tawtaga
Ihipto ay ayin ma-inom.
45 Pinalakè nay lawlangoh ya nakataranta konla boy pawpahingà ya
nanirà nin pawpaliyan la.
46 Hay Diyos ay nambi nin mipanirà nin tawtanaman la boy dawdoron
ya mipanirà nin bawbonga ha pawpaliyan la.
47 Nangahihirà ya tawtanaman ya ampipangayakay boy pawpo-on kayoy
igos banà ha yilo ya impa-oran nin Diyos.
48 Banà bayro ha impa-oran na, hay bawbakà la ay nikati; hay pinamati
na itaman nin tawtopa ay kilat.
49 Impatanam nay masyadoy pahang na ha tawtaga nasyon Ihipto ha
pangihogò na nin aw-anghil ya mamati konla.
50 Hay Diyos ay ahè nagpendan ha pahang na, boy agna hila inlibri ha
kamatyan no alwan nambi yan halot ya pinamati na konla.
51 Kaganawan ponganay ya lalaki nin tawtaga Ihipto ay pinati na.

52 Piro hay Diyos ay nangona ha tawtawo na ha pangi-alih na konla ha
nasyon nin Ihipto, boy hiya ya nangasiwà konla ha powiray dogal bilang
ha mihay pastol nin tawtopa.
53 Hila ay ahè nalimo boy ahè napangno ta Diyos ya nangona konla; hay
kawka-away la balè ay nikatin nikalemeh.
54 Hila ay gintan na ha pi-anggawan nin masagradoy dogal ya ma-in bakil
ya ha kapangyariyan na, habayto ay nakwa na nin para konla.
55 Hay tawtawoy ampipampa-iri bayro ay pina-alih na, ta habaytoy dogal
ay pini-a-atag nan inggawà ha aw-inalalak ni Israyil, boy bayro na hila
pinapa-iri.
56 Piro ampagribildi hila et boy hinobok lay Pinakamakapangyariyan ya
Diyos, ta agla anhonolen ya pawpanogò na.
57 Hila ay bilang ha kawka-apo-apowan la, ta hila ay nipagribildi boy
alwa hilan tapat. Emen hilan bayì ya alwan ma-ayos; kayà hay yawò ay
ampilihis ha dapat tama-an.
58 Hay Diyos ay pinapahang la ha pamako la ha mangatag-ay ya dawdogal
nin homamba ha alwan peteg diyos, boy hiya ay pinapanag-ilì la ha
panggawà la nin rawribolto.
59 Hin nalengè nin Diyos ya panalangin la ha alwan peteg diyos ay
namahang ya konla, boy hila ya aw-inalalak ni Israyil ay talagan agnayna
tinanggap nin pinag-ikon.
60 Kayà hay tabirnakolo ya impa-ireng la ha dogal ya an-ingaten Silo ay
pina-olayan nin Diyos maski habayto ay pina-iriyan na nin makilamo ha
tawtawo.
61 Pinayagan na nin makwa nin kawka-away la ya ba-ol ya kama-inan
nin kasondo-an. Habaytoy ba-ol ay ampangipakit nin kapangyariyan boy
kagandawan nin Diyos.
62 Ha kapahangan na ha tawtawo na, hay malakè konla ay pinayagan
nan pinatipati nin kawka-away la.
63 Hay aw-anakabayo ay nikati ha gira; kayà hay dawdalaga ay agana
angkaporin kantawan nin kawkantay para ha kahal.
64 Hay pawparì nin Aw-israylita ay pinatipatin ginamitan nin hondang;
hay bawbawo la ay ahè nagawà nin ni-a-anito.
65 Hapa-eg, kowinta nibangon ya Pangino-on nin bilang ha pamibangon
nin tawoy kapi-imata, boy emen ha makhaw ya tawoy ampambonghaw
gitan kalahingan na.
66 Hay kawka-away na ay kinarakol nan pina-orong, boy ayin anggay
kakareng-eyan la nin banà ha pagkatalo la.
67 Tinanggi-an nay aw-inalalak ni Hosi, ta agna pinilì ya lipì ni Ipra-im,
68 no alwan hay pinilì na ay lipì ni Hoda, ta hay bakil nin Siyon ya ampa-
alaga-an na ay anti bayro ha dogal ni Hoda.
69 Bayro na imbangon ya masagradoy pa-iriyan na ha matag-ay ya dogal,
boy habayto ay pinatibay na nin bilang ha babon lotà.
70 Hi Dabid ya magpapastol nin tawtopa ay pinilì nin Diyos ta ginawà
nan magsisirbi na.
71 Hay anggaw-en ni Dabid hin hato ay ampangasiwà nin tawtopa. Hapa-
eg hiya ay ginawà nin Diyos nin pastol ya mangasiwà nin tawtawo nin
Diyos ya aw-inalalak ni Hakob ya ayin kanayon no alwan Aw-israylita ya
pinag-ikon nin Diyos.
72 Hay pamama-alà konla ni Dabid ay leseb ha nakem na boy magaling
ya ha pangongona na konla.

79

(Kanta ni Asap)

Rawriklamo banà ha nangyari ha siyodad nin Hirosalim

1 Pangino-on Diyos, hay dogal nin tawtawo mo ay nilo-oban nin
tawtawoy alwan Israylita. Hay masagradoy bali mo ay agla inggalang, boy
hinira-hirà lay siyodad nin Hirosalim.
2 Hay nag-in tawtawo mo ya mawmagsisirbi mo ay pinatipati la; imbalag
lan ahè intabon ya bawbangkay nin habayto ta pina-olayan lan kinnà nin
mawmanokmanok boy mangabangis ya aw-ayop.
3 Hay dayà nin tawtawo mo ya pinatipati la ay ampan-agoh ha intiron
Hirosalim, boy hay bawbangkay nin habayto ay ayin mangitabon.
4 Hay tawtawo ha nawnasyon ha mamalibot nawen ay ampipanoya-toyà
konnawen, boy ampagkaka-iliyan la kayin insoltowen.
5 Anggan makano ya pahang mo konnawen, Pangino-on? Ayin ana nayì
angga? Warì hay pahang mo nin banà ha panag-ilì mo ay sigisigi nin bilang
ha apoy ya ampakapo-ol?
6 Hay pahang mo ay ipahang mo ha tawtawo nin nawnasyon ya ahè
anhomamba komo boy ha ahè ampanalangin komo;
7 ta kalak-an konnawen nin aw-inalalak ni Hakob ay pinatipati la boy
hinirà lay dogal nawen.
8 Agmo kayi parosawan nin banà ha kawkasalanan nin kawka-apo-
apowan nawen, no alwan ingalowan mo kayi ta angka-alihan kayinan pag-
asa.
9 Tambayan mo kayi, Pangino-on Diyos ya Mapangilibri konnawen,
alang-alang ha karangalan mo. Ilibri mo kayi boy patawaren moy
kawkasalanan nawen emen ka poriyen nin tawtawo.
10 Antà hay tawtawo ha nawnasyon ay ampanginsolto konnawen nin
magpastang nin ombayri: “Ayri ya Diyos moyo?” Ipakit mo konnawen
ya pamarosa mo nin tawtawo ha nawnasyon ya namatolò nin dayà nin
mawmagsisirbi mo ha pamati la konla.
11 Leng-en moy dawda-ing nin nikapiriso, boy ha kapangyariyan mo ay
ilibri mo hila ha kamatyan ya insintinsya konla.
12 Pangino-on, no pangno ya panginginsolto ya ginawà komo nin
tawtawo ha kanayon ya nawnasyon ay ombayroy ibira mo konla nin
kapitoy bisis.
13 No ombayroy gaw-en mo, hikayi ya tawtawo mo ya kowinta tawtopa ya
an-asiwa-en mo ay magpasalamat komo nin ayin angga; ibabalità nawen
ha homonoy lawlipì ya hila man ay mamori komo.

80

(Kanta ni Asap)

Panalangin emen magbira ha Diyos ya aw-inalalak ni Israyil

1 Leng-en mo kayi, Pastol nin aw-inalalak ni Israyil; hika ya nangona
ha aw-inalalak ni Hosi nin bilang pangasiwà nin mihay pastol ha tawtopa.
Hika ya anti ha piha-etan nin loway anghil ya an-ingaten kirobin ya anti ha
babon ba-ol ha Pinakamasagradoy kowarto nin tabirnakolo ay mangipakit
nin kahawangan moy ma-in kagandawan.
2 Hay kapangyariyan mo ay ipakit mo konnawen nin lawlipì ni Ipra-im,
Binhamin, boy Manasis; pakaraniyan mo kayi ta ilibri mo kayi ha kawka-
away nawen.

3 Pangino-on Diyos, ibira mo kayi komo boy ipakit mo dayi konnawen ya
hika ay ampangonswilo konnawen. Ha ombayro, hikayi ay malibri.
4 Pangino-on Diyos ya Pinakamakapangyariyan, anggan makano ya
pahang mo konnawen ta agmo anleng-en ya pawpanalangin nawen?
5 Banà ha pahang mo konnawen, hay angkanen nawen boy an-inomen
ay angkatolo-an nin lowà nawen; kayà emen mo kayin ampakanen boy
ampa-inomen nin lowà nawen.
6 Ginawà mo kayin toya-toya-en nin tawtawo ha nawnasyon ya man-
garani konnawen boy ka-iliyan nin kawka-away nawen.
7 Diyos ya Pinakamakapangyariyan, ibira mo kayi komo boy ipakit mo
dayi konnawen ya hika ay ampangonsowilo konnawen. Ha ombayro,
hikayi ay malibri.
8 Hikayi ay kowinta po-on nin aw-obas ya inolot mo ha nasyon Ihipto.
Pina-alih moy tawtawo ya ahè anhomamba komo ha dogal ya ampa-iriyan
la, ta bayro mo kayi nin kowinta intanem.
9 Nilinisan mo baytoy dogal ya pinangitamnan mo; kayà hatoy kowinta
intanem mo ay tinomobò nin mahampat, boy kowinta nanyamot nin
malalè anggan habayto ay nanwalak ya naka-okopa nin habaytoy dogal.
10 Hay bawbakil bayro kateng mangalhay ya pawpo-on kayoy sidro ay
na-anyoyongan nin hawhanga nin hatoy nanwalak ya kowinta intanem
mo.
11 Hay hawhanga nin habayto ya kowinta intanem mo ay ni-abot ha dagat
nin Miditiranyo ha bandan babà, boy ni-abot ha balah nin Iyopratis ha
bandan baytan.
12 Antà hinirà moy alal ha mamalibot nin habayti ya kowinta intanem
moy obas? Hekel balang magdaan bayri ay ampamoti nin bonga nin
habayti ya kowinta obas.
13 Hay kowinta bawbaboydikot ay ampanyabokyabok nin habayti; hay
kanayon itaman ya kowinta aw-ayop ya balang ay ampangan nin habayti.
14 Pakaraniyan mo kayin oman, Pinakamakapangyariyan ya Diyos. Pa-
ibat ha katatag-ayan ha kama-inan mo ay asikasowen mo kayin ingalowan
ya kowinta intanem moy kowinta obas.
15 Habayti ya kowinta obas ya kowinta intanem mo ya pinakhaw mo nin
para komo ay i-atap mo dayi boy protiksyonan.
16 Hay kawka-away nawen ay namotohpotoh nin habayti ya kowinta
intanem mo boy pino-olan la et. Ipakit mo dayi ya pahang mo konla ha
pangapò mo konla.
17 Protiksyonan mo dayi boy i-atap ya tawtawoy pinilì mo ta hila bayti
ya pinakhaw mo nin para komo.
18 Hikayi ay agana mangoman nin pakarayò komo; panatiliyen mo kayin
angkabiyay ta poriyen nawen ka.
19 Pangino-on Diyos ya Pinakamakapangyariyan, ibira mo kayi komo
boy ipakit mo dayi konnawen ya hika ay ampangonsowilo konnawen. Ha
ombayro, hikayi ay malibri.

81

(Kanta ni Asap)

Winawaliyan nin Diyos ya aw-inalalak ni Israyil nin homonol kona

1 Ipakakhaw tamoy pagkanta tamo ha katowa-an tamo ha Diyos ya
ampambin kakhawan kontamo. Magkanta tamon pamomori ha Diyos ya
pinahimala-an ni Hakob ya ka-apo-apowan tamo.

2 Ha pagkanta tamo ay kompanyawan tamo nin pandirita boy maganday
togtog nin lira boy alpa.
3 Patnoyen tamoy tamboyok ha pana-on nin pagsilibra tamo nin pista
tamo no bayoy bowan boy no kabilogan.
4 Habayti ay panogò ha Aw-israylita. Hay ma-in panogò nin habayti ay
Diyos ya pinahimala-an ni Hakob.
5 Habayti ya panogò ay inggawà nin Diyos ha Aw-israylita hin in-alih na
hila ha nasyon Ihipto.
Hin anti hila et bayro ay nakalengè hilan bosis ya agla tandà no hinoy
ma-in bosis ya ampaghalità nin ombayri:
6 Hinalità nin Diyos, ya wana, "Inalih koy mabyat ya ambalatayen
moyoy baskit ya pinangikargawan moyo nin gawgamit moyo emen mapa-
inawawan ya gawgamet moyo.
7 Hin ampadya-dya-an kawo ya nangingat kawo kongko ay inlibri
katawo; hin habayto ay anti ko ha korol ya tinombay komoyo, boy hinobok
katawo ha lanom nin Miriba.
8 "Hikawoy tawtawo ko, leng-en moyo bayti ya babalà ko komoyo;
manlengè kawo dayi, hikawoy aw-inalalak ni Israyil.
9 Agkawo homamba ha alwan peteg diyos ya andiyosen nin dawday-
owan.
10 Hiko ya Diyos ya Pangino-on moyo ya nangi-alih komoyo ha nasyon
Ihipto; kayà kaganawan panganga-ilangan moyo ay igwà ko komoyo.
11 "Piro hay tawtawo ko ya aw-inalalak ni Israyil ay ahè nanlengè boy
ahè hinomonol kongko.
12 Kayà ha katya-an nakem la ay pina-olayan ko hilan manggawà nin
sarili lan kalabayan.
13 Hay labay ko dayi ay leng-en ako nin tawtawo koy aw-inalalak ni Israyil
boy homonol hila dayi kongko.
14 No ombayroy gaw-en la ay tampol kon talowen ya kawka-away la boy
pahoko-en koy ampipangkomontra konla.
15 Hay ampipag-inakit kongko ay mipanyokò ha kalimowan la kongko
boy ayin anggay pamarosa ko konla.
16 No homonol kawo kongko ya aw-inalalak ni Israyil ay pakanen katawo
nin pinakamaganday bongan trigo boy polot ya angkakwa ha dogal ya
mabato."

82

(Kanta ni Asap)

Hay pamomo-on nin Diyos ay ahè mapantayan

1 No ampititipon nin ampi-i-ilgo ya ampipamo-on ay Diyos ya ampangona
ha pami-i-ilgo la, boy hiya ya ampanosga konla.
2 Kayà hinalità na konla, ya wana, "Anggan makano moyo idipinsay
kamali-an boy ipakit ya hikawo ay ampomanig ha mangala-et?
3 Idipinsa moyoy karapatan nin manga-irap boy aw-olila; ipaglaban
moyoy karapatan nin ampipanga-ilangan boy ampika-apih.
4 Hay mangakapey boy ampipanga-ilangan ay ilibri moyo ha kapang-
yariyan nin mangala-et.
5 "Talagan ayin kawon tinandà boy ayin pangingintindi, ta hikawo ay
bilang ampowako ha karegleman ta angkomontra kawo ha Diyos; kayà hay
babon lotà ay ayin anan ka-ayosan, ta hay panonosga moyo ha tawtawo
ay alwan matoynong.

6 Hinalità ko ya hikawo ay ampipamo-on ta anggomawà kawo nin para
kongko, boy hikawoy kaganawan ay aw-anak nin Pinakamakapangyariyan
ya Diyos.
7 Ombayroman, maski ampamo-on kawo ay mati kawo ta hikawo ay
tawon bongat ya ma-in kamatyan."
8 Pangino-on Diyos, manandalì kan manosga ha tawtawo bayri ha babon
lotà ta hika ya ma-in ikon nin kaganawan nasyon.

83

(Kanta ni Asap)

Panalangin emen ahè mangyari ya kalabayan nin kawka-away nin Diyos

1 Pangino-on Diyos, agka dayi magpa-olay no alwan gomawà ka!
2 Helken mo! Hay kawka-away mo ay ampipanggawà kagolowan; hay
ampipag-inakit komo ay an-itag-ay lay olo la ha pagmalhay la.
3 Ha kagalingan lan manaktika ay ampagplano hilan kontra ha tawtawo
mo, boy ampagtangka-an lay tawtawo moy amprotiksyonan mo.
4 Hay anhalita-en la ay ombayri: "Hali! Milalamo tamon mangapò
konlan aw-inalalak ni Israyil emen aghilayna mapanemteman anggan
makakanoman."
5 Hila ay nangapimimiha nin nagplanon maggropo nin komontra komo.
6 Habayti ya nangapimimiha ay lawlipì nili Idom, Ismayil, Mowab, Agar,
7 Gibal, Ammon, boy Amalik. Ma-in simprin nakilamo konlay Pawpilis-
tiyo boy tawtaga Tiro.
8 Maski tawtaga Asirya ay nakilamo konla ta tinambayan lay aw-inalalak
ni Lot emen lalò homkaw ya powirsa la.
9 Gaw-en mo konla ya bilang ha ginawà mo ha Mawmadyanita boy bilang
ha pamati mo koni Sisira boy koni Habin do ha balah nin Kison.
10 Hila ay nati ha dogal ya an-ingaten Indor boy hay bawbangkay la ay
nabolok ha lotà.
11 Gaw-en mo ha hawhiniral la ya bilang ha ginawà mo koni Orib boy
koni Sib. Talowen moy pawpo-on la nin bilang ha ginawà mo koni Siba
boy koni Salmona
12 ya nigogropon naghalità nin ombayri: "Kowen tamon pag-ikon bayti
ya dogal ya ampa-iriyan nin tawtawo ya kowinta ampastolan nin Diyos."
13 Diyos ko, ikakatak mo hila dayi nin bilang ha gabok boy bilang ha
aw-apah ya angka-i-alipad nin angin.
14 No pangno nin hay apoy ay ampakapo-ol nin bawbinagbag boy
ampangopoh nin bawbakil
15 ay ombayro ya gaw-en mo konla. Manggawà kan kakalimowan la ya
bilang ha makhaw ya bagyo emen hila mowayon pakarayò.
16 Deng-eyen mo hila, Pangino-on, emen hila magkama-in nin kahabekan
nin makabalay komo.
17 Dayi ay talowen mo hila boy biyan mo hila nin ayin anggay
kakalimowan; dayi hila ay mati ha kareng-eyan la.
18 Matanda-an la dayi ya hikan bongat ya Pangino-on ya Pinakamaka-
pangyariyan ya Diyos ya ampamo-on bayri ha intiron babon lotà.

84

(Kantan aw-inalalak ni Kori)

Mahabek nin mako ha bali nin Diyos

1 Pagkagandan bali mo, Pinakamakapangyariyan ya Pangino-on.

2 Masyado koynan angkahabek nin mako bayro ha bali nin Pangino-on,
ta annakemen kon ma-ilobos ko ya pamakilamo ko kona, boy ma-in akon
katowa-an nin magkanta ha Diyos ya angkabiyay.
3 Hay pawpipit ay ma-in ampa-iriyan; hay pawpalih itaman ay am-
panggawà hayi ya pa-iriyan nin aw-a-akayen la ha danin altar mo,
Pinakamakapangyariyan ya Pangino-on ya Arì ko boy Diyos ko.
4 Makalmà ya ampipampa-iri ha bali mo ya pirmin ampagkanta nin
pamomori komo.
5 Makalmà ya tawtawoy ma-in kakhawan ya ampangibat komo; hila ay
angkahabek nin mako ha bakil nin Siyon.
6 Mintras ampagpalako hila bayro ay niparaan hila ha dogal ya an-
ingaten Baka ya hay labay totolen ay dogal ya panangihan. Bayro ay
nanggawà hila nin libon ya nagkama-in hobol, gawà nin mahambak ya
oran.
7 Ha pamomowako la, hila ay kapanhohomkaw anggan mi-abot hila ha
Siyon ha arapan nin Diyos.
8 Pangino-on Diyos ya Pinakamakapangyariyan, leng-en moy panalangin
ko. Leng-en mo ko, Diyos ya pinahimala-an ni Hakob.
9 Pangino-on Diyos, bindisyonan moy arì ya pinilì mon pag-arì nawen.
10 Hay mihay allo ya pag-abalà ha lo-ob bali nin Diyos ay mas mahampat
kisa liboliboy allo ya pag-abalà ha maski ayrin dogal. Mas labay ko et
ya naka-ireng akon bongat nin bilang ha mihay bantay ha pagdanan nin
lomo-ob ha bali nin Diyos kisa makilamo nin pa-iri ha ampa-iriyan nin
mangala-et.
11 Hay Pangino-on ay kowinta allo ya ampambin hawang, boy hiya
ya halanggà nawen ha kawka-away nawen. Hiya simpri ya ampambi
konnawen nin kahampatan ingangalo boy dangal. Ayin mahampat ya
bagay ya agna igwà ha tawoy ampamiyay nin ma-in kahampatan.
12 Pinakamakapangyariyan ya Pangino-on, makalmà ya tawoy ampahi-
malà komo.

85

(Kantan aw-inalalak ni Kori)

Panalangin emen ingalowan nin Diyos ya tawtawo

1 Pangino-on, hay dogal mo ay pinolalagan mo, boy pina-inomay mon
oman ya aw-inalalak ni Hakob.
2 Inalih moy kawkasalanan nin tawtawo mo ta pinatawad mo hila,
3 boy hay masyadoy pahang mo konla ay integen moyna.
4 Pangino-on Diyos ya Mapangilibri konnawen, itegen moy pamahang
mo konnawen ta tambayan mo kayin oman nin maghehe ha kawkasalanan
nawen.
5 Warì hay pahang mo konnawen ay ayin anan angga, boy warì agmoyna
itegen bayti?
6 Hikayi ay kowinta nati; kayà biyayen mo kayin oman emen hikayi ya
tawtawo mo ay mamori komo.
7 Pangino-on, ipakit mo dayi konnawen ya ingangalo moy ma-in
panlalabi, boy igwà mo konnawen ya kalibriyan.
8 Anleng-en ko ya anhalita-en nin Pangino-on Diyos. Impangakò
na kontamon nag-in tawtawo na ya magkama-in tamon katinekan no
agtamoyna mangoman manggawà nin ayin kowintay bawbagay.
9 Talagan ilibri nay tawtawo ya anggomalang kona, ta hiya ay pirmin
anti bayri ha dogal tamo.

10 Hay ingangaloy ma-in panlalabi boy katapatan ay angkapilamo;
ombayro simpri ha kahampatan boy katinekan.
11 Hay ka-ilangan nin omiral bayri ha babon lotà ay katapatan ha
Diyos emen hiya ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na ay mambin
kahampatan na.
12 Talagan igwà nin Pangino-on ya bawbagay ya mangahampat, boy hay
dogal tamo ay pangalawahanan nin maganday alawah.
13 Hay Pangino-on ay ma-in kahampatan; kayà hay tawtawoy anhomonol
kona ay dapat manowad kona.

86

(Panalangin ni Dabid)

Panalangin ya ma-in pamahimalà

1 Pangino-on, leng-en mo boy tobayen ya panalangin ko, ta hiko ay
makapey ana boy ayin ampanambay kongko.
2 Ilibri mo ko ha kamatyan ta hiko ay tapat komo. Hika ya Diyos ko; ilibri
mo ko ya magsisirbi mo ta ampahimalà ako komo.
3 Ingalowan mo ko, Pangino-on, ta pirmi kon andoma-ing komo.
4 Paligawen mo ko dayi, Pangino-on, ya magsisirbi mo ta hay sarili ko ay
an-ipakarani ko komo.
5 Pangino-on, hika ay mahampat boy mapamatawad; ponò kan inganga-
loy ma-in panlalabi ya para ha kaganawan andoma-ing komo.
6 Pangino-on, leng-en moy panalangin ko; leng-en moy an-ida-ing ko
komoy tambay.
7 No ma-in anlomateng kongkoy kagolowan ay ampangingat ako komo
ta ampahimalà ako nin tobayen mo ko.
8 Kaganawan nin an-ingaten diyos bayri ha babon lotà ay ayin nin bilang
komo, Pangino-on, boy ayin makagawà nin bilang ha gawgawà mo.
9 Hay tawtawoy pinalsa mo ha kaganawan nasyon ay pakaranin
homamba komo, Pangino-on, boy mambi hilan ikapori nin ngalan mo.
10 Ayin kanayon ya Diyos no alwan hikan bongat; makapangyariyan ka
boy hay gawgawà mo ay kawkapapa-ispanta.
11 Itorò mo kongko, Pangino-on, ya labay mon ipagawà kongko ta
homonol ako komo nin ma-in katapatan. Toro-an mo kon magsirbi komo
nin matibolos ya nakem.
12 Pangino-on kon Diyos, matibolos ya nakem kon mamori komo, boy
poriyen koy ngalan mo nin ayin angga.
13 Hay ingangalo mo kongko ya ma-in panlalabi ay ayin kapantay; hiko
ay inlibri mo ha kamatyan.
14 Pangino-on kon Diyos, hay tawtawoy mapagmalhay ay ampipan-
dawohong kongko; hay mangahiblet itaman ay labay mamati kongko.
Habayti ya mangahiblet ay ahè ampagrispito komo.
15 Pangino-on, hika ya Diyos ya ma-ingangalowen boy malabi; alwa kan
mapapahangen; maba-it ka boy tapat.
16 Asikasowen mo kon ingalowan; pakhawen mo ko boy ilibri, ta hiko ay
ampagsirbi komo nin bilang pagsisirbi komo nin nanay ko.
17 Hika, Pangino-on, ya ampanambay boy ampanahaliwa kongko; kayà
ipakit mo kongko ya hika ay ampangonsowilo kongko emen hay ampipag-
inakit kongko ay mipareng-ey no makit la baytoy ombayro.

87

(Kantan aw-inalalak ni Kori)

Hay tongkol ha dogal ya an-ingaten Siyon

1 Hay pinanggawa-an nin Diyos nin siyodad na ay ha masagradoy bakil.
2 Hay pawpolta nin habaytoy siyodad ya ampagdanan nin ampipampakon homamba kona ay ma-alagà ha Pangino-on nin igit ha kaganawan dogal ya ampa-iriyan nin aw-inalalak ni Hakob. Habayto ay anti ha dogal ya an-ingaten Siyon.
3 Hay hinalità ya tongkol bayri ha siyodad nin Diyos ay bawbagay ya kawkapapa-ispanta.
4 Pangilista ko nin nipampakabalay kongko ay ilamo koy tawtaga Ihipto boy tawtaga Babilonya; ombayro simpri ha tawtaga Pilistiya, tawtaga Tiro, boy tawtaga Itopya. Balang miha konla ay maghalità nin hila ay in-anak ha siyodad nin Siyon.
5 Hay halita-en ya tongkol ha Siyon ay ombayri: "Habayti ya miha boy habayto ay in-anak bayro, boy mismon Pinakamakapangyariyan ya Diyos ya mamakhaw nin habaytoy siyodad."
6 Pangirihistro nin Pangino-on nin tawtawo ya nika-ibat ha hari-harì ya dogal ay ipatandà na ya hila ay in-anak ha Siyon.
7 Hay ampipagpalako ha Siyon nin homamba ha Diyos ay ampipanogtog boy ampipagkanta boy ampipaghalità nin ombayri: "Kaganawan kaligawan ay bayri ko natompakan."

88

(Kantan aw-inalalak ni Kori)

Da-ing emen tambayan

1 Pangino-on Diyos ya Mapangilibri kongko, allo yabi kon andoma-ing komo.
2 Leng-en moy panalangin ko boy tobayen moy an-ida-ing ko komoy tambay.
3 Malakè ya anlomateng kongkoy kagolowan; kayà marani koynan mati.
4 Hiko ay kabilang ana ha tawtawoy malagayna mati, ta hiko ay bilang ha tawo ya na-alihan anan hokaw.
5 Pina-olayan ako nin bilang ha nati ya napati ha labanan, boy intabon ya agmoyna an-asikasowen boy bilang moynan niliwawan.
6 Hiko ay kowinta intapon mo ha pinakamalalè boy pinakamareglem ya lobot.
7 Hay tindi nin pahang mo ay nakapabyat nin tanam ko, ta habayto ay bilang ha mangalhay ya dawoyon ya nagbondag kongko.
8 Impakarayò mo kongko ya mangaheney aw-amigo ko ta ginawà mo kon karami-ilan la; kayà kapagkolongkolong ko tana ha ampa-iriyan ko.
9 Ha kalele-an ko nin banà bayri ha andanasen ko, hay mata ko ay ambomereg ana. Allo-allo kon ampanalangin komo, Pangino-on, ya hay gawgamet ko ay nakatag-ay.
10 Warì hay nikati ana ay pakitan mo et nin pawpapag-ispantawan? Warì maka-ibangon hila et nin mamori komo?
11 Warì hay ingangalo moy ma-in panlalabi ay ma-ibabalità ha dogal nin nikati, o warì hay katapatan mo ay ma-ibabalità bayro?
12 Warì bayro ha dogal ya mareglem ay matanda-an ya ginawà moy pawpapag-ispantawan, o bayro ha dogal nin ayin pag-asa ay matanda-an ya kahampatan mo?

13 Maski ahè mangyari bayto, Pangino-on, hiko ay binabayombokan
ampakarani komo nin manalangin, ta andoma-ing ako nin tambay.
14 Antà pina-olayan mo ko, Pangino-on, boy ahè an-asikasowen?
15 Pa-ibat hin anak ako, ka-apiyan ana ya andanasen ko ya halos
makamati kongko, boy angkomapey anay nakem ko ha kapapalimoy an-
iparanas mo kongko.
16 Hay tindi nin pahang mo ay bilang nakahalokob kongko boy hay
kapapalimoy pahang mo ay malaga makamati kongko.
17 Banà bayro, hiko ay bilang na-alipoteh nin malhay ya lanab, boy emen
akon nakobkob nin habayto.
18 Hay aw-amigo ko boy nawnilabi ko ay impakarayò mo kongko; hapa-eg
hay kalamo ko tana ay karegleman.

89

(Kantay pakapowotan aral ya hinolat ni Itan ya inalalak ni Isra)

Hay kasondo-an nin Diyos koni Arì Dabid

1 Pangino-on, pirmi kon magkanta nin tongkol ha ingangalo moy ma-in
panlalabi, boy ibabalità koy katapatan mo ha kaganawan lipì.
2 Ibalità ko ya hay ingangalo moy ma-in panlalabi ay ayin angga, boy hay
katapatan mo ay manatili nin bilang ha bawbagay ya angkakit ha langit.
3 Ombayri ya hinalità mo: “Ginawà koynay kasondo-an ha tawoy pinilì
ko ya hi Dabid ya magsisirbi ko; hay impangakò ko kona ay ombayri:
4 ‘Ha aw-inalalak mo ay pirmin ma-in mag-arì, boy manatili nin ayin
angga ya ka-ari-an mo.’ ”
5 Pangino-on, hay aw-anghil ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan mo
ay ampipagkanta nin tongkol ha kawkapapa-ispantay gawgawà mo boy
tongkol ha katapatan mo.
6 Ayin kanayon ha katatag-ayan ha kama-inan mo ya bilang komo,
Pangino-on, ni aw-anghil ay ahè makapakipantay komo.
7 Ha pamititipon nin aw-anghil, hika ya Diyos ay talagan anggalangen la,
boy kaganawan nin anti ha mamalibot mo ay angkatetegnan komo.
8 Pangino-on Diyos ya Pinakamakapangyariyan, ayin kanayon ya maka-
pangyariyan no alwan hika, Pangino-on, boy pirmin anti komoy katapatan.
9 Banà ta anti ha hilong kapangyariyan mo ya dagat, maski mangalhay
ya dawdawoyon ay angkapatinek mo.
10 Hay kakhawan nin nasyon Ihipto ay pina-anggawan mo nin bilang ha
tawoy pinati, ta ha kakhawan nin kapangyariyan mo, hay kawka-away mo
bayro ay tinalo mo.
11 Hika ya ma-in ikon nin langit boy lotà kateng anti bayro, ta hika ya
namalsa nin kaganawan.
12 Hay mayanan boy bagatan ay hika ya ma-in gawà; hay bakil nin Tabor
boy bakil nin Hirmon ay kowinta ampagtowà nin ampagkantan pamomori
komo.
13 Talagan makapangyariyan ka boy masyadoy kakhawan mo.
14 Hay pamomo-on mo ay ma-in kahampatan boy makatoynongan;
kaganawan anggaw-en mo ay ma-in panlalabi boy katapatan.
15 Makalmà ya tawtawoy anhomamba komo ya ha panhohomamba la ay
angkantawan la ka, Pangino-on, boy ampangonsowilowan moy pamimiyay
la.
16 Banà komo, hila ay pirmin ampagtowà boy ampamori komo ha
kahampatan mo.

17 Komo ampangibat ya karangalan boy kakhawan nawen, boy ha
konsowilo mo konnawen, hikayi ay ambiyan mon pananalo.
18 Pangino-on, hika ya dipinsa nawen, boy hika ya ayin kapintasan ya
pinahimala-an ni Israyil ya nambi konnawen nin pag-arì nawen.

Hay pangakò nin Diyos koni Arì Dabid

19 Hin hato ay ma-in kan impakit ha tawtawo moy tapat boy naghalità ka
nin ombayri: "Ha tawtawo ay namilì ako nin malagò ya lalaki ya binyan
kon karapatan mamo-on boy binyan kon kakhawan.
20 Habayti ya pinilì ko ay hi Dabid ya magsisirbi ko, boy hiya ay
pinonahan ko nin masagradoy asiti.
21 Hiya ay pirmi kon protiksyonan boy biyan ko yan kakhawan.
22 Hiya ay ahè matalo nin kawka-away na boy agya apiyen nin mangala-
et.
23 Hay kawka-away na ay pa-anggawan ko, boy hay ampipag-inakit kona
ay papatyen ko.
24 Hay katapatan ko boy ingangalo koy ma-in panlalabi ay pirmin anti
kona boy pirmi ko yan papanalowen.
25 "Pa-ibat ha dagat nin Miditiranyo anggan balah nin Iyopratis ay
ipasakop ko konan pag-ari-an na.
26 Hay halita-en na kongko ay ombayri: 'Hika ya Tatay ko boy Diyos ko;
hika simpri ya kowinta malhay ya bato ya dipinsa ko boy Mapangilibri
kongko.'
27 Habayti hi Dabid ay gaw-en kon bilang ha anak koy lalaki ya ponganay,
boy gaw-en ko yan pinakamatag-ay ya arì bayri ha babon lotà.
28 Panatiliyen ko konay ingangalo koy ma-in panlalabi, boy hay pamak-
isondò ko kona ay ahè ma-anggawan.
29 Ha aw-inalalak na ay ma-in mag-arì nin pirmiyan; hay pamomo-on na
ay ayin anggawan.
30 "Piro no ahè homonol ha an-ipanogò ko ya aw-inalalak na,
31 ta agla leng-en ya tawtorò ko boy pawpanogò ko
32 ay parosawan ko hila ha kawkasalanan la boy biyan ko hilan para
intindi ha kawkamali-an la.
33 Balè hay ingangalo koy ma-in panlalabi koni Dabid ay agko alihen, no
alwan mag-in akon tapat kona.
34 Hay pamakisondò ko kona ay agko hira-en, boy ni miha ha pawpan-
gakò ko kona ay agko bawi-en.
35 "Hiko ya ayin kapintasan ay naghompà nin agko bongkoken hi Dabid.
36 Hiya ay pirmin ma-in inalalak ya ayin anggay pag-arì anggan anhomilà
et ya allo.
37 Hay pag-arì na ay pirmiyan nin bilang ha bowan ya tapat nin
ampamapteg ha katatag-ayan."

Kalele-an banà ha pagkatalo nin arì

38 Piro hapa-eg ay ampamahang ka ha arì ya pinilì mo, ta agmo ya
tinanggap boy pina-olayan mo ya.
39 Binalawì moy kasondo-an mo ha magsisirbi mo, boy hay korona na ay
intapon mo ha gabok.
40 Niyobà moy padir ya pinagkalingling nin siyodad na, boy hinira-hirà
moy makhaw ya dipinsa na.
41 Kaganawan ampikahagoy ay ampanakaw nin kawkamama-in na, boy
antoya-toya-en yan kawkarani na.
42 Hay kawka-away na ay pinapanalo mo; kayà masyadoy kaligawan la.

43 Hay aw-armas na ay ginawà mon ayin kowinta boy impatalo mo ya
ha pamakilaban na.
44 Hay kagandawan boy kapangyariyan nin pagka-arì na ay inalih mo
kona boy hinirà moy trono na.
45 Banà ha ginawà mo kona, maski ma-in ya et nin kalago-an ay emen
yaynan mato-a, boy hiya ay pinnò mon kareng-eyan.

Panalangin emen ilibri

46 Pangino-on, ayin ana nayì nin angga ya agmo pangasikaso kongko?
Hay pahang mo nayì kongko ay ayin anan angga nin bilang ha apoy ya
ampangalatkat?
47 Panemtemen mo ya hay biyay ko ay ma-ipek bongat boy kaganawan
tawoy pinalsa mo ay ma-in kamatyan.
48 Warì ma-in tawo ya ahè mati? Warì ma-in tawoy makapilibri nin sarili
na ha kamatyan?
49 Ayri anay ingangalo mo hin hato ya ma-in panlalabi boy pawpangakò
mo koni Dabid ya pinanompa-an mon ma-in katapatan?
50 Pangino-on, agmo liwawan no pangno nin ininsolto ya magsisirbi
mo ya ayin kanayon no alwan hiko, boy no pangno ko tine-eh ya
pawpanginsolto kongko nin tawtawo ha kaganawan nasyon.
51 Hay kawka-away mo, Pangino-on ay ampanginsolto ha arì ya pinilì mo
maski ayri ya mako.
52 Hay Pangino-on ay poriyen anggan makakanoman! Amin. Amin.

IKA-APAT LIBRO

(Kawkanta 90–106)

90

(Habayti ay panalangin ni Moysis ya magsisirbi nin Diyos)

Hay Diyos ay ayin anggawan piro hay tawo ay ma-in anggawan

1 Pangino-on, pa-ibat ha ka-ona-onawan lipì nawen ay hikayna ya dipinsa
nawen.
2 Biha pinalsa ya bawbakil boy biha mo pinalway babon lotà ay Diyos
kayna ya ayin pinangibatan boy ayin angga.
3 Hay tawo, no nati ana ay an-ibira mon mag-in lotà ya pinangibatan na.
4 Hay maliboy ta-on komo ay bilang bongat kaboyot nin mihay allo
ya nalabah, o bilang bongat ka-ipek nin mihay rilibo nin ampiririlibon
magbantay no yabi.
5 Hay biyay nin tawo ay ma-ipek; habayti ay an-alihen mo nin bilang ha
ampangyari ha bawbagay ya angkadanan nin lanab. Habayti ya biyay ay
ayin imbalag ha ma-ipek bongat ya pangatoloy. Habayti ay bilang simpri
ha dikot ya anlomaboyong no bayombokah,
6 piro panlomateng nin mahilem, habayti ay angkalaneh ta angkayangoh.
7 Ha tindi nin pahang mo, hikayi ay bilang angka-opoh boy talagan
angkalimo kayi ha masyadoy pahang mo.
8 Hay kawkasalanan nawen ay angkakit mo; kateng kawkasalanan ya
an-itagò nawen ay mapatnag komo.
9 Ha kapahangan mo konnawen banà ha kawkasalanan nawen, hay
biyay nawen ay tampol angkalabah nin bilang ha an-ihipen ya tampol na-
alih ta kanayon ya na-ihipan.
10 Hay karà nin biyay nawen ay ma-arì omabot nin pitompò ya ta-
on, balè no makhaw ya nawini nawen ay ma-arì omabot nin walompò.

Piro peleg tamon angkabiyay, hitamo ay ma-in kagolowan boy kalele-an;
ombayroman, hay biyay tamo ay maparan malabah.
11 Hinoy magtandà nin kapangyariyan nin pahang mo? Maski masyadoy
pahang mo ay dapat nawen kan igalang.
12 Banà ha ka-ipekan nin biyay nawen ay toro-an mo kayi emen kayi
domonong ha pamimiyay nawen.
13 Pangino-on, anggan makano mo bawi-en ya pahang mo konnawen?
Ingalowan mo dayi ya mawmagsisirbi mo.
14 Binabayombokah ay ipatanam mo dayi konnawen ya ingangalo moy
ma-in panlalabi emen leleg biyay nawen ay magkanta kayi nin ma-in
katowa-an boy kaligawan.
15 Biyan mo kayi dayin kaligawan ya bilang kaboyot nin imparanas mo
konnawen ya ka-apiyan boy kalele-an.
16 Dayi ay ipakit mo ya kahampatan gawgawà mo konnawen nin
mawmagsisirbi mo, boy ha aw-inalalak nawen ay ipakit mo dayi ya
kagandawan mo boy kapangyariyan mo.
17 Diyos ya Pangino-on nawen, pirmi mo kayi dayin polalagan, boy
tambayan emen hay gawgawà nawen ay manatilin ma-alagà.

91

Diyos ya protiksyon tamon ampipampahimalà kona

1 Hinoman ya anti ha Pinakamakapangyariyan ay ma-in protiksyon.
2 Mahalità na ha Pangino-on ya ombayri: “Hika ya protiksyon ko, dipinsa
ko, boy Diyos ko ya ampahimala-an ko.”
3 Hika ay ilibri na ha kawkapiligrowan ya agmo tandà, boy hika ay ilibri
na ha halot ya ampakamati.
4 Hika ay ma-in kalibriyan ha pangangasiwà na komo ta kopkopen na
ka. Protiksyonan na ka boy idipinsa ha katapatan na.
5 Hay kawkakalimowan no yabi ay agmo kalimowan, boy no allo,
anyaman ya lomateng ya alwan maganday pawpangyayari ay agka simpri
malimo.
6 Ma-in man biglà lomateng ya halot no yabi, o alwan maganday
pangyayari no allo ay agka malimo ta anti komoy Diyos.
7 Maski malibo katawo ya mati nin halot ha dani mo, o maski mapò et
ya libo ay agka mapangno.
8 Hay gaw-en mo ay mangimaton kan bongat emen mo makit ya
pamarosa ha mangala-et.
9 Banà ta hay Pangino-on ay ginawà mon dipinsa mo boy anti ka ha
Pinakamakapangyariyan
10 ay ayin makapangno komo, ta anyaman ya kadisgrasyawan ay marayò
ha ampa-iriyan mo.
11 Hay Diyos ay magmanda ha aw-anghil na nin mangi-atap komo maski
ayri ka mako,
12 boy alalayan la ka emen hay bitih mo ay ahè makhitan nin bato.
13 Maski manyabokyabok ka et nin lawliyon boy aw-otan ya nipagdità
ay agka mapangno.
14 Hay hinalità nin Diyos ay ombayri: “Ilibri koy ampanlabi kongko boy
i-atap koy ambomalay kongko.
15 Domawat ya kongko ta igwà koy andawaten na. No hiya ay ma-in
kagolowan ay anti ko kona; ilibri ko ya boy biyan ko yan karangalan.

16 Pakalawigen koy biyay na boy lano ay ma-in yan kalibriyan ha
kaparosawan pan-omarap na kongko.”

92

(Kanta ya para ha allon pama-inawa)

Pamomori ha Diyos nin banà ha kahampatan na

1 Hay mahampat nin gaw-en ay magpasalamat ha Pangino-on boy
magkantan pamomori ha Pinakamakapangyariyan ya Diyos.
2 Hay mahampat et nin gaw-en no mahambak ay ibabalità ya tongkol
ha ingangalo nay ma-in panlalabi; hay tongkol itaman ha katapatan na ay
mahampat nin ibabalità no anyomabi ana.
3 Ha pangibabalità nin habayti ay kompanyawan nin istromintoy di
kowirdas boy maganday togtog nin alpa.
4 Pangino-on, hay ginawà mo ay nakapaliga kongko; banà ha gawgawà
mo ay magkanta kon ma-in kaligawan.
5 Hay gawgawà mo, Pangino-on ay kawkapapa-ispanta boy hay pangingi-
hip mo ay ahè makwan ihipen.
6 Ma-in mihay bagay ya ahè tandà nin tawoy ahè anggamiten ya ihip,
boy ahè ma-intindiyan nin tawoy tangah.
7 Habayti ay tongkol ha tawtawoy mangala-et ya tampol an-omasinso
nin bilang ha dawdikot ya maparan lomambot, balè hay ogotan la ay ayin
anggawan ya kahira-an.
8 Piro hika, Pangino-on ay ahè mapantayan maski makakanoman.
9 Hay kawka-away mo, Pangino-on ay sigoradon mikati boy kaganawan
ampipanggawà nin kala-etan ay mikatalo.
10 Hiko ay ginawà mon makhaw nin bilang ha toron bakà ya balang, boy
ha kahampatan mo ay binyan mo kon kaligawan.
11 Nakit koy pagkatalo nin kawka-away ko, boy nalengè koy pami-o-
onggok nin tawtawoy mapanggawà kala-etan banà ha pagkatalo la.
12 No pangno ampanwalak ya po-on kayo ya bilang ha ongot banà ta
malambot ay ombayro ya tawtawoy mangahampat; hila ay bilang simpri
ha po-on kayoy sidro ya kayo ha Libanon ya maganday pantomobò.
13 Hila ay bilang simpri ha pawpo-on kayo ya intanem ha kolob bali nin
Pangino-on. Habayti ay ampanwalak boy ampaka-anyoyong nin bali nin
Diyos tamo.
14 Habayti ya tawtawoy mangahampat ay ampakinabangan et maski
mangato-ayna, ta hila ay bilang ha po-on kayoy pirmin hariwà boy
malaboyong, boy ayin tegen ha pamonga maski hay po-on ay mato-ayna.
15 Habayti ay ampamapteg nin hay Pangino-on ay mahampat; hiya ay
kowinta malhay ya bato ya ampambin dipinsa kongko boy ayin kala-etan
kona.

93

Diyos ya pinakamakapangyariyan ha kaganawan

1 Hay Pangino-on ay ampamo-on; hiya ay ma-in masyadoy kagandawan
boy kakhawan. Hay pinangipondasyonan nin babon lotà ay matibay; kayà
maski anyay mangyari, habayti ay manatili.
2 Pangino-on Diyos, hay pamomo-on mo ay matatag ta pa-ibat hin ibat,
hika ay hikayna.
3 Pangino-on, hay dawdawoyon ha dagat ay anhomlay; habayti ay
ampambin dalleg ya kowinta bosis nin dagat.

4 Mas makapangyariyan ya Pangino-on ya ampamo-on ha katatag-ayan
ha kama-inan na kisa kapangyariyan nin dawdawoyon ya anhomlay boy
ha kowinta bosis nin dagat.
5 Pangino-on, hay pawpanogò mo ay ahè ma-anggawan, boy hay dapat
ha bali ya paghambawan komo ay ayin kapintasan anggan makakanoman.

94

Diyos bongat ya ma-in kapangyariyan nin manosga ha kaganawan

1 Pangino-on Diyos, hika ay ma-in karapatan nin mamarosa; ipatnag mo
dayi ya karapatan mo.
2 Hika ya ampanosga nin kaganawan tawo, manandalì ka ta hosgawan
moy mangahambog nin nararapat konla.
3 Pangino-on, anggan makano mo payagan ya mangala-et ha gawgawà
la? Anggan makano?
4 Anggan makano mo payagan ya mawmapanggawà kala-etan nin
maghambog boy mangipagyabang nin gawgawà lay mangala-et?
5 Hay tawtawo mo, Pangino-on ay an-ipahilong nin hatoy mangala-et ha
kapangyariyan la boy an-apiyen la.
6 Ampapatyen lay bawbawoy babayi, aw-olila, kateng dawdayowan ya
ampa-iri ha dogal nawen.
7 Hay anhalita-en la ay ombayri: “Hikayi ay ahè angkakit nin Pangino-on;
hay Diyos ya pinahimala-an ni Hakob ay ahè ampangasikaso konnawen.”
8 Hikawoy tawtawoy tangah ya ahè anggamiten ya pangingihip, makano
kawo domonong?
9 Hay nanggawà nin tolih tamo boy mata tamo ay ahè warì ampakalengè
boy ahè ampakakit?
10 Hay nawnasyon ay anti ha hilong kapangyariyan nin Diyos. Agna
warì parosawan ya tawtawo? Hiya ya ampanorò ha tawtawo, ayin ya warì
tinandà?
11 Tandà nin Pangino-on ya an-ihipen la; tandà nay ayin kowinta ya
pawpangangatoynongan la.
12 Pangino-on, makalmà ya tawoy anwawaliyan mo boy antoro-an mo
nin pawpanogò mo,
13 ta ambiyan mo yan katinekan ha oras nin kagipitan anggan hay
mangala-et ay parosawan ha gawgawà lay kala-etan.
14 Ahè pa-olayan boy ahè alihan nin Pangino-on ya tawtawoy ikon na.
15 Mangyarin oman nin matoynong ya panonosga, boy habayti ay
honolen nin kaganawan tawoy mangahampat.
16 Ayin nakikampi kongko nin komontra ha mangala-et; ni miha ay ayin
nakikampi kongko nin komontra ha ampipanggawà kala-etan.
17 No agko tinambayan nin Pangino-on ay nati koyna rayi.
18 Hinalità ko ya ombayri: “Marani koynan mati,” piro ha ingangalo mo,
Pangino-on, ya ma-in panlalabi ay tinambayan mo kon pinakhaw.
19 Hin masyadon angkagolo ya ihip ko ay hinahaliwa mo kon pinaliga.
20 Hay mangala-et ya ampamo-on ya ampanggawà nin lawlayih ya alwan
tamà ay ahè kampiyan nin Pangino-on.
21 Hila ay ampimimiha nin komontra ha tawtawoy mangahampat, boy
hay ayin kasalanan ay ansintinsyawan lan kamatyan.
22 Piro Pangino-on ya mambin protiksyon kongko, ta hiya ya Diyos ko ya
kowinta malhay ya bato ya dipinsa ko.

23 Banà ha kawkasalanan la ay parosawan hila boy apo-en hila nin banà
ha kala-etan la. Hay mangapò konla ay Pangino-on nawen Diyos.

95

Kantan pamomori ha Diyos

1 Pakarani tamo ha Pangino-on ta magkanta tamo nin ma-in kaligawan
kona; ipakakhaw tamoy bosis tamon mibobo-angaw ha Diyos ya kowinta
malhay ya bato ya ampambin protiksyon kontamo.
2 Pakarani tamo kona ta pasalamatan tamo ya; ipakakhaw tamoy bosis
tamon magkantan ma-in kaligawan ha pamomori kona,
3 ta hay Pangino-on ay Diyos ya makapangyariyan. Hiya ya Arì ya
makapangyariyan ha kaganawan andiyosen.
4 Hay intiron babon lotà ay anti ha hilong kapangyariyan na pa-ibat ha
kalale-lale-an lotà angga ha toktok nin pinakamatag-ay ya bakil.
5 Hay dagat boy lotà ay ikon na ta hiya ya nanggawà.
6 Kayà pakarani tamon yomokò nin homamba kona; manalimokod tamo
ha arapan nin Pangino-on ya namalsa kontamo,
7 ta hiya ya Diyos tamo. Hitamo ya tawtawo ay an-asiwa-en na ta hiya
ay bilang ha pastol ya ampangasiwà nin tawtopa.
Leng-en moyo hapa-eg ya hawhalità nin Diyos ya hay anhalita-en ay
ombayri:
8 “Agmoyo patya-en ya nakem moyo nin bilang ha kawka-apo-apowan
moyo hin anti hila ha powiray dogal nin Miriba ya an-ingaten et nin Masa.
9 Bayro la ko hinobok maski nakit layna ya gawgawà koy ikahampat la.
10 Lo-ob nin apatapò ya ta-on akon pinapahang nin habaytoy tawtawo;
kayà ombayri ya hinalità ko: ‘Hila ay alwan tapat kongko ta aghila
anhomonol ha an-ipanogò ko.’
11 Banà bayro ay namahang ako boy pinanompa-an kon hinalità konla
ya aghila makapahok nin pa-inawa ha dogal ya inhandà kon pa-iriyan la.”

96

Diyos ya pinakamakapangyariyan ya Arì

1 Kantawan moyoy Pangino-on nin kinomposo ya bayoy kanta; ka-
ganawan tawo ha babon lotà ay magkanta ha Pangino-on.
2 Kantawan moyoy Pangino-on; poriyen ya ngalan na. Allo-allo ay
ibabalità moyoy tongkol ha pangilibri na.
3 Hay kagandawan na boy gawgawà nay kawkapapa-ispanta ay ibabalità
moyo ha kaganawan tawo ha kaganawan nasyon.
4 Hay Pangino-on ay makapangyariyan boy hiya ay nararapat paporiyan.
Hiya ay dapat igalang nin igit ha kaganawan andiyosen;
5 ta kaganawan andiyosen nin tawtawo ha kanayon ya nawnasyon ay
alwan peteg diyos, piro hay katatag-ayan ay Pangino-on ya ma-in gawà.
6 Hay kagandawan boy kapangyariyan ay anti kona; ombayro simpri ha
masagradoy dogal ya kama-inan na.
7 Kaganawan tawo bayri ha babon lotà ay homamba ha Pangino-on;
poriyen moyoy Pangino-on ha kagandawan na boy kapangyariyan na.
8 Ha panhomamba moyo ha Pangino-on ay igwà moyo kona ya pamomori
ya nararapat ha ngalan na; ha pamako moyo ha bali na ay mantan kawon
idolog moyo kona.

9 Hambawen moyoy Pangino-on ta hiya ay ayin kapintasan boy
masyadoy kagandawan na; kaganawan tawo bayri ha babon lotà ay
mamegpeg ha arapan na ha panggogomalang kona.
10 Ombayri ya halita-en moyo ha tawtawo ha kaganawan nasyon: “Hay
Pangino-on ay ampamo-on; hay babon lotà ay matibay ya pagkapon-
dasyon; kayà habayti ay manatili. Hiya ay manosga ha tawtawo nin ma-in
katoynongan.”
11 Dayi, hay langit boy lotà ay kowinta magtowà; ombayro simpri ha
dagat kateng anti bayro ay kowinta tomnoy ha katowa-an.
12 Dayi, kaganawan nin pananamanan ay kowinta magtowà kateng nin
kaganawan bagay ya anti bayro. Ha ombayro, kaganawan po-on kayo ha
binagbag ay kowinta mipagkanta nin ma-in katowa-an.
13 Habayti ay kowinta mipagkanta ha arapan nin Pangino-on ha
lomateng ya. Hiya ay lomateng nin manosga ha tawtawo bayri ha babon
lotà; hay panonosga na ay ma-in kahampatan boy matoynong.

97

Diyos ya pinakamakapangyariyan ya ampamo-on

1 Hay Pangino-on ay ampamo-on; dayi, kaganawan nin anti ha babon lotà
ay mipagtowà; ombayro simpri ha malakè ya isla ya anti ha dawdagat.
2 Hay Pangino-on ay napalibotan nin mareglem ya leem (hin nag-aypà
ya ha bakil nin Sinay); hay kahampatan boy katoynongan ay pondasyon
nin pagka-arì na.
3 Ma-in apoy ya angka-ona kona ya ampamo-ol nin kawka-away na.
4 Hiya ay ampamakilat ya ampakahawang nin babon lotà; habayti ay
angkakit nin kaganawan tawo ha babon lotà boy hila ay ampamegpeg.
5 Ha arapan nin Pangino-on, hay lawlotà nin bawbakil ay matonaw
nin bilang ispirma; habayti ay matonaw ha arapan nin Pangino-on ya
ampamo-on ha kaganawan ha babon lotà.
6 Hay langit ay ampangipatnag nin kahampatan na boy angkakit nin
kaganawan tawo ya kagandawan na.
7 Kaganawan nin anhomamba ha rawribolto ya alwan peteg diyos ya
an-ipagmalhay la ha sarili la ay mipareng-ey. Kaganawan anghil ay
manalimokod nin homamba ha Diyos.
8 Hay tawtawo ha dogal ya an-ingaten Siyon ay ampipagtowà. Om-
bayro simpri ha tawtaga Hoda banà ha panonosga moy makatoynongan,
Pangino-on;
9 ta hika, Pangino-on ay Pinakamakapangyariyan ha kaganawan ha
babon lotà; hika simpri ya pinakamatag-ay ha kaganawan andiyosen.
10 Hay ampanlabi ha Pangino-on ay angka-inakit ha kala-etan. An-
i-atap nin Pangino-on ya nag-in tawtawo na boy an-ilibri na hila ha
kapangyariyan nin mangala-et.
11 Anhawangan nin Pangino-on ya nakem nin tawtawoy mangahampat
boy hila ay ambiyan nan kaligawan.
12 Hikawoy mangahampat ay magtowà ha Pangino-on boy poriyen
moyoy ngalan na ya ayin kapintasan.

98

Poriyen ya Pangino-on ha kahampatan na

1 Kantawan moyoy Pangino-on nin kinomposo ya bayoy kanta, ta hay
bawbagay ya ginawà na ay kawkapapa-ispanta. Hiya ay ayin kapintasan;
ha kapangyariyan na ay ma-in tamon kalibriyan ha panggogomawà na.
2 Impatandà nin Pangino-on ya pangilibri na, boy impatnag nay
kahampatan na ha tawtawo ha nawnasyon.
3 Hay impangakò nay ingangalo ya ma-in panlalabi boy katapatan na ha
aw-inalalak ni Israyil ay gineperan na. Kaganawan tawo ha maski ayrin
dogal bayri ha babon lotà ay nakatandà nin kalibriyan ya inggawà nin
Diyos.
4 Hikawoy tawtawo ha kaganawan dogal ha babon lotà, mibobo-angaw
kawon magtowà ha Pangino-on. Ha masyadoy kaligawan moyo ay
magkanta kawon pamomori kona.
5 Magkanta kawon pamomori ha Pangino-on ya kompanyawan moyon
alpa. Ha panogtog moyo nin alpa ay lamowan moyo nin maganday kanta.
6 Hay tonoy nin trompita boy tonoy nin tamboyok ay sabayan moyo nin
pamibobo-angaw ya ma-in katowa-an ha arapan nin Pangino-on ya Arì.
7 Dayi, hay dagat ay kowinta tomnoy kateng kaganawan nin anti
bayro; hay babon lotà itaman ay kowinta magkanta; ombayro simpri ha
kaganawan ampa-iri bayro.
8 Dayi, hay bawbalah ay kowinta mipagtimpà, boy dayi, hay bawbakil ay
kowinta mipagkanta ha katowa-an.
9 Dayi, hay bawbakil ay kowinta mipagkanta ha arapan nin Pangino-
on, ta lomateng ya nin manosga ha kaganawan tawo ha babon lotà. Ha
panonosga na ha tawtawo ay ma-in yan kahampatan boy katoynongan.

99

Pamomori ha Pangino-on ha katapatan na ha aw-inalalak ni Israyil

1 Hay Pangino-on ay ampamo-on; dayi, hay tawtawo ay mipamegpeg ha
panggogomalang la kona. Hiya ay ampiknò ha trono na ha piha-etan nin
aw-anghil ya an-ingaten kirobin; dayi, hay babon lotà ay ma-eyeg.
2 Makapangyariyan ya Pangino-on ya anti ha dogal ya an-ingaten Siyon;
hiya ya ampamo-on ha tawtawo ha kaganawan nasyon.
3 Dayi, hila ay mamori ha ngalan nay makapangyariyan ya ahè makwan
ihipen ta hiya ay ayin kapintasan.
4 Makapangyariyan ya Arì ya labaylabay ya matoynong. Kaganawan
gawà mo ay makatoynongan. Talagan matoynong boy mahampat ya
ginawà mo ha aw-inalalak ni Hakob.
5 Poriyen ya Pangino-on nawen Diyos, boy manalimokod ha arapan na
ha panhomamba kona, ta hiya ay ayin kapintasan.
6 Hi Moysis boy hi Aron ay kabilang ha pawparì nin Diyos; hi Samwil
ay kabilang ha andomawat ha ngalan nin Diyos; hila ay nakirawat ha
Pangino-on Diyos boy hiya ay tinombay konla.
7 Hay Pangino-on ya anti ha leem ay naghalità konla; hay pawpanogò ya
inggawà na konla ay hinonol la.
8 Pangino-on nawen Diyos, tinobay mo hila boy impakit mo ya hika ay
Diyos ya mapamatawad maski pinarosawan mo hila ha kawkasalanan la.
9 Poriyen ya Pangino-on nawen Diyos boy hambawen ya ha masagradoy
bakil ya kama-inan na, ta hay Pangino-on ya Diyos nawen ay ayin
kapintasan.

100

Kantan pamomori ha Pangino-on Diyos

1 Kaganawan tawo ha babon lotà ay mibobo-angaw nin magtowà ha
Pangino-on.
2 Magsirbi kawo ha Pangino-on nin ma-in kaligawan, boy magtowà
kawon magkanta ha pamakarani moyo kona.
3 Tanda-an moyo ya hay Pangino-on ay Diyos; hiya ya namalsa kontamo
boy hitamo ay ikon na. Hitamo ay tawtawo na ya an-asiwa-en na nin bilang
ha tawtopa ya ampastolan na.
4 Lomo-ob kawo ha poltan kolob nin bali nin Diyos nin ma-in pasasala-
mat, boy mamori kawo kona ha panlomo-ob moyo bayro. Mambi kawon
pasasalamat kona boy poriyen moyoy ngalan na,
5 ta hay Pangino-on ay mahampat, boy ayin anggay ingangalo nay ma-in
panlalabi. Hay katapatan na ay magpatoloy ha kaganawan lipì.

101

(Kanta ni Dabid)

Hay pawpangakò nin arì ya pag-ogali-en na

1 Pangino-on, hay kantawen ko ay tongkol ha ingangalo moy ma-in
panlalabi boy tongkol ha katoynongan mo. Magkanta kon pamomori komo.
2 Ogali-en kon mamiyay nin ahè mapintasan. Makano mo ko
pakaraniyan?
Ipakit ko ha pamilya ko ya hiko ay mamiyay nin ma-in kalinisan nakem.
3 Agko konsintiyen ya kala-etan.
Hay gawgawà nin tawtawoy alwan tapat ay angka-inakitan ko. Agko
ma-arì nin makilamo konla.
4 Pakatapat ako boy agko mangihip o manggawà nin kala-etan.
5 Hay tawoy sikriton ampanirà nin kapara na ay agko konsintiyen; agko
simpri konsintiyen ya tawoy mapagmalhay boy mahambog.
6 Hay tawtawo balè ya mapahimala-an ay payagan kon pa-iri ha dogal
ya habayti, boy hay talagan tapat ay payagan kon magsirbi kongko.
7 Hay tawtawoy alwan tapat ay agko payagan pa-iri ha bali ko; ombayro
simpri ha mangabongkok.
8 Allo-allo, alihen koy kaganawan mangala-et ha dogal ya habayti. Hay
ampipanggawà kala-etan ay pa-alihen ko bayri ha siyodad nin Pangino-on.

102

Panalangin nin tawoy ma-in kalele-an

1 Leng-en moy panalangin ko, Pangino-on; leng-en mo dayi ya an-ida-ing
ko komoy tambay.
2 Agmo ko pa-olayan no ma-in akon kagipitan. No ampangingat ako komo
ay leng-en mo ko ta tampol mo kon tobayen.
3 Hay biyay ko ay emen bongat ha ahok ya angkapanew, boy hay bawbot-
o ko ay emen angkapo-olan nin bilang ha bayah ya pagka-a-amot.
4 Banà bayri, hiko ay ayin imbalag ha dikot ya nayangoh; kayà
angkaliwawan koyna ya pamangan ko.
5 Ha masyadoy pami-a-anito ko ay kakatatkatat ako tana boy kabobot-o.
6 Hiko ay emen ha mihay klasin manokmanok ya malelè ya anti ha
powiray dogal, boy hiko ay emen ha bo-ok ya ampagpirmi ha nahirà ya
dogal.

7 Maski ampirà ako ay agko makakatoloy; kayà emen akon manokmanok
ya malelè ya anti ha toktok nin bobongan.
8 Ayin tegen ya panginsolto kongko nin kawka-away ko; hay ampipama-
hang kongko ay ampangihompà kongko.
9 Hay pamamangan ko ay nala-okan nin aboh boy hay inomen ko ay
nala-okan nin lowà ko.
10 Habayti ay nangyari banà ha masyadoy pahang mo kongko. Pina-
inomay mo ko pon biha mo in-aypà ya kapapa-hal ko.
11 Hay biyay ko ay bilang bongat ha anino ya angka-alih no anyomabi
ana; hiko ay ayin imbalag ha dikot ya nayangoh.
12 Piro hika, Pangino-on, hay pag-arì mo ay ayin angga; kaganawan lahì
ay ahè makaliwa komo.
13 Tandà koy asikasowen mon ingalowan ya nahirà ya dogal ya an-
ingaten Siyon, ta nilomateng anay tamà ya pana-on nin ipakit moy
pangingangalo mo ha dogal ya habayto.
14 Ma-alagà ha mawmagsisirbi mo baytoy dogal kateng bawbato bayro.
Habaytoy dogal ay nag-in gabok; kayà malelè hila ha pagkahirà nin
habayto.
15 Hay tawtawo ha nawnasyon ay gomalang ha Pangino-on; kaganawan
arì bayri ha babon lotà ay gomalang ha kapangyariyan na.
16 Ha ibangon oman nin Pangino-on nin hatoy nahirà ya dogal ya an-
ingaten Siyon ay ipatnag nay kagandawan na bayro.
17 Hay an-ida-ing nin tawtawoy ma-irap ay tobayen na. Talagan leng-en
nay an-ida-ing la.
18 Habaytoy gawgawà nin Pangino-on ay iholat para ha homonoy lawlipì
emen maski aghila et in-anak hapa-eg, lano ay mamori hila ha Pangino-on.
19 Hay Pangino-on ya anti ha kama-inan na ha katatag-ayan ay ampan-
longlong ha lotà.
20 Anleng-en nay pami-a-anito nin pawpiriso boy ilibri nay tawtawoy
sinintinsyawan patyen.
21 Banà bayri, hay ngalan nin Pangino-on ay ibabalità ha dogal ya an-
ingaten Siyon ya ayin kanayon no alwan siyodad nin Hirosalim, boy bayro
ya poriyen
22 pamititipon nin tawtawo bayro kalamoy tawtaga kanayon ya nasyon
ha panhomamba la ha Pangino-on.
23 Malagò ako et ay pinakapey akoyna nin Pangino-on, boy hay biyay ko
ay bilang nan ampa-ipeken.
24 Kayà hinalità ko ya ombayri: “Pangino-on kon Diyos, agmo pon dayi
kowen ya biyay ko ta alwa ko et mato-a.
“Pangino-on, hay biyay mo ay ayin angga.
25 Hin ka-ona-onawan, hika ya namalsa nin lotà, boy gamet mo ya
nanggawà nin langit.
26 Kaganawan nin habayti ay ma-in anggawan, piro hika ay manatili
anggan makakanoman. Habayti ya pawpinalsa mo ay doma-an nin bilang
ha dolo ya no ayin anan kowinta ay itapon ana ta pahiliyan.
27 Piro hika ay ahè ampangoman, agka tomo-a, boy agka mati.
28 Hay aw-inalalak nin mawmagsisirbi mo ay mamiyay nin ma-in
kalibriyan ta hila ay pirmi mon protiksyonan.”

103

(Kanta ni Dabid)

Pamomori ha Pangino-on ha pangingangalo na

1 Poriyen koy Pangino-on; hiya ya ayin kapintasan ay poriyen ko nin
lobos ha nakem ko.
2 Poriyen koy Pangino-on boy agko liwawan ya kaganawan gawà nay
mangahampat.
3 Ampatawaren nay kaganawan kasalanan ko boy ampakahampaten nay
kaganawan masakit ko.
4 An-ilibri na ko ha kamatyan, boy hay masyadoy ingangalo nay ma-in
panlalabi ay an-igwà na kongko.
5 Hay biyay ko ay ampon-en nan mangahampat ya bawbagay; ha
ombayro, maski mato-a koyna ay mag-in akon bilang malagò ya ma-in
kakhawan nin bilang ha kakhawan nin agila.
6 Kaganawan ampika-apih ay ambiyan nin Pangino-on nin kahampatan
boy katoynongan.
7 Impatandà nin Pangino-on koni Moysis ya pawplano na, boy impakit
nay gawgawà na ha aw-inalalak ni Israyil.
8 Hay Pangino-on ay ma-ingangalowen boy anti konay kahampatan. Hiya
ay alwan mapapahangen boy ponò yan ingangaloy ma-in panlalabi.
9 Agya ampagtanem nin irap nakem boy agna ampanatiliyen ya pahang
na.
10 Agna tamo binawehan nin pinarosawan nin parosay nararapat ha
kawkasalanan tamo,
11 ta no pangno katag-ay ya langit ha babon lotà ay ombayro ya ingangalo
nay ma-in panlalabi ha ampipanggomalang kona.
12 No pangno karayò ya baytan ha babà ay ombayro karayò ya
pangipakarayò nan kawkasalanan tamo ya inalih na kontamo.
13 No pangno nin hay tatay ay ampangingangalo ha aw-anak na ay
ombayro ya pangingangalo nin Pangino-on ha ampipanggomalang kona,
14 ta tandà nay kakapeyan tamo boy tandà na ya hitamo ay yarì ha lotà.
15 Hay biyay nin tawo ay ma-ipek nin bilang ha dikot boy bilang ha
bolaklak nin masitas ya balang ya tampol angkalaneh.
16 Pamakasopla nin angin, habayti ay ampi-alipad boy agana makit.
17 Piro hay ingangalo nin Pangino-on ya ma-in panlalabi ay ayin angga ha
ampipanggomalang kona, boy hay kahampatan na ay anti ha kaganawan
lipì
18 ya anhomonol ha kasondo-an na boy ahè ampakaliwa nin homonol
ha pawpanogò na.
19 Hay pamomo-on nin Pangino-on ay anti ha katatag-ayan ha kama-inan
na boy hiya ya ampamo-on ha kaganawan.
20 Poriyen moyoy Pangino-on, hikawoy mangakhaw boy makapang-
yariyan ya aw-anghil ya ampipanhomonol ha pawpanogò na boy ampi-
panlengè ha anhalita-en na.
21 Poriyen moyoy Pangino-on, hikawoy kaganawan nin ampa-iri ha
katatag-ayan ya mawmagsisirbi nay ampanggawà kalabayan na.
22 Kaganawan pinalsa nin Pangino-on ha kaganawan dogal ya ampamo-
onan na ay dapat mamori kona. Poriyen koy Pangino-on.

104

Kantan pamomori ha Pangino-on ya namalsa nin kaganawan

1 Poriyen koy Pangino-on; Pangino-on kon Diyos, hika ay masyadon
makapangyariyan; ponò kan karangalan boy kagandawan.

2 Hika ay ponò nin kahawangan, boy hay langit ay inwadwad mo nin
bilang ha tolda.
3 Ha babo nin lawlanom ha katatag-ayan ay bayro mo imbangon ya
pa-iriyan mo; hay lawleem ay kowinta karwahi ya anhakyan mo, boy
habaytoy lawleem ay angka-i-alipad nin makhaw ya angin.
4 Hay angin ay anggaw-en mon kowinta hogò mo, boy hay kawkilat ay
kowinta mawmagsisirbi mo.

5 Hay pinangipondasyonan mo nin babon lotà ay matibay; kayà habayti
ay ahè magalaw.
6 Hay dagat ay emen ha dolo ya inwadwad mo ha babon lotà; banà bayro,
hay bawbakil ay ahè makit ta nahalipawan nin lanom.
7 Piro hin namakorol ka ha pana-ad mo nin lanom, hay lanom ay biglà
nin nog-alih.
8 Habayti ay nan-agoh nin pa-ibat ha bawbakil angga ha manga-aypà ya
dawdogal ya inhandà mon pangitiponan nin lanom.
9 Nanggawà kan anggawan nin lanom emen hay babon lotà ay agana
mahalipawan oman nin lanom.

10 Hay Pangino-on ay nama-agoh nin lanom ha hawhapà ha piha-etan
nin bawbakil.
11 Banà bayri ha ginawà na, kaganawan mangahilib ya ayop kateng aw-
asnoy balang ya angka-angan ay ma-in ma-inom.
12 Hay mawmanokmanok ay ampipanayi boy ampipagkanta ha
hawhanga nin kawkayo ya marani bayri ha lanom.

13 Hay oran ya ampangibat ha langit ay an-igwà nin Pangino-on emen
hay bawbakil ay mabohbohan. Banà bayro, hay babon lotà ay makab-in
ikahampat ha panggogomawà na.
14 Ampatobo-en nay dawdikot emen ma-in ma-ekan ya aw-ayop, boy hay
tawtanaman ya an-itanem nin tawtawo ay ampatobo-en na emen hila ma-
in ma-ekan.
15 Bayri ha tawtanaman ay ma-in obas ya ampakakwawan nin inomen ya
ampakapaligan nakem nin tawo; ma-in et bayri nin aw-olibo ya ampakab-
in kalighawan, boy ma-in tanaman ya ampakakwawan nin pamamangan
ya ampakab-in kakhawan.

16 Hay kawkayo ya ikon nin Pangino-on ay ambohbohan nan mahampat;
habayti ay pawpo-on kayoy sidro ya anti ha Libanon ya intanem na.
17 Hay mangayamò ya mawmanokmanok ay ampipanayi bayro; hay
mangalhay balè ya mawmanokmanok ay ampanayi ha kanayon ya klasin
kayo.
18 Hay mangatag-ay ya bawbakil ay ampa-iriyan nin kawkanding ya
balang; hay kawkonihon bato itaman ay ampa-iri ha bawbato.

19 Hay bowan ya pinalsa mo, Pangino-on ay ampakatanda-an nin pana-
on; hay allo itaman ay anhomlep ha tamà ya oras.
20 Hika ya nanggawà nin yabi ya mareglem; no yabi, hay aw-ayop ha
binagbag ay antomalà.
21 Hay lawliyon ay ampan-aglem ha panikap lan pamamangan ya an-
igwà konla nin Pangino-on.
22 No anhomilà anay allo, hila ay ampagbiran mirà ha pama-imalmalan
la.
23 Hay tawtawo itaman, ha ombayroy oras ay ampakon magtrabaho
anggan mahilem.

24 Pangino-on, malakè ya ginawà mo, boy kaganawan nin habayti ay
ginawà mo ha karonongan mo. Hay babon lotà ay ponò nin pawpinalsa
mo.
25 Ma-in dagat ya malawang ya hay pawpinalsa moy anti bayro ay
mangalhay boy mangayamò ya ahè mabilang.
26 Hay bawbarko ay makori makoro nin ampagdaan bayro, boy hay
pinalsa moy masyadon kalhayan ikan ay anti bayron mamaliyawliyaw.
27 Kaganawan nin habayti ya pinalsa mo ay komo an-omasa, Pangino-
on. An-omasa hila nin hika ya mambi konla nin pamamangan ha oras nin
panganga-ilangan la.
28 Hay an-igwà mo konla ay antiponen la, boy kontinto hila ha
mangahampat ya bawbagay ya an-igwà mo konla.
29 No anhalibokotan mo hila ay angkahlak hila; no bawi-en moy
inawawen la ay mati hila, boy mangoman hilan mag-in lotà.
30 Ombayri simpri ya ampangyari ha tawtawo. Piro pangihogò mo nin
Ispirito mo ay magkama-in ana et nin bayoy lipì; ha ombayro ay mag-in
bayo ya makit ha babon lotà.
31 Hay kagandawan nin Pangino-on ay ayin angga; magtowà ya Pangino-
on ha ginawà na.
32 Tegtegen nan bongat ya babon lotà, habayti ay ma-eyeg ana; hay
bawbakil ay ampan-ahok no an-aptohen na.
33 Hay Pangino-on ay pirmi kon kantawan, boy leleg kon angkabiyay ay
magkanta kon pamomori kona.
34 Dayi, hay kanta ko ay makapakonsowilo kona mintras angkantawen
koy pamomori ko kona nin ma-in katowa-an.
35 Piro hay mawmakasalanan ya mangala-et ay ma-alih dayi ha babon
lotà.
Hiko ay mamori ha Pangino-on. Poriyen moyoy Pangino-on.

105

Kantan pamamanemtem ha aw-inalalak ni Israyil

1 Pasalamatan moyoy Pangino-on ha pangingat moyo nin ngalan na; hay
gawgawà na ay ibabalità moyo ha tawtawo ha nawnasyon.
2 Kantawan moyo ya nin kantay pamomori; ibabalità moyoy kaganawan
gawà nay kawkapapa-ispanta.
3 Poriyen ya ngalan nay ayin kapintasan. Dayi, hay ampikahabek nin
makabalay ha Pangino-on ay mipagtowà.
4 Pakarani kawo konan makirawat nin kakhawan, boy hay pirmi moyon
sikapen ay mamori kona emen ya mangonsowilo komoyo.
5-6 Hikawoy lipì ni Hakob ya pinilì nin Diyos ya ayin kanayon no alwan
aw-inalalak ni Abraham ya magsisirbi nin Diyos, panemtemen moyoy
gawgawà nin Diyos ya masyadon kapapa-ispanta boy panonosga na ha
kawka-away na.
7 Hiya ay Pangino-on ya Diyos tamo; hiya ya ampanosga ha kaganawan
ha babon lotà.
8 Hay kasondo-an ya ginawà na, anggan makakanoman ay agna
anliwawan; ombayro simpri ha pawpangakò na ha liboliboy lipì.
9 Habayti ya kasondo-an ya ginawà na koni Abraham ay impangakò na
koni Isak nin toparen na.
10 Habayti ya kasondo-an ya ayin anggawan ay pinaptegan na koni
Hakob ya an-ingaten et Israyil ha paghalità na nin ombayri:

11 “Igwà ko komo bayti ya dogal ya an-ingaten Kana-an nin pag-ikon mo.”

12 Hin hato, hay aw-inalalak ni Abraham ay a-amò et, boy bilang hilan
bongat dawdayowan bayro ha dogal ya impangakò konla.
13 Kayà ampikambyakambya hila nin nasyon ya pa-iriyan la.
14 Ombayroman ay ahè pinayagan nin Diyos ya hila ay apiyen, boy ha
pangi-atap na konla, hay aw-arì ay anha-aren na ha paghalità na nin
ombayri:
15 “Hay tawtawoy pinilì ko boy pawpropita ko ay agmoyo pakakhitan.”

16 Hapa-eg, do ha dogal ya an-ingaten Kana-an ay pinangyari nin
Pangino-on nin magkama-in bitil; kayà ayin hilaynan mapangwanan nin
pamamangan bayro ha dogal la.
17 Banà bayro, hi Hosi ay inhogò nin Diyos nin pina-ona konla. Hiya ay
inlakò ta pag-alilà.
18 Bayro ha dogal ya pinipalakwan na, hay bawbitih na ay nakhitan nin
tikalà ya pinamalol kona, boy hay le-ey na ay tinikala-an la nin pahak.
19 Habayti ay panonobok nin Pangino-on koni Hosi anggan nagkapeteg
baytoy hinalità ni Hosi hin hato.
20 Banà bayro, hiya ay pinalayà nin arì ya ampama-alà ha tawtawo bayro
ha nasyon Ihipto.
21 Hi Hosi ay ginawà nan mama-alà ha kawkamama-in na boy ha
kaganawan dogal nin habaytoy nasyon.
22 Ha pamama-alà ni Hosi, kaganawan ampipamo-on bayro ay anti ha
hilong kapangyariyan na, boy antoro-an nay mangato-a emen domonong.

23 Hapa-eg hi Hakob ya an-ingaten et Israyil kateng aw-anak na ay nakon
napa-iri ha nasyon Ihipto.
24 Mintras anti hila bayro ay pinalakè hila nin Pangino-on, boy hila ay
ginawà nan mas makhaw ha kawka-away la.
25 Hay tawtaga Ihipto ay pinayagan nin Pangino-on nin mag-inakit boy
manloko ha tawtawo nay mawmagsisirbi na.

26 Hapa-eg, inhogò nin Pangino-on hi Moysis ya magsisirbi na boy hi
Aron ya pinilì na.
27 Bayro ha nasyon Ihipto ay impakit la ha tawtawo ya gawgawà nin
Diyos ya masyadon kapapa-ispanta.
28 Habaytoy dogal ay pinareglem nin Pangino-on; ombayroman, hay
tawtaga Ihipto ay ahè simpri hinomonol ha hinalità konla nin Pangino-
on.
29 Hay lawlanom nin bawbalah bayro ay nag-in dayà, gawà nin Pangino-
on; kayà hay kawkonà bayro ay nikati.
30 Habaytoy dogal ay napnò nin pawpahingà kateng kawkowartoy
pangatoloyan nin ampipamo-on bayro.
31 Immanda nin Diyos ya magkama-in nin lawlangoh boy kawkotoh; kayà
habaytoy dogal ay napnò nin lawlangoh boy kawkotoh.
32 Hiya ay nama-oran nin yilo boy namakilat ha dogal ya habayto.
33 Banà bayro ay nangahihirà ya tawtanaman lay aw-obas boy aw-igos,
boy hay kanayon ya pawpo-on kayo bayro ha dogal la ay nangatotombah.
34 Immanda nin Diyos ya magkama-in nin dawdoron; kayà nagkama-in
ya ha kalak-an ay ahè mabilang.
35 Kaganawan nin tanaman la bayro ay kinan nin hatoy dawdoron.
36 Kaganawan ponganay ya lalaki nin tawtaga Ihipto ay pinatipati nin
Diyos.

37 Hapa-eg, inalih nin Diyos ha nasyon Ihipto ya Aw-israylita. Hila ay
nantan nin pawpilak boy gawgintò ya ikon nin tawtaga Ihipto. Ha pamog-
alih la bayro, hilay kaganawan ay mangakhaw boy mangaligha.
38 Hay tawtaga Ihipto ay natowà hin nog-alih anay Aw-israylita ta
masyado hilan angkalimo do ha imparanas konla nin Pangino-on.
39 Ha paninigè nin Aw-israylita ay ma-in leem ya ampaka-amey konla
ya inggawà nin Pangino-on; no yabi ay ma-in apoy ya ampambi konla nin
hawang.
40 Hin nangawok hila nin pamamangan ha Pangino-on ay binyan na hila
nin pawpoyò, boy pinasasà na hila nin pamamangan ya iningat lan Mana
ya nangibat ha katatag-ayan.
41 Hay ginawà et nin Pangino-on ay namalwan lanom ha bato. Habaytoy
lanom ay biglà nilomwah ya nan-agoh nin bilang balah ha maklang ya lotà
do ha powiray dogal.
42 Hay masagradoy pangakò nin Pangino-on koni Abraham ya magsisirbi
na ay agna niliwawan.
43 Hay tawtawo na ya inalih na ha nasyon Ihipto ay ma-in kaligawan;
habayti ya pinilì na ay ampipambo-angaw banà ha katowa-an la.
44 Hapa-eg, hay dogal ya an-ingaten Kana-an ya ampa-iriyan pon nin
kanayon ya tawtawo ay inggawà nin Pangino-on konlan Aw-israylita.
Kayà hay tawtanaman bayro ya pinagpagalan nin kanayon ay hila ya
nakinabang.
45 Habayti ay ginawà nin Pangino-on konla emen hila homonol ha
pawpanogò na.
Poriyen moyoy Pangino-on.

106

Kahampatan ya inggawà nin Diyos ha tawtawo na maski nagribildi hila kona

1 Poriyen moyoy Pangino-on.
Pasalamatan moyoy Pangino-on ta hiya ay mahampat, boy hay ingangalo
nay ma-in panlalabi ay ayin angga.
2 Ma-in warì makapaghalità nin tongkol ha kaganawan nin makapang-
yariyan ya gawgawà nin Pangino-on, o makapaghalità nin kaganawan
pamomori ya nararapat kona?
3 Makalmà ya tawtawo ya hay gawgawà ay matoynong boy pirmin
ampanggawà kahampatan.
4 Pangino-on, panemtemen mo ko ha panambay mo nin tawtawo mo;
ilamo mo ko ha pangilibri mo konla.
5 No ombayro ay maranasan koy ka-inomayan nin tawtawoy pinilì mo,
makapaki-atag ako ha kaligawan la, boy makapakilamo ko ha tawtawo mo
nin mamori komo.
6 Nagkasalanan kayi nin bilang ha kawka-apo-apowan nawen, ta
nakagawà kayi nin alwan tamà boy masyadoy kala-etan.
7 Hay kawkapapa-ispanta ya gawgawà nin Diyos ay ahè inintindi nin
kawka-apo-apowan nawen hin anti hila ha nasyon Ihipto; agla simpri
pinanemtem ya masyadoy ingangalo nay ma-in panlalabi, no alwan
nagribildi hila ha Pinakamakapangyariyan ya Diyos hin anti hila ha Dagat
ya Ma-orit.
8 Ombayroman ay inlibri na hila emen ya maparangalan, boy emen na
ma-ipakit ya masyadoy kapangyariyan na.

9 Minandawan nay Dagat ya Ma-orit nin komlang; kayà nagkama-in nin
piha-etan ya kinomlang ya bilang kaklang nin lotà ha powiray dogal. Hapa-
eg, bayro na hila pinaraan nin nagpalako ha kagmang.
10 Inlibri na hila ha kawka-away la ya ampipag-inakit konla.
11 Ni miha ha kawka-away la ya nangamat konla ay ayin natilà ta
nikalemeh.
12 Banà bayro, hay Aw-israylita ya tawtawo nin Diyos ay ninto-o ha
pawpangakò na; kayà nagkanta hila nin pamomori kona.
13 Piro tampol lan niliwawan baytoy ginawà nin Diyos boy aghila
nakipapano kona.
14 Bayro ha powiray dogal ay hinobok lay Diyos ha pangawok la nin
kanayon ya klasin pamamangan ya angkahabekan la.
15 Hay inawok la ay inggawà konla nin Diyos, piro habayto ay ahè
nakapakhaw nin pantotompel la, no alwan kinomapey hila ta pinamasakit
hila nin Diyos.
16 Bayro ha powiray dogal ay pinag-inggitan la hi Moysis kateng hi Aron
ya imbokod nin Pangino-on nin magsirbi kona.
17 Hi Datan boy hi Abiram kateng pawpamilya la ay in-amon nin lotà,
18 boy ma-in apoy ya nag-aypà ya namo-ol nin mangala-et ya kalamowan
nin hatoy in-amon nin lotà.
19 Ha bakil nin Horib, hay Aw-israylita ay nanggawà nin riboltoy oybon
bakà ya yarì ha gintò, boy hinomamba hila bayro.
20 Hay kagandawan nin Diyos ay pinahiliyan lan ribolto nin toron bakà
ya hay bakà ay ampangan dikot.
21 Naliwawan lay Diyos ya nangilibri konla ha kapangyariyan nin
gawgawà na hin anti hila ha nasyon Ihipto.
22 Habaytoy gawgawà na bayro ha nasyon Ihipto ay kawkapapa-ispanta;
talagan kawkapapa-ispanta ya gawgawà na do ha Dagat ya Ma-orit.
23 Banà ha pamakaliwa la ha Diyos ay hinalità nin Diyos ya papatyen na
hila, piro hi Moysis ya pinilì nin Diyos ay namiha-etan nin naki-i-ingalo ha
Diyos emen hay pahang na ya papatyen na hila ay agnayna itoloy.
24 Hay maganday dogal ya an-igwà konla nin Diyos ay tinanggi-an la, ta
aghila ninto-o ha pangakò konla nin Diyos.
25 Hay ginawà la ay nagkolong hila ha tawtolda la. Bayro, hila ay
ampipagdalamorom ta agla labay homonol ha Diyos.
26 Kayà hay hompà konla nin Pangino-on ay mati hila ha powiray dogal,
27 boy hay aw-inalalak la ay pa-olayan nin Diyos, boy pikakataken na
hila ha kanayon ya dawdogal boy bayro hilayna mati.
28 Hay Aw-israylita ay nakilamo nin hinomamba ha ribolto ni Ba-al ha
bakil nin Biyor, boy bayro hila naki-emen nangan nin pamamangan ya
indolog ha andiyosen lay ayin biyay.
29 Banà bayro ha mangala-et ya gawgawà la, hay Pangino-on ay
namahang konla; kayà binyan na hila nin kapapalimoy halot ya nakapisti
konla.
30 Piro hay ginawà ni Pini-is ya parì ay pinarosawan nay ma-in kasalanan
nin habayto; kayà tinonggen ya pisti.
31 Habayti ya ginawà ni Pini-is ya kahampatan ay agana maliwawan
anggan makakanoman.
32 Hay Pangino-on ay pinapahang nin Aw-israylita hin anti hila ha dogal
ya an-ingaten Miriba. Hi Moysis man ay nagkama-in problima nin banà
konla.

33 Masyadon nakhitan ya nakem ni Moysis; kayà napalalngatan na hilan
pinaghalita-an.
34 Hin ni-abot hila ha dogal ya an-ingaten Kana-an, hay immanda konla
nin Diyos ya patyen lay tawtawo bayro ay agla ginawà,
35 no alwan hay ginawà la ay nakilamo hila konla boy nanowad ha
gawgawà la.
36 Habayti ya Aw-israylita ya tawtawo nin Diyos ay hinomamba ha alwan
peteg diyos ya anhambawan nin tawtawo bayro. Banà bayri ha ginawà la
ay lalò hilan nipakarayò ha Diyos.
37 Hay aw-anak la ay an-idolog la ha dawdimonyo.
38 Habayti ay ampatyen la pon biha la idolog ha alwan peteg diyos ya
andiyosen nin tawtawo bayro ha Kana-an; habaytoy dogal ay dinomemek
banà ha dayà nin aw-anak lay pinatipati la.
39 Hilan mismo ya nandemek nin sarili la, ta hay gawgawà la ay
masyadon kala-etan boy alwa hilan tapat ha Diyos.
40 Banà bayro, hay Diyos ay namahang ha tawtawo na boy pinag-inakitan
na hila.
41 Hila ay pina-olayan na ha kapangyariyan nin tawtawoy ahè antompel
ha Diyos, boy hay mamo-on konla ay kawka-away la.
42 Hila ay inapih boy sinakop nin kapangyariyan nin kawka-away la.
43 Malakè ya bisis nin inlibri hila nin Pangino-on, piro nilabay lan
komontra kona; kayà lalò hilan nagkasalanan.
44 Ombayroman, hin dinoma-ing hila ha Pangino-on ay nilengè na hila
boy inasikaso na hila ha kagipitan la.
45 Alang-alang konla ay napanemteman nay kasondo-an na, boy banà ha
ingangalo nay ma-in panlalabi ay pinaghehean nay ginawà na.
46 Impanakem nin Pangino-on do ha nipanakop konla ya ingalowan hila.
47 Pangino-on nawen Diyos, ilibri mo kayi boy ibiran pititiponen nin
mangibat ha dawdogal ya kama-inan nawen emen nawen mapasalamatan
ya ngalan moy ayin kapintasan, boy magkama-in kayin katowa-an ha
pamomori komo.
48 Poriyen ya Pangino-on ya Diyos ya pinahimala-an nin aw-inalalak
ni Israyil. Hiya ay poriyen nin ayin angga. Dayi, kaganawan tawo ay
maghalità nin “Amin!”

Poriyen moyoy Pangino-on.

IKALIMAN LIBRO

(Kawkanta 107–150)

107

Pasasalamat ha Diyos ha kahampatan na

1 Pasalamatan moyoy Pangino-on nin banà ha kahampatan na. Hay
ingangalo nay ma-in panlalabi ay ahè ma-anggawan.
2 Hay inlibri nin Pangino-on ha kapangyariyan nin kawka-away ay
magpasalamat dayi kona
3 ta hila ay imbira nan pinititipon ha sarili lan dogal nin nangibat ha
kanayon ya dawdogal ya anti ha bandan baytan, babà, mayanan, boy
bagatan.
4 Hay kanayon konla ay nitala-talà ha powiray dogal ha panikap la nin
siyodad ya mapa-iriyan la, piro ayin hilan nakit.
5 Hila ay nabitlan boy na-angan; banà bayro ay na-alihan hilan hokaw.

6 Hapa-eg, hay angkagolowan la ay inda-ing la ha Pangino-on; kayà
inlibri hila nin Pangino-on ha kagipitan la.
7 Hila ay intoto na ha tamà ya daan ya palako ha siyodad ya pa-iriyan la.
8 Dayi ay magpasalamat hila ha Pangino-on ha ingangalo nay ma-in
panlalabi, boy ha kapapa-ispantay bawbagay ya ginawà na ha tawtawo;
9 ta hay ampika-angan ay ampapda-en nan pa-inomen, boy hay ampik-
abitlan ay ampakanen nan mangaganday bawbagay.
10 Hay kanayon konla ay ampa-iri ha mareglem boy malelè ya dogal nin
bilang ha pawpirisoy nakatikalà boy ampag-irap;
11 ta aghila hinomonol ha kawkapanogo-an nin Diyos, boy angka-
inakitan lay wawwawali nin Pinakamakapangyariyan ya Diyos.
12 Kayà hila ay ginawà nan magmaka-aypà ha pamatrabaho na konla
nin tawtrabahoy mangabyat; banà bayro, hila ay nipatombah boy ayin
nanandan nin manambay konla.
13 Hapa-eg, hay angkagolowan la ay inda-ing la ha Pangino-on; kayà
inlibri hila nin Pangino-on ha kagipitan la.
14 Hila ay inalih na ha karegleman boy binoboytò nay tawtikalà ya
pinangitikalà konla.
15 Dayi, magpasalamat hila ha Pangino-on ha ingangalo nay ma-in
panlalabi, boy ha kapapa-ispantay bawbagay ya ginawà na ha tawtawo,
16 ta hay pawpoltay tangsò ya poltan siyodad kateng rawrihas ya pahak
ay winatakwatak na.
17 Hay kanayon konla ay nag-in tangah banà ha agla panhomonol, boy
nagdya-dyà hila banà ha kawkasalanan la.
18 Maski anyay klasin pamamangan ay aglayna labay boy marani
hilaynan mati.
19 Hapa-eg, hay angkagolowan la ay inda-ing la ha Pangino-on; kayà
inlibri hila nin Pangino-on ha kagipitan la.
20 Ha halità nan bongat, hila ay hinomampat boy inlibri na hila ha
kamatyan.
21 Dayi ay magpasalamat hila ha Pangino-on ha ingangalo nay ma-in
panlalabi, boy ha kapapa-ispantay bawbagay ya ginawà na ha tawtawo.
22 Dayi, hila ay homamba kona nin ma-in lamoy pasasalamat boy
magkanta hila nin ma-in katowa-an ha pamomori la kona banà ha
gawgawà na.
23 Hay kanayon konla ay nakahakay ha barko ya ampagbiyahi ha
malawang ya dagat ta bayroy ampanikapan lan ikabiyay la.
24 Bayro ha dagat ay nakit lay gawgawà nin Pangino-on boy kawkapapa-
ispantay bagay ha lalè nin habayto.
25 Hay angin ay minandawan nin Diyos nin homkaw; kayà hay
dawdawoyon ay hinomlay.
26 Banà bayro, hay barko la ay ampitag-ay biha biglà mag-aypà; hila ay
ampamiligro boy angka-alihan hilaynan pag-asa.
27 Mamatotompahil hila nin bilang ha tawtawoy lahing; kayà ayin
hilaynan magawà ta hay dinonong la ha pamapowayon barko ay aglayna
ma-igosar.
28 Hapa-eg, hay angkagolowan la ay inda-ing la ha Pangino-on; kayà
inlibri hila nin Pangino-on ha kagipitan la.
29 Hay bagyo ay pinategen na boy pinatinek nay dawdawoyon.
30 Hin nagkalmay angin boy dawdawoyon ay nagtowà hila, boy inggiya
na hilan nagpalako ha pantalan ya labay lan lakwen.

31 Dayi, magpasalamat hila ha Pangino-on ha ingangalo nay ma-in
panlalabi, boy ha kapapa-ispantay bawbagay ya ginawà na ha tawtawo.
32 Dayi, Pangino-on ya itag-ay ha pamititipon nin kalak-an tawo, boy hiya
ay poriyen ha arapan nin mangato-ay ampipamo-on.
33 Hay ginawà nin Pangino-on ay pinaklang nay bawbalah nin bilang
kaklang nin lotà ha powiray dogal, boy agna pina-agoh ya hawhobol.
34 Hay matabà ya lotà ay ginawà nan ayin kowinta ta pina-alat na banà
ha kala-etan nin ampipampa-iri bayro.
35 Hay maklang ya lotà ya powiray dogal ay ampalanoman na ha pama-
agoh na bayro nin hawhobol.
36 Hay ampikabitlan ay bayro na anggitan nin manggawà nin siyodad ya
pa-iriyan la.
37 Hila ay ampananaman ha pawpaliyan la boy ampananem hila nin aw-
obas; habaytoy tawtanaman la ay ampangalawahanan la nin maganday
alawah.
38 Hay tawtawo na ay ambiyan nan ka-inomayan. Ampakalak-en nay
alalak la; ombayro simpri ha aw-ayop la, boy hay aw-ayop la ay agna
ambiyan dipirinsya.
39 Hapa-eg hay tawtawo na ay an-omamò boy ampag-in ma-aypà
ya kapapa-hal nin banà ha pagka-apih, kagolowan, boy kalele-an ya
anlomateng konla.
40 Hay tawtawoy mangatag-ay ya katongkolan ay anheheen nin Pangino-
on, boy an-ikakatak na hilan ipalako ha pawpowiray dogal ya ahè
anlakwen nin tawo.
41 Hay ampipanga-ilangan balè ay an-ilibri na ha ka-apiyan boy hay
pawpamilya la ay ampakalak-en na.
42 Hay tawtawoy mangahampat ya makakit nin habayti ay mipagtowà,
piro hay mangala-et ay ahè makatlek.
43 Hinoman ya maronong ay mangasikaso dayi nin bawbagay ya habayti,
boy dayi, hay ingangalo nin Pangino-on ya ma-in panlalabi ay balayen la.

108
(Ma-arì ikompara ha Kanta 57:7-11; 60:5-12)

(Kanta ni Dabid)

Panalangin emen tambayan ha panlomaban ha kawka-away

1 Diyos ko, hiko ay disididon homonol komo; talagan disidido ko. Banà
bayri ay i-oboh koy kakhawan ko ha pagkanta kon pamomori komo.
2 “Mibangon ka,” wangko ha sarili ko. “Mibangon ka ta manogtog ka nin
alpa boy lira.” Mahambak akon mibangon ta mamori ko ha Diyos.
3 Pasalamatan kata, Pangino-on, ha tawtawo, boy magkanta kon pamo-
mori komo ha nawnasyon.
4 Hay ingangalo mo ya ma-in panlalabi ay ahè makwan ihipen; ombayro
simpri ha katapatan mo.
5 Diyos ya ayin kapantay, ipatnag moy kapangyariyan mo ha katatag-
ayan; ha babon lotà itaman ay ipatnag moy kahawangan nin kagandawan
mo.
6 Ilibri mo kayi nin kapangyariyan mo; tobayen moy panalangin ko emen
hay tawtawoy anlabiyen mo ay malibri.
7 Hiko ay magtowà ta hay Diyos ya ayin kapintasan ay naghalità boy
nagpangakò nin ombayri: “Hay siyodad nin Sikim ay atag-atagen ko kateng
patal ya dogal ya an-ingaten Sokot ta igwà ko ha tawtawo ko.

8 Hay pinagdogalan ni Gala-ad boy ni Manasis ay ikon ko. Hay
pinagdogalan ni Ipra-im ay kowinta hilmit ko; hay pinagdogalan itaman
ni Hoda ay bayro ampangibat ya kawkapanogo-an ko.
9 Hay dogal ya an-ingaten Mowab ya kowinta palanggana ya pag-oyahan
ko ay nasakop koyna. Hay dogal itaman ya an-ingaten Idom ay bayro ko
inggawà ya sandalyas ko bilang tandà ya habayto ay sasakopen ko. Hiko
ay mambo-angaw ha pananalo ko ha tawtaga Pilistiya."
10 Hinoy mantan kongko ha siyodad ya napalibotan nin dipinsa, boy
hinoy mangigiya kongkon mako ha dogal ya an-ingaten Idom emen ko
masakop bayto?
11 Diyos ko, alwa nayì hika ya tinomanggì konnawen boy agka nakilako
ha hawhondalò nawen?
12 Tambayan mo kayin lomaban ha kawka-away nawen, ta hay tambay
nin tawo ay ayin kowinta.
13 Hikayi ay manalo ha tambay nin Diyos ta talowen nay kawka-away
nawen.

109

(Kanta ni Dabid)

Panalangin para ha kaparosawan nin ka-away

1 Diyos ya pirmi kon amporiyen, dayi ay gomawà ka
2 ta hay tawtawoy mangala-et boy mangabongkok ay ampipaghalità nin
kawkabongkokan ya kontra kongko.
3 Hay anhalita-en la kongko ay panay inakit, boy maski ayin bara-nan ay
angkalabanen la ko.
4 Ha bokotan nin panlalabi ko konla ay angkontrawen la ko, piro an-
ipanalangin ko hila simpri.
5 Hay an-ibaweh la kongko ha anggaw-en ko konlay kahampatan ay kala-
etan, boy inakit ya an-ibaweh la kongko ha panlalabi ko konla.
6 Mamilì kan mala-et ya tawoy komontra ha ka-away ko; dayi, miha ha
kawka-away na ay mamingga kona.
7 Dayi, pamakalitis kona ay lomwah nin hiya ay ma-in kasalanan, boy
hay panalangin na ya malibri ya ha kasalanan na ay habayto dayi ya
makapipakala-et kona.
8 Dayi, hay biyay na ay pa-ipeken emen ya mapahiliyan nin kanayon ha
katongkolan na.
9 Dayi, hay aw-anak na ay ma-olila boy mabawo ya ahawa na.
10 Dayi, hay aw-anak na ay mipantomalà nin makilimoh, boy dayi, hila
ay palayasen ha ampa-iriyan lay dogal ya nahirà.
11 Dayi, kaganawan kamama-in na ay imbargowen nin pinangotangan
na; dayi, hay pinagpagalan na ay mipalako ha dawdayowan.
12 Dayi, ni miha ay ayin maka-ingalo kona; ombayro simpri ha aw-anak
nay ma-olila na.
13 Dayi, kaganawan inalalak na ay mati, boy hay ngawngalan la ay agana
mapanemteman nin homonoy lipì.
14 Dayi, hay kawkasalanan nin kawka-apo-apowan na ay ahè maliwawan
nin Pangino-on, boy dayi, hay kawkasalanan nin nanay na ay ayin
kapatawaran.
15 Dayi, hay kawkasalanan la ay ahè maliwawan nin Pangino-on, boy
dayi, hila ay agana mapanemteman bayri ha babon lotà.

16 Habaytoy tawoy mala-et ay ayin ginawà ya kahampatan; hay manga-
irap boy ampipanga-ilangan kateng tawtawoy ayin anan pag-asa ay
ampapatyen na.
17 Ma-ilig yan mangihompà; kayà dapat yan ihompà. Agya ampangin-
gangalo; kayà alwa yan dapat ingalowan.
18 Hay anggaw-en nay pangihompà ay pinagkadolo nayna. Habayti dayi
ya pangihompà na ay tom-ep ha nawini na boy ha bot-o na nin bilang ha
lanom boy asiti ya anggamiten na.
19 Habayti dayi ay agana ma-alih kona nin bilang ha dolo ya nakaholot
kona boy bilang ha sintoron ya nakatatagkeh kona.
20 Ombayri dayi ya pamarosa nin Pangino-on ha kawka-away koy
ampipaghalità nin kala-etan ya tongkol kongko.
21 Piro Pangino-on kon Diyos, tambayan mo ko emen hay ngalan mo ay
maparangalan; ha kahampatan nin panlalabi mo ay ilibri mo ko.
22 Hiko ay ma-irap boy ampanga-ilangan; habayti ya pa-hal koy ombayri
ay angkakhitan ya nakem ko.
23 Hay biyay ko ay bilang bongat ha anino ya angka-alih no anyomabi
ana, boy bilang bongat ha doron ya angka-i-alipad nin angin.
24 Hay tawto-ol ko ay makapey ana nin banà ha kabitilan ko, boy hiko
ay masyadoynan ebeng.
25 Hay kawka-away ko ay ampanoya-toyà kongko boy kaganawan nin
ampakakit kongko ay ampipampeyeng nin mangka-ili kongko.
26 Pangino-on kon Diyos, tambayan mo ko; banà ha ingangalo moy ma-in
panlalabi ay ilibri mo ko.
27 Pangino-on, ipatandà mo ha kawka-away ko ya hika ya nangilibri
kongko.
28 Hila ay ma-arì nin mangihompà kongko, piro hika ay ampangingan-
galo kongko. Dayi, hay ampamadya-dyà kongko ay mikatalo, balè hiko ya
magsisirbi mo ay magtowà.
29 Dayi, hay kawka-away ko ay mapotot nin kakareng-eyan nin bilang ha
dolo ya nakaholot ha nawini la.
30 Mambi kon masyadoy pasasalamat ha Pangino-on boy poriyen ko ya
ha pamititipon nin tawtawo,
31 ta hiya ya ampangidipinsa ha tawoy ma-irap boy ampangilibri ha
kaparosawan ya an-isintinsya kona nin kawka-away na.

110

(Kanta ni Dabid)

Tongkol ha Pangino-on Diyos boy ha Arì ya pinilì na

1 Hinalità nin Pangino-on Diyos ha Pangino-on ko ya ombayri: “Miknò
ka ha bandan wanan ko anggan hay kawka-away mo ay talowen ko boy
igwà ko hila ha hilong nin kapangyariyan mo.”
2 Hay Pangino-on ay mambi komon kapangyariyan mamo-on ya mangi-
bat ha dogal ya an-ingaten Siyon. Hika ay mamo-on ha kawka-away mo.
3 Ha allo nin labanan moy kawka-away mo, hay tawtawowan moy
lawlalaki ay mipagbolontad nin makilamo komo. Hila ay ayin imbalag
ha deyang no mahambak nin banà ha kalago-an la, boy hila ay makilamo
komo nin mako ha masagradoy bawbakil.
4 Hay Pangino-on ay naghompà nin nagpangakò nin ombayri: “Hika ay
parì anggan makakanoman nin bilang koni Milkisidik ya parì hin hato.”

5 Hay Pangino-on ay anti ha bandan wanan mo; hay aw-arì ay talowen
na ha allo nin hiya ay mamahang.
6 Hosgawan nay nawnasyon boy hay dawdogal ya ampilalabanan ay
datakan nan bawbangkay, ta pahoko-en nay ampipamo-on ha intiron
babon lotà.
7 Hiya ay minom ha hapà ya anti ha pingit daan; banà bayro, hiya ay
homkaw boy talowen nay kawka-away na.

111

Poriyen ya Pangino-on nin banà ha kahampatan na

1 Poriyen moyoy Pangino-on.
Hay Pangino-on ay pasalamatan ko nin lobos ha nakem ko ha pamiti-
tipon nin tawtawoy ma-in kahampatan.
2 Hay gawgawà nin Pangino-on ay ahè mapantayan. Habayti ay labay
ma-intindiyan nin kaganawan ampangonsowilo bayri.
3 Ponò karangalan boy kagandawan ya gawgawà na boy ayin anggay
kahampatan na.
4 Hay kawkapapa-ispantay gawgawà nin Pangino-on ay pirmi nan an-
ipapanemteman. Hiya ay mahampat boy ma-ingangalowen.
5 Ambiyan nan pamamangan ya ampipanggomalang kona, boy hay ayin
anggay kasondo-an na ay agna anliwawan.
6 Impakit nay kapangyariyan nin gawgawà na ha Aw-israylita ya
tawtawo na ha pangigwà na konla nin dogal ya an-ingaten Kana-an nin
pag-ikon la ya ampag-ikonen pon nin kanayon ya tawtawo.
7 Hay gawgawà nin Pangino-on ay ma-in kaptegan boy matoynong;
kaganawan an-ipanogò na ay mapahimala-an.
8 Habayti ya an-ipanogò na ay manatili nin ayin angga ta habayti ay
ginawà nin ma-in kaptegan boy kahampatan.
9 Inlibri nay tawtawo na, boy nanggawà yan ayin anggay kasondo-an
konla. Hiya ay ayin kapintasan boy dapat igalang.
10 Hay ona nin gaw-en emen domonong ay igalang ya Pangino-on; ka-
ganawan anhomonol ha an-ipanogò na ay ampagkama-in pangingintindi.
Hiya ay dapat poriyen nin ayin angga.

112

Hay tawoy anggomalang ha Pangino-on ay ma-in ka-inomayan

1 Poriyen moyoy Pangino-on.
Makalmà ya tawoy anggomalang ha Pangino-on, boy masyado nan an-
ikaliga ya panhohomonol na ha an-ipanogò nin Pangino-on.
2 Hay aw-inalalak na ay magkama-in ka-inomayan ha dogal la, boy
balang lipì nin mahampat ya tawo ay magkama-in kahampatan.
3 Hay pamilya na ay mag-inomay boy yomaman, boy hay kahampatan
na ay manatili nin ayin angga.
4 Hay tawoy mahampat ay maba-it boy ma-ingangalowen. Maski ma-
in anlomateng ha biyay nay alwan maganday pangyayari ya kowinta
karegleman ay angkapahiliyan nin kahampatan ya kowinta kahawangan.
5 Kahampatan ya lomateng ha tawoy mabibi-iyen boy mapama-otang, ta
hiya ay ma-in katapatan ha pama-owako nan kapanikapan na.
6 Hay mahampat ya tawo ay manatilin matibay boy mapanemteman ya
anggan makakanoman.

7 Agya angkalimo no ma-in ya man mabalita-an ya katowà ya balità, ta
hiya ay ma-in matibay ya kanakeman ha pamahimalà na ha Pangino-on.
8 Banà ta matibay ya kanakeman na ha pamahimalà na ha Pangino-on
ay agya angkalimo, boy talagan talowen nay kawka-away na.
9 Hiya ay mabibi-iyen ha manga-irap ya ampipanga-ilangan, boy ayin
anggay kahampatan na. Hiya ay parangalan boy igalang.
10 Hay mala-et ya tawo ya makakit nin habayti ya anggaw-en na
ay mamahang; ha kapahangan na ay et-eten nay ngipen na anggan
magmasakit ya boy mati. Talagan ahè mangyari ya labay nin mangala-
et.

113

Poriyen ya Pangino-on ha kahampatan na

1 Poriyen moyoy Pangino-on.
Hikawoy mawmagsisirbi nin Pangino-on, poriyen moyoy ngalan na.
2 Hay ngalan nin Pangino-on ay poriyen pa-ibat hapa-eg anggan
makakanoman.
3 Pa-ibat baytan anggan babà, kaganawan tawo ay mamori ha ngalan
nin Pangino-on.
4 Hay Pangino-on ay ampamo-on ha kaganawan nasyon; hay kagan-
dawan na ay ayin kapantay.
5 Ayin makapakipantay ha Pangino-on nawen Diyos; hiya ay ampiknò ha
trono na ya anti ha katatag-ayan,
6 boy pa-ibat bayro ay anlonglongan nay langit boy lotà.
7 Hay manga-irap ay an-alihen na ha ka-i-ingaloy kapapa-hal; hay
ampipanga-ilangan itaman ay an-itag-ay nay kapapa-hal.
8 Hila ay an-ilamo na ha tawtawo nay ampipamo-on ya mangatag-ay ya
pagkatawo.
9 Hay babayi ya ba-og ya ma-in ahawa ay pinaliga nin Pangino-on, ta
pinolalagan nan nagkama-in aw-anak.
Poriyen moyoy Pangino-on.

114

Kanta ya tongkol ha pangilibri nin Diyos ha Aw-israylita

1-2 Hay aw-inalalak ni Hakob ya ayin kanayon no alwan Aw-israylita ay
napa-iri hin hato ha nasyon Ihipto ya hay tawtawo bayro ay kahalakoy
halità ha halità nin Aw-israylita. Hin nog-alih bayro ya Aw-israylita, hay
dogal ya an-ingaten Hoda ay nag-in masagradoy dogal ya kama-inan nin
Diyos, boy hay dogal ya an-ingaten Israyil ay ginawà nan pag-ari-an na.
3 Hin kowinta nakit nin Dagat ya Ma-orit ya Aw-israylita ya anlomateng,
hay lanom nin hatoy dagat ay napihiyay; ombayro simpri ha lanom nin
balah nin Hordan.
4 Hay bawbakil boy bawbakilbakil ay kowinta ampagtakompaw nin
bilang ha toron kanding boy bilang ha oybon topa.
5 Antà napihiyay ya lanom nin Dagat ya Ma-orit, boy lanom nin balah
nin Hordan?
6 Antà hay bawbakil boy bawbakilbakil ay kowinta ampagtakompaw nin
bilang ha toron kanding boy ha oybon topa?
7 Hay babon lotà ay dapat mamegpeg, ta hay Pangino-on ya Diyos ya
pinahimala-an ni Hakob ay anti bayro.
8 Hiya ya Diyos ya namahobol nin lanom ha bato, boy pina-agoh nay
lanom ya nangibat bayro ha matyà ya bato.

115

Hay peteg ya Diyos ay mimiha

1 Alwan hikayi, Pangino-on, alwan hikayi no alwan hika ya poriyen banà
ha ingangalo moy ma-in panlalabi boy ha katapatan mo.
2 Antà hay tawtawo ha nawnasyon ay ampipanginsolto konnawen nin
magpastang nin ombayri: “Ayri ya Diyos moyo?”
3 Hay Diyos nawen ay anti ha katatag-ayan ha kama-inan na, boy
anggaw-en nay anyaman ya makab-in konsowilo kona.
4 Balè hay andiyosen nin habayti ya tawtawoy ampipagpastang ay alwan
peteg diyos ta yarì ha pilak boy gintò ya ginawà nin tawo.
5 Habayti ay ma-in bebey piro ahè makapaghalità; ma-in mata piro ahè
makakit.
6 Ma-in tolih piro ahè makalengè; ma-in balongoh piro ahè makara-ep.
7 Ma-in gamet piro ahè makatanam; ma-in bitih piro ahè maka-owako.
Ayin nin maski anyay telek ya ma-ibat ha bebey nin habayti.
8 Hay nipanggawà nin habayti ay mag-in nin bilang ombayri; ombayro
simpri ha kaganawan nin ampahimalà bayri.
9 Hikawoy aw-inalalak ni Israyil, pahimalà kawo ha Pangino-on. Hiya ya
manambay boy mangidipinsa komoyo.
10 Hikawoy pawparì ya aw-inalalak ni Aron, pahimalà kawo ha Pangino-
on. Hiya ya manambay boy mangidipinsa komoyo.
11 Hikawoy ampipanggomalang ha Pangino-on, pahimalà kawo kona.
Hiya ya manambay boy mangidipinsa komoyo.
12 Hay Pangino-on ay ahè ampakaliwa kontamo; hitamo ay biyan nan
kahampatan. Hay aw-inalalak ni Israyil kateng pawparì ya aw-inalalak ni
Aron ay biyan na simprin kahampatan.
13 Ombayro simpri ha ampipanggomalang ha Pangino-on; hay pambi
konla nin Pangino-on nin kahampatan na ay pantaypantay, ma-aypà o
matag-ay man ya pagkatawo.
14 Dayi, hikawo kateng aw-inalalak moyo ay pakalak-en nin Pangino-on.
15 Dayi, hay Pangino-on ya namalsa nin langit boy lotà ay mambi komoyo
nin kahampatan.
16 Hay katatag-ayan ya kama-inan nin Pangino-on ay hiya ya ma-in ikon,
balè hay babon lotà ay inggawà na ha tawtawo.
17 Hay nikati ya agana makapaghalità ay alwan hila ya mamori ha
Pangino-on,
18 no alwan hikayi ya ampikabiyay ya mamori ha Pangino-on, hapa-eg
anggan makakanoman.
Poriyen moyoy Pangino-on.

116

Pasasalamat nin tawo ya inlibri nin Diyos ha kamatyan

1 Anlabiyen koy Pangino-on ta anleng-en na ko ha an-ida-ing ko konay
ingangalo.
2 Banà ta anleng-en na ko ay agko tonggen doma-ing kona anggan
angkabiyay ako.
3 Hin ampanga-ampoling akon mati ay nagkama-in akon masyadoy
kalimowan, ta hay ihip ko ay napatalo nin kagolowan boy kalele-an.
4 Banà bayro ay dinoma-ing ako ha Pangino-on nin ombayri: “Pangino-
on, andawaten ko komo ya ilibri mo ko.”

5 Hay Pangino-on ay maba-it boy mahampat; hiya ya Diyos nawen ya
ma-ingangalowen.
6 An-i-atap nay tawtawoy ayin pakakaya. Hin ampamiligro ko ay
tinambayan na ko.
7 Hapa-eg ay ma-in akoynan katinekan ha kahampatan nin Pangino-on
kongko.
8 Hika, Pangino-on, ya nangilibri kongko ha kamatyan; hay pantolò nin
lowà ko nin banà ha kalele-an ko ay pinategen mo, boy agmo ko impatalo.
9 Kayà hay biyay ko ay isirbi ko ha Pangino-on mintras angkabiyay ako
bayri ha babon lotà.
10 Hay pamahimalà ko ha Diyos ay ahè na-alih maski hinalità ko ya
ombayri: "Hiko ay masyadon angka-irapan."
11 Banà simpri ha kagolowan ihip ko ay ombayri ya hinalità ko: "Ni
mihay tawo ay ayin mapahimala-an."
12 Pangno ko mabayaran ya otang ya nakem ko ha Pangino-on ha
kaganawan kahampatan na kongko?
13 Hay gaw-en ko ay mambi kon ikapori nin Pangino-on boy pasalamatan
ko ya ha pangilibri na kongko.
14 Hay impangakò ko ha Pangino-on ay igwà ko kona ha arapan nin
kaganawan tawo nay nititipon.
15 Hay pagkamati nin nag-in tawtawo nin Diyos ay ma-alagà ha Pangino-
on.
16 Pangino-on, hiko ay mapteg ya magsisirbi mo. Pagsirbiyan kata nin
bilang ha ginawà nin nanay ko ya magsisirbi mo. Hika ya nangilibri
kongko ha kamatyan.
17 Mantan ako nin igwà komo ha pamasalamat ko komo, boy makirawat
ako ha ngalan mo, Pangino-on.
18 Hay impangakò ko ha Pangino-on ay igwà ko kona ha arapan nin
kaganawan tawo nay nititipon
19 bayri ha kolob bali nin Pangino-on ha siyodad nin Hirosalim.
Poriyen moyoy Pangino-on.

117

Pamomori ha Pangino-on

1 Poriyen moyoy Pangino-on, hikawoy tawtawo ha kaganawan nasyon;
kaganawan moyo ay mamori kona.
2 Hay ingangalo na kontamo ya ma-in panlalabi ay ahè mapantayan, boy
hay katapatan nin Pangino-on ay ayin angga.
Poriyen moyoy Pangino-on.

118

Pasasalamat ha Pangino-on ha pangilibri na banà ha kahampatan na

1 Pasalamatan moyoy Pangino-on ha kahampatan na; hay panlalabi na
ay ayin angga.
2 Dayi, hay aw-inalalak ni Israyil ay maghalità nin ombayri: "Hay
panlalabi na ay ayin angga."
3 Dayi, hay pawparì ya aw-inalalak ni Aron ay maghalità simpri nin
ombayri: "Hay panlalabi na ay ayin angga."
4 Dayi, hay ampipanggomalang ha Pangino-on ay maghalità itaman nin
ombayri: "Hay panlalabi na ay ayin angga."

5 Banà ha kagipitan ko ay dinoma-ing ako ha Pangino-on; tinobay na ko
boy inlibri, ta binyan na kon ka-inomayan.
6 Hay Pangino-on ay kalamo ko; kayà agko angkalimo. Warì ma-in tawo
ya makapangno kongko?
7 Pangino-on ya kalamo ko; hiya ya ampanambay kongko. Kayà
angkasigoro koy pananalo ko ha kawka-away ko.
8 Mas mahampat ya pahimalà ha Pangino-on kisa magkompiyansa ha
tawo.
9 Mas mahampat ya pahimalà ha Pangino-on kisa magkompiyansa ha
tawtawoy ampipamo-on.
10 Hay tawtawo ha kaganawan nasyon ay nakapalibot kongko ta
angkalabanen la ko, piro ha kapangyariyan nin Pangino-on, hila ay
mapatalo ko.
11 Hila ay nakapalibot kongko, piro ha kapangyariyan nin Pangino-on ay
mapatalo ko hila.
12 Bilang hilan panilan ya ni-o-opong kongko, boy hila ay bilang
ha nayangoy dawdowih ya ayin ka-ongnon na-opoh nin apoy, ta ha
kapangyariyan nin Pangino-on ay mapatalo ko hila.
13 Ayin tegen ya pangalaban la kongko; kayà ampanga-ampoling la kon
mapatalo, piro tinambayan ako nin Pangino-on.
14 Pangino-on ya ampamakhaw kongko; kayà ampagkanta ko nin
pamomori kona. Hiya simpri ya nangilibri kongko.
15 Hay angkalengè ha ampa-iriyan nin tawtawoy mangahampat ay
pamibobo-angaw ha katowa-an banà ha pananalo la ya hay an-ibo-
angaw la ay ombayri: “Habayti ya pananalo ay ha panggogomawà nin
kapangyariyan nin Pangino-on!
16 Hay kapangyariyan nin Diyos ay itag-ay; habayti ya pananalo ay ha
panggogomawà nin kapangyariyan nin Pangino-on!”
17 Agko pon mati no alwan mabiyay ako et, ta ibabalità koy ginawà nin
Pangino-on.
18 Maski masyadoy pamarosa kongko nin Pangino-on ay agna ko et
pinayagan nin mati.
19 Hay poltan bali nin Diyos ay pagdanan nin mangahampat ya tawtawo;
kayà lo-atan para kongko, ta pomahok akon magpasalamat ha Pangino-on.
20 Habayti ya polta nin magpalako ha Pangino-on ay ayin kanayon ya
makapahok, no alwan tawtawon bongat ya mangahampat.
21 Pasalamatan kata, Pangino-on, ta nilengè mo ko; hika ya nangilibri
kongko.
22 Hay bato ya ahè tinanggap nin manggagawà bali ay nag-in pinakama-
alagà ya bato.
23 Habayti ay gawà nin Pangino-on; kapapa-ispanta bayti ya angkakit
tamo.
24 Habayti ya allo ay inggawà nin Pangino-on; kayà magtowà tamo nin
banà bayri.
25 Pangino-on, ilibri mo kayi; biyan mo kayi, Pangino-on, nin ka-
inomayan.
26 Bindisyonan nin Pangino-on ya anlomateng ha ngalan nin Pangino-on;
hika ay bindisyonan nawen ha bali nin Pangino-on.
27 Hay Pangino-on ay Diyos; hiya ya ampambin hawang konnawen. Hay
ayop ya papatyen nin idolog ha Diyos ay itakel ha kortin hawhongay ya
anti ha altar.

28 Hika ay Diyos ko; kayà magpasalamat ako komo. Hika ay Diyos ko ya
an-itag-ay ko.
29 Pasalamatan moyoy Pangino-on ta hiya ay mahampat, boy hay
panlalabi na ay ayin angga.

119

Hay pawpanogò nin Pangino-on

1 Makalmà ya ampipamiyay nin ayin ma-ipintas konla ta hila ay
anhomonol ha pawpanogò nin Pangino-on.
2 Makalmà ya ampipanhomonol nin matibolos ya nakem ha an-ipanogò
na.
3 Hila ay ahè ampanadyà nin manggawà nin alwan mahampat, ta hila
ay ampamiyay nin kompormi ha kalabayan nin Diyos.
4 Inggawà mo konnawen, Pangino-on, ya pawpanogò mo ya dapat nawen
nin pirmin honolen nin ma-in katapatan.
5 Mangyari dayi nin mag-in matibolos ya nakem ko nin homonol ha
pawpanogò mo.
6 Ha ombayro ay agko mipareng-ey ta anhonolen koy kaganawan panogò
mo.
7 Hiko ay mamori komo nin leseb ha nakem ko, ta angka-itoto ko nin
mangahampat ya pawpanogò mo.
8 Honolen koy pawpanogò mo; kayà agmo ko pa-olayan.

Panhohomonol ha pawpanogò nin Pangino-on

9 Pangno makapag-atap ya mihay anakabayo emen ya manatilin malinis
ha pagka-anakabayo na? Hiya ay manatilin malinis no homonol ya ha
Halità nin Diyos.
10 Sinikap kon napakarani komo nin matibolos ya nakem ko; kayà agmo
payagan nin hiko ay mipa-alilih ha pawpanogò mo.
11 Hay Halità mo ay panatiliyen ko ha nakem ko emen agko maka-
pagkasalanan komo.
12 Amporiyen kata, Pangino-on; itorò mo kongkoy an-ipanogò mo.
13 Kaganawan panogò ya hinalità mo ay pi-oman-oman kon ibalità ha
kanayon.
14 Hay pawpanogò mo ay an-ikaliga kon honolen nin bilang ha kaligawan
nin tawoy ma-in masyadoy kayamanan.
15 Ampi-awengen koy pawpanogò mo boy habayti ay anhonolen ko.
16 An-ikaliga koy pawpanogò mo boy agko liwawan ya nakaholat ha
kaholatan mo.

Ma-in kaligawan ya tawoy anhomonol ha pawpanogò nin Pangino-on

17 Hiko ya magsisirbi mo ay gaw-an mon mahampat emen bomoyot ya
biyay ko. No ombayro ay homonol ako ha nakaholat ha kaholatan mo.
18 Ipatnag mo kongko boy ipa-intindiyan ya mangaldeg ya labay totolen
nin nakaholat ha Kaholatan mo.
19 Hiko ay dayowan bongat bayri ha babon lotà; kayà ipatnag moy
pawpanogò mo kongko.
20 Hiko ay pirmin ma-in ka-apehan nakem nin lalò matanda-an ya
pawpanogò mo.
21 Anha-aren moy mangahambog boy an-ihompà moy ampa-alilih ha
pawpanogò mo.
22 Ipakarayò mo kongko ya ampipanoya-toyà boy ampanginsolto kongko,
ta hiko ay hinomonol ha pawpanogò mo.

23 Maski mititipon ya ampipamo-on nin manahalità kongko, hiko ya
magsisirbi mo ay mami-aweng nin pawpanogò mo.
24 An-ikaliga koy pawpanogò mo ta habaytoy ampanwawali kongko.

Nakemen nin homonol ha pawpanogò nin Pangino-on

25 Hiko ay kowinta ampirà ha gabok banà ha kadiskorahiyan ko, Pangino-
on; kayà bayowen moy biyay ko nin kompormi ha pangakò mo.
26 Intapat ko komo ya kaganawan ampambin kagolowan kongko, boy
nilengè mo ko; kayà itorò mo kongko ya an-ipanogò mo.
27 Ipa-intindiyan mo kongko ya pawpanogò mo; ha ombayro ay mapi-
aweng koy kawkapapa-ispantay gawgawà mo.
28 Hiko ay angkapatalo nin kalele-an ko; banà bayri ay pakhawen mo ko
nin kompormi ha pangakò mo.
29 Hay panana-ol ay alihen mo kongko; ha kahampatan mo ay itorò mo
kongko ya panogò mo.
30 Hay pinilì ko ay kaptegan, boy ninakem kon homonol ha pawpanogò
mo.
31 Ampangoligtanan koy an-ipanogò mo, Pangino-on; kayà agmo payagan
nin mareng-eyan ako.
32 Pakahonolhonolen koy pawpanogò mo ta habayto ya ampambin
pangingintindi kongko.

Panalangin emen magkama-in pangingintindi

33 Pangino-on, itorò mo kongko ya pawpanogò mo, ta ha kaganawan oras
ay honolen ko.
34 Ipa-intindiyan mo kongko ya pawpanogò mo emen ko mahonol nin
leseb ha nakem ko.
35 Itoto mo ko ha pawpanogò mo ta habaytoy ampakapaliga kongko.
36 Biyan mo kon kalabayan nin honolen ya pawpanogò mo kisa
kalabayan nin yomaman.
37 Agmo payagan nin ma-ibeg ako ha bawbagay ya ayin kawkakokowinta;
kompormi ha pangakò mo ay bayowen moy biyay ko.
38 Toparen moy pangakò mo kongko ya magsisirbi mo emen ka igalang.
39 Ipakarayò mo kongko ya tawtotoyà ya angkalimowan kon mangyari
kongko, ta hay an-ipanogò mo ay mahampat.
40 Hay pawpanogò mo ay angkahabekan ko. Banà ha kahampatan mo
ay bayowen moy biyay ko.

Pahimalà ha pawpanogò nin Pangino-on

41 Pangino-on, dayi ay ipatanam mo kongko ya ingangalo moy ma-in
panlalabi ha pangilibri mo kongko kompormi ha pangakò mo.
42 Ha ombayro ay matobay ko ya ampanginsolto kongko ta ampahimalà
ako ha Halità mo.
43 Agmo payagan nin ma-intoloyan nin ma-alih kongko ya Halità moy
peteg, ta an-omasa ko ha pawpanogò mo.
44 Hay pawpanogò mo ay pirmi kon honolen anggan makakanoman.
45 Ma-in akon kalaya-an ha pamimiyay ko ta ampagsikap akon homonol
ha pawpanogò mo.
46 Agko mareng-ey nin maghalità nin pawpanogò mo maski ha arapan
nin aw-arì.
47 An-ikaliga ko ya panhohomonol ko ha pawpanogò mo, ta habayti ay
ampa-alaga-an ko.

48 An-igalang ko boy ampa-alaga-an ya an-ipanogò mo, boy habayti ay
ampi-awengen ko.

Pamahimalà ha pawpanogò nin Pangino-on

49 Panemtemen moy pangakò mo kongko ya magsisirbi mo, ta hika ya
nambi kongko nin pag-asa.
50 Hay ampakahahaliwa kongko ha kadya-dya-an ya andanasen ko ay
pawpangakò mo ya ampamayo nin biyay ko.
51 Hay mangahambog ay masyadon ampanoya-toyà kongko; ombayro-
man ay agko hinalibokotan ya pawpanogò mo.
52 Pangino-on, ampanemtemen koy pawpanogò mo hin hato ya ahè
angka-oman, ta habaytoy ampakahahaliwa kongko.
53 Masyadoy kapahangan ko ha gawgawà nin tawtawoy mangala-et ha
panhomombalang la ha pawpanogò mo.
54 Hay pama-iri ko bayri ha babon lotà ay emen akon bongat dayowan;
ombayroman ay ma-in akon kaligawan ta hay angkantawen ko ay
pawpanogò mo.
55 No yabi ay ampanemtemen kata, Pangino-on, boy anhonolen koy
pawpanogò mo.
56 Hay pirmi kon anggaw-en ay anhonolen ya pawpanogò mo.

Hole-le-en ya pawpanogò nin Pangino-on

57 Hikan bongat, Pangino-on, ya labay ko. Impangakò ko ya honolen koy
hawhalità mo.
58 Ampakarani ko komo nin matibolos ya nakem; ingalowan mo ko nin
kompormi ha pangakò mo.
59 Napag-aralan koy nawnakaraan ha biyay ko; kayà hinalibokotan ko
bayto, ta napakarani ko komo nin homonol ha pawpanogò mo.
60 Agko nag-abalà no alwan nag-aporah kon honolen ya pawpanogò mo.
61 Maski palibotan akon kaloten nin mangala-et ay agko liwawan ya
pawpanogò mo.
62 Maski botlay yabi ay ampibangon ako, ta pasalamatan kata ha
mangahampat ya pawpanogò mo.
63 Hiko ay amigo nin kaganawan anggomalang komo, amigo nin
kaganawan anhomonol ha pawpanogò mo.
64 Pangino-on, hay ingangalo moy ma-in panlalabi ay an-ipakit mo bayri
ha babon lotà; hay pawpanogò mo ay itorò mo kongko.

Ka-alaga-an nin pawpanogò nin Pangino-on

65 Pangino-on, hiko ya magsisirbi mo ay gaw-an mon mahampat
kompormi ha Halità mo.
66 Itorò mo kongko ya tamà ya panonosga, boy biyan mo kon tinandà ta
ampinto-o ko ha pawpanogò mo.
67 Hin agko et nakaranas nin kadya-dya-an ay ampitawon ako ha
pamimiyay ko, piro hapa-eg ay anhomonol ako ha Halità mo.
68 Hika ay mahampat boy hay anggaw-en mo ay kahampatan. Itorò mo
kongko ya pawpanogò mo.
69 Hay mangahambog ay ampamigawa-gawà nin kabongkokan ya kontra
kongko. Ombayroman ay matibolos ya nakem kon homonol ha pawpanogò
mo.
70 Habayti ya mangahambog ay mangatyà ya nakem; kayà ayin panging-
intindi. Piro hiko, hay pawpanogò mo ay an-ikaliga ko.

71 Mahampat ya nagdanas ako nin kadya-dya-an emen ko matotowan ya
pawpanogò mo.
72 Hay pawpanogò ya inggawà mo ay mas ma-alagà kongko kisa liboliboy
pirason pilak boy gintò.

Hay pawpanogò nin Pangino-on ay makatoynongan

73 Hika, Pangino-on, ya namalsa kongko; biyan mo kon pangingintindi
emen ko matotowan ya pawpanogò mo.
74 Dayi, hay ampipanggomalang komo ay magtowà pamakakit la kongko,
ta hiko ay an-omasa ha Halità mo.
75 Tandà ko, Pangino-on, ya hay an-ipanogò mo ay mahampat, boy ha
katapatan mo, hiko ay pinaranas mo nin kadya-dya-an.
76 Dayi, hay ingangalo mo ya ma-in panlalabi ay manahaliwa kongko
kompormi ha pangakò mo kongko ya magsisirbi mo.
77 Dayi ay ingalowan mo ko emen ako et mabiyay, ta an-ikaliga koy
pawpanogò mo.
78 Dayi, hay mangahambog ya ampamingga kongko nin ayin bara-nan
ay mipareng-ey, piro hiko ay mami-aweng nin pawpanogò mo.
79 Dayi, hay ampipanggomalang komo ya ampaka-intindi nin pawpanogò
mo ay pakarani kongko.
80 Dayi ay mag-in ako nin ayin kapintasan ha panhohomonol ko ha
pawpanogò mo emen agko mipareng-ey.

Panalangin para ha kalibriyan

81 Pangino-on, masyado koynan angkahabek ha pangilibri mo, boy an-
omasa ko ha Halità mo.
82 Hay mata ko ay angkomeyep ana ha pangantì ko nin pangakò mo;
kayà hinalità ko, “Makano mo ko hahaliwawen?”
83 Maski hiko ay ayin kowinta ta bilang akoyna ha katat ya pambiyanan
alak ya na-agiwan ana ay agko naliwawan ya pawpanogò mo.
84 Hiko ya magsisirbi mo, anggan makano ko mangantì, boy makano mo
parosawan ya ampamadya-dyà kongko?
85 Hay tawtawoy mangahambog ya anhomombalang ha pawpanogò mo
ay nangotkot nin lobot ya pakarabo-an ko.
86 Kaganawan panogò mo, Pangino-on ay mapahimala-an; tambayan mo
ko, ta hay tawtawo ay ampamadya-dyà kongko maski ayin bara-nan.
87 Ampanga-ampoling la ko nin mapati, piro agko hinalibokotan ya
pawpanogò mo.
88 Banà ha ingangalo moy ma-in panlalabi ay i-atap moy biyay ko, ta
honolen koy pawpanogò mo.

Pamiminto-o ha pawpanogò nin Pangino-on

89 Pangino-on, hay Halità mo ay manatilin ayin angga nin bilang katibay
nin kama-inan mo ha katatag-ayan.
90 Hay katapatan mo ay ahè ma-oman angga ha homonoy lawlipì; hika
ya nanggawà nin babon lotà; kayà habayti ay manatilin ayin angga.
91 Kaganawan bagay ay ampanatili nin banà ha pawpanogò mo;
habayti ay kowinta ampagsirbi komo ta kaganawan ay anti ha hilong
kapangyariyan mo.
92 No alwan pawpanogò mo ya ampakapaliga kongko ay nati koyna rayi
nin kadya-dya-an ko.
93 Agko liwawan ya pawpanogò mo ta habayto ya ginamit mon pinamayo
nin biyay ko.

94 Ilibri mo ko ta hiko ay ikon mo; ampagsikapan kon honolen ya
pawpanogò mo.
95 Hay mangala-et ay ampangabang nin mamati kongko, piro ampi-
awengen ko boy ampangoligtanan ya pawpanogò mo.
96 Na-intindiyan ko ya maski anyay bagay ay ma-in anggawan; hay
pawpanogò mo balè ay talagan ahè ma-anggawan.

Pa-alaga-an ya pawpanogò nin Pangino-on

97 Pangino-on, ampa-alaga-an koy pawpanogò mo; kayà mikaka-allo kon
ampi-awengen.
98 Hay pawpanogò mo ay pirmin anti kongko; kayà nag-in akon mas
maronong kisan kawka-away ko.
99 Mas akon ampaka-intindi ha kaganawan ampanorò kongko, ta ampi-
awengen koy pawpanogò mo.
100 Mas akon ampaka-intindi ha mangato-a, ta anhonolen koy paw-
panogò mo.
101 Agko ampakilako ha anlakwen nin mangala-et emen ko mahonol ya
Halità mo.
102 Agko hinalibokotan ya pawpanogò mo, ta mismon hika ya nanorò
kongko.
103 Hay pawpangakò mo, no bilang ha pamamangan ay hay tam-in
konamkonamen; habayti ay matam-ih et ha polot.
104 Ampagkama-in akon pangingintindi ha pawpanogò mo; kayà angka-
inakit ako ha pamamaraan ya alwan tamà.

Hay pawpanogò nin Pangino-on ay kowinta hilag ya ampambin hawang

105 Pangino-on, hay Halità mo ay kowinta hilag ya ampambin hawang
boy ampangitoto kongko.
106 Hay impangakò ko ya honolen koy pawpanogò mo ay talagan geperan
ko ta habayto ay mangahampat.
107 Masyadon dya-dyà ya dinanas ko; bayowen moy biyay ko, Pangino-
on, nin kompormi ha Halità mo.
108 Pangino-on, tanggapen moy panalangin koy pamomori komo, boy
itorò mo kongkoy pawpanogò mo.
109 Maski pirmin andilikadowen ya biyay ko ay agko liwawan ya
pawpanogò mo.
110 Hay mangala-et ay nangikanà nin pandisgrasya kongko, piro agko
hinalibokotan ya pawpanogò mo.
111 Hay pawpanogò mo ay pangoligtanan ko nin ayin angga, ta habayti
ay kaligawan nin nakem ko.
112 Ninakem ko ya talagan honolen koy pawpanogò mo leleg biyay ko.

Hay pawpanogò nin Pangino-on ay ampakab-in kalibriyan

113 Angka-inakitan ko, Pangino-on, ya tawtawoy ampagloway nakem
komo, piro ampa-alaga-an koy pawpanogò mo.
114 Hiko ay ahè mapangno ta anti ka kongko ya ampangi-atap kongko;
an-omasa ko ha Halità mo.
115 Hikawoy ampipanggawà kala-etan, pakarayò kawo kongko emen ko
mahonol ya pawpanogò nin Diyos ko.
116 Biyan mo kon kakhawan kompormi ha pangakò mo emen mabiyay
ako et; agmo payagan nin mipareng-ey ako ha pan-o-omasa ko komo.
117 Alalayan mo ko emen ako malibri; ha ombayro ay pirmi kon mahonol
ya pawpanogò mo.

118 Kaganawan nin ahè anhomonol ha pawpanogò mo ay agmo antang-
gapen, boy hay pawplano lay panloloko ay ahè mangyari.
119 Kaganawan tawoy mala-et, para komo ay bilang bongat nin takà gintò
ya ayin alagà; kayà ampa-alaga-an koy pawpanogò mo.
120 Banà komo, hay tanam ko ay emen angkalimo; kayà an-igalang koy
pawpanogò mo.

Panhohomonol ha pawpanogò nin Pangino-on

121 Hay ginawà ko ay mahampat boy matoynong; kayà agmo ko dayi
pa-olayan ha ampipangapih kongko.
122 Ipangakò mo ya tambayan moy magsisirbi mo ya ayin kanayon no
alwan hiko; agmo dayi payagan ya mangahambog nin mangapih kongko.
123 Hay mata ko ay angkomeyep ana ha pangantì ko nin kalibriyan ya
impangakò mo.
124 Pangino-on, gomawà ka kongko ya magsisirbi mo nin kompormi ha
ingangalo moy ma-in panlalabi, boy itorò mo kongkoy an-ipanogò mo.
125 Hiko ay magsisirbi mo; biyan mo kon pangingintindi emen ko ma-
intindiyan ya pawpanogò mo.
126 Pangino-on, pana-on ana nin hika ay gomawà, ta hay tawtawo ay
agana anhomonol ha pawpanogò mo.
127 Hay an-ipanogò mo ay ampa-alaga-an ko nin igit ha gintò maski
taganas et gintò.
128 Kayà kaganawan panogò mo ay an-ibilang kon tamà; angka-inakit
ako ha malì ya pamamaraan.

Kahabekan nin honolen ya pawpanogò nin Pangino-on

129 Hay pawpanogò mo ay kapapa-ispanta; kayà anhonolen ko nin leseb
ha nakem ko.
130 Hay an-ipatnag moy Halità mo ay ampambin hawang kanakeman boy
pangingintindi ha tawoy kolang ha karonongan.
131 Ha pagkahabek ko ha an-ipanogò mo, hiko ay kowinta ampan-aboh.
132 Pakaraniyan mo ko boy ingalowan nin bilang ha anggaw-en mo ha
ampipanlabi komo.
133 Ha pamimiyay ko ay itoto mo ko nin kompormi ha impangakò mo,
boy agmo payagan nin hay kasalanan ay makapangyayari kongko.
134 Ilibri mo ko ha ampipangapih kongko emen ko mahonol ya paw-
panogò mo.
135 Dayi, hiko ya magsisirbi mo ay hawangan moy kanakeman, boy itorò
mo kongkoy pawpanogò mo.
136 Hay lowà ko ay kowinta ampan-agoh nin bilang ha hapà, ta hay
pawpanogò mo ay ahè angkahonol nin tawtawo.

Hay pawpanogò nin Pangino-on ay matoynong

137 Pangino-on, hika ay mahampat boy hay pawpanogò mo ay tamà.
138 Hay inggawà moy pawpanogò ay matoynong boy mapahimala-an.
139 Hiko ay pinomagal ha pangimalasakit ko komo, ta hay kawka-away
ko ay ahè hinomonol ha Halità mo.
140 Hay pawpangakò mo ay talagan peteg ta habayti ay napaptegan ana;
kayà hiko ya magsisirbi mo ay ampa-alaga-an ko bayti.
141 Maski ma-aypà ya kapapa-hal ko boy andodosta-en ako ay agko
angkaliwawan ya pawpanogò mo.
142 Hay kahampatan mo ay ayin angga boy hay pawpanogò mo ay peteg.

143 Ma-in nilomateng kongkoy kagolowan boy kagipitan, piro hay
pawpanogò mo ay nambin kaligawan kongko.
144 Hay pawpanogò mo ay ayin anggay kahampatan; biyan mo kon
pangingintindi emen mabiyay ako et.

Panalangin para ha kalibriyan

145 Leseb ya nakem kon ampakirawat komo; tobayen mo ko, Pangino-on,
ta honolen koy pawpanogò mo.
146 Ampakirawat ako komo; ilibri mo ko ta honolen koy pawpanogò mo.
147 Biha homilà ya allo ay ampibangon akon makirawat komo nin
tambay; hiko ay an-omasa ha pangakò mo.
148 Managayabi kon ahè angkatoloy emen ko mapi-aweng ya pawpan-
gakò mo.
149 Kompormi ha ingangalo mo ya ma-in panlalabi ay leng-en mo ko.
Bayowen moy biyay ko, Pangino-on, nin kompormi ha pawpanogò mo.
150 Hay tawtawoy ampagplano nin kala-etan kongko ay ampakarani ana
kongko; hila bayti ay ahè anhomonol ha pawpanogò mo.
151 Hika, Pangino-on ay marani kongko boy kaganawan an-ipanogò mo
ay peteg.
152 Hin hato ay natoto ko ha pawpanogò mo ya habaytoy pawpanogò mo
ay pinanatili mo nin ayin angga.

Pamakirawat para ha kalibriyan

153 Asikasowen moy kadya-dya-an ya andanasen ko boy ilibri mo ko, ta
agko angkaliwawan ya pawpanogò mo.
154 Dipinsawan mo ko boy ilibri; bayowen moy biyay ko nin kompormi
ha pangakò mo.
155 Hay mangala-et ay ampakarayò ha kalibriyan, ta agla anhonolen ya
pawpanogò mo.
156 Masyadoy pangingangalo mo, Pangino-on; bayowen moy biyay ko nin
kompormi ha pawpanogò mo.
157 Malakè ya ka-away koy ampamadya-dyà kongko, piro patoloy kon
anhonolen ya pawpanogò mo.
158 Anlomelè ako ha angkakit koy tawtawo ya alwan tapat komo, ta agla
anhonolen ya pawpanogò mo.
159 Biliwen mo, Pangino-on, no pangno ko ampa-alaga-an ya pawpanogò
mo; bayowen moy biyay ko nin kompormi ha ingangalo moy ma-in
panlalabi.
160 Kaganawan Halità mo ay peteg, boy kaganawan panogò mo ay
mahampat boy ayin anggawan.

Pa-alaga-an ya pawpanogò nin Pangino-on

161 Hay ampipamo-on ay ampamadya-dyà kongko maski ayin bara-nan,
piro hiko, hay pawpanogò mo ay an-igalang ko.
162 An-ikaliga koy pangakò mo nin bilang ha tawoy nakatompak nin
kayamanan.
163 Angka-inakitan ko boy angkasorawan ya kabongkokan, piro hay
pawpanogò mo ay ampa-alaga-an ko.
164 Ha lo-ob mihay allo ay pitoy bisis akon ampamori komo ha
kahampatan pawpanogò mo.
165 Hay ampipagpa-alagà ha pawpanogò mo ay talagan ma-in katinekan,
boy aghila matoksò para makapagkasalanan.

166 An-omasa ko ha pangilibri mo kongko, Pangino-on, boy anhonolen
koy an-ipanogò mo.
167 Anhonolen koy pawpanogò mo boy masyado kon ampa-alaga-an.
168 Anhomonol ako ha pawpanogò mo, boy tandà moy kaganawan nin
pamimiyay ko.

Panalangin emen tambayan

169 Dayi, leng-en moy dawat ko komo, Pangino-on, boy biyan mo kon
pangingintindi kompormi ha pawpangakò mo.
170 Dayi, hay andawaten ko ay leng-en mo, boy ilibri mo ko nin kompormi
ha pangakò mo.
171 Dayi ay pirmi kon mamori komo, ta an-itorò mo kongko ya
pawpanogò mo.
172 Dayi, hay kantawen ko ay tongkol ha halità mo, ta kaganawan panogò
mo ay mahampat.
173 Dayi, hika ay pirmin handà nin manambay kongko ta honolen koy
pawpanogò mo.
174 Angkahabekan koy pangilibri mo, Pangino-on, boy an-ikaliga koy
pawpanogò mo.
175 Pakalawigen mo dayi ya biyay ko emen kata mapori; dayi, hay
pawpanogò mo ay makatambay kongko.
176 Hiko ay bilang ha topa ya nitawon; tikapen mo ko ya magsisirbi mo,
ta agko anliwawan ya pawpanogò mo.

120

(Kanta ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Panalangin para ha kalibriyan

1 Hin anti ko ha kagipitan ay dinoma-ing ako ha Pangino-on boy nilengè
na ko.
2 Pangino-on, ilibri mo ko ha gawgawà nin mangabongkok boy maw-
manloloko.
3 Hikawoy mangabongkok, anyay gaw-en nin Diyos komoyo, boy anyay
iparosa na komoyo?
4 Hikawo ay parosawan nan pana-en nin matarem ya yawò, boy
parosawan na kawo ha pagka-amot ya pinabayay oling.
5 Hay pamakipa-iri ko komoyo ay bilang akon nakipa-iri ha tawtaga Misik
boy tawtaga Kidar ya tawtawoy katowà ya ogalì; kayà hiko ay ka-ingalo.
6 Sobray boyot nin pamakipa-iri ko ha tawtawoy angka-inakit ha
katinekan.
7 Hay labay ko ay katinekan, piro no anhalita-en ko konla ya tongkol ha
katinekan, hay anhalita-en la itaman ay tongkol ha kagolowan.

121

(Kanta ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

An-asiwa-en nin Pangino-on ya ampipampahimalà kona

1 Nanegteg ako ha bawbakil biha ko pinastang ya sarili ko nin ombayri:
Ayri mangibat ya tambay kongko?
2 Hay tambay kongko ay mangibat ha Pangino-on ya namalsa nin langit
boy lotà.
3 Agna payagan nin hika ay mapangno; hiya ya ampangasiwà komo boy
hiya ay ahè ampamitiglep.

4 Talagan hay ampangasiwà nin aw-inalalak ni Israyil ay ahè ampamit-
iglep o angkatoloy.
5 Pangino-on ya ampangasiwà komo; hiya ay anti ha dani mo para mangi-
atap komo.
6 Hay amot nin hilà allo ay ahè makapangno komo; ombayro simpri ha
hawang nin bowan no yabi.
7 Ha kaganawan kapiligrowan ay Pangino-on ya mangasiwà komo; hiya
ya mangasiwà nin biyay mo.
8 Pa-ibat hapa-eg boy anggan makakanoman, Pangino-on ya mangasiwà
komo maski ayri ka mako.

122

(Kanta ni Dabid ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Panalangin emen magkama-in katinekan ya siyodad nin Hirosalim

1 Hay towà ko hin ma-in naghalità kongko nin ombayri: “Mako tamo ha
bali nin Pangino-on.”
2 Hapa-eg ay anti kayi bayri nin ampireng ha polta nin siyodad nin
Hirosalim.
3 Hay Hirosalim ay ginawà nin ma-ayos ya siyodad, ta hay bawbali bayri
kateng aw-alal ya padir ay in-ayos nin pinikakabit.
4 Bayri anlomakat ya lawlipì ni Israyil nin mamori ha Pangino-on
kompormi ha impanogò na konla.
5 Anti simpri bayri ya panosgawan nin aw-arì ha tawtawoy
angkasakopan la. Habayti ya aw-arì ay ibat ha pamilya ni Dabid.
6 Emen magkama-in katinekan ya siyodad nin Hirosalim ay manalangin
kawo nin ombayri: “Dayi, hay ampipanlabi ha siyodad ya habayti ay
magkama-in ka-inomayan.
7 Dayi ay magkama-in katinekan ha lo-ob nin habayti ya siyodad, boy
dayi, hay ampa-iriyan nin ampipamo-on ay mag-in matinek.”
8 Alang-alang ha pawpatel ko boy ha aw-amigo, hay halita-en ko ha
siyodad nin Hirosalim ay ombayri: “Magkama-in katinekan.”
9 Alang-alang simpri ha bali nin Pangino-on tamon Diyos ay an-
ipanalangin koy ka-inomayan nin habayti.

123

(Kanta ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Panalangin emen ingalowan

1 Pangino-on, ampaninglà ako komo ha katatag-ayan ha kama-inan mo
ya ampamo-onan mo.
2 No pangno nin hay alilà ay pirmin handà ha pangantì na no anyay
imanda kona nin amo na ay ombayro itaman ya pangantì nawen anggan
ingalowan kayi nin Pangino-on ya Diyos nawen.
3 Ingalowan mo kayi, Pangino-on; ingalowan mo kayi ta hikayi ay
masyadon ampag-inakitan.
4 Naboyot kayinan ampagte-eh nin tawtotoyà nin tawtawoy ma-in kaya
ha biyay boy tawtawoy mangahambog ya ampipag-inakit konnawen.

124

(Kanta ni Dabid ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Pamomori ha Pangino-on nin banà ha kalibriyan ha kawka-away

1-3 Ma-arì nin ombayri ya halita-en nin aw-inalalak ni Israyil: no agtamo
kinampiyan nin Pangino-on hin kowinta dinawohong tamo nin kawka-
away tamoy masyadon ampipamayani ay kowinta in-amon la tamoy
angkabiyay;
4-5 boy hin kowinta na-alipoteh tamo nin malhay ya lanab ay nikalemeh
tamoyna rayi.
6 Poriyen tamoy Pangino-on ta agna tamo pina-olayan nin mapati nin
kawka-away tamo.
7 Hitamo ay bilang ha manokmanok ya naka-alih ha papandakep nin
mangangaho, ta hatoy kowinta papandakep ay nahirà; kayà libri tamoyna.
8 Hay tambay kontamo ay mangibat ha Pangino-on ya namalsa nin langit
boy lotà.

125

(Kanta ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Amprotiksyonan nin Pangino-on ya tawtawo na

1 Hay ampipampahimalà ha Pangino-on ay bilang ha Bakil nin Siyon ya
ahè ma-eyeg boy manatilin ayin angga.
2 No pangno ampambin protiksyon ha siyodad nin Hirosalim ya
bawbakil ya nakapalibot bayro ay ombayro itaman ya Pangino-on, ta anti
ya ha mamalibot nin tawtawo nay amprotiksyonan na nin ayin angga.
3 Hay mangala-et ay ahè mamo-on nin pirmiyan ha dogal nin tawtawoy
mangahampat, ta no pirmin hila ya mamo-on, hay tawtawoy mangaham-
pat ay maka manowad ha kala-etan la.
4 Pangino-on, gaw-an mon kahampatan ya ampipanggawà nin maham-
pat boy leseb ya nakem nin anhomonol komo.
5 Piro hay ampipamiyay nin alwan tamà ya pamamaraan ay ipakilamo
mon parosawan ha ampipanggawà kala-etan.
Dayi ay magkama-in katinekan ya aw-inalalak ni Israyil.

126

(Kanta ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Pasasalamat ha pangibira ha sarilin dogal

1 Hin imbira tamo nin Pangino-on ha dogal ya an-ingaten Siyon, habayto
ay nangyari nin bilang bongat ha taynep.
2 Hin habayto, hitamo ay nipangka-ili boy nipagkanta ha katowa-an.
Kayà hay tawtawo ha kanayon ya nawnasyon ay naghalità nin ombayri:
“Masyadon kapapa-ispantay bawbagay ya ginawà konla nin Pangino-on.”
3 Talagan masyadon kapapa-ispantay bawbagay ya ginawà kontamo nin
Pangino-on, boy habayto ay nakapatowà kontamo.
4 Pangino-on, biyan mo kayin oman nin ka-inomayan nin bilang ha
pama-oran mo emen magkalanom ya mangaklang ya hawhapà.
5 Hay ma-in kalele-an ya ampipananaman ay mipangalawah nin ma-in
kaligawan.
6 Hay ma-in kalele-an ya ampipantan nin bawbinì ya itanaman, lano
ha pagbira na, hiya ay ma-in kaligawan ya ampantan nin na-alawah nay
pawpintehan.

127

(Kanta ni Solomon ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Dapat ipahimalà ha Pangino-on ya kaganawan

1 Hay ampipanggawà bali, no aghila tambayan nin Pangino-on, hay anggaw-en la ay ayin kowinta. Ombayro simpri ha mihay siyodad; no ahè protiksyonan nin Pangino-on, hay ampipagbantay ya anti bayro ay ayin kowinta.
2 Maski ongnoy pagsikap mon magtrabaho ha panikap mon ikabiyay mo ay ayin et bongat no agmo ipahimalà ha Pangino-on. Pangino-on ya ampambin maganday pama-inawa ha tawtawoy anlabiyen na.
3 Hay aw-anak ay an-ipolalag nin Pangino-on; habayti ay bongan posò nin mita-ahawa ya nangibat kona.
4 Hay aw-anak nin mangalagò ya lawlalaki ay emen ha yawyawò ya oligtan nin mamakilaban.
5 Makalmà ya tawo ya hay pambiyanan nan yawò ay pono-ponò nin yawò, ta agya mapareng-ey no ma-ingkwintro nay kawka-away na ha polta nin siyodad.

128

(Kanta ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Hay anhomonol ha Pangino-on ay ampagkama-in kahampatan

1 Makalmà ya kaganawan tawoy anggomalang ha Pangino-on boy anhomonol ha an-ipanogò na.
2 Hika ay magkama-in nin ikabiyay ha pagtatarabaho mo; kayà lomiga ka boy magkama-in kan ka-inomayan.
3 Hay ahawa mo ya anti ha bali mo ay mag-in nin bilang ha mabongay obas, boy hay aw-anak mo ay bilang ha mangalagò ya kayoy olibo ya anti ha mamalibot nin lamisawan mo.
4 Ombayro ya kahampatan ya mangyari ha lalaki ya anggomalang ha Pangino-on.
5 Dayi, hay Pangino-on ya anti ha siyodad nin Siyon ay mambi komo nin kahampatan; boy dayi, habaytoy siyodad nin Siyon ya an-ingaten et Hirosalim ay makit moy ampag-inomay leleg mon angkabiyay.
6 Dayi ay lomawig ya biyay mo emen mo makit et ya aw-apò mo.
Dayi ay magkama-in katinekan ya aw-inalalak ni Israyil.

129

(Kanta ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Panalangin emen matalo ya kawka-away nin aw-inalalak ni Israyil

1-2 Dayi, hay halita-en nin aw-inalalak ni Israyil ay ombayri:
"Pa-ibat hin malagò ako ay masyado kon pinadya-dya-an nin kawka-away ko, piro agla ko napatalo.
3 Hay bokot ko ay kowinta naboyot lan hinogatan nin bilang nangararon paliyan.
4 Piro hay Pangino-on ay mahampat, ta inlibri na ko ha kowinta pangihe-el kongko nin mangala-et."
5 Dayi, kaganawan ampag-inakit ha dogal ya an-ingaten Siyon ay mipagbiran ampikareng-ey.
6 Dayi, hila ay matowad nin bilang ha dikot ya tinomobò ha bobongan; habayti ay angkayangoh maski ayin et ha pana-on.
7 Kayà ayin ampameteh nin mandipen nin habayti.

8 Ni miha ha ampikahagoy ya ampakakit nin habayti ay ayin ampaghalità
nin ombayri: “Dayi, hay kahampatan nin Pangino-on ay mipalako komoyo;
ha ngalan nin Pangino-on, hay kahampatan na ay mipalako komoyo.”

130

(Kanta ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Panalangin emen tambayan

1 Pangino-on, ha masyadoy kalele-an ya andanasen ko nin banà ha
kadya-dya-an ay andoma-ing ako komo.
2 Kayà, Pangino-on, leng-en moy an-ida-ing ko komoy tambay.
3 Pangino-on, no agmo liwawan ya kawkasalanan nawen ta pirmi mon
etpanan, ma-in warì konnawen nin makapaki-arap komo?
4 Piro ampatawaren mo kayi; kayà anggomalang kayi komo.
5 Angkahabek ako ha pangantì ko komo, Pangino-on, ta an-omasa ko ha
pangakò mo.
6 Ha pangantì ko ha Pangino-on ay mas et ha bantay ya panyabi ya
ampangantì nin homilà ya allo; talagan mas et ha bantay ya panyabi ya
ampangantì nin homilà ya allo.
7 Hikawoy aw-inalalak ni Israyil, omasa kawo ha Pangino-on ta hiya
ay ma-in ingangaloy ma-in panlalabi; boy hiya ay pirmin handà nin
mangilibri.
8 Hiyan mismo ya mangilibri nin aw-inalalak ni Israyil ha kaganawan
kasalanan la.

131

(Kanta ni Dabid ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Panalangin ya ma-in pagmamaka-aypà

1 Pangino-on, ayin akon nakem ya mapagmalhay boy alwa kon hambog
nin manegteg. Agko ampaki-emen ha mangaldeg ya labay totolen nin
bawbagay ya kawkapapa-ispanta ya agko angka-intindiyan.
2 Hiko ay ayin anan angkagolowan ta ma-in akoynan katinekan nin
bilang ha mayamò ya anak ya hiniyay ana ha pannonò; talagan bilang
akoyna ha mayamò ya anak ya hiniyay ana ha pannonò.
3 Hikawoy aw-inalalak ni Israyil, omasa kawo ha Pangino-on pa-ibat
hapa-eg anggan makakanoman.

132

(Kanta ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Panalangin emen matopad ya pawpangakò koni Arì Dabid

1 Pangino-on, panemtemen mo hi Dabid ha kaganawan kadya-dya-an ya
dinanas na.
2 Panemtemen mo no pangno ya naghompà nin nagpangakò ha Pinaka-
makapangyariyan ya pinahimala-an ni Hakob.
3 Hay hinalità ni Dabid ay ombayri: “Agko morong nin mirà ha ampa-
iriyan ko,
4 boy agko i-ipleng ya mata ko para matoloy
5 anggan agko ma-ihandà ya pa-iriyan nin Pinakamakapangyariyan ya
Pangino-on ya pinahimala-an ni Hakob.”
6 Hin anti kayi ha banowan Bitlihim ay nabalita-an nawen ya tongkol ha
ba-ol ya pinangitago-an nin kasondo-an nin Diyos, boy habayto ay nakit
nawen ha makayoy dogal ya an-ingaten Dyar.

7 Hay hinalità nawen ay ombayri: “Mako tamo ha ampa-iriyan nin Diyos
ta homamba tamo kona.”
8 Pangino-on, hika ay anti ha dogal ya pama-inawawan mo kateng ba-ol
mo ya ampangipatnag nin kapangyariyan mo.
9 Dayi, hay pawparì mo ay mapnò nin kahampatan mo, boy dayi,
kaganawan nag-in tawo mo ay mipagkanta nin ma-in kaligawan.
10 Nagpangakò ka koni Dabid ya magsisirbi mo; kayà, Pangino-on, agmo
ya dayi pakarayo-an ta hiya ya pinilì mon mag-in arì.
11 Hay Pangino-on ay naghompà nin nagpangakò koni Dabid, boy agna
bawi-en ya impangakò na. Hay impangakò na ay ombayri: “Ha sarili mon
aw-anak ya lawlalaki, hay miha konla ay ipahili ko komon miknò ha trono
mo.
12 No hay aw-anak moy lawlalaki ay homonol ha inggawà koy kasondo-
an, boy ha pawpanogò ya intorò ko konla, ha aw-anak la itaman ya
lawlalaki ay ma-in mag-in arì anggan makakanoman.”
13 Hay dogal ya an-ingaten Siyon ay pinilì nin Pangino-on boy labay nan
pa-iri bayro.
14 Kayà hinalità na ya ombayri: “Habayti ay pama-inawawan ko nin ayin
angga, boy labay kon pa-iri bayri.
15 Kaganawan nin panganga-ilangan bayri ay igwà ko boy hay manga-
irap ay pabhoyen kon pamamangan.
16 Hay pawparì bayri ay paholotan ko nin kowinta kalibriyan, boy hay
nipag-in tawtawo nin Diyos bayri ay magkanta nin ma-in kaligawan.
17 Bayri, hay miha ha aw-inalalak ni Dabid ay gaw-en ko nin makapang-
yariyan ya arì, boy hiko ya mangi-atap ha arì ya pinilì ko.
18 Hay kawka-away na ay pon-en kon kakareng-eyan, piro hiya ay biyan
kon kapalindawayan ha pamomo-on na.”

133

(Kanta ni Dabid ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Hay kahampatan nin mipapatel ha Pangino-on ya ma-in pamimimiha

1 Anyaynan kahampatan boy kagandawan nin makit ya mipapatel ha
Pangino-on ya ampilalamo ya ma-in pagmimiha!
2 Hay ka-alimbawa-an nin ombayroy pamilalamo ay bilang ha mabangoh
boy ma-alagà ya asitin olibo ya imbollog ha olo ni Aron ya ka-ona-onawan
nin pinakamatag-ay ya parì. Habayto ay nandawey ha balbah na palakon
kowilyo nin baro na.
3 Hay ka-alimbawa-an et nin ombayroy pamilalamo ay bilang simpri ha
deyang ha bakil nin Hirmon boy ha bawbakilbakil nin Siyon. Hay Pangino-
on ay nagpangakò nin igwà na bayro ha Siyon ya kahampatan na; hay
kahampatan ya impangakò nan igwà na ay biyay ya ayin anggawan.

134

(Kanta ya angkantawen mintras ampako ha bali nin Diyos)

Dapat mamori ha Pangino-on

1 Poriyen moyoy Pangino-on, hikawoy kaganawan nin magsisirbi na ya
pinilì nin magsirbi ha bali na no yabi.
2 Ha lo-ob nin bali na, no ampanalangin kawo ay itag-ay moyoy gamet
moyo ha pamomori moyo ha Pangino-on.
3 Dayi, hay Pangino-on ya anti ha Siyon ay mambi komoyon kahampatan.
Hiya ya namalsa nin langit boy lotà.

135

Kantan pamomori

1 Poriyen moyoy Pangino-on.
Poriyen moyoy ngalan na; poriyen moyo ya, hikawoy mawmagsisirbi
nin Pangino-on
2 ya ampipagsirbi ha bali nin Pangino-on boy ha kolob bali na ya ayin
kanayon no alwan Diyos tamo.
3 Poriyen moyoy Pangino-on ta hay Pangino-on ay mahampat. Magkanta
kawo ha pamomori moyo nin ngalan na, ta hiya ay maba-it.
4 Hi Hakob ya an-ingaten et Israyil, hay aw-inalalak na ay pinilì nin
Pangino-on nin mag-in ikon na.
5 Tandà ko ya hay Pangino-on ay makapangyariyan; talagan makapang-
yariyan ya Pangino-on tamo nin igit ha kaganawan andiyosen.
6 Ginawà nin Pangino-on ya kaganawan makapakonsowilo kona ha
langit boy ha lotà, ha dagat kateng ha kalale-lale-an nin dagat.
7 Hiya ya ampangipatag-ay nin lawleem ya ampangibat bayri ha babon
lotà; hiya simpri ya ampambin oran ya ma-in kalamoy kilat; boy hiya ya
ampambin angin ya ampangibat ha pangitiponan na.
8 Kaganawan ponganay nin tawtaga Ihipto ay pinati nin Pangino-on;
ombayro simpri ha aw-onan anak nin aw-ayop la.
9 Bayro simpri ha nasyon Ihipto ay nanggawà yan pawpapag-ispantawan
ya pinamarosa na koni Arì Para-on kateng ha kaganawan tawowan na.
10 Malakè ya nasyon ya hinirà nin Pangino-on, boy pinatipati nay aw-arì
ya makapangyariyan
11 ya bilang koni Sihon ya arì nin Aw-amoriyo, koni Og ya arì nin Basan,
boy kaganawan arì nin Kana-an.
12 Hay dawdogal nin habaytoy pinatipati na ay inggawà nan pag-ikon
nin tawtawo nay Aw-israylita.
13 Hika, Pangino-on ay Diyos ya ahè ampangoman; kaganawan homonoy
lipì ay mamanemtem komo.
14 Dipinsawan nin Pangino-on ya tawtawo na, boy biyan nan ingangalo
na ya mawmagsisirbi na.
15 Hay alwan peteg diyos ya andiyosen nin nawnasyon ay yarì ha pilak
boy gintò ya ginawà nin tawo.
16 Habayti ay ma-in bebey piro ahè makapaghalità; ma-in mata piro ahè
makakit;
17 ma-in tolih piro ahè makalengè, boy ahè ampanginanawa.
18 Hay nipanggawà nin habayti ay mag-in nin bilang ombayri; ombayro
simpri ha ampipampahimalà bayri.
19 Hikawoy aw-inalalak ni Israyil, poriyen moyoy Pangino-on; kateng
hikawoy pawparì ya aw-inalalak ni Aron ay mamori ha Pangino-on.
20 Poriyen moyoy Pangino-on, hikawoy pawparì ya aw-inalalak ni Libi;
hikawoy ampipanggomalang ha Pangino-on, poriyen moyo ya.
21 Poriyen moyoy Pangino-on ya anti ha Siyon ha siyodad nin Hirosalim
ya kama-inan na.
Poriyen moyoy Pangino-on.

136

Kantan pasasalamat

1 Pasalamatan moyoy Pangino-on ta hiya ay mahampat; hay panlalabi
na ay ayin angga.
2 Pasalamatan moyoy Diyos ya Pinakamakapangyariyan ha kaganawan
andiyosen, ta hay panlalabi na ay ayin angga.
3 Pasalamatan moyoy Pangino-on ya Pinakamakapangyariyan ha ka-
ganawan ampangino-onen, ta hay panlalabi na ay ayin angga.

4 Hiyan bongat ya ampanggawà nin masyadoy pawpapag-ispantawan;
hay panlalabi na ay ayin angga.
5 Ha karonongan na ay napalsa nay langit; hay panlalabi na ay ayin
angga.
6 Pinalwah nay lotà ha babo nin lanom; hay panlalabi na ay ayin angga.
7 Hiya ya nanggawà nin allo boy bowan; hay panlalabi na ay ayin angga.
8 Ginawà nay allo ya mambin hawang no allo; hay panlalabi na ay ayin
angga.
9 Hay bowan boy bawbito-en ay ginawà nan mambin hawang no yabi;
hay panlalabi na ay ayin angga.
10 Hay pawponganay nin tawtaga Ihipto ay pinatipati na; hay panlalabi
na ay ayin angga.
11 Hay Aw-israylita ay inalih na ha nasyon Ihipto; hay panlalabi na ay
ayin angga.
12 Ha pangi-alih na konla ay ginamit nay kakhawan nin kapangyariyan
na; hay panlalabi na ay ayin angga.
13 Hay lanom nin dagat ya an-ingaten Ma-orit ay pinihiyay na; hay
panlalabi na ay ayin angga.
14 Hay Aw-israylita ay bayro na pinaraan ha pinihiyay nay lanom nin
dagat; hay panlalabi na ay ayin angga.
15 Piro hi Arì Para-on kateng hawhondalò na ay nilemeh na bayro ha
dagat ya an-ingaten Ma-orit; hay panlalabi na ay ayin angga.

16 Pasalamatan ya Pangino-on ta hiya ay nangona ha tawtawo na ha
powiray dogal anggan nog-alih hila bayro; hay panlalabi na ay ayin angga.
17 Hay aw-arì ya makapangyariyan ay pinatipati na; hay panlalabi na ay
ayin angga.
18 Hiya simpri ya namatipati nin bawbantog ya aw-arì; hay panlalabi na
ay ayin angga.
19 Hi Sihon ya arì nin Aw-amoriyo ay pinati na; hay panlalabi na ay ayin
angga.
20 Pinati na simpri hi Og ya arì nin Basan; hay panlalabi na ay ayin angga.
21 Hay dawdogal nin hatoy pinatipati na ay inggawà na ha tawtawo na;
hay panlalabi na ay ayin angga.
22 Talagan habaytoy dawdogal ay inggawà na ha tawtawo na ya aw-
inalalak ni Israyil ya magsisirbi na; hay panlalabi na ay ayin angga.

23 Hin ayin kayin magawà banà ha kakapeyan nawen ay agna kayi pina-
olayan; hay panlalabi na ay ayin angga.
24 Hitamo ay inlibri na ha kawka-away tamo; hay panlalabi na ay ayin
angga.
25 Hiya ay ampambin pamamangan ha kaganawan pinalsa na; hay
panlalabi na ay ayin angga.
26 Pasalamatan ya Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na, ta hay
panlalabi na ay ayin angga.

137

Kalele-an nin Aw-israylita ya anti ha alwa lan sarilin dogal

1 Hin anti kayi ha nasyon Babilonya ay niknò kayin nanangih ha danin
balah hin napanemteman nawen ya siyodad nin Siyon ya sarili nawen
dogal.
2 Hay aw-alpa nawen ay inhab-it nawen ha hawhanga nin kawkayo
bayro.
3 Hay nipandakep konnawen ay ampamakanta konnawen; hay an-
ipakanta konnawen nin habayti ya ampipamadya-dyà konnawen ay
maligay kanta, ya wanla, “Kantawan moyo kayi nin tongkol ha Siyon.”
4 Para konnawen ay ma-irap kayin magkanta nin kantan Pangino-on, ta
anti kayi ha alwa nawen sarilin dogal.
5 Dayi ay agkoyna ma-oman nin togtogen ya alpa ko no hay siyodad nin
Hirosalim ay maliwawan ko.
6 Dayi ay agkoyna makapagkantan oman no agko panemtemen ya
Hirosalim ya ampakab-i kongko nin masyadoy kaligawan.
7 Panemtemen mo, Pangino-on, ya ginawà nin tawtaga Idom hin sinakop
nin tawtaga Babilonya ya siyodad nin Hirosalim. Hay hinalità nin tawtaga
Idom ay ombayri: “Obohen hira-en ya siyodad nin Hirosalim kateng
pawpondasyon.”
8 Kompormi ha holà komoyon tawtaga Babilonya, hay nasyon moyo
ay talagan hira-en; maliga ya tawoy mamaweh komoyo ha ginawà moyo
konnawen,
9 ta hay kawkolaw moyo ay itapon na ha bawbato.

138

(Kanta ni Dabid)

Panalangin ya ma-in pasasalamat

1 Matibolos ya nakem kon ampagpasalamat komo, Pangino-on.
Hikan bongat ya kantawan ko boy poriyen.
2 Ha panhomamba ko komo ay manyokò akon omarap ha bali mo, boy
poriyen koy ngalan mo banà ha ingangalo moy ma-in panlalabi boy ha
katapatan mo. Anggaw-en ko bayti ta impakit mo ya hay ngalan mo boy
halità mo ay igit ha kaganawan bagay.
3 Hin dinoma-ing ako komo ay tinobay mo ko; pinakhaw moy nakem ko
ha pambi mo kongkon kakhawan.
4 Pangino-on, kaganawan arì ha babon lotà ay mamori komo ta nalengè
lay pawpangakò mo.
5 Magkanta hila nin tongkol ha ginawà nin Pangino-on, ta hay kagan-
dawan nin Pangino-on ay ahè makwan ihipen.
6 Maski ahè mapantayan ya Pangino-on ay an-asikasowen nay manga-
aypà ya nakem. Hay mangahambog ay ahè makapagtagò kona maski
marayò hila kona.
7 Maski anti ko ha kagolowan ay an-i-atap mo ko; anha-aren moy pahang
kongko nin kawka-away ko, boy kapangyariyan mo ya ampangilibri
kongko.
8 Toparen nin Pangino-on ya impangakò na kongko; hay ingangalo mo,
Pangino-on, ya ma-in panlalabi ay ayin angga. Agmo pa-olayan nin ahè
yari-en ya gawgawà moy inompisawan mo.

139

(Kanta ni Dabid)

Hay Diyos ay anti ha kaganawan dogal boy tandà nay kaganawan

1 Pangino-on, sinorì mo ko; kayà tandà moy nakem ko.
2 Tandà moy kaganawan anggaw-en ko; maski marayò ka ay tandà moy
an-ihipen ko.
3 Ampagtrabaho ko man o ampa-inawa ay angkakit mo ko; kayà tandà
moy kaganawan anggaw-en ko boy anlakwen ko.
4 Pangino-on, maski agko et antotolen ya hahalita-en ko ay da-an moynan
tandà ya halita-en ko.
5 Ha mamalibot ko, hika ay anti bayro, boy amprotiksyonan mo ko nin
kapangyariyan mo.
6 Agko makwan ihipen boy intindiyen ya tinandà mo.
7 Ma-in ako warì malako ya ayin ka bayro ya hika ay Ispirito ya anti ha
maski ayri?
8 No mako ko ha katatag-ayan, hika ay anti bayro; no ha dogal itaman
nin nikati ya lakwen ko ay anti ka simpri bayro.
9 No warì ta makalpad ako ta lompad ako ha kababaytanan, o pa-iri ha
pinakamarayò ya dogal ha babà,
10 hika ay anti bayron mangitoto kongko boy manambay kongko.
11 No mapaki-ilgowan ko man ya karegleman nin mangitagò kongko, o
kahawangan ha mamalibot ko nin mag-in yabi,
12 hay karegleman ay alwan mareglem komo ta hay yabi, para komo ay
emen kahawang allo. Karegleman boy kahawangan ay parihon mahawang
komo.
13 Kaganawan parti nin nawini ko kateng pawparti ha bandan lalè ay
hika ya nanggawà; hiko ay bino-ò mon hinolma ha tiyan nin nanay ko.
14 Amporiyen kata, ta nararapat kan igalang ha kapapa-ispantay pang-
gawà mo kongko ya agko makwan ihipen. Habayti ay ampinto-owen ko
maski agko angka-intindiyan.
15 Hin sikriton angkabo-ò ya kabwatan nin nawini ko ya bilang ha
bawbot-o ko ha tiyan nin nanay ko, habayti ay alwan polinged komo.
16 Biha ko in-anak ay nakit mo koyna, boy kaganawan allo ha biyay ko
ay nakalista ha libro mo maski habayti ay ahè et nag-ompisa.
17 Diyos ko, hay pangihip mo kongko ay ampa-alaga-an ko. Alwaynan
a-amò ya pangingihip mo kongko.
18 No bilangen ko bayti ay malakè et ha kapati-an. No ampaka-imata ko
ha pangangatoloy ko ay anti ko et komo.
19 Diyos ko, dayi, hay mangala-et ya tawo ay patyen mo. Hikawoy
mawmapamati, alihan moyo ko.
20 Pangino-on, hila ay ampipaghalità nin mangala-et ya bawbagay
ya tongkol komo, boy habayti ya kawka-away mo, hay ngalan mo ay
anggamiten la ha ayin kaparararakan.
21 Pangino-on, hay ampipag-inakit komo ay angka-inakitan ko; ombayro
simpri ha ampipangkomontra komo.
22 Ha ka-inakitan ko konla ay an-ibilang ko hila nin ka-away.
23 Sori-en mo ko, Diyos ko, emen mo matanda-an ya nakem ko boy pag-
i-ihip ko.
24 Helken mo no alwa kon tapat komo, boy itoto mo ko ha daan ya palako
ha biyay ya ayin anggawan.

140

(Kanta ni Dabid)

Panalangin emen protiksyonan ha mangala-et

1 Pangino-on, ilibri mo ko ha tawtawoy mangala-et, boy i-atap mo ko ha
tawtawoy mangabagsit,
2 ta hay amplanowen la ay kala-etan, boy hay labay lan pirmi ay away.
3 Hay hawhalità la ay kowinta dità nin otan ya ampakamati.
4 I-atap mo ko, Pangino-on, ha kapangyariyan nin mangala-et boy ha
tawtawoy mangabagsit ya labay manirà nin pawplano ko.
5 Hay tawtawoy mangahambog ya labay mandakep kongko ay
nangikatkat nin bateng ha pagdanan ko.
6 Hinalità ko ha Pangino-on, ya wangko, “Hika ya Diyos ko.” Leng-en
mo, Pangino-on, ya an-ida-ing ko komoy tambay.
7 Pangino-on kon Diyos ya ma-in kapangyariyan mangilibri kongko, hika
ya nambin protiksyon kongko ha pamakilaban ko.
8 Pangino-on, agmo igwà ha mangala-et ya anhangaren la, boy agmo
payagan nin mangyari ya pawplano la emen aghila makapaghambog.
9 Dayi ay agmo payagan nin mapatalo ko nin kawka-away ko; hay
pawplano la ya kontra kongko ay konla dayi mipabira.
10 Dayi, hay iparosa konla ay bilang hilan angkatatawan nin bayan oling
boy emen hilan intapon ha apoy, o ha malalè ya lobot ya aghilayna maka-
alawah.
11 Dayi, hay tawtawoy mapanirà nin kapara ay ahè omasinso; dayi, hay
tawtawoy mangabagsit ay latngan nin kadisgrasyawan.
12 Tandà ko, Pangino-on, ya andipinsawan moy karapatan nin aw-apih
boy ampipanga-ilangan.
13 Hay tawtawoy mangahampat ay mamori komo boy hila ay makalamo
mo.

141

(Kanta ni Dabid)

Panalangin emen protiksyonan

1 Pangino-on, andoma-ing ako komo nin tampol mo kon tambayan. Leng-
en moy an-ipakirawat ko komo.
2 Dayi, hay panalangin ko ay ibilang mo nin emen ha kamanyang, boy
hay pangitag-ay ko nin gamet ko ha panalangin ko ay ibilang mo nin emen
ha an-idolog ha altar no miralemdem.
3 Pangino-on, pendanan mo ko ha paghahalità ko.
4 Dayi ay agmo payagan nin hiko ay magkama-in kalabayan nin
manggawà mala-et, boy makilamo ha mangala-et ha panggawà nin kala-
etan; dayi, agmo ko payagan nin maki-emen ha anggaw-en lay an-
ikakonswilo la.
5 Dayi, hay mamarosa o mana-ad kongko ay tawoy mahampat, ta hay
gaw-en na kongko ay ikahampat ko nin bilang ha asiti ya imbollog ha olo
ko ya agko tinanggi-an.
Hay panalangin ko ay kontra ha gawgawà nin mawmapanggawà kala-
etan.
6 No hay ampipamo-on konla ay mikatalo ay ma-intindiyan ana nin
tawtawo ya hay hinalità ko ay talagan peteg.
7 Hay bawbot-o la ha dogal nin nikati ay nikakatak nin bilang ha binihbih
ya kawkayo.

8 Piro hiko, Pangino-on ay ahè tonggen ha pamahimalà komo. Kayà
protiksyonan mo ko, boy agmo payagan nin mapatalo ko nin kamatyan.
9 I-atap mo ko ha papandakep kongko ya ginawà nin tawtawoy
mapanggawà kala-etan.
10 Dayi, hilan mismo ya mangala-et ya mahagep nin habayti ya
papandakep ya ginawà lan para kongko; hiko balè ay ahè mapangno nin
magdaan bayro.

142

(Kanta ni Dabid ya pakapowotan aral hin nagtagò ya ha kowiba)

Panalangin emen tambayan ha kagolowan

1 Hiko ay andoma-ing ha Pangino-on; ha pandoma-ing ko kona nin
tambay ay an-ipakakhaw koy bosis ko.
2 Hay angkagolowan nakem ko ay an-ipakarani ko konan an-ida-ing.
3 Hin ayin akoynan magawà ay tandà na ya ampangyari kongko. Ha
papagdanan ko ay ma-in ingkanà ya papandakep kongkoy nakatagò.
4 Namatag ako ha mamalibot ko ta ampamiliw ako nin ma-arì makatam-
bay kongko, piro ayin akon nakit. Ayin makab-in protiksyon kongko boy
ayin mangimalasakit kongko.
5 Pangino-on, andoma-ing ako komo nin tambay. Hikan bongat ya
protiksyon ko, boy hika ya kaganawan ha biyay ko bayri ha babon lotà.
6 Leng-en moy an-ida-ing ko komoy tambay, ta masyado kon angkadisko-
rahi. Ilibri mo ko ha kawka-away ko ya mas makhaw kongko.
7 Alihen mo bayti ya andanasen ko ya gawà nin kawka-away ko ya
kowinta nangipiriso kongko emen kata poriyen. Ha ombayro, hay man-
gahampat ya tawtawo ay mipampakarani kongko banà ha kahampatan
mo kongko.

143

(Kanta ni Dabid)

Panalangin emen ilibri

1 Pangino-on, leng-en moy panalangin ko ya an-ida-ing ko komo. Ha
katapatan mo boy kahampatan mo ay tobayen mo ko.
2 Hiko ya magsisirbi mo ay agmo pakahigpitan, ta ha tegteg mo ay ayin
tawoy mahampat.
3 Hay ka-away ko ay namadya-dyà kongko boy tinalo na ko. Inggawà na
ko ha kowinta mareglem nin bilang ha tawoy naboyot anan nati.
4 Kayà angka-alihan akoynan pag-asa boy angkomapey anay nakem ko.
5 Angkapanemteman koy nakalabah ya aw-allo boy angkahole-lè koy
kaganawan ginawà mo.
6 Ha panalangin ko komo ay an-itag-ay koy gamet ko; no pangno
ampanga-ilangan nin oran ya lotà ya naklang ay ombayro ya pagkahabek
ko komo.
7 Pangino-on, tampol mo kon tobayen ta angka-alihan akoynan pag-asa.
Agmo ko pakarayo-an emen agko matowad nin bilang ombayro ha nikati
ana.
8 Ampahimalà ako komo; kayà mahambak et ay ipatanam moyna kongko
ya ingangalo moy ma-in panlalabi. Itoto mo ko ha kahampatan mo ta an-
ipahimalà ko komo ya sarili ko.
9 Pangino-on, ilibri mo ko ha kawka-away ko, ta hay sarili ko ay an-ipa-
olay ko komo.

10 Itorò mo ko nin gaw-en ya kalabayan mo ta hika ya Diyos ko. Dayi,
hay Ispirito mo ya mahampat ay mangigiya kongko ha kahampatan.
11 Ilibri mo ko, Pangino-on, nin kompormi ha impangakò mo. Ha
kahampatan mo ay alihen moy ampakagolo kongko.
12 Ha ingangalo mo kongko ya ma-in panlalabi, hay kawka-away ko
kateng ampipamadya-dyà kongko ay apo-en mo ta hiko ay magsisirbi mo.

144

(Kanta ni Dabid)

Panalangin emen ilibri boy emen magkama-in ka-inomayan

1 Poriyen ya Pangino-on ya kowinta malhay ya bato ya ampambin
protiksyon kongko. Hiko ay ansanayen na emen mag-in handà ha
pamakilaban.
2 Hiya ya Diyos ko ya ma-in ingangaloy ma-in panlalabi boy ampambin
protiksyon kongko; hiya ya dipinsa ko boy ampangilibri kongko. Hiya
simpri ya pinagkahalanggà ko ya ampahimala-an kon mangi-atap kongko,
boy hay tawtawo ay an-ipasakop na kongko.
3 Pangino-on, anya ya tawo ta an-asikasowen mo boy ampa-alaga-an ya
hiya ay tawon bongat?
4 Hay tawo ay bilang bongat inanawa, boy bilang ha anino ya angkal-
abah.
5 Pangino-on, hay langit ay lo-atan mo ta mag-aypà ka; aptohen moy
bawbakil emen man-ahok.
6 Mamakilat ka ta pikakataken moy kawka-away mo; pana-en mo hila
emen hila mipampowayo.
7 Pa-ibat ha katatag-ayan ay dowangen mo kon ilibri ha lanom ya malalè;
ilibri mo ko simpri ha kapangyariyan nin dawdayowan
8 ya ahè ampipaghalità kaptegan, ta maski ampipaghompà hila, hay
anhalita-en la ay poro kabongkokan.
9 Diyos ko, kantawan kata nin kinomposo ya bayoy kanta; ha pagkanta
ko ay kompanyawan kon alpa.
10 Anggaw-en ko bayti ta hika ya ampambin pananalo ha aw-arì, boy
ampangilibri kongko ya magsisirbi mo ya ayin kanayon no alwan hi Dabid.
11 Ilibri mo kon hagepen ha kapangyariyan nin dawdayowan ya ahè
ampipaghalità kaptegan, ta maski ampipaghompà hila, hay anhalita-en la
ay kabongkokan.
12 Dayi, hay aw-anak nawen ya lawlalaki ya mangalagò ay mag-in
nin bilang ha tawtanaman ya malambot ha pantotomobò, boy dayi, hay
aw-anak nawen ya bawbabayi ya mangalagò ay mag-in nin bilang ha
pampatibay ya ma-in aw-adorno ya igwà ha dawdoyo nin palasyo.
13 Dayi, hay kawkamalig nawen ay mapnò nin kaganawan klasin
pamamangan, boy dayi, hay tawtopa nawen ya anti ha pawpaliyan ay
mipanganak emen lomakè boy libolibo ya mipahan.
14 Dayi, hay bawbakà nawen ay ahè mikakwan boy ahè mikatak. Dayi,
ha dawdaan nawen ay ayin malengè ya maski anyay klasin palatanda-an
nin alwan maganday pangyayari.
15 Makalmà ya tawtawoy ombayri ya kapapa-hal; makalmà ya tawtawo
ya hay Diyos la ay Pangino-on.

145

(Kanta ni Dabid)

Pamomori ha Pangino-on ha kahampatan na

1 Ibabalità ko ya karangalan mo, Diyos ko ya Arì; hay ngalan mo ay
poriyen ko nin ayin angga.
2 Allo-allo katan poriyen, boy ayin anggay pamomori ko ha ngalan mo.
3 Marangal ya Pangino-on boy hiya ay nararapat poriyen; hay karangalan
na ay ahè makwan ihipen.
4 Hika ay poriyen nin nika-onay lahì ha homonoy lahì nin banà ha
gawgawà mo; ibabalità lay gawgawà moy makapangyariyan.
5 Hole-le-en koy karangalan mo boy kagandawan nin kahawangan mo
kateng kawkapapa-ispantay gawgawà mo.
6 Hay tawtawo ay mangibabalità nin tongkol ha kapangyariyan nin
kawkapapa-ispantay gawgawà mo; hiko itaman ay mangibabalità ha
kaganawan tawo nin tongkol ha karangalan mo.
7 Hila ay mangibabalità boy magkanta nin tongkol ha masyadoy kaba-
itan mo boy kahampatan mo.
8 Hay Pangino-on ay malabi boy ma-ingangalowen; hiya ay alwan
mapapahangen boy ponò yan ingangaloy ma-in panlalabi.
9 Mahampat ya Pangino-on ha kaganawan, boy an-ingalowan nay
kaganawan pinalsa na.
10 Kaganawan pinalsa mo, Pangino-on ay mamori komo; kateng nag-in
tawtawo mo ay mamori simpri komo.
11 Hay nag-in tawtawo mo ay maghalità nin tongkol ha kagandawan nin
pamomo-on mo boy tongkol ha kapangyariyan mo
12 emen kaganawan tawo ay makatandà nin tongkol ha gawgawà moy
makapangyariyan, boy tongkol ha pamomo-on mo ya ma-in kagandawan
boy kahawangan.
13 Hay pamomo-on mo ay ayin angga boy hika ay mag-arì anggan
makakanoman.
Hay Pangino-on ay tapat ha kaganawan pangakò na boy malabi ya ha
kaganawan pinalsa na.
14 Kaganawan nin ma-in kakapeyan ay ampakhawen na boy kaganawan
nin ma-in problima ay antambayan na.
15 Kona an-omasa ya kaganawan pinalsa na, boy hiya ya ampambi nin
pamamangan la ha oras nin panganga-ilangan la.
16 Hila ay ambiyan na nin tamà ha panganga-ilangan la; kayà angka-
pasasà hila.
17 Hay Pangino-on ay mahampat boy ma-ingangalowen ha kaganawan
pinalsa na.
18 Hiya ay marani ha kaganawan ampangingat kona nin leseb ha nakem.
19 An-igwà nay pawpanganga-ilangan nin ampipanggomalang kona;
anleng-en nay dawda-ing la boy an-ilibri na hila.
20 An-i-atap nay kaganawan ampanlabi kona, piro hay mangala-et ay an-
apo-en na.
21 Hiko ay mamori ha Pangino-on. Kaganawan pinalsa na, anggan
makakanoman ay mamori dayi ha ngalan nay ayin kapintasan.

146

Poriyen ya Pangino-on ya mapangilibri

1 Poriyen moyoy Pangino-on.
Poriyen koy Pangino-on.

2 Leleg kon angkabiyay ay mamori ko ha Pangino-on. Hiya ya Diyos ko
ay kantawan kon pamomori anggan ma-in akon biyay.
3 Agkawo pahimalà ha ampipamo-on, o ha hinoman ya ahè makapilibri
komoyo.
4 Pangati la, hay nawini la ay morong mag-in lotà; ha allon habayto, hay
pawplano la ay ma-anggawan ana.
5 Makalmà ya tawoy antambayan nin Diyos ya pinahimala-an nin aw-
inalalak ni Hakob; makalmà ya ta an-omasa ya ha Pangino-on ya Diyos
na.
6 Habayti ya Diyos ya namalsa nin langit, lotà, dagat, boy kaganawan nin
anti bayro, boy hiya ya Pangino-on ya tapat ha pawpangakò na.
7 Kahampatan ya an-ihosga na ha ampika-apih boy ambiyan nan
pamamangan ya ampikabitil.
Hay Pangino-on ay ampamalayà nin pawpiriso.
8 Hay bawbowag ay ampakahampaten na emen makakit, antambayan
nay mangama-in problima, boy anlabiyen nay mangahampat ya tawtawo.
9 Amprotiksyonan nay dawdayowan, antambayan nay aw-olila boy
bawbawoy babayi, boy anhira-en nay pawplano nin mangala-et.
10 Hay Pangino-on ay ayin anggay pamomo-on. Hiya ya Diyos ya
ampamo-on ha tawtawo na ha dogal ya an-ingaten Siyon boy ha mipan-
homono ya lawlahì.
Poriyen moyoy Pangino-on.

147

Pamomori ha Diyos ya pinakamakapangyariyan

1 Poriyen moyoy Pangino-on.
Hay mahampat nin gaw-en ay magkantan pamomori ha Diyos tamo;
tamà boy nararapat nin mamori kona.
2 An-ibangon oman nin Pangino-on ya siyodad nin Hirosalim, boy hay
aw-inalalak ni Israyil ya nipalako ha kanayon ya dogal ay an-ibira nan
pititiponen bayro.
3 Anhahaliwawen nay ma-in kalele-an boy ampakahampaten nay ma-in
dipirinsya.
4 Tandà nay kalak-an nin bito-en boy tandà nay ingat ha balang miha.
5 Marangal ya Pangino-on tamo boy masyadoy kapangyariyan na; hay
pangingintindi na ay ahè mahokat.
6 Hay aw-apih ay an-itag-ay nin Pangino-on ya pagkatawo, piro hay
pagkatawo nin mangala-et ay an-i-aypà na.
7 Magkanta kawo nin pasasalamat ha Pangino-on; kompanyawan moyon
alpa ya kanta moyoy pamomori ha Diyos.
8 Hay langit ay andatakan nan leem ya ampambin oran ha lotà ya
ampakapalambot nin dawdikot ha bawbakilbakil.
9 Hiyay ampambin pamamangan nin aw-ayop boy ha aw-a-akayen ya
mamasiyapsiyap.
10 Ahè ampangonsowilo ya Pangino-on ha kakhawan nin kabayo o ha
katapangan nin hondalò.
11 Hay ampangonsowilowan na ay tawtawoy anggomalang kona boy an-
omasa ha ingangalo nay ma-in panlalabi.
12 Poriyen moyoy Pangino-on ya Diyos moyo, hikawo ya tawtaga Siyon
ya sakop nin siyodad nin Hirosalim,

13 ta hiya ya ampamatibay nin hawharà nin pawpoltan siyodad moyo,
boy hiya ya ampambin kahampatan ha tawtawo nin habaytoy siyodad.
14 Hiya simpri ya ampambin katinekan komoyo angga ha pawpi-
anggawan nin dogal moyo, boy ampabhoyen na kawo nin maganday klasin
pamamangan.
15 No ampagmanda ya Pangino-on, hay mawmanda na ay tampol ampi-
abot bayri ha babon lotà.
16 Ampama-oran ya nin yilo ya wamo no kawkapa boy hay pinoy yilo ay
an-ikakatak nan emen ha gabok. Habayto ay antomyà banà ha kalay-epan.
17 Ampangikakatak ya simpri nin yilo ya emen kalarikid ya ampangibat
ha tag-ay. Habayto ay masyadoy kalay-epan; kayà ayin makatagal.
18 Immanda simpri nin Pangino-on ya mangatotonaw bayto. Hapa-eg,
nama-angin ya; kayà hay lawlanom ay nandanoh.
19 Hay hawhalità nin Pangino-on kateng kawkapanogo-an na ay impat-
nag na ha aw-inalalak ni Hakob ya ayin kanayon no alwan hi Israyil.
20 Habayti ya ginawà konla nin Diyos ay agna ginawà ha kanayon ya
nasyon, banà ta agla tandà ya kawkapanogo-an na.
Poriyen moyoy Pangino-on.

148

Pananagyat ha kaganawan nin mamori ha Pangino-on

1 Poriyen moyoy Pangino-on.
Hay anti ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay mamori ha Pangino-
on; hikawo ya anti bayro ha pinakamatag-ay ya dogal ay mamori kona.
2 Poriyen moyoy Pangino-on, hikawoy kaganawan anghil na kateng aw-
anghil ya hawhondalò na.
3 Hay allo boy bowan ay mamori ha Pangino-on; ombayro simpri ha
bawbito-en ya ampipanhomilà.
4 Hay pinakamatag-ay ya langit boy lawlanom ha tag-ay nin langit ay
mamori kona.
5 Dayi, kaganawan nin habayti ay mamori ha Pangino-on, ta ha manda
nan bongat, kaganawan nin habayti ay napalsa.
6 Habayti ya bawbagay ay ingkolokar nan mahampat ha pirmaminti ya
dogal, boy habayti ay ahè ma-arì nin homombalang kona.
7 Kaganawan nin anti ha lotà ay mamori ha Pangino-on; ombayro simpri
ha mangalhay ya ikan kateng kaganawan nin anti ha kalale-lale-an dagat.
8 Kilat man boy yiloy emen kalarikid, boy yiloy wamo no kawkapa, boy
leem ay mamori kona, kateng makhaw ya angin ya anhomonol kona ay
mamori simpri kona.
9 Hay bawbakil boy kaganawan bakilbakil kateng kawkayo ya ampa-
monga boy kawkayoy an-ingaten sidro ay mamori simpri ha Pangino-on.
10 Ombayro simpri ha aw-ayop ya balang boy ha alwan balang,
kaganawan ayop ya ampipandakap kateng mawmanokmanok.
11 Kaganawan arì kateng kaganawan ampipamo-on bayri ha babon lotà
ay mamori ha Pangino-on.
12 Ombayro simpri ha aw-anakabayo boy dawdalaga, tawtawoy
mangato-a kateng aw-anak.
13 Dayi, kaganawan nin habayti ay mamori ha Pangino-on ta hiya ay ahè
mapantayan. Hay kagandawan na ay igit ha langit boy ha lotà.

14 Hay nag-in tawtawo nin Diyos kateng aw-inalalak ni Israyil ya
maheneh kona ay dapat mamori kona ta biyan na hilan kapangyariyan
boy ka-inomayan.
Poriyen moyoy Pangino-on.

149

Kantan pamomori

1 Poriyen moyoy Pangino-on.
Ha pamititipon moyon nag-in tawtawo nin Diyos ay kantawan moyoy
Pangino-on nin kinomposo ya bayoy kanta ha pamomori moyo kona.
2 Dayi, hay aw-inalalak ni Israyil ay magtowà ha namalsa konla; dayi,
hay tawtawo ya ampa-iri ha dogal ya an-ingaten Siyon ay magtowà simpri
ha Arì la.
3 Dayi ay palamowan moyo nin talek ya pamomori moyo ha ngalan na;
manogtog kawo nin pandirita boy alpa ha pamomori moyo kona.
4 Hay Pangino-on ay ampangonsowilo ha tawtawo na; hay
ampipagmaka-aypà ay ambiyan nan pananalo.
5 Dayi, hay tawtawo nin Diyos ay magtowà ha pananalo la, boy maski
ampa-inawa hilayna ay magtowà hila nin magkanta.
6 Dayi ay ibo-angaw lay pamomori la ha Diyos, boy hay gawgamet la ay
ma-in oligtan ya hondang ya mitaligmang ya tarem.
7 Habayti ya pamatalo la nin nawnasyon boy pamarosa la nin tawtawo.
8 Hay aw-arì boy ampipamo-on ay balolen lan tikalà.
9 Ombayro ya iparosa la ha tawtawo ha nawnasyon, ta ombayro ya
impagawà nin Diyos ha nag-in tawtawo na.
Poriyen moyoy Pangino-on.

150

Poriyen ya Pangino-on

1 Poriyen moyoy Pangino-on.
Poriyen ya Diyos ha bali na. Poriyen ya ha pinakamatag-ay ya dogal ya
ginawà na ha kapangyariyan na.
2 Poriyen ya banà ha gawgawà nay makapangyariyan; poriyen ya simpri
ha masyadoy karangalan na.
3 Mamatnoy nin trompita, alpa, boy lira ha pamomori kona.
4 Ha pamomori simpri kona ay mamatnoy nin pandirita, tomalek, boy
mamatnoy nin alpa boy plawta.
5 Manggamit nin gatsing ha pamomori kona; ipakakhaw ya paggatsing
ha pamomori kona.
6 Dayi, hay Pangino-on ay poriyen nin kaganawan ma-in inawawen.
Poriyen moyoy Pangino-on.

KAWKAHALITA-AN

Pa-onan Halità

Habayti ya libron KAWKAHALITA-AN ay pini-a-agem ya mangaganday tawtorò, boy bayri makit ya tawtorò ha allo-allon pamimiyay. Ha ompisa nin habayti ya libro ay ampangipapanemtem nin ombayri: "Emen ka magkama-in karonongan ay onawen moy panggogomalang ha Pangino-on." (Kawkahalita-an 1:7) Bayri simpri makit ya tawtorò no pangno magpakatawo boy no pangno gamiten ya ka-ihipan.

Habayti ya kawkahalita-an ay ampangipatnag no anyay dapat gaw-en nin tawoy maronong ha angkaranasan nay hari-harì ya ampangyari. Hay kanayon ya torò bayri ay tongkol ha rilasyon nin pamilya; hay kanayon itaman ay tongkol ha pagninigosyo. Hay kanayon ay no pangno makitatawo boy no pangno magpendan ha sarili.

Mabetbet nin binanggit bayri ya hay dapat pag-ogali-en ay pagmamaka-aypà, pagpapasinsya, pagririspito ha manga-irap, boy pag-in tapat ha aw-amigo.

Hay anti bayri ha libron Kawkahalita-an ay:

Pagpapa-alagà ha karonongan 1:1–9:18
Kawkahalita-an ni Arì Solomon 10:1–29:27
Hawhalità ni Agor 30:1-33
Hari-harì ya ma-alagà ya halità 31:1-31

Hay ka-alaga-an nin Kawkahalita-an

1 Habayti ay kawkahalita-an ni Solomon ya anak ni Arì Dabid ya nag-in
arì nin nasyon Israyil.
2 Hay kawkahalita-an ay inholat emen makatambay ha tawtawo nin
makatandà karonongan boy mahampat ya tawtorò, boy makapipa-intindi
nin hawhalità ya mangaldeg ya labay totolen.
3 Habayti ya kawkahalita-an ay makapitoto no pangno mag-in matalino,
mahampat, tapat, boy mag-in parihoy gawgawà.
4 Makab-i bayti nin talino ha mangakapey et ya ka-ihipan, boy makapi-
toto et bayti ha mangalagò nin tamà ya gaw-en.
5 Habayti ya kawkahalita-an ay makapahan tinandà nin maski tawtawoy
mangaronong, boy lalò makapitoto ha mangama-in pinag-aralan
6 emen la ma-intindiyan ya labay totolen nin mangaldeg ya kawkahalita-
an boy aw-alimbawà kateng hawhalità nin mangaronong.

Wawali ha mangalagò ya lawlalaki

7 Hay ona mon gaw-en emen ka magkama-in karonongan ay igalang moy
Pangino-on. Hay tawtawoy tangah ay ahè ampa-alaga-an ya karonongan
boy ahè labay matoto.
8 Anak koy lalaki, leng-en moy an-itorò komo nin tatay mo, boy agmo
ipag-ayin ba-alà ya anhalita-en komo nin nanay mo;
9 ta hay tawtorò la komo ay makab-in kahampatan ha pag-o-ogalì mo nin
bilang ha korona boy ha kolinta ya anggamiten mon pagpaganda mo.
10 Anak koy lalaki, no ma-in mawmakasalanan ya mangaygay komo ay
agka pomayag nin makilako konla.
11 Alimbawà, halita-en la komo ya ombayri: "Kilako ka konnawen ta
mangabang tamo nin tawtawoy patyen tamo; maski ayin bara-nan ay
mamati tamo.

12 Maligha hila boy mahampat ya makit tamo, piro agla tandà ya biglà
hilan mati ha gaw-en tamo konla.
13 No nati hilayna, hay manga-alagà ya kawkamama-in la ay kowen tamo
ta pon-en tamoy bali tamo nin kawkamama-in lay makwa tamo.
14 Hali! Kilako ka konnawen ta hay makwa tamo ay pi-a-atagan tamo."
15 Anak koy lalaki, agka makilako ha ombayroy tawtawo; pakarayò ka
konla.
16 Hay pirmin anti ha nakem la ay manggawà kala-etan boy pirmi hilan
nakahandà nin mamati.
17 Ayin kowintay pangikanà nin hilò no hay manokmanok ya hihilo-en
ay nakabantay.
18 Habaytoy tawtawo ya ampipanggawà nin kala-etan ay emen lan
anggaw-en ya sarili lan kamatyan.
19 Hinoman ya tawoy ampagkama-in ha powirsawan ay angkapowirsa
itaman ya kamatyan na.

Kowinta ampanorò ya karonongan

20 Hay ka-alimbawa-an nin karonongan ay kowinta tawoy ampanorò
ya hay tawtorò na ay an-ibolyaw na ha dawdaan boy ha mangatawoy
dawdogal.
21 Ampambolyaw ya ha pamihahakbatan nin tawtawo boy maski ayrin
dogal ya pamititiponan kateng ha pi-anggawan nin banowa.
22 Hay an-ibolyaw na ay ombayri: "Hikawoy tawtawo ya ayin tinandà,
anggan makano kawo maliwid ha pagka-ayin tinandà? Hikawoy
ampanoya-toyà nin karonongan, anggan makano moyo ikaliga ya panoya-
toyà? Hikawo ya tawtawoy tangah ya ahè labay matoto, anggan makano
kawo matoto ha katangahan moyo?
23 No leng-en moyo ko ha ampana-aran ko komoyo ay mahampat ya
iwawali ko komoyo, boy ipatnag ko komoyo ya tinandà ko.
24 An-ingaten katawo boy anhagyaten, piro pinagka-ayin moyo ya ingat
ko boy hagyat ko komoyo.
25 Hay wawwawali ko komoyo ay agmoyo pina-alaga-an boy agmoyo
nilengè ya ha-ad ko.
26 Kayà no ma-in alwan maganday mangyari komoyo ay ka-iliyan
katawo; boy no ma-in kawon kagolowan ay galgalan katawo.
27 Habayti ay lomateng komoyo nin ayin imbalag ha bagyo boy emen ha
alimpoyopo ya mama-irap boy mamalelè komoyo.
28 "Ha ombayroy mangyari, hiko ya karonongan ay ingaten moyo
piro agko tombay komoyo. Pakatikaptikapen moyo ko piro agmoyo ko
matotowan.
29 Hay bara-nan no antà ombayroy mangyari ay banà ta agmoyo labay
magkama-in tinandà, boy agmoyo labay gomalang ha Pangino-on.
30 Agmoyo labay ya wawwawali ko komoyo boy agmoyo nilengè ya ha-ad
ko.
31 Kayà no anyay ginawà moyo ya kowinta intanem moyo ay habaytoy
alawahanen moyo, boy sarili moyon gawà ya makapahyab komoyo.
32 Hay tawtawoy mangakapey ya ka-ihipan ay mati banà ta agla labay ya
karonongan, boy hay tawtawoy tangah ay mahirà banà ha agla panlengè;
33 piro hinoman ya ampanlengè kongko ya karonongan ay magkama-
in kasigorowan. Agya mapangno boy ayin mag-in bara-nan para hiya ay
malimo."

2

Hay an-igwà nin karonongan

1 Anak koy lalaki, pag-aralan moy an-itorò ko komo boy agmo liwawan
gaw-en ya an-ipanogò ko.
2 Pakaleleng-en mo ya karonongan boy habayti ay paka-ihipen mo emen
mo ma-intindiyan.
3 Sikapen mo boy awoken mon magkama-in kan tinandà boy panging-
intindi.
4 Pakatikaptikapen mo nin bilang kan ampanikap pilak o kayamanan ya
nakatagò.
5 No ombayroy gaw-en mo ay matanda-an mo ya panggogomalang ha
Pangino-on Diyos, boy magkama-in kan pagkatandà ya tongkol ha Diyos.
6 Pangino-on ya ampambi nin karonongan; kona simpri ampangibat ya
tinandà boy pangingintindi.
7 Hiya ya ampambin tambay boy protiksyon ha tawtawoy mangahampat
boy tapat.
8 Amprotiksyonan nay tawtawo ya ahè ampamintahi nin kapara, boy
an-i-atap nay tawtawoy talagan tapat kona.
9 No leng-en mo ko ay ma-intindiyan mo no anyay tamà, matoynong, boy
no anyay mahampat mon gaw-en.
10 Mag-in kan maronong boy hay tinandà mo ay mambi nin konsowilo
komo.
11 Tinandà mo boy pangingintindi mo ya makapi-atap komo,
12 boy makapipakarayò komo ha panggawà kala-etan. Ma-ipakarayò ka
et ha tawtawoy ampakab-in kagolowan ha paghalità la nin bawbagay ya
mangala-et.
13 Agla labay ya kahampatan ta hay labay la ay karegleman ya kala-etan.
14 An-ikaliga la ya panggawà la nin alwan tamà, boy an-ikatowà la ya
panggawà la nin kala-etan.
15 Kaganawan gawà la ay ahè ma-asawan boy hila ay ahè mapahimala-
an.

Atapan ya babayi ya mamakilalaki

16 No anti komo ya karonongan ay makapag-atap ka ha babayi ya pota
ya ampaka-ingganyo ha paghahalità na.
17 Hay ombayroy babayi ay alwan tapat ha ahawa, ta agna hinonol ya
masagradoy pinanompa-an na ya anti ha panogò nin Diyos.
18 No mako ka ha bali na ay emen kan ampowakon magpalako ha
kamatyan. Hay pamako bayro ay bilang ampagpalako ha dogal nin nikati.
19 Hay mako bayro kona ay agana mibira o mi-orong ya da-an biyay na.
20 Piro hika, banà ta maronong ka, hay dapat mon gaw-en ay towaren
moy mangahampat ya tawtawo boy manatili kan mamiyay nin ma-in
kahampatan.
21 Hay tawtawoy ma-in kahampatan ay manatilin pa-iri bayri ha babon
lotà,
22 piro hay mangala-et ya tawtawo ay alihen nin Diyos bayri ha babon
lotà nin bilang ha tanaman ya an-oloten ha pinangitamnan.

3

Igalang moy Pangino-on boy pahimalà ka kona

1 Anak koy lalaki, agmo liwawan ya an-itorò ko komo. Pirmi mon
panemtemen ya anhalita-en kon gaw-en mo.

2 Hay biyay mo ay komarà boy mag-inomay ka no honolen moy tawtorò
ko.
3 Agmo payagan nin hay katapatan boy kaptegan ay ma-alih komo.
Habayti ay gaw-en mon kowinta kolinta ha le-ey mo, boy itanem mo ha
nakem mo.
4 No ombayroy gaw-en mo, hay Diyos kateng tawtawo ay mangonsowilo
komo.
5 Pahimalà ka ha Pangino-on nin leseb ha nakem mo, boy agka omasa
ha sarili mon pangingintindi.
6 Ipakipapano mo ha Pangino-on ya kaganawan gaw-en mo, ta itorò na
ka ha tamà ya gawà.
7 Agmo ihipen ya hika ay maronong. Igalang moy Pangino-on boy
pakarayò ka ha kala-etan.
8 No ombayroy gaw-en mo, habayto ay magsirbi nin bilang ha tambal ya
mamaligha komo boy mangalih nin angkatanam mo.
9 Pakonsowilowen moy Pangino-on ha pambi mo nin na-alawah mo; hay
igwà mo ay kowen mo do ha pinakamaganday na-alawah mo.
10 No ombayroy gaw-en mo, hay kamalig mo ay mapnò nin ma-alawah
mo, boy hay pambiyanan mon inomen ay pirmin anhomwà ya laman.
11 Anak koy lalaki, no amparosawan kan toro-an nin Pangino-on ay agmo
ipagmala-et,
12 ta hay anlabiyen nin Pangino-on ay andisiplinawan na nin bilang
pandisiplina nin tatay ha anak nay ampangonsowilowan na.

Hay ka-alaga-an nin karonongan

13 Maliga ya tawoy ampagkama-in karonongan ta hiya ay ampagkama-in
pangingintindi.
14 Hay karonongan ay ampakinabangan nin igit et ha pilak boy habayti
ay ma-alagà kisa gintò.
15 Hay karonongan ay mas ma-alagà kisa ha aw-alahas. Habayti ay ahè
ma-iparis ha anyaman ya anhangaren mo.
16 Hay karonongan ay ampakapakarà biyay; habayti ay ampambin
kayamanan boy karangalan.
17 Mapalindaway ya tawtawoy ma-in karonongan boy habayti ya
makapitoto kona.
18 Maliga ya tawtawoy ma-in karonongan; hay karonongan ay emen ha
po-on kayoy ampambi ha tawtawo nin biyay ya ayin anggawan.
19 Karonongan ya ginamit nin Diyos hin pinalsa nay babon lotà, boy
ginamit nay pangingintindi na hin in-ayos nay langit.
20 Karonongan simpri ya ginamit na hin pina-agoh nay lanom ha
bawbalah, boy hin hay lawleem ay nambin oran ha lotà.

Dapat kan manggawà kahampatan ha kapara mo

21 Anak koy lalaki, pangoligtanan moy karonongan boy pangingintindi.
Agmo pa-olayan nin ma-alih komo.
22 Habayti ay bilang ha dikorasyon ha le-ey mo ya ampambi komo nin
kagandawan, boy habayti ay ampambi komo nin biyay ya ayin anggawan.
23 Agka mapangno ha paninigè mo boy agka mibatol ha pagdanan mo.
24 Ha pamirà mo nin matoloy ay agka malimo, boy hika ay makakatoloy
nin mahampat.
25 Agka malimo ha alwan maganday pangyayari ya biglà lomateng ya
kaparosawan ha mangala-et ya tawtawo,

26 ta hay Pangino-on ya anti komo ay mangi-atap komo ha maski anyay
lomateng ya pangyayari ya dilikado.
27 Manggawà kan kahampatan ha ampipanga-ilangan no ma-in kan
magawà ya makatambay konla.
28 Agmo halita-en ha ampipanga-ilangan ya, “Nobokayna!” no ma-in kan
ma-itambay konla hapa-eg.
29 Agka mangihip nin manggawà mala-et ha kapara mo, ta hiya ay
ampahimalà komo.
30 Agka mangolpya nin kapara mo no ayin bara-nan.
31 Agka mag-inggit ha tawtawoy angkabiyay ha powirsawan boy agka
maki-emen ha gawgawà la,
32 ta hay Pangino-on ay angka-inakit ha mangala-et ya tawtawo, piro ha
mangahampat ya tawtawo ay maheneh ya.
33 Hay tawtawoy mangala-et ay an-ihompà nin Pangino-on, piro hay
tawtawoy mangahampat ay an-ingalowan nan biyan kahampatan.
34 Ahè labay nin Pangino-on ya tawtawoy mapagmatag-ay, piro hay
tawtawoy mapagma-aypà ay an-ingalowan na.
35 Hay mangaronong ay ampagkama-in karangalan, piro hay angkatang-
gap nin tawtangah ay kakareng-eyan.

4

Hay pakinabang ha karonongan

1 Aw-anak koy lalaki, leng-en moyoy an-itorò komoyo nin tatay moyo.
Intindiyen moyo emen kawo magkama-in pangingintindi.
2 Hay an-itorò ko komoyo ay mahampat; kayà pirmi moyon ihipen.
3 Hiko man, hin anak ako et nin bilang komoyo ay nilabi ako nin nanay
ko bilang kasiyasiya nan anak.
4 Ha panonorò kongko nin tatay ko ay ombayri ya hinalità na: “Ihipen
moy hinalità ko boy gaw-en moy an-ipanogò ko emen komarà ya biyay mo.
5 Emen ka magkama-in karonongan boy pangingintindi, hay hinalità ko
komo ay agmo liwawan boy agmo halibokotan.
6 Agmo pa-olayan nin ma-alih komo ya karonongan. Pa-alaga-an mo
emen ka ma-in protiksyon boy emen agka mapangno.
7 Pagsikapan mon magkama-in karonongan ta habayto ay pinakama-
alagà ha biyay mo, boy hay ka-ilangan mo et ay magkama-in kan
pangingintindi.
8 Pa-alaga-an moy karonongan emen hay pagkatawo mo ay tomag-ay;
pangoligtanan mo bayti ta habayti ya mambi komo nin dangal.
9 Habayti ya karonongan ay bilang ha maganday korona ya ampambi
komo nin kagandawan.”

Atapan nin makilamo ha mangala-et

10 Anak koy lalaki, leng-en mo ko boy paka-intindiyen moy anhalita-en
ko emen komarà ya biyay mo.
11 Intorò ko komo no pangno ka magkama-in karonongan boy intorò
koyna simpri komo ya pamamaraan no pangno ka magkama-in kaham-
patan.
12 No ma-in kan karonongan ay agka mibatol no hika ay ampowako, boy
agka mipalokmà no hika ay ampowayo.
13 Pangoligtanan mon mahampat ya natotowan mo. Hay pinag-aralan
mo ay agmo pa-olayan ta habayto ay importanti ha biyay mo.

14 Agka mako ha anlakwen nin tawtawoy mangala-et boy agka manowad
ha gawgawà la.
15 Agmo gaw-en bayto ya ombayro! Pakarayò ka ha kala-etan ta isigi moy
panggawà mon kahampatan.
16 Hay tawtawoy mangala-et ay ahè makakatoloy anggan aghila mak-
agawà nin kala-etan, boy aghila pa-inawa anggan aghila makagawà nin
ikakhit nin kanayon.
17 Kala-etan ya kowinta pamamangan la boy kabayaniyan ya kowinta
inomen la.
18 Hay ampagdanan nin tawtawoy mangahampat ay emen kahawang
hilà allo ya kapanhohomawang no bayombokah.
19 Hay ampagdanan balè nin tawtawoy mangala-et ay emen kareglem
deem. Ampibatol hila ta agla angkakit ya ampibatolan la.

Pi-awengen moy pagdanan mo

20 Anak koy lalaki, leng-en mo boy intindiyen ya anhalita-en ko.
21 Agmo pa-olayan nin ma-alih ha ihip mo, no alwan itanem mo ha
nakem mo.
22 Habayti ya ombayri ya tawtorò ay ampakab-in biyay boy kalighawan
ha hinoman ya ampaka-intindi.
23 Dipenen moy nakem mo boy pangingihip mo ta habayti ya ampangi-
batan nin kaganawan ha biyay mo.
24 Atapan mon maghalità nin kabongkokan, boy agka magtotol nin ayin
kaptegan.
25 Ipirmi moy nakem mo ha kahampatan nin bilang ha tawoy kowinta
ampowako ya alwan mamalingawlingaw.
26 Pi-awengen mon mahampat ya ampagdanan mo. Ha ombayro, hika
ay ampakasigoro ha pamomowako mo.
27 Atapan mon makilamo ha tawtawoy ampanggawà kala-etan, ta
manggawà kan kahampatan.

5

Atapan ya babayi ya mamakilalaki

1 Anak koy lalaki, leng-en moy tawtorò ko komo ya hay anggamiten ko
ay karonongan boy pangingintindi.
2 Ha ombayro ay matoto kan mag-in mahampat boy ha paghahalità mo
ay matanda-an ya ma-in kan tinandà.
3 No leng-en mo ko ay ayin makatoksò komo. Maski hay alek nin pota
ay emen katam-in polot boy hay pag-i-ilgo na ay ampaka-ingganyo,
4 pangayarì nin kaganawan ay osigen ka nin konsinsya mo nin bilang
kan ampangan mapa-it boy emen kan tinoyhok nin matarem ya hondang
ya mitaligmang ya tarem.
5 Hay ombayroy babayi ay mipalako ha kamatyan boy ampagpalako ha
dogal nin nikati,
6 ta pina-alilihan nay daan nin magpalako ha biyay ya ayin anggawan;
kayà hay ampagdanan na ay tiko-tikò ya agmo tandà no ayri ya pipalakwan
na.
7 Hapa-eg, aw-anak koy lalaki, leng-en moyo ko boy agmoyo liwawan ya
anhalita-en ko.
8 Balang miha komoyo ay pakarayò ha ombayroy babayi! Agka pakarani
ha bali na,

9 ta no matoksò ka, hay karangalan mo ay ma-alih komo ta mipalako ha
kanayon, boy patyen ka nin tawtawoy ayin ingangalo.
10 Hay kayamanan mo ay kowen nin dawdayowan boy hay pinagpagalan
mo ay kanayon ya makinabang.
11 Ha bandan hoyot, no marani kaynan mati ay mi-a-anito ka, ta hika ay
ombeng anggan mag-in kan kakatatkatat boy kabobot-o, gawà nin masakit
ya nakwa mo ha pagkatoksò mo.
12 Banà bayro ay ombayri ya halita-en mo, “Antà agko napatorò boy antà
agko nanlengè ha wawwawali kongko?
13 Agko nanlengè ha nipanorò kongko boy agko hila inintindi.
14 Kayà hapa-eg ay anti ko bayrin ka-i-ingalo boy ampipareng-ey ha
arapan nin nititipon ya tawtawo.”
15 Anak koy lalaki, hay dapat mon gaw-en ay pakatapat ka ha ahawa mo
boy hiyan bongat ya labiyen mo.
16 Agka mamabayi boy agka mag-intris ha kanayon ya babayi.
17 Hay mahampat ya anggaw-en moyon mita-ahawa ay agmo alihan
alagà ha pamako mo ha kanayon ya bawbabayi.
18 Pakaliga ka ha babayi ya pinakahalan mo ta anti kona ya kaligawan
mo.
19 Hiya ay maganda boy malikhin manige-tigè nin bilang ha oyha. Ha
pangangarinyo mo kona ay mag-in kan kontinto emen ka lomiga ha
panlalabi na.
20 Anak ko, antà ma-ibeg ka ha babayi ya pota, boy antà labay mo et ya
kawkarinyo nin kanayon ya babayi?
21 Kaganawan anggaw-en nin tawo ay angkakit nin Pangino-on ta
ambantayan na ya maski ayri ya mako.
22 Hay kawkasalanan nin mala-et ya tawo ay habaytoy mangiparakep
kona. No narakep yayna ay mahe-el yayna ha kawkasalanan na.
23 Hiya ay mati ta ayin yan pagpependan ha sarili na. Kamatyan ya
lakwen na nin banà ha katangahan na.

6

Hari-harì ya wawali

1 Anak koy lalaki, no ginarantyawan moy kapara mo ha otang na
2 ay sarili mon halità ya nakapiparakep komo.
3 Hapa-eg, anak ko, no ombayroy nangyari komo ay anti ka ha hilong
kapangyariyan nin hatoy ginarantyawan mo. Emen ka makalibri ay
ombayri ya gaw-en mo: manandalì kan mako kona ta makitotol kan ilibri
na ka.
4 Agka matoloy o mamitiglep anggan agmo magawà.
5 Pa-alilihan moy pinakadakpan komo nin bilang ha pama-alilih nin oyha
ha mangangaho boy bilang ha pama-alilih nin manokmanok ha ampanilò
kona.
6 Hikay tawo ya matamlad, emen ka domonong ay pag-aralan moy
pamamaraan nin aw-ayà.
7 Maski ayin ampamo-on ya ampagmanda konla,
8 peleg ka-ingitan ay ampagsikap hilan manipon pamamangan ya
pangabagat la.
9 Piro hikay tawo ya matamlad, anggan makano kaboyot ya pangatoloy
mo, boy makano ka mibangon ha pamimirà mo?

10 Tombay baytoy matamlad, ya wana, “Amò tanay pangatoloy ko boy
pamitiglep ko.”
11 Piro ha pangangatoloy na ay ka-irapan ya biglà lomateng kona nin
bilang ha mananakaw ya naka-armas nin manakaw.

12 Hay mala-et boy ayin kowintan tawo ay antomalà nin magtotol
kabongkokan.
13 Hay mata na, bitih, boy gamet ay anggamiten nan pagsinyas na emen
ya makaloko,
14 ta pirmin kala-etan ya anti ha nakem na boy kagolowan ya anggaw-en
na.
15 Banà bayri ha gawgawà na ay ma-in biglà lomateng kona ya alwan
maganday pangyayari. Hiya ay ahè malibri boy ayin anan rimidyo kona.

16 Ma-in anem ya bagay ya angka-inakitan nin Pangino-on; ah! Alwa kalì
anem no alwan pitoy bagay ya ampamahangan na.
17 Habaytoy pitoy bagay ay ombayri: mapagmatag-ay ha kapara,
mabongkok, mapamati nin tawoy ayin kasalanan,
18 pirmin ampagplanon mala-et, maparan manggawà kala-etan,
19 manistigos nin kabongkokan, boy mami-a-away.

Atapan ya babayi ya mamakilalaki

20 Anak koy lalaki, honolen mo boy agmo liwawan ya an-ipanogò komo
nin mawmato-antawo mo.
21 Itanem mo ha nakem mo boy gaw-en mo nin emen ha kolinta,
22 ta habayto ya mangitoto komo ha pantomalà mo. Ahè ma-alih komo
maski angkatoloy ka, boy ha pamimata mo ay mag-in wawali komo.
23 Hatoy tawtorò nin mawmato-antawo mo ay emen hilag ya ampambin
hawang komo, boy hay disiplina la ay makapitoto komo ha kahampatan.
24 Habayto et ya mangi-atap komo ha babayi ya mala-et boy ha
mangalahap ya hawhalità nay pangingganyo komo.
25 Agka mag-intris ha ganda na boy agka ma-ibeg ha tegteg na.
26 Hay babayi ya pota ay angka-arì bayaran nin emen bongat ha alagà
nin tinapay, piro hay pamabayi ay ampangibatan nin hay manga-alagà ya
bagay ha biyay nin lalaki ay ma-alih.

27 Warì ahè mapo-olan ya dolo nin mihay lalaki no hay pantan nan
bawbayah ay ilaret na ha nebneb na?
28 Ahè warì mapilah ya bitih na no mowako ya ha bawbayah?
29 Ombayro kapiligro ya mamabayi nin ahawa nin ma-in ahawa.
Hinoman ya manggawà nin ombayro ay ahè ma-arì nin agya parosawan.
30 Ma-arì mapatawad ya nanakaw nin pamamangan no hay bara-nan
nin panakaw na nin habayto ay mabitil ya.
31 Piro no narakep ya ay dapat nan i-orong nin kapitoy bisis baytoy
tinakaw na. Kayà kaganawan nin ma-in kona ay ma-arì nan ma-obon igwà.
32 Hay ampamabayi ay tangah ta anhira-en nan bongat ya sarili na.
33 Ma-alih ya dangal na, bogbogen ya, boy hay tawtawo ay agana
magrispito kona.
34 Hay pangimon ay ampakapapahang. Ahè ma-anggawan ya pahang
nin ahawa nin nakilalaki boy ayin anggay pangganti na.
35 Ayin maka-alih nin pahang na maski bayaran ya boy maski anya et ya
irigalo kona.

7

1 Anak koy lalaki, honolen moy anhalita-en ko komo. Etpanan mo bayti
emen agmo maliwawan.
2 Honolen moy anhalita-en ko emen homampat ya biyay mo. Paka-atap
ka ha panhohomonol mo ha tawtorò ko nin bilang pangi-atap mo nin mata
mo.
3 Pangoligtanan moy tawtorò ko boy itanem mo ha nakem mo.
4 Hay karonongan ay itoring mo nin bilang ha patel moy babayi, boy hay
pangingintindi ay itowad mo nin bilang ha maheney amigo mo.

Hay babayi ya mala-et ya ogalì

5 No pangoligtanan moy karonongan ay matoto kan mag-atap ha babayi
ya mala-et boy agka ma-ingganyo nin hawhalità nay mangalahap.
6 Minghan, hiko ay ampanamolaw ha dorwangan nin bali ko.
7 Ma-in akon nakit ya aw-anakabayo ya hay miha konla ay nalili-o ko ya
ayin tinandà.
8 Hiya ay ampowako ha kalsara ya marani ha kanto nin ampa-iriyan nin
babayi ya pota.
9 Hin habayto ay ampi-ayoy mahawang boy mareglem ta anyomabi ana.
10 Hapa-eg, ma-in babayi ya napakarani kona ya hay holot ay bilang holot
nin babayin pota boy poro panloloko ya annakemen na.
11 Hiya ay malablab, ayin kareng-eyan, boy ahè ampagpirmi ha pama-
mali.
12 Amò papa-inghan ay anti ya ha kalsara; totongna, anti ya ha plasa;
amò papa-inghan ana et ay anti ya ha kanto ta ampangabang nin maloko
na.
13 Hapa-eg hatoy anakabayoy ayin tinandà ay na-antì na. Hinagep na ya
biha na inalekan, boy pinakategteg na ya ta hinalità na kona, ya wana,
14 “Hapa-eg allo ay tinopad koy pangakò ko boy ma-in akon inhandà ya
pamamangan;
15 kayà anti ko bayrin ampanikap komo. Mahampat ta nakit kata.
16 Inapinan koy pamira-an ko nin makodpaw ya doloy di kolor ya ibat
ha Ihipto.
17 Pinabangohan ko et nin ma-alagà ya pabangoh ya an-ingaten mira,
alowi, boy kanila.
18 Kayà mako kaynari ta magpakaliga ta anggan bayombokah.
19 Hay ahawa ko ay ayin bayri ha bali ta marayò ya tinalà na.
20 Nagbawon yan malakè ya kowalta ta agya morong anggan ahè
magkabilogan ya bowan.”
21 Hapa-eg, ha kagalingan nan mag-ilgo ay nagaygay na baytoy
anakabayo nin hawhalità nay mangalahap.
22 Antimano, hiya ay hinomono kona nin bilang ha toroy bakà ya gitan
patyen, o bilang ha oyha ya an-omarap ha kamatyan
23 ta hay yawò ay nakapatoyò ha posò na. Emen ya et ha manokmanok
ya ampagpalako ha hilò ya agna tandà ya hay biyay na ay ampamiligro.
24 Kayà aw-anak koy lalaki, leng-en moyoy anhalita-en ko boy honolen
moyo.
25 Agmoyo ipakilalakoy nakem moyo ha ombayroy babayi. Agkawo
makilalako kona.
26 Hiya ay nanirà nin malakè ya lalaki boy agana mabilang ya nati nin
banà kona.
27 Hay bali na ay emen ha dogal nin nikati; kayà no lakwen moyo ay
emen kawon ampako ha kamatyan moyo.

8

Hay tongkol ha karonongan

1 Leng-en moyo! Agmoyo nayì angkalengè ya tongkol ha karonongan
ya ampangibat ha Diyos ya kowinta ampangingat komoyo, boy tongkol ha
panginginindi ya kowinta ampambolyaw komoyo?
2 Hay karonongan ay kowinta ampireng ha matag-ay ya dogal ha danin
daan, ha kawkanton daan,
3 boy ha pawpolta nin palako ha siyodad ya ampangibolyaw nin ombayri:
4 “Hikawoy tawtawo ha babon lotà, balang miha komoyo ay an-ingaten
ko.
5 Hikawoy alwa et nin matodtod, magpakatodtod kawo. Hikawoy
tawtangah, magnakem kawo.
6 Leng-en moyoy hawhalità koy mangahampat; kaganawan halita-en ko
komoyo ay tamà.
7 Hay anhalita-en ko ay kaptegan; hay kabongkokan ay angka-inakitan
ko.
8 Kaganawan anhalita-en ko ay kaptegan; agko ampaghalità nin
kalawakaw o kabongkokan.
9 Ha tawoy ma-in panginginindi, habaytoy hinalità ko ay malinaw para
kona, boy matoynong para ha ma-in tinandà.
10 Tanggapen moy tawtorò ko boy tinandà kisa magsikap kan manikap
nin pilak boy taganas gintò.

11 “Hiko ya karonongan ay mas mahampat kisa ha aw-alahas, boy ha
kaganawan angka-ibegan mo ay ayin ma-ipariho ha karonongan ya ayin
kanayon no alwan hiko.
12 Hiko ya karonongan ay ampambin panginginindi, boy ma-in akon
tinandà nin mangintindi.
13 Hay anggomalang ha Pangino-on ay angka-inakit ha kala-etan. Hiko
man ay angka-inakit ha mapagmatag-ay, mahambog, mala-et ya gawgawà,
boy ha kawkabongkokan.
14 Hiko ya karonongan ay makapagwawali nin mahampat ta ma-in akon
panginginindi boy kakhawan.
15 Banà kongko, hay aw-arì ay angkagawà lay pamomo-on la, boy hay
ampipamo-on ay ampakagawà nin tamà ya pawpanogò.
16 Ha tambay ko, hay ampipamo-on ha babon lotà ay matoynong ya
pamomo-on.
17 Anlabiyen koy ampipanlabi kongko, boy matotowan ako nin ampi-
pagsikap manoto kongko.
18 Hay kayamanan, karangalan, boy ka-inomayan ay hikoy makab-i.
19 Hay makwa moyo kongko ay igit et ha pinakama-alagà ya poroy gintò
boy poroy pilak.
20 Hay mananggap kongko ay ampamiyay nin ma-in kahampatan, boy
anhomonol ha katoynongan.
21 Hay ampipanlabi kongko ay ambiyan kon kayamanan, boy hay bali la
ay ampon-en kon kawkamama-in ya manga-alagà.

22 “Biha pinalsa nin Diyos ya kaganawan, hiko ya karonongan ay antina
kona.
23 Hin ka-ona-onawan pana-on, ayin et ya babon lotà, hiko ay hikoyna.
24 Hiko ay hikoyna hin ayin et dagat boy ayin et hawhobol ya anlowahan
lanom.

25 Biha na-ikolokar ya bawbakil boy bawbakilbakil, hiko ay hikoyna.
26 Hiko simpri ay hikoyna biha ginawà nin Diyos ya babon lotà,
lawlawak, o maski anyay klasin lotà.
27 Anti ko kona hin ginawà nin Diyos ya langit boy pi-anggawan nin langit
boy lotà,
28 hin inggawà nin Diyos ya leem ha langit kateng hawhobol ha dagat,
29 hin minandawan nay dagat nin ahè lomampas ha inggawà nay pi-
anggawan, boy hin inggawà nay pampatibay nin lotà.
30 Hiko ay anti ha dani nin Diyos nin bilang mihay arkitikto. Allo-allo,
hiko ya ampangibatan nin kaligawan na, boy hay towà ko ta anti ko kona.
31 An-ikaliga koy babon lotà ya ampa-iriyan nin tawtawo, boy angkatowà
ako konla.

32 "Hapa-eg, aw-anak koy lalaki, leng-en moyo ko. Makalmà ya tawtawoy
anhomonol kongko.
33 Leng-en moyo boy pa-alaga-an ya an-itorò komoyo. Magpakatalino
kawo.
34 Makalmà ya tawoy ampanlengè kongko boy allo-allon anti ha poltan
bali ko nin ampangantì kongko.
35 Hinoman ya tawoy makatoto kongko ay magkama-in biyay ya ayin
anggawan boy mangonsowilo kona ya Pangino-on.
36 Balè hinoman ya tawoy ahè makatoto kongko ay ampakakhitan nay
sarili na. Hinoman ya ampag-inakit kongko ay kamatyan ya antikapen na."

9

Karonongan boy katangahan

1 Hay karonongan ay kowinta nanggawà bali na ya ma-in pitoy tarek.
2 Hiya ay nagpati nin aw-ayop ya ihandà na boy nanimpla yan alak biha
na inggawà ha babon lamisa.
3 Hapa-eg, nangihogò yan aw-alilà nay babayi nin mako ha mangatag-ay
ya dogal ha banowa ta ombayri ya an-ipabolyaw na konla:
4 "Mako kawo bayri, tawtawoy ayin tinandà." Ha tawtawo itaman ya
tangah ay ombayri ya hinalità nin karonongan:
5 "Mako kawo bayri ta kanen moyo bayti ya inhandà ko boy inomen
moyo bayti ya alak ya tinimpla ko.
6 Mog-alih kawo ha tawtawoy ayin tinandà emen lomawig ya biyay moyo.
Mamiyay kawo nin ma-in pangingintindi."
7 No korihiren moy tawo ya mapanoya-toyà ay insoltowen na kan bongat.
No ha-aren moy mala-et ya tawo ay makhitan kan bongat.
8 Agka mangorihir nin tawoy mapanoya-toyà ta pag-inakitan na ka, piro
no hay korihiren mo ay tawoy maronong, hika ay labiyen na.
9 No toro-an moy maronong ya tawo ay lalò yan domonong. Anyaman
ya halita-en mo ha tawoy mahampat ay lalò mapahanan ya pangingintindi
na.
10 No labay mon mag-in maronong ay igalang moy Pangino-on.
Magkama-in ka nin pangingintindi no bomalay ka ha Diyos ya ayin
kapintasan.
11 No anti komo ya karonongan ay lomawig ya biyay mo.
12 Ayin kanayon ya makinabang no alwan hika no anti komo ya
karonongan, balè no tanggi-an mo bayti ay anti komoy kalogiyan.

13 Hay ka-alimbawa-an nin katangahan ay ayin imbalag ha babayi ya
mala-ab, ayin tinandà, boy ayin kareng-eyan.
14 Hiya ay ampiknò ha poltan bali na, o ha aw-ikno-an ya anti ha matag-
ay ya dogal ha banowa,
15 ta hay tawtawoy ma-in lalakwen ya ampikalibah bayro ay an-ingaten
na, ya wana,
16 "Magdaan kawo bayri ya aw-ayin tinandà!" Ha tawoy tangah itaman
ay ombayri ya anhalita-en na:
17 "Hay lanom ya tinakaw ay malahap boy hay tinapay ya tinakaw ay
ma-alinamnam."
18 Hay tawtawoy angka-ingganyo nin mako ha bali nin habaytoy babayi
ay agla tandà ya hay risolta nin pamako la bayro ay kamatyan nin bilang
ombayro ha nika-onan nako bayro.

10

Kawkahalita-an ni Arì Solomon

1 Habayti et ya kawkahalita-an ni Solomon: hay maronong ya anak ay
ampakab-in kaligawan ha mawmato-antawo na, piro hay anak ya tangah
ay kalele-an ya an-igwà na konla.
2 Hay kamama-in ya nakwa ha mala-et ya pamamaraan ay ahè pakina-
bangan, piro hay katapatan ay makapilibri nin biyay.
3 Ahè payagan nin Pangino-on nin mabitlan ya mangahampat ya
tawtawo, boy hay anhangaren nin mangala-et ya tawtawo ay agna
ampayagan.
4 Hay tawoy matamlad ay ampag-irap, piro hay mahipeg ay anyomaman.
5 Hay maronong ay ampanipon alawah no pana-on pangalawah, piro
hay tawoy kapangakatoloy no pana-on pangalawah ay ampipareng-ey.
6 Hay mahampat ya tawo ay ampananggap kahampatan. Hay mala-et ya
tawo, ha kagalingan nan maghalità ay angkapaghakban nay kala-etan na.
7 Hay pamamanemtem ha tawtawoy mangahampat ay ampambin
kaligawan, balè hay ngalan nin tawtawoy mangala-et ay angkasorawan.
8 Hay tawoy maronong ay anhomonol ha maganday wawali, piro hay
tawoy ampaghalità nin kalokowan ay sarili na ya anhira-en na.
9 Hay tawoy tapat ay ampakasigoron ma-in kalibriyan, piro hay tawoy
alwan tapat ay angkarakep.
10 Hay tawoy ampaki-ayon ha ampagkasalanan ay ampanggawà
kagolowan, piro hay tawoy makhaw ya nakem manita ay ampambin
katinekan.
11 Hay hawhalità ya anhalita-en nin mahampat ya tawo ay emen hobol ya
ampambin biyay, piro hay mala-et ya tawo, ha kagalingan nan maghalità
ay angkapaghakban nay kala-etan na.
12 Hay an-ibonga nin inakit ay kagolowan, piro hay ampanlabi ay ahè
ampangasikaso nin kamali-an.
13 Hay tawoy ampaka-intindi ay ampaghalità nin ma-in karonongan, piro
hay tawoy tangah ay angkaparosawan.
14 Hay tawtawoy mangaronong ay ampangantì nin tamà ya pana-on
nin ibalità la ya tinandà la, piro hay anhalita-en nin tawoy tangah ay
ampakahirà ta agna ampi-awengen ya anhalita-en na.
15 Hay protiksyon nin mangayaman ay kawkamama-in la; hay am-
pakahirà ha manga-irap ay ka-irapan la.
16 Hay primyo nin mahampat ya tawo ay biyay ya ayin anggawan, piro
hay tawoy mala-et ay lalò ana ingat ampanggawà kasalanan.

17 Hay tawoy ampanlengè ha an-isita kona ay lomawig ya biyay, piro hay
tawoy ahè ampangamin nin hiya ay nagkamalì ay mitawon.
18 Hay tawoy ampangitagò nin inakit ay mabongkok, boy hay tawoy
madaldal ay tangah.
19 Hay tawoy masalità ay ampakapagkasalanan. Hay tawoy maronong
ay alwan matlek.
20 Hay hawhalità nin mahampat ya tawo ay ampa-alaga-an nin emen ha
poroy pilak, piro hay pangingihip nin mala-et ya tawo ay ayin alagà.
21 Hay hawhalità nin mahampat ya tawo ay pakinabangan nin malakè ya
tawo, piro hay tangah ay angkati banà ha kakolangan ha pangingintindi.
22 Hay tawo ay anyomaman ha kahampatan nin Pangino-on, alwan ha
paghakit nan magtrabaho.
23 Hay tawoy tangah ay angkatowà ha panggawà nan kala-etan, piro hay
tawoy ampaka-intindi ay an-ikatowà nay karonongan na.
24 Hay angkalimowan nin mala-et ya tawo ay mangyari kona, piro hay
mahampat ya tawo ay matanggap nay anhangaren na.
25 Hay tawoy mala-et, no ma-in anlomateng kona ya emen ha bagyo
ay kowinta ampi-alipad, piro hay tawoy mahampat ay alwan ombayro ta
maski anyay anlomateng kona ay matibay ya nin emen ha nakapondasyon
ya bali.
26 Agka mangwan matamlad ya tawo ya patrabahowen mo nin para
komo ta masora kan bongat nin bilang ha ngipen mo ya nangilah nin hokà
boy bilang ha mata mo ya angka-ahokan.
27 Igalang moy Pangino-on emen bomoyot ya biyay mo. Hay mala-et ya
tawo ay angkati nin ayin ha oras.
28 Hay an-asawan nin mangahampat ya tawtawo ay makab-i konla
nin kaligawan, piro hay an-asawan nin mangala-et ya tawtawo ay ahè
lomateng konla.
29 Hay tawtawoy ayin kasalanan ay an-i-atap nin Pangino-on, piro hay
ampipanggawà kala-etan ay ampa-anggawan na.
30 Hay tawtawoy ma-in kahampatan ay ampakasigoron ma-in pagpir-
miyan, piro hay tawtawoy mangala-et ay ayin kinapirmiyan.
31 Hay tawtawoy mangahampat ay ampaghalità nin ma-in karonongan,
piro hay tawtawoy mangala-et ay ampa-anggawan ha paghalità lan kala-
etan.
32 Tandà nin tawtawoy ma-in kahampatan no anyay halita-en la ya
makapakonsowilo nin kapara lan tawo, piro hay anhalita-en nin tawtawoy
mangala-et ay ampakakhit nakem nin kapara lan tawo.

11

1 Angka-inakitan nin Pangino-on ya tawoy ampanggamit nin titimbangan
ya ma-in ha-ol, piro angkatowà ya ha tawoy tapat ya ampanggamit nin
titimbangan ya tamà.
2 Hay tawoy mapagmatag-ay ay ampipareng-ey, piro hay tawoy
mapagmaka-aypà ay ma-in karonongan.
3 Katapatan ya ampangitoto ha tawoy ma-in kahampatan, piro hay tawoy
ahè mapahimala-an, hay ampakahirà kona ay alwa yan tapat.
4 Hay kayamanan mo ay ayin magawà no lomateng anay allon kamatyan
mo, piro hay katapatan ay ampakapipa-alilih ha kadisgrasyawan.
5 Hay katapatan ay ampakapa-inomay ha biyay nin mahampat ya tawo,
piro hay tawoy mala-et ay angkahirà nin sarili nan kala-etan.

6 Hay kahampatan ay ampakapilibri nin tawoy tapat, piro hay tawoy ahè
mapahimala-an ay angkahagep ha kahiba-an.
7 Pangati nin mala-et ya tawo, kateng an-asawan na ay ma-anggawan,
boy hay an-asawan nay kayamanan bayri ha babon lotà ay ayin.
8 Hay mahampat ya tawo ay an-i-atap ha kagolowan; kayà mala-et ya
tawo tana ya anlatngan nin kagolowan.
9 Hay tawo ay angkahirà banà ha kala-etan paghahalità nin tawoy
ayin katetpel ha Diyos, piro hay karonongan nin mahampat ya tawo ay
ampakapilibri.
10 Hay tawtawo ha siyodad ay ampipagtowà no an-omasinso ya tawtawoy
mangahampat, piro ampibobo-angaw hilan magligaliga ha pagkamati nin
tawtawoy mangala-et.
11 Ha gawà nin tawtawoy mangahampat ay an-omasinso ya siyodad, piro
hay siyodad ay angkahirà nin hawhalità nin mangala-et ya tawtawo.
12 Hay tawoy kolang ha tinandà ay ampanyamo-yamò nin kaparan tawo,
piro hay tawoy ma-in pangingintindi ay alwan matlek.
13 Hay tawoy madaldal ay ahè masikritowan, piro hay tawoy
mapahimala-an ay angkapagkompiyansawan.
14 Hay tawtawo ha mihay nasyon ay angkatalo no ayin ampangitoto, piro
no malakè ya ampagwawali ay sigoradon manalo.
15 Hay tawoy ampagpangakò nin mamayad otang nin agna kabalay ay
paghehean na; kayà hay mahampat ay ahè mangakò ha ombayroy tawo.
16 Hay mateptep ya babayi ay an-igalang, piro hay babayi ya ahè
ampagpa-alagà ha sarili ay ahè an-igalang. Hay tawoy matamlad ay ahè
magkama-in kowalta, piro hay mahipeg ay magkama-in kayamanan.
17 Hay tawoy ma-ingangalowen ay ampanggawà ikahampat nin sarili na,
piro hay tawoy mahiblet ay anhira-en nay sarili na.
18 Hay mala-et ya tawo ay ayin angkapakinabang, piro hay ampanggawà
kahampatan ay sigoradon ma-in primyo.
19 Hay tawoy ampanggawà kahampatan ay ampagkama-in nin maham-
pat ya pamimiyay, piro hay tawoy ansomigin manggawà kala-etan ay
ampanikap kamatyan.
20 Hay tawtawoy ma-in mala-et ya kanakeman ay angka-inakitan nin
Pangino-on, piro ampangonsowilowan na ya tawtawoy ampanggawà
kahampatan.
21 Hay mangala-et ya tawtawo ay sigoradon parosawan nin Pangino-on,
piro hay mangahampat ya tawtawo ay malibri.
22 Hay maganday babayi ya ayin mahampat ya gawà ay emen hinghing
ya gintò ya anti ha ngohò nin baboy.
23 Hay an-apehen nin mangahampat ya tawtawo ay kahampatan, piro
hay mangala-et ya tawtawo, hay ma-antì la ay kaparosawan.
24 Hay tawoy mabibi-iyen ay lalò ampagkama-in, piro hay tawoy ahè
labay mambi nin dapat nan igwà ay lalò angka-ayinan.
25 Hay tawoy mabibi-iyen ay ampomalindaway ya biyay. Manambay ka
ha kanayon emen la ka tambayan.
26 Hay tawoy maglalakò boyah ay angkasorawan nin tawtawo no
hay boyah na ay an-itagò na ta an-i-antì nan tomag-ay ya prisyo, piro
amporiyen lay tawo ya ampaglakò ha pana-on nin panganga-ilangan la.
27 Hinoman ya ampaghangad nin kahampatan ay ampakapakonsowilo,
piro hinoman ya ampanikap kagolowan ay habayto ya makit na.

28 Hay tawoy ampahimalà ha kayamanan na ay ayin imbalag ha bolong
kayo ya no ka-ingitan ay angkalagah, piro hay mangahampat ya tawtawo
ay ayin imbalag ha bolong kayo ya lalò anlomaboyong no abagat.
29 Hay tawoy ampambin kagolowan ha pamilya na, ha bandan hoyot ay
ayin malateng kona. Hay tawoy tangah ay mag-in alilà nin maronong.
30 Kaligawan ya an-igwà ha biyay nin tawoy ma-in kahampatan, boy hay
ampangipakarani nin tawo ha Diyos ay maronong.
31 No pangno primyowan nin Diyos ya mangahampat ya tawtawo bayri
ha babon lotà ay ombayro na itaman parosawan ya tawtawoy mangala-et
boy mawmakasalanan.

12

1 Hay tawoy labay magkama-in tinandà ay ampananggap sisita no
ampagkamalì ya. Katangahan nin tawo ya ahè labay pasita.
2 Hay tawoy mahampat ay ampangonsowilowan nin Pangino-on, piro
hay tawoy ampagplanon kala-etan ay anhosgawan na.
3 Hay gawgawà nin mala-et ya tawo ay ahè manatili, piro hay manga-
hampat ya tawtawo, maski anyay mangyari ay ampanatilin matibay.
4 Hay mahampat ya ahaway babayi ay karangalan boy kaligawan nin
ahawa na, piro no hay ahaway babayi ay ampangipareng-ey nin ahawa ay
emen ya ha masakit ya ahè matambal ya ampanirà bot-o nin ahawa na.
5 Hay tapat ya tawtawo ay anggomawà kahampatan ha kapara la, piro
hay mangala-et ya tawtawo ay labay bongat manloko nin kapara la.
6 Hay hawhalità nin mangala-et ya tawtawo ay kowinta ampakamati
ta ampakahirà nin kapara banà ha bawbarà lay alwan peteg, piro hay
hawhalità nin mangahampat ya tawtawo ay ampakapilibri nin kapara.
7 Hay mangala-et ya tawtawo ay angka-apò nin ayin na-i-alalak, piro hay
lipì nin mangahampat ya tawtawo ay ayin anggawan ya pangalalak.
8 Hay tawoy maronong ay amporiyen, piro hay tawoy tangah ay anyamo-
yamo-en.
9 Mas mahampat ya tawoy ma-aypà ya kapapa-hal ya ampagsikap
magtrabaho nin para ha kabiyayen na kisa magmamayaman ya ayin ma-
ekan.
10 Hay tawoy mahampat ay an-asiwa-en nan mahampat ya aw-ayop na,
piro hay tawtawoy mangala-et ay mabagsit ha aw-ayop la.
11 Hay mamaliyan ya ampagmalasakit magtrabaho ay ampagkama-in
sapat ya pamamangan, piro hay anggomawà nin ayin kapararakan ay
tangah.
12 Hay labaylabay nin mangala-et ya tawtawo ay manggawà nin
bawbagay ya mangala-et maski tandà la ya habayto ay makahirà konla,
piro hay tawtawoy mangahampat ay ampanatilin matibay ha kahampatan.
13 Hay tawoy mala-et ay angkahagep ha sarili nan paghahalità, piro hay
mahampat ya tawo ay angka-i-atap nay sarili na ha kagolowan.
14 Hay pambin primyo ha tawo ay kompormi ha anhalita-en na boy ha
anggaw-en na; tanggapen nay nararapat ya para kona.
15 Ha asa nin tawoy tangah ay tamà ya kaganawan anggaw-en na, piro
hay tawtawoy mangaronong ay ampanlengè ha wawwawali.
16 Hay tawoy tangah ay tampol ampamakit nin pahang, piro hay tawoy
matalino ay pinagka-ayin nay aw-insolto kona.
17 Hay tawoy ampagtotol nin kaptegan ay ampangipakit kahampatan,
piro hay tawoy ampagbongkok ay alwan mahampat ya an-ipakit na.

18 Ma-in tawtawo ya makhit maghalità nin bilang ha hondang ya no
makahogat ay malalè. Hay hawhalità nin tawtawoy mangaronong ay
ampakapakahampat nin bilang ha tambal.
19 Hay kabongkokan ay ma-in anggawan, piro hay kaptegan ay manatili
nin ayin angga.
20 Hay anti ha nakem nin tawtawoy ampagplano nin manggawà kala-
etan ay panloloko, piro hay tawtawoy anggomawà nin para ikatinek ay
ma-in kaligawan.
21 Ayin mala-et ya mangyari ha tawtawoy mangahampat, piro hay
tawtawoy mangala-et ay ayin tegen ya kagolowan.
22 Hay Pangino-on ay ampag-inakit ha tawtawoy mangabongkok, piro
ampangonsowilowan na ya tawtawoy mapteg.
23 Ahè an-ipagmalhay nin tawoy maronong ya tinandà na, piro hay tawoy
tangah ay an-ipagmalhay nay katangahan na.
24 Hay tawoy masikap ha trabaho ay ampag-in mihay mama-alà, piro hay
tawoy matamlad ay ahè ampi-asinso no alwan pirmin ampatrabahowen
nin mabyat.
25 Hay tawoy pirmin angkahlak ay alwan maliga, piro hay mahampat ya
hawhalità ay ampakapakhaw nakem na.
26 Hay tawoy mahampat ay ampangitoto nin kapara nan tawo, piro hay
tawoy mala-et ay ampitawon ha kala-etan na.
27 Ahè angkakwa nin matamlad ya tawo ya anhangaren na, piro hay
mahipeg ya tawo ay ampagkama-in maganday kakalma-an.
28 Hay tawoy ma-in kahampatan ay ampagkama-in mahampat ya
pamimiyay, piro hay kamali-an ay ampakapipalako nin tawo ha kamatyan.

13

1 Hay anak ya maronong ay ampanlengè ha tawtorò nin tatay na, piro
hay anak ya mapagmalhay ay ahè ampanlengè ha pawpanana-ad kona.
2 Hay mahampat ya tawo ay ampagkama-in nin primyo ha kawkaham-
patan ya anhalita-en na, piro hay tawoy pirmin mala-et ya ka-ihipan ay
parosawan banà ha kala-etan nin pagnanakem na.
3 Hay tawoy mapi-aweng ha paghahalità ay angka-i-atap nay sarili na,
piro hay tawoy ayin pi-aweng maghalità ay anhira-en nay sarili na.
4 Maski pangnoy paghangad nin matamlad ya tawo nin anyaman ya
bagay ya labay na ay talagan agna makwa. Hay masikap magtrabaho ay
makwa nay anyaman ya bagay ya labay na.
5 Hay mangahampat ya tawtawo ay angka-inakit ha kabongkokan,
piro hay gawgawà nin mangala-et ya tawtawo ay kawkala-etan boy
kawkakareng-eyan.
6 Hay gawgawà ya mahampat ay ampakapi-atap nin tawoy tapat, piro
hay ampakahirà nin tawoy makasalanan ay kala-etan.
7 Ma-in tawoy ampagpanggap mayaman, piro ayin yan maski anyaman.
Ma-in itaman tawoy ampagpanggap nin hiya ay ma-irap, piro hiya ay
masyadon mayaman.
8 Hay tawoy mayaman ay ma-arì nan pambeh nin biyay na ya
kayamanan na ha tawtawoy ampagplanon mamati kona, piro hay tawoy
ma-irap ay ayin angkahalakan ya ombayro.
9 Hay tawtawoy mangahampat ay emen ha hawang ya masyadoy
kahawangan, piro hay tawtawoy mangala-et ay emen ha kingki ya malaga
maparè.

10 Ayin angkapakinabang ya tawoy mapagmalhay no alwan kagolowan,
piro hay ampanlengè ha wawwawali ay ampagkama-in karonongan.
11 Hay kayamanan ya nakwa ha maparahan boy ahè pinaghayngetan ay
tampol angka-alih ta ahè ampa-alaga-an, piro hay kayamanan ya nakwan
amo-amò boy pinagpagalan ay lalò kapampopomahan.
12 No ahè ampangyari ya an-asawan mo ay makhit ya nakem mo,
piro no ampangyari ya anhangaren mo ay ampagkama-in kan masyadoy
kaligawan.
13 Hay ahè anhomonol ha mahampat ya wawali ay ampanikap
kagolowan, piro hay anhomonol ay ampagkama-in pakinabang.
14 Hay tawtorò nin mangaronong ya tawtawo ay ampakab-in tambay nin
bilang ha lanom ya ampangibat ha hobol. No honolen mo bayto, hay biyay
mo ay marayò ha piligro.
15 Hay tawoy ma-in mahampat ya pangingintindi ay an-igalang, piro hay
tawoy ahè mapahimala-an ay makatanam ka-irapan.
16 Hay tawoy maronong, biha na gaw-en ya gawà na ay an-ihipen na pon,
piro hay tawoy tangah ay an-ipagparangkisa nay katangahan na.
17 Hay alwan mahampat ya hogò ya mantan balità ay ampambin ikagolo
nin tawtawo, piro hay mapahimala-an ya hogò ay ampakagawà nin
ikatinek.
18 Ka-irapan boy kakareng-eyan ya mapakinabang nin tawoy ahè labay
matoto, piro hay ampanlengè ha sisita ay an-igalang.
19 Hay tawo ay ampagtowà no hay anhangaren na ay angkatanggap na,
piro hay tawtawoy tangah ay ahè labay mog-alih ha kala-etan.
20 Patorò ka ha maronong ya tawo emen ka domonong, piro no makilamo
ka ha tawoy tangah ay ampanikap kan ikahirà mo.
21 Hay makasalanan ay ma-in kagolowan maski ayri ya mako, piro hay
tawoy mahampat ay ampagkama-in kahampatan.
22 Hay tawoy mahampat ay ma-in angka-ipamana ha aw-apò na,
piro hay kamama-in nin mawmakasalanan ay ampipalako ha tawtawoy
mangahampat.
23 Hay paliyan ya bakanti, no natamnan ay makab-i nin malakè ya
pamamangan ya para ha manga-irap, piro ahè labay ipatamnan nin
tawtawoy alwan mangahampat ya kanakeman.
24 Hay tawoy ahè ampamarosa nin mandisiplina ha anak na ay agna
anlabiyen ya anak na. Hay tawoy ampanlabi ha anak na ay talagan
amparosawan nan disiplinawan ya anak na.
25 Hay tawtawoy mangahampat ay ahè angkabitlan ta ma-in sapat
ya pamamangan, piro hay tawtawoy mangala-et ay pirmin mabitil ta
ampagkakolang ha pamamangan.

14

1 Hay babayi ya maronong ay an-asikasowen nan ayosen ya pamamali
na, piro hay pamamali nin babayi ya tangah ay angkahirà banà ha
kagagaw-an na.
2 Hay tapat ya tawo ay an-ipatnag nay panggogomalang na ha Pangino-
on, piro hay tawoy alwan tapat ay an-ipatnag na ya hay Pangino-on ay
agna an-igalang.
3 Hay hawhalità ya an-ipagmalhay nin tawoy tangah ay emen garoti
ya andompà ha bokot na, piro hay hawhalità nin tawoy mahampat ay
ampakapi-atap kona.

4 No ayin ayop ya manggoloy araro ay agka maka-alawah nin malakè ya
pali, piro banà ha tambay nin aw-ayop ay maka-alawah kan malakè.
5 Hay tapat ya tawoy ampamapteg ay pirmin ampagtotol kaptegan,
piro hay tawoy alwan tapat ha pamapteg, hay antotolen na ay poro
kabongkokan.
6 Hay tawoy mapanoya-toyà ay ahè magkama-in karonongan, piro hay
tawoy ma-in pangingintindi ay tampol angkatoto.
7 Pakarayò ka ha tawoy tangah ta ayin kan matotowan kona.
8 Hay maronong ya tawo ay tandà nay anggaw-en na, piro hay tawoy
tangah, hay malì ya tandà na ay ampakapitawon kona.
9 Hay tawtawoy tangah ay ayin kowinta konla ya pagkasalanan la, piro
hay tawtawoy mangahampat ay an-ipakikwa lan tawad ya kawkasalanan
ya nagawà la.
10 Ayin makapaki-atag nin kaligawan o kalele-an ya ma-in komo.
11 Hay bali nin tawoy mala-et ay tampol mahirà, piro hay bali nin tawoy
mahampat ay manatili.
12 Ma-in daan ya an-ipalagay nin tawo nin habayto ay tamà, piro ha
ka-anggawan nin habayto ay kamatyan.
13 Hay kalele-an nin tawo ay ma-arì nan itagò ha pangka-ili na, piro
pangayarì nin habaytoy ka-ili ay anti et konay kalele-an na.
14 Hay matanggap nin tawtawoy mangala-et ay kompormi ha gawgawà
la, piro hay tawtawoy mangahampat, banà ha kahampatan nin gawgawà
la ay kahampatan ya tanggapen la.
15 Hay tawoy tangah, kaganawan angkalengè na ay ampinto-owen na,
piro hay tawoy maronong ay ampag-aralan na pon no ma-in kaptegan ya
angkalengè na.
16 Hay tawoy maronong ay an-i-atap nay sarili na ha kagolowan, piro
hay tawoy tangah ay ahè ampag-atap boy pabigla-biglà.
17 Hay tawoy maparan mag-amot olo ay tangah, boy hay tawoy
ampagplano nin kala-etan ay angka-inakitan.
18 Hay matanggap nin tawtawoy tangah ay kompormi ha katangahan la,
piro ha tawtawoy mangaronong, banà ha karonongan la ay angkapahanan
ya tinandà la.
19 Hay tawtawoy mangala-et ay anyomokò boy ampaki-i-ingalo ha
tawtawoy mangahampat.
20 Hay tawtawoy manga-irap ay ahè ampa-alaga-an nin kapara lan tawo,
piro hay mangayaman ay malakè ya amigo.
21 Hinoman ya ampanyamo-yamò nin kapara nan tawo ay am-
pagkasalanan, piro hinoman ya ampangingangalo ha manga-irap, hiya ay
maliga.
22 Hika ay pahimala-an boy igalang nin tawtawo no hay gawgawà mo ay
mahampat, piro no hika ay ampagplano nin kala-etan, hay anggaw-en mo
ay kamali-an.
23 Magtrabaho ka emen ka magkama-in ikabiyay ta no kapagkokowinto
mon bongat, hay biyay mo ay kapan-o-omirap.
24 Hay karangalan nin tawtawoy mangaronong ay karonongan la, piro
hay tawtawoy tangah ay balaybalay ha katangahan la.
25 Hay ampamapteg ya ampaghalità nin kaptegan ay ampakapilibri nin
tawtawo ha kamatyan, piro no hay anhalita-en na ay kabongkokan, hiya
ay ampangitraydor nin tawtawo.

26 Hay tawoy anggomalang ha Pangino-on kateng pamilya na ay
ampagkama-in makhaw ya pamahimalà ha Pangino-on.
27 Hay panggomalang ha Pangino-on ay ampakab-in tambay nin bilang
ha lanom ya ampangibat ha hobol. No gaw-en mo bayto, hay biyay mo ay
marayò ha piligro.
28 Banà ha kalak-an tawoy ampag-ari-an nin arì, hiya ay ma-in
karangalan. No ayin nin tawtawo ay ayin kowinta ya pag-arì na.
29 Hay tawoy ma-in mahampat ya pangingintindi ay ahè tampol
ampamahang, piro hay tawoy maparan mag-amot olo ay an-ipakit nay
katangahan na.
30 Hay katinekan pagnanakem ay ampakab-in kalighawan, piro hay
inggit ay emen ha masakit nin bot-o ya ahè matambal.
31 No padya-dya-an moy tawtawoy manga-irap ay emen mon an-
insoltowen ya Diyos ya namalsa konla, piro no ampanambay ka ha manga-
irap ay emen kan ampambin dangal ha Diyos.
32 Hay ampakahirà nin mangala-et ya tawtawo ay kala-etan nin gawgawà
la, piro hay tawtawoy mangahampat, hay ampakapi-atap konla ay
kahampatan la.
33 Hay karonongan ay ampanatili ha nakem nin tawoy ma-in panging-
intindi, piro hay tawtawoy tangah ay ayin tandà ya tongkol ha karonongan.
34 Banà ha kahampatan gawgawà nin tawtawo, hay nasyon ay ampiban-
tog, piro banà ha kasalanan ya anggaw-en nin tawtawo, hay nasyon ay
ampagkama-in kakareng-eyan.
35 Hay arì ay ampangonsowilo ha ampipamo-on ya ma-in karonongan,
piro ampamahangan nay ahè ampipanhomonol kona.

15

1 Hay mapanawah ya tobay ay ampaka-alin pahang, piro hay mahngah
ya tobay ay ampakapapahang.
2 No ampaghalità ya tawoy maronong ay anggamiten nay karonongan
na, piro hay anhalita-en nin tawoy tangah ay ayin labay totolen.
3 Hay ampangyari ha maski ayri ay angkakit nin Pangino-on; mahampat
man o mala-et ya tawo, hay anggaw-en la ay angkakit na.
4 Hay maganday halità ay ampakapaligha, piro hay halità ya makhit ay
ampakablò nakem.
5 Hay tawoy tangah ay ahè ampanlengè ha an-itorò kona nin tatay na,
piro hay tawoy maronong ay ampa-alaga-an na ya korihir kona nin tatay
na.
6 Hay tawtawoy mangahampat ay bastanti ya kamama-in, piro hay
angkapakinabang nin tawtawoy mangala-et ay kagolowan.
7 Hay mangaronong ya tawtawo ay ampakab-i nin tinandà, piro hay
tawtawoy tangah ay ayin angka-igwà ya ombayro.
8 Hay an-idolog ha Pangino-on nin tawtawoy mangala-et ay angka-
inakitan nin Pangino-on, piro hay panalangin nin tawtawoy mangahampat
ay ampambin konsowilo kona.
9 Hay Pangino-on ay angka-inakit ha gawgawà nin tawtawoy ma-in
kala-etan, piro anlabiyen nay tawtawoy ampagsikap nin magkama-in
kahampatan.
10 No manggawà kan alwan tamà ay mabyat ya iparosa komo; no agmo
labay manlengè ha torò ay ampanikap kan kamatyan.
11 No tandà nin Pangino-on no anyay anti ha dogal nin nikati ay lalò nan
tandà no anyay anti ha nakem nin tawo.

12 Hay tawoy mapanoya-toyà ay ahè labay patorò, boy agna labay ya
wawali nin tawoy maronong.
13 Hay tawoy maliga ay makit moy kaligawan ha lopa na, piro hay tawoy
malelè ay kalele-an ya makit ha lopa na.
14 Hay tawoy ma-in pangingintindi ay labay matoto, piro hay tawoy
tangah ay kontinto ha katangahan na.
15 Hay tawoy ma-irap ay pirmin angkahlak, piro hay tawoy maliga ay
pirmin ampagkama-in kaligawan ha biyay na.
16 Mas mahampat ya kapapa-hal nin tawoy ma-irap ya anggomalang ha
Pangino-on kisa kapapa-hal nin mayaman ya magolo.
17 Maski golay bongat ya ikakan, no hay ampi-a-arap mangan ay
ampilalabi ay mas mahampat kisa karnin bakà ya angkona-en no hay
ampi-a-arap mangan ay ampi-i-inakitan.
18 Hay tawoy ma-amot ya olo ay maparan maki-away, piro hay tawoy
mapasinsya ay ampamisondò nin ampi-away.
19 Hay matamlad, maski ayri mako ay magdanas kadya-dya-an, piro hay
tawoy tapat ay mapalindaway.
20 Hay anak ya maronong ay ampakapaliga nin tatay, piro hay anak ya
tangah ay ampandodostà nin nanay na.
21 Hay tawoy tangah ay an-ikaliga nay katangahan na, piro hay tawoy
ma-in pangingintindi, hay anggaw-en na ay matoynong.
22 Hay tawoy ahè ampanlengè ha wawali ay ayin malateng, piro hay
tawoy ampanlengè ha wawali ay mangyari ya anhangaren na.
23 Maligay tawo no hay hinalità na ay tamà boy tamà ha pinanggamitan.
24 Hay kowinta ampagdanan nin tawtawoy mangaronong ay daan ya
palako ha biyay ya ayin anggawan, alwan ha daan ya palako ha kamatyan
ya kaparosawan.
25 Hay bali nin mapagmalhay ya tawo ay anhira-en nin Pangino-on, piro
hay pi-anggawan nin lotà nin bawoy babayi ay ambiyan nan protiksyon.
26 Hay mala-et ya pangingihip nin tawtawoy mangala-et ay angka-
inakitan nin Pangino-on, piro ampangonsowilowan nay hawhalità nin
tawtawoy mangahampat ya kanakeman.
27 Hay maha-ol, kateng pamilya na ay ambiyan nan kagolowan, piro hay
ahè ampasohol ay ambomoyot ya biyay.
28 Hay mahampat ya tawo ay an-ihipen na pon no anyay itobay na.
Balè hay mala-et ya tawo ay tampol antombay, piro hay an-itobay na ay
ampambin kagolowan.
29 Hay panalangin nin mangahampat ya tawtawo ay anleng-en nin
Pangino-on, piro ha mangala-et ya tawtawo ay ampakarayò ya.
30 No hay lopan ka-ilgo mo ay maliga ay lomiga ka, boy no mahampat ya
balità ya angkalengè mo ay lomigha ka simpri.
31 No pinto-owen mo ya an-isita komo, hika ay mag-in maronong.
32 No agmo labay patorò ay emen mon andodosta-en ya sarili mo, piro
no tanggapen moy an-isita komo ay mag-in kan maronong.
33 Hay panggogomalang ha Pangino-on ay ampambin karonongan. Ka-
ilangan magmaka-aypà ka pon biha ka magkama-in karangalan.

16

Hay kawkahalita-an ya tongkol ha biyay boy pag-o-ogalì

1 Hay tawo ay ampakapagplano ha ihip na, piro ayin yan magawà no
agya aboloyan Pangino-on.

2 Kaganawan anggaw-en nin tawo ay an-ihipen nan tamà, piro Pangino-
on ya magtandà no anyay annakemen na.
3 Ipahimalà mo ha Pangino-on ya kaganawan anggaw-en mo emen hay
plano mo ay magkama-in katoparan.
4 Kaganawan bagay ay pinalsa nin Pangino-on nin ma-in plano. Hay
nararapat ha tawtawoy mangala-et ay mipalako ha kaparosawan.
5 Hay Pangino-on ay angka-inakit ha tawtawoy mapagmalhay; hila ay
sigoradon mipalako ha kaparosawan.
6 Pakatibolosen moy nakem mo ha Pangino-on boy pakatapat ka kona
emen na patawaren ya kasalanan mo. Igalang moy Pangino-on emen ayin
kala-etan ya mangyari komo.
7 No hay gawgawà nin tawo ay ampambin konsowilo ha Pangino-on, hay
kawka-away nin habaytoy tawo ay ipakisondò nin Pangino-on kona.
8 Mas mahampat ya amò ya natikapan no nakwa ha mahampat ya
paraan kisa magkama-in malakè ya kayamanan no nakwa ha alwan
mahampat ya paraan.
9 Hay tawo ay ampakapagplano nin gaw-en na, piro Pangino-on ya
ampangitoto kona.
10 Ha tambay nin Diyos ha arì ay ampag-in tamà ya panonosga nin arì.
11 Labay nin Pangino-on ya hay tawtitimbangan boy hawhohokatan ya
anggamiten nin maglalakò ay ayin ha-ol.
12 Hay arì ay ahè labay manggawà kala-etan ta hay pinagkapondasyon
nin pamomo-on na ay kahampatan.
13 Hay labay leng-en nin arì ay kaptegan, boy hay tawoy ampaghalità nin
kaptegan ay anlabiyen na.
14 Hay maronong ya tawo ay ampagsikap nin mamaliga nin arì ta no
mamahang ya arì ay ampamati.
15 No ampangonsowiloy arì, hay biyay nin tawtawoy angkasakopan na ay
anlomiga. Habayti ay emen ha leem ya ampambin oran ya ampamabiyay
nin tawtanaman.
16 Mas mahampat ya magkama-in pangingintindi boy karonongan kisa
magkama-in gintò boy pilak.
17 Hay tawtawoy ma-in kahampatan ay ampa-alilih ha kala-etan; hino-
man ya tawoy ampanggawà nin ombayro ay angka-i-atap nay biyay na.
18 Hay ampag-in bonga nin kahambogan ay kahira-an; ombayro simpri
ha mapagmalhay.
19 Mas mahampat makilamo ha tawtawoy ma-irap ya ma-in manga-
aypà ya nakem kisa maki-atag ha bawbagay ya nakwa nin tawtawoy
mapagmalhay ha alwan mahampat ya paraan.
20 Etpanan moy natotowan mo ha Halità nin Diyos emen ka magkama-in
kahampatan; pahimalà ka ha Pangino-on emen ka magkama-in kaligawan.
21 Hay tawoy ma-in karonongan ay angkabalayan ha pangingintindi na.
Hay aw-ilgo na ay ampaka-ingganyo nin tawtawo.
22 Hay karonongan nin tawoy maronong ay emen ha hobol ya ampambin
biyay kona, piro hay tawoy tangah ay ayin kowinta kona ya tawtorò kona.
23 Hay tawoy maronong ay an-ihipen na pon no anyay dapat nan halita-
en, boy hay hawhalità na ay ampaka-ingganyo.
24 Hay mahampat ya hawhalità ay emen ha matam-ih ya polot ya
ampakapalighan nawini.
25 Ma-in daan ya an-ipalagay nin tawo nin habayto ay tamà, piro hay
ka-anggawan nin habayto ay kamatyan.

26 Hay trabahdor ay ampagsikap magtrabaho emen agya mabitlan.
27 Hay tawoy mala-et ay ampanikap paraan no pangno na mahirà ya kapara na. Hay aw-ilgo na ay ampakahirà nin emen ha apoy ya ampakapo-ol.
28 Hay tawoy mala-et ay ampamihihirà; hay tawoy madaldal ay ampakahirà nin pami-a-amigo.
29 Hay mapanggolo ay magaling manaktika; kayà ampakagtan yan kapara na nin manggawà nin alwan mahampat.
30 Mag-atap ka ha tawtawoy kanwarì ay mahampat ya tegteg la komo, balè ta hay labay lan gaw-en komo ay kala-etan.
31 Hay pinagkaprimyo nin mahampat ya tawo ay makarà ya biyay; hay oban na ay pinagkadangal na.
32 Mas mahampat ya tawoy alwan mapapahangen kisa tawoy ma-in kapangyariyan, boy mas mahampat ya tawoy mapagpendan ha sarili kisa tawoy makapag-ikon nin mihay siyodad.
33 Maski anyay gaw-en nin tawtawo emen la matanda-an no anyay dapat lan gaw-en, Diyos bongat ya makapagdisisyon.

17

1 Mas mahampat ya mangan nin maski anyay pamamangan ya naba-aw basta ma-in katinekan kisa makipangan ha malhay ya handa-an ha bali ya ma-in kagolowan.
2 Hay maronong ya alilà ay ampagkama-in karapatan nin mamo-on ha ayin kowintay anak nin amo na, boy ma-arì yan magkama-in parti ha mamanawen nin mipapatel.
3 Hay pilak boy gintò ay anhoboken ha apoy; hay nakem itaman nin tawo ay anhoboken nin Pangino-on.
4 Hay tawoy mala-et ay ampanlengè ha anhalita-en nin kapara nan mala-et. Hay mabongkok itaman ay ampanlengè ha ma-alay ya halità.
5 No ampanoya-toyà ka nin tawtawoy manga-irap ay an-insoltowen moy Diyos ya namalsa konla, boy hay tawoy angkatowà ha alwan maganday nangyari ha kanayon ay amparosawan.
6 Hay aw-apò ay an-ipagparangalan nin pawpapò la; hay aw-anak itaman ay an-ipagparangalan lay tawtatay la.
7 Hay maganday paghahalità ay alwan bagay ha tawoy tangah; lalò alwan bagay ha ampamo-on ya magbongkok.
8 Ha asa nin tawo, hay sohol ay emen ha ma-alagà ya bato ya ampakagayoma ha tawoy ampasohol ta maski ayri ya parapit, hiya ay ampakinabang.
9 Hay labay nin ampamatawad ha kamali-an nin kapara ay pamilalabi, piro no idaldal na baytoy kamali-an ay ampanirà ya nin pami-a-amigo.
10 Hay tawoy ma-in pangingintindi ay mas angkatoto maski miminghan ha-aren kisa tawoy tangah ya maski magatoy bisis nin barogen ay ahè angkatoto.
11 Hay mala-et ya tawo ay ampagribildi; kayà ma-in ihogò nin mamarosa kona.
12 Mahampat et ya makahakbat nin mihay ayop ya oso ya hay aw-anak na ay inayo kona kisa makahakbat nin mihay tangah ya an-ipakit nay katangahan na.
13 Hinoman ya ampanggantin kala-etan ha kahampatan, hay kala-etan ay ahè ma-alih ha pamamali na.

14 Hay away ya na-ompisawan ay ayin imbalag ha dawey nin lanom ya
angka-ibat ha diposito ya nalobtan; kayà emen ahè lomagot ay itegen ya
pami-a-away.
15 Hay manonosga ya mangilibri nin tawoy nagkasalanan emen ahè
maparosawan, boy hay manonosga ya mambin kaparosawan ha tawoy
ayin kasalanan ay parihon angka-inakitan nin Pangino-on.
16 Ayin kowintan paggastosan ha pag-a-aral ya tawoy tangah ta talagan
ahè mipalaman ha nakem na ya an-itorò kona.
17 Hay amigo ay pirmin ampanlabi; hay patel itaman ay ampakiramay
ha patel na ya ampagdanas nin kadya-dya-an.
18 Hay tawoy ayin pangingintindi ay ampagpangakò boy ampaggarantiya
ha otang nin kanayon ya tawo.
19 Hay tawoy labaylabay ya kasalanan ay labaylabay ya kagolowan, boy
hay tawoy mahambog ay ampanikap kahira-an.
20 Hay tawoy ampangihip nin kala-etan ay ayin ma-antì ya kahampatan,
boy hay tawoy ampaghalità nin ma-alay ya halità ay ampag-in alwan
maganday kakalma-an.
21 Ahè ampagkama-in kaligawan ya mawmato-antawo nin anak ya
tangah.
22 Hay tawoy maligay kanakeman ay pirmin maligha, piro hay am-
pagkonsimisyon, hay nawini na ay kapanlolomaya.
23 Hay mala-et ya manonosga ay angkasoholan; kayà hay ampangyari ay
ahè ampagkama-in katoynongan.
24 Hay tawoy ampaka-intindi ay ampanikap karonongan, piro hay tawoy
tangah, hay ihip na ay ayin kinapirmiyan.
25 Hay anak ya tangah ay ampambin kalele-an ha tatay na, boy an-ikalelè
nin nanay na ya pangi-anak kona.
26 Alwan tamà nin hay tawoy mahampat ay parosawan, boy alwan tamà
nin pa-irapan ya tawoy marangal.
27 Hay tawoy ma-in tinandà ay alwan matlek; hay tawoy ampaka-intindi
ay ma-amey ya nakem.
28 Hay tawoy tangah ay angka-ibilang nin maronong boy matalino no
hiya ay alwan matlek.

18

1 Hay tawoy mapagsarili ay ikon naynay ikon na, boy pirmi yan kontra
ha tamà ya an-ipalagay nin kaganawan.
2 Ayin kowinta ha tawoy tangah no hiya man ay ayin pangingintindi; hay
labay nan bongat ay ma-ipakit na no pangno ya kagaling.
3 Hay tawoy ma-in kala-etan ay angka-inakit ha kahampatan. Panay
kakareng-eyan ya ampangyari ha tawoy ahè ampambin dangal ha sarili.
4 Hay anhalita-en nin tawoy maronong ay maldeg ya labay totolen nin
bilang ha malalè ya lanom; hay karonongan na ay anlomwah nin emen ha
lanom ya ampangibat ha hobol.
5 Alwan tamà nin kampiyan ya tawoy nanggawà nin kala-etan, ta hay
ayin kasalanan ay hosgawan.
6 Hay anhalita-en nin tawoy tangah ay ampakab-in kagolowan, boy
ampangibatan nin hiya ay pakakhitan.
7 Hay ampakahirà ha tawoy tangah ay mismon anhalita-en na, boy
habayto ya ampakahagpan kona.

8 Hay pangidaldal ay maganan leng-en nin tawtawo ta para konla ay
emen malahap ya pamamangan.
9 Hay tawoy matamlad ay patel nin tawoy mapanirà.
10 Hay ngalan nin Pangino-on Diyos ay bilang ha matibay ya kobliyan;
bayro ay ma-arì pa-ikobli ya mahampat ya tawo emen ya malibri.
11 Ha asa nin tawoy mayaman ay ma-ilibri ya nin kayamanan na nin
bilang ha mihay siyodad ya napalibotan nin matag-ay ya padir.
12 Hay tawoy mapagmalhay ay hiyan mismo ya ampanirà nin pagkatawo
na, piro hay tawoy mapagmaka-aypà ay ampagkama-in karangalan.
13 Hay tawoy antombay ya agna pon an-intindiyen ya pastang kona ay
tangah boy ampipareng-ey.
14 Hay kakhawan nakem ay ampakatambay ha tawoy ma-in angkatanam,
piro hay makapey ya nakem ay angka-alihan nin pag-asa.
15 Hay tawtawoy mangatalino ay ampagsikap nin mapahanan ya tinandà
la.
16 No labay mon mabalayan ka nin tawoy ma-in matag-ay ya pagkatawo
ay mambi ka kona nin rigalo.
17 Hay tawoy onan naghalità ha hosgado, hay hinalità na ay andap mo
no tamà anggan hay kalaban na ay ahè et ampagpastang kona.
18 Hay makapategen ha ampi-away ya parihon ma-in pakakaya ay
palabonotan.
19 Hay patel ya nakhitan ya nakem ay mas ma-irap mi-orong ya dati
kisa mapag-ikon ya mihay makhaw ya siyodad; talagan hay ampi-away ay
ma-irap mapisondò.
20 Ayin kanayon ya tombay ha anhalita-en mo no alwan mismon sarili
mo.
21 Hay anhalita-en mo ay ma-arì makab-in kamatyan mo o makapilibri
nin biyay mo; ka-ilangan tanggapen mo ya mag-in bonga nin anhalita-en
mo.
22 Hinoman ya lalaki ya magkama-in ahawa ay mahampat ta habayto ay
polalag kona nin Pangino-on.
23 Hay paghahalità nin ma-irap ya tawo ay emen ampaki-i-ingalo, piro
hay mayaman, no tombay ay mapalalngat.
24 Ma-in mita-amigo ya angkapihirà piro ma-in amigo ya mas et ha patel.

19

1 Mas mahampat ya tawoy ma-irap ya ampamiyay nin tapat kisa tawoy
mayaman ya ampaghalità kabongkokan boy ma-in katangahan.
2 Alwan mahampat ha tawo ya ayin tinandà. Hay tawo itaman ya sobray
pag-aporah ay ma-arì makapagkasalanan.
3 Ma-in tawo ya hiyan mismo ya ampanirà nin sarili na ha katangahan
na, biha na ihehe ha Pangino-on Diyos.
4 Hay tawoy mayaman ay ampagkama-in nin malakè ya amigo, piro hay
tawoy ma-irap ay ampakarayo-an nin aw-amigo na.
5 Hay ampanistigos nin alwan peteg ay angkaparosawan; ombayro
simpri ha ampaghalità nin kabongkokan.
6 Malakè ya ampagsikap nin mag-in maheneh ha tawoy mabibi-iyen, boy
kaganawan ay ampaki-amigo ha mapagrigalo.
7 Hay tawoy ma-irap ay ahè ampabliyen nin pawpatel na; kayà kateng
aw-amigo na ay ampakarayò kona. Maski pangnoy pagsikap nan pakarani
konla ay ampakarayo-an la ya.

8 Imalasakit moy sarili mo ha pagsikap mon matoto; etpanan moy
natotowan mo emen ka mag-inomay.
9 Hay ampanistigos nin alwan peteg ay angkaparosawan, boy hay
ampaghalità nin kabongkokan ay alwan maganday pi-ogotan.
10 Hay ma-inomay ya pagbibiyay ay alwan bagay ha tawoy tangah, boy
hay alilà ay alwan bagay mamo-on ha mangarangal.
11 Hay tawoy ma-in pangingintindi ay ahè antimanon ampamahang; no
ma-in nakagawà kona nin kamali-an, hay mahampat ay pa-olayan nayna.
12 Hay pahang nin arì ay emen tonoy liyon ya ampamayani; piro hay
panlalabi na ay pagkahampat nin emen ha amog ya ampakapalambot nin
dawdikot.
13 Hay anak ya tangah ay ampambin ikahirà nin tatay na; boy hay
ahaway babayi ya pirmin ampagriklamo ay ayin imbalag ha ampakasoray
tonoy nin tolò lanom ya sigisigi ha pantolò.
14 Hay mawmato-antawo ay makapipamana ha anak lay lalaki nin bali
boy kayamanan; piro Pangino-on ya makab-i kona nin ahawa ya ma-in
pangingintindi.
15 Hay tawoy matamlad ya kapangakatoloy ay mabitlan.
16 Hay tawoy anhomonol ha an-ipanogò nin Diyos ay angka-i-atap nay
biyay na, piro hay tawoy angka-inakit ha pawpanogò ay marani ha
kamatyan.
17 Hay tawoy ampaka-ingalo nin tawoy ma-irap ay emen yan nama-otang
ha Pangino-on Diyos, ta Pangino-on ya gomanti kona nin kahampatan.
18 Disiplinawan moy aw-anak mo mintras malagò hila et boy ma-in ka et
nin pag-asan madisiplinawan hila, ta no ahè ay emen mo hilan an-i-akay
ha kamatyan.
19 Hay dapat gaw-en ha tawoy maparan mag-amot olo ay pa-olayan maski
anyay mangyari kona, ta no tambayan mo ya, hiya ay malomawan boy ka-
ilangan moyna et gaw-en oman ya panambay mo kona.
20 Manlengè kan wawwawali boy tanggapen moy tawtorò emen ka mag-
in maronong ha hoyot ya allo.
21 Malakè ya amplanowen nin tawo piro kalabayan nin Pangino-on ya
mangyari.
22 Hay nararapat ha tawo ay mag-in tapat. Hay ma-irap ya tawo ay mas
mahampat kisa mabongkok.
23 Hay panggogomalang ha Pangino-on ay ampakapakarà biyay, ampaka-
paliga, boy ampakapilibri ha kadisgrasyawan.
24 Hay tawoy matamlad, ha katamlaran na, maski ihohobò nayna ay agna
et magawà dampoten.
25 Hay dapat ha tawoy mapanoya-toyà ay parosawan emen mag-in aral
ha tawtawoy ayin pangingintindi. Hay tawoy ma-in pangingintindi ay
angkatoto no hiya ay an-itorò.
26 Hay anak ya anlomaban ha tatay boy ampangipataboy nin nanay ay
mala-et boy ampambin kakareng-eyan.
27 Anak koy lalaki, no agka manlengè ha pangaral komo ay mapa-olayan
mo ya tinandà mo.
28 Hay ayin kowintay tistigos ay ahè ampagtotol kaptegan ta agna ampa-
alaga-an ya katoynongan. Hay tawtawo itaman ya mangala-et ay hay
ganan manggawà kala-etan.
29 Hay tawtawoy mapanoya-toyà ay parosawan; hay tawtawo itaman ya
tangah ay babarog ya pamarosa.

20

1 Hay tawoy masyadon minom nin alak ay ampag-in bastos boy
mapanggolo. Hinoman ya ampaglahing ay alwan maronong.
2 Hay pahang nin arì ay emen tonoy liyon ya ampamayani; hinoman ya
ampamapahang nin arì ay emen nan an-aporawen ya biyay na.
3 Hay tawoy ampa-alilih ha kagolowan ay ma-in karangalan, piro hay
tawoy tangah ay ampagpilit maki-away.
4 Hay mamaliyan ya matamlad mangararo nin paliyan na ha tamà ya
pana-on ay ampakilimoh ta ayin na-alawah.
5 Hay pangingihip nin tawo ay emen ha lanom ya anti ha malalè ya libon,
piro hay tawoy ma-in pangingintindi ay an-ipapabokà nay an-ihipen nin
hatoy tawo.
6 Malakè ya tawoy ampaghalità nin hila ay tapat, piro ma-irap kan
makakit nin mapahimala-an.
7 No hay tatay ay tapat, boy no hay anggaw-en na ay kahampatan, hay
aw-anak na ay makalmà.
8 Hay arì, no ampiknò ya ha trono na nin manosga ay angkakit na no
hino ya mala-et.
9 Ma-in warì makapaghalità nin talagan hay nakem na ay malinis boy
hiya ay ayin kasalanan?
10 Hay Pangino-on ay angka-inakit ha anggaw-en nin tawoy am-
panggamit titimbangan boy hohokat ya ma-in ha-ol.
11 Maski anak ay mabalayan moy klasi na ha gawgawà na no hay ampag-
ogali-en na ay mahampat boy tamà.
12 Hay Diyos ay nambi kontamo nin mata ya gamiten tamo emen tamo
makakit, boy binyan na tamo et nin tolih ya gamiten tamo emen tamo
makalengè.
13 No kapangakatoloy mo ay magdanas kan ka-irapan; piro no pakahipeg
kan magtrabaho ay magkama-in ka nin malakè ya pamamangan.
14 Hay mawmananaliw ay pirmin ampagriklamo ha kabliyan nin
tawtinda, piro no nakatawad hila boy no amporong hilayna ay ampagham-
bog hila.
15 Ma-alagà ya gintò boy malakè ya alahas, piro mas ma-alagà ya
anhalita-en nin tawoy ma-in tinandà.
16 Hinoman ya ampagpangakò nin mamayad otang nin tawoy alwa nan
kabalay, hay dapat do ha ampagpangakò ay kowen ya kamama-in na bilang
garantiya ha pangakò na.
17 Hay pamamangan ya nakwa mo ha pana-ol ay ampagganawan mon
kanen, piro ayin kowinta ta emen kan bongat ampangihobò kapati-an.
18 Dapat kan manlengè ha wawali komo emen ka manalo ha labanan ya
amplanowen mo.
19 Hay madaldal ay ahè masikritowan; kayà agka makilamo ha tawoy
madaldal.
20 Hinoman ya ampaghalità nin mala-et ha mawmato-antawo na, hay
biyay na ay bilang ha kingki ya naparè ya anti ha karegleman.
21 Hay mana ya nakwa ha alwan mahampat ya pamamaraan ay ahè
makab-in ka-inomayan.
22 Agka mangganti ha nanggawà nin kala-etan komo, no alwan ipahimalà
mo ha Pangino-on ta hiya ya ba-alà komo.
23 Hay Pangino-on ay angka-inakit ha anggaw-en nin tawoy am-
panggamit nin titimbangan boy hohokat ya ma-in ha-ol.

24 Pangino-on ya ampagplano no anyay mangyari ha biyay nin tawo;
kayà alwa naynan ka-ilangan ihipen no anyay mangyari kona ta agna et
bongat ma-intindiyan.
25 Ihipen mo pon nin mahampat biha ka magpangakò nin mambi ha
Pangino-on ta maka ha bandan hoyot ay agmo matopad.
26 Hay maronong ya arì ay ansori-en na pon no hinoy ampanggawà mala-
et biha na parosawan nin ayin ingangalo.
27 Pangino-on ya nambin pangingihip boy konsinsya kontamo; kayà
agtamo ma-itagò ya sarili tamo kona.
28 Hay pamomo-on nin arì ay manatili no hiya ay tapat boy parihoy tegteg
ha kaganawan angkasakopan na.
29 Hay karangalan nin mangalagò ay kakhawan la; hay karangalan
itaman nin mangato-a ay oban nin habot la.
30 Ma-in tawo ya ahè ampagbayo anggan agya pon magdanas nin kadya-
dya-an.

21

1 No pangno nin angka-ipalako ya lanom nin man-agoh ha kanal ay
ombayro itaman ha Pangino-on ya no anyay labay nan ipa-ihip ha arì ay
habaytoy an-ihipen nin arì.
2 Maski an-ipalagay nin tawo nin tamà ya kaganawan gawà na ay tandà
nin Pangino-on no anyay anti ha nakem na.
3 Hay panggawà nin mahampat boy matoynong ay mas ampakapakon-
sowilo ha Pangino-on Diyos kisa bawbagay ya an-idolog kona.
4 Hay ampakapangyayari ha tawtawoy mangala-et ay kahambogan boy
katag-ayan nakem. Habaytoy ombayro ay kasalanan.
5 Hay mahampat ya plano nin kapanikapan ay ampambin ka-inomayan;
piro hay ahè pon ampami-aweng ay ampagkakolang.
6 Hay kayamanan ya nakwa ha panana-ol ay tampol angkapanew nin
bilang ha alinhangaw; hay tawoy nanggawà nin ombayro ay mipalako ha
kamatyan.
7 Hay tawtawoy mangala-et ay angkadisgrasya ha sarili lan kagagaw-an
ta agla labay manggawà nin matoynong.
8 Hay tawtawoy ma-in kasalanan ay ampamiyay ha alwan tamà ya
pamimiyay, piro hay tawtawoy ayin kasalanan ay ampamiyay ha kaham-
patan.
9 Mas mahampat ya pa-iri ha golot ya hawong kisa ha bali no hay babayi
ya ahawa ay mariklamo.
10 Hay tawoy mala-et ay labaylabay manggawà mala-et ha kanayon. Agya
ampangingangalo ha maski hino.
11 No hay tawoy manoya-toyà ay parosawan, hay tawoy makapey et ya
pangingintindi ay angkatoto. Hay tawoy maronong ay lalò angkatoto ha
an-itorò kona.
12 Hay tawoy mahampat ay tandà na no anyay an-ihipen nin tawtawoy
mangala-et. Hay kala-etan nin tawtawoy mangala-et ay habaytoy makahirà
konla.
13 Hinoman ya ahè ampangasikaso nin an-ida-ing nin tawtawoy manga-
irap ay agya itaman asikasowen no hiyay doma-ing.
14 No ma-in ampamahang komo ay magrigalo ka kona nin ayin
magtandà. Ha ombayro ay ma-alih ya pahang na komo.
15 Hay gawà ya matoynong ay an-ikaliga nin tawtawoy ma-in kaham-
patan; piro an-ikalelè nin tawtawoy ma-in kala-etan.

16 Hay tawoy ampaka-intindi nin tamà ya pamimiyay, piro ampa-alilihan
nay mahampat ya pangingintindi ay habaytoy bara-nan nin hiya ay tampol
mi-abot ha dogal nin nikati.
17 Hay tawoy ma-ilig maggastos nin ayin kapararakan banà bongat ha
pansarili nan kaligawan ay an-omirap; hay tawo itaman ya ma-ilig ha alak
boy ha mangabli ya pamamangan ay ahè yomaman.
18 Hay tawtawoy ma-in kala-etan ay ampipabira konla ya kala-etan ya
labay lan gaw-en ha tawtawoy ma-in kahampatan.
19 Mas mahampat ya pa-iri ha powiray dogal kisa makilamo ha ahaway
babayi ya mariklamo boy pala-away.
20 Hay tawoy maronong, hay bali na ay ma-in manga-alagà ya kahangka-
pan boy mangalahap ya pamamangan, piro hay tawoy tangah ay sigisigi
ya paggastos na.
21 Hinoman ya ampagsikap nin magkama-in kahampatan boy katap-
atan ay komarà ya biyay, boy magkama-in ya et nin kahampatan boy
karangalan.
22 Hay tawoy maronong ay angkahokat nay hokaw nin mihay siyodad
boy angkahirà nay padir ya dipinsa nin habayto.
23 No labay mon mapa-alilihan ya kagolowan ay mag-atap ka ha
paghahalità mo.
24 Hay ingat ha tawoy mapagmatag-ay boy mahambog ay manoya-toyà;
hiya ay masyadoy kahambogan.
25 Hay tawoy matamlad ya ahè labay magtrabaho ay emen nan ampatyen
ya sarili na.
26 Hiya ay ma-i-ibegen, piro hay tawoy mahampat ay mabibi-iyen.
27 Hay Pangino-on ay angka-inakit ha an-idolog kona nin tawoy mala-et;
lalò no hay pambi na ay alwan maganday intinsyon na.
28 Hay ampanistigos nin kabongkokan ay ahè anleng-en; piro hay tawoy
ampanlengè pon emen na mahalità ya kaptegan ay ampa-alaga-an.
29 Hay tawoy ma-in kahampatan ay ampakasigoro ha sarili, piro hay
tawoy ma-in kala-etan ay mapagkakanwarì.
30 Maski ma-in kan donong, pangingintindi, boy galing manwawali ay
agmo et matag-ayan ya Pangino-on Diyos.
31 Hay kawkabayo ay an-ihandà para ha allon labanan; piro Pangino-on
Diyos ya ampambin pananalo.

22

1 Mas maganda nin hay tawo ay mabalayan ya hiya ay mahampat ya
pitatawo kisa magkama-in kayamanan ya bilang ha pilak boy gintò.
2 Hay mangayaman boy manga-irap ay paripariho ta hilay kaganawan
ay pinalsa nin Pangino-on.
3 Hay tawoy ma-in pangingintindi ay tandà nay ma-in mangyari ya kala-
etan; kayà angka-atapan na. Piro hay tawoy kolang ha pangingintindi ay
kapansosomigi ha anggaw-en na anggan matanggap nay kaparosawan ya
bonga nin gawgawà na.
4 Hay pagmaka-aypà boy panggogomalang ha Pangino-on ay ampakab-i
ha tawo nin kayamanan, karangalan, boy ampakapakarà biyay.
5 No ampa-alaga-an moy biyay mo ay pa-alilih ka ha kowinta daan ya
ma-in kalot ya ampagdanan nin mangala-et ya tawtawo.
6 Toro-an mon mahampat ya anak ha dapat nan gaw-en emen maski
mato-a yayna ay agna pa-alilihan baytoy natotowan na.

7 Hay tawtawoy manga-irap ay anti ha hilong kapangyariyan nin tawtawoy mangayaman. Hay mangongotang ay anti ha hilong kapangyariyan nin mama-otang.
8 No hay intanem mo ay kala-etan, hay alawahanen mo ay masyadon dya-dyà nin kaparosawan ya ikahirà mo.
9 Mag-in kan mabibi-iyen boy hay manga-irap ay atagan mon pamamangan mo emen lalò kan mag-in makalmà.
10 Pa-alihen moy tawoy mapanoya-toyà emen mategen ya pamidiskosyon, pami-a-away, boy pangangaboso.
11 Hay tawoy malinis ya kanakeman boy magalang ha pag-i-ilgo ay angkapag-amigo nay arì.
12 Hay tawoy ampanatilin ma-in tinandà ay an-asikasowen nin Pangino-on; piro anhira-en nay plano nin tawoy ma-in kala-etan.
13 Hay tawoy matamlad ay malakè ya anggaw-en ya bara-nan emen bongat agya magtrabaho. Anhalita-en na ya no lomikol ya ay maka ma-in liyon ya mangnà kona.
14 Hay anhalita-en nin babayi ya pota ay kowinta malalè ya lobot. Habayto ay pakarabo-an nin lawlalaki ya ampamahangan nin Pangino-on.
15 Hay anak ay talagan ma-in kapilyowan, piro habayto ay ma-alih no toro-an mo ya boy disiplinawan.
16 Hinoman ya ampangapih ha manga-irap emen ya yomaman, o ampagrigalo ha mangayaman, hiya ay sigoradon omirap.

Kawkahalita-an nin mangaronong

17 Manlengè ka ta itorò ko komo ya anhalita-en nin tawtawoy mangaronong. Pag-aralan mo bayti,
18 ta habayti ay makab-i komo nin kaligawan no ma-etpanan mo. Ha ombayro ay ma-in kan ibalità ha kanayon.
19 Labay ko nin pahimalà ka ha Pangino-on; kayà anhalita-en ko bayti komo hapa-eg.
20 Ma-in mangahampat ya bawbagay ya hinolat ko ya para komo. Habayto ay wawwawali boy tawtinandà
21 ya mangitorò komo nin kaptegan emen mo matobay nin tamà ya tobay ya nangihogò komo.
22 Agka mamintahi ha tawtawoy manga-irap; agka simpri mangapih nin tawtawoy ayin pakakayan maki-asonto,
23 ta hay mangipaglaban boy mamarosa ha tawtawoy nanggawà nin ombayro ay Pangino-on.
24 Agka maki-amigo ha tawtawoy mapahang boy ha tawoy maparan magamot olo,
25 ta no manowad ka ha ogalì la ay emen kaynan nakahe-el ha ombayroy pag-o-ogalì.
26 Agka mangakò nin mamayad otang nin kanayon ya tawo
27 ta no agmo mabayaran, kateng pamira-an mo ay kowen komo.
28 Agmo i-alsay mohon nin pi-anggawan nin lotà nin kawka-apo-apowan mo ya naboyot anan inggawà.
29 Hay tawoy ma-osay magtrabaho ay ampag-in popolar boy ampi-asinso.

23

1 No ampaki-arap kan mangan ha tawoy matag-ay ya katongkolan ay sori-en mon mahampat no hino baytoy ka-arap mo.
2 No angganawan kan mangan ay magpendan ka.

3 Agka pakakhaw mangan nin habaytoy malahap ya pamamangan
ya indolot na komo, ta maka habayto ay anggamiten nan bongat nin
panaktika komo.
4 Agmo golowen ya ihip mo ha pagpayaman,
5 ta hay kayamanan ay ma-arì nin biglà ma-alih nin bilang ha agila ya
panlompad nin palako ha katatag-ayan ay agmoyna makit.
6 Agka makipangan ha tawoy ma-imot ni ma-ibeg ha mangalahap ya
pamamangan na.
7 Ma-arì nan halita-en komo ya, “Sigi, mangan ka boy minom ka et,” piro
hatoy anhalita-en nay ombayro ay maheb-et ha nakem na.
8 Habaytoy pamamangan ya kinan mo ay ihoka mo, boy hay mangagan-
day hinalità mo kona ay masayang.
9 Agmo sayangen ya pana-on mo nin maki-ilgo ha tawoy tangah, ta hay
anhalita-en mo ay ayin alagà kona.
10 Agmo i-alsa ya mohon nin pi-anggawan nin lotà ya naboyot anan
inggawà, o sakopen ya lotà nin aw-olila;
11 ta hay mangipaglaban konla ay makapangyariyan ya Diyos ya nambeh
konla.
12 Leng-en mon mahampat ya an-itorò komo boy tanggapen moy tinandà
ya an-iwawali komo.
13 Hay anak ay agmo pag-alanganan nin disiplinawan, ta maski garotiyen
mo ya ha pandisiplina mo kona ay agna ikamati,
14 no alwan hiya ay angka-i-atap mo boy agya tampol mipalako ha dogal
nin nikati.
15 Anak koy lalaki, no mag-in kan maronong ay ikaliga ko.
16 Maliga ko no angkalengè katay ma-in karonongan ha pag-i-ilgo.
17 Agka mag-inggit ha tawoy makasalanan, no alwan igalang moy
Pangino-on ha kaganawan oras.
18 No ombayroy gaw-en mo, hay kahampatan ya an-asawan mo ay
sigoradon lomateng komo.
19 Manlengè ka, anak koy lalaki; pakaronong ka boy ihipen mo no pangno
homampat ya biyay mo.
20 Agka makilamolamo ha mawmaglalahing boy ha mangahibà,
21 ta hay ogotan nin mawmaglalahing boy mangahibà, ha bandan hoyot
ay mag-irap. No kapangakatoloy mon bongat banà ha pagkalahing mo, hay
ogotan mo ay magdolo nin golot.
22 Leng-en moy tatay mo ta hiya ya ma-in anak komo, boy lalò mon
igalang ya nanay mo no hiya ay mato-ayna.
23 Pagsikapan mon matotowan ya kaptegan, karonongan, tinandà, boy
pangingintindi. Habayti ay pa-alaga-an mo boy agmo pa-olayan nin ma-
alih komo.
24 Hay tatay nin mahampat ya anak ay masyadon maliga; hinoman ya
ma-in anak ya maronong ay talagan angkatowà.
25 Manggawà kan ikatowà nin mawmato-antawo mo; boy paligawen moy
nanay mo ya nangi-anak komo.
26 Manlengè kan mahampat, anak koy lalaki, ta hiko ya gaw-en mon
alimbawà ha biyay mo.
27 Pakarayò ka ha pota ta hiya ay ayin imbalag ha malalè ya lobot ya hay
tawoy marabò bayro ay mahagep na.
28 Hiya ay emen ha tolisan ya ampangabang. Hay lalaki ya mahagep na
ay ampag-in alwan tapat ha ahawa.

29-30 Hay tawoy masyadon minom alak boy pirmin ampanikap nin hari-
harì ya klasin alak ya ma-inom ay ka-i-ingalo, malelè, magolo, mariklamo,
angkahogatan ha sarili nan kagagaw-an, boy naka-o-orit ya mata.
31 Agka mangimaton nin an-i-alih ya maski anyay klasin alak, boy agka
ma-ibeg ha angkakit moy ampipampinom,
32 ta no minom ka, ha bandan hoyot ay matanam mo ya bilang kan tinokà
nin otan ya nagdità.
33 Hari-harì ya makit mo, agka maka-ihip nin mahampat, boy agka
makapag-ilgo nin malinaw.
34 Hay tanam mo ay angka-olaw ta bilang kan anti ha tag-ay nin barko
ya angkawegweg nin dawoyon.
35 Banà bayro ay ombayri ya halita-en mo: “Pinakakhitan la ko piro agko
napangno; binogbog la ko piro agko natanda-an. Pamaka-imahmah ko ay
manikap akoyna et nin kanayon ya ma-inom.”

24

1 Agka mag-inggit ha tawtawoy mangala-et boy agmo nakemen nin maki-
amigo konla;
2 ta hay pirmi lan an-ihipen ay kagolowan, boy hay anhalita-en la ay
tongkol ha panlala-et nin kapara.
3 Hay bali ay angkagawà nin banà ha karonongan boy pangingintindi.
4 Banà ha tinandà, hay bali ay ampagkama-in nin manga-alagà boy
mangaganday kawkahangkapan.
5 Hay tawoy maronong ay mas mahampat kisa ha tawoy makhaw;
talagan hay tawoy ma-in tinandà ay mas mahampat kisa ha tawoy ma-in
kakhawan.
6 Biha ka makon makigira ay makipapano ka pon ha mangaronong ta
hay wawwawali la ay makatambay ha pananalo mo.
7 Hay maldeg ya anhalita-en nin tawoy maronong ay ahè ma-intindiyan
nin tawoy tangah. Kayà no ma-in ampi-i-ilgowan ya ma-alagà ya bawbagay,
hatoy tawoy tangah ay ayin angkahalità.
8 Hay tawoy pirmin ampagplano nin kala-etan, hay ingat kona ay
mapanggawà kagolowan.
9 Hay pananaktika ya an-ihipen nin tawoy tangah ay kasalanan. Hay
tawtawo ay angka-inakit ha tawoy ampanoya-toyà nin kanayon.
10 No angkomapey ya nakem mo ha anlomateng komo ya alwan
maganday pangyayari ay talagan makapey ka.
11 Agmo pag-alanganan nin ilibri ya tawoy anggitan nin patyen.
12 Ma-arì mon halita-en ya ayin kan paki-emenan, piro tandà nin Diyos
no anyay anti ha nakem mo. Ambantayan na ka boy tandà nay kaganawan;
kayà tandà nan gantiyen ya gawgawà mo.
13 Anak koy lalaki, mangan kan polot ta habayti ay mahampat. Hay polot
panilan ay talagan matam-ih.
14 No pangno katam-ih bayto ay ombayro itaman ya karonongan ha
nakem nin tawo. Kayà pagsikapan mon magkama-in karonongan emen
ka magkama-in pag-asa ha kinabokahan.
15 Hika ya tawoy mala-et, agmo nakemen nin panakawan ya tawoy
mahampat; agmo simpri hira-en ya ampa-iriyan na;
16 ta hay tawoy mahampat, maski kowinta natombah nin kapitoy bisis ay
maka-ibangon et oman. Piro hay tawtawoy mangala-et ya natombah gitan
nin alwan maganday pangyayari ay ayin anan pag-asan maka-ibangon
oman.

17 Agmo ikatowà no ma-in mangyari ya alwan maganda ha ka-away mo;
18 ta no ombayroy gaw-en mo, hay Pangino-on ay ahè mangonsowilo
komo boy itegen nay pamarosa do ha ka-away mo.
19 Agmo golowen ya nakem mo nin banà ha tawtawoy ampipanggawà
kala-etan, boy agka mag-inggit konla.
20 Hay mala-et ya tawo ay ayin kinabokahan boy ayin ma-asawan ha
pana-on ya an-arapen.
21 Anak koy lalaki, igalang moy Pangino-on Diyos boy arì, boy agka
makilamo ha tawtawoy ampipagribildi;
22 ta hay tawtawoy ampipagribildi ay ma-arì lomateng konlan biglà ya
alwan maganday pangyayari. Ayin magtandà no anyay kaparosawan ya
ma-arì gaw-en nin Pangino-on Diyos boy arì.
23 Ombayri ya anhalita-en nin tawtawoy mangaronong: Hay panonosga
ya ma-in ampanigan ay alwan mahampat.
24 Hay howis ya ampanosga nin tawoy nagkasalanan ya ha panosga na
ay halita-en na ya hatoy tawo ay ayin kasalanan, hatoy howis ay an-ihompà
boy ampamahangan nin kaganawan tawo.
25 Piro hay hawhowis ya ampambin kaparosawan ha nagkasalanan ay
ampag-inomay boy andayawen nin tawtawo.
26 Hay tapat ya pantotombay nin tawo ay palatanda-an nin hiya ay
mahampat maki-amigo.
27 Ihandà mo pon ya paliyan mo emen ka ma-in nin sigoradoy pakakitan.
Mayarì bayto ay mamangon kayna nin bali mo.
28 Agka manistigos nin kontra ha kapara mo no ayin sapat ya bara-nan,
boy agka maghalità nin alwan peteg ya tongkol kona.
29 Agka simpri maghalità nin, “Bawehan ko ya ha ginawà na kongko.”
30 Niparaan ako ha danin paliyan boy ha danin tinamnan obas nin tawoy
matamlad ya kolang ha pangingintindi.
31 Habaytoy paliyan ay tinobo-an nin dikot ya nipagdowih boy kanayon
et ya klasin dikot, boy hay alal ya bawbato ay niyogmà.
32 Habayto ay pinakabiliw ko boy inihip kon mahampat; kayà nakakwa
kon aral.
33 Hay nakwa koy aral bayro ay matoloy amò, mangitiglep amò, makon
matoloy, manalikepkep amò, pa-inawan amò,
34 piro mintras kan angkatoloy, hay ka-irapan ay lomateng komo nin
bilang ha mananakaw ya naka-armas.

25

Kawkahalita-an et ni Arì Solomon

1 Habayti et ya kanayon ya kawkahalita-an ni Solomon ay kinopya nin
tawtawowan ni Isikiyas ya arì ha Hoda.
2 Ambiyan tamon karangalan ya Diyos banà ha bawbagay ya agna
impatandà; hay aw-arì itaman ay amparangalan tamo ha pangi-isplikar
la.
3 Agmo matanda-an no anyay an-ihipen nin arì, ta hay ka-ihipan na ay
emen katag-ay langit boy emen kalalè dagat.
4 Ka-ilangan pon alihen ya la-ok nin pilak emen makagawà nin
maganday kahangkapan.
5 Ka-ilangan alihen ya mangala-et ya mawmagwawali nin arì emen hay
pamomo-on na ay mag-in matoynong.

6 No anti ka ha arapan nin arì ay agmo ipakit ya hika ay emen
importantin tawo, boy agka pa-ipowisto ha dogal ya para ha mangatag-
ay ya pagkatawo.
7 Mas mahampat ya anti-en mo nin hagyaten ka nin pa-ipowisto ha dogal
ya para ha mangatag-ay ya pagkatawo kisa pa-alihen ka ta hagiliyan ka nin
mas matag-ay ya pagkatawo komo.
8 Agka antimanon manistigos maski nakit moy pangyayari ta maka ma-
in kanayon ya manistigos nin alwan ogmà ha panistigos mo. No ombayroy
mangyari, anyay gaw-en mo ha bandan hoyot no nipareng-ey ka?
9 No ma-in kawon ahè mapikanokatan nin kapara mo ay pi-ilgowan
moyo boy hay sawsikrito moyo ay agmoyo ibolgar,
10 ta no ma-in makalengè komoyo ay hahalita-an na kawo boy ayin
pangalabah ya kakareng-eyan moyo.
11 Hay halità ya tamà boy tamà ha pana-on ay emen ha gintò ya impababo
ha pilak ya magandan patagen.
12 Hay maganday wawali ha maronong manlengè ay mas ma-alagà ha
tinggà ya yarì ha gintò, o aw-alahas ya yarì ha poron gintò.
13 Hay mapahimala-an ya ihohogò ay ampakapalay-ep nakem nin
nangihogò kona nin bilang ha malay-ep ya lanom ya ampakapaprisko nin
tawoy anhalimo-oten no pana-on pangalawah.
14 Hay tawoy ampagpangakò nin mambi piro agna antoparen ya pangakò
na ay emen ya ha leem boy angin ya ahè ampambin oran.
15 Hay mapanawah ya pag-ilgo ay ampakabagbag nakem nin tawoy
matyà ya kanakeman boy maski ampamo-on ay angkakombinyo.
16 No mangan kan polot panilan ay agmo pasobrawan ta maka ihoka mo.
17 Agka pakabetbet manambali ta maka kasorawan ka nin antambaliyen
mo boy pag-inakitan na ka et.
18 Hay tawoy ampagtotol nin kabongkokan ya kontra ha kapara na ay
emen ya ha maso, hondang, boy matolis ya yawò ya anggamiten pamati.
19 Hay ampagkompiyansa ha tawoy ahè mapahimala-an ha pana-on
nin panganga-ilangan ay emen ha ma-in dipirinsyay ngipen ya an-ipilit
pangnga-ngà o emen ha pilay ya ampowayo.
20 Hay tawoy ampagkantan manahaliwa ha tawoy labis ya kalele-an ay
emen ha tawoy ampaglo-hok nin dolo ha pana-on ya malay-ep o emen ha
hokà ya nila-okan nin karbonato.
21 No nabitil ya ka-away mo ay pakanen mo; no angka-angan ya ay pa-
inomen mo.
22 No ombayroy gaw-en mo ay mareng-ey ya nin banà ha ginawà na
komoy kala-etan ya ginanti mo nin kahampatan. Ha ombayroy ginawà
mo, hay Pangino-on ay mambi komo nin primyo.
23 No pangno ampantan oran ya angin ya ampangibat ha mayanan ay
ombayro itaman ampambin pahang ya paninirà nin kaparan tawo.
24 Mas mahampat ya pa-iri ha golot ya hawong kisa ha bali no hay babayi
ya ahawa ay mariklamo.
25 No pangno ampaka-alin angan ya malay-ep ya lanom ay ombayro
itaman ampakapaprisko ya mahampat ya balità ya na-ibat ha marayò ya
dogal.
26 Hay mahampat ya tawo ya ampatoksò ha tawoy mala-et ay emen ha
nilabeg ya lanom nin hobol o mayangat ya lanom nin libon.
27 Hay sobray pamangan nin polot ay alwan mahampat. Ombayro
itaman ha sobray paghangad nin kaporiyan.

28 Hay tawoy ayin pagpendan ha sarili ay emen ha siyodad ya ayin dipinsa ta hay alal ya padir ay nayobà.

26

1 No pangno nin hay bagyo ya alwan dapat lomateng no ka-ingitan, o oran no pana-on pangalawah ay ombayro ya tawoy tangah, hiya ay alwan dapat poriyen.
2 Hay hompà ay ahè antomalab no ayin bara-nan ya pangihompà. Habayto ay bilang ha mawmanokmanok ya mamalopadlopad ya ahè an-omogpà.
3 Hay latiko ay para ha kabayo; hay bosal ay para ha asno; hay babarog itaman ay para ha tawoy tangah.
4 No tobayen moy pastang nin tawoy tangah ay mag-in kan tangah nin bilang kona.
5 No minghan itaman ay ka-ilangan mon tobayen ya tawoy tangah emen agna ihipen ya hiya ay maronong.
6 Hay tawoy ampangihogò nin tawoy tangah nin mantan balità ay mahampat et ya potohen nay bitih na; hiya ay ampanikap kagolowan.
7 Hay kahalita-an ya anhalita-en nin tawoy tangah ay ayin imbalag ha bitih ya pilay ya ahè ma-i-owako.
8 Hay tawoy ampamori ha tawoy tangah ay emen yan nangitakel nin malhay ya bato ha katat tilador ya itilador na.
9 Hay kahalita-an ya anhalita-en nin tawoy tangah ay emen ha lahing ya ampangalih nin dowih ha gamet na ya agna tandà tanamen no ayri banda ya dowih na.
10 No pangnoy anggaw-en nin mamamanà ya balang malibah ay ampana-en na ay ombayro itaman ya mamatrabaho ya ampananggap nin tawoy tangah o maski hinoy malibah nin opa-an na.
11 No pangno ambirawen nin aho nin kanen ya hoka na, ombayro itaman ya tawoy tangah ya pa-oman-oman manggawà nin kamali-an na.
12 Hay tawoy ampangipalagay nin hiya ay pagkaronong, hiya ay mas et ha tawoy pagkatatangah.
13 Hay tawoy matamlad ay ahè labay lomikol ha bali nin magtrabaho ta hay ampagbara-nan na ay maka ma-in liyon ha daan ya mangnà kona.
14 No pangno nin hay polta ay maglo-at boy magharà bongat banà ta nakakabit ha bisagra ay ombayro itaman ya tawoy matamlad ya mama-owad-owad ha pamira-an na.
15 Hay tawoy matamlad, ha katamlaran na, maski ihohobò naynay kanen ay agna et magawà dampoten.
16 Hay an-ipalagay nin tawoy matamlad ha sarili na ay da-eg nay pito katawo ya ampakapagrason nin maganday rason.
17 Hay tawoy ampaki-emen ha away nin kanayon ay emen yan anti ha kalsara ya ampamiyabit tolih nin aho.
18-19 Hay tawoy ampanloko nin kapara na biha na halita-en ya habayto ay alina nan bongat ay emen ya ha tawoy lokoloko ya ampagdagaw nin aw-armas ya ampakamati.
20 Hay apoy ay angkaparè no kolang ya ohong. Ombayro itaman ha pagdaldal; no ayin magdaldal, hay away ay ahè ansomigi.
21 Hay bayah ay ahè maparè no pahanan mon oling o kayo. Ombayro itaman ha away, hay away ay ahè mategen no ma-in tawoy mapanggawà golo.

22 Hay pagdaldal ay maganan leng-en nin tawtawo ta para konla, habayto
ay emen ha malahap ya pamamangan.
23 Hay anhalita-en nin tawo ya alwan leseb ha nakem na ay emen ha
bangà ya pininon pinalinò ya likol emen mahakban ya magaspang.
24 Hay magkakanwarì ay angka-itagò nay inakit na ha paghalità na nin
hawhalità ya mangaganda.
25 Maski anyay ganda nin anhalita-en na ay agkawo minto-o, ta hay
nakem na ay pono-ponò nin inakit.
26 Angkapaghakban nay inakit na, piro angkakit nin kaganawan ya kala-
etan ya anggaw-en na.
27 Hinoman ya ampanggawà nin alwan maganday bagay ya paniblet
nan kapara na ay ampibira kona ya kahibletan na; boy hinoman ya
ampangitolid nin bato ha kapara na ay mismon hiya ya angkatoliran.
28 Hay tawoy ampaghalità nin kabongkokan ay ma-in inakit ha tawoy
ambongkoken na; kayà ampakakhitan na. Hay tawo itaman ya ampaghal-
ità nin alwan leseb ha nakem na ay ampambin ikahirà.

27

1 Agmo ipaghambog no anyay gaw-en mo nobokah, ta agmo tandà no
anyay mangyari nobokah.
2 Pa-olayan mon poriyen ka nin kanayon ya tawo; alwan hika ya
magpopori nin sarili mo.
3 Hay bato ay mabyat; ombayro simpri ya kapati-an, piro mas mabyat ya
kagolowan ya kagagaw-an nin tawoy tangah.
4 Mas dilikadoy pangingimon kisa ha masyadoy pahang.
5 Mahampat et ya ha-aren moy amigo mo maski ha arapan nin kalak-an
tawo kisa ihipen na nin hiya ay ayin kowinta komo.
6 Mas mahampat ya pakakhit nin amigo kisa alek nin ka-away.
7 Hay tawoy bohoy, maski polot panilan ay agna labay kanen, piro hay
tawoy mabitil, maski mapa-it ya bagay ay matam-ih kona.
8 Hay tawoy ampagbalang ay emen ha manokmanok ya nog-alih ha hayi
na ya agnayna biniran niyemyeman ya okoy na.
9 Hay asiti boy pabangoh ay ampakapaligha; ombayro itaman ha mita-
amigo ya maheney pami-amigo.
10 Agmo pa-olayan ya amigo mo o amigo nin tatay mo. No ma-in
pangyayari komo ya alwan maganda ay alwa moynan ka-ilangan nin
makon papatambay ha patel mo. Hay makatambay komo ay karani mo
kisa patel mo ya anti ha marayò.
11 Anak koy lalaki, pakaronong ka emen ako lomiga. Ha ombayro ay
magkama-in akon itobay ha ampamintas kongko.
12 Hay tawoy ma-in pangingintindi ay tandà nay ma-in mangyari ya kala-
etan; kayà angka-atapan na. Piro hay tawoy kolang ha pangingintindi ay
kapansosomigi ha anggaw-en na anggan matanggap nay kaparosawan ya
bonga nin gawgawà na.
13 Hay tawoy magpangakò nin mamayad otang nin alwa nan kabalay
ay tangah; kayà hay dapat do ha nagpangakò ay kowen ya kamama-in na
bilang garantiya nin pagpangakò na.
14 No ilawen moy amigo mo nin hay hambak, ta hay pangilaw mo kona
ay pabonghaw, hay ombayro ay an-ibilang na nin hompà kona.
15 Hay ahaway babayi ya mariklamo ay emen ha managa-alloy tolò nin
lanom ya angka-ibat ha bobongan no ampangoran.

16 Agmo ya pategenen ha pagriklamo nin emen ha angin ya ahè
mapategen o asiti ya ahè madampot.
17 No pangno nin hay pahak ay angkapatarem nin kaparan pahak ay
ombayro itaman ya ihip nin tawo ya angkapatalas nin kapara nan tawo.
18 No alaga-an moy po-on kayoy igos ay maka-ekan kan bonga nin
habayto. Ombayro itaman, hay alilà ya ampangasiwà ha amo na ay
amparangalan.
19 No pangno mo angka-aninag ya lopa mo ha lanom ay ombayro itaman,
ha nakem mo ay matanda-an mo ya pagkatawo mo.
20 No pangno nin pirmin ampangantì ya dogal nin nikati nin ma-in
mipalako bayro ay ombayro itaman ya tawoy ahè angkaraygan.
21 Hay pilak boy gintò ay anhoboken ha apoy emen makit no talagan
poro; hay tawo itaman ay mabalayan ya pagkatawo na no ma-in ampamori
kona.
22 Hay tawoy tangah, maski pagbabayoh mo nin bilang ha pali ay ahè
ma-alih ya katangahan na.
23 Asiwa-en mon mahampat ya aw-ayop mo,
24 ta hay kayamanan ay ma-in anggawan; ombayro simpri ha tawtawoy
ampipamo-on ya ma-in kapangyariyan nin bilang ha arì.
25 Hay gaw-en mo ay tabasen moy dikot ya nikayangoh ta tiponen mon
pamakan nin aw-ayop mo mintras an-anti-en mon tomobò oman baytoy
pinanabasan mo.
26 Hay habot nin aw-ayop mo ya bilang ha topa ay ma-arì mon gaw-
en dolo ya pagdolo mo; hay kanding itaman ay ma-arì mon ilakò ta hay
napaglako-an ay panaliw mon lotà.
27 Hay kanayon ya kanding mo ay ma-arì mon gatasan emen ma-in ma-
inom ya pamilya mo kateng aw-alilà moy bawbabayi.

28

1 Hay tawoy mala-et ay ampowayo maski ayin ampangalimot kona, piro
hay tawoy mahampat ay emen katapang liyon.
2 Hay nasyon ay ampanatilin matatag no hay ampamo-on ay ma-in
pangingintindi boy ma-in tinandà, piro no hay tawtawo ha mihay nasyon
ay ampipagkasalanan, hay ampamo-on ay ahè ambomoyot no alwan
tampol angkapahiliyan.
3 Hay tawoy ma-irap ya nagkama-in katongkolan ya ampama-irap
ha tawtawoy manga-irap ay emen ha oran ya masyadoy hokaw ya
ampakahirà nin tawtanaman.
4 No agmo ampa-alaga-an ya layih ay an-omawoyon ka ha tawtawoy
mangala-et, piro no anhonolen moy layih ay kontra ka ha tawtawoy
mangala-et.
5 Hay tawtawoy mangala-et ay ahè ampaka-intindi nin katoynongan,
piro hay ampipagsikap homonol ha Pangino-on ay ampaka-intindi nin
mahampat.
6 Mahampat et ya tawoy ma-irap ya ampamiyay nin tapat kisa tawoy
mayaman ya alwan tapat.
7 Hay anak ya anhomonol ha layih ay maronong, piro hay anak ya
ampakilamo ha ampipanggawà nin alwan mahampat ay an-ipareng-ey nay
tatay na.
8 Hay tawoy anyomaman nin banà ha sobray pagpatobò boy pamintahi
ha tawoy ampanga-ilangan, hay kayamanan na ay mipalako do ha tawoy
ampangingangalo boy ampanambay ha manga-irap.

9 Hay tawoy ahè anhomonol ha layih, hay pawpanalangin na ay angka-
inakitan nin Diyos; kayà agna anleng-en.
10 Hinoman ya ampanggawà kaparanan emen hay mahampat ya tawo ay
makagawà kala-etan, mismon hiya ya angkahagep nin sarili nan kagagaw-
an. Hay mahampat ya tawo balè ay makatanggap nin kahampatan.
11 Hay an-ipalagay nin tawoy mayaman ha sarili na, hiya ay maronong,
piro hay tawoy ma-irap ya ma-in pangingintindi ay tandà nay kaptegan ya
tongkol do ha tawoy mayaman.
12 No hay mamo-on ay mangahampat ya tawtawo, kaganawan ay
angkatowà, piro no hay mamo-on ay mangala-et ya tawtawo, hay tawtawo
ay ampipagtagò.
13 Hay biyay mo ay ahè polalagan no ma-in kan an-itagò ya kasalanan,
piro no ihokò moy kasalanan mo ha Diyos boy paghehean mo, hay Diyos
ay mangingangalon mamatawad komo.
14 Makalmà ya tawoy pirmi nin anggomalang ha Pangino-on, piro hay
tawoy matyà ya nakem ay ma-in lomateng konay pangyayari ya alwan
maganda.
15 No pangno nin ampan-aglem ya liyon boy no pangnoy ayop ya oso ya
mabitil ay ombayro ya mala-et ya tawoy ampamo-on ha tawtawoy manga-
irap.
16 Hay ampamo-on ya ayin pangingintindi ay ayin ingangalo, piro hay
ampamo-on ya ahè labay mana-ol emen makinabang ay ambomoyot ya
pamomo-on.
17 Hay mapamatin tawo ay emen nan an-aporawen ya kamatyan na; kayà
hay dapat kona ay pa-olayan.
18 Hay tawoy ampamiyay ha kahampatan ay marayò ha kadisgrasyawan,
piro hay tawoy ampanggawà nin kala-etan ay marani ha kadisgrasyawan.
19 Hay mamaliyan ya mahipeg magtrabaho ay ampolalagan nin malakè
ya pamamangan, piro hay tawoy ampanggawà nin bawbagay ya ayin
pakinabang ay talagan mag-irap.
20 Hay tawoy tapat ay pirmin ma-in kaligawan, piro hay tawoy ampag-
aporan yomaman ha alwan maganday paraan ay talagan parosawan.
21 Alwan mahampat ha tawo ya ma-in ampanigan, piro ma-in tawo ya
mabiyan mon bongat nin maski mayamò ya bagay ay ampanggawà ana
nin alwan tamà.
22 Hay tawoy ampag-intris ha alwa nan ikon ay labay nan tampol
yomaman, piro agna tandà ya ma-in lomateng konay ka-irapan.
23 No ha-aren mo ya mihay tawo, ha bandan hoyot, habayto ay mag-in
mas ma-alagà kona kisa dayawen mo ya nin pagkakanwarì bongat.
24 Hinoman ya ampangihip nin alwan kasalanan no panakawan nay
mawmato-antawo na, hay tawoy ombayro ay kalamo nin tolisan.
25 Hay tawoy makamkam ay ampambin kagolowan, piro hay tawoy
ampahimalà ha Pangino-on ay ampolalagan.
26 Hay tawoy ampahimalà ha sarili nan ihip boy kanakeman ay
tangah, piro hay tawoy ampamiyay nin ma-in karonongan ay marayò ha
kadisgrasyawan.
27 Hay tawoy ampambi ha manga-irap ay ahè ma-ayinan, piro hay tawoy
ahè ampaka-ingalo ha manga-irap ay an-ihompà nin tawtawo.
28 No hay ampipamo-on ay mangala-et, hay tawtawo ay ampipagtagò,
piro no hay mangala-et ya ampipamo-on ay ayin ana ha katongkolan, hay
mangahampat ya tawo ay anlomakè.

29

1 Hay tawoy mabetbet ha-aren piro talagan ampagmatyà nakem ay biglà
ma-anggawan nin ayin anan rimidyo.
2 No hay ampamo-on ay mahampat ya tawo, hay tawtawo ay ampagtowà,
piro no hay ampamo-on ay mala-et, hay tawtawo ay ampipaglelè.
3 Hay tawoy ampagpa-alagà ha karonongan ay an-ipagparangalan ya nin
tatay na, piro hay tawoy ampakilamo ha pota ay ansayangen nay kamama-
in na.
4 No hay pamomo-on nin arì ay matoynong, hay ampag-ari-an na ay
ampag-in matatag, piro no ha pamomo-on na ay ampasohol ya ay anhira-
en nay nasyon na.
5 Hay tawoy ampagkakanwarì mandayaw nin kapara na ay emen yan
ampanggawà nin sarili nan kahira-an.
6 Hay mala-et ya tawo ay angkahagep ha sarili nan kasalanan, piro hay
tawoy mahampat ay ampikakanta boy ampagtowà.
7 Hay tawtawoy mangahampat ay tandà lay karapatan nin manga-irap,
piro hay tawtawoy mangala-et, hay karapatan nin manga-irap ay ayin
kowinta konla.
8 Hay tawtawoy mapanoya-toyà ay ampamagawà nin kagolowan ha
tawtawo, piro hay tawtawoy mangaronong ay ampakapimamà nin pahang.
9 No hay tawoy maronong ay ampakikolpya ha tawoy tangah, hatoy
tawoy tangah ay mamahang o mangka-ilin bongat kona.
10 Hay mawmapamatin tawo ay angka-inakit ha tawoy tapat, piro hay
tawtawoy mangahampat ay an-i-atap lay biyay nin hatoy tawoy tapat.
11 Hay tawoy tangah ay an-ipakit nay masyadoy kapahangan na, piro hay
tawoy maronong ay ampakapagpendan boy agna an-ipahalatà ya pahang
na.
12 No hay ampamo-on ay ampinto-o ha kabongkokan, kaganawan
katambay na ha pamomo-on na ay ampag-in mala-et.
13 Hay ma-irap ya tawo boy tawoy ampama-irap nin kapara na ay
parihon ma-in mata ya inggawà nin Pangino-on emen hila makakit.
14 Hay arì ya ampangidipinsa nin karapatan nin manga-irap, hay
pamomo-on na ay maboyot ya pana-on.
15 Hay pangitoto boy pandisiplina ha anak ay mahampat; no hay anak
ay ayin disiplina ay an-ipareng-ey nay mawmato-antawo na.
16 No hay ampipamo-on ay mangala-et, hay kala-etan ay angkapahanan,
piro makit nin mangahampat ya tawo no pangno hila milegleg.
17 Disiplinawan moy anak moy lalaki emen ka magkama-in katinekan;
ha ombayro ay mangonsowilo ya nakem mo.
18 Hay tawtawoy ahè ampanlengè ha Halità nin Diyos ay ayin ka-ayosan
ta ayin mangigiya konla, piro hay tawoy anhomonol ha kawkapanogo-an
nin Diyos ay makalmà.
19 Hay alilà ay agmo ma-itoto ha halità bongat, ta maski angka-intindiyan
na ay agna ka leng-en.
20 Mas ma-in pag-asay tangah kisa tawoy ahè pon ampangihip no anyay
dapat nan halita-en.
21 No hay alilà mo, pa-ibat hin malagò ya ay hinonol mo ha kaganawan
labay na, ha bandan hoyot, kaganawan ikon mo ay pag-ikon na.
22 Hay tawoy mapahang ay ampanggawà kagolowan, boy hay tawoy ma-
amot ya olo ay ampagkasalanan.
23 Hay kahambogan nin tawo ay ampakapilegleg kona, piro hay tawoy
mapagma-aypà ay amparangalan.

24 Hinoman ya ampakilamo ha matakaw ay bilang yan angka-inakitan
nay sarili na. Angkalengè nay mag-in parosa do ha matakaw piro agya
ampagtelek.
25 Agmo golowen ya ihip mo ha an-ihipen nin kanayon ya tongkol komo,
no alwan pahimalà ka ha Pangino-on emen ka magkama-in katinekan.
26 Malakè ya ampagsikap nin hay ampamo-on konla ay mag-in maham-
pat konla, piro hay katoynongan ay ha Pangino-on bongat ampangibat.
27 Hay tawtawoy ma-in kahampatan ay angka-inakit ha tawtawoy
mangala-et; hay tawtawo itaman ya mangala-et ay angka-inakit ha
tawtawoy ma-in kahampatan.

30

Hay hawhalità ni Agor

1 Hay hawhalità ni Agor ya anak ni Hakih ya taga Massa ay hinalità na
koni Ityil boy koni Okal, ya wana,
2 "Talagan hiko ay masyadoy katangahan boy ayin pangingintindi nin
bilang ha kanayon ya tawo.
3 Agko natoto nin karonongan boy ayin akon tandà ya tongkol ha Diyos
ya ayin kapintasan.
4 Warì ma-in tawoy naka-olì ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos
biha nag-aypà oman bayri ha babon lotà? Warì ma-in tawoy nakakemkem
nin angin? Warì ma-in tawoy nakapipotot nin lanom ha dolo? Hinoy
nambin anggawan nin babon lotà? Hino, boy hinoy anak na no tandà
mo?
5 "Antoparen nin Diyos ya kaganawan pangakò na. Hiya ya kobliyan nin
kaganawan tawoy ampahimalà kona boy amprotiksyonan na hila.
6 No pahalita-en moy Diyos nin agna hinalità ay pamahangan na ka boy
lomwah nin hika ay mabongkok."

Kawkahalita-an et

7 Pangino-on Diyos, biha ko mati ay loway bagay ya awoken ko pon komo:
8 Ona, tambayan mo ko nin ahè magtotol kabongkokan. Ikalwa, agmo ko
payamanen o pa-irapen. Biyan mo ko tanan pamamangan ya tama-tamà
ha panganga-ilangan ko;
9 ta no somobra ay maka halita-en koy alwa katan ka-ilangan. No ma-
irap ako itaman ay maka manakaw ako. Ha ombayro ay mabiyan kon
kareng-eyan ya Diyos ko.
10 Hay alilà ay agmo hira-en ha amo na, ta no ihompà na ka ay hika ya
lomwah nin ma-in kasalanan.
11 Ma-in tawtawoy ampangihompà nin tatay la, boy ahè ampamalay nin
otang ya nakem ha nanay la.
12 Ma-in tawtawoy ampagmamalinis piro ha kaptegan, hay nakem la ay
maremek.
13 Ma-in tawtawo ya ha asa la ha sarili la ay pagkahahampat la boy ayin
hilaynan kapara ha kahampatan.
14 Ma-in tawtawo ya masyadon mamintahi ha manga-irap ya hay
anggamiten la ay maski anyay pamamaraan emen hila yomaman.
15 Ma-in lintà ya nanganak nin loway babayi ya hay pirmi lan anhalita-
en ay "Biyan mo kayi!"; hila ay ayin imbalag bayri ha apat ya bagay ya
ahè angkakontinto:
16 dogal nin nikati, babayi ya ba-og, lotà ya naklang ya ampanga-ilangan
nin oran, boy apoy ya ahè maparè.

17 Hay tawo ya ampanginsolto nin tatay na boy pirmin kontra ha nanay
na, hay dapat ha ombayroy tawo ay toka-en nin aw-agila ya mata na, boy
hay nawini na ay kona-en nin aw-owak.
18 Ma-in tatloy bagay ya kapapa-ispanta; ah, apat kalì ya bagay ya agko
ma-intindiyan:
19 no pangno anlompad ya agila ha katatag-ayan, no pangno ampan-
dakap ya otan ha babon bato, no pangno nin hay barko ay anlomtaw nin
ampowayo ha dagat, boy no pangno ampanlabi ya lalaki ha mihay dalaga.
20 Ombayri itaman ya tawtigè nin babayi ya alwan tapat ha ahawa:
makilalaki ya biha na halita-en ya ombayri: "Ayin akon ginawà ya kala-
etan."
21 Ma-in tatloy bagay ya ampakapahyab nin tawtawo bayri ha babon
lotà; ah, apat kalì:
22 Hay alilà ya ampag-in arì, hay tawoy tangah ya ampagkama-in nin
kaganawan bagay ya labay nan ma-ekan,
23 hay babayi ya masongit ya nakapag-ahawa, boy hay alilà ya babayi ya
ampakapahlin nin amo nay babayi.
24 Ha babon lotà ay ma-in apat ya klasin ayop ya maski pagkayawyamò
ay masyadon mangaronong:
25 aw-ayà ya maski mangakapey, no ka-ingitan ay ampakatipon nin
pamamangan;
26 kawkoniho man ya ma-in kakapeyan ay ampakagawà nin pa-iriyan ha
mabatoy dogal;
27 dawdoron man ya maski ayin arì ay ampigogoropo nin lompad nin
ma-ayos;
28 boy tawtikì ya maski ma-arì kemkemen ha kayamo-an ay ampa-iri ha
pawpalasyo.
29 Ma-in tatloy bagay ya disinti boy postoran manige-tigè, ah, apat kalì:
30 liyon ya pinakamakhaw ha aw-ayop boy ayin angkalimowan;
31 tatyaw ya pirmin ampamakirkir; toron kanding ya ampagmanada; boy
arì ya anti ha arapan nin tawtawowan na.
32 No nagmatag-ay ka nin banà ha katangahan mo boy ampagplano ka
nin mala-et ay mag-ihip-ihip ka.
33 No weyweyen moy gatas ay lomway mantikilya. Hay balongoh itaman
no bontalen ay magdadayà. Hay pahang man ay ampangibatan nin
kagolowan.

31

Wawwawali ha arì

1 Habayti ya wawwawali koni Limowil ya arì nin Massa ya intorò kona
nin nanay na.
2 "Hika ya sarili kon anak ya anlabiyen ko; in-anak kata nin banà ha
pawpanalangin ko. Hapa-eg ay ombayri ya iwawali ko komo.
3 Agmo sayangen ya hokaw mo boy kowalta mo ha bawbabayi, ta hay
ombayroy gawgawà ay ampakahirà nin aw-arì.
4 Leng-en mo bayti, Limowil. Hay aw-arì ay alwan dapat minom alak ni
maghangad nin minom nin anyaman ya makalahing;
5 ta no minom hila ay maliwawan lay lawlayih boy agla pa-alaga-an ya
karapatan nin manga-irap.
6 Hay tawoy marani anan mati ay ma-arì pa-inomen nin alak. Ombayro
simpri ha tawoy angkagoloy nakem nin banà ha kalele-an.

7 Pa-olayan hilan minom emen la maliwawan ya ka-irapan boy kalele-an
la.
8 “Idipinsa moy tawtawo ya ayin pakakaya boy ipaglaban moy karapatan
la.
9 Idipinsa moy karapatan nin tawtawoy manga-irap boy ampipanga-
ilangan, boy mag-in kan mahampat ha panonosga mo konla.”

Hay ahaway babayi ya mahampat

10 Ma-irap makakit nin pag-ahaway babayi ya mahampat. Hay ahaway
mahampat ay ma-alagà nin igit ha aw-alahas.
11 Hiya ay ampagkompiyansawan nin ahawa na boy banà kona, hay
ahawa na ay ahè mag-irap no alwan magkama-in nin ka-inomayan.
12 Leleg biyay na ay agna ampanggaw-an kala-etan ya ahawa na no alwan
panay kahampatan.
13 Hiya ay mahipeg mangabel nin dolo ya yarì ha habot topa boy
maganday klasin doloy mapotì.
14 Hay ahaway babayi ya mahampat ay ampantan nin pamamangan no
angka-ibat ya ha marayò nin bilang anggaw-en nin barko ya ampantan
pamamangan.
15 Biha homilà ya allo no bayombokah, hiya ay ampibangon ana ta
mangihandà nin pamamangan pamilya na boy an-imanda na no anyay
gaw-en nin aw-alilà nay bawbabayi.
16 Hay ahaway babayi ya mahampat, hay natipon nay kowalta ha sarili
nan pagsisikap ay panaliw nan lotà ya tanamanan nin obas.
17 Hiya ay masikap magtrabaho, makhaw, boy mahipeg.
18 Ampa-alaga-an nay bawbagay ya anggaw-en na boy maskin yabi ay
ampagtrabaho ya.
19 Hiya ay ampanggawà nin hoy-ot ya abelen na nin pagdolo la.
20 Abirtoy gamet na ha manga-irap boy mabibi-iyen ya ha ampipanga-
ilangan.
21 Agya angkahlak no lomateng ya pana-on ya malay-ep, ta hay pamilya
na ay ma-in doloy panlay-ep.
22 Hiya ay ampanggawà nin mangaganday apin kama boy hay dawdolo
na ay mangaganday klasin dolo ya kolor obi.
23 Hay ahawa na ay balaybalay ta miha ha ampipamo-on bayro ha dogal
la.
24 Hay mahampat ya ahaway babayi ay ampanggawà nin dawdolo boy
sawsintoron ya ilakò na ha nawnigosyanti.
25 Hiya ay makhaw boy kagalanggalang, boy agya angkahlak ha anyaman
ya lomateng.
26 Hiya ay maba-it boy hay pag-i-ilgo na ay ma-in karonongan.
27 Mahipeg yan magtrabaho boy pirmi nan an-asikasowen ya pangang-
ilangan nin pamilya na.
28 Hiya ay ampa-alaga-an nin aw-anak na, boy amporiyen ya nin ahawa
na nin ombayri:
29 “Malakè ya mahampat ya babayi ya ma-in ahawa, piro hika ya
pinakamahampat konlan kaganawan.”
30 Hay postora ay ampakaloko boy hay kagandawan ay ampangopah,
piro hay babayi ya anggomalang ha Pangino-on ay dapat poriyen.
31 Hay ahaway babayi ya mahampat ay dapat igwà kona ya ka-eteban
nin ginawà na boy dapat yan poriyen nin kaganawan.

HAY MAHAMPAT YA BALITÀ YA HINOLAT NI MATIYO
YA TONGKOL KONI APO HISOS

Hay pinangibatan lahì ni Pangino-on Hisokristo
(Lokas 3:23-38)

1 Habayti ya nakalistay ngawngalan nin tawo ya pinangibatan lahì ni
Pangino-on Hisokristo ya alalak ni Dabid ya alalak itaman ni Abraham.
2 Hay anak ni Abraham ay hi Isak;
hay anak ni Isak ay hi Hakob;
hay anak ni Hakob ay hi Hoda boy pawpatel na;
3 hay anak ni Hoda koni Tamar ay hi Paris boy hi Sara;
hay anak ni Paris ay hi Isrom;
hay anak ni Isrom ay hi Aram;
4 hay anak ni Aram ay hi Aminadab;
hay anak ni Aminadab ay hi Nason;
hay anak ni Nason ay hi Salmon;
5 hay anak ni Salmon koni Rahab ay hi Bowos;
hay anak ni Bowos koni Rot ay hi Obid;
hay anak ni Obid ay hi Dyisi;
6 hay anak ni Dyisi ay hi Arì Dabid.
Hay anak ni Arì Dabid do ha ahawa ni Oriyas ay hi Solomon;
7 hay anak ni Solomon ay hi Robowam;
hay anak ni Robowam ay hi Abiyas;
hay anak ni Abiyas ay hi Asa;
8 hay anak ni Asa ay hi Hosapat;
hay anak ni Hosapat ay hi Horam;
hay anak ni Horam ay hi Osyas;
9 hay anak ni Osyas ay hi Hotam;
hay anak ni Hotam ay hi Akas;
hay anak ni Akas ay hi Isikiyas;
10 hay anak ni Isikiyas ay hi Manasis;
hay anak ni Manasis ay hi Amos;
hay anak ni Amos ay hi Hosyas;
11 hay anak ni Hosyas ay hi Hikonyas boy pawpatel na ya in-anak hin pana-
on nin hay Aw-israylita ay dinakep ta gintan ha Babilonya.
12 Hapa-eg, hin nagtan anay Aw-israylita ha Babilonya, hi Hikonyas ay
nagka-anak.
Hay anak na ay hi Salatiyil;
hay anak ni Salatiyil ay hi Sorobabil;
13 hay anak ni Sorobabil ay hi Abiyod;
hay anak ni Abiyod ay hi Ilyakim;
hay anak ni Ilyakim ay hi Asor;
14 hay anak ni Asor ay hi Sadok;
hay anak ni Sadok ay hi Akim;
hay anak ni Akim ay hi Ilyod;
15 hay anak ni Ilyod ay hi Ilyasar;
hay anak ni Ilyasar ay hi Matan;
hay anak ni Matan ay hi Hakob;

16 hay anak ni Hakob ay hi Hosi ya ahawa ni Mariya. Hi Mariya ya nangi-
anak koni Apo Hisos ya an-ingaten et Kristo.
17 Ha ombayri, ma-in labin-apat ya lahì pa-ibat koni Abraham angga koni
Arì Dabid; boy pa-ibat koni Arì Dabid ay labin-apat et ya lahì angga hin hay
Aw-israylita ay dinakep ta gintan ha Babilonya; boy pa-ibat hin nagtan hila
ha Babilonya ay nagkama-in et nin labin-apat ya lahì angga hin in-anak hi
Pangino-on Hisokristo.

Hay pangi-anak koni Pangino-on Hisokristo
(Lokas 1:26-31; Lokas 2:1-7)

18 Ombayri ya pangyayari ya tongkol ha pangi-anak koni Pangino-on
Hisokristo; hi Mariya ya nanay na ay kaba-an ni Hosi; piro biha hila
nilamo, hi Mariya ay da-an anan naboktot ha panggogomawà nin Ispirito
nin Diyos.
19 Hi Hosi ya kaba-an ni Mariya ay pirmin ampanggawà kahampatan ta
anhonolen nay kawkapanogo-an nin Diyos. Kayà nagdisisyon ya nin hira-
en nay pamikaba-an la nin ayin makatandà ta agna labay mipareng-ey hi
Mariya.
20 Piro mintras an-ihipen bayti ni Hosi, hay mihay anghil nin Pangino-on
ay napakit kona ha taynep ya naghalità kona nin ombayri: “Hosi ya alalak
ni Dabid, agmo pag-alanganan nin pag-ahawa hi Mariya, ta hay imboktot
na ay ha pangogomawà nin Ispirito nin Diyos.
21 Manganak yan lalaki ya pangalanan mon Hisos, ta habayti hi Hisos ya
mangilibri nin tawtawo na ha kawkasalanan la.”
22 Kaganawan nin habayti ya nangyari ay nagkapeteg ya impaholà nin
Diyos ha propita na ya ombayri ya pagkahalità:
23 “Mihay dalagay malinis ta ahè nagalaw nin lalaki ay mamoktot. I-anak
nay mihay lalaki ya ingaten Imanwil.” (Hay labay totolen nin Imanwil ay
“Anti kontamoy Diyos”.)
24 Hapa-eg, hin naka-imata hi Hosi ay ginawà na baytoy immanda kona
nin hatoy anghil. Nilako na hi Mariya ta pinag-ahawa na.
25 Piro mintras ahè et in-anak ni Mariya baytoy imboktot na ay nanatili
yan malinis ta agya pinakilalayan ni Hosi. Hapa-eg, hin nilomwah baytoy
anak ay Hisos ya impangalan kona ni Hosi.

2

Nakalateng ya mangaronong ya lawlalakiya na-ibat ha baytan

1 Hi Apo Hisos ay in-anak ha banowan Bitlihim ha probinsyan Hodiya
mintras ampag-arì hi Hirodis. Hin habayton pana-on, do ha siyodad nin
Hirosalim ay ma-in mangaronong ya lawlalaki ya nakalateng nin na-ibat
ha marayò ya dogal ha bandan baytan. Hay an-aralen lan habayto ay
tawtigè nin bawbito-en.
2 Hapa-eg, nagpastang hila, “Ayri,” wanla, “baytoy in-anak ya arì nin
Hawhodiyo? Ha bandan baytan ya inibatan nawen ay nakit nawen ya
bito-en ya pakatanda-an kona; kayà nako kayi bayri nin homamba kona.”
3 Hin nabalita-an bayti ni Arì Hirodis ay nagolo ya nakem na kateng
kaganawan tawo bayro ha Hirosalim.
4 Kaganawan po-on nin pawparì kateng mawmangitorò nin
kawkapanogo-an ya hinolat ni Moysis ay pinatipon ni Arì Hirodis ta
pinastang na hila, ya wana, “Ayri dapat i-anak hi Kristo ya impangakò nin
Diyos?”

5 Tinombay hila kona, “Ha banowan Bitlihim,” wanla, “ya angkasakopan
nin probinsyan Hodiya ta ombayri ya hinalità nin Diyos ya inholat nin
propita:
6 ‘Tawtawon Bitlihim, ha tegteg nin pawpo-on ha Hoda, hay dogal moyo
ay ahè mapantayan, ta komoyo mangibat ya po-on ya mama-alà ha
tawtawo koy aw-inalalak ni Israyil.’ ”
7 Hapa-eg hatoy mangaronong ya lawlalaki ay sikriton impa-ingat ni Arì
Hirodis, ta pinakapapastang na konla no nakano nilomwah baytoy bito-en.
8 Hin natanda-an na ay inhogò na hila, ya wana, “Mako kawo ha Bitlihim
ta pakatikaptikapen moyo baytoy anak. Pamakakit moyo kona ay magbira
kawo bayri, ta ibalità moyo kongko emen ako itaman makalako bayro nin
homamba kona.”
9 Ha ombayroy immanda ni Arì Hirodis ay nanigè hilayna. Mintras anti
hila ha daan ay nakit layna et baytoy bito-en ya nakit la ha bandan baytan.
Habayto ay ampangona konla nin magpalako ha Bitlihim anggan tinonggen
ha ogton kama-inan nin hatoy anak.
10 Banà bayri ha bito-en ya nakit la ay nagtowà hilan masyado.
11 Nilomo-ob hila do ha bali ya kama-inan nin hatoy anak kateng nanay
na ya hi Mariya. Hin nakit la baytoy anak ay nanlokob hilan hinomamba
kona, biha la inabriyan baytoy gawgitan la ta inggawà la kona ya gintò,
kamanyang, boy mira.
12 Hapa-eg, ha taynep nin habaytoy mangaronong ya lawlalaki ay
hinalità konla nin Diyos ya aghila magbira koni Arì Hirodis. Kayà nagdaan
hila ha kanayon ya daan nin norong ha sarili lan dogal.

Hay pamako ha nasyon Ihipto

13 Hin naka-alih ana baytoy mangaronong ya lawlalaki, hay mihay
anghil nin Pangino-on ay napakit koni Hosi ha taynep ta naghalità kona,
“Mibangon ka,” wana, “ta haba-in ya anak kateng nanay na ay ipowayo
mon gitan ha nasyon Ihipto. Manatili kawo bayro angga ha halita-en ko
komoyoy pagbira moyo, ta haba-in ya anak ay tikapen ana ni Arì Hirodis
ta labay nan patyen.”
14 Kayà nibangon hi Hosi ta habayto et nin yabi ay gintan na baytoy
mita-anak nin magpalako ha Ihipto.
15 Bayro hila napa-iri anggan nati hi Arì Hirodis. Habayti ya nangyari
ay nagkapeteg ya impaholà nin Pangino-on ha propita na ya ombayri ya
pagkahalità: “Hay anak koy lalaki ay hinagyat kon mog-alih ha Ihipto.”

Hay pangipapati nin aw-anak ya lalaki

16 Hapa-eg, hin natanda-an ni Arì Hirodis ya niloko ya nin hatoy
mangaronong ya lawlalaki ay namahang yan masyado. Ha nalengè nay
hinalità nin hatoy mangaronong ya lawlalaki no nakano nilomwah baytoy
bito-en ay bayro na kinarkola ya idad nin hatoy anak. Hapa-eg, inhogò nay
hawhondalò nan mako ha banowan Bitlihim boy ha kaganawan dogal ya
marani bayro, ta impapati nay kaganawan anak ya lalaki ya idad loway
ta-on boy kolang ha lowa.
17 Habayti ya pangyayari ay nagkapeteg ya holà ni propita Hirimiyas ya
ombayri ya pagkahalità:
18 “Ha Rama ay angkalengè ya pami-angaw-angaw ya ampi-a-aniton banà
ha masyadoy kalele-an. Ampi-a-anitowan ni Rakil ya aw-anak na.
Agna labay pahahaliwa ta hay aw-anak na ay nati ana.”

Hay pagbira nili Hosi ya na-ibat ha nasyon Ihipto

19 Hapa-eg hin nati ana hi Arì Hirodis, hay mihay anghil nin Pangino-on
ay napakit koni Hosi ha taynep hin anti hila et ha Ihipto, boy naghalità
kona nin ombayri:
20 “Mibangon ka ta gitan mo ba-in ya anak kateng nanay na nin magbira
ha nasyon Israyil, ta nati ana baytoy labay mamati nin haba-in ya anak.”
21 Kayà nibangon hi Hosi ta kinwa na baytoy anak kateng nanay ta gintan
na nin nagbira ha nasyon Israyil.
22 Piro hin nabalita-an ni Hosi ya hay hinomagilin nag-arì bayro ha
probinsyan Hodiya ay hi Arkilawo ya anak ni Hirodis ay nalimo yan
magbira bayro. Hapa-eg, impataynep ana et koni Hosi ya agya mako bayro
no alwan mako ya ha probinsyan Galiliya.
23 Kayà napa-iri hila ha banowan Nasarit. Habayti ya ginawà la ay
nagkapeteg baytoy holà nin propita ya ombayri ya pagkahalità: “Hiya ay
ingaten Nasarino.”

3

Hay an-i-aral ni Howan Mamiminyag
(Markos 1:1-8; Lokas 3:1-17; Howan 1:19-28)

1 Hin ampa-iri et hili Apo Hisos ha Nasarit, hi Howan Mamiminyag ya
anti ha powiray dogal ha probinsyan Hodiya ay nag-ompisan mangaral, ya
wana,
2 “Paghehean moyoy kawkasalanan moyo, ta hay pamomo-on nin Diyos
ay maranina.”
3 Habayti hi Howan Mamiminyag ya antokoyen hin hato ni propita Isayas
hin hinalità nay ombayri:
“Ma-in mihay tawoy ampibobolyaw ha powiray dogal nin ombayri:
‘Homandà kawo ha panlomateng nin Pangino-on nin bilang ha
ampangihandà nin daan ya kowinta pagdanan na emen ayin maka-
abalà kona.’ ”
4 Hay dolo ni Howan ay yarì ha habot nin ayop ya kamel boy hay tagkeh
na ay yarì ha katat. Hay pamamangan na ay dawdoron boy polot panilan.
5 Kaganawan tawo ha siyodad nin Hirosalim ya angkasakopan nin
probinsyan Hodiya kateng ha mitaligmang balah nin Hordan ay nako koni
Howan.
6 Kaganawan nangihokò nin kawkasalanan la ha Diyos ay bininyagan ni
Howan ha balah nin Hordan.
7 Piro hin nakit ni Howan ya malakè ya rilihyoso ya Pawparisiyo boy
Sawsadosiyo ya ampako konan pabinyag ay ombayri ya hinalità na konla:
“Hikawo ay bilang ha aw-otan ya ampagsikap nin mog-alih ha dawdikot
ya angkapo-olan. Warì makalibri kawo ha iparosa komoyo nin Diyos no
hay paghehe moyo ay ha halità bongat?
8 Gaw-en moyoy bawbagay ya makapapteg nin hikawo ay nagheheyna
ha kawkasalanan moyo.
9 Agmoyo halita-en nin makalibri kawo banà ta hikawo ay aw-inalalak
ni Abraham. Anhalita-en ko komoyo ya maskin habayti ya bawbatoy anti
bayri ay magawà nin Diyos nin aw-inalalak ni Abraham.
10 Hay payakol ay naka-a-awag ana nin pamoton po-on kayo. Kaganawan
po-on kayo ya ahè ampamonga nin maganda ay ampotohen ta itapon ha
apoy. Ombayri ya panonosga komoyo nin Diyos.
11 “Hiko ay ampaminyag komoyo ha lanom ta hikawo ay nipaghehe ha
kasalanan, piro ma-in anlomateng ya mas makapangyariyan dinan hiko.
Maski mantan sapatos na ay alwa kon karapatdapat. Hiya ya mangibinyag

komoyo nin Ispirito nin Diyos, boy manobok komoyo ha pangiparanas na komoyon kadya-dya-an nin bilang ha an-iparaan ha apoy.
12 Hiya ay bilang ha ampamalohboh ta hay pali ya malinis ana ay ikamalig, piro hay aw-apah ay ipo-ol na ha apoy ya ahè maparè."

Hay paminyag koni Apo Hisos
(Markos 1:9-11; Lokas 3:21-22)

13 Hapa-eg hi Apo Hisos ya anti ha probinsyan Galiliya ay nako bayro ha balah nin Hordan ta pabinyag koni Howan.
14 Piro ahè labay gaw-en ni Howan; kayà hinalità na, "Alwan tamà ya hikoy maminyag komo, no alwan hiko ya dapat mon binyagan."
15 Piro hinalità kona ni Apo Hisos, "Sigina," wana, "ta habayti ya paraan emen ta magawà ya kalabayan nin Diyos." Hapa-eg, hi Apo Hisos ay bininyagan ni Howan.
16 Hin nabinyagan ana hi Apo Hisos, antimano, hiya ay nilomakat bayro ha lanom. Hay langit ay naglo-at boy nakit nay Ispirito nin Diyos ya ampag-aypà nin bilang kalapati ya an-omogpà kona.
17 Hapa-eg, ma-in bosis ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ya ampaghalità, ya wana, "Habayti ya mimihay Anak koy pinakalabilabi ko ya ampakapakonsowilo kongko."

4

Hi Apo Hisos ay tinoksò ni Satanas piro agya natoksò
(Markos 1:12-13; Lokas 4:1-13)

1 Hapa-eg hi Apo Hisos ay pinangonawan nin Ispirito nin Diyos nin mako ha powiray dogal ta bayro ya tokso-en ni Satanas.
2 Ha lo-ob apatapò ya allo ni Apo Hisos bayro ay agya nangan; kayà binomitil ya.
3 Hapa-eg hi Satanas ay napakarani konan naghalità, "No hika," wana, "ay Anak nin Diyos, habayti ya bawbato ay mandawan mo nin mag-in tinapay."
4 Piro tinobay ya ni Apo Hisos, ya wana, "Ha Halità nin Diyos ay nakaholat ya ombayri:
'Hay tawo ay alwan bongat ha pamamangan mabiyay, no alwan ha balang halità ya anhalita-en nin Diyos.' "
5 Hapa-eg hi Apo Hisos ay gintan ni Satanas ha masagradoy siyodad nin Hirosalim, ta in-olì na ya ha pinakamatag-ay ya bobongan bali nin Diyos.
6 "No hika," wani Satanas, "ay Anak nin Diyos ay magtaboy ka, ta hay nakaholat ha Halità nin Diyos ay ombayri:
'Ihogò nin Diyos ya aw-anghil nan mangi-atap komo ha kawkadis-grasyawan, boy alalayan la ka emen hay bitih mo ay ahè makhitan nin bato.' "
7 Tinombay ana et hi Apo Hisos koni Satanas, "Piro ombayri itaman," wana, "ya nakaholat ha Halità nin Diyos:
'Agmo hoboken ya Pangino-on mon Diyos.' "
8 Hapa-eg hi Apo Hisos ay gintan ana et ni Satanas ha pagkatag-ay bakil, ta impakit na konay kaganawan ka-ari-an ha babon lotà kateng mangaganday bawbagay ya anti bayro.
9 Hinalità ana et kona ni Satanas, "Igwà ko komo," wana, "ba-in ya kaganawan nin haba-in no manlokob kan homamba kongko."
10 Hapa-eg, tinombay kona hi Apo Hisos, "Mog-alih ka bayri," wana, "Satanas, ta ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos:

‘Homamba ka ha Pangino-on mon Diyos boy hiyan bongat ya pagsirbiyan mo.’ ”
11 Hapa-eg, nog-alih hi Satanas biha itaman ma-in aw-anghil ya nakalateng nin nangasiwà koni Apo Hisos.

Hi Apo Hisos ay nag-ompisan nangaral (Markos 1:14-15; Lokas 4:14-15)

12 Hin nabalita-an ni Apo Hisos ya hi Howan ay impiriso, hiya ay norong ha probinsyan Galiliya.
13 Piro agya naboyot ha Nasarit ya sarili nan banowa, ta tampol yan nako nin napa-iri ha banowan Kapirnawom ha ambay Dagat nin Galiliya ya sakop nin dogal ya pina-iriyan ni Sabolon boy Niptali.
14 Habayti ay nangyari emen magkapeteg baytoy holà hin hato ni propita Isayas ya ombayri ya pagkahalità:
15 “Hay dawdogal ya an-ingaten Sabolon boy Niptali ay ha babà Dagat nin Galiliya boy kagmang itaman balah nin Hordan, Galiliya ya ampa-iriyan nin malakè ya alwan Hawhodiyo.
16 Hay tawtawo bayro ay mareglem ya pagnanakem banà ha kasalanan la. Piro nakit la baytoy nako konlay bilang itaman hawang. Hatoy tawtawo bayro ya anti ha karegleman ya ampambin kamatyan ay nahawangan.”
17 Hapa-eg pa-ibat hin habayto, hi Apo Hisos ay nag-ompisan nangaral, ya wana, “Paghehean moyoy kawkasalanan moyo, ta hay pamomo-on nin Diyos ay maranina.”

Hi Apo Hisos ay nanagyat nin apat ya manlalapet (Markos 1:16-20; Lokas 5:1-11)

18 Hin ampagdaan hi Apo Hisos ha ambay Dagat nin Galiliya ay nakit nay mipatel ya manlalapet. Habayti ya mipatel ay hi Andris boy hi Simon ya an-ingaten et Pidro. Hin habayto, hila ay ampaninsoro.
19 Hinalità konla ni Apo Hisos, “Makilamo kawo kongko,” wana, “ta gaw-en katawon mangipakarani kongko nin tawtawo.”
20 Antimano, imbalag lay sinsoro la ta nakilamo hila koni Apo Hisos.
21 Hin nowakoyna et hi Apo Hisos ay nakit na hi Santiyago boy hi Howan ya mipatel. Anti hila ha bangkà kalamo la hi Sibidiyo ya tatay la ta an-ayomawen lay aw-eket la. Hi Santiyago boy hi Howan ay hinagyat ni Apo Hisos nin makilamo kona.
22 Antimano, inalihan lay bangkà la kateng tatay la ta nakilamo hila koni Apo Hisos.

Nangaral boy namakahampat hi Apo Hisos (Lokas 6:17-19)

23 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nako ha kaganawan dogal ha probinsyan Galiliya ta ha hawhimba-an nin Hawhodiyo, hiya ay ampanorò, boy an-i-aral nay Mahampat ya Balità ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos. Hiya ay ampamakahampat nin kaganawan klasin masakit boy dipirinsya nin tawtawo.
24 Banà bayri ha gawgawà ni Apo Hisos, hiya ay nibantog ha kaganawan dogal ha probinsyan Sirya. Kayà kaganawan tawo bayro ya ampagdya-dyà nin banà ha mawmasakit boy dawdipirinsya ay gintan koni Apo Hisos. Hilay kaganawan ay pinakahampat na kateng hatoy tawtawoy pinahokan dawdimonyo, tawtogawen, boy pawpolonen.
25 Banà bayri, maski ayri ya nako ay hinono yan malakè ya tawoy na-ibat ha probinsyan Galiliya, probinsyan Dikapolis, siyodad nin Hirosalim, boy

ha kanayon ya dawdogal bayro ha probinsyan Hodiya, kateng tawtawoy
ampa-iri ha baytan balah nin Hordan.

5

Hay tawtawoy makalmà
(Lokas 6:20-23)

1 Hin nakit ni Apo Hisos baytoy kalak-an tawo ay nilomakat ya ha bakil
ta bayro ya niknò. Hapa-eg hay aw-alagad na ay napakarani kona,
2 boy tinoro-an na hila, ya wana,
3 "Makalmà ya tawtawoy ma-aypà ya nakem, ta hila ay makapakilamo
ha tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos.
4 "Makalmà ya tawtawoy ma-in an-ikalelè, ta hila ay hahaliwawen nin
Diyos.
5 "Makalmà ya tawtawoy ma-amey ya nakem, ta tanggapen lay impan-
gakò nin Diyos.
6 "Makalmà ya tawtawoy angkahabek nin gomawà kalabayan nin Diyos,
ta sigoradon mapasasà hilan kahampatan.
7 "Makalmà ya tawtawoy ampangingangalo ha kanayon, ta hila ay
ingalowan nin Diyos.
8 "Makalmà ya tawtawoy bo-ò ya nakem ha Diyos, ta lano ay makit lay
Diyos.
9 "Makalmà ya tawtawoy mapamisondò, ta hila ay ingaten nin Diyos nin
aw-anak na.
10 "Makalmà ya tawtawoy ampadya-dya-an nin banà ha panggawà lan
kalabayan nin Diyos, ta hila ay makapakilamo ha tawtawoy ampag-ari-an
nin Diyos.
11 "Makalmà kawo no insoltowen kawo boy padya-dya-an nin tawtawo,
boy no banà ha panhohomonol moyo kongko ay maghalità hila nin hari-
harì ya klasin kabongkokan ya panay kala-etan ya kontra komoyo.
12 Ombayro ya pamadya-dyà ya ginawà ha pawpropita hin hato. Kayà
magtowà kawo boy pakaliga kawo, ta malhay ya primyo ya an-i-antì
komoyo ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos."

Hay ahin boy hawang
(Markos 9:50; Lokas 11:33; 14:34-35)

13 Hinalità et ni Apo Hisos, "Hay ka-alimbawa-an moyo," wana, "ay ahin
ya pampalahap nin pamamangan nin tawtawo, ta hikawo ya ampanorò
konla no pangno hila mag-in mahampat. Piro no hay ahin ay na-lihan
anan alat, pangno et mapa-alat nin oman? Habayti ay ayin anan alagà;
kayà an-itapon ana boy antorakan nin tawtawo.
14 "Hay ka-alimbawa-an moyo et ay hawang ya ampakahawang nin
babon lotà. Hay siyodad ya anti ha matag-ay ya dogal ay angkakit nin
kaganawan ta angkahawangan.
15 "Ayin tawoy mamagket nin kingki biha na halokoban nin kalaying, no
alwan igwà na ha talagan pangigwa-an emen mahawangan ya kaganawan
anti ha lo-ob bali.
16 Mag-in kawon bilang ombayro ha kingki ya ampakab-in hawang.
Dapat kawon magpakahawang ha tawtawo ha pangipakit moyo konla nin
gawgawà moyoy mangahampat emen la poriyen ya Tatay tamoy Diyos ya
anti ha katatag-ayan ha kama-inan na."

Hay torò ya tongkol ha kawkapanogo-an

17 Hinalità et ni Apo Hisos, “Agmoyo ihipen nin kayà ako nako bayri ay
alihan kon alagà ya kawkapanogo-an ya inggawà ni Moysis boy hinolat nin
pawpropita hin hato. Ahè! Hay pamako ko bayri ay emen ko mageperan
baytoy kawkapanogo-an.
18 Tanda-an moyo bayti ya halita-en ko komoyo: maski ayin anay langit
boy lotà, hay pinakamayamò parti ha litra nin kawkapanogo-an ay ahè
ma-alih anggan ahè mageperan ya kaganawan.
19 Kayà hinoman ya ahè anhomonol ha maski pinaka-oltimo ya
kapanogo-an, boy ombayro et ya itorò na ha kanayon ay hiya ya pinaka-
oltimoy tawo ha ampag-ari-an nin Diyos. Piro hinoman ya anhomonol ha
kawkapanogo-an boy an-itorò na ha kanayon ay hiya ya lalò ma-in dangal
ha ampag-ari-an nin Diyos.
20 Anhalita-en ko komoyo ya no hay Pawparisiyo boy mawmangitorò
nin kawkapanogo-an ay agmoyo ma-igitan ha kahampatan ay agkawo
makalako ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos.”

Hay torò ha ampamahang
(Lokas 12:57-59)

21 Hinalità et ni Apo Hisos, “Nalengè moyoyna,” wana, “bayti ya
kapanogo-an ya inggawà hin hato ni Moysis ya ombayri: ‘Agka mamatin
kapara mon tawo ta hinoman ya mamatin kapara nan tawo ay i-arap ha
hosgado para hosgawan.’
22 Piro habayti ya anhalita-en ko komoyo: hinoman ya mamahang ha
kapara nan tawo ay i-arap ha hosgado; hinoman ya maghalità ha kapara
nan tawo nin ‘Ayin kan kowintan tawo!’ ay i-arap itaman ha hosgado.
Hinoman simpri ya maghalità nin ‘Lokoloko ka!’ ha kapara nan tawo ay
mipalako ha impirno.
23 Kayà no anti ka ha kolob bali nin Diyos ta ma-in kan igwà ya para ha
Diyos, biha ma-ihipan mo ya ma-in kan patel ya kontra komo
24 ay ibalag mo pon bayto ya para ha Diyos ta mako kan makisondò ha
patel mo. Pangayarì ay igwà moyna bayto ya para ha Diyos.
25 “No ma-in tawoy makon mangidimanda komo ay tampol kan mak-
isondò kona mintras ma-in et pana-on, ta no mi-abot kawoyna ha hosgado,
maka hay howis ay mangigwà komo ha polis ya mangipahok komo ha
pirisowan.
26 Anhalita-en ko komo: no nakapiriso kayna ay agkayna makalikol
anggan agka makabayad nin dapat mon imolta.”

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha tawtawoy ampamabayi boy ampakilalaki

27 “Ombayri et ya kapanogo-an ya inggawà ni Moysis,” wani Apo Hisos:
“ ‘Agka mamabayi o makilalaki.’
28 Piro anhalita-en ko komoyo: hinoman ya lalaki ya manegteg ha babayi
nin ma-in mala-et ya intinsyon ay bilang ya simprin namabayi.
29 No hay wanan mata mo ay makapipakasalanan komo ay alihen mo
ta itapon mo. Mas mahampat et ya ayin kan mihay mata kisa komplitoy
nawini mo no itapon ka ha impirno.
30 No hay wanan gamet mo ay makapipakasalanan komo ay potohen mo
ta itapon mo. Mas mahampat et ya ayin kan mihay gamet kisa komplitoy
nawini mo no mipalako ka ha impirno.”

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkolha ampangihiyay ahawa
(Matiyo 19:9; Markos 10:11-12; Lokas 16:18)

31 “Ombayri et ya kapanogo-an ya hinolat ni Moysis,” wani Apo Hisos:
“ ‘Hinoman ya lalaki ya mangihiyay nin ahawa ay ka-ilangan na yan biyan
kaholatan ya kaptegan nin hila ay nihiyay.’
32 Piro anhalita-en ko komoyo: hinoman ya lalaki ya mangihiyay
nin ahawa ya ahè ampakilalaki ay hiya ya ampambin bara-nan para
makapagkasalanan ya ahawa na nin pamakilalaki no mag-ahawa yan
oman; boy hinoman ya mag-ahawa do ha ahawa nay inhiyay na ay
magkasalanan nin pamabayi.”

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha ampaghompà

33 Hinalità et ni Apo Hisos, “Miha et ha kawkapanogo-an ya inggawà
ni Moysis ay ombayri: ‘Agmo hira-en ya pangakò mo ha Pangino-on, no
alwan toparen mon gaw-en ya pinanompa-an moy pawpangakò mo.’
34-35 Piro anhalita-en ko komoyo: no mangakò ka ay agka maghompà nin,
‘Magonaw man ya langit boy babon lotà no alwan peteg bayti ya anhalita-
en ko komo,’ ta hay kama-inan nin Diyos ay ha katatag-ayan langit ya trono
na, boy hay lotà ay pagtorakan nin bitih na. Agmo simpri halita-en ya,
‘Mahirà man ya siyodad nin Hirosalim no alwan peteg bayti ya anhalita-
en ko komo,’ ta hay Hirosalim ay siyodad nin Arì ya ayin kapantay.
36 Ni olo mo ay agmo gamiten nin maghompà ta agmo magawà nin
papoti-en o pangititen ya maski miha ha hawhabot mo.
37 Halita-en mon bongat ya, ‘Awò,’ no talagan labay mo. No agmo labay
ay halita-en moy, ‘Ahè,’ No maghompà kay mangakò ay alwan mahampat
ta hay ombayro ay angka-ibat koni Satanas.”

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha ampipangganti
(Lokas 6:29-30)

38 “Ombayri et,” wani Apo Hisos, “ya miha ha kawkapanogo-an ya
inggawà ni Moysis: ‘No ma-in nandisgrasyan mata nin kapara nan tawo ay
gantiyen simprin disgrasyawen ya mata na; boy no ma-in nangalin ngipen
nin kapara nan tawo ay gantiyen ya simpri nin alihan ngipen.’
39 Piro anhalita-en ko komoyo: agkawo mamaweh nin kala-etan ha tawoy
nakagawà komoyon kala-etan. No ma-in tawoy manampal nin kagmang
pingih mo ay i-arap mo et konan ipatampal ya kagmang.
40 No ma-in simpri nin mangidimanda komo ta labay nan kowen ya dolo
mo ay igwà mo kona kateng alimenmen mo.
41 No ma-in mamilit komon mantan karga na nin mihay kilomitroy dayò
ay gaw-en mon loway kilomitro ya pantan mo.
42 No ma-in simprin makikwa komo ay biyan mo, boy no ma-in mandam
komo ay paraman mo.”

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha panlalabi
(Lokas 6:27-28, 32-36)

43 Hinalità ana et ni Apo Hisos, “Ha kawkapanogo-an ya inggawà et ni
Moysis ay ombayri: ‘Labiyen moy amigo mo boy pag-inakitan moy ka-away
mo.’
44 Piro habayti ya halita-en ko komoyo: labiyen moy kawka-away mo
boy ipanalangin mon ingalowan baytoy ampipamadya-dyà komo.
45 No ombayri ya gaw-en mo ay mapaptegan ya hika ay talagan anak nin
Tatay tamoy Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na. Hay Diyos
ay parihoy gawà ha kaganawan, ta hay allo ay ampahila-en na para ha
tawtawoy mangala-et boy ha mangahampat, boy ampama-oran ya nin para
ha mangahampat boy ha mangala-et.

46 No hay anlabiyen mon bongat ay hatoy ampanlabi komo, ma-in ka
warì matanggap ya primyo? Maski mawmanininon bo-ih ya mangaha-ol
ay ampanlabi ha ampanlabi konla.
47 No hay an-ilawen mo ay haton bongat ya amigo mo ay anyay
kahampatan ya nagawà moy igit ha nagawà nin kanayon? Maski alwan
Hawhodiyo ay ampakagawà nin ombayro.
48 Hay Tatay tamoy Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na ay
talagan ayin pagkokolang; kayà dapat kawon mag-in ayin pagkokolang nin
bilang kona."

6

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha panambay

1 Hinalità et ni Apo Hisos, "Agkawo," wana, "manggawà kahampatan
ha tegteg bongat nin tawtawo, ta no ombayro ya gaw-en moyo ay agmoyo
matanggap ya iprimyo komoyo nin Tatay tamoy Diyos ya anti ha katatag-
ayan ha kama-inan na.
2 "Kayà no ampambi ka ha tawoy ampanga-ilangan ay agmoyna ibo-
angaw ya pambi mo nin bilang ha anggaw-en nin mawmagkakanwarì. No
ampambi hila ay an-ibo-angaw la ha lo-ob himba-an nin Hawhodiyo boy
ha balang daan, ta ampapori hila ha tawtawo. Anhalita-en ko komoyo,
tinanggap laynay pamomori nin tawo; kayà ayin hilaynan matanggap ya
primyo ya mangibat ha Diyos.
3-4 No manambay ka ha manga-irap ay isikrito moy pambi mo nin
ahè matanda-an nin maski hinoy mahene ya amigo mo emen ma-in kan
matanggap ya primyo ya mangibat ha Tatay tamoy Diyos ya ampakatandà
nin kaganawan."

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha panalangin
(Lokas 11:2-4)

5 "No manalangin kawo ay agmoyo gaw-en ya bilang ha anggaw-en nin
mawmagkakanwarì ya labaylabay mireng nin manalangin ha lo-ob himba-
an nin Hawhodiyo boy ha kawkanto nin dawdaan emen hila makit nin
tawtawo. Anhalita-en ko komoyo, tinanggap laynay pamomori nin tawo;
kayà ayin hilaynan matanggap ya primyo ya mangibat ha Diyos.
6 Piro no manalangin ka ay agmo gaw-en para makit kan bongat nin
tawo, no alwan mako ka ha dogal ya ayin makatoksò komo ta manalangin
ka ha Tatay tamoy Diyos ya ahè angkakit. Hay Tatay tamoy Diyos ya
ampakatandà nin kaganawan anggaw-en mon sikrito ya mambi komon
primyo.
7 "Ha panalangin moyo ay agmoyo pi-oman-oman ya panggamit nin
halità ya ayin labay totolen nin bilang ha anggaw-en nin tawtawoy ayin
pantotompel ha Diyos, ta an-ihipen la ya leng-en hila nin Diyos banà ha
kakara-an panalangin la.
8 Agkawo manowad konla, ta biha kawo makirawat ha Tatay tamo ay
da-an naynan tandà ya angka-ilanganen moyo.
9 Ombayri ya dapat nin panalangin moyo:
'Tatay nawen ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan mo, hay ngalan mo ya
ayin kapintasan ay igalang dayi nin kaganawan.
10 Andawaten nawen ya tampol ana dayin lomateng ya pamomo-on mo.
Mangyari dayi ya kalabayan mo bayri ha babon lotà bilang ombayro
ha katatag-ayan ha kama-inan mo.
11 Biyan mo kayin pamamangan ha allo-allo.

12 Patawaren mo kayi ha kawkasalanan nawen bilang pamatawad nawen
ha nakapagkasalanan konnawen.
13 Agmo kayi biyan mabiyat ya panobok boy ipakarayò mo kayi koni
Satanas.'
14 Ha ombayro, no mamatawad kawo," wani Apo Hisos, "ha ni-
pagkasalanan komoyo ay patawaren kawo itaman nin Tatay tamoy Diyos
ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na.
15 Piro no agkawo mamatawad, hay nagawà moyoy kawkasalanan ay ahè
itaman patawaren nin Tatay tamoy Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-
inan na."

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha pagpaltan mangan no ampakirawat ha Pangino-on

16 "Tongkol ha pagpalta moyon mangan ta ma-in kawon an-ipanalangin
ay agmoyo towaren baytoy mawmagkakanwarì ya ansadya-en lan palele-
en boy papotla-en ya lopa la emen la ma-ipatandà ya hila ay ampangpaltan
mangan. Anhalita-en ko komoyo: tinanggap laynay pamomori nin tawo;
kayà ayin hilaynan matanggap ya primyo ya mangibat ha Diyos.
17 No ampagpalta kan mangan ta ma-in kan an-ipanalangin ay olamehan
moy lopa mo boy ayosen moy habot mo
18 emen ahè matanda-an nin kanayon ya hika ay ampagpaltan mangan
ta ma-in kan an-ipanalangin. Hay makatandà bongat ay Tatay tamoy Diyos
ya ahè angkakit. Hiyay ampakatandà nin kaganawan sikrito, boy hika ay
ma-in matanggap ya primyo ya mangibat kona."

Kayamanan ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos
(Lokas 12:33-34)

19 Hinalità et ni Apo Hisos ya ombayri: "Bayri ha babon lotà ay agkawo
manipon nin kayamanan ya anhira-en nin anag boy angkalawangen, boy
anlo-oban nin takawen,
20 no alwan hay tiponen moyoy kayamanan ya para ha katatag-ayan ha
kama-inan nin Diyos ay gawgawà ya mangahampat ta ahè an-anagen, ahè
angkalawangen, boy ahè angkatakaw.
21 No hay kayamanan mo ay anti ha babon lotà o anti ha katatag-ayan
ha kama-inan nin Diyos ay bayro ya ihip mo."

Hay ka-alimbawa-an nin mata
(Lokas 11:34-36)

22 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, "Hay mata mo ay pinagkahilag nin
nawini mo. No ayin dipirinsya ya mata mo ay makit moy kaganawan;
23 piro no ma-in dipirinsya ya mata mo ay mareglem ya tegteg mo.
Ombayro itaman ha pangingihip mo. No hay ihip mo ay mahampat,
hay gawgawà mo ay panay kahampatan; piro no hay ihip mo ay alwan
mahampat, hay gawgawà mo ay talagan alwan mangahampat."

Hay Diyos boy kawkamama-in
(Lokas 16:13; 12:22-31)

24 Ombayri et ya hinalità ni Apo Hisos: "Ayin tawoy makapagsirbi nin
sabay ha loway amo; ta no pisabayen na, hay miha ay ma-arì pag-inakitan,
piro hatoy miha ay labiyen na; o ma-arì nin mag-in yan tapat ha miha, ta
hatoy miha ay kasorawan na. Agmo ma-arì pisabayen nin pagsirbiyan ya
Diyos boy kayamanan.
25 Kayà habayti ya halita-en ko komoyo," wana et ni Apo Hisos: "Agkawo
magolon mangihip nin tongkol ha pagbibiyay moyo no anyay kanen,

inomen, boy pagdolo. Alwa nayì nin hay biyay ay mas ma-alagà kisa
pamamangan, boy hay nawini ay mas ma-alagà kisa dolo?
26 Helken moyoy mawmanokmanok! Aghila ampananem ni ampan-
galawah nin ikamalig la, piro hay Tatay tamoy Diyos ya anti ha katatag-
ayan ha kama-inan na ay ampangasiwà konla. Alwa nayì mas kawon ma-
alagà kisa ha mawmanokmanok?
27 Warì mapalawig moyoy biyay moyo no anggolowen moyoy ihip moyo?
28 "Antà angkagolo kawo ha pagdolo moyo? Ihipen moyo no pangno
anhomlay ya mawmasitas ya balang. Aghila ampagtrabaho o ampanggawà
dolo ya para ha sarili la.
29 Piro anhalita-en ko komoyo, maski masyadoy kayamanan ni Arì
Solomon ay agya nakapagdolon maganda nin bilang ombayro kaganda ha
bawbolaklak.
30 No hay dawdikot ya angkabiyay hapa-eg ha lawak ay ampagandawen
nin Diyos ya nobokah ay tabasen ta ipo-ol, hikawo et warì ya agna
padolowan? Talagan kolang ya pantotompel moyo!
31 Dapat agmoyo golowen ya nakem moyon halita-en ya, 'Ayri kayi
mangwan kanen nawen, inomen nawen, boy pagdolo nawen?'
32 Habayti ya kaganawan bagay ya pirmin anhangaren nin tawtawoy
anhomamba ha alwan peteg diyos. Piro hay Tatay tamoy Diyos ya anti ha
katatag-ayan ha kama-inan na ya magtandà nin habayti ya bawbagay ya
angka-ilanganen moyo.
33 Hay onawen tamo nin hangaren ay Diyos ya mamo-on kontamo boy
mamiyay tamo nin kompormi ha kalabayan na, biha na igwà kontamo ya
kaganawan nin habayti ya bawbagay ya angka-ilanganen tamo.
34 Kayà agkawo magolo nin mangihip no anyay mangyari komoyo
nobokah, ta Diyos ya ampakaba-alà komoyo. Hay problima moyo hapa-
eg ay agmoyoyna pahanan ha pangihip moyo nin mangyari ha homonoy
allo."

7

Ahè manosga
(Lokas 6:37-38, 41-42)

1 Hinalità ni Apo Hisos, ya wana, "Agkawo manosga emen agkawo
hosgawan,
2 ta no anyay ihosga moyo ha kanayon ay ombayroy ihosga komoyo. No
pangno kalakè ya an-ihosga moyo ha kanayon ay ombayro itaman kalakè
ya ihosga komoyo nin Diyos.
3 Hika ya ampanosga, antà angka-asikaso moy kasalanan nin kapara mo
ya bilang kayamò nin poling ya anti ha mata na, balè ta agmo angka-
asikaso ya sarili mon kasalanan ya bilang kalapad nin tapì ya anti ha sarili
mon mata?
4 Pangno ka ampakaregdeg nin maghalità ha kapara mo nin, 'Alihen koy
poling ha mata mo,' no ma-in malapad ya tapì ha sarili mon mata?
5 Hikay magkakanwarì, alihen mo pon ya malapad ya tapì ha sarili mon
mata emen mo makit nin mahampat ya pangalih nin poling ha mata nin
kapara mo.
6 "Hay kaptegan ya tongkol ha Diyos ay agmoyo itorò do ha ahè malabay;
ta no gaw-en moyo bayto ay bilang kawon ampambi nin manga-alagà
ya bawbagay ha aw-aho ya magbira nin mangayat komoyo, boy bilang
kawon ampangitapon pawpirlas ha bawbaboy ya ampanyabok bongat nin
habaytoy pawpirlas."

Intorò ana et ni Apo Hisos ya tongkol ha panalangin
(Lokas 6:31; 11:9-13)

7 Ombayri et ya hinalità ni Apo Hisos: “Agkawo tonggen manalangin
emen moyo matanggap ya an-ipanalangin moyo; agkawo tonggen maki-
rawat emen kawo biyan nin andawaten moyo; agkawo tonggen mangingat
ha Diyos emen na kawo tobayen.
8 Hinoman ya ampanalangin ay makatanggap, hinoman ya ampakirawat
ay biyan, boy hinoman ya ampangingat ha Diyos ay tobayen.
9 Hinoman komoyon tawtatay, biyan mo warì bato ya anak mo no
makikwa yan pamamangan komo?
10 O biyan mo ya warì nin otan no makikwa yan konà komo?
11 Hikawo, maski mala-et ya ogalì moyo ay tandà moyon mambi nin
mahampat ya bawbagay ha aw-anak moyo. Lalò anay Tatay moyoy Diyos
ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na ay mambin mangahampat ya
bawbagay ha ampakikwa kona.
12 “No anyay labay moyon gaw-en komoyo nin kanayon ay ombayro ita-
man ya gaw-en moyo. Ha ombayri ay mageperan moyo ya kawkapanogo-
an ya inggawà ni Moysis kateng hinolat nin pawpropita.”

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha loway polta
(Lokas 13:24)

13 “Pomahok kawo ha makpit ya pinagkapolta emen agkawo miparaan
ha malawang ya pinagkapolta, ta hay lakwen nin habaytoy malawang ya
pinagkapolta ay impirno. Banà ta maparan pagdanan bayto ay malakè ya
ampagdaan bayro.
14 Piro banà ta hay pinagkapolta nin magpalako ha katatag-ayan ha
kama-inan nin Diyos ay makpit boy ma-irap pagdanan ay a-amò ya
ampagdaan bayro.”

Hay tawoy mala-et ay mabalayan ha gawgawà na
(Lokas 6:43-44)

15 “Mag-atap kawo ha ampipanorò nin alwan peteg ta hila ay am-
pagkakanwarì nin ma-amò ya tawtopa ya pakarani komoyo, piro hay
nakem la ay emen nakem tigri.
16 No pangno moyo angkabalayan ya po-on kayo no makit moyoy bonga
ay ombayro moyo hila mabalayan ha gawgawà la. Warì hay bilang kinew
ya madowih ay ampamonga nin obas o hay kinew ya bilang kokomposà
ay ampamonga nin igos?
17-18 Hay po-on kayo ya ayin dipirinsya ay maganday bonga boy ahè
mamonga nin ayin kowinta. Piro hay po-on kayoy ma-in dipirinsya ay
ayin kowintay bonga boy ahè mamonga nin maganda.
19 Hay po-on kayoy ampamonga nin ayin kowinta ay anto-alen ta itapon
ha apoy.
20 Ombayro itaman baytoy ampipanorò nin alwan peteg ta angkabalayan
hila nin banà ha kala-etan gawgawà la.”

Hay tawtawoy ahè makalako ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos
(Lokas 13:25-27)

21 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, “Alwan kaganawan tawo ya
ampangingat kongko nin, ‘Pangino-on, Pangino-on,’ ay makalako ha
dogal ya ampag-ari-an nin Diyos, no alwan haton bongat ya anggomawà
kalabayan nin Tatay ko ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na.

22 Ha allon panonosga ay malakè ya maghalità kongko nin, ‘Pangino-
on, Pangino-on, ngalan moy ginamit nawen ha pangangaral boy ha pama-
alih nin dawdimonyo kateng ha panggawà nawen nin malakè ya papag-
ispantawan.’
23 Piro hay itobay ko konla ay ombayri: ‘Agkatawo balay. Pakarayò kawo
kongko ta hay la-et nin gawgawà moyo.’ ”

Hay loway manggagawà nin bali
(Lokas 6:47-49)

24 Ombayri et ya hinalità ni Apo Hisos: “Hinoman ya ampanlengè
ha hawhalità ko boy anhonolen na ay bilang ya ha tawoy maronong
ya nangipa-ireng nin bali ya hay pinangipondasyonan nin tawtarek ay
matibay ya bato.
25 Maski nangoran nin makhaw, nanlanab, boy namagyo ay ahè na-aybà
baytoy bali na ta matibay ya batoy pinangipondasyonan nin tawtarek.
26 Hinoman ya ampakalengè nin hawhalità ko, piro agna anhonolen ay
bilang ya ha tawoy tangah ya nangipa-ireng nin bali ha kapati-an.
27 Hin nangoran nin makhaw, nanlanab, boy namagyo ay natomban
nangawawatak baytoy bali na.”

Hay panonorò ni Apo Hisos

28 Hin nayarì naghalità hi Apo Hisos ay nipag-ispanta baytoy kalak-an
tawo,
29 ta hay panonorò na ay alwan bilang panonorò nin mawmangitorò nin
kawkapanogo-an. Ha panonorò na ay talagan ma-in yan kapangyariyan.

8

Pinakahampat ni Apo Hisos ya tawoy ma-in liproso
(Markos 1:40-45; Lokas 5:12-16)

1 Hi Apo Hisos ay nilomohan bayro ha bakil boy anhonowen yan malakè
ya tawo.
2 Hapa-eg, ma-in napakarani konay mihay tawoy ma-in liproso ta
nanalimokod ha arapan na nin naghalità, ya wana, “Apo, no kalabayan
mo ay mapakahampat mo bayti ya masakit ko emen lominis ya nawini
ko.”
3 Impaktang ni Apo Hisos ya gamet na ta inaptoh na baytoy lalaki boy
hinalità na kona, “Labay ko,” wana; “kayà lominis ka.” Antimano, hay
liproso na ay na-alih.
4 Hapa-eg, hinalità kona ni Apo Hisos, “Habayti ya nangyari komo,”
wana, “ay agmo ibalità ha maski hino, no alwan mako ka ha parì ta ipakit
moy nawini mo ya ayin anan masakit. Mantan kan idolog mo ha Diyos nin
bilang ombayro ha impanogò ni Moysis hin hato ya mamapteg ha tawtawo
ya hika ay hinomampat ana.”

Pinakahampat ni Apo Hisos ya alilà nin mihay kapitannin hondalò ya taga Roma
(Lokas 7:1-10)

5 Hin ni-abot hi Apo Hisos ha banowan Kapirnawom ay hinakbat ya nin
mihay kapitan nin hondalò ya taga Roma, ta naki-i-ingalo ya koni Apo
Hisos nin patambay.
6 “Apo,” wana, “hay alilà ko ay masyadon angka-irapan nin banà ha
masakit na. Agya maka-ibangon ta agna ma-igalaw ya nawini na.”

7 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Mako ko bayro,” wana, “ta pakahampaten
ko ya.”
8 Piro tinombay kona baytoy kapitan, “Apo,” wana, “hiko ay alwan
karapatdapat nin mamalako komo ha bali ko. Halita-en mon bongat ya
homampat ya alilà ko ay homampat ya.
9 Hiko man ay anti ha hilong kapangyariyan nin ampakatag-ay kongko
nin katongkolan. Ma-in ako itaman nin hawhondalò ya anti ha hilong
kapangyariyan ko. No halita-en ko ha miha ya, ‘Manigè,’ ay manigè ya; no
halita-en ko ha miha ya, ‘Mako ka bayri,’ ay mako ya; boy no halita-en ko
ha alilà ko ya, ‘Gaw-en mo bayti,’ ay gaw-en na.”
10 Hin nalengè bayti ni Apo Hisos ay nag-ispanta ya boy hinalità na do
ha tawtawoy anhomono kona, “Anhalita-en ko komoyo,” wana, “ha aw-
inalalak ni Israyil, ni miha ay ayin ako et nakit ya ombayri ya katetpel.
11 Habayti et ya halita-en ko komoyo: malakè ya alwan Hodiyo ya ma-
ibat ha kaganawan dogal ay domoyong ha lamisawan kalamo ni Abraham,
Isak, boy Hakob ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos.
12 Piro hay Hawhodiyo ya dapat nin anti ha dogal ya ampag-ari-an nin
Diyos, kalak-an konla ay itapon ha likol ha dogal ya pagkareglem. Bayro
hila mi-anggaw-angaw boy manget-et nin ngipen la banà ha tanamen lay
dya-dyà.”
13 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha kapitan, “Morong kayna,” wana.
“Banà ha katetpel mo ay mangyari ya andawaten mo.” Habayto et oras ay
hinomampat baytoy ampagmasakit ya alilà nin hatoy kapitan.

Hi Apo Hisos ay namakahampat nin malakè ya tawo
(Markos 1:29-34; Lokas 4:38-41)

14 Hapa-eg hili Apo Hisos ay nako ha bali ni Pidro. Bayro ay nakit nay
babayi ya ampò ni Simon Pidro ya naka-irà ta an-amoten.
15 Inoligtanan ni Apo Hisos ya gamet nin hatoy ampò ni Pidro; kayà
natbahan ya. Hapa-eg, nibangon ya boy dinolotan na hili Apo Hisos nin
pamamangan.
16 Hin mahilem ana, hay malakè ya tawoy pinahokan dawdimonyo ay
gintan la koni Apo Hisos. Ha halità bongat ni Apo Hisos ay nog-alih baytoy
dawdimonyo, boy pinakahampat nay kaganawan ampagmasakit.
17 Habayti ya ginawà ni Apo Hisos ay nagkapeteg baytoy holà ni propita
Isayas ya ombayri ya pagkahalità:
“Hiyay namakahampat nin mawmasakit tamo boy inalih nay dawdipirin-
sya tamo.”

Hay makapakilamo koni Apo Hisos
(Lokas 9:57-62)

18 Hin na-asikaso ni Apo Hisos ya sigisigi ya panlomakè nin tawtawo ha
mamalibot na ay hinalità na ha aw-alagad na ya lomipay hila nin mako ha
kagmang dagat.
19 Hapa-eg mihay mangitorò nin kawkapanogo-an ay napakarani koni
Apo Hisos ta naghalità, “Apo,” wana, “makilamo ko komo maski ayri ka
mako.”
20 Hinalità kona ni Apo Hisos, ya wana, “Maski nin aw-ayop ya bilang ha
lamiran ay ma-in lobot ya ampa-iriyan, boy hay mawmanokmanok ay ma-
in ampa-i-aponan; piro hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay ayin sarilin
pa-iriyan ya pama-inawawan bayri ha babon lotà.”

21 Hapa-eg, miha et ha ampipantompel koni Apo Hisos ay napakarani
kona ta naghalità, “Apo,” wana, “payagan mo ko pon nin morong emen
ko ma-ipatabon ya tatay ko.”
22 Piro hinalità kona ni Apo Hisos, “Makilamo kayna kongko hapa-eg,”
wana, “ta hay nati ay pa-olayan mon itabon nin tawtawoy ayin biyay ya
ayin anggawan.”

Pagkahokaw angin ya pinatgen ni Apo Hisos
(Markos 4:35-41; Lokas 8:22-25)

23 Hapa-eg hi Apo Hisos ay hinomakay ana ha bangkà boy hinomonoyna
itaman hinomakay ya aw-alagad na ta lomipay hilayna.
24 Mintras anlomipay hila ay biglà hinomkaw ya angin ta namagyo; hay
bangkà la ay angkapalamnan nin lanom ta angkahipwakan nin malhay ya
dawoyon, piro hi Apo Hisos ay angkatoloy.
25 Hapa-eg, pinakaraniyan ya nin aw-alagad na ta pinokaw la ya,
“Pangino-on,” wanla, “ilibri mo kayi ta anlomdeg tamoyna.”
26 Piro tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, “Antà masyado kawon
angkalimo? Warì agkawo antompel kongko?” Hapa-eg, nibangon ya ta
minandawan nan tonggen baytoy pagkahokaw angin boy dawdawoyon.
Kayà tinonggen ya angin boy hay dagat ay tinominek.
27 Hay aw-alagad na ay nag-ispanta, ya wanla, “Anyan magkatawowan
bayti ta maski angin boy dawoyon ay anhomonol kona?”

Pina-alih ni Apo Hisos ya dawdimonyoy pinomahokha loway lalaki
(Markos 5:1-20; Lokas 8:26-39)

28 Hin ni-abot hili Apo Hisos ha lipay dagat ha dogal nin tawtawoy
Gadarino ay hinakbat yan loway lalaki ya pinahokan nin dawdimonyo.
Hila ay ampa-iri ha kawkowibay panabonan boy masyado hilan mabayani;
kayà ayin makaregdeg nin magdaan bayro.
29 Hapa-eg, nambo-angaw hila, ya wanla, “Hika ya Anak nin Diyos, antà
ampaki-emenan mo kayi? Nako ka nayì bayri para pa-irapan kayi nin ayin
et ha pana-on?”
30 Hapa-eg, bayro ha dani la ay ma-in malakè ya baboy ya ampipamoki-
bok.
31 Habaytoy dawdimonyo ya anti bayro ha loway lalaki ay naki-i-ingalo
koni Apo Hisos, ya wanla, “No pa-alihen mo kayi ay palakwen mo kayi
awod bahen ha bawbaboy.”
32 “Sigi, mako kawoyna,” wani Apo Hisos konla; kayà nog-alih hila ta
nako hilan pinomahok ha bawbaboy. Hatoy bawbaboy ya pinahokan nin
dawdimonyo ay nipampowayon nagpalako ha bongaw anggan nipadirit-
son narabò ha dagat. Bayro hila nati nin nalemeh.
33 Hapa-eg hay ampipangalagà nin hatoy bawbaboy ay nipampowayon
nako ha banowa, ta imbalità lay pawpangyayari kateng hatoy nangyari do
ha loway tawo ya pinahokan pon nin dawdimonyo.
34 Kayà hay tawtawo bayro ha banowa ya nakalengè nin habayto ay
nakon hinomakbat koni Apo Hisos, boy naki-i-ingalo hila kona nin mog-
alih ya bayro ha dogal la.

9

Hay tawoy polonen ya pina-owako ni Apo Hisos
(Markos 2:1-12; Lokas 5:17-26)

1 Hi Apo Hisos ay hinomakay ana et ha bangkà ta nilomipay nin norong
ha sarili nan banowa.
2 Hapa-eg, ma-in nakalateng ya ongnoy tawoy ampanapwat nin lalaki
ya polonen ya naka-irà ha ondayon. Habaytoy polonen ay gintan la koni
Apo Hisos. Hin nakit ni Apo Hisos ya ma-in hilan katetpel ay hinalità na
do ha polonen, "Hokawen moy nakem mo," wana, "anak ko, ta hika ay
pinatawad ana ha kawkasalanan mo."
3 Hapa-eg, ma-in bayron mawmangitorò nin kawkapanogo-an ya hinolat
ni Moysis. Hay kanayon konla ay ampag-ilgo ha sarili la nin ombayri: "Ha
hinalità nin habayti ya tawo ay emen hiya ya makapatawad nin kasalanan.
Haba-in ya ginawà na ay panla-et ha Diyos."
4 Piro hay anti ha nakem la ay talagan tandà ni Apo Hisos; kayà hinalità
na konla, ya wana, "Antà nin mala-et ya an-ihipen moyo?
5 Anyay mas maparan mangyari ya halita-en bayri ha polonen, 'Nap-
atawad ana ya kawkasalanan mo,' o 'Mibangon ka ta mowako ka'?
6 Ha pamakahampat ko nin habayti ya tawo ay mapaptegan ko komoyo
ya hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay ma-in kapangyariyan bayri ha
babon lotà nin mamatawad nin kasalanan." Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos
do ha polonen, "Mibangon ka," wana, "hapwaten moy pinamir-an mo ta
mowako kaynan morong."
7 Hapa-eg habaytoy polonen ay nibangon ta norong yayna.
8 Hin nakit nin hatoy kalak-an tawo baytoy pamakahampat ni Apo Hisos
nin tawoy polonen ay nipag-ispanta hila boy pinori lay Diyos, ta babayo
hila nakakit nin tawoy ma-in ombayroy kapangyariyan.

Hi Matiyo ya manininon bo-ih ay iningat ni Apo Hisos
(Markos 2:13-17; Lokas 5:27-32)

9 Hapa-eg, nog-alih bayro hi Apo Hisos boy ha pamowako na ay nakit na
hi Matiyo ya manininon bo-ih ya naka-iknò ha pamayaran bo-ih. Hinalità
ni Apo Hisos kona, "Makilamo ka kongko," wana. Hi Matiyo ay nireng ta
nakilamo koni Apo Hisos.
10 Hapa-eg hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay anti ha bali ni Matiyo nin
ampangan. Malakè ya manininon bo-ih boy kanayon ya tawtawoy alwan
mahampat ya pagkatawo ya nakalateng ya naki-arap konlan nangan.
11 Hay ongnoy Parisiyo ya anti bayro ya nakakit konla ay naghalità
ha aw-alagad ni Apo Hisos, ya wanla, "Antà hay mangangaral moyo
ay ampakipangan ha mawmanininon bo-ih boy ha tawtawoy alwan
mahampat ya pagkatawo?"
12 Hin nalengè ni Apo Hisos baytoy pastang ha aw-alagad na ay ombayri
ya alimbawà ya intobay na: "Hay tawoy ayin masakit ay ahè ampanga-
ilangan nin mananambal; hay ampanga-ilangan bongat nin mananambal
ay hatoy ma-in masakit.
13 Ombayro itaman ya pamako ko bayri ha babon lotà. Agko nako bayrin
mangingat nin tawtawoy ahè ampangamin nin hila ay makasalanan, no
alwan nako ko bayri nin mangingat nin tawtawoy ampangamin nin hila ay
makasalanan. Ka-ilangan moyon pag-aralan ya labay totolen nin habayti
ya nakaholat ya Halità nin Diyos:
'Hay mas ma-alagà kongko ay mi-i-ingalo kawo kisa mamati kawon aw-
ayop ya ipo-ol moyon idolog kongko.' "

In-alimbawà ni Apo Hisos ya sarili naha kakahal nin babayi
(Markos 2:18-20; Lokas 5:33-35)

14 Hapa-eg hay aw-alagad ni Howan Mamiminyag ay nako koni Apo Hisos
ta hinalità la kona, ya wanla, “Antà hikayi boy Pawparisiyo ay ampagpaltan
mangan, ta hay aw-alagad mo ay ahè ampagpaltan mangan?”
15 Ombayri ya intobay konla ni Apo Hisos: “Ma-arì warì maglelè boy
magpaltan mangan ya tawtawoy kinombida ha banhal mintras anti et
konla baytoy kakahal nin babayi? Lomateng ya oras nin alihen konla
baytoy kakahal nin babayi, boy ha pana-on ya habayto ay magpalta hilan
mangan banà ha kalele-an la.”

Hay torò ni Apo Hisos ay ahè ma-arì ilamo hatorò ya na-iknawan
(Markos 5:21-22; Lokas 5:36-39)

16 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nangi-alimbawà et nin ombayri: “Ayin tawoy
mangitakop nin bayoy ritaso ha da-an ya dolo, ta no gaw-en na bayto, hay
bayoy intakop ay manirà nin hatoy da-an ya dolo; kayà lalò homlay ya
ginit.
17 Ayin simprin tawoy mangipalaman nin kapelhan ampa-ahemen ya
basì ha da-an ya katat ya pambiyanan basì; ta no gaw-en na bayto, hay
da-an ya katat ay mahirà boy mabollog ya bayoy basì. Hay bayoy basì ay
dapat ipalaman ha bayoy pangipalamnan emen parihon bomoyot.”

Hay nati ya anak ni Hayro boy hay babayiya nangaptoh nin dolo ni Apo Hisos
(Markos 5:21-43; Lokas 8:40-56)

18 Mintras anhalita-en et bayto konla ni Apo Hisos ay ma-in nakalateng
ya miha ha ampipamo-on ha himba-an nin Hawhodiyo. Hapa-eg,
nanalimokod ya ha arapan ni Apo Hisos ta hinalità na ya ombayri: “Hay
anak koy babayi ay kapimati; kayà makilako ka kongko ta aptohen mo yan
bongat ay mabiyay yan oman.”
19 Hapa-eg hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay nanigè nin nakilako
kona.
20-21 Hin ampowakoyna hili Apo Hisos ay ma-in mihay babayi ya
napakarani ha bokotan na. Habaytoy babayi, ha lo-ob labinloway ta-on
ay sigisigi ya pantolò nin dayà na ta ma-in yan dipirinsya. Hinalità na ha
sarili na, ya wana, “Ma-aptoh kon bongat ya laylay dolo ni Apo Hisos ay
homampat ako.” Hapa-eg hay laylay dolo ni Apo Hisos ay na-aptoh na.
22 Nagpeyeh hi Apo Hisos boy nakit na baytoy babayi biha na hinalità
kona, ya wana, “Patel, hokawen moy nakem mo; hay pantotompel mo ya
nakapahampat komo.” Kayà hinomampat baytoy babayi hin habayto et
nin oras.
23 Hapa-eg hili Apo Hisos ay ni-abot do ha bali nin hatoy ampamo-on
ha himba-an nin Hawhodiyo. Nakit na baytoy ampipanogtog para ha
pananabon boy nalengè nay telek nin tawtawoy ampagkagolo.
24 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos, “Lomikol kawoy kaganawan!” wana.
“Haba-in ya anak ay ahè nati no alwan angkatoloy yan bongat!” Banà
bayri ha hinalità ni Apo Hisos ay pinikaka-iliyan la ya.
25 Piro hin nilomikol baytoy tawtawo, hi Apo Hisos ay nilomo-ob do ha
pinangiborolan nin hatoy anak. Hapa-eg, inoligtanan nay gamet nin hatoy
anak boy nibangon baytoy anak.
26 Habaytoy pangyayari ay nibahwag ha tawtawoy ampa-iri ha mamali-
bot nin habaytoy dogal.

Hi Apo Hisos ay namakahampatnin loway tawoy bowag

27 Hin nog-alih ana bayro hi Apo Hisos ay hinono yan loway lalaki ya
bowag ya ampambolyaw nin ombayri: “Alalak ni Arì Dabid, ingalowan
mo kayi.”
28 Hapa-eg, hin nilomo-ob hi Apo Hisos ha bali ay napakarani kona
baytoy loway bowag. Pinastang hila ni Apo Hisos, “Ampinto-o kawo nayì,”
wana, “nin mapakahampat koy mata moyo?”
“Awò,” wanla, “Apo, ampinto-o kayi.”
29 Hapa-eg hay mata la ay inaptoh ni Apo Hisos boy hinalità na konla,
“Banà,” wana, “ha pantotompel moyo ay homampat kawo.”
30 Hin habayto et oras ay nakakit hilayna. Inhigpit nin imbibilin konla
ni Apo Hisos ya ombayri: “Agmoyo ibalità ha maski hino ya tongkol bayri
ha nangyari komoyo.”
31 Piro hin nog-alih hila, hay tongkol koni Apo Hisos ay imbahwag la ha
kaganawan ha angkasakopan nin dogal ya habayto.

Hay tawoy pipi ya pinakahampat ni Apo Hisos

32 Hin ampog-alih baytoy loway lalaki ya bowag pon ay ma-in tawtawo
ya nantan nin mihay lalaki koni Apo Hisos. Habaytoy lalaki ay ahè
makapaghalità ta pinahokan nin dimonyo.
33 Hapa-eg, pina-alih ni Apo Hisos baytoy dimonyo; kayà nakapaghalità
baytoy tawo. Nag-ispanta baytoy kalak-an tawo, ya wanla, “Hitamoy aw-
inalalak ni Israyil, nakakanoman ay ahè et nakakit nin ombayri ha nakit
tamo hapa-eg.”
34 Piro hinalità nin Pawparisiyo, “Hay po-on,” wanla, “nin dawdimonyo
ya ampambi konan kapangyariyan nin mama-alih nin dawdimonyo.”

Na-ingalowan ni Apo Hisos ya tawtawo

35 Hi Apo Hisos ay nako ha kaganawan banowa boy baryo. Anlomo-ob ya
ha hawhimba-an nin Hawhodiyo nin mangitorò nin Mahampat ya Balità
ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos, boy ampamakahampat yan tawtawoy
ma-in hari-harì ya dipirinsya boy masakit.
36 Hin nakit na baytoy kalak-an tawo ya ampikagoloy nakem boy ayin
ampanambay ay na-ingalowan na, ta hila ay bilang ha tawtopa ya ayin
ampagpastol.
37 Kayà hinalità na ha aw-alagad na, “Malakè,” wana, “ya tawo ya
kowinta a-alawahanen ana ya bilang ha pali ya mabonga, piro hay kowinta
ampangalawah ay a-amò.
38 Kayà ipanalangin moyo ha Pangino-on ya ma-in ikon nin kowinta a-
alawahanen ya pahanan nay kowinta mangalawah.”

10

Hay labinloway alagad ya pinilì ni Apo Hisos
(Markos 3:13-19; Lokas 6:12-16)

1 Hapa-eg, iningat ni Apo Hisos ya labinloway alagad na nin pakarani
kona ta binyan na hila nin kapangyariyan mama-alih nin dawdimonyoy
pinomahok ha tawtawo, boy binyan na hila et nin kapangyariyan
mamakahampat nin kaganawan tawoy ma-in masakit boy dipirinsya.
2 Habayti ya ngawngalan nin labinloway pinilì nan pag-alagad na: hi
Simon ya an-ingaten et Pidro, hi Andris ya patel ni Pidro, hi Santiyago boy
hi Howan ya mipatel ya aw-anak ni Sibidiyo,
3 hi Pilipi, hi Bartolomi, hi Tomas, hi Matiyo ya manininon bo-ih, hi
Santiyago ya anak ni Alpiyo, hi Tadyo,

4 hi Simon ya mapagmalasakit ha nasyon Israyil, boy hi Hodas Iskaryoti
ya nangisapakat koni Apo Hisos.

Hay bawbibilin ni Apo Hisos ha aw-alagad na
(Markos 6:7-13; Lokas 9:1-6)

5 Habayti ya labinloway alagad ay inhogò ni Apo Hisos boy binibilinan
na hila nin ombayri: "Agkawo mako ha dawdogal nin alwan Hawhodiyo
boy ha dawdogal nin Sawsamaritano.
6 Hay lakwen moyon bongat ay kapariho tamon aw-inalalak ni Israyil ya
kowinta tawtopay nitawon.
7 I-aral moyo konla ya hay pamomo-on nin Diyos ay maranina.
8 Pakahampaten moyoy ampipagmasakit kateng mangama-in liproso,
mamabiyay kawon nati, boy mama-alih kawon dawdimonyoy pinomahok
ha tawtawo. Hay kapangyariyan moyon manggawà nin ombayri ay
tinanggap moyo nin ayin bayad; kayà agmoyo pabayaren ya tawtawoy
matambayan moyo.
9 Ha panigè moyo ay agkawo mantan gintò, pilak, o tangsò.
10 Agkawo simpri mantan pambiyanan pamamangan, dolo ya paghag-
iliyan, sapatos, o baston. Dapat hay mambin angka-ilanganen moyo ay
hatoy matambayan moyo.
11 "Pami-abot moyo ha mihay banowa o baryo ay manikap kawon tawoy
an-igalang ya handà mamapa-iri komoyo, ta bayro kawo manatili kona
angga ha mog-alih kawo bayro ha dogal ya habayto.
12 Pamakalo-ob moyo ha bali ay pakahampat kawoy maghalità ha
tawtawo bayro nin, 'Magkama-in kawon katinekan.'
13 No mahampat ya pananggap komoyo nin tawtawo ha bali ya habayto
ay panatiliyen moyo bayto konlay hinalità moyo, piro no agla kawo
tanggapen ay bawi-en moyo baytoy hinalità moyo.
14 Hinoman ya ma-in bali o ha ayriman ya dogal ta agla kawo tanggapen,
pamog-alih moyo ay ikampag moyoy gabok ha bitih moyo emen la
matanda-an ya alwan mahampat ya ginawà la komoyo.
15 Habayti ya halita-en ko komoyo: ha allon panonosga, maski mangala-
et ya tawtawo ha siyodad nin Sodoma boy Gomora ay mas hilay ingalowan
nin Diyos kisan hatoy tawtawoy ahè nananggap komoyo."

Hay lomateng ya kadya-dya-an
(Markos 13:9-13; Lokas 12:11-12; 21:12-17)

16 "Leng-en moyo!" wana et ni Apo Hisos ha aw-alagad na. "Hay tawtopa
ay manga-amò boy ayin kayan lomaban ha mandisgrasya konla. Hikawo
ya bilang tawtopa ay an-ihogò kon mako ha tawtawoy inogalì tigri. No
pangno kagaling mag-atap ya aw-otan emen aghila mapati boy no pangno
ka-amò ya kawkalapati ay mag-in kawo itaman ombayro.
17 Mag-atap kawo ha tawtawoy mangi-arap komoyo ha hosgado, ta ha
lo-ob himba-an nin Hawhodiyo ay bogbogen la kawo.
18 Banà kongko, hikawo ay gitan lan i-arap ha gawgobirnador boy
ha kanayon ya ampipamo-on. Ha pangyayari ya habayto, hikawo ay
mamapteg nin tongkol kongko ha arapan la boy ha alwan Hawhodiyo.
19 Pantan la komoyo ha hosgado ay agkawo mahlak no pangno moyo
idipinsa ya sarili moyo o no anyay halita-en moyo, ta hay halita-en moyo
ha oras ya habayto
20 ay ahè mangibat ha sarili moyon ihip, no alwan mangibat ha Ispirito
nin Tatay tamoy Diyos.

21 “Ma-in tawo ya mangipapati nin pawpatel nay lalaki, boy ma-in tatay
ya mangipapati nin anak na. Ma-in itaman aw-anak ya lomaban ha
mawmato-antawo la biha la ipapati.
22 Banà ha pamakilamo moyo kongko, hikawo ay pag-inakitan nin
kaganawan tawo. Piro hay makatagal ha kadya-dya-an boy ampanatilin
antompel kongko angga ha ka-anggawan nin biyay na ay ma-in kalibriyan.
23 No padya-dya-an kawo ha mihay banowa ay mowayo kawon mako
ha kanayon ya banowa. Anhalita-en ko komoyo ya agmoyo mayarì ya an-
ipagawà ko komoyo ha kaganawan dogal ha nasyon Israyil anggan hiko ya
an-ingaten Anak nin Tawo ay makabira bayri.
24 “Ayin antoro-an ya makara-eg ha ampanorò kona, boy ayin alilà ya
makara-eg ha amo na.
25 Kayà no anyay ampangyari ha ampanorò ay ombayro itaman ya
mangyari ha antoro-an. Ombayro simpri ha alilà. No anyay ampangyari
ha amo na ay ombayro itaman ya mangyari kona. Kayà no pangno ya
anggaw-en la kongko ya manonorò komoyo ay ombayro simpri ya gaw-en
la komoyo. Hiko ay iningat lan Bilsibob. Alwa warì mas mala-et ya i-ingat
la komoyo?”

Hay dapat kalimowan
(Lokas 12:2-7)

26 “Agmoyo kalimowan ya tawtawoy ampamadya-dyà komoyo ta ayin
nakatagò ya ahè mipatnag, boy ayin sikrito ya ahè mibolgar.
27 No anyay anhalita-en ko komoyo nin sikrito ay halita-en moyon
bolgaran ha kaganawan, boy no anyay an-i-ananah komoyo ay halita-en
moyon ibo-angaw.
28 Agmoyo kalimowan ya mapamati ta nawini moyon bongat ya kaya
lan patyen, piro hay kalolowa nin pinati la ay agla mapati; no alwan hay
kalimowan moyo ay Diyos ya ma-in kapangyariyan mamati nin nawini
boy mantan nin kalolowa ha impirno.
29 Alwa nayì nin hay loway pipit ay angka-ilakò nin alagà mihay sintimos
bongat? Ombayro man, maski miha konla ay ahè matata ha lotà no ahè
payagan nin Tatay tamoy Diyos.
30 Piro hikawo, maski habot moyo ay tandà nin Diyos no ongnoy bilang.
31 Kayà agkawo malimo ta hikawo ay mas ma-alagà kisa ha malakè ya
pipit.”

Hay tongkol ha ampamapteg boy ha ampangipogla-oh koni Apo Hisos
(Markos 8:38; Lokas 12:8-9)

32 Hinalità et ni Apo Hisos ya ombayri: “Hinoman ya mamapteg ha
tawtawo nin hiya ay ampakilamo kongko, hiko ay mamapteg itaman ha
arapan nin Tatay koy Diyos ha katatag-ayan ha kama-inan na nin habaytoy
tawo ay ampakilamo kongko.
33 Piro hinoman ya ampangipogla-oh kongko ha tawtawo nin hiya ay
ahè ampakilamo kongko ay paptegan ko itaman ha arapan nin Tatay koy
Diyos ha katatag-ayan ha kama-inan na ya habaytoy tawo ay ahè nakilamo
kongko.”

Magkama-in pamikokontra nin banà ha pamako bayri ni Apo Hisos ha babon lotà
(Markos 8:34; Lokas 12:51-53; 14:26-27)

34 “Maka an-ihipen moyo nin hay bara-nan nin pamako ko bayri ha
babon lotà ay emen hay tawtawo ay magkama-in katinekan. Alwan

ombayro ta banà kongko, hay tawtawo ay mangapikokontra. Hay kanayon
ay homonol kongko; hay kanayon itaman ay mag-inakit kongko.
35 Banà ha pamako ko bayri, hay anak ya lalaki ay komontra ha tatay
na, hay anak ya babayi ay komontra ha nanay na, boy hay manoyang ya
babayi ay komontra ha ampò nay babayi.
36 Hay mas mahigpit mikokontra ay hatoy anti ha mihay pamilya.
37 "Hinoman ya ampanlabi ha tatay na o ha nanay na nin mas et ha
panlalabi na kongko ay alwan karapatdapat mag-in alagad ko; hinoman
ya ampanlabi ha anak na nin mas et ha panlalabi na kongko ay alwa ya
simprin karapatdapat mag-in alagad ko.
38 Hinoman ya ahè labay magdanas kadya-dya-an nin bilang ampa-
malatay koroh nin palako ha kamatyan na, boy ahè labay makilamo
kongko ay alwan karapatdapat mag-in alagad ko.
39 Hinoman ya ampag-atap emen agya mati ay mati et bongat, piro
hinoman ya mati nin banà kongko ay ma-in biyay ya ayin anggawan."

Hay an-i-antì kontamo ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos
(Markos 9:41)

40 "Hinoman ya ampananggap komoyo ay ampananggap kongko, boy
hinoman ya ampananggap kongko ay antanggapen na simpri ya Diyos ya
nangihogò kongko.
41 Hay ampananggap ha hogò nin Diyos banà ta hiya ay inhogò nin Diyos
ay ma-in yan tanggapen ya primyo ya bilang ombayro ha tanggapen nin
hatoy hogò nin Diyos. No tinanggap moy tawoy mahampat nin banà ha
kahampatan na ay ma-in kan tanggapen ya primyoy bilang ombayro ha
tanggapen na.
42 Habayti ya halita-en ko komoyo; hinoman ya mambin inomen ya
lanom ya malay-ep ha maski pinaka-oltimo ya alagad ko, ta biyan na ya
banà ta hiya ay alagad ko, habaytoy mambi ay makatanggap simpri nin
primyo."

11

Hi Apo Hisos boy hi Howan Mamiminyag
(Lokas 7:18-35)

1 Hin nayarì ni Apo Hisos nin pinalinawan baytoy labinloway alagad na
ay nako ya ha bawbanoway mangarani bayro nin manorò boy mangaral.
2 Hin habayto, hi Howan Mamiminyag ya anti ha pirisowan ay nakalengè
nin tongkol ha gawgawà ni Pangino-on Hisokristo. Kayà nangihogò ya nin
ongnoy alagad nan makon magpastang koni Apo Hisos.
3 Hin ni-abot hilayna koni Apo Hisos ay pinastang la ya, ya wanla, "Hika
nayì baytoy lomateng ya impangakò nin Diyos, o ma-in et kanayon ya anti-
en nawen?"
4 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, "Magbira kawoyna koni Howan
ta ibalità moyo kona bayti ya angkalengè moyo boy angkakit moyo ya
5 banà kongko, hay bawbowag ay ampakakit ana, hay pawpolonen ay
ampaka-owakoyna, hay mangama-in liproso ay hinomampat ana, hay
tawteek ay ampakalengè ana, hay nikati ay angkapabiyay oman, boy hay
Mahampat ya Balità ay an-i-aral ha manga-irap.
6 Makalmà ya tawoy ahè angka-alih ya pantotompel kongko."
7 Hin norong ana baytoy inhogò ni Howan ay hinalità ni Apo Hisos do
ha kalak-an tawo ya tongkol koni Howan. "Hin nilako moyo," wana, "nin

biniliw hi Howan do ha powiray dogal, anyay an-asawan moyon makit
kona? Mawenek nayì nin bilang ha dikot ya angka-itomba nin angin?
8 Anyay an-asawan moyon makit kona? Hay ampagholot nin maganday
dolo ay hatoy ampa-iri ha palasyo.
9 Antà awod nako kawo kona? Nako kawo nayì kona ta an-asawan moyo
nin hiya ay propita? Anhalita-en ko komoyo ya igit et ha propita ya nakit
moyo;
10 ta ha Halità nin Diyos ay ombayri ya impaholat nin Diyos ya tongkol
koni Howan:
'Hay hogò ko ay ihogò kon ma-ona komo nin mangihandà pagdanan mo.'
11 "Hapa-eg habayti ya halita-en ko komoyo: ha kaganawan tawoy in-
anak bayri ha babon lotà ay ayin makara-eg koni Howan Mamiminyag.
Balè ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos, maski pinaka-oltimo ay da-eg hi
Howan.
12 Pa-ibat hin pana-on nin ampangaral hi Howan angga hapa-eg, hay
tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos ay ampagdanas kadya-dya-an, ta hay
tawtawoy mangala-et ay angkomontra ha pamomo-on nin Diyos.
13 Hin hato et, hay tongkol ha pamomo-on nin Diyos ay hinola-an ana nin
pawpropita boy inholat ha kawkapanogo-an ni Moysis angga hin nangaral
hi Howan.
14 Hinola-an la ya magbira hi Ilyas ya propita hin hato. No pinto-owen
moyo bayto ay tandà moyo ya hiya bayti hi Howan ya hinola-an la.
15 Hay ka-ilangan moyo ay manlengè mahampat nin habayti ya anhalita-
en ko komoyo biha moyo honolen."
16 Hinalità et ni Apo Hisos, "Anyay pangiparisan ko nin tawtawo hapa-eg
pana-on? Hila ay bilang ha aw-anak ya ampipampiknò ha danin palingki
ya an-ibolyaw lan halita-en ha kawkaragaw lay,
17 'Antogtogan nawen kawon togtog ya para ha banhal piro agkawo
antomalek. Ampagkanta kayi nin kanta ya para ha pananabon, piro
agkawo ampanangih.'
18 Hi Howan Mamiminyag ya nako bayri ay mabetbet nin magpaltan
mangan boy ahè ampinom nin alak, piro anhalita-en nin tawtawo ya, 'Hiya
ay pinahokan nin dimonyo.'
19 Hapa-eg ha hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ya nako bayri ya ahè
ampagpaltan mangan boy minom ay anhalita-en nin tawtawo ya 'Hiya
ay mahibà, hiya ay maglalahing, boy hiya ay amigo nin mangaha-ol ya
mawmanininon bo-ih boy tawtawoy alwan mahampat ya pagkatawo.'
Ombayro man, hay karonongan nin Diyos ay angkapaptegan ta hay risolta
ay angkakit ha gawgawà nin tawtawoy anhomonol kona."

Hay tawtawoy talagan ahè antompel ha Diyos (Lokas 10:13-15)

20 Hapa-eg hatoy tawtawoy pinanggaw-an ni Apo Hisos nin pawpapag-
ispantawan ay ahè nipaghehe ha kawkasalanan. Kayà pinaghalita-an na
hilan makhit, ya wana,
21 "Ka-i-ingaloy mangyari komoyon tawtaga Korasin boy tawtaga Bit-
sayda! No hay pawpapag-ispantawan ya ginawà ko bayri komoyo ay
ginawà dayi ha Tiro boy Sidon ya sawsiyodad nin alwan Hawhodiyo, sigoro
hay boyot laynan nagholot mangakodpaw boy nagborobod nin aboh emen
la ma-ipakit ya pamaghehe la ha kawkasalanan la.
22 Habayti ya halita-en ko komoyo: ha allon panonosga, hay tawtaga Tiro
boy Sidon ay mas ingalowan nin Diyos kisan hikawo.

23 Hikawo man ya tawtaga banowan Kapirnawom ya labay mitag-ay nin
emen katag-ay langit ay itapon ha impirno ya ayin anggay kaparosawan.
No hay pawpapag-ispantawan ya ginawà ko komoyo ay ginawà dayi ha
tawtaga Sodoma, sigoro pinaghehean lay kawkasalanan la. Ha ombayro,
hay dogal la ay ampanatili et dayin angga hapa-eg ta ahè dayi pino-olan
nin Diyos.
24 Habayti ya halita-en ko komoyo: ha allon panonosga, maski mangala-
et ya tawtawo ha siyodad nin Sodoma ay mas hilay ingalowan nin Diyos
kisan hikawo."

Hay dapat ay makilamo koni Apo Hisos
(Lokas 10:21-22)

25 Hin habayton oras ay nanalangin hi Apo Hisos, ya wana, "Tatay ko
ya Pangino-on ha katatag-ayan ha kama-inan mo boy bayri ha babon lotà,
ampasalamat ako komo ta hay bawbagay ya insikrito mo emen ahè ma-
intindiyan nin mangama-in pinag-aralan ay impa-intindiyan mo ha manga-
aypà ya nakem nin bilang ha mangayamò ya aw-anak.
26 Salamat, Tatay ko, ta habayti ya ginawà mo ay kalabayan mo."
27 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha tawtawo ya ombayri: "Kaganawan
bagay ay impahimalà kongko nin Tatay koy Diyos. Hay tongkol kongko ya
Anak nin Diyos ay ayin ampakatandà no alwan Tatay koy Diyos, boy hay
tongkol ha Tatay koy Diyos ay ayin ampakatandà no alwan hiko ya Anak
na boy hatoy labay kon pangipatanda-an.
28 "Hikawo ya ampomagal ta angkabiyatan mangihip ha panhohomonol
moyo ha da-an ka-ogali-an, pakarani kawo kongko emen kawo magkama-
in katinekan.
29 Honolen moyoy an-ipanogò ko, ta payagan moyo kon manorò komoyo
emen kawo magkama-in katinekan. Hiko ay ma-aypà ya nakem boy
mapanawan manorò.
30 Mahampat no hikoy honolen moyo ta alwan ma-irap ya bawbagay ya
itorò ko komoyo."

12

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha allon pama-inawa
(Markos 2:23-28; Lokas 6:1-5)

1 Mihay allon Sabado ya allon pama-inawa nin Hawhodiyo, hili Apo Hisos
ya antomalà ay niparaan ha ma-in tawtanaman ya trigo. Hay aw-alagad
nay nabitil ay nipanggetè nin trigo ta kinan la.
2 Hapa-eg, ma-in bayron Pawparisiyo ya nakakit konla. Kayà hinalità la
koni Apo Hisos, "Biliwen moy aw-alagad mo," wanla. "Anggaw-en la ba-
in ya ha kawkapanogo-an tamo ay labag gomawà nin ombahen no allon
pama-inawa."
3 Tinombay hi Apo Hisos, ya wana, "Warì agmoyo et nabaha ya nakaholat
ya ginawà ni Dabid hin hato hin binomitil ya kateng kawkalamowan na?
4 Nilomo-ob ya ha bali nin Diyos ta nangwa yan tinapay ya indolog ha
Diyos. Nangan yan hatoy tinapay boy pinakan nay kawkalamowan na
maski kontra ha kawkapanogo-an tamo ya mangan nin habayto, ta hay
ma-arì bongat mangan nin habayto ay pawparì.
5 Tandà moyo ya impanogò nin Diyos ya ahè magtrabaho no allon pama-
inawa. Nabaha moyo et baytoy impaholat na koni Moysis ya hay pawparì
ay dapat gomawà ha bali nin Diyos maski allon pama-inawa. Kayà hila ay
ayin kasalanan maski magtrabaho hila ha allon habayto.

6 Piro anhalita-en ko komoyo ya hiko ya anti bayri ay mas ma-in
katongkolan gomawà kisa hatoy ampipagtrabaho ha bali nin Diyos.
7 Hay nakaholat ha Halità nin Diyos ay ombayri: 'Hay mas labay ko ay mi-
i-ingalo kawo kisa mamati kawon aw-ayop ya ipo-ol nin idolog kongko.' No
na-intindiyan moyo dayin mahampat bayto ay agmoyo hosgawan baytoy
nanggawà nin alwan kasalanan.
8 Hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay ma-in karapatan maghalità no
anyay tamà gaw-en no allon pama-inawa."

Hay tawoy kinomampil ya gamet
(Markos 3:1-6; Lokas 6:6-11)

9 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nog-alih bayro ta nako yan nilomo-ob ha miha
ha hawhimba-an nin Hawhodiyo.
10 Bayro ay ma-in mihay lalaki ya hay mihay gamet ay ahè ma-igalaw
ta kinomampil. Hapa-eg, ma-in bayron ampanikap nin bara-nan ya
pangidimandawan la koni Apo Hisos. Kayà pinastang la ya nin ombayri:
"Kompormi ha kawkapanogo-an," wanla, "tamà nayì mamakahampat nin
ampagmasakit no allon pama-inawa?"
11 Tinombay konla hi Apo Hisos nin ombayri ya alimbawà: "No ma-in
kan tawtopa ta hay miha ay natata ha malalè ya lobot ya nitag-on allon
pama-inawa, agmo warì i-alawah ha allon habayto ta ilibri mo?
12 Lalò ana ya tawo, ta hay mihay tawo ay mas ma-alagà kisa ha mihay
topa. Kayà alwan kontra ha kawkapanogo-an no manggawà kahampatan
no allon pama-inawa."
13 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha lalaki ya kinomampil ya gamet,
"Ipaktang mo," wana, "ya gamet mo." Hin impaktang na, hay gamet na ay
hinomampat ana ta nag-in nin bilang ombayro ha kagmang gamet na.
14 Hapa-eg hatoy Pawparisiyo ay nog-alih ta pini-i-ilgowan la no pangno
la mapati hi Apo Hisos.

Hay magsisirbi ya pinilì nin Diyos

15 Hin natanda-an ni Apo Hisos baytoy tangkà la ay nog-alih ya ha dogal
ya habayto. Malakè ya tawoy nakihono kona. Kaganawan nin ma-in
masakit ay pinakahampat na,
16 boy inhigpit nan imbibilin konla ya agla ibabalità ya tongkol kona.
17 Bayri napaptegan ya holà ni propita Isayas ya ombayri ya pagkahalità:
18 "Habayti ya magsisirbi koy pinilì ko; anlabiyen ko ya boy masyado
kon ampangonsowilo kona. Igwà ko konay Ispirito ko, boy hiya ya
mangibalità nin tongkol ha panonosga ko ha kaganawan tawo.
19 Agya makidiskosyon o mambonghaw, ni mambo-angaw nin magdiskorso
ha kalsara.
20 Agna pa-olayan baytoy mangakapey ya pantotompel, no alwan tambayan
nay ma-in amò ya pamahimalà kona. Agya tonggen anggan agna ma-
ipanalo ya kaptegan,
21 boy hay kaganawan tawo ay omasa kona."

Bininggawan hi Apo Hisos nin ma-in kapangyariyanni Bilsibob
(Markos 3:20-30; Lokas 11:14-23)

22 Hapa-eg, ma-in nako koni Apo Hisos ya ongno katawoy nantan nin
mihay lalaki ya bowag boy ahè makapaghalità banà ha kagagaw-an nin
dimonyoy pinomahok kona. Pinakahampat ni Apo Hisos baytoy lalaki;
kayà nakakit ya boy nakapaghalità.

23 Hatoy kalak-an tawoy anti bayro ya nakakit nin ginawà ni Apo Hisos
ay nipag-ispanta, ya wanla, “Maka hiyayna baytoy impangakò nin Diyos
ya alalak ni Arì Dabid.”
24 Piro hin nalengè bayti nin Pawparisiyo ay hinalità la, “Ampakapa-alih
ya,” wanla, “nin dawdimonyo, ta hay ampambi kona nin kapangyariyan
makagawà nin ombayro ay hi Bilsibob ya po-on nin dawdimonyo.”
25 Tandà ni Apo Hisos no anyay an-ihipen la. Kayà hinalità na konla,
“No ma-in arì,” wana, “ya hay ampag-ari-an na ay ampi-a-away ay ahè
bomoyot ya pamomo-on na. Ombayro itaman ha mihay banowa o mihay
pamilya ya ayin pamimimiha boy ampi-a-away ay mangapihihiyay.
26 No kalabanen ni Satanas ya sarili na, pangno bomoyot ya pamomo-on
na?
27 No peteg ba-in ya anhalita-en moyo ya ampakapa-alih ako nin
dawdimonyo ta binyan akon kapangyariyan ni Bilsibob ya hi Satanas, ha-
pay kawkalamowan moyo, pangno hila ampakapa-alih nin dawdimonyo?
Mismon kawkalamowan moyo ya ampamapteg nin hikawo ay talagan
malì.
28 Ispirito nin Diyos ya nambi kongkon kapangyariyan emen ako
makapa-alih nin dawdimonyoy pinomahok ha tawtawo. Ha ombayro,
angkapaptegan ya nilomateng ana ya pamomo-on nin Diyos komoyo.”
29 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, “Hay bali nin makhaw ya tawo
ay ayin makalo-ob manakaw nin kawkamama-in na no ahè pon balolen
baytoy makhaw ya tawo.
30 “Hinoman ya ahè an-omayon kongko ay kontra kongko. Hinoman
ya ahè ampanambay nin mangipakarani kongko nin tawtawo ay am-
pangikakatak.
31 Anhalita-en ko komoyo: hay tawtawo ay patawaren ha kaganawan
kasalanan ya nagawà la boy hinalità la. Piro hinoman ya ampaghalità
nin mala-et ya kontra ha Ispirito nin Diyos ay ayin kapatawaran maski
makakano, ta ha ombayro ay an-itowad na nin hay gawgawà nin Ispirito
nin Diyos ay gawgawà ni Satanas.
32 Hinoman ya ampaghalità nin kontra kongko ya an-ingaten Anak nin
Tawo ay ma-in kapatawaran, piro ayin kapatawaran ya ampaghalità nin
mala-et ya kontra ha Ispirito nin Diyos.”

Hay pagnanakem nin tawo ay mabalayanha paghahalità na (Matiyo 7:16-20; Lokas 6:43-45)

33 “Ma-in po-on kayo ya hay an-ibonga ay ma-alagà. Ma-in itaman
kanayon ya po-on kayo ya hay an-ibonga ay ayin alagà. Hay kayo ay
mabalayan ha bonga.
34 Ombayro itaman komoyo. Hikawo ay bilang aw-otan ya ma-in dità,
ta banà ha kala-etan moyo ay magaling kawon manggawà kala-etan. No
anyay anti ha nakem nin tawo ay habaytoy anhalita-en na.
35 Hay tawoy mahampat ya pagnanakem ay ampaghalità nin kaham-
patan. Hay tawo balè ya mala-et ya pagnanakem ay ampaghalità nin kala-
etan.
36 Anhalita-en ko komoyo: ha lomateng ya allon panonosga, kaganawan
tawoy naghalità nin ayin kowintay halità ay ma-in tobayen ha Diyos.
37 Hay panosgawan komo nin Diyos ay no anyay hinalità mo. No
kahampatan ya hinalità mo ay agka parosawan nin Diyos, piro no kala-
etan ya hinalità mo ay parosawan ka nin Diyos.”

Hay tawtawo ay ampamagawà koni Apo Hisosnin papag-ispantawan
(Markos 8:11-12; Lokas 11:29-32)

38 Hapa-eg, ma-in ongnoy tawoy mangitorò nin kawkapanogo-an ya
hinolat ni Moysis boy ongnoy Parisiyo ya naghalità koni Apo Hisos, ya
wanla, "Apo, labay nawen makakit nin papag-ispantawan ya gaw-en mo."
39 Hinalità konla ni Apo Hisos, "Masyado," wana, "nin la-et nin tawtawo
hapa-eg pana-on ta inalih lay pantotompel la ha Diyos. Ampanikap kawon
papag-ispantawan piro ayin ma-ipakit komoyo, no alwan hatoy nangyari
hin hato koni propita Honas.
40 Hi Honas ay lo-ob tatloy allo boy tatloy yabi nin anti ha lalè tiyan nin
malhay ya ikan. Ombayro itaman kongko ya an-ingaten Anak nin Tawo,
hiko ay itabon boy manatili ko ha lalè lotà nin lo-ob tatloy allo boy tatloy
yabi.
41 Ha allon panonosga, hay tawtaga Ninibi ay magriklamo nin tongkol
komoyon tawtawo hapa-eg pana-on, ta pinaghehean lay kawkasalanan
la hin nalengè lay in-aral ni Honas. Piro hikawo ay ahè naghehe ha
kawkasalanan ya hay ampangaral komoyo hapa-eg ay ayin kanayon no
alwan hiko ya mas et koni Honas.
42 Ha allo nin panonosga, hay rayna ya na-ibat ha bandan bagatan ay
magriklamo nin tongkol ha tawtawoy angkabiyay hapa-eg pana-on. Nilibot
nay kagitnà nin habayti ya babon lotà ta nako ya bayrin nanlengè nin torò
ni Arì Solomon ya maronong, piro anhalita-en ko komoyo ya ma-in bayri
hapa-eg nin mas maronong kisa koni Arì Solomon."

Hay pagbira nin mala-et ya ispiritoha tawoy pinahokan na
(Lokas 11:24-26)

43 Hapa-eg, naghalità ana et hi Apo Hisos, ya wana, "No nog-alih ana ya
mala-et ya ispirito ha tawoy pinahokan na ay antomalà ya ha lawak nin
mamiliw pama-inawawan na. No ayin yan makit ay halita-en na ha sarili
na ya ombayri:
44 'Magbira ko do ha tawoy pina-iriyan ko.' Kayà nagbira ya ha tawoy
pina-iriyan na. Nakit na ya hatoy tawo ay malinis boy ma-ayos, piro ayin
kona ya Ispirito nin Diyos.
45 Hapa-eg, nako ya nin nanagyat nin pitoy ispirito ya mas mala-et kisa
kona ta mako hila nin pomahok do ha tawo. Kayà hatoy tawo ay lalò
niloma-et ya gawgawà kisa hin ona. Ombayro et ya ampangyari hapa-eg
ha tawtawoy mala-et ya pag-o-ogalì."

Hay anhomonol ha kalabayan nin Diyos ay hilaya nanay boy pawpatel ni Apo Hisos
(Markos 3:31-35; Lokas 8:19-21)

46 Mintras ampaghalità hi Apo Hisos do ha tawtawo ay nakalateng ya
nanay na boy pawpatel nay lalaki. Anti hila ha likol nin ampangantì ta
labay lan mapagka-ilgo hi Apo Hisos.
47 Miha ha tawtawoy anti bayro ay naghalità koni Apo Hisos, ya wana,
"Hay nanay mo kateng pawpatel moy lalaki ay anti ha likol ta labay la kan
mapagka-ilgo."
48 Tinombay kona hi Apo Hisos, "Hino," wana, "ya antokoyen mon nanay
ko boy pawpatel ko?"
49 Hapa-eg, intorò na baytoy aw-alagad na boy hinalità na, "Hila bayti,"
wana, "ya nanay ko boy pawpatel ko.
50 Hinoman ya anhomonol ha kalabayan nin Tatay koy anti ha katatag-
ayan ha kama-inan na ay hila ya nanay ko boy pawpatel ko."

13

Hay alimbawà ya tongkol ha mananabwag
(Markos 4:1-9; Lokas 8:4-8)

1 Habayto et allo, hi Apo Hisos ay nog-alih bayro ha bali ta nako yan
niknò ha ambay dagat ta bayro ya manorò.
2 Banà ha kalak-an tawoy nakitipon kona ay hinomapat ya ha bangkà
nin niknò. Hay tawtawo itaman ay ampipampireng ha ambay.
3 Malakè ya bagay ya an-itorò konla ni Apo Hisos ya aw-alimbawà.
"Ma-in," wana, "nin mihay lalaki ya nakon nanabwag.
4 Ha pangihabwag na ay ma-in ongnoy pahì ya natata ha daan; hatoy
pawpahì ya natata ha daan ay kinan nin mawmanokmanok.
5 Ma-in itaman pawpahì ya natata ha babon matampiyak ya bato ya
ma-in amò ya lotà. Habaytoy pawpahì ay tampol tinomobò ta alwan
makodpaw ya lotà ya nakataphon.
6 Piro hin inomamot ya hilà allo, hatoy tinomobò ay nalaneh anggan
nayangoh ta mababo ya pinanyamotan.
7 Hay kanayon ya pawpahì ay natata ha antobo-an nin ampangayakay ya
dawdikot ya madowih. Hin tinomobò baytoy pawpahì ay tinomobò itaman
baytoy ampangayakay ya dawdikot ya madowih.
8 Piro ma-in pawpahì ya natata ha maganday lotà. Habayto ay tinomobò
nin mahampat boy namonga. Ma-in pinaka-alawahanan magato; ma-in
pinaka-alawahanan anemapò, boy ma-in pinaka-alawahanan tatlompò."
9 Hinalità et ni Apo Hisos, "Hay ka-ilangan moyo," wana, "ay manlengè
mahampat nin habayti ya anhalita-en ko biha moyo honolen."

Hay bara-nan nin pambin aw-alimbawà
(Markos 4:10-12; Lokas 8:9-10)

10 Hapa-eg hay aw-alagad ay napakarani koni Apo Hisos ta pinastang
la ya nin ombayri: "Antà aw-alimbawà ya anggamiten mon maghalità ha
tawtawo?"
11 Tinombay konla hi Apo Hisos, "Komoyo," wana, "inggawà ya
pangingintindi nin sawsikrito ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos; piro
ha kanayon ay ahè impa-intindiyan.
12 Hay tawoy ampinto-o ha bagay ya an-ipa-intindi kona nin Diyos ay
lalò maka-intindi ha an-ipa-intindi kona. Piro hay tawoy ahè ampinto-o
ha an-ipa-intindi kona nin Diyos ay alihen et ha nakem na baytoy amò ya
na-intindiyan na.
13 Habayti ya bara-nan no antà aw-alimbawà ya anggamiten konlay
halità, ta ampanegteg hila piro aghila ampakakit, boy ampanlengè hila
piro aghila ampakalengè ni ampaka-intindi.
14 Angkatopad konlay holà ni propita Isayas ya ombayri ya pagkahalità:
'Manlengè hila man anan manlengè ay aghila maka-intindi; manegteg hila
man anan manegteg ay aghila makakit.
15 Habayti ya tawtawo ay matyà ya nakem nin toro-an. Anhenghengan
lay tolih la boy an-i-ipleng lay mata la. No alwa dayin ombayro, makakit
hila, makalengè boy maka-intindi; boy pakarani hila kongko ta alihen koy
kawkasalanan la.' "
16 Hapa-eg, ombayri et ya hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na: "Makalmà
kawo ta angka-intindiyan moyoy angkakit moyo boy angkalengè moyo.
17 Anhalita-en ko komoyo ya hin hato ay malakè ya propita boy malakè
ya tawoy antompel ha Diyos ya labay makakit nin angkakit moyo, piro

agla nakit. Labay la simprin makalengè nin angkalengè moyo, piro agla nalengè.”

Impalinaw ni Apo Hisos ya alimbawà ya tongkolha mananabwag
(Markos 4:13-20; Lokas 8:11-15)

18 “Leng-en moyo,” wani Apo Hisos, “ya labay totolen nin hatoy in-
alimbawà ko komoyoy mananabwag.
19 Hay tawtawoy ampakalengè nin halità ya tongkol ha pamomo-on
nin Diyos piro agla angka-intindiyan ay bilang hilan hatoy daan ya
kinatatawan nin hatoy pawpahì. Hi Satanas ay anlomateng ta an-alihen
na ha nakem nin habaytoy tawtawo baytoy nalengè la.
20 “Hatoy matampiyak ya bato ya ma-in amò ya lotà ya kinatatawan
pawpahì ay bilang ha tawtawo ya nakalengè nin Halità nin Diyos.
21 Piro hay Halità nin Diyos ay ahè nakayamot ha nakem la boy
kadodomalì bongat ya pananggap la. No ma-in anlomateng ya angk-
agolowan ihip la, boy no ampagkama-in hila nin kawkadya-dya-an nin
banà ha Halità nin Diyos ay angka-alin antimano ya pantotompel la.
22 Hatoy lotà ya ma-in ampangayakay ya dawdikot ya madowih ya
kinatatawan nin pawpahì ay bilang ha tawtawoy nakalengè nin Halità nin
Diyos. Piro banà ha bawbagay ya angkagolowan la ha biyay la, boy banà
ha kalabayan la nin yomaman, hila ay kowinta pawpahì ya tinomobò ya
napolopotan nin ampangayakay ya dawdikot ya madowih. Kayà hay Halità
nin Diyos ya nalengè la ay ahè namonga ha biyay la.
23 Hatoy maganday lotà ya kinatatawan nin pawpahì ay bilang ha
tawtawoy nanlengè nin Halità nin Diyos. Habaytoy nalengè lay Halità nin
Diyos ay na-intindiyan la boy nakapibongan kahampatan ha biyay la nin
emen ha pawpahì ya ma-in namongan magato, ma-in anemapò boy ma-in
namongan tatlompò.”

Hay alimbawà ya tongkol ha dawdikot ya talotoh

24 Habayti et ya mihay alimbawà ya hinalità konla ni Apo Hisos, “Hay
pamomo-on nin Diyos,” wana, “ay i-alimbawà ko ha mihay lalaki ya nako
ha paliyan nin nanabwag nin maganday binì ya trigo.
25 Piro mihay yabi, mintras angkatoloy ya tawtawo, hay ka-away na ay
nilomateng nin nangihabwag bawbongan talotoh bayro ha hinabwagan
nin trigo. Hin nayarì nan ginawà bayto ay nog-alih ya.
26 Hin anhomwak ana baytoy trigo ay nipanlomwayna itaman baytoy
dawdikot ya talotoh.
27 Hapa-eg hay aw-alilà nin hatoy nanabwag trigo ay nako kona ta
hinalità la, ‘Apo,’ wanla, ‘alwa nayì nin maganday binì ya trigo ya
inhabwag mo? Ayri na-ibat baytoy dawdikot ya talotoh?’
28 Tinombay ya konla, ‘Ah!’ wana, ‘habayti ay gawà nin mihay ka-away.’
“ ‘Labay mo nayì,’ wanla, ‘nin oloten nawen baytoy dawdikot ya
talotoh?’
29 ‘Ahè,’ wana, ‘ta no oloten moyoy dawdikot ya talotoh ay maka kateng
trigo ya ma-olot moyo.’
30 Pariho moyoyna pon nin pa-olayan bayto angga ha pangalawah; ta ha
oras ya habayto ay halita-en ko ha mawmangalawah ya ombayri: ‘Oloten
moyo pon ya dawdikot ya talotoh biha moyo pethen ta ipo-ol; mayarì bayto
ay alawahanen moyoy trigo ta igwà ha kamalig ko.’ ”

In-alimbawà ha bot-on mostasa
(Markos 4:30-32; Lokas 13:18-19)

31 Habayti et ya kanayon ya alimbawà ya hinalità konla ni Apo Hisos,
“Hay pamomo-on nin Diyos,” wana, “ay i-alimbawà ko ha bot-o nin
mostasa ya intanem nin mihay lalaki ha pananamanan na.
32 Maski pinakamayamò baytoy bot-o, pantomobò ay anhomlay nin mas
et ha kanayon ya po-on gawgolay ta ampag-in nin emen ha po-on kayo.
Kayà hay mawmanokmanok ay ampanayi ha hawhanga nin habayto.”

Hay alimbawà ya tongkol ha pampalbag
(Lokas 13:20-21)

33 Habayti et ya alimbawà ya hinalità ni Apo Hisos, “Hay pamomo-on
nin Diyos ay bilang ha pampalbag ya kinwa nin babayi ta inla-ok na ha
tatloy hokat nin arina. Hapa-eg hatoy arina ya nila-okan nin pampalbag
ay nilombag.”

Hay panggamit ni Apo Hisos nin aw-alimbawà
(Markos 4:33-34)

34 Aw-alimbawà ya anggamiten ni Apo Hisos ha pangitorò na ha
kaganawan tawo. Agya ampanorò konla nin ahè ampanggamit alimbawà.
35 Habayti ya ginawà na ay nagkapeteg ya holà nin propita ya ombayri
ya pagkahalità:
“Aw-alimbawà ya gamiten kon mangitorò ha tawtawo. Halita-en ko konlay
bawbagay ya sikrito pa-ibat hin pinalsa ya babon lotà.”

Impalinaw ni Apo Hisos ya alimbawà ya tongkolha dawdikot ya talotoh

36 Hapa-eg, inalihan ni Apo Hisos baytoy tawtawo ta nilomo-ob ya ha
bali. Hay aw-alagad na ay nako kona ta hinalità la ya ombayri: “Ibalità
mo,” wanla, “konnawen no anyay labay totolen nin hatoy in-alimbawà
moy dawdikot ya talotoh ya tinomobò ha paliyan.”
37 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, “Hay lalaki ya nangihabwag
nin maganday binì ya trigo ay ayin kanayon no alwan hiko ya an-ingaten
Anak nin Tawo.
38 Hay ka-alimbawa-an nin paliyan ay babon lotà; hay ka-alimbawa-
an nin hatoy maganday binì ay tawtawo ya ampag-ari-an nin Diyos; boy
hay ka-alimbawa-an nin dawdikot ya talotoh ay tawtawoy ampag-ari-an ni
Satanas.
39 Hay ka-away ya nangihabwag nin hatoy dawdikot ya talotoh ay hi
Satanas. Hay ka-alimbawa-an nin pangalawah ay ka-anggawan nin babon
lotà, boy hay mipangalawah ay aw-anghil.
40 No pangnoy panipon nin hatoy dawdikot ya talotoh ya ipo-ol, lano ha
ka-anggawan nin babon lotà ay ombayro itaman ya mangyari ha tawtawoy
mangala-et.
41 Hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay mangihogò nin aw-anghil
kon manipon nin kaganawan tawoy ampangibatan nin kasalanan boy
kaganawan ampipanggawà kala-etan. Hila ay ahè makapakilamo ha
tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos,
42 ta itapon hila ha apoy. Bayro hila mi-angaw-angaw boy manget-et nin
ngipen banà ha tanamen lay dya-dyà.
43 Hapa-eg hay tawtawoy ikon nin Diyos ay homawang nin bilang ha allo
do ha dogal ya ampag-ari-an nin Tatay lay Diyos. Hay ka-ilangan moyo ay
manlengè mahampat nin habayti ya anhalita-en ko biha moyo honolen.”

Mas ma-alagà ya mapalamo ha ampag-ari-an nin Diyos kisa yomaman

44 “Hay pamomo-on nin Diyos,” wana et ni Apo Hisos, “ay i-alimbawà ko
ha gintò ya nakatagò ha lalè lotà ya natompakan nin mihay tawo. Habaytoy

gintò ay tinagpenan nan oman boy maliga yay norong. Hapa-eg, inlakò nay
kaganawan kamama-in na ta hinaliw na baytoy dogal emen na mapag-ikon
baytoy gintò.
45 “Hay pamomo-on nin Diyos ay i-alimbawà ko et ha tawoy
magninigosyo ya ampanikap nin maganday pirlas ya ma-irap matom-
pakan.
46 Hapa-eg, hin nakit na ay inlakò nay kaganawan kamama-in na ta
hinaliw na baytoy ma-alagà ya pirlas.”

Hay tongkol ha eket

47 “Hay pamomo-on nin Diyos,” wana et ni Apo Hisos, “ay i-alimbawà ko
ha eket ya indabò ha dagat ya nakakwa nin hari-harì ya klasin ikan.
48 Hin napnò anan ikan baytoy eket ay inggoloy nin mawmanlalapet ha
lakatan. Hapa-eg, niknò hila ta pinipapapawà lay nakwa la. Hay aw-ikan
ya maganday klasi ay impalaman la ha pambiyanan, piro hay ayin kowinta
ay intapon la.
49 Ombayri ya mangyari lano ha ka-anggawan nin babon lotà. Hay
aw-anghil ay lomateng ta hay mangala-et ya tawtawo ay ipapawà la ha
mangahampat,
50 biha hay mangala-et ay itapon ha apoy. Bayro hila mi-angaw-angaw
boy manget-et nin ngipen banà ha tanamen lay dya-dyà.
51 “Na-intindiyan moyo nayì ya bawbagay ya habayti?” wani Apo Hisos.
“Awò,” wanla, “na-intindiyan nawen.”
52 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Balang mangitorò nin
kawkapanogo-an ya nag-in miha ha ampag-ari-an nin Diyos, hiya ay
bilang ha tawoy nangilimpeh nin da-an boy bayoy kahangkapan ha
pangilimpehan na biha na kowen nin gamiten.”

Hi Apo Hisos ay ahè binalay ha Nasaritya sarili nan banowa
(Markos 6:1-6; Lokas 4:16-30)

53 Hin nayarì nin hinalità ni Apo Hisos baytoy aw-alimbawà ay nog-alih
ya ha dogal ya habayto,
54 ta norong ya ha Nasarit ya sarili nan banowa. Nako ya ha himba-an
nin Hawhodiyo nin manorò. Hay ampipanlengè kona ay ampipag-ispanta,
ya wanla, “Ayri nangibat ya ombayri ya karonongan na boy pangno na
nagawà bayti ya pawpapag-ispantawan?
55 Warì alwan hiya bayti ya anak nin karpintiro? Warì alwan hi Mariya
ya nanay na boy hay pawpatel nay lalaki ay hi Santiyago, hi Hosi, hi Simon,
boy hi Hodas?
56 Warì alwan hay pawpatel nay babayi ay anti bayri? Ayri na natotowan
bayti ya kaganawan nin habayti?”
57 Habaytoy tawtawoy nipagpastang ay ahè nipananggap koni Apo Hisos.
Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Hay propita ay an-igalang ha
maski ayrin dogal, piro ahè an-igalang ha sarili nan banowa boy agya an-
igalang nin sarili nan pamilya.”
58 Banà ta hay tawtawo bayro ay ayin katetpel koni Apo Hisos ay amò
bongat ya papag-ispantawan ya ginawà na.

14

Hi Howan Mamiminyag ay impapati ni Arì Hirodis
(Markos 6:14-29; Lokas 9:7-9)

1 Habayton pana-on, hin nalengè ni Arì Hirodis ya tongkol ha gawgawà
ni Apo Hisos
2 ay hinalità na ha tawtawowan na, “Hiya,” wana, “hi Howan
Mamiminyag ya nabiyay oman; kayà ampakagawà ya nin habayti ya
pawpapag-ispantawan.”
3-4 Ombayri pon ya pangyayari hin ahè et nati hi Howan Mamiminyag: hi
Hirodiyas ay ahawa ni Pilipi ya patel ni Arì Hirodis. Hapa-eg hi Hirodiyas
ay inayo ni Arì Hirodis ta pinag-ahawa na. Banà bayri ay hinalità ni Howan
Mamiminyag koni Arì Hirodis, “Alwan tamà,” wana, “ya ginawà mo ta
inayo mon pinag-ahawa ya ahawa nin patel mo.” Hapa-eg, ha kagagaw-an
ni Hirodiyas, hi Howan ay imparakep boy impapiriso ni Arì Hirodis.
5 Labay dayin ipapati ni Ari Hirodis hi Howan, piro angkalimo yan
maggolo baytoy tawtawo ta ampinto-o hila nin hi Howan ay propita.
6 Hin na-abot ya impanganak ni Arì Hirodis, hay dalagay anak ni
Hirodiyas ay tinomalek ha arapan nin tawtawoy kinombida. Banà ha
pantomalek nin hatoy dalaga ay nangonsowilo hi Arì Hirodis.
7 Kayà nagpangakò ya do ha dalaga nin igwà na konay maski anyay labay
na.
8 Banà ha dikta nin nanay na ay hinalità na koni Arì Hirodis, “Hapa-eg
et,” wana, “hay olo ni Howan Mamiminyag ay igwà mo ha bandihado ta
igwà mo kongko.”
9 Hay arì ay nilomelè, piro banà do ha pagpangakò na ha arapan nin
hatoy tawtawo ay hinonol nay labay nin hatoy dalaga.
10 Hi Arì Hirodis ay nangihogò nin mako ha pirisowan ta hi Howan ay
impapotohan nan olo.
11 Nayarì bayto, hatoy olo ay impapa-igwà na ha bandihado, biha
inggawà do ha dalaga. Hato itaman ya dalaga ya nambi nin hatoy olo
do ha nanay na.
12 Hapa-eg hay aw-alagad ni Howan Mamiminyag ay nako bayron
nangwan bangkay na biha la ya intabon; hin nayarì ay imbalità la koni
Apo Hisos.

Liman libo katawo ya pinakan ni Apo Hisos
(Markos 6:30-44; Lokas 9:10-17; Howan 6:1-14)

13 Hin nalengè ni Apo Hisos baytoy nangyari koni Howan ay nog-alih ya
ha dogal ya habayto. Hinomakay ya ha bangkà ta napa-alilih yan nako
ha powiray dogal. Piro hay tawtawoy nakatandà nin dogal ya nilako na
ay nog-alih ha bawbanowa la, ta kinomamat koni Apo Hisos nin nowakon
nagdaan ha ambay dagat.
14 Hin nakalombah hi Apo Hisos bayro ha bangkà ay nakit na baytoy
kalak-an tawo. Hapa-eg, na-ingalowan na hila boy hay mangama-in
masakit ay pinakahampat na.
15 Hin mahilem ana, hi Apo Hisos ay pinakaraniyan nin aw-alagad na ta
hinalità la kona, “Powiray dogal bayti,” wanla, “boy anyomabi ana. Kayà
ipakitotol mo konlan habayti ya tawtawo emen hila makalako ha bawbaryo
nin manaliw pamamangan la.”
16 Piro hinalità konla ni Apo Hisos, “Alwan ka-ilangan,” wana, “nin mog-
alih hila; hikawo ya mambi konla nin pamamangan.”
17 Tinombay hila kona, “Lilimay tinapay,” wanla, “boy loloway ikan bayti
ya anti bayri.”
18 “Gitan moyo bayri kongko,” wani Apo Hisos.

19 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha tawtawo ya miknò hila bayro ha
dawdikot. Hin nayarì ay kinwà na baytoy limay tinapay boy loway ikan,
biha ya naninglà ta habayto ay pinasalamatan na ha Diyos. Hapa-eg,
binibi-hil na baytoy tinapay biha na inggawà ha aw-alagad na, ta hilay
pinatayak na do ha tawtawo.
20 Hilay kaganawan ay nangan boy nabhoy. Hin tinipon lay natilà ya
bawbi-hil ay nakapnò et nin labinloway bakol.
21 Hay kalak-an nipampangan ay mangalimanliboy lalaki powira et ya
bawbabayi boy aw-anak.

Hi Apo Hisos ay nowako ha babon lanom
(Markos 6:45-52; Howan 6:16-21)

22 Hapa-eg, pinahakay ni Apo Hisos ya aw-alagad na ha bangkà ta
pina-ona na hilan lomipay ha kagmang mintras ampa-orongen na baytoy
tawtawo.
23 Hin naka-alih baytoy tawtawo ay nagsolo yan nilomakat ha bakil ta
bayro ya manalangin. Hin yabi ana, hiya ay anti bayron mimiha na.
24 Hapa-eg hay aw-alagad na ya anlomipay ay anti ha botlay dagat boy
angka-irapan banà ha kalhayan nin dawdawoyon boy kakhawan angin ya
anhomalongà konla.
25 Hin manga-alas kowatroyna nin palbangon, hi Apo Hisos ay am-
powako ha babon lanom nin ampagpalako konla.
26 Hin nakit la yay ampowako ha babon lanom ay nalimo hilan masyado.
"Molto!" wanla. Ha kalimowan la ay nambo-angaw hila.
27 Piro antimano, nag-ilgo konla hi Apo Hisos, ya wana, "Agkawo malimo
ta hiko bayti."
28 Hapa-eg, iningat ya ni Pidro, "Pangino-on," wana, "no talagan hika
ba-in ay pa-owakowen mo kon magdaan ha babon lanom nin mako bahen
komo."
29 "Mako ka bayri," wani Apo Hisos koni Pidro. Kayà hi Pidro ay
nilomombah ha bangkà ta nowako ya ha babon lanom nin magpalako koni
Apo Hisos.
30 Piro hin nakit ni Pidro ya mangalhay ya dawoyon ya gawà nin makhaw
ya angin ay nalimo ya boy anlomdeg yayna. Kayà nambo-angaw ya, ya
wana, "Ilibri mo ko, Pangino-on."
31 Antimano, ginawang ya ni Apo Hisos boy hinalità na kona, "Kolang,"
wana, "ya pantotompel mo! Antà ampagdoda ka?"
32 Hapa-eg, hin hinomapat hila ha bangkà ay nagkalmay angin.
33 Hatoy aw-alagad ya anti ha bangkà ay hinomamba koni Apo Hisos, ya
wanla, "Talagan hika ya Anak nin Diyos."

Hi Apo Hisos ay namakahampat nin tawtawoyma-in masakit ha banowan Hinisarit
(Markos 6:53-56)

34 Hapa-eg, hin nakalipay ana hili Apo Hisos ay ni-abot hila ha banowan
Hinisarit.
35 Banà ta hi Apo Hisos ay nabalayan nin tawtawo bayro ay nangihogò
hilan mangibalità ha ampipagmasakit ha mamalibot nin habaytoy dogal.
Kayà hay ampipagmasakit ay gintan la koni Apo Hisos.
36 Impaki-i-ingalo la kona ya maski laylay dolo na ay ma-aptoh nin hatoy
ampipagmasakit. Kaganawan hatoy ampipagmasakit ya naka-aptoh nin
laylay dolo ni Apo Hisos ay hinomampat.

15

Hay na-iknawan ya kawka-ogali-an
(Markos 7:1-13)

1 Hapa-eg, ma-in nakalateng ya Pawparisiyo boy mawmangitorò nin
kawkapanogo-an ya na-ibat ha siyodad nin Hirosalim ya nagpastang koni
Apo Hisos:
2 "Antà nin hay aw-alagad mo," wanla, "ay ahè anhomonol ha kawka-
ogali-an ya na-iknawan ha kawka-apo-apowan tamo, ta ampangan hila nin
ahè ampag-ibano kompormi ha kawka-ogali-an tamo?"
3 Tinombay konla hi Apo Hisos, "Antà man hikawo ay anlomabag ha
pawpanogò nin Diyos ta hay anhonolen moyo ay kawka-ogali-an ya na-
iknawan moyo?
4 Hinalità nin Diyos ya ombayri: 'Igalang moy tatay mo boy nanay mo,'
boy ombayri et ya hinalità na: 'Hinoman ya maghalità nin mala-et ha tatay
na o ha nanay na ay dapat patyen.'
5 Piro an-itorò moyo ya no ma-in tawoy ma-in itambay ha tatay na o ha
nanay na, ta halita-en nay, 'Habayti ay inggawà ha Diyos,'
6 ay alwa naynan ka-ilangan igalang ya mawmato-antawo na. Ombayri
moyo an-alihan alagà ya kawkapanogo-an nin Diyos ha panhohomonol
moyo ha sarili moyon kawka-ogali-an.
7 Hikawoy mawmagkakanwarì! Tamà baytoy holà ni propita Isayas hin
hato ya tongkol komoyo ya ombayri ya pagkahalità:
8 'Habayti ya tawtawo, wanan Diyos ay ampaghalità nin an-igalang la ko,
piro marayò ya nakem la kongko.
9 Ayin kowinta ya panhomamba la kongko, ta hay an-itorò lay pawpanogò
nin tawtawo ay anhalita-en la nin habayto ay pawpanogò ko.' "

Hay kala-etan nin tawo ay angka-ibatha sarili nan nakem
(Markos 7:14-23)

10 Hapa-eg, iningat ni Apo Hisos baytoy kalak-an tawo nin pakarani kona
ta hinalità na konla, "Manlengè kawo," wana, "boy intindiyen moyo bayti
ya halita-en ko.
11 Hay ampakapakasalanan ha tawo ay alwan pamamangan ya an-ihobò
na, no alwan hay ampakapakasalanan kona ay hatoy anhalita-en na."
12 Hapa-eg hay aw-alagad ay napakarani koni Apo Hisos ta hinalità
la kona, "Haba-in," wanla, "ya hinalità mo ay nakakhit nakem nin
Pawparisiyo."
13 Piro ombayri ya alimbawà ya intobay konla ni Apo Hisos: "Balang,"
wana, "nin tanaman ya ahè intanem nin Tatay koy anti ha katatag-ayan
ha kama-inan na ay oloten.
14 Pa-olayan moyo hila ta hila ay bilang bowag ya mangangakay. No
bowag ya ampangakay nin kapariho nan bowag ay pariho hilan matata ha
malalè ya lobot."
15 Hapa-eg, naghalità hi Pidro, "Ipalinaw mo," wana, "konnawen no
anyay labay totolen nin hatoy alimbawà mo ya tongkol ha ampaka-
pakasalanan."
16 Hinalità konla ni Apo Hisos, "Warì kateng hikawo," wana, "ay ahè
ampaka-intindi?
17 Warì agmoyo tandà ya anyaman ya an-ihobò ay ampagdiritso ha tiyan
biha mipalwah nin ma-alih kona?
18 Piro hay mala-et ya hawhalità ay ampangibat ha mala-et ya nakem
boy ampakapakasalanan ha tawo.

19 Ha nakem ampangibat ya kala-etan ihip ya bilang ha pamatin tawo,
pamabayi, pamakilalaki, panakaw, pamongkok, boy paninirà pori nin
kanayon.
20 Habayti ya bawbagay ya ampakapakasalanan. Piro hay mangan
ya ahè nag-ibano kompormi ha ka-ogali-an nin Pawparisiyo ay ahè
ampakapakasalanan."

Hay babayi ya alwan Hodiyo ya tinompelkoni Apo Hisos (Markos 7:24-30)

21 Hi Apo Hisos ay nog-alih ha dogal ya habayto ta nako ya ha mihay
dogal ya marani ha banowan Tiro boy banowan Sidon.
22 Bayro ay ma-in ampa-iri ya mihay babayi ya alwan Hodiyo ya nako
koni Apo Hisos. Habaytoy babayi ay an-ingaten Kananiya ta alalak ya nin
taga Kana-an. Hapa-eg, nambolyaw baytoy babayi, ya wana, "Pangino-on,
alalak ni Arì Dabid, ingalowan mo ko, ta hay anak koy babayi ay masyadon
ampa-irapan nin dimonyoy pinomahok kona."
23 Piro ni mihay halità ay ahè tinombay kona hi Apo Hisos. Hapa-eg,
napakarani koni Apo Hisos ya aw-alagad na ta impaki-ilgo la kona, ya
wanla, "Gaw-en mo payna ya labay na emen yayna morong ta ampibobo-
angaw yay anhomono kontamo."
24 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha babayi, "Hay aw-inalalak
ni Israyil," wana, "ay bilang tawtopa ya nitawon. Hilan bongat ya
pinangihogo-an kongko nin Diyos."
25 Piro hatoy babayi ay napakarani koni Apo Hisos ta nanlokob yan
naghalità kona, ya wana, "Pangino-on, tambayan mo ko!"
26 Tinombay kona hi Apo Hisos, "Hay pamamangan," wana, "ya para ha
aw-anak ay ahè itapon ha aw-aho no alwan ipakan ha aw-anak."
27 "Peteg bayto, Pangino-on," wanan hatoy babayi, "piro hay aw-aho ay
ampangan nin mawmomo ya angkatata ha hilong lamisawan nin amo la."
28 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha babayi, "Makhaw ya pantotompel
mo," wana; "kayà hay andawaten mo ay igwà komo." Habayto et oras, hay
anak nin hatoy babayi ay hinomampat.

Malakè ya tawoy pinakahampat ni Apo Hisos

29 Hi Apo Hisos ay nog-alih bayro ta nako ya ha ambay Dagat nin Galiliya.
Hapa-eg, nilomakat ya ha bakil ta bayro ya niknò.
30 Malakè ya tawo ya nako kona ya nantan pawpilay, pawpokol, baw-
bowag, pawpipi, boy malakè et ya tawoy ma-in kanayon ya dawdipirinsya.
Habayti ya mangama-in dipirinsya ay inggawà la ha dani ni Apo Hisos ta
pinakahampat na hila.
31 Hapa-eg hatoy tawtawo ay nag-ispanta hin nakit la ya hay pawpipi
ay ampakapaghalità ana, hay pawpokol ay nag-in anan alwan pokol, hay
pawpilay ay ampaka-owakoyna, boy hay bawbowag ay ampakakit ana.
Hapa-eg, pinori lay Diyos ya anhambawan nin aw-inalalak ni Israyil.

Ma-igit apat ya libo katawo ya pinakan ni Apo Hisos (Markos 8:1-10)

32 Hapa-eg, iningat ni Apo Hisos ya aw-alagad na ta hinalità na konla,
ya wana, "Angka-ingalowan ko bayti ya kalak-an tawo ta tatloy allo layna
bayri kontamo, boy ayin hilaynan ma-ekan hapa-eg. Agko hila labay pa-
orongen nin ahè nangan, ta maka ma-olaw hila ha daan mintras amporong
hila."

33 Hinalità kona nin aw-alagad na, “Habayti,” wanla, “ay powiray dogal.
Ayri tamo mangwan pamamangan ya magkasya nin ipakan bayri ha kalak-
an tawo?”
34 Pinastang hila ni Apo Hisos, “Ongnoy tinapay ya ma-in komoyo?”
wana.
“Pitoy tinapay,” wanla, “boy ma-in ongnoy mangayamò ya ikan.”
35 Hapa-eg hatoy kalak-an tawo ay minandawan ni Apo Hisos nin miknò
ha lotà.
36-37 Nayarì bayto ay kinwa na baytoy pitoy tinapay boy hatoy ikan,
ta pinasalamatan na ha Diyos biha na binibi-hil. Hapa-eg, inggawà na
ha aw-alagad na ta hilay pinatayak na ha tawtawo. Hatoy tawtawoy
nipampangan ay nikabhoy boy nakatipon et ya aw-alagad nin natilà ya
nakapnò et nin pitoy bakol.
38 Hay nipampangan ya lawlalaki ay apat ya libo powira et ya bawbabayi
boy aw-anak.

16

Hay tawtawo ay ampamagawà koni Apo Hisosnin papag-ispantawan
(Markos 8:11-13; Lokas 12:54-56)

1 Mihay allo, ma-in ongnoy Parisiyo boy Sadosiyo ya nako koni Apo
Hisos ta anhoboken la ya. Kayà ampagaw-en la yan papag-ispantawan
ya mamapteg nin hiya ay inhogò nin Diyos.
2 Piro ombayri ya intobay konla ni Apo Hisos, “No anhomlep anay allo,”
wana, “ta ma-orit ya langit ay anhalita-en moyo ya ‘Maganday pana-on
nobokah.’
3 No mahambak ta ma-orit boy mabereg ya langit ay anhalita-en moyo
ya, ‘Mangoran hapa-eg allo.’ Maronong kawon mambin kahologan nin
angkakit moyo ha langit; piro agmoyo tandà ya kahologan nin ampangyari
hapa-eg pana-on.
4 Masyadon la-et nin tawtawo hapa-eg pana-on ta inalih lay pantotompel
la ha Diyos. Ampanikap kawon papag-ispantawan, piro ayin ma-ipakit
komoyo no alwan hatoy nangyari hin hato koni propita Honas.” Hapa-eg,
inalihan hila ni Apo Hisos.

Hay alimbawà ya tongkol ha pampalbag
(Markos 8:14-21)

5 Hin nakalipay ana hili Apo Hisos ay napanemteman nin aw-alagad na
ya aghila nagbawon nin tinapay.
6 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Pag-atapan moyo,” wana, “ya
pampalbag nin Pawparisiyo boy Sawsadosiyo.”
7 Ha ombayroy hinalità ni Apo Hisos ay andap nin aw-alagad no talagan
pampalbag tinapay ya labay nan totolen. Kayà ni-i-ilgo hila, ya wanla,
“Hinalità na bayto ta agtamo nagbawon tinapay.”
8 Tandà ni Apo Hisos no anyay ampi-i-ilgowan nin aw-alagad na; kayà
hinalità na konla, “Talaga,” wana, “nin kolang ya pantotompel moyo! Antà
ampididiskosyonan moyo ya agmoyo pantan tinapay?
9 Warì ayin kawon pangingintindi? Warì agmoyo angkapanemteman
ya limay tinapay bongat ya pinamakan kon liman libo katawo, boy warì
agmoyo et angkapanemteman no ongnoy bakol ya napnò nin natipon
moyoy natilà?
10 Hapa et baytoy pitoy tinapay ya impakan ko ha apat ya libo katawo?
Ongnoy bakol ya napnò nin natipon moyoy natilà?

11 Antà agmoyo angka-intindiyan ya alwan tinapay ya labay kon totolen?
Mag-atap kawo ha pampalbag nin Pawparisiyo boy Sawsadosiyo."
12 Hapa-eg, na-intindiyan nin aw-alagad ya alwan pampalbag nin tinapay
ya anhalita-en ni Apo Hisos nin pag-atapan la, no alwan hay pag-atapan la
ay tawtorò nin Pawparisiyo boy Sawsadosiyo.

Hay indiklara ni Pidro ya tongkol koni Apo Hisos (Markos 8:27-30; Lokas 9:18-21)

13 Hapa-eg, hin ni-abot hili Apo Hisos ha danin banowan Sisarya Pilipo
ay pinastang nay aw-alagad na, ya wana, "Anyay anhalita-en nin tawtawo?
An-ihipen la warì no hino ko ya an-ingaten Anak nin Tawo?"
14 Tinombay hila kona, ya wanla, "Hay kanayon ay ampaghalità nin hika
ay hi Howan Mamiminyag; hay kanayon ay ampaghalità nin hika ay hi
propita Ilyas; hay kanayon itaman ay ampaghalità nin hika ay hi propita
Hirimiyas o kanayon ya propita."
15 "Hapa hikawo," wani Apo Hisos ha aw-alagad na, "an-ihipen moyo
nayì no hino ko?"
16 Tinombay hi Simon Pidro, "Hika," wana, "hi Kristo ya impangakò nin
Diyos boy hika ay anak nin Diyos ya angkabiyay."
17 Hinalità kona ni Apo Hisos, "Makalmà ka," wana, "Simon ya anak ni
Honas, ta habayti ya kaptegan ay alwan tawo ya nangipatandà komo, no
alwan Tatay koy Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na.
18 Leng-en mo bayti ya anhalita-en ko komo: hika, hay ngalan mo ay
Pidro ya hay labay totolen ay bato. Hay pamapteg mo ya tongkol kongko
ay kowinta bato ya mag-in pondasyon nin tawtawoy mipantompel kongko.
Kayà ayin makatalo konla maski kamatyan.
19 Komo ko an-ipatayà ya kowinta sosì nin dogal ya ampag-ari-an nin
Diyos, ta hika ya mama-alà ha tawtawo bayro. Hay agmo payagan bayri
ha babon lotà ay ahè itaman payagan ha katatag-ayan ha kama-inan nin
Diyos. Hay payagan mo bayri ha babon lotà ay payagan itaman ha katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos."
20 Hapa-eg, mahigpit nin imbibilin ni Apo Hisos ha aw-alagad na ya agla
ibabalità ya hiya hi Kristo ya impangakò nin Diyos.

Hinalità ni Apo Hisos ya tongkol ha kamatyan na (Markos 8:31-33; Lokas 9:21-22)

21 Pa-ibat hin pana-on ya habayto ay inompisawan ni Apo Hisos nin
impalinaw ha aw-alagad na ya mangyari kona. "Ka-ilangan akon mako
ha siyodad nin Hirosalim," wana, "ta bayro ko danasen ya masyadoy
kadya-dya-an ha mawmato-ay mangama-in katongkolan, pawpo-on nin
pawparì, boy ha mawmangitorò nin kawkapanogo-an. Hiko ay patyen
piro ha ikatlon allo ay mabiyay akon oman."
22 Piro hi Apo Hisos ay impa-alilih ni Pidro ta hinalità na kona ya
ombayri: "Pangino-on, habayti ay talagan ahè payagan nin Diyos nin
mangyari komo ha ingangalo na."
23 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nagpeyeh nin inomarap koni Pidro biha na
ya pinagtotolan, "Pakarayò ka kongko," wana, "Satanas. Hika ay hadlang
kongko ta hay ka-ihipan mo ay ka-ihipan nin tawo, alwan ka-ihipan ya
nangibat ha Diyos."

Hay dapat gaw-en nin hinoman ya labay makilamo koni Apo Hisos (Markos 8:34-38; Lokas 9:23-27)

24 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, “Hinoman ya labay
makilamo kongko,” wana, “ay agna honolen ya sarili nan kalabayan,
no alwan te-ehen nay kadya-dya-an nin bilang ampamalatay koroh nin
magpalako ha kamatyan na ta makilamo ya kongko.
25 Hinoman ya tawoy ampag-atap nin ahè mati ay mati et bongat, piro
hinoman ya tawoy mati nin banà kongko ay malibri ta ma-in yan biyay ya
ayin anggawan.
26 Warì ma-in mapakinabang ya tawoy makapag-ikon nin kaganawan
kayamanan bayri ha babon lotà no hay kalolowa na ay mipalako ha
impirno? No anti yayna ha impirno, ma-in ya warì ma-ipambeh nin sarili
na para magkama-in yan biyay ya ayin anggawan?
27 Hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay magbira bayri nin ma-in
kagandawan ya ahè makwan ihipen ya bilang kagandawan nin Tatay koy
Diyos. Kalamo koy aw-anghil nin mako bayri ta hosgawan koy tawtawo
kompormi ha gawgawà nin balang miha konla.
28 Anhalita-en ko komoyo ya kaptegan, ma-in ongno bayri komoyo ya
ahè mati anggan agla ko makit ya an-ingaten Anak nin Tawo ya lomateng
nin mamo-on.”

17

Na-oman ya itsora ni Apo Hisos
(Markos 9:2-13; Lokas 9:28-36)

1 Nalabah ya anem ya allo, hi Apo Hisos ay nako ha matag-ay ya bakil.
Hay gintan na ay hi Pidro, kateng hi Santiyago boy hi Howan ya mipatel.
2 Hapa-eg, nakit la ya hay itsora ni Apo Hisos ay na-oman. Hay lopa na ay
nag-in bilang kahawang hilà allo, boy hay dolo na ay nag-in pagkapopotì
nin bilang ha hawang.
3 Totongna, nakit nin hatoy tatloy alagad hi Moysis boy hi Ilyas ya
ampaki-ilgo koni Apo Hisos.
4 Hapa-eg, hinalità ni Pidro koni Apo Hisos, “Pangino-on,” wana,
“mahampat ya anti tamo bayri. No labay mo ay manggawà akon tatloy
pa-ihilongan. Hay miha ay para komo, hay miha ay para koni Moysis, boy
hay miha ay para koni Ilyas.”
5 Mintras ampaghalità et hi Pidro ay ma-in hay hawang leem ya
naka-amey konla, boy ma-in hilan nalengè ya bosis bayro ha leem ya
ombayri ya hinalità: “Habayti ya mimihay Anak koy pinakalabilabi ko
ya ampakapakonsowilo kongko; hiya ya honolen moyo!”
6 Hin nalengè bayto nin hatoy aw-alagad ay masyado hilan nalimo; kayà
nanlokob hila ha lotà.
7 Hapa-eg hi Apo Hisos ay napakarani konla ta inaptoh na hila boy
hinalità na konla, “Mibangon kawo,” wana, “boy agkawo malimo.”
8 Hin nanegteg hila ay ayin hilaynan nakit ya kanayon no alwan hi Apo
Hisos tana.
9 Peleg anlomohan hili Apo Hisos ha bakil ay binibilinan na baytoy tatloy
alagad na nin ombayri: “Habayti ya nakit moyo ay agmoyo ibabalità ha
maski hino anggan hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay ahèet mati biha
mabiyay oman.”
10 Hapa-eg hi Apo Hisos ay pinastang nin hatoy tatloy alagad na, ya
wanla, “Antà anhalita-en nin mawmangitorò nin kawkapanogo-an ya hay
ma-onan lomateng ay hi Ilyas ya propita hin hato?”
11 Tinombay ya konla, “Peteg,” wana, “nin ma-in pon lomateng ya emen
koni Ilyas ta ihandà nay kaganawan bagay.

12 Piro anhalita-en ko komoyo ya hatoy tawo ya emen koni Ilyas ay
nakalateng ana, piro agya nabalayan nin tawtawo. Kayà ginawà lay balang
labay lan gaw-en kona. Ombayro simpri ya mangyari ha an-ingaten Anak
nin Tawo ya ayin kanayon no alwan hiko. Magdanas ako nin kawkadya-
dya-an ha gamet la."
13 Hapa-eg, na-intindiyan nin aw-alagad ya hatoy hinalità ni Apo Hisos
ya lomateng ya hi Ilyas ay ayin kanayon no alwan hi Howan Mamiminyag.

Pinakahampat ni Apo Hisos ya anak ya lalakiya pinahokan dimonyo (Markos 9:14-29; Lokas 9:37-43a)

14 Hin ni-abot hili Apo Hisos do ha kalak-an tawo ay ma-in mihay lalaki
ya napakarani kona. Nanalimokod ya ta hinalità na,
15 "Apo," wana, "ingalowan moy anak koy lalaki ya togawen. Masyado
yan angka-irapan ta mabetbet yan mihapog ha apoy boy milemlem ha
lanom.
16 Gintan ko ya ha aw-alagad mo piro agla ya mapakahampat."
17 Tinombay hi Apo Hisos, ya wana, "Hikawo ya tawtawo hapa-eg
ay talagan ayin katetpel ha Diyos boy masyado kawon ampipagkamalì.
Anggan makano ya pagte-eh ko komoyo biha kawo tompel kongko?"
Hinalità ni Apo Hisos do ha lalaki, "Gitan mo," wana, "bayri ya anak mo."
18 Hapa-eg hatoy dimonyoy pinomahok do ha anak ay minandawan ni
Apo Hisos nin mog-alih. Kayà nog-alih baytoy dimonyo boy habayto et oras
ay hinomampat baytoy anak.
19 Hapa-eg hay aw-alagad ni Apo Hisos ay nako kona nin hilahilan bongat
ta nagpastang, "Antà," wanla, "nin agnawen mapa-alih baytoy dimonyo?"
20 Tinombay konla hi Apo Hisos, "Banà," wana, "ta kolang ya pan-
totompel moyo, piro habayti ya halita-en ko komoyo: no ma-in kawon
pantotompel ya maski bilang kayamò nin bot-on mostasa, ta halita-en
moyo bahen ha bakil ya, 'Magkambya ka,' ay magkambya ba-in. Ayin
ma-irap ya bagay ya ahè pangyariyen komoyo nin Diyos.
21 Piro habayti ya ombayri ya klasin dimonyo ay agmoyo mapa-alih no
agmoyo gaw-en ya magpaltan mangan ta sigisigi ya panalangin."

Hinalità oman ni Apo Hisos ya tongkolha kamatyan na (Markos 9:30-32; Lokas 9:43-45)

22 Hapa-eg mintras antomalà hili Apo Hisos ha probinsyan Galiliya ay
hinalità na ha aw-alagad na, "Hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo," wana,
"ay igwà ha tawtawoy mangama-in katongkolan
23 ya mangipapati kongko, piro ha ikatlon allo ay mabiyay akon oman."
Hapa-eg hay aw-alagad na ay masyadon nilomelè.

Hay pamamayad nin bo-ih

24 Hin hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay ni-abot ha banowan
Kapirnawom, hay mawmanininon bo-ih ya para ha bali nin Diyos ay nakon
nagpastang koni Pidro, ya wanla, "Hay mangangaral moyo ay ampamayad
nayì nin bo-ih?"
25 "Awò, ampamayad ya," wani Pidro.
Hapa-eg, hin nako hi Pidro ha bali ay na-onan nagpastang kona hi Apo
Hisos, ya wana, "Anyay palagay mo, Pidro? Bayri ha babon lotà, hinoy
mamayad bo-ih ha aw-arì? Hato nayì ya tawtawowan la o dawdayowan?"
26 "Hatoy dawdayowan," wani Pidro. Hinalità kona ni Apo Hisos,
"Hay labay totolen awod," wana, "ay alwan ka-ilangan mamayad ya
tawtawowan la.

27 Piro emen ahè halita-en nin hatoy mawmanininon bo-ih ya angkomon-
tra tamo konla ay mako ka ha dagat ta mangawil ka. Lo-aten moy bebey
nin onan ikan ya makwa mo, ta bayro mo kowen ya sintimos ya tamà nin
ibayad ha bo-ih ta."

18

Hinoy pinaka-igit ha tawtawo ha dogalya ampag-ari-an nin Diyos
(Markos 9:33-37; Lokas 9:46-48)

1 Hin oras ya habayto, hay aw-alagad ni Apo Hisos ay napakarani kona
nin nagpastang, "Hino," wanla, "ya pinaka-igit lano ha tawtawo ha dogal
ya ampag-ari-an nin Diyos?"
2 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nangingat nin mayamò ya anak, ta pina-ireng
na ha arapan la
3 biha na hinalità, ya wanà, "Anhalita-en ko komoyo ya dapat moyon
omanen ya pangingihip moyo ta towaren moyoy ka-aypa-an nakem nin
aw-anak. No alwan ombayri ya gaw-en moyo ay agkawo mapalamo ha
tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos.
4 Hinoman ya magpaka-aypà nakem nin bilang ombayri ha anak ay hiyay
pinaka-igit ha tawtawo ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos;
5 boy hinoman ya mananggap boy mangasiwà nin ombayri ya anak ha
ngalan ko ay hikoy antanggapen na."

Hay maka-alih nin pantotompel
(Markos 9:42-48; Lokas 17:1-2)

6 Hinalità et ni Apo Hisos, "Hinoman," wana, "ya manggawà nin
bara-nan ya pangibatan nin hay mihay anak ya antompel kongko ay
makapagkasalanan, mahampat et ya hay le-ey na ay taklan nin malhay
ya batoy gigilingan biha ya itapon ha dagat.
7 Ka-i-ingalo ya tawtawo ta ma-in malakè ya bagay ya pangibatan nin
hila ay makapagkasalanan. Talagan mangyari bayti piro lalò ka-i-ingaloy
mangyari ha tawoy manonoksò.
8 "No hay kagmang gamet mo o kagmang bitih mo ay ampakahirà nin
pantotompel mo kongko ay potohen mo ta itapon mo. Mahampat et ya
mimihay gamet mo o mimihay bitih mo no hika ay magkama-in nin biyay
ya ayin anggawan kisa komplitoy gamet mo boy bitih mo no hika ay itapon
ha impirno ya apoy ya ahè angkaparè.
9 No hay kagmang mata mo ay ampakahirà nin pantotompel mo kongko
ay alihen mo ta itapon mo. Mahampat et ya mimihay mata mo no hika ay
magkama-in nin biyay ya ayin anggawan kisa komplitoy mata mo no hika
ay itapon ha impirno."

Hay tawoy nitawon ay in-alimbawà ni Apo Hisosha topa ya nikatak
(Lokas 15:3-7)

10 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, "Agmoyo yamo-yamo-en ya maski
miha ha mangayamò ya aw-anak ya ombayri, ta anhalita-en ko komoyo
ya hay aw-anghil ya kalamo lay ampangasiwà konla ay anti ha Tatay koy
Diyos ha katatag-ayan ha kama-inan na. (
11 Hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay nako bayri ha babon lotà ta
mangilibri nin tawtawoy nitawon emen aghila mipalako ha kaparosawan
ya ayin anggawan.)
12 "No ma-in tawo ya ma-in nin magatoy topa ya hay miha ay nikatak,
anyay gaw-en nin hatoy tawoy ma-in topa? Agna warì ibalag baytoy

siyamapò boy siyam bayro ha pagpastolan ha pallig bakil ta lakwen nan
tikapen baytoy mihay topa ya nikatak?
13 Anhalita-en ko komoyo ya pamakakit na nin hatoy mihay topa ya
nikatak ay habaytoy mas makab-i kona nin kaligawan kisa hatoy siyamapò
boy siyam ya ahè nikatak.
14 Ombayro ya labay nin Tatay tamo ya anti ha katatag-ayan ha kama-
inan na. Agna labay ya maski miha bayri ha mangayamò ya aw-anak ay
mipalako ha kaparosawan."

Hay dapat gaw-en no ma-in patel ya nakapagkasalanan

15 Insigi ni Apo Hisos ya paghalità na, ya wana, "No hay kapara mon
antompel ha Pangino-on ay nakapagkasalanan komo ay magsolo ka nin
mako kona ta ibalità mo kona ya kamali-an na. No leng-en na ka ay mi-
orong ya bilang da-an nin pamipatel moyo.
16 Piro no agya manlengè komo ay maglamo ka nin miha o lowa katawoy
kapara mon antompel ha Pangino-on emen hay mapitotolan moyo ay
malengè nin hatoy lowa o tatloy tistigos.
17 No agya simpri manlengè ay halita-en mo ha gropon kapara mon
antompel ha Pangino-on. No agya et manlengè konla ay itoring mo
yayna nin ahè antompel ha Pangino-on o bilang miha ha mangaha-ol ya
mawmanininon bo-ih.
18 "Habayti ya halita-en ko komoyo," wana et ni Apo Hisos, "hay agmoyo
payagan bayri ha babon lotà ay ahè itaman payagan ha katatag-ayan ha
kama-inan nin Diyos. Hay payagan moyo bayri ha babon lotà ay payagan
itaman ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
19 Anhalita-en ko et komoyo ya no ma-in lowa komoyo bayri ha
babon lotà ya mapimiha ha anyaman ya bagay ya ipanalangin moyo ay
pangyariyen komoyo nin Tatay koy Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-
inan na,
20 ta no ayri ya lowa o tatlo ya ampititipon nin banà ha pantotompel ha
ngalan ko, hiko ay anti konla."

Hay alimbawà ya tongkol ha pamatawad

21 Hapa-eg hi Pidro ay napakarani koni Apo Hisos nin nagpastang, ya
wana, "Pangino-on, ongnoy bisis kon patawaren ya patel koy ampaka-
pagkasalanan kongko? Kapitoy bisis nayì?"
22 "Alwan bongat," wani Apo Hisos, "no alwan pitoy bisis ya manipito-
mpò;
23 ta hay ka-alimbawa-an nin pamomo-on nin Diyos ay bilang ha mihay
arì ya labay magsita nin pawpa-otang na.
24 Hapa-eg, hin an-ompisawan naynan gaw-en ay in-arap kona ya mihay
tawoy ma-in otang kona nin liboliboy pisos.
25 Piro hin ayin yan ma-ibayad ha otang na ay immanda nin hatoy amo
nay arì ya ilakò ya, kateng ahawa na boy aw-anak na, boy kaganawan
kamama-in na emen mabayaran ya otang na.
26 Piro hatoy ma-in otang ay nanalimokod nin naki-i-ingalo do ha
pinangotangan na, ya wana, 'Pagpasinsyawan mo ko pon ta bayaran ko
man komo ya kaganawan.'
27 Hapa-eg hatoy amo na ya nama-otang kona ay naka-ingalo; kayà agna
yayna pinabayad bayro ha otang na.
28 "Piro hin nanigè ana baytoy alilà ya nagka-otang ay nahakbat nay
kapariho nan alilà ya ma-in amò ya otang kona. Hay ginawà na ay nilognah

na ya biha na binikhe boy hinalità na kona, ya wana, ‘Bayaran moyna ya
otang mo kongko.’
29 Hapa-eg hatoy kapariho nan alilà ay nanalimokod nin naki-i-ingalo
kona, ya wana, ‘Pagpasinsyawan mo ko pon ta bayaran ko man ya otang
ko komo.’
30 Piro hatoy nama-otang ay ahè pinomayag. Hay ginawà na ay
impapiriso na baytoy ma-in otang kona anggan agya makabayad.
31 Hin nakit baytoy nangyari nin hatoy kanayon ya kapariho lan aw-alilà
ay masyado hilan nilomelè. Kayà kaganawan hatoy pangyayari ay gintan
lan imbalità do ha amo la.
32 “Hapa-eg, iningat nin hatoy amo lay arì baytoy alilà ya ahè namatawad
ta hinalità na kona, ‘Hika,’ wana, ‘ya mala-et ya alilà, banà ha pamaki-i-
ingalo mo ay pinatawad kata ha kaganawan inotang mo kongko.
33 Antà agka nangingangalo ha kapariho mon alilà nin bilang ha
pangingangalo ko komo?’
34 Hapa-eg hatoy amo ya arì ay masyadon namahang; kayà hatoy alilà
ya ahè namatawad ay impapiriso na anggan agna mabayaran baytoy
kaganawan otang na.
35 “Ombayro itaman ha balang miha komoyo,” wani Apo Hisos. “Hikawo
ay ahè ingalowan nin Tatay tamoy Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-
inan na, no alwan matibolos ya nakem moyon mamatawad ha pawpatel
moyo.”

19

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha pamihiyaynin mita-ahawa
(Markos 10:1-12; Matiyo 5:31-32; Lokas 16:18)

1 Hin nayarì bayton intorò ni Apo Hisos ay nog-alih ya ha probinsyan
Galiliya, ta nilomipay ya ha balah nin Hordan biha ya nagpahabagatan
anggan ni-abot ya ha probinsyan Hodiya.
2 Malakè ya tawoy hinomono kona boy bayro na pinakahampat ya
mangama-in masakit.
3 Hapa-eg, ma-in Pawparisiyoy nako koni Apo Hisos ta labay la yan
mahagep ya magkamalì ha pagpastang la kona nin ombayri: “Ha
kawkapanogo-an nayì,” wanla, “ay ampayagan ya lalaki nin mangihiyay
ahawa nin maski anyay bara-nan?”
4 Tinombay konla hi Apo Hisos, “Warì agmoyo,” wana, “nabaha ha Halità
nin Diyos ya hin ka-ona-onawan ay pinalsa nin Diyos ya lalaki boy babayi?
5 ‘Banà bayri,’ wana et nin Diyos, ‘hay lalaki ay makihiyay ha mawmato-
antawo na ta makilamo ya ha ahawa na boy hilay lowa ay mag-in mimiha.’
6 Kayà hila,” wana et ni Apo Hisos, “ay alwaynan lowa no alwan
mimihayna. Hay pinilamo nin Diyos ay ahè pihiyayen nin tawo.”
7 Hapa-eg hi Apo Hisos ay pinastang ana et nin hatoy Pawparisiyo,
“Antà man awod,” wanla, “nin impanogò ni Moysis ha kawka-apo-apowan
nawen ya hay lalaki ay ma-arì mangihiyay nin ahawa no manggawà ya pon
kaholatan nin pamihiyay?”
8 Tinombay konla hi Apo Hisos, “Pinayagan hila,” wana, “ni Moysis
nin mangihiyay ahawa banà ha katya-an nakem lan toro-an. Piro alwan
ombayro pa-ibat hin ka-ona-onawan.
9 Anhalita-en ko komoyo bayti,” wana et ni Apo Hisos: “hinoman ya
lalaki ya mangihiyay nin ahawa ya ahè ampakilalaki ta mag-ahawa nin
kanayon ay ampamabayi ya.”

10 Hay aw-alagad ni Apo Hisos ay naghalità kona, “No masyadon dya-dyà
awod,” wanla, “ya mangihiyay nin ahawa ay mas mahampat et ya agana
mag-ahawa.”
11 Tinombay konla hi Apo Hisos, “Alwan kaganawan ay mananggap nin
habayti ya ombayri ya torò ya tongkol ha pag-ahawa, no alwan haton
bongat ya tambayan nin Pangino-on.
12 Malakè ya bara-nan no antà hay lalaki ay ahè makapag-ahawa. Hay
kanayon ay ma-in dipirinsya pa-ibat hin in-anak; hay kanayon itaman ay
banà ta napakapon; boy hay kanayon ay ansadya-en lan ahè mag-ahawa
emen la mahonol nin mahampat ya pangi-aral nin tongkol ha pamomo-on
nin Diyos. Hinoman ya makakaya ay mananggap nin habayti ya torò.”

Binindisyonan ni Apo Hisos ya aw-anak
(Markos 10:13-16; Lokas 18:15-17)

13 Ma-in ongnoy tawoy nantan nin mangayamò ya aw-anak ta dinawat la
koni Apo Hisos ya ipababo nay gamet na bayro ha aw-anak boy ipanalangin
na hila, piro hatoy tawtawo ay anha-aren nin aw-alagad.
14 Banà bayro ay hinalità konla ni Apo Hisos ya ombayri: “Hay aw-anak
ay agmoyo ha-aren, no alwan pa-olayan moyo hilan pakarani kongko, ta
hay pamomo-on nin Diyos ay anti ha tawtawoy ma-in pamahimalà kona
nin bilang ombayri ha pamahimalà nin habayti ya mangayamò ya aw-
anak.”
15 Hapa-eg, impababo ni Apo Hisos ya gamet na do ha aw-anak ta
binindisyonan na hila biha ya nog-alih.

Hay tongkol ha mihay lalaki ya mayaman
(Markos 10:17-31; Lokas 18:18-30)

16 Minghan, ma-in mihay lalaki ya napakarani koni Apo Hisos. “Man-
gangaral,” wana, “anyay mahampat ya bagay ya dapat kon gaw-en emen
ako magkama-in biyay ya ayin anggawan?”
17 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Antà,” wana, “nin ampastangen mo ko
nin tongkol ha mahampat? Mimiha ya mahampat; ayin kanayon no alwan
Diyos. Honolen moy pawpanogò na no labay mon magkama-in biyay ya
ayin anggawan.”
18 “Anyay pawpanogò?” wanan hatoy lalaki.
Tinombay kona hi Apo Hisos nin ombayri: “Agka mamatin tawo,
agka mamabayi o makilalaki, agka manakaw, agka manistigos nin ayin
kaptegan,
19 igalang moy tatay mo boy nanay mo, boy labiyen moy kapara mon
tawo nin bilang ha panlalabi mo ha sarili mo.”
20 Hay intobay nin hatoy malagò ya lalaki ay ombayri: “Hinonol koyna,”
wana, “bayti ya kaganawan panogò. Anya et ya ka-ilangan kon gaw-en?”
21 Tinombay kona hi Apo Hisos, “No labay mon mag-in ayin kakolangan,”
wana, “ay morong ka ta ilakò moy kaganawan kamama-in mo, boy hay
napaglako-an ay igwà mo ha mawmanga-irap emen ka magkama-in nin
kayamanan ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Pangayarì mon gaw-
en bayto ay magbira ka bayri ta makilamo ka kongko.”
22 Hin nalengè bayto nin hatoy malagò ya lalaki ay malelè yay nog-alih
ta hay kamama-in na ay pagkalalakè.
23 Hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, “Habayti,” wana, “ya anhalita-
en ko komoyo: hay tawoy mayaman ay ma-irap mapalamo ha tawtawoy
ampag-ari-an nin Diyos.

24 Habayti et ya halita-en ko komoyo: mas maparah et ha mihay kamel
ya magdaan ha lobot nin karayem kisa ha mihay mayaman ya mapalamo
ha tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos."
25 Hin nalengè bayti nin hatoy aw-alagad ay masyado hilan nag-ispanta
boy hinalità la, ya wanla, "Hinoman awod ya malibri?"
26 Piro tinegteg hila ni Apo Hisos biha na hinalità konla, ya wana, "Ahè
ma-ilibri nin tawo ya sarili na, no alwan Diyos ya mangilibri kona ta
kaganawan bagay ay ma-arì pangyariyen nin Diyos."
27 Hapa-eg, naghalità hi Pidro, "Helken mo," wana. "Imbalag nawen ya
kaganawan ta nakilamo kayi komo. Anyay matanggap nawen?"
28 Hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, "Anhalita-en ko komoyo ya
kaptegan: ha bayowen ya kaganawan, hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo
ya ma-in kagandawan ya ahè makwan ihipen ay miknò ha trono. Hikawo
ya nakilamo kongko ay miknò itaman ha labinloway trono ta manosga ha
labinloway lipì ni Israyil.
29 Hinoman ya mangibalag nin pamamali na, pawpatel na, mawmato-
antawo na, aw-anak na, o lotà na banà ha panhomonol na kongko ay
matanggap nan kamagatoy bisis nin mi-orong kona baytoy imbalag na,
boy magkama-in yan biyay ya ayin anggawan.
30 Malakè ya ampagmalhay hapa-eg, piro lano ay mag-in hilan pinaka-
oltimo ha tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos. Malakè itaman ya ampagma-
aypà hapa-eg, piro lano ay mag-in hilan matag-ay ha tawtawoy ampag-ari-
an nin Diyos."

20

Hay mawmagtatarabaho ha tinanamanan obas

1 "Hay pamomo-on nin Diyos," wani Apo Hisos, "ay i-alimbawà ko ha
mihay tawoy ma-in tanaman ya aw-obas. Mahambak et, hiya ay nanagyat
nin lawlalaki ya opa-an nan magtrabaho ha tawtanaman nay obas.
2 Nakisondò ya konla nin bayaran na hila kompormi ha an-i-opà ha
lo-ob mihay allon pagtrabaho, biha na hila inhogò magtrabaho do ha
tawtanaman nay obas.
3 Hin mag-a-alas nowibi ana ay nako ya ha danin palingki. Bayro ay
nakakit yan ongnoy lalaki ya ayin trabaho.
4 Kayà hinalità na konla, 'Mako kawo,' wana, 'nin magtrabaho ha
tawtanaman koy obas, ta opa-an katawo nin tamà ya opà ha pagtrabaho
moyo.' Hapa-eg, nako hilan nagtrabaho.
5 Hin ni-ogtoynay allo boy hin alas tris ana ay ombayro simpri ya ginawà
na.
6 Hin mag-a-alas singkoyna nin mahilem ay nako yayna et do ha danin
palingki. Bayro ay nakakit yayna et nin ongnoy lalaki ya ampipampireng.
Pinastang na hila, 'Antà,' wana, 'nin ansayangen moyoy managa-allo nin
ayin anggaw-en?'
7 Tinombay hila kona, 'Ayin,' wanla, 'nin mangopà konnawen nin
magtrabaho.' Hinalità na konla, 'Mako kawo,' wana, 'nin magtrabaho ha
tawtanaman koy obas.'
8 "Hin anyomabi ana, hatoy ma-in ikon nin tawtanaman ay naghalità
do ha pinaba-alà na, 'Ingaten moyna,' wana, 'ya mawmagtatarabaho ta
igwà moynay opà la nin hay onawen mon biyan ay hatoy nikahoyot mon
pinatrabaho.'

9 Hapa-eg hatoy lawlalaki ya alas singkoyna nin nagtrabaho ay inopa-an
na nin opà lo-ob managa-allo.
10 Hin nilomateng baytoy onan hinagyat nin magtrabaho ay an-asawan
lan mas et bayro ya opà la ha in-opà do ha nikahoyot nagtrabaho. Piro
ombayro simpri ya in-opà konla.
11 Mintras antanggapen lay opà la ay ampagriklamo hila do ha namatra-
baho konla.
12 'Hato,' wanla, 'ya nikahoyot ay mimihay oras bongat nagtrabaho,
piro hay opà la ay impantay mo ha opà nawen ya hikayi ay mikaka-allon
nagpagal nin nagtrabaho boy nagte-eh nin amot allo.'
13 "Hatoy namatrabaho ay tinombay ha miha konla, 'Patel,' wana,
'agkata nilogi. Agka nayì nakisondò kongko nin hay i-opà ko komo ay
tamà ha opà nin magtrabahon mihay allo?
14 Hapa-eg ay kowen moy opà mo ta morong kayna. Habayti ya nahoyot
ay labay kon opa-an nin bilang ha in-opà ko komo.
15 Warì ayin akon karapatan gaw-en ya kalabayan ko ha sarili kon
kowalta? Ampag-inggit ka nayì ta mabibi-iyen ako?'
16 "Kayà," wani Apo Hisos, "ha tawtawo ay ma-in pangyayari ya hay
nika-ona ay emen hilay nahoyot, boy hay nahoyot ay emen nika-ona."

Ikatlon bisis nin hinalità ni Apo Hisosya tongkol ha kamatyan na (Markos 10:32-34; Lokas 18:31-34)

17 Mintras ampagpalako hili Apo Hisos ha siyodad nin Hirosalim ay impa-
alilih nay aw-alagad na ta hinalità na konla,
18 "Leng-en moyo bayti ya halita-en ko komoyo. Hitamo ay ampagpalako
ha siyodad nin Hirosalim. Bayro, hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay
igwà ha pawpo-on nin pawparì boy ha mawmangitorò nin kawkapanogo-
an, ta sintinsyawan la ko nin patyen.
19 Igwà la ko ha alwan Hawhodiyo, ta hay gaw-en la nin habayto ay
pagsistiyan la ko, barogen, boy ipakò ha koroh. Pangati ko, lomateng ya
ikatlon allo ay mabiyay akon oman."

Hay an-awoken nin mihay nanay (Markos 10:35-45)

20 Hapa-eg, nakalateng ya ahawa ni Sibidiyo kalamo nay loway anak nay
lalaki. Napakarani ya koni Apo Hisos ta nanalimokod yan ampangawok
kona.
21 Pinastang ya ni Apo Hisos, "Anya," wana, "ya labay mon awoken
kongko?"
Tinombay ya kona, "An-awoken ko komo," wana, "ya lano do ha dogal
ya ampag-ari-an mo, habayti ya loway anak ko ay pa-ikno-en mo ha dani
mo, miha ha bandan wanan mo boy miha ha bandan oki mo."
22 Hinalità ni Apo Hisos konla, "Agmoyo," wana, "angka-intindiyan ya
an-awoken moyo. Makat-eh kawo warì ha kadya-dya-an ya te-ehen ko?"
"Awò," wanla, "kaya nawen."
23 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, "Talagan peteg nin te-
ehen moyoy kadya-dya-an ya te-ehen ko. Ombayro man ay alwan hikoy
magdisisyon no hinoy miknò ha bandan wanan ko boy ha bandan oki ko.
Habaytoy ikno-an ay para ha tawtawoy hinanda-an nin Tatay koy Diyos."

Towaren tamo ya pagsisirbi ni Apo Hisos (Markos 10:41-45)

24 Hatoy mapò ya alagad ay namahang do ha loway mipatel hin natanda-
an la baytoy an-awoken nin nanay nin hatoy mipatel.
25 Kayà iningat ni Apo Hisos nin pakarani kona ya kaganawan alagad
na ta hinalità na konla, ya wana, “Tandà moyo ya hay ampipamo-on ha
alwan Hawhodiyo ay an-ipagpalangkà lay pamomo-on la, boy hay kanayon
ya ma-in katongkolan ay ampamo-on nin sapilitan.
26 Agmoyo gaw-en baytoy ombayro. Hinoman komoyo ya labay maka-igit
ay ka-ilangan magsirbi.
27 Hinoman komoyo ya labay mangona ay ka-ilangan magsirbi nin bilang
ha alilà
28 ya bilang ombayri ha anggaw-en ko. Hiko ya an-ingaten Anak nin
Tawo ay ahè nako bayri ha babon lotà nin sirbiyan, no alwan nako ko
bayri nin magsirbi boy mangigwà nin biyay ko nin pambeh nin malakè ya
tawo.”

Pinakahampat ni Apo Hisos ya loway bowag
(Markos 10:46-52; Lokas 18:35-43)

29 Mintras ampog-alih hili Apo Hisos do ha banowan Hiriko ay hinono
yan malakè ya tawo.
30 Ha pingit daan ay ma-in ampiknò ya loway lalaki ya bowag. Hin
nalengè la ya hi Apo Hisos ay ampagdaan bayro ay nambo-angaw hila,
ya wanla, “Alalak ni Arì Dabid, ingalowan mo kayi!”
31 Hinalità konla nin hatoy kalak-an tawo ya aghila magtelek piro
lalò hilayna ingat nambo-angaw, ya wanla, “Apo, alalak ni Arì Dabid,
ingalowan mo kayi!”
32 Hin nalengè ni Apo Hisos baytoy bo-angaw ay tinonggen ya ta
pinastang na hila, “Anya,” wana, “ya labay moyon gaw-en ko komoyo?”
33 “Apo,” wanla, “labay nawen dayin makakit!”
34 Hapa-eg, na-ingalowan hila ni Apo Hisos boy inaptoh nay mata la.
Antimano, nakakit hila boy nakilako hila koni Apo Hisos.

21

Hin hi Apo Hisos ay anlomateng ha siyodadnin Hirosalim
(Markos 11:1-11; Lokas 19:28-40; Howan 12:12-19)

1 Hili Apo Hisos ay maranina ha siyodad nin Hirosalim ta anlomateng
hilayna ha banowan Bitpahi ya ma-in bakilbakil ya an-ingaten Bakil nin
Aw-olibo. Hapa-eg, pina-ona ni Apo Hisos ya loway alagad na boy hinalità
na konla,
2 ya wana, “Mako kawo bahen ha banowa ha onawan tamo. Pami-abot
moyo bahen ay ma-in kawon makit ya nakapotal ya asno boy hay oybon
na ay anti ha dani na. Oka-an moyo baytoy asno kateng oybon ta gitan
moyo bayri kongko.
3 No ma-in mamastang komoyo nin tongkol ha anggaw-en moyo ay
ombayri ya halita-en moyo kona, ‘Habayti ay ka-ilangan nin Pangino-on’;
ha ombayro, antimano ay payagan na kawon mangwa.”
4 Habayti ay nangyari emen magkapeteg baytoy ombayri ya pagkahalità
ha holà nin propita:
5 “Halita-en ha tawtawo ha siyodad nin Siyon ya hay arì la ay anlomateng
ya ma-in ka-aypa-an nakem ya nakahakay ha oybon asno.”
6 Hapa-eg hatoy aw-alagad ya inhogò ni Apo Hisos ay nanigè ana ta
ginawà la baytoy impagawà na konla.

7 Gintan la baytoy asno kateng oybon ta hinapinan lan aw-alimenmen
la, biha hinakyan ni Apo Hisos baytoy oybon.
8 Kalak-an do ha tawtawoy anti bayro ay nag-alih nin alimenmen ta
in-aplak la ha pagdanan ni Apo Hisos. Hay kanayon ay namotoh nin
bawbolong, ta in-apin la ha pagdanan na emen la ma-ipakit ya pangigalang
la kona.
9 Hay tawtawoy anti ha onawan ni Apo Hisos kateng hatoy anti ha
hoyotan na ay ampipambo-angaw banà ha kaligawan la, ya wanla, "Yehey!
Poriyen tamoy inalalak ni Arì Dabid. Bindisyonan nin Diyos ya anlomateng
ha ngalan nin Pangino-on! Poriyen ya Diyos ya anti ha katatag-ayan!"
10 Hin nakalo-ob ana hi Apo Hisos ha siyodad nin Hirosalim ay
pinagkagolowan ya nin tawtawo bayro boy wanla, "Hino ya raw bayti?"
11 Tinombay baytoy kalak-an tawo, "Hiya bayti," wanla, "hi Hisos ya
propita ya na-ibat ha banowan Nasarit ha probinsyan Galiliya."

Hin anti hi Apo Hisos ha bali nin Diyos
(Markos 11:15-19; Lokas 19:45-48; Howan 2:13-22)

12 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nako ha bali nin Diyos. Impataboy nay
kaganawan anti bayroy ampipaglakò boy ampipanaliw, boy intomba
nay lawlamisita nin ampipamahili nin kowalta kateng bawbangkò nin
ampipaglakò nin kawkalapati.
13 Hapa-eg, hinalità na konla, ya wana, "Ha Halità nin Diyos ay ombayri
ya nakaholat: 'Hay bali ko ay ingaten balin panalanginan.' Piro ginawà
moyo," wani Apo Hisos, "nin kowartil nin tawtolisan."
14 Hapa-eg do ha bali nin Diyos ay napakarani koni Apo Hisos ya
bawbowag kateng pawpilay. Hila ay pinakahampat na.
15 Piro hatoy anti bayroy pawpo-on nin pawparì kateng hatoy maw-
mangitorò nin kawkapanogo-an ay namahang hin nakit lay kawkapapa-
ispantay ginawà ni Apo Hisos boy hin nalengè lay aw-anak ya ampipangi-
bolyaw nin, "Poriyen ya alalak ni Arì Dabid!"
16 Kayà hinalità la koni Apo Hisos, "Angkalengè mo nayì," wanla, "ya
an-ibolyaw nin haba-in ya aw-anak?"
"Awò," wani Apo Hisos. "Angkalengè ko. Warì agmoyo nabaha ha Halità
nin Diyos ya ombayri: 'Hay aw-anak kateng kawkolaw ay pinapori na
kona'?"
17 Hapa-eg, inalihan hila ni Apo Hisos ta nako ya ha banowan Bitanya
boy bayro ya natoloy nin habayton yabi.

Hay po-on kayoy igos ya inhompà ni Apo Hisos
(Markos 11:12-14, 20-24)

18 Ika-ibokah, mintras ampagbira hi Apo Hisos ha siyodad nin Hirosalim
ay binomitil ya.
19 Hapa-eg, do ha pingit daan ay nakakit yan po-on kayoy igos. Hin
pinakaraniyan na bayto ay nakit nay ayin bonga no alwan bawbolong
bongat; kayà hinalità na do ha po-on kayoy igos, "Maski makakanoman,"
wana, "ay agkayna mamonga." Antimano, hatoy po-on kayoy igos ay
nayangoh.
20 Hin nakit bayto nin aw-alagad ay nag-ispanta hila, ya wanla, "Pangno
nayangon tampol ba-in ya po-on kayoy igos?"
21 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, "Anhalita-en ko komoyoy
kaptegan: no ma-in kawon pantotompel ta agkawo magdoda ay alwan
bongat ombayri ya magawà moyo ha ginawà ko ha po-on kayoy igos, no

alwan mahalità moyo et bayri ha bakil ya, ‘Mitapon ka ha dagat,’ habayto
ay mangyari.
22 Matanggap moyoy kaganawan bagay ya andawaten moyo ha panalan-
gin moyo no tompel kawo.”

Hay pastang ya tongkol ha katongkolan ni Apo Hisos
(Markos 11:27-33; Lokas 20:1-8)

23 Hin nakabira hi Apo Hisos ha bali nin Diyos boy ampanorò ya bayro,
hay pawpo-on nin pawparì kateng mawmato-ay mangama-in katongkolan
ay nakon nagpastang koni Apo Hisos, “Anya,” wanla, “ya katongkolan mo
nin manggawà nin ombayri ya bawbagay bayri ha bali nin Diyos, boy hinoy
nambi komo nin ombayroy katongkolan?”
24 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, “Ma-in ako pon nin mihay
pastang komoyo. No matbay moyo ay ibalità ko komoyo no hinoy nambi
kongkon katongkolan nin manggawà nin ombayroy bawbagay.
25 Ayri,” wana, “nangibat ya katongkolan ni Howan nin maminyag?
Ha Diyos nayì o ha tawo?” Hilahila ay ampididiskosyon boy ma-in
ampaghalità nin ombayri: “No halita-en tamo ya nangibat ha Diyos ya
paminyag ni Howan ay halita-en na kontamo ya, ‘Antà awod agmoyo
pininto-o hi Howan?’
26 Piro no halita-en tamo itaman ya nangibat ha tawo ay maka pahangan
tamo nin tawtawo, ta kaganawan tawo ay ampipampinto-o nin hi Howan
Mamiminyag ay propita nin Diyos.”
27 Kayà hay intobay la koni Apo Hisos ay ombayri: “Agnawen,” wanla,
“tandà no hinoy nambin katongkolan koni Howan.” Hinalità konla ni
Apo Hisos, “Hiko man ay ahè itaman maghalità komoyo no hinoy nambi
kongkon katongkolan nin manggawà nin ombayroy bawbagay.”

Hay alimbawà ya tongkol ha loway anak ya lalaki

28 Hinalità ana et konla ni Apo Hisos, “Anya ha palagay moyo,” wana,
“ya tongkol bayri ha halita-en ko komoyoy alimbawà? Ma-in mihay mato-
antawoy lalaki ya ma-in loway anak ya parihon lalaki. Nako ya do ha anak
nay onantawo ta hinalità na, ‘Anak ko,’ wana, ‘hapa-eg allo ay mako kan
magtrabaho ha tanaman tamoy aw-obas.’
29 ‘Agko,’ wanan hatoy anak. Piro nangoman ya ihip na; kayà nako ya
simprin nagtrabaho.
30 Hatoy tatay ay nako do ha ali ta hinalità nay ombayro ha hinalità na
ha kakà. ‘Awò,’ wanan hatoy anak piro agya nanigè.
31 Hino bayri ha loway anak,” wani Apo Hisos, “ya hinomonol ha
kalabayan nin tatay la?”
Tinombay hila kona, “Simpri,” wanla, “hatoy ona nin inhogò.”
Kayà hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Anhalita-en ko komoyoy
kaptegan, hay mangaha-ol ya mawmanininon bo-ih kateng pawpota ay
ma-arì mipalako ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos kisa hikawo;
32 ta hi Howan Mamiminyag ay nakon nangitorò komoyo no pangno
kawo magkama-in kahampatan piro agmoyo hinonol ya intorò na. Hay
mangaha-ol ya mawmanininon bo-ih boy pawpota ay hinomonol kona.
Hikawo balè, maski nakit moyo bayti ya pangyayari ay agkawo naghehe
boy agkawo ninto-o koni Howan Mamiminyag.”

Hay tawtawoy pinaba-alà
(Markos 12:1-12; Lokas 20:9-19)

33 “Leng-en moyo et bayti ya kanayon ya alimbawà,” wani Apo Hisos.
“Ma-in mihay lalaki ya ma-in lotà ya tinanamanan na nin aw-obas. Inalal
na boy nangotkot ya ta nanggawà yan pamehpehan nin bawbongan obas,
biha ya nanggawà nin matag-ay ya pagbantayan. Hapa-eg, impaba-alà na
ha ongnoy tawo ta nako ya ha kanayon ya dogal.
34 Hin pana-on anan pangalawah nin bawbongan obas ay nangihogò yan
aw-alilà na do ha pinaba-alà ta kowen lay atag na ha ma-alawah.
35 Piro hay ginawà nin hatoy tawtawoy pinaba-alà na ay dinawohong la
baytoy aw-alilà ya inhogò. Hay miha ay pinahpah la, hay miha ay pinati
la, boy hay miha ay pinagbabato la.
36 Hapa-eg hatoy ma-in tanaman ay nangihogò ana et nin mas malakè
ya alilà nay pakwawen nan atag na, piro ginawà simpri konla ya bilang
ombayro ha ginawà do ha nika-ona nin inhogò.
37 Ha kalalampohan, hatoy ma-in tanaman ay inhogò nay anak nay lalaki
ta wana, ‘Sigoradon igalang lay anak ko.’
38 Piro hin nakit nin hatoy pinaba-alà baytoy anak ay ni-i-ilgo hila, ya
wanla, ‘Hiya bayti ya mamagmana. Hali! patyen tamo ya emen tamo
mapag-ikon ya mamanawen na.’
39 Kayà hay ginawà la do ha anak ay dinawohong la, boy intapon ha likol
alal nin tawtanaman ya obas biha la ya pinati.”
40 “Hapa-eg,” wani Apo Hisos, “panlomateng nin ma-in ikon nin hatoy
tawtanaman ya aw-obas, ha palagay moyo, anyay gaw-en na do ha pinaba-
alà na?”
41 Tinombay hila kona, ya wanla, “Sigoradon ayin ingangalo nan patyen
baytoy mangala-et ya tawtawo, biha hay tawtanaman na ay ipaba-alà na ha
kanayon ya tawtawo ya mambi kona nin atag na no pana-on pangalawah.”
42 Hinalità konla ni Apo Hisos, “Warì agmoyo et,” wana, “nabaha bayti
ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos?
‘Hay bato ya ahè tinanggap nin manggagawà bali ay nag-in pinakama-
alagà ya bato. Habayti ay gawà nin Pangino-on boy masyadon
kapapa-ispanta konnawen.’
43 “Kayà,” wana et ni Apo Hisos, “anhalita-en ko komoyo: hikawoy
Hawhodiyo ay agana pag-ari-an nin Diyos, ta hay pag-ari-an na ay
tawtawoy gomawà kalabayan na. (
44 Hinoman ya matata bayro ha bato ay matamek, boy bilang ya ha tawoy
ampagdanas kadya-dya-an ta ahè naghehe ha kasalanan; boy hinoman ya
mabondagan nin habaytoy bato ay matapong, boy bilang ya ha tawoy igwà
nin Diyos ha kaparosawan.”)
45 Hin nalengè nin pawpo-on nin pawparì boy hatoy Pawparisiyo ya aw-
alimbawà ni Apo Hisos ay na-intindiyan la ya hila ya antokoyen na.
46 Kayà ampagsikapan la yan dakpen, piro angkalimo hila do ha kalak-an
tawo ya ampipampinto-o nin hi Apo Hisos ay propita.

22

Hay alimbawà ya tongkol ha malhay ya handàha banhal
(Lokas 14:15-24)

1 Habayti ya alimbawà ya hinalità ana et ni Apo Hisos ha tawtawo,
2 “Hay pamomo-on nin Diyos,” wana, “ay i-alimbawà ko et ha arì ya
naghandà pamamangan para ha banhal nin anak nay lalaki.

3 Hapa-eg, hin ka-orasan anan paghandà ay inhogò nay aw-alilà nan
mangalap nin hatoy da-an naynan kinombida, piro hatoy kinombida ay
ahè labay mako.
4 “Nangihogò yayna et nin kanayon ya aw-alilà nan mangalap konla ta
impabalità na ya ombayri: ‘Kaganawan ay handà ana ta nawotò anay
kawkarni nin pinati koy mangatabà ya bawbakà kateng aw-oybon ya ma-
arì anan kona-en. Kayà mako kawoyna bayri ta banhal ana nin anak ko.’
5 Piro hatoy kawkinombida ay pinagka-ayin la baytoy hagyat konla. Hay
miha ay nakon magtrabaho ha pawpaliyan na, boy hay miha ay nako ha
tindawan na.
6 Hay kanayon ay nipandawohong nin hatoy aw-alilà ya pina-alap, ta
pinareng-ey la biha la pinati.
7 Banà bayri, hay arì ay masyadon namahang; kayà inhogò nay
hawhondalò nan mamati nin hatoy nipamati nin aw-alilà na, biha na
impapo-olan ya siyodad la.
8 “Hapa-eg, hinalità nin hatoy arì ha kanayon ya aw-alilà na, ‘Hay
pamamangan,’ wana, ‘ya para ha banhal ay handà ana. Piro hatoy kawki-
nombida ay alwan karapatdapat ta agla pina-alaga-an ya pangombida
konla.
9 Hapa-eg ay mangalsara kawo ta kaganawan makit moyoy tawo ay
kombidawen moyo.’
10 Hatoy aw-alilà ay nakoyna ha kawkalsara ta kaganawan tawoy nakit
la, mala-et o mahampat ay kinombida la. Kayà habaytoy ampagbanhalan
ay napnò tawo.
11 “Hapa-eg hay arì ay nakon nanlek do ha sawsang-ili na. Bayro ay
nakakit yan mihay lalaki ya nakadolo nin alwan para ha banhal.
12 ‘Amigo,’ wanan arì, ‘pangno ka nakapahok bayri ya hay dolo mo ay
alwan para ha banhal?’ Hatoy lalaki ay ahè tinombay.
13 Hapa-eg, hinalità nin hatoy arì do ha aw-alilà na, ‘Balolen moyo,’ wana,
‘ya gamet na boy bitih na biha moyo ya itapon ha likol ya mareglem. Bayro
ya mi-angaw-angaw boy manget-et ngipen na banà ha tanamen nay dya-
dyà.’ ”
14 Hinalità et ni Apo Hisos, “Hay Diyos,” wana, “ay nangingat nin malakè
ya tawoy pag-ari-an na piro a-amò konla ya pinilì na.”

Hay pastang ya tongkol ha pamamayad bo-ih
(Markos 12:13-17; Lokas 20:20-26)

15 Hapa-eg hay Pawparisiyo ay nititipon ta ampangihip hilan paraan no
pangno la mapahalità hi Apo Hisos nin panagpan la kona.
16 Nangihogò hilan tawtawowan la boy ongnoy tawowan ni Arì Hirodis
nin makon magpastang koni Apo Hisos nin ombayri: “Mangangaral,”
wanla, “tandà nawen ya hika ay tapat. Agka ampag-alangan mangitorò nin
tongkol ha kalabayan nin Diyos para ha tawtawo, ta hika ay ahè ampamilì
nin tawo.
17 Hapa-eg, tongkol ha pamamayad bo-ih, tamà nayì o alwa ya mamayad
kayi nin bo-ih ha ampamo-on konnawen ya hi Arì Sisar ya taga siyodad
nin Roma?”
18 Banà ta tandà ni Apo Hisos ya kala-etan intinsyon la ay hinalità na
konla, “Hikawo,” wana, “ya mawmagkakanwarì, antà anhagpen moyo ko
ha pag-i-ilgo ko?
19 Pakitan moyo kon kowalta ya ibabayad ha bo-ih.” Hapa-eg, pinantan
la yan mihay kowaltay pilak.

20 Pinastang hila ni Apo Hisos, “Hino,” wana, “ya ma-in lopa nin habayti
ya anti bayri, boy hino ya ma-in ngalan nin habayti ya nakaholat bayri?”
21 “Hi Arì Sisar,” wanla.
Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Kayà hay para koni Arì Sisar ay
igwà moyo kona, ta hay para ha Diyos ay igwà moyo ha Diyos.”
22 Hin nalengè lay katalinowan nin pantotombay konla ni Apo Hisos ay
nag-ispanta hila boy inalihan la ya.

Hay pastang ya tongkol ha pangabiyay oman
(Markos 12:18-27; Lokas 20:27-40)

23 Ma-in mihay gropon Hawhodiyo ya an-ingaten Sadosiyo ya ahè
ampinto-o nin hay nikati ay mabiyay oman. Hin habayto et allo, hay ongno
konla ay nakon nagpastang koni Apo Hisos.
24 “Mangangaral,” wanla, “ombayri ya hinalità ni Moysis ya para
kontamo: ‘No ma-in mita-ahawa ya hay lalaki ay nati nin aghila nagka-
anak, hatoy bawo ay dapat pag-ahawa nin patel nin hatoy nati, ta no
magka-anak hila, hatoy anak ay para do ha patel nay nati.’
25 Konnawen ay ma-in pitoy lalaki ya mipapatel. Hay ponganay ay nag-
ahawa, piro nati nin ahè nagka-anak. Hatoy bawo ay pinag-ahawa nin
homono ya patel nin hatoy nati.
26 Ombayro simpri ya nangyari do ha ikalwa, ha ikatlo, angga do ha
ikapito ya bongsò lay napag-ahawa nin hatoy bawo piro kaganawan la ay
nati nin ahè nagka-anak.
27 Ha kalalampohan ay nati baytoy babayi.
28 Hay pastang nawen ay ombayri: no warì ta biyayen oman ya nikati,
hino konla ya ma-in ahawa nin hatoy babayi ya kaganawan nin hatoy pitoy
mipapatel ay nakapag-ahawa kona?”
29 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, “Ampagkamalì kawo, ta
agmoyo angka-intindiyan ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ya tongkol
ha pangabiyay oman, boy agmoyo et angka-intindiyan ya tongkol ha
kapangyariyan nin Diyos.
30 Hay nikati ya mabiyay oman ay agana mag-ahawa, ta hila ay mag-in
anan emen ha aw-anghil ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
31 Hapa-eg, tongkol ha pangabiyay oman nin nikati, warì agmoyo
et nabaha bayti ya para komoyoy hinalità nin Diyos ya ombayri ya
pagkahalità:
32 ‘Hiko ya Diyos ni Abraham, Diyos ni Isak boy Diyos ni Hakob’?
Ampangahologan nin hay nikati ana ya nipantompel ha Diyos ay kowinta
angkabiyay; ta hay Diyos ay Diyos nin ampikabiyay, alwan Diyos nin
nikati.”
33 Hapa-eg, nipag-ispanta baytoy kalak-an tawo hin nalengè la baytoy
intorò ni Apo Hisos.

Hay pinakama-alagà ya panogò
(Markos 12:28-34; Lokas 10:25-28)

34 Hin nalengè nin Pawparisiyo ya hay Sawsadosiyo ay ahè makatlek ha
tawtobay konla ni Apo Hisos ay nititipon hila.
35 Miha ha Pawparisiyo ya mangitorò nin kawkapanogo-an ay nagpas-
tang koni Apo Hisos ta labay la yan mahagep ha pag-i-ilgo na.
36 “Mangangaral,” wana, “ha kaganawan kapanogo-an, anyay pinakama-
alagà?”
37 Tinombay kona hi Apo Hisos, ya wana, “Hay Pangino-on mon Diyos ay
labiyen mo nin bo-ò ha nakem mo, ha biyay mo, boy ha pangingihip mo.

38 Habayti ya pinakama-alagà boy pinaka-importantin kapanogo-an.
39 Hay ikalwan pinakama-alagà ya kapanogo-an ay ombayri: ‘Labiyen
moy kapara mon tawo nin bilang panlalabi mo ha sarili mo.’
40 Bayri ha loway panogò ya habayti nin nabo-ò ya kaganawan kapanogo-
an ya inggawà ni Moysis kateng hatoy intorò nin pawpropita.”

Hay pastang ya tongkol koni Kristo ya impangakònin Diyos
(Markos 12:35-37; Lokas 20:41-44)

41 Mintras tipon et baytoy Pawparisiyo ay pinastang hila ni Apo Hisos,
42 “Anya,” wana, “ya an-ihipen moyo tongkol koni Kristo ya impangakò
nin Diyos? Hinoy ma-in alalak kona?”
“Alalak ya,” wanla, “ni Arì Dabid.”
43 Pinastang hilayna et ni Apo Hisos, “Antà man awod,” wana, “nin hay
Ispirito nin Diyos ay nangipa-ihip koni Arì Dabid nin mangingat ‘Pangino-
on’ koni Kristo? Ombayri ya hinalità ni Arì Dabid:
44 ‘Hinalità nin Pangino-on Diyos ha Pangino-on ko, Miknò ka ha bandan
wanan ko anggan hay kawka-away mo ay talowen ko boy igwà ko
hila ha hilong nin kapangyariyan mo.’ ”
45 “Hapa-eg,” wana et ni Apo Hisos, “no hi Arì Dabid ay nangingat ‘Pangino-
on’ koni Kristo ya impangakò nin Diyos, pangno nin hi Arì Dabid ya tawon
bongat ay nakapi-alalak ha Pangino-on na?”
46 Ni miha konla ay ayin nakatbay nin habaytoy pastang ni Apo Hisos,
boy pa-ibat hin allon habayto ay ayin anan nakaregdeg nin magpastang
kona.

23

Mag-atap ha mawmangitorò nin kawkapanogo-anboy ha Pawparisiyo
(Markos 12:38-40; Lokas 11:43, 46; 20:45-46)

1 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha kalak-an tawo kateng ha aw-alagad
na, ya wana,
2 “Hay mawmangitorò nin kawkapanogo-an boy Pawparisiyo ya binyan
katongkolan mangipalinaw nin kawkapanogo-an ya inggawà ni Moysis.
3 Kayà dapat moyon honolen ya kaganawan bagay ya halita-en la
komoyo. Piro agmoyo towaren ya anggaw-en la, ta hay an-itorò la komoyo
ay agla anggaw-en.
4 Hay tawtawo ay ampagaw-en lan malakè ya bagay ya ma-irap honolen,
piro hilan mismo ay ahè ampanambay ha panggawà nin ombayro.
5 Kaganawan bagay ya anggaw-en la ay an-ipakit lan bongat ha tawtawo
emen hila poriyen. Hay bawbirsikolo nin Halità nin Diyos ay an-igwà la
ha malhay ya pambiyanan ya katat, biha la itakel ha waweng la boy ha
braso la; boy hay pawpalamoy nin dolo la ay an-ikarà la.
6 No ma-in okasyon, hay labay lan pamikno-an ay ha dani nin hatoy ma-
in pa-okasyon, boy ha lo-ob nin himba-an ay labay lan miknò ha arapan
ha pamikno-an nin importantin tawo.
7 No ampagpasyal hila ha plasa boy ha arapan nin tawtindawan ay
labay lan ilawen boy igalang nin tawtawo, boy labay la et nin ingaten
‘Mangangaral’.
8 “Piro hikawo ay agkawo pa-ingat nin ombayro. Mimihay Mangangaral
moyo boy hikawoy kaganawan ay mipapatel.
9 Bayri ha babon lotà ay agkawo dapat mangingat nin Tatay ha maski
hinoy tawo, ta Diyos ha katatag-ayan ha kama-inan na ya dapat moyon
bongat ingaten nin ‘Tatay.’

10 Agkawo pa-ingat nin ‘manonorò’ ta mimihay Manonorò moyo ya ayin
kanayon no alwan hiko hi Kristo ya impangakò nin Diyos.
11 Emen kawo mag-in pinakamalhay ay magmaka-aypà kawon magsirbi.
12 Hinoman ya ampangipagmalhay nin sarili na ay angka-alihan dangal,
boy hinoman ya ampagmaka-aypà ay ampagkama-in dangal.”

Pinaghalita-an ni Apo Hisos ya mawmangitorònin kawkapanogo-an boy Pawparisiyo
(Markos 12:40; Lokas 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 “Lano ay ka-i-ingaloy mangyari komoyon mawmangitorò nin
kawkapanogo-an boy komoyon Pawparisiyo ta hikawo ay mawmagkakan-
warì! Hay kanayon ya labay pomahok ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos
ay agmoyo ampayagan boy mismon hikawo ay ahè malabay pomahok
bayro. (
14 Lano ay ka-i-ingaloy mangyari komoyon mawmangitorò nin
kawkapanogo-an boy komoyon Pawparisiyo, ta hikawo ay mawmagkakan-
warì! Angkowen moyoy kamama-in nin bawbawoy babayi biha kawo
mamakit nin masyadon karà panalangin. Banà bayri ha anggaw-en moyo
ay lalò bomyat ya iparosa komoyo.)
15 “Ka-i-ingaloy mangyari komoyon mawmangitorò nin kawkapanogo-an
boy komoyon Pawparisiyo ta hikawo ay mawmagkakanwarì! Anlomipay
kawo ha dagat nin mako ha marayò ya dogal, ta ampanlek kawo nin
maski mihay makombinyo moyo. No nakombinyo moyo yayna, hay an-
itorò moyo kona ay makapipalako kona ha impirno, boy mag-in yan mas
mala-et kisa komoyo.
16 “Ka-i-ingaloy mangyari lano komoyon mawmangitorò nin
kawkapanogo-an boy komoyon Pawparisiyo! Hikawo ay bilang bawbowag
ya ampangakay ha pangitorò moyo nin ombayri: ‘Ayin kowinta ha
hinoman ya magpangakò nin maghompà ha bali nin Diyos, piro hinoman
ya magpangakò nin maghompà ha gintò ya anti ha bali nin Diyos ay ahè
ma-arì nin agna geperan baytoy pangakò na.’
17 Hikawo ay bilang bawbowag ya tawtangah! Warì mas importanti
baytoy gintò kisa masagradoy bali nin Diyos?
18 An-itorò moyo et ya ombayri: ‘Ayin kowinta ha hinoman ya
magpangakò nin maghompà ha altar ya anti ha bali nin Diyos, piro
hinoman ya magpangakò nin maghompà ha indolog nin inggawà ha babon
altar ay ahè ma-arì nin agna geperan baytoy pangakò na.’
19 Talagan bilang kawon bawbowag! Warì mas importanti baytoy
indolog nin inggawà ha babon altar kisa hatoy masagradoy altar?
20 Kayà hay tawoy magpangakò nin maghompà ha altar ya anti ha bali
nin Diyos ay ampaghompà ya kateng ha kaganawan indolog nin inggawà
ha babon altar;
21 boy hay ampagpangakò nin maghompà ha bali nin Diyos ay am-
paghompà ya et ha Diyos ya ampa-iri bayro.
22 No hay tawoy ampaghompà nin magpangakò, ta ha paghompà na ay
anhabtan nay katatag-ayan ya kama-inan nin Diyos ay ampaghompà ya ha
trono ya anti bayro kateng ha Diyos ya ampiknò bayro ha trono.
23 “Ka-i-ingaloy mangyari komoyon mawmangitorò nin kawkapanogo-an
boy komoyon Pawparisiyo ta hikawo ay mawmagkakanwarì! Ampambi
kawo ha Diyos nin ikamapò parti nin tawtanaman moyoy dikot ya
balang ya panrikadon pamamangan. Piro agmoyo anhonolen ya pinaka-
importantin bagay ya bilang ha matoynong ya panonosga, pangingangalo,

boy katapatan. Talagan dapat moyon igwà ya ikamapò parti nin natikapan
moyo, piro agmoyo pa-olayan ya mas importanti ya bagay.
24 Hikawo ay bilang bawbowag ya mangangakay. Agkawo makaregdeg
nin manggawà kasalanan ya bilang kayamò gamogamo piro am-
pakaregdeg kawon manggawà kasalanan ya bilang kalhay ayop ya kamel.
25 "Ka-i-ingaloy mangyari komoyon mawmangitorò nin kawkapanogo-
an boy komoyon Pawparisiyo ta hikawo ay mawmagkakanwarì! Hay likol
nin plato boy losa ay ampakalinisan moyon mahampat, piro hay nakem
moyo ay ponò kasakiman boy kala-etan.
26 Hikawoy Pawparisiyo ya bilang bawbowag, ka-ilangan linisan moyo
pon ya kanakeman moyo nin bilang ha losa boy plato ya anggamiten moyo.
Ha ombayro, kateng gawgawà moyo ay mag-in malinis.
27 "Ka-i-ingaloy mangyari komoyon mawmangitorò nin kawkapanogo-an
boy komoyon Pawparisiyo ta hikawo ay mawmagkakanwarì! Bilang kawo
ha pantyon ya nilinisan ya likol ta pinapotì, balè ha lalè nin habayto ay
poro bot-o nin tawoy nabolok.
28 Hikawo ay ombayro. Hay kahampatan ay an-ipakit moyon bongat
ha tawtawo, piro hay nakem moyo ay pono-ponò pagkakanwarì boy
kasalanan."

Hinalità ni Apo Hisos ya iparosa ha mawmangitorò nin kawkapanogo-an boy ha Pawparisiyo
(Lokas 11:47-51)

29-30 Hinalità et ni Apo Hisos, "Ka-i-ingaloy mangyari komoyon maw-
mangitorò nin kawkapanogo-an boy komoyon Pawparisiyo ta hikawo ay
mawmagkakanwarì! Anggaw-en moyoy pawpantyon nin pawpropita ya
pinati nin kawka-apo-apowan moyo, boy an-adornowan moyoy tinabon
nin hatoy mangahampat ya tawtawoy pinati la, ya wamoyo, 'No hikayi
dayi ay tawoyna hin pana-on nin kawka-apo-apowan nawen ay agkayi
naki-emen ha ginawà la ya namati.'
31 Ha paghalità moyo nin habayto ay ampaptegan moyo ya talagan
hikawo ay aw-inalalak nin hatoy nipamati nin pawpropita.
32 Sigi, yari-en moyo baytoy kala-etan ya ahè nayarì nin kawka-apo-
apowan moyo.
33 "Hikawo ay bilang aw-otan ya ma-in dità banà ha kala-etan moyo.
Warì mapa-alilihan moyoy kaparosawan ha impirno?
34 Kayà emen kawo lalò komasalanan ha tegteg nin Diyos ay mangihogò
ako komoyo nin pawpropita, tawtawoy mangaronong, boy mawmanonorò.
Hay ongno konla ay patyen moyo, boy hay kanayon ay ipakò moyo ha
koroh. Hay kanayon ay barogen ha lo-ob nin hawhimba-an moyo boy
kamaten hila ha balang banowa ta padya-dya-an.
35 Banà bayri ay mipalako komoyoy kaparosawan ha pamati nin
mangahampat ya tawtawo, pa-ibat koni Abil angga koni Sakariyas ya anak
ni Barakiyas. Hi Sakariyas ya pinati moyo ha danin altar ya anti ha arapan
nin masagradoy kowarto ha bali nin Diyos.
36 Habayti ya halita-en ko komoyo: hay tawtawo hapa-eg pana-on ya
mananggap kaparosawan ha pamati nin habaytoy pawpropita."

Hay panlalabi ni Apo Hisos ha tawtaga siyodadnin Hirosalim
(Lokas 13:34-35)

37 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, "Tawtawo ha Hirosalim, hikawo
ya ampamati nin pawpropita boy ambatowen moyo baytoy inhogò bahen

komoyo. Ongnoy bisis katawon labay kopkopen nin bilang ha pangopkop
nin to-an manok ha sawsisiw na, piro agmoyo labay nin pakopkop kongko.
38 Hapa-eg ay hikawoyna ya ba-alà bahen ha ampa-iriyan moyoy siyodad
ta pa-olayan katawoyna.
39 Anhalita-en ko komoyo ya agmoyo koyna makit oman anggan agmoyo
halita-en ya, 'Makalmà ya anlomateng ha ngalan nin Pangino-on.' "

24

Hinalità ni Apo Hisos ya tongkol ha pagkahirà nin bali nin Diyos
(Markos 13:1-2; Lokas 21:5-6)

1 Mintras ampog-alih hi Apo Hisos ha bali nin Diyos, hay aw-alagad na
ay nako kona ta intorò lay bawbali ya anti ha kolob nin bali nin Diyos.
2 Piro hinalità konla ni Apo Hisos, "Ampag-ispantawan moyo nayì ba-in
ya angkakit moyo? Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: haba-in ya angkakit
moyoy bawbato ya pinibabanto, lano ay ayin matilà ha babo nin kaparihon
bato ta kaganawan ay mihabwag."

Kagolowan boy pawpanla-et
(Markos 13:3-13; Lokas 21:7-19)

3 Mintras ampiknò hi Apo Hisos ha Bakil nin Aw-olibo, hay aw-alagad
na ay napakarani kona nin hilahilan bongat ta hinalità la kona, "Ibalità
mo," wanla, "konnawen no makano mangyari bayto ya hinalità mo ya
tongkol ha bawbato, boy no anyay palatanda-an ya mangyari emen nawen
matanda-an ya lomateng kayna boy ka-anggawan nin babon lotà."
4 Tinombay konla hi Apo Hisos, "Mag-atap kawo," wana, "emen agkawo
maloko nin maski hino,
5 ta malakè ya tawoy lomwah ya manggamit nin ngalan ko ya maghalità
nin ombayri: 'Hiko hi Kristo ya impangakò nin Diyos.' Banà bayri ay
malakè ya tawoy maloko la.
6 Agkawo mataranta ha malengè moyoy telek nin banà ha labanan boy
ha bawbalità ya tongkol ha gawgira. Habayti ya ombayri ya bawbagay ay
ka-ilangan mangyari, piro alwa et ka-anggawan nin kaganawan.
7 Hay tawtawo ha mihay nasyon ay lomaban ha kanayon ya nasyon, boy
mangapilalaban et ya gawgobirno. Ma-in lomateng ya bitil boy magkama-
in nin lawlayon ha maski ayrin dogal.
8 Habayti ya kaganawan ay ompisan bongat nin masyadoy kadya-dya-an
ya tanamen nin bilang ha ampanganak.
9 "Banà ha pamakilamo moyo kongko, hikawo ay pag-inakitan nin
kaganawan tawo. Dakpen la kawo ta padya-dya-an biha la kawo patyen.
10 Ha pana-on ya habayto ay malakè ya ma-lihan nin pantotompel
kongko, misasapakatan, boy mi-i-inakitan.
11 Hapa-eg, malakè ya lomwah ya alwan peteg mawmanonorò ta
lokowen lay kalak-an tawo.
12 Banà ha panlomalò nin kala-etan ay malakè ya lomay-ep ya panlalabi
nin miha ta miha.
13 Piro hay ampanatilin antompel kongko boy makatagal ha kadya-dya-
an angga ha ka-anggawan nin biyay na ay ma-in kalibriyan.
14 Hay Mahampat ya Balità ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos ay i-aral
ha kaganawan dogal ha babon lotà emen kaganawan tawo ay makalengè.
Pangayarì ay ma-anggawan anay babon lotà."

Pangyayari ya kapapalimo
(Markos 13:14-23; Lokas 21:20-24)

15 Hinalità et ni Apo Hisos, “Do,” wana, “ha bali nin Diyos ay makit moyoy
pangyayari ya hinalità hin hato ni propita Danyil ya hay maninirà ya ayin
kapara ha kala-etan ay ampireng ha masagradoy kowarto ya paran bongat
ha Diyos. (Dapat intindiyen bayti nin ampamaha.)
16 No ombayroynay mangyari, hay tawtawo bayri ha probinsyan Hodiya
ay dapat mowayon mako ha bawbakil.
17 Hinoman ya anti ha balkon ha bobongan nin bali na ay agana mistil
mona-oy nin mangwan kawkamama-in na ya anti ha lo-ob nin bali na.
18 Hinoman ya anti ha paliyan ay agana mistil morong nin mangwan
alimenmen na.
19 Ha aw-alloy habayto, hay mangaboktot boy nawnanay ya ampipa-
manonò ay ka-i-ingalo.
20 Ipanalangin moyo ya habayti ya pamowayo moyo ay ahè mangyari no
pana-on abagat o no allon pama-inawa.
21 Ha pana-on ya habayto, hay tawtawo ay makaranas nin kadya-dya-an
ya igit ha kadya-dya-an ya dinanas ana pa-ibat et hin pinalsa ya babon lotà.
Maski makakano ay agana maranasan baytoy ombayroy kadya-dya-an.
22 Pina-ipek nin Diyos ya aw-allo nin pana-on kadya-dya-an, ta no ahè
ay ayin tawoy makalibri ha kamatyan. Banà ha ingangalo na ha tawtawoy
pinilì na ay pina-ipek na baytoy pana-on nin kadya-dya-an.
23 “Hapa-eg no ma-in maghalità komoyo nin, ‘Biliwen moyo, anti bayri
hi Kristo ya impangakò nin Diyos!’ o no hay halita-en ay ‘Anti ya bayro!’
ay agmoyo pinto-owen bayto.
24 Ma-in lomwah ya mawmagkakanwarì nin hila hi Kristo, boy ma-
in lomwah ya alwan peteg mawmanonorò. Mangipakit hilan masyadoy
pawpapag-ispantawan ta no ma-arì, maski tawtawoy pinilì nin Diyos ay
lokowen la.
25 Hinalità koyna komoyo; kayà mag-atap kawo emen agkawo maloko.
26 “No ma-in tawoy maghalità komoyo nin, ‘Helken moyo, hi Kristo ay
anti bayro ha powiray dogal,’ ay agkawo mako bayro. No halita-en la
simpri ya, ‘Hi Kristo ay anti ha kowarto ta ampagtagò,’ ay agkawo minto-
o.
27 No pangno nin hay kimat ha langit ay biglà anhomawang nin mangibat
ha baytan magpalakon babà ay ombayroy panlomateng ko bayri ya an-
ingaten Anak nin Tawo.
28 “No ayri ya bangkay ay bayro ampititipon ya aw-owak.”

Hay panlomateng nin an-ingaten Anak nin Tawo
(Markos 13:24-27; Lokas 21:25-28)

29 Hinalità et ni Apo Hisos, “Pangalabah nin habaytoy pana-on, antimano,
hay babon lotà ay domeglem ta hay allo boy bowan ay ahè homawang.
Hay bawbito-en ay mikatata boy hay kawkapangyariyan ya anti ha langit
ay mipampikambya.
30 Hapa-eg hay palatanda-an nin panlomateng ko ya an-ingaten Anak
nin Tawo ay makit ha tag-ay langit, boy kaganawan tawo bayri ha babon
lotà ay mi-anggaw-angaw banà ha kalimowan la. Hiko ya Anak nin Tawo
ya mangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay lomateng ya
anti ha leem. Makit la ko ya ma-in kapangyariyan boy ma-in masyadoy
kagandawan ya ahè makwan ihipen.

31 Ihogò koy aw-anghil ko nin mipanamboyok nin makhaw, ta tiponen lay
kaganawan tawoy pinilì koy ma-ibat ha kaganawan dogal bayri ha babon
lotà.”

Hay alimbawà ya tongkol ha po-on kayoy igos
(Markos 13:28-31; Lokas 21:29-33)

32 “Hay pangwanan moyon alimbawà ay tanaman ya kayoy igos,” wani
Apo Hisos. “Tandà tamo ya no ampamayoynan bolong ay marani anay
abagat.
33 Ombayro itaman, no makit moyoy ampangyari ana baytoy kaganawan
bagay ya hinalità ko komoyo ay matanda-an moyo ya marani koynan
lomateng, bilang akoynan anti ha polta.
34 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hay tawtawoy angkabiyay hapa-eg
pana-on ay ahè ma-obon mati anggan ahè mangyari ya kaganawan nin
habayto.
35 Hay langit boy lotà ay ma-anggawan piro hay hawhalità ko ay ahè
ma-anggawan.”

Ayin kanayon ya magtandà no makano mangyari baytoy bawbagay no alwan Tatay ya Diyos
(Markos 13:32-37; Lokas 17:26-30, 34-36)

36 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, “Hay magtandà bongat nin allo boy
oras nin mangyari bayto ay Tatay koy Diyos. Ahè tandà nin aw-anghil ha
katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, ni hiko ya Anak nin Diyos ay ahè
magtandà no makano mangyari bayto.
37 Hay panlomateng ko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay bilang ombayro
ha pangyayari hin pana-on ni Nowi ya hay tawtawo ay alwan handà, ta
masyadoy kala-etan la boy aglayna anlingayen ya Diyos.
38 Hin habayton pana-on biha nahalipawan nin lanom ya babon lotà, hay
tawtawo ay sigisigi ha pamangan, paglahing, pag-ahawa, boy pamabanhal
anggan na-abot ya allo nin hili Nowi ay pinomahok ha barko.
39 Habaytoy tawtawo ay ahè nangihip nin ma-in mangyari konla anggan
hay babon lotà ay nahalipawan nin lanom ya nakamati konlan kaganawan.
Bilang ombayro ya panlomateng ko ya an-ingaten Anak nin Tawo.
40 Ha allon habayto ay ma-in loway lalaki ya ampilamon ampagtrabaho
ha paliyan; hay miha ay kowen, hay miha ay ibalag.
41 Ma-in loway babayi ya ampitambay nin ampanggiling; hay miha ay
kowen, hay miha ay ibalag.
42 “Kayà maghandà kawo ta agmoyo tandà ya allon panlomateng ko ya
Pangino-on moyo.
43 Habayti ya tanda-an moyo: no tandà nin ma-in bali ya oras nin
lomateng ya mananakaw ay magbantay ya, ta agna pa-olayan ya hay bali
na ay pahoken nin mananakaw.
44 Kayà hikawo man ay maghandà ta hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo
ay lomateng ha oras ya agmoyo an-asawan.”

Hay tapat boy alwan tapat ya alilà
(Lokas 12:41-48)

45 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, “Pangno mabalayan ya tapat boy
maronong ya alilà? Hay tapat boy maronong ya alilà ay ambiyan nin amo
na nin karapatan mama-alà ha kawkalamowan nay aw-alilà boy hiya ya
mambin pamamangan la ha tamà ya oras.

46 Habaytoy ombayroy alilà ay ma-in kakalma-an no malatngan nin amo
na ya anggaw-en na baytoy impagawà kona.
47 Anhalita-en ko komoyo ya kaptegan: habaytoy tapat ya alilà ay paba-
ala-en nin amo na ha kaganawan kamama-in na.
48 Piro no mala-et ya alilà ay halita-en na ha sarili na ya, 'Maboyot pon
biha lomateng ya amo ko.'
49 Kayà ompisawan nan bogbogen ya kapara nan aw-alilà boy magpasasà
yan mangan boy makilahingan.
50 Hapa-eg hay amo nin hatoy alilà ay lomateng ha allo ya agna an-
asawan boy ha oras ya agna tandà.
51 Habaytoy mala-et ya alilà ay parosawan nin amo na nin mabiyat ya
parosa boy ipakilamo na ya ha dogal nin mawmagkakanwarì. Bayro hila
mi-anggaw-anggaw nin manget-et ngipen la banà ha tanamen lay dya-
dyà."

25

Hay alimbawà ya tongkol ha mapò ya dalaga

1 Hinalità ana et ni Apo Hisos, ya wana, "Ha allon habayto nin lomateng
ako, hay pamomo-on nin Diyos ay bilang ha mapò ya dalaga ya balang
miha ay ma-in gitan ya kingki ya andongket nin homakbat ha kakahal ya
lalaki.
2 Hay lima konla ay tangah; hay lima ay maronong.
3 Hatoy tawtangah ay nantan kingki la piro aghila nantan risilbay
pitorolyo.
4 Hato balè ya mangaronong ay nantan risilba ya para ha kingki la.
5 Hapa-eg, mintras na-antalà ya panlomateng nin hatoy kakahal ya lalaki,
hatoy mapò ya dalaga ay nakakatoloy.
6 "Piro hin botlay yabi ana ay naka-imata hila ha nalengè lay bolyaw ya
ombayri: 'Anti anay kakahal ya lalaki! Mako kawoyna bayrin homakbat
kona!'
7 Hapa-eg hatoy mapò ya dalaga ay nipampibangon ta pinaka-osay lay
kawkingki la.
8 Hinalità nin hatoy limay dalaga ya tangah do ha limay maronong,
'Atagan moyo kayi,' wanla, 'nin pitorolyo moyo ta angkaparè anay kingki
nawen.'
9 Piro tinombay konla baytoy mangaronong ya dawdalaga, 'Ahè ma-arì,'
wanla, 'ta tama-tamà bongat baytin para konnawen; kayà mako kawo ha
tindawan nin manaliw nin para komoyo.'
10 Hapa-eg hatoy limay dalaga ya tangah ay nakon manaliw nin pitorolyo
ya para ha kawkingki la. Mintras ayin hila, hay kakahal ya lalaki ay
nilomateng. Hatoy limay nakahandà ay nakapakilamo do ha ikakahal boy
nakapakibanhal. Hapa-eg hay polta ya pinahokan la ay inharà ana.
11 "Ahè naboyot, hatoy limay dalaga ya nanaliw pitorolyo ay nakalateng.
Hila ay anti ha likol nin ampibobolyaw, ya wanla, 'Apo, Apo, lo-aten moy
polta ta papahoken mo kayi!'
12 Piro tinombay baytoy kakahal ya lalaki, ya wana, 'Anhalita-en ko
komoyoy kaptegan ya agkatawo balay.' "
13 Hapa-eg, hinalità et ni Apo Hisos, "Kayà bay," wana, "hay ka-ilangan
ay pirmi kawon handà ta agmoyo tandà ya allo o oras nin panlomateng
ko."

Hay alimbawà ya tongkol ha tatloy alilà ya pinataya-an nin kowalta (Lokas 19:11-27)

14 Hinalità et ni Apo Hisos, “Hay pamomo-on nin Diyos,” wana, “ay i-
alimbawà ko et ha mihay tawoy nako ha kanayon ya dogal. Piro biha ya
nog-alih ay iningat nay aw-alilà na ta impaba-alà na konlay kawkamama-in
na.
15 Balang miha ay binyan na nin kompormi ha kaya nan asiwa-en. Hay
miha ay binyan nan alagà liman libo, hay miha ay binyan nan alagà lowan
libo, boy hay miha ay binyan nan alagà malibo. Hapa-eg hiya ay nanigè
ana.
16 Hatoy alilà ya nananggap nin alagà liman libo ay tampol nan
ingkomirsyo baytoy kowalta ya impatayà kona; kayà nakatobò yan alagà
liman libo.
17 Ombayro simpri ya ginawà nin hatoy binalagan alagà nin lowan libo;
kayà nakatobò ya itaman nin alagà lowan libo.
18 Hato balè ya alilà ya binalagan nin alagà malibo ay nangotkot lotà ta
intagò na baytoy kowaltay imbalag kona nin amo na.

19 “Nalabah ya malakè ya pana-on, hatoy amo ay nakalateng boy sinita
na baytoy kowaltay imbalag na konla.
20 Hatoy alilà ya binalagan nin alagà liman libo ay nako kona ta gintan
na baytoy kowalta kateng natobò na ya alagà liman libo. ‘Binalagan mo
ko, Apo,’ wana, ‘nin alagà liman libo. Helken mo! Habayti et ya liman
liboy natobò ko.’

21 “Hinalità kona nin hatoy amo na, ‘Maganday ginawà mo, mahampat
boy tapat ya alilà. Banà ta mapahimala-an ka ha mayamò ya alagà ay
gaw-en katan mama-alà nin malhay ya alagà. Kayà pakarani ka kongko
nin makilamo ha kaligawan.’

22 “Hato itaman ya alilà ya binalagan nin alagà lowan libo ay nako do
ha amo na ta hinalità na kona, ‘Binalagan mo ko, Apo’, wana, ‘nin alagà
lowan libo. Helken mo! habayti et ya lowan liboy natobò ko.’
23 Hinalità itaman kona nin hatoy amo, ‘Maganday ginawà mo, maham-
pat boy tapat ya alilà. Banà ta mapahimala-an ka ha mayamò ya alagà ay
gaw-en katan mama-alà nin malhay ya alagà. Kayà pakarani ka kongko
nin makilamo ha kaligawan.’

24 “Hapa-eg hatoy alilà ya binalagan nin alagà malibo ay nako do ha
amo na ta hinalità na kona, ‘Apo,’ wana, ‘tandà ko ya hika ay ma-irap nin
pakilamowan, ta ampangalawah ka nin agmo intanem boy ampakinabang
ka ha agmo pinagpagalan.
25 Angkalimo ko komo; kayà hay kowalta mo ay intagò ko ha lalè lotà.
Helken mo! Anti ana bayri bayti ya ikon mo.’

26 “Hapa-eg, hinalità kona nin hatoy amo na, ‘Hika,’ wana, ‘ya mala-et
boy matamlad ya alilà! Tandà mo awod ya ampangalawah ako nin agko
intanem boy ampakinabang ha agko pinagpagalan.
27 Ha ombayro, hay kowalta ko ay indabò mo dayi ha bangko emen
habayto ay nibira kongko nin ma-in tobò.’

28 “Hapa-eg, hinalità et nin hatoy amo do ha kanayon ya aw-alilà na,
‘Kowen moyo kona,’ wana, ‘ba-in ya kowalta ta igwà moyo do ha ma-in
alagà mapò ya libo.
29 Hay tawoy ma-in ay pahanan et ya ma-in kona, piro hay ayin, no
anyaman ya ma-in kona maski a-amò ay alihen kona.

30 Hay bagay bayri ha ayin pakinabang ya alilà ay itapon ha likol ha dogal
ya pagkareglem. Bayro hay tawtawo ay mi-anggaw-angaw boy manget-et
nin ngipen la banà ha tanamen lay dya-dyà.' "

Hay kalalampohan panonosga

31 Ombayri et ya hinalità ni Apo Hisos, "Hiko," wana, "ya an-ingaten
Anak nin Tawo, pagbira ko bayri ha babon lotà ay ma-in akon kagandawan
ya ahè makwan ihipen, boy kalamo koy aw-anghil ko biha ko miknò ha
trono koy ma-in kagandawan.
32 Kaganawan tawo bayri ha babon lotà ay mititipon ha arapan
ko ta pipapawa-en ko ha loway gropo nin bilang ha magpapastol ya
ampipapawa-en nay tawtopa boy kawkanding.
33 Hay tawtawoy mangahampat ya bilang ha topa ay igwà ko ha bandan
wanan ko; hay tawtawoy mangala-et ya bilang ha kanding ay igwà ko ha
bandan oki ko.
34 "Hapa-eg hiko ya Arì ay maghalità ha tawtawoy anti ha bandan wanan
ko, 'Hikawoy ma-in kahampatan ya inggawà komoyo nin Tatay koy Diyos,
mako kawo bayri ta pag-ari-an katawo. Hay pag-arì ko komoyo ay inhandà
nin Diyos pa-ibat hin pinalsa ya babon lotà;
35 ta hin nabitlan ako ay pinakan moyo ko; hin na-angan ako ay pina-
inom moyo ko. Maski agmoyo ko nabalayan ay pinagkahandà moyo ko ha
bali moyo.
36 Hin ayin akon dolo ay pinadolowan moyo ko; hin nagmasakit ako ay
inasiwà moyo ko, boy hin napiriso ko ay tinibaw moyo ko.'
37 "Hapa-eg, tombay kongko baytoy mangahampat ya tawtawo, 'Pangino-
on,' wanla, 'nakano nawen ka nakit ya binomitil ya pinakan nawen, boy
nakano nawen ka nakit ya na-angan ya pina-inom nawen?
38 Nakano nawen ka ahè nabalayan ya pinagkahandà nawen, boy nakano
ka nanga-ilangan nin dolo ya pinadolowan nawen?
39 Nakano nawen ka simpri nakit ya nagmasakit o napiriso ya tinibaw
nawen?'
40 "Hapa-eg hiko ya Arì ay tombay konla nin ombayri: 'Kaptegan
ya anhalita-en ko komoyo; ha panggawà moyo nin ombayri ha miha
ha pinaka-oltimo ya kowinta pawpatel ko ay bilang anan kongko moyo
ginawà.'
41 "Hapa-eg," wana et ni Apo Hisos, "ombayri itaman ya halita-en ko
ha tawtawoy anti ha bandan oki ko: 'Pakarayò kawo kongko. Hay bagay
komoyo ay kaparosawan. Mako kawo ha apoy ya ahè maparè ya inhandà
anan para koni Satanas boy ha dawdimonyoy aw-anghil na;
42 ta hin binomitil ako ay agmoyo ko pinakan; hin na-angan ako ay
agmoyo ko pina-inom.
43 Hiko ya agmoyo nabalayan ay agmoyo pinagkahandà ha bali moyo;
hin ayin akon dolo ay agmoyo ko pinadolowan; hin nagmasakit ako boy
napiriso ay agmoyo ko simpri tinibaw.'
44 "Hapa-eg, tombay hila kongko, 'Pangino-on,' wanla, 'nakano nawen ka
nakit ya binomitil, o na-angan, o ahè nabalayan, o ayin dolo, o nagmasakit,
o napiriso ya agnawen tinambayan?'
45 Hapa-eg hiko ya Arì ay tombay konla nin ombayri: 'Kaptegan ya
halita-en ko komoyo; hay agmoyo panambay ha pinaka-oltimo ya kowinta
pawpatel ko ay hiko ya agmoyo tinambayan.'

46 Habayto," wana et ni Apo Hisos, "ya ombayroy tawtawo ay mipalako
ha impirno ya ayin anggay kaparosawan, piro hay mangahampat ya
tawtawo ay biyan biyay ya ayin anggawan."

26

Hay tangkà koni Apo Hisos
(Markos 14:1-2; Lokas 22:1-2; Howan 11:45-53)

1 Hin nayarì intorò ni Apo Hisos baytoy kaganawan ay hinalità na ha
aw-alagad na, ya wana,
2 "Tandà moyo ya loway allo tana ya palabahen biha Pistan Pama-
manemtem; boy ha allon habayto, hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay
igwà ha tawtawoy mangipakò kongko ha koroh."
3 Hapa-eg hay pawpo-on nin pawparì boy mawmato-ay mangama-in
katongkolan ay nititipon ha palasyo ni Kaypas ya pinakamatag-ay ya po-on
parì,
4 ta amplanowen la no pangno la ma-isikrito ya pandakep koni Apo Hisos
ta patyen la ya.
5 "Agtamo," wanla, "gaw-en peleg pista ta maka manggawà nin
kagolowan ya tawtawo."

Hay babayi ya nangibollog nin pabangoh ha oloni Apo Hisos
(Markos 14:3-9; Howan 12:1-8)

6 Hapa-eg hi Apo Hisos ay anti ha banowan Bitanya ha bali ni Simon ya
liprosowen pon.
7 Peleg ampangan hili Apo Hisos ay ma-in nakalateng ya mihay babayi
ya nantan nin pinakamabli ya pabangoh ya nakapalaman ha maganday
pambiyanan ya an-ingaten alabastro. Habayto ay imbollog na ha olo ni
Apo Hisos.
8 Hin nakit bayto nin aw-alagad ay namahang hila. "Antà," wanla, "nin
sinayang na ba-in ya pabangoh?
9 No na-ilakò dayi ba-in nin malhay ya alagà, hay napaglako-an ay na-
igwà dayi ha manga-irap."
10 Hatoy anhalita-en la ay alwan polinged koni Apo Hisos; kayà hinalità
na konla, "Antà," wana, "nin ampaki-emenan moyo ya? Hay ginawà na
kongko ay kahampatan.
11 Hay manga-irap ay kalamo moyon pirmi; piro hiko ay ahè magpirmi
komoyo.
12 Hay pangibollog na ha nawini ko nin habayti ya pabangoh ay
paghahandà ha pananabon kongko.
13 Anhalita-en ko komoyo ya kaptegan: maski ayrin dogal bayri ha babon
lotà nin ma-i-aral bayti ya Mahampat ya Balità ay mapanemteman bayti
ya babayi ta mabanggit ya ginawà na kongko."

Hi Hodas Iskaryoti ay nakisondò nin isapakat hi Apo Hisos
(Markos 14:10-11; Lokas 22:3-6)

14 Hapa-eg hi Hodas Iskaryoti ya miha ha labinloway alagad ni Apo Hisos
ay nako ha pawpo-on nin pawparì
15 ta hinalità na konla, "Anya," wana, "ya igwà moyo kongko no igwà ko
komoyo hi Hisos?" Hapa-eg, binyan la yan tatlompò ya kowaltay pilak.
16 Pa-ibat hin habayto ay an-ihipen ni Hodas no pangnoy pangisapakat
na koni Apo Hisos.

Hi Apo Hisos ay nangipahandà nin pangaponanpara ha Pistan Pamamanemtem
(Markos 14:12-16; Lokas 22:7-13)

17 Hin primiron allo nin Pistan pamangan tinapay ya ayin pampalbag,
hay aw-alagad ni Apo Hisos ay napakarani kona ta pinastang la ya, ya
wanla, "Ayri ya labay mon pangihanda-an nawen nin pangaponan tamo
ya pamanemteman?"
18 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, "Mako kawo ha siyodad
nin Hirosalim ta maki-ilgo kawo ha mihay tawo bayro ya halita-en ko
komoyo. Hay halita-en moyo bayro ha tawo ay ombayri: 'Hinalità nin
Mangangaral nawen ya, "Hay ka-orasan nin kamatyan ko ay maranina.
Hikayi nin aw-alagad ko ay bayri ha bali mo nin mangapon hapa-eg Pistan
Pamamanemtem." ' "
19 Hapa-eg hatoy aw-alagad ay hinomonol ha hinalità konla ni Apo Hisos.
Kayà nangihandà hila nin pangaponan la para ha Pistan Pamamanemtem.

Hin Pistan Pamamanemtem ya ampangan hili Apo Hisos ay hinalità na yama-in mangisapakat kona
(Markos 14:17-21; Lokas 22:21-23; Howan 13:21-26)

20 Hin yabi ana, hi Apo Hisos kateng labinloway alagad na ay dinomoy-
ong ha lamisawan ta mangan.
21 Hin ampi-a-arap hilayna nin ampangan ay hinalità konla ni Apo Hisos,
ya wana, "Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: miha komoyo ya ka-arap kon
ampangan ay mangisapakat kongko."
22 Hapa-eg, hatoy aw-alagad ay nilomelè. Mihamiha hilan nagpastang
koni Apo Hisos, ya wanla, "Alwa kalì nin hiko bayto, Pangino-on?"
23 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, "Hatoy kalamo kon ampag-
sawsaw nin tinapay ha yawong ay hiya bayto ya mangisapakat kongko.
24 Impaholat nin Diyos ya hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay talagan
mati, piro ka-i-ingaloy mangyari ha tawoy mangisapakat kongko ya an-
ingaten Anak nin Tawo. Mas mahampat et dayi ya agyayna in-anak."
25 Hapa-eg hi Hodas ya ampangisapakat koni Apo Hisos ay naghalità,
"Hiko nayì," wana, "Apo?"
Tinombay kona hi Apo Hisos, "Mismon hikayna," wana, "ya naghalità."

Intorò ni Apo Hisos ha aw-alagad na ya tongkolha bayoy kasondo-an nin Diyos ha tawtawo
(Markos 14:22-26; Lokas 22:14-20; 1 Korinto 11:23-34)

26 Peleg la et bayron ampangan, hi Apo Hisos ay nandampot nin tinapay
ya pinasalamatan na ha Diyos. Binibi-hil na bayto ta impatpel na ha aw-
alagad na biha na hinalità, ya wana, "Habayti ay nawini ko; kanen moyo."
27 Hapa-eg, dinampot na et ya mihay baso ya ma-in alak nin obas.
Pinasalamatan na bayto ha Diyos biha na inggawà ha aw-alagad na.
"Hikawoy kaganawan," wana, "ay minom nin habayti,
28 ta habayti ay dayà ko ya katibayan nin hay Diyos ay ma-in bayoy
kasondo-an ha tawtawo. Habayti ya dayà ko ya mantolò para ha kalak-
an tawo, boy habayti ya makapatawad nin kawkasalanan.
29 Anhalita-en ko komoyo ya agkoyna minom nin ombayri ya alak nin
obas anggan lano ha mapagkalamo katawo nin minom nin bayoy alak do
ha dogal ya ampag-ari-an nin Tatay koy Diyos."
30 Hin nayarì hili Apo Hisos nin nagkantan pamasalamat ay nako hila ha
Bakil nin Aw-olibo.

Hinola-an ni Apo Hisos ya ipogla-oh ya ni Pidro
(Markos 14:27-31; Lokas 22:31-34; Howan 13:36-38)

31 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, ya wana, “Hikawoy
kaganawan ay ma-lihan nin katetpel kongko hapa-eg yabi kompormi ha
hinalità nin Diyos ya ombayri: ‘Hay Pastol nin tawtopa ay patyen ko boy
mikakatak ya tawtopa.’
32 Piro pangabiyay kon oman,” wana et ni Apo Hisos, “ay ma-ona ko
komoyo nin mako ha probinsyan Galiliya.”
33 Hapa-eg, hinalità ni Pidro koni Apo Hisos, ya wana, “Maski ma-lihan
nin katetpel ya kaganawan, hiko ay ahè!”
34 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Anhalita-en ko komo ya kaptegan,” wana,
“hapa-eg yabi, biha mangkati ya manok ay katatloy bisis mo kon ipogla-oh
nin halita-en ya agmo ko balay.”
35 Tinombay kona hi Pidro, ya wana, “Maski mati ko nin kalamo mo
ay agko maghalità nin agkata balay.” Ombayro simpri ya hinalità nin
kaganawan alagad.

Hi Apo Hisos ay nako ha Gitsimani ta bayroya nanalangin
(Markos 14:32-42; Lokas 22:39-46)

36 Hapa-eg hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay nako ha dogal ya an-
ingaten Gitsimani. Hinalità na ha aw-alagad na, “Miknò kawo bayri,”
wana, “ta mako ko ha banda bayro nin manalangin.”
37 Hapa-eg, hay gintan ni Apo Hisos ay hi Pidro kateng hatoy loway anak
ni Sibidiyo, boy hin habayto ay nakatanam yan masyadoy kalele-an boy
angkagolo ya ihip na.
38 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Emen akon mati,” wana, “nin
banà ha masyadoy kalele-an ko. Bayri kawo pon boy makipoyat kawo
kongko.”
39 Hin nipakarayò nin amò hi Apo Hisos ay nanlokob yan nanalangin,
ya wana, “Tatay ko, no ma-arì dayi ay alihen mo bayti ya kadya-dya-an ya
andanasen ko. Ombayro man ay alwan kalabayan koy mahonol no alwan
kalabayan mo.”
40 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nagbira do ha tatloy alagad na boy nalatngan
na hilay angkatoloy. Hinalità ni Apo Hisos koni Pidro, “Agmo nayì matagal
nin magpoyat nin maski mihay oras?
41 Homandà kawo boy manalangin emen agkawo matoksò. Anti ha
nakem moyo ya labay moyon homonol, piro ahè makaya nin sarili moyo.”
42 Inalihan hilayna et ni Apo Hisos nin ikalwan bisis ta nako yan
nanalangin. “Tatay ko,” wana, “no ahè ma-alih bayti ya kadya-dya-an ya
andanasen ko ay kalabayan moy mangyari.”
43 Hapa-eg, nagbirayna et hi Apo Hisos do ha tatloy alagad na boy
nalatngan na hilay angkatoloy ta nitonglò hilayna.
44 Inalihan hilayna et oman ni Apo Hisos nin ikatlon bisis ta nako yan
nanalangin nin bilang ombayro hin ona.
45 Hapa-eg ay nagbira yayna et ta hinalità na konla, “Angkatoloy kawo
et nayì,” wana, “boy ampa-inawa? Nilomateng anay oras nin hiko ya
an-ingaten Anak nin Tawo ay isapakat nin igwà ha gamet nin tawtawoy
makasalanan.
46 Mibangon kawoyna ta anlomateng anay tawoy ampangisapakat
kongko. Hakbaten tamo hila.”

Dinakep hi Apo Hisos
(Markos 14:43-50; Lokas 22:47-53; Howan 18:3-11)

47 Mintras ampaghalità hi Apo Hisos, hi Hodas ya miha ha labinloway
alagad na ay nakalateng kalamo nay malakè ya tawoy nipaghondang
boy nipagpapatok. Hila bayti ay inhogò nin pawpo-on nin pawparì boy
mawmato-ay mangama-in katongkolan.
48 Hatoy traydor ya hi Hodas ya ampangiparakep koni Apo Hisos ay
naghalità ha kawkalamowan na, ya wana, “Hay alekan ko ay hiya bayto.
Dakpen moyo ya ta gitan moyo.”
49 Hin nilomateng bayro hi Hodas ay nagdiritso ya koni Apo Hisos boy
hinalità na, “Apo,” wana, biha na ya inalekan.

50 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Aporawen mon gaw-en,” wana, “ya bara-
nan nin pamako mo bayri.” Hapa-eg hi Apo Hisos ay pinakaraniyan nin
hatoy kawkalamowan ni Hodas ta dinakep la ya.
51 Miha ha aw-alagad ni Apo Hisos ya anti bayro ay nanganoh nin
hondang ta tinabtab nay alilà nin pinakapo-on nin pawparì. Hatoy alilà
ya tinabtab ay napongohan nin tolih.
52 Hinalità ni Apo Hisos, “Igomà moynay hondang mo,” wana, “ta
kaganawan ampamati nin hay anggamiten ay hondang ay hondang itaman
ya gamiten nin pamati konla.
53 Agmo nayì tandà ya no makirawat ako hapa-eg ha Tatay koy Diyos ay
ihogò na hapa-eg et ya liboliboy anghil na nin mangasiwà kongko?
54 Piro no gaw-en ko baytoy ombayro ay pangno matopad baytoy
nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ya dapat mangyari?”

55 Hapa-eg hi Apo Hisos ay naghalità do ha kalak-an tawo, ya wana, “Warì
tolisan ako ta nakahondang kawo boy nipagpapatok ya mandakep kongko?
Allo-allo kon ampiknò do ha bali nin Diyos nin ampanorò ay antà agmoyo
ko dinakep?
56 Kaganawan nin habayti ay ampangyari emen magkapeteg baytoy
hinolat nin pawpropita ha Kaholatan nin Diyos.”

Hapa-eg hay kaganawan alagad ni Apo Hisos ay nipampowayo ta
inalihan la ya.

Hi Apo Hisos ay in-arap ha mangama-in katongkolan
(Markos 14:53-65; Lokas 22:54-55, 63-71; Howan 18:12-14, 19-24)

57 Hapa-eg hi Apo Hisos ay gintan nin hatoy nipandakep kona ha bali
ni Kaypas ya pinakapo-on nin pawparì, ta anti bayron nitítipon ya maw-
mangitorò nin kawkapanogo-an kateng hatoy mawmato-ay mangama-in
katongkolan.
58 Hi Pidro ya ma-in amò ya karayo-an ya anhomono koni Apo Hisos ay
ni-abot ha kolob bali nin hatoy pinakapo-on nin pawparì. Nilomo-ob ya
bayro nin naki-iknò ha bawbantay ta an-imatonan na no anyay homono
ya mangyari.
59 Hapa-eg hay pawpo-on nin pawparì boy kaganawan ma-in ka-
tongkolan ay ampanikap nin manistigos kabongkokan ya kontra koni Apo
Hisos emen la ya ma-ipapati.
60 Piro ayin hilan makit ya bara-nan ya pamatyan la kona maski malakè
ya tawoy ampaghalità nin kabongkokan. Ha kalalampohan ay ma-in loway
tawo ya napakarani
61 ya naghalità nin, “Habayti ya tawo ay naghalità nin, ‘Kaya kon hira-
en bayti ya bali nin Diyos ta pangalabah nin tatloy allo ay ibangon kon
oman.’ ”

62 Hapa-eg, nireng baytoy pinakapo-on nin pawparì ta pinastang na
hi Apo Hisos, ya wana, “Ayin ka nayì ma-itobay bahen ha an-ibingga la
komo?”
63 Piro hi Apo Hisos ay ahè nagtelek.

Hinalità kona nin hatoy pinakapo-on nin pawparì, “An-imanda ko,”
wana, “komo ya ha arapan nin Diyos ya ayin kamatyan ay halita-en mo
konnawen no hika baytoy impangakò nin Diyos ya Anak nin Diyos.”

64 Tinombay kona hi Apo Hisos, “Mismon hikayna,” wana, “ya naghalità.
Piro habayti ya halita-en ko komoyon kaganawan: lano, hiko ya an-
ingaten Anak nin Tawo ay makit moyoy ampiknò ha bandan wanan nin
Pinakamakapangyariyan ya Diyos. Pagbira ko bayri ay makit moyo ko ya
anti ha leem ya mangibat ha katatag-ayan.”

65 Hapa-eg, ha kapahangan nin hatoy pinakapo-on nin pawparì ay
giniwak nay dolo na boy hinalità na, “Haba-in ya tawo,” wana, “ay
ampaghalità nin kontra ha Diyos, ta hiya ay tawon bongat piro an-ipantay
nay sarili na ha Diyos. Kayà alwa tamoynan ka-ilangan ya tistigos. Bayri
ay nalengè moyoynay hinalità na ya kontra ha Diyos.
66 Anyay disisyon moyo?”

Tinombay kona baytoy tawtawo, ya wanla, “Hay dapat kona ay patyen.”

67 Hapa-eg, dinol-an lay lopa ni Apo Hisos boy pinagpoponiti la ya; hay
ginawà nin kanayon ay pinerengan lay mata na, biha la ya tinampal
68 boy hinalità la kona, “Banta-an mo pa, Kristo, no hinoy nanampal
komo.”

Hi Apo Hisos ay impogla-oh ni Pidro
(Markos 14:66-72; Lokas 22:56-62; Howan 18:15-18, 25-27)

69 Hi Pidro ay anti ha kolob nin hatoy pinakapo-on nin pawparì nin
ampiknò. Hapa-eg mihay babayi ya alilà bayro ay napakaranin naghalità
kona, “Kateng hika,” wana, “ay miha ha kawkalamowan ni Hisos ya taga
Galiliya.”

70 Piro ha arapan nin kaganawan, hi Pidro ay nagpogla-oh, ya wana,
“Agko tandà ba-in ya anhalita-en mo.”
71 Hapa-eg hi Pidro ay nagpalako ha polta nin hatoy kolob. Bayro ay nakit
yayna et nin kanayon ya babayi ya alilà ya naghalità do ha tawtawoy anti
bayro, ya wana, “Haba-in ya tawo ay kalamo ni Hisos ya taga Nasarit.”

72 Nagpogla-oh ana et hi Pidro, ya wana, “Ampaghompà ako nin haba-in
ya tawo ay talagan agko balay.”

73 Amò papa-inghan, hay tawtawoy anti bayro ya ampipampireng ay
napakarani koni Pidro ta hinalità la kona, “Talagan hika,” wanla, “ay miha
ha aw-alagad ya kalamo ni Hisos ta angkahalatà nawen ka ha pag-i-ilgo
mo.”
74 Hapa-eg hi Pidro ay naghompà nin kabongkokan, ya wana, “Paro-
sawan ako nin Diyos no alwan peteg ya hinalità ko ya agko balay ba-in ya
tawo.”

Antimano ay nangkati ya manok.
75 Hapa-eg, napanemteman ni Pidro baytoy hinalità kona ni Apo Hisos
ya ombayri: “Biha mangkati ya manok ay ipogla-oh mo kon katatloy bisis
nin halita-en ya agmo ko balay.” Kayà hi Pidro ay nog-alih bayro ha kolob
boy masyadoy pamitangihtangih na.

27

Hi Apo Hisos ay gintan koni Pilato
(Markos 15:1; Lokas 23:1-2; Howan 18:28-32)

1 Hay hambak et nin bayombokah, kaganawan po-on nin pawparì boy
mawmato-ay mangama-in katongkolan ay nititipon ana et, ta ampi-i-
ilgowan la no pangno la ma-ipapati hi Apo Hisos.
2 Hapa-eg hi Apo Hisos ay binalol la biha la gintan nin inggawà koni
Pilato ya gobirnador ya taga Roma.

Hay pagkamati ni Hodas Iskaryoti
(Gawgawà 1:18-19)

3 Hapa-eg hi Hodas Iskaryoti ya nagtraydor koni Apo Hisos ay naghehe ha
ginawà na hin nakit nay sinintinsyawan nin patyen hi Apo Hisos. Nako ya
ha pawpo-on nin pawparì boy ha mawmato-ay mangama-in katongkolan
ta in-orong na baytoy tatlompò ya pilak
4 boy hinalità na konla, "Nagkasalanan ako," wana, "ha pangisapakat ko
nin tawoy ayin kasalanan."
Tinombay hila kona, "Ayin kowinta," wanla, "konnawen. Ba-alà kayna
ha sarili mo."
5 Hapa-eg do ha bali nin Diyos ay intapon ni Hodas baytoy kowalta, biha
ya nog-alih ta nagbibitay ya.
6 Hatoy kowalta ay pinowot nin hatoy pawpo-on nin pawparì boy hinalità
la, "Agtamo," wanla, "igwà bayti ha pambiyanan kowalta bayri ha bali
nin Diyos, ta kontra ha kawkapanogo-an tamo ya mananggap kowalta ya
imbayad ha biyay nin mihay tawo."
7 Kayà pini-i-ilgowan lay tongkol bayro ha kowalta. Hapa-eg, nangapim-
imihawan la ya habayto ay panaliw la nin lotà ha mihay manggagawà
keren, ta habaytoy gaw-en lan pangitabonan nin dawdayowan.
8 Kayà habaytoy dogal ya ginawà lan panabonan ay an-ingaten Dogal
Dayà angga hapa-eg.
9 Habayti ya pangyayari ay natopad baytoy holà hin hato ni propita
Hirimiyas ya ombayri ya pagkahalità: "Tatlompò ya pilak ya alagà
pandakep nin tawo ta habaytoy alagà nin ibayad ya nangapisosondo-an
nin aw-inalalak ni Israyil.
10 Habaytoy kowalta ay pinanaliw lan lotà ha mihay manggagawà keren
bilang ombayro ha intorò kongko nin Pangino-on."

Hi Apo Hisos ay pinastang ni Pilato
(Markos 15:2-5; Lokas 23:3-5; Howan 18:33-38)

11 Hapa-eg hi Apo Hisos ay anti ha arapan ni Gobirnador Pilato nin
ampireng. Pinastang ya ni Pilato, ya wana, "Hika nayì ya Arì nin
Hawhodiyo?"
Tinombay hi Apo Hisos, "Awò," wana. "Tamà ba-in ya hinalità mo."
12 Piro hin ambinggawan ana hi Apo Hisos nin hatoy pawpo-on
nin pawparì boy hatoy mawmato-ay mangama-in katongkolan ay agya
tinombay.
13 Pinastang yayna et ni Pilato, ya wana, "Agmo nayì angkalengè bayti
ya bawbagay ya an-ibingga la komo?"
14 Piro ni mihay halità ay ahè tinombay hi Apo Hisos; kayà masyadon
nag-ispanta hi Pilato.

Kamatyan ya insintinsya koni Apo Hisos
(Markos 15:6-15; Lokas 23:13-25; Howan 18:39–19:16)

15 Ta-onta-on, no Pistan Pamamanemtem, hay gobirnador ay ampa-
malayà nin mihay piriso ya awoken nin kalak-an.
16 Hin habayto ay ma-in mihay piriso ya nagngalan Barabas ya bantog
ha kala-etan.
17 Hapa-eg hin nititipon ya tawtawo ay pinastang hila ni Pilato, “Hino,”
wana, “ya labay moyon palaya-en ko, hi Barabas o hi Hisos ya an-ingaten
Kristo?”
18 Hay bara-nan nin ombayroy hinalità ni Pilato ay banà ta tandà na ya
hi Apo Hisos ay inggawà la kona nin banà ha inggit la.
19 Mintras ampiknò et hi Pilato do ha panosgawan, hay ahawa na ay
namagtan kona nin balità ya ombayri ya pagkahalità: “Agka maki-emen
manggawà nin anyaman ya bagay bahen ha tawoy ayin kasalanan, ta
masyadon ampikoto ya ihip ko banà ha taynep ko nayabi ya tongkol kona.”
20 Hapa-eg hatoy pawpo-on nin pawparì boy hatoy mawmato-ay
mangama-in katongkolan ay nanolsol ha kalak-an tawo nin hi Barabas ya
awoken la koni Pilato nin palaya-en ta hi Apo Hisos ay patyen.
21 Pinastang hilayna et ni Pilato, “Hino bayri ha lowa,” wana, “ya labay
moyon palaya-en ko?”
“Hi Barabas,” wanla.
22 Hinalità konla ni Pilato, ya wana, “Anyaman awod ya gaw-en ko koni
Hisos ya an-ingaten Kristo?” Tinombay hilay kaganawan, ya wanla, “Ipakò
ya ha koroh!”
23 “Antà?” wani Pilato, “anyay kala-etan ya ginawà na?”
Piro lalò ana ingat nin nambo-angaw ya tawtawo, ya wanla, “Ipakò ya
ha koroh!”
24 Hin nakit ni Pilato ya ayin yan magawà ta anlomalò ya kagolowan ay
namakwa yan lanom ta ha arapan nin hatoy kalak-an tawo ay inoyahan
nay gamet na boy hinalità na konla, ya wana, “Ayin akon kasalanan ha
kamatyan nin habayti ya tawo. Habayti ay kagagaw-an moyo.”
25 Hatoy kaganawan tawo ay tinombay, “Mipalako,” wanla, “konnawen
boy ha aw-anak nawen ya kaparosawan ha pagkamati na.”
26 Hapa-eg hi Barabas ay pinalayà ni Pilato. Hi Apo Hisos balè ay
impabarog na boy inggawà nan ipakò ha koroh.

Hi Apo Hisos ay pinagsistiyan nin hawhondalò
(Markos 15:16-20; Howan 19:2-3)

27 Hapa-eg hi Apo Hisos ay gintan nin hatoy hawhondalò nin gobirnador
do ha palasyo, biha la tinipon ya kawkakompanya la ta pinalibotan la hi
Apo Hisos.
28 Nilo-hokan la hi Apo Hisos biha la ya pinaholotan nin doloy kolor obi
ya emen dolon arì.
29 Nanggawà hilan koronay dowih biha la inggawà ha olo ni Apo Hisos,
boy hay wanan gamet na ay pina-oligtanan lan tambò ta hiya kanwarì
ay ma-in katongkolan. Hapa-eg, nanalimokod hila ha arapan na ta
pinagsistiyan la ya, ya wanla, “Lomawig ya biyay mo, Arì nin Hawhodiyo.”
30 Nayarì bayto ay dinol-an la ya, biha la kinwa kona baytoy tambò ta
impatok la ha olo na.
31 Hin nayarì la yan pinagsistiyan ay nilo-hok la kona baytoy dolo ya
kolor obi, biha la impaholot kona nin oman ya sarili nan dolo. Hapa-eg,
hiya ay gintan laynan ipakò ha koroh.

Hi Apo Hisos ay impakò ha koroh
(Markos 15:21-32; Lokas 23:26-43; Howan 19:17-27)

32 Mintras anti hila ha daan ay nahakbat lay mihay tawoy nagngalan
Simon ya taga Sirini. Hi Simon ay pinilit lan pinabalatay nin koroh ni Apo
Hisos.
33 Hapa-eg, ni-abot hila ha dogal ya an-ingaten Golgota ya hay labay
totolen ay Dogal nin Bongò ta bilang kortin bongò olon tawo.
34 Bayro la ya ampa-inomen nin alak ya nila-okan aplo, piro hin
natawayan na ay agnayna ininom.
35 Hin na-ipakò layna hi Apo Hisos ha koroh ay inatag-atag lay dolo na
ta pinibobonotan la no hino konla ya makapag-ikon.
36 Hin nayarì bayto ay niknò hila ta ambantayan la hi Apo Hisos.
37 Ha bandan tag-ay nin olo ni Apo Hisos ay inholat lay bingga la kona
ya ombayri: "HABAYTI HI HISOS YA ARÌ NIN HAWHODIYO."
38 Bayro ay ma-in itaman nin loway tolisan ya kapariho nan impakò ha
koroh. Hay miha ay ha bandan wanan na, hay miha ay ha bandan oki na.
39 Hay tawtawoy angkahagoy koni Apo Hisos ay ampipampeyeng nin
ampanginsolto kona, ya wanla,
40 "Warì alwan hika ya manirà nin bali nin Diyos ta pangalabah nin
tatloy allo ay ibangon mon oman? Sigi paraw! No hika ay Anak nin Diyos
ay omaypà ka bahen ha koroh ta ilibri moy sarili mo!"
41 Kateng pawpo-on nin pawparì, mawmangitorò nin kawkapanogo-an,
boy mawmato-ay mangama-in katongkolan ay ampanginsolto koni Apo
Hisos, ya wanla,
42 "Nangilibri ya nin kanayon piro agna ma-ilibri ya sarili na. Warì alwan
hiya ya Arì nin aw-inalalak ni Israyil? No mag-aypà ya bahen ha koroh ay
tompel kayi kona.
43 Ampahimalà ya ha Diyos boy anhalita-en na ya hiya ay Anak nin Diyos.
Helken tamo paraw no labayen nin Diyos nin ilibri na ya hapa-eg."
44 Kateng hatoy loway tolisan ya kapariho nan impakò ha koroh ay
ampanginsolto simpri kona.

Hay pagkamati ni Apo Hisos
(Markos 15:33-41; Lokas 23:44-49; Howan 19:28-30)

45 Pa-ibat ogtoy allo anggan alas tris nin mahilem, hay babon lotà ay
dinomeglem.
46 Habayton alas tris nin mahilem, hi Apo Hisos ay nambo-angaw nin
pagkahokaw, ya wana, "Ili, Ili, lama sabaktani," ya hay labay totolen ay,
"Diyos ko, Diyos ko, antà pina-olayan mo ko?"
47 Hin nalengè nin ongnoy tawoy anti bayro baytoy hinalità ni Apo Hisos
ay hinalità la, ya wanla, "An-ingaten na hi Ilyas ya propita hin hato."
48 Hay miha konla ay nowayon nangwa nin bilang ispongha ta imbahà
na ha hokà, biha na inggawà ha tampoh nin tambò, ta impahephep na
koni Apo Hisos.
49 Piro hinalità nin kanayon, "Pa-olayan mo ya," wanla, "ta helken tamo
paraw no lakwen yan ilibri ni Ilyas."
50 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nambo-angaw ana et nin pagkahokaw biha
ya naboyto-an nin inawawen.
51 Hin habayton oras, hay makodpaw ya dolo ya pinagkortina ha lo-ob
bali nin Diyos ay nawakwak nin napigitnà pa-ibat tag-ay anggan aypà; hay
lotà ay na-eyeg boy hay bawbato ay nangapapaka.
52 Hay pawpinangitabonan ay nanga-a-abriyan, boy malakè ya nag-in
tawtawo nin Diyos hin hato ya nikati ay nabiyay hin nabiyay oman hi Apo
Hisos.

53 Hila ay nipampog-alih bayro ha pangitabonan ta nako hila ha
Hirosalim ya masagradoy siyodad boy malakè ya tawo ya nakakit konla
bayro.
54 Hatoy hawhondalò kateng kapitan la ya ampipamantay koni Apo
Hisos ay masyadon nalimo hin nanlayon boy hin nakit lay kaganawan
pangyayari. Hinalità la, “Talagan hiya,” wanla, “ya Anak nin Diyos.”
55 Hin habayton oras ha ma-in amò ya karayo-an ay ma-in malakè ya
babayi ya ampangimaton no anyay ampangyari koni Apo Hisos. Hila
bayto ya nipanhomono boy nipanambay koni Apo Hisos hin na-ibat ya
ha probinsyan Galiliya.
56 Kalamo bayro hi Mariya ya taga Magdala, hi Mariya ya nanay ni
Santiyago boy Hosi, kateng nanay nin aw-anak ni Sibidiyo.

Hay pananabon koni Apo Hisos
(Markos 15:42-47; Lokas 23:50-56; Howan 19:38-42)

57 Hin anyomabi ana ay nilomateng ya mihay mayaman ya nagngalan
Hosi ya taga Arimatiya. Hiya ay miha ha kawkalamowan ni Apo Hisos.
58 Nako ya koni Pilato ta pinastang nan kowen ya bangkay ni Apo Hisos.
Hapa-eg, immanda ni Pilato nin igwà koni Hosi baytoy bangkay ni Apo
Hisos.
59 Hin nakwa ni Hosi ay pinotot na nin maganday klasin dolo ya mapotì
boy malinis.
60 Hin nayarì bayto, hay kapigawà ni Hosi ya kowibay bato ya
pangitabonan dayi nin sarili na ay bayro na impahok ya bangkay ni Apo
Hisos. Hapa-eg, nangitolid yan pagkaholay bato ya pinanarà na nin poltan
pinangitabonan biha ya nog-alih.
61 Hi Mariya ya taga Magdala kateng hatoy mihay Mariya ay anti bayron
ampiknò nin naka-arap ha pinangitabonan.

Hay bawbantay ha tinabon ni Apo Hisos

62 Ika-ibokah nin allon paghahandà para ha allon pama-inawa ya allon
Sabado, hay pawpo-on nin pawparì kateng Pawparisiyo ay nako koni Pilato
63 ta hinalità la, ya wanla, “Apo, na-ihipan nawen ya hin angkabiyay et
ba-in ya mabongkok ay hinalità nay ombayri: ‘Pangalabah nin tatloy allo
ay mabiyay akon oman.’
64 Kayà andawaten nawen komo ya imanda moy bantayan mahampat
baytoy pinangitabonan kona anggan malabah ya tatloy allo emen hay aw-
alagad na ay ahè makalako bayron manakaw bangkay na biha la halita-en
ha tawtawo ya, ‘Hiya ay nabiyay oman.’ No mangyari baytoy ombayro ay
mas lomalò bayti ya kabongkokan kisa hin primiro.”
65 Hinalità konla ni Pilato, “Mako kawoyna,” wana. “Mantan kawon
hawhondalò ya pabantayen moyo ta bantayan lan mahampat.”
66 Kayà nanigè hilayna. Emen hila makasigoro ay impabantayan la, boy
hatoy pinanarà la ay binyan lan tandà emen la matanda-an no ma-in nanlo-
at o ayin.

28

Hi Apo Hisos ay nabiyay oman
(Markos 16:1-11; Lokas 24:1-12; Howan 20:1-9)

1 Nalabah ya allon pama-inawa ya allon Sabado, hay hambak et nin allon
Dominggo, hi Mariya ya taga Magdala kateng hatoy mihay Mariya ay nakon
nanlek nin hatoy pinangitabonan koni Apo Hisos.

2 Hapa-eg, biglà nanlayon nin pagkahokaw biha hay anghil nin Pangino-
on ay nona-oy ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, ta
intolid na baytoy bato ya pinanarà nin hatoy poltan pinangitabonan biha
ya niknò ha babo nin habaytoy bato.
3 Hay lopa na ay ampakapolag ta bilang kahawang kimat boy hay dolo
na ay pagkapopotì.
4 Ha kalimowan nin hatoy bawbantay ya nakakit nin hatoy anghil ay
nipamegpeg hila boy nikatomba ta nika-alomati.
5 Hapa-eg hatoy anghil ay naghalità do ha bawbabayi, “Agkawo malimo,”
wana. “Tandà ko ya hay antikapen moyo ay hi Apo Hisos ya impakò ha
koroh.
6 Hiya ay ayin bayri ta nabiyay yan oman nin bilang ombayro ha hinalità
na. Mako kawo bayri ta biliwen moyo ya pinangigwa-an kona,
7 biha kawo manandalì nin mako ha aw-alagad na ta halita-en moyo
konla ya ombayri: ‘Hiya ay nabiyay anan oman, boy hapa-eg hiya ay
ma-ona komoyo nin mako ha probinsyan Galiliya; bayro moyo ya makit.’
Habayti ya hinalità ko komoyo ay tanda-an moyo.”
8 Hapa-eg hatoy bawbabayi ay midyo nalimo piro napnò hilan kaligawan.
Nanandalì hilan nowayon mako ha aw-alagad, ta ibalità la baytoy
impabalità konla nin hatoy anghil.
9 Ha pamowayo la ay biglà lan nahakbat hi Apo Hisos ya naghalità
konla nin, “Magkama-in kawon katinekan,” wana. Napakarani hila kona
ta tinomakeh hila ha bitih na boy hinomamba hila kona.
10 Hinalità konla ni Apo Hisos, “Agkawo malimo,” wana. “Manigè
kawoyna ta ibalità moyo ha pawpinatel ko ya mako hila ha probinsyan
Galiliya ta bayro la ko makit.”

Hay bawbantay ay nasoholan

11 Mintras anti ha daan baytoy bawbabayi, hay ongno do ha ampipag-
bantay nin hatoy tinabon ay nako ha siyodad nin Hirosalim, ta imbalità la
ha pawpo-on nin pawparì baytoy kaganawan nin nangyari.
12 Hatoy pawpo-on nin pawparì ay pinatipon lay mawmato-ay mangama-
in katongkolan, ta ni-i-ilgo hila nin soholan la baytoy hawhondalò. Kayà
binyan lan malhay ya alagà
13 boy hinalità la, ya wanla, “Halita-en moyo ya hay bangkay ni Hisos ay
tinakaw nin aw-alagad na hin yabi hin angkatoloy kawo.
14 Maski malengè bayti nin gobirnador ay ayin kawon dapat ihipen ta
hikayi ya ba-alà nin makitotol kona.”
15 Hapa-eg hatoy kowalta ya sohol ay tinanggap nin hatoy nipagbantay
boy hinalità la baytoy impahalità konla. Angga hapa-eg ay ombayro et ya
tototolen nin Hawhodiyo.

Hi Apo Hisos ay napakit ha aw-alagad na
(Markos 16:14-18; Lokas 24:36-49; Howan 20:19-23; Gawgawà 1:6-8)

16 Hapa-eg hatoy labimmihay alagad ay nakoyna ha probinsyan Galiliya
do ha bakil ya hinalità ni Apo Hisos nin lakwen la.
17 Hin nakit la hi Apo Hisos ay hinomamba hila kona maski ma-in ongno
konla ya nagdoda nin hiya ay alwan hi Apo Hisos.
18 Hi Apo Hisos ay napakarani konla nin naghalità, ya wana, “Na-igwà
ana kongko ya kaganawan kapangyariyan ha katatag-ayan ha kama-inan
nin Diyos boy bayri ha babon lotà.

19 Kayà manigè kawoyna nin mako ha kaganawan dogal, ta hay tawtawo
ay toro-an moyo nin tompel kongko emen hila mag-in aw-alagad ko. Ha
ngalan nin Tatay boy Anak boy Ispirito nin Diyos ay binyagan moyo hila,
20 boy toro-an moyo hilan homonol ha kaganawan bagay ya immanda
ko komoyo. Tanda-an moyo: hiko ay pirmi komoyo angga ha ka-anggawan
nin babon lotà.”

HAY MAHAMPAT YA BALITÀ YA HINOLAT NI MARKOS YA TONGKOL KONI APO HISOS

Nangaral hi Howan Mamiminyag
(Matiyo 3:1-12; Lokas 3:1-17; Howan 1:19-28)

1 Ombayri ya ompisa nin Mahampat ya Balità ya tongkol koni Pangino-on
Hisokristo ya Anak nin Diyos.
2 Habayti ya hinalità nin Diyos ha Anak na ay inholat hin hato ni propita
Isayas ya ombayri:
"Hay hogò ko ay pa-onawen ko komo, ta hiya ya mangihandà nin para ha
panlomateng mo.
3 Hiya bayto ya ampibobolyaw ha powiray dogal nin ombayri: 'Homandà
kawo ha panlomateng nin Pangino-on nin bilang ha ampangihandà nin
kowinta daan ya pagdanan na emen ayin maka-abalà kona.' "
4 Habayti ya inholat ni Isayas ay natopad ana, ta do ha powiray dogal,
hi Howan ay anti ana bayro nin ampaminyag boy ampangaral. Hay an-i-
aral na ay ombayri: "Maghehe kawo ha ginawà moyoy kawkasalanan boy
pabinyag kawo emen kawo patawaren nin Diyos."
5 Hapa-eg, kaganawan tawo ha siyodad nin Hirosalim ya sakop nin
probinsyan Hodiya kateng tawtawo ha kaganawan dogal ya sakop et nin
habaytoy probinsya ay nako koni Howan. Kaganawan nangihokò nin
kawkasalanan la ha Diyos ay bininyagan ni Howan ha balah nin Hordan.
6 Hay dolo ni Howan ay yarì ha habot nin ayop ya kamel boy hay tagkeh
na ay yarì ha katat. Hay pamamangan na ay dawdoron boy polot panilan.
7 Hapa-eg, hay an-i-aral ni Howan ha tawtawo ay ombayri, "Ma-in tawoy
lomateng ya angkahoyot kongko. Hiya ay mas makapangyariyan dinan
hiko, ta maski mangokà nin sintas sapatos na ay alwa kon karapatdapat.
8 Bininyagan katawo ha lanom piro hiya, hay ibinyag na komoyo ay
Ispirito nin Diyos."

Hi Apo Hisos ay napabinyag koni Howan
(Matiyo 3:13-17; Lokas 3:21-22)

9 Hin habayton pana-on, hin ampaminyag hi Howan, hi Apo Hisos ya
na-ibat ha banowan Nasarit ha probinsyan Galiliya ay nako bayro koni
Howan nin pabinyag. Hiya ay bininyagan ni Howan bayro ha balah nin
Hordan.
10 Hin tinomwah hi Apo Hisos ha lanom ay nakit nan antimanoy langit
ya naglo-at, boy hay ampag-aypà nin mako kona ya Ispirito nin Diyos ay
bilang kalapati.
11 Hapa-eg, ma-in bosis ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin
Diyos ya ampaghalità, ya wana, "Hika ya mimihay Anak koy pinakalabilabi
ko ya ampakapakonsowilo kongko."

Hi Apo Hisos ay tinoksò ni Satanas piro agya natoksò
(Matiyo 4:1-11; Lokas 4:1-13)

12 Hapa-eg hi Apo Hisos ay pinalakon antimano nin Ispirito nin Diyos ha
powiray dogal.
13 Ha lo-ob nin apatapò ya allo ni Apo Hisos bayro, hiya ay antokso-en ni
Satanas piro agya natoksò. Ma-in et bayro nin mangabangis ya aw-ayop,

piro hay aw-anghil nin Diyos ay anti bayro nin ampangasiwà koni Apo Hisos.

Hi Apo Hisos ay nag-ompisan nangaral
(Matiyo 4:12-17; Lokas 4:14-15)

14 Hapa-eg, hin impiriso hi Howan, hi Apo Hisos ay nako ha probinsyan
Galiliya ta bayro na in-aral ya Mahampat ya Balità ya nangibat ha Diyos.
15 Ombayri ya hinalità ni Apo Hisos, "Pana-on ana," wana. "Marani anan
matopad baytoy holà hin hato ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos ha
nakem nin tawtawo. Kayà paghehean moyoynay kawkasalanan moyo boy
minto-o kawo ha Mahampat ya Balità."

Hi Apo Hisos ay nanagyat nin apat ya manlalapet
(Matiyo 4:18-22; Lokas 5:1-11)

16 Hin ampagdaan hi Apo Hisos ha ambay dagat nin Galiliya ay nakit
nay mipatel ya manlalapet ya hi Simon boy hi Andris. Hin habayto, hila
ay ampaninsoro ha dagat.
17 Hinalità konla ni Apo Hisos, "Makilamo kawo kongko," wana, "ta gaw-
en katawon mangipakarani kongko nin tawtawo."
18 Antimano, imbalag lay sinsoro la ta nakilamo hila koni Apo Hisos.
19 Hin naka-owako hi Apo Hisos nin ma-in amò ya distansya ay nakit na
hi Santiyago boy hi Howan ya mipatel ya aw-anak ni Sibidiyo. Hila ay anti
ha bangkà ta an-ayomawen lay aw-eket la.
20 Antimano, hila ay hinagyat ni Apo Hisos nin makilamo kona. Hapa-eg,
imbalag lay tatay la ya anti ha bangkà kateng hatoy tawtawoy inopa-an la
nin mipanambay konla nin manlapet, ta nakilamo hila koni Apo Hisos.

Hay mala-et ya ispirito ya pinomahok ha tawo
(Lokas 4:31-37)

21 Hapa-eg hili Apo Hisos ay nakalateng ha banowan Kapirnawom.
Lomateng ya Sabado ya allon pama-inawa nin Hawhodiyo, banà ta Hodiyo
hi Apo Hisos ay nilomo-ob ya ha himba-an nin Hawhodiyo ta bayro ya
nanorò.
22 Hay panorò na ay ampag-ispantawan nin tawtawo, ta hay panonorò
na ay alwan bilang ha panonorò nin mawmangitorò nin kawkapanogo-an.
Ha panonorò na ay talagan ma-in yan kapangyariyan.
23-24 Bayro ha lo-ob nin himba-an, mintras ampanorò et hi Apo Hisos ay
biglà nambo-angaw ya mihay lalaki ya napahokan nin mala-et ya ispirito.
"Hisos ya taga Nasarit," wana, "anyay paki-emenan mo konnawen? Nako
ka nayì bayri para hikayi ay apo-en ana? Tandà ko no hino ka; hika ay
nangibat ha Diyos boy ayin kan kapintasan!"
25 Hay ginawà ni Apo Hisos ay minandawan na baytoy mala-et ya ispirito,
ya wana, "Agka pakatlek boy mog-alih ka bahen ha tawo!"
26 Ha kagagaw-an nin hatoy mala-et ya ispirito, hatoy lalaki ay hinomwag
boy nambo-angaw biha nog-alih kona baytoy mala-et ya ispirito.
27 Kaganawan tawoy nakakit nin hatoy ginawà ni Apo Hisos ay nipag-
ispanta. Kayà nipapastang hila, ya wanla, "Anyaraw bayti? Kanayon ya
torò bayti! Habayti ya tawo ay ma-in kapangyariyan ta angkamandawan
nay maski mangala-et ya aw-ispirito boy anhomonol hila kona."
28 Habaytoy ginawà ni Apo Hisos, antimano ay nibahwag ha kaganawan
dogal ha probinsyan Galiliya.

Hi Apo Hisos ay namakahampat nin malakè ya tawo
(Matiyo 8:14-17; Lokas 4:38-41)

29 Hapa-eg, hin nog-alih hili Apo Hisos bayro ha himba-an nin Hawhodiyo
ay nako hila ha bali ni Pidro boy Andris. Nakilako konla hi Santiyago boy
hi Howan.
30 Hin habayto itaman, hay babayi ya ampò ni Pidro ay naka-irà ta an-
amoten. Antimano, imbalità la koni Apo Hisos ya hay ampò ni Pidro ay
ampagmasakit.
31 Hapa-eg, napakarani hi Apo Hisos do ha babayi, ta inoligtanan nay
gamet na biha na ya inibangon. Hapa-eg, natbahan ya boy dinolotan na
hili Apo Hisos nin pamamangan.
32 Haton mahilem, hin hinomlep anay allo, gintan nin tawtawo koni Apo
Hisos ya kaganawan ampipagmasakit boy pinahokan dawdimonyo.
33 Kaganawan tawo ha banoway habayto ay nititipon ha polta nin bali
ya kama-inan ni Apo Hisos.
34 Malakè ya tawoy ma-in hari-harì ya masakit ya pinakahampat ni Apo
Hisos. Malakè simpri ya dimonyo ya pinomahok ha tawtawo ya pina-alih
na, piro agna hila pinayagan maghalità ta balay la ya.

Nanalangin hi Apo Hisos biha ya nakon nanorò (Lokas 4:42-44)

35 Malalè et ya palbangon, hi Apo Hisos ay nako ha powiray dogal ta
bayro ya nanalangin.
36 Hapa-eg hi Simon boy kawkalamowan na ay ampanoto koni Apo Hisos.
37 Hin nakit la ya ay hinalità la kona, ya wanla, “Kaganawan ay
ampanikap komo.”
38 Hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Mako tamoyna ha kawkarani
ya baryo emen ako itaman makatorò bayro, ta habayti ya bara-nan nin
pamako ko bayri ha babon lotà.”
39 Kayà hi Apo Hisos ay nako ha kaganawan dogal ha probinsyan Galiliya,
ta ha hawhimba-an nin Hawhodiyo ay anlomo-ob ya nin mangaral, boy hay
dawdimonyoy pinomahok ha tawtawo ay ampa-alihen na.

Pinakahampat ni Apo Hisos ya tawoy ma-in liproso (Matiyo 8:1-4; Lokas 5:12-16)

40 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nilako nin mihay tawoy ma-in liproso.
Habaytoy tawo ay ampitatalimokod nin maki-i-ingalo koni Apo Hisos, ya
wana, “No kalabayan mo ay mapakahampat mo bayti ya dipirinsya ko
emen lominis ya nawini ko.”
41 Ha ingangalo ni Apo Hisos ay impaktang nay gamet na ta inaptoh na
baytoy lalaki boy hinalità na, “Labay ko,” wana; “kayà lominis ka.”
42 Antimano, hay liproso na ay na-alih; kayà malinis anay nawini na.
43 Hapa-eg, pinadandalì ni Apo Hisos nin pina-alih baytoy lalaki boy
mahigpit na yan binibilinan, ya wana,
44 “Agmo ibalità ha maski hinoy tawo ya tongkol ha nangyari komo.
Hay gaw-en mo ay mako ka ha parì ta ipakit moy nawini mo ya ayin
anan dipirinsya. Mantan kan idolog mo ha Diyos nin bilang ombayro
ha impanogò ni Moysis hin hato ya mamapteg ha tawtawo nin hika ay
hinomampat ana.”
45 Piro hin nog-alih baytoy tawo ay imbabalità na baytoy ginawà kona ni
Apo Hisos. Banà bayri, hi Apo Hisos ay agana makabastabastan makalako
ha banowa, no alwan ampagpirmi ya tana ha powiray dawdogal. Ombayro
man, hiya ay anlakwen nin tawtawo ya ampika-ibat ha maski ayrin dogal.

2

Hay tawoy polonen ya pina-owako ni Apo Hisos
(Matiyo 9:1-8; Lokas 5:17-26)

1 Nalabah ya ongnoy allo, hi Apo Hisos ay nagbira ha banowan
Kapirnawom. Nabalita-an nin tawtawo ya hiya ay anti ha bali ya ampa-
iriyan na.
2 Ha kalak-an tawoy nako bayron nititipon ay ayin anan pa-iriyan maski
ha polta ya pagdanan lomo-ob bayro ha bali. Peleg ampangi-aral hi Apo
Hisos konla nin Halità nin Diyos
3 ay ma-in nakalateng ya tawtawoy nantan nin mihay lalaki ya polonen
ya gitan la bayro koni Apo Hisos. Apat konla nin hatoy nakalateng ya
ampanapwat nin hatoy polonen.
4 Habaytoy polonen ay agla ma-ipakarani koni Apo Hisos banà ha kalak-
an tawo. Hay ginawà la ay nolì hila ha bobongan ta nilo-atan la ya ogto ni
Apo Hisos. Bayro la imparaan nin in-aypà baytoy polonen ya naka-irà ha
pinanapwatan kona.
5 Hin nakit ni Apo Hisos ya ma-in hilan katetpel ay hinalità na
do ha tawoy polonen, "Anak ko," wana, "hika ay pinatawad ana ha
kawkasalanan mo."
6 Hapa-eg hatoy anti bayron ampiknò ya ongnoy mangitorò nin
kawkapanogo-an ay ombayri ya anti ha nakem la,
7 "Ha hinalità nin habayti ya tawo ay emen hiya ya makapatawad nin
kawkasalanan. Haba-in ya ginawà na ay panla-et ha Diyos, ta Diyos bongat
ya makapatawad nin kawkasalanan."
8 Piro habaytoy anti ha nakem la ay talagan tandà ni Apo Hisos; kayà
hinalità na konla, ya wana, "Antà nin ombahen ya an-ihipen moyo?
9 Anyay mas maparan mangyari ya halita-en bayri ha polonen, 'Na-
patawad ana ya kawkasalanan mo,' o 'Mibangon ka ta hapwaten moy
pinamir-an mo biha ka mowako'?
10 Ha pamakahampat ko nin habayti ya tawo ay mapaptegan ko komoyo
ya hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay ma-in kapangyariyan bayri ha
babon lotà nin mamatawad kawkasalanan." Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos
do ha polonen,
11 "Mibangon ka," wana, "hapwaten moy pinamir-an mo ta mowako
kaynan morong."
12 Hapa-eg, nireng baytoy polonen. Antimano, hinapwat nay pinamir-
an na biha ya nog-alih bayro. Nakit nin kaganawan ya panapwat na nin
pinamir-an na boy nakit la yay nog-alih. Banà bayro ha nakit la ay nag-
ispanta hila boy pinori lay Diyos. "Nakakanoman," wanla, "ay agtamo et
nakakit nin ombayri ya pangyayari."

Hi Libi ya an-ingaten Matiyo ya manininon bo-ihay iningat ni Apo Hisos
(Matiyo 9:9-13; Lokas 5:27-32)

13 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nakon oman ha ambay dagat nin Galiliya,
boy malakè ya tawoy nako bayron nakitipon kona. Habaytoy tawtawo ay
tinoro-an na.
14 Hin nayarì bayto ay nanigè ana et hi Apo Hisos boy niparaan ya ha
opisina ya pamayaran bo-ih. Hi Matiyo ya anak ni Alpiyo ay nakit ni Apo
Hisos ya naka-iknò bayro ha pamayaran bo-ih. Hinalità ni Apo Hisos kona,
"Makilamo ka kongko," wana. Hi Matiyo ay nireng ta nakilamo koni Apo
Hisos.

15 Hapa-eg hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay anti ha bali ni Matiyo nin
ampangan. Malakè ya mawmanininon bo-ih kateng kanayon ya tawtawoy
alwan mahampat ya pagkatawo ay kalamo lan ampangan. Hila bayti ay
nipampakihono koni Apo Hisos.
16 Hin nakit nin ongnoy Parisiyo ya mawmangitorò nin kawkapanogo-
an ya hi Apo Hisos ay ampakipangan ha mawmanininon bo-ih boy ha
tawtawoy alwan mahampat ya pagkatawo ay hinalità la ha aw-alagad ni
Apo Hisos, ya wanla, "Antà ampakipangan hi Hisos bahen ha ombahen ya
pawpagkatawo?"
17 Hin nalengè ni Apo Hisos baytoy pastang la ha aw-alagad na ay
ombayri ya alimbawà ya intobay na konla, "Hay tawoy ayin masakit ay
ahè ampanga-ilangan nin mananambal. Hay ampanga-ilangan bongat
nin mananambal ay hatoy ma-in masakit. Ombayro itaman ya pamako
ko bayri ha babon lotà. Agko nako bayrin mangingat nin tawtawoy
ahè ampangamin nin hila ay makasalanan, no alwan nako ko bayri nin
mangingat nin tawtawoy ampangamin nin hila ay makasalanan."

In-alimbawà ni Apo Hisos ya sarili naha kakahal nin babayi (Matiyo 9:14-15; Lokas 5:33-35)

18 Minghan, hin nagpaltan nangan ya aw-alagad ni Howan Mamiminyag
kateng Pawparisiyo banà ha panhohomonol la ha ka-ogali-an nin
Hawhodiyo, hi Apo Hisos ay pinakaraniyan nin ongnoy tawo ta hinalità
la kona, ya wanla, "Antà hay aw-alagad ni Howan boy aw-alagad nin
Pawparisiyo ay ampagpaltan mangan, ta hay aw-alagad mo ay ahè
ampagpaltan mangan?"
19 Ombayri ya intobay konla ni Apo Hisos: "Ma-arì warì nin magpaltan
mangan ya tawtawoy kinombida ha banhal mintras anti et konla baytoy
kakahal nin babayi? Mintras anti et konla baytoy kakahal nin babayi ay
aghila magpaltan mangan.
20 Piro lomateng ya oras ya alihen konla baytoy kakahal nin babayi; ha
allon habayto ay magpalta hilan mangan."

Hay torò ni Apo Hisos ay ahè ma-arì ilamoha torò ya na-iknawan (Matiyo 9:16-17; Lokas 5:36-39)

21 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nangi-alimbawà et nin ombayri: "Ayin tawoy
mangitakop nin bayoy ritaso ha da-an ya dolo, ta no gaw-en na bayto, hay
bayoy intakop ay manirà nin hatoy da-an ya dolo; kayà lalò homlay ya
ginit.
22 Ayin simprin tawoy mangipalaman nin kapelhan ampa-ahemen ya
basì ha da-an ya katat ya pambiyanan basì, ta no gaw-en na bayto, hay
bayoy basì ay manirà nin da-an ya katat. Hapa-eg hay basì ay masayang
boy hay katat ay mahirà. Hay bayoy basì ay dapat ipalaman ha bayoy katat
ya pambiyanan."

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha allon pama-inawa (Matiyo 12:1-8; Lokas 6:1-5)

23 Mihay allon Sabado, allon pama-inawa nin Hawhodiyo, mintras
ampowako hili Apo Hisos, hila ay niparaan ha ma-in tawtanaman ya trigo.
Hay aw-alagad na ay nipanggetè nin trigo.
24 Hapa-eg, ma-in bayron Pawparisiyo ya nakakit konla. Kayà hinalità
la koni Apo Hisos, "Biliwen moy aw-alagad mo," wanla, "antà anggaw-en
la ba-in ya ha kawkapanogo-an tamo ay labag gomawà nin ombahen no
allon pama-inawa?"

25 Ombayri ya hinalità konla ni Apo Hisos, “Warì agmoyo et nabaha
ya nakaholat ya ginawà ni Dabid hin hato hin binomitil ya kateng
kawkalamowan na ta na-obohan hila nin pamamangan?
26 Nilomo-ob ya ha bali nin Diyos ta nangwa yan tinapay ya indolog
ha Diyos. Nangan yan hatoy tinapay boy pinakan nay kawkalamowan na
maski kontra ha kawkapanogo-an tamo ya mangan nin habayto, ta hay ma-
arì bongat mangan nin habayto ay pawparì. Hay pinakapo-on nin pawparì
hin habayto ay hi Abiyatar ya pinomayag nin hi Dabid ay mangwa nin
habaytoy tinapay.”
27 Hinalità et ni Apo Hisos ha Pawparisiyo, “Hay allon pama-inawa ay
inggawà nin Diyos para ikahampat nin tawo; agna pinalsa ya tawo nin
para ha allon pama-inawa.
28 Kayà hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay ma-in karapatan maghalità
no anyay tamà gaw-en no allon pama-inawa.”

3

Hay tawoy kinomampil ya gamet
(Matiyo 12:9-14; Lokas 6:6-11)

1 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nakon oman ha himba-an nin Hawhodiyo.
Bayro ay ma-in mihay lalaki ya hay mihay gamet ay ahè ana ma-igalaw ta
kinomampil.
2 Hi Apo Hisos ay ampaka-i-imatonan nin tawtawoy kontra kona no ha
habayton allo ya allon pama-inawa ay pakahampaten na baytoy lalaki, ta
ampanikap hilan bara-nan ya pangidimandawan la koni Apo Hisos.
3 Hinalità ni Apo Hisos do ha lalaki ya kinomampil ya gamet, “Mako ka
bayri ha arapan,” wana.
4 Hapa-eg, pinastang ni Apo Hisos baytoy tawtawoy kontra kona, ya
wana, “Kompormi ha kawkapanogo-an ya tongkol ha allon pama-inawa,
anyay tamà gaw-en? Tambayan nayì ya tawoy anti ha kadya-dya-an o pa-
olayan? Tambayan ya nayì emen ya mabiyay o pa-olayan emen ya mati?”
Aghila nakatbay koni Apo Hisos.
5 Ha katya-an pagnanakem la ay nablò ya nakem ni Apo Hisos. Hapa-
eg, pinalibotan na hilan tinegteg nin ma-in pahang, biha na hinalità do ha
lalaki ya kinomampil ya gamet, “Ipaktang moy gamet mo,” wana. Hapa-eg,
impaktang nin hatoy lalaki ya gamet na ta hinomampat ana.
6 Hin habayto, hatoy Pawparisiyo ay nilomikol do ha himba-an nin
Hawhodiyo, ta nako hilan antimano ha tawtawowan ni Arì Hirodis. Bayro
la ampi-i-ilgowan no pangno la mapati hi Apo Hisos.

Malakè ya tawoy nakitipon koni Apo Hisosha ambay dagat

7 Hapa-eg hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay nog-alih, ta nako hila ha
ambay dagat nin Galiliya. Pagkalakè tawoy nakihono konla. Ma-in taga
bayro ha probinsyan Galiliya. Ma-in na-ibat ha probinsyan Hodiya,
8 kateng ha siyodad nin Hirosalim ya sakop nin habaytoy probinsya.
Ma-in itaman na-ibat ha probinsyan Idomiya, ma-in simprin na-ibat ha
kagmang balah nin Hordan, boy ma-in et na-ibat ha mamalibot nin
banowan Tiro boy banowan Sidon. Habayti ya malakè ya tawo ay nako
koni Apo Hisos ta nabalita-an lay kaganawan gawà na.
9 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na ya pangihandà la ya nin
mihay bangkà ya hakyan na emen agya mangapipepetpetan nin habaytoy
kalak-an tawo.

10 Banà ta namakahampat ya nin malakè ya ampipagmasakit ay malakè
ya ampakipapaletpet nin makon mangaptoh kona emen hila homampat ha
masakit la.
11 Hay tawtawoy napahokan nin mangala-et ya aw-ispirito, hin nakit la
hi Apo Hisos ay nipanlokob hila ha arapan na boy nan-angaw, ya wanla,
"Hika ya Anak nin Diyos!"
12 Piro inhigpit ni Apo Hisos nin hinalità do ha mangala-et ya aw-ispirito
ya agla ibalità ya hiya ay Anak nin Diyos.

Hay labinloway alagad ya pinilì ni Apo Hisos
(Matiyo 10:1-4; Lokas 6:12-16)

13 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nilomakat ha bakil kalamo nay tawtawoy
iningat na. Hila ay napakarani kona.
14 Bayro konla ay namilì ya nin labinloway lalaki ya paglamolamo na
boy ihogò nan mangaral.
15 Hila ay binyan nan kapangyariyan nin mama-alih nin dawdimonyoy
pinomahok ha tawtawo.
16 Habayti ya tawtawoy pinilì ni Apo Hisos ay hi Simon ya pinangalanan
et ni Apo Hisos nin Pidro,
17 boy loway anak ni Sibidiyo ya hi Santiyago boy hi Howan ya
pinangalanan nin Bowanirgis ya hay labay totolen ay aw-anak nin korol.
Ombayroy impangalan konla ta hila ay mapabiglà.
18 Hay pinilì na et ay hi Andris, hi Pilipi, hi Bartolomi, hi Matiyo,
hi Tomas, hi Santiyago ya anak ni Alpiyo, hi Tadyo, hi Simon ya
mapagmalasakit ha nasyon Israyil,
19 boy hi Hodas Iskariyoti ya nangisapakat koni Apo Hisos.

Bininggawan hi Apo Hisos nin ma-inkapangyariyan ni Bilsibob
(Matiyo 12:22-32; Lokas 11:14-23; 12:10)

20 Hapa-eg, hin naka-orong hili Apo Hisos ay nilako la yayna et pini-o-
opongan nin malakè ya tawo. Kayà hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay
aglayna angka-arap nin mangan.
21 Hin nabalita-an nin pawpartidos ni Apo Hisos ya tongkol ha anggaw-en
na ay nilako la yan kowen, ta ma-in tawtawo ya ampaghalità nin lokoloko
ya.
22 Ma-in ongnoy mangitorò nin kawkapanogo-an ya nika-ibat ha siyodad
nin Hirosalim ya nipaghalità, "Hi Bilsibob," wanla, "ya po-on nin
dawdimonyo ay pinomahok bahen koni Hisos; kayà ampakapa-alih ya nin
dawdimonyo ya pinomahok ha tawtawo."
23-24 Hapa-eg, iningat ni Apo Hisos nin pakarani kona baytoy tawtawoy
anti bayro ta hinalità na konla, ya wana, "Warì ma-arì pa-alihen ni Satanas
ya sarili na?" Ombayri et ya hinalità ni Apo Hisos konla ya kawka-
alimbawa-an: "No ma-in arì," wana, "ta hay ampag-ari-an na ay mi-a-away
ay ahè bomoyot ya pamomo-on na;
25 boy no ampi-a-away ya tawtawoy ampa-iri ha mimihay bali ay ahè
bomoyot ya pamilalamo la.
26 No kalabanen ni Satanas ya sarili na, hay kapangyariyan nan mamo-
on ay ahè bomoyot ta tampol ma-anggawan.
27 "Hay bali nin makhaw ya tawo ay ayin makalo-ob nin manakaw nin
kawkamama-in na no agna pon balolen baytoy makhaw ya tawo. Ha
ombayro, hay bali na ay ma-arì anan panakawan.
28 Habayti ya tanda-an moyo: hay tawtawo ay patawaren ha kaganawan
kasalanan la boy pawpanla-et ya anhalita-en la,

29 piro hinoman ya ampaghalità nin mala-et ya kontra ha Ispirito nin
Diyos ay ayin kapatawaran maski makakano, ta ha ombayro ay an-itowad
na nin hay gawgawà nin Ispirito nin Diyos ay gawgawà ni Satanas.
Habaytoy kasalanan na ay manatili kona anggan makakanoman."
30 Habayti ay hinalità ni Apo Hisos ta anhalita-en nin hatoy mawmangi-
torò nin kawkapanogo-an ya hiya ay pinahokan nin mala-et ya ispirito.

Hay anhomonol ha kalabayan nin Diyos ay hila ya nanay boy pawpatel ni Apo Hisos
(Matiyo 12:46-50; Lokas 8:19-21)

31 Hapa-eg hay nanay ni Apo Hisos kateng pawpatel nay lawlalaki ay
nakalateng. Hila ay ampireng ha likol bali boy impa-ingat la hi Apo Hisos.
32 Ha mamalibot ni Apo Hisos ay malakè ya tawoy ampipampiknò.
Hinalità la kona, ya wanla, "Hay nanay mo boy pawpatel moy lawlalaki ya
ampanikap komo ay anti ha likol."
33 Tinombay konla hi Apo Hisos, "Hino," wana, "ya antokoyen moyon
nanay ko boy pawpatel ko?"
34 Hapa-eg, tinegteg na baytoy tawtawoy ampipampiknò ha mamalibot
na biha na hinalità, "Hila bayti," wana, "ya nanay ko boy pawpatel ko,
35 ta hinoman ya anhomonol ha kalabayan nin Diyos ay hila ya nanay
ko boy pawpatel ko."

4

Hay alimbawà ya tongkol ha mananabwag
(Matiyo 13:1-9; Lokas 8:4-8)

1 Hapa-eg hi Apo Hisos ya antin oman ha ambay dagat ay nag-ompisayna
et nin manorò. Banà ha kalak-an tawoy nakitipon kona ay hinomapat ya
ha bangkà ta bayro ya niknò nin manorò. Hay tawtawo itaman ay anti ha
lakatan nin ampanlengè.
2 Malakè ya bagay ya an-itorò konla ni Apo Hisos ya aw-alimbawà.
3 Hinalità konla ni Apo Hisos, "Leng-en moyo!" wana. "Ma-in mihay
lalaki ya nakon nanabwag.
4 Ha pangihabwag na ay ma-in ongnoy pahì ya natata ha daan. Hatoy
pawpahì ya nikatata ha daan ay kinan nin mawmanokmanok.
5 Ma-in itaman pawpahì ya nikatata ha babon matampiyak ya bato ya
ma-in amò ya lotà. Habaytoy pawpahì ay tampol tinomobò, ta alwan
makodpaw ya lotà ya nakataphon.
6 Hapa-eg, hin inomamot ya hilà allo, hatoy pawpahì ya tinomobò ay
nalaneh anggan nayangoh ta mababoy pinanyamotan.
7 Hay kanayon ya pawpahì ay nikatata ha antobo-an nin ampangayakay
ya dawdikot ya madowih. Hin tinomobò baytoy pawpahì ay tinomobò ita-
man baytoy ampangayakay ya dawdikot ya madowih. Kayà ahè nakabonga
baytoy pawpahì ya tinomobò ta napolopotan nin hatoy ampangayakay ya
dawdikot ya madowih.
8 Piro ma-in pawpahì ya nikatata ha maganday lotà. Habaytoy
pawpahì ay tinomobò nin mahampat boy namonga. Ma-in pinaka-
alawahanan tatlompò, ma-in pinaka-alawahanan anemapò, boy ma-in
pinaka-alawahanan magato.
9 Hay ka-ilangan moyo," wana et ni Apo Hisos, "ay manlengè mahampat
nin habayti ya anhalita-en ko biha moyo honolen."

Hay bara-nan nin pambin aw-alimbawà
(Matiyo 13:10-17; Lokas 8:9-10)

10 Hapa-eg, hin ayin ana baytoy malakè ya tawo, hi Apo Hisos ay pinastang nin labinloway alagad na kateng hatoy kanayon ya kawkalamowan na no anyay labay totolen nin hatoy aw-alimbawà na.
11 Hinalità konla ni Apo Hisos, "Komoyo," wana, "inggawà ya pangingintindi nin sawsikrito ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos; piro ha kanayon ya tawtawo, kaganawan bagay ya itorò konla ay i-alimbawà emen matopad bayti ya holà hin hato:
12 'Manegteg hila man anan manegteg ay aghila makakit. Manlengè hila man anan manlengè ay aghila maka-intindi; ta no angka-intindiyan la ay pakarani hila ha Diyos. Hay Diyos itaman ay mambi konla nin kapatawaran.' "

Impalinaw ni Apo Hisos ya alimbawàya tongkol ha mananabwag
(Matiyo 13:18-23; Lokas 8:11-15)

13 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, ya wana, "Warì agmoyo na-intindiyan baytoy hinalità koy alimbawà? No agmoyo angka-intindiyan bayto ay pangno moyo man awod ma-intindiyan ya maski anyay alimbawà?
14 Hay Halità nin Diyos ay kowinta inhabwag nin mananabwag.
15 Hay ka-alimbawa-an nin hatoy daan ya kinatatawan nin pawpahì ay tawtawoy nakalengè Halità nin Diyos, piro tampol inalih ni Satanas ha nakem la baytoy nalengè lay Halità nin Diyos.
16 Hatoy matampiyak ya bato ya ma-in amò ya lotà ya kinatatawan nin pawpahì ay bilang ha tawtawo ya nakalengè nin Halità nin Diyos. Hin nalengè la bayto, antimano, tinanggap la nin ma-in kaligawan.
17 Piro hay Halità nin Diyos ay ahè nakayamot ha nakem la boy kadodomalì bongat ya pananggap la. No ma-in anlomateng ya angkagolowan ihip la, boy no ampagkama-in hila nin kawkadya-dya-an nin banà ha Halità nin Diyos ay angka-alin antimano ya pantotompel la.
18 "Hatoy lotà ya ma-in ampangayakay ya dawdikot ya madowih ya kinatatawan nin pawpahì ay bilang simpri ha tawtawoy nakalengè nin Halità nin Diyos.
19 Piro banà ha bawbagay ya angkagolowan la ha biyay la, ha kalabayan la nin yomaman, boy ha paghangad la nin kanayon ya bawbagay, hila ay kowinta pawpahì ya tinomobò ya napolopotan nin ampangayakay ya dawdikot ya madowih. Kayà hay Halità nin Diyos ya nalengè la ay ahè namonga ha biyay la.
20 Hatoy maganday lotà ya kinatatawan nin pawpahì ay bilang ha tawtawo ya nanlengè nin Halità nin Diyos. Habaytoy nalengè lay Halità nin Diyos ay pininto-o la, boy nakapibongan kahampatan ha biyay la nin emen ha pawpahì ya ma-in namongan tatlompò, ma-in anemapò, boy ma-in namongan magato."

In-alimbawà ni Apo Hisos ha kingki
(Lokas 8:16-18)

21 Hi Apo Hisos ay naghalità ana et konla, ya wana, "Warì hay kingki ya andongket ay anhalokoban nin kalaying o an-itagò ha hilong katri? Warì ahè an-igwà ha talagan pangigwa-an?
22 Ayin nakatagò ya ahè mipatnag, boy ayin sikrito ya ahè mibolgar.
23 Hay ka-ilangan moyo," wana et ni Apo Hisos, "ay manlengè mahampat nin habayti ya anhalita-en ko biha moyo honolen."

24 Hinalità ana et ni Apo Hisos, “Pakaleng-en moyon mahampat,” wana,
“ya an-itorò ko, ta no leng-en moyo, hay Diyos ay mambi komoyo nin
pangingintindi boy lalò nan ipa-intindi komoyo.
25 Hay tawoy ampinto-o ha bagay ya an-ipa-intindi kona nin Diyos ay
lalò maka-intindi ha an-ipa-intindi kona. Piro hay tawoy ahè ampinto-o
ha an-ipa-intindi kona nin Diyos ay alihen et ha nakem na baytoy amò ya
na-intindiyan na.”

Hay pantomobò nin binì

26 Ombayri et ya alimbawà ni Apo Hisos: “Hay pamomo-on nin Diyos ay
bilang ha lalaki ya nanabwag nin binì.
27 Hin nayarì nan inhabwag ay patoloy yan magtrabaho nin allo-allo. No
yabi ay matoloy ya. Habayti ya inhabwag na ay agna tandà no pangno
anlomhì boy no pangno antomobò.
28 Hay lotà ya ampakapatobò boy ampakapabonga nin hatoy intanem, ta
hay ampangyari ay ombayri: tomobò pon biha homwak, bayo manlaman
ya pawpahì.
29 No mato-ayna ay alawahanen ana nin hatoy lalaki ya nanabwag.”

In-alimbawà ha bot-on mostasa
(Matiyo 13:31-32, 34; Lokas 13:18-19)

30 “Anya et,” wani Apo Hisos, “ya pangiparisan tamo nin pamomo-on
nin Diyos boy anya et ya pangi-alimbawa-an tamo?
31 Hay pamomo-on nin Diyos ay ayin imbalag ha bot-on mostasa ya
pinakamayamò ya bot-o ha kaganawan an-itanem.
32 No na-itanem ana, maski pinakamayamò bayto, pantomobò ay anhom-
lay nin mas et ha kanayon ya po-on gawgolay. Kayà hay mawmanokmanok
ay ampipanayi ha mangalhay ya hawhanga nin habayto.”
33 Hay Halità nin Diyos ya an-i-aral konla ni Apo Hisos ay anggamitan
na nin bilang ombayri ya alimbawà kompormi ha kaya lan intindiyen.
34 Panay alimbawà ya anggamiten na ha pangi-aral na konla; piro no
hilahilan bongat nin aw-alagad na ay an-ipalinaw na konla ya labay totolen
nin habaytoy aw-alimbawà na.

Pagkahokaw angin ya pinatgen ni Apo Hisos
(Matiyo 8:23-27; Lokas 8:22-25)

35 Lomateng ya mahilem nin habayton allo, hinalità ni Apo Hisos ha aw-
alagad na, “Lomipay tamo,” wana.
36 Hapa-eg, hay aw-alagad ay hinomapat do ha bangkà ya anhakyan ni
Apo Hisos. Inalihan la baytoy kalak-an tawo ta nanigè hilayna, boy ma-in
et ongnoy bangkà ya anhakyan nin tawtawoy nakilako konla.
37 Mintras anlomipay hili Apo Hisos ay biglà hinomkaw ya angin. Hay
bangkà la ay halos lomdeg ana ta angkahipwakan nin mangalhay ya
dawoyon.
38 Hin habayto, hi Apo Hisos ya anti ha bandan hoyotan nin bangkà ay
naka-onan ya angkatoloy. Pinokaw ya nin aw-alagad na, ya wanla kona,
“Pangino-on, lomdeg tamoyna, ayin nayì kowinta komo ya mati tamo?”
39 Nibangon hi Apo Hisos ta minandawan nay angin nin tonggen boy
hinalità na ha dagat, “Pakatinek ka!” wana. Hapa-eg, tinonggen baytoy
pagkahokaw angin boy hay dagat ay tinominek.
40 Hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, ya wana, “Antà angkalimo
kawo? Warì ayin kawo et katetpel?”

41 Hay limo lan masyado boy hay ispanta la; kayà hinalità la ha miha
ta miha, “Anyan magkatawowan bayti ta maski angin boy dawoyon ay
anhomonol kona?”

5

Pina-alih ni Apo Hisos ya mangala-et ya aw-ispiritoy pinomahok ha mihay lalaki
(Matiyo 8:28-34; Lokas 8:26-39)

1 Hapa-eg hili Apo Hisos ay ni-abot ha lipay dagat nin Galiliya ya dogal
nin tawtawoy Girasino.
2 Hin nakalombah hi Apo Hisos ha bangkà ay hinakbat ya nin mihay
lalaki ya na-ibat ha kawkowibay panabonan.
3 Habaytoy lalaki ay ampa-iri ha panabonan ta pinahokan ya nin mala-
et ya ispirito. Maski tikalà ya pamalol kona nin tawtawo ay agla yayna
makayan balolen.
4 Mabetbet la ya pon ambalolen nin tikalà boy amposasan nin pahak,
piro angkaboytò nay tawtikalà boy angkawatak nay pahak ya an-iposas
kona. Ayin makasopil kona banà ha kakhawan na.
5 Allo yabi ay antomalà ya ha tawtinabon boy ha bawbakil. Ampambo-
angaw ya boy hay nawini na ay anhogathogaten na nin bawbato.
6 Hapa-eg, hin natamolawan na hi Apo Hisos ha marayò ay nowayo yan
hinomakbat ta nanalimokod ya nin hinomamba koni Apo Hisos.
7-8 Hinalità ni Apo Hisos do ha mala-et ya ispirito ya pinomahok do
ha tawo, “Hikay mala-et ya ispirito, mog-alih ka ha tawoy habayti,”
wana. Hapa-eg, nambo-angaw baytoy lalaki boy hinalità na koni Apo
Hisos, “Hisos ya Anak nin Diyos ya Pinakamakapangyariyan, antà ampaki-
emenan mo ko? Alang-alang ha Diyos ay agmo ko pa-irapan.”
9 Hapa-eg, pinastang ya ni Apo Hisos, “Anyay ngalan mo?” wana.
Tinombay baytoy mala-et ya ispirito, ya wana, “Hay ngalan ko ay
‘Kawan’ ta malakè kayi.”
10 Hapa-eg, ampaka-awok-awoken nin hatoy mala-et ya ispirito koni Apo
Hisos ya agna hila dayi ipalako ha marayò ya dogal.
11 Ha marani bayro ay ma-in kawan baboy ya ampipamokibok ha pallig
bakil.
12 Hapa-eg, ombayri ya impaki-i-ingalo nin hatoy mangala-et ya aw-
ispirito koni Apo Hisos, “Palakwen mo kayi bahen ha bawbaboy ta
pomahok kayi konla.”
13 Pinayagan hila itaman ni Apo Hisos. Hapa-eg hatoy mangala-et ya
aw-ispirito ay nog-alih bayro ha lalaki, ta nako hilan pinomahok do ha
mangalowan liboy baboy. Hatoy bawbaboy ya pinahokan nin mangala-et
ya aw-ispirito ay nipampowayon nagpalako ha bongaw anggan nipadiritso
hilan narabò ha dagat. Bayro hila nati nin nalemeh.
14 Hapa-eg hay ampipangalagà nin hatoy bawbaboy ay nipampowayo,
ta habaytoy pangyayari ay imbabalità la ha tawtawo ha mangarani ya
bawbaryo anggan banowa. Hin nalengè bayto nin tawtawo ay nako hilan
namiliw nin habaytoy pangyayari.
15 Hin ni-abot hila bayro koni Apo Hisos ay nakit la baytoy tawo ya
pinahokan pon nin kawan dimonyo. Hiya ay ampiknò ya nakadoloyna
boy matinò ana ya pag-i-ihip na. Banà bayro ha nakit nin hatoy tawtawo
ya pangyayari, hila ay nikalimo.

16 Hapa-eg, hatoy tawtawoy nipampakakit do ha ginawà ni Apo Hisos
ay nangibabalità ha tawtawoy kapilateng nin tongkol ha nangyari do ha
lalaki ya pinahokan nin dawdimonyo boy tongkol do ha bawbaboy.
17 Hay tawtawoy anti bayro ay naki-i-ingalo koni Apo Hisos nin mog-alih
ya bayro ha dogal la.
18 Hapa-eg, hin anhomakay ana hi Apo Hisos ha bangkà, hatoy lalaki
ya pinahokan pon nin dawdimonyo ay napakarani ta ampaki-i-ingalo nin
makilako koni Apo Hisos.
19 Piro ahè pinomayag hi Apo Hisos no alwan hinalità na kona, "Morong
ka komoyo," wana, "ta ha pawpartidos mo boy ha aw-amigo mo ay ibalità
mo no anyay ginawà komo nin Pangino-on boy no pangnoy pangingangalo
na komo."
20 Hapa-eg, hatoy lalaki ay nanigè anan nako ha probinsya ya an-ingaten
Dikapolis ya hay labay totolen ay mapò ya banowa. Bayro na imbabalità
ya ginawà kona ni Apo Hisos. Kaganawan tawo bayro ay nipag-ispanta.

Hay nati ya anak ni Hayro boy hay babayi ya nangaptoh nin dolo ni Apo Hisos
(Matiyo 9:18-26; Lokas 8:40-56)

21 Hapa-eg hili Apo Hisos ay hinomakay ana ha bangkà ta lomipay hila.
Hin nakalipay hilayna, do ha ambay ay pini-o-opongan hi Apo Hisos nin
malakè ya tawo.
22 Hapa-eg hi Hayro ya ampamo-on ha miha ha hawhimba-an nin
Hawhodiyo ay nilomateng bayro. Nanlokob ya ha danin bitih ni Apo Hisos
23 biha ya naki-i-ingalo, ya wana, "Hay anak koy dalagita ay malagayna
mati. Mako ka dayi bayro ta aptohen mo ya emen ya homampat."
24 Hi Apo Hisos ay nakilako koni Hayro boy malakè et ya tawoy nakilako
konla; kayà ampangapipepetpetan la hi Apo Hisos.
25 Hapa-eg, ma-in bayron mihay babayi ya ha lo-ob labinloway ta-on ay
sigisigi ya pantolò dayà na ta ma-in yan dipirinsya.
26 Ha kaboyotan pamatambal na ay lalò yan angka-irapan boy ka-
ganawan kamama-in na ay na-oboh naynan imbayad ha nipanambal kona.
Agya hinomampat no alwan lalò ana ingat nilomalà ya angkatanam na.
27 Hin nalengè nin hatoy babayi ya tongkol koni Apo Hisos ay nakipalet-
pet ya bayro ha kalak-an tawo nin nako ha bokotan ni Apo Hisos, biha na
inaptoh ya dolo ni Apo Hisos,
28 ta wana ha sarili na, "Ma-aptoh kon bongat ya dolo na ay homampat
ako."
29 Hin na-aptoh nay dolo ni Apo Hisos ay tinonggen ya pantolò nin dayà
na boy natanam na ha nawini na ya hinomampat yayna ha dipirinsya na.
30 Antimano, natanda-an ni Apo Hisos ya ha kapangyariyan na ay ma-in
hinomampat. Kayà nagpeyeh ya nin inomarap do ha kalak-an tawo biha
ya nagpastang, "Hino," wana, "ya nangaptoh nin dolo ko?"
31 Hinalità kona nin aw-alagad na, "Angkakit moy malakè ya tawoy
ampakipaletpet komo; antà ampastangen mo no hinoy nangaptoh nin dolo
mo?"
32 Piro hi Apo Hisos ay ampanegteg ha mamalibot na ta ambiliwen na
no hinoy nangaptoh nin dolo na.
33 Tandà nin hatoy babayi ya nangyari kona hin inaptoh nay dolo ni Apo
Hisos. Ha kalimowan na ay ampamegpeg yay napakarani koni Apo Hisos,
boy nanlokob ya ha danin bitih ni Apo Hisos ta hinalità nay kaptegan.

34 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha babayi, ya wana, “Patel, hay
pantotompel mo ya nakapakahampat komo. Morong kayna nin ma-in
katinekan ta mahampat kayna.”
35 Mintras ampaghalità et hi Apo Hisos do ha babayi ay ma-in ongnoy
tawoy nilomateng ya na-ibat ha bali ni Hayro. Hinalità la koni Hayro,
“Hay Mangangaral,” wanla, “ay agmoyna abala-en nin palakwen bayro ta
nati anay anak mo.”
36 Piro hatoy hinalità la ay ahè pinansin ni Apo Hisos, no alwan hinalità
na koni Hayro, “Agka malimo,” wana, “basta tompel ka kongko.”
37 Hapa-eg hay kanayon ya tawo ay ahè pinayagan ni Apo Hisos nin
makilako kona, no alwan hay pinakilako nan bongat ay hi Pidro, boy hatoy
mipatel ya hi Santiyago boy hi Howan.
38 Hin ni-abot hila ha bali ni Hayro ay nakit ni Apo Hisos ya hay tawtawo
bayro ay angkagolo. Ma-in ampipanangih boy ma-in ampi-a-anito.
39 Hin nakalo-ob hi Apo Hisos bayro ha bali ay hinalità na do ha tawtawo,
“Antà,” wana, “nin angkagolo kawo boy ampanangih? Haba-in ya anak ay
ahè nati no alwan angkatoloy yan bongat.”
40 Hin nalengè la baytoy hinalità ni Apo Hisos ay pinikaka-iliyan la ya.
Hapa-eg kaganawan tawo ya anti bayro ay pinalikol ni Apo Hisos. Hay
agnan bongat pinalikol ay tatay boy nanay nin hatoy anak kateng hatoy
tatloy alagad na. Hila ya kalamo nan nilomo-ob do ha pinangiborolan nin
hatoy anak.
41 Hapa-eg, inoligtanan ni Apo Hisos ya gamet nin hatoy anak biha na
hinalità, “Talita komi,” wana, ya hay labay totolen ay, “Ninì, mibangon
ka!”
42 Antimano, nibangon baytoy anak biha ya nowako; habaytoy anak ay
idad anan labinloway ta-on. Hay mawmato-antawo nin hatoy anak ay
masyadon nag-ispanta.
43 Inhigpit nin imbibilin konla ni Apo Hisos ya habaytoy pangyayari ay
agla ibabalità ha maski hinoy tawo, boy hinalità et konla ni Apo Hisos ya
biyan lan pamamangan baytoy anak.

6

Hi Apo Hisos ay ahè binalay ha Nasaritya sarili nan banowa (Matiyo 13:53-58; Lokas 4:16-30)

1 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nog-alih bayro ha dogal ya habayto ta norong
ya ha Nasarit ya sarili nan banowa. Hay aw-alagad na ay nakilako kona.
2 Hin nilomateng ya allon pama-inawa, hi Apo Hisos ay nilomo-ob ha
himba-an nin Hawhodiyo ta bayro ya nanorò. Hay malakè ya tawoy
anti bayroy nakalengè kona ay nipag-ispanta, ya wanla, “Ayri nangibat
ya pangingihip nay ombahen? Anyan karonongan ba-in ya inggawà kona?
Pangno ya ampakagawà nin bawbagay ya pawpapag-ispantawan?
3 Warì alwan hiya ya karpintiro ya anak ni Mariya boy hay pawpatel nay
lalaki ay hi Santiyago, hi Hosi, hi Hodas, boy hi Simon? Warì alwan kateng
pawpatel nay babayi ay anti bayri?” Habaytoy tawtawoy nipagpastang ay
ahè nipananggap koni Apo Hisos.
4 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Hay propita ay an-igalang ha
maski ayrin dogal, piro ahè an-igalang ha sarili nan banowa, boy agya
an-igalang nin sarili nan partidos boy sarili nan pamilya.”

5 Kayà hi Apo Hisos ay ahè nakagawà bayro nin pawpapag-ispantawan
ha sarili nan dogal, no alwan hay gamet na ay impababo na ha ongnoy
tawoy ampagmasakit ta pinakahampat na hila.
6 Hay ispanta ni Apo Hisos ta hay tawtawo ha dogal ya habayto ay ayin
katetpel.

Hay bibilin ni Apo Hisos ha aw-alagad na
(Matiyo 10:5-15; Lokas 9:1-6)

Hili Apo Hisos ay nako ha bawbaryo nin nangi-aral Halità nin Diyos.
7 Hapa-eg, iningat ni Apo Hisos nin pakarani kona baytoy labinloway
alagad na ta inhogò na hila nin manilowalowa, boy binyan na hilan
kapangyariyan nin mama-alih nin mangala-et ya aw-ispirito ya pinomahok
ha tawo.
8 Immanda na konla ya ha pamowako la ay baston bongat ya gitan la.
Aghila mantan pamamangan ni sopot o kowalta.
9 Pinayagan na hilan magsapatos, piro agna hila ampagtanen nin doloy
paghagiliyan la.
10 Hinalità et konla ni Apo Hisos, “Makihandà kawo ha hinoman ya ma-
in bali ya mananggap komoyo, boy manatili kawo bayro angga ha mog-alih
kawo ha dogal ya habayto.
11 No ma-in kawon malakoy dogal ya agla kawo tanggapen o agla kawo
leng-en ha an-i-aral moyo ay mog-alih kawo bayro. Piro biha kawo mog-
alih ay ikampag moyoy gabok ha bitih moyo emen moyo ma-ipakit ya hay
Diyos ay ma-in pahang konla banà ha agla pananggap komoyo.”
12 Hapa-eg, nanigè ana baytoy aw-alagad ni Apo Hisos. An-i-aral la ha
tawtawo ya dapat lan paghehean ya kawkasalanan la.
13 Malakè ya dimonyoy pinomahok ha tawtawo ya pina-alih la, boy
malakè ya tawoy ampipagmasakit ya pinonahan lan asiti boy pinakaham-
pat la.

Hi Howan Mamiminyag ay impapati ni Arì Hirodis
(Matiyo 14:1-12; Lokas 9:7-9)

14 Hi Apo Hisos ay nibantog nin banà ha gawgawà na. Kayà nalengè
ni Arì Hirodis ya hinalità nin tawtawo ya tongkol koni Apo Hisos. Ma-in
ongnoy tawo ya naghalità nin, “Hiya hi Howan Mamiminyag ya nabiyay
oman. Kayà ampakagawà ya nin habayti ya pawpapag-ispantawan.”
15 Piro hinalità nin kanayon, “Hiya hi Ilyas ya propita hin hato.”
Hay hinalità itaman nin kanayon, “Hiya ay propita ya bilang ha
pawpropita nin Diyos hin hato.”
16 Piro hin nalengè ni Arì Hirodis baytoy tongkol koni Apo Hisos ay
hinalità na, “Hiya,” wana, “hi Howan Mamiminyag ya impapotohan kon
olo ya nabiyay oman.”
17-18 Hay pangyayari no antà impapati hin hato ni Arì Hirodis hi Howan
ay ombayri: inayo ni Arì Hirodis nin pinag-ahawa hi Hirodiyas ya ahawa
nin patel na ya hi Pilipi. Hapa-eg, hinalità ni Howan Mamiminyag koni Arì
Hirodis, “Alwan tamà,” wana, “ya ginawà mo ya pinag-ahawa moy ayro
mo.” Banà bayro, hi Howan ay imparakep ni Arì Hirodis ta impapiriso na
ya.
19 Hi Hirodiyas itaman ay nagkama-in nin irap nakem koni Howan; kayà
labay na yan patyen. Piro agya pinayagan ni Arì Hirodis.
20 Hi Howan ay an-igalang ni Arì Hirodis, ta tandà na ya hi Howan ay
mahampat ya tawoy anhomonol ha Diyos; kayà indipinsa na ya. Hay

tawtorò ni Howan ay nalabayan ni Arì Hirodis nin leng-en maski habayto
ay ampakagolo nin nakem na.
21 Hin na-abot ya allon impanganak ni Arì Hirodis ay namapahandà
ya nin pamamangan ya para ha kaganawan kombidado nay mangatag-
ay ya katongkolan, pawpo-on hondalò, kateng aw-importantin tawo ha
probinsyan Galiliya. Hapa-eg hi Hirodiyas ay nagkama-in paraan nin ma-
ipapati na hi Howan
22 hin tinomalek bayro ya anak nay dalaga. Hay talek nin habaytoy
dalaga ya anak ni Hirodiyas ay nakapakonsowilo koni Arì Hirodis kateng
do ha kawkombidado na. Kayà hinalità ni Arì Hirodis do ha dalaga, “Maski
anya,” wana, “ya awoken mo kongko ay igwà ko komo.”
23 Naghompà yan nagpangakò do ha dalagay tinomalek, ya wana,
“Anyaman ya awoken mo kongko, maski kagitnà nin kamama-in ko ay
igwà ko komo.”
24 Hapa-eg, nilomikol baytoy dalaga ta pinastang nay nanay na, “Nanay,”
wana, “anyay labay mon awoken ko?”
Tinombay baytoy nanay na. “Hay awoken mo,” wana, “ay olo ni Howan
Mamiminyag.”
25 Hapa-eg hatoy dalaga ay nanandalì nagbira koni Arì Hirodis ta hinalità
na kona, “Hay an-awoken ko,” wana, “nin igwà mo kongko hapa-eg et ay
olo ni Howan Mamiminyag. Hay olo na ay igwà ha bandihado biha igwà
kongko.”
26 Hapa-eg, hi Arì Hirodis ay masyadon nilomelè nin banà bayro ha
inawok kona, piro banà ta naghompà yan nagpangakò do ha dalaga ya
nalengè nin kawkombidado na ay agya napa-agko.
27 Kayà antimano, nangihogò ya nin mihay hondalò na nin mako ha
pirisowan nin mamoton olo ni Howan Mamiminyag. Habaytoy hondalò
ay nakoyna. Hapa-eg, pinotoh nay olo ni Howan Mamiminyag,
28 biha na inggawà ha bandihado ta gintan na do ha dalaga. Hay ginawà
itaman nin hatoy dalaga ay inggawà na ha nanay na.
29 Hin nabalita-an bayto nin aw-alagad ni Howan ay nilako lan kinwa ya
bangkay ni Howan ta intabon la.

Liman libo katawo ya pinakan ni Apo Hisos
(Matiyo 14:13-21; Lokas 9:10-17; Howan 6:1-14)

30 Hapa-eg hatoy aw-alagad ni Apo Hisos ay nipagbira kona ta ka-
ganawan ginawà la boy intorò la ay imbalità la koni Apo Hisos.
31 Hinalità konla ni Apo Hisos, “Mako tamo,” wana, “nin pa-ipapawà ha
powiray dogal emen tamo makapa-inawan amò.” Hinalità bayto ni Apo
Hisos banà ta malakè ya tawoy ampako konla; banà bayro aglayna angka-
arap ya pamangan la.
32 Hapa-eg, hinomakay hila ha bangkà nin magpalako ha powiray dogal.
33 Malakè ya nakakit nin pamog-alih nili Apo Hisos boy nabalayan hila.
Kayà ha balang banowa bayro ay malakè ya tawoy nipampowayo nin na-
onan nako ha dogal ya lalakwen nili Apo Hisos.
34 Hin nakalombah hi Apo Hisos ha bangkà ay nakit na baytoy malakè ya
tawoy nititipon bayro. Na-ingalowan na baytoy tawtawo ta bilang hila nin
tawtopa ya ayin ampagpastol. Banà bayro ay malakè ya bagay ya intorò
na konla.
35 Lomateng ya mahilem, hi Apo Hisos ay pinakaraniyan nin aw-alagad
na ta hinalità la kona, ya wanla, “Habayti ay powiray dogal boy mahilem
ana.

36 Halita-en mo ha tawtawo ya mog-alih hilayna emen hila makalako ha
bawbaryoy mangarani bayri nin manaliw pamamangan la."

37 Piro tinombay konla hi Apo Hisos, "Hikawo," wana, "ya mambi konla
nin pamamangan."

Hinalità la koni Apo Hisos, ya wanla, "Ha kalak-an nin habayti ya tawo,
hay ka-ilangan ya kantidad nin panaliw ipakan konla ay alagà waloy
bowan ya sowildo nin miha katawo. Labay mo nayì nin mako kayin
maggastos nin ombayro kalakè ya panaliw tinapay para ipakan konla?"

38 Pinastang hila ni Apo Hisos, "Ongnoy tinapay ya anti bahen? Helken
moyo," wana.

Hin nakit la no ongno ay hinalità la koni Apo Hisos, "Limay tinapay,"
wanla, "boy loway ikan."

39 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na ya pa-ikno-en la baytoy
kaganawan tawo nin gropogropo ha dawdikot.
40 Hin naka-iknò hila ay ma-in gawgropo ya manimagato katawo boy
ma-in gawgropo ya manilimampò katawo.
41 Hapa-eg hatoy limay tinapay boy loway ikan ay kinwa ni Apo Hisos
biha ya naninglà, ta habayto ay pinasalamatan na ha Diyos. Hin nayarì ay
binibi-hil na baytoy tinapay biha na inggawà ha aw-alagad na ta hila ya
nangitayak ha tawtawo. Ombayro et ya ginawà na do ha loway ikan.
42 Hilay kaganawan ay nangan nin habayto boy nikabhoy.
43 Hapa-eg hay aw-alagad ay nakatipon et nin natilà ya bawbi-hil nin
hatoy tinapay boy ikan ya nakapnò et nin labinloway bakol.
44 Hay lawlalaki ya nipampangan bayro ay liman libo.

Hi Apo Hisos ay nowako ha babon lanom
(Matiyo 14:22-33; Howan 6:15-21)

45 Hapa-eg, pinahakay ni Apo Hisos ya aw-alagad na ha bangkà, ta pina-
ona na hilan lomipay ha kagmang nin mako ha banowan Bitsayda. Hiya
itaman ay nagkabalag ta ampa-orongen na baytoy tawtawo.
46 Hin naka-alih ana baytoy tawtawo, hi Apo Hisos ay nilomakat ha bakil
ta bayro ya nanalangin.
47 Hin yabi ana, hay bangkà ya anhakyan nin aw-alagad na ay ni-abot
ana ha botlay dagat ya anlipayan la. Hi Apo Hisos balè ya nagsolo ay anti
et bayro ha bakil.
48 Angkatamolawan na ya hay aw-alagad na ay angka-irapan magsagwan
ta angkahalongà lay angin. Hin manga-alas kowatroyna nin palbangon hi
Apo Hisos ay ampowako ha babon lanom nin anhomono konla. Hin marani
yayna konla ay libahan na hila dayi.
49 Piro hin nakit nin aw-alagad ya ma-in ampowako ha babon lanom ay
nambo-angaw hila ta andap la no molto.
50 Hilay kaganawan ay nalimo bayro ha nakit la.

Kayà antimano, nag-ilgo hi Apo Hisos, ya wana, "Agkawo malimo ta hiko
bayti."
51 Hapa-eg hi Apo Hisos ay hinomapat do ha bangkà ya anhakyan la
boy nagkalma ya angin. Masyadon pinag-ispantawan hi Apo Hisos nin
aw-alagad na,
52 ta maski nakit lay ginawà ni Apo Hisos do ha tinapay ay agla na-
intindiyan no hino hi Apo Hisos banà ha katya-an nin nakem la.

Hi Apo Hisos ay namakahampat nin tawtawoyma-in masakit ha banowan Hinisarit
(Matiyo 14:34-36)

53 Hapa-eg, hin nakalipay ana hili Apo Hisos bayro ha banowan Hinisarit
ay impondo lay bangkà la.
54 Hin nakalombah hila ha bangkà, antimano, hi Apo Hisos ay nabalayan
nin tawtawo.
55 Habaytoy tawtawo ay nipampowayon nilibot baytoy intiron dogal, ta
hay mangama-in masakit ay anhapwaten lan gitan koni Apo Hisos.
56 Maski ayri ya nakon bawbanowa, bawbaryo, o ha maski ayrin dogal
ya ma-in bali, hay mangama-in masakit ay inggawà la ha plasa, biha la
impaki-i-ingalo koni Apo Hisos ya maski laylay dolo na ay ma-aptoh nin
hatoy ampipagmasakit. Kaganawan hatoy ampipagmasakit ya naka-aptoh
nin laylay dolo ni Apo Hisos ay hinomampat.

7

Hay na-iknawan ya kawka-ogali-an
(Matiyo 15:1-9)

1 Hapa-eg hay Pawparisiyoy na-ibat ha siyodad nin Hirosalim kalamo ya
ongnoy mangitorò nin kawkapanogo-an ay nako koni Apo Hisos.
2 Nakit la ya hay ongno ha aw-alagad ni Apo Hisos ay nangan nin ahè
nag-ibano kompormi ha ka-ogali-an nin Hawhodiyo.
3 Hay Hawhodiyo lalo-lalò anay Pawparisiyo ay ahè mangan anggan agla
pon honolen baytoy ka-ogali-an ya na-iknawan la ha kawka-apo-apowan
la ya tongkol ha pag-ibano.
4 No kapi-ibat la ha palingki ay aghila pon mangan anggan agla malinisan
ya nawini la. Malakè et ya anggaw-en lay kawka-ogali-an ya na-iknawan
la ya tongkol ha pangongoyah nin pawpaminoman la, kawkeren la, boy
kanayon et ya kawkahangkapan ya tangsò.
5 Banà bayri, hi Apo Hisos ay pinastang nin hatoy Pawparisiyo boy
mawmangitorò nin kawkapanogo-an nin ombayri: "Antà nin hay aw-
alagad mo," wanla, "ay ahè anhomonol ha kawka-ogali-an ya na-iknawan
ha kawka-apo-apowan tamo, ta ampangan hila nin ahè ampag-ibano
kompormi ha kawka-ogali-an tamo?".
6 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, "Tamà baytoy holà ni propita
Isayas hin hato ya tongkol komoyon mawmagkakanwarì ya ombayri ya
nakaholat:
'Habayti ya tawtawo, wanan Diyos ay ampaghalità nin an-igalang la ko;
piro marayò ya nakem la kongko.
7 Ayin kowinta ya panhomamba la kongko, ta hay an-itorò lay pawpanogò
nin tawtawo ay anhalita-en la nin habayto ay pawpanogò ko.' "
8 "Hay panogò nin Diyos," wani Apo Hisos, "ay pina-olayan moyo, ta hay
bawbagay ya anhonolen moyo ay hatoy kawka-ogali-an ya na-iknawan
moyo."
9 Naghalità ana et hi Apo Hisos, ya wana, "Talagan hay galing moyon
magparaan emen moyo mapa-olayan ya pawpanogò nin Diyos. Anggaw-
en moyo baytoy ombayro emen moyo mahonol ya kawka-ogali-an ya na-
iknawan moyo.
10 Hay inggawà komoyo ni Moysis ay panogò nin Diyos ya ombayri:
'Igalang moy tatay mo boy nanay mo,' boy ombayri et: 'Hinoman ya
maghalità nin mala-et ha tatay na o ha nanay na ay dapat patyen.'

11 Piro an-itorò moyo ya no ma-in tawoy ma-in itambay ha tatay na o ha
nanay na ta halita-en nay ‘Korban,’ ya hay labay totolen ay inggawà ha
Diyos
12 ay agmoyo yayna ampayagan nin manambay ha tatay na o ha nanay
na.
13 Banà bayro ha antowaren moyoy kawka-ogali-an ya na-iknawan moyo
ay an-ipakit moyo ya ayin alagà komoyo ya kawkapanogo-an nin Diyos.
Malakè et ya bagay ya bilang ombayro ya anggaw-en moyo.”

Hay kala-etan nin tawo ay angka-ibatha sarili nan nakem (Matiyo 15:10-20)

14 Hapa-eg, iningat oman ni Apo Hisos ya tawtawo nin pakarani kona ta
hinalità na konla, “Kaganawan moyo,” wana, “ay manlengè boy intindiyen
bayti ya halita-en ko:
15 hay ampakapakasalanan ha tawo ay alwan pamamangan ya an-ihobò
na, no alwan hay ampakapakasalanan kona ay hatoy anhalita-en na.
16 Hay ka-ilangan moyon gaw-en ay manlengè mahampat nin habayti ya
anhalita-en ko komoyo biha moyo honolen.”
17 Hapa-eg, hin nog-alih hi Apo Hisos do ha tawtawo ta nilomo-ob ya ha
bali ay pinastang ya nin aw-alagad na no anyay labay totolen nin hatoy
hinalità nay alimbawà ya tongkol ha ampakapakasalanan.
18 Hinalità konla ni Apo Hisos, “Warì kateng hikawo,” wana, “ay ahè
ampaka-intindi? Hay pamamangan ya inhobò nin tawo ay alwan habaytoy
ampakapakasalanan kona,
19 ta hay inhobò na ay ahè ampipahok ha nakem na no alwan
ampagdiritso ha tiyan na, biha mipalwa nin ma-alih kona.” (Hay labay
totolen nin habayti ya hinalità ni Apo Hisos ay an-ipayag nan kanen ya
maski anyay pamamangan.)
20 Hinalità et ni Apo Hisos, “Hay ampakapakasalanan ha tawo,” wana,
“ay hatoy ampangibat ha nakem na,
21 ta ha nakem ampangibat ya kala-etan ihip, pamaki-ahawa ha maski
hino, panakaw, pamatin tawo, pamabayi boy pamakilalaki,
22 panibà, panggawà nin kala-etan, pana-ol, panggawà nin ka-alayan,
inggit, panggawà ikahirà nin kanayon, pagmalhay, boy katorpiyan.
23 Kaganawan habayti ya mala-et ya gawgawà ya ampakapakasalanan
nin tawo ay ampangibat ha nakem na.”

Hay babayi ya alwan Hodiyo ya tinompelkoni Apo Hisos (Matiyo 15:21-28)

24 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nog-alih ta nako ya ha mihay dogal ya marani
ha banowan Tiro boy banowan Sidon. Hiya ay nakihandà ha mihay bali
bayro. Agna dayi labay nin hay tawtawo bayro ay makatandà nin anti ya
bayro, piro natanda-an simpri.
25 Bayro ay ma-in mihay babayi ya ma-in anak ya dalagita ya pinahokan
nin mala-et ya ispirito. Hin nalengè nin hatoy babayi ya anti bayro hi Apo
Hisos ay nako yan nanlokob ha danin bitih ni Apo Hisos.
26 Naki-i-ingalo ya koni Apo Hisos nin pakahampaten baytoy anak nay
pinahokan nin dimonyo. Habaytoy babayi ay alwan Hodiyo boy hiya ay
in-anak ha dogal ya an-ingaten Pinisya ya sakop nin probinsyan Sirya.
27 Hapa-eg, ombayri ya alimbawà ya hinalità kona ni Apo Hisos, “Hay
pamamangan,” wana, “ya para ha aw-anak ay dapat ipakan konla. Ahè
kowen nin itapon ha aw-aho.”

28 Ombayri itaman ya intobay nin hatoy babayi, “Peteg bayto, Pangino-
on,” wana, “piro hay aw-aho ay ampangan nin mawmomo ya angkatata
nin aw-anak ha hilong nin lamisa.”
29 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Banà bahen ha hinalità mo,” wana, “ay
morong kayna ta hay dimonyo ay nog-alih ana ha anak mo.”
30 Hin ni-abot baytoy babayi do ha bali na ay nakit nay anak nay naka-irà
boy hay dimonyo ay ayin ana kona.

Hay tawoy teek boy ahè makapag-ilgo nin mahampat

31 Hapa-eg hin nog-alih hi Apo Hisos bayro ha dogal ya sakop nin
banowan Tiro ay nagdaan ya ha banowan Sidon boy ha probinsyan
Dikapolis biha ya nako ha ambay Dagat nin Galiliya.
32 Bayro ay ma-in ongnoy tawoy nantan koni Apo Hisos nin mihay
lalaki ya teek boy alwan malinaw ya pag-ilgo. Impaki-i-ingalo la koni Apo
Hisos ya pababowan nan gamet na baytoy tawo ya ma-in dipirinsya emen
homampat.
33 Habaytoy lalaki ay impa-alilih ni Apo Hisos do ha kalak-an tawo biha
na impahok ya tamorò na ha tolih nin hatoy tawo. Nilawayan na et ya
tamorò na biha na in-aptoh ha dilà nin hatoy tawo.
34 Hapa-eg, naninglà hi Apo Hisos boy nanginanawa nin malawig, biha
na hinalità do ha lalaki, “Ipata.” Hay labay totolen nin “ipata” ay
“Makalengè ka!”
35 Antimano, hatoy lalaki ay nakalengè ana boy na-alih ya dipirinsya nin
dilà na. Kayà malinaw anay pag-ilgo na.
36 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha tawtawo ya agla ibabalità ha
maski hino baytoy nakit lay pangyayari. Piro mintras binawalan na hila
ay lalò layna ingat imbabalità baytoy nakit la.
37 Kaganawan hatoy nakalengè ay nipag-ispanta boy hinalità la, ya
wanla, “Anyaynay hampat nin kaganawan anggaw-en na! Angkagawà nan
makalengè ya teek boy angkapa-ilgo nay ahè ampakapaghalità!”

8

Manga-apat ya libo katawo ya pinakan ni Apo Hisos (Matiyo 15:32-39)

1 Hin nalabah ya ongnoy allo ay malakè ya tawoy nakitipon oman koni
Apo Hisos. Hin ayin hilaynan ma-ekan ay iningat ni Apo Hisos ya aw-
alagad na ta hinalità na konla, ya wana,
2 “Angka-ingalowan ko bayti ya kalak-an tawo ta tatloy allo layna bayri
kontamo boy ayin hilaynan ma-ekan hapa-eg.
3 No pa-orongen ko hila nin mabitil ay ma-olaw hila ha daan, ta hay
kanayon konla ay marayò ya orongen.”
4 Tinombay baytoy aw-alagad na, ya wanla, “Habayti ay powiray dogal.
Ayri tamo mangwan pamamangan ya magkasya nin ipakan bayri ha kalak-
an tawo?”
5 Pinastang hila ni Apo Hisos, “Ongnoy tinapay ya ma-in komoyo?” wana.
“Pito,” wanla.
6 Hapa-eg hatoy kalak-an tawo ay minandawan ni Apo Hisos nin miknò
ha lotà. Hin naka-iknò hilayna, hatoy pitoy tinapay ay kinwa ni Apo Hisos
ta pinasalamatan na ha Diyos biha na binibi-hil. Habayto ay inggawà na ha
aw-alagad na nin ipatpel ha tawtawo. Ginawà itaman bayto nin aw-alagad.

7 Ma-in hila simprin ongnoy ikan ya mangayamò. Pinasalamatan bayto
ni Apo Hisos biha na immanda ha aw-alagad na ya ipatpel bayto ha
tawtawo.
8 Hatoy tawtawoy nipampangan ay nikabhoy boy nakatipon et ya aw-
alagad nin natilà ya bawbi-hil ya nakapnò et nin pitoy bakol.
9 Hay nipampangan ay manga-apat ya libo katawo. Hin pina-orong ana
ni Apo Hisos baytoy tawtawo,
10 hiya boy aw-alagad na ay hinomakay ha bangkà nin nagpalako ha
dogal ya an-ingaten Dalmanota.

Hay tawtawo ay ampamagawà koni Apo Hisosnin papag-ispantawan (Matiyo 16:1-4)

11 Hapa-eg hin ni-abot hilayna, hay Pawparisiyo ay nako bayro nin
mandiskosyon koni Apo Hisos. Ampagaw-en la ya nin papag-ispantawan
ya mamapteg nin hiya ay inhogò nin Diyos. Ombayroy an-ipagawà la kona
ta anhoboken la ya.
12 Banà bayro, hi Apo Hisos ay nanginanawan malawig biha na hinalità
konla, ya wana, “Antà hay tawtawo hapa-eg pana-on ay ampamagawà nin
papag-ispantawan? Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: agkatawo pakitan
nin papag-ispantawan.”
13 Hapa-eg hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay nog-alih bayro ha
tawtawo. Hinomakay hilan oman ha bangkà ta nilomipay hila.

Pag-atapan ya tawtorò nin Pawparisiyoboy ni Arì Hirodis (Matiyo 16:5-12)

14 Naliwawan nin aw-alagad ni Apo Hisos nin magbawon tinapay. Hay
tinapay ya anti ha bangkà la ay mimiha.
15 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Pag-atapan moyo ya
pampalbag nin Pawparisiyo boy ni Arì Hirodis.”
16 Ha ombayroy hinalità ni Apo Hisos ay andap nin aw-alagad no talagan
pampalbag tinapay ya labay totolen ni Apo Hisos. Kayà ni-i-ilgo hila, ya
wanla, “Hinalità na bayto ta agtamo nagbawon tinapay.”
17 Piro tandà ni Apo Hisos no anyay ampi-i-ilgowan nin aw-alagad na;
kayà pinastang na hila, ya wana, “Antà ampididiskosyonan moyo ya
agmoyo pantan tinapay? Warì ayin kawon pangingintindi? Warì talagan
matyà anay nakem moyo?
18 Ma-in kawon mata; warì agkawo ampakakit? Ma-in kawon tolih; warì
agkawo ampakalengè? Naliwawan moyoyna nayì
19 hin binibi-hil ko baytoy limay tinapay ya impakan ko ha liman libo
katawo? Ongnoy bakol ya napnò nin natipon moyoy tilà ya bawbi-hil?”
“Labinloway bakol,” wanla.
20 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, “Hin binibi-hil ko bayto ya pitoy
tinapay ya impakan ko ha apat ya libo katawo, ongnoy bakol ya napnò nin
natipon moyoy tilà ya bawbi-hil?”
“Pitoy bakol,” wanla.
21 Hinalità ni Apo Hisos, “Agmoyo et nayì angka-intindiyan?”

Pinakahampat ni Apo Hisos ya tawoy bowag

22 Hapa-eg hili Apo Hisos ay nilomateng ha banowan Bitsayda. Bayro ay
ma-in mihay lalaki ya bowag ya gintan koni Apo Hisos. An-ipaki-i-ingalo
la koni Apo Hisos ya aptohen na baytoy bowag emen makakit.

23 Hapa-eg hatoy bowag ay inakay ni Apo Hisos nin inlikol ha banowa.
Nandolà hi Apo Hisos ta habaytoy dolà ay inggawà na ha mata nin hatoy
bowag biha na ya pinastang, ya wana, “Ampakakit kayna nayì?”
24 Hin nanegteg ya ay hinalità na, ya wana, “Ampakakit akoyna nin
tawtawo ya emen pawpo-on kayo piro ampowako.”
25 Inapton oman ni Apo Hisos ya mata nin hatoy bowag. Hapa-eg,
malinaw anay tegteg na ta angkakit naynay kaganawan.
26 Pina-orong ya ni Apo Hisos boy imbibilin na kona, ya wana, “Agkayna
magbira ha banowa.”

Hay indiklara ni Pidro ya tongkol koni Apo Hisos (Matiyo 16:13-20; Lokas 9:18-21)

27 Hapa-eg hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay nagpalako ha bawbaryo
ya mamalibot banowan Sisarya Pilipo. Peleg la ha daan, hi Apo Hisos ay
nagpastang ha aw-alagad na, ya wana, “Anyay anhalita-en nin tawtawo?
An-ihipen la warì no hino ko?”
28 Tinombay hila kona, “Hay kanayon,” wanla, “ay ampaghalità nin hika
ay hi Howan Mamiminyag. Hay kanayon ay ampaghalità nin hika ay hi
propita Ilyas. Hay kanayon itaman ay ampaghalità nin hika ay miha ha
pawpropita.”
29 Pinastang na hila, “Hapa hikawo,” wana, “an-ihipen moyo nayì no
hino ko?”
Tinombay hi Pidro, “Hika,” wana, “hi Kristo ya impangakò nin Diyos.”
30 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos ya habayto ay agla ibabalità ha
maski hino.

Hinalità ni Apo Hisos ya tongkol ha kamatyan na (Matiyo 16:21-23; Lokas 9:21-22)

31 Hapa-eg, inompisawan ni Apo Hisos nin intorò ha aw-alagad na ya
hiya ya an-ingaten Anak nin Tawo ay ka-ilangan magdanas nin masyadoy
kadya-dya-an, boy ahè tanggapen nin mawmato-ay mangama-in ka-
tongkolan, pawpo-on nin pawparì, boy mawmangitorò nin kawkapanogo-
an. Hinalità et konla ni Apo Hisos ya hiya ay patyen, piro lomateng ya
ikatlon allo ay mabiyay yan oman.
32 Hay mangyari kona ay impakapapalinaw na ha aw-alagad na. Banà
bayro ha hinalità ni Apo Hisos ay impa-alilih ya ni Pidro ta hina-ad na ya.
33 Hapa-eg, inarap ni Apo Hisos ya aw-alagad na biha na pinagtotolan
hi Pidro, ya wana, “Pakarayò ka kongko, Satanas! Hay ka-ihipan mo ay
ka-ihipan nin tawo, alwan ka-ihipan ya nangibat ha Diyos.”

Hay dapat gaw-en nin hinoman ya labay makilamo koni Apo Hisos (Matiyo 16:24-28; Lokas 9:23-27)

34 Hapa-eg, iningat ni Apo Hisos ya kalak-an tawo kateng aw-alagad na ta
hinalità na konla, “Hinoman ya labay makilamo kongko,” wana, “ay agna
honolen ya sarili nan kalabayan, no alwan te-ehen nay kadya-dya-an nin
bilang ampamalatay koroh nin magpalako ha kamatyan na ta makilamo
ya kongko.
35 Hinoman ya tawoy ampag-atap nin ahè mati ay mati et bongat, piro
hinoman ya tawoy mati nin banà kongko boy banà ha Mahampat ya Balità
ay malibri ta ma-in yan biyay ya ayin anggawan.
36 Warì ma-in mapakinabang ya tawoy makapag-ikon nin kaganawan
kayamanan bayri ha babon lotà no hay kalolowa na ay mipalako ha
impirno?

37 No anti yayna ha impirno, ma-in ya warì ma-ipambeh nin sarili na
emen ya magkama-in biyay ya ayin anggawan?
38 Hinoman ya ampangikareng-ey kongko boy ha hawhalità ko hapa-eg
ha pana-on nin malakè ya tawoy mangala-et boy ahè ampangigalang nin
Diyos, hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay mangikareng-ey itaman kona
pagbira ko bayri nin kalamo ko ya aw-anghil nin Diyos. Pagbira ko bayri
ay ma-in akon kagandawan ya ahè makwan ihipen ya bilang kagandawan
nin Tatay koy Diyos."

9

1 Hapa-eg, insigi ni Apo Hisos ya paghalità na, ya wana, "Anhalita-en ko
komoyo ya kaptegan, ma-in ongno bayri komoyo ya ahè mati anggan agla
makit ya kapangyariyan nin pamomo-on nin Diyos."

Na-oman ya itsora ni Apo Hisos (Matiyo 17:1-8; Lokas 9:28-36)

2 Nalabah ya anem ya allo, hi Pidro, hi Santiyago, boy hi Howan ay gintan
ni Apo Hisos ha tag-ay bakil. Hilahilan bongat ya anti bayro. Hapa-eg, nakit
la ya hay itsora ni Apo Hisos ay na-oman.
3 Hay dolo na ay pagkapopotì ya ampangilimkilim. Ha kapoti-an ay ayin
mapangiparisan bayri ha babon lotà.
4 Hapa-eg, nakit nin hatoy tatloy alagad hi Ilyas ya propita hin hato
kateng hi Moysis ya ampaki-ilgo koni Apo Hisos.
5 Hinalità ni Pidro koni Apo Hisos, "Apo," wana, "mahampat ya anti tamo
bayri. Manggawà kayi nin tatloy pa-ihilongan, hay miha ay para komo, hay
miha ay para koni Moysis, boy hay miha ay para koni Ilyas."
6 Ha kalimowan la ay ayin ha nakem ni Pidro ya anhahalita-en na.
7 Hapa-eg hilay kaganawan ay na-ameyan nin leem boy ma-in hilan
nalengè ya bosis bayro ha leem ya ombayri ya hinalità: "Habayti ya
mimihay Anak ko ya pinakalabilabi ko; hiya ya honolen moyo!"
8 Antimano, hatoy tatloy alagad ay nanlek ha mamalibot la, piro ayin
hilan nakit ya kanayon no alwan hi Apo Hisos tana.

Hay pastang ya tongkol koni propita Ilyas
(Matiyo 17:9-18)

9 Peleg anlomohan hili Apo Hisos ha bakil ay binibilinan na baytoy tatloy
alagad na ya hatoy nakit la ay agla ibabalità ha maski hino anggan hiya
ya an-ingaten Anak nin Tawo ay mati biha mabiyay oman.
10 Hinonol la baytoy bibilin konla ni Apo Hisos, piro ampi-i-ilgowan la no
anyay labay totolen nin hatoy hinalità na ya tongkol ha pangabiyay oman.
11 Hapa-eg, pinastang nin hatoy tatloy alagad hi Apo Hisos, ya wanla,
"Antà nin anhalita-en nin mawmangitorò nin kawkapanogo-an ya hay ma-
onan lomateng ay hi Ilyas ya propita hin hato?"
12 Tinombay konla hi Apo Hisos, "Peteg," wana, "nin ma-in pon lomateng
ya emen koni Ilyas ta ihandà nay kaganawan bagay. Piro nakaholat itaman
ya hinalità nin Diyos ya tongkol kongko ya hiko ya an-ingaten Anak nin
Tawo ay magdanas nin masyadoy kawkadya-dya-an boy agla tanggapen.
13 Ombayro man ay anhalita-en ko komoyo ya hatoy tawo ya emen koni
Ilyas ay nakalateng ana. Ginawà lay balang labay lan gaw-en kona bilang
ombayro ha impaholat nin Diyos ya labay lan gaw-en koni Ilyas."

Pinakahampat ni Apo Hisos ya anak ya lalaki ya pinahokan nin mala-et ya ispirito
(Matiyo 17:14-21; Lokas 9:37-43a)

14 Hin anlomateng hi Apo Hisos kateng hatoy tatloy alagad na do
ha kama-inan nin hatoy kanayon ya aw-alagad ay nakit lay aw-alagad
na ya napalibotan nin tawtawo, boy ma-in ongnoy mawmangitorò nin
kawkapanogo-an ya ampandiskosyon bayro ha aw-alagad.
15 Hin nakit nin tawtawo ya anlomateng hi Apo Hisos ay nag-ispanta hila.
Habaytoy tawtawo ay nipampowayon hinomakbat nin nangilaw koni Apo
Hisos.
16 Pinastang ni Apo Hisos baytoy aw-alagad na, “Anya,” wana, “ya
ampakidiskosyonan moyo bahen ha mawmangitorò nin kawkapanogo-
an?”
17 Mihay lalaki ya anti bayro ha kalak-an tawo ay tinombay, ya wana,
“Apo, hay anak koy lalaki ay gintan ko bayri ta agya makapag-ilgo, gawà
nin mala-et ya ispirito ya pinomahok kona.
18 Maski ayri ya sompongan ay angkatomba ya, ampagbola-bolà ya bebey
na, ampangayeget ya, boy ampamakdey. Impaki-ilgo ko ha aw-alagad mo
ya pa-alihen la baytoy pinomahok kona, piro agla kayan pa-alihen.”
19 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos, “Hikawo ya tawtawo hapa-eg,” wana,
“talagan ayin kawon katetpel ha Diyos. Anggan makano ko dapat manatili
nin kalamo moyo? Anggan makano katawo pagte-ehan? Gitan bayri
kongko ba-in ya anak.”
20 Hapa-eg hatoy anak ay gintan la koni Apo Hisos.

Hin nakit hi Apo Hisos nin hatoy mala-et ya ispiritoy pinomahok ha anak
ay pinahwag na baytoy anak. Hapa-eg hatoy anak ay natomba ha lotà biha
nipatolidtolid boy nagbola-bolà ya bebey na.
21 Pinastang ni Apo Hisos ya tatay nin hatoy anak, “Nakano et,” wana,
“nag-ompisa bayti ya ansomompong kona?”

Tinombay ya tatay nin hatoy anak, “Pa-ibat et,” wana, “hin mayamò ya.
22 Ha kagagaw-an nin mala-et ya ispirito ay mabetbet yan mihapog ha
apoy boy mipadlep ha lanom emen ya mati. Piro no ma-in kan magawà
ay ingalowan mo kayi boy tambayan.”
23 Tinombay hi Apo Hisos, ya wana, “Anyay labay mon totolen ha hinalità
mo no ma-in akon magawà? Kaganawan bagay ay mangyari no hay tawo
ay ma-in pantotompel ha Diyos.”
24 Hapa-eg, nambo-angaw ya tatay nin hatoy anak, ya wana, “Ma-in akon
pantotompel, piro alwan sapat. Pahanan moy pantotompel ko komo.”
25 Hin nakit ni Apo Hisos ya malakè et ya tawoy anlomateng bayro ay
minandawan na bayto ya mala-et ya ispirito ya anti do ha anak, “Hika ya
mala-et ya ispirito ya ampakateek boy ampakamemel nin tawo, mog-alih
ka bahen ha anak boy agkayna pomahok konan oman.”
26 Hapa-eg hatoy anak ay pina-angaw nin hatoy mala-et ya ispirito boy
pinahwag nan pinakehegkeheg biha ya nog-alih do ha anak. Hapa-eg, nakit
nin tawtawo ya hatoy anak ay emen anan bangkay. Kayà anhalita-en la
nin hiya ay natina.
27 Piro inoligtanan ni Apo Hisos ya gamet nin hatoy anak ta inibangon
na ya. Kayà nireng baytoy anak.
28 Hapa-eg, nilomo-ob hili Apo Hisos ha bali. Hin hilahila tana nin aw-
alagad na ay pinastang la ya, ya wanla, “Antà agnawen mapa-alih baytoy
mala-et ya ispirito?”
29 Tinombay hi Apo Hisos, ya wana, “Habaytoy ombayroy mala-et ya
ispirito ay ahè mapa-alih no ahè ipanalangin nin matibolos ya nakem ha
Diyos.”

Hinalità oman ni Apo Hisos ya tongkol ha kamatyan na
(Matiyo 17:22-23; Lokas 9:43-45)

30 Hapa-eg, nanigè hili Apo Hisos nin nog-alih bayro ta nagdaan hila ha
probinsyan Galiliya. Ahè labay ni Apo Hisos nin matanda-an nin tawtawo
no ayri ya
31 ta antoro-an nay aw-alagad na. Hinalità na konla, "Hiko," wana, "ya
an-ingaten Anak nin Tawo ay igwà ha tawtawoy mangama-in katongkolan
ya mangipapati kongko. Piro pangati ko, ha ikatlon allo ay mabiyay akon
oman."
32 Habaytoy hinalità ni Apo Hisos ay ahè na-intindiyan nin hatoy aw-
alagad, piro angkalimo hilan magpastang kona no anyay labay totolen nin
habayto.

Tinoro-an ni Apo Hisos ya aw-alagad na
(Matiyo 18:1-5; Lokas 9:46-48)

33 Hapa-eg hili Apo Hisos ay nilomateng ha banowan Kapirnawom. Hin
anti hilayna ha lo-ob bali ay pinastang nay aw-alagad na, ya wana, "Anyay
ampididiskosyonan moyo nangon ha daan?"
34 Piro aghila tinombay ta angkareng-ey hila, ta hay ampididiskosyonan
la ay no hino konlan aw-alagad ya ampaka-igit.
35 Hapa-eg, niknò hi Apo Hisos ta iningat nan pakarani kona baytoy
labinloway alagad na. Hinalità na konla, "Hinoman komoyo," wana, "ya
labay maka-igit ha kanayon ay ka-ilangan yan magmaka-aypà nin magsirbi
ha kaganawan tawo."
36 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nangwa nin mayamò ya anak ta pina-ireng
na ha arapan nin aw-alagad na. Hinapwat na baytoy anak biha na hinalità
konla,
37 "Hinoman ya mananggap boy mangasiwà nin ombayri ya anak ha
ngalan ko ay hikoy antanggapen na; boy hinoman ya ampananggap kongko
ay alwan bongat hikoy antanggapen na no alwan antanggapen na et ya
nangihogò kongko."

Hay alwan kontra kontamo ay kakampi tamo
(Lokas 9:49-50)

38 Hapa-eg, hinalità ni Howan koni Apo Hisos, "Apo," wana, "ma-in kayin
nakit ya lalaki ya ha ngalan mo ay ampama-alih yan dawdimonyo ya
pinomahok ha tawo. Binawalan nawen ya ta alwa tamo yan kagropo."
39 Piro hinalità kona ni Apo Hisos, "Agmoyo ya bawalan," wana, "ta no
ma-in nin ampanggawà nin kapapa-ispantay gawà ha ngalan ko ay agya
bastabasta maghalità nin kontra kongko;
40 ta hinoman ya tawoy alwan kontra kontamo ay kakampi tamo.
41 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hinoman ya mambin inomen ya
lanom komoyo ha ngalan ko banà ta hikawo ay ikon ni Kristo ya ayin
kanayon no alwan hiko ay ma-in matanggap ya primyo ya igwà kona nin
Diyos."

Atapan ya bawbagay ya makab-in kasalanan
(Matiyo 18:6-9; Lokas 17:1-2)

42 Hapa-eg, wana et ni Apo Hisos ha aw-alagad na, "Hinoman," wana, "ya
manggawà nin bara-nan ya pangibatan nin hay mihay anak ya antompel
kongko ay makapagkasalanan, mahampat et ya hay le-ey na ay taklan nin
malhay ya gigilingan ya bato biha ya itapon ha dagat.

43 No hay kagmang gamet mo ay ampakahirà nin pantotompel mo
kongko ay potohen mo. Mahampat et ya mimihay gamet mo no hika ay
magkama-in biyay ya ayin anggawan, kisa komplitoy gamet mo no hika ay
itapon ha impirno ya apoy ya ahè angkaparè.
44 Bayro ay ma-in aw-owel ya ahè angkati ya ampangnà laman nin tawo,
boy hay apoy bayro ay ahè angkaparè.
45 "No hay kagmang bitih mo ay ampakahirà nin pantotompel mo kongko
ay potohen mo. Mahampat et ya mimihay bitih mo no hika ay magkama-in
nin biyay ya ayin anggawan kisa komplitoy bitih mo no hika ay itapon ha
impirno.
46 Bayro ay ma-in aw-owel ya ahè angkati ya ampangnà laman nin tawo,
boy hay apoy bayro ay ahè angkaparè.
47 "No hay kagmang mata mo ay ampakahirà nin pantotompel mo
kongko ay alihen mo. Mas mahampat et ya mimihay mata mo no hika
ay mipalako ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos kisa komplitoy mata mo
no hika ay itapon ha impirno.
48 Bayro ay ma-in aw-owel ya ahè angkati ya ampangnà laman nin tawo
boy hay apoy bayro ay ahè angkaparè.
49 "Apoy ya kowinta an-i-ahin ha balang tawoy antompel kongko ya hay
labay totolen ay paranasen hila nin masyadoy kadya-dya-an emen tomibay
ya pantotompel la kongko.
50 Ma-alagà ya ahin ta pampalahap nin pamamangan. No na-lihan anan
alat ya ahin, pangno mo mapa-alat et nin oman? Dapat mag-in kawon
emen ahin ya ampakapalahap emen ma-in katinekan ya pamilalamo
moyo."

10

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkolha pamihiyay nin mita-ahawa
(Matiyo 19:1-12; Lokas 16:18)

1 Hi Apo Hisos ay nog-alih ha probinsyan Galiliya, ta nako ya ha
probinsyan Hodiya. Hapa-eg, nilomipay ya ha balah nin Hordan. Hin
ni-abot ya ha kagmang ay malakè ya tawoy nakitipon kona. Banà ta naka-
ogali-an nay manorò ay ombayroy ginawà na.
2 Bayro ay ma-in ongnoy Parisiyo ya napakarani koni Apo Hisos. Labay la
yan hagpen ha pag-i-ilgo na; kayà nagpastang hila kona nin ombayri: "Ha
kawkapanogo-an nayì ay ampayagan ya lalaki nin mangihiyay nin ahawa
na?"
3 Pastang itaman ya intobay konla ni Apo Hisos, ya wana, "Anyay
immanda komoyo ni Moysis ya tongkol ha pangihiyay nin ahawa?"
4 "Hay lalaki," wanla, "ay pinayagan ni Moysis nin mangihiyay ahawa,
piro biha na ihiyay ya ahawa na ay manggawà ya pon nin kaholatan."
5 Hinalità konla ni Apo Hisos, "Hay bara-nan," wana, "nin panolat ni
Moysis nin habayti ya kapanogo-an ay banà ha katya-an nin nakem moyo.
6 Piro hin ka-ona-onawan pana-on, hin pinalsa nin Diyos ya kaganawan
ay namalsa yan lalaki boy babayi;
7 boy hinalità na, ya wana, 'Hay lalaki ay makihiyay ha mawmato-antawo
na ta makilamo ya ha ahawa na,
8 boy hilay lowa ay mag-in mimiha.' Ha ombayro," wana et ni Apo Hisos,
"hila ay alwaynan lowa no alwan mimihayna.
9 Kayà hay pinilamo nin Diyos ay ahè pihiyayen nin tawo."

10 Hin anti ana ha bali hili Apo Hisos, hay aw-alagad na ay nagpastang
et kona nin tongkol ha pamihiyay nin mita-ahawa.
11 Hinalità na konla, “Hinoman ya lalaki,” wana, “ya mangihiyay nin
ahawa ta makikahal ha kanayon ya babayi ay ampagkasalanan ya ha
ahawa na ta ampamabayi ya.
12 Ombayro itaman, hinoman ya babayi ya makihiyay ha ahawa ta
makikahal ha kanayon ya lalaki ay ampagkasalanan ya ha ahawa na ta
ampakilalaki ya.”

Binindisyonan ni Apo Hisos ya aw-anak
(Matiyo 19:13-15; Lokas 18:15-17)

13 Hapa-eg, ma-in tawtawoy nipantan nin mangayamò ya aw-anak ta
ipa-aptoh la koni Apo Hisos emen mabindisyonan, piro anha-aren nin aw-
alagad.
14 Hin nakit ni Apo Hisos baytoy aw-anak ya anha-aren nin aw-
alagad nin pakarani kona ay pinamahangan nay aw-alagad na, ya wana
konla, “Hay aw-anak ay agmoyo ha-aren no alwan pa-olayan moyo hilan
pakarani kongko, ta hay pamomo-on nin Diyos ay anti ha tawtawoy ma-
in pamahimalà kona nin bilang ombayri ha pamahimalà nin habayti ya
mangayamò ya aw-anak.
15 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hinoman ya ahè ampananggap nin
pamomo-on nin Diyos nin bilang ha mayamò ya anak ay ahè mapalamo
ha tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos.”
16 Hapa-eg, inampon ni Apo Hisos nin mihamiha baytoy aw-anak ta
inaptoh na hilan binindisyonan.

Hay tongkol ha mihay lalaki ya mayaman
(Matiyo 19:16-30; Lokas 18:18-30)

17 Hin ampanigè ana hili Apo Hisos ay ma-in lalaki ya nowayon nakon
nanalimokod ha arapan ni Apo Hisos ta nagpastang, ya wana, “Mahampat
ya mangangaral, anyay dapat kon gaw-en emen ako magkama-in nin biyay
ya ayin anggawan?”
18 Tinombay kona hi Apo Hisos, ya wana, “Antà an-ingaten mo kon
mahampat? Ayin kanayon ya mahampat no alwan Diyos.
19 Tandà moy pawpanogò nin Diyos: ‘Agka mamatin tawo; agka mak-
ilalaki o mamabayi; agka manakaw; agka manistigos nin ayin kaptegan;
agka mana-ol; boy igalang moy tatay mo boy nanay mo.’ ”
20 Hatoy lalaki ay tinombay koni Apo Hisos, ya wana, “Mangangaral,
kaganawan nin habayti ay anhonolen koyna pa-ibat hin anak ako et.”
21 Hapa-eg, tinegteg ni Apo Hisos baytoy lalaki ta nilabi na ya boy hinalità
na kona, ya wana, “Ma-in et mihay bagay ya ka-ilangan mon gaw-en.
Morong ka ta ilakò moy kaganawan kamama-in mo, ta hay napaglako-
an ay igwà mo ha mawmanga-irap emen ka magkama-in nin kayamanan
ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Pangayarì mon gaw-en bayto ay
magbira ka bayri ta makilamo ka kongko.”
22 Hin nalengè nin hatoy lalaki baytoy hinalità ni Apo Hisos ay inomahem
ya lopa na. Malelè yay norong ta hay kamama-in na ay pagkalalakè.
23 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nanegteg ha mamalibot na biha na hinalità
ha aw-alagad na, “Hay tawoy mayaman,” wana, “ay ma-irap mapalamo ha
tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos.”

24 Habaytoy hinalità ni Apo Hisos ay pinag-ispantawan nin aw-alagad na.
Hapa-eg, hinalità nan oman konla, “Aw-anak,” wana, “hay tawo ay talagan
ma-irap mapalamo ha tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos.
25 Mas maparah et ha mihay kamel ya magdaan ha lobot nin karayem,
kisa ha mihay mayaman ya mapalamo ha tawtawoy ampag-ari-an nin
Diyos.”
26 Hay aw-alagad ni Apo Hisos ay masyadon nag-ispanta do ha hinalità
na; kayà nagpastang hila, ya wanla, “No ombayro, hinoman awod ya
malibri?”
27 Tinegteg hila ni Apo Hisos boy wana konla, “Ahè ma-ilibri nin tawo
ya sarili na, no alwan Diyos ya mangilibri kona, ta kaganawan bagay ay
ma-arì pangyariyen nin Diyos.”
28 Hapa-eg, hinalità ni Pidro koni Apo Hisos, ya wana, “Imbalag nawen
ya kaganawan ta nakilamo kayi komo.”
29 Hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Anhalita-en ko komoyo ya
kaptegan: hinoman ya mangibalag nin pamamali na, o pawpatel na, o
mawmato-antawo na, o aw-anak na, o lotà na nin banà kongko boy banà
ha pangi-aral na nin Mahampat ya Balità
30 ay matanggap nan kamagatoy bisis ha pana-on ya kasalokoyan.
Magkama-in ya nin bawbali, pawpatel, nawnanay, aw-anak, boy lawlotà
maski ampagdanas ya nin kawkadya-dya-an. Lano ha biyay ya miha ay
agya matin oman ta ma-in yan biyay ya ayin anggawan.
31 Malakè ya ampagmalhay hapa-eg, piro lano ay mag-in hilan pinaka-
oltimo ha tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos. Malakè itaman ya ampagma-
aypà hapa-eg, piro lano ay mag-in hilan matag-ay ha tawtawoy ampag-ari-
an nin Diyos.”

Ikatlon bisis nin hinalità ni Apo Hisosya tongkol ha kamatyan na (Matiyo 20:17-19; Lokas 18:31-34)

32 Hapa-eg hili Apo Hisos ay anti ha daan nin magpalako ha siyodad
nin Hirosalim. Ha pamowako la ay angka-ona hi Apo Hisos. Hay aw-
alagad na ay nipag-ispanta boy nikalimo baytoy kanayon ya tawtawoy
ampipampakihono kona, ta tandà la ya ha Hirosalim ay ma-in tawtawoy
ampipag-inakit koni Apo Hisos. Hapa-eg hatoy labinloway alagad ni Apo
Hisos ay impa-alilih na do ha tawtawo ta hinalità na konla ya mangyari
kona.
33 “Ampagpalako tamo,” wana, “ha Hirosalim. Bayro, hiko ya an-ingaten
Anak nin Tawo ay igwà ha pawpo-on nin pawparì boy ha mawmangitorò
nin kawkapanogo-an. Sintinsyawan la ko nin patyen boy igwà ha alwan
Hawhodiyo.
34 Hiko ay pagsistiyan nin hatoy alwan Hawhodiyo, dol-an la ko, barogen,
biha la ko patyen, boy lomateng ya ikatlon allo ay mabiyay akon oman.”

Hay an-awoken ni Santiyago boy Howan (Matiyo 20:20-23)

35 Hapa-eg hay aw-anak ni Sibidiyo ya hi Santiyago boy hi Howan ay
napakarani koni Apo Hisos ta hinalità la kona, “Apo,” wanla, “ma-in kayi
dayi nin awoken komo.”
36 “Anyay labay moyon awoken kongko?” wani Apo Hisos.
37 Tinombay hila kona, ya wanla, “Awoken nawen dayi ya pamiknò mo
lano ha trono do ha ampag-ari-an mo ay payagan mo kayin miknò ha dani
mo, miha ha bandan wanan mo boy miha ha bandan oki mo.”

38 Tinombay konla hi Apo Hisos, “Agmoyo,” wana, “angka-intindiyan ya
an-awoken moyo. Makat-eh kawo warì ha kadya-dya-an ya te-ehen ko?
Mat-eh moyo warì ya kawka-irapan ya danasen ko?”
39 “Awò,” wanla, “kaya nawen.”
Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Talagan peteg nin te-
ehen moyoy kadya-dya-an ya te-ehen ko boy danasen moyoy ka-irapan ya
danasen ko.
40 Ombayro man ay alwan hikoy magdisisyon no hinoy miknò ha bandan
wanan ko boy ha bandan oki ko. Habaytoy ikno-an ay para ha tawtawoy
hinanda-an nin Diyos.”

Towaren tamo ya pagsisirbi ni Apo Hisos (Matiyo 20:24-28)

41 Hatoy mapò ya alagad ay namahang hin natanda-an la baytoy an-
awoken ni Santiyago boy Howan koni Apo Hisos.
42 Kayà iningat ni Apo Hisos nin pakarani kona ya kaganawan alagad
na, ta hinalità na konla, ya wana, “Tandà moyo ya hay ampipamo-on ha
alwan Hawhodiyo ay an-ipagpalangkà lay pamomo-on la, boy hay kanayon
ya ma-in katongkolan ay ampamo-on nin sapilitan.
43 Agmoyo gaw-en baytoy ombayro. Hinoman komoyo ya labay maka-igit
ay ka-ilangan magsirbi.
44 Hinoman komoyo ya labay mangona ay ka-ilangan magsirbi ha
kaganawan nin emen ha alilà.
45 Hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay ahè nako bayri ha babon lotà
nin sirbiyan, no alwan nako ko bayri nin magsirbi, boy hay biyay ko ay
igwà ko nin pambeh nin malakè ya tawo.”

Pinakahampat ni Apo Hisos ya mihay lalaki ya bowag (Matiyo 20:29-34; Lokas 18:35-43)

46 Hapa-eg hi Apo Hisos kateng aw-alagad na boy malakè et ya tawo
ay nagdaan ha banowan Hiriko. Ha pagdaan la bayro ay ma-in mihay
mamakilimoh ya bowag ya ampiknò ha pingit daan. Habayti ya bowag ay
hi Bartimyo ya anak ni Timyo.
47 Hin nalengè na ya ampagdaan bayro hi Apo Hisos ya taga Nasarit ay
nambo-angaw ya, ya wana, “Apo Hisos ya alalak ni Arì Dabid, ingalowan
mo ko!”
48 Hinalità nin tawtawo kona ya agya magtelek, piro lalò yayna ingat
nambo-angaw. “Alalak ni Dabid,” wana, “ingalowan mo ko!”
49 Hin nalengè ni Apo Hisos baytoy bo-angaw ay tinonggen ya boy
hinalità na, “Ingaten moyo ya,” wana.
Hapa-eg, hinalità nin hatoy tawtawo do ha bowag, “Magtowà ka,” wanla,
“mireng ka ta an-ipa-ingat na ka nin mako kona.”
50 Hapa-eg, imbol-ihan nay alimenmen na, biglà yan nireng, biha ya nako
koni Apo Hisos.
51 Pinastang ya ni Apo Hisos, ya wana, “Anyay labay mon gaw-en ko
komo?”
“Apo,” wana, “labay ko dayin makakit!”
52 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Manigè kayna,” wana. “Banà ha katetpel
mo ay hinomampat ka.” Antimano, nakakit ya boy nakilako ya koni Apo
Hisos.

11

Hin hi Apo Hisos ay anlomatengha siyodad nin Hirosalim
(Matiyo 21:1-5; Lokas 19:28-35a)

1 Hili Apo Hisos ay marani ana ha siyodad nin Hirosalim ta anlomateng
hilayna ha banowan Bitpahi boy banowan Bitanya. Hapa-eg, hin anti
hilayna ha bakilbakil ya an-ingaten Bakil nin Aw-olibo ay pina-ona ni Apo
Hisos ya loway alagad na,
2 ya wana, "Mako kawo bahen ha banowa ya anti ha bandan onawan
tamo. Pami-abot moyo bahen ay ma-in kawon makit ya mihay oybon asno
ya nakapotal ya ahè et nahahakyan. Oka-an moyo bayto ta gitan moyo
bayri.
3 No ma-in mamastang komoyon 'Antà an-oka-an moyo bayti?' ay halita-
en moyo kona ya ombayri: 'Habayti ay ka-ilangan nin Pangino-on. Ayin
bali ta tampol nan i-orong.' "
4 Hapa-eg, nanigè ana baytoy loway inhogò. Hin nakit la baytoy oybon
asno ya nakapotal ha likol polta ha danin kalsara ay an-oka-an layna.
5 Nakit hila nin ongnoy tawo ya anti bayron naka-ireng. Kayà pinastang
la hila, ya wanla, "Antà an-oka-an moyo ba-in ya asno?"
6 Hin intobay la baytoy hinalità konla ni Apo Hisos ay pinayagan hila nin
hatoy ongnoy tawo nin gitan baytoy asno.

Hi Apo Hisos ay hinomakay ha oybon asno
(Matiyo 21:6-11; Lokas 19:35-40; Howan 12:12-19)

7 Hatoy oybon asno ay gintan nin hatoy loway alagad koni Apo Hisos.
Hay aw-alimenmen la ay inhapin la ta hinomakay hi Apo Hisos.
8 Hapa-eg, ha kalsara ya pagdanan ni Apo Hisos ay malakè ya tawoy
nangi-aplak nin aw-alimenmen la. Hay kanayon itaman ay namotoh nin
mabolong ya hawhangan kayo ha lawak ta in-aplak la bayro ha pagdanan
ni Apo Hisos. Ombayroy ginawà la banà ha pangigalang la kona.
9 Hay tawtawoy anti ha onawan ni Apo Hisos kateng hatoy anti ha
hoyotan ay ampipambo-angaw banà ha kaligawan la, ya wanla, "Yehey!
Bindisyonan nin Diyos ya anlomateng ha ngalan nin Pangino-on!
10 Bindisyonan nin Diyos ya anlomateng ya pamomo-on nin bilang ha
pamomo-on ni Arì Dabid ya ka-apo-apowan tamoy arì hin hato! Poriyen
ya Diyos ya anti ha katatag-ayan!"
11 Hapa-eg hili Apo Hisos ay ni-abot ha siyodad nin Hirosalim. Nilomo-ob
ya ha bali nin Diyos ta biniliw nay kaganawan ampangyari ha mamalibot
bayro. Banà ta anyomabi ana hin habayto ay agya naboyot bayro, ta nako
ya ha banowan Bitanya nin kalamo nay labinloway alagad na.

Hay kayoy igos ya inhompà ni Apo Hisos
(Matiyo 21:18-19)

12 Ika-ibokah, hin naka-alih ana hili Apo Hisos ha banowan Bitanya, hiya
ay binomitil.
13 Natamolawan nay mihay po-on kayoy igos ya mabolong. Nagpalako
bayro hi Apo Hisos ta biliwen na no ma-in bonga bayto. Hin ni-abot ya
bayro ay ayin yan nakit ya bonga no alwan bawbolong bongat, ta alwa et
pana-on pamonga nin habayto.
14 Hinalità ni Apo Hisos bayro ha po-on kayo, "Maski makakanoman,"
wana, "ay ayin anan mangan nin bonga mo ta agkayna mamonga."
Habaytoy hinalità ni Apo Hisos bayro ha po-on kayo ay nalengè nin aw-
alagad na.

Hi Apo Hisos ay nako ha bali nin Diyos
(Matiyo 21:12-17; Lokas 19:45-48; Howan 2:13-22)

15 Hin nakalateng hili Apo Hisos ha siyodad nin Hirosalim ay nilomo-ob
ya ha bali nin Diyos. Bayro ha kolob nin habayto ay ma-in ampipaglakò boy
ampipanaliw. Hapa-eg, inompisawan hila ni Apo Hisos nin ipataboy, boy
intomba nay lawlamisita nin ampipamahili nin kowalta kateng bawbangkò
nin ampipaglakò nin kawkalapati.
16 Agna simpri pinayagan nin magdaan bayro ha kolob bali nin Diyos ya
hinoman ya mangama-in kawkarga.
17 Hapa-eg, tinoro-an ni Apo Hisos baytoy tawtawoy anti bayro biha
na hinalità, "Alwa nayì," wana, "nin nakaholat ha Halità nin Diyos ya
ombayri: 'Hay bali ko ay ingaten balin panalanginan nin tawtawo ya
angka-ibat ha maski ayrin nasyon'? Piro ginawà moyo," wani Apo Hisos,
"nin kowartil nin tawtolisan."
18 Hin nabalita-an nin pawpo-on nin pawparì kateng mawmangitorò
nin kawkapanogo-an baytoy gawgawà ni Apo Hisos ay ampanggawà hilan
paraan emen la ya ma-ipapati. Piro angkalimo hila koni Apo Hisos ta
labaylabay nin tawtawo ya tawtorò na.
19 Hin yabi ana, hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay nog-alih bayro ha
siyodad.

Nayangoh baytoy po-on kayoy igos ya inhompà
(Matiyo 21:20-22)

20 Lomateng ya bayombokah, ha pagbira nili Apo Hisos ha siyodad nin
Hirosalim ay niparaan hila ha dani nin hatoy po-on kayoy igos. Nakit la
baytoy kayo ya nayangoyna.
21 Na-ihipan ni Pidro baytoy tongkol do ha kayo; kayà hinalità na koni
Apo Hisos, ya wana, "Biliwen mo, Apo, haba-in ya po-on kayoy igos ya
inhompà mo ay nayangoyna."
22 Hinalità ni Apo Hisos bayro ha aw-alagad na, "Tompel kawo ha Diyos,"
wana.
23 "Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: no halita-en nin mihay tawo
bahen ha bakil ya, 'Mitapon ka ha dagat,' ta leseb ha nakem na ya paghalità
na nin ombayro ay talagan mangyari baytoy hinalità na.
24 Kayà anhalita-en ko komoyo, anyaman ya bagay ya ida-ing moyon
ipanalangin ha Diyos ay ipalagay moyon natanggap moyoyna ta talaga man
matanggap moyo.
25 No manalangin kawo ha Diyos nin ma-in kawon irap nakem ha maski
hino ay patawaren moyo ya pon emen hay Tatay moyoy Diyos ha katatag-
ayan ha kama-inan na ay mamatawad itaman nin kawkasalanan moyo
kona.
26 No agkawo mamatawad ha kanayon, hay Diyos ya Tatay moyo
ha katatag-ayan ha kama-inan na ay ahè itaman mamatawad nin
kawkasalanan moyo."

Hay pastang ya tongkol ha katongkolan ni Apo Hisos
(Matiyo 21:23-27; Lokas 20:1-8)

27 Hapa-eg hili Apo Hisos ay nagbiran oman ha siyodad nin Hirosalim ta
nako ya ha bali nin Diyos. Mintras ampi-o-owako ya bayro ha lo-ob bali
nin Diyos ay pinakaraniyan ya nin pawpo-on nin pawparì, mawmangitorò
nin kawkapanogo-an, kateng mawmato-ay mangama-in katongkolan.

28 Pinastang la hi Apo Hisos, “Anya,” wanla, “ya katongkolan mo nin
manggawà nin ombayri ya bawbagay bayri ha bali nin Diyos, boy hinoy
nambi komo nin ombayroy katongkolan?”
29 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, “Ma-in ako pon nin mihay
pastang komoyo. No matbay moyo ay ibalità ko komoyo no hinoy nambi
kongkon katongkolan nin manggawà nin ombayroy bawbagay.
30 Ayri,” wana, “nangibat ya katongkolan ni Howan nin maminyag, ha
Diyos nayì o ha tawo? Tobayen moyo ko,” wani Apo Hisos.
31 Hilahila ay ampididiskosyon boy ma-in ampaghalità nin ombayri: “No
halita-en tamo ya nangibat ha Diyos ya paminyag ni Howan ay halita-en
na kontamo ya ‘Antà awod agmoyo pininto-o hi Howan?’
32 Piro no halita-en tamo itaman ya nangibat ha tawo ay maka pahangan
tamo nin tawtawo.” (Angkalimo hila ha tawtawo ta kaganawan tawo ay
ampipampinto-o nin hi Howan Mamiminyag ay propita nin Diyos.)
33 Kayà hay intobay la koni Apo Hisos ay ombayri: “Agnawen,” wanla,
“tandà no hinoy nambin katongkolan koni Howan.”
Hinalità konla ni Apo Hisos, “Hiko man ay ahè itaman maghalità komoyo
no hinoy nambi kongkon katongkolan nin manggawà nin ombayroy
bawbagay.”

12

In-alimbawà ni Apo Hisos ya sarili na ha anak ya pinakalabilabi boy ha bato ya intapon

(Matiyo 21:33-46; Lokas 20:9-19)

1 Hapa-eg ha panonorò ni Apo Hisos ay ampanggamit ya nin aw-
alimbawà. “Ma-in,” wana, “nin mihay lalaki ya ma-in lotà ya tinanamanan
na nin aw-obas. Inalal na boy nangotkot ya ta nanggawà yan pamehpehan
nin bawbongan obas biha ya nanggawà nin matag-ay ya pagbantayan.
Hapa-eg, impaba-alà na ha ongnoy tawo ta nako ya ha kanayon ya dogal.
2 Hin pana-on anan pangalawah nin bawbongan obas ay nangihogò yan
mihay alilà na do ha pinaba-alà nin mangwan atag na ha ma-alawah.
3 Hay ginawà nin hatoy tawtawoy pinaba-alà na ha tawtanaman ay
dinawohong lan kinwa baytoy alilà. Pinagpapatok la ya biha la ya pina-
orong nin ayin gitan.
4 Hapa-eg, nangihogò ana et nin kanayon ya alilà baytoy ma-in ikon nin
tanaman. Piro pinatok lay olo nin hatoy alilà boy pinareng-ey.
5 Nangihogò yayna et nin kanayon ya alilà piro pinati la. Ombayro man
ay malakè et ya kanayon ya inhogò na, piro hay kanayon ay pinatok la,
hay kanayon ay pinati la.
6 “Habaytoy ma-in tanaman ay ayin anan kanayon ya ma-ihogò no alwan
hay pinakalabilabi nan anak ya lalaki ya mimiha. Ha kalalampohan ay
inhogò na ya, ya wana ha sarili na, ‘Sigoradon igalang lay anak ko.’
7 “Piro hin nilomateng do baytoy anak ay ni-i-ilgo baytoy pinaba-alà, ya
wanla, ‘Hiya bayti,’ wanla, ‘ya mamagmana. Hali! Patyen tamo ya emen
tamo mapag-ikon ya mamanawen na.’
8 Kayà kinwa la baytoy anak ta pinati biha la intapon ha likol alal nin
tawtanaman ya obas.
9 “Hapa-eg,” wani Apo Hisos, “anya ha palagay moyo ya gaw-en nin hatoy
ma-in ikon nin tanaman? Sigoradon mako ya bayro ta patyen na baytoy
pinaba-alà, biha na ipaba-alà baytoy tawtanaman ha kanayon.”

10 Hinalità et ni Apo Hisos, “Warì agmoyo nabaha bayti ya nakaholat ha
Kaholatan nin Diyos?
‘Hay Bato ya ahè tinanggap nin manggagawà bali ay nag-in pinakama-
alagà ya Bato.
11 Habayti ay gawà nin Pangino-on boy masyadon kapapa-ispanta kon-
nawen.’ ”
12 Hapa-eg, na-intindiyan nin hatoy Hawhodiyoy ampipamo-on ya hilay
in-alimbawà ni Apo Hisos do ha tawtawoy pinaba-alà nin tawtanaman ya
obas. Kayà labay la yan dakpen piro angkalimo hila banà ha kalak-an
tawo. Banà bayro ay inalihan la hi Apo Hisos.

Hay pastang ya tongkol ha pamamayad bo-ih
(Matiyo 22:15-22; Lokas 20:20-26)

13 Hapa-eg hatoy pawpo-on nin pawparì, mawmangitorò nin
kawkapanogo-an, kateng mawmato-ay mangama-in katongkolan ay
nangihogò nin ongnoy Parisiyo boy ongnoy tawowan ni Arì Hirodis
nin mako koni Apo Hisos, ta manggawà hila dayi nin paraan emen la
mapahalità hi Apo Hisos nin panagpan la kona.
14 Nako hila koni Apo Hisos ta wanla kona, “Mangangaral, tandà nawen
ya hika ay tapat. Ayin kowinta komo maski anyay anhalita-en nin tawtawo
ta agka ampamilì nin tawo. Hay an-itorò mo ay kaptegan ya tongkol ha
kalabayan nin Diyos para ha tawtawo. Hapa-eg, tongkol ha pamamayad
nin bo-ih, tamà nayì o alwa ya mamayad kayi nin bo-ih ha ampamo-on
konnawen ya hi Arì Sisar ya taga siyodad nin Roma?”
15 Banà ta tandà ni Apo Hisos ya kala-etan nin intinsyon la ay hinalità
na konla, ya wana, “Antà anhagpen moyo ko ha pag-i-ilgo ko?” “Pangwa
moyo ko pa nin kowaltay pilak ta biliwen ko.”
16 Hin na-igwà la kona baytoy kowalta ay pinastang hila ni Apo Hisos,
“Hino,” wana, “ya ma-in lopa nin habayti ya anti bayri, boy hino ya ma-in
ngalan nin habayti ya nakaholat bayri?”
“Hi Arì Sisar,” wanla.
17 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Hay para koni Arì Sisar,” wana,
“ay igwà moyo kona, ta hay para ha Diyos ay igwà moyo ha Diyos.”
Habaytoy hinalità ni Apo Hisos ay pinag-ispantawan nin hatoy nagpastang
kona.

Hay pastang ya tongkol ha pangabiyay oman
(Matiyo 22:23-33; Lokas 20:27-40)

18 Ma-in mihay gropon Hawhodiyo ya an-ingaten Sadosiyo ya nako koni
Apo Hisos. Hila ay ahè ampinto-o nin hay nikati ay mabiyay oman. Hapa-
eg, hay ongno konla ay naghalità nin ombayri:
19 “Mangangaral,” wanla, “ombayri ya hinolat ni Moysis ya para
kontamo: ‘No ma-in mita-ahawa ya hay lalaki ay nati nin aghila nagka-
anak, hatoy bawo ay dapat pag-ahawa nin patel nin hatoy nati ta no magka-
anak hila, hatoy anak ay para do ha patel nay nati.’
20 “Alimbawà,” wanlan hatoy Sawsadosiyo koni Apo Hisos, “ma-in pitoy
lalaki ya mipapatel. Hay ponganay ay nag-ahawa, piro nati ya nin ahè
nagka-anak.
21 Hay homono do ha ponganay ay nag-ahawan hatoy bawo, piro nati ya
simpri nin ahè nagka-anak. Ombayro simpri ya nangyari do ha ikatlo,
22 boy ha nipanhomono et. Kaganawan nin hatoy pitoy mipapatel ay
nakapag-ahawa nin hatoy babayi, piro nati hila nin ahè nagka-anak. Ha
kalalampohan ay nati baytoy babayi.

23 Hay pastang nawen ay ombayri: no warì ta biyayen oman ya nikati,
hino konla ya mag-in ahawa nin hatoy babayi ya kaganawan nin hatoy
pitoy mipapatel ay nakapag-ahawa kona?”
24 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, “Ampagkamalì kawo, ta
agmoyo angka-intindiyan ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ya tongkol
ha pangabiyay oman, boy agmoyo et angka-intindiyan ya tongkol ha
kapangyariyan nin Diyos.
25 Hay nikati ya mabiyay oman ay agana mag-ahawa, ta hila ay mag-in
anan emen ha aw-anghil ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
26 Tongkol ha pangabiyay oman nin nikati, warì agmoyo nabaha baytoy
anti ha libroy hinolat hin hato ni Moysis, hatoy tongkol ha ma-aypà ya
kayoy andongket? Hay hinolat na ya hinalità nin Diyos koni Moysis ay
ombayri: ‘Hiko ya Diyos ni Abraham, Diyos ni Isak, boy Diyos ni Hakob.’
27 Ampangahologan nin hay nikati ana ya nipantompel ha Diyos ay
kowinta angkabiyay; ta hay Diyos ay Diyos nin ampikabiyay, alwan Diyos
nin nikati. Talagan malì kawo,” wani Apo Hisos do ha Sawsadosiyo.

Hay pinakama-alagà ya panogò
(Matiyo 22:34-40; Lokas 10:25-28)

28 Bayro ay ma-in mihay mangitorò nin kawkapanogo-an ya nakalengè
nin pandiskosyon nin Sawsadosiyo koni Apo Hisos. Hin na-asikaso na ya
tamà ya intobay ni Apo Hisos do ha Sawsadosiyo ay nagpastang ya koni Apo
Hisos, ya wana, “Ha kaganawan kapanogo-an, anyay pinakama-alagà?”
29 Tinombay kona hi Apo Hisos, “Habayti,” wana, “ya pinakama-alagà
ya kapanogo-an nin Diyos: ‘Hikawoy aw-inalalak ni Israyil, leng-en moyo.
Hay Pangino-on ya Diyos tamo ay hiyan bongat ya Pangino-on.
30 Hay Pangino-on mon Diyos ay labiyen mo nin bo-ò ha nakem mo, ha
biyay mo, ha pangingihip mo, boy ha kakhawan mo.’
31 Hay ikalwan pinakama-alagà ya kapanogo-an ay ombayri: ‘Labiyen
moy kapara mon tawo nin bilang panlalabi mo ha sarili mo.’ Ayin anan
kanayon ya kapanogo-an ya maka-igit ha loway habayti.”
32 Hapa-eg hatoy mangitorò nin kawkapanogo-an ay tinombay koni Apo
Hisos, ya wana, “Tamà ya hinalità mo, Mangangaral. Tamà ya hay Diyos
ay mimiha boy ayin kanayon ya Diyos no alwan hiyan bongat.
33 Dapat et labiyen ya Diyos nin bo-ò ha nakem, ha kaganawan
pangingintindi, boy ha kaganawan kakhawan; boy hay kaparan tawo ay
dapat labiyen nin bilang panlalabi ha sarili. Hay panhohomonol bayri ha
loway kapanogo-an ay igit et ha pangipo-ol nin aw-ayop ya para ha Diyos
boy ha maski anyay bagay ya igwà ha Diyos.”
34 Na-intindiyan ni Apo Hisos ya hay intobay nin hatoy mangitorò nin
kawkapanogo-an ay maganday tobay; kayà hinalità ni Apo Hisos kona,
“Hay Diyos,” wana, “ay marani moynan payagan nin mamo-on ha nakem
mo.” Hapa-eg ay ayin anan kanayon ya nakaregdeg nin magpastang koni
Apo Hisos.

Hay pastang ya tongkol koni Kristoya impangakò nin Diyos
(Matiyo 22:41-46; Lokas 20:41-44)

35 Peleg ampanorò hi Apo Hisos ha tawtawo ha lo-ob bali nin Diyos ay
nagpastang ya, ya wana, “Antà nin hay mawmangitorò nin kawkapanogo-
an ay ampaghalità nin hay Kristo ya impangakò nin Diyos ay alalak ni Arì
Dabid?
36 Hi Dabid ya pinahalità nin Ispirito nin Diyos nin ombayri ya
pagkahalità:

‘Hinalità nin Pangino-on Diyos ha Pangino-on ko: Miknò ka ha bandan wanan ko anggan hay kawka-away mo ay talowen ko boy igwà ko hila ha hilong nin kapangyariyan mo.’ ”
37 Hinalità et ni Apo Hisos, “No hi Arì Dabid ay nangingat ‘Pangino-on’ koni Kristo ya impangakò nin Diyos, pangno nin hi Arì Dabid ya tawon bongat ay nakapi-alalak ha Pangino-on na?” Habaytoy tawtorò ni Apo Hisos ay labaylabay leng-en nin malakè ya tawo.

Mag-atap ha mawmangitorò nin kawkapanogo-an
(Matiyo 23:1-36; Lokas 20:45-47)

38 Insigi ni Apo Hisos ya panonorò na, ya wana, “Mag-atap kawo ha mawmangitorò nin kawkapanogo-an, ta hay labay la ay mipapasyal hilan nakaholot nin makarà ya dolo, boy labay lan ilawen boy igalang nin tawtawo ya anti ha arapan nin tawtindawan.
39 Ha lo-ob himba-an ay labay lan miknò ha arapan ha pamikno-an nin importantin tawo, boy no ma-in okasyon, hay labay lan pamikno-an ay ha dani nin hatoy ma-in pa-okasyon.
40 Angkowen lay kamama-in nin bawbawoy babayi, biha hila mamakit nin masyadon karà panalangin. Banà bayri ha anggaw-en la ay lalò bomyat ya iparosa konla.”

Hay indabò nin ma-irap ya bawoy babayi
(Lokas 21:1-4)

41 Hapa-eg hin hi Apo Hisos ay anti ha lo-ob bali nin Diyos ay niknò ya ha eteb kahon ya pagdabo-an nin kowalta. An-imatonan na ya tawtawoy ampipagdabò nin kowalta bayro ha kahon. Bayro ay malakè ya tawoy mangayaman ya ampipagdabò nin mangalhay ya alagà.
42 Ma-in itaman bayron mihay ma-irap ya bawoy babayi ya napakarani nin nagdabò. Hay indabò na ay mayamò ya alagà ta loloway sintimos ya tangsò.
43 Hapa-eg, iningat ni Apo Hisos nin pakarani kona ya aw-alagad na ta hinalità na konla, ya wana, “Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hay indabò nin haba-in ya ma-irap ya bawoy babayi ay mas ma-alagà kisa ha indabò nin kaganawan nipagdabò ha pagdabo-an.
44 Hay indabò nin kaganawan ay sobra ha kayamanan la ya alwa laynan ka-ilangan, piro haba-in ya ma-irap ya bawoy babayi ay in-oboh nan indabò ya kaganawan nin ikabiyay na.”

13

Hinalità ni Apo Hisos ya tongkol ha pagkahiràninbali nin Diyos
(Matiyo 24:1-2; Lokas 21:5-6)

1 Hin anlomikol ana hili Apo Hisos bayro ha bali nin Diyos, miha ha aw-alagad na ay naghalità kona, ya wana, “Apo, biliwen mo bayti ya bali nin Diyos. Mangalhay ya bawbato ya ginawà lingling boy maganday pagkagawà.”
2 Hinalità ni Apo Hisos, “Ampag-ispantawan moyo nayì ba-in ya angkakit moyo? Haba-in ya angkakit moyoy bawbato ya pinibabanto, lano ay ayin matilà ha babo nin kaparihon bato ta kaganawan ay mihabwag.”

Kagolowan boy pawpanla-et
(Matiyo 24:3-14; Lokas 21:7-19)

3 Hapa-eg hin hi Apo Hisos ay anti ha Bakil nin Aw-olibo ay ampiknò ya
ha eteb bali nin Diyos. Pinakaraniyan ya ni Pidro, Santiyago, Howan, boy
Andris, ta nagpastang hila kona nin hilahilan bongat, ya wanla,
4 "Makano mangyari baytoy hinalità mo ya tongkol do ha bawbato, boy
anyay palatanda-an nin habayto ay marani anan mangyari? Halita-en mo
konnawen."
5 "Mag-atap kawo," wani Apo Hisos, "emen agkawo maloko nin maski
hino,
6 ta malakè ya tawoy lomwah ya manggamit nin ngalan ko ya maghalità
nin ombayri: 'Hiko hi Kristo ya impangakò nin Diyos.' Bana bayri ay
malakè ya tawoy maloko la.
7 Agkawo mataranta ha malengè moyoy telek nin banà ha labanan boy
ha bawbalità ya tongkol ha gawgira. Habayti ya ombayri ya bawbagay ay
ka-ilangan mangyari, piro alwa et ka-anggawan nin kaganawan.
8 Hay tawtawo ha mihay nasyon ay lomaban ha tawtawo ha kanayon ya
nasyon, boy mangapilalaban et ya gawgobirno. Magkama-in nin lawlayon
ha maski ayrin dogal boy ma-in lomateng ya bitil. Habayti ya kaganawan
ay ompisan bongat nin masyadoy kadya-dya-an ya tanamen nin bilang ha
ampanganak.
9 "Mag-atap kawo ha tawtawoy mangi-arap komoyo ha hosgado, ta ha lo-
ob himba-an nin Hawhodiyo ay bogbogen la kawo. Banà kongko ay i-arap
kawo ha gawgobirnador boy ha kanayon ya ampipamo-on. Ha pangyayari
ya habayto, hikawo ay mamapteg nin tongkol kongko.
10 Biha ma-anggawan baytoy kaganawan, hay Mahampat ya Balità ay
ka-ilangan pon ma-i-aral ha tawtawo ha kaganawan nasyon.
11 "Maski makano kawo dakpen nin i-arap ha hosgado ay agkawo mahlak
no pangno moyo idipinsa ya sarili moyo o no anyay halita-en moyo; ta hay
halita-en moyo ha oras ya habayto ay ahè mangibat ha sarili moyon ihip
no alwan mangibat ha Ispirito nin Diyos.
12 Ha pana-on ya habayto, ma-in tawo ya mangipapati nin patel nay lalaki
boy ma-in tatay ya mangipapati nin anak na. Ma-in itaman aw-anak ya
lomaban ha mawmato-antawo la biha la ipapati.
13 Banà ha pamakilamo moyo kongko, hikawo ay pag-inakitan nin
kaganawan tawo. Piro hay ampanatili nin antompel kongko boy makatagal
ha kadya-dya-an angga ha ka-anggawan nin biyay na ay magkama-in
kalibriyan."

Hay mangyari pamipatnag nin sobray kala-etan
(Matiyo 24:15-28; Lokas 21:20-24)

14 (Dapat intindiyen bayti nin ampamaha.) Hinalità et ni Apo Hisos, ya
wana, "Tongkol do ha maninirà, hatoy ayin kapara ha kala-etan, pamakakit
moyo nin anti ya ha agna dapat pa-iriyan ya bali nin Diyos, hay tawtawo
bayri ha probinsyan Hodiya ay dapat mowayon mako ha bawbakil.
15 Hinoman ya anti ha balkon ha bobongan nin bali na ay agana mistil
mona-oy nin mangwan kawkamama-in na ya anti ha lo-ob nin bali na.
16 Hinoman ya anti ha paliyan ay agana mistil morong nin mangwan
pag-alimenmen na.
17 Ha aw-alloy habayto, hay mangaboktot boy nawnanay ya ampipa-
manonò ay ka-i-ingalo!
18 Ipanalangin moyo ya ahè mangyari bayto no pana-on abagat.
19 Ha aw-alloy habayto, hay tawtawo ay makaranas nin kadya-dya-an
ya igit ha kadya-dya-an ya dinanas ana pa-ibat et hin pinalsa nin Diyos

ya babon lotà. Maski makakano ay agana maranasan baytoy ombayroy
kadya-dya-an.
20 Pina-ipek nin Diyos ya aw-allo nin pana-on kadya-dya-an, ta no ahè
ay ayin tawoy makalibri ha kamatyan. Banà ha ingangalo na ha tawtawoy
pinilì na ay pina-ipek na baytoy pana-on nin kadya-dya-an.
21 "Hapa-eg, no ma-in maghalità komoyo nin, 'Biliwen moyo, anti bayri
hi Kristo ya impangakò nin Diyos!' o no hay halita-en ay, 'Biliwen moyo,
anti ya bayro!' ay agmoyo pinto-owen bayto.
22 Ma-in lomwah ya mawmagkakanwarì ya hila hi Kristo, boy ma-in
lomwah ya alwan peteg mawmanonorò. Mangipakit hila nin pawpapag-
ispantawan ta no ma-arì, kateng hatoy tawtawoy pinilì nin Diyos ay
lokowen la.
23 Hinalità koyna komoyo; kayà mag-atap kawo biha mangyari baytoy
kaganawan."

Hay panlomateng nin an-ingaten Anak nin Tawo
(Matiyo 24:29-31; Lokas 21:25-28)

24 Hinalità et ni Apo Hisos, "Pangalabah nin habaytoy pana-on nin
kadya-dya-an, hay babon lotà ay domeglem ta hay allo boy bowan ay ahè
homawang.
25 Hay bawbito-en ay mikatata boy hay kawkapangyariyan ya anti ha
langit ay mipampikambya.
26 Hapa-eg, hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay makit lay lomateng
ya anti ha leem, boy ma-in akon kapangyariyan ya ahè mapantayan boy
kagandawan ya ahè makwan ihipen.
27 Hay aw-anghil ko ay ihogò kon mako ha kaganawan dogal bayri ha
babon lotà ta tiponen lay kaganawan tawoy pinilì ko."

Hay alimbawà ya tongkol ha po-on kayoy igos
(Matiyo 24:32-35; Lokas 21:29-33)

28 "Hay pangwanan moyon alimbawà ay tanaman ya kayoy igos," wani
Apo Hisos. "Tandà tamo ya no anlomwaynay bayoy bawbolong ay marani
anay abagat.
29 Ombayro itaman, no makit moyoy ampangyari ana baytoy bawbagay
ya hinalità ko komoyo ay matanda-an moyo ya marani koynan lomateng,
bilang akoynan anti ha polta.
30 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hay tawtawoy ampikabiyay hapa-
eg pana-on ay ahè ma-obon mati anggan ahè mangyari ya kaganawan nin
habayto.
31 Hay langit boy lotà ay ma-anggawan piro hay hawhalità ko ay ahè
ma-anggawan."

Ayin kanayon ya magtandà no makano mangyari baytoy bawbagay no alwan Tatay ya Diyos
(Matiyo 24:36-44)

32 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, "Hay magtandà bongat nin allo o
oras nin mangyari bayto ay Tatay koy Diyos. Ahè tandà nin aw-anghil ha
katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, ni hiko ya Anak nin Diyos ay ahè
magtandà no makano mangyari bayto.
33 Kayà mag-atap kawo boy mag-in pirmin handà, ta agmoyo tandà no
makano mangyari bayto.
34 Hiko ay bilang ha mihay tawo ya mako ha kanayon ya dogal boy agna
halita-en no makano ya magbira. Hay bali na kateng kawkamama-in na

ay impahimalà na ha aw-alilà na ya balang miha konla ay tinokawan nan trabaho, boy hay bantay polta ay minandawan na nin pirmin mag-in handà ha panlomateng na.
35 Ombayro itaman komoyo; ka-ilangan pirmi kawon handà, ta hikawo ay bilang ombayro ha aw-alilà ya ahè tandà no makano lomateng baytoy ma-in ikon nin bali no kapiyabi, botlay yabi, pangkati nin manok ha palbangon, o no mahambak.
36 No biglà akon lomateng ay maka malatngan katawoy alwan handà nin bilang ombayro ha aw-alilà ya ampikatoloy.
37 Hay anhalita-en ko komoyo ay anhalita-en ko ha kaganawan tawo. Maghandà kawon pirmi!”

14

Hay tangkà koni Apo Hisos
(Matiyo 26:1-5; Lokas 22:1-2; Howan 11:45-53)

1 Loway allo tana ya palabahen ay Pistaynan Pamamanemtem boy Pistan pamangan tinapay ya ayin pampalbag. Hay pawpo-on nin pawparì boy mawmangitorò nin kawkapanogo-an ay ampangihip nin paraan no pangnoy pandakep la koni Apo Hisos nin ayin makatandà emen la ya ma-ipapati.
2 “Agtamo,” wanla, “gaw-en peleg pista ta maka manggawà nin kagolowan ya tawtawo.”

Hay babayi ya nangibollog nin pabangohha olo ni Apo Hisos
(Matiyo 26:6-13; Howan 12:1-8)

3 Hapa-eg hi Apo Hisos ay anti ha banowan Bitanya ha bali ni Simon ya liprosowen pon. Peleg ampangan hili Apo Hisos ay ma-in nakalateng ya mihay babayi ya nantan nin pinakamabli ya pabangoh ya nakapalaman ha maganday pambiyanan ya an-ingaten alabastro. Hay ginawà nin habaytoy babayi ay impehà nay le-ey nin habaytoy pinambiyanan, biha na imbollog ha olo ni Apo Hisos.
4 Hay ongno ha tawtawoy anti bayro ay namahang, ya wanla, “Antà sinayang na ba-in ya pabangoh?
5 No na-ilakò dayi ba-in ha alagà nin sowildon ma-igit mihay ta-on ya pinagtrabahowan nin miha katawo, hay napaglako-an ay na-igwà dayi ha manga-irap.” Masyado lan pinaghalita-an baytoy babayi.
6 Hinalità konla ni Apo Hisos, “Pa-olayan moyo ya,” wana. “Antà ampaki-emenan moyo ya? Hay ginawà na kongko ay kahampatan.
7 Maski makano, no labay moyo ay makagawà kawo nin kahampatan ha manga-irap ya tawo, ta pirmi moyo hilan kalamo. Piro hiko ay ahè magpirmi komoyo.
8 Ha abot kaya nin habayti ya babayi ay ginawà na bayti kongko. Hay pangibollog na ha nawini ko nin habayti ya pabangoh ay paghahandà ha pananabon kongko.
9 Anhalita-en ko komoyo ya kaptegan: maski ayrin dogal bayri ha babon lotà nin ma-i-aral ya Mahampat ya Balità ay mapanemteman bayti ya babayi ta mabanggit ya ginawà na kongko.”

Hi Hodas Iskaryoti ay nakisondò nin isapakathi Apo Hisos
(Matiyo 26:14-16; Lokas 22:3-6)

10 Hapa-eg hi Hodas Iskaryoti ya miha ha labinloway alagad ni Apo Hisos ay nako ha pawpo-on nin pawparì ta isapakat na hi Apo Hisos.

11 Hin nalengè la baytoy hinalità ni Hodas ay nagtowà hila boy
pinangako-an la ya nin biyan kowalta. Pa-ibat hin habayto ay an-ihipen ni
Hodas no pangno ya pangisapakat na koni Apo Hisos.

Hi Apo Hisos ay nangipahandà nin pangaponanpara ha Pistan Pamamanemtem
(Matiyo 26:17-25; Lokas 22:7-13, 21-23; Howan 13:21-30)

12 Hay primiron allo nin Pistan pamangan tinapay ya ayin pampalbag ay
Pistan Pamamanemtem. Ta-onta-on hilan ampagpati nin aw-oybon topa
ya kona-en la ta pamanemteman la hin inlibri nin Diyos ya kawka-apo-
apowan la. Hin nilomateng ya Pistan Pamamanemtem, hi Apo Hisos ay
pinastang nin aw-alagad na, ya wanla, “Ayri ya labay mon pangihanda-an
nawen nin pangaponan tamo ya pamanemteman?”
13 Hapa-eg, inhogò ni Apo Hisos ya loway alagad na, ya wana konla,
“Mako kawo ha siyodad nin Hirosalim. Bayro ay makahakbat kawo nin
mihay lalaki ya ma-in gitan ya bangà ya ma-in lanom. Homono kawo kona
14 ha bali ya lo-oben na. Hay halita-en moyo ha ma-in bali ay
ombayri: ‘Ampastangen nin mangangaral: Ayri ya kowartoy panganan
kon pangaponan kalamoy aw-alagad ko?’
15 Hapa-eg, i-olì na kawo ha tag-ay ha malhay ya kowarto ya nakahandà
ana nin para kontamo. Bayro kawo mangihandà nin pangaponan tamo.”
16 Hapa-eg, nanigè baytoy loway alagad ni Apo Hisos. Hin ni-abot hila
ha siyodad ay nakit la baytoy kaganawan bagay ya ombayro ha hinalità
konla ni Apo Hisos. Kayà nangihandà hila nin pangaponan la para ha
Pistan Pamamanemtem.

Kalampohan pangapon ni Apo Hisoskalamoy aw-alagad na
(Matiyo 26:26-30; Lokas 22:14-20; 1 Korinto 11:23-25)

17 Hin yabi ana, hi Apo Hisos kateng labinloway alagad na ay nakoyna
do ha bali.
18 Hin ampi-a-arap hilayna nin ampangan ay hinalità konla ni Apo Hisos,
ya wana, “Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: miha komoyo ya ka-arap kon
ampangan ay mangisapakat kongko.”
19 Hapa-eg, hatoy aw-alagad ay nilomelè. Mihamiha hilan nagpastang
koni Apo Hisos, ya wanla, “Alwa kalì nin hiko bayto?”
20 Hinalità ni Apo Hisos konla, “Miha komoyo ha labinloway alagad ko,
hatoy kalamo kon ampagsawsaw nin tinapay ha yawong.
21 Impaholat nin Diyos ya hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay talagan
mati. Piro ka-i-ingaloy mangyari ha tawoy mangisapakat kongko ya an-
ingaten Anak nin Tawo. Mahampat et dayi ya agyayna in-anak.”
22 Peleg la et bayron ampangan, hi Apo Hisos ay nandampot nin tinapay
biha ya nagpasalamat ha Diyos. Binibi-hil na bayto ta impatpel na ha aw-
alagad na, ya wana, “Habayti ay nawini ko; kanen moyo.”
23 Hapa-eg, dinampot na et ya mihay baso ya ma-in alak nin obas.
Pinasalamatan na bayto ha Diyos biha na inggawà ha aw-alagad na ta
inomen la. Kaganawan la ay ninom nin habayto.
24 Hinalità konla ni Apo Hisos, “Habayti ay dayà ko ya mantolò nin para
ha kalak-an tawo. Katibayan bayti nin hay Diyos ay ma-in bayoy kasondo-
an ha tawtawo.
25 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: agkoyna minom nin ombayri ya
alak nin obas anggan lano ha allon mapagkalamo katawo nin minom nin
bayoy alak do ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos.”

26 Hin nayarì hili Apo Hisos nin nagkantan pamasalamat ay nako hila ha
Bakil nin Aw-olibo.

Hinola-an ni Apo Hisos ya ipogla-oh ya ni Pidro
(Matiyo 26:31-35; Lokas 22:31-34; Howan 13:36-38)

27 Hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, "Hikawoy kaganawan," wana,
"ay ma-lihan nin katetpel kongko kompormi ha nakaholat ha Halità nin
Diyos ya ombayri: 'Hay Pastol nin tawtopa ay patyen ko boy mikakatak ya
tawtopa.' "
28 Piro wana et ni Apo Hisos, "Pangabiyay kon oman ay ma-ona ko
komoyo nin mako ha probinsyan Galiliya."
29 Hapa-eg, hinalità ni Pidro koni Apo Hisos, "Maski ma-lihan nin katetpel
ya kaganawan, hiko ay ahè!"
30 Hinalità kona ni Apo Hisos, "Anhalita-en ko komo ya kaptegan," wana,
"hapa-eg yabi, biha mangkati ya manok nin ikalwan bisis ay katatloy bisis
mo kon ipogla-oh nin halita-en ya agmo ko balay."
31 "Maski mati ko nin kalamo mo," wani Pidro, "ay talagan agko
maghalità nin agkata balay." Ombayro simpri ya hinalità nin kaganawan
alagad.

Hi Apo Hisos ay nako ha Gitsimanita bayro ya nanalangin
(Matiyo 26:36-46; Lokas 22:39-46)

32 Hapa-eg, hin ni-abot hili Apo Hisos ha dogal ya an-ingaten Gitsimani
ay hinalità na ha aw-alagad na, "Miknò kawo bayri," wana, "peleg nin
manalangin ako."
33 Hay gintan ni Apo Hisos ay hi Pidro, Santiyago, boy hi Howan. Hapa-
eg, nagkama-in ya nin masyadoy kalele-an boy masyadon ampikotoh ya
ihip na.
34 Hinalità na bayro ha aw-alagad na, "Emen akon mati," wana, "nin
habayti ya masyadoy kalele-an ko. Magpoyat kawo ta mangantì kawo
bayri."
35 Hin nipakarayò nin amò hi Apo Hisos ay nanlokob ya ta impanalangin
na ya no ma-arì dayi ay agna maranasan ya kadya-dya-an ya maraninan
mangyari kona.
36 Impanalangin et ni Apo Hisos ha Tatay na, ya wana, "Tatay ko, maski
anyay bagay ay mapangyari mo. Kayà alihen mo dayi bayti ya kadya-
dya-an ya andanasen ko, piro alwan kalabayan koy mahonol no alwan
kalabayan mo."
37 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nagbira do ha tatloy alagad boy nalatngan
na hilay angkatoloy. Pinastang na hi Simon Pidro, "Simon," wana,
"angkatoloy ka nayì? Agmo nayì matagal nin magpoyat nin maski mihay
oras?
38 Homandà kawo boy manalangin emen agkawo matoksò. Anti ha
nakem moyo ya labay moyon homonol, piro ahè makaya nin sarili moyo."
39 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nog-alih ta nako yayna et nin nanalangin.
Hay an-ipanalangin na ay ombayro ha impanalangin na hin ona.
40 Hin nagbira yan oman konlan tatlo ay nalatngan na hilayna et ya
angkatoloy, ta nitonglò hilayna. Hin naka-imata hila ay agla tandà no anyay
halita-en la koni Apo Hisos.
41 Hapa-eg, nako yan nanalangin nin ikatlon bisis, biha ya nagbira konla.
"Angkatoloy kawo et nayì," wana, "boy ampa-inawa? Nilomateng anay
oras nin hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay isapakat nin igwà ha gamet
nin tawtawoy makasalanan.

42 Mibangon kawoyna ta anlomateng anay tawoy ampangisapakat
kongko. Hakbaten tamo hila."

Dinakep hi Apo Hisos
(Matiyo 26:47-56; Lokas 22:47-53; Howan 18:3-12)

43 Mintras ampaghalità hi Apo Hisos, hi Hodas ya miha ha labinloway
alagad na ay nakalateng kalamo nay malakè ya tawoy nipaghondang boy
nipagpapatok. Hila bayti ay inhogò nin pawpo-on nin pawparì, mawman-
gitorò nin kawkapanogo-an, boy mawmato-ay mangama-in katongkolan.
44 Hatoy traydor ya ampangiparakep koni Apo Hisos ay naghalità ha
kawkalamowan na, ya wana, "Hay alekan ko ay hiya bayto. Dakpen moyo
ya ta gitan moyo."
45 Hin nilomateng bayro hi Hodas ay nagdiritso ya koni Apo Hisos boy
hinalità na, "Apo!" wana, biha na ya inalekan.
46 Hapa-eg, dinakep la hi Apo Hisos.
47 Piro miha ha aw-alagad ni Apo Hisos ya anti bayron ampireng ay
nanganoh nin hondang ta tinabtab nay alilà nin pinakapo-on nin pawparì.
Hatoy alilà ya tinabtab ay napongohan nin tolih.
48 "Warì tolisan ako," wani Apo Hisos, "ta nakahondang kawo boy
nipagpapatok ya mandakep kongko?
49 Allo-allo ay anti ko ha bali nin Diyos nin ampanorò komoyo, piro
agmoyo ko dinakep. Ombayro man, ampangyari bayti ta katoparan nin
holà ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos."
50 Hi Apo Hisos ay inalihan nin kaganawan alagad na ta nipampowayo.
51 Hapa-eg, ma-in nakilako koni Apo Hisos ya mihay anakabayo ya ahè
nagdolo no alwan naka-a-alimenmen yan bongat nin oweh. Andakpen ya
simpri nin hatoy tawtawoy nandakep koni Apo Hisos.
52 Ha pagpowirsa nan maka-alih ay nabalag na baytoy oweh ya pinag-
alimenmen na; kayà nakalo-hok yay nowayo.

Hi Apo Hisos ay in-arap ha mangama-in katongkolan
(Matiyo 26:57-68; Lokas 22:54-55, 63-71; Howan 18:13-14, 19-24)

53 Hi Apo Hisos ay gintan la ha bali nin pinakapo-on nin pawparì
ta bayro nititipon ya pawpo-on nin pawparì, mawmato-ay mangama-in
katongkolan, boy mawmangitorò nin kawkapanogo-an.
54 Hi Pidro ay anhomono koni Apo Hisos nin ma-in amò ya karayo-an.
Hin ni-abot ya ha kolob nin hatoy pinakapo-on nin pawparì ay niknò yan
naki-opong ha bawbantay ta nanengey.
55 Hay pawpo-on nin pawparì boy kaganawan ma-in katongkolan ay
ampanggawà nin ibidinsyay ayin kaptegan ya kontra koni Apo Hisos emen
la ya ma-ipapati. Piro ayin hilan makit.
56 Malakè ya tistigos ya ampagtotol nin kabongkokan ya kontra koni Apo
Hisos, piro ahè ampangapi-o-ogmà ya anhalita-en la.
57 Ma-in ongnoy nireng nin manistigos nin kabongkokan kontra koni Apo
Hisos,
58 ya wanla, "Nalengè nawen ya ombayri ya hinalità na: 'Hira-en ko
bayti ya bali nin Diyos ya ginawà nin tawo, ta pangalabah nin tatloy allo
ay mangibangon akon kanayon ya ahè ginawà nin tawo.' "
59 Ombayro man ay ahè nangapi-o-ogmà ya pamapteg la.
60 Hapa-eg, hatoy pinakapo-on nin pawparì ay nireng ha arapan la ta
nagpastang koni Apo Hisos, ya wana, "Ayin ka nayì ma-itobay bahen ha
an-ibingga la komo?"

61 Piro hi Apo Hisos ay ahè nagtelek.
Pinastang yan oman nin hatoy pinakapo-on nin pawparì, ya wana,
"Hika nayì hi Kristo ya impangakò nin Diyos, hatoy Anak nin Diyos ya
Pinakamahampat?"
62 "Awò, hiko," wani Apo Hisos. "Lano ay makit moyo ya hiko ya an-
ingaten Anak nin Tawo ay ampiknò ha bandan wanan nin Pinakamaka-
pangyariyan ya Diyos. Ha pagbira ko bayri ay makit moyo ko ya anti ha
leem ya mangibat ha katatag-ayan."
63 Hapa-eg ha kapahangan nin hatoy pinakapo-on nin pawparì ay
giniwak nay dolo na boy hinalità na, ya wana, "Alwa tamoynan ka-ilangan
ya manistigos.
64 Nalengè moyoynay hinalità na ya kontra ha Diyos. Anyay disisyon
moyo?"
Hapa-eg, kaganawan kalamowan nin hatoy pinakapo-on nin pawparì ay
nagdisisyon nin dapat patyen hi Apo Hisos.
65 Hi Apo Hisos ay inompisawan dinol-an nin ongno konla. Pinerengan
lay mata na boy pinagpoponiti, biha la hinalità kona, "Banta-an mo,"
wanla, "no hinoy namoniti komo!" Kateng bawbantay ay nipanampal
kona.

Hi Apo Hisos ay impogla-oh ni Pidro
(Matiyo 26:69-75; Lokas 22:56-62; Howan 18:15-18, 25-27)

66-67 Hapa-eg hi Pidro ya hinomono koni Apo Hisos angga ha kolob nin
pinakapo-on nin pawparì ay anti et bayro nin ampakipanengey. Hin
anhomagoy ya mihay babayi ya alilà nin hatoy pinakapo-on nin pawparì ay
nakit na hi Pidro. Pinakalilili-o na hi Pidro biha na hinalità kona, "Kateng
hika," wana, "ya kalamowan ni Hisos ya taga Nasarit."
68 Piro nagpogla-oh hi Pidro, ya wana, "Agko tandà ni agko angka-
intindiyan no anyay antotolen mo." Hapa-eg hi Pidro ay nagpalako ha
polta nin habaytoy kolob. Tama-tamà itaman nin nangkati ya manok.
69 Hin hi Pidro ay nakit ana et nin hatoy babayi ya alilà ay hinalità na
do ha tawtawoy anti bayro, "Haba-in ya tawo," wana, "ay kalamowan ni
Hisos."
70 Piro nagpogla-oh ana et hi Pidro.
Amò papa-inghan, hay tawtawoy anti bayro ya ampipampireng ay
naghalità koni Pidro, ya wanla, "Talagan kalamowan na ka ta kateng hika
ay taga Galiliya."
71 Hi Pidro ay naghompà nin kabongkokan, ya wana, "Parosawan ako
nin Diyos no alwan peteg ya hinalità ko nin agko balay ba-in ya tawoy
anhalita-en moyo."
72 Antimano ay nangkati ya manok nin ikalwan bisis. Napanemteman
ni Pidro baytoy hinalità kona ni Apo Hisos ya, "Biha mangkati ya manok
nin ikalwan bisis ay katatloy bisis mon halita-en ya agmo ko balay." Banà
bayro ay nakatangih hi Pidro.

15

Hi Apo Hisos ay in-arap koni Pilato
(Matiyo 27:1-2, 11-14; Lokas 23:1-5; Howan 18:28-38)

1 Hay hambak et, hay pawpo-on nin pawparì boy mawmato-ay
mangama-in katongkolan, kateng mawmangitorò nin kawkapanogo-an,
boy kaganawan mangatag-ay ya katongkolan ay nagdisisyon ha gaw-en

la koni Apo Hisos. Hay ginawà la ay binalol la hi Apo Hisos biha la gintan
nin inggawà koni Pilato ya gobirnador ya taga Roma.
2 Hi Apo Hisos ay pinastang ni Pilato, ya wana, “Hika nayì ya Arì nin
Hawhodiyo?”
Tinombay hi Apo Hisos, “Awò,” wana. “Tamà ba-in ya hinalità mo.”
3 Hay pawpo-on nin pawparì ay ampamingga nin malakè ya bagay ya
kontra koni Apo Hisos.
4 Kayà hi Pilato ay nagpastang ana et koni Apo Hisos, ya wana, “Ayin ka
nayì nin ma-itobay bahen ha kalak-an nin an-ibingga la komo?”
5 Piro hi Apo Hisos ay agana tinombay. Banà bayro ay nag-ispanta hi
Pilato.

Kamatyan ya insintinsya koni Apo Hisos
(Matiyo 27:15-26; Lokas 23:13-25; Howan 18:39–19:16)

6 Ta-onta-on, no Pistan Pamamanemtem, hay gobirnador ya hi Pilato ay
ampamalayà nin mihay piriso ya awoken nin tawtawo.
7 Hin habayto ay ma-in nakapiriso ya mihay lalaki ya nagngalan Barabas.
Impiriso ya kateng kawkalamowan na banà ha pamati lan tawtawo ha
pangkomontra la ha gobirno.
8 Hapa-eg hi Pilato ay nilako nin kalak-an tawo, ta inawok la kona ya
mamalayà nin mihay piriso bilang ombayro ha kina-ogali-an nan gaw-en.
9 Pinastang hila ni Pilato, “Labay moyo nayì nin palaya-en ko ya Arì nin
Hawhodiyo?”
10 Hay bara-nan nin ombayroy hinalità ni Pilato ay banà ta tandà na ya
hi Apo Hisos ay inggawà nin pawpo-on pawparì kona nin banà ha inggit
la.
11 Piro hatoy kalak-an tawo ay nasolsolan nin hatoy pawpo-on nin
pawparì ya hay awoken lan palaya-en ay alwan hi Apo Hisos no alwan
hi Barabas.
12 Pinastang hilan oman ni Pilato, “Anyaman awod ya gaw-en ko bayri
ha tawoy an-ingaten moyon Arì nin Hawhodiyo?”
13 Nipambo-angaw ya tawtawo, ya wanla, “Ipakò ya ha koroh!”
14 “Antà?” wani Pilato. “Anyay kala-etan ya ginawà na?”
Piro lalò ana ingat nambo-angaw ya tawtawo, ya wanla, “Ipakò ya ha
koroh!”
15 Ha kalabayan ni Pilato nin mapakonsowilo nay tawtawo ay pinalayà
na hi Barabas. Hi Apo Hisos balè ay impabarog na, biha na ya inggawà
konla nin ipakò ha koroh.

Hi Apo Hisos ay pinagsistiyan nin hawhondalò
(Matiyo 27:27-31; Howan 19:2-3)

16 Hapa-eg, hay ginawa nin hawhondalò ay gintan la hi Apo Hisos ha
kolob nin palasyo nin gobirnador biha la tinipon ya kawkakompanya la.
17 Pinaholotan la hi Apo Hisos nin dolo ya kolor obi ya emen dolon arì,
boy nanggawà hila nin koronay dowih biha la inggawà kona.
18 Hapa-eg, an-insoltowen la ya nin kanwarì ay an-igalang, ya wanla,
“Lomawig ya biyay mo, Arì nin Hawhodiyo!”
19 Pinatok lay olo na boy dinol-an la ya. Nanalimokod hila nin inomarap
kona ya kanwarì ay anhomamba hila kona.
20 Hin nayarì la yan pinagsistiyan ay nilo-hok la kona baytoy dolo ya
kolor obi, biha la impaholot kona nin oman ya sarili nan dolo. Hapa-eg,
hiya ay gintan laynan ipakò ha koroh.

Hi Apo Hisos ay impakò ha koroh
(Matiyo 27:32-44; Lokas 23:26-43; Howan 19:17-27)

21 Hapa-eg, ma-in mihay lalaki ya taga banowan Sirini. Hiya ay hi Simon
ya tatay ni Alihandro boy Ropo. Hi Simon ya na-ibat ha likol nin siyodad
ay nahakbat nin hatoy hawhondalò ya ampipantan koni Apo Hisos. Pinilit
la yan pinabalatay nin koroh ni Apo Hisos.
22 Hi Apo Hisos ay gintan la ha dogal ya an-ingaten Golgota ya hay labay
totolen ay Dogal nin Bongò ta bilang kortin bongò olon tawo.
23 Ampa-inomen la ya nin alak ya nila-okan mira ya pampabanel emen
ahè makatanam nin hakit, piro agna ininom.
24 Hapa-eg, impakò la ya ha koroh, boy inatag-atag lay dolo na ta
pinibobonotan la no hino konla ya makapag-ikon.
25 Alas nowibi nin bayombokah hin hi Apo Hisos ay impakò la ha koroh.
26 Ha bandan tag-ay nin olo ni Apo Hisos ay inholat lay bingga la kona
ya ombayri: "HAY ARÌ NIN HAWHODIYO!"
27 Bayro ay ma-in itaman nin loway tolisan ya kapariho nan impakò ha
koroh. Hay miha ay ha bandan wanan na; hay miha ay ha bandan oki na.
28 Ha pangyayari ya habayti ay nagkapeteg baytoy holà hin hato ya
ombayri ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos: "Intowad la ya nin mala-et
ya tawo."
29 Hay tawtawoy angkahagoy koni Apo Hisos ay ampipampeyeng nin
ampanginsolto kona, ya wanla, "Warì alwan hika ya manirà nin bali nin
Diyos ta pangalabah nin tatloy allo ay ibangon mon oman?
30 Sigi paraw! Omaypà ka bahen ha koroh ta ilibri moy sarili mo!"
31 Kateng pawpo-on nin pawparì boy mawmangitorò nin kawkapanogo-
an ay ampi-i-ilgo nin insolto koni Apo Hisos, ya wanla, "Nangilibri ya nin
kanayon piro agna ma-ilibri ya sarili na.
32 No mag-aypà ba-in ya Kristo ya impangakò nin Diyos, hatoy Arì nin
aw-inalalak ni Israyil, ta makit nawen ay tompel kayi kona." Kateng hatoy
lowa ya kapariho nan impakò ha koroh ay ampanginsolto simpri kona.

Hay pagkamati ni Apo Hisos
(Matiyo 27:45-56; Lokas 23:44-49; Howan 19:28-30)

33 Hin ni-ogtoy-allo ay dinomeglem ya babon lotà anggan alas tris nin
mahilem.
34 Habayton alas tris nin mahilem, hi Apo Hisos ay nambo-angaw nin
pagkahokaw, ya wana, "Ilowi, Ilowi, lama sabaktani?" ya hay labay totolen
ay "Diyos ko, Diyos ko, antà pina-olayan mo ko?"
35 Hin nalengè nin ongnoy tawoy anti bayro baytoy hinalità ni Apo Hisos
ay hinalità la, "Leng-en moyo! An-ingaten na hi Ilyas ya propita hin hato."
36 Hay miha konla ay nowayon nangwa nin bilang ispongha ta imbahà
na ha hokà, biha na inggawà ha tampoh nin tambò. Impahephep na koni
Apo Hisos biha na hinalità, "Helken tamo paraw no lakwen yan i-aypà ni
Ilyas."
37 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nambo-angaw nin pagkahokaw biha ya
naboyto-an nin inawawen.
38 Hin habayton oras, hay makodpaw ya dolo ya pinagkortina ha lo-ob
bali nin Diyos ay nawakwak nin napigitnà pa-ibat tag-ay anggan aypà.
39 Do itaman ha arapan nin koroh ay ma-in mihay kapitan nin hondalò
ya nakalengè nin imbo-angaw ni Apo Hisos. Ha nakit na no pangno nati
hi Apo Hisos ay ombayri ya nahalità na, "Habayti ya tawo ay talagan Anak
nin Diyos!"

40 Ha ma-in amò ya karayo-an ay ma-in ongnoy babayi ya ampipanamo-
law koni Apo Hisos, kalamo bayro hi Mariya ya taga Magdala, hi Mariya
ya nanay ni Santiyagon malagò boy hi Hosi, boy anti et bayro hi Salomi.
41 Hila baytoy bawbabayi ya ampakilakolakon manambay koni Apo
Hisos hin anti ya ha probinsyan Galiliya. Hay kalamo et bayro ha
ampipanamolaw ay malakè ya babayi ya ampakilakolako koni Apo Hisos
hin nako ya ha siyodad nin Hirosalim.

Hay pananabon koni Apo Hisos
(Matiyo 27:57-61; Lokas 23:50-56; Howan 19:38-42)

42-43 Hapa-eg, hin anyomabi ana, oras anan paghahandà para ha allon
pama-inawa, hi Hosi ya taga Arimatiya ay naghokaw nakem nin nako koni
Pilato ta pinastang nan kowen ya bangkay ni Apo Hisos. Hi Hosi ya miha
ha gropon mangatag-ay ya katongkolan ay anggalangen nin tawtawo. An-
anti-en nan mangyari ya pamomo-on nin Diyos.
44 Nag-ispanta hi Pilato hin nalengè nay nati ana hi Apo Hisos. Kayà
impa-alap na baytoy kapitan nin hondalò ta pinakapapastang na no
talagan nati ana hi Apo Hisos.
45 Hin natanda-an ni Pilato do ha kapitan ya nati ana hi Apo Hisos, hay
bangkay na ay impakwa ni Pilato koni Hosi.
46 Hapa-eg hi Hosi ay nanaliw nin maganday klasin dolo ya mapotì. Hin
na-i-aypà nayna ya bangkay ni Apo Hisos ay pinotot na nin habaytoy dolo,
biha na impahok nin intabon ha kowibay bato. Hapa-eg, nangitolid yan
malhay ya bato ya pinanarà na nin poltan pinangitabonan.
47 Hi Mariya ya taga Magdala boy hi Mariya ya nanay ni Hosi ay
ampangimaton; kayà nakit lay pinangigwa-an nin bangkay ni Apo Hisos.

16

Hi Apo Hisos ay nabiyay oman
(Matiyo 28:1-8; Lokas 24:1-12; Howan 20:1-10)

1 Hin nalabah ya Sabado ya allon pama-inawa, hi Mariya ya taga
Magdala, hi Mariya ya nanay ni Santiyago, boy hi Salomi ay nipanaliw
nin pabangoh ta gitan lan iponah ha bangkay ni Apo Hisos.
2 Hay hambak et nin allon Dominggo, hin hinomilà anay allo ay nako
hila ha pinangitabonan koni Apo Hisos.
3 Mintras anti hila ha daan ay ampi-i-ilgo hila, ya wanla, “Hinoy
mapatolid tamo nin bato ya pinanarà polta nin hatoy pinangitabonan?”
4 Piro hin natamolawan la baytoy pinangitabonan ay nakit lay natolid
ana baytoy pagkaholay bato.
5 Hin nilomo-ob hila bayro ha pinangitabonan, ha bandan wanan la
ay nakakit hila nin mihay lalaki ya malagò ya naka-iknò boy nakadolon
mapotì. Banà bayro ay nalimo hila.
6 “Agkawo malimo,” wana nin hatoy lalaki. “Tandà ko ya hay antikapen
moyo ay hi Apo Hisos ya taga Nasarit ya impakò ha koroh. Hiya ay ayin
bayri ta nabiyay yan oman. Biliwen moyoy pinangigwa-an kona.
7 Manigè kawoyna ta ibalità moyo koni Pidro kateng ha kanayon ya
aw-alagad ni Apo Hisos ya hi Apo Hisos ay ma-ona konla nin mako ha
probinsyan Galiliya. Bayro moyo ya makit bilang ombayro ha hinalità na
komoyo.”
8 Hapa-eg, nowayo hilan nog-alih bayro ha pinangitabonan ya
ampikalimo boy ampipag-ispanta. Banà ha kalimowan la ay aghila
naghalità ha maski hino nin tongkol ha nangyari.

Hi Apo Hisos ay napakit koni Mariya ya taga Magdala
(Matiyo 28:9-10; Howan 20:11-18)

9 Hin habayto et mahambak nin allon Dominggo, hin nabiyay oman hi
Apo Hisos, hay ona nan pinakitan ay hi Mariya ya taga Magdala. Habayti
hi Mariya ay hatoy babayi ya pinahokan nin pitoy dimonyo ya pina-alih ni
Apo Hisos.
10 Hi Mariya ay nako ha aw-alagad ya ampipaglelè boy ampipanangih,
ta imbalità na konla ya nabiyay oman hi Apo Hisos.
11 Piro aghila ninto-o do ha hinalità ni Mariya ya hi Apo Hisos ay nabiyay
oman boy napakit kona.

Hi Apo Hisos ay napakit ha loway kalamowan na
(Lokas 24:13-35)

12 Hapa-eg hi Apo Hisos ya na-oman ya itsora ay napakit ha loway
kalamowan nay ampowako ha lawak.
13 Habaytoy lowa ay nagbira ha siyodad nin Hirosalim ta habaytoy nakit
la ay hinalità la ha kanayon ya kalamowan ni Apo Hisos. Piro hatoy pinag-
ilgowan la ay ahè simpri ninto-o.

Hi Apo Hisos ay napakit ha labimmihay alagad
(Matiyo 28:16-20; Lokas 24:36-49; Howan 20:19-23; Gawgawà 1:6-8)

14 Hapa-eg hi Apo Hisos ay napakit ha labimmihay alagad nay ampi-a-
arap nin ampangan. Pinaghalita-an na hila banà ha katya-an nakem la nin
ahè ninto-o ha tawtawoy nipampakakit kona hin nabiyay yan oman.
15 Hapa-eg, hinalità et konla ni Apo Hisos, “Mako kawo,” wana, “ha
kaganawan dogal bayri ha babon lotà ta ha kaganawan tawo ay i-aral moyo
ya Mahampat ya Balità.
16 Hinoman ya tompel boy mabinyagan ay malibri ha kaparosawan, piro
hinoman ya ahè tompel ay parosawan nin Diyos.
17 Hay mipantompel ay magkama-in nin kapangyariyan ya makagawà
nin ombayri ya pawpapag-ispantawan: ha ngalan ko ay makapa-alih hila
nin dawdimonyo ya pinomahok ha tawtawo boy makapaghalità hila nin
kahalakoy hawhalità.
18 Maski mandakep hila nin aw-otan boy minom nin lason ay aghila
mapangno. Hay tawoy ma-in masakit ay homampat no pababowan la nin
gawgamet la.”

Hi Apo Hisos ay gintan ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos
(Lokas 24:50-53; Gawgawà 1:9-11)

19 Hin nayarì bayto nin hinalità ni Pangino-on Hisos ha aw-alagad na,
hiya ay gintan ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos boy bayro ya niknò
ha bandan wanan nin Diyos.
20 Hay aw-alagad na ay nanigè ana nin nako ha kaganawan dogal
ta nangaral. Hay Pangino-on ay anggomawà konla. Ampaptegan nay
pangangaral la ha pangipagawà na konla nin pawpapag-ispantawan.

HAY MAHAMPAT YA BALITÀ YA HINOLAT NI LOKAS
YA TONGKOL KONI APO HISOS

1 Anggalangen kon Tiyopilo,
Malakè ana ya tawoy nangiholat nin bawbagay ya tongkol koni Apo Hisos
ya ahè et naboyot nangyari bayri kontamon ampipantompel ha Pangino-
on.
2 Inholat la bayto ya nalengè nawen do ha primiron nipampakakit koni
Apo Hisos boy do ha nangi-aral Halità nin Diyos.
3 Banà bayri, anggalangen kon Tiyopilo, pinag-aralan kon mahampat
bayti ya kaganawan pangyayari ya tongkol koni Apo Hisos pa-ibat hin
ompisa angga hapa-eg emen ko itaman ma-iholat bayti komo nin ma-ayos.
4 Anggaw-en ko bayti emen lalò mon matanda-an ya kaptegan ya tongkol
ha bawbagay ya intorò komo.

Imbalità nin anghil ya i-anak hi Howan Mamiminyag

5 Hin ampag-arì hi Hirodis ha probinsyan Hodiya ay ma-in mihay parì
ya nagngalan Sakariyas. Hiya ay miha ha gropon pawparì ya an-ingaten
gropo ni Abiya. Hay ngalan nin ahawa ni Sakariyas ay Ilisabit ya alalak ni
Aron ya ka-ona-onawan parì hin hato.
6 Hi Sakariyas boy hi Ilisabit ay parihon mahampat ha tegteg nin Diyos,
boy pariho hilan anhomonol ha kaganawan an-ipanogò nin Pangino-on
boy ha rawriglaminto na.
7 Mato-a hilayna piro ayin hilan anak ta ba-og hi Ilisabit.
8 Mihay allo, hay oras nin pagsisirbi ha bali nin Diyos nin pawparì ya
gropo ni Sakariyas ay nakalateng ana. Kayà anggaw-en ni Sakariyas ya
katongkolan na nin para ha Diyos.
9 Hay ka-ogali-an nin pawparì ay ampibabaweh nin mamo-ol kamanyang
ya mabangoh. Habayton allo ay hi Sakariyas ya nabonot lan mamo-ol nin
kamanyang. Kayà nako ya ha lo-ob bali nin Pangino-on.
10 Mintras ampo-olan na baytoy kamanyang ya mabangoh, hay tawtawoy
anti ha likol bali nin Diyos ay ampipanalangin, ta ombayroy ka-ogali-an la
no ampamo-ol nin kamanyang.
11 Hapa-eg, ma-in mihay anghil nin Pangino-on ya biglà nilomwah ya
naka-ireng ha bandan wanan nin altar ya ampamo-olan nin kamanyang
ta napakit koni Sakariyas.
12 Nabiglà boy nalimowan hi Sakariyas hin nakit na baytoy anghil nin
Pangino-on.
13 Piro hinalità kona nin hatoy anghil, “Agka,” wana, “malimo, Sakariyas!
Nilengè nin Diyos ya panalangin mo. Hi Ilisabit ya ahawa mo ay magka-
anak komo nin mihay lalaki ya pangalanan mo nin Howan.
14 Ha pangi-anak kona ay lomiga kan masyado, boy malakè et ya kanayon
ya tawo ya lomiga.
15 Hiya ay magkama-in karangalan ha tegteg nin Pangino-on. Agya
minom nin alak o maski anyay i-inomen ya makalahing. Pa-ibat ha i-anak
ya, hiya ay mapnò nin Ispirito nin Diyos.
16 Hiya et bayti ya anak mo ya mangoman nakem nin malakè ya inalalak
ni Israyil emen hila magbiran homamba ha Pangino-on lay Diyos.

17 Hiya ya ma-ona ha Pangino-on. Mag-in yan bilang koni Ilyas ya
propita hin hato ya ma-in kakhawan boy kapangyariyan. Ipakisondò
nay tawtatay ha aw-anak la; boy omanen nay nakem nin tawtawoy ahè
anhomonol emen hila magbiran homonol ha karonongan nin tawtawoy
mangahampat; boy ma-ihandà nay tawtawo ha panlomateng nin Pangino-
on."
18 Hapa-eg, hinalità ni Sakariyas do ha anghil, "Pangno ko," wana,
"masigoro ba-in ya anhalita-en mo? Hiko boy ahawa ko ay parihoynan
mato-a."
19 Tinombay baytoy anghil koni Sakariyas, "Hiko," wana, "hi Gabril ya
pirmin ampagsirbi ha Diyos. Hiya ya nangihogò kongkon mangibalità
komo nin habayti ya mahampat ya balità.
20 Habayti ya imbalità ko komo ay magkapeteg ha tamà ya pana-on, piro
banà ta agka ninto-o ha hawhalità ko ay mapipi ka. Agka makapaghalità
angga ha lomateng ya allon mangyari bayti ya imbalità ko komo."
21 Hapa-eg, hatoy tawtawo ay ampipangantì nin lomikol hi Sakariyas.
Ampag-ispanta hila no antà hay boyot na do ha lo-ob bali nin Diyos.
22 Hin nilomikol hi Sakariyas ay agyayna makapaghalità konla. Kayà
natanda-an la ya ma-in yan nakit ya kapapa-ispanta do ha lo-ob bali nin
Diyos. Banà ta agana makapaghalità hi Sakariyas ay ampagmostra ya tana
do ha tawtawo.
23 Hin nayarì naynay pagsisirbi na do ha lo-ob bali nin Diyos ay norong
yayna ha bali la.
24 Ahè naboyot, hi Ilisabit ya ahawa na ay binomoktot. Ha lo-ob nin
limay bowan, hi Ilisabit ay nagpirmi ha bali la.
25 Hapa-eg, hinalità na, "Ningalowan ako," wana, "nin Pangino-on ta
inalih nay kareng-eyan ko ha tawtawo banà ta hiko ay ahè nagka-anak."

Imbalità nin anghil ya i-anak hi Apo Hisos (Matiyo 1:18-21)

26 Hin ika-anem anan bowan nin boktot ni Ilisabit ay inhogò nin Diyos
hi Gabril ya anghil nin mako ha banowan Nasarit ha probinsyan Galiliya.
27 Inhogò na yan magbalità koni Mariya ya dalagay malinis ta ahè et
nagalaw nin hinoman ya lalaki. Hiya ay kaba-an ni Hosi ya miha ha aw-
inalalak ni Dabid ya arì hin hato.
28 Hapa-eg hi Gabril ay nako koni Mariya ta hinalità na kona, "Magtowà
ka," wana, "ta hika ya pinolalagan nin Diyos. Hay Pangino-on ay anti
komo."
29 Banà bayro ha hinalità nin hatoy anghil ay nagoloy nakem ni Mariya.
An-ihipen na no anyay labay totolen nin hatoy imbalità kona nin hatoy
anghil.
30 Piro naghalità ana et kona baytoy anghil, "Agka," wana, "malimo,
Mariya, ta hay Diyos ya namolalag komo.
31 Hika ay mamoktot ya hay i-anak mo ay lalaki ya pangalanan mon
Hisos.
32 Hiya ay ma-in karangalan boy hay i-ingat kona ay Anak nin Pinaka-
makapangyariyan ya Diyos. Igwà kona nin Pangino-on Diyos ya pamomo-
on nin bilang ha pamomo-on hin hato ni Arì Dabid ya ka-apo-apowan na.
33 Hay pamomo-on na ha aw-inalalak ni Hakob ay anggan
makakanoman, boy hay pamomo-on na ay ayin anggawan."
34 Hapa-eg, hi Mariya ay nagpastang do ha anghil, "Pangno ko," wana,
"magka-anak ya agko et nag-ahawa?"

35 Tinombay baytoy anghil, ya wana, “Hay Ispirito nin Diyos ay mako
komo, boy hay kapangyariyan nin Pinakamakapangyariyan ya Diyos ay
gomawà komo. Banà bayri, hay i-anak mo ay ayin kapintasan; kayà hay
i-ingat kona ay Anak nin Diyos.
36 Hi Ilisabit ya partidos mo ya an-ingaten ba-og ay anem ya bowan anan
maboktot maski mato-a yayna,
37 ta ayin bagay ya ahè mapangyari nin Diyos.”
38 Tinombay hi Mariya, “Hiko,” wana, “ay magsisirbi nin Diyos; kayà
mangyari dayi ba-in ya hinalità mo kongko.” Hapa-eg, nog-alih baytoy
anghil.

Hi Ilisabit ay tinibaw ni Mariya

39-40 Ahè naboyot, hi Mariya ay nanigè ana. Nanandalì yan nako ha
bali nili Sakariyas ya anti ha matag-ay ya dogal ha mihay banowa nin
probinsyan Hodiya. Hin nakalo-ob yayna ha bali nili Sakariyas ay nambi
yan galang koni Ilisabit.
41 Hin nalengè ni Ilisabit ya bosis ni Mariya ay naggalaw baytoy kolaw
ya anti ha lalè tiyan na. Hi Ilisabit ay napnò nin Ispirito nin Diyos,
42 biha na impakakhaw ya bosis nan naghalità koni Mariya, ya wana,
“Pinakamakalmà ka ha kaganawan babayi, boy pinakamakalmà et ba-in
ya i-anak mo.
43 Anyaynan kakalma-an ko ha bindisyon nin Diyos ta hay nanay nin
Pangino-on ko ay nako bayrin manibaw kongko!
44 Hin nalengè koy bosis mo ya ampangomostan kapapa-hal ko, hay
kolaw ya anti ha lalè tiyan ko ay naggalaw banà ha kaligawan na.
45 Makalmà ka nin banà ha pamiminto-o mo ya mangyari komo baytoy
imbalità nin Diyos.”

Pamomori ni Mariya

46 “Amporiyen ko ya Pangino-on,” wani Mariya.
47 “Angkatowà ako ha Diyos ya Mapangilibri kongko,
48 ta hiko ya magsisirbi na ya ma-aypà ya kapapa-hal ay inasikaso na.
Kayà pa-ibat hapa-eg, kaganawan tawo ay mangingat kongko nin
pinakamakalmà.
49 Banà bayri ha kapapa-ispantay bawbagay ya ginawà kongko nin
Makapangyariyan ya Diyos, hay ngalan na ay igalang.
50 Pirmi nan an-ingalowan ya tawtawoy anggomalang kona pa-ibat ha ka-
ona-onawan tawo angga ha kaganawan anhomonoy lahì.
51 An-ipakit nay hokaw nin kapangyariyan na ta ampikakataken na ya
mawmapagmalhay.
52 An-alihen nay pamomo-on nin ampipag-arì ta an-itag-ay nay manga-aypà
ya pagnanakem.
53 Hay mabitil ay ampabhoyen na nin mangahampat ya bawbagay. Hay
mangayaman itaman ay ampa-alihen na nin ayin ni anyaman ya
bagay.
54 Tinambayan na hi Israyil ya magsisirbi na. Agna anliwawan ya
pawpangakò na ha kawka-apo-apowan tamo.
55 Impangakò na koni Abraham boy ha aw-inalalak na ya hay pangingan-
galo na konla ay anggan makakanoman.”
Habayti ya hinalità ni Mariya ay pamomori na ha Diyos.
56 Hi Mariya ay napa-iri koli Ilisabit nin mangatatloy bowan biha ya
norong.

In-anak hi Howan Mamiminyag

57 Hapa-eg, na-abot anay ka-orasan nin hi Ilisabit ay manganak. Hay
in-anak na ay lalaki.
58 Nabalita-an nin kawkarani na boy pawpartidos na ya tongkol ha
panganak na boy tongkol ha kahampatan nin Pangino-on kona; kayà
nagtowà hila nin kalamo hi Ilisabit.
59 Hapa-eg, hin na-abot ya ikawalon allo nin hatoy anak ha kahawangan
ay nako baytoy kawkarani boy pawpartidos ni Ilisabit kona, ta oras anan
toli-en baytoy anak na. Hay ipangalan la dayi do ha anak ay Sakariyas ya
ngalan nin tatay na.
60 Piro hinalità ni Ilisabit, “Ahè ma-arì,” wana. “Hay ipangalan kona ay
Howan.”
61 Hinalità la koni Ilisabit, “Piro ayin,” wanla, “ha pawpartidos mo nin
ombahen ya ngalan.”
62 Hapa-eg, nagmostra hila do ha tatay nin hatoy anak ta ampastangen
la ya no anyay labay nan ipangalan do ha anak.
63 Hi Sakariyas ay nagmostran namastang nin panolatan biha na inholat
ya ombayri: “Howan ya ipangalan kona.” Banà bayri, hilay kaganawan ay
masyadon nag-ispanta.
64 Hin habayto, antimano, hi Sakariyas ay nakapaghalità nin namori ha
Diyos.
65 Nipag-ispanta baytoy kawkarani la, boy habayti ya bawbagay ya
nangyari ay nibahwag ha kaganawan tawoy ampa-iri bayro ha matag-ay
ya dogal ya sakop nin probinsyan Hodiya.
66 Kaganawan tawoy nakabalità nin habaytoy pangyayari ay nangihip
nin tongkol bayro boy naghalità, ya wanla, “Mag-in anya kalì lano bayti ya
anak?” Ombayroy hinalità la ta nipatnag ya hay Pangino-on ay anti kona
nin habayti ya anak.

Hay hawhalità ni Sakariyas

67 Hapa-eg hi Sakariyas ya tatay ni Howan ay napnò nin Ispirito nin Diyos
biha ya nakapaghalità nin ombayri:
68 “Poriyen ya Pangino-on ya Diyos nin aw-inalalak ni Israyil, ta hiya ay
nako nin nanambay kontamon tawtawo na boy timbeh na tamo.
69 Nangihogò ya nin makapangyariyan ya Mapangilibri kontamo.
Hiya ay nangibat ha inalalak ni Arì Dabid ya magsisirbi nin Diyos.
70 Hay impahalità na ha hawhogò nay pawpropita hin hato ay ombayri:
71 Impangakò nay ilibri na tamo ha kawka-away tamo boy ha kaganawan
ma-inakit kontamo.
72 Hinalità na ya ingalowan nay kawka-apo-apowan tamo, boy pangyariyen
nay pawpangakò na konla.
73-74 Nakipagkasondo-an ya Diyos koni Abraham ya ka-apo-apowan
tamo, ta impangakò na koni Abraham ya hitamo ay ilibri na ha
kawka-away tamo ta emen tamo makapagsirbi ha Diyos nin ayin
kalimowan,
75 boy emen agtamo magkama-in nin kapintasan ha pagsisirbi tamo ha
Diyos mintras angkabiyay tamo.

76 “Hika, anak ko, hay i-ingat komo ay propita nin Diyos ya Pinakamaka-
pangyariyan. Ma-ona ka ha Pangino-on ta hika ya mangihandà nin
para ha panlomateng na,

77 boy ibalità mo ha tawtawo nin Diyos ya hila ay malibri ta patawaren
hila ha kawkasalanan la.
78 Hay Diyos tamo ay ma-ingangalowen boy malabi. Igwà na kontamo
ya kalibriyan ha pambi na kontamo nin hawang ya mangibat
ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ya bilang kahawang nin
anhomilà ya allo.
79 Habayti ya hawang ay ampakahawang ha tawtawoy anti ha karegleman
ya angkalimo ha kamatyan, boy habayti ya mangitoto kontamo ha
katinekan."
Anggan bongat bayri ya holà ni Sakariyas.
80 Habayti ya anak ya ayin kanayon no alwan hi Howan ay hinomlay
boy nag-in manakem. Hiya ay napa-iri ha powiray dogal angga hin napa-
ipatnag yayna ha tawtawo ya aw-inalalak ni Israyil.

2

Hay pangi-anak koni Apo Hisos
(Matiyo 1:18-25)

1 Hin habayton pana-on, hi Agosto Sisar ya pinakamatag-ay ya arì
ay nambin kapanogo-an ya hay kaganawan angkasakopan na ay dapat
parihistro.
2 Habayti ya primiron pamarihistro ay ginawà hin hi Sirinyo ay
gobirnador ha probinsyan Sirya.
3 Hapa-eg kaganawan tawo ay pina-orong ha sarili lan banowa ta
parihistro.
4 Hi Hosi ya miha ha aw-inalalak ni Arì Dabid ay ampa-iri ha banowan
Nasarit ha probinsyan Galiliya. Hapa-eg, nako ya ha banowan Bitlihim ha
probinsyan Hodiya ta bayro in-anak hi Arì Dabid.
5 Nako hi Hosi nin parihistro kalamo na hi Mariya ya pinangako-an nan
pakahalan. Hin habayto, hi Mariya ay marani anan manganak.
6 Mintras anti hila bayro ha Bitlihim ay nakalateng anay ka-orasan nin
panganganak ni Mariya.
7 Hay in-anak na ya ponganay ay lalaki. Hapa-eg hay anak na ay pinotot
na nin lamping, biha na impa-irà ha labangan ya pamanganan nin aw-
ayop. Anti hili Hosi ha bali nin aw-ayop ta ayin anan dogal ya para konla
do ha bali ya nilako lan pakihanda-an.

Hay pawpastol ay nilako nin aw-anghil

8 Habayton yabi hin nanganak hi Mariya, ha likol nin banowan Bitlihim
ay ma-in pawpastol ya ampipagbantay nin tawtopay ampastolan la ha
lawak.
9 Hapa-eg, hay anghil nin Pangino-on ay napakit konla, boy hay
kagandawan hawang nin Pangino-on ay hinomawang ha mamalibot la.
Kayà hay pawpastol ay masyadon nalimo,
10 piro naghalità konla baytoy anghil, "Agkawo," wana, "nin malimo,
ta pinantan katawo nin mahampat ya balità ya makab-in masyadoy
kaligawan ha kaganawan tawo.
11 Hapa-eg hay Mapangilibri ay in-anak ana ya mangilibri komoyo ya
ayin kanayon no alwan hi Kristo ya Pangino-on ya impangakò nin Diyos.
Hiya ay in-anak ha Bitlihim ya banoway pinangi-anakan koni Arì Dabid.
12 Hay palatanda-an ya pamalayan moyo kona ay ombayri: makakit
kawon kolaw ya pinotot nin lamping boy naka-irà ha labangan ya
pamanganan nin aw-ayop."

13 Hapa-eg, biglà nilomwah ha dani nin hatoy anghil ya malakè ya kapara
nan anghil ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Hila ay
nilalamon namori ha Diyos, ya wanla,
14 “Poriyen ya Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na, boy ha
babon lotà ay magkama-in katinekan ya tawtawoy ampolalagan nin
Diyos.”
15 Hin nog-alih ana baytoy aw-anghil ta nipagbirayna ha katatag-ayan
ha kama-inan nin Diyos ay ni-i-ilgo baytoy pawpastol, “Mako tamoyna,”
wanla, “ha Bitlihim ta helken tamo bayti ya bagay ya nangyari ya
impabalità kontamo nin Pangino-on.”
16 Kayà nanandalì hilan nanigè. Hapa-eg, nakit la hi Mariya boy hi Hosi
kateng hatoy kolaw. Hatoy kolaw ay naka-irà ha labangan ya pamanganan
nin aw-ayop.
17 Hin nakit la baytoy kolaw ay imbalità la baytoy hinalità nin hatoy
anghil ya tongkol bayri ha kapi-anak.
18 Kaganawan tawoy nakalengè ha hinalità nin hatoy pawpastol ay nipag-
ispanta.
19 Hi Mariya balè ay inetpanan na baytoy hawhalità ta ampi-awengen
na.
20 Hatoy pawpastol ya nipagbirayna do ha lawak ay ampipamori ha Diyos
banà do ha pawpangyayari ya nalengè la boy nakit la, ta kaganawan hatoy
pangyayari ay talagan ombayro ha hinalità konla nin hatoy anghil.

Hi Apo Hisos ay gintan ha bali nin Diyos

21 Hin nalabah ya waloy allo, hatoy anak ay tinolì boy pinangalanan
Hisos, ta habaytoy ngalan ya inggawà nin anghil biha ya imboktot.
22 Kompormi ha kawkapanogo-an nin Diyos ya inggawà ni Moysis ay ma-
in ongnoy allo nin hay babayi no kapiyarì nanganak ay kowinta maremek.
Hapa-eg, na-abot ana ya oras para koni Hosi boy Mariya nin gaw-en baytoy
an-ipanogò ya paglilinis. Kayà nako hila ha siyodad nin Hirosalim ta gintan
lay anak la nin igwà ha Pangino-on;
23 ta hay nakaholat ha kawkapanogo-an nin Diyos ay ombayri: “Balang
primiron anak ya lalaki ay para ha Pangino-on.”
24 Hin habayto, hi Mariya boy hi Hosi ay nantan et nin aw-ayop ya idolog
la, ta kompormi ha kawkapanogo-an nin Diyos ay dapat hilan mangidolog
nin mihay paris ya kalapati o loway poyò.
25 Ha Hirosalim ay ma-in ampa-iri ya mihay lalaki ya nagngalan Simyon.
Mahampat ya boy anggomalang ha Diyos, boy hay Ispirito nin Diyos ay anti
kona. An-omasa ya nin hay aw-inalalak ni Israyil ay malibri ta ombayroy
impangakò nin Diyos.
26 Impatandà kona nin Ispirito nin Diyos ya agya mati anggan agna makit
hi Kristo ya impangakò nin Diyos.
27 Hapa-eg hi Simyon ay pinalako nin Ispirito nin Diyos do ha bali nin
Diyos. Kayà anti ya bayro hin inlo-ob ni Mariya boy Hosi baytoy anak ya
hi Apo Hisos. Habaytoy anak ay irigalo la ha Pangino-on emen la mahonol
ya kawkapanogo-an.
28 Hapa-eg, ginawang ni Simyon baytoy anak biha ya nagpasalamat ha
Diyos nin ombayri:
29 “Pangino-on,” wana, “tinopad moy pangakò mo; kayà hapa-eg, ma-arì
akoynan mati nin ma-in katinekan,
30 ta nakit koyna baytoy impangakò moy kalibriyan
31 ya inggawà mo para ha kaganawan tawo.

32 Hiya ya hawang ya mangipatnag nin kaptegan ha alwan Hawhodiyo,
boy hiya ya kaporiyan nin aw-inalalak ni Israyil."
33 Nag-ispanta hi Mariya boy hi Hosi banà do ha bawbagay ya hinalità
ni Simyon ya tongkol ha anak la.
34-35 Hapa-eg, binindisyonan hila ni Simyon biha na hinalità koni Mariya
ya nanay ni Apo Hisos ya ombayri: "Hay mangyari bayri ha anak ay
labis mon ikalelè, ta ha kalabayan nin Diyos, habayti ya Anak ay ahè
tanggapen nin malakè ya Hodiyo; piro hiya ya mag-in kaligawan nin
kanayon. Mangyari bayti emen mipatnag ya anti ha nakem nin tawtawo."
36 Habayton allo ay anti et bayro ha bali nin Diyos ya mihay propita ya
mato-ay babayi ya nagngalan Ana. Hiya ay anak ni Pinowil ya lipì ni Asir.
Pitoy ta-on hilan nilamo nin ahawa na biha ya nabawo,
37 boy walompò boy apat ya ta-on anay nalabah pa-ibat hin nati ya
ahawa na. Agyayna ampog-alih bayro ha lo-ob bali nin Diyos ta allo yabi
ay anhomamba ya ha Diyos; boy ha pananalangin na ay mabetbet yan
magpaltan mangan.
38 Hin habayto et oras, hi Ana ay napakarani koni Mariya ta nagpasala-
mat ya itaman ha Diyos. Hay tongkol koni Apo Hisos ay hinalità na ha
kaganawan aw-inalalak ni Israyil ya anti bayro ha siyodad nin Hirosalim
ya ampipangantì nin hatoy impangakò nin Diyos ya mambeh konla.

Hay pagbira ha banowan Nasarit

39 Hin nayarì anan ginawà ni Mariya boy Hosi baytoy dapat lan gaw-en
kompormi ha kawkapanogo-an nin Diyos no kapiyarì nanganak ay norong
hilayna ha Nasarit ya sarili lan banowa ha probinsyan Galiliya.
40 Hapa-eg hatoy anak ay hinomlay boy hinomkaw. Napnò yan
karonongan boy anti konay kahampatan nin Diyos.

Hin anak et hi Apo Hisos ay nako ya ha bali nin Diyos

41 Ta-onta-on, no Pistan Pamamanemtem, hay mawmato-antawo ni Apo
Hisos ay ampako ha siyodad nin Hirosalim nin makipista.
42 Hin hi Apo Hisos ay idad labinloway ta-on ay gintan ya nin mawmato-
antawo na ha Pistan Pamamanemtem bilang ombayro ha pirmi lan
anggaw-en ya ka-ogali-an la.
43 Hin nayarì anay pista ay nanigè hilaynan morong, piro hatoy anak
ya hi Apo Hisos ay nagkabalag ha Hirosalim nin ahè tandà nin mawmato-
antawo na.
44 Ha asa la, hi Apo Hisos ay kalamo ha gropo la ha pamowako lan
managa-allo. Hapa-eg, hin na-asikaso la ya ayin bayro hi Apo Hisos ay
nag-ompisa hilaynan manikap kona ha pawpartidos la boy ha aw-amigo
la.
45 Hapa-eg, hin agla ya makit ay nagbira hila ha Hirosalim ta bayro la ya
tikapen.
46 Hin ikatlon allo pa-ibat hin nayarì ya pista ay nakit la ya ha bali
nin Diyos. Hiya ay ampiknò nin ampaki-arap do ha mawmangitorò nin
kawkapanogo-an, ta anleng-en nay anhalita-en la boy ampagpastang ya
konla.
47 Kaganawan hatoy ampipanlengè ay ampipag-ispanta banà ha
karonongan nin pangingintindi na boy ha pantotombay na konla.
48 Hin nakit ya nin mawmato-antawo na ay nag-ispanta hila. Kayà
hinalità kona nin nanay na, "Anak ko," wana, "antà ginawà mo bayti
konnawen? Hikayi ni tatay mo ay angkahlak anay ampanikap komo."

49 “Antà antikapen moyo ko?” tobay ni Apo Hisos. “Warì agmoyo tandà
ya hiko ay dapat anti bayri ha bali nin Tatay koy Diyos?”
50 Piro ahè na-intindiyan nin hatoy mawmato-antawo na no anyay labay
nan totolen.
51 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nakilako konlan norong ha banowan Nasarit
ta anhomonol ya konla. Kaganawan pangyayari ay intanem nin nanay na
ha nakem na.
52 Hapa-eg, hinomlay hi Apo Hisos boy dinomonong. Hay Diyos kateng
tawtawo ay ampangonsowilo kona.

3

Nangaral hi Howan Mamiminyag
(Matiyo 3:1-12; Markos 1:1-8; Howan 1:19-28)

1-2 Na-abot ya ikalabinliman ta-on nin pamomo-on ni Tibiryo Sisar ya
pinakamatag-ay ya arì; hi Ponsyo Pilato ay gobirnador ha probinsyan
Hodiya; hi Hirodis ay gobirnador ha probinsyan Galiliya; boy hi Pilipi ya
patel ni Hirodis ay ampamo-on ha dogal ya sakop nin Itorya boy Tarakoniti;
hi Lisanyas ay ampamo-on ha dogal ya an-ingaten Abilinya. Hi Anas
boy hi Kaypas ay parihon pinakapo-on nin pawparì nin Hawhodiyo. Hin
habayton pana-on, hi Howan ya anak ni Sakariyas ay anti ha powiray
dogal. Bayro ay minandawan ya nin Diyos nin mangaral ha tawtawo.
3 Kayà hi Howan ay antomalà nin mangaral ha tawtawo ha dawdogal nin
mitaligmang balah nin Hordan ya hay an-i-aral na ay ombayri: “Maghehe
kawo ha ginawà moyoy kawkasalanan boy pabinyag kawo emen kawo
patawaren nin Diyos.”
4 Hin hato, inholat ni propita Isayas ha libro na ya ombayri:
“Ma-in mihay tawoy ampibobolyaw ha powiray dogal nin ombayri:
‘Homandà kawo ha panlomateng nin Pangino-on nin bilang ha
ampangihandà nin daan ya kowinta pagdanan na emen ayin maka-
abalà kona.
5 Ha pangihandà moyo ay emen kawo ha ampanaphon nin manga-aypà ya
dawdogal, boy ampanobà nin bawbakil boy bawbakilbakil. Emen kawo
simpri ha ampanoynong nin dawdaan ya mangatikò boy ampamantay nin
dawdaan ya nikakokol-ong.
6 Ha ombayro, hay pangilibri nin Diyos ay makit nin kaganawan tawo.’ ”
7 Ombayri ya anhalita-en ni Howan do ha tawtawoy ampakarani kona
nin pabinyag: “Hikawo ay bilang ha aw-otan ya ampagsikap nin mog-
alih ha dawdikot ya angkapo-olan. Warì makalibri kawo ha lomateng ya
iparosa komoyo nin Diyos no hay paghehe moyo ay ha halità bongat?
8 Gaw-en moyoy bawbagay ya makapapteg nin hikawo ay nagheheyna
ha kawkasalanan moyo. Agmoyo halita-en nin makalibri kawo nin banà
ta hikawo ay aw-inalalak ni Abraham. Anhalita-en ko komoyo ya ha
bawbatoy habayti, hay Diyos ay makagawà nin aw-inalalak ni Abraham.
9 Hay payakol ay naka-a-awag ana nin pamoton po-on kayo. Kaganawan
po-on kayo ya ahè ampamonga nin maganda ay potohen ta itapon ha apoy.
Ombayri ya panonosga komoyo nin Diyos.”
10 Hapa-eg, nagpastang baytoy tawtawo koni Howan, “Anya, awod,”
wanla, “ya dapat nawen nin gaw-en?”
11 Hay intobay konla ni Howan ay ombayri: “Hinoman komoyo ya ma-
in loway baro, hay miha ay igwà do ha ayin. Hinoman komoyo ya ma-in
pamamangan ay mambi do ha ayin pamamangan.”

12 Hapa-eg, ma-in nilomateng ya ongnoy tawoy manininon bo-ih ta
pabinyag. Nagpastang hila koni Howan, “Apo,” wanla, “anyay dapat
nawen gaw-en?”
13 Tinombay konla hi Howan, “Agkawo manino nin ma-igit ha an-ipahino
komoyo nin gobirno.”
14 Hapa-eg, ma-in ongnoy hondalò ya nagpastang itaman koni Howan,
“Hapa hikayi,” wanla, “anyay dapat nawen gaw-en?”
Hinalità konla ni Howan, “Agkawo,” wana, “mangwan sintimos ha
tawtawo nin powirsawan boy agkawo mamarà nin ayin kaptegan. Mag-in
kawon kontinto ha ansowildowen moyo.”
15 Hatoy tawtawo ay an-omasa nin tampol lomateng hi Kristo ya
impangakò nin Diyos. Kayà an-ihipen la nin hi Howan ay maka hi Kristo
ya impangakò nin Diyos.
16 Piro hinalità ni Howan bayro ha kaganawan tawo, “Hiko,” wana, “ay
ampaminyag ha lanom, piro ma-in anlomateng ya mas makapangyariyan
dinan hiko. Maski mangokà sintas nin sapatos na ay alwa kon karapatda-
pat. Hiya ya mangibinyag komoyo nin Ispirito nin Diyos boy manobok
komoyo ha pangiparanas na komoyon kadya-dya-an nin bilang ha an-
iparaan ha apoy.
17 Hiya ay bilang ampamalohboh ta hay pali ya malinis ana ay ikamalig,
piro hay aw-apah ay ipo-ol na ha apoy ya ahè maparè.”
18 Ombayri ya pangaral ni Howan nin Mahampat ya Balità ha tawtawo,
boy malakè et ya inwawali na konla.
19 Piro hi Hirodis ya gobirnador ha probinsyan Galiliya ay pinaghalita-
an ni Howan nin makhit, ta pinag-ahawa na hi Hirodiyas ya ayro na, boy
malakè et ya anggaw-en nay mangala-et.
20 Napahanan et ya kala-etan ni Arì Hirodis ta hi Howan ay impapiriso
na.

Hay paminyag koni Apo Hisos
(Matiyo 3:13-17; Markos 1:9-11)

21 Hin ahè et napiriso hi Howan ay ampaminyag ya nin tawtawo. Hapa-
eg hi Apo Hisos ay napabinyag itaman. Hin nayarì na yan bininyagan,
mintras ampanalangin hi Apo Hisos, hay langit ay naglo-at
22 ta hay Ispirito nin Diyos ya bilang kalapati ay nag-aypà nin nako kona,
biha ma-in bosis ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ya
naghalità nin ombayri: “Hika ya mimihay Anak koy pinakalabilabi ko ya
ampakapakonsowilo kongko.”

Hay pinanlipi-an ni Apo Hisos
(Matiyo 1:1-17)

23 Mangatatlompò ya ta-on ni Apo Hisos hin nag-ompisa yan nangaral. Hiya
ay katanda-an ya anak ni Hosi.
24 Hay tatay ni Hosi ay hi Ili.
Hay tatay ni Ili ay hi Matat;
hay tatay ni Matat ay hi Libi;
hay tatay ni Libi ay hi Milki;
hay tatay ni Milki ay hi Hana;
hay tatay ni Hana ay hi Hosi;
25 hay tatay ni Hosi ay hi Matatiyas;
hay tatay ni Matatiyas ay hi Amos;
hay tatay ni Amos ay hi Nahom;
hay tatay ni Nahom ay hi Isli;

hay tatay ni Isli ay hi Nagi;
26 hay tatay ni Nagi ay hi Mat;
hay tatay ni Mat ay hi Matatiyas;
hay tatay ni Matatiyas ay hi Simi;
hay tatay ni Simi ay hi Hosi;
hay tatay ni Hosi ay hi Hoda;
27 hay tatay ni Hoda ay hi Hona;
hay tatay ni Hona ay hi Risa;
hay tatay ni Risa ay hi Sorobabil;
hay tatay ni Sorobabil ay hi Salatiyil;
hay tatay ni Salatiyil ay hi Niri;
28 hay tatay ni Niri ay hi Milki;
hay tatay ni Milki ay hi Adi;
hay tatay ni Adi ay hi Kosam;
hay tatay ni Kosam ay hi Ilmodam;
hay tatay ni Ilmodam ay hi Ir;
29 hay tatay ni Ir ay hi Hisos;
hay tatay ni Hisos ay hi Iliser;
hay tatay ni Iliser ay hi Horim;
hay tatay ni Horim ay hi Mata;
hay tatay ni Mata ay hi Libi;
30 hay tatay ni Libi ay hi Simyon;
hay tatay ni Simyon ay hi Hoda;
hay tatay ni Hoda ay hi Hosi;
hay tatay ni Hosi ay hi Honan;
hay tatay ni Honan ay hi Ilyakim;
31 hay tatay ni Ilyakim ay hi Milya;
hay tatay ni Milya ay hi Ma-inan;
hay tatay ni Ma-inan ay hi Matata;
hay tatay ni Matata ay hi Natan;
hay tatay ni Natan ay hi Dabid;
32 hay tatay ni Dabid ay hi Dyisi;
hay tatay ni Dyisi ay hi Obid;
hay tatay ni Obid ay hi Bos;
hay tatay ni Bos ay hi Salmon;
hay tatay ni Salmon ay hi Nason;
33 hay tatay ni Nason ay hi Aminadab;
hay tatay ni Aminadab ay hi Admin;
hay tatay ni Admin ay hi Arni;
hay tatay ni Arni ay hi Isrom;
hay tatay ni Isrom ay hi Paris;
hay tatay ni Paris ay hi Hoda;
34 hay tatay ni Hoda ay hi Hakob;
hay tatay ni Hakob ay hi Isak;
hay tatay ni Isak ay hi Abraham;
hay tatay ni Abraham ay hi Tari;
hay tatay ni Tari ay hi Nakor;
35 hay tatay ni Nakor ay hi Sirog;
hay tatay ni Sirog ay hi Rigan;
hay tatay ni Rigan ay hi Pilig;
hay tatay ni Pilig ay hi Hibir;

hay tatay ni Hibir ay hi Sala;
36 hay tatay ni Sala ay hi Ka-inan;
hay tatay ni Ka-inan ay hi Arpasad;
hay tatay ni Arpasad ay hi Sim;
hay tatay ni Sim ay hi Nowi;
hay tatay ni Nowi ay hi Lamik;
37 hay tatay ni Lamik ay hi Matosalim;
hay tatay ni Matosalim ay hi Inok;
hay tatay ni Inok ay hi Harid;
hay tatay ni Harid ay hi Mahalali-il;
hay tatay ni Mahalali-il ay hi Ka-inan;
38 hay tatay ni Ka-inan ay hi Inos;
hay tatay ni Inos ay hi Sit;
hay tatay ni Sit ay hi Adan;
hay tatay ni Adan ay Diyos.

4

Hi Apo Hisos ay tinoksò ni Satanas piro agya natoksò
(Matiyo 4:1-11; Markos 1:12-13)

1 Hapa-eg hi Apo Hisos ya kapiyarì bininyagan ay napnò Ispirito nin
Diyos. Nog-alih ya do ha balah nin Hordan ta pinangonawan ya nin Ispirito
nin Diyos nin mako ha powiray dogal.
2 Ha lo-ob nin apatapò ya allon antomalà hi Apo Hisos do ha powiray
dogal ay antokso-en ya ni Satanas. Hi Apo Hisos ay ahè ampangan peleg
nin habayton apatapò ya allo. Kayà hin nalabah baytoy apatapò ya allo
nin agna pamangan, hiya ay binomitil.
3 Hinalità ni Satanas koni Apo Hisos, “No hika,” wana, “ay Anak nin
Diyos, habayti ya bato ay mandawan mo nin mag-in tinapay.”
4 Tinobay ni Apo Hisos hi Satanas, ya wana, “Ha Halità nin Diyos
ay nakaholat ya ombayri: ‘Hay tawo ay ahè mabiyay ha pamamangan
bongat.’ ”
5 Hapa-eg, gintan ni Satanas hi Apo Hisos ha matag-ay ya dogal, ta
impakit na konan domalì ya kaganawan ka-ari-an ha babon lotà.
6 Hinalità ana et kona ni Satanas, “Igwà ko komo,” wana, “ya kaganawan
kapangyariyan boy kaganawan kamama-in nin habayti ya babon lotà, ta
inggawà kongko bayti; ma-igwà ko ha hinoman ya labay kon biyan.
7 Kayà, no manalimokod kan homamba kongko ay igwà ko komo bayti
ya kaganawan.”
8 Tinombay hi Apo Hisos, ya wana, “Ombayri ya nakaholat ha Halità nin
Diyos:
‘Homamba ka ha Pangino-on mon Diyos, boy hiyan bongat ya pagsirbiyan
mo.’ ”
9 Hapa-eg hi Apo Hisos ay gintan ni Satanas ha siyodad nin Hirosalim,
ta in-olì na ya ha pinakamatag-ay ya bobongan bali nin Diyos. “No hika,”
wani Satanas, “ay Anak nin Diyos, magtaboy kan pa-ibat bayri;
10 ta hay nakaholat ya Halità nin Diyos ay ombayri:
‘Ihogò nin Diyos ya aw-anghil nan mangi-atap komo ha kawkadis-
grasyawan,
11 boy alalayan la ka emen hay bitih mo ay ahè makhitan nin bato.’ ”
12 Tinombay ana et hi Apo Hisos koni Satanas, “Piro ombayri itaman,”
wana, “ya nakaholat ha Halità nin Diyos:

‘Agmo hoboken ya Pangino-on mon Diyos.’ ”
13 Hin nayarì nin tinoksò ni Satanas hi Apo Hisos ha kaganawan klasin
panonoksò ay inalihan na ya ta birawen na ya no magkama-in yan
maganday oportonidad.

Ha probinsyan Galiliya nin nag-ompisan nangaralhi Apo Hisos (Matiyo 4:12-17; Markos 1:14-15)

14 Hi Apo Hisos ya ma-in kapangyariyan nin Ispirito nin Diyos ay nagbira
ha probinsyan Galiliya, boy hay balità ya tongkol kona ay nibahwag ha
kaganawan tawo ha mamalibot nin habaytoy dogal.
15 Hiya ay ampako ha hawhimba-an nin Hawhodiyo ta ampanorò, boy
kaganawan tawo ay ampamori kona.

Hi Apo Hisos ay ahè binalay ha Nasaritya sarili nan banowa (Matiyo 13:53-58; Markos 6:1-6)

16 Hapa-eg hi Apo Hisos ay norong ha Nasarit ya banoway hinolayan na.
Bilang ha da-an nan panggaw-en no allon pama-inawa, hiya ay nako ha
himba-an nin Hawhodiyo. Hapa-eg, nireng ya bayron mamaha nin Halità
nin Diyos.
17 Hay nakalolon ya papil ya hinolat ni propita Isayas ay inggawà koni
Apo Hisos. Hapa-eg, inwadwad na ta biniliw nay pinangiholatan nin hatoy
nakaholat ya ombayri ya pagkahalità:
18 “Hay Ispirito nin Pangino-on ay anti kongko, ta hiko ay pinilì na nin
mangi-aral nin Mahampat ya Balità nin Diyos ha tawtawoy manga-irap.
Inhogò na ko nin mangilibrin tawtawoy anti ha gamet nin kawka-away la,
boy mamakahampat nin mata nin bawbowag emen hila makakit. Inhogò
na ko et nin mambin kalibriyan ha tawtawoy an-apiyen,
19 boy mangibalità no makanoy pana-on nin ilibri nin Pangino-on ya
tawtawoy pinilì na.”
20 Hapa-eg, nilolon ni Apo Hisos baytoy papil ya pinangiholatan, ta in-
orong na do ha magsisirbi biha ya niknò nin manorò. Kaganawan hatoy
tawtawo bayro ha lo-ob nin himba-an ay ampamakategteg koni Apo Hisos.
21 Naghalità konla hi Apo Hisos, ya wana, “Hapa-eg ay nagkapeteg ana
baytoy binaha ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ya nalengè moyo.”
22 Kaganawan tawoy anti bayro ay ampanginsolto nin mamori koni Apo
Hisos, piro ampag-ispantawan lay ka-osayan ni Apo Hisos nin maghalità.
“Warì,” wanla, “nin alwan hiya ba-in ya anak ni Hosi?”
23 Hinalità ni Apo Hisos konla, “Angkasigoro ko,” wana, “ya banggiten
moyo kongko bayti ya ombayri ya kahalita-an: ‘Mananambal, pakaham-
paten moy sarili mo,’ boy halita-en moyo et ya dapat akon manggawà
papag-ispantawan bayri ha sarili kon banowa bilang ombayro ha nabalita-
an moyo ya ginawà ko do ha banowan Kapirnawom.
24 “Anhalita-en ko komoyo ya kaptegan,” wana et ni Apo Hisos; “ayin
propita ya antanggapen ha sarili nan dogal.
25 Hin pana-on ni propita Ilyas ay talagan malakè ya bawoy babayi ha
nasyon Israyil. Hin habayto ay ahè nangoran nin lo-ob tatloy ta-on boy
kagitnà; kayà angkabitlan ya tawtawo ha kaganawan dogal.
26 Piro hi Ilyas ay ahè inhogò nin manambay ha hinoman konla bayro ha
nasyon Israyil, no alwan hay tambayan nan bongat ay hatoy mihay bawoy
babayi ha banowan Saripta ya angkasakopan nin Sidon.

27 Hin pana-on ni propita Ilisyo ay malakè ya tawoy ma-in masakit ya
liproso, piro hay pinakahampat nan bongat ay hi Na-aman ya taga nasyon
Sirya."
28 Banà bayro ha hinalità ni Apo Hisos, kaganawan tawoy anti bayro ha
lo-ob himba-an nin Hawhodiyo ay masyadon namahang.
29 Biglà hilan nireng ta dinawohong la hi Apo Hisos nin gintan ha likol
banowa ha toktok bakil ya marani ha banowa la ta bayro la ya dayi nin
itata ha bongaw.
30 Piro hi Apo Hisos ay nagdaan ha pibonakan nin hatoy kalak-an tawo
ta nog-alih ya.

Pina-alih ni Apo Hisos ya mala-et ya ispiritoya pinomahok ha tawo (Markos 1:21-28)

31 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nako ha banowan Kapirnawom ya
angkasakopan nin probinsyan Galiliya. Bayro, no allon pama-inawa ay
ampanorò ya ha himba-an nin Hawhodiyo.
32 Hay panonorò na ay ampag-ispantawan nin tawtawo, ta hay hawhalità
na ay ma-in kapangyariyan.
33 Bayro ha lo-ob nin himba-an, mintras ampanorò hi Apo Hisos ay ma-
in nambo-angaw ya mihay lalaki ya napahokan nin dimonyoy mala-et ya
ispirito, ya wana,
34 "Ah! anyay paki-emenan mo konnawen, Hisos ya taga Nasarit? Nako
ka nayì bayri para hikayi ay apo-en ana? Tandà ko no hino ka; hika ay
nangibat ha Diyos boy ayin kan kapintasan."
35 Hay ginawà ni Apo Hisos ay minandawan na baytoy mala-et ya
ispirito, ya wana, "Tonggen kan magtelek boy mog-alih ka bahen ha tawo!"
Hapa-eg, hatoy tawo ay impatomba nin hatoy dimonyo ha arapan nin
kaganawan, biha nog-alih baytoy dimonyo nin ahè namakakhit do ha tawo.
36 Kaganawan tawoy nakakit nin hatoy ginawà ni Apo Hisos ay nipag-
ispanta; kayà nipapastang hila, "Anyaraw," wanla, "ya kapangyariyan
ya anti ha halità nin habayti ya tawo, boy anyay katongkolan na ta
angkamandawan nay mangala-et ya aw-ispirito boy anhomonol hila
kona?"
37 Banà bayri ha pangyayari ya ginawà ni Apo Hisos, hay balità ay
nibahwag ha kaganawan parti nin habaytoy dogal.

Hi Apo Hisos ay namakahampat nin malakè ya tawo (Matiyo 8:14-17; Markos 1:29-34)

38 Hapa-eg hili Apo Hisos ay nog-alih bayro ha himba-an nin Hawhodiyo
ta nako hila ha bali ni Pidro. Hay babayi ya ampò ni Pidro ay ma-in
angkatanam ta masyadon matag-ay ya amot na. Kayà impaki-i-ingalo la
koni Apo Hisos ya pakahampaten na ya.
39 Hapa-eg hi Apo Hisos ay napakarani do ha naka-irà ya ampò ni Pidro
ta hinalità nay ombayri: "Mog-alih kay masakit." Habayto et oras ay
natbahan ya. Antimano, nibangon ya ta dinolotan na hili Apo Hisos nin
pamamangan.
40 Hin anhomlep anay allo, hay tawtawoy ma-in hari-harì ya klasin
masakit ay gintan la bayro koni Apo Hisos. Balang miha konla ay inaptoh
ni Apo Hisos ta pinakahampat na.
41 Ma-in et tawtawo ya gintan bayro ya pinahokan nin dawdi-
monyo. Ampipambo-angaw baytoy dawdimonyoy ampipampog-alih do ha
tawtawo, ya wanla, "Hika ay Anak nin Diyos." Tandà nin dawdimonyo

ya hi Apo Hisos ay Kristo ya impangakò nin Diyos; kayà antonggen hilan maghalità ha pana-ad konla ni Apo Hisos.

Hi Apo Hisos ay nako ha probinsyan Hodiyata nangaral
(Markos 1:35-39)

42 Ika-ibokah, palbangon et, hi Apo Hisos ay nako ha powiray dogal. Hapa-eg, tinikap ya nin tawtawo. Hin nakit la ya ay hinalità la kona ya agya mog-alih konla.
43 Piro hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, "Hay Mahampat ya Balità ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos ay dapat kon i-aral ha kanayon ya dogal, ta habayti ya bara-nan ya pinanogo-an kongko nin Diyos."
44 Kayà hi Apo Hisos ay ampako nin mangaral ha hawhimba-an nin Hawhodiyo ha probinsyan Hodiya.

5

Hi Apo Hisos ay nanagyat nin mawmanlalapet
(Matiyo 4:18-22; Markos 1:16-20)

1 Mihay allo, hi Apo Hisos ay ampireng ha ambay dagat nin Hinisarit ta ampanorò. Ha panonorò na ay angkadalihekhek ya nin tawtawo ya ampanlengè nin Halità nin Diyos.
2 Hapa-eg do ha pingit lanom, hi Apo Hisos ay nakakit nin loway bangkà ya ayin tawo, ta hay ma-in ikon nin hatoy loway bangkà ay nog-alih ta antawahan lay aw-eket la.
3 Hi Apo Hisos ay hinomapat do ha mihay bangkà ya ikon ni Simon biha na impaki-ilgo koni Simon ya ipakarayò nan amò baytoy bangkà do ha ambay. Bayro ha bangkà, hi Apo Hisos ay ampiknò nin ampanorò ha tawtawo.
4 Hin nayarì yan nanorò ay hinalità na koni Simon, "Hapa-eg," wana, "ipalako mo ha malalè bayti ya bangkà, biha moyo idabò ya aw-eket moyo emen kawo makakwa nin kawkonà."
5 Tinombay hi Simon koni Apo Hisos, "Apo," wana, "Mikakayabi kayin nandabò piro ayin kayin nakwa. Ombayro man, banà ta hinalità mo ay idabò kon oman ya aw-eket."
6 Hin na-idabò lay aw-eket la ay maga maginit bayto banà ha kalak-an konà ya nakwa la.
7 Kayà kinawey nili Simon baytoy kanayon ya kalamowan la ya anti do ha mihay bangkà ta papatambay hila konla. Nilako hilan tinambayan nin hatoy kalamowan la. Hatoy loway bangkà ay pariho lan pinnò nin kawkonà; hay bangkà la ay malagayna lomdeg.
8 Hin nakit ni Simon Pidro bayti ya nangyari ay nanalimokod ya ha arapan ni Apo Hisos biha na hinalità ya ombayri: "Pakarayò ka kongko, Pangino-on, ta hiko ay tawoy makasalanan."
9 Hi Simon Pidro boy kaganawan kalamowan na ay nipag-ispanta banà ha kalak-an nakwa lay konà.
10 Hay kanayon ya kalamowan lay anti do ha mihay bangkà ay hi Santiyago boy hi Howan ya aw-anak ni Sibidiyo. Kateng hila ay nag-ispanta.
Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos koni Simon Pidro, "Agka," wana, "malimo; pa-ibat hapa-eg ay alwa kaynan manlalapet, ta ihogò kata nin mangipakarani kongko nin tawtawo."
11 Hapa-eg, in-ambay lay bawbangkà la ta imbalag lay kaganawan, biha hila nakilamo koni Apo Hisos.

Pinakahampat ni Apo Hisos ya tawoy ma-in liproso
(Matiyo 8:1-4; Markos 1:40-45)

12 Hin anti hi Apo Hisos ha mihay banowa ay ma-in mihay lalaki bayro
ya napohipon liproso. Hin nakit na hi Apo Hisos ay nanlokob ya ha lotà ta
naki-i-ingalo ya kona, ya wana, “Apo, no kalabayan mo ay mapakahampat
mo bayti ya dipirinsya ko emen lominis ya nawini ko.”
13 Hapa-eg, impaktang ni Apo Hisos ya gamet na ta inaptoh na baytoy
lalaki boy hinalità na, “Labay ko,” wana; “kayà lominis ka.” Antimano,
hay liproso na ay na-alih.
14 Hapa-eg, binibilinan ya ni Apo Hisos, “Agmo,” wana, “ibalità ha maski
hinoy tawo ya tongkol ha nangyari komo. Hay gaw-en mo ay mako ka
ha parì ta ipakit moy nawini mo ya ayin anan dipirinsya. Mantan kan
idolog mo ha Diyos nin bilang ombayro ha impanogò ni Moysis hin hato
ya mamapteg ha tawtawo nin hika ay hinomampat ana.”
15 Piro lalò ana ingat nibahwag ya balità ya tongkol koni Apo Hisos; kayà
malakè ya tawoy ampakon manlengè ha an-i-aral na, boy an-ipa-alih la
kona ya mawmasakit la.
16 Balè hi Apo Hisos ay mabetbet nin pa-alilih bayro ha tawtawo ta
ampako yan manalangin ha powiray dogal.

Hay tawoy polonen ya pina-owako ni Apo Hisos
(Matiyo 9:1-8; Markos 2:1-12)

17 Mihay allo, mintras ampanorò hi Apo Hisos ay ma-in bayron
ampipampiknò ya ongnoy Parisiyo boy mawmangitorò nin kawkapanogo-
an. Hila ay na-ibat ha siyodad nin Hirosalim boy ha kaganawan banowa
nin probinsyan Galiliya boy probinsyan Hodiya. Hay kapangyariyan nin
Pangino-on ay anti koni Apo Hisos; kayà ampakapakahampat ya nin
mangama-in masakit.
18 Ma-in nakalateng ya ongnoy tawoy ampanapwat nin mihay lalaki ya
polonen ya anti ha ondayon. Habaytoy polonen ay labay lan ilo-ob nin
ipakarani koni Apo Hisos.
19 Piro banà ha kalak-an nin tawo ay aghila makaraan nin lomo-ob. Kayà
hay ginawà la ay nolì hila ha bobongan biha la inabriyan ya bandan ogto
ni Apo Hisos, ta bayro la imparaan nin in-aypà baytoy polonen ya anti ha
pinanapwatan kona. Inggawà la ya ha pibonakan nin tawtawo ha arapan
ni Apo Hisos.
20 Hin nakit ni Apo Hisos ya ma-in hilan katetpel ay hinalità na
do ha tawoy polonen, “Anak ko,” wana, “hika ay pinatawad ana ha
kawkasalanan mo.”
21 Banà bayro ha hinalità ni Apo Hisos ay ni-i-ilgo baytoy Pawparisiyo,
ya wanla, “Ha hinalità nin habayti ya tawo ay emen hiya ya makapatawad
nin kasalanan. Haba-in ya ginawà na ay panla-et ha Diyos, ta Diyos bongat
ya makapatawad nin kasalanan.”
22 Piro habaytoy anti ha nakem la ay talagan tandà ni Apo Hisos; kayà
hinalità na konla, ya wana, “Antà nin ombahen ya an-ihipen moyo?
23 Anyay mas maparan mangyari ya halita-en bayri ha polonen, ‘Nap-
atawad ana ya kawkasalanan mo,’ o ‘Mibangon ka ta mowako ka’?
24 Ha pamakahampat ko nin habayti ya tawo ay mapaptegan ko komoyo
ya hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay ma-in kapangyariyan bayri ha
babon lotà nin mamatawad kasalanan.” Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do
ha tawoy polonen, “Mibangon ka,” wana, “hapwaten moy pinamir-an mo
ta mowako kaynan morong.”

25 Antimano, nireng baytoy polonen ha arapan nin kaganawan boy
hinapwat nay pinamir-an na ta norong yayna nin ampamori ha Diyos.
26 Kaganawan tawoy anti bayro ya nakakit nin habaytoy pangyayari ay
nipamori ha Diyos boy nipag-ispanta, ya wanla, “Kapapa-ispanta bayti ya
pangyayari ya nakit tamo hapa-eg allo.”

Hi Libi ya an-ingaten Matiyo ya manininon bo-ihay iningat ni Apo Hisos (Matiyo 9:9-13; Markos 2:13-17)

27 Ahè naboyot, hi Apo Hisos ay nilomikol. Hapa-eg, nakakit ya nin mihay
tawo ya manininon bo-ih ya nagngalan Matiyo ya naka-iknò ha opisina
ya pamayaran bo-ih. Hinalità ni Apo Hisos kona, “Makilamo ka kongko,”
wana.
28 Hay ginawà ni Matiyo ay nireng ta imbalag nay kaganawan biha ya
nakilamo koni Apo Hisos.
29 Hapa-eg bilang parangal ni Matiyo koni Apo Hisos ay ma-in malhay
ya handà ha bali ni Matiyo. Malakè ya manininon bo-ih ya anti bayro boy
ma-in et kanayon ya tawtawoy ampakipangan bayro.
30 Hay anti bayro ya Pawparisiyo kateng mawmangitorò nin
kawkapanogo-an ya anti ha gropo nin Pawparisiyo ay ampaghalità ha
aw-alagad nin kontra koni Apo Hisos, ya wanla, “Antà ampakipangan
kawo boy ampaki-inom bahen ha mawmanininon bo-ih boy ha tawtawoy
alwan mahampat ya pagkatawo?”
31 Ombayri ya intobay konla ni Apo Hisos, “Hay tawoy ayin masakit ay
ahè ampanga-ilangan nin mananambal; hay ampanga-ilangan bongat nin
mananambal ay hatoy ma-in masakit.
32 Ombayro itaman ya pamako ko bayri ha babon lotà. Agko nako bayrin
mangingat nin tawtawoy ahè ampangamin nin hila ay makasalanan, no
alwan nako ko bayri nin mangingat nin tawtawoy ampangamin nin hila
ay makasalanan emen la paghehean ya kawkasalanan la.”

In-alimbawà ni Apo Hisos ya sarili na ha kakahalnin babayi (Matiyo 9:14-15; Markos 2:18-20)

33 Ma-in et ongnoy tawoy naghalità koni Apo Hisos, “Hay ka-ogali-an,”
wanla, “nin aw-alagad ni Howan Mamiminyag ay mabetbet magpaltan
mangan ta ampanalangin. Ombayro simpri ya anggaw-en nin aw-alagad
nin Pawparisiyo; piro hay aw-alagad mo ay alwan ombayro, ta maski anyay
allo ay ampangan hila boy ampinom.”
34 Hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Ma-arì moyo warì nin ahè
pakanen ya tawtawoy kinombida ha banhal mintras anti bayro konlay
kakahal nin babayi?
35 Lomateng ya oras nin alihen konla baytoy kakahal nin babayi, boy ha
pana-on ya habayto ay magpalta hilan mangan nin banà ha kalele-an la.”

Hay torò ni Apo Hisos ay ahè ma-arì ilamoha torò ya na-iknawan (Matiyo 9:16-17; Markos 2:21-22)

36 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nangi-alimbawà et nin ombayri: “Ayin tawoy
manirà nin bayoy dolo ta itakop ha da-an ya dolo; ta no gaw-en na bayto
ay hinirà nay bayo, boy hay intakop ya bayo ay alwan bagay ha da-an ya
dolo.
37 Ayin simprin tawoy mangipalaman nin kapelhan ampa-ahemen ya
basì ha da-an ya katat ya pambiyanan basì; ta no gaw-en na bayto, hay
bayoy basì ay manirà nin da-an ya katat. Hapa-eg hay basì ay mabollog
boy hay da-an ya katat ay mahirà.

38 Hay bayoy basì ay dapat ipalaman ha bayoy katat ya pambiyanan.
39 Ayin tawoy malabay minom nin bayoy basì no naka-inom yayna nin
da-an ya basì, ta hay halita-en na ay ombayri: 'Mas mahampat ya da-an
ya basì.' "

6

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha allon pama-inawa
(Matiyo 12:1-8; Markos 2:23-28)

1 Mihay allon Sabado, allon pama-inawa nin Hawhodiyo, hi Apo Hisos
boy aw-alagad na ay niparaan ha ma-in tawtanaman ya trigo. Hapa-eg hay
aw-alagad na ay nipanggetè nin trigo biha la piniripiri ta kinan la.
2 Hinalità nin ongnoy Parisiyo, "Antà," wanla, "nin anggaw-en moyo ba-
in ya ha kawkapanog-an tamo ay labag gomawà nin ombahen no allon
pama-inawa?"
3 Tinombay konla hi Apo Hisos, "Warì agmoyo et nabaha ya nakaholat
ya ginawà ni Dabid hin binomitil ya kateng kawkalamowan na?
4 Nilomo-ob ya ha bali nin Diyos ta nangwa yan tinapay ya indolog ha
Diyos. Nangan yan habayto boy pinakan nay kawkalamowan na, maski
kontra ha kawkapanogo-an tamo ya mangan nin habayto ta hay ma-arì
bongat mangan nin habayto ay pawparì."
5 Hapa-eg, hinalità et ni Apo Hisos ha Pawparisiyo, ya wana, "Hiko ya
an-ingaten Anak nin Tawo ay ma-in karapatan maghalità no anyay tamà
gaw-en no allon pama-inawa."

Hay tawoy kinomampil ya gamet
(Matiyo 12:9-14; Markos 3:1-6)

6 Hin minghan ana et ya allon pama-inawa, hi Apo Hisos ay nako ha
himba-an nin Hawhodiyo ta manorò. Bayro ay ma-in mihay lalaki ya hay
wanan gamet ay ahè ana ma-igalaw ta kinomampil.
7 Hay Pawparisiyo boy mawmangitorò nin kawkapanogo-an ay ampaka-
i-imatonan la hi Apo Hisos no habayton allon pama-inawa ay pakaham-
paten na baytoy lalaki, ta ampanikap hilan bara-nan ya pangidimandawan
la koni Apo Hisos.
8 Piro tandà ni Apo Hisos ya an-ihipen la. Kayà hinalità na do ha lalaki ya
kinomampil ya gamet, "Mireng ka," wana, "ta mako ka bayri ha arapan."
Hatoy lalaki ay nireng biha ya nako ha arapan.
9 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha Pawparisiyo boy ha mawmangi-
torò nin kawkapanogo-an, "Ihipen moyo bayti," wana, "ya halita-en ko
komoyo: kompormi ha kawkapanogo-an kontamo ya tongkol ha allon
pama-inawa, anyay tamà gaw-en? Tambayan nayì ya tawoy anti ha kadya-
dya-an o pa-olayan? Tambayan ya nayì emen ya mabiyay o pa-olayan emen
ya mati?"
10 Hapa-eg kaganawan la ay pinalibotan ni Apo Hisos nin tinegteg biha
na hinalità do ha lalaki ya kinomampil ya gamet, "Ipaktang mo," wana,
"ya gamet mo." Kayà impaktang nay gamet na ta hinomampat ana.
11 Piro lalò hilan namahang boy pini-i-ilgowan la no anyay dapat lan
gaw-en koni Apo Hisos.

Hay labinloway alagad ya pinilì ni Apo Hisos
(Matiyo 10:1-4; Markos 3:13-19)

12 Ahè naboyot, hi Apo Hisos ay nolì ha bakil ta manalangin. Mikakayabi
yan anti bayro nin ampanalangin ha Diyos.

13 Hin alloyna ay iningat ni Apo Hisos nin pakarani kona baytoy
tawtawoy ampipantompel kona, ta namilì yan labinloway lalaki ya ginawà
na nin hawhogò na:
14 hila ay hi Simon ya iningat nan Pidro, hi Andris ya patel ni Simon, hi
Santiyago, hi Howan, hi Pilipi, hi Bartolomi,
15 hi Matiyo, hi Tomas, hi Santiyago ya anak ni Alpiyo, hi Simon ya
mapagmalasakit ha nasyon Israyil,
16 hi Hodas ya anak ni Santiyago, boy hi Hodas Iskaryoti ya nag-in
traydor.

Nangaral boy namakahampat hi Apo Hisos
(Matiyo 4:23-25)

17 Hili Apo Hisos kateng hatoy kanayon ya tawtawoy ampipantompel
kona ay anlomohan bayro ha bakil. Tinonggen hila ha patal ya dogal ta
anti bayro ya malakè ya tawoy na-ibat ha kaganawan dogal ha probinsyan
Hodiya, ha siyodad nin Hirosalim, boy ha dawdogal ha ambay dagat nin
siyodad nin Tiro boy siyodad nin Sidon.
18 Nako hila bayron manlengè koni Apo Hisos boy emen na hila
pakahampaten ha mawmasakit la; kateng hatoy tawtawo ya napahokan
nin mangala-et ya aw-ispirito ya ampanggolo konla ay hinomampat.
19 Kaganawan tawo ay ampagpilit nin maka-aptoh koni Apo Hisos, ta
ma-in kapangyariyan ya ampangibat kona ya ampakapakahampat nin
kaganawan.

Hay tawtawoy makalmà
(Matiyo 5:1-12)

20 Tinegteg ni Apo Hisos ya aw-alagad na biha na hinalità konla, ya wana,
“Makalmà kawoy ampipag-irap hapa-eg, ta hikawo ay makapakilamo ha
tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos.
21 “Makalmà kawoy angkahabek nin gomawà kalabayan nin Diyos ta
sigoradon mapasasà kawo nin kahampatan.
“Makalmà kawoy ampipan-angaw banà ha kalele-an moyo ha angka-
gawà moyoy kasalanan hapa-eg, ta lano ay mipangka-ili kawo nin banà ha
kaligawan moyo.
22 “Makalmà kawo no pag-inakitan kawon tawtawo, no agla kawo
tanggapen, no insoltowen la kawo, boy no halita-en lay mala-et kawo banà
ha pamakilamo moyo kongko ya an-ingaten Anak nin Tawo.
23 Hay kadya-dya-an ya imparanas nin kawka-apo-apowan la ha pawpro-
pita hin hato ay ombayroy maranasan moyo. Magtowà kawo no mangyari
bayti komoyo, boy mitotokpaw kawo ha pagtowà moyo, ta hay malhay ya
iprimyo komoyo do ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay nakahandà
ana.
24 “Ka-i-ingalo kawo ya mangayaman, ta hay ka-inomayan ay natanggap
moyoyna.
25 “Ka-i-ingalo kawo ya ampipagbohoy hapa-eg, ta lano, hikawo ay
bomitil.
“Ka-i-ingalo kawo ya ampipangka-ili hapa-eg, ta lano, hikawo ay lomelè
boy manangih.
26 “Ka-i-ingalo kawo no hay kaganawan tawo ay ampamori komoyo
hapa-eg, ta ombayroy ginawà nin kawka-apo-apowan la ha alwan peteg
ya pawpropita hin hato.”

Panlalabi ha kawka-away
(Matiyo 5:38-48; 7:12a)

27 “Habayti ya halita-en ko komoyon ampipanlengè kongko,” wani
Apo Hisos: “Labiyen moyoy kawka-away moyo, boy gaw-an moyo nin
kahampatan ya ampipag-inakit komoyo.
28 Ingalowan moyo ya ampipanla-et komoyo, boy ipanalangin moyo ya
ampangapi komoyo.
29 No ma-in manampal nin kagmang pingih moyo ay ipatampal moyo et
kona ya kagmang; no ma-in mangwa nin panlay-ep moyo ay igwà moyo et
kona kateng baro moyo.
30 Mambi kawo ha hinoman ya ampakikwa komoyo, boy hinoman ya
nangwa nin ikon moyo ay agmoyoyna balawi-en bayto.
31 No anyay labay moyon gaw-en komoyo nin kanayon ay ombayro
itaman ya gaw-en moyo kona.
32 “No hay anlabiyen moyo ay haton bongat ya ampanlabi komoyo, ma-
in kawo warì matanggap ya kahampatan ya mangibat ha Diyos? Maski
mawmakasalanan ay ampanlabi ha ampanlabi konla.
33 No hay anggaw-an moyon bongat nin kahampatan ay hatoy am-
panggawà komoyo nin kahampatan, ma-in kawo warì matanggap ya
kahampatan ya mangibat ha Diyos? Maski mawmakasalanan ay ombahen
simpri ya anggaw-en.
34 No hay pa-otangan moyo ay haton bongat ya an-asawan moyo nin
makabayad komoyo, ma-in kawo warì matanggap ya kahampatan ya
mangibat ha Diyos? Maski mawmakasalanan ay ampama-otang simpri
ha kapara lan makasalanan ya an-asawan lan makabayad ha inotang la.
35 Alwan ombayroy gaw-en moyo. Hay gaw-en moyo ay labiyen moyoy
kawka-away moyo boy manggawà kawon kahampatan konla. Pa-otangan
moyo hila nin agkawo omasa nin ma-in mibira komoyo ya kabayaran.
Ha ombayro ay makatanggap kawo nin ma-alagà ya primyo, boy mag-in
kawon anak nin Diyos ya Pinakamakapangyariyan; ta hiya ay mahampat
do ha ayin otang ya nakem boy do ha mangala-et.
36 Mangingangalo kawo nin bilang ha Tatay moyoy Diyos ya ma-
ingangalowen.”

Hay tawtorò ni Apo Hisos
(Matiyo 7:1-5)

37 “Agkawo manosga ha maskin hino emen agkawo hosgawan nin Diyos.
Agkawo mamintas ha maskin hino emen agkawo pintasan nin Diyos.
Mamatawad kawon kanayon emen kawo patawaren nin Diyos.
38 Mambi kawo ha kanayon emen kawo biyan nin Diyos. Hay angka-
igwà moyo ay mi-orong komoyo ya maski ihekhek ha pambiyanan moyo
ay ahè miharag. Hay hohokat ya anggamiten moyo nin mambi ha kanayon
ay ombayro itaman ya hohokat ya gamiten nin Diyos nin mambi komoyo.”
39 Ombayri et ya alimbawà ya hinalità konla ni Apo Hisos: “Ma-arì warì
mangakay ya bowag nin kapariho nan bowag? No gaw-en na bayto ya
ombayro ay pariho hilan marabò ha malalè ya lobot?
40 Ayin iskowila ya makara-eg ha ma-istro na; piro no natoro-an yan
mahampat ay mag-in yan bilang ha ma-istro na.
41 “Antà angka-asikaso moy kasalanan nin kapara mo ya bilang kayamò
nin poling ya anti ha mata na, piro agmo angka-asikaso ya sarili mon
kasalanan ya bilang kalapad nin tapì ya anti ha sarili mon mata?
42 Pangno ka ampakaregdeg nin maghalità ha kapara mo nin, ‘Patel,
alihen koy poling ha mata mo,’ no hikan mismo ay agmo angka-asikaso
ya malapad ya tapì ha sarili mon mata? Hikay magkakanwarì, alihen mo

pon ya malapad ya tapì ha sarili mon mata emen mo makit nin mahampat
ya pangalih nin poling ha mata nin kapara mo."

In-alimbawà ni Apo Hisos ya tawtawo ha pamomonga nin po-on kayo
(Matiyo 7:16-20; 12:33-35)

43 "Hay po-on kayo ya ayin dipirinsya ay maganday an-ibonga boy ahè
mamonga nin ayin kowinta, piro hay po-on kayoy ma-in dipirinsya ay ayin
kowintay bonga boy ahè mamonga nin maganda.
44 Balang po-on kayo ay angkabalayan ha klasin bonga; hay bonga nin
igos ay agmo makit ha po-on kayoy madowih boy agka makakit nin bonga
nin obas ha po-on ya madowih.
45 Ombayro itaman ya tawtawo. Hay tawoy mahampat ya pagnanakem
ay ampakagawà nin kahampatan; hay tawo balè ya mala-et ya pag-
nanakem, hay angkagawà na ay kala-etan. No anyay anti ha nakem nin
tawo ay habaytoy anghalita-en na."

Hay loway manggagawà nin bali
(Matiyo 7:24-27)

46 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, "Antà an-ingaten moyo ko
nin 'Pangino-on, Pangino-on,' ya agmoyo anggaw-en ya anhalita-en ko
komoyo?
47 Hay tawoy ampakarani kongko nin ampanlengè nin hawhalità ko boy
anggaw-en na baytoy angkalengè na, hay ka-alimbawa-an na ay habayti
ya halita-en ko.
48 Hiya ay bilang ha tawoy nangipa-ireng nin bali. Nangotkot yan malalè
ya pinangigwa-an nan pondasyon ya pinangipa-irengan na nin tarek. Hin
dinanan lanab baytoy bali ay ahè nagalaw ta matibay ya pagkapa-ireng.
49 Piro hay tawoy ampakalengè nin hawhalità ko, balè ta agna anhonolen
ay bilang ya ha tawoy nangipa-ireng nin bali ya alwan matibay ta ayin
pondasyon; kayà hin dinanan lanab baytoy bali, antimano ay natomba
boy nangawawatak."

7

Pinakahampat ni Apo Hisos ya alilà nin kapitannin hondalò ya taga Roma
(Matiyo 8:5-13)

1 Hin nayarì tinoro-an ni Apo Hisos baytoy tawtawo ay nagbira ya ha
banowan Kapirnawom.
2 Bayro ay ma-in mihay alilà nin kapitan nin hondalò ya taga Roma.
Habaytoy alilà nin kapitan ya anlabiyen na ay ampagmasakit boy mala-
gayna mati.
3 Nalengè nin hatoy kapitan ya tongkol koni Apo Hisos. Kayà nangihogò
yan ongnoy mato-a ya Hawhodiyo nin mako koni Apo Hisos, ta ipakitotol
la kona ya lakwen nan pakahampaten baytoy alilà ya ampagmasakit.
4 Hin ni-abot baytoy inhogò koni Apo Hisos ay naki-i-ingalo hila kona, boy
hinalità la et koni Apo Hisos, "Habayti," wanla, "ya tawo ay karapatdapat
ha tambay mo.
5 Malabi ya kontamon Hawhodiyo, boy hiya ya nangipa-ireng nin himba-
an tamo."
6 Hapa-eg, nakilako konla hi Apo Hisos. Hin andomani ana hili Apo Hisos
do ha bali nin hatoy kapitan ay inhogò nin kapitan ya ongnoy amigo na
nin homakbat koni Apo Hisos ta impahalità nay ombayri: "Apo, agkayna

magpakil nin mag-abot bayri, ta alwa kon karapatdapat nin mamalako
komo ha bali ko,
7 boy hiko mismo ay alwan karapatdapat omarap komo. Basta halita-en
mon bongat ya homampat bayti ya alilà ko ay homampat ya.
8 Hiko man ay anti ha hilong kapangyariyan nin ampakatag-ay kongko
nin katongkolan. Ma-in ako itaman nin hawhondalò ya anti ha hilong
kapangyariyan ko. No halita-en ko ha miha ya, 'Manigè!' ay manigè ya;
no halita-en ko ha miha ya, 'Mako ka bayri!' ay mako ya. No halita-en ko
ha alilà ko ya 'Gaw-en mo bayti!' ay gaw-en na."
9 Nag-ispanta hi Apo Hisos hin nalengè na bayti ya impahalità nin hatoy
kapitan. Hapa-eg, inarap nay kalak-an tawo ya anhomono kona biha na
hinalità konla, "Ha aw-inalalak," wana, "ni Israyil, ni miha ay ayin ako et
nakit ya ombayri ya katetpel."
10 Hapa-eg, hatoy inhogò nin hatoy kapitan ay nagbirayna; nakit la
baytoy alilà ya mahampat ana.

Pinabiyay ni Apo Hisos ya lalaki ya anaknin mihay bawoy babayi

11 Ahè naboyot, hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay nako ha mihay
banowa ya an-ingaten Na-in, boy malakè et ya tawtawoy nakilako konla.
12 Hin marani hilayna do ha polta nin banowa ay nakahakbat hilan
malakè ya tawoy makon manabon. Hay nati ay lalaki ya mimihay anak
nin bawoy babayi.
13 Hin nakit ni Apo Hisos baytoy bawoy babayi ay na-ingalowan na, boy
hinalità na kona, "Agka manangih," wana.
14 Hapa-eg, pinakaraniyan ni Apo Hisos baytoy kahon biha na ginap-an.
Kayà tinonggen baytoy ampipamalatay. Hinalità ni Apo Hisos do ha nati,
"Anak ko," wana, "mibangon ka."
15 Hapa-eg, nibangon baytoy lalaki boy nag-ilgo ya, biha ya inggawà ni
Apo Hisos ha nanay na.
16 Nikalimo baytoy kaganawan tawo boy pinori lay Diyos nin ombayri:
"Makapangyariyan bayti ya propita ya nilomwah kontamo. Nako bayri ya
Diyos ta ipatnag nay pangilibri na ha tawtawo."
17 Habayti ya ginawà ni Apo Hisos ay nabalita-an nin tawtawo do ha
probinsyan Hodiya boy ha mamalibot nin habaytoy dogal.

Hi Apo Hisos boy hi Howan Mamiminyag
(Matiyo 11:2-19)

18 Hapa-eg hi Howan Mamiminyag ya anti ha pirisowan ay nilako nin aw-
alagad na, ta imbalità la kona ya tongkol ha kaganwan bagay ya ginawà
ni Apo Hisos. Hapa-eg, iningat ni Howan ya lowa do ha aw-alagad na
19 ta inhogò na nin makon magpastang koni Apo Hisos nin ombayri:
"Hika nayì baytoy lomateng ya impangakò nin Diyos, o ma-in et kanayon
ya anti-en nawen?"
20 Hin ni-abot koni Apo Hisos baytoy loway inhogò ni Howan ay hinalità
la kona, "Inhogò kayi," wanla, "ni Howan Mamiminyag nin magpastang
komo nin ombayri: 'Hika nayì baytoy lomateng ya impangakò nin Diyos,
o ma-in kayi et anti-en ya kanayon?' "
21 Hin habayto ay pinakahampat ni Apo Hisos ya malakè ya ampi-
pagmasakit boy ampipag-irap nin banà ha dawdipirinsya. Ampama-alih
ya et nin mawmangala-et ya aw-ispirito ya pinomahok ha tawtawo, boy
ampakahampaten nay mata nin bawbowag emen makakit.

22 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha inhogò ni Howan, ya wana,
“Magbira kawoyna koni Howan, ta ibalità moyo kona bayti ya nikakit
moyo boy nikalengè moyo bayri hapa-eg: hay bawbowag ay ampakakit
ana, hay pawpolonen ay ampaka-owakoyna, hay mangama-in liproso
ay hinomampat ana, hay tawteek ay ampakalengè ana, hay nikati ay
angkapabiyay oman, boy hay Mahampat ya Balità ay an-i-aral ha manga-
irap.
23 Makalmà ya tawoy ahè angka-alih ya pantotompel kongko.”
24 Hin norong ana baytoy inhogò ni Howan ay hinalità ni Apo Hisos do
ha kalak-an tawo ya tongkol koni Howan. “Hin nilako moyo,” wana, “nin
biniliw hi Howan do ha powiray dogal, anyay an-asawan moyon makit
kona? Mawenek nayì nin bilang ha dikot ya angka-ipatomba nin angin?
25 Anyay an-asawan moyon makit kona? Nakaholot nayì nin maganday
dolo? Hay ampagholot nin mangabli ya dolo boy ampamiyay nin pasasà
ay hatoy ampa-iri ha pawpalasyo.
26 Anyan talaga ya an-asawan moyon makit? Nako kawo nayì kona ta
an-asawan moyo nin hiya ay propita? Anhalita-en ko komoyo ya igit et ha
propita ya nakit moyo.
27 Hiya bayti hi Howan ya binanggit ha Halità nin Diyos ya ombayri ya
pagkahalità:
‘Hay hogò ko ay ihogò kon ma-ona komo nin mangihandà nin pagdanan
mo.’
28 Anhalita-en ko komoyo ya ombayri,” wana et ni Apo Hisos, “Ha
kaganawan tawoy in-anak ay ayin makara-eg koni Howan Mamiminyag,
balè ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos, hay pinaka-oltimo ay da-eg hi
Howan.
29 “Hin hato, kaganawan tawo kateng mawmanininon bo-ih ay nanlengè
koni Howan, boy hinomonol hila ha kahampatan ya an-ipagawà konla nin
Diyos, ta napabinyag hila koni Howan.
30 Piro hatoy Pawparisiyo boy mawmangitorò nin kawkapanogo-an
ay ahè hinomonol ha kalabayan nin Diyos ya para konla; kayà aghila
napabinyag koni Howan.”
31 Hinalità et ni Apo Hisos ya ombayri: “Anya awod ya pangiparisan ko
nin tawtawo hapa-eg pana-on? Anyay pangi-alimbawa-an ko konla?
32 Hila ay bilang ha aw-anak ya ampipampiknò ha danin palingki ya
ampibobolyaw, ya wanla, ‘Antogtogan nawen kawon para ha banhal, piro
agkawo antomalek. Ampagkanta kayi nin kanta ya para ha pananabon,
piro agkawo ampanangih.’
33 Hi Howan Mamiminyag ya nako bayri ay mabetbet nin magpaltan
mangan boy agya ninom nin maski anyay alak, piro anhalita-en moyo ya,
‘Hiya ay pinahokan nin dimonyo.’
34 Hapa-eg ha hiko ya nako bayri ya an-ingaten Anak nin Tawo ya ahè
ampagpaltan mangan boy minom ay anhalita-en moyon, ‘Hiya ay mahibà,
hiya ay maglalahing, boy hiya ay amigo nin mangaha-ol ya mawmanininon
bo-ih boy tawtawoy alwan mahampat ya pagkatawo.’
35 Ombayro man, hay karonongan nin Diyos ay angkapaptegan nin
kaganawan tawoy anhomonol kona.”

Hi Apo Hisos ay nako ha bali ni Simon ya mihaha Pawparisiyo

36 Hapa-eg, ma-in mihay Parisiyo ya nangombida koni Apo Hisos nin
makipangogto kona. Kayà hi Apo Hisos ay nako bayro ha bali nin hatoy
nangombida kona ta mangan.

37 Bayro ha banoway habayto ay ma-in mihay babayi ya balaybalay ha
kala-etan nin pag-o-ogalì. Nabalita-an na ya hi Apo Hisos ay anti do ha
bali nin mihay Parisiyo ta ampangan; kayà nako ya bayron nantan nin
ma-alagà ya pabangoh ya nakapalaman ha maganday pambiyanan ya an-
ingaten alabastro.
38 Ampireng ya pon ha bokotan ni Apo Hisos, biha ya nanalimokod nin
ampanangih ya hay lowà na ay an-ipatolò na ha bitih ni Apo Hisos. Hin
baha-bahà ana nin lowà ya bitih ni Apo Hisos, hay ginawà nin hatoy babayi
ay pinonahan na nin habot na biha na inalekan baytoy bitih ni Apo Hisos.
Hapa-eg hay bitih ni Apo Hisos ay binollogan na nin pabangoh.
39 Hin nakit bayto nin hatoy Parisiyo ya nangombida koni Apo Hisos ay
hinalità na ha sarili na, “No talagan propita bayti ya tawo,” wana, “ay
tandà na no hino bayti ya babayi ya ampangaptoh kona boy tandà na no
anyay klasin babayi bayti ya makasalanan.”
40 Banà bayro ha an-ihipen ni Simon ay ombayri ya hinalità ni Apo Hisos
kona: “Simon,” wana, “ma-in akon halita-en komo.”
“Anya bayto, Apo? Halita-en moyna,” tobay ni Simon.
41 “Ma-in,” wani Apo Hisos, “nin loway tawo ya nangotang ha mihay
tawoy mama-otang nin kowalta. Hay inotang nin miha ay alagà nin
limanggato. Hay inotang itaman nin hatoy miha ay alagà limampò.
42 Hin aghila makabayad ta ayin hilan ma-ibayad ay kinonsinsya hila nin
hatoy pinangotangan la. Agnayna impabayaran konla bayto ya inotang la
kona. Hapa-eg, hino konlan lowa ya lalò manlabi do ha pinangotangan
la?”
43 Tinombay hi Simon, “Ha palagay ko,” wana, “ay hatoy nangotang nin
malakè.”
“Tamà ya tobay mo,” wani Apo Hisos.
44 Hapa-eg, inarap ni Apo Hisos baytoy babayi, biha na hinalità koni
Simon, “Angkakit mo,” wana, “bayti ya babayi? Hin nilomo-ob ako bayri
ha bali mo ay agmo ko binyan nin lanom ya pangoyah nin bitih ko; piro
habayti ya babayi ay lowà na ya pinangoyah na nin bitih ko boy pinonahan
na et nin habot na.
45 Ha pananggap mo kongko bayri ha bali mo ay agmo ko inalekan bilang
panggalang mo kongko; piro hay bitih ko ay pinag-a-alekan nin habayti ya
babayi.
46 Agmo simpri pinonahan nin asiti ya habot ko, piro habayti ya babayi,
hay bitih ko ay pinonahan na nin pinakama-alagà ya pabangoh.
47 Kayà anhalita-en ko komo, maski malakè ya kasalanan nin habayti ya
babayi ay pinatawad ana ya kawkasalanan na banà ha masyadoy panlalabi
na kongko. Hinoman ya tawoy ampangihip nin ma-in yan amò bongat ya
kasalanan ya patawaren kona ay an-ipakit nay a-amò ya panlalabi na.”
48 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha babayi, “Hay kawkasalanan mo,”
wana, “ay pinatawad ana.”
49 Hatoy kanayon ya tawtawoy anti bayron ampi-a-arap ha lamisawan
ay nipaghalità ha sarili la, ya wanla, “Hino bayti ya tawoy kateng
kawkasalanan ay ambiyan nan kapatawaran?”
50 Hinalità ni Apo Hisos do ha babayi, “Inlibri ka,” wana, “nin katetpel
mo. Morong kayna ta ma-in kaynan katinekan boy kalighawan.”

8

Hay bawbabayi ya nakilako koni Apo Hisos

1 Ahè naboyot, hi Apo Hisos ay nako ha bawbanowa boy ha bawbaryo,
ta an-i-aral nay Mahampat ya Balità ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos.
Kalamo na ya labinloway alagad na.
2 Nakilako et kona ya ongnoy babayi ya ma-in pon mawmangala-et
ya aw-ispirito ya pinomahok konla ya pina-alih ni Apo Hisos. Ma-in
et kanayon ya bawbabayi ya ampakilako kona ya pinakahampat na ha
mawmasakit. Kalamo bayro baytoy an-ingaten Mariya ya taga Magdala ya
pinahokan pon nin pitoy dimonyo ya pina-alih ni Apo Hisos.
3 Anti et bayron ampakilako konla hi Howana ya ahawa ni Sosa ya
ampama-alà ha palasyo ni Arì Hirodis, hi Sosana, boy kanayon et ya
bawbabayi ya ampipanambay koni Apo Hisos boy ha aw-alagad na.

Hay alimbawà ya tongkol ha mananabwag
(Matiyo 13:1-9; Markos 4:1-9)

4 Hay malakè ya tawoy ampika-ibat ha bawbinabanowa ay ampakon
makitipon koni Apo Hisos. Hapa-eg, ombayri ya alimbawà ya hinalità
konla ni Apo Hisos:
5 "Ma-in," wana, "nin mihay lalaki ya nakon nanabwag. Ha pangihab-
wag na ay ma-in ongnoy pahì ya natata ha daan; hatoy pawpahì ya natata
ha daan ay natorakan nin tawtawo boy kinan nin mawmanokmanok.
6 Ma-in itaman pawpahì ya natata ha babon matampiyak ya bato ya ma-
in amò ya lotà. Tinomobò bayto nin amò, piro tampol nayangoh ta hatoy
tinobo-an ay maklang.
7 Hay kanayon ya pawpahì ay natata ha lotà ya antobo-an nin ampan-
gayakay ya dawdikot ya madowih. Hin tinomobò ya pawpahì ay tinomobò
itaman baytoy dikot nin namolopot do ha tinomobò ya pawpahì.
8 Piro ma-in pawpahì ya natata ha maganday lotà. Tinomobò bayto boy
namonga. Balang pahì ya inhabwag ay pinangalawahanan nin magatoy
pahì."
Hinalità et konla ni Apo Hisos, "Hay ka-ilangan moyo," wana, "ay
manlengè mahampat nin habayti ya anhalita-en ko biha moyo honolen."

Hay bara-nan nin pambin aw-alimbawà
(Matiyo 13:10-17; Markos 4:10-12)

9 Hapa-eg hi Apo Hisos ay pinastang nin aw-alagad na no anyay labay
totolen nin hatoy alimbawà.
10 Hinalità konla ni Apo Hisos, "Komoyo," wana, "inggawà ya panging-
intindi nin sawsikrito ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos; piro ha
kanayon ay an-i-alimbawà emen matopad bayti ya holà hin hato:
'Manegteg hila man anan manegteg piro aghila makakit; manlengè hila
man anan manlengè piro aghila maka-intindi.' "

Impalinaw ni Apo Hisos ya alimbawà ya tongkolha mananabwag
(Matiyo 13:18-23; Markos 4:13-20)

11 "Habayti," wani Apo Hisos, "ya labay totolen nin hatoy alimbawà ya
tongkol ha mananabwag: hay pahì ay Halità nin Diyos.
12 Hay ka-alimbawa-an nin daan ya kinatatawan nin hatoy pawpahì ay
hatoy nipampakalengè nin Halità nin Diyos. Balè ta inalih ni Satanas ha
nakem la baytoy Halità nin Diyos ya nalengè la emen aghila tompel boy
malibri.
13 Hatoy pawpahì ya nikatata ha babo nin matampiyak ya bato ya ma-
in amò ya lotà ay tawtawo ya nakalengè boy nakatanggap nin Halità nin
Diyos nin ma-in kaligawan, piro ahè nakayamot. Antompel hila pon piro

kadodomalì bongat, ta no ma-in anlomateng konla ya pawpanobok ay
angka-alih ya pantotompel la.
14 Hay lotà itaman ya antobo-an nin ampangayakay ya dawdikot ya
madowih ay tawtawoy nakalengè Halità nin Diyos, piro hila ay angkapatalo
nin pangingihip la ya ampanggolo ha biyay la, ha paghangad la nin
yomaman, boy ha pagpapasasà la ha biyay la. Kayà ha biyay la ay ayin
makit ya bonga.
15 Hay maganday lotà ya kinatatawan pawpahì ay tawtawoy ampanlengè
Halità nin Diyos. Hay nalengè la ay ampanatiliyen la ha nakem la, boy
anhonolen lan matibolos ya nakem nin ma-in pasinsya anggan makit ha
biyay la ya bonga nin pantotompel la."

Hay alimbawà ni Apo Hisos ya tongkol ha kingki
(Markos 4:21-25)

16 Hinalità et ni Apo Hisos, "Ayin," wana, "nin tawoy mamagket nin
kingki biha na halokoban nin kalaying o itagò na ha hilong katri, no alwan
hay kingki ya andongket ay an-igwà na ha talagan pangigwa-an emen
hinoman ya tawoy lomo-ob ay makit nay hawang.
17 Hay labay totolen nin habayti ya alimbawà ya tongkol ha kingki ay ayin
nakatagò ya ahè mipatnag, boy ayin sikrito ya ahè matanda-an o mibolgar.
18 "Kayà pakahampaten moyoy panlelengè moyo nin Halità nin Diyos,
ta hay tawoy ampinto-o ha bagay ya an-ipa-intindi kona nin Diyos ay lalò
maka-intindi ha an-ipa-intindi kona. Piro hay tawoy ahè ampinto-o ha
an-ipa-intindi kona nin Diyos ay alihen et ha nakem na baytoy amò ya
na-intindiyan na."

Hay anhomonol ha Halità nin Diyos ay hila ya nanay boy pawpatel ni Apo Hisos
(Matiyo 12:46-50; Markos 3:31-35)

19 Hay nanay ni Apo Hisos boy pawpatel nay lawlalaki ay nako kona,
piro aghila makapakarani kona banà ha kalak-an tawo.
20 Ma-in naghalità koni Apo Hisos, ya wana, "Hay nanay mo boy pawpatel
moy lalaki ya ampanikap komo ay anti ha likol."
21 Hinalità konla ni Apo Hisos, "Hay ampipanlengè," wana, "boy
ampipanhomonol ha Halità nin Diyos ay hila baytoy nanay ko boy
pawpatel ko."

Pagkahokaw angin ya pinatgen ni Apo Hisos
(Matiyo 8:23-27; Markos 4:35-41)

22 Mihay allo, hi Apo Hisos boy aw-alagad na ay hinomakay ha bangkà.
"Lomipay tamo," wani Apo Hisos, "ta mako tamo do ha kagmang." Kayà
pinatigè lay bangkà la.
23 Mintras anlomipay hila, hi Apo Hisos ay natoloy. Hapa-eg, nangangin
nin makhaw bayro ha anlipayan la. Hay bangkà la ay angkapnò anan
lanom: kayà andilikadowen hila ta halos lomdeg ya bangkà la.
24 Hapa-eg hi Apo Hisos ay pinakaraniyan nin aw-alagad na ta pinokaw
la ya, ya wanla, "Pangino-on Pangino-on, mati tamoyna!" Nibangon hi
Apo Hisos ta minandawan nan tonggen baytoy makhaw ya angin boy
mangalhay ya dawoyon. Hapa-eg, tinonggen baytoy pagkahokaw angin
boy hay dagat ay tinominek.
25 Pinastang ni Apo Hisos ya aw-alagad na, ya wana, "Warì ayin kawon
katetpel?"

Piro hay aw-alagad na ay nipag-ispanta boy nikalimo. Kayà ni-i-ilgo hila, “Anyan magkatawowan bayti?” wanla. “Minandawan na nin tonggen ya angin kateng dawoyon; hinomonol itaman kona.”

Pina-alih ni Apo Hisos ya dawdimonyoy pinomahokha mihay lalaki (Matiyo 8:28-34; Markos 5:1-20)

26 Hapa-eg hili Apo Hisos ya ampamangkà ay ni-abot ha dogal nin tawtawoy Girasino ha lipay dagat ya eteb nin probinsyan Galiliya.
27 Hin nakalombah hi Apo Hisos ha bangkà ay hinakbat ya nin mihay lalaki ya na-ibat ha banowa. Hatoy lalaki ay pinahokan nin dawdimonyo. Naboyot anay pana-on nin agya ampagdolo boy pa-ibat hin pinahokan yan dawdimonyo ay agya ampa-iri ha bali, no alwan ampagpirmi ya ha panabonan.
28 Hin nakit na hi Apo Hisos ay nan-angaw ya, boy nanlokob ha arapan ni Apo Hisos biha nambo-angaw nin naghalità, ya wana, “Hisos ya Anak nin Pinakamakapangyariyan ya Diyos, antà ampaki-emenan mo ko? An-ipaki-i-ingalo ko komo ya agmo ko dayi pa-irapan.”
29 Ombayroy hinalità nin hatoy lalaki ta hay mala-et ya ispirito ay minandawan ni Apo Hisos nin mog-alih kona. Hatoy lalaki ay mabetbet pahokan nin mala-et ya ispirito. Maski ikolong la yan bantayan boy balolen nin tikalà ya gamet na boy bitih na ay angkaboytò na, biha ya ipalako nin hatoy dimonyo ha powiray dogal ya marayò ha tawo.
30 Hapa-eg, pinastang ni Apo Hisos baytoy dimonyo, “Anya,” wana, “ya ngalan mo?”
“Hay ngalan ko,” wanan hatoy dimonyo, “ay Kawan.” Ombayroy intobay na ta malakè hila ya pinomahok bayro ha lalaki.
31 Ampaki-i-ingalo koni Apo Hisos baytoy dawdimonyo nin agna hila dayi ipalako ha dogal ya ayin anggay kalale-an.
32 Do ha pallig bakil ya marani konla ay ma-in kawan baboy ya ampipamokibok. Naki-i-ingalo baytoy dawdimonyo koni Apo Hisos nin payagan hila dayi nin pomahok do ha bawbaboy. Hapa-eg, pinayagan hila itaman ni Apo Hisos.
33 Kayà hatoy dawdimonyo ay nog-alih bayro ha lalaki ta nako hilan pinomahok ha bawbaboy. Hatoy bawbaboy ya pinahokan nin dawdimonyo ay nipampowayon nagpalako ha bongaw anggan nipadiritso hilan narabò ha dagat. Bayro hila nati nin nalemeh.
34 Hin nakit nin hatoy ampipangalagà nin hatoy bawbaboy baytoy pangyayari ay nipampowayo hila nin nagpalakon banowa, boy balang tawoy makit la ay ambalita-an la nin tongkol ha nangyari.
35 Hapa-eg hatoy tawtawoy nipampakalengè ay nakon namiliw nin habaytoy pangyayari. Hin ni-abot hila bayro koni Apo Hisos, hatoy lalaki ya ma-in pon dawdimonyo ay nakit la ya ampiknò ha danin bitih ni Apo Hisos. Hiya ay nakadoloyna boy matinò ana ya pag-i-ihip na. Hapa-eg, hatoy tawtawo ay nikalimo.
36 Hay pangyayari no pangno hinomampat baytoy lalaki ya ma-in pon nin dawdimonyo ay hinalità konla nin hatoy nipampakakit nin hatoy pangyayari.
37 Hapa-eg hay tawtawo ya taga bayro ya an-ingaten Girasino ay naki-ilgo koni Apo Hisos nin mog-alih ya bayro ha dogal la ta masyado hilan angkalimo. Kayà hi Apo Hisos ay hinomakay ha bangkà ta mog-alih yayna.

38 Hatoy lalaki ya ma-in pon dawdimonyo ya pina-alih ni Apo Hisos ay
naki-i-ingalo nin makilako dayi koni Apo Hisos. Piro ahè pinomayag hi
Apo Hisos no alwan pina-orong na ya, ya wana,
39 "Morong kayna ta habayti ya pangyayari ya ginawà komo nin Diyos
ay ibalità mo ha tawtawo." Hapa-eg, norong baytoy lalaki ta hay ginawà ni
Apo Hisos kona ay imbabalità na ha kaganawan tawo bayro ha banoway
habayto.

Hay nati ya anak ni Hayro boy hay babayiya nangaptoh nin dolo ni Apo Hisos
(Matiyo 9:18-26; Markos 5:21-43)

40 Hin nagbira hi Apo Hisos do ha lipay dagat, hatoy kalak-an tawoy
ampipangantì kona ay nilomiga.
41 Hapa-eg, ma-in nilomateng ya mihay lalaki ya nagngalan Hayro ya
miha ha ampipamo-on ha himba-an nin Hawhodiyo. Nanlokob ya ha danin
bitih ni Apo Hisos, ta an-ipaki-i-ingalo na nin makilako hi Apo Hisos ha bali
na,
42 ta hay anak nay mimihay babayi ya idad nin labinloway ta-on ay
malagayna mati.
Mintras ampowako hi Apo Hisos nin ampagpalako ha bali ni Hayro ay
angkadalihekhek ya nin malakè ya tawoy ampakilako kona.
43 Hapa-eg, do ha kalak-an tawoy ampakilako koni Apo Hisos ay ma-in
mihay babayi ya ha lo-ob labinloway ta-on ay sigisigi ya pantolò dayà na
ta ma-in yan dipirinsya. Kaganawan kamama-in na ay na-oboh naynan
imbayad ha nipanambal kona, piro ayin nakapakahampat kona.
44 Nakipaletpet ya do ha tawtawo nin nako ha bokotan ni Apo Hisos ta
inaptoh nay laylay dolo ni Apo Hisos. Antimano, tinonggen baytoy pantolò
dayà na ta hinomampat yayna.
45 Nagpastang hi Apo Hisos, ya wana, "Hinoy nangaptoh kongko?"
Konlan kaganawan ay ayin nangamin. Hapa-eg, naghalità hi Pidro,
"Apo," wana, "hay lakè nin tawoy ampakipaletpet komo."
46 Piro hinalità kona ni Apo Hisos, "Ma-in," wana, "nin nangaptoh kongko
ta natanam ko ya hay kapangyariyan ko ay namakahampat."
47 Hin natanda-an nin hatoy babayi ya agna ma-ipogla-oh koni Apo Hisos
baytoy ginawà na ay ampamegpeg yay napakarani boy nanlokob ha danin
bitih ni Apo Hisos. Ha arapan nin habaytoy tawtawo ay imbalità na no
antà inaptoh na hi Apo Hisos boy no pangno ya biglà nin hinomampat.
48 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha babayi, ya wana, "Patel,
hay katetpel mo ya nakapakahampat komo. Morong kayna nin ma-in
katinekan."
49 Mintras ampaghalità et hi Apo Hisos do ha babayi ay ma-in nilomateng
ya na-ibat ha bali ni Hayro. "Nati anay anak mo," wana koni Hayro. "Kayà
hay mangangaral ay agmoyna abala-en nin palakwen bayro."
50 Habayto ay nalengè ni Apo Hisos; kayà hinalità na koni Hayro, "Agka
malimo," wana. "Tompel kan bongat kongko ay mabiyay ya anak mo."
51 Hin ni-abot hili Apo Hisos do ha bali ni Hayro ay agya namalo-ob
nin kanayon, no alwan hay pinalo-ob nan bongat ay hi Pidro, Santiyago,
Howan, boy mawmato-antawo nin hatoy anak.
52 Kaganawan tawoy nalatngan ni Apo Hisos bayro ay ampipanangih
boy ampi-a-anito nin banà bayro ha anak. Hinalità konla ni Apo Hisos,
"Tonggen kawoynan manangih," wana. "Haba-in ya anak ay ahè nati no
alwan angkatoloy yan bongat."

53 Kina-iliyan la hi Apo Hisos ta tandà la ya hatoy anak ay talagan nati
ana.
54 Hapa-eg, inoligtanan ni Apo Hisos ya gamet nin hatoy anak biha na
hinalità, “Ninì,” wana, “mibangon ka.”
55 Nabiyay oman baytoy anak, boy habayto et oras ay nibangon ya.
Hinalità ni Apo Hisos konla ya pakanen la baytoy anak.
56 Nag-ispanta ya mawmato-antawo nin hatoy anak, piro imbibilin konla
ni Apo Hisos ya hatoy nangyari ay agla ibabalità ha maski hinoy tawo.

9

Hay bibilin ni Apo Hisos ha aw-alagad na
(Matiyo 10:5-15; Markos 6:7-13)

1 Iningat ni Apo Hisos ya labinloway alagad na nin mititipon, ta
binyan na hila nin kapangyariyan boy karapatan nin mama-alih nin
kaganawan dimonyoy pinomahok ha tawtawo boy mamakahampat nin
ampipagmasakit.
2 Hapa-eg, inhogò hila ni Apo Hisos nin mangi-aral nin tongkol ha
pamomo-on nin Diyos boy mamakahampat nin ampipagmasakit.
3 Piro biha hila pinatigè ni Apo Hisos ay binibilinan na hila, ya wana,
“Ha panigè moyo ay agkawo mantan nin anyaman ya bagay, ni baston,
pambiyanan pamamangan, pamamangan, kowalta, boy agkawo mantan
nin doloy paghagiliyan moyo.
4 Makihandà kawo ha hinoman ya ma-in bali ya mananggap komoyo boy
manatili kawo bayro angga ha mog-alih kawo ha dogal ya habayto.
5 No ma-in kawon malakoy dogal ya agkawo tanggapen nin tawtawo
ay alihan moyo baytoy banoway habayto; piro biha kawo mog-alih ay
ikampag moyoy gabok ha bitih moyo emen moyo ma-ipakit ya hay Diyos
ay ma-in pahang konla banà ha agla pananggap komoyo.”
6 Hapa-eg, nanigè anay aw-alagad ni Apo Hisos. Nako hila ha bawbinary-
obaryo ta an-i-aral lay Mahampat ya Balità, boy ampamakahampat hilan
mangama-in masakit ha ayri paman ya dogal.

Nagoloy nakem ni Arì Hirodis
(Matiyo 14:1-12; Markos 6:14-29)

7 Hi Arì Hirodis ya ampamo-on ha probinsyan Galiliya ay nabalita-an
nay kaganawan bagay ya nangyari ya ginawà ni Apo Hisos. Hapa-eg,
angkagoloy nakem na ta hay kanayon ya tawtawo ay naghalità nin hi
Howan Mamiminyag ay nabiyay oman.
8 Hay kanayon ay naghalità nin nilomwah hi Ilyas ya propita hin hato,
piro hay kanayon itaman ay naghalità nin nabiyay oman ya miha ha
kanayon ya pawpropita hin hato.
9 Hinalità ni Arì Hirodis, “Hi Howan ay nati ana,” wana, “ta impapotohan
kon olo, piro hino bayti ya tawoy ampanggawà nin ombayri ya bawbagay
ya angkabalita-an ko?” Hapa-eg, ampagsikapan nan makit hi Apo Hisos.

Liman libo katawo ya pinakan ni Apo Hisos
(Matiyo 14:13-21; Markos 6:30-44; Howan 6:1-14)

10 Hin nagbira baytoy aw-alagad ay hinalità la koni Apo Hisos ya
kaganawan ginawà la. Hapa-eg, gintan hila ni Apo Hisos nin hilahilan
bongat nin nako ha banowan Bitsayda.
11 Hin nalengè nin kalak-an ya tongkol ha pamog-alih nili Apo Hisos ay
kinomamat hila kona. Mahampat ya pananangap ni Apo Hisos konla, boy

intorò na konlay tongkol ha pamomo-on nin Diyos, boy pinakahampat nay
mangama-in masakit.
12 Hin mahilem ana ay napakarani koni Apo Hisos baytoy labinloway
alagad na ta hinalità la, ya wanla, “Habayti ay powiray dogal; kayà
ipakitotol mo ha tawtawo ya mog-alih hilayna ta mako hila ha mangarani
ya bawbaryo emen hila makakit nin pamamangan boy mapakihanda-an
la.”
13 Piro hinalità konla ni Apo Hisos, “Hikawo,” wana, “ya mambi konla
nin pamamangan.”
Tinombay hila koni Apo Hisos, “Limay tinapay bongat,” wanla, “boy
loway ikan bayti ya anti bayri. Maka labay mo kayi nin pahaliwen nin
pamamangan ya pamakan nin habayti ya kalak-an tawo.”
14 Ha kalak-an tawoy anti bayro, hay lawlalaki ay mangaliman libo.
Hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, “Pa-ikno-en moyo hila,” wana,
“nin gropogropo ya balang gropo ay mangalimampò katawo.”
15 Kayà hay ginawà nin hatoy aw-alagad ay pina-iknò la baytoy
kaganawan tawo.
16 Hapa-eg, kinwa ni Apo Hisos baytoy limay tinapay boy loway ikan.
Naninglà ya ta pinasalamatan na ha Diyos, biha na binibi-hil baytoy
limay tinapay boy loway ikan. Hapa-eg, inggawà na ha aw-alagad na ta
impapatayak na konla ha tawtawo.
17 Kaganawan nin habaytoy tawtawo ay nipampangan boy nikabhoy;
hatoy natilà ya bawbi-hil ay tinipon nin aw-alagad. Hin natipon la bayto
ay nakapnò et nin labinloway bakol.

Hay indiklara ni Pidro ya tongkol koni Apo Hisos
(Matiyo 16:13-20; Markos 8:27-30)

18 Minghan hin ampanalangin hi Apo Hisos nin mimiha na ay napakarani
kona ya aw-alagad na. Pinastang na hila, ya wana, “Anyay anhalita-en nin
tawtawo? An-ihipen la warì no hino ko?”
19 Tinombay baytoy aw-alagad, “Anhalita-en nin kanayon ya hika hi
Howan Mamiminyag; hay kanayon ay ampaghalità nin hika ay hi Ilyas ya
propita hin hato; hay kanayon itaman ay ampaghalità nin hika ay kanayon
ya propita hin hato ya nabiyay oman.”
20 “Hapa hikawo,” wani Apo Hisos ha aw-alagad na, “an-ihipen moyo
nayì no hino ko?”
Tinombay hi Pidro, “Hika,” wana, “hi Kristo ya impangakò nin Diyos.”
21 Habayti ya hinalità ni Pidro ay impakabibibilin ni Apo Hisos ha aw-
alagad na ya agla ibabalità ha maski hino.

Hinalità ni Apo Hisos ya tongkol ha kamatyan na
(Matiyo 16:20-28; Markos 8:31–9:1)

22 Ombayri et ya hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na: “Hiko,” wana,
“ya an-ingaten Anak nin Tawo ay ka-ilangan magdanas nin masyadoy
kadya-dya-an, boy ahè tanggapen nin mawmato-ay mangama-in ka-
tongkolan, pawpo-on nin pawparì, boy mawmangitorò nin kawkapanogo-
an. Patyen ako piro ha ikatlon allo ay mabiyay akon oman.”

Hay dapat gaw-en nin hinoman ya labay makilamo koni Apo Hisos
(Matiyo 16:24-28; Markos 8:34-38)

23 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha kaganawan, “Hinoman ya labay
makilamo kongko,” wana, “ay agna honolen ya sarili nan kalabayan, no

alwan allo-allo ay te-ehen nay kadya-dya-an nin bilang ampamalatay koroh
nin palako ha kamatyan na, ta makilamo ya kongko.
24 Hinoman ya ampag-atap nin ahè mati ay mati et bongat, piro hinoman
ya mati nin banà kongko ay malibri ta ma-in biyay ya ayin anggawan.
25 Warì ma-in mapakinabang ya tawoy makapag-ikon nin kaganawan
kayamanan bayri ha babon lotà no hay kalolowa na ay mipalako ha
impirno?
26 Hinoman ya ampangikareng-ey kongko boy ha hawhalità ko, hiko ya
an-ingaten Anak nin Tawo ay mangikareng-ey itaman kona pagbira ko. Ha
pagbira ko ay ma-in akon kagandawan ya ahè makwan ihipen ya bilang
kagandawan nin Tatay koy Diyos ya ombayro et ha kagandawan nin aw-
anghil ya kalamo ko ya aw-anghil nin Diyos.
27 Anhalita-en ko komoyo ya kaptegan, ma-in ongno bayri komoyo ya
ahè mati anggan agla makit ya pamomo-on nin Diyos."

Na-oman ya itsora ni Apo Hisos
(Matiyo 17:1-8; Markos 9:2-8)

28 Nalabah ya mihay dominggo, hi Pidro, Howan, boy hi Santiyago ay
gintan ni Apo Hisos ha tag-ay bakil ta manalangin.
29 Hapa-eg, mintras ampanalangin hi Apo Hisos ay na-oman ya itsora nin
lopa na boy hay dolo na ay pagkapopotì ya ampangilimkilim.
30 Totongna, ma-in loway lalaki ya biglà nilomwah nin ampaki-ilgo kona.
Habayto ay hi Moysis ya namo-on hin hato ha Hawhodiyo boy hi Ilyas ya
propita et hin hato.
31 Ma-in hilan kagandawan ya ampaki-ilgo koni Apo Hisos, boy hay
ampi-i-ilgowan la ay tongkol ha pagkamati ni Apo Hisos ya marani anan
mangyari ha siyodad nin Hirosalim.
32 Hi Pidro boy kawkalamowan na ay ampikatoloy. Hin naka-imata hila
ay nakit lay kagandawan ni Apo Hisos, boy nakit la et baytoy loway lalaki
ya kalamo nan ampireng.
33 Hapa-eg hin ampog-alih ana hi Moysis boy hi Ilyas do ha kama-inan ni
Apo Hisos ay hinalità ni Pidro koni Apo Hisos, "Apo," wana, "mahampat ya
anti tamo bayri. Manggawà kayin tatloy pa-ihilongan. Hay miha ay para
komo; hay miha ay para koni Moysis; boy hay miha ay para koni Ilyas."
Ombayri ya hinalità ni Pidro ta ayin ha nakem na ya anhahalita-en na.
34 Mintras ampaghalità hi Pidro ay ma-in leem ya nilomwah ya naka-
amey konla. Hay limo nin hatoy aw-alagad hin na-ameyan hila nin hatoy
leem ya napa-ogto konla.
35 Hapa-eg, ma-in bosis ya ampangibat bayro ha leem ya ampaghalità
nin ombayri: "Habayti ya mimihay Anak ko ya pinilì ko; hiya ya honolen
moyo!"
36 Hin tinonggen baytoy bosis ay nakit nin aw-alagad ya mimiha ni Apo
Hisos. Habayti ya pangyayari ya nakit la ay pinanatili la nin sikrito. Kayà
agla imbalità ha maskin hino hin habayton pana-on.

Pinakahampat ni Apo Hisos ya anak ya lalakiya pinahokan nin mala-et ya ispirito
(Matiyo 17:14-18; Markos 9:14-27)

37 Ika-ibokah, hin nakalohan ana hili Apo Hisos ya na-ibat ha bakil ay
hinakbat ya nin malakè ya tawo.

38 Hapa-eg do ha kalak-an nin tawo ay ma-in mihay lalaki ya nambolyaw
koni Apo Hisos, ya wana, “Apo, an-ipakitotol ko komo ya biliwen mo bayti
ya kasiyasiyawan kon anak ya lalaki.
39 Ampambo-angaw ya ta ampahokan ya nin mala-et ya ispirito ya
ampangitomba kona. Hay bebey na ay ampagbola-bolà boy pirmi yan
angkakhitan ta agya labay alihan nin hatoy mala-et ya ispirito ya anti kona.
40 Impaki-ilgo ko ha aw-alagad mo ya pa-alihen la baytoy mala-et ya
ispirito piro agla kayan pa-alihen.”
41 Tinombay hi Apo Hisos, ya wana, “Hikawo ya tawtawo hapa-eg
ay talagan ayin katetpel ha Diyos boy masyado kawon ampipagkamalì.
Anggan makano ya pagte-eh ko komoyo biha kawo tompel kongko?” Hapa-
eg, hinalità ni Apo Hisos do ha tawo, “Gitan mo,” wana, “bayri ya anak
mo.”
42 Mintras ampakarani koni Apo Hisos baytoy anak ay impatomba ya nin
hatoy dimonyo. Hatoy anak ay kinomdey. Piro minandawan ni Apo Hisos
baytoy mala-et ya ispirito nin mog-alih bayro ha anak ta pinakahampat ni
Apo Hisos baytoy anak biha na ya inggawà ha tatay na.
43 Hatoy tawtawo ay nipag-ispanta ha kapangyariyan nin Diyos.

Hinalità oman ni Apo Hisos ya tongkolha kamatyan na (Matiyo 17:22-23; Markos 9:30-32)

Mintras ampag-ispanta ya tawtawo ha bawbagay ya ginawà ni Apo Hisos
ay hinalità na ha aw-alagad na, ya wana,
44 “Agmoyo liwawan bayti ya halita-en ko komoyo. Hiko ya an-
ingaten Anak nin Tawo ay igwà ha tawtawoy mangama-in katongkolan
ya mangipapati kongko.”
45 Piro habayti ya hinalità ni Apo Hisos ay ahè na-intindiyan nin aw-
alagad na. Ahè impatnag konla emen agla ma-intindiyan, boy angkalimo
hila itaman nin magpastang koni Apo Hisos no anyay labay totolen nin
habayto.

Tinoro-an ni Apo Hisos ya aw-alagad na (Matiyo 18:1-5; Markos 9:33-37)

46 Hapa-eg hay aw-alagad ni Apo Hisos ay nagkama-in diskosyon no hino
konla ya ampaka-igit.
47 Piro tandà ni Apo Hisos no anyay anti ha nakem la; kayà nangwa ya
nin mihay anak ya mayamò ta pina-ireng na ha dani na.
48 Hinalità konla ni Apo Hisos, “Hinoman,” wana, “ya mananggap boy
mangasiwà nin ombayri ya anak ha ngalan ko ay hikoy antanggapen na.
Hinoman ya ampananggap kongko ay alwan bongat hikoy antanggapen na,
no alwan antanggapen na et ya nangihogò kongko. Hinoman komoyo ya
ma-in pinakama-aypà ya nakem ay hiya ya ampaka-igit ha kaganawan.”

Hinoman ya alwan kontra komoyo ay kakampi moyo (Markos 9:38-40)

49 Hapa-eg, hinalità ni Howan koni Apo Hisos, “Apo,” wana, “nakakit kayi
nin tawoy ampama-alih nin dimonyo ya hay anggamiten na ay ngalan mo.
Hina-ad nawen ya ta alwa tamo yan kagropo.”
50 “Agmoyo ya ha-aren,” wani Apo Hisos, “ta hinoman ya alwan kontra
komoyo ay kakampi moyo.”

Hi Apo Hisos ay ahè tinanggap nin tawtaga Samarya

51 Hapa-eg, hin andomani ana ya allo nin hi Apo Hisos ay gitan ha
katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay minimiha ni Apo Hisos ya nakem
na nin mako ha siyodad nin Hirosalim.
52 Nangihogò yan ongnoy tawo ya ma-ona kona nin mako ha mihay
banowa ha probinsyan Samarya ta manikap nin pakihanda-an la.
53 Piro hi Apo Hisos ay ahè tinanggap nin tawtawo bayro, ta tandà la ya
mako ya ha Hirosalim nin homamba ha Diyos. Kayà agla ya tinanggap ta
hay Hawhodiyo boy tawtaga Samarya ay ahè ampangapisosondò.
54 Hin natanda-an bayti ni Santiyago boy Howan ay hinalità la koni Apo
Hisos, "Pangino-on," wanla, "labay mo nayì mama-aypà kayi nin apoy ya
mang-ibat ha katatag-ayan emen hila mikati nin mapo-olan?"
55 Piro inarap hila ni Apo Hisos ta hina-ad na hila,
56 biha hilay kaganawan ya nako ha kanayon ya banowa.

Hay makapakilamo koni Apo Hisos
(Matiyo 8:19-22)

57 Mintras ampowako hila ay ma-in mihay lalaki ya naghalità koni Apo
Hisos, ya wana, "Makilako ko komo maski ayri ka mako."
58 Hinalità kona ni Apo Hisos, ya wana, "Maski nin aw-ayop ya bilang ha
lamiran ay ma-in lobot ya ampa-iriyan, boy hay mawmanokmanok ay ma-
in ampa-i-aponan; piro hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay ayin sarilin
pa-iriyan ya pama-inawawan bayri ha babon lotà."
59 Ma-in ana et nin mihay lalaki ya pinag-ilgowan ni Apo Hisos, ya wana,
"Makilamo ka kongko."
Piro tinombay baytoy lalaki koni Apo Hisos, "Apo," wana, "payagan mo
ko pon nin morong emen ko ma-ipatabon ya tatay ko."
60 Piro hinalità kona ni Apo Hisos, "Hay nati ay pa-olayan mon itabon
nin tawtawoy ayin biyay ya ayin anggawan. Kayà manigè ka ta i-aral mo
ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos."
61 Ma-in ana et kanayon ya naghalità koni Apo Hisos, ya wana,
"Makilamo ko komo, Pangino-on, piro pa-olayan mo ko pon nin maka-
orong ta patawo ko ha pamilya ko."
62 Piro ombayri ya intobay kona ni Apo Hisos: "Hinoman," wana, "ya
labay makilamo kongko, piro anlabiyen na et ya bawbagay bayri ha
babon lotà ay bilang ya ha tawoy ampangararo ya nagpapalingayan. Hay
ombayroy tawo ay alwan karapatdapat ha pamomo-on nin Diyos."

10

Pitompò boy lowa katawo ya inhogò ni Apo Hisos

1 Hin nayarì bayto, hi Apo Hisos ay namilì nin pitompò boy lowa katawo
ya inhogò nan manilowalowa nin ma-ona ha balang lalakwen nay banowa
boy dogal.
2 Hinalità ni Apo Hisos konla, "Malakè," wana, "ya kowinta a-
alawahanen ana ya bilang ha pali ya mabonga, piro hay kowinta
ampangalawah ay a-amò. Kayà ipanalangin moyo ha Pangino-on ya ma-
in ikon nin kowinta a-alawahanen ya pahanan nay ihogò na ya kowinta
mangalawah.
3 Manigè kawoyna! Hikawo ay bilang aw-oybon topa ya an-ihogò ko ha
tawtawo ya bilang aw-ogalì tigri.

4 Agkawo magbawon nin sintimos, ni pambiyanan pamamangan, boy
agkawo simpri mantan nin sapatos, boy ha panigè moyo ay agkawo mag-
abalà nin tonggen nin makikokowinto ha daan.
5 “Biha kawo lomo-ob ha mihay bali ay halita-en moyo pon ya,
‘Magkama-in dayin katinekan bayti ya bali ya habayti.’
6 No hay tawoy ampa-iri ha bali ya habayto ay labaylabay ya katinekan
ay tanggapen nay katinekan; piro no agna labay ya katinekan ay mipabira
komoyo.
7 Agkawo mikambyakambya no alwan manatili kawo ha bali ya
pakihanda-an moyo. Kanen moyo boy inomen moyo ya anyaman ya
ihandà la komoyo, ta hay magtatarabaho ay dapat pakanen.
8 “Maski ayrin banowa ya lakwen moyo ta tanggapen la kawo bayro,
kanen moyoy pamamangan ya ihandà la komoyo.
9 Pakahampaten moyo ya mangama-in masakit ya anti bayro, boy
ombayri ya halita-en moyo ha tawtawo bayro: ‘Hay pamomo-on nin Diyos
ay ampakarani ana bayri komoyo.’
10 Piro no ma-in kawon malakoy banowa ya ahè mananggap komoyo ay
mako kawo ha kalsara ta ombayri ya halita-en moyo:
11 ‘Maski gabok ya nipalako ha bitih nawen ya na-ibat bayri ha banowa
moyo ay ikampag nawen emen moyo matanda-an ya agnawen labay ya
anggaw-en moyo. Piro habayti ya tanda-an moyo, napakarani ana komoyo
ya pamomo-on nin Diyos.’
12 Anhalita-en ko komoyo ya ha allon panonosga, maski mangala-et ya
tawtawo ha siyodad nin Sodoma ay mas hilay ingalowan nin Diyos kisa
hatoy tawtawoy ahè nananggap komoyo.”

Hay tawtawoy ahè ampipantompel
(Matiyo 11:20-24)

13 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, “Ka-i-ingaloy mangyari komoyon
tawtaga Korasin boy tawtaga Bitsayda! No hay pawpapag-ispantawan
ya ginawà ko bayri komoyo ay ginawà ko dayi ha Tiro boy Sidon ya
sawsiyodad nin alwan Hawhodiyo, sigoro hay boyot laynan nagholot
mangakodpaw boy nagborobod nin aboh emen la ma-ipakit ya pamaghehe
la ha kawkasalanan la.
14 Ha allon panonosga, hay tawtaga Tiro boy Sidon ay mas ingalowan
nin Diyos kisan hikawo.
15 Hikawo man ya tawtaga banowan Kapirnawom ya labay mitag-ay
nin emen katag-ay langit ay itapon ha impirno ya kaparosawan ya ayin
anggawan!”
16 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, “Hinoman,” wana,
“ya ampanlengè komoyo ay hiko ya anleng-en na, piro hinoman ya ahè
ampananggap komoyo ay ahè ampananggap kongko; boy hinoman ya ahè
ampananggap kongko ay ahè ampananggap ha nangihogò kongko.”

Hay pagbira nin hatoy pitompò boy lowa katawoya inhogò ni Apo Hisos

17 Maligay nipagbira koni Apo Hisos baytoy pitompò boy lowa katawo
ya inhogò nan mangaral. Hinalità la kona, “Pangino-on,” wanla, “maski
dawdimonyo ay angkapa-alih nawen no anhabtan nawen ya ngalan mo.”
18 Tinombay konla hi Apo Hisos, “Peteg,” wana, “ta hi Satanas ay nakit
koy na-ibat ha tag-ay ya biglà natata ya bilang kabilis nin kimat.
19 Hikawo ay binyan kon kapangyariyan nin manyabok aw-otan boy aw-
alakdan, boy binyan katawon kapangyariyan nin makatalo ha kaganawan
kapangyariyan ni Satanas; boy maski hino ay ahè makapangno komoyo.

20 Ombayro man, agkawo magtowà nin banà ta hikawo ay ampakapa-
alih nin mawmangala-et ya aw-ispirito, no alwan magtowà kawo ta hay
ngawngalan moyo ay nakalistayna ha katatag-ayan ha kama-inan nin
Diyos."

Nagtowà hi Apo Hisos
(Matiyo 11:25-27; 13:16-17)

21 Hin habayton oras, hi Apo Hisos ay napnò kaligawan nin Ispirito
nin Diyos. Kayà nanalangin ya nin ombayri: "Tatay ko ya Pangino-on
ha katatag-ayan ha kama-inan mo boy bayri ha babon lotà, ampasalamat
ako komo ta hay bawbagay ya insikrito mo emen ahè ma-intindiyan nin
mangama-in pinag-aralan ay impa-intindiyan mo ha tawtawoy manga-
aypà ya nakem nin bilang ha mangayamò ya aw-anak. Salamat, Tatay
ko, ta habayti ya ginawà mo ay kalabayan mo."
22 Hin nayarì bayto ay ombayri et ya hinalità ni Apo Hisos: "Kaganawan
bagay ay impahimalà kongko nin Tatay koy Diyos. Hay tongkol kongko ya
Anak nin Diyos ay ayin ampakatandà no alwan Tatay koy Diyos, boy hay
tongkol ha Tatay koy Diyos ay ayin ampakatandà no alwan hiko ya Anak
na boy hatoy labay kon pangipatanda-an."
23 Hapa-eg, inarap ni Apo Hisos ya aw-alagad na ta hay hinalità na konla
ya agna impalengè ha kanayon ay ombayri: "Makalmà kawo ha pamakakit
moyo nin bawbagay ya angkakit moyo hapa-eg.
24 Anhalita-en ko komoyo ya hin hato ay malakè ya propita boy arì ya
labay makakit nin angkakit moyo piro agla nakit, boy labay makalengè nin
angkalengè moyo, piro agla nalengè."

Ginawà ni Apo Hisos nin alimbawà ya mihay Samaritanoy mahampat ya ogalì
(Matiyo 22:34-40; Markos 12:28-34)

25 Hapa-eg, ma-in nilomateng ya mihay tawoy mangitorò nin
kawkapanogo-an ta hoboken na hi Apo Hisos. "Apo," wana, "anyay dapat
kon gaw-en emen ako magkama-in nin biyay ya ayin anggawan?"
26 Tinombay kona hi Apo Hisos, "Anya," wana, "ya nakaholat ha
kawkapanogo-an? Anyay pagka-intindi mo?"
27 Tinombay baytoy tawo, " 'Hay Pangino-on mon Diyos ay labiyen mo
nin bo-ò ha nakem mo, ha biyay mo, ha kakhawan mo, boy ha pangingihip
mo; boy labiyen moy kapara mon tawo nin bilang panlalabi mo ha sarili
mo.' "
28 "Tamà ya tobay mo," wani Apo Hisos kona. "Ombahen ya gaw-en mo
emen ka magkama-in nin biyay ya ayin anggawan."
29 Piro hatoy tawo ay ahè labay mangamin nin hiya ay makasalanan;
kayà pinastang na hi Apo Hisos, ya wana, "Hino et ya kapara kon tawo no
alwan Hawhodiyo?"
30 Ombayri ya alimbawà ya intobay kona ni Apo Hisos, "Ma-in mihay
lalaki ya Hodiyo ya na-ibat ha siyodad nin Hirosalim ya ampagpalako ha
banowan Hiriko. Hapa-eg, hinarang yan tawtolisan; nilo-hokan la ya ta
kinwa lay dolo na kateng kowalta na, boy binogbog la ya. Kayà halos mati
yaynay inalihan la ha pingit kalsara.
31 Hapa-eg, ma-in mihay parì ya Hodiyo ya nagdaan bayro. Hin nakit na
baytoy lalaki ya dinisgrasya ay niliklikan na.
32 Ma-in ana et nin nagdaan bayro ya mihay tawoy Libita ya ampanam-
bay ha pawparì ha bali nin Diyos. Hin nakit na baytoy lalaki ya dinisgrasya
ay pinakaraniyan nan hinlek biha ya nagdiritso.

33 Piro ma-in mihay Samaritano ya nagdaan bayro. Hin nakit na baytoy
lalaki ya dinisgrasya ay na-ingalowan na.
34 Pinakaraniyan na ya ta hay hogat na ay binyan nan asiti boy alak biha
na tinakel. Hapa-eg, intongtong na ya ha asno na ta gintan na ya ha bali
ya an-ipa-opa-an ta bayro na ya inasiwà.
35 Ika-ibokah, hatoy Samaritano ay nambi nin loway kowaltay pilak do
ha ma-in bali boy hinalità na kona, 'Asiwa-en mo yan mahampat,' wana,
'ta no somobra man ya magastos mo kona ay bayaran ko komo pagbira
ko.' "
36 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha tawo ya nagpastang kona no
hino et ya kapara nan tawo, "Hino bayri ha tatlo," wana, "ya nangipakit
nin panlalabi ha kapara nan tawo bayri ha nangyari ha mihay lalaki ya
dinisgrasya nin tawtolisan?"
37 Tinombay baytoy mangitorò nin kawkapanogo-an, "Hato," wana, "ya
naka-ingalo kona."
Hinalità kona ni Apo Hisos, "Manigè kayna," wana, "ta ombayro ya pirmi
mo nin gaw-en."

Tinibaw ni Apo Hisos hi Marta boy hi Mariya

38 Mintras ampowako hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay ni-abot hila
ha mihay banowa ya ampa-iriyan nin babayi ya nagngalan Marta. Hili
Apo Hisos ay pinagkahandà ni Marta ha bali na.
39 Hi Mariya ya patel ni Marta ay ampiknò ha dani ni Apo Hisos ta
ampanlengè nin an-itorò ni Apo Hisos.
40 Hi Marta balè ay angkagolo ha paghahandà ya dapat nan gaw-en.
Hapa-eg, napakarani ya koni Apo Hisos ta hinalità na kona, "Pangino-on,"
wana, "ayin nayì kowinta komo ya hay patel ko ay kapamipiknò bongat ta
ampa-olayan na ko nin magtrabaho? Ipakihalità mo kona ya tambayan na
ko itaman."
41 "Marta, Marta," wani Apo Hisos, "angkagolo ka boy angkataranta ka
nin banà ha malakè ya bagay;
42 piro mihay bagay bongat ya ka-ilangan. Hay pinilì ni Mariya ya
manlengè kongko ay pinakamahampat. Habayti ay ayin maka-alih kona."

11

Hay torò ni Apo Hisos ya tongkol ha panalangin
(Matiyo 6:9-13; 7:7-11)

1 Minghan, hi Apo Hisos ay nako ha mihay dogal ta nanalangin. Hin
nayarì yan nanalangin, hay miha ha aw-alagad na ay naghalità kona, ya
wana, "Pangino-on, toro-an mo kayi itaman nin manalangin nin bilang
ombayro ha ginawà ni Howan Mamiminyag ya tinoro-an nay aw-alagad
na."
2 Hinalità konla ni Apo Hisos, "Ha panalangin moyo," wana, "ay ombayri
ya halita-en moyo:
'Tatay nawen ya Diyos, hay ngalan mo ya ayin kapintasan ay igalang dayi
nin kaganawan.
Andawaten nawen ya tampol ana dayin lomateng ya pamomo-on mo.
3 Biyan mo kayin pamamangan nawen ha allo-allo.
4 Patawaren mo kayi ha kawkasalanan nawen, ta ampatawaren nawen ya
hinoman ya ampagkasalanan konnawen.
Agmo kayi biyan mabiyat ya panobok.' "

5 Hapa-eg, hinalità et ni Apo Hisos ha aw-alagad na, “Alimbawà,” wana,
“miha komoyo ya mako ha balin amigo na nin botlay yabi ta halita-en na
ya, ‘Amigo, pahagiliyan mo ko pa nin tatloy tinapay mo,
6 ta hay amigo ko ya ma-in lalakwen ya nagdaan kongko ay ayin akon
mapamakan kona.’
7 Hapa-eg, hay itobay na komo nin hatoy amigo moy anti ha lo-ob nin bali
na ay ombayri: ‘Agmo ko distorbowen, ta hay polta ay nakatarangkayna.
Hiko boy aw-anak ko ay ampirà ana; kayà agkoyna labay mibangon nin
mambi komo.’
8 Anhalita-en ko komoyo,” wani Apo Hisos, “agya man mibangon nin
mambi nin banà ha pami-amigo moyo ay mapilitan yan mibangon nin
mambi komo nin hatoy angka-ilanganen mo ta sigisigi ya pamastang mo
kona.
9 “Ombayro simpri ha panalangin,” wani Apo Hisos. “Kayà anhalita-
en ko komoyo: Agkawo tonggen manalangin emen moyo matanggap ya
an-ipanalangin moyo; agkawo tonggen makirawat emen kawo biyan nin
andawaten moyo; agkawo tonggen mangingat ha Diyos emen na kawo
tobayen.
10 Hinoman ya ampanalangin ay makatanggap; hinoman ya ampaki-
rawat ay biyan; boy hinoman ya ampangingat ha Diyos ay tobayen.
11 “Hinoman komoyon tawtatay, biyan mo warì nin otan ya anak mo no
makikwa ya komo nin konà?
12 O no makikwa yan okoy, biyan mo ya warì nin alakdan?
13 Maski mangala-et kawo ay tandà moyo nin igwà ya mangahampat ya
bawbagay ha aw-anak moyo. Lalò ana ya Tatay moyoy Diyos ya anti ha
katatag-ayan ha kama-inan na ay mambi nin Ispirito na ha hinoman ya
andomawat kona.”

Bininggawan hi Apo Hisos nin ma-in kapangyariyanni Bilsibob (Matiyo 12:22-30; Markos 3:20-27)

14 Hi Apo Hisos ay nama-alih nin dimonyo ha mihay lalaki ya ahè maka-
paghalità. Hin nog-alih baytoy dimonyo, hatoy lalaki ay nakapaghalità ana.
Kayà hatoy kalak-an tawo bayro ay nipag-ispanta.
15 Piro ma-in ongnoy naghalità nin, “Hay nambi kona nin kapangyariyan
nin mama-alih nin dawdimonyo ay hi Bilsibob ya po-on nin dawdimonyo.”
16 Hay kanayon ay ampanobok koni Apo Hisos. Ampagaw-en la ya nin
papag-ispantawan ya mangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos
ya mamapteg nin hiya ay hi Kristo ya impangakò nin Diyos.
17 Piro tandà ni Apo Hisos no anyay an-ihipen la. Kayà hinalità na konla,
ya wana, “No ma-in arì ya hay ampag-ari-an na ay ampi-a-away ay ahè
bomoyot ya pamomo-on na; boy no ampi-a-away ya tawtawoy ampa-iri ha
mimihay bali ay ahè bomoyot ya pamilalamo la.
18 No kalabanen ni Satanas ya sarili na, pangno bomoyot ya pamomo-
on na? Anhalita-en moyo ya ampakapa-alih ako nin dawdimonyo ta hi
Bilsibob ya ayin kanayon no alwan hi Satanas ya ampambi kongko nin
kapangyariyan.
19 No peteg ba-in ya anhalita-en moyo ya ampakapa-alih ako nin
dawdimonyo ta binyan akon kapangyariyan ni Bilsibob ya hi Satanas, ha-
pay kawkalamowan moyo, pangno hila ampakapa-alih nin dawdimonyo?
Mismon kawkalamowan moyo ya ampamapteg nin hikawo ay talagan
malì.

20 Ha kapangyariyan nin Diyos ay ampakapa-alih ako nin dawdimonyo.
Ha ombayro, angkapaptegan ya nilomateng ana ya pamomo-on nin Diyos
komoyo.
21 “Hay ka-alimbawa-an ni Satanas ay makhaw ya lalaki ya naka-
armas ta ambantayan nay bali na; banà bayro ay ayin makagalaw nin
kawkamama-in na.
22 Piro panlomateng nin mas makhaw ya lomaban kona ya ayin kanayon
no alwan hiko ay talowen ya. Kowen kona ya aw-armas na ya an-
asawan nan makapilibri kona boy hatoy kawkamama-in na ya nakwa na
ha kakhawan na ay i-atag-atag nin hatoy nakapatalo kona.
23 “Hinoman ya ahè an-omayon kongko ay kontra kongko. Hinoman
ya ahè ampanambay nin mangipakarani kongko nin tawtawo ay talagan
ampangikakatak.”

Hay pagbira nin mala-et ya ispiritoha tawoy pinahokan na (Matiyo 12:43-45)

24 Hapa-eg, naghalità ana et hi Apo Hisos, ya wana, “No nog-alih ana ya
mala-et ya ispirito ha tawoy pinahokan na ay antomalà ya ha lawak nin
mamiliw pama-inawawan na. No ayin yan makit ay halita-en na ha sarili
na ya ombayri: ‘Magbira ko ha tawoy pina-iriyan ko.’
25 Kayà nagbira ya ha tawoy pina-iriyan na. Nakit na ya hatoy tawo ay
malinis boy ma-ayos, piro ayin kona ya Ispirito nin Diyos.
26 Hapa-eg, nako ya nin nanagyat nin pitoy ispirito ya mas mala-et kisa
kona ta mako hila nin pomahok do ha tawo ta bayro hila pa-iri. Kayà hatoy
tawo ay lalò niloma-et ya gawgawà kisa hin ona.”

Hay talagan ya makalmà

27 Mintras ampaghalità et hi Apo Hisos ay ma-in mihay babayi do ha
kalak-an tawo ya nambolyaw kona, ya wana, “Makalmà ya nangi-anak
boy namanonò komo.”
28 Piro hinalità kona ni Apo Hisos, “Lalò,” wana, “nin makalmà ya
ampanlengè boy anhomonol ha Halità nin Diyos.”

Hay tawtawo ay ampamagawà koni Apo Hisos nin papag-ispantawan (Matiyo 12:38-42)

29 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha malakè ya tawoy ampipapaletpet
ha mamalibot na, “Hay la-et,” wana, “nin tawtawo hapa-eg pana-on!
Ampanikap hila nin papag-ispantawan, piro ayin ma-ipakit konla no alwan
hatoy papag-ispantawan ya nangyari koni Honas ya propita hin hato.
30 Pinaptegan nin Diyos ha tawtaga Ninibi ya hi Honas ay inhogò na.
Ombayro itaman kongko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay paptegan nin
Diyos ha tawtawo hapa-eg pana-on ya hiko ay inhogò na.
31 Ha allo nin panonosga, hay rayna ya na-ibat ha bandan bagatan ay
magriklamo nin tongkol ha tawtawoy angkabiyay hapa-eg pana-on. Nilibot
nay kagitnà nin habayti ya babon lotà ta nako ya bayrin nanlengè torò ni
Arì Solomon ya maronong, piro anhalita-en ko komoyo ya ma-in bayri
hapa-eg nin mas maronong kisa koni Arì Solomon.
32 Ha allon panonosga, hay tawtaga Ninibi ay magriklamo nin tongkol
komoyon tawtawo hapa-eg pana-on, ta pinaghehean lay kawkasalanan
la hin nalengè lay in-aral ni Honas. Piro hikawo ay ahè naghehe ha
kawkasalanan moyo ya hay ampangaral komoyo hapa-eg ay ayin kanayon
no alwan hiko ya mas et koni Honas.”

Hay alimbawà ya tongkol ha hawang
(Matiyo 5:15; 6:22-23)

33 "Ayin," wani Apo Hisos, "nin tawoy mamagket nin kingki biha na itagò
o halokoban nin kalaying, no alwan hay kingki ya pinagketan na ay igwà
na ha talagan pambiyanan emen hinoman ya tawoy lomo-ob ay makit nay
hawang.
34 Hay mata mo ay pinagkahilag nin nawini mo. No ayin dipirinsya ya
mata mo ay makit moy kaganawan; piro no ma-in dipirinsya ya mata mo
ay mareglem ya tegteg mo.
35 Kayà mag-atap ka emen hay hawang ha nakem mo ay ahè domeglem
ha kaptegan nin Diyos,
36 ta no ampamo-on ya Diyos ha nakem mo boy ha nawini mo ay
mahampat ya anggaw-en mo. Bilang ka ha tawoy anti ha lalè kowartoy
mahawang. No ayin dipirinsya ya mata mo ay makit moy kaganawan
bagay boy tandà mo no ayri ka mako."

Hinalità ni Apo Hisos ya mangyari ha Pawparisiyoboy ha mawmangitorò nin kawkapanogo-an
(Matiyo 23:1-36; Markos 12:38-40)

37 Hin nayarì hi Apo Hisos nin nanorò ay kinombida ya nin mihay
Parisiyo nin makipangan. Kayà nakilako kona hi Apo Hisos. Hapa-eg,
niknò hi Apo Hisos ta mangan.
38 Hatoy Parisiyo ay nag-ispanta hin nakit na ya hi Apo Hisos ay ahè
nag-ibano kompormi ha na-iknawan nin Pawparisiyo ya pag-i-ibano.
39 Hinalità kona ni Pangino-on Hisos, "Hikawoy Pawparisiyo," wana,
"hay likol nin plato boy losa ay ampakalinisan moyon mahampat, piro
hay nakem moyo ay ponò kasakiman boy kala-etan.
40 Tawtangah! Alwa nayì nin hay Diyos ya namalsa nin nawini ay hiya
simpri ya nambi nin nakem?
41 Alwan bongat pamamangan boy kowalta ya dapat moyon ipangiri, no
alwan ipakit moyoy panlalabi moyo; ta ayin kowinta ya pagrigalo moyo no
ayin panlalabi boy pangingangalo.
42 "Hikawoy Pawparisiyo, ka-i-ingalo ya mangyari lano komoyo. Am-
pambi kawo ha Diyos nin ikamapò parti nin tawtanaman moyoy dikot ya
balang ya panrikadon pamamangan kateng kaganawan klasin tanaman
moyoy dikot, balè ta alwan matoynong ya panonosga moyo ha tawtawo boy
agkawo ampanlabi ha Diyos. Talagan dapat moyon igwà ya ikamapò parti
nin natikapan moyo, piro agmoyo pa-olayan nin ahè gaw-en ya kanayon
ya bawbagay.
43 "Hikawoy Pawparisiyo, ka-i-ingalo ya mangyari lano komoyo; ta no
anlomo-ob kawo ha himba-an moyo ay labaylabay moyon miknò ha arapan
ta papatag ha tawtawo; boy no ampagpasyal kawo ha plasa boy ha arapan
nin tawtindawan ay labaylabay moyon ilawen boy igalang nin tawtawo.
44 Ka-i-ingalo talaga ya mangyari lano komoyo, ta hikawo ay bilang
tinabon ya ayin pakatanda-an. Angkatorakan nin tawtawo, ta agla tandà
ya tinabon bayto. Bilang kawon ombayro, ta hay tawtawoy ampakilamo
komoyo ay angkagtan moyo ha panggawà kala-etan."
45 Hapa-eg miha ha mawmangitorò nin kawkapanogo-an ay naghalità
koni Apo Hisos, ya wana, "Apo, haba-in ya hinalità mo ha Pawparisiyo,
kateng hikayi ya angka-insolto."
46 Tinombay kona hi Apo Hisos, "Hikawo," wana, "ya mawmangitorò nin
kawkapanogo-an, ka-i-ingaloy mangyari lano komoyo; ta hay an-ipagawà

moyo ha tawtawo ay bawbagay ya ma-irap gaw-en ya hikawo mismo ay
ahè ampanggawà nin ombayro.
47 “Ka-i-ingaloy mangyari lano komoyo ta ampanggawà kawo nin
pawpantyon nin pawpropita ya pinati nin kawka-apo-apowan moyo hin
hato.
48 Ha ombayro ay an-ipakit moyo ya an-omayon kawo ha ginawà lay
pamati nin hatoy pawpropita hin hato. Hilay namati; hikawo itaman ya
ampanggawà nin pawpantyon.
49 Banà bayri, hay hinalità nin maronong ya Diyos ya tongkol komoyo
ay ombayri: ‘Mangihogò ako konla nin pawpropita boy hawhogò; hay
kanayon ay patyen la boy hay kanayon ay padya-dya-an.’
50 Kayà hikawo ya tawtawo hapa-eg pana-on ay parosawan banà ha
pamati ha pawpropita pa-ibat hin pinalsa bayti ya babon lotà.
51 Anhalita-en ko komoyo ya talagan parosawan ya tawtawo hapa-eg
pana-on banà ha pamati nin kaganawan propita pa-ibat koni Abil angga
koni Sakariyas ya pinati ha danin altar ya anti ha arapan nin masagradoy
kowarto ha bali nin Diyos.
52 “Hikawoy mawmangitorò nin kawkapanogo-an, ka-i-ingalo ya mang-
yari lano komoyo; ta hay kaptegan ya tongkol ha kalibriyan ha kasalanan
ay agmoyo impatandà ha tawtawo, boy hikawo mismo ya ahè labay
mananggap nin habaytoy kaptegan. Hay tawtawoy labay mananggap nin
habaytoy kaptegan ay ansansala-en moyo.”
53 Hin nog-alih hi Apo Hisos bayro ha bali nin hatoy Parisiyo ya nanagyat
kona, hatoy mawmangitorò nin kawkapanogo-an boy hatoy Pawparisiyo
ya anhomono kona ay masyadoy panalongat kona. Malakè ya bagay ya
ampastangen la kona,
54 emen la ya mahagep ha pag-i-ilgo na.

12

Pag-atapan ya mawmagkakanwarì (Matiyo 10:26-27)

1 Libolibo ya tawoy ampititipon; kayà ampangapipepetpet hila. Naghal-
ità pon hi Apo Hisos ha aw-alagad na, ya wana, “Mag-atap kawo ha
pampalbag nin Pawparisiyo ya pagkakanwarì la.
2 Ayin nakatagò ya ahè mipatnag, boy ayin sikrito ya ahè matanda-an o
mibolgar.
3 Kayà anyaman ya bagay ya sikritoy an-ilgowen moyo ha karegleman ay
matanda-an panhomawang, boy anyaman ya an-i-ananah moyo nin sikrito
maski anti ha lo-ob kowarto ay mibo-angaw.”

Hay dapat kalimowan (Matiyo 10:28-31)

4 “Anhalita-en ko komoyo, aw-amigo ko,” wani Apo Hisos, “agmoyo
kalimowan ya mapamati ta nawini moyon bongat ya kaya lan patyen.
Mayarì bayto ay ayin hilaynan magawà.
5 Ibalità ko komoyo no hinoy dapat moyon kalimowan: hay kalimowan
moyo ay Diyos ya mayarì mamati ay ma-in et kapangyariyan nin
mangitapon komoyo ha impirno. Anhalita-en ko komoyo ya talagan hiya
ya dapat moyon kalimowan.
6 “Alwa nayì nin hay limay pipit ay angka-ilakò nin alagà loway sintimos
bongat? Ombayro man, maski miha konla ay ahè anliwawan nin Diyos.
7 Hikawo, maski habot moyo ay tandà nin Diyos no ongnoy bilang. Kayà
agkawo malimo ta hikawo ay mas ma-alagà kisa ha malakè ya pipit.”

Hay tongkol ha ampamapteg boy ampangipogla-oh
(Matiyo 10:32-33; 12:32; 10:19-20; Markos 3:28-30)

8 “Habayti ya halita-en ko komoyo,” wani Apo Hisos, “hinoman ya
mamapteg ha tawtawo nin hiya ay ampakilamo kongko, hiko ya an-ingaten
Anak nin Tawo ay mamapteg itaman ha arapan nin aw-anghil nin Diyos
nin habaytoy tawo ay ampakilamo kongko.
9 Piro hinoman ya ampangipogla-oh kongko ha tawtawo nin hiya ay ahè
ampakilamo kongko ay paptegan ko itaman ha arapan nin aw-anghil nin
Diyos ya habaytoy tawo ay ahè nakilamo kongko.
10 Hinoman ya ampaghalità nin kontra kongko ya an-ingaten Anak nin
Tawo ay ma-in kapatawaran, piro ayin kapatawaran ya ampaghalità nin
mala-et ya kontra ha Ispirito nin Diyos ta ha ombayro ay an-itowad na nin
hay gawgawà nin Ispirito nin Diyos ay gawgawà ni Satanas.
11 “Pantan la komoyo ha hawhimba-an nin Hawhodiyo para bistawen,
o i-arap ha gawgobirnador o ha kanayon ya ampipamo-on ay agkawo
mahlak no pangno moyo idipinsa ya sarili moyo, o no anyay halita-en
moyo;
12 ta ha oras ya habayto, hay Ispirito nin Diyos ay mangitorò komoyo ha
dapat moyon halita-en.”

Hay alimbawà ya tongkol ha mayamanya tawoy tangah

13 Hapa-eg, miha do ha kalak-an tawo ay naghalità koni Apo Hisos, “Apo,”
wana, “halita-en mo ha patel ko ya atagan na ko nin kawkamama-in ya
mana nawen koni tatay.”
14 Tinombay kona hi Apo Hisos, “Hinoy nambi kongko,” wana, “nin
karapatan mag-in howis ya manggawà nin ombahen ya bagay?”
15 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos konlan kaganawan, “I-atap moyo,”
wana, “ya sarili moyo ha kaganawan klasin kahiba-an, ta hay biyay ya
ma-alagà ay ahè ampangibat ha kalak-an nin kamama-in.”
16 Hapa-eg, ombayri ya alimbawà ya hinalità konla ni Apo Hisos: “Ma-
in,” wana, “nin tawoy mayaman ya ma-in maganday lotà; kayà hay angka-
alawah na ay malakè.
17 Hin agana miharag ha kamalig na ya angka-alawah na ay hinalità
na ha sarili na, ‘Anya raw ya gaw-en ko,’ wana, ‘ya ayin akoynan
mapangilimpehan nin alawah ko?
18 Ah! tandà koyna,’ wana ha sarili na, ‘agwaten ko bayti ya kawkamalig
ko, ta manggawà ako nin mas malhay ya mapangilimpehan kon aw-alawah
ko boy kaganawan kamama-in ko,
19 biha ko halita-en ha sarili ko: hikoy tawo ya masowirti. Ma-in akoynan
kaganawan bagay ya ka-ilangan ko para ha malakè ya ta-on. Magpakaliga
ko, mangan ako, boy maglahing ako ta pasasa-en koy sarili ko.’
20 Piro hinalità kona nin Diyos, ‘Tangah ka!’ wana, ‘hapa-eg yabi ay mati
ka; hinoy makapag-ikon nin bawbagay ya inlimpeh mo nin para ha sarili
mo?’ ”
21 Hinalità et ni Apo Hisos, “Ombayri,” wana, “ya mangyari ha tawoy
ampagpayaman bayri ha babon lotà, piro ha tegteg kona nin Diyos ay
hiyayna ya pinakama-irap.”

Pahimalà ha Diyos
(Matiyo 6:25-34)

22 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, “Kayà anhalita-en ko
komoyo ya agkawo magolon mangihip nin tongkol ha pagbibiyay moyo no
anyay pamamangan moyo o pagdolo moyo;

23 ta hay biyay ay mas ma-alagà kisa pamamangan, boy hay nawini ay
mas ma-alagà kisa dolo.
24 Ihipen moyoy aw-owak: aghila ampananem boy ahè ampangalawah;
ayin hilan kamalig ya pangilimpehan nin alawah la, piro hay Diyos ay
ampangasiwà konla. Hikawo ay mas ma-alagà kisa ha mawmanokmanok.
25 Warì mapalawig moyoy biyay moyo no golowen moyoy ihip moyo?
26 No agmoyo kayan gaw-en ya ombayro kayamò ya bagay, antà magolo
kawo ha kanayon ya bawbagay?
27 "Ihipen moyo no pangno anhomlay ya mawmasitas ya balang: aghila
ampagtrabaho boy ahè ampanggawà dolo ya para ha sarili la; piro
anhalita-en ko komoyo, maski masyadoy kayamanan ni Arì Solomon ay
agya nakapagdolon maganda nin bilang ombayro kaganda ha bawbolaklak
nin masitas ya balang.
28 No hay dawdikot ya angkabiyay hapa-eg ha lawak ay ampagandawen
nin Diyos ya nobokah ay tabasen ta ipo-ol, hikawo et warì ya agna
padolowan? Talagan kolang ya pantotompel moyo!
29 Agmoyo golowen ya nakem moyo nin mangihip no anyay kanen moyo
o inomen moyo. Agmoyo pagkagolowan bayto.
30 Haba-in ya bawbagay ya angkagolowan nin tawtawo bayri ha babon
lotà ta ayin hilan katetpel ha Diyos; piro hay Tatay tamoy Diyos ya
magtandà nin panganga-ilangan moyo.
31 Kayà igit ha kaganawan ay sikapen moyo nin hay Diyos ya mamo-on
komoyo, ta igwà na komoyo bayti ya bawbagay ya angka-ilanganen moyo."

Kayamanan ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos (Matiyo 6:19-21)

32 Hinalità et ni Apo Hisos, "Aw-anak ko," wana, "agkawo malimo maskin
a-amò kawo, ta maliga ya Tatay moyoy Diyos ha pamomo-on na komoyo.
33 Ilakò moyoy kaganawan kamama-in moyo ta hay napaglako-an ay
igwà moyo ha mawmanga-irap. Gaw-en moyoy bawbagay ya ma-alagà,
ta hay iprimyo komoyo bayro ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay
ahè mabaw-ahan, ahè matakaw nin maski hino, boy ahè mahirà nin aw-
anag.
34 No hay kayamanan mo ay anti ha babon lotà o anti ha katatag-ayan
ha kama-inan nin Diyos ay bayro ya ihip mo."

Hay dapat ay pirmin handà ha panlomatengnin Pangino-on

35 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, "Ayosen moyoy pagdodolo moyo boy
sigorowen moyon andongket ya kingki moyo emen pirmi kawon handà.
36 Ombayri ya gaw-en moyo ya bilang ha anggaw-en nin aw-alilà
ya ampangantì nin amo la ya ma-ibat ha kahal. Panlomateng na ta
mangatoktok ya ay antimano, malo-atan la ya nin polta.
37 Ma-in kakalma-an baytoy aw-alilà ya handà boy ampangantì ha
panlomateng nin amo la. Anhalita-en ko komoyo ya hatoy amo la ay ayosen
nay pagdodolo na, ta mismon hiya ya mama-iknò konla boy mangidolot
konla nin pamamangan.
38 Ma-in kakalma-an baytoy aw-alilà ya malatngan nin amo la nin hila
ay nakahandà maski hay amo la ay lomateng nin botlay yabi o malalè ya
palbangon.
39 Habayti ya tanda-an moyo: no tandà nin ma-in bali ya oras nin
lomateng ya mananakaw ay agna pa-olayan ya hay bali na ay pahoken
nin mananakaw.

40 Hikawo man ay maghandà ta hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay
lomateng ha oras ya agmoyo an-asawan.”

Hay tapat boy alwan tapat ya alilà
(Matiyo 24:45-51)

41 Hapa-eg, nagpastang hi Pidro, ya wana, “Pangino-on, paran bongat
nayì konnawen baytoy alimbawà ya hinalità mo o para ha kaganawan?”
42 Tinombay hi Pangino-on Hisos, ya wana, “Pangno mabalayan ya tapat
boy maronong ya alilà? Hay tapat boy maronong ya alilà ay ambiyan nin
amo na nin karapatan mama-alà ha kawkalamowan nay aw-alilà boy hiya
ya mambin pamamangan la ha tamà ya oras.
43 Habaytoy ombayroy alilà ay ma-in kakalma-an no malatngan nin amo
na ya anggaw-en na baytoy impagawà kona.
44 Anhalita-en ko komoyo ya kaptegan: habaytoy tapat ya alilà ay paba-
ala-en nin amo na ha kaganawan kamama-in na.
45 Piro no halita-en nin hatoy alilà ha sarili na ya, ‘Maboyot pon biha
lomateng ya amo ko,’ ay ompisawan nan bogbogen ya kapara nan aw-
alilà, lalaki boy babayi, boy magpasasà yan mangan boy minom anggan
malahing.
46 Hay amo nin hatoy alilà ay lomateng ha allo ya agna an-asawan boy ha
oras ya agna tandà. Habaytoy alilà ay parosawan nin amo na nin mabiyat
ya parosa boy ipakilamo na ya ha tawtawoy ahè antompel ha Diyos.
47 “Hay alilà ya magtandà nin labay ipagawà kona nin amo na, piro agya
ampaghandà boy agya anhomonol ha an-ipagawà kona ay parosawan yan
pakagarotiyen.
48 Piro hay alilà ya ahè magtandà nin labay ipagawà kona nin amo na,
maski ampakagawà ya nin bawbagay ya dapat pamarosawan kona ay amò
bongat ya garoti ya iparosa kona. Hay tawoy binyan malakè ay malakè ya
asawan kona. Hay tawoy mas malakè ya impahimalà kona ay mas malakè
itaman ya asawan kona.”

Magkama-in pamikokontra nin banà ha pamako bayri ni Apo Hisos ha babon lotà
(Matiyo 10:34-36)

49 Hinalità ni Apo Hisos, “Hiko,” wana, “ay nako bayri ha babon lotà nin
ma-in gitan ya apoy ya hay labay totolen nin hatoy apoy ay pamikokontra;
habayti dayi ay napagketan ana!
50 Piro ma-in et kadya-dya-an ya ka-ilangan mangyari kongko; kayà ma-
in akon kalele-an anggan ahè mangyari kongko bayto.
51 An-ihipen moyo nayì nin hay bara-nan nin pamako ko bayri ha babon
lotà ay emen magkama-in katinekan ya tawtawo? Alwan ombayro ta banà
kongko ay lalò mangapikokontra ya tawtawo.
52 Pa-ibat hapa-eg, hay mihay pamilya ya lima katawo ay mangapihi-
hiyay. Hay tatlo ay kontra ha lowa, ta hay lowa ay kontra ha tatlo.
53 Hay tatay ay komontra ha anak nay lalaki, boy hay anak nay lalaki ay
komontra itaman ha tatay; hay nanay ay komontra ha anak nay babayi, boy
hay anak nay babayi ay komontra itaman ha nanay. Hay ampò ya babayi
ay komontra ha manoyang nay babayi, boy hay manoyang nay babayi ay
komontra itaman ha ampò nay babayi.”

Pangingintindin tigè pana-on
(Matiyo 16:2-3)

54 Hinalità ni Apo Hisos do ha kalak-an tawo, “No ampakakit kawo nin
leem ha bandan babà, hay antimanon anhalita-en moyo ay ‘Mangoran,’
boy habayto ay ampangyari itaman.
55 No angkatanam moyoy angin ya ampangibat ha bagatan, hay anhalita-
en moyo ay ‘Mangamot,’ boy habayto ay ampangyari itaman.
56 Mawmapagkakanwarì! Maronong kawon mambin kahologan nin
angkakit moyo ha langit boy bayri ha babon lotà, piro antà agmoyo tandà
ya kahologan ya ampangyari hapa-eg pana-on?”

Maki-ariglo ha ka-away
(Matiyo 5:25-26)

57 Hinalità et ni Apo Hisos, “Antà agmoyo madisisyonan ya sarili moyo
nin bawbagay ya tamà?
58 No ma-in tawoy makon mangidimanda komo, mintras anti kawo
ha daan ay maki-ariglo ka kona emen agna kayna i-abot ha howis ya
mangigwà komo ha polis ta gitan ka ha pirisowan.
59 Anhalita-en ko komo: no nakapiriso kayna ay agkayna makalikol
anggan agka makabayad nin dapat mon imolta.”

13

Paghehean ya kawkasalanan

1 Hin habayto ay ma-in ongnoy tawo ya anti bayro ya naghalità koni Apo
Hisos nin tongkol ha Hawhodiyo ya taga probinsyan Galiliya ya impapati ni
Pilato mintras ampangidolog hila nin pinati ya aw-ayop ya para ha Diyos.
2 Hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Banà ha ombayro ya pamama-
raan nin pagkamati nin habaytoy tawtaga Galiliya, an-ihipen moyo nayì
nin mas hilan makasalanan kisa do ha kaganawan nin hatoy kanayon ya
tawtaga Galiliya ya ahè nati nin ombayroy pamamaraan?
3 Alwan ombayro! Anhalita-en ko komoyo ya no agmoyo paghehean
ya kawkasalanan moyo ay mati kawo nin bilang ombayro konla ya ayin
kalibriyan.
4 Hapa et baytoy labinwalo katawo ya nati nin nabondagan nin matag-ay
ya bali ha dogal nin Silowi? Ha ihip moyo nayì ay mas makasalanan hila
kisa ha kaganawan nin hatoy kanayon ya ampa-iri bayro ha siyodad nin
Hirosalim ya ahè nati nin ombayroy pamamaraan?
5 Alwan ombayro! Anhalita-en ko komoyo ya hikawo ay mati nin ayin
kalibriyan no agmoyo paghehean ya kawkasalanan moyo.”

Hay alimbawà ya tongkol ha po-on kayoy igos

6 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos bayti ya ombayri ya alimbawà:
“Ma-in,” wana, “nin mihay tawo ya ma-in nin mihay po-on kayoy igos ha
tinanamanan nan aw-obas. Hapa-eg, nilako nan biniliw no namongayna,
piro ayin yan nakit.
7 Kayà hinalità na do ha mangasiwà nin tawtanaman na, ‘Biliwen
mo,’ wana, ‘tatloy ta-on akoynan ampako bayrin mamiliw nin bonga nin
habayti ya po-on kayoy igos, piro ayin akon nakit. Kayà to-alen moyna;
angkasayang bongat ba-in ya lotà ya pinangitamnan.’
8 “Piro tinombay baytoy mangasiwà nin tanaman na, ‘Ahè pon, Apo,’
wana; ‘pa-olayan pon hapa-eg ta-on, ta kotkotan koy mamalibot nin po-on
biha ko abonowan.
9 Mahampat no mamonga ha homonoy ta-on, piro no ahè ay to-alen
ana.’ ”

Allon pama-inawa hin pinakahampat ni Apo Hisosya mihay babayi ya bokot

10 Mihay allon pama-inawa, hi Apo Hisos ay nilomo-ob ha miha ha
hawhimba-an nin Hawhodiyo ta manorò.
11 Bayro ay ma-in mihay babayi ya ha lo-ob nin labinwaloy ta-on ay ma-
in nin dipirinsya ta pinahokan ya nin mala-et ya ispirito. Kayà hiya ay
nabokot boy agnayna ma-ipaktang ya nawini na.
12 Hin nakit ya ni Apo Hisos ay iningat na ya nin pakarani kona biha na
hinalità, "Patel," wana, "hay dipirinsya mo ay na-alih ana."
13 Hapa-eg, impababo ni Apo Hisos ya gamet na do ha babayi; antimano,
na-ipaktang nay nawini na boy pinori nay Diyos.
14 Piro hay ampamo-on bayro ha himba-an ay namahang ta habayton
allo hin namakahampat hi Apo Hisos ay allon pama-inawa. Kayà hinalità
nin hatoy ampamo-on do ha tawtawo, "Ma-in," wana, "nin anem ya allo
nin ma-arì magtrabaho. Ha aw-alloy habayto nin mako kawo bayrin para
pakahampaten; alwan ha allon pama-inawa."
15 Tinombay kona hi Pangino-on Hisos, ya wana, "Hikawoy maw-
magkakanwarì! Warì ma-in miha komoyo ya ahè ampangokà nin bakà na
o asno na ya nakatakel ta gitan na nin ipa-inom maski allon pama-inawa?
16 Habayti ya babayi ya alalak ni Abraham ay lo-ob labinwaloy ta-on nin
anti ha hilong kapangyariyan ni Satanas. Alwa nayì tamà ya inalih koy
dipirinsya na ya kagagaw-an ni Satanas maski allon pama-inawa?"
17 Banà bayri ha hinalità ni Apo Hisos ay nareng-eyan baytoy kaganawan
tawoy angkomontra kona. Kalak-an balè nin tawtawoy anti bayro ay
angkatowà banà do ha kawkapapa-ispanta ya anggagaw-en ni Apo Hisos.

In-alimbawà ha bot-on mostasa
(Matiyo 13:31-32; Markos 4:30-32)

18 Hapa-eg, insigi ni Apo Hisos ya panonorò na, ya wana, "Anya ya
pangiparisan ko nin pamomo-on nin Diyos? Anyay pangi-alimbawa-an ko?
19 Hay pamomo-on nin Diyos ay ayin imbalag ha bot-on mostasa ya
intanem nin mihay lalaki ha pananamanan na. Tinomobò boy hinomlay
nin nag-in po-on kayo; kayà hay mawmanokmanok ay ampanayi ha
hawhanga nin habayto."

Hay alimbawà ya tongkol ha pampalbag
(Matiyo 13:33)

20 Hapa-eg, naghalità ana et nin oman hi Apo Hisos, "Anyay pangi-
alimbawa-an ko nin pamomo-on nin Diyos?
21 Habayti ay bilang ha pampalbag ya kinwa nin babayi ta inla-ok na ha
tatloy hokat nin arina. Hapa-eg hatoy arina ya nila-okan nin pampalbag
ay nilombag."

Hay makpit ya polta
(Matiyo 7:13-14, 21-23)

22 Mintras ampagpalako hi Apo Hisos ha siyodad nin Hirosalim ay
ampanorò ya ha sawsiyodad boy ha bawbanowa ya angkaranan na.
23 Hapa-eg, ma-in nagpastang koni Apo Hisos, ya wana, "Pangino-on, amò
bongat nayì ya tawoy malibri ha kaparosawan?"
Tinombay kona hi Apo Hisos, ya wana,
24 "Pagsikapan moyon makapahok ha makpit ya pinagkapolta, ta malakè
ya magsikap pomahok bayro piro aghila makapahok.

25 No hay polta ay inharà ana nin ma-in ikon nin bali ay mireng kawo ha
likol nin ampangatoktok ya ampaki-i-ingalo nin halita-en moyo, ‘Pangino-
on, lo-atan moy polta emen kayi makapahok.’
“Piro hay itobay na komoyo ay ‘Agkatawo balay boy agko tandà no ayri
kawo na-ibat.’
26 “Hapa-eg, halita-en moyo, ‘Napagkalamo nawen ka nin nangan boy
ninom, boy nanorò ka ha dogal nawen.’
27 “Hapa-eg, ombayri ana et ya itobay komoyo nin Pangino-on, ‘Agkatawo
balay,’ wana, ‘boy agko tandà no ayri kawo na-ibat. Pakarayò kawo
kongko, hikawo ya mapanggawà mala-et.’
28 “Manangih kawo boy manget-et kawon ngipen moyo banà ha kadya-
dya-an ya danasen moyo. Hi Abraham, hi Isak, boy hi Hakob, kateng
kaganawan propita nin Diyos ay makit moyo ya anti ha dogal ya ampag-
ari-an nin Diyos, piro hikawo ay manatilin anti ha likol.
29 Hay tawtawo ya mika-ibat ha baytan boy babà, ha mayanan boy ha
bagatan ay domoyong ha lamisawan ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos.
30 Hay mangyari ay ombayri: hay ampikahoyot ay mika-ona, ta hay
ampika-ona ay mikahoyot.”

Hay panlalabi ni Apo Hisos ha tawtaga Hirosalim (Matiyo 23:37-39)

31 Habayto et oras, ma-in ongnoy Parisiyo ya nako koni Apo Hisos ta
hinalità la kona, “Mog-alih ka dayi bayri ta labay kan patyen ni Arì
Hirodis.”
32 Tinombay konla hi Apo Hisos, “Mako kawoyna,” wana, “ta halita-en
moyo bahen ha tawoy magaling manaktika ya hapa-eg anggan nobokah
ay isigi koy pama-alih ko nin dawdimonyo ya pinomahok ha tawtawo boy
pamakahampat nin tawtawoy mangama-in masakit. Ha ikatlon allo ay
mayarì koy gawà ko.
33 Ipagpatoloy ko ya pagpalako ko ha siyodad nin Hirosalim hapa-eg allo,
nobokah anggan makalwa, ta hay propita nin Diyos ay ahè ma-arì patyen
ha ayri paman ya dogal no alwan ha siyodad nin Hirosalim.”
34 Hapa-eg, naghalità et hi Apo Hisos, ya wana, “Tawtawo ha Hirosalim,
hikawo ya ampamati nin pawpropita boy ambatowen moyo baytoy inhogò
bahen komoyo. Ongnoy bisis katawon labay kopkopen nin bilang ha
pangopkop nin to-an manok ha sawsisiw na, piro agmoyo labay nin
pakopkop kongko.
35 Hapa-eg ay hikawoyna ya ba-alà bahen ha ampa-iriyan moyoy siyodad
ta pa-olayan katawoyna. Anhalita-en ko komoyo ya agmoyo koyna makit
oman anggan agmoyo halita-en ya, ‘Makalmà ya anlomateng ha ngalan
nin Pangino-on.’ ”

14

Pinakahampat ni Apo Hisos ya lalaki ya ma-in masakit

1 Mihay allo, allon pama-inawa, hi Apo Hisos ay nako ha bali nin miha
ha ampipamo-on ha Pawparisiyo ta nangan. Bayro ay ampaka-i-imatonan
la ya.
2 Hapa-eg, napakarani koni Apo Hisos ya mihay lalaki ya angkabayà ta
ma-in masakit.
3 Hi Apo Hisos ay nagpastang ha mawmangitorò nin kawkapanogo-an
boy ha Pawparisiyo, ya wana, “Kompormi ha kawkapanogo-an, tamà nayì
o alwa nin mamakahampat nin ampagmasakit no allon pama-inawa?”

4 Piro aghila tinombay. Hapa-eg, inaptoh ni Apo Hisos baytoy tawoy
angkabayà, ta pinakahampat na ya biha na ya pina-orong.
5 Hapa-eg, pinastang hilayna et ni Apo Hisos, ya wana, “No ma-in miha
komoyo ya ma-in anak o bakà ya matata ha malalè ya libon no allon pama-
inawa, agmoyo warì antimanon ilakat?”
6 Piro ayin makatbay koni Apo Hisos.

Kahampatan boy ka-aypa-an nakem

7 Hapa-eg, na-asikaso ni Apo Hisos ya hay ampili-en nin pamikno-an
nin sawsang-ili ay hatoy pamikno-an nin aw-importanti ya kawkombidado.
Kayà ombayri ya alimbawà ya hinalità na konla.
8 “No ma-in mangombida komo ha banhal ay agka pon miknò do ha dogal
ya para ha importantin tawo, ta maka ma-in kombidado ya mas importanti
kisa komo.
9 No naka-iknò kayna bayro biha pakaraniyan ka nin habaytoy nangom-
bida komoyo ta halita-en na komo ya, ‘Habayti ya bangkò ay para kona,’
ay mapareng-ey ka ta mipalako kan miknò ha pamikno-an nin kinombiday
alwan importantin tawo.
10 Kayà no kinombida ka ha okasyon ay do ka miknò ha pamikno-
an nin alwan importantin tawo emen no lomateng baytoy nangombida
komo ay halita-en na komo ya, ‘Kari,’ wana, ‘amigo, di ka miknò ha mas
maganday pamikno-an.’ Ha ombayro ay magkama-in ka nin karangalan
ha kaganawan nin kombidadoy anti bayro.
11 Hinoman ya ampangipagmalhay nin sarili na ay angka-lihan dangal,
boy hinoman ya ampagmaka-aypà ay ampagkama-in dangal.”

12 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha Parisiyo ya nangombida kona,
“No maghandà ka,” wana, “nin pamamangan ay agmo kombidawen
ya aw-amigo mo, pawpatel mo o pawpartidos mo, ni kawkarani moy
mangayaman; ta no ombayroy gaw-en mo ay ibira la komo baytoy ginawà
mo konla.
13 Hay kombidawen mo ay mawmanga-irap, pawpilay, ahè
ampipampaka-owako, boy bawbowag.
14 Hila ay ayin pakakayan gomanti komo. Kayà magkama-in ka nin
kahampatan ya iganti komo nin Diyos ha pangabiyay oman nin tawtawoy
nikati ya mawmangahampat.”

Hay alimbawà ya tongkol ha malhay ya handà (Matiyo 22:1-10)

15 Miha do ha ampipampiknò ha lamisawan ya nakalengè nin hinalità ni
Apo Hisos ay naghalità kona, “Makalmà ya tawoy domoyong ha lamisawan
ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos.”
16 Ombayri ya intobay ni Apo Hisos ya alimbawà: “Ma-in mihay tawo ya
ampaghandà nin malhay ya handà ya pamamangan, biha ya nangombida
nin malakè ya tawo.
17 Hin na-ihandà ana ya kaganawan ay inhogò nay alilà na nin halita-en
do ha kawkombidado na ya ombayri: ‘Mako kawoyna bayri,’ wana, ‘ta
handà ana ya kaganawan.’
18 Piro kaganawan nin hatoy kinombida na ay nanggawà nin kaparanan
emen hila madispinsa. Hay ona ay naghalità do ha alilà nin, ‘Ka-ilangan
ko,’ wana, ‘nin lakwen nin biliwen baytoy paliyan ya hinaliw ko; kayà
dispinsawen na ko.’

19 “Hinalità itaman nin hatoy miha, ‘Nanaliw ako,’ wana, ‘nin mapò
ya bakà; kayà porbawen ko hila nin iholot. An-ipaki-ilgo ko komo ya
dispinsawen na ko.’
20 “Hinalità itaman nin hatoy miha, ‘Kapiyarì ko,’ wana, ‘nin nagkahal;
kayà agko makalako.’
21 “Hapa-eg, norong baytoy alilà ta habayti ya pangyayari ay imbalità na
ha amo na. Namahang baytoy amo ya ma-in bali; kayà minandawan nay
alilà na, ya wana, ‘Manandalì kan mako ha kawkalsara boy ha mangakpit
ya dawdaan ta gitan mo bayri ya mawmanga-irap, pawpilay, bawbowag,
kateng hatoy ahè maka-owako.’
22 “Hin nagbira baytoy alilà ay hinalità na ha amo na, ya wana, ‘Hay
pinanogo-an mo ay nagawà ana, piro ma-in et nin dogal ya para ha
kanayon.’
23 “Hinalità ana et nin hatoy amo do ha alilà na, ‘Manigè ka,’ wana, ‘ta
mako ka ha kawkalsara boy ha mangakpit ya dawdaan ya anti ha likol nin
banowa ta piliten moy tawtawo nin mako bayri emen mapnò bayti ya bali
ko.
24 Piro anhalita-en ko komoyo, hatoy ona kon kinombida ay ahè
makataway nin habayti ya inhandà koy pamamangan.’ ”

Hay pagte-eh ha pamakilamo koni Apo Hisos
(Matiyo 10:37-38)

25 Hi Apo Hisos ay anhonowen nin malakè ya tawo. Hapa-eg, nagpeyeh
ya nin inomarap konla ta hinalità na,
26 “Hinoman,” wana, “ya labay makilamo kongko para pag-alagad ko,
hay ka-ilangan nan gaw-en ay labiyen na kon igit ha panlalabi na ha tatay
na, nanay na, ahawa na, aw-anak na, pawpatel na, boy ha sarili na.
27 Hinoman ya ahè makapagte-eh nin magdanas nin kadya-dya-an nin
bilang ha ampamalatay koroh ya para ha sarili nan kamatyan ay ahè ma-
arì mag-in alagad ko.
28 “Alimbawà, ma-in miha komoyo ya ampagplanon mamangon nin
matag-ay ya bali, agna pon warì karkolawen no ongnoy kowalta ya
gastosen na emen na matanda-an no hay kowalta ya ma-in kona ay
magkasya nin pamayarì nin hatoy ipagawà na;
29 ta no nakapondasyon yayna biha agnayna ma-ipayarì, balang makakit
nin habayto ay mangka-ili.
30 ‘Biliwen mo,’ wanla, ‘bayti ya tawo. Na-ompisawan naynan ibangon
ya bali na, piro agnayna mayarì.’
31 “Alimbawà et, no ma-in arì ya ma-in mapò ya liboy hondalò para
lomaban ha arì ya makon mangalaban konla ya ma-in lowampò ya liboy
hondalò, agna pon warì pag-aralan no ma-in hilan pakakayan lomaban do
ha arì ya mas malakè ya tawowan kisa konla?
32 No agna makaya, mintras anti et ha marayò ya kalaban na ay
mangihogò ya nin tawowan nay homakbat nin maki-ayos do ha arì ya
kalaban na.
33 Ombayro itaman,” wani Apo Hisos, “hinoman komoyo ay ahè ma-arì
mag-in alagad ko no agna halibokotan ya kaganawan bagay ya anti kona.”

Hay ahin ya na-lihan alat
(Matiyo 5:13; Markos 9:50)

34 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, “Hay ahin ay ma-alagà ta
pampalahap nin pamamangan, piro no na-lihan anan alat, pangno et
mapa-alat nin oman?

35 No na-lihan anan alat ay ayin anan pakinabang maski pangabono;
kayà dapat anan itapon. Hay ka-ilangan moyo ay manlengè mahampat
nin habayti ya anhalita-en ko komoyo biha moyo honolen."

15

Hay tawoy nitawon ay in-alimbawà ni Apo Hisosha topa ya nikatak (Matiyo 18:12-14)

1 Malakè ya manininon bo-ih boy kanayon et ya mawmakasalanan ya
ampakarani koni Apo Hisos ta manlengè nin anhalita-en na.
2 Banà bayri, hay Pawparisiyo boy mawmangitorò nin kawkapanogo-an
ay nipaghalità nin ombayri: "Biliwen moyo ba-in ya tawo! Antanggapen
nay mawmakasalanan boy ampaki-arap ya konla nin mangan."
3 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos bayti ya ombayri ya alimbawà:
4 "No miha komoyo ya ma-in magatoy topa ya hay miha ay nikatak, agna
warì ibalag baytoy siyammapò boy siyam bayro ha pagpastolan ta tikapen
na baytoy nikatak angga ha makit na?
5 No makit nayna ay lomiga ya boy babawen nan i-orong.
6 Pami-abot na ha bali na ay ingaten nay aw-amigo na boy kawkarani
na ta halita-en na konla, 'Makiliga kawo kongko,' wana, 'ta hay topa koy
nikatak ay nakit koyna.'
7 Ombayro itaman," wani Apo Hisos, "igit ya kaligawan ha katatag-ayan
ha kama-inan nin Diyos banà ha mihay makasalanan ya naghehe kisa ha
siyammapò boy siyam ya ahè naghehe ta an-ipalagay la nin alwa hilan
makasalanan."

Hay kowaltay pilak ya nikatak

8 Nambi ana et hi Apo Hisos nin mihay alimbawà, ya wana, "No ma-
in mihay babayi ya ma-in mapò ya kowaltay pilak biha hay mihay pilak
ay nikatak, agya warì mamagket nin kingki boy kalihan nay bali na, ta
pakatikaptikapen na anggan agna makit baytoy kowaltay pilak ya nikatak?
9 Pamakakit na ay ingaten nay aw-amiga na boy kawkarani na ta halita-
en na konla, 'Makiliga kawo kongko ta nakit koynay kowalta koy pilak ya
nikatak.'
10 Ombayro itaman, anhalita-en ko komoyo," wani Apo Hisos, "magtowà
ya aw-anghil nin Diyos nin banà ha mihay makasalanan ya naghehe ha
kawkasalanan na."

Hay anak ya nagbalang

11 Insigi ni Apo Hisos ya paghalità na: "Ma-in," wana, "nin mihay tatay
ya ma-in loway anak ya parihon lalaki.
12 Hinalità nin hatoy bongsò, 'Tatay,' wana, 'igwà moyna kongko hapa-
eg ya atag ko ha kawkamama-in mo ya mamanawen nawen komo.' Kayà
pini-atag ana nin hatoy tatay ya kawkamama-in na ya para do ha loway
anak na.
13 "Ahè naboyot, hatoy bongsò ay inlakò na baytoy kamama-in ya atag
na biha ya nog-alih nin gintan nay kowalta ya napaglako-an na. Nako ya
ha kanayon ya dogal ya marayò, ta bayro na pinaggagastos ya kowalta na
ha alwan mahampat ya gawgawà.
14 Hapa-eg, na-oboh ya kowalta na; kayà hin nilomateng ya pana-on bitil
do ha dogal ya nilako na ay ampag-irap yayna.
15 Hay ginawà na ay nagprisinta nin magtrabaho ha mihay taga bayro.
Hapa-eg, inhogò ya do ha paliyan ta ginawà na yan mangalilà nin
bawbaboy.

16 Ha masyadoy kabitilan na, kateng pamamangan nin bawbaboy ay
labay nan kanen; piro ayin nambi kona nin maski anya.
17 “Hin na-ihip-ihip na ay hinalità na ha sarili na, ‘Do,’ wana, ‘konnawen,
hay aw-alilà nin tatay ko ay angkabhoy boy ampagsobray pamamangan la;
hiko balè ay anti bayrin angkati nin bitil.
18 Morong ako ha tatay ko ta halita-en ko konay, “Tatay, nagkasalanan
ako ha Diyos boy komo.
19 Alwa koynan karapatdapat ingaten nin anak mo; ibilang mo koyna nin
miha ha aw-alilà mo.” ’
20 Hapa-eg, nanigè yaynan morong ha tatay na.

“Marayò ya et ha bali la ay natamolawan yayna nin tatay na boy na-
ingalowan na ya. Kayà nowayo hi tatay na nin hinomakbat kona ta tinakeh
na ya boy inalekan.

21 “ ‘Tatay,’ wanan hatoy anak, ‘nagkasalanan ako ha Diyos boy komo.
Alwa koynan karapatdapat ingaten nin anak mo.’

22 “Piro hinalità nin hatoy tatay do ha aw-alilà, ‘Manandalì kawo!
Gitan moyo bayri baytoy pinakamaganday dolo ta ipaholot moyo kona.
Pahinghingan moyo ya boy pasapatosan.
23 Pangayarì ay magpati kawo nin pinatabà ya oybon bakà. Magligaliga
tamo,
24 ta habayti ya sarili kon anak ay kowinta nati biha nabiyay oman;
hiya simpri ay kowinta nikatak, piro hapa-eg ay nakit yayna.’ Hapa-eg,
inompisawan laynay pagligaliga la.

25 “Hin habayto, hatoy ponganay ya anak ay anti ha paliyan. Hin
amporong yayna boy marani yayna ha bali la ay nakalengè ya nin togtogan
boy ma-in ampipagbayli.
26 Ningat nay miha ha aw-alilà ta pinastang na no anyay ampangyari.
27 Tinombay baytoy alilà, ‘Nagbirayna,’ wana, ‘ya patel mo; kayà
impapati nin tatay mo baytoy pinatabà ya oybon bakà ta habaytoy inhandà
na ha pagligaliga banà ha patel moy nagbira ya ma-in kalighawan.’

28 “Hapa-eg, namahang baytoy ponganay boy agya nilomo-ob. Kayà
nilako ya nin tatay na ta an-amo-amo-en na yan palo-oben.
29 Piro tinombay ya ha tatay na, ya wana, ‘Malakè ana ya ta-on nin
pagsisirbi ko komo nin bilang mihay alilà, boy maski nakakano ay ayin ako
nin ahè hinonol ya ampanogo-an mo kongko. Piro ni minghan ay agmo ko
pinagpati nin maski oybon kanding emen ako makapaghandà nin para ha
aw-amigo ko.
30 Piro hin nakalateng ba-in ya anak mo ya nangoboh nin kamama-in
mo, ta ginastos na ha pawpota ay pinagpati mo yan pinatabà ya oybon
bakà.’
31 “ ‘Anak ko,’ wanan tatay na, ‘hika ay pirmi kon kalamo, boy
kaganawan ikon ko ay ikon mo.
32 Piro ka-ilangan tamon magligaliga, ta habayti ya patel mo ya kowinta
nati pon ya nabiyay oman, boy kowinta nikatak ya nakit oman.’ ”

16

Hay alwan tapat ya pinahimala-an nin mama-alà
(Matiyo 6:24)

1 Hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, “Ma-in,” wana, “nin mihay
tawoy mayaman ya ma-in pinahimala-an nin mama-alà nin kawkamama-
in na. Hapa-eg, ma-in naghombong kona ya hatoy ampahimala-an nan
mama-alà ay anhira-hira-en ya kowalta na nin gastosen.
2 Kayà impa-ingat na baytoy ampama-alà ta pinastang na ya, ‘Anya bayti,’
wana, ‘ya hombong kongko ya tongkol komo? I-orong moyna kongkoy
listawan nin alagà kawkamama-in ko ta alwaynan hika ya paba-ala-en ko.’
3 “Hapa-eg, hinalità na ha sarili na nin hatoy mama-alà, ‘Anya raw,’
wana, ‘ya gaw-en ko ya an-alihen akoyna nin amo ko ha trabaho ko? Agko
makayan mangotkot lotà boy angkareng-ey akon makilimoh.
4 Ah!’ wana, ‘tandà koyna. Manggawà akon paraan emen ako kandepen
nin tawtawo pangalih kongko ha trabaho ko.’
5 “Hapa-eg, iningat nay kaganawan tawoy ma-in otang ha amo na.
Pinastang na baytoy ona, ya wana, ‘Ongnoy otang mo ha amo ko?’
6 “Tinombay baytoy ma-in otang, ‘Magatoy hokat nin asitin olibo,’ wana.
“Hinalità nin hatoy mama-alà, ‘Anti bayri ya listawan nin otang mo.
Miknò ka ta pahiliyan moy nakalista bayri emen hay otang mo ay mag-in
tanan limampò.’
7 “Hapa-eg, pinastang na baytoy ikalwa, ‘Hapa hika itaman,’ wana,
‘Ongnoy otang mo?’ ‘Magatoy hokat nin trigo,’ wana.
“Hinalità ana et nin hatoy mama-alà, ‘Anti bayri ya listawan nin otang
mo; pahiliyan moy nakalista bayri emen hay otang mo ay mag-in tanan
walompò.’
8 Banà bayro, habayti ya alwan tapat ya pinahimala-an nin mama-alà ay
pinori nin amo na ha kagalingan na nin manaktika emen ya magkama-in
pakinabang. Talagan hay tawtawoy ahè antompel ha Diyos ay magaling
ha pamakilamo ha kapara la kisa ha tawtawoy antompel ha Diyos.”
9 Insigi ni Apo Hisos ya paghalità na, “Kayà,” wana, “nin anhalita-en
ko komoyo, gamiten moyoy kamama-in ya impahimalà komoyo nin para
ha tawtawoy ampanga-ilangan emen pangati moyo ay tanggapen kawon
pa-iri ha pama-iriyan ya ayin anggawan.
10 “Hinoman ya mapahimala-an ha mangayamò ya bagay ay mas ya nin
pamahimala-an ha mangalhay ya bagay; hinoman ya ahè mapahimala-an
ha mangayamò ya bagay ay lalò yan ahè mapahimala-an ha mangalhay ya
bagay.
11 No agka mapahimala-an mama-alà nin kayamanan bayri ha babon
lotà, hino ya mangipahimalà komo nin peteg ya kayamanan?
12 No ahè ma-arì ipahimalà komo ya ikon nin kanayon, hinoy mambi
komo nin para pag-ikon mo?
13 “Ayin alilà ya makapagsirbi nin sabay ha loway amo; ta no pisabayen
na, hay miha ay ma-arì pag-inakitan na, piro hatoy miha ay labiyen na;
o ma-arì nin mag-in yan tapat ha miha, ta hatoy miha ay kasorawan na.
Agmo ma-arì pisabayen nin pagsirbiyan ya Diyos boy kayamanan.”

Hay bawbagay ya hinalità ni Apo Hisos
(Matiyo 11:12-13; 5:31-32; Markos 10:11-12)

14 Hin nalengè bayti ya tawtorò ni Apo Hisos nin hatoy Pawparisiyoy
sawsakim ha kowalta ay tinoya-toyà la hi Apo Hisos.
15 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Ampagmamahampat kawo,”
wana, “ha arapan nin tawtawo, piro hay nakem moyo ay tandà nin Diyos.
Hay bawbagay ya ampa-alaga-an nin tawtawo ay ayin ka-a-alagà ha tegteg
nin Diyos.

16 “Hay kawkapanogo-an ya inggawà ni Moysis boy hinolat nin pawpro-
pita hin hato ya an-ipahonol angga hin nag-ompisan nangaral hi Howan
Mamiminyag. Pa-ibat hin nag-ompisan nangaral hi Howan Mamiminyag,
hay Mahampat ya Balità ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos ay an-i-aral
boy balang miha ay ampagpilit pasakop ha pamomo-on nin Diyos.
17 Ombayro man, mas maparan ma-alih ya langit boy lotà kisa ma-alih
ya maski pinakamayamò parti ha mihay litra nin kawkapanogo-an.
18 “Hinoman ya lalaki ya mangihiyay nin ahawa biha mag-ahawa nin
kanayon ay ampakapagkasalanan nin pamabayi; boy hay lalaki ya mag-
ahawa nin babayi ya nakihiyay ha ahawa ay ampakapagkasalanan nin
pamabayi.”

Hay mayaman ya tawo boy hi Lasaro

19 “Ma-in,” wani Apo Hisos, “nin mihay tawoy mayaman. Hay
dawdoloy an-iholot na ay mangabli boy hay pamamangan nan allo-allo
ay mangalahap.
20 Ma-in itaman mihay mamakilimoh ya nagngalan Lasaro ya napohipon
borog. Hiya ay anggitan nin an-igwà ha poltan bali nin hatoy mayaman,
21 ta labay nan mangan nin maski mawmomo ya angkatata ha lamisawan
nin hatoy mayaman. Hay aw-aho ay ampakon manapoh nin bawborog na.
22 “Hapa-eg, nati baytoy mamakilimoh ya ayin kanayon no alwan hi
Lasaro. Hay kalolowa na ay gintan nin aw-anghil do ha kama-inan ni
Abraham. Nati itaman baytoy mayaman boy intabon ya.
23 Hay kalolowa na ay nipalako ha impirno. Banà ha kadya-dya-an ya
andanasen na ay naninglà ya. Ha marayò ay nakit na hi Lasaro ya kalamo
ni Abraham.
24 Hapa-eg, nambolyaw ya, ‘Apo Abraham,’ wana, ‘ingalowan mo ko.
Ihogò mo bayri hi Lasaro ta isawsaw na ha lanom ya tamorò na, biha na
ipadnà ha dilà ko emen lomay-ep, ta masyado kon ampagdya-dyà bayri ha
apoy.’
25 “Piro tinombay kona hi Abraham, ‘Anak ko,’ wana, ‘ihipen mo ya
hin angkabiyay ka ha babon lotà ay pasasà ka ha kaganawan bagay ya
mangahampat, piro hi Lasaro, kaganawan bagay ya dinanas na ay panay
kadya-dya-an. Hapa-eg ay anti ya bayri nin ma-in kaligawan; hika balè ay
anti bahen nin ampagdanas nin kadya-dya-an.
26 Bokod et bayro ay pagkalalè bongaw ya piha-etan tamo. Kayà hatoy
labay mako bahen komoyo ya ma-ibat bayri ay ahè makalako boy ayin
makalako bayri konnawen ya ma-ibat bahen.’
27 “Hapa-eg, hinalità ana et nin hatoy mayaman, ‘Apo Abraham, ihogò
mo awod,’ wana, ‘hi Lasaro nin mako ha bali nin tatay ko,
28 ta ma-in akon limay patel ya lalaki. Halita-en na konla ya tongkol bayri
emen aghila mipalako bayri ha kadya-dya-an.’
29 “Hinalità ni Abraham, ‘Anti bayro,’ wana, ‘ya hinolat ni Moysis boy
hinolat nin pawpropita. Ma-arì lan leng-en bayto no labay la.’
30 “Tinombay baytoy mayaman, ‘Apo Abraham,’ wana, ‘agla leng-en
bayto, piro no ma-in nati ya nabiyay oman ya mako bayro konla ay
paghehean lay kawkasalanan la.’
31 Hapa-eg, ombayri ana et ya hinalità ni Abraham, ‘No aghila,’ wana,
‘manlengè ha hinolat ni Moysis boy ha hinolat nin pawpropita ay aghila
simpri minto-o maski nin ma-in nati ya nabiyay oman ya mako konla.’ ”

17

Kasalanan
(Matiyo 18:6-7, 21-22; Markos 9:42)

1 Hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, ya wana, “Hay toksò ay anlo-
mateng ya ampangibatan nin hay tawtawo ay makagawà nin kasalanan,
piro ka-i-ingaloy mangyari ha tawoy manonoksò.
2 Hinoman ya manggawà nin bara-nan ya pangibatan nin hay mihay
anak ya antompel kongko ay makapagkasalanan, mahampat et ya hay le-
ey na ay taklan nin malhay ya batoy gigilingan biha ya itapon ha dagat.
3 I-atap moyoy sarili moyo!
“No ampanggawà nin kasalanan ya patel mo ay ha-aren mo, boy no
maghehe ya ay patawaren mo.
4 No ha lo-ob managa-allo ay kapitoy bisis yan makagawà komo nin
kasalanan ta kapitoy bisis ya simprin pakarani komo nin makikwan tawad
ay patawaren mo ya.”

Pantotompel ha Diyos

5 Hapa-eg, hinalità nin aw-alagad koni Pangino-on Hisos, ya wanla,
“Pakhawen moy pantotompel nawen.”
6 Tinombay ya Pangino-on, “No ma-in kawo,” wana, “nin pantotompel ya
maski bilang bongat kayamò nin bot-on mostasa ay ma-arì moyon halita-
en bayri ha po-on kayo ya an-ingaten sikomoro ya, ‘Oloten moy sarili mo
ta ikambya mon itanem ha dagat!’ boy homonol bayti komoyo.”

Hay katongkolan nin alilà

7 “Alimbawà,” wani Apo Hisos, “ma-in miha komoyo ya ma-in alilà ya
ampangararo o ampagpastol nin tawtopa. Panlomateng nan na-ibat ha
paliyan, halita-en mo warì konay, ‘Mako kari ta mangan kayna?’
8 Talagan agka maghalità nin ombayro, no alwan hay halita-en mo kona
ay ombayri, ‘Ihandà moy pangaponan ko boy ayosen moy sarili mo, ta
sirbiyan mo ko mintras ampangan ako, ta pangayarì ko ay ma-arì kaynan
mangan.’
9 Warì hay alilà mo ya anhomonol ha an-imanda mo ay ampasalamatan
mo?
10 Ombayro itaman komoyo; no nagawà moyoy kaganawan immanda
komoyo, hay halita-en moyo ay ‘Hikayi ay aw-alilà bongat; ginawà nawen
ya katongkolan nawen.’ ”

Pinakahampat ni Apo Hisos ya mapò katawoyma-in liproso

11 Mintras ampagpalako hili Apo Hisos ha siyodad nin Hirosalim ay
nagdaan hila ha piha-etan nin probinsyan Samarya boy probinsyan
Galiliya.
12 Hin ampomahok ana hili Apo Hisos ha mihay baryo ay nakahakbat
hila nin mapò katawoy ma-in liproso. Tinonggen baytoy mapò katawoy
ma-in liproso ha ma-in amò ya distansya,
13 biha hila nambolyaw, “Apo Hisos,” wanla, “ingalowan mo kayi.”
14 Hin nakit hila ni Apo Hisos ay ombayri ya hinalità na konla: “Mako
kawon pakit ha pawparì.” Mintras ampako hilan pakit ha pawparì, hay
nawini la ay malinis ana ta na-alih ya liproso la.
15 Hin na-asikaso nin miha konla ya mahampat yayna ay nagbira yan
ampangibolyaw nin pamomori ha Diyos.
16 Hiya ay nanlokob ha danin bitih ni Apo Hisos ta nagpasalamat ya kona.
Habayti ya tawo ay Samaritano.

17 Nagpastang hi Apo Hisos, “Warì alwan mapò katawoy hinomampat?
Ayri ya siyam?
18 Aghila nayì mamalay otang ya nakem nin magbiran pasalamat ha
Diyos? Habaytin bongat nayì ya dayowan ya taga Samarya ya nagbira?”
19 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha tawoy nagbira kona, “Mireng ka,”
wana, “ta morong kayna. Pinakahampat ka nin katetpel mo.”

Hay pamomo-on nin Diyos
(Matiyo 24:23-28, 37-41)

20 Minghan, hi Apo Hisos ay pinastang nin Pawparisiyo no makano
lomateng ya pamomo-on nin Diyos. Tinombay hi Apo Hisos, ya wana, “Hay
pamomo-on nin Diyos ay ayin palatanda-an boy ahè makit no makano
lomateng,
21 ta hay pamomo-on nin Diyos ha nakem nin tawo ay ahè angkakit.
Kayà ayin makapaghalità nin, ‘Hay Diyos ay mag-ompisaynan mamo-on
ha dogal ya habayti!’ o, ‘Do ha kanayon ya dogal!’ ”
22 Hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, “Lomateng ya pana-on ya
kahabekan moyon makit ya panlomateng ko ya an-ingaten Anak nin Tawo
piro agmoyo makit.
23 Ma-in tawtawoy maghalità komoyo nin ‘Anti ya bayro!’ o ‘Anti ya
bayri!’ Agkawo minto-o konla nin makon manlek kongko,
24 ta hay allon panlomateng ko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay bilang
kimat ya biglà anhomawang ha langit kateng ha kaganawan parti nin
babon lotà.
25 Piro ka-ilangan magdanas ako pon nin masyadoy kadya-dya-an, boy
agko tanggapen nin tawtawo hapa-eg pana-on.
26 “Ha allon panlomateng ko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay bilang
ombayro ha pangyayari hin pana-on ni Nowi ya hay tawtawo ay alwan
handà ta masyadoynay kala-etan la boy aglayna anlingayen ya Diyos.
27 Hin habayton pana-on, hay tawtawo ay sigisigi ha pamangan,
paglahing, pag-ahawa, boy pamabanhal anggan na-abot ya allo nin hili
Nowi ay pinomahok ha barko, biha biglà nangoran anggan hay babon lotà
ay nahalipawan nin lanom ya nakamati konlan kaganawan.
28 “Ombayro et hin pana-on ni Lot. Hay tawtawo ay sigisigi ha
pamangan, paglahing, pangomirsyo, pananem, boy panggawà nin bawbali.
29 Piro hin nog-alih hili Lot do ha siyodad nin Sodoma, hay tawtawo
bayro ay pinatin inoran nin apoy boy asopri.
30 “Ombayro ya mangyari ha allo nin hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo
ay mipatnag.
31 Ha allon panlomateng ko, hinoman ya anti ha balkon ha bobongan
nin bali na ay agana mistil mona-oy nin mangwan kawkamama-in na ya
anti ha lo-ob nin bali na; boy hinoman ya anti ha paliyan ay agana mistil
morong nin mangwan anyaman ya bagay.
32 Ihipen moyo baytoy nangyari hin hato ha ahawa ni Lot. Agya nakalibri
banà ha pamabli na nin kawkamama-in na ya agna labay alihan.
33 Hinoman ya tawoy ampag-atap ha kamatyan ay mati et bongat, piro
hinoman ya tawoy ahè ampagpa-alagà ha biyay na ay ma-in biyay ya ayin
anggawan.
34 Anhalita-en ko komoyo, ha yabin panlomateng ko ay ma-in loway
lalaki ya angkatoloy ha mihay kowarto; hay miha ay kowen, hay miha
ay ibalag.

35 Ma-in loway babayi ya ampitambay nin ampanggiling, hay miha ay
kowen, hay miha ay ibalag,
36 Ma-in loway lalaki ya ampilamon ampagtrabaho ha paliyan; hay miha
ay kowen, hay miha ay ibalag."
37 Hapa-eg hi Apo Hisos ay pinastang nin aw-alagad na, ya wanla,
"Pangino-on, ayri mangyari bayti?"
Intobay konla ni Apo Hisos bayti ya ombayri ya kahalita-an: "No ayri,"
wana, "ya bangkay ay bayro mititipon ya aw-owak."

18

Hay alimbawà ya tongkol ha bawoy babayiboy ha howis

1 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos bayti ya alimbawà ha aw-alagad na, ta
antoro-an na hila nin pirmin manalangin emen aghila ma-lihan nin pag-
asa.
2 Hay hinalità na ay ombayri: "Ma-in mihay banowa ya ma-in howis ya
ahè ampangigalang nin Diyos boy ahè ampangalang-alang nin tawtawo.
3 Ha banowa et ya habayto ay ma-in mihay bawoy babayi ya mabetbet
nin mako bayro ha howis, ta ampapatambay yan ipaglaban ya katoynon-
gan na ha kontraryo na.
4 Naboyot ya pon nin ahè an-asikasowen nin hatoy howis. Piro hin
bandan hoyot ay hinalità na ha sarili na, 'Maski,' wana, 'nin agko
anggomalang ha Diyos o ampangalang-alang nin tawtawo
5 ay tambayan koyna simpri bayti ya bawoy babayi ta angkasora koyna
kona banà ta ayin tegen akon lakwen nin distorbowen.' "
6 Insigi ni Pangino-on Hisos ya paghalità na, ya wana, "Paka-ihipen moyo
ya hinalità nin habayti ya alwan tapat ya howis.
7 No nagawà na baytoy ombayro, ahè warì lalò tambayan nin Diyos ya
tawtawoy pinilì na ya allo yabi nin ampakirawat kona? Agna hila warì
tampol tobayen?
8 Anhalita-en ko komoyo ya tampol na hilan tambayan. Ombayro man,
panlomateng ko ya an-ingaten Anak nin Tawo, ma-in ako warì makit ya
antompel kongko bayri ha babon lotà?"

Hay alimbawà ya tongkol ha mihay Parisiyo boy ha mihay manininon bo-ih

9 Mihay alimbawà ana et ya hinalità ni Apo Hisos ha tawtawoy
ampagmamahampat ta agla ambiyan kowinta ya kanayon.
10 "Ma-in," wana, "nin lowa katawoy nako ha bali nin Diyos ta
manalangin. Hay miha ay Parisiyo, hay miha ay manininon bo-ih.
11 Hatoy Parisiyo ay naka-ireng ya ampanalangin nin para ha sarili na, ya
wana, 'Ampasalamat ako komo, Diyos, ta alwa kon bilang ha kanayon ya
tawtawoy sakim, alwan tapat, mapamabayi, boy alwa kon bilang ombahen
ha manininon bo-ih.
12 Ha ka-ogali-an ko, ha lo-ob manlinggo ay ansadya-en ko nin loway
allon magpaltan mangan boy an-igwà ko komo ya ikamapò parti nin
angkatikapan ko.'
13 "Piro hatoy manininon bo-ih ay naka-ireng ha marayò, boy ha
panalangin na ay agya ampaninglà nin manegteg ha tag-ay ta angkareng-
ey ya, no alwan andogdogen nay nebneb na ta nanalangin yan ombayri:
'Diyos ko,' wana, 'ingalowan mo ko ta hiko ay makasalanan.'
14 "Anhalita-en ko komoyo," wani Apo Hisos, "alwan hatoy Parisiyo no
alwan habayti ya manininon bo-ih ya norong ya pinatawad nin Diyos; ta

hinoman ya ampangipagmalhay nin sarili na ay angka-lihan dangal, piro hinoman ya ampagmaka-aypà ay ampagkama-in dangal.”

Binindisyonan ni Apo Hisos ya aw-anak
(Matiyo 19:13-15; Markos 10:13-16)

15 Hapa-eg, ma-in tawtawoy nipantan nin mangayamò ya aw-anak ta ipa-
aptoh la koni Apo Hisos emen mabindisiyonan. Hin nakit nin aw-alagad
baytoy tawtawo ay hina-ad la hila.
16 Piro iningat ni Apo Hisos baytoy aw-anak, biha na hinalità ha aw-
alagad na, ya wana, “Hay aw-anak ay agmoyo ha-aren no alwan pa-olayan
moyo hilan pakarani kongko, ta hay pamomo-on nin Diyos ay anti ha
tawtawoy ma-in pamahimalà kona nin bilang ombayri ha pamahimalà nin
habayti ya mangayamò ya aw-anak.
17 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hinoman ya ahè ampananggap nin
pamomo-on nin Diyos nin bilang ha mayamò ya anak ay ahè mapalamo
ha tawtawoy ampag-ari-an nin Diyos.”

Hay tongkol ha mihay lalaki ya mayaman
(Matiyo 19:16-30; Markos 10:17-31)

18 Minghan, hi Apo Hisos ay pinastang nin miha ha ampamo-on ha
Hawhodiyo, ya wana, “Mahampat ya mangangaral, anyay dapat kon gaw-
en emen ako magkama-in nin biyay ya ayin anggawan?”
19 Tinombay kona hi Apo Hisos, “Antà,” wana, “nin an-ingaten mo ko
nin mahampat? Ayin kanayon ya mahampat no alwan Diyos.
20 Tandà moy pawpanogò nin Diyos: ‘Agka makilalaki o mamabayi; agka
mamatin tawo; agka manakaw; agka manistigos nin ayin kaptegan; boy
igalang moy tatay mo boy nanay mo.’ ”
21 Tinombay baytoy lalaki, “Kaganawan nin habayti ay anhonolen koyna
pa-ibat hin anak ako et.”
22 Hin nalengè bayto ni Apo Hisos, ay hinalità na kona, “Ma-in et,”
wana, “nin mihay bagay ya ka-ilangan mon gaw-en. Ilakò moy kaganawan
kamama-in mo, ta hay napaglako-an ay igwà mo ha mawmanga-irap emen
ka magkama-in kayamanan ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos;
pangayarì mon gaw-en bayto ay magbira ka bayri ta makilamo ka kongko.”
23 Piro hin nalengè bayti nin hatoy lalaki ay nilomelè ya banà ha kalak-an
nin kayamanan na.
24 Tinegteg ni Apo Hisos baytoy lalaki ya nilomelè biha na hinalità, “Hay
tawoy mayaman,” wana, “ay ma-irap mapalamo ha tawtawoy ampag-ari-
an nin Diyos.
25 Mas maparah et ha mihay kamel ya magdaan ha lobot nin karayem
kisa ha mihay mayaman ya mapalamo ha tawtawoy ampag-ari-an nin
Diyos.”
26 Hatoy tawtawoy anti bayro ya nakalengè nin hinalità ni Apo Hisos ay
nagpastang kona, ya wanla, “No ombayro, hinoman awod ya malibri?”
27 Tinombay hi Apo Hisos, “Kaganawan,” wana, “nin ma-irap ya bagay
ya ahè kayan gaw-en nin tawtawo ay magawà nin Diyos.”
28 Hapa-eg, naghalità hi Pidro, ya wana, “Imbalag nawen ya kaganawan
ta nakilamo kayi komo.”
29 Hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Anhalita-en ko komoyo ya
kaptegan: hinoman ya mangibalag nin pamamali na, ahawa na, pawpatel
na, mawmato-antawo na, o aw-anak na alang-alang ha pamomo-on nin
Diyos

30 ay igit et bayro ha imbalag na ya tanggapen na bayri ha babon lotà;
boy lano ha biyay ya miha ay agyayna mati nin oman ta ma-in yaynan
biyay ya ayin anggawan.”

Ikatlon bisis nin hinalità ni Apo Hisos ya tongkolha kamatyan na
(Matiyo 20:17-19; Markos 10:32-34)

31 Hapa-eg, impa-alilih ni Apo Hisos ya labinloway alagad na ta hinalità
na konla, “Leng-en moyo bayti ya halita-en ko komoyo. Hitamo ay
ampagpalako ha siyodad nin Hirosalim. Pami-abot tamo bayro ay ma-
in mangyari kongko ya an-ingaten Anak nin Tawo ta matopad ana baytoy
kaganawan bagay ya hinolat nin pawpropita hin hato.
32 Hiko ay igwà ha alwan Hawhodiyo. Pagsistiyan la ko, insoltowen, boy
dol-an.
33 Barogen la ko biha la ko patyen, piro lomateng ya ikatlon allo ay
mabiyay akon oman.”
34 Piro hatoy hinalità ni Apo Hisos ay ahè na-intindiyan nin aw-alagad
na, ta hay labay totolen nin habayto ay ahè impa-intindi konla. Kayà agla
tandà no anyay anhalita-en ni Apo Hisos.

Pinakahampat ni Apo Hisos ya bowag ya mamakilimoh
(Matiyo 20:29-34; Markos 10:46-52)

35 Hin marani ana hili Apo Hisos ha banowan Hiriko ay ma-in mihay
lalaki ya bowag ya naka-iknò ha pingit daan ta ampakilimoh.
36 Hin nakalengè ya nin tawtawoy ampagdaan ha dani na ay pinastang
na hila no anyay ampangyari.
37 Hinalità la kona, “Ampagdaan,” wanla, “hi Hisos ya taga Nasarit.”
38 Hapa-eg, nambo-angaw baytoy bowag, ya wana, “Apo Hisos ya alalak
ni Arì Dabid, ingalowan mo ko.”
39 Hatoy tawtawoy angka-ona koni Apo Hisos ay naghalità do ha bowag
nin agya magtelek. Piro lalò yan nambo-angaw, “Alalak ni Dabid,” wana,
“ingalowan mo ko.”
40 Hin nalengè ni Apo Hisos baytoy bo-angaw ay tinonggen ya ta
immanda nay gitan kona baytoy lalaki ya bowag. Hin marani ana baytoy
bowag ay pinastang ya ni Apo Hisos, ya wana,
41 “Anyay labay mon gaw-en ko komo?”
“Apo,” wana, “labay ko dayin makakit.”
42 Hapa-eg, hinalità kona ni Apo Hisos, “Makakit ka!” wana. “Banà ha
katetpel mo ay hinomampat ka.”
43 Antimano, nakakit baytoy bowag. Nakilako ya koni Apo Hisos boy
ampamori ya ha Diyos. Kaganawan nin hatoy tawtawoy anti bayro ya
nakakit nin hatoy pangyayari ay nipamori ha Diyos.

19

Hi Apo Hisos boy hi Sakiyo

1 Hapa-eg hi Apo Hisos ay ampagdaan ana ha banowan Hiriko.
2 Bayro ay ma-in mihay mayaman ya lalaki ya nagngalan Sakiyo ya miha
ha ampamo-on ha mawmanininon bo-ih.
3 Labay na dayi nin makit hi Apo Hisos, piro banà ha kalak-an tawo ay
agna ya makit ta pandak ya.
4 Kayà hay ginawà na ay nowayo yan nagpalako ha onawan, biha ya
nolì ha tag-ay kayo ya an-ingaten sikomoro emen na makit hi Apo Hisos
ya magdaan.

5 Hin ni-abot hi Apo Hisos ha ogto ni Sakiyo ay tininglà na ya, biha na
hinalità kona, “Sakiyo,” wana, “manandalì kan mona-oy, ta hapa-eg ay ka-
ilangan kon makihandà ha bali mo.”
6 Hapa-eg hi Sakiyo ay nanandalì nin nona-oy boy maliga yay nananggap
koni Apo Hisos.
7 Kaganawan tawoy nakakit nin habayto ay ampipagdalamorom, ya
wanla, “Nako yan nakihandà ha bali nin makasalanan.”
8 Hapa-eg, nireng hi Sakiyo biha na hinalità koni Pangino-on Hisos,
“Pangino-on,” wana, “hay kagitnà nin kawkamama-in ko ay igwà ko ha
tawtawoy manga-irap, boy hinoman ya napana-olan ko ay orongan ko ya
nin ka-apat ya bisis ha naha-ol ko kona.”
9 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Hapa-eg allo,” wana, “hay kalibriyan ay
nilomateng ana ha pamamali ya habayti, ta hika ay miha itaman ha aw-
inalalak ni Abraham.
10 Hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay nako bayri ha babon lotà nin
manikap boy mangilibri nin tawtawoy nitawon emen aghila mipalako ha
kaparosawan ya ayin anggawan.”

In-alimbawà ni Apo Hisos ya sarili na ha arì boy in-alimbawà nay ampipantompel kona ha aw-alilà
(Matiyo 25:14-30)

11 Banà ta hi Apo Hisos ay andomani ana ha siyodad nin Hirosalim ay
mihay alimbawà ya hinalità na do ha nipampakalengè nin hatoy hinalità
na koni Sakiyo, ta an-ihipen la ya hay pamomo-on nin Diyos ay tampol
anan mipatnag.
12 Hinalità ni Apo Hisos, “Ma-in,” wana, “nin mihay kagalanggalang ya
lalaki ya nako ha marayò ya dogal, ta tanggapen nay karapatan na nin
mag-arì biha ya morong.
13 Piro biha ya nog-alih ay iningat na pon ya mapò ya alilà na ta balang
miha konla ay binalagan na nin mani-ihay kowaltay gintò, boy hinalità
na konla, ‘Ikomirsyo moyo bayti,’ wana, ‘emen lomakè mintras ayin ako
bayri.’
14 Hapa-eg, hay kaganawan tawo ya angkasakopan na ay nag-inakit kona.
Kayà nangihogò hilan tawtawoy mako bayro ta impahalità lay ombayri:
‘Agnawen labay bayti ya tawo nin mag-arì konnawen.’
15 “Ombayro man, nag-in ya simpri nin arì boy norong ya. Hapa-eg,
impa-ingat na baytoy aw-alilà na ya bibinyan na nin kowalta ta pastangen
na no ongnoy napakinabang la.
16 Hinalità nin hatoy na-onan nilomateng, ‘Kagalanggalang ya arì,’ wana,
‘hay kowalta mo ay nakinabang nin mapò.’
17 Hinalità kona nin hatoy arì, ‘Maganday ginawà mo,’ wana, ‘mahampat
ya alilà. Banà ta mapahimala-an ka ha mayamò ya bagay ay gaw-en katan
mama-alà nin mapò ya siyodad.’
18 “Hinalità nin hatoy alilà ya ikalwan nilomateng, ‘Kagalanggalang ya
arì,’ wana, ‘hay kowalta mo ay nakinabang nin lima.’
19 Hinalità kona nin arì, ‘Mama-alà ka,’ wana, ‘nin limay siyodad.’
20 “Hapa-eg, nilomateng ana et ya mihay alilà ta hinalità na, ‘Kagalang-
galang ya arì,’ wana, ‘anti bayri baytoy kowalta ya gintò ya imbalag mo
kongko. Pinotot kon panyò ta intagò ko.
21 Nalimo ko komo ta tandà koy hika ay mahigpit. Ampangwa kan alwa
mon ikon boy an-alawahanen moy agmo intanem.’

22 “Hinalità kona nin hatoy arì, ya wana, ‘Hika ya mala-et ya alilà,
mismon halità mo ya panosga ko komo. Tandà mo awod ya mahigpit ako,
ampangwa kon alwa kon ikon, boy ampangalawah ako nin agko intanem.
23 Antà man awod agmo indabò ya kowalta ko ha bangko emen pagbira
ko ay ma-in akon matanggap ya tobò?’
24 Hapa-eg, hinalità na ha tawtawoy anti bayro, ‘Kowen moyo,’ wana,
‘ba-in ya kowalta ta igwà moyo do ha ma-in mapò ya kowaltay gintò.’
25 “Hinalità la ha arì, ya wanla, ‘Kagalanggalang ya arì, da-an yaynan
ma-in mapò.’
26 “Tinombay baytoy arì, ‘Anhalita-en ko komoyo: hay tawoy ma-in ay
pahanan et ya ma-in kona, piro hay ayin, no anyaman ya ma-in kona maski
a-amò ay alihen kona.
27 Hapa-eg, gitan moyo bayri kongko baytoy kawka-away koy ahè
malabay kongko nin mag-in arì la, ta patyen moyo hila ha arapan ko.’ ”

Hin hi Apo Hisos ay anlomateng ha siyodadnin Hirosalim
(Matiyo 21:1-11; Markos 11:1-11; Howan 12:12-19)

28 Hin nayarì nin hinalità bayti ni Apo Hisos ya alimbawà, hiya ay nako
ha onawan la nin ampagpalako ha Hirosalim.
29 Hin marani ana hili Apo Hisos ha banowan Bitpahi boy ha banowan
Bitanya ha bakilbakil ya an-ingaten Bakil nin Aw-olibo ay pina-ona nay
loway alagad na,
30 ya wana, “Mako kawo bahen ha banowa ya anti ha bandan onawan
tamo. Pami-abot moyo bahen ay ma-in kawon makit ya mihay oybon asno
ya nakapotal ya ahè et nahahakyan. Oka-an moyo bayto ta gitan moyo
bayri.
31 No ma-in mamastang komoyon, ‘Antà an-oka-an moyo bayti?’ ay
halita-en moyo kona ya ombayri: ‘Habayti ay ka-ilangan nin Pangino-on.’ ”
32 Hatoy loway alagad ya inhogò ay nakoyna. Nakit lay kaganawan nin
hatoy ombayro ha hinalità konla ni Apo Hisos.
33 Mintras an-oka-an la baytoy oybon asno ay pinastang hila nin hatoy
ma-in aw-ikon, “Antà,” wanla, “nin an-oka-an moyo ba-in?”
34 Tinombay hila, ya wanla, “Ka-ilangan bayti nin Pangino-on.”
35 Hapa-eg hatoy oybon asno ay gintan la koni Apo Hisos. Hay aw-
alimenmen la ay ginawà lan hapin, biha la tinambayan hi Apo Hisos nin
hinomakay.
36 Hin nanigè yayna, hay tawtawo ay nangi-aplak nin aw-alimenmen la
ha pagdanan ni Apo Hisos.
37 Hin marani ana hi Apo Hisos ha dogal ya palohan ha Bakil nin Aw-
olibo ay nipagtowà baytoy kalak-an tawoy anhomono kona. An-ipakakhaw
lay bosis lan mamori ha Diyos banà ha kawkapapa-ispantay gawà ya nakit
la.
38 Hay anhalita-en la ay ombayri: “Bindisyonan nin Diyos,” wanla, “ya
arì ya anlomateng ha ngalan nin Pangino-on. Ma-in katinekan ha katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos. Poriyen ya Diyos!”
39 Hapa-eg, do ha kalak-an tawoy anhomono koni Apo Hisos ay ma-in
ongnoy Parisiyo ya naghalità kona, “Mangangaral,” wanla, “imanda mo
ha aw-alagad mo ya pakatinek hila.”
40 Tinombay hi Apo Hisos, “No tominek hila,” wana, “anhalita-en ko
komoyo ya mismon habayti ya bawbato ha daan ay mipambo-angaw nin
mamori kongko.”

Hi Apo Hisos ay nanangih banà ha katya-an nakem nin tawtawo ha siyodad nin Hirosalim

41 Hin marani ana hi Apo Hisos ha Hirosalim ay nanangih ya hin
natamolawan na baytoy siyodad.
42 "Hikawoy tawtawo ya ampa-iri bahen, no tandà moyon bongat dayi,"
wana, "ya makab-i komoyon katinekan! Piro angga hapa-eg ay agmoyo
angka-intindiyan ta agmoyo labay tanggapen!
43 Lomateng ya pana-on ya hikawo bahen ha Hirosalim ay kobkoben
nin kawka-away moyo boy bontonan lan lotà ya mamalibot moyo emen
agkawo maka-alih.
44 Hira-en lay siyodad moyo, boy kaganawan tawo kateng aw-anak ya
anti ha lo-ob siyodad ay pa-irapan la. Ni mihay bato ay ayin matilà ha
pinangipababowan ya kapariho nin bato, ta agmoyo nabalayan ya Diyos
hin pana-on nin nako ya bayri nin mangilibri komoyo!"

Hi Apo Hisos ay nako ha bali nin Diyos
(Matiyo 21:12-17; Markos 11:15-19; Howan 2:13-22)

45 Hapa-eg, hi Apo Hisos ay nilomo-ob ha bali nin Diyos. Bayro ha kolob
nin habayto ay ma-in ampipaglakò. Hapa-eg, inompisawan hila ni Apo
Hisos nin ipataboy,
46 biha na hinalità konla, ya wana, "Hay nakaholat ha Halità nin Diyos
ay ombayri: 'Hay bali ko ay ingaten bali nin panalanginan.' Piro ginawà
moyon kowartil nin tawtolisan!"
47 Hi Apo Hisos ay allo-allon ampako ha bali nin Diyos nin manorò. Piro
hay pawpo-on nin pawparì kateng mawmangitorò nin kawkapanogo-an
boy hatoy ampipamo-on ay labay la yan patyen.
48 Ombayro man ay agla magawà ta malakè ya tawoy labaylabay
manlengè ha an-itorò ni Apo Hisos.

20

Hay pastang ya tongkol ha katongkolan ni Apo Hisos
(Matiyo 21:23-27; Markos 11:27-33)

1 Mihay allo, mintras anti hi Apo Hisos ha lo-ob bali nin Diyos ta
ampanorò yan tawtawo boy an-i-aral nay Mahampat ya Balità ay nako
kona ya pawpo-on nin pawparì, mawmangitorò nin kawkapanogo-an,
kateng mawmato-ay mangama-in katongkolan.
2 Hinalità la kona, "Ibalità mo," wanla, "konnawen no anyay katongkolan
mo nin manggawà nin ombayri ya bawbagay bayri ha bali nin Diyos, boy
no hinoy nambi komo nin ombayroy katongkolan."
3 Tinombay konla hi Apo Hisos, "Pastangen katawo pon," wana.
4 "Ayri nangibat ya katongkolan ni Howan nin maminyag, ha Diyos nayì
o ha tawo?"
5 Hilahila ay ampididiskosyon boy ma-in ampaghalità nin ombayri: "No
halita-en tamo ya nangibat ha Diyos ya paminyag ni Howan ay halita-en
na kontamo ya, 'Antà awod agmoyo pininto-o hi Howan?'
6 Piro no halita-en tamo itaman ya nangibat ha tawo ay batowen tamo
nin habayti ya kalak-an tawo, ta ampinto-o hila nin hi Howan ay propita."
7 Kayà hay intobay la koni Apo Hisos ay ombayri: "Agnawen," wanla,
"tandà no hinoy nambin katongkolan koni Howan."
8 Hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, "Hiko man ay ahè itaman
maghalità komoyo no hinoy nambi kongkon katongkolan nin manggawà
nin ombayroy bawbagay."

In-alimbawà ni Apo Hisos ya sarili na ha anakya pinakalabilabi boy ha batoy ahè tinanggap
(Matiyo 21:33-46; Markos 12:1-12)

9 Hapa-eg, mihayna et ya alimbawà ya hinalità ni Apo Hisos do ha tawtawo. "Ma-in," wana, "nin mihay lalaki ya ma-in lotà ya tinanamanan na nin aw-obas ya impaba-alà na ha ongnoy tawo, ta nako ya ha kanayon ya dogal boy bayro ya manatili nin maboyot ya pana-on.
10 Hin pana-on anan pangalawah nin habaytoy aw-obas ay nangihogò yan mihay alilà na do ha pinaba-alà ta kowen nay atag na ha ma-alawah. Piro hatoy alilà ya inhogò ay pinagpapatok nin hatoy pinaba-alà biha la ya pina-orong nin ayin gitan.
11 Hatoy ma-in tanaman ay nangihogò ana et nin kanayon ya alilà na, piro ombayroyna et ya ginawà nin hatoy pinaba-alà. Pinagpapatok la ya boy pinareng-ey, biha la ya impataboy nin ayin gitan.
12 Hapa-eg hatoy ma-in tanaman ay nangihogò nin ikatlon alilà na, piro habaytoy alilà ay hinogathogatan nin hatoy pinaba-alà biha impataboy.
13 "Hapa-eg, hinalità nin hatoy ma-in tanaman, 'Anya,' wana, 'ya gaw-en ko? Ah! ihogò koy anak ko ya pinakalabilabi ko; sigoradon igalang la ya!'
14 "Piro hin nakit ya nin hatoy pinaba-alà ay ni-i-ilgo hila, ya wanla, 'Hiya bayti ya mamagmana. Patyen tamo ya emen tamo mapag-ikon ya mamanawen na.'
15 Kayà hay ginawà la do ha anak ay pinilit lan impalikol ha tanamanan nin obas biha la ya pinati."

Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos, ya wana, "Anya ha palagay moyo ya gaw-en nin hatoy ma-in ikon nin tanaman do ha pinaba-alà na?
16 Sigoradon mako ya bayro ta patyen na baytoy pinaba-alà na, biha na ipaba-alà baytoy tawtanaman ha kanayon."

Hin nalengè bayti nin hatoy tawtawo ay hinalità la, "Ahè dayi," wanla, "mangyari."
17 Piro tinegteg hila ni Apo Hisos biha na hila pinastang, "Anyaman, awod," wana, "ya labay totolen nin habayti ya impaholat nin Diyos?

'Hay bato ya ahè tinanggap nin manggagawà bali ay nag-in pinakama-alagà ya bato.'

18 Anhalita-en ko komoyo," wani Apo Hisos, "hinoman ya matata bayro ha bato ay mangatatamek boy bilang ya ha tawoy ampagdanas nin kadya-dya-an ta ahè naghehe nin kasalanan; boy hinoman ya mabondagan nin habaytoy bato ay matapong nin bilang gabok boy bilang ya ha tawoy igwà nin Diyos ha kaparosawan."

Hay pastang ya tongkol ha pamamayad bo-ih
(Matiyo 22:15-22; Markos 12:13-17)

19 Hapa-eg, na-intindiyan nin mawmangitorò nin kawkapanogo-an boy pawpo-on nin pawparì ya hilay in-alimbawà ni Apo Hisos do ha tawtawoy pinaba-alà nin tawtanaman ya obas. Kayà habayton oras ay labay lan dakpen hi Apo Hisos, piro angkalimo hila ha tawtawo.
20 Ampangantì hila nin tamà ya oras nin ma-iparakep la hi Apo Hisos. Hapa-eg, nangihogò hila nin ongnoy tawoy magpanggap nin hila ay tapat. Hila bayto ya magpastang koni Apo Hisos emen la ya mahagep ha pag-i-ilgo na. Ha ombayro ay ma-igwà la ya ha hilong kapangyariyan nin gobirnador.
21 Habayti ya nipagpanggap ay nagpastang koni Apo Hisos, "Mangan-garal," wanla, "tandà nawen ya hay anhalita-en mo boy an-itorò mo ay

tamà. Tandà nawen et ya agka ampamilì nin tawo, boy hay an-itorò mo
ay kaptegan ya tongkol ha kalabayan nin Diyos para ha tawtawo.
22 Hapa-eg, tongkol ha pamamayad bo-ih, tamà nayì o alwa ya mamayad
kayi nin bo-ih ha ampamo-on konnawen ya hi Arì Sisar ya taga siyodad
nin Roma?"
23 Piro tandà ni Apo Hisos ya kala-etan nin intinsyon la; kayà hinalità na
konla,
24 "Pakitan moyo ko," wana, "nin kowaltay pilak." Hin na-ipakit la kona
ay pinastang na hila, "Hino," wana, "ya ma-in lopa nin habayti ya anti
bayri, boy hino ya ma-in ngalan nin habayti ya nakaholat bayri?"
25 "Hi Arì Sisar," wanla.
Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, "Hay para koni Arì Sisar," wana,
"ay igwà moyo kona, ta hay para ha Diyos ay igwà moyo ha Diyos."
26 Ha pag-i-ilgo ni Apo Hisos ha arapan nin hatoy tawtawo ay ayin hilan
pakahagpan kona; kayà aghilayna nagtelek, boy ampag-ispantawan lay
pantotombay na.

Hay pastang ya tongkol ha pangabiyay oman
(Matiyo 22:23-33; Markos 12:18-27)

27 Ma-in mihay gropon Hodiyo ya an-ingaten Sadosiyo ya ahè ampinto-
o nin hay nikati ay mabiyay oman. Hapa-eg hay ongno konla ay nakon
nagpastang koni Apo Hisos.
28 "Mangangaral," wanla, "ombayri ya hinolat ni Moysis ya para
kontamo: 'No ma-in mita-ahawa ya hay lalaki ay nati nin aghila nagka-
anak, hatoy bawo ay dapat pag-ahawa nin patel nin hatoy nati, ta no
magka-anak hila, hatoy anak ay para do ha patel nay nati.'
29 Alimbawà," wanlan hatoy Sawsadosiyo koni Apo Hisos, "ma-in pitoy
lalaki ya mipapatel. Hay ponganay ay nag-ahawa, piro nati ya nin ahè
nagka-anak.
30 Hay homono do ha ponganay ay nag-ahawan hatoy bawo, piro nati ya
simpri nin ahè nagka-anak.
31 Ombayro simpri ya nangyari do ha ikatlo. Kaganawan nin hatoy pitoy
mipapatel ay nakapag-ahawa nin hatoy babayi piro kaganawan la ay nati
nin ahè nagka-anak.
32 Ha kalalampohan ay nati baytoy babayi.
33 Hay pastang nawen ay ombayri: no warì ta biyayen oman ya nikati,
hino konla ya ma-in ahawa nin hatoy babayi ya kaganawan nin hatoy pitoy
mipapatel ay nakapag-ahawa kona?"
34 Tinombay konla hi Apo Hisos, "Hay pag-a-ahawa," wana, "ay para ha
tawtawo mintras bongat nin angkabiyay bayri ha babon lotà.
35 Piro hay an-ibilang nin karapatdapat ha biyay ya miha boy ha
pangabiyay nin oman ay agana mag-ahawa.
36 Hila ay bilang ana ha aw-anghil ya ayin kamatyan boy aw-anak hilayna
nin Diyos ta biniyay hilan oman.
37 Maski hi Moysis ay namapteg nin hay nikati ay talagan biyayen oman,
ta hin hinolat na ya tongkol ha ma-aypà ya kayoy andongket, hay ingat na
ha Pangino-on ay 'Diyos ni Abraham, Isak, boy Diyos ni Hakob.'
38 Ampangahologan nin hay nikati ana ya nipantompel ha Diyos ay
kowinta angkabiyay; ta hay Diyos ay Diyos nin ampikabiyay, alwan Diyos
nin nikati. Kaganawan ay an-ibilang nin Diyos nin kowinta angkabiyay."
39 Hapa-eg, naghalità ya ongnoy mangitorò nin kawkapanogo-an, "Hay
ganda," wanla, "nin hatoy intobay mo konla, Mangangaral."

40 Hin nayarì bayto ay ayin anan nakaregdeg nin magpastang koni Apo
Hisos.

Hay pastang ya tongkol koni Kristo ya impangakònin Diyos
(Matiyo 22:41-46; Markos 12:35-37)

41 Hapa-eg, pinastang hila ni Apo Hisos, “Pangno,” wana, “halita-en nin
tawtawo ya hay Kristo ya impangakò nin Diyos ay alalak ni Arì Dabid?
42 Mismon hi Arì Dabid ya naghalità nin ombayri ya nakaholat ha libron
Kawkanta:
‘Hinalità nin Pangino-on Diyos ha Pangino-on ko: Miknò ka ha bandan
wanan ko
43 anggan hay kawka-away mo ay talowen ko boy igwà ko hila ha hilong
nin kapangyariyan mo.’ ”
44 Hinalità et ni Apo Hisos, ya wana, “No hi Arì Dabid ay nangingat,
‘Pangino-on’ koni Kristo ya impangakò nin Diyos, pangno nin hi Arì Dabid
ya tawon bongat ay nakapi-alalak ha Pangino-on na?”

Mag-atap ha mawmangitorò nin kawkapanogo-an
(Matiyo 23:1-36; Markos 12:38-40)

45 Mintras ampanlengè baytoy tawtawo ay naghalità hi Apo Hisos ha aw-
alagad na,
46 “Mag-atap kawo,” wana, “ha mawmangitorò nin kawkapanogo-an, ta
hay labay la ay mipapasyal hilan nakaholot nin makarà ya dolo, boy labay
lan ilawen boy igalang nin tawtawo ya anti ha arapan nin tawtindawan.
Ha lo-ob himba-an ay labay lan miknò ha arapan ha pamikno-an nin
importantin tawo, boy no ma-in okasyon, hay labay lan pamikno-an ay
ha dani nin hatoy ma-in pa-okasyon.
47 Angkowen lay kamama-in nin bawbawoy babayi, biha hila mamakit
nin masyadon karà panalangin. Banà bayri ha anggaw-en la ay lalò bomyat
ya iparosa konla.”

21

Hay indabò nin ma-irap ya bawoy babayi
(Markos 12:41-44)

1 Hapa-eg hi Apo Hisos ay namatag ha mamalibot na. Nakit nay
mawmangayaman ya ampipagdabò nin kowalta ha pangidabo-an nin
aboloy bayro ha lo-ob bali nin Diyos.
2 Nakit na et bayro ya mihay ma-irap ya bawoy babayi ya nagdabò nin
mayamò ya alagà ta hay indabò na ay loway sintimos ya tangsò.
3 Hinalità ni Apo Hisos, ya wana, “Anhalita-en ko komoyoy kaptegan:
hay indabò nin haba-in ya ma-irap ya bawoy babayi ay mas ma-alagà kisa
ha indabò nin kaganawan;
4 ta hay indabò la ay sobra ha kayamanan la ya alwa laynan ka-ilangan,
piro haba-in ya ma-irap ya bawoy babayi ay in-oboh nan indabò ya dapat
nan ikabiyay.”

Hinalità ni Apo Hisos ya tongkol ha pagkahirà nin bali nin Diyos
(Matiyo 24:1-2; Markos 13:1-2)

5 Hay ongno ha aw-alagad ni Apo Hisos ay ampi-i-ilgo nin tongkol ha
kagandawan bali nin Diyos, ta hay mangalhay ya bawbatoy pinaglingling
ay ma-in maganday adorno ya inggawà nin tawtawo nin para ha Diyos.
Hinalità ni Apo Hisos,

6 “Lomateng,” wana, “ya pana-on ya kaganawan haba-in ya angkakit
moyoy bawbato ya pinibabanto ay ayin matilà ha babo nin kaparihon bato
ta kaganawan ay mihabwag.”

Kagolowan boy pawpanla-et
(Matiyo 24:3-14; Markos 13:3-13)

7 “Mangangaral,” wanlan hatoy tawtawo koni Apo Hisos, “makano
mangyari baytoy hinalità mo ya tongkol do ha bawbato, boy anyay
palatanda-an nin habayto ay maraninan mangyari?”
8 Tinombay hi Apo Hisos, “Mag-atap kawo,” wana, “emen agkawo
maloko, ta malakè ya tawoy lomwah ya manggamit nin ngalan ko ya
maghalità nin ombayri: ‘Hiko hi Kristo ya impangakò nin Diyos’; boy
halita-en la et, ‘Hay ka-anggawan nin kaganawan ay nilomateng ana,’ piro
agkawo minto-o konla.
9 Agkawo malimo ha malengè moyoy tongkol ha gawgira boy kawk-
agolowan. Habayti ya ombayri ya bawbagay ay ka-ilangan mangyari pon,
piro alwa et ka-anggawan nin kaganawan.”
10 Hapa-eg, hinalità ana et ni Apo Hisos konla, “Hay tawtawo ha
mihay nasyon ay lomaban ha tawtawo ha kanayon ya nasyon, boy
mangapilalaban et ya gawgobirno.
11 Magkama-in nin mangakhaw ya layon boy ma-in lomateng ya bitil.
Magkama-in et nin mawmasakit ya ikamati ha maski ayrin dogal; boy
ha langit ay magkama-in kawkapapalimoy pangyayari boy pawpapag-
ispantawan.
12 “Piro biha mangyari bayti ya kaganawan bagay ay dakpen kawo pon
boy padya-dya-an, boy gitan la kawo ha lo-ob himba-an nin Hawhodiyo
ta bistawen biha la kawo ipiriso. Banà kongko ay i-arap kawo ha
gawgobirnador boy ha kanayon ya ampipamo-on.
13 Ha ombayroy pangyayari, hikawo ay makapapteg nin tongkol kongko.
14 Agkawo mahlak no anyay itobay moyo ha pagdipinsa moyo ha sarili
moyo,
15 ta biyan katawon karonongan nin tombay boy hikoy mangipa-ihip
komoyo nin itobay moyo ya ahè ma-arì pabongkoken o salongaten nin
kawka-away moyo.
16 Maski mawmato-antawo moyo, pawpatel moyo, pawpartidos moyo,
boy aw-amigo moyo ay mangisapakat komoyo boy mangipapati nin ongno
komoyo.
17 Kaganawan tawo ay mag-inakit komoyo nin banà kongko.
18 Piro ni mihay habot ha olo moyo ay ayin mikatak ta agkatawo pa-
olayan.
19 Pakatibayen moyoy pantotompel moyo ta ha ombayro ay ma-ilibri
moyoy sarili moyo.”

Hinalità ni Apo Hisos ya tongkol ha pagkahiràninsiyodad nin Hirosalim
(Matiyo 24:15-21; Markos 13:14-19)

20 “No makit moyo,” wana et ni Apo Hisos, “ya hay siyodad nin Hirosalim
ay napalibotan nin hawhondalò ay matanda-an moyo ya maraninay
pagkahirà nin habayto.
21 Hapa-eg hay tawtawo ha probinsyan Hodiya ay dapat mowayon mako
ha bawbakil; hatoy anti ha siyodad nin Hirosalim ay dapat mog-alih, boy
hay anti ha likol nin hatoy siyodad ay agana magbira bayro.

22 Habayto ya pana-on nin pamamarosa emen magkapeteg ya nangyari
ana baytoy impaholat nin Diyos.
23 Ha aw-alloy habayto, hay mangaboktot boy nawnanay ya ampi-
pamanonò ay ka-i-ingalo! Bayri ha dogal ya habayti ay magkama-in
masyadoy kadya-dya-an, boy hay tawtawo bayri ay latngan nin pahang
nin Diyos.
24 Hay kanayon konla ay patyen nin kawka-away la, boy hay kanayon ay
bihagen ta gitan ikakatak ha kaganawan nasyon. Habayti ya siyodad nin
Hirosalim ay pakahira-hira-en nin alwan Hawhodiyo angga ha malabah
ya intaning nin Diyos ya pana-on nin mayarì ya pananakop nin alwan
Hawhodiyo."

Hay panlomateng nin an-ingaten Anak nin Tawo (Matiyo 24:29-31; Markos 13:24-27)

25 Hinalità et ni Apo Hisos, "Makakit," wana, "nin pawpapag-ispantawan
ha allo, bowan, boy ha bawbito-en. Hay tawtawo ha kaganawan dogal
ha babon lotà ay mikagolo ta malimo hila ha ampan-ogong ya dalleg nin
dawoyon.
26 Hay tawtawo ay mikalmay banà ha kalimowan la mintras an-anti-en
la no anyay mangyari ha babon lotà; ta hay bawbagay ha langit ya bilang
ha bawbito-en ay mipampikambya.
27 Ha pana-on ya habayto, hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay lomateng
ya anti ha leem. Makit la ko ya ma-in kapangyariyan boy masyadoy
kagandawan ya ahè makwan ihipen.
28 No mag-ompisaynan mangyari bayti ya ombayri ya bawbagay ay
pakakhawen moyoy nakem moyo boy magtowà kawo ta hay mambeh
komoyo ay maranina."

Hay alimbawà ya tongkol ha po-on kayoy igos (Matiyo 24:32-35; Markos 13:28-31)

29 Hinalità ni Apo Hisos bayti ya mihay alimbawà, "Biliwen moyo," wana,
"ya po-on kayoy igos boy kaganawan po-on kayo.
30 No makit moyoy ampamayoynan bolong ay matanda-an moyoy
maraninay abagat.
31 Ombayro itaman, pamakakit moyon ampangyari ana baytoy bawba-
gay ya hinalità ko komoyo ay matanda-an moyo ya hay pamomo-on nin
Diyos ay maranina.
32 "Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: mangyari pon ya kaganawan nin
habayti ya bawbagay biha mati ya kaganawan tawoy angkabiyay hapa-eg
pana-on.
33 Hay langit boy lotà ay ma-anggawan piro hay hawhalità ko ay ahè
ma-anggawan."

Dapat mag-atap

34 Habayti ya bibilin et konla ni Apo Hisos, "Mag-atap kawo," wana,
"emen agkawo maliwid ha paninibà, paglalaking, boy magolon mang-
intindi nin bawbagay ya para ha biyay moyo. No agmoyo pag-atapan
baytoy ombayroy bawbagay, ha allon pagbira ko ay malatngan katawoy
alwan handà.
35 Habayto ay mangyari ha ahè an-asawan nin kaganawan tawo bayri
ha babon lotà.
36 Pirmi moyon i-atap ya sarili moyo boy pirmi kawon manalangin
emen kawo ma-in kakhawan magte-eh, boy emen agkawo mapangno

ha kaganawan nin habayti ya bawbagay ya mangyari, boy emen kawo
makapaki-arap kongko ya an-ingaten Anak nin Tawo."
37 Allo-allo, hi Apo Hisos ay ampako ha bali nin Diyos nin manorò. No
yabi ay ampako ya ha bakilbakil ya an-ingaten Bakil nin Aw-olibo ta bayro
ya nin ampagmanagayabi.
38 Hay hambak et, hay tawtawo ay ampakoyna ha bali nin Diyos ta
manlengè koni Apo Hisos.

22

Hay tangkà koni Apo Hisos

1 Marani ana ya Pistan pamangan tinapay ya ayin pampalbag ya an-
ingaten Pistan Pamamanemtem.
2 Hay pawpo-on nin pawparì kateng mawmangitorò nin kawkapanogo-
an ay ampangihip paraan no pangno la ma-ipapati hi Apo Hisos nin ayin
makatandà, ta angkalimo hila ha tawtawo.

Hi Hodas Iskaryoti ay nakisondò nin isapakathi Apo Hisos
(Matiyo 26:14-16; Markos 14:10-11)

3 Hi Satanas ay pinomahok koni Hodas Iskaryoti ya miha ha labinloway
alagad ni Apo Hisos.
4 Hapa-eg, nog-alih hi Hodas ta nako ya ha pawpo-on nin pawparì boy
ha ampipamo-on ha mawmagbantay nin bali nin Diyos, ta impakipapano
na konla no pangno na ma-isapakat hi Apo Hisos.
5 Nagtowà hila boy nakisondò nin biyan la yan kowalta.
6 Pinomayag hi Hodas. Pa-ibat hin habayto ay ampangihip yayna nin
paraan para ma-isapakat na hi Apo Hisos nin ahè matanda-an nin tawtawo.

Hi Apo Hisos ay nangipahandà nin pangaponan para ha Pistan Pama-
manemtem
(Matiyo 26:17-25; Markos 14:12-21)

7 Hapa-eg, nilomateng ana ya allo nin Pistan pamangan tinapay ya
ayin pampalbag. Habayto et nin allo ay magpati hilan aw-oybon topa ya
pamanemteman la hin inlibri nin Diyos ya kawka-apo-apowan la.
8 Hi Pidro boy hi Howan ay inhogò ni Apo Hisos, ya wana, "Manigè kawo
ta ihandà moyoy pamamangan tamo para ha Pistan Pamamanemtem."
9 "Ayri ya labay mon paghanda-an nawen nin pamamangan?" wanla.
10 Tinombay konla hi Apo Hisos, "Pamakalo-ob moyo," wana, "ha
siyodad ay makahakbat kawo nin mihay lalaki ya ma-in gitan ya bangà
ya ma-in lanom. Homono kawo kona ha bali ya lo-oben na,
11 ta halita-en moyo ha ma-in bali ya ombayri: 'Ampastangen nin
mangangaral, Ayri ya kowartoy panganan kon pangaponan kalamoy aw-
alagad ko?'
12 Hapa-eg, i-olì na kawo ha tag-ay ha malhay ya kowarto ya nakahandà
ana nin para kontamo. Bayro kawo mangihandà nin pangaponan tamo."
13 Hapa-eg, nako hilayna; nakit la baytoy kaganawan bagay ya ombayro
ha hinalità konla ni Apo Hisos. Kayà nangihandà hila nin pangaponan la
nin para ha Pistan Pamamanemtem.

Kalampohan pangapon ni Apo Hisos kalamoy aw-alagad na
(Matiyo 26:26-30; Markos 14:22-26; 1 Korinto 11:23-25)

14 Hin oras ana nin pamangan, hi Apo Hisos boy aw-alagad na ay
dinomoyong ha lamisawan ta mangan.

15 Hinalità ni Apo Hisos konla, “Talaga,” wana, “nin masyadoy kalabayan
kon mapagkalamo katawo nin mangapon hapa-eg Pistan Pamamanemtem
biha ko magdanas nin kadya-dya-an;
16 ta anhalita-en ko komoyo: habayti ya pamakilamo ko komoyo nin
mangapon hapa-eg Pistan Pamamanemtem ay agkoyna ma-oman anggan
ha matopad ya labay totolen nin habayti do ha dogal ya ampag-ari-an nin
Diyos.”
17 Hapa-eg, nangwa hi Apo Hisos nin mihay basoy alak nin obas, biha na
pinasalamatan ha Diyos. Hin nayarì nan pinasalamatan bayto ay hinalità
na, ya wana, “Kowen moyo bayti boy pi-a-atagan moyon inomen;
18 ta anhalita-en ko komoyo ya pa-ibat hapa-eg ay agkoyna minom nin
ombayri ya alak nin obas anggan lomateng ya pamomo-on nin Diyos.”
19 Hapa-eg, nandampot ya nin mihay tinapay ta pinasalamatan na ha
Diyos, biha na binibi-hil nin inggawà konla boy ombayri ya hinalità na:
“Habayti ay nawini ko ya igwà ha kamatyan para ikalibri moyo; ombayri
ya pamititipon ya gaw-en moyo nin pamanemteman kongko.”
20 Ombayro itaman, hin nayarì lan kinan baytoy pangaponan la ay
inggawà konla ni Apo Hisos baytoy baso ya ma-in alak nin obas biha na
hinalità, “Habayti ay katibayan nin bayoy kasondo-an nin Diyos ya hay
dayà ko ay mantolò nin para komoyo.
21 Piro tanda-an moyo! Hay miha bayri ha kalamo kon ampangan ay
mangisapakat kongko!
22 Hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay talagan mati, ta ombayro
ya kalabayan nin Diyos kongko; piro ka-i-ingalo ya tawoy mangisapakat
kongko.”
23 Hapa-eg hay aw-alagad na ay ampipapastang no hino konla ya
manggawà nin ombayro.

Nididiskosyon ya aw-alagad ni Apo Hisos

24 Hay aw-alagad ay ampididiskosyon no hino konla ya lalò ampaka-igit.
25 Hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Hay aw-arì bayri ha babon
lotà ay ma-in kapangyariyan mamilit nin tawtawoy angkasakopan la, boy
hay ampipamo-on ay ampanggawà kahampatan emen hila ingaten mabibi-
iyen.
26 Piro komoyo ay alwan ombayro. Hinoman komoyo ya labay maka-igit
ay mag-in nin bilang ha pinakamalagò, boy hay ampamo-on ay mag-in nin
bilang ha ampagsirbi.
27 Hinoy lalò ampaka-igit, hatoy ampiknò nin ampangan o hatoy
ampagsirbi? Alwa nayì nin hatoy ampiknò ya ampangan? Piro hiko ya
anti komoyo ay ampagsirbi.
28 “Ha pagdanas ko nin pawpanobok ay hikawo ya pirmi kon kalamo ya
tapat kongko.
29 No pangno inggawà kongko nin Tatay koy Diyos ya karapatan nin
mamo-on ay ombayroy gaw-en ko komoyo.
30 Lano ay makapakilamo kawo kongko nin mangan boy minom ha
lamisawan ya anti ha dogal ya ampag-ari-an ko, boy miknò kawo ha
tawtrono ta manosga ha labinloway lipì ni Israyil.”

Hinola-an ni Apo Hisos ya ipogla-oh ya ni Simon Pidro
(Matiyo 26:31-35; Markos 14:27-31; Howan 13:36-38)

31 “Simon, Simon,” wani Apo Hisos, “hi Satanas ay pinayagan nin
manobok komoyo nin bilang ha mamaliyan ya ampangipapawà nin pali
ha apah.
32 Piro impanalangin kata, Simon, ya ahè dayi ma-alih ya pantotompel
mo ha Diyos; paghehe mo boy pagbira mo kongko ay ka-ilangan pakhawen
moy pantotompel nin pawpatel mo.”
33 Tinombay hi Simon Pidro, “Pangino-on,” wana, “handà akon makilako
komo ha pirisowan boy maski ha kamatyan.”
34 Piro hinalità ni Apo Hisos kona, “Pidro,” wana, “anhalita-en ko komo
ya ahè mangkati ya manok anggan agmo ko ma-ipogla-oh nin katatloy bisis
nin halita-en ya agmo ko balay.”

Impapahandà ni Apo Hisos ya gawgagamitennin aw-alagad na

35 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, “Hin inhogò katawo,”
wana, “nin mangi-aral nin Mahampat ya Balità ya ayin kawon bawon ya
kowalta, pambiyanan pamamangan, o sapatos, nagkakolang kawo nayì nin
anyaman ya bagay?”
“Ahè,” wanlan kaganawan.
36 “Piro hapa-eg,” wani Apo Hisos, “no ma-in kawon kowalta o
pambiyanan pamamangan ay gitan moyo; boy no ayin kawon otak ay ilakò
moyoy dolo moyo ta panaliw moyon otak moyo.
37 Anhalita-en ko komoyo ya dapat matopad kongko bayti ya nakaholat
ha Kaholatan nin Diyos: ‘Hiya ay imbilang nin miha ha tawtolisan.’ Hay
hinolat ya tongkol kongko ay ampagkapeteg ana.”
38 “Pangino-on,” wanlan aw-alagad na, “ma-in kayi bayrin loway otak.”
Tinombay hi Apo Hisos, “Tamà ana ba-in,” wana.

Hi Apo Hisos ay nakon nanalangin
(Matiyo 26:36-46; Markos 14:32-42)

39 Hapa-eg, nog-alih hi Apo Hisos ta nako ya ha Bakil nin Aw-olibo ta
ombayroy panggaw-en na. Hay aw-alagad na ay nakilako kona.
40 Hin ni-abot hila bayro ay hinalità ni Apo Hisos konla, “Ipanalangin
moyo,” wana, “ya agkawo matoksò.”
41 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nako ha ma-in amò ya distanya konla ta
nanalimokod yan nanalangin.
42 “Tatay ko,” wana, “no kalabayan mo ay alihen mo bayti ya kadya-dya-
an ya andanasen ko. Ombayro man ay alwan kalabayan koy mahonol no
alwan kalabayan mo.”
43 Hapa-eg, napakit kona ya anghil ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-
inan nin Diyos ta pinakhaw na ya.
44 Banà ha masyadon mabiyat ya angkatanam ni Apo Hisos ay lalò yan
nanalangin; kayà hay haynget na ay bilang dayà ya ampantolò ha lotà.
45 Hapa-eg, hin nayarì yan nanalangin ay nagbira ya ha aw-alagad na.
Nalatngan na hila ya ampikatoloy ta napagal hila nin banà ha kalele-an la.
46 Hinalità ni Apo Hisos konla, “Antà angkatoloy kawo?” wana.
“Mibangon kawo ta manalangin emen agkawo matoksò.”

Dinakep hi Apo Hisos
(Matiyo 26:47-56; Markos 14:43-50; Howan 18:3-11)

47 Mintras ampaghalità et hi Apo Hisos ay ma-in nakalateng ya malakè
ya tawo. Hi Hodas ya miha ha labinloway alagad ya ampangona konla ay
napakarani koni Apo Hisos ta inalekan na ya.

48 Piro hinalità ni Apo Hisos kona, “Hodas,” wana, “haba-in nayì ya alek
mo ya pangisapakat mo ha an-ingaten Anak nin Tawo?”
49 Hin nakit bayto nin aw-alagad boy na-intindiyan la ya ma-in mangyari
ay hinalità la koni Apo Hisos, “Pangino-on,” wanla, “tabtaben nawen hila
nayì?”
50 Hapa-eg hay miha ha aw-alilà nin pinakapo-on parì ay napongohan
nin wanan tolih ta tinabtab nin miha ha aw-alagad.
51 Piro hinalità ni Apo Hisos, “Itegen moyoyna ba-in,” wana. Hapa-eg,
ginap-an nay tolih nin hatoy alilà ta pinakahampat na.
52 Hay nipampakon mandakep koni Apo Hisos ay pawpo-on nin pawparì,
pawpo-on magbantay ha bali nin Diyos kateng mawmato-ay mangama-
in katongkolan. Hinalità konla ni Apo Hisos, “Warì tolisan ako ta
nipaghondang kawo boy nipagpapatok ya mandakep kongko?
53 Allo-allo ay kalamo moyo ko ha lo-ob bali nin Diyos piro agmoyo ko
imparakep. Hapa-eg ay oras ana nin hay kapangyariyan nin karegleman
ya anggomi-it.”

Hi Apo Hisos ay impogla-oh ni Pidro
(Matiyo 26:57-58, 69-75; Markos 14:53-54, 66-72; Howan 18:12-18, 25-27)

54 Dinakep la hi Apo Hisos biha la ya gintan ha bali nin pinakapo-on nin
pawparì. Hi Pidro ay hinomono nin ma-in karayo-an.
55 Do ha kolob nin hatoy bali ay ma-in namagket nin apoy ta panengeyan.
Hi Pidro ay niknò bayro ta nakipanengey konla.
56 Hapa-eg, miha ha aw-alilà ya babayi ya nakakit bayro koni Pidro
ya ampiknò nin ampanengey. Tinegteg na hi Pidro biha na hinalità,
“Habayti,” wana, “ya tawo ay kalamo ni Hisos.”
57 Piro nagpogla-oh hi Pidro, “Agko ya balay,” wana.
58 Amò papa-inghan, ma-in ana et nin mihay nakakit kona ya naghalità
nin, “Miha ka,” wana, “ha kawkalamowan na ah.”
“Alwan peteg!” wani Pidro.
59 Ma-in mihay oras ya nalabah ay insigoro nin kanayon ya tawo, ya
wana, “Talagan habayti ya tawo ay kalamowan ni Hisos, ta hiya ay taga
Galiliya simpri.”
60 Piro tinombay hi Pidro, “Agko,” wana, “tandà ba-in ya tongkol bahen
ha anhalita-en mo.” Mintras anhalita-en na bayti, antimano, nangkati ya
manok.
61 Inomarap hi Apo Hisos koni Pidro ta tinegteg na ya. Hapa-eg,
napanemteman ni Pidro baytoy hinalità kona ni Apo Hisos ya ombayri:
“Biha mangkati ya manok ay ipogla-oh mo kon katatloy bisis.”
62 Hi Pidro ay nog-alih bayro ha kolob boy masyadoy pamitangihtangih
na.

Hi Apo Hisos ay pinagsistiyan boy binogbog
(Matiyo 26:67-68; Markos 14:65)

63-64 Hi Apo Hisos ay pinagsistiyan nin hatoy hawhondalò ya ampagban-
tay kona. Pinerengan lay mata na, bayo la ya pinoniti biha la hinalità kona,
ya wanla, “Banta-an mo pa no hinoy namoniti komo.”
65 Malakè et ya bawbagay ya hinalità la ya panginginsolto kona.

Hi Apo Hisos ay in-arap ha ampipamo-on
(Matiyo 26:59-66; Markos 14:55-64; Howan 18:19-24)

66 Ika-ibokah, hay mawmato-ay mangama-in katongkolan, kateng maw-
mangitorò nin kawkapanogo-an, boy pawpo-on nin pawparì ay nititipon.
Hapa-eg hi Apo Hisos ay gintan nin in-arap konla.
67 Hinalità la kona, "Ibalità mo," wanla, "konnawen no hika hi Kristo ya
impangakò nin Diyos."
Tinombay hi Apo Hisos, "No halita-en ko," wana, "komoyo ay agmoyo
pinto-owen;
68 boy no pastangen katawo ay agmoyo ko tobayen.
69 Piro pa-ibat hapa-eg, hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay miknò ha
bandan wanan nin Diyos ya Pinakamakapangyariyan."
70 Hapa-eg, hilay kaganawan ay naghalità kona, "Hika awod," wanla, "ya
Anak nin Diyos."
Tinombay konla hi Apo Hisos, "Awò," wana, "peteg ba-in ya anhalita-en
moyo ya hiko ya Anak nin Diyos."
71 Hapa-eg, hinalità la, "Anya et ya pamapteg ya angka-ilanganen tamo?
Mismon hitamoynay nakalengè boy mismon ha bebey na nin nangibat ya
hawhalità ya nalengè tamo."

23

Hi Apo Hisos ay in-arap koni Pilato ya gobirnador
(Matiyo 27:1-2, 11-14; Markos 15:1-5; Howan 18:28-38)

1 Hapa-eg, nipampireng baytoy kaganawan ampipamo-on ta hi Apo Hisos
ay gintan la nin in-arap koni Pilato.
2 Inompisawan lay riklamo la nin kontra koni Apo Hisos. "Nakit nawen,"
wanla, "ya habayti ya tawo ay ampangihogonhogon nin tawtawo laban ha
gobirno tamo, boy anhalita-en na ya aghila mamayad bo-ih koni Arì Sisar.
Anhalita-en na et ya hiya ay arì boy hiya hi Kristo ya impangakò nin Diyos."
3 Kayà pinastang ni Pilato hi Apo Hisos, ya wana, "Hika nayì ya Arì nin
Hawhodiyo?"
Tinombay hi Apo Hisos, "Awò," wana. "Tamà ba-in ya hinalità mo."
4 Hapa-eg, hinalità ni Pilato do ha pawpo-on nin pawparì boy do ha kalak-
an tawo, "Ayin ako," wana, "nin nakit ya bara-nan para sintinsyawan bayti
ya tawo."
5 Piro lalò lan an-ipilit nin halita-en, ya wanla, "Ha pawpanonorò na ay
ampangapigogoloy tawtawo. Nag-ompisa ya ha probinsyan Galiliya, biha
ya nako ha kaganawan angkasakopan nin probinsyan Hodiya, boy hapa-eg
ay nako ya bayri ha Hirosalim."

Hi Apo Hisos ay in-arap koni Arì Hirodis

6 Hin nalengè ni Pilato baytoy hinalità la ay nagpastang ya konla no taga
probinsyan Galiliya hi Apo Hisos.
7 Hin natanda-an na ya hi Apo Hisos ay taga Galiliya ya angkasakopan
ni Arì Hirodis ay impagtan na hi Apo Hisos koni Arì Hirodis ya anti ha
Hirosalim hin habayton pana-on.
8 Nagtowà hi Arì Hirodis hin nakit na hi Apo Hisos ta naboyot na yaynan
labay makit. Banà bayro ha nalengè ni Arì Hirodis ya tongkol koni Apo
Hisos ay an-omasa yan makit nay papag-ispantawan ya gaw-en ni Apo
Hisos.
9 Hapa-eg, malakè ya pinastang ni Arì Hirodis koni Apo Hisos, piro ni
mihay halità ay ahè tinombay hi Apo Hisos.

10 Hay pawpo-on nin pawparì boy mawmangitorò nin kawkapanogo-an
ya anti bayro ay ampangibolyaw nin bawbingga la ya kontra koni Apo
Hisos.
11 Hi Arì Hirodis kateng hawhondalò na ay ampanginsolto koni Apo Hisos
boy ampagsistiyan la ya. Pinaholotan la ya nin maganday dolon arì biha
la ya impabira koni Pilato.
12 Hin habayton allo, hi Arì Hirodis boy hi Pilato ya da-an mikontraryo
ay napi-amigo.

Kamatyan ya insintinsya koni Apo Hisos
(Matiyo 27:15-26; Markos 15:6-15; Howan 18:39–19:16)

13 Hapa-eg, iningat ni Pilato ya pawpo-on nin pawparì kateng ampipamo-
on ya Hawhodiyo boy kanayon ya tawtawo,
14 ta hinalità na konla, “Gintan moyo kongko,” wana, “bayti ya tawo
ta anhalita-en moyo nin hiya ay ampanorò ha tawtawo nin komontra ha
gobirno. Piro ha panlitis ko kona hapa-eg bayri ha arapan moyo ay ayin
akon nakit ya bara-nan nin pangidimandawan moyo kona.
15 Maski hi Arì Hirodis ay ayin nakit ya kasalanan nin habayti ya tawo;
kayà impabira na ya bayri kontamo. Habayti ya tawo ay ayin nagawà ya
dapat pamatyan kona.
16 Ombayro man, ipabarog ko ya pon biha ko ya palwahan.”
17 Hinalità bayti ni Pilato ta ka-ilangan mamalwah nin mihay piriso no
Pistan Pamamanemtem nin Hawhodiyo.
18 Hapa-eg, nisasabay nin nambo-angaw ya kaganawan tawo ya hay
hinalità la ay ombayri: “Patyen ya ba-in ta hi Barabas ya palwahan mo
konnawen.”
19 Habayti hi Barabas ay napiriso banà ha pangihogonhogon na nin
kawkagolowan ha Hirosalim boy banà ha pamati nan tawo.
20 Hi Pilato ay naghalità nin oman do ha tawtawo ta labay nan palwahan
hi Apo Hisos.
21 Piro hatoy tawtawo ay nipambo-angaw, ya wanla, “Ipakò ya ha koroh!
Ipakò ya ha koroh!”
22 Hin ikatlon bisis nin pamaki-ilgo konla ni Pilato ay hinalità na konla,
“Antà?” wana. “Anyay kala-etan ya ginawà na? Ayin akon nakit ya bara-
nan ya dapat nin pamatyan kona. Ombayro man, ipabarog ko ya pon biha
ko ya palwahan.”
23 Piro sigisigi ya pangibolyaw nin tawtawo ya hi Apo Hisos ay dapat
ipakò ha koroh. Napatalo baytoy kalabayan ni Pilato nin banà ha
pamibobolyaw la.
24 Kayà sinintinsyawan ni Pilato hi Apo Hisos nin patyen ta habaytoy
andawaten la.
25 Pinalwahan na hi Barabas ya napiriso nin banà ha pangihogonhogon
nin kawkagolowan boy banà ha pamatin tawo, ta hiya ya labay lan
palwahan. Piro hi Apo Hisos ay inggawà konla ni Pilato emen la magawà
ya labay lan gaw-en kona.

Hi Apo Hisos ay impakò ha koroh
(Matiyo 27:32-44; Markos 15:21-32; Howan 19:17-27)

26 Hapa-eg, gintan layna hi Apo Hisos. Mintras anti hila ha daan ay
nakahakbat hilan mihay lalaki ya taga Sirini ya nagngalan Simon ya na-
ibat ha likol nin siyodad. Pinilit la hi Simon nin pinabalatay nin koroh ni
Apo Hisos biha la ya pinahono koni Apo Hisos.

27 Hay lakè nin tawoy anhomono koni Apo Hisos; ma-in bayron
bawbabayi ya ampipanangih boy ampi-a-anito banà ha kalele-an la ha
ampangyari koni Apo Hisos.
28 Piro nagpeyeh hi Apo Hisos ta inarap na baytoy bawbabayi biha
na hinalità konla, ya wana, “Pawpatel ya tawtaga Hirosalim, agmoyo ko
tangihan, no alwan hay tangihan moyo ay sarili moyo boy aw-anak moyo;
29 ta lomateng ya pana-on ya halita-en nin tawtawo ya makalmà ya
bawbabayi ya ba-og ya ahè nakaranas nin namoktot boy ahè nakaranas
nin namanonò.
30 Ha pana-on ya habayto ay halita-en nin tawtawo ha bawbakil ya, ‘Dag-
anan moyo kayi,’ boy halita-en la ha bawbakilbakil ya, ‘Taphonan moyo
kayi emen kayi mati.’
31 No hay ombayri ya bawbagay ya ginawà la kongko ya ayin kasalanan
ya kowinta kayoy hariwà, anyay gaw-en la komoyon mawmakasalanan ya
kowinta kayoy nayangoh?”
32 Ma-in et loway tolisan ya gintan nin patyen ya kalamo ni Apo Hisos.
33 Hin ni-abot hila do ha dogal ya an-ingaten Bongò, bayro ay impakò la
ha koroh hi Apo Hisos kateng hatoy loway tolisan. Hay miha ay ha bandan
wanan ni Apo Hisos. Hay miha ay ha bandan oki na.
34 Hapa-eg, naghalità hi Apo Hisos, ya wana, “Tatay ko, patawaren mo
bayti ya tawtawoy nangapisosondò nin mamati kongko ta agla tandà ya
anggaw-en la.” Hin nayarì bayto, hay ginawà nin hatoy hawhondalò ay
kinwa lay dolo ni Apo Hisos, ta inatag-atag lan pinibobonotan.
35 Malakè ya tawoy anti bayro nin ampipamantay. Hay ampipamo-on ya
anti bayro ay ampagsistiyan la hi Apo Hisos, ya wanla, “Nangilibri ya nin
kanayon. Kayà ilibri nay sarili na no talagan hiya hi Kristo ya impangakò
boy pinilì nin Diyos.”
36 Kateng hawhondalò ay ampagsisti koni Apo Hisos. Ampakaraniyan la
ya ta ambiyan la yan hokà
37 biha la hinalità, “No hika,” wanla, “ya arì nin Hawhodiyo ay ilibri moy
sarili mo.”
38 Ombayri ya nakaholat ha koroh ha bandan tag-ay nin olo ni Apo Hisos:
“HABAYTI YA ARÌ NIN HAWHODIYO.”
39 Hapa-eg, hay miha do ha tolisan ya nakapakò ha koroh ay nanginsolto
koni Apo Hisos, ya wana, “No hika hi Kristo ya impangakò nin Diyos ay
ilibri moy sarili mo kateng hikayi.”
40 Piro hina-ad ya nin hatoy mihay tolisan, “Agka nayì,” wana,
“angkalimo ha Diyos? Hitamo ay pariparihon kaparosawan.
41 Hita ay nararapat patyen banà ha ginawà tay kawkala-etan, piro
habayti ya tawo ay ayin ginawà ya mala-et.”
42 Hapa-eg, hinalità na koni Apo Hisos, “Apo,” wana, “panemtemen mo
ko no hikayna ya ampamo-on.”
43 Tinombay kona hi Apo Hisos, ya wana, “Anhalita-en ko komo ya
kaptegan, hapa-eg et allo ay kalamo katayna ha pinakamaligay dogal.”

Hay pagkamati ni Apo Hisos
(Matiyo 27:45-56; Markos 15:33-41; Howan 19:28-30)

44 Hin ni-ogtoy-allo ay dinomeglem ya babon lotà anggan alas tris nin
mahilem.
45 Hay allo ay na-alihan hawang, boy hay makodpaw ya dolo ya
pinagkortina ha lo-ob bali nin Diyos ay nawakwak nin napigitnà.

46 Hapa-eg, nambolyaw hi Apo Hisos nin pagkahokaw, ya wana, “Tatay
ko, hay ispirito ko ay an-ipahimalà ko komo.” Hin nayarì nan hinalità bayti
ay naboyto-an ya nin inawawen.
47 Hatoy kapitan nin hawhondalò, hin nakit na baytoy pangyayari ay
namori ya ha Diyos biha na hinalità ya ombayri: “Talagan habayti ya tawo
ay ayin kasalanan.”
48 Hapa-eg hatoy kalak-an nin tawoy anti bayro nin nititipon ya naka-
imaton nin nangyari koni Apo Hisos ay nipamporong nin andogdogen lay
nebneb la ya hay labay totolen ay an-ikalelè la ya kawkasalanan la.
49 Piro kaganawan nin hatoy magbalay koni Apo Hisos kateng hatoy
bawbabayi ya hinomono kona hin na-ibat ya ha probinsyan Galiliya ay
ampireng ha ma-in amò ya karayo-an, ta ampangimaton nin bawbagay ya
ampangyari.

Hay pananabon koni Apo Hisos
(Matiyo 27:57-61; Markos 15:42-47; Howan 19:38-42)

50-51 Ma-in mihay lalaki ya nagngalan Hosi ya taga Arimatiya ya banowa
nin Hawhodiyo. Hiya ay mahampat ya tawo boy kagalanggalang ya
ampangantì nin pamomo-on nin Diyos. Maski miha ya ha gropon
mangatag-ay ya katongkolan ay agya inomayon ha disisyon ya patyen hi
Apo Hisos angga hin ginawà la.
52 Hapa-eg, nako ya koni Pilato ta pinastang nan kowen ya bangkay ni
Apo Hisos.
53 Hin na-i-aypà ni Hosi ya bangkay ni Apo Hisos ay pinotot na nin
maganday klasin dolo ya mapotì, biha na impahok ha kowibay bato ya
panabonan ya bayro ay ayin et intabon.
54 Hin habayto ay allon paghahandà para ha allon pama-inawa, boy
habayton mahilem ay ompisayna nin allon pama-inawa la.
55 Hatoy bawbabayi ya kahono ni Apo Hisos hin na-ibat ya ha probinsyan
Galiliya ay nakilako koni Hosi. Nakit lay pinangitabonan koni Apo Hisos
boy no pangno impahok ya bangkay na.
56 Hapa-eg hatoy bawbabayi ay nipamporong ana ta ha ka-ogali-an la ay
naghandà hila nin pabangoh ya igwà la ha bangkay ni Apo Hisos.
Hin habayto ay allon pama-inawa; kayà napa-inawa hila ta hinomonol
hila ha kawkapanogo-an la.

24

Hi Apo Hisos ay nabiyay oman
(Matiyo 28:1-10; Markos 16:1-8; Howan 20:1-10)

1 Hay hambak nin allon Dominggo, hatoy bawbabayi ay nipampako do ha
pinangitabonan koni Apo Hisos, boy gintan la baytoy pabangoh ya inhandà
la.
2 Hin ni-abot hila bayro ay nakit lay natolid ana baytoy malhay ya bato
ya pinanarà nin hatoy poltan pinangitabonan koni Apo Hisos.
3 Kayà nilomo-ob hila piro agla nakit bayro ya bangkay ni Apo Hisos.
4 Mintras angkagoloy ihip la nin tongkol bayri, ha dani la ay biglà hilan
nakakit nin loway lalaki ya nakadolon ampanginangkinang.
5 Hatoy bawbabayi ay nipanlokob ha kalimowan la. Hapa-eg, naghalità
konla baytoy loway lalaki, ya wanla, “Antà nin hay angkabiyay ay
antikapen moyo bayri ha pangitabonan nin nikati?
6 Hi Apo Hisos ay ayin ana bayri ta nabiyay yan oman. Ihipen moyo
baytoy hinalità na komoyo hin anti ya ha probinsyan Galiliya ya ombayri:

7 ‘Hay an-ingaten Anak nin Tawo ay ka-ilangan igwà ha gamet nin
mawmakasalanan, ta ipakò ha koroh, biha ha ikatlon allo ay mabiyay yan
oman.’ ”
8 Hin na-ihipan nin hatoy bawbabayi baytoy hinalità ni Apo Hisos
9 ay nog-alih hila bayro ha pinangitabonan ta norong hila. Kaganawan
pangyayari ya nakit la ay imbalità la do ha labimmihay alagad boy ha
kaganawan nin hatoy kanayon et ya kalamowan la.
10 Hatoy bawbabayi ya nako bayro ha pinangitabonan ay hi Mariya ya
taga Magdala, hi Howana, hi Mariya ya nanay ni Santiyago, boy ma-in et
kanayon ya bawbabayi ya kalamowan la. Hila ya nangibalità ha aw-alagad
nin tongkol ha nangyari.
11 Piro hatoy aw-alagad ay ahè ninto-o do ha imbalità nin hatoy
bawbabayi ta andap la no gawa-gawà bongat.
12 Ombayro man, hi Pidro ay nowayon nako bayro ha pinangitabonan.
Hin ni-abot ya bayro ay inelewan nay lo-ob nin hatoy pinangitabonan.
Nakit na baytoy dolo ya pinamotot koni Apo Hisos ya ayin anan nakapotot.
Hapa-eg, norong yan angkagoloy ihip nin tongkol ha nangyari.

Hay pamowakon palako ha banowan Ima-os
(Markos 16:12-13)

13 Hin habayto et allo, lowa ha kawkalamowan ni Apo Hisos ay
ampowakon palako ha banowan Ima-os ya labimmihay kilomitroy dayò
pa-ibat ha siyodad nin Hirosalim.
14 Mintras ampowako hila ay ampi-ilgowan la ya tongkol ha kaganawan
bagay ya nangyari.
15 Ha pami-ilgo la nin tongkol bayro, hi Apo Hisos ay napakarani konla
boy nakisabay ha pamowako la.
16 Maski angkakit la ya ay agla ya nabalayan.
17 Hapa-eg, pinastang hila ni Apo Hisos, “Anyay ampi-ilgowan moyo?”
wana.
Tinonggen hila nin hay lopa la ay malelè.
18 Hay miha konla ya nagngalan Kliyopas ay nagpastang koni Apo Hisos,
ya wana, “Hikan bongat nayì ha kaganawan nin ampa-iri ha siyodad nin
Hirosalim ya ahè magtandà ha bawbagay ya nangyari bayro hin ongnoy
allon bongat ya nalabah?”
19 “Anyay bawbagay ya nangyari?” pastang ni Apo Hisos.
Tinombay hila, ya wanla, “Hay bawbagay ya nangyari koni Apo Hisos
ya taga Nasarit. Hiya ay propita ya ha tegteg nin Diyos boy ha tegteg nin
tawtawo, hay hawhalità na boy gawgawà na ay ma-in kapangyariyan.
20 Piro hay pawpo-on nin pawparì boy ampipamo-on konnawen ay
nandakep kona, biha la ya inggawà ha tawtaga Roma ya ampipamo-on
ya nanintinsya kona nin kamatyan. Kayà hiya ay impakò ha koroh.
21 An-asawan nawen pa et nin hiya ya mambeh konnawen nin aw-
inalalak ni Israyil; piro ikatloynan allo hapa-eg pa-ibat hin nangyari bayto.
22 Ma-in ongno ha bawbabayi ya kalamowan nawen ya nahambak nin
nako ha pinangitabonan kona. Hin nagbira hila ay nag-ispanta kayi ha
pangyayari ya imbalità la konnawen;
23 ta hinalità la ya agla nakit ya bangkay ni Apo Hisos, balè ta nakakit
hila nin aw-anghil ya nangibalità konla nin hi Apo Hisos ay nabiyay oman.
24 Ma-in kayi et kanayon ya kalamowan ya nako bayro ha pinangitabo-
nan, boy nakit la bayto ya bilang ombayro ha hinalità nin hatoy bawbabayi.
Piro agla simpri nakit ya bangkay ni Apo Hisos.”

25 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos konla, ya wana, “Hay kapey nin pangingintindi moyo, boy hay irap moyon papinto-owen ha kaganawan hinolat nin pawpropita hin hato.
26 Alwa nayì nin hi Kristo ya impangakò nin Diyos ay ka-ilangan magdanas nin kadya-dya-an biha ya magkama-in nin karangalan?”
27 Impalinaw konla ni Apo Hisos baytoy tongkol kona ya impaholat nin Diyos; inompisawan na ha hinolat ni Moysis angga ha hinolat nin kaganawan propita.
28 Hin andomani hilayna ha banowa ya lalakwen la, nagkanwarì hi Apo Hisos nin magdiritso;
29 piro kinatotol la ya, ya wanla, “Bayri kayna pon konnawen ta anyomabi ana.” Kayà hi Apo Hisos ay nilomo-ob nin kalamo la ta bayro yayna pon konla.
30 Hin niknò hilayna ta mangan, hi Apo Hisos ay nandampot nin tinapay biha na pinasalamatan ha Diyos. Hin nayarì nan pinasalamatan bayto ay bini-hil na biha na inggawà konla.
31 Hapa-eg, hatoy agla pon pamakabalay koni Apo Hisos ay nabalayan la yayna, piro biglà yan na-anam ha tegteg la.
32 Ni-ilgo hilay lowa nin ombayri: “Kayà awod,” wanla, “nin maligay nakem ta hin ampaki-ilgo ya konta ha daan boy hin an-ipalinaw na konta ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos.”
33 Hapa-eg habayto et oras ay nanigè hila nin nagbira ha siyodad nin Hirosalim. Bayro ay nalatngan la baytoy labimmihay alagad ya nititipon boy hatoy kanayon et ya kalamowan la,
34 ya ampaghalità nin, “Talaga bay awod, nabiyay oman ya Pangino-on boy napakit ya koni Simon Pidro.”
35 Hapa-eg, imbalità nin hatoy loway na-ibat ha banowan Ima-os baytoy pangyayari konla ha daan ya hi Apo Hisos ya nakisabay konla ay agla nabalayan boy no pangno la ya nabalayan hin bini-hil nay tinapay.

Hi Apo Hisos ay napakit ha aw-alagad na
(Matiyo 28:16-20; Markos 16:14-18; Howan 20:19-23; Gawgawà 1:6-8)

36 Mintras ampi-i-ilgowan la baytoy pangyayari, hi Apo Hisos ay biglà napakit konla ta hinalità na, “Magkama-in kawo nin katinekan,” wana.
37 Piro nabiglà hila boy nalimo ta andap la no molto ya nakit la.
38 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Antà,” wana, “nin angkagoloy nakem moyo boy ampagdoda kawo?
39 Helken moyoy gamet ko boy bitih ko emen moyo matanda-an ya talagan hiko. Gap-an moyo ko emen moyo matanda-an ya hiko ay alwan molto. Hay molto ay ayin laman boy ayin bot-o nin bilang ombayri ha angkakit moyo kongko.”
40 Hin nayarì hinalità bayti ni Apo Hisos ay impakit na konla ya gawgamet na boy bawbitih na.
41 Halos aghila et minto-o banà ha masyadoy kaligawan la boy pag-ispanta la. Kayà pinastang hila ni Apo Hisos, “Ma-in nayì bayri,” wana, “nin ma-ekan?”
42 Binyan la ya nin poton konà ya iniyaw.
43 Kinwa na ta kinnà na bayto nin angkakit la.
44 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos konla, ya wana, “Hin hato et hin ampilalamo tamo ay hinalità koyna komoyo ya ka-ilangan mangyari kongko baytoy hinolat ni Moysis, boy hinolat nin kanayon ya pawpropita, boy hatoy nakaholat ha libron Kawkanta.”

45 Hapa-eg, binyan na hila nin pangingintindi emen la ma-intindiyan ya
Kaholatan nin Diyos.
46 Hinalità na konla, “Ombayri ya nakaholat: hi Kristo ya impangakò nin
Diyos ay ka-ilangan magdanas nin kadya-dya-an boy mati biha mabiyay
oman ha ikatlon allo;
47 boy ha ngalan na, hay balità ya tongkol ha paghehehe boy pamatawad
nin kasalanan ay ka-ilangan i-aral ha kaganawan dogal pa-ibat ha siyodad
nin Hirosalim.
48 Hikawoy nakakit ya mamapteg nin habayti.
49 Hiko ya mangihogò bayri komoyo nin hatoy impangakò nin Tatay ko.
Piro manatili kawo bayri ha siyodad angga ha mag-aypà bayri komoyo ya
kapangyariyan ya mangibat ha katatag-ayan.”

Hi Apo Hisos ay gintan ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos
(Markos 16:19-20; Gawgawà 1:9-11)

50 Hapa-eg hatoy aw-alagad ay gintan ni Apo Hisos angga ha banowan
Bitanya, biha na intag-ay ya gamet na ta binindisyonan na hila.
51 Mintras ambindisyonan na hila ay ampitag-ay ya ta gintan ya ha
katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
52 Hatoy aw-alagad ay hinomamba kona, biha hila nagbira ha siyodad
nin Hirosalim ya ma-in nin masyadoy kaligawan,
53 boy hila ay pirmi ha bali nin Diyos nin ampamori ha Diyos.

HAY MAHAMPAT YA BALITÀ YA HINOLAT NI HOWAN
YA TONGKOL KONI APO HISOS

Hay Halità ay nag-in tawo ya ayin kanayonno alwan hi Apo Hisos

1 Hin ka-ona-onawan, biha pinalsa ya langit boy lotà, hay Halità ay anti
ana ha Diyos, boy hay Halità ay Diyos.
2 Hiya ay anti ha Diyos pa-ibat hin ka-ona-onawan.
3 Hay kaganawan ay pinalsa na ha panggogomawà kona nin Diyos; ayin
anyaman ya bagay ya agna ginawà.
4 Hiya ya ampambin biyay, boy hiya ya ampambin hawang ha tawtawo.
5 Habayti ya hawang ay anhomawang ha karegleman ya kasalanan, boy
habayti ya hawang ay ahè mapatalo nin karegleman.
6 Hapa-eg hay Diyos ay nangihogò nin mihay tawo ya nagngalan Howan.
7 Inhogò ya para mamapteg nin tongkol ha hawang ya habayto. Ha
ombayro, hay kaganawan tawo ay magkama-in nin katetpel ha hawang.
8 Hi Howan ay alwan hawang. Hiya ay ampamapteg bongat nin tongkol
ha hawang.
9 Habayti ya peteg ya hawang ya nilomateng bayri ha babon lotà ay hiya
ya ampambin hawang ha kaganawan tawo.
10 Anti bayri ha babon lotà, piro maski hiya ya namalsa nin babon lotà
ay agya binalay nin tawtawo.
11 Nako ya ha sarili nan dogal, piro agya tinanggap nin sarili nan
kawkabanowa.
12 Piro kaganawan nin nananggap kona boy tinompel ha ngalan na ay
binyan nan karapatan mag-in anak nin Diyos.
13 Hay pangi-anak konla ay alwan bilang pangi-anak ya ampangyari nin
banà ha kalabayan nin tawo, no alwan nag-in hilan anak nin Diyos nin
banà ha kapangyariyan na ya ginomawà ha nakem la.
14 Hay Halità ya ampangipatnag nin Diyos ay nag-in tawo boy napa-
iri bayri kontamo ha babon lotà. Hiya ay pono-ponò nin kahampatan
ingangalo boy pono-ponò ya nin kaptegan. Nakit nawen ya kagandawan
kona, kagandawan ya nararapat ha mimihay Anak nin Tatay na.
15 Hiya ay pinaptegan ni Howan, ya wana, “Hiya bayti ya anhalita-en
ko komoyo hin hinalità ko ya ma-in anlomateng ya mas makapangyariyan
kisan hiko, ta hin hato et, biha ko in-anak, hiya ay hiyayna.”
16 Banà ta ahè mangaka-anggawan ya kahampatan pangingangalo ni
Pangino-on Hisos ay ayin tegen ya pananggap tamo nin ingangalo na.
17 Hay kawkapanogo-an nin Diyos ay inggawà kontamo ni Moysis, piro
hay kahampatan ingangalo boy kaptegan ay nangibat koni Pangino-on
Hisokristo.
18 Ayin et tawoy nakakit nin Diyos, piro hay mimihay Anak nin Diyos ya
nangipatnag kontamo nin Diyos, ta kalamo na ya boy mismon mimihay
nakem la.

Hay an-i-aral ni Howan Mamiminyag
(Matiyo 3:1-12; Markos 1:1-8; Lokas 3:1-17)

19 Hapa-eg hay Hawhodiyoy ampipamo-on ha siyodad nin Hirosalim ay
nangihogò nin pawparì boy Lawlibita ya ampipanambay ha pawparì nin

makon mamastang koni Howan no hino ya, ta an-ihipen la nin hi Howan
ay maka hiya baytoy Kristo ya impangakò nin Diyos.
20 Hi Howan ay ahè nagpolinged nin tinombay konla, ya wana, “Alwan
hiko baytoy Kristo ya impangakò nin Diyos.”
21 “No ombayro awod,” wanla, “ay hino ka? Hika nayì hi propita Ilyas?”
“Alwa,” wani Howan.
“Hika nayì,” wanla, “ya Propita ya lomateng?”
“Alwa,” wana simpri ni Howan.
22 “Halita-en mo awod,” wanla, “no hino ka emen nawen ma-ibalità do
ha nangihogò konnawen. Anyay mahalità mo ya tongkol ha sarili mo?”
23 Tinombay hi Howan, ya wana, “Hiko baytoy anti ha powiray dogal ta
an-ibolyaw bayti ya ombayri ya holà ni propita Isayas hin hato:
‘Mangihandà kan daan ya kowinta pagdanan nin Pangino-on emen ayin
maka-abalà kona.’ ”
24 Hapa-eg hatoy pawparì ya inhogò nin Pawparisiyo
25 ay nagpastang ana et koni Howan, ya wanla, “No alwan hika baytoy
Kristo ya impangakò nin Diyos, o hi propita Ilyas, o hatoy Propita ya
ampalatngen ay antà ampaminyag ka?”
26 Tinombay hi Howan, “Ampaminyag ako,” wana, “ha lanom, piro ma-in
bayrin ampireng nin kalamo moyo ya agmoyo balay.
27 Hiya ay nahoyot kongko, piro maski pag-alilà na kon mangokà nin
sintas sapatos na ay alwa kon karapatdapat.”
28 Kaganawan nin habayti ay nangyari ha banowan Bitanya ha kagmang
balah nin Hordan ya ampaminyagan ni Howan.

Hi Apo Hisos ya mangalih nin kasalanan

29 Ika-ibokah, nakit ni Howan hi Apo Hisos ya ampakarani kona. Hapa-
eg, hinalità ni Howan ha tawtawo, ya wana, “Biliwen moyo bayti ya
papatyen ya kowinta Oybon Topa nin Diyos! Hiya ya mangalih nin
kasalanan nin kaganawan tawo!
30 Hiya ya antokoyen ko hin hinalità ko ya ma-in lomateng ya angkahoyot
kongko ya mas makapangyariyan kisan hiko, ta biha ko in-anak, hiya ay
hiyayna.
31 Hiko man ay agko ya pon balay hin hato. Piro hay bara-nan nin
pamako ko bayrin maminyag ha lanom ay emen ko ya ma-ipabalay ha
aw-inalalak ni Israyil.”
32 Hapa-eg, hay pamapteg ni Howan ay ombayri: “Nakit koy emen
kalapati ya Ispirito nin Diyos ya nag-aypà koni Apo Hisos. Habayti ya
Ispirito nin Diyos ay nanatili kona.
33 Hin agko et tandà no hinoy impangakò nin Diyos ay hinalità kongko
nin Diyos ya nangihogò kongko nin maminyag ha lanom, ya wana, ‘Hay
tawoy makit moy aypa-an nin Ispirito nin Diyos ta manatili kona ay hiya
baytoy mangibinyag nin Ispirito nin Diyos.’
34 Nakit ko,” wani Howan, “ya nangyari bayri ha tawo; kayà ampaptegan
ko ya hiya bayti ya Anak nin Diyos.”

Hay onan aw-alagad ni Apo Hisos

35 Hin homonoy allo, antina et bayro hi Howan kalamoy loway alagad
na.
36 Hin nakit ni Howan hi Apo Hisos ya anhomagoy ay hinalita na,
“Biliwen moyo,” wana, “ya papatyen ya kowinta Oybon Topa nin Diyos!”
37 Hin nalengè bayto nin hatoy loway alagad ni Howan ay hinomono hila
koni Apo Hisos.

38 Hapa-eg, nagpeyeh hi Apo Hisos boy hin nakit na hilay anhomono
kona ay pinastang na hila, “Anya,” wana, “ya labay moyo?”
Tinombay hila, “Apo,” wanla, “labay nawen dayin matanda-an no ayri
ka ampa-iri.”
39 “Kilako kawo kongko emen moyo makit ya ampa-iriyan ko,” wani Apo
Hisos. Hapa-eg, nakilako hila koni Apo Hisos anggan ni-abot hila ha ampa-
iriyan na. Pa-ibat alas kowatro nin habayton mahilem ay bayro hila kona
anggan yabi.
40 Hi Andris ya patel ni Simon Pidro ay miha bayro ha loway lalaki ya
nakalengè ha hinalità ni Howan ya tongkol koni Apo Hisos biha ya nakilako
kona.
41 Tampol tinikap ni Andris hi Simon ya patel na. Hin nakit na ya ay
hinalità na, “Nakit nawen,” wana, “hi Kristo ya impangakò nin Diyos.”
42 Hapa-eg hi Simon ay gintan ni Andris koni Apo Hisos. Tinegteg ni Apo
Hisos hi Simon, biha na hinalità kona ya ombayri: “Hika,” wana, “ay hi
Simon ya anak ni Howan. Hay pagngalan mo ay Pidro ya hay labay totolen
ay bato.”

Hi Pilipi boy hi Natanyil ay iningat ni Apo Hisos

43 Ika-ibokah, hi Apo Hisos ay nagdisisyon nin mako ha probinsyan
Galiliya. Bayro na nakit hi Pilipi boy hinalità na kona, “Makilamo ka,”
wana, “kongko.”
44 Hi Pilipi ay taga banowan Bitsayda ya banoway ampa-iriyan ni Andris
boy Pidro.
45 Hin nakit ni Pilipi hi Natanyil ay hinalità na kona, “Nakit nawen,”
wana, “baytoy binanggit hin hato ha holat ni Moysis boy ha holat nin
kanayon ya pawpropita. Hiya ay hi Hisos ya anak ni Hosi ya taga Nasarit.”
46 Pinastang ni Natanyil hi Pilipi, “Warì ma-in,” wana, “nin mahampat
ya bagay ya ampangibat ha banowan Nasarit?”
“Kilako ka kongko ta biliwen mo,” wani Pilipi.
47 Hapa-eg, hin nakit ni Apo Hisos hi Natanyil ya ampakarani kona ay
ombayri ya hinalità na ya tongkol koni Natanyil, “Habayti,” wana “ya peteg
nin Israylita. Hiya ay ahè ampanggawà nin alwan tamà.”
48 Pinastang ni Natanyil hi Apo Hisos, ya wana, “Pangno mo ko
nabalayan?”
Tinombay kona hi Apo Hisos, ya wana, “Biha ka iningat ni Pilipi ay nakit
katayna pon ha hilong nin kayoy igos.”
49 Hapa-eg, hinalità ni Natanyil, “Apo,” wana, “hika ya Anak nin Diyos.
Hika ya Arì nin aw-inalalak ni Israyil.”
50 Hinalità ni Apo Hisos koni Natanyil, “Ampinto-o ka nayì banà ta
hinalità ko komo ya nakit kata ha hilong kayoy igos? Ma-in et igit bayro
ya kapapa-ispantay makit mo ya gaw-en ko.
51 Anhalita-en ko komo ya makit moy langit ya maglo-at boy hay aw-
anghil nin Diyos ay molì mona-oy nin mako kongko ya an-ingaten Anak
nin Tawo.”

2

Hay banhal ha banowan Kana

1 Hin nalabah ya loway allo, ma-in banhal ha banowan Kana ha
probinsyan Galiliya. Hay nanay ni Apo Hisos ay anti bayro
2 kateng hi Apo Hisos boy aw-alagad na, ta nakombida hila bayro ha
banhal.

3 Hapa-eg, hin na-oboyna ya alak bayro ha banhal ay naghalità koni Apo
Hisos ya nanay na, ya wana, “Na-obohan hilayna nin alak.”
4 Hinalità ni Apo Hisos ha nanay na, “Tandà ko,” wana; “kayà ipa-olay
mo kongkoy kaganawan, ta alwa et oras nin ipatnag ko no hino ko.”
5 Hapa-eg, hinalità nin nanay na ha mawmagsisirbi, “Honolen moyo,”
wana, “ya maski anyay ipagawà na komoyo.”
6 Ma-in bayron anem ya pahig ya anggamiten nin Hawhodiyo ha ka-ogali-
an paglilinis la. Balang pahig ay ampagkalaman nin lowampò o tatlompò
ya galon nin lanom.
7 Hinalità ni Apo Hisos do ha mawmagsisirbi, “Pon-en moyo,” wana, “nin
lanom bayti ya pawpahig.” Kayà pinonò lan lanom baytoy pawpahig angga
ha labì.
8 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Manabò kawo,” wana, “nin
ongnoy tabò ya lanom ya impalaman moyo bahen, ta igwà moyo do ha
ampama-alà nin habayti ya okasyon.”
Hapa-eg, hay ginawà nin hatoy mawmagsisirbi ay gintan la baytoy lanom
do ha ampama-alà nin okasyon.
9 Ahè tandà nin hatoy ampama-alà no ayri na-ibat baytoy alak, piro tandà
nin hatoy mawmagsisirbi ya nanabò nin habaytoy lanom. Hin natawayan
nin hatoy ampama-alà baytoy lanom ya nag-in alak ay iningat nay lalaki
ya an-ikahal
10 ta hinalità na, “Balang miha,” wana, “ay ampama-inom pon nin
pinakamalahap ya alak, piro no malakè anay na-inom nin sawsang-ili ay
ipa-inom naynay alwan ma-alagà ya alak. Balè ta hika ay nangitilà nin
pinakamalahap ya alak angga hapa-eg.”
11 Habayti ya primiron papag-ispantawan ya ginawà ni Apo Hisos ay
nangyari ha banowan Kana ha probinsyan Galiliya; bayro nipatnag ya
kapangyariyan na, boy hay aw-alagad na ay tinompel kona.
12 Hin nayarì baytoy banhal, hi Apo Hisos kateng nanay na, pawpatel na,
boy aw-alagad na ay nako ha banowan Kapirnawom. Nanatili hila bayro
nin ongnoy allo.

Hi Apo Hisos ay nako ha bali nin Diyos
(Matiyo 21:12-13; Markos 11:15-17; Lokas 19:45-46)

13 Hin maranina ya Pista nin Hawhodiyo, hatoy Pistan Pamamanemtem
la hin inlibri nin Diyos hin hato ya kawka-apo-apowan la, hi Apo Hisos ay
nako ha siyodad nin Hirosalim.
14 Do ha kolob bali nin Diyos ay nakit ni Apo Hisos ya ma-in tawtawoy
ampipaglakò nin bawbakà, tawtopa, boy kawkalapati; boy nakit na et
ya hay kanayon ay ampipampiknò nin an-omarap ha lawlamisita ta
ampipamahili nin kowalta.
15 Hay ginawà ni Apo Hisos ay nangwa ya nin yobil ta habaytoy ginawà
nan babarog nin pinangipataboy nin hatoy kaganawan ampipaglakò
bayro ha kolob bali nin Diyos kateng hatoy tawtopa boy bawbakà.
Hay kawkowalta nin habaytoy ampipamahili ay inhahabwag na boy
impapatalin-orong na ya lawlamisawan la.
16 Hapa-eg, hinalità na do ha tawtawoy ampipaglakò nin kawkalapati,
“Habayti”, wana, “ay alihen moyo bayri. Agmoyo gaw-en palingki ya bali
nin Tatay koy Diyos.”
17 Napanemteman nin aw-alagad ni Apo Hisos baytoy nakaholat ha
Halità nin Diyos ya ombayri:

"Kaganawan kakayawan ko ay gaw-en ko ha pangimalasakit ko nin bali
mo, Diyos."
18 Hapa-eg hay Hawhodiyo ay nagpastang koni Apo Hisos, "Anya," wanla,
"ya papag-ispantawan ya magawà mo emen mo ma-ipakit ya hika ay ma-in
karapatan manggawà nin habayti ya ombayri ya bagay?"
19 Tinombay hi Apo Hisos, ya wana, "Hira-en moyo bayti ya bali nin
Diyos, ta pangalabah nin tatloy allo ay ibangon kon oman."
20 "Anya?" wanla. "Apatapò boy anem ya ta-on nin ginawà bayti ya bali
nin Diyos. Ma-ipa-ireng mo warì ha lo-ob nin tatloy allon bongat?"
21 Piro agla na-intindiyan ya hay antokoyen ni Apo Hisos nin bali nin
Diyos ay nawini na.
22 Hapa-eg, hin nabiyay oman hi Apo Hisos, habaytoy hinalità na ay
napanemteman nin aw-alagad na. Kayà ninto-o hila ha Kaholatan nin
Diyos boy do ha hinalità ni Apo Hisos.

Tandà ni Apo Hisos ya anti ha ihipnin kaganawan tawo

23 Mintras anti hi Apo Hisos ha siyodad nin Hirosalim hin habayton
Pistan Pamamanemtem ay malakè ya tawo bayro ya ninto-o nin hiya ay
impangakò nin Diyos banà ha ginawà nay kawkapapa-ispanta.
24 Ombayro man, hi Apo Hisos ay ahè ampahimalà konla ta tandà nay
kaganawan tawo boy tongkol konla.
25 Hay tongkol ha tawtawo ay alwan ka-ilangan halita-en kona nin
kanayon, ta tandà nay kaganawan anti ha nakem la.

3

Hi Apo Hisos boy hi Nikodimo

1 Ma-in mihay tawo ya nagngalan Nikodimo. Hiya ay miha ha ampipamo-
on ha Hawhodiyo boy miha ya ha Pawparisiyo.
2 Mihay yabi, hiya ay nako koni Apo Hisos ta hinalità na kona, "Apo,"
wana, "tandà nawen ya hika ay mangangaral ya inhogò nin Diyos
nin manorò konnawen. Ayin makagawà nin pawpapag-ispantawan ya
ombahen ha anggaw-en mo no ayin konay Diyos."
3 Hi Apo Hisos ay tinombay koni Nikodimo, ya wana, "Kaptegan bayti ya
anhalita-en ko komo: hay tawoy ahè in-anak oman ay ahè makalako ha
dogal ya ampag-ari-an nin Diyos, boy agna maranasan ya pamomo-on nin
Diyos."
4 "Pangno," wani Nikodimo, "ma-i-anak oman ya tawo no mato-a yayna?
Warì makapahok ya et ha tiyan nin nanay na biha ya i-anak ana oman nin
ikalwan bisis?"
5 Tinombay hi Apo Hisos, "Kaptegan," wana, "ya anhalita-en ko komo:
hay tawoy ahè in-anak oman ha panggogomawà nin lanom boy Ispirito
nin Diyos ay ahè makalako ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos.
6 Hay an-i-anak nin tawo ay tawo itaman; piro hay in-anak oman, hatoy
panggogomawà nin Ispirito nin Diyos ay anti kona ya Ispirito nin Diyos.
7 Agmo pag-ispantawan baytoy hinalità ko komo ya hika ay ka-ilangan
i-anak oman.
8 Hay Ispirito nin Diyos ay emen nin angin ya ahè angkakit. Hay tonoy
nin angin ay angkalengè tamo, piro agtamo tandà no ayri ampangibat
boy no ayri ampagpalako. Ombayro itaman ya Ispirito nin Diyos; ha
panggogomawà na ha nakem nin tawo emen ma-i-anak oman ay ahè
angkakit no pangno ampangyari."
9 "Pangno mangyari bayti ya ombayri?" wani Nikodimo.

10 Tinombay hi Apo Hisos, “Hika,” wana, “ay miha ha anggalanggalangen
ya manonorò ha aw-inalalak ni Israyil biha agmo angka-intindiyan bayti
ya ombayri ya bagay?
11 Kaptegan ya anhalita-en nawen komo: anhalita-en nawen ya tandà
nawen boy ampaptegan nawen ya nakit nawen, piro agmoyo labay
tanggapen ya pamapteg nawen.
12 Agmoyo ko ampinto-owen ha anhalita-en ko komoyo ya tongkol ha
bawbagay ya ampangyari bayri ha babon lotà. Pangno moyo ko pinto-
owen no hay halita-en ko komoyo ay tongkol ha bawbagay ya ampangyari
ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos?
13 Ayin et tawo ya nakalako ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, no
alwan hikon bongat ya an-ingaten Anak nin Tawo ya nag-aypà bayri nin
nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
14 Hin hato, hin anti hili Moysis ha powiray dogal ay nanggawà yan emen
otan ya tangsò ta inggawà na ha posti biha na interek. Ginawà na bayto
emen hinoman ya tinokà nin otan ay ahè mati no manegteg bayro ha otan
ya tangsò. Ombayro itaman kongko:
15 hiko ay ipakò ha koroh biha iterek emen hinoman ya tompel kongko
ay magkama-in nin biyay ya ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos.
16 “Masyadoy panlalabi nin Diyos ha kaganawan tawo; kayà inggawà na
hi Apo Hisos ya mimihay Anak na emen hinoman ya tompel kona ay ahè
mipalako ha impirno, no alwan magkama-in yan biyay ya ayin anggawan
ya bilang biyay nin Diyos.
17 Ahè inhogò nin Diyos ya Anak na bayri ha babon lotà nin manosga
nin tawtawo para parosawan, no alwan inhogò na ya para mangilibri nin
tawtawo.
18 “Hinoman ya antompel koni Apo Hisos ya Anak nin Diyos ay ahè
hosgawan para parosawan; hinoman ya ahè antompel koni Apo Hisos
ya Anak nin Diyos ay hinosgawan anan parosawan, ta agya tinompel ha
mimihay Anak nin Diyos.
19 Hay bara-nan no antà hinosgawan ya tawtawo nin mipalako ha
impirno ya kaparosawan ay ombayri: hay hawang ay nakoyna bayri ha
babon lotà, piro banà ha kala-etan gawgawà nin tawtawo ay labaylabay
lay karegleman kisa hawang.
20 Hinoman ya ampanggawà nin kala-etan ay ma-inakit ha hawang, boy
agna labay pakarani ha hawang ta agna labay nin mipatnag ya gawgawà
nay mangala-et.
21 Piro hinoman ya ampanggawà nin kahampatan ay ampakarani ha
hawang emen mipatnag ya gawgawà nay kahampatan ha tambay kona
nin Diyos.”

Hi Apo Hisos boy hi Howan Mamiminyag

22 Hapa-eg hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay nako ha probinsyan
Hodiya. Bayro hila nanatili nin amò ya pana-on ta naminyag.
23-24 Habayton pana-on, hin ahè et impiriso hi Howan ay anti ya ha
dogal ya an-ingaten Inon ya marani ha dogal ya an-ingaten Salim. Hiya ay
ampaminyag itaman ta malakè ya lanom bayro. Hay tawtawo ya ampako
bayro kona ay ambinyagan na.
25 Minghan, hay aw-alagad ni Howan ay nandiskosyon nin mihay Hodiyo
nin tongkol ha ka-ogali-an paglilinis nin Hawhodiyo.
26 Kayà hi Howan ay nilako nin aw-alagad na ta hinalità la kona, “Hato,”
wanla, “ya lalaki ya kalamo mo hin anti ka ha kagmang balah nin Hordan,

hatoy anhalita-en mo ya Kristo ya impangakò nin Diyos ay ampaminyag
itaman, boy malakè ya tawo ya ampako bayro kona."
27 Tinombay hi Howan, "Diyos ha katatag-ayan," wana, "ya ampambi
nin trabaho ha balang miha.
28 Mismon hikawo ya makapapteg ha hinalità ko ya alwan hiko hi Kristo
ya impangakò nin Diyos, no alwan hiko ay inhogò nin Diyos nin ma-ona
ha impangakò na.
29 Hay kakahal ya babayi ay para ha kakahal ya lalaki. Hay amigo nin
kakahal ya lalaki ay anti bayron ampanlengè, boy maliga ya no angkalengè
nay bosis nin kakahal ya lalaki. Hi Apo Hisos ay bilang kakahal ya lalaki;
hiko ay bilang amigo na. Kayà masyado kon maliga banà ta nalengè koy
bosis ni Apo Hisos.
30 Ka-ilangan hiya ay mag-in lalò importanti ta hiko ay mag-in alwan
importanti."

Hi Apo Hisos ay nangibat ha katatag-ayanha kama-inan nin Diyos

31 "Hay nangibat ha katatag-ayan ay ahè mapantayan nin kaganawan.
Hay pangingintindi nin tawtawo bayri ha babon lotà ay anggan bongat ha
bawbagay bayri ha babon lotà. Hay nangibat ha katatag-ayan ha kama-
inan nin Diyos ay talagan ahè mapantayan nin kaganawan.
32 Hay anhalita-en na ay hatoy nakit na boy nalengè na, piro ayin
ampananggap nin pamapteg na.
33 Hinoman ya ampananggap ha anhalita-en na ay ampamapteg nin hay
Diyos ay peteg.
34 Hay inhogò nin Diyos ay ampaghalità nin hawhalità nin Diyos, ta hay
Ispirito nin Diyos ya inggawà kona nin Diyos ay anti kona nin lobosan.
35 Anlabiyen nin Diyos ya Anak na, boy inggawà na konay kaganawan
bagay.
36 Hinoman ya antompel ha Anak nin Diyos ay ma-in biyay ya ayin
anggawan ya bilang biyay nin Diyos. Piro hinoman ya ahè anhomonol
ha Anak nin Diyos ay ahè magkama-in nin ombayroy biyay, no alwan hay
pahang nin Diyos ay manatili kona anggan makakanoman."

4

Hi Apo Hisos boy babayi ya Samaritana

1 Nabalita-an nin Pawparisiyo ya hi Apo Hisos ay lalò ampakapapinto-
o nin malakè ya tawo kisa hi Howan, boy nabalita-an la et ya hiya ay
ampaminyag konla.
2 Piro ayin bininyagan hi Apo Hisos, no alwan aw-alagad na ya
ampaminyag.
3 Hin natanda-an ni Apo Hisos ya nabalita-an nin Pawparisiyo baytoy
tongkol ha tawtawoy ampako kona ay nog-alih ya ha probinsyan Hodiya
ta magbira ya ha probinsyan Galiliya.
4 Ha pamako na bayro ay ka-ilangan magdaan ya ha probinsyan
Samarya.
5-6 Hapa-eg, hin magayna mi-ogtoy allo, hi Apo Hisos ay ni-abot ha Sikar
ya miha ha bawbanowa nin probinsyan Samarya. Hay banowan Sikar ay
marani ha dogal ya inggawà hin hato ni Hakob ha anak na ya hi Hosi. Anti
bayro ya libon ya an-ingaten libon ni Hakob. Hi Apo Hisos ya napakil ha
pamomowako ay niknò ha dani nin habaytoy libon.

7-8 Mimiha na bayro ta hay aw-alagad na ay nako ha banowa ta manaliw
nin pamamangan.
Hapa-eg, ma-in mihay babayi ya Samaritana ya nakalateng ta mangahoy.
Hinalità ni Apo Hisos kona, “Ma-arì ako nayì maki-inom?”
9 Tinombay baytoy babayi, ya wana, “Antà maki-inom ka kongko ya hika
ay Hodiyo? Hiko itaman ay Samaritana.” Ombayroy hinalità nin hatoy
babayi ta hay Hawhodiyo ay ahè ampakilamo ha Sawsamaritano.
10 Hinalità kona ni Apo Hisos, “No tandà mo dayi,” wana, “ya igwà komo
nin Diyos boy no hino ko ya ampaki-ilgo komon maki-inom ay nagpastang
ka dayi kongko ta binyan katan lanom ya angkabiyay.”
11 Habayti ya babayi ya ahè naka-intindi nin labay totolen nin hinalità
ni Apo Hisos ay tinombay, “Piro ayin ka,” wana, “Apo, nin panambiraw
nin lanom, boy hay libon ay masyadon lalè. Ayri ka mangwan lanom ya
angkabiyay?
12 Hin hato, hay ma-in ikon nin habayti ya libon ay hi Hakob ya ka-apo-
apowan nawen. Hiya kateng aw-anak na boy bawbakà na ay ninom bayri
ha libon. Ampaka-igit ka warì koni Hakob?”
13 Tinombay hi Apo Hisos, “Hinoman,” wana, “ya minom nin habayti ya
lanom ay ma-angan oman;
14 piro hinoman ya minom nin lanom ya igwà ko ay agana ma-angan.
Hay lanom ya igwà ko ay bilang anhombol ha nakem na boy makab-in
biyay ya ayin anggawan.”
15 Hapa-eg, hinalità nin hatoy babayi koni Apo Hisos, “An-ipaki-ilgo ko
komo,” wana, “ya biyan mo ko awod nin ombayroy lanom emen agko ma-
angan boy emen agkoyna mako bayri nin mangahoy.”
16 “Lakwen moy ahawa mo,” wani Apo Hisos, “biha ka magbira bayri.”
17 “Ayin akon ahawa,” wanan hatoy babayi. Tinombay hi Apo Hisos, ya
wana, “Peteg ba-in ya hinalità mo ya ayin kan ahawa,
18 ta lima ya napag-ahawa mo, boy hay lalaki ya ampakilamowan mo
hapa-eg ay alwa mon peteg ahawa. Kaptegan ya hinalità mo kongko.”
19 Hinalità nin hatoy babayi, “Angkatinoran ko,” wana, “Apo, ya hika ay
propita.
20 Hay kawka-apo-apowan nawen ay ampako bahen ha bakil nin
homamba ha Diyos, piro hikawoy Hawhodiyo ay ampaghalità nin do ha
siyodad nin Hirosalim ya dapat lakwen paghambawan ha Diyos.”
21 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Minto-o ka,” wana, “kongko. Lomateng
ya pana-on ya hay tawtawo ay agana mako bahen ha bakil o ha Hirosalim
nin homamba ha Tatay ya Diyos.
22 Hikawo ya tawtaga Samarya ay agmoyo tandà no hinoy anhambawan
moyo; piro hikayi ya Hawhodiyo ay tandà nawen no hinoy anhambawan
nawen, ta hay ikalibri ha kasalanan ay mangibat ha Hawhodiyo.
23 Pana-on ana nin hay peteg anhomamba ha Diyos ay homamba nin
matibolos ya nakem boy ma-in kaptegan, ta ombayroy panhohomamba ya
labay nin Tatay ya Diyos.
24 Hay Diyos ay ahè angkakit ta Ispirito. Kayà hay panhomamba kona ay
ka-ilangan matibolos ya nakem boy ma-in kaptegan.”
25 Hinalità nin hatoy babayi koni Apo Hisos, “Tandà ko,” wana, “ya
lomateng ya an-ingaten Kristo ya impangakò nin Diyos. Panlomateng na
ay halita-en na konnawen ya kaganawan bagay.”
26 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Hay anhalita-en mo,” wana, “nin
lomateng ay ayin kanayon no alwan hiko ya ka-ilgo mo.”

27 Hapa-eg, nilomateng ya aw-alagad ni Apo Hisos. Nag-ispanta hila hin
nakit la hi Apo Hisos ya ampaki-ilgo ha mihay babayi. Piro maski miha
konla ay ayin nakapastang do ha babayi no anyay labay na, o nakapastang
koni Apo Hisos no antà ampaki-ilgo ya bayro ha babayi.
28 Hapa-eg, imbalag nin hatoy babayi ya bangà na ta nagbira ya ha
banowa. Hinalità na ha tawtawo bayro,
29 "Kilako kawo kongko," wana, "ta biliwen moyo ya tawoy naghalità nin
kaganawan ginawà ko. Maka hiyayna hi Kristo ya impangakò nin Diyos."
30 Kayà hay tawtawoy pinangibalita-an nin hatoy babayi ay nakilako
kona nin mamiliw koni Apo Hisos.
31 Mintras ahè et nagbira baytoy babayi, hay aw-alagad ni Apo Hisos ay
ampambin pamamangan kona, "Mangan ka," wanla.
32 Piro tinombay hi Apo Hisos, "Ma-in ako," wana, "nin pamamangan ya
agmoyo tandà."
33 Kayà hay aw-alagad ay nipapastang, "Ma-in warì," wanla, "nin nantan
kona nin pamamangan?"
34 Hinalità konla ni Apo Hisos "Bilang pamamangan ko," wana, "ya
panhohomonol ko ha kalabayan nin Diyos ya nangihogò kongko boy ha
panyarì ko nin trabaho ya inggawà na kongko.
35 Alwa nayì," wana et ni Apo Hisos, "nin kahalita-an tamo ya ahè mag-
ompisay pangalawah anggan ahè malabah ya apat ya bowan pa-ibat hin
intanem? Piro anhalita-en ko komoyo ya mamatag kawo ha mamalibot
moyo, ta ma-in malakè ya tawo. Hila ay kowinta pali ha paliyan ya ma-arì
anan alawahanen.
36 Hay ampangalawah ya ayin kanayon no alwan hatoy ampangitorò
nin tompel kongko, Diyos ya mambin kahampatan kona. Hatoy tawtawoy
kowinta an-alawahanen na ay magkama-in biyay ya ayin anggawan. Hay
ampangitanem ya ayin kanayon no alwan hatoy ampangitorò nin Halità
nin Diyos, boy hatoy na-alawah ya ayin kanayon no alwan hatoy natoro-an
Halità nin Diyos ay mipagtowà.
37 Peteg ya kahalita-an ya ombayri ya pagkahalità; 'Kanayon ya
ampananem; kanayon ya ampangalawah.'
38 An-ihogò katawon mangalawah ha agmoyo pinagpagalan; kanayon ya
nagtrabaho bayro, piro hikawo ya makinabang ha pinagpagalan la."
39 Do ha banowan Sikar ay malakè ya Samaritano ya tinompel koni Apo
Hisos banà ha hinalità nin hatoy babayi ya ombayri: "Hinalità na kongko
ya kaganawan nin ginawà ko."
40 Hatoy Sawsamaritano, hin nakalateng hila do koni Apo Hisos ay
pinaki-ilgowan la ya nin manatili ya dayi bayro konla. Kayà hi Apo Hisos
ay nanatili bayro nin loway allo.
41 Banà ha an-i-aral ni Apo Hisos ay malakè et ya nipantompel kona.
42 Hinalità la do ha babayi, "Hapa-eg," wanla, "ay antompel kayi; alwan
banà bongat do ha hinalità mo, no alwan mismon hikayi ya nakalengè
kona, boy tandà nawen ya hiya ay talagan Mapangilibri nin kaganawan
tawo."

Pinakahampat ni Apo Hisos ya lalaki ya anaknin opisyal

43 Nalabah ya loway allo, hi Apo Hisos ya anti bayro ha banowan Sikar
ay nanigè nin mako ha probinsyan Galiliya.
44 Mismon hi Apo Hisos ya naghalità hin hato nin hay propita ay ahè
an-igalang ha sarili nan dogal.

45 Piro hin ni-abot ya ha probinsyan Galiliya ay mahampat ya pananang-
gap kona nin tawtawo bayro banà do ha kaganawan nakit lay ginawà na
hin anti ya ha siyodad nin Hirosalim hin Pistan Pamamanemtem, ta hila
man ay na-ibat simpri bayro.
46 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nagbiran oman ha banowan Kana ha
probinsyan Galiliya ya pinanggawa-an na hin hato nin alak ya lanom. Ma-
in bayron mihay opisyal nin gobirno ya hay anak na ya anti ha banowan
Kapirnawom ay ampagmasakit.
47 Nalengè nin hatoy opisyal ya hi Apo Hisos ya na-ibat ha Hodiya ay
nakalateng bayro ha Galiliya. Kayà nilako na hi Apo Hisos nin pinaki-
ilgowan nin makilako kona ha Kapirnawom ta pakahampaten na baytoy
anak ya malagayna mati.
48 Hinalità kona ni Apo Hisos, “No agkawo,” wana, “makakit nin
pawpalatanda-an boy pawpapag-ispantawan ay agkawo minto-o.”
49 Naki-ilgo baytoy opisyal, “Apo,” wana, “bilang moynan ingangalo.
Mintras angkabiyay et ya anak ko ay kilako ka kongko emen agya mati.”
50 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Morong kayna,” wana, “ta hay anak mo
ay ahè mati no alwan homampat ya.”
Hatoy opisyal ay ninto-o; kayà norong yayna.
51 Peleg nan anti ha daan ay hinakbat ya nin aw-alilà na ta imbalità la
kona ya hay anak na ay mahampat ana.
52 Pinastang na baytoy aw-alilà no anyay oras nin hinomampat baytoy
anak na. Tinombay baytoy aw-alilà, “Na-apon,” wanla, “hin midyo
nalabah ya ogtoy allo ay natbahan yayna.”
53 Napanemteman nin hatoy tatay ya ombayroy oras hin hinalità ni Apo
Hisos ya ahè mati ya anak na. Kayà hatoy tatay kateng pamilya na ay
tinompel koni Apo Hisos.
54 Habayti ya ikalwan papag-ispantawan ya ginawà ni Apo Hisos ha
probinsyan Galiliya. Ginawà na bayti hin na-ibat ya ha probinsyan Hodiya.

5

Namakahampat hi Apo Hisos ha pamaliyo-an

1 Hin nalabah ya amò ya pana-on, na-abot anaman ya miha ha pagpipista
nin Hawhodiyo; kayà hi Apo Hisos ay nako ha siyodad nin Hirosalim.
2 Do ha Hirosalim ha polta ya an-ingaten Polta nin Topa ay ma-in ginawà
ya pamaliyo-an ya ha mamalibot nin pangpang ay ma-in limay bobong. Ha
halità nin Hawhodiyo, hatoy pamaliyo-an ay an-ingaten Bitisda.
3 Ha hilong nin hatoy bawbobong ay malakè ya tawoy mangama-in
dipirinsya ya ampipampirà bayro. Kateng bawbowag, pawpilay, boy
pawpolonen ay anti bayro ta an-anti-en lay magalaw baytoy lanom;
4 ta no minghan hay anghil nin Pangino-on ay ampako bayron man-
weywey nin habaytoy lanom. Hinoman ya tawoy ma-in dipirinsya ya ma-
ona nin mako bayro ha lanom no kapiyarì wineywey ay homampat maski
anyay klasin dipirinsya na.
5 Bayro ay ma-in mihay lalaki ya naka-i-irà ya ma-in dipirinsya nin lo-ob
anan tatlompò boy waloy ta-on.
6 Hatoy tawo ay nakit ni Apo Hisos boy natanda-an na ya hay boyot anan
pana-on nin hiya ay ma-in dipirinsya. Kayà pinastang ya ni Apo Hisos,
“Labay mo nayì,” wana, “nin homampat ka?”
7 Tinombay baytoy ma-in dipirinsya, ya wana, “Apo, ayin mangi-aypà
kongko bayri ha pamaliyo-an mintras kapiyarì wineywey ya lanom. Peleg

kon ampagsikap nin mag-aypà bayri ha lanom ay ma-in ana pon angka-ona kongko.”
8 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Mibangon ka,” wana. “Lolonen moy amak mo ta mowako kayna.”
9 Hin habayto et ay hinomampat baytoy tawo. Hinapwat nay amak na biha ya nowako. Habayti ay nangyari nin allon pama-inawa.
10 Kayà hinalità nin Hawhodiyo do ha tawoy hinomampat, “Hapa-eg,” wanla, “ay allon pama-inawa; kayà kontra ha kawkapanogo-an tamo ya pamowat mon amak mo.”
11 Tinombay ya konla, “Hato,” wana, “ya tawo ya namakahampat kongko ya naghalità kongko nin hapwaten koy amak ko ta mowako koyna.”
12 Pinastang la ya, ya wanla, “Hino baytoy tawoy naghalità komo nin manapwat kan amak mo ta mowako kayna?”
13 Piro ahè tandà nin hatoy tawo ya hinomampat no hino baytoy namakahampat kona, ta hi Apo Hisos ay napa-alilih banà ha kalak-an tawo ya anti bayro ha dogal ya habayto.
14 Ahè naboyot, hatoy tawoy hinomampat ay nakit ni Apo Hisos ha bali nin Diyos, boy hinalità na kona, “Mahampat kayna,” wana. “Kayà agmoyna omanen nin magkasalanan ta maka mas loma-et ya mangyari komo.”
15 Hapa-eg, nog-alih baytoy tawo ta nako yan nagbalità ha Hawhodiyoy ampipamo-on nin hi Apo Hisos ya namakahampat kona.
16 Pa-ibat hin habayto, hay Hawhodiyo ay angkomontrayna koni Apo Hisos banà do ha ginawà na ya ha allon pama-inawa ay namakahampat ya.
17 Piro hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Hay Tatay koy Diyos ay pirmin ampagtrabaho; kayà hiko man ay pirmin ombayroy anggaw-en.”
18 Banà bayri ha hinalità ni Apo Hisos ay lalò ampagsikapan nin Hawhodiyo nin patyen ya; alwan bongat banà ha agna panhomonol ha panogò la ya tongkol ha allon pama-inawa, no alwan banà et ha pamakipantay na ha Diyos, ta hay Diyos ay an-ingaten na nin Tatay na.

Hay katongkolan ni Apo Hisos ya Anak nin Diyos

19 Hapa-eg, hay intobay ni Apo Hisos do ha Hawhodiyo ay ombayri: “Anhalita-en ko komoyo,” wana, “ya kaptegan: hay Anak nin Diyos ay ahè makagawà ha sarili nan kalabayan. Hay magawà nan bongat ay hatoy angkakit nay anggaw-en nin Tatay na, ta hay angkakit na ya anggaw-en nin Tatay na ay habaytoy anggaw-en na itaman.
20 Hay Tatay ay ampanlabi ha Anak; kayà an-ipakit na kona ya kaganawan anggaw-en na. Ipakit nin Diyos ha Anak na ya mas papag-ispantawan kisa bayri ha panhomampat nin habayti ya tawo, boy pag-ispantawan moyon kaganawan.
21 No pangno ya anggaw-en nin Tatay ya ambiyan nan oman nin biyay ya nikati ay ombayro itaman ya gaw-en nin Anak. Biyayen nan oman ya hinoman ya labay nan biyayen.
22 Hay Tatay ay ahè ampanosga ha hinoman, no alwan inggawà na ha Anak ya kaganawan karapatan manosga
23 emen hay Anak ay galangen nin kaganawan bilang panggalang la ha Tatay. Hay ahè ampanggalang ha Anak ay ahè simpri ampanggalang ha Tatay ya nangihogò ha Anak.
24 “Anhalita-en ko komoyo ya kaptegan: hinoman ya ampanlengè ha anhalita-en ko boy antompel ha nangihogò kongko ay ma-in anan biyay ya

ayin anggawan. Agya sintinsyawan nin mipalako ha impirno, ta tinanggap naynay biyay ya ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos. Agyayna makaranas nin ayin anggawan ya kadya-dya-an.
25 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: lomateng ya oras boy hapa-eg ana ya oras nin hay tawtawoy ayin et biyay ya ayin anggawan ay makalengè nin bosis nin Anak nin Diyos. Hay manlengè ay magkama-in nin biyay ya ayin anggawan.
26 Hay Tatay ay ma-in kapangyariyan nin mambin biyay. Ombayro itaman, hay Anak ay ma-in simprin kapangyariyan nin mambin biyay, ta hay Tatay ya Diyos ay nambi kona nin ombayroy kapangyariyan.
27 Hay Tatay ay nambi ha anak nin karapatan manosga nin tawtawo, ta hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay Anak na.
28 "Agmoyo pag-ispantawan bayti ya halita-en ko komoyo ya lomateng ya oras ya hay kaganawan nikati ya anti ha pinangitabonan konla ay makalengè nin bosis ko.
29 Mabiyay hilan oman boy mipanlomwah. Hay nanggawà mahampat ay mabiyay nin ayin anggawan. Hay nanggawà mala-et ay sintinsyawan nin mipalako ha impirno."

Hay pawpamapteg ni Apo Hisos nin tongkolha sarili na

30 Naghalità et hi Apo Hisos, ya wana, "Hiko ay ayin magawà no ha sarili kon bongat. Ampanosga ko kompormi ha anhalita-en kongko nin Tatay ko; kayà hay an-ihosga ko ay tamà, ta hay anggaw-en ko ay ahè nangibat ha sarili kon kalabayan, no alwan nangibat ha kalabayan nin Tatay ko ya nangihogò kongko.
31 "No hikon bongat ya ampamapteg nin sarili ko, hay anhalita-en ko ay ayin alagà.
32 Ma-in kanayon ya ampamapteg nin tongkol kongko, boy tandà ko ya hay anhalita-en nay tongkol kongko ay peteg.
33 "Nangihogò kawon tawtawo nin mako koni Howan nin magpastang tongkol kongko, boy hay hinalità na ya tongkol kongko ay peteg.
34 Ombayro man ay agko angka-ilanganen ya ma-in tawo ya mamapteg nin tongkol kongko; anhalita-en kon bongat bayti emen kawo minto-o boy malibri.
35 "Hi Howan Mamiminyag ay kowinta kingki ya ampambin hawang. Habaytoy hawang ay nakab-i komoyon kaligawan nin amò ya pana-on.
36 Piro makapangyariyan ya pamapteg ko kisa pamapteg ni Howan; ta hay gawgawà ya anggaw-en ko ay gawgawà nin Tatay ko ya an-ipagawà na kongko. Habayti ay an-ipagawà na kongko emen mapaptegan ya hiko ay inhogò na.
37 Hay Tatay ko ya nangihogò kongko ay hiyan mismo ya namapteg nin tongkol kongko. Agmoyo et nalengè ya bosis na boy agmoyo et nakit no pangno ya;
38 boy ayin komoyo ya halità na ta agmoyo labay tompel ha inhogò na.
39 Ampagsikapan moyon pag-aralan ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos, ta ha asa moyo, ha ombayro ay magkama-in kawo nin biyay ya ayin anggawan. Habayti ya Kaholatan ya ampamapteg nin tongkol kongko.
40 Piro agmoyo labay pakarani kongko emen kawo magkama-in nin biyay ya ayin anggawan.
41 "Agko angka-ilanganen ya poriyen ako nin tawtawo.
42 Piro balay katawo boy tandà ko ya ayin ha nakem moyo ya panlalabi ha Diyos.

43 Nako ko bayri ha ngalan nin Tatay ko, piro agmoyo ko tinanggap;
balè ta no ma-in kanayon ya mako bayri nin ha sarili nan ngalan ay
antanggapen moyo.
44 Labay moyon poriyen ya miha ta miha komoyo, piro agmoyo labay ya
kaporiyan ya ampangibat ha mimihay Diyos; pangno kawo awod minto-o?
45 "Agkawo mangihip nin hiko ya mangiriklamo komoyo ha Tatay ko.
Hay mangiriklamo komoyo ay ayin kanayon no alwan hi Moysis ya nanolat
nin kawkapanogo-an ya kanwarì ampinto-owen moyo.
46 No talagan ampinto-owen moyo ya hinolat ni Moysis ay tompel kawo
kongko, ta hiya ya nanolat nin tongkol kongko.
47 Piro banà ta agmoyo ampinto-owen ya hinolat na ay pangno kawo
minto-o ha anhalita-en ko?"

6

Liman libo katawo ya pinakan ni Apo Hisos
(Matiyo 14:13-21; Markos 6:30-44; Lokas 9:10-17)

1 Hin nayarì bayto, hi Apo Hisos ay nako ha kagmang Dagat nin Galiliya
ya an-ingaten et nin Dagat Tibiryas.
2 Kinomamat konay malakè ya tawo ta nakit lay kapapa-ispantay
gawgawà na ha pamakahampat na nin ampipagmasakit.
3 Hi Apo Hisos kateng aw-alagad na ay nilomakat ha bakil biha hila niknò
bayro.
4 Hin habayto ay mandegdeg ana nin pagpipista nin Hawhodiyo ya Pistan
Pamamanemtem.
5 Hin nanamolaw hi Apo Hisos ay nakit nay malakè ya tawo ya am-
pakarani kona. Kayà hinalità na koni Pilipi, ya wana, "Ayri tamo manaliw
nin pamamangan ya magkasyan pamakan nin habayti ya tawtawo?"
6 Hinalità na bayti ta anhoboken na hi Pilipi, piro da-an anan tandà ni
Apo Hisos no anyay gaw-en na.
7 Tinombay hi Pilipi, ya wana, "Maski alagà waloy bowan ya sowildo nin
miha katawo ay ahè maharag nin panaliw tinapay ya ipakan konla maski
mani-amò ya igwà ha balang miha."
8 Mihayna et ha aw-alagad ni Apo Hisos ya nagngalan Andris ya patel ni
Simon Pidro ay naghalità,
9 "Ma-in bayri," wana, "nin mihay anak ya lalaki ya ma-in nin limay
tinapay boy loway ikan, piro pangno magkasya bayti ha kalak-an nin
habayti ya tawtawo?"
10 Hinalità konla ni Apo Hisos, "Pa-ikno-en moyoy tawtawo," wana. Kayà
hay tawtawo ay nipampiknò ha dikot ta habaytoy dogal ay marikot. Hay
lawlalaki ya anti bayro ay mangaliman libo.
11 Hapa-eg, hay ginawà ni Apo Hisos ay kinwa na baytoy limay tinapay
biha na pinasalamatan ha Diyos. Hin nayarì nan pinasalamatan ay
impapatpel na ha tawtawoy ampipampiknò. Ombayro et ya ginawà na
do ha loway ikan, boy binyan na hila angga ha labay la.
12 Hin nabhoy hilayna ay hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, "Tiponen
moyo," wana, "ya sawsobra emen ahè masayang."
13 Hapa-eg, hin natipon la baytoy sawsobra do ha limay tinapay ya tilà
nin habaytoy tawtawoy nipampangan ay nakapnò et nin labinloway bakol.
14 Hin nakit nin tawtawo bayti ya papag-ispantawan ya ginawà ni Apo
Hisos ay hinalità la, "Talagan hiya bayti," wanla, "ya Propita ya lomateng
bayri ha babon lotà."

15 Tandà ni Apo Hisos ya hay bara-nan nin pamakarani kona nin tawtawo
ay piliten la ya nin gaw-en arì. Kayà hiya ay nagsolon nilomakat ha bakil.

Hi Apo Hisos ay nowako ha babon lanom
(Matiyo 14:22-33; Markos 6:45-52)

16 Hin mahilem ana, hay aw-alagad ni Apo Hisos ay nako ha ambay dagat.
17 Hin yabi ana ya ayin et hi Apo Hisos ay hinomakay hila ha bangkà, ta
na-ona hilaynan lomipay nin mako ha banowan Kapirnawom.
18 Totongna, hinomkaw ya angin; kayà hay dawoyon ay hinomlay.
19 Hatoy aw-alagad, hin nakapagsagwan hila nin inomabot ha dayò ya
manga-anem ya kilomitro ay natamolawan la hi Apo Hisos ya ampowako
ha babon lanom ya ampakarani ha bangkà la. Nalimo hila ta agla tandà
no hino bayto.
20 Piro hinalità konla ni Apo Hisos, "Agkawo malimo," wana, "ta hiko
bayti."
21 Hapa-eg, maliga hilay namahakay kona ha bangkà. Totongna, hay
bangkà la ay ni-abot ha lalakwen la.

Hi Apo Hisos ay tinikap nin tawtawo

22 Ika-ibokah, hatoy malakè ya tawo ay anti et bayro ha lipay nin dagat.
Tandà lay mimihay bangkà bongat ya anti pon bayro boy hin nog-alih
baytoy aw-alagad ay alwan kalamo hi Apo Hisos nin hinomakay ha bangkà.
23 Hapa-eg, ma-in nilomateng ya kanayon ya bawbangkà ya na-ibat ha
Tibiryas. Habaytoy bawbangkà ay tinonggen ha dani nin habaytoy dogal
ya pinanganan nin tawtawo nin tinapay ya pinasalamatan ni Pangino-on
Hisos.
24 Hin natanda-an nin hatoy kalak-an tawo ya hi Apo Hisos kateng aw-
alagad na ay ayin bayro ay hinomakay hila ha bawbangkà, ta lomipay
hilan palako ha banowan Kapirnawom nin manikap koni Apo Hisos.

Hi Apo Hisos ya pamamangan ya ampambin biyay

25 Hapa-eg, hin ni-abot baytoy tawtawo do ha kagmang dagat ay nakit
la bayro hi Apo Hisos boy pinastang la ya, "Apo, nakano ka nakalateng
bayri?" wanla.
26 Hay intobay konla ni Apo Hisos ay ombayri: "Anhalita-en ko komoyo
ya kaptegan ya hay bara-nan no antà antikapen moyo ko ay alwan banà
ta nakit moyoy pawpapag-ispantawan ya ginawà ko, no alwan banà ha
pamangan moyon tinapay angga ha labay moyo.
27 Alwan bongat para ha pamamangan ya angkahirà ya pagpagalan
moyo, no alwan hay pagsikapan moyon pagpagalan ay hatoy pamamangan
ya makab-i nin biyay ya ayin anggawan. Hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo
ya mambi komoyo nin ombayroy pamamangan, ta hay Tatay ya Diyos ya
nambi kongko nin karapatan nin mangigwà komoyo."
28 Hapa-eg, pinastang la hi Apo Hisos, ya wanla, "Anya awod ya dapat
nawen gaw-en emen nawen magawà ya kalabayan nin Diyos?"
29 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, "Hay labay nin Diyos nin gaw-
en moyo ay tompel kawo ha inhogò na."
30 Kayà nagpastang hila koni Apo Hisos, "Anyay papag-ispantawan ya
gaw-en mo ya ma-ipakit mo konnawen emen kayi tompel komo? Anyay
gaw-en mo?
31 Hay kawka-apo-apowan nawen, hin anti hila ha powiray dogal ay
nangan hila nin pamamangan ya an-ingaten Mana ya nangibat ha katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos ta ha Halità nin Diyos ay ombayri ya

nakaholat: ‘Hiya ay nambi konla nin pamamangan ya nangibat ha katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos.’ ”
32 Hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Anhalita-en ko komoyo ya
kaptegan: alwan hi Moysis ya nambi komoyo nin habaytoy pamamangan
ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, no alwan Tatay koy
Diyos ya ampambi komoyo nin peteg ya pamamangan ya ampangibat ha
katatag-ayan ha kama-inan na.
33 Hay pamamangan ya inggawà nin Diyos ya nangibat ha katatag-ayan
ha kama-inan na ay habayto ya pamamangan ya ampambin biyay ha
kaganawan tawo.”
34 Hinalità la koni Apo Hisos, “Apo,” wanla, “pirmi mo kayin biyan nin
habaytoy ombayro ya pamamangan.”
35 “Hiko,” wani Apo Hisos, “ya pamamangan ya ampambin biyay. Hay
ampakarani kongko ay ahè mabitlan, boy hay antompel kongko ay ahè
ma-angan.
36 “Piro bilang ombayro ha hinalità koyna ay agkawo antompel kongko
maski nakit moyo koyna.
37 Balang tawoy an-igwà kongko nin Tatay koy Diyos ay pakarani kongko,
boy hinoman ya ampakarani kongko ay tanggapen ko.
38 Hiko ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay ahè nako
bayri nin gomawà nin sarili kon kalabayan, no alwan hay gaw-en ko ay
kalabayan nin hatoy nangihogò kongko.
39 Hay labay ipagawà kongko nin nangihogò kongko ay ombayri:
kaganawan inggawà na kongko ay agko pa-olayan, no alwan asiwa-en ko
ta biyayen ko hila ha hoyot ya allo.
40 Hay labay nin Tatay koy Diyos ay ombayri: kaganawan ambomalay
boy antompel kongko ya Anak nin Diyos ay magkama-in biyay ya ayin
anggawan ya bilang biyay nin Diyos, boy hikoy mamiyay konla ha hoyot
ya allo.”
41 Hay Hawhodiyo ay ampipagdalamorom nin ampamintas koni Apo
Hisos, ta agla labay baytoy hinalità na ya hiya ya pamamangan ya nangibat
ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
42 Kayà hinalità la, ya wanla, “Warì alwan hiya bayti hi Hisos ya anak
ni Hosi? Balay nawen ya tatay na boy nanay na. Antà anhalita-en na ya
nangibat ya ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos?”
43 Tinombay konla hi Apo Hisos, “Itegen moyoyna,” wana “ya pagdalam-
orom moyo.
44 Ayin tawoy makapakarani kongko no ahè ipakarani kongko nin Tatay
koy Diyos ya nangihogò kongko; hay tawoy impakarani kongko nin Tatay
ko ay biyayen ko ha hoyot ya allo.
45 Hay hinolat nin pawpropita ay ombayri: ‘Kaganawan tawo ay toro-an
nin Diyos.’ Kayà,” wani Apo Hisos, “hinoman ya ampanlengè ha Tatay boy
angkatoto kona ay ampakarani kongko.
46 Ayin nakakit ha Tatay ya Diyos, no alwan haton bongat ya nangibat
ha Diyos; hiyan bongat ya nakakit ha Tatay ya Diyos.
47 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hay antompel ay ma-in biyay ya
ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos.
48 Hiko ya pamamangan ya ampambin biyay.
49 Hay kawka-apo-apowan moyo, hin anti hila ha powiray dogal ay
nangan hila nin pamamangan ya an-ingaten Mana. Ombayro man ay nati
hila simpri.

50 Piro hay pamamangan ya anhalita-en ko ay hatoy nangibat ha katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos. Hay mangan nin habayti ya pamamangan
ay ahè mati.
51 Hiko ya pamamangan ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan
nin Diyos. Hiko simpri ya ampambin biyay ya bilang biyay nin Diyos.
Hinoman ya mangan nin habayti ya pamamangan ay mabiyay anggan
makakanoman. Habayti ya pamamangan ya igwà ko ay laman ko. Ihokò
koy sarili ko ha kamatyan emen kaganawan tawo ay magkama-in biyay ya
ayin anggawan."
52 Banà bayri ha hinalità ni Apo Hisos, hay Hawhodiyo ay nangapi-
didiskosyon nin ombayri: "Pangno na," wanla, "ma-igwà ya sarili na nin
ipakan kontamo?"
53 Hapa-eg hi Apo Hisos ay naghalità, ya wana, "Anhalita-en ko komoyoy
kaptegan: no agmoyo kanen ya laman nin hatoy an-ingaten Anak nin
Tawo, boy no agmoyo inomen ya dayà na ay ayin kawon biyay ya ayin
anggawan.
54 Hinoman ya mangan nin laman ko boy minom nin dayà ko ay ma-in
biyay ya ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos, boy biyayen ko ya ha
hoyot ya allo.
55 Hay laman ko ay peteg ya pamamangan, boy hay dayà ko ay peteg ya
inomen.
56 Hinoman ya ampangan nin laman ko boy ampinom nin dayà ko ay
ampanatili kongko boy hiko ay ampanatili itaman kona.
57 Hay nangihogò kongko ay Tatay koy angkabiyay, boy banà kona ay
angkabiyay ako. Ombayro itaman, hinoman ya ampakilamo kongko nin
ampangan laman ko ay mabiyay nin banà kongko.
58 Hiko ya pamamangan ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan
nin Diyos; alwan bilang nin hatoy pamamangan ya kinan nin kawka-
apo-apowan moyo ya maski nangan hila nin habayto ay nati hila simpri.
Hay mangan nin habayti ya pamamangan ya igwà ko ay mabiyay anggan
makakanoman."
59 Hinalità bayti ni Apo Hisos hin ampanorò ya ha lo-ob himba-an nin
Hawhodiyo do ha banowan Kapirnawom.

Hay hawhalità ya ampambin biyay ya ayin anggawan

60 Malakè ya tawo ya ampakilamo koni Apo Hisos ya nakalengè
nin habaytoy intorò na. Kateng kanayon ya aw-alagad na ay kalamo
bayro. Hapa-eg, ombayri ya hinalità la: "Habaytoy intorò na ay ma-irap
tanggapen. Ma-in warì mananggap nin habayto?"
61 Tandà ni Apo Hisos ya ampagdalamorom baytoy aw-alagad na; kayà
hinalità na konla, "Habayto nayì ya hinalità ko ya bara-nan para nin
halibokotan moyo koyna?
62 Anyaman awod ya halita-en moyo no makit moyo ya an-ingaten Anak
nin Tawo ya ayin kanayon no alwan hiko ay pa-itag-ay nin magbira ha
da-an kon kama-inan?
63 Hay ampambi nin biyay ay Ispirito nin Diyos; maski hinoy tawo ay ayin
magawà no ha sarili nan bongat. Hay hawhalità ya hinalità ko komoyo ay
ampangibat ha Ispirito nin Diyos boy ampambin biyay ya bilang biyay nin
Diyos.
64 Piro ma-in ongno komoyo ya ahè tompel," wana et ni Apo Hisos, ta
pa-ibat et hin hato ay tandà nayna no hino konla ya ahè tompel kona boy
no hinoy mangisapakat kona.

65 Hinalità et ni Apo Hisos, “Habayti,” wana, “ya bara-nan nin hinalità
ko komoyo ya ayin tawoy makapakarani kongko no ahè ipakarani kongko
nin Tatay ko.”
66 Pa-ibat hin habayto, kalak-an do ha ampakilako koni Apo Hisos ay
agana nakilako kona.
67 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha labinloway alagad na, “Hapa
hikawo,” wana, “labay moyo nayì itaman mog-alih kongko?”
68 Tinombay kona hi Simon Pidro, “Pangino-on,” wana, “hinoy lakwen
nawen pakilamowan ya hikan bongat ya ampangibatan nin hawhalità ya
ampambin biyay ya ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos?
69 Kayà hapa-eg ay ampinto-o kayi boy tandà nawen ya hika ay nangibat
ha Diyos boy ayin kan kapintasan.”
70 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Hiko ya namilì komoyon
labinlowa, piro hay miha komoyo ay dimonyo.”
71 Hay antokoyen na ay hi Hodas ya anak ni Simon Iskaryoti, ta hi Hodas,
maski miha ya ha labinloway alagad ay hiya ya mangisapakat koni Apo
Hisos.

7

Hi Apo Hisos boy pawpatel na

1 Ahè naboyot, hi Apo Hisos ay tinomalà nin nanorò ha probinsyan
Galiliya; sinadyà nan ahè mako ha probinsyan Hodiya ta hay Hawhodiyo
bayro ay labay mamati kona.
2 Hapa-eg, maraninay pagpipista nin Hawhodiyo, hatoy pista ya pa-
masalamat la ha Diyos banà ha na-alawah la.
3 Kayà hinalità nin pawpatel ni Apo Hisos kona: “Mog-alih ka,” wanla,
“ha dogal ya habayti ta mako ka ha probinsyan Hodiya emen hay gawgawà
moy pawpapag-ispantawan ay makit nin tawtawoy ampipantompel komo.
4 Ayin tawoy ampangitagò nin gawgawà na no labay nan mibantog. Kayà
habayti ya bawbagay ya anggaw-en mo ay ipakit mo ha kaganawan tawo.”
5 Ombayri ya hinalità nin pawpatel ni Apo Hisos ta kateng hila ay ahè
antompel kona.
6 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos, “Alwa et,” wana, “nin tamà ya
pana-on nin panigè ko. Piro hikawo, maski anyay oras ay ma-arì kawon
mako bayro.
7 Hikawo ay ahè ampag-inakitan nin tawtawoy ahè antompel kongko,
piro hiko ay ampag-inakitan la ta ampaptegan ko ya hay gawgawà la ay
mangala-et.
8 Mako kawoyna ha pista; hiko ay ahè pon mako ta alwa et tamà ya
pana-on nin para kongko.”
9 Ha ombayroy hinalità ni Apo Hisos ay nanatili ya et bayro ha
probinsyan Galiliya.

Hi Apo Hisos ay anti ha pista

10 Hin nakatigè ana baytoy pawpatel ni Apo Hisos nin nakipista, hiya
ay kinomamat ana simpri, piro ayin nakatandà nin pamako na bayro boy
agya napa-ipatnag ha tawtawo.
11 Bayro ha pista, hi Apo Hisos ay antikapen nin Hawhodiyoy ampipamo-
on. “Ayri ya?” wanla.
12 Malakè ya tawoy ampi-a-ananah nin tongkol kona. Anhalita-en nin
kanayon ya hiya ay mahampat ya tawo. Hay kanayon ay ampaghalità nin
ampanloko yan tawtawo.

13 Piro ayin tawoy ampangibolgar nin maghalità tongkol kona ta angkalimo hila ha Hawhodiyoy ampipamo-on.
14 Hin mamigitnà ana ya pista, hi Apo Hisos ay nako ha bali nin Diyos ta nag-ompisan manorò.
15 Hay Hawhodiyo ay masyadon nag-ispanta, ya wanla, “Pangno ya nagkama-in masyadoy karonongan ya agya itaman nag-aral?”
16 Hinalità konla ni Apo Hisos, “Hay an-itorò ko,” wana, “ay ahè ampangibat ha sarili ko, no alwan ampangibat ha Diyos ya nangihogò kongko.
17 Hinoman ya labay gomawà nin kalabayan nin Diyos ay matanda-an na no hay an-itorò ko ay nangibat ha Diyos, o no ampaghalità akon nangibat ha sarili kon bongat ka-ihipan.
18 Hay tawoy ampaghalità nin angka-ibat ha sarili na ay ampanikap kaporiyan ha sarili na. Piro hinoman ya ampanikap kaporiyan para ha nangihogò kona ay tapat boy ayin kabongkokan.
19 Warì ahè inggawà ni Moysis komoyo ya kawkapanogo-an? Piro ayin komoyo nin anhomonol ha kawkapanogo-an. Antà labay moyo ko nin patyen?”
20 Tinombay baytoy kalak-an tawo, ya wanla, “Ma-in ka laweh nin dimonyo. Hinoy labay mamati komo?”
21 Ombayri ya intobay konla ni Apo Hisos: “Hay mihay bagay ya ginawà ko ha allon pama-inawa ay pinag-ispantawan moyon kaganawan.
22 Banà ha kapanogo-an komoyo ni Moysis ya panolì ay antoli-en moyoy aw-anak maski allon pama-inawa. Piro habayti ya ka-ogali-an panolì ay alwan koni Moysis nag-ompisa no alwan do ha kawka-apo-apowan moyoy na-ona koni Moysis. No na-abot ana ya allon dapat toli-en ya anak ay antoli-en moyo maski ampitag-on nin allon pama-inawa.
23 No antoli-en moyoy aw-anak moyo maski allon pama-inawa emen ahè malabag ya panogò ni Moysis, antà ampamahangan moyo ko nin banà ha pamakahampat ko nin tawo no allon pama-inawa?
24 Agkawo magpabastabasta nin manosga nin tawo no agmoyo pon sori-en. Pakasori-en moyo pon emen moyo matanda-an ya kaptegan.”

Hay ampi-i-ilgowan ay tongkol koni Kristoya impangakò nin Diyos.

25 Hay ongno ha tawtawo ha siyodad nin Hirosalim ay naghalità nin ombayri: “Warì alwan hiya ba-in ya tawo ya ampagsikapan lan patyen?
26 Piro helken moyo, anti ya ha kalak-an tawo nin ampanorò, piro ayin ampaghalità nin kontra kona. An-ihipen warì nin ampipamo-on ya hiya bayti hi Kristo ya impangakò nin Diyos?
27 No lomateng hi Kristo ya impangakò nin Diyos ay ayin makatandà no ayri mangibat. Piro habayti ya tawo ay tandà tamo no ayri na-ibat.”
28 Hapa-eg, ha panonorò ni Apo Hisos bayro ha lo-ob bali nin Diyos ay impakakhaw na nin hinalità ya ombayri: “Balay moyo ko,” wana, “boy tandà moyo no ayri ko nangibat. Hay pamako ko bayri ay alwa kon sarilin kalabayan, no alwan ma-in nangihogò kongko. Hiya ay peteg. Agmoyo ya balay
29 piro balay ko ya, ta hiko ay nangibat kona boy hiyay nangihogò kongko.”
30 Hapa-eg, ampagsikapan lan dakpen hi Apo Hisos, piro ayin tawoy nangoligtan konan mandakep ta alwa et ka-orasan pandakep kona.
31 Piro kalak-an bayro ha tawtawo ay tinompel koni Apo Hisos, ta na-intindiyan la ya hiya ay hi Kristo ya impangakò nin Diyos. Kayà hinalità la

ya ombayri: “Ma-in et warì kanayon ya lomateng ya makagawà nin mas
et ha pawpapag-ispantawan ya ginawà nin habayti ya tawo?”

Hay bawbantay ay inhogò nin mandakepkoni Apo Hisos

32 Hay ampi-a-ananahan nin kalak-an tawo ya tongkol koni Apo Hisos
ay nalengè nin Pawparisiyo. Hapa-eg hatoy Pawparisiyo kateng pawpo-on
nin pawparì ay nangihogò nin bawbantay nin bali nin Diyos nin makon
mandakep koni Apo Hisos.
33 Hinalità konla ni Apo Hisos, “Amò tana,” wana, “ya pana-on nin
manatili ko komoyo, biha ko magbira do ha nangihogò kongko.
34 Tikapen moyo ko piro agmoyo ko makit, ta agkawo makalako ha
lakwen ko.”
35 Hatoy pawpo-on nin Hawhodiyo ay ampi-i-ilgo nin ombayri: “Ayri ya
kalì mako ta agtamo ya makit? Mako ya warì ha dogal nin Gawgrigo ya
ampa-iriyan nin kanayon ya Hawhodiyo ta toro-an nay Gawgrigo?
36 Anhalita-en na ya tikapen tamo ya piro agtamo ya makit, boy anhalita-
en na et ya agtamo makalako ha lakwen na. Anya raw ya labay nan
totolen?”

Hay hinalità ni Apo Hisos ya tongkolha Ispirito nin Diyos

37 Hay kalampohan allo nin pista ay pinaka-importanti. Kayà hin na-
abot baytoy allo, hi Apo Hisos ay nireng biha na impakakhaw ya bosis
na nin naghalità: “Hinoman,” wana, “ya angka-angan ay mako kongko ta
pa-inomen ko,
38 ta ombayri ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos: ‘Hinoman ya tompel
kongko ay magkama-in nin ayin anggawan ya biyay ya bilang lanom ya
anhombol ha nakem na.’ ”
39 Hay labay totolen ni Apo Hisos do ha lanom ya ampambin biyay ya
ayin anggawan ay Ispirito nin Diyos. Hin habayto ay ahè et inggawà ya
Ispirito nin Diyos, ta hi Apo Hisos ay ahè et nakabira ha katatag-ayan ha
kama-inan nin Diyos.

Ahè nangapisosondò

40 Ha kalak-an tawo ya anti bayro ya ampanlengè, hay kanayon ay
naghalità, ya wanla, “Talagan hiya bayti ya Propita ya ampalatngen!”
41 Hay kanayon itaman ay naghalità nin, “Hiya,” wanla, “hi Kristo ya
impangakò nin Diyos!” Piro hay kanayon ay naghalità nin, “Hi Kristo,”
wanla, “ya impangakò nin Diyos ay ahè ma-ibat ha probinsyan Galiliya!
42 Nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ya hi Kristo ya impangakò nin Diyos
ay i-alalak ni Dabid, boy i-anak ya ha Bitlihim ha banowa ya pina-iriyan
ni Arì Dabid.”
43 Kayà ahè nangapisosondò baytoy kalak-an tawo nin tongkol koni Apo
Hisos.
44 Ma-in ongno bayro ya malabay mandakep koni Apo Hisos, piro ayin
nakapaghokaw nakem nin mandakep kona.

Hay ahè paminto-o nin Hawhodiyo ya ampipamo-on

45 Hapa-eg hatoy bawbantay ay nipagbirayna do ha pawpo-on nin
pawparì boy do ha Pawparisiyo ya nangihogò konla nin mandakep koni
Apo Hisos. “Antà nin agmoyo ya gintan bayri?” pastang nin hatoy
nangihogò.
46 Tinombay baytoy bawbantay, “Maski nakakanoman,” wanla, “ay ayin
et tawo ya nakapaghalità nin bilang ombayro ha hinalità nin habaytoy
tawo.”

47 Hinalità nin hatoy Pawparisiyo, “Kateng nayì hikawo ay naloko na?
48 Ma-in kawoyna nayì tandà ya miha ha ampipamo-on o miha ha
Pawparisiyo ya ninto-o kona?
49 Kalak-an bayri ha tawtawo ay agla angka-intindiyan ya kawkapanogo-
an ya inggawà ni Moysis; kayà parosawan hila nin Diyos.”
50 Hapa-eg hi Nikodimo ya miha ha Pawparisiyo ay anti bayro. Hiya
ay hatoy tawo ya nako hin hato nin naki-ilgo koni Apo Hisos. Hapa-eg,
hinalità na konla,
51 “Ha kawkapanogo-an tamo,” wana, “ay agtamo makasintinsya ha tawo
no ahè binista emen matanda-an no anyay ginawà na.”
52 Tinombay hila, “Hika nayì,” wanla, “ay taga Galiliya simpri? Pag-
aralan moy Halità nin Diyos emen mo matanda-an ya ayin propita ya ma-
ibat ha probinsyan Galiliya.”
53 Hapa-eg hila ay nihihiyay ta balang miha konla ay norong ha sarili
nan bali.

8

1 Piro hi Apo Hisos ay nako ha Bakil nin Aw-olibo.

Hay babayi ya nahagep ha pamakilalaki

2 Ika-ibokah, hay hambak et, hi Apo Hisos ay nagbira do ha bali nin Diyos.
Bayro ha kolob nin habayto, kaganawan tawo ay ni-o-opong ha mamalibot
na. Hapa-eg, niknò hi Apo Hisos ta tinoro-an na hila.
3 Mintras ampanorò ya, ma-in mawmangitorò nin kawkapanogo-an boy
Pawparisiyo ya nilomateng bayro ya ma-in gitan ya mihay babayi ya
nahagep ha pamakilalaki. Habaytoy babayi ay pina-ireng la ha arapan
nin kaganawan.
4 “Apo,” wanla koni Apo Hisos, “habayti ya babayi ay nahagep nawen
ha akto ya ampakilalaki.
5 Ha kawkapanogo-an nawen ya inggawà ni Moysis, haba-in ya ombahen
ya babayi ay dapat batowen anggan mati. Hapa-eg, anyay mahalità mo ya
tongkol kona?”
6 Ombayroy hinalità la emen la mahagep hi Apo Hisos ha pag-i-ilgo na.
Ha ombayro ay magkama-in hilan bara-nan nin mangidimanda kona.
Piro hi Apo Hisos ay niyomokò ta nanolat ha lotà nin hay ginamit na nin
pinanolat ay tamorò na.
7 Hin sigisigi ya pagpastang la kona, hi Apo Hisos ay nireng biha
ya naghalità konla, ya wana, “Hinoman komoyo ya ahè nakagawà nin
kasalanan ay hiya ya ma-ona nin mamato bayri ha babayi.”
8 Hapa-eg, hi Apo Hisos ay niyomokò ana et nin nanolat ha lotà.
9 Hin nalengè la baytoy hinalità ni Apo Hisos ay mihamiha hilan nog-alih
nin nag-ompisa ha pinakamato-a anggan hay nabalag tana ay hi Apo Hisos
boy hatoy babayi ya anti bayron naka-i-ireng.
10 Hapa-eg, nireng hi Apo Hisos ta pinastang na baytoy babayi, “Ayri
hilayna?” wana. “Ayin nayì nagkabalag para mamato komo?”
11 Tinombay baytoy babayi, “Ayin, Apo,” wana.
Hapa-eg, hinalità kona ni Apo Hisos, “Hiko man,” wana, “ay ahè mamarosa
komo. Morong kayna, piro pa-ibat hapa-eg ay agkayna mangoman
magkasalanan.”

Hi Apo Hisos ya hawang ha babon lotà

12 Ahè naboyot, hi Apo Hisos ay naghalità ana et do ha tawtawo, ya
wana, “Hiko ya hawang nin babon lotà. Hinoman ya ampakilamo kongko

ay ahè mamiyay ha karegleman, no alwan hay biyay na ay magkama-in
nin hawang ya makab-i nin biyay ya ayin anggawan."
13 Hapa-eg, hinalità kona nin hatoy Pawparisiyo, "Ayin kowinta ba-in ya
pamapteg mo ta tongkol ha sarili mo ya ampaptegan mo."
14 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, "Maski hiko ya ampamapteg
nin sarili ko ay peteg ya anhalita-en ko, ta tandà ko no ayri ko nangibat
boy no ayri ko mako. Piro hikawo, agmoyo tandà no ayri ko nangibat boy
no ayri ko mako.
15 Ampanosga kawo ha ka-ogali-an nin panosgan tawtawo. Hiko ay ahè
ampanosga ha maskin hino.
16 Piro no manosga ko, hay panosga ko ay tamà, ta alwa kon mimiha
ya ampanosga, no alwan kalamo ko nin ampanosga ya Tatay koy Diyos ya
nangihogò kongko.
17 Nakaholat ha kawkapanogo-an moyo ya no mapi-ogmà ya anhalita-en
nin loway tawo ay peteg ya pamapteg la.
18 Ampaptegan koy tongkol ha sarili ko, boy hay Tatay koy Diyos ya
nangihogò kongko ya ampamapteg et nin tongkol kongko."
19 Hapa-eg, pinastang la hi Apo Hisos, "Ayri," wanla, "ya Tatay mo?"
Tinombay konla hi Apo Hisos, "Agmoyo," wana, "tandà no hino ya Tatay
ko boy no hino ko. No balay moyo ko ay balay moyo simpri ya Tatay ko."
20 Hinalità bayti ni Apo Hisos mintras anti ya ha danin kahon ya
pangidabo-an nin kowalta ha lo-ob bali nin Diyos, ta bayro ya ampanorò
nin tawtawo. Ayin nandakep kona ta alwa et tamà ya oras nin pandakep
kona.

Hay ahè makalako ha lakwen ni Apo Hisos

21 Hinalità ana et ni Apo Hisos do ha tawtawo, "Mog-alih ako," wana.
"No ayin akoyna ay tikapen moyo ko, piro mati kawo nin anti et komoyoy
kasalanan moyo. Kayà agkawo makalako ha lakwen ko."
22 Hapa-eg, hinalità nin hatoy Hawhodiyo, "Magpakamati ya warì," wanla,
"ta hinalità na ya agtamo makalako ha lakwen na?"
23 Tinombay konla hi Apo Hisos, "Hikawo," wana, "ay na-ibat bayri ha
aypà, piro hiko ay nangibat ha tag-ay. Na-ibat kawo bayri ha babon lotà;
hiko balè ay ahè nangibat bayri ha babon lotà.
24 Kayà hinalità ko komoyo ya mati kawo nin anti et komoyoy kasalanan
moyo. Mati kawon ombayro no agmoyo pinto-owen ya hiko ya Ma-
pangilibri ya inhogò nin Diyos."
25 "Hino kan talaga?" wanla kona.
Tinombay konla hi Apo Hisos, "Hiko," wana, "baytoy hinalità ko komoyo
pa-ibat et hin primiro.
26 Malakè ya dapat kon halita-en boy ihosga komoyo. Piro hay nangihogò
kongko ay peteg, boy anhalita-en kon bongat ha kaganawan tawo ya
bawbagay ya nalengè ko kona."
27 Ahè na-intindiyan nin hatoy tawtawo ya hay anhalita-en ni Apo Hisos
konla ay tongkol ha Tatay nay Diyos.
28 Kayà hinalità konla ni Apo Hisos, "Hiko," wana, "ya an-ingaten Anak
nin Tawo. No na-ipakò moyo koyna ha koroh biha moyo ko itag-ay ay
matanda-an moyo ya ayin akon sarilin anggaw-en, no alwan anhalita-en
kon bongat ya intorò kongko nin Tatay koy Diyos.
29 Hay nangihogò kongko ay pirmi kon kalamo. Agna ko an-alihan ta
pirmi kon anggaw-en ya bawbagay ya ampakapakonsowilo kona."
30 Banà bayro ha hinalità ni Apo Hisos ay malakè ya tinompel kona.

Malayà boy alwan malayà

31 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos do ha Hawhodiyo ya ampipantompel
kona, “No anhonolen moyo,” wana, “ya an-itorò ko ay talagan aw-alagad
katawo;
32 boy matanda-an moyoy kaptegan, ta hay kaptegan ya mamalayà
komoyo.”
33 Tinombay hila koni Apo Hisos, “Hikayi,” wanla, “ay aw-inalalak ni
Abraham, boy maski nakakanoman ay alwa kayin alilà nin hinoman.
Anyay labay mon totolen ha paghalità mo nin hikayi ay mag-in malayà?”
34 Hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, “Anhalita-en ko komoyo ya
kaptegan: hinoman ya ampagkasalanan ay anti ha kapangyariyan nin
kasalanan.
35 Hay alilà ay alwan kabilang ha pamilya; hay anak balè ay ampanatili
nin miha ha pamilya anggan makakanoman.
36 No hay Anak nin Diyos ya mambi komoyo nin kalaya-an ay talagan
peteg kawon malayà.
37 Tandà ko ya hikawo ay aw-inalalak ni Abraham, piro ampagsikapan
moyo ko nin patyen ta agmoyo antanggapen ya tawtorò ko.
38 Anhalita-en ko ya tongkol ha impakit kongko nin Tatay koy Diyos, piro
hikawo, hay anggaw-en moyo ay hatoy natotowan moyo ha tatay moyo.”
39 Tinombay hila koni Apo Hisos, “Hikayi,” wanla, “ay aw-inalalak ni
Abraham.”
“No hikawo,” wani Apo Hisos, “ay aw-inalalak ni Abraham ay gaw-en
moyoy bilang ha ginawà na.
40 Hiko ay ampaghalità nin kaptegan ya nalengè ko ha Diyos, piro
ampagsikapan moyo kon patyen. Alwan ombayro ya ginawà ni Abraham.
41 Hay anggaw-en moyo ay hatoy anggaw-en nin tatay moyo.”
Tinombay hila koni Apo Hisos, ya wanla, “Hikayi ay alwan anak ha ligaw.
Hay tatay nawen ay mimiha ya ayin kanayon no alwan mismon Diyos.”
42 Hinalità konla ni Apo Hisos, “No Diyos ya Tatay moyo ay labiyen moyo
ko, ta ha Diyos ako nangibat. Hay pamako ko bayri ay alwan ha sarili kon
kalabayan, no alwan hiko ay inhogò nin Tatay koy Diyos.
43 Antà agmoyo angka-intindiyan ya anhalita-en ko? Banà ta hay
anhalita-en ko ay agmoyo labay leng-en.
44 Hay tatay moyo ay hi Satanas. Hay kalabayan na ay habaytoy
anhonolen moyo. Pa-ibat hin ibat, hi Satanas ay mapamati nin tawo. Agna
labay ya kaptegan; kayà ni amò ya kaptegan ay ayin kona. Ampagtotol
yan kabongkokan ta talagan mabongkok ya, boy kona ampangibat ya
kaganawan kabongkokan.
45 Hiko balè, hay anhalita-en ko komoyo ay kaptegan; kayà agmoyo ko
ampinto-owen.
46 Hino komoyo ya makapapteg nin hiko ay nakagawà nin kasalanan?
Antà agmoyo ko ampinto-owen ya hay anhalita-en ko komoyo ay kaptegan?
47 Hay tawoy anak nin Diyos ay ampanlengè ha anhalita-en nin Diyos.
Agmoyo labay manlengè Halità nin Diyos ta hikawo ay alwan anak nin
Diyos.”

Hi Apo Hisos boy hi Abraham

48 Hapa-eg hay Hawhodiyo ay tinombay koni Apo Hisos, ya wanla, “Alwa
kayi nayì tamà ha paghalità nawen nin hika ay Samaritano boy ma-in kan
dimonyo?”

49 Tinombay konla hi Apo Hisos, “Hiko,” wana, “ay ayin dimonyo.
Kaporiyan ya an-igwà ko ha Tatay koy Diyos, piro an-insoltowen moyo
ko.
50 Agko ampanikap kaporiyan para ha sarili ko, piro ma-in ampanikap
kaporiyan para kongko boy hiya ya manosga.
51 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hinoman ya homonol ha anhalita-
en ko ay ahè mati ta ma-in biyay ya ayin anggawan.”
52 Hinalità nin Hawhodiyo koni Apo Hisos, “Hapa-eg,” wanla, “ay
napaptegan nawen ya hika ay ma-in nin dimonyo. Hi Abraham boy
pawpropita ay nikati, piro anhalita-en mo ya hinoman ya homonol ha an-
itorò mo ay ahè mati.
53 Hay ka-apo-apowan nawen ya hi Abraham ay nati kateng pawpropita.
Warì ampaka-igit ka et konla? Anyay palagay mo ha sarili mo?”
54 Tinombay hi Apo Hisos, “No amporiyen ko,” wana, “ya sarili ko ay
ayin kowinta ya kaporiyan ko. Hay ampambin kaporiyan kongko ay Tatay
koy Diyos ya anhalita-en moyo nin Diyos moyo.
55 Agmoyo ya balay piro balay ko ya. Mag-in akon mabongkok nin bilang
komoyo no halita-en ko ya agko ya balay. Balay ko ya boy anhonolen koy
Halità na.
56 Hi Abraham ya ka-apo-apowan moyo ay nagtowà ta an-asawan na ya
makit nay panlomateng ko bayri ha babon lotà. Hay panlomateng ko ay
nakit na; kayà nagtowà ya nin masyado.”
57 Hinalità ana et nin Hawhodiyo koni Apo Hisos, “Ayin ka et,” wanla,
“nin limampò ya ta-on; antà anhalita-en mo nin nakit moyna hi Abraham?”
58 Tinombay hi Apo Hisos, ya wana, “Anhalita-en ko komoyoy kaptegan:
biha in-anak hi Abraham, hiko ay hikoyna.”
59 Banà bayro ha hinalità ni Apo Hisos, hatoy Hawhodiyo ay nandampot
nin bawbato ya pamato la kona, piro agla ya natanda-an ya nilomikol nin
nog-alih bayro ha lo-ob bali nin Diyos.

9

Pinakahampat ni Apo Hisos ya lalaki ya bowag

1 Hapa-eg, mintras ampowako hi Apo Hisos ay nakakit ya nin mihay
lalaki ya bowag pa-ibat et hin in-anak.
2 Hi Apo Hisos ay pinastang nin aw-alagad na, ya wanla, “Apo, antà
bowag ba-in ya tawo nin in-anak? Hinoy ma-in kasalanan nin pagkabowag
na? Hiya nayì o mawmato-antawo na?”
3 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, “Hay pagkabowag nin haba-in
ya tawo ay alwan banà ha pagkasalanan na, o banà ha pagkasalanan nin
mawmato-antawo na, no alwan nabowag ya emen hay kapangyariyan nin
Diyos ya gomawà kona ay mipatnag.
4 No allo, hay tawtawo ay ampipagtrabaho, piro no yabi ay ahè
ampagtrabaho. Kayà hay dapat kontamo, mintras ma-in et pana-on ay
isigi tamon gaw-en ya gawgawà nin Diyos ya nangihogò kongko, ta ma-in
pana-on ya lomateng ya agtamoyna makagawà nin para kona.
5 Mintras anti ko bayri, hiko ay hawang bayri ha babon lotà.”
6 Hin nayarì nan hinalità baytoy ombayro, hi Apo Hisos ay nandolà ha
lotà, ta habaytoy lotà ya dinol-an na ay ginawà nan pità. Hapa-eg habaytoy
pità ay imponah na ha mata nin hatoy bowag,
7 biha na hinalità kona, “Mako ka,” wana, “nin mag-olameh ha lanom ya
pamaliyo-an ya an-ingaten Silowam.” Hay labay totolen nin Silowam ay

inhogò. Hapa-eg, nanigè ana baytoy tawoy bowag ta nag-olameh ya. Hin
norong ya ay ampakakit yayna.
8 Hapa-eg, hay kawkaranin bali nin hatoy bowag pon kateng hatoy
kanayon ya tawtawoy nakakit kona hin bowag ya et ya ampikilimoh ay
nipapastang, ya wanla, “Warì alwan hiya ba-in ya tawoy pirmin ampiknò
ta ampakilimoh?”
9 Ma-in ongnoy naghalità nin, “Hiya,” wanla.
Hay kanayon ay naghalità nin “Alwan hiya,” wanla, “ta kalopa nan
bongat.” Kayà hinalità nin hatoy tawo, “Hiko,” wana, “baytoy tawoy bowag
ya anhalita-en moyo ya mamakilimoh.”
10 “Pangno ka,” wanla, “nakakit?”
11 Tinombay baytoy tawo, “Hatoy lalaki,” wana, “ya nagngalan Hisos
ay nanggawà pità ta imponah na ha mata ko, biha na hinalità kongko,
ya wana, ‘Mako ka ha Silowam ta mag-olameh ka.’ Kayà nako ko. Hin
nakapag-olameh ko ay nakakit akoyna.”
12 “Ayri ya man ba-in?” wanla. “Aytawan,” wana.

Hatoy bowag pon ay pinastang nin Pawparisiyo

13 Hatoy bowag pon ay gintan la ha Pawparisiyo,
14 ta allon pama-inawa hin nanggawà hi Apo Hisos nin pità boy hin
pinakahampat nay mata nin hatoy bowag.
15 Hapa-eg, pinastang ya nin hatoy Pawparisiyo no pangno ya nakakit.
Tinombay ya konla, ya wana, “Binyan nan pità ya mata ko biha ko nag-
olameh. Hapa-eg ay ampakakit akoyna.”
16 Hinalità nin ongnoy Parisiyo, “Habaytoy lalaki,” wanla, “ay ahè
nangibat ha Diyos ta agna an-ingilin ya allon pama-inawa.”
Piro hinalità nin kanayon, “No hiya ay tawoy makasalanan,” wanla,
“pangno ya makagawà nin ombahen ya pawpapag-ispantawan ya gaw-
gawà?” Banà bayro ha alwan paripariho ya palagay la ya tongkol koni
Apo Hisos ay aghila nangapisosondò.
17 Hapa-eg hatoy lalaki ya bowag pon ay pinastang ana et nin hatoy
Pawparisiyo, “Hinalità mo,” wanla, “ya pinakahampat nay mata mo; kayà
nakakit ka. Anyay mahalità mo ya tongkol kona?”
Tinombay ya konla, “Hiya,” wana, “ay propita.”
18 Hapa-eg hatoy Hawhodiyoy ampipamo-on ay ahè ampinto-o nin bowag
ya pon biha ya nakakit; kayà impa-ingat lay mawmato-antawo nin hatoy
bowag pon
19 ta pinastang la, “Habayti nayì,” wanla, “ya anak moyo? Talaga nayì
bowag ya pa-ibat hin in-anak ya? Pangno ya nakakit hapa-eg?”
20 Tinombay baytoy mawmato-antawo, “Tandà nawen,” wanla, “ya hiya
ay anak nawen boy hiya ay bowag pa-ibat hin in-anak.
21 Piro agnawen tandà no pangno ya nakakit boy no hinoy namakaham-
pat nin mata na. Hiya ya pastangen moyo. Ma-in yaynan sapat ya idad
nin makatbay para ha sarili na.”
22 Hinalità bayti nin mawmato-antawo na banà ha kalimowan la ha
Hawhodiyoy ampipamo-on, ta hatoy ampipamo-on ay nangapisosondò nin
agana palo-oben ha himba-an ya hinoman ya tawoy mamapteg nin hi Apo
Hisos ay Kristo ya impangakò nin Diyos.
23 Kayà hinalità nin hatoy mawmato-antawo na, “Hiya ay ma-in anan
sapat ya idad; kayà hiya ya pastangen moyo.”
24 Hapa-eg, impa-ingat layna et nin ikalwan bisis baytoy lalaki ya bowag
pon, ta hinalità la kona, “Ipangakò mo,” wanla, “ha arapan nin Diyos

ya magtotol ka nin kaptegan. Tandà nawen ya habaytoy ya lalaki ay
makasalanan."
25 Tinombay ya konla, "Agko," wana, "tandà no hiya ay makasalanan o
alwa. Mihay bagay ya tandà ko: bowag ako pon piro hapa-eg ay ampakakit
akoyna."
26 "Anya," wanla, "ya ginawà na komo? Pangno na pinakahampat ya
mata mo?"
27 Tinombay ya konla, "Hinalità koyna," wana, "komoyo piro agmoyo
nilengè. Antà labay moyoyna et malengè? Warì labay moyo itaman mag-
in alagad na?"
28 Hapa-eg, pinaghalita-an la yan mala-et. "Hika," wanla, "ya alagad na;
hikayi balè ay anhomonol ha tawtorò ni Moysis.
29 Tandà nawen ya hay Diyos ay naghalità koni Moysis, piro tongkol ha
tawoy habayti ay agnawen tandà no ayri ya nangibat."
30 Tinombay baytoy lalaki ya hinomampat, "Habayti," wana, "ay kapapa-
ispanta. Agmoyo tandà no ayri ya nangibat, piro pinakahampat nay mata
ko.
31 Tandà nawen ya hay mawmakasalanan ay ahè anleng-en nin Diyos.
Piro hay tawoy anggomalang kona boy ampanggawà nin kalabayan na ay
anleng-en na.
32 Maski nakakano ay ayin et nalengè ya ma-in namakahampat mata nin
lalaki ya bowag pa-ibat hin in-anak.
33 No habayti ya lalaki ay ahè nangibat ha Diyos ay agya makagawà nin
anyaman ya bagay."
34 Tinobay la ya, "Pa-ibat," wanla, "hin in-anak ka ay makasalanan
kayna. Labay mo kayi nayì toro-an?" Hapa-eg, hiya ay impataboy la.

Hatoy bowag pon ay tinompel koni Apo Hisos

35 Hapa-eg, nabalita-an ni Apo Hisos ya hatoy lalaki ya pinakahampat
nay mata ay impataboy nin Pawparisiyo. Kayà hin nakit ya ni Apo Hisos
ay hinalità na kona, "Antompel ka nayì ha an-ingaten Anak nin Tawo?"
36 Tinombay baytoy lalaki, ya wana, "Itorò mo dayi kongko, Apo, no ayri
ya emen ako tompel kona."
37 Hinalità kona ni Apo Hisos, "Nakit mo yayna," wana, "ta hiya ay ka-
ilgo mo hapa-eg ya ayin kanayon no alwan hiko."
38 "Antompel ako, Pangino-on," wanan hatoy lalaki. Hapa-eg, nanal-
imokod ya nin hinomamba koni Apo Hisos.

Hay ahè antompel koni Apo Hisos ay kowinta bowag

39 Hinalità ni Apo Hisos, "Nako ko bayri," wana, "ha babon lotà nin
manosga nin tawtawo emen hay bawbowag ay makakit, boy emen hay
tawtawoy ampakakit ay mag-in bowag."
40 Hatoy anti bayroy ongnoy Parisiyo ya nakalengè ha alimbawà ni Apo
Hisos ay nagpastang, "Hay labay mo nayì totolen ay bowag kayi itaman?"
41 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, "Alwa kawon bowag, ta no
aminen moyo nin hikawo ay bowag ay alihen koy kasalanan moyo. Piro
banà ta ampagkakanwarì kawo nin ampakakit ay manatili et komoyoy
kasalanan moyo."

10

Hi Apo Hisos ay bilang pastol ya mahampat

1 Insigi ni Apo Hisos ya paghalità na, “Anhalita-en ko,” wana, “komoyoy
kaptegan: mananakaw ya tawoy molì ha alal nin lomo-ob ha koral nin
tawtopa no agya magdaan ha polta,
2 balè hay pastol nin tawtopa ay ha polta ampagdaan.
3 Hay ampanlo-at nin polta ya pagdanan nin pastol ay hatoy ampagban-
tay nin koral. No an-ingaten nin pastol ya ngalan nin balang miha ha
tawtopa na ay anhomono hila kona nin lomikol ta balay lay bosis na boy
hiyay ampangona konla.
4 No na-ipalikol nayna ya kaganawan topa na ha koral ay anhomono hila
kona ta balay lay bosis nin pastol la ya angka-ona konla.
5 Piro no kanayon ya tawo ay aghila homono, no alwan mowayo hila nin
pakarayò ta agla balay ya bosis nin habaytoy tawo.”

6 Habayti ya alimbawà ni Apo Hisos ay ahè na-intindiyan nin
Hawhodiyoy ampipamo-on no anyay labay totolen.
7 Kayà hinalità ana et ni Apo Hisos, ya wana, “Anhalita-en ko komoyo ya
kaptegan: hiko ay bilang polta nin koral ya para ha tawtopa.
8 Kaganawan hatoy alwan peteg ya mawmanonorò ya nika-ona kongko
ay bilang mananakaw ya ahè nilengè nin tawtopa.
9 Hay ka-alimbawa-an ko ay polta. Hinoman ya lomo-ob ya magdaan
kongko ay ahè mapangno ta ma-in kalibriyan. Hiya ay bilang ha tawtopa
ya lomikol lomo-ob emen makatompak nin maganday pastolan.
10 Hay sadyà nin mananakaw no antà ampako ha koral nin tawtopa ay
para manakaw, mamati, boy manirà. Hiko balè, hay bara-nan nin pamako
ko bayri ha babon lotà ay emen kawo magkama-in nin biyay, hatoy biyay
ya ayin kakolangan ya bilang biyay nin Diyos.

11 “Hay ka-alimbawa-an ko ay pastol ya mahampat. Hay pastol ya
mahampat ay handà nin mati para ha tawtopa na.
12 Hay tawoy an-opa-an nin magpastol ay alwan hiya ya ma-in ikon nin
hatoy tawtopa ya ampastolan na. Kayà no angkakit nay anlomateng ya
tigri ay ampowayo yan mog-alih. Banà bayri, hay kanayon ya tawtopa ay
angkakwa nin hatoy tigri boy hay kanayon ay ampangapikakatak.
13 Ampowayowan nan alihan ya tawtopa ya ampastolan na, ta an-opa-an
yan bongat boy ayin yan malasakit ha tawtopa.

14 “Hay ka-alimbawa-an ko ay pastol ya mahampat. Balay koy tawtopa
ko, boy hay tawtopa ko itaman ay balay la ko.
15 No pangno ko balay nin tawtopa ko boy no pangno ko hila balay ay
ombayroy pagkabalay kongko nin Tatay ko boy pagkabalay ko ha Tatay ko.
Handà ako nin mati para ha tawtopa ko.
16 Ma-in ako et nin kanayon ya tawtopa ya ayin et ha lo-ob nin hatoy an-
ingaten koral. Ka-ilangan ko hilan ilo-ob ha koral ya habayto. Leng-en lay
anhalita-en ko boy mag-in hila nin mimihay gropo ya kalamoy mimihay
pastol.

17 “Anlabiyen ako nin Tatay koy Diyos, ta handà akon mati alang-alang
ha ikahampat nin ampastolan ko biha ko mabiyay oman.
18 Ayin ma-arì mamati kongko no agko payagan. Ma-in akon karapatan
nin ipayag ya sarili ko nin patyen, boy ma-in akon karapatan nin biyayen
ya sarili ko, ta hay Tatay koy Diyos ya nambi kongko nin ombayroy
karapatan.”

19 Banà bayri ha hawhalità ni Apo Hisos ay nangapikokolpyayna et
baytoy Hawhodiyo ya ampipamo-on; kayà aghila nangapisosondò.

20 Malakè konlay ampaghalità nin ombayri: “Ma-in yan dimonyo,”
wanla, “boy lokoloko ya. Antà ampanlengè kawo kona?”
21 Piro hay kanayon ay ampaghalità nin, “Hay tawoy ma-in dimonyo ay
ahè makapaghalità nin ombahen. Hay bawbowag warì ay mapakahampat
nin dimonyo?”

Hi Apo Hisos ay ahè tinanggap nin Hawhodiyoya ampipamo-on

22 Ha siyodad nin Hirosalim ay na-abot anaman ya pista ya an-ingaten
Didikasyon, hatoy pistan pamamanemtem ya tongkol ha bali nin Diyos.
Hin habayton pana-on ay malay-ep.
23 Hi Apo Hisos ay ampi-o-owako ha balkon ha bali nin Diyos, hatoy
balkon ya an-ingaten balkon ni Solomon.
24 Hapa-eg, pini-o-opongan ya nin Hawhodiyo ya ampipamo-on ta
pinastang la ya, ya wanla, “Anggan makano mo kayi pa-a-anti-en nin
halita-en konnawen no hino ka? Halita-en mo konnawen ya kaptegan no
hika hi Kristo ya impangakò nin Diyos.”
25 Tinombay konla hi Apo Hisos, “Hinalità koyna komoyo,” wana, “piro
agkawo ninto-o. Hay pawpapag-ispantawan ya an-ipagawà kongko nin
Tatay koy Diyos ay habaytoy makapapteg no hino ko.
26 Piro agmoyo labay minto-o ta alwa katawon tawtopa.
27 Hay tawtopa ko ay ampanlengè ha anhalita-en ko; tandà ko no hino
hila boy anhomonol hila kongko.
28 Ambiyan ko hila nin biyay ya ayin anggawan ya bilang biyay nin
Diyos. Hila ay ahè mipalako ha impirno, boy hila ay ahè ma-ayo kongko
nin hinoman.
29 Hila ay inggawà kongko nin Tatay koy Diyos ya ahè mapantayan nin
hinoman. Kayà ayin maka-ayo konla ha Tatay koy Diyos ya ampangasiwà
konla.
30 Hiko boy Tatay koy Diyos ay mimiha.”
31 Hapa-eg hatoy Hawhodiyo ya ampipamo-on ay nandampot ana et nin
bawbato ta pamato la koni Apo Hisos.
32 Piro naghalità konla hi Apo Hisos, ya wana, “Impakit koyna komoyoy
malakè ya papag-ispantawan ya impagawà kongko nin Tatay koy Diyos.
Ayri bayro ha ginawà ko ya labay moyon pamatowan kongko?”
33 Tinombay baytoy Hawhodiyo ya ampipamo-on, “Alwan banà ha
kahampatan nin gawgawà mo ya pamatowan nawen komo, no alwan banà
ha panla-et mo ha Diyos. Hika ay tawon bongat, piro anggaw-en mon Diyos
ya sarili mo.”
34 Tinombay hi Apo Hisos, “Ha kawkapanogo-an moyo,” wana, “ay ma-in
nakaholat ya hinalità nin Diyos ya ombayri: ‘Anhalita-en ko ya hikawo ay
dawdiyos.’ ”
35 Hinalità et ni Apo Hisos, “Tandà tamo ya hay Kaholatan nin Diyos ay
peteg maski makakano, boy iningat nin Diyos ya kawka-apo-apowan tamo
nin hila ay dawdiyos. Hila et ya binyan nin Diyos nin halità na.
36 Hiko ay pinilì nin Diyos nin mako bayri ha babon lotà. Pangno moyo
halita-en nin hiko ay ampanla-et ha Diyos hin hinalità ko ya hiko ay Anak
nin Diyos?
37 No agko anggaw-en ya an-ipagawà kongko nin Tatay koy Diyos ay
agmoyo ko pinto-owen.
38 Piro anggaw-en ko ya an-ipagawà kongko nin Tatay koy Diyos. Maski
agmoyo ampinto-owen ya anhalita-en ko ay dapat moyon pinto-owen ya

anggaw-en ko emen moyo matanda-an ya hay Tatay koy Diyos ay anti kongko, boy hiko ay anti kona."

39 Hatoy Hawhodiyo ya ampipamo-on ay dakpen la dayi hi Apo Hisos, piro naka-alih ya bayro konla.

40 Hapa-eg hi Apo Hisos ay nakon oman ha kagmang balah nin Hordan do ha dogal ya pinaminyagan hin hato ni Howan, boy bayro nanatili hi Apo Hisos.

41 Hiya ay nilako nin malakè ya tawo. Hinalità nin habaytoy tawtawo, "Hi Howan Mamiminyag," wanla, "ay ahè nanggawà nin pawpapag-ispantawan, piro peteg ya kaganawan hinalità na ya tongkol ha tawoy habayti."

42 Kalak-an ha tawtawo bayro ay tinompel koni Apo Hisos.

11

Hay pagkamati ni Lasaro

1-2 Hi Mariya, Marta, boy hi Lasaro ya mipapatel ay ampa-iri ha banowan Bitanya. (Habayti ya nagngalan Mariya bayri ay hiya bayti ya Mariyay namollog pabangoh ha bitih ni Apo Hisos boy namona ya hay pinamona na ay habot na.) Hapa-eg hi Lasaro ay nagmasakit.

3 Kayà hay pawpatel na ay namagtan balità koni Apo Hisos ya ombayri ya pagkahalità: "Pangino-on, hay anlabiyen mo ay ampagmasakit."

4 Hin natanggap ni Apo Hisos baytoy balità ay ombayri ya hinalità na: "Habayti ya pagmasakit ni Lasaro ay agna ikamati, no alwan hay bara-nan nin pagmasakit na ay emen mapori ya Diyos boy kateng Anak nin Diyos ay poriyen nin banà bayri."

5 Hi Marta, Mariya, boy hi Lasaro ay anlabiyen ni Apo Hisos.

6 Piro maski anlabiyen na hila boy nabalita-an nayna ya ampagmasakit hi Lasaro ay nanatili ya et nin loway allo do ha dogal ya nilako na.

7 Hapa-eg, hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na, "Magbira tamoyna," wana, "ha probinsyan Hodiya."

8 "Apo," wanla, "ahè et naboyot ay ampagsikapan kan batowen nin Hawhodiyo ya ampipamo-on. Magbira ka et nayì bayro?"

9 Ombayri ya alimbawà ya intobay konla ni Apo Hisos: "Ha lo-ob mikaka-allo ay ma-in labinloway oras. Kayà hay tawoy mowako no allo ay ahè mibatol, ta angkakit nay andanan na ta mahawang ya babon lotà.

10 Balè ta no yabi ya pamowako na ay mibatol ya ta ayin ampakahawang kona."

11 Hin nayarì ni Apo Hisos nin hinalità bayto ay ombayri et ya impahan nan hinalità ha aw-alagad na: "Hi Lasaro," wana, "ya amigo tamo ay angkatoloy, piro mako ko bayro ta pokawen ko ya."

12 Tinombay ya aw-alagad na, "Pangino-on," wanla, "no angkatoloy ya ay homampat ya."

13 Hay labay totolen ni Apo Hisos do ha hinalità na, hi Lasaro ay natina. Piro ha ihip nin aw-alagad na, hi Lasaro ay angkatoloy bongat.

14 Banà bayro ay diniritson hinalità konla ni Apo Hisos, "Hi Lasaro," wana, "ay nati ana.

15 Piro alang-alang komoyo ay an-ikaliga ko ya ayin ako bayro hin nati ya emen homkaw ya katetpel moyo kongko. Manigè tamoyna nin mako bayro kona."

16 Hi Tomas ya an-ingaten Lambaw ay naghalità ha kapara nan aw-
alagad, ya wana, “Kilako tamo koni Apo Hisos emen tamo mati nin kalamo
na.”

Hi Apo Hisos ya mamiyay oman boy mambin biyayya ayin anggawan

17 Hapa-eg, hin andomani ana hi Apo Hisos ha banowan Bitanya ay
natanda-an na ya hi Lasaro ay apat anay allo nin nakatabon.
18 Hay banowan Bitanya ay tatloy kilomitroy dayò ha siyodad nin
Hirosalim.
19 Malakè ya Hodiyo ya na-ibat ha Hirosalim ya nako koni Marta boy
koni Mariya ta anhahaliwawen la hila nin tongkol ha pagkamati nin patel
la.
20 Hapa-eg, hin nabalita-an ni Marta ya anlomateng hi Apo Hisos ay
nilako na yan hinakbat; hi Mariya balè ay nabalag ha bali la.
21 Hinalità ni Marta koni Apo Hisos, “Pangino-on,” wana, “hay patel ko
ay ahè dayi nati no anti ka bayri.
22 Piro tandà ko ya maski hapa-eg ay igwà komo nin Diyos ya anyaman
ya dawaten mo kona.”
23 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Hay patel mo,” wana, “ay mabiyay oman.”
24 Tinombay hi Marta, “Tandà ko,” wana, “ya hiya ay mabiyay oman ha
hoyot ya allo.”
25 Hinalità ana et ni Apo Hisos kona, “Hiko,” wana, “ya mamiyay oman
nin nikati boy hiko ya ampambin biyay. Hinoman ya tawoy antompel
kongko ay mabiyay maskin hiya ay mati;
26 boy hinoman ya angkabiyay ya antompel kongko ay ahè mati, ta ma-in
yaynan biyay ya ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos. Ampinto-o ka
nayì bayri?”
27 Tinombay hi Marta, “Awò,” wana, “Pangino-on. Ampinto-o ko nin
hika hi Kristo ya impangakò nin Diyos nin mako bayri ha babon lotà, boy
hika ya Anak nin Diyos.”

Nanangih hi Apo Hisos

28 Hin nayarì bayton hinalità ni Marta ay nilako na hi Mariya ya patel
na, ta impa-alilih na ya biha na imbalità kona, ya wana, “Hay Pangino-on
ay anti bayri boy an-ipa-ingat na ka.”
29 Hay ginawà ni Mariya hin nalengè na bayto ay nanandalì yan nanigè
nin nako koni Apo Hisos.
30 Hin habayto, hi Apo Hisos ay ahè et ni-abot ha banowa ta anti ya et
ha dogal ya pinakahakbatan kona ni Marta.
31 Hatoy panandalì ni Mariya nin nog-alih ay nakit nin hatoy Hawhodiyo
ya anti bayro ha bali nili Mariya nin ampanahaliwa konla. Kayà hinomono
hila koni Mariya ta andap la no mako ya nin mi-a-anito do ha tinabon ni
Lasaro.
32 Hapa-eg, ni-abot hi Mariya do ha kama-inan ni Apo Hisos. Hin nakit
na ya ay nanalimokod ya ha danin bitih na, ya wana, “Pangino-on, no anti
ka dayi bayri ay ahè nati ya patel ko.”
33 Nakit ni Apo Hisos ya ampanangih hi Mariya kateng hatoy Hawhodiyo
ya hinomono kona; kayà nanginanawa yan malawig nin banà ha kalele-an
na.
34 Pinastang hila ni Apo Hisos, “Ayri moyo ya intabon?” wana.
“Pangino-on,” wanla, “kilako ka emen mo makit.”
35 Nanangih hi Apo Hisos.

36 Hapa-eg, hinalità nin hatoy Hawhodiyo, “Talagan masyadoy panlalabi
na koni Lasaro.”
37 Piro hay ongno konla ay naghalità nin ombayri: “Namakahampat ya,”
wanla, “nin tawoy bowag. Antà agna pinakahampat hi Lasaro emen agya
dayi nati?”

Hi Lasaro ay biniyay oman ni Apo Hisos

38 Hi Apo Hisos ay nanginanawayna et nin malawig banà ha kalele-an
na, biha ya nako ha pinangitabonan ya kowibay hinar-an bato.
39 Hinalità ni Apo Hisos, “Alihen moyo,” wana, “ya bato.”
“Piro Pangino-on,” wani Marta ya patel nin hatoy nati, “nabatà ana ta
apat anay allo ya nalabah pa-ibat hin intabon ya.”
40 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Alwa nayì,” wana, “nin hinalità ko komo
ya no minto-o ka ay makit moy kapangyariyan nin Diyos?”
41 Hapa-eg, inalih lay bato ya pinanarà nin hatoy kowiba. Hi Apo Hisos
ay naninglà biha naghalità, ya wana, “Tatay ko, ampasalamat ako komo ta
nilengè mo ko.
42 Tandà ko ya pirmi mon anleng-en ya anhalita-en ko. Ombayro man,
hinalità ko bayti emen habayti ya tawtawo ay minto-o nin hiko ay inhogò
mo.”
43 Hin nayarì nan hinalità bayto ay nambolyaw ya, ya wana, “Lasaro,
lomikol ka.”
44 Hapa-eg hi Lasaro ay nilomikol. Hay gamet na boy bitih na ay napotot
et nin doloy imbelebel kona ta ombayroy ka-ogali-an lan gaw-en ha nati.
Kateng lopa na ay ma-in et nakatagpen ya panyò. “Alihen moyo,” wani
Apo Hisos, “ya doloy imbelebel kona emen yayna maka-orong.”

Hay tangkà koni Apo Hisos
(Matiyo 26:1-5; Markos 14:1-2; Lokas 22:1-2)

45 Malakè ha Hawhodiyo ya nako koni Mariya ta anhahaliwawen la ya.
Peleg lan anti bayro ay nakit lay ginawà ni Apo Hisos. Kayà tinompel hila
kona.
46 Piro ongno konla ya nako ha Pawparisiyo ta imbalità lay ginawà ni
Apo Hisos.
47 Kayà hay Pawparisiyo boy pawpo-on nin pawparì ay tinipon lay
kawkapariho lan ampipamo-on ha Hawhodiyo. Ampipapastang hila, ya
wanla, “Anyay gaw-en tamo? Habaytoy tawo ay ampanggawà nin malakè
ya papag-ispantawan.
48 No pa-olayan tamo ya ay tompel kona ya kaganawan. No ombayroy
mangyari, hay Rawromano ya ampipamo-on kontamo ay mako bayri ta
hira-en lay bali nin Diyos boy nasyon tamo.”
49 Miha konla, hi Kaypas ya pinakapo-on nin pawparì hin habayton pana-
on ay tinombay, “Talaga,” wana, “nin ayin kawon ihip!
50 Agmoyo na-ihip ya mas mahampat para kontamo ya mati ya mihay
tawo para ha kaganawan kisa ma-anggawan ya nasyon.”
51 Habaytoy hinalità ni Kaypas ay ahè nangibat ha sarili nan ihip. Banà
ta hiya ya pinakapo-on nin pawparì hin habayton pana-on ay hinola-an na
ya hi Apo Hisos ay mati nin para ha Hawhodiyo.
52 Mati ya et para ha kaganawan anak nin Diyos ya nangapihihiyay emen
na hila pimimihawen.
53 Pa-ibat hin habayton allo, hi Apo Hisos ay amplanowen patyen nin
Hawhodiyo ya ampipamo-on.

54 Kayà hi Apo Hisos ay agana napa-ipatnag ha probinsyan Hodiya, no
alwan nog-alih ya ta nako ya ha banowan Iprayim ya marani ha powiray
dogal, ta bayro ya nanatili kalamo nay aw-alagad.
55 Hapa-eg, hin marani ana ya pista nin Hawhodiyo, hatoy Pistan
Pamamanemtem la hin inlibri nin Diyos ya kawka-apo-apowan la ay
malakè ya tawoy nako ha siyodad nin Hirosalim. Habaytoy tawtawo ya
nika-ibat ha kanayon ya dawdogal ay nako bayro, ta biha pista ay gaw-en
la baytoy ka-ogali-an lan paglilinis kompormi ha kawkapanogo-an la.
56 Hi Apo Hisos ay antikapen nin habaytoy tawtawo, boy mintras anti
hila bayro ha lo-ob bali nin Diyos ay ampi-i-ilgo hila, ya wanla, “Anya ha
palagay moyo? Mako ya warì bayri ha pista?”
57 Pini-i-ilgowan la bayti ta hay pawpo-on nin pawparì kateng Paw-
parisiyo ay nambin panogò ya hinoman ya nakatandà no ayri hi Apo Hisos
ay ibalità konla emen la ya marakep.

12

Hi Apo Hisos ay binollogan nin pabangoh
(Matiyo 26:6-13; Markos 14:3-9)

1 Anem ya allo biha Pistan Pamamanemtem, hi Apo Hisos ay nako ha
banowan Bitanya ya ampa-iriyan ni Lasaro ya biniyay oman ni Apo Hisos.
2 Hi Apo Hisos ay pinaghandà la bayro nin pamamangan. Hi Marta ay
ampanambay magsirbi, piro hi Lasaro ay kalamo ni Apo Hisos nin an-
omarap ha lamisawan ta ampangan.
3 Hapa-eg hi Mariya ay ma-in pinakamablin pabangoh ya kagitnà litroy
kalak-an. Hay ginawà na ay imbollog na ha bitih ni Apo Hisos, biha
na pinonahan nin habot na. Hay lo-ob bali ay binomangoh, gawà nin
habaytoy pabangoh.
4 Hi Hodas Iskaryoti ya miha ha aw-alagad ni Apo Hisos ya mangisapakat
kona ay naghalità, ya wana,
5 “Antà nin haba-in ya pabangoh ay ahè inlakò ha alagà nin sowildon
mihay ta-on ya pinagtrabahowan nin miha katawo, ta hay napaglako-an
ay na-igwà dayi ha manga-irap?”
6 Habayti ya hinalità ni Hodas ay alwan banà ha pangingangalo na ha
mawmanga-irap no alwan banà ha katakawan na, ta hay sawsintimos ya
anti ha pambiyanan la ya an-oligtanan na ay antakawen na.
7 Hinalità ni Apo Hisos koni Hodas, ya wana, “Pa-olayan mo hi Mariya
ha anggaw-en na. Haba-in ya anggaw-en na ay paghahandà para ha allo
nin pananabon kongko.
8 Hay mawmanga-irap ay pirmi komoyo, piro hiko ay ahè magpirmi
komoyo.”

Hay tangkà koni Lasaro

9 Malakè ha Hawhodiyo ya nakabalità nin hi Apo Hisos ay anti ha
banowan Bitanya; kayà nilako la ya. Hay pamako la bayro ay alwan hi
Apo Hisos bongat ya labay lan makit, no alwan kateng hi Lasaro ya biniyay
oman ni Apo Hisos.
10 Banà bayro, hay pawpo-on nin pawparì ay nagplano nin kateng et hi
Lasaro ya patyen la,
11 ta banà ha pangyayari koni Lasaro ay malakè ya Hodiyo ya ampipan-
tompel koni Apo Hisos.

Hi Apo Hisos ay anlomateng ha siyodad nin Hirosalim (Matiyo 21:1-11; Markos 11:1-11; Lokas 19:28-40)

12 Ika-ibokah, hatoy kalak-an tawoy nako bayro ha Pistan Pamamanemtem ay nabalita-an la ya hi Apo Hisos ay anlomateng bayro ha Hirosalim.
13 Hapa-eg, hay ginawà la ay nangwa hila nin bawbolong ya bilang bolong ongot, biha la hinakbat hi Apo Hisos boy ampibobolyaw hila nin ombayri: "Poriyen ya Diyos! Bindisyonan nin Diyos ya anlomateng ha ngalan nin Pangino-on! Bindisyonan ya Arì nin nasyon Israyil!"
14 Hin habayto, hi Apo Hisos ay anlomateng ya nakahakay ha oybon asno nin bilang ombayro ha pagkahalità ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos:
15 "Hikawoy tawtawo bayri ha siyodad nin Siyon, agkawo malimo ta anlomateng ya arì moyo ya nakahakay ha oybon asno."
16 Tongkol bayri ha panlomateng ni Apo Hisos ha siyodad nin Hirosalim ay ahè na-intindiyan nin aw-alagad na ya habayti ya katoparan nin hatoy holà hin hato ya nakaholat ha Halità nin Diyos. Piro hin nabiyay oman hi Apo Hisos ay napanemteman la baytoy ginawà na boy na-intindiyan la ya habaytoy holà ya tongkol kona ay nangyari ana.
17 Hato itaman ya malakè ya tawoy kalamo ni Apo Hisos hin iningat na hi Lasaro nin lomikol ha pinangitabonan kona ta biniyay na ya ay nangibalità nin habaytoy pangyayari ya tongkol ha pamiyay oman koni Lasaro.
18 Hay bara-nan no antà malakè ya tawoy hinomakbat koni Apo Hisos hin habayto ay banà ta nabalita-an la baytoy kapapa-ispantay ginawà na.
19 Kayà ni-i-ilgo ya Pawparisiyo, ya wanla, "Ayin tamoynan magawà. Biliwen moyo, anhomonoyna kona ya kaganawan tawo."

Hay Gawgrigo ya ampanikap koni Apo Hisos

20 Do ha siyodad nin Hirosalim ay ma-in ongnoy Grigo ya nakon nakipista.
21 Hapa-eg, nako hila koni Pilipi ya taga Bitsayda ha probinsyan Galiliya, ta nakitotol hila kona, ya wanla, "Labay nawen dayi nin maki-ilgo koni Hisos."
22 Hapa-eg, hinalità bayto ni Pilipi koni Andris biha hilay lowa ay nakon nangibalità koni Apo Hisos.
23 Hinalità konla ni Apo Hisos, ya wana, "Oras ana nin hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay parangalan ta maranina ya kamatyan ko.
24 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hay mihay pahì, no ahè mataphonan nin lotà boy mati ay ahè lomakè. Piro no nataphonan boy nati ta tinomobò ay mamongan malakè.
25 Hinoman ya tawoy ampamabli nin sarili na nin mas et ha Diyos ay ahè magkama-in biyay ya ayin anggawan; piro hinoman ya tawoy ampamabli ha Diyos kisa ha sarili na bayri ha babon lotà ay ma-in biyay ya ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos.
26 Hinoman ya labay magsirbi kongko ay dapat homono kongko boy no ayri ko, hiya ay anti bayro itaman nin magsirbi kongko. Hay ampagsirbi kongko ay parangalan nin Tatay koy Diyos."

Hinalità ni Apo Hisos ya tongkol ha kamatyan na

27 Hinalità ana et ni Apo Hisos, "Hapa-eg," wana, "ay angkagoloy nakem ko. Ipanalangin ko warì ha Tatay ko ya agna ko pa-olayan ha kadya-dya-an ya danasen ko? Piro agko, ta hay bara-nan nin pamako ko bayri ha babon lotà ay magdanas nin kadya-dya-an."

28 Kayà hay hinalità na ay ombayri, “Tatay,” wana, “ipatnag mo ya
pamoriyan komo.”
Hapa-eg, ma-in bosis ya ampangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin
Diyos ya ombayri ya pagkahalità: “Impatnag koyna ya pamoriyan kongko
boy ipatnag ko et nin oman.”
29 Hatoy malakè ya tawoy anti bayro ya nakalengè nin hatoy bosis ay
ma-in naghalità nin, “Nangorol,” wanla. Hinalità itaman nin kanayon, ya
wanla, “Ma-in anghil ya naghalità kona.”
30 Hapa-eg, hinalità konla ni Apo Hisos ya ombayri: “Hatoy bosis ya
nalengè moyo ay para ikahampat moyo, alwan para ikahampat ko.
31 Pana-on ana nin panosga ha tawtawoy ahè anhomonol kongko, boy
pana-on ana simpri nin hi Satanas ya ampamo-on konla ay ipataboy.
32 No na-ipakò akoyna ha koroh, kaganawan tawo ay ipakarani ko
kongko.”
33 Hinalità na bayti emen na ma-ipatandà konla no pangno ya mati.
34 Hapa-eg, hay intobay koni Apo Hisos nin hatoy kalak-an tawo ay
ombayri: “Ha kawkapanogo-an nin Diyos ya na-intindiyan nawen, hi
Kristo ya impangakò nin Diyos ay angkabiyay anggan makakanoman. Antà
anhalita-en mo nin hay an-ingaten Anak nin Tawo ay ka-ilangan ipakò ha
koroh? Hino bayti ya antotolen mo ya an-ingaten Anak nin Tawo?”
35 Hinalità ni Apo Hisos, ya wana, “Hay ka-alimbawa-an ko ay hawang.
Habayti ya hawang ay anti komoyo nin amò tanay pana-on. Mamiyay
kawo ha kahawangan, ta no ahè ay abotan kawon karegleman. Hay tawoy
ampowako ha karegleman ay agna tandà no ayri ya lakwen na.
36 Tompel kawo ha hawang mintras anti et komoyo emen hay nakem
moyo ay magkama-in kahawangan.” Hin nayarì bayton hinalità ni Apo
Hisos ay nog-alih ya ta tinago-an na baytoy tawtawo.

Hay kanayon ha Hawhodiyo ay ahè tinompel

37 Maski nakit nin habaytoy tawtawo ya kaganawan papag-ispantawan
ya ginawà ni Apo Hisos ay aghila simpri tinompel kona.
38 Hay agla pantompel ay katoparan nin hatoy holà hin hato ni propita
Isayas ya ombayri ya pagkahalità:
“Pangino-on, ayin ampinto-o ha an-i-aral nawen.
Hino ya pinangipatnagan mo nin kapangyariyan mo?”
39 Talagan aghila minto-o, ta hay inholat et ni propita Isayas ya hinalità
nin Diyos ay ombayri:
40 “Binowag ko hila emen aghila makakit, boy pinatyà ko et ya nakem la
emen aghila maka-intindi. Ha ombayro ay agla omanen ya nakem
la nin tompel kongko; kayà agko hila pakahampaten.”
41 Habayti ya tongkol koni Apo Hisos ay hinalità ni propita Isayas ta nakit
nay kagandawan ni Apo Hisos.
42 Ombayro man ay ma-in malakè ya Hodiyoy ampipamo-on ya ampi-
pantompel koni Apo Hisos. Aglan bongat ma-ipatnag ya pantotompel la
ta angkalimo hila ha Pawparisiyo, ta maka aghilayna payagan lomo-ob ha
himba-an lan Hawhodiyo.
43 Mas labay lan poriyen hila nin tawtawo kisa poriyen hila nin Diyos.

Hay halità ni Apo Hisos ay impahalità kona nin Diyos

44 Hapa-eg hi Apo Hisos ay naghalità nin makhaw, ya wana, “Hinoman
ya antompel kongko ay alwan bongat kongko ya nin antompel, no alwan
antompel ya et ha nangihogò kongko.

45 Hay nakakit kongko ay emen nan nakit ya nangihogò kongko.
46 Hiko ay hawang ya nako bayri ha babon lotà emen hinoman ya tompel
kongko ay ahè manatili ha karegleman.
47 “Hinoman ya ahè anhomonol ya nakalengè nin habayti ya anhalita-en
ko ay agko hosgawan, ta hiko ay ahè nako bayri nin manosgan tawtawo,
no alwan nako ko bayri nin mangilibri konla.
48 Hinoman ya ahè mananggap kongko boy ahè minto-o ha hawhalità
ko ay hosgawan lano ha hoyot ya allo. Hay manosga kona ay habayti ya
hawhalità ko.
49 Habayti ya anhalita-en ko ay ahè nangibat ha sarili ko, no alwan
nangibat ha Tatay koy Diyos ya nangihogò kongko. Hay anhalita-en ko
ay an-imanda kongko nin Tatay ko. An-ibalità na kongko no pangno boy
no anyay halita-en ko.
50 Talagan tandà ko ya hay panogò na ay makab-i nin biyay ya ayin
anggawan. Kayà hay anhalita-en ko ay hatoy an-ipahalità kongko nin Tatay
ko.”

13

Inoyahan ni Apo Hisos ya bawbitih nin aw-alagad na

1 Hapa-eg, hay dispiras nin Pistan Pamamanemtem ay nilomateng ana.
Tandà ni Apo Hisos ya oras ana nin mog-alih ya bayri ha babon lotà ta
magbira ya ha kama-inan nin Tatay nay Diyos. Anlabiyen ni Apo Hisos ya
tawtawoy ampakilamo kona; kayà ipakit na konla ya panlalabi na ya ayin
angga.
2 Hapa-eg, ampangapon hi Apo Hisos kalamoy aw-alagad na. Aghila et
mag-ompisan mangan, na-ipa-ihip ana ni Satanas koni Hodas ya anak ni
Simon Iskaryoti nin isapakat hi Apo Hisos.
3 Tandà ni Apo Hisos ya impahimalà kona nin Tatay nay Diyos ya
kapangyariyan mamo-on ha kaganawan, boy tandà na ya nangibat ya ha
Tatay nay Diyos boy magbira yayna kona.
4 Kayà hin ampangapon hila ay napa-alilih hi Apo Hisos do ha lamisawan
ta inalih nay baro na biha na intagkeh ya towalya ha awak na.
5 Hapa-eg, binyan nan lanom ya palanggana, ta inompisawan nan
oyahan ya bawbitih nin aw-alagad na. Hay anggamiten nan pamaklang
nin bawbitih la ay hatoy towalya ya intagkeh na ha awak na.
6 Hin napakarani hi Apo Hisos koni Simon Pidro ay pinastang ya ni Pidro,
“Pangino-on,” wana, “warì hika ya mangoyah nin bitih ko?”
7 Tinombay kona hi Apo Hisos, “Agmo,” wana, “tandà no anyay anggaw-
en ko hapa-eg, piro lano ay matanda-an mo.”
8 “Ahè,” wana ni Pidro, “maski makakano ay agka mangoyah nin bitih
ko!”
Tinombay kona hi Apo Hisos, ya wana, “No agmo ipa-oyahan ya bitih
mo kongko ay alwa katan alagad.”
9 “No ombayro awod, Pangino-on,” wani Simon Pidro, “ay alwan bongat
bitih ko ya oyahan mo, no alwan kateng gamet ko boy olo ko.”
10 Hinalità ni Apo Hisos, “Hay tawo,” wana, “ya naliyò ana ay malinis
ana. Bitih na tana ya ka-ilangan oyahan. Hikawo ay malinis ana, balè
ma-in miha komoyo ya alwan malinis.”
11 Tandà anan da-an ni Apo Hisos no hinoy mangisapakat kona; kayà
hinalità na ya ma-in miha konla ya alwan malinis.
12 Hin nayarì ni Apo Hisos nin inoyahan ya bawbitih nin aw-alagad na ay
nagbaro ya biha ya nagbiran niknò nin inomarap ha lamisawan. Pinastang

hila ni Apo Hisos, “Na-intindiyan moyo nayì,” wana, “baytoy kapiyarì kon
ginawà komoyo?
13 Tamà ya ingat moyo kongko ya ‘Mangangaral’ boy ‘Pangino-on’ ta
talagan hiko.
14 Hapa-eg ta hiko ya mangangaral boy Pangino-on moyo ya nagmaka-
aypà nin mangoyan bawbitih moyo, hikawo man ay dapat itaman
magmaka-aypà nin mangoyan bitih nin miha ta miha.
15 Ginawà ko komoyo bayti ya alimbawà emen moyo gaw-en ya bilang
ginawà ko komoyo.
16 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: ayin alilà ya ampaka-igit ha amo
na; hay inhogò ay ahè ampaka-igit ha nangihogò kona.
17 Hapa-eg, no angka-intindiyan moyoyna bayti ya anhalita-en ko
komoyo ay gaw-en moyo emen kawo lomiga.
18 “Habayti ya hinalità ko komoyo ay alwan kaganawan moyo ya
antokoyen ko. Tandà ko no hinoy pinilì ko. Piro ka-ilangan magkapeteg
baytoy nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ya, ‘Miha ha nakipangan kongko
ay ampagtraydor kongko.’
19 “Anhalita-en ko bayti komoyo biha mangyari, ta no mangyari ana ay
minto-o kawo nin hiko hi Kristo ya impangakò nin Diyos.
20 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hinoman ya ampananggap ha
inhogò ko ay ampananggap kongko; boy hinoman ya ampananggap kongko
ay antanggapen na et ya nangihogò kongko.”

Hinalità ni Apo Hisos ya hiya ay isapakat
(Matiyo 26:20-25; Markos 14:17-21; Lokas 22:21-23)

21 Hin nayarì bayto nin hinalità ni Apo Hisos ay nilomelè ya, biha na
hinalità konla nin tapatan, ya wana, “Anhalita-en ko komoyoy kaptegan:
miha komoyo ya mangisapakat kongko.”
22 Hapa-eg hikayi ya aw-alagad na ay nitetegteg ta agnawen tandà no
hino konnawen ya antokoyen na.
23 Hiko hi Howan ya nanolat nin habayti boy anlabiyen ni Apo Hisos ay
ampiknò ha dani na.
24 Kayà minostrawan ako ni Simon Pidro nin pastangen ko hi Apo Hisos
no hinoy antokoyen na nin mangisapakat kona.
25 Hapa-eg, lalò akon napakarani koni Apo Hisos ta pinastang ko ya, ya
wangko, “Pangino-on, hinoy mangisapakat komo?”
26 Tinombay hi Apo Hisos, ya wana, “Hay tawoy biyan kon tinapay ya
insawsaw ko ay hiya bayto.” Hapa-eg, hin nayarì nan insawsaw baytoy
tinapay ay inggawà na koni Hodas ya anak ni Simon Iskaryoti.
27 Hin natanggap ni Hodas baytoy tinapay ay pinomahok kona hi Satanas.
Hapa-eg, hinalità kona ni Apo Hisos, “Hay gagaw-en mo ay tampol
moynan gaw-en.”
28 Hatoy hinalità ni Apo Hisos ay ahè na-intindiyan nin hatoy aw-alagad
ya anti bayro ha lamisawan.
29 Banà ta hi Hodas ya ampangoligtan nin pambiyanan kowalta, ha
ihip nin kanayon ya aw-alagad ay minandawan ni Apo Hisos hi Hodas
nin makon manaliw kawka-ilangan para ha pista, o mambin kowalta ha
mawmanga-irap.
30 Hin natanggap ni Hodas baytoy tinapay, antimano ay nilomikol ya ta
nog-alih. Hin habayto ay yabi.

Hay bayoy panogò ya inggawà ni Apo Hisos

31 Hin naka-alih ana hi Hodas, hi Apo Hisos ay naghalità ana et, ya
wana, “Hiko ya an-ingaten Anak nin Tawo ay mipatnag ana hapa-eg ya
pamoriyan kongko, boy Diyos ya poriyen banà ha mangyari kongko.
32 No mipatnag anay pamoriyan ha Diyos nin banà kongko, hay Diyos
itaman ya mangipatnag nin pamoriyan ha an-ingaten Anak nin Tawo boy
hapa-eg nayna gaw-en.
33 “Aw-anak ko, agkoyna maboyot komoyo. Tandà ko ya no ayin akoyna
ay tikapen moyo ko; kayà anhalita-en ko komoyo baytoy hinalità ko ha
Hawhodiyoy ampipamo-on ya agkawo makalako ha lakwen ko.
34 Hapa-eg, mihay bayoy panogò ya an-igwà ko komoyo: milalabi kawo.
No pangno katawo anlabiyen, ombayro itaman, ka-ilangan milalabi kawo.
35 No ma-in kawon pamilalabi ay matanda-an nin kaganawan tawo ya
hikawo ay aw-alagad ko.”

Hinalità ni Apo Hisos ya ipogla-oh ya ni Pidro
(Matiyo 26:31-35; Markos 14:27-31; Lokas 22:31-34)

36 Hi Apo Hisos ay pinastang ni Simon Pidro, ya wana, “Pangino-on, ayri
ka mako?”
Tinombay hi Apo Hisos, “Agka,” wana, “makapakilako hapa-eg ha
lakwen ko, piro lano ay makalako ka bayro.”
37 Nagpastang ana et hi Pidro, “Pangino-on,” wana, “antà agko makapak-
ilako komo hapa-eg? Handà akon mati nin para komo.”
38 Tinombay hi Apo Hisos, “Talaga nayì,” wana, “nin handà kan mati nin
para kongko? Anhalita-en ko komoy kaptegan: biha mangkati ya manok
ay katatloy bisis mo kon ipogla-oh nin halita-en ya agmo ko balay.”

14

Hi Apo Hisos ya daan

1 Hinalità et ni Apo Hisos ha aw-alagad na, ya wana, “Agmoyo golowen
ya nakem moyo. Pahimalà kawo ha Diyos boy pahimalà kawo kongko.
2 Ha kama-inan nin Tatay koy Diyos ay ma-in malakè ya pa-iriyan. Mako
ko bayron mangihandà nin dogal ya para komoyo. Habayti ay agko halita-
en komoyo no alwan peteg.
3 No na-ihandà koynay pa-iriyan moyo ay magbira ko bayri ta kowen
katawo nin gitan bayro ha kama-inan ko emen no ayri ko ay anti kawo
itaman bayro.
4 Tandà moyoy daan ya mako do ha dogal ya lakwen ko.”
5 Hapa-eg hi Tomas ay naghalità, ya wana, “Pangino-on, agnawen tandà
no ayri ka mako; pangno nawen matanda-an ya daan nin magpalako ha
lakwen mo?”
6 Tinombay hi Apo Hisos, “Hiko,” wana, “ya daan ya makapipalako ha
kama-inan nin Tatay koy Diyos, boy hiko ya kaptegan, boy hiko et ya biyay
ya ayin anggawan. Ayin makalako ha kama-inan nin Tatay koy Diyos no
agya magdaan kongko.
7 No talagan balay moyo ko ay balay moyo simpri ya Tatay ko. Pa-ibat
hapa-eg ay tandà moyo ya boy nakit moyo yayna.”
8 Hinalità ni Pilipi koni Apo Hisos, “Pangino-on,” wana, “ipakit mon
bongat konnawen ya Tatay moy Diyos ay ayin kayinan kanayon ya
tikapen.”
9 Tinombay hi Apo Hisos, “Naboyot moyo koyna,” wana, “nin kalamo,
balè ta agmo ko et awod balay, Pilipi. Hinoman ya nakakit kongko ay

nakakit ana ha Tatay ya Diyos. Antà hinalità moy ipakit ko komo ya Tatay
ya Diyos?
10 Warì agka ampinto-o nin hiko ay anti ha Tatay ya Diyos boy hay Tatay
ya Diyos ay anti kongko? Hay halità ya anhalita-en ko ay ahè nangibat
kongko no alwan nangibat ha Tatay ko. Hay Tatay ko ya anti kongko ya
anggomawà ha anggaw-en ko.
11 Pinto-owen moyo ya hinalità ko ya hiko ay anti ha Tatay koy Diyos boy
hay Tatay koy Diyos ay anti kongko. No agmoyo man awod pinto-owen
bayti, hay gawgawà ko ya kapapa-ispanta ay pinto-owen moyo.
12 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hinoman ya antompel kongko ay
makagawà nin bawbagay ya bilang ha anggaw-en ko, boy igit et ha anggaw-
en ko ya magawà na, ta hiko ay makoyna ha Tatay koy Diyos.
13 Anyaman ya awoken moyo ha ngalan ko nin banà ha pantotompel
moyo kongko ay igwà ko komoyo emen mapori ya Tatay koy Diyos nin
banà kongko ya Anak na.
14 Anyaman ya awoken moyo ha ngalan ko ay igwà ko komoyo."

Hay Ispirito nin Diyos ay impangakò ni Apo Hisos

15 "No anlabiyen moyo ko," wana et ni Apo Hisos, "ay honolen moyoy
an-ipanogò ko.
16 Makirawat ako ha Tatay ko emen na kawo biyan nin kanayon ya
tomambay komoyo boy mapagkalamo moyo anggan makakanoman.
17 Habayti ya igwà na komoyo ay kaptegan ya ayin kanayon no alwan
Ispirito nin Diyos. Hiya ay ahè tanggapen nin tawtawoy ahè antompel ha
Diyos ta agla ya angkakit boy agla ya balay. Piro hikawo, balay moyo ya ta
anti ya komoyo boy pa-iri ya ha nakem moyo.
18 "Agkatawo ibalag nin bilang olila, ta hiko ay magbira komoyo.
19 Amò tanay pana-on, hay tawtawoy ahè antompel ha Diyos ay agana
makakit kongko piro hikawo ay makit moyo ko. Banà ta mabiyay akon
oman ay mabiyay kawo itaman.
20 Panlomateng nin allo ya hay Ispirito nin Diyos ay mako komoyo ay
matanda-an moyo ya hiko ay anti ha Tatay koy Diyos. Matanda-an moyo
et ya hikawo ay anti kongko boy hiko itaman ay anti komoyo.
21 Hinoman ya ampananggap boy anhomonol ha an-ipanogò ko ay hiyay
ampanlabi kongko. Hinoman ya ampanlabi kongko ay anlabiyen itaman
nin Tatay koy Diyos. Hiko man ay manlabi do ha tawoy ampanlabi kongko
boy ipatnag ko konay sarili ko."
22 Hapa-eg, miha ha aw-alagad ya nagngalan Hodas (alwan hi Hodas
Iskaryoti) ay nagpastang, "Pangino-on," wana, "antà konnawen mon
bongat ipatnag ya sarili mo, ta alwan ha tawtawoy ahè antompel ha
Diyos?"
23 Tinombay hi Apo Hisos, "Hinoman," wana, "ya ampanlabi kongko ay
homonol ha halità ko. Labiyen ya nin Tatay koy Diyos, boy hikayi nin Tatay
ko ay mako konan pa-iri.
24 Hay tawtawoy ahè ampanlabi kongko ay ahè anhomonol ha halità ko.
Hay halità koy angkalengè moyo ay ahè ampangibat ha sarili ko, no alwan
ampangibat ha Tatay koy Diyos ya nangihogò kongko.
25 "Habayti ya bawbagay ay hinalità ko komoyo mintras anti ko et bayri
komoyo.
26 Piro hay tomambay komoyo ya Ispirito nin Diyos ya ihogò nin Tatay
ko ha ngalan ko ay hiya ya mangitorò komoyo nin kaganawan bagay. Hiya
et ya mangipapanemtem komoyo nin kaganawan hinalità ko komoyo.

27 Biyan katawon katinekan ya bilang katinekan ya anti kongko. Habayti
ya igwà ko komoyo ay ahè ma-igwà nin tawtawoy ahè antompel ha Diyos.
Kayà ahè magoloy nakem moyo boy agkawo malimo.
28 “Hay hinalità ko ya nalengè moyo ay ombayri: ‘Mog-alih ako piro
magbira ko et komoyo.’ Hapa-eg, no nilabi moyo ko ay ikaliga moyo ya
hiko ay mako ha Tatay ta hiya ya ampaka-igit kongko.
29 Hinalità ko komoyo bayti hapa-eg biha mangyari emen kawo minto-o
no mangyari ana.
30 Agkoyna maboyot mag-ilgo komoyo, ta hi Satanas ya ampamo-on
ha tawtawoy ahè antompel ha Diyos ay anlomateng ana. Ayin yan
kapangyariyan kongko,
31 ta anhonolen koy kaganawan an-ipanogò kongko nin Tatay koy Diyos
emen hay panlalabi ko ha Tatay koy Diyos ay matanda-an nin tawtawoy
ahè antompel ha Diyos.” Hapa-eg, hinalità ana et ni Apo Hisos, “Mog-alih
tamo bayri ha dogal ya habayti. Manigè tamoyna,” wana.

15

In-alimbawà ni Apo Hisos ya sarili na ha tanaman

1 “Hay ka-alimbawa-an ko ay peteg ya tanaman ya hay ampangasiwà ay
Tatay koy Diyos.
2 Balang kowinta hanga ko ya ahè ampamonga ay ampotohen na. Balè
ta hay hanga ya ampamonga ay antablongan na emen lominis boy lalò
lomakè ya ibonga.
3 Hikawo ay nilominis ana nin banà ha halità ya hinalità ko komoyo.
4 Manatili kawo kongko ta manatili ako itaman komoyo. Ahè mamonga
ya hanga no ahè nakakabit ha po-on. Ombayro itaman komoyo; hikawo
ay ahè mamonga no agkawo manatili kongko.
5 “Hiko ya po-on nin tanaman; hikawo ya hawhanga. Hinoman ya
manatili kongko ya anti itaman kona ay lalò yan bomonga, ta ayin kawon
magawà no makihiyay kawo kongko.
6 Hinoman ya ahè manatili kongko, hiya ay bilang hanga ya intapon boy
nayangoh. Hatoy ombayro ya hawhanga ay tiponen ta itapon ha apoy
emen mapo-olan.
7 Piro no manatili kawo kongko, boy no manatili komoyo ya hawhalità
ko, dawaten moyo ya anyaman ya malabayan moyo ta igwà komoyo.
8 Angkapori ya Tatay koy Diyos no hay an-ibonga moyo ay malakè. Ha
ombayro ay an-ipatnag moyo ya hikawo ay aw-alagad ko.
9 “No pangnoy panlalabi kongko nin Tatay koy Diyos ay ombayro itaman
ya panlalabi ko komoyo; kayà manatili kawo ha panlalabi ko komoyo.
10 Ampanatili ko ha panlalabi nin Tatay koy Diyos ta anhonolen koy
pawpanogò na. Ombayro itaman komoyo; no honolen moyoy pawpanogò
ko ay manatili kawo ha panlalabi ko komoyo.
11 “Hinalità ko bayti komoyo emen kawo lomiga boy emen kawo mapnò
nin kaligawan ya bilang kaligawan ko.
12 Habayti ya an-ipanogò ko komoyo: milalabi kawo nin bilang panlalabi
ko komoyo.
13 Hay tawoy mati nin banà ha panlalabi na ha amigo na ay an-ipakit
nay kaptegan ya hay amigo na ay talagan anlabiyen na.
14 Hikawo ay aw-amigo ko no anhonolen moyo ya an-ipanogò ko.

15 Agkatawoyna an-ingaten alilà ta ahè tandà nin alilà no anyay anggaw-
en nin amo na. Piro an-ingaten katawon amigo ta hinalità koyna komoyo
ya kaganawan bagay ya nalengè ko ha Tatay koy Diyos.
16 Agmoyo ko pinilì, no alwan hiko ya namilì komoyo ta ihogò katawon
mangaral emen hay antompel kongko ay mapahanan boy emen aghila
makihiyay kongko. Ha ombayro, igwà komoyo nin Tatay koy Diyos ya
anyaman ya awoken moyo kona ha ngalan ko.
17 Habayti ya an-ipanogò ko komoyo: milalabi kawo."

Hay ampipantompel ha Diyos ay ampag-inakitannin ahè antompel kona

18 Hinalità et ni Apo Hisos, "Ampag-inakitan ako," wana, "nin tawtawoy
ahè antompel ha Diyos; kayà no pag-inakitan la kawo ay agmoyo liwawan
ya hiko pon ya pinag-inakitan la.
19 No kabilang kawo ha tawtawoy ahè antompel ha Diyos ay labiyen
la kawo nin bilang ha sarili la. Piro hikawo ay pinilì ko emen agkawo
mapabilang ha tawtawoy ahè antompel ha Diyos. Kayà ampag-inakitan la
kawo.
20 Ihipen moyo baytoy hinalità ko komoyo ya ayin alilà ya ampaka-igit
ha amo na. No hiko ya nangihogò komoyo ay padya-dya-an nin tawtawoy
ahè antompel ha Diyos, hikawo man ay padya-dya-an la. No honolen lay
halità ko ay honolen la itaman ya halità moyo.
21 Piro hay gaw-en la komoyo ay ombayri: pag-inakitan la kawo boy
padya-dya-an nin banà kongko, boy banà ta agla tandà ya nangihogò
kongko.
22 No agko nako bayri nin nangaral ay ahè nipatnag ya kasalanan
nin tawtawoy ahè antompel kongko. Piro hapa-eg ay ayin hilayna nin
mapagbara-nan ha kasalanan la.
23 Hay ampag-inakit kongko ay ampag-inakitan na et ya Tatay koy Diyos.
24 Nanggawà akon pawpapag-ispantawan ya ahè magawà nin kanayon.
No agko ginawà baytoy pawpapag-ispantawan konla ay ahè nipatnag ya
kasalanan la. Piro hapa-eg, hiko boy Tatay koy Diyos ay pinag-inakitan la
maski nakit la baytoy pawpapag-ispantawan.
25 Ombayroy nangyari emen matopad bayti ya nakaholat ha
kawkapanogo-an ya inggawà konla nin Diyos ya ombayri ya pagkahalità:
'Ayin bara-nan ya pag-inakit la kongko.'
26 "Ihogò ko komoyo ya Ispirito ya mangibat ha Tatay ya Diyos nin
tomambay komoyo. Hiya ya kaptegan ya lomateng boy mamapteg komoyo
nin tongkol kongko.
27 Hikawoy kalamo ko pa-ibat hin nag-ompisa kon nanorò ay mamapteg
et ha tawtawo nin tongkol kongko.

16

1 "Hinalità ko komoyoy kaganawan nin habayti emen ahè ma-alih ya
katetpel moyo maski anyaman ya kadya-dya-an ya lomateng komoyo.
2 Hay Hawhodiyo ay agana mamalo-ob komoyo ha hawhimba-an la. Ma-
in lomateng ya pana-on ya hinoman ya mamati komoyo, hay anti ha ihip
la ay ampakapagsirbi hila ha Diyos.
3 Gaw-en la bayti komoyo ya ombayri ya bagay ta hikayi nin Tatay koy
Diyos ay agla balay.
4 Hinalità ko bayti komoyo emen no lomateng ya pana-on nin gaw-en la
bayti ya ombayri ya bagay ay mapanemteman moyo bayti ya hinalità ko.
Agko hinalità bayti komoyo hin primiro ta anti ko komoyo."

Hay gawà nin Ispirito nin Diyos

5 Hinalità et ni Apo Hisos ha aw-alagad na, ya wana, “Hapa-eg ay mako
koyna do ha nangihogò kongko, piro ayin komoyon ampamastang no ayri
ko mako.
6 Hapa-eg ha imbalità ko komoyo bayti ya ombayri ya bagay ay napnò
kawon kalele-an.
7 Piro anhalita-en ko komoyoy kaptegan: hay pamog-alih ko ay para ha
ikahampat moyo, ta no agko mog-alih ay ahè mako komoyo ya Ispirito nin
Diyos ya tomambay komoyo. Piro banà ta mog-alih akoyna ay ihogò koy
Ispirito nin Diyos komoyo.
8 Panlomateng na ay paptegan na ha tawtawoy ahè antompel ha Diyos ya
hila ay makasalanan, paptegan na et ya hay kahampatan ay anti kongko,
boy paptegan na simpri ya hila ay hosgawan nin Diyos.
9 Paptegan nay makasalanan hila ta aghila antompel kongko.
10 Paptegan na simpri ya hay kahampatan ay anti kongko ta mako ko ha
Tatay koy Diyos; kayà agmoyo koyna makit.
11 Paptegan na et ya hosgawan ya tawtawoy ahè antompel ha Diyos, ta
hi Satanas ya ampamo-on konla ay hinosgawan ana.
12 “Malakè et ya labay kon ibalità komoyo, piro agmoyo et ma-intindiyan
hapa-eg.
13 Piro panlomateng nin Ispirito nin Diyos ya ampangibatan nin kaptegan
ay hiya ya mangitoto komoyo ha kaganawan kaptegan. Agya maghalità nin
mangibat ha sarili na, no alwan hay halita-en na ay hatoy nalengè na, boy
ibalità na et komoyoy bawbagay ya mangyari.
14 Ispirito nin Diyos ya mangipatnag nin pamoriyan kongko, boy
ipalinaw na komoyoy kaptegan ya mangibat kongko.
15 Kaganawan ikon nin Tatay ko ay ikon ko; kayà hinalità ko komoyo ya
hay tongkol kongko ay ipalinaw komoyo nin Ispirito nin Diyos.”

Kalele-an boy kaligawan

16 “Amò tanay pana-on,” wani Apo Hisos, “hiko ay agmoyoyna makit,
piro ahè maboyot ay makit moyo kon oman.”
17 Hay kanayon ya aw-alagad na ay ni-i-ilgo, ya wanla, “Anyay labay
totolen nin habayti ya hinalità na kontamo ya amò tanay pana-on ay
agtamo yayna makit, piro ahè maboyot ay makit tamo yan oman? Hinalità
na et ya mangyari bayti banà ta mako ya ha Tatay na.
18 Anyay labay nan totolen ha hinalità nay ‘amò tanay pana-on’? Agtamo
tandà no anyay labay nan totolen.”
19 Tandà ni Apo Hisos ya labay la yan pastangen; kayà hinalità na
konla, “Ampipapastang kawo nayì,” wana, “no anyay labay totolen nin
hatoy hinalità koy ‘Amò tanay pana-on ay agmoyo koyna makit,’ boy ‘Ahè
maboyot ay makit moyo kon oman’?
20 Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: manangih kawo boy mi-a-anito,
piro hay tawtawoy ahè antompel ha Diyos ay mipagtowà. Lomelè kawo,
piro hay kalele-an moyo ay mapahiliyan nin kaligawan.
21 Bilang ha babayi ya maraninan manganak ay malelè ya ta nilomateng
anay oras nin mananam yan ilab, piro panlomwah nin anak na ay
maliwawan nay angkatanam na banà ha kaligawan na, ta hay anak na
ay na-i-anak ana.
22 Ombayro itaman komoyo: ma-in kawon kalele-an hapa-eg, piro lomiga
kawo lano pamakakit moyo kongko. Maskin hino ay ayin maka-alih
komoyo nin habaytoy kaligawan.”

23 Hapa-eg, insigi et ni Apo Hisos ya paghalità na, ya wana, “Panlomateng
nin habaytoy pana-on ay agmoyo koyna pamakikwawan nin anyaman
ya bagay. Anhalita-en ko komoyoy kaptegan: Tatay koy Diyos ya
pamakikwawan moyo, ta igwà na komoyo ya anyaman ya bagay ya
dawaten moyo kona ha ngalan ko.
24 Angga hapa-eg ay agkawo et nakikwa nin anyaman ya bagay ha
ngalan ko. Makikwa kawo ta hay pakikwawen moyo ay igwà komoyo.
Ha ombayro ay mapnò kawon kaligawan.”

Tinalo ni Apo Hisos ya mawmangala-et

25 Hinalità et ni Apo Hisos, “Habayti,” wana, “ya bawbagay ay in-
alimbawà ko komoyo. Ma-in lomateng ya pana-on ya agkoyna i-alimbawà,
no alwan halita-en koyna komoyo nin diritsawan ya tongkol ha Tatay koy
Diyos.
26 Agko anhalita-en ya hiko ya makikwa ha Tatay ko nin para komoyo,
no alwan ha pana-on ya anlomateng ay hikawoyna ya makikwa kona ha
ngalan ko,
27 ta mismon hi Tatay ko ya ampanlabi komoyo. Anlabiyen na kawo
banà ha panlalabi moyo kongko boy banà ha pamiminto-o moyo nin hiko
ay nangibat ha Tatay koy Diyos.
28 Hiko ay nangibat ha Tatay koy Diyos boy nako ko bayri ha babon lotà.
Hapa-eg ay mog-alih ako bayri ha babon lotà ta morong akoyna ha Tatay
koy Diyos.”
29 Hinalità kona nin aw-alagad na, ya wanla, “Hapa-eg ay agmoyna an-i-
alimbawà, no alwan anhalita-en moynan diritsawan.
30 Angka-intindiyan nawen ana hapa-eg ya tandà moy kaganawan bagay,
boy alwa moynan ka-ilangan ya ma-in et mamastang komo. Banà bayri ay
ampinto-o kayi nin hika ay nangibat ha Diyos.”
31 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, “Talaga nayì nin ampinto-o
kawoyna hapa-eg?
32 Lomateng ya oras boy hapa-eg ana ya hikawo ay mangapihahabwag.
Ibalag moyo ko ta morong kawo ha sarili moyon bali, piro alwa kon mimiha
ya ibalag moyo ta kalamo ko ya Tatay koy Diyos.
33 Anhalita-en ko bayti komoyo emen kawo magkama-in katinekan
ha pamakilamo moyo kongko. Padya-dya-an kawo nin tawtawoy ahè
antompel ha Diyos. Piro hokawen moyoy nakem moyo ta tinalo koynay
po-on nin mawmangala-et ya tawtawoy ahè antompel ha Diyos.”

17

Hay panalangin ni Apo Hisos para ha sarili na

1 Hin nayarì baytin hinalità ni Apo Hisos ha aw-alagad na ay naninglà
ya ha langit ta nanalangin. “Tatay ko,” wana, “nilomateng anay oras.
Ipatnag mo dayi ya pamoriyan ha Anak mo emen hiko ya Anak mo ay
makapipatnag nin pamoriyan komo.
2 Binyan mo kon kapangyariyan ha kaganawan tawo. Kayà hay
tawtawoy inggawà mo kongko ay biyan kon biyay ya ayin anggawan.
3 Hay kaparanan para magkama-in hilan biyay ya ayin anggawan ay
ombayri: hika ay mabalayan la ya ayin kanayon ya peteg ya Diyos boy
mabalayan la ya hiko ay hi Hisokristo ya inhogò mo.
4 Impatnag koy pamoriyan komo bayri ha babon lotà, ta niyarì koy gawà
ya impagawà mo kongko.

5 Hapa-eg, Tatay, oras ana nin ipatnag moy pamoriyan kongko nin bilang
ombayro hin anti ko komo hin ahè et pinalsa ya babon lotà.

Hay panalangin ni Apo Hisos para ha aw-alagad nay anti kona

6 “Impatnag kata ha tawtawoy inggawà mo kongko ya pinilì mo bayri ha
babon lotà. Ikon mo hila ya inggawà mo kongko boy hinonol la ya Halità
mo.
7 Hapa-eg, tandà la ya hay kaganawan bagay ya inggawà mo kongko ay
nangibat komo.
8 Hay Halità mo ya inggawà mo kongko ay inggawà ko itaman konla, boy
tinanggap la. Tandà lan peteg ya hiko ay nangibat komo, boy ampinto-o
hila nin hika ya nangihogò kongko.
9 “An-ipanalangin ko hila. Agko an-ipanalangin ya tawtawoy ahè
antompel komo, no alwan an-ipanalangin ko bayti ya tawtawoy inggawà
mo kongko, ta hila ay ikon mo.
10 Nangipatnag hilan pamoriyan kongko. Kaganawan ikon ko ay ikon
mo, boy kaganawan ikon mo ay ikon ko.
11 Agkoyna maboyot bayri ha babon lotà ta hapa-eg ay mako koyna komo,
piro hila ay mabalag bayri. Tatay ya ayin kapintasan, ha kapangyariyan
nin ngalan mo ya ngalan ya inggawà mo kongko, i-atap mo ya tawtawoy
inggawà mo kongko emen hila ay mangapimimihay nakem nin bilang
konta.
12 Mintras anti ko konla ay in-atap ko hila ha kapangyariyan nin
ngalan ya inggawà mo kongko. Kayà ayin mipalako ha kaparosawan no
alwan haton bongat ya mala-et ya tawoy talagan mako ha impirno emen
magkapeteg ya nakaholat ha Kaholatan mo.
13 “Hapa-eg, mako koyna bahen komo. Habayti ya bawbagay ay hinalità
ko mintras anti ko et bayri ha babon lotà emen hila ya inggawà mo kongko
ay mapnò kaligawan nin bilang ha kaligawan ko.
14 Inggawà ko konla ya Halità mo boy hila ay pinag-inakitan nin
tawtawoy ahè antompel komo, ta aghila mapabilang ha tawtawoy ahè
antompel komo nin bilang kongko ya alwan kabilang ha ahè antompel
komo.
15 Agko an-ipanalangin ya alihen mo hila bayri ha babon lotà, no alwan
hay an-ipanalangin ko ay i-atap mo hila koni Satanas ya po-on nin kala-
etan.
16 Hay ogalì la ay bilang ogalì ko ya ahè ampanowad ha tawtawoy ahè
antompel komo.
17 Gaw-en mo hila nin ayin kapintasan banà ha kaptegan, ta hay Halità
mo ay kaptegan.
18 No pangno mo ko inhogò bayri ha babon lotà ay inhogò ko hila itaman
ha maski ayrin dogal bayri ha babon lotà nin mangaral ha tawtawoy ahè
antompel komo.
19 Banà konla ay an-igwà koy sarili ko nin mati emen hila man, hay sarili
la ay talagan igwà la komo.

Hay panalangin ni Apo Hisos para ha kaganawannin mipantompel kona

20 “Alwan bongat nin hila bayti ya aw-alagad ko ya an-ipanalangin ko,
no alwan kateng hatoy mipantompel kongko lano banà ha pamapteg nin
aw-alagad ko.
21 An-ipanalangin koy mangapimimiha dayi ya nakem lan kaganawan.
Tatay, hila ay makimiha dayi konta, bilang komo ya anti kongko boy bilang

kongko ya anti komo. Mangapimimiha hila dayi emen hay tawtawoy ahè antompel komo ay minto-o nin hiko ay inhogò mo.
22 Inggawà ko konla baytoy kaporiyan ya inggawà mo kongko emen hila mag-in mimiha nin bilang konta.
23 Bilang kongko ya anti konla boy hika ya anti kongko ay ombayro dayi ya malobos ya pamimimiha la emen hay tawtawoy ahè antompel komo ay makatandà nin hiko ay inhogò mo boy hila ya anlabiyen mo nin bilang ha panlalabi mo kongko.
24 "Tatay, inggawà mo hila kongko; labay ko ya no ayri ko ay anti hila itaman bayro nin kalamo ko emen la makit ya kagandawan ko. Inggawà mo kongko baytoy kagandawan ko banà ha panlalabi mo kongko pa-ibat hin ahè et pinalsa bayti ya babon lotà.
25 Tatay koy ma-in kahampatan, agka balay nin tawtawoy ahè antompel komo; piro balay kata boy balay nin habayti ya aw-alagad ko ya hiko ay inhogò mo.
26 Hika ay impatnag ko konla boy isigi kon gaw-en bayti emen no pangnoy panlalabi mo kongko ay ombayro itaman nin hila ay milalabi. Ha ombayro, hiko itaman ay magpirmi konla."

18

Dinakep hi Apo Hisos
(Matiyo 26:47-56; Markos 14:43-50; Lokas 22:47-53)

1 Hin nayarì nanalangin hi Apo Hisos ay nog-alih ya kateng aw-alagad na ta nilomipay hila ha hapà nin Sidron nin mako ha dogal ya tinanamanan aw-olibo.
2 Hi Hodas ya ampagtraydor koni Apo Hisos ay tandà na baytoy dogal ya habayto, ta hi Apo Hisos ay mabetbet bayro nin kalamo nay aw-alagad na.
3 Hapa-eg hi Hodas ay nako bayro ha tinanamanan nin aw-olibo nin inggiya nay mihay gropon hondalò boy ongnoy magbantay ha bali nin Diyos ya inhogò nin Pawparisiyo boy pawpo-on nin pawparì. Hila ay nipaghilag boy nipag-armas.
4 Tandà ni Apo Hisos ya kaganawan mangyari kona; kayà napakarani ya konla ta pinastang na hila, "Hino," wana, "ya antikapen moyo?"
5 "Hi Hisos," wanla, "ya taga banowan Nasarit."
Hinalità konla ni Apo Hisos, "Hiko," wana, "bayto." Hi Hodas kateng kawkalamo na ya anti bayro ay naka-ireng.
6 Hin hinalità ni Apo Hisos ya hiya bayto ya antikapen la ay nipa-orong-orong hila biha natomba.
7 Pinastang hilayna et ni Apo Hisos, "Hino," wana, "ya antikapen moyo?" Tinombay hila, "Hi Hisos," wanla, "ya taga Nasarit."
8 Hinalità ana et konla ni Apo Hisos, "Hinalità koyna," wana, "komoyo ya hiko bayto. Kayà no hiko ya antikapen moyo ay pa-olayan moyon mog-alih bayti ya kawkalamo ko."
9 Hinalità na bayti emen magkapeteg baytoy panalangin na ya ombayri: "Hay inggawà mo kongko, ni miha ay ayin mipalako ha kaparosawan."
10 Hapa-eg, inanoh ni Simon Pidro ya otak na ta tinabtab na hi Malko ya alilà nin hatoy pinakapo-on nin pawparì. Kayà hatoy alilà ay napongohan nin wanan tolih.
11 Hinalità ni Apo Hisos koni Pidro, "Igomà mo," wana, "ya hondang mo, ta tanggapen koy kadya-dya-an ya iparanas kongko nin Tatay koy Diyos."

Hi Apo Hisos ay in-arap koni Anas

12 Hapa-eg hatoy gropo nin hondalò ya kalamoy kapitan la boy
Hawhodiyoy ampipagbantay ha bali nin Diyos ay dinakep la hi Apo Hisos
biha la ya binalol.
13 Gintan la ya pon koni Anas ya ampò ni Kaypas ya pinakapo-on nin
pawparì hin habayton pana-on.
14 Hi Kaypas ya nagwawali ha Hawhodiyoy ampipamo-on nin mas
mahampat ya mihay tawo ya mati nin para ha kaganawan.

Hi Apo Hisos ay impogla-oh ni Pidro
(Matiyo 26:69-70; Markos 14:66-68; Lokas 22:55-57)

15 Hi Simon Pidro boy miha et ha aw-alagad ay hinomono koni Apo
Hisos. Hatoy alagad ya kalamo ni Pidro ay balaybalay nin pinakapo-on
nin pawparì; kaya nakilako ya koni Apo Hisos nin nilomo-ob ha kolob nin
hatoy pinakapo-on parì.
16 Piro hi Pidro ay nagkabalag ha likol nin poltan kolob. Hatoy alagad
ya balaybalay nin hatoy pinakapo-on nin pawparì ay nagbiran nakitotol
do ha babayi ya bantay bayro ha poltan kolob nin palo-oben na hi Pidro;
kayà hi Pidro ay pinalo-ob.
17 Hapa-eg hatoy babayi ay nagpastang koni Pidro, “Kateng hika nayì,”
wana, “ya alagad ni Hisos?”
Tinombay hi Pidro, “Alwa!” wana.
18 Hin habayto ay malay-ep; kayà hay aw-alilà kateng hatoy bawbantay
ay namaketket nin apoy ta ampanengey hila. Hi Pidro ay anti bayron
ampireng ya kalamo la nin ampanengey.

Hi Apo Hisos ay pinastang nin pinakapo-onnin pawparì
(Matiyo 26:59-66; Markos 14:55-64; Lokas 22:66-71)

19 Hapa-eg hi Apo Hisos ay pinastang nin hatoy pinakapo-on nin pawparì
nin tongkol ha aw-alagad na boy tongkol ha panonorò na.
20 Tinombay hi Apo Hisos, “Ha panonorò ko,” wana, “ay angkakit ako
nin tawtawo. Pirmi kon ampanorò ha lo-ob nin hawhimba-an o ha bali nin
Diyos ya pamititiponan nin kaganawan Hodiyo. Ayin anyaman ya bagay
ya an-itorò ko nin sikrito.
21 Antà hikoy ampastangen moyo? Pastangen moyo baytoy tawtawoy
nakalengè kongko no anyay intorò ko konla. Tandà la no anyay hinalità
ko.”
22 Hin nayarì hinalità bayti ni Apo Hisos, hay miha ha bawbantay
ay nanampal kona. “Antà,” wana nin hatoy bantay, “nin ombahen ya
pantombay mo ha pinakapo-on nin pawparì?”
23 Tinombay kona hi Apo Hisos, “No nakapaghalità ako nin alwan tamà,”
wana, “ay paptegan mo no anyay alwan tamà ha hinalità ko. Piro no tamà
ya hinalità ko, antà tinampal mo ko?”
24 Hapa-eg hi Apo Hisos ya nakabalol et ay impagtan ni Anas do koni
Kaypas ya pinakapo-on nin pawparì.

Hi Apo Hisos ay impogla-oh ana et ni Pidro
(Matiyo 26:71-75; Markos 14:69-72; Lokas 22:58-62)

25 Hi Pidro ay anti et bayro nin ampanengey. Hapa-eg hay kanayon ya
tawtawo ay nagpastang ana et kona, “Kateng hika nayì,” wanla, “ya alagad
ni Hisos?”
Hi Pidro ay nagpogla-oh, “Alwa!” wana.
26 Hapa-eg, miha ha aw-alilà nin pinakapo-on nin pawparì boy partidos
et nin hatoy pinongohan ni Pidro nin tolih ay nagpastang, “Alwa nayì,”

wana, “nin hika baytoy nakit ko do ha tinanamanan aw-olibo ya kalamo
ni Hisos?”
27 Nagpogla-oh ana et hi Pidro. Antimano, nangkati ya manok.

Hi Apo Hisos ay in-arap koni gobirnador Pilato
(Matiyo 27:1-2, 11-14; Markos 15:1-5; Lokas 23:1-5)

28 Palbangon et, hi Apo Hisos ya anti do ha bali ni Kaypas ay kinwa nin
hatoy Hawhodiyoy ampipamo-on ta gintan la ya ha palasyo ni Gobirnador
Pilato. Aghila nilomo-ob do ha palasyo, ta ha ka-ogali-an la ay labay
lan ayin hilan kapintasan emen ayin mag-in bara-nan nin hila ay ahè
makipangan ha Pistan Pamamanemtem.
29 Kayà hi Pilato ay nilomikol bayro konla ta pinastang na hila, “Anya,”
wana, “ya riklamo moyo nin kontra bayri ha tawo?”
30 Tinombay hila koni Pilato, “No agya nanggawà mala-et ay agnawen ya
dayi gintan bayri komo.”
31 Hinalità konla ni Pilato, “Kowen moyo ya,” wana, “ta hosgawan moyo
ya nin kompormi ha kawkapanogo-an moyo.”
Hinalità nin hatoy Hawhodiyoy ampipamo-on, “Ayin kayin karapatan
manintinsya nin mihay tawo para mati.”
32 Nangyari bayti emen magkapeteg baytoy hinalità ni Apo Hisos hin
impatandà nay tongkol ha klasin kamatyan na.
33 Hi Pilato ay nagbira ha lo-ob nin palasyo, ta iningat na hi Apo Hisos
biha na ya pinastang, “Hika nayì,” wana, “ya arì nin Hawhodiyo?”
34 Tinombay hi Apo Hisos, “Haba-in nayì,” wana, “ya pastang mo ay
nangibat ha sarili mo, o hinalità komo nin kanayon ya tongkol kongko?”
35 Tinombay hi Pilato, “An-ihipen mo nayì,” wana, “nin hiko ay Hodiyo?
Hay Kawkahodiyo mo boy pawpo-on nin pawparì ya ampamo-on ya
nantan komo bayri kongko. Warì anyay ginawà mo?”
36 Hinalità ni Apo Hisos, ya wana, “Peteg nin hiko ay arì, piro alwa kon
arì bayri ha babon lotà. No hiko ay arì bayri ha babon lotà ay agla ko dayi
gintan komo, ta hay kawkalamowan ko ay nangidipinsa dayi kongko emen
agko narakep nin Hawhodiyo. Ha ombayro, matanda-an ya alwan bayri
ha babon lotà ya ampag-ari-an ko.”
37 Hapa-eg, hinalità ni Pilato koni Apo Hisos, “Arì ka awod!” wana.
Tinombay hi Apo Hisos, “Tamà,” wana, “ya hinalità mo ya arì ako. Hay
bara-nan nin pangi-anak kongko boy pamako ko bayri ha babon lotà ay
emen ko halita-en ya tongkol ha kaptegan. Hinoman ya ampinto-o ha
kaptegan ay ampanlengè kongko.”
38 “Ah! Anyan kaptegan?” wani Pilato.

Kamatyan ya insintinsya koni Apo Hisos
(Matiyo 27:15-31; Markos 15:6-20; Lokas 23:13-25)

Hapa-eg hi Pilato ay nilomikol ana et ta nako ya do ha Hawhodiyoy
ampipamo-on biha na hinalità konla, “Ayin ako,” wana, “nin nakit ya bara-
nan nin panintinsyawan konan patyen.
39 Piro ha ka-ogali-an moyo, no Pistan Pamamanemtem ay ampamalayà
ako nin mihay piriso. Labay moyo nayì nin hay Arì nin Hawhodiyo ya
palaya-en ko?”
40 Nambo-angaw hilay tinombay, “Alwa,” wanla, “nin hiya. Hay labay
nawen nin palaya-en mo ay hi Barabas.” (Hi Barabas ay tolisan.)

19

1 Hapa-eg hi Apo Hisos ay impabarog ni Pilato.

2 Hatoy hawhondalò ay nanggawà nin koronay dowih biha la inggawà
ha olo ni Apo Hisos. Pinaholotan la ya nin doloy kolor obi ya emen dolon
arì,
3 biha hila napakarani kona ta pinag-i-insolto la ya. "Lomawig ya biyay
mo," wanla, "Arì nin Hawhodiyo!" Hapa-eg, pinagtatampal la hi Apo Hisos.
4 Hi Pilato ay nilomikol ana et ta hinalità na do ha Hawhodiyo, "Hapa-
eg," wana, "ay ilikol ko ya bayri komoyo emen moyo matanda-an ya ayin
akon nakit ya bara-nan nin panintinsyawan konan patyen."
5 Hapa-eg, nilomikol hi Apo Hisos ya nakakorona nin dowih boy
nakaholot nin doloy kolor obi. Hinalità konla ni Pilato, "Helken moyo bayti
ya tawoy anti bayri," wana.
6 Hin nakit hi Apo Hisos nin hatoy pawpo-on nin pawparì boy hatoy
mawmagbantay bali nin Diyos ay nipambo-angaw hila, "Ipakò ya," wanla,
"ha koroh! Ipakò ya ha koroh!"

Hapa-eg, hinalità konla ni Pilato, "Kowen moyo ya awod," wana,
"ta ipakò moyo ya ha koroh, piro ayin akon nakit ya bara-nan nin
panintinsyawan konan patyen."
7 Tinombay baytoy Hawhodiyo, "Ma-in kayin kawkapanogo-an boy
kompormi ha kawkapanogo-an nawen nin Hawhodiyo ay dapat yan mati
ta anhalita-en na nin hiya ay Anak nin Diyos."
8 Hin nalengè bayti ni Pilato ay lalò yan nalimo.
9 Kayà hiya ay nilomo-ob ha palasyo ta pinastang na hi Apo Hisos, "Ayri
ka ket talaga," wana, "nin nangibat?" Piro agya tinobay ni Apo Hisos.
10 Pinastang yayna et ni Pilato, "Antà," wana, "nin agka tombay
kongko? Ma-in akon kapangyariyan mamalayà komo, boy ma-in ako et
kapangyariyan nin mangipapakò komo ha koroh."
11 Hapa-eg, tinombay hi Apo Hisos, "Ayin ka," wana, "nin kapangyariyan
kongko no agka binyan nin Diyos nin kapangyariyan. Kayà hatoy nantan
bayri kongko ay mas makasalanan kisa komo."
12 Hin nalengè bayti ni Pilato ay ampagsikapan nan palaya-en hi Apo
Hisos. Piro hay Hawhodiyoy ampipamo-on ay nipambo-angaw, "No palaya-
en mo ya," wanla, "ay alwa kan amigo ni Arì Sisar. Hinoman ya
ampaghalità nin hiya ay arì ay angkomontra koni Arì Sisar."
13 Hin nalengè bayti ni Pilato ay inlikol nayna et hi Apo Hisos, biha
ya niknò ha panosgawan ya an-ingaten Intabladoy Bato ya ha halità nin
Hawhodiyo ay Gabata.
14 Hapa-eg, hin maraninan mi-ogtoy allo nin dispiras Pistan Pama-
manemtem ay hinalità ni Pilato do ha Hawhodiyo. "Anti bayri," wana,
"ya arì moyo."
15 Kayà lalò hilan nambo-angaw, "Patyen ya!" wanla. "Patyen ya! Ipakò
ya ha koroh!"

Hapa-eg, pinastang hila ni Pilato, "Labay moyo nayì," wana, "nin ipakò
ha koroh ya arì moyo?"

Tinombay baytoy pawpo-on nin pawparì, "Ayin kayi," wanla, "nin
kanayon ya arì no alwan hi Arì Sisar."
16 Hapa-eg, inggawà konla ni Pilato hi Apo Hisos ta ipakò la ha koroh.

Hi Apo Hisos ay impakò ha koroh
(Matiyo 27:32-44; Markos 15:21-32; Lokas 23:26-43)

Hi Apo Hisos ay anti ana ha pamama-alà nin pawpo-on nin pawparì.

17 Hapa-eg, hiya ay ampamalatay nin koroh mintras anggitan la ya ha
dogal ya an-ingaten Dogal nin Bongò ta bilang kortin bongò olon tawo. Ha
halità nin Hawhodiyo, habaytoy dogal, hay ingat la ay Golgota.
18 Bayro la impakò hi Apo Hisos ha koroh. Ma-in et bayro nin loway
lalaki ya impakò simpri ha koroh ha mitaligmang ni Apo Hisos, ta hi Apo
Hisos ya inggawà la ha piha-etan nin hatoy lowa.
19 Habayti ya hinolat ya impapa-igwà ni Pilato ha koroh ha bandan tag-ay
nin olo ni Apo Hisos: "HISOS YA TAGA NASARIT, ARÌ NIN HAWHODIYO."
20 Habayti ay inholat ha halità nin Hawhodiyo, Rawromano, boy
Gawgrigo. Malakè ya Hodiyo ya nakabaha nin habayti ya inholat, ta hay
dogal ya pinantanan lan pinangipako-an koni Apo Hisos ay marani ha
siyodad.
21 Hapa-eg, hinalità nin pawpo-on nin pawparì koni Pilato, "Alwa dayi,"
wanla, "nin 'Arì nin Hawhodiyo' ya inholat mo, no alwan hay inholat
mo dayi ay ombayri: 'Hinalità nin habayti ya tawo, hiko ay Arì nin
Hawhodiyo.' "
22 Tinombay hi Pilato, "Hay na-iholat koyna," wana, "ay na-iholat koyna."
23 Hay hawhondalò, hin nayarì lan impakò ha koroh hi Apo Hisos ay
kinwa lay dolo na ta inatag lan pinikapat, mihay parti ha balang mihay
hondalò. Hato balè ya dolo nay makarà ya ayin tayì ta inabel ay agla
inatag.
24 Ni-i-ilgo baytoy hawhondalò, ya wanla, "Agtamo giniten bayti no
alwan pibobonotan tamo, ta biliwen tamo no hinoy makapag-ikon."
Nangyari bayti emen magkapeteg baytoy nakaholat ha Kaholatan nin Diyos
ya ombayri:
"Pini-a-atagan lay dolo ko boy pinibobonotan la bayto ya mihay dolo koy
makarà."
Kayà ombayri ya ginawà nin hatoy hawhondalò.
25 Ha dani nin koroh ya pinangipako-an koni Apo Hisos ay bayro ampireng
ya nanay ni Apo Hisos, patel nin nanay na ya babayi, hi Mariya ya ahawa
ni Kliyopas, boy hi Mariya ya taga Magdala.
26 Hin nakit ni Apo Hisos ya nanay na, kateng hiko ya alagad nay anlabiyen
na ya ampireng ha dani na ay hinalità na ha nanay na, "Nanay," wana,
"haba-in ya anti ha dani mo ya pag-anak mo hapa-eg."
27 Hinalità et ni Apo Hisos kongko, "Haba-in," wana, "ya pagnanay mo."
Habayto et oras, hay nanay ni Apo Hisos ay gintan koyna nin pa-iri ha bali
ko.

Hay pagkamati ni Apo Hisos
(Matiyo 27:45-56; Markos 15:33-44; Lokas 23:44-49)

28 Tandà ni Apo Hisos ya kaganawan holà ya tongkol ha kadya-dya-an
ya ka-ilangan nan maranasan ay nangyari ana. Emen magkapeteg baytoy
nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ay hinalità ni Apo Hisos, "Angka-angan
ako," wana.
29 Bayro ay ma-in pahig ya ponò nin hokà; kayà nangwa hilan bilang
ispongha ya insawsaw la do ha hokà, biha la inggawà ha tampoh nin
hangan kayo ya an-ingaten isopo ta inggawà la ha labì ni Apo Hisos.
30 Hin natawayan na baytoy hokà ay hinalita na, "Nayarì ana," wana.
Hapa-eg, inyongoh ni Apo Hisos ya olo na ta pina-olayan nay sarili na nin
mati.

Pinikà ya tagyang ni Apo Hisos

31 Banà ta nangyari bayto nin allon paghahandà para ha allon pama-
inawa, hay Hawhodiyoy ampipamo-on ay nako koni Pilato, ta impaki-ilgo
la kona ya ipabalì naynay bawbitih nin hatoy tawtawoy impakò la boy
ipa-alih nayna ha koroh. Ginawà la bayti ta agla labay panatiliyen baytoy
bawbangkay ha koroh, ta habayti ya allon pama-inawa ay pinakama-alagà
para konla ta nitag-on Pistan Pamamanemtem.
32 Kayà binalì nin hawhondalò ya bawbitih nin hatoy lowa ya kalamo ni
Apo Hisos nin impakò ha koroh.
33 Piro hin nilako la hi Apo Hisos ay nakit lay nati yayna. Kayà aglayna
binalì ya bitih na,
34 no alwan hay miha do ha hawhondalò ay namikà nin tagyang ni Apo
Hisos. Antimano, namolarit ya dayà boy lanom.
35 Hiko hi Howan ya nakakit nin habayti ya pangyayari. Kayà
ampaptegan ko ya tongkol ha nakit ko emen kateng hikawo ay minto-o,
ta habayti ya kaptegan.
36 Nangyari bayti emen magkapeteg baytoy nakaholat ha Kaholatan nin
Diyos ya ombayri: "Ni miha ha bawbot-o na ay ayin nabalì."
37 Ma-in et kanayon ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ya ombayri:
"Hay tawtawoy namikà kona ay manegteg kona."

Hay pananabon koni Apo Hisos
(Matiyo 27:57-61; Markos 15:42-47; Lokas 23:50-56)

38 Hi Hosi ya taga banowan Arimatiya ay antompel koni Apo Hisos, piro
agna ma-ipatnag ta angkalimo ya ha Hawhodiyoy ampipamo-on. Hapa-
eg, nako ya koni Pilato ta pinastang nan kowen ya bangkay ni Apo Hisos.
Pinayagan itaman ni Pilato.
39-40 Hi Nikodimo ya nako koni Apo Hisos nin mihay yabi hin hato ay
nakilako koni Hosi, boy nantan yan pinila-ok ya loway klasin pabangoh
ya limampò ya kiloy kalak-an. Hapa-eg, pinotot ni Hosi boy Nikodimo
ya bangkay ni Apo Hisos nin maganday klasin doloy mapotì ya binyan
lan pabangoh, ta ombayro ya ka-ogali-an nin Hawhodiyo para ha nati ya
itatabon.
41 Do ha dogal ya pinangipako-an koni Apo Hisos ha koroh ay ma-in
tanaman ya kawkayo, boy ma-in bayro nin bayoy pangitabonan ya ayin et
intabon.
42 Banà ta habayton allo ay allon paghahandà nin Hawhodiyo para ha
allon pama-inawa boy banà ta marani baytoy pangitabonan ay intabon
layna bayro hi Apo Hisos.

20

Hi Apo Hisos ay ayin ha pinangitabonan kona
(Matiyo 28:1-8; Markos 16:1-8; Lokas 24:1-12)

1 Marereglem et nin bayombokan Dominggo, hi Mariya ya taga Magdala
ay nako ha pinangitabonan koni Apo Hisos. Nakit nay natolid ana baytoy
bato ya pinanarà nin poltan pinangitabonan koni Apo Hisos.
2 Hapa-eg, nowayo hi Mariya nin nako koni Simon Pidro boy kongko ya
alagad ya anlabiyen ni Apo Hisos, ta hinalità na konnawen, "Hay Pangino-
on," wana, "ay kinwa do ha pinangitabonan kona, boy agnawen tandà no
ayri la ya inggawà."
3 Hapa-eg hikayi ni Pidro ay nanandalì nako bayro ha pinangitabonan.
4 Ampowayo kayi ya lowa, piro mas makhaw akon mowayo kisa hi Pidro;
kayà hikoy na-onan ni-abot bayro ha pinangitabonan.

5 Hin nanlonglong akon namiliw do ha lalè nin pinangitabonan ay nakit
ko baytoy doloy mapotì ya pinamotot koni Apo Hisos, piro agko nagdiritson
nilomo-ob.
6 Hapa-eg hi Pidro ya anhomono kongko ay nakalateng boy nagdiritson
nilomo-ob bayro ha pinangitabonan. Nakit na baytoy doloy mapotì
7 boy hatoy doloy pinamotot nin olo ni Apo Hisos ya ahè na-oman ya ayos
nin na-alih ha olo na, piro habayto ay ahè ni-agem do ha doloy mapoti.
8 Hapa-eg hiko ya na-onan ni-abot bayro ha pinangitabonan ay nilomo-
ob; ha ombayroy nakit ko ay ninto-o ko nin hi Apo Hisos ay nabiyay oman.
9 Angga hin habayto ay agnawen na-intindiyan baytoy nakaholat ha
Kaholatan nin Diyos ya hi Apo Hisos ay ka-ilangan mabiyay oman.

Hi Apo Hisos ay napakit koni Mariya ya taga Magdala
(Matiyo 28:9-10; Markos 16:9-11)

10 Hapa-eg hikayi ya aw-alagad ni Apo Hisos ay nipamporong ana ha
bawbali nawen.
11 Piro hi Mariya ya taga Magdala ya anti bayron naka-ireng ha likol nin
pinangitabonan koni Apo Hisos ay ampanangih. Mintras ampanangih ya
ay nanlonglong yan namiliw ha lalè nin pinangitabonan.
12 Bayro ay nakakit ya nin loway anghil ya nakadolon mapotì ya ampiknò
ha pinangigwa-an nin bangkay ni Apo Hisos. Hay miha ay ha bandan
pinangipa-olowan; hay miha itaman ha bandan pinangipa-aphayan koni
Apo Hisos.
13 Pinastang ya nin hatoy loway anghil, “Antà ampanangih ka?” wanla.
Tinombay hi Mariya, “Kinwa la,” wana, “ya Pangino-on ko, boy agko
tandà no ayri la ya inggawà.”
14 Hin nayarì nan hinalità bayti ay nagpeyeh ya boy nakit na hi Apo Hisos
ya ampireng bayro. Piro agna pon tandà ya hi Apo Hisos bayto.
15 Pinastang ya ni Apo Hisos, ya wana, “Antà ampanangih ka? Hinoy
antikapen mo?”
Andap ni Mariya no mangasiwà tawtanaman baytoy tawoy nakit na.
Kayà hinalità na kona, “No hika,” wana, “ya nangwa kona ay halita-en
mo no ayri mo ya inggawà ta kowen ko ya.”
16 Piro, “Mariya,” wani Apo Hisos.
Hapa-eg, inomarap kona hi Mariya, biha ya nag-ilgo ha halità nin
Hawhodiyo, ya wana, “Raboni,” ya hay labay totolen ay Mangangaral.
17 Hinalità ana et kona ni Apo Hisos, “Agmo ko,” wana, “gap-an, ta agko
et nakabira ha Tatay ya Diyos. Piro mako ka ha pinagkapawpatel ko ta
ibalità mo konla ya morong ako ha Tatay ko ya Tatay moyo simpri, ha
Diyos ko ya Diyos moyo simpri.”
18 Kayà hi Mariya ya taga Magdala ay nako do ha aw-alagad ta hinalità
na konla ya nakit nay Pangino-on, boy hinalità na et konla baytoy hinalità
kona nin Pangino-on.

Hi Apo Hisos ay napakit ha aw-alagad na
(Matiyo 28:16-20; Markos 16:14-18; Lokas 24:36-49)

19 Habayton mahilem nin Dominggo, hay aw-alagad ay nititipon.
Nakatarangkay polta nin bali ya pinititiponan la ta angkalimo hila ha
Hawhodiyoy ampipamo-on. Hapa-eg, biglà nin anti bayro konla hi Apo
Hisos nin naka-ireng ya naghalità, “Magkama-in kawo,” wana, “nin
katinekan”.

20 Hin nayarì nan hinalità bayto ay impakit na konlay gamet na boy
tagyang na. Masyadoy kaligawan nin aw-alagad hin nabalayan lay
Pangino-on.
21 Hapa-eg, hinalità ana et konla ni Apo Hisos, “Magkama-in kawon
katinekan,” wana. “No pangnoy pinanogo-an kongko nin Tatay koy Diyos
ay ombayro itaman ya ampanogo-an ko komoyo.”
22 Hin nayarì nan hinalità bayti ay ineyepan na hila, biha na hinalità
konla, “Tanggapen moyo,” wana, “ya Ispirito nin Diyos.
23 Hinoman ya tawoy patawaren moyo ha kasalanan ay ma-in kap-
atawaran; piro no agmoyo hila patawaren ay ayin hilan kapatawaran.”

Hi Apo Hisos boy hi Tomas

24 Hi Tomas ya miha ha labinloway alagad boy an-ingaten Lambaw ay
ayin bayro ha aw-alagad ya nititipon hin napakit konla hi Apo Hisos.
25 Kayà hinalità kona nin kanayon ya aw-alagad, “Nakit nawen,” wanla,
“ya Pangino-on.”
Tinombay hi Tomas, “No agko,” wana, “makit ya lobot nin pinamako-an
ha dawokap gamet na, biha ko ipolhot ya tamorò ko bayro ha nalobtan nin
pakò boy ha tagyang nay pinikà ay agko minto-o nin nabiyay yan oman.”
26 Hin nalabah ya waloy allo, hay aw-alagad ay nititipon ana et kateng
ana hi Tomas. Hatoy bali ya pinititiponan la ay sarado boy nakatarangkay
polta. Hi Apo Hisos ay biglà anti bayro konla nin naka-ireng ya naghalità,
“Magkama-in kawon katinekan,” wana.
27 Hapa-eg, hinalità na koni Tomas, “Helken mo,” wana, “ya gawgamet
ko ta ipolhot moy tamorò mo ha dawokap gamet ko, boy ipaktang moy
gamet mo ta igwà mo ha tagyang ko. Agka magdoda no alwan minto-o
ka.”
28 Tinombay kona hi Tomas, “Pangino-on ko,” wana, “boy Diyos ko!”
29 Hinalità kona ni Apo Hisos, “Ampinto-o kayna nayì,” wana, “banà ta
nakit mo ko? Makalmà ya tawtawoy ampinto-o maski ahè nakakit kongko.”

Hay bara-nan nin habayti ya libro

30 Malakè et ya kapapa-ispantay ginawà ni Apo Hisos ya nakit nin aw-
alagad na ya ahè na-iholat bayri ha libro.
31 Habayti ay hinolat emen moyo pinto-owen ya hi Apo Hisos ay hi Kristo
ya impangakò nin Diyos boy hiyay Anak nin Diyos; boy hinolat et bayti
emen ha pantotompel moyo kona ay magkama-in kawon biyay ya ayin
anggawan ya bilang biyay nin Diyos.

21

Hi Apo Hisos ay napakit ha pitoy alagad na

1 Ahè naboyot, hi Apo Hisos ay napakit ha aw-alagad na ha ambay Dagat
nin Tibiryas. Ombayri ya nangyari:
2 hi Simon Pidro, hi Tomas ya an-ingaten Lambaw, hi Natanyil ya taga
banowan Kana ha probinsyan Galiliya, boy hikayi ni Santiyago ya aw-anak
ni Sibidiyo, kateng loway alagad et ni Apo Hisos ay nangapilalamo.
3 Hinalità konnawen ni Simon Pidro, “Mako ko,” wana, “nin manlapet.”
“Kilako kayi komo,” wannawen. Hapa-eg, hinomakay kayi ha bangkà ta
nanigè kayina. Piro habayton managayabi ay ayin kayin nakwa.
4 Hin anhomilà anay allo, hi Apo Hisos ay ampireng ha ambay, piro
agnawen tandà ya hi Apo Hisos bayto.
5 Pinastang na kayi, “Aw-anak ko,” wana, “ayin kawo nayì nakwa?”

“Ayin,” wannawen.
6 Hapa-eg, hinalità konnawen ni Apo Hisos, “Idabò moyo,” wana, “ya
sinsoro moyo ha bandan wanan nin bangkà emen kawo makakwa.” Kayà
hin indabò nawen ya sinsoro ay agnawen magoloy banà ha kalak-an ikan
ya nakwa nawen.
7 Hapa-eg hikoy alagad ya anlabiyen ni Apo Hisos ay naghalità koni Pidro,
“Hi Pangino-on!” wangko. Hin nalengè ni Simon Pidro ya hi Pangino-on
Hisos bayto ay nagdolo ya banà ta nakalo-hok ya, biha ya nagtaboy ha
lanom.
8 Piro hikayi ya kanayon ya aw-alagad ay nanatili ha bangkà ta
anggoloyen nawen baytoy sinsoroy pono-ponò nin ikan. Alwa kayin
marayò ha ambay ta siyamapò ya mitron bongat ya karayo-an nawen.
9 Hin anti kayina ha lakatan ay nakakit kayi bayro nin apoy ya mabaya
ya ma-in ikan ya an-i-iyaw boy ma-in et tinapay.
10 Hapa-eg, hinalità konnawen ni Apo Hisos, “Mantan kawo bayri,” wana,
“nin ikan ya kapikwa moyo.”
11 Hi Simon Pidro ay hinomapat ha bangkà, biha na ginoloy nin inlakat
baytoy sinsoroy ponò nin mangalhay ya ikan. Hay kalak-an nin habaytoy
ikan ay magato boy limampò boy tatlo; piro maski malakè baytoy ikan ay
ahè naginit baytoy sinsoro.
12 Hinalità ana et konnawen ni Apo Hisos, “Mako kawo bayri,” wana,
“ta mag-almohal.” Hinoman konnawen aw-alagad ay ayin nakapaghokaw
nakem nin namastang koni Apo Hisos no hino ya, ta tandà nawen ya hiya
hi Pangino-on.
13 Hapa-eg, kinwa ni Apo Hisos baytoy tinapay kateng konà biha na
inggawà konnawen.
14 Habayti ya ikatlon bisis nin napakit hi Apo Hisos konnawen aw-alagad
na pa-ibat hin nabiyay yan oman.

Hi Apo Hisos boy hi Pidro

15 Hin nayarì kayin nangan, hi Simon Pidro ay pinastang ni Apo Hisos, ya
wana, “Simon, ya anak ni Howan, anlabiyen mo ko nayì nin igit et bayri?”
“Awò, Pangino-on,” wani Pidro. “Tandà mo ya anlabiyen kata.”
Hinalità kona ni Apo Hisos, “Asiwa-en mo,” wana, “nin toro-an ya baw-
bayon tinompel kongko nin bilang pangasiwà ha tawtopa ya ampastolan.”
16 Pinastang ana et ni Apo Hisos hi Simon Pidro nin ikalwan bisis, ya
wana, “Simon ya anak ni Howan, anlabiyen mo ko nayì?”
“Awò, Pangino-on,” wana. “Tandà mo ya anlabiyen kata.”
Hinalità kona ni Apo Hisos, “Asiwa-en mo,” wana, “nin pakhawen ya
pantotompel nin ampipantompel kongko nin bilang pangasiwà ha tawtopa
ya ampastolan.”
17 Hapa-eg, pinastang yayna et ni Apo Hisos nin ikatlon bisis, ya wana,
“Simon ya anak ni Howan, anlabiyen mo ko nayì?”
Nilomelè hi Pidro ta ikatlon bisis yaynan pinastang ni Apo Hisos no
anlabiyen na ya. Hapa-eg, hinalità ni Pidro koni Apo Hisos, “Pangino-on,”
wana, “tandà moy kaganawan bagay; tandà mo ya anlabiyen kata.”
Hinalità kona ni Apo Hisos, “Asiwa-en mo,” wana, “nin pakhawen
ya pantotompel nin ampipantompel kongko nin bilang ha pangasiwà ha
tawtopa ya ampastolan.
18 Anhalita-en koy kaptegan: hin malagò ka et ay ampagbihis kan sarili
mo boy ampako ka ha maski ayri ya labay mon lakwen. Piro pantomo-a

mo ay ipaktang moy gamet mo ta hay kanayon ay mamalol komo ta gitan
la ka ha dogal ya agmo labay lakwen."
19 Hinalità bayti ni Apo Hisos emen na ma-ipatandà ya klasin pagkamati
ni Pidro ya makab-in kaporiyan ha Diyos. Hapa-eg, hinalità et ni Apo Hisos
koni Pidro, "Homono ka," wana, "kongko."

Hi Apo Hisos boy hatoy alagad ya anlabiyen na

20 Hapa-eg, nagpeyeh hi Pidro boy nakit na baytoy alagad ya anlabiyen
ni Apo Hisos, hatoy napakarani koni Apo Hisos hin ampangapon kayi boy
nagpastang koni Apo Hisos no hinoy mangisapakat kona.
21 Hin nakit ni Pidro baytoy alagad ay hinalità na koni Apo Hisos,
"Pangino-on," wana, "Hapa bayti ya tawo? Anyay mangyari kona?"
22 Tinombay kona hi Apo Hisos, "No labay ko," wana, "nin mabiyay ya
angga ha magbira ko ay ayin kaynan pamaki-emen bayro basta makilamo
ka kongko."
23 Kayà hay balità ya nibahwag do ha ampipantompel ha Pangino-on
ay ahè mati baytoy alagad. Piro ahè naghalità hi Apo Hisos nin ahè
mati baytoy alagad, no alwan hay hinalità na ay ombayri: "No labay
kon manatili yan angkabiyay anggan ha magbira ko bayri ay ayin kaynan
pamaki-emen bayro."
24 Hay an-ilgowen la ay hiko. Hiko et ya alagad ya namapteg nin habayti
ya bawbagay boy nanolat et nin habayti, boy tandà nawen ya hay hinalità
ko ay peteg.
25 Malakè et ya kanayon ya bagay ya ginawà ni Apo Hisos ya no iholat
ya kaganawan ay maka ahè miharag bayri ha babon lotà ya lawlibroy
pinangiholatan.

HAY GAWGAWÀ
NIN HAWHOGÒ NI APO HISOS

1 Anlabiyen kon Tiyopilo,
Ha primiron libroy ginawà ko ay inholat koy tongkol ha kaganawan
bagay ya ginawà boy intorò ni Apo Hisos, pa-ibat hin babayo ya nag-
ompisan nanorò
2 angga hin gintan ya ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Biha
gintan hi Apo Hisos bayro, ha panggogomawà nin Ispirito nin Diyos ay
nagbibilin ya ha lawlalaki ya pinilì na nin mag-in hawhogò na.
3 Hi Apo Hisos ya nagdanas kadya-dya-an hin pinatin impakò ha koroh
ay nabiyay oman, biha ha lo-ob nin apatapò ya allo ay malakè ya bisis
yan napakit ha hawhogò na. Pinaptegan na konla ya hiya ay talagan
nabiyay oman, boy imbalità na konla ya tongkol ha pamomo-on nin Diyos
ha tawtawo.
4 Minghan, kalamo et ni Apo Hisos ya aw-alagad na ay hinalità na konla
ya ombayri: "Agkawo pon mog-alih bayri ha siyodad nin Hirosalim, ta
anti-en moyo baytoy impangakò komoyo nin Tatay ya Diyos. Hay tongkol
bayri ay nalengè moyoyna ta hinalità koyna komoyo ya
5 hi Howan Mamiminyag ay naminyag ha lanom piro ahè maboyot, hay
Ispirito nin Diyos ya anti-en moyo ya ibinyag komoyo."

Hi Apo Hisos ay gintan ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos

6 Hin nangapititipon oman ya aw-alagad ay pinastang la hi Apo Hisos,
"Pangino-on," wanla, "hapa-eg ana nayì ya pangilibri mo konnawen emen
hitamoynay mamo-on bayri ha nasyon Israyil bilang nin ombayro ha
pamomo-on hin hato nin kawka-apo-apowan tamo?"
7 Tinombay konla hi Apo Hisos, ya wana, "Tatay koy Diyos ya ma-in
kapangyariyan magdisisyon no makano. Habayto ay alwa moyoynan ka-
ilangan matanda-an.
8 Piro pan-omaypà nin Ispirito nin Diyos komoyo ay biyan kawon
kapangyariyan emen kawo mamapteg ha tawtawo nin tongkol kongko
bayri ha siyodad nin Hirosalim, ha kaganawan dogal bayri ha probinsyan
Hodiya, kateng ha probinsyan Samarya, boy ha kaganawan dogal bayri ha
babon lotà."
9 Hin nayarì nin hinalità bayto ni Apo Hisos ay nakit la yay angkagtan
patag-ay anggan nahalimbengan ya nin leem.
10 Mintras ambiliwen la hi Apo Hisos ya ampagpatag-ay, ma-in loway
lalaki ya nakadolo nin mapotì ya biglà nilomwah nin ampireng ha dani
nin hatoy aw-alagad ni Apo Hisos.
11 Naghalità konla baytoy loway lalaki, ya wanla, "Hikawoy tawtaga
Galiliya, antà ampireng kawo bayri nin ampaninglà ha langit? No pangno
nin gintan hi Apo Hisos ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay
magbira ya nin ombayro ha nakit moyoy pamako na ha katatag-ayan ha
kama-inan nin Diyos."

Hay kahagiliyan ni Hodas Iskariyoti

12 Hapa-eg hay aw-alagad ya na-ibat ha Bakil nin Aw-olibo ay nagbira ha
siyodad nin Hirosalim ya mangamihay kilomitroy dayò.
13 Hin ni-abot hila bayro ay nolì hila ha tag-ay ha kowarto ya anhanda-an
la. Hila ay hi Pidro, Howan, Santiyago, Andris, Pilipi, Tomas, Bartolomi,

Matiyo, Santiyago ya anak ni Alpiyo, hi Simon ya mapagmalasakit ha nasyon nin Israyil, boy hi Hodas ya anak ni Santiyago.
14 Hila ay nilalamo boy pirmi hilan ampanalangin. Ma-in et bayro nin bawbabayi kalamo hi Mariya ya nanay ni Apo Hisos kateng pawpatel ni Apo Hisos ya lawlalaki.
15 Nalabah ya ongnoy allo, hatoy gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on ya mangamagato boy lowampò katawo ay anti et bayron ampititipon. Hapa-eg, nireng hi Pidro ta naghalità, ya wana,
16 "Pawpatel ko, ka-ilangan magkapeteg baytoy nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ya impahalità nin Ispirito nin Diyos koni Arì Dabid ya tongkol koni Hodas Iskariyoti ya nangigiya do ha nipandakep koni Apo Hisos.
17 Hi Hodas Iskariyoti ay kalamo tamo pon ta hiya ay kapariho tamon pinilì para magsirbi."
18 (Piro ha kala-etan nin ginawà ni Hodas, hay napaglako-an na koni Apo Hisos ay pinanaliw nin lotà. Bayro ya nagdabò nin patalin-orong. Banà bayro ay nilomtoh ya tiyan na boy hay bitoka na ay nilomwah.
19 Kaganawan tawo bayro ha siyodad nin Hirosalim ay nakatandà nin tongkol ha pagkamati na. Kayà hatoy paliyan ya kinamatyan na ay iningat la nin Akildama ya hay labay totolen ay Dogal Dayà.)
20 Hapa-eg hi Pidro ay naghalità, ya wana, "Hay nakaholat ha libron Kawkanta ay ombayri:
'Hay bali na ay pa-olayan ana, boy agana pa-iriyan nin hinoman.'
Nakaholat et ya ombayri:
'Ma-in dayi nin pomahili ha nag-in katongkolan na.'
21-22 "Kayà hapa-eg," wani Pidro, "dapat tamoynan mamilì nin ka-hagiliyan ni Hodas Iskariyoti nin makilamo kontamon mamapteg nin tongkol ha pangabiyay oman ni Apo Hisos. Hay pili-en tamo ay miha ha kalamowan tamo ya naboyot anan nakilamo koni Apo Hisos pa-ibat hin bininyagan ni Howan hi Apo Hisos angga hin gintan ya ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos."
23 Kayà namilì hila nin loway lalaki. Hay miha ay hi Hosi Barsabas ya an-ingaten et nin Hosto; hay miha ay hi Matiyas.
24 Hapa-eg, nanalangin hila nin ombayri: "Pangino-on, tandà moy pagnanakem nin kaganawan tawo. Kayà, Pangino-on, ipatandà mo dayi konnawen no hino bayri konlan lowa ya pinilì mon
25 mag-in alagad ya homagili ha katongkolan ni Hodas Iskariyoti ya nipalako ha ayin anggay kaparosawan ya nararapat kona."
26 Hin nayarì hilan nanalangin ay nanggawà hila nin palabonotan. Hi Matiyas ya nabonot la; kayà hiya ya napabilang do ha labimmihay alagad.

2

Hay Ispirito nin Diyos ay nag-aypà

1 Hin nalabah ya pitoy dominggo pa-ibat hin nabiyay oman hi Apo Hisos ay Pistan Pintikostis. Habayton allo ay nititipon ya kaganawan nin ampipantompel koni Apo Hisos.
2 Ha pamititipon la ay biglà hilan nakalengè nin tonoy ya nangibat ha tag-ay langit ya bilang howeng nin makhaw ya angin. Kayà nahwengan ya kaganawan nin hatoy nititipon ya ampipampiknò bayro ha lo-ob bali.
3 Hapa-eg, nakakit hila nin bilang dawdeket apoy ya ampandilot biha nangapihihiyay nin nagpalako ha balang miha konla.

4 Hilay kaganawan ay napnò nin Ispirito nin Diyos, biha hila nipaghalità
nin hari-harì ya hawhalità ya agla angka-intindiyan ya impahalità konla
nin Ispirito nin Diyos.
5 Hin habayto, bayro ha siyodad nin Hirosalim ay ma-in ampa-iri ya
Hawhodiyoy rawrilihyoso ya nika-ibat ha hari-harì ya nasyon bayri ha
babon lotà. Kayà alwa hila nin pariparihon halità.
6 Hin nalengè nin hatoy rawrilihyosoy Hawhodiyo baytoy telek do ha
bali ya ampititiponan nin hatoy ampipantompel ha Pangino-on ay nowayo
hilan nako nin nakitipon bayro. Hila ay nipag-ispanta ta balang miha
konla ay ampakalengè nin sarili lan halità ya anhalita-en nin hatoy
ampipantompel ha Pangino-on.
7 Banà ha pag-ispanta la ay nahalità lay ombayri: "Warì alwan tawtaga
Galiliya bayti?
8 Pangno hila ampakapaghalità nin hawhalità nin balang miha kontamo?
9 Bayri kontamo ay ma-in taga Partiya, ma-in taga Midya, ma-in taga
Ilam, ma-in taga Misopotamya, ma-in taga bayri ha Hodiya, ma-in taga
Kapadosya, ma-in taga Ponto, ma-in taga Asya,
10-11 ma-in taga Prigya, ma-in taga Pampilya, ma-in taga Ihipto, ma-in
taga Sirini ha dogal nin Libya, ma-in taga Krita, ma-in taga Arabya, boy
ma-in et ampakipa-iri ha siyodad nin Roma. Hay kanayon kontamo ay lipì
Hodiyo boy hay kanayon ay nag-in Hodiyo nin banà ha panhohomonol la
ha kawkapanogo-an nin Hawhodiyo. Piro hila bayti ya tawtaga Galiliya
ay ampipaghalità nin hawhalità tamo ya tongkol ha kapapa-ispantay
gawgawà nin Diyos."
12 Masyadoy pag-ispanta la; kayà hilahila ay ampipapastang. "Anya,"
wanla, "ya labay totolen nin habayti ya ampangyari?"
13 Hay kanayon ay naghalità nin ma-in lamoy panginginsolto do ha
tawtawoy ampipantompel, ya wanla, "Lawlahing ba-in."

Hi Pidro ay nangaral do ha kalak-an

14 Hapa-eg, nireng hi Pidro kateng hatoy labimmihay alagad biha na
impakakhaw ya bosis na nin naghalità, ya wana, "Hikawoy Kawkahodiyo
ko boy hikawoy kaganawan ampa-iri bayri ha siyodad nin Hirosalim,
pakaleng-en moyo boy paka-intindiyen moyon mahampat bayti ya halita-
en ko.
15 Alwan lahing bayti ya tawtawo nin bilang ombahen ha ola-lem moyo,
ta alas nowibin bongat nin bayombokah.
16 Habayti ya nangyari hapa-eg ay nagkapeteg baytoy holà hin hato ni
propita Dyowil ya ombayri ya pagkahalità:
17 'Ombayri ya gaw-en ko ha hoyot ya allo, wanan Diyos: Igwà koy Ispirito
ko ha kaganawan tawo. Hay Halità ko ay ipahalità ko ha aw-anak
moyoy lawlalaki boy ha aw-anak moyoy bawbabayi. Hay mangalagò
ya lawlalaki ay makakit nin bawbagay ya ahè makit nin kanayon.
Hay mangato-ay lawlalaki ay mipanaynep nin ipataynep ko konla.
18 Ha allon habayto, hay Ispirito ko ay igwà ko ha lawlalaki boy bawbabayi
ya ampagsirbi kongko, biha ko hila pahalita-en.
19 Ipakit koy kapangyariyan ko ha panggawà kon pawpapag-ispantawan
ha langit boy ha babon lotà, ta magkama-in dayà, apoy, boy makodpaw ya
ahok.
20 Hay allo ay domeglem boy hay bowan ay omorit nin bilang dayà, biha
lomateng ya allon panonosga ko. Habayton allo, hiko ya Pangino-on ay
ipakit koy kapangayariyan ko.

21 Piro hinoman ya tawoy makirawat ha ngalan nin Pangino-on ay malibri.' "
Habayti ya holà ni propita Dyowil hin hato.

22 "Kayà hikawoy kawkapara kon Hodiyo," wana et ni Pidro, "leng-en moyo bayti! Hi Apo Hisos ya taga Nasarit ay inhogò nin Diyos. Napaptegan bayti ha panggawà ni Apo Hisos nin pawpapag-ispantawan boy pawpalatanda-an ya impagawà kona nin Diyos. Tandà moyo bayti ta nangyari bayri komoyo.

23 Habayti ya tawo ya hi Apo Hisos ay pinayagan nin Diyos nin inggawà ha kapangyariyan moyo, ta talagan ombayroy plano na pa-ibat hin hato. Hikawoy nangigwà boy nangipapati koni Apo Hisos ha mangala-et ya tawtawo ya nangipakò kona ha koroh.

24 Piro hi Apo Hisos ay biniyay oman nin Diyos boy pinalayà na ya ha kapangyariyan nin kamatyan, ta hay kamatyan ay ahè makapangyayari kona.

25 Ombayri ya impahalità nin Diyos koni Arì Dabid ya hinalità ni Apo Hisos:
'Pirmi kon angkakit ya Pangino-on ha dani ko. Hiya ay pirmin anti ha wanan ko; kayà ahè magoloy nakem ko.
26 Maligay nakem ko boy angkatowà, ta maski nati anay nawini ko ay ma-in akon pag-asa.
27 Hay kalolowa ko ay agmo pa-olayan manatili ha dogal nin nikati, boy agmo payagan mabolok ya nawini nin magsisirbi mo ya ayin kapintasan.
28 Impakit mo kongko ya daan nin palako ha biyay ya ayin anggawan, boy banà ta hika ya kalamo ko ay masyadoy kaligawan ko.'

29 "Pawpatel ko," wani Pidro, "dapat kon ipalinaw komoyon mahampat ya tongkol koni Arì Dabid ya ka-apo-apowan tamo. Nati ya biha intabon boy anggan hapa-eg ay angkakit tamoy tinabon na.

30 Hi Arì Dabid ay propita hin angkabiyay ya et. Tandà na ya impangakò kona nin Diyos ya miha ha i-alalak na ay mag-in arì nin bilang kona.

31 Na-intindiyan ni Arì Dabid ya tongkol ha pangabiyay oman ni Kristo ya impangakò nin Diyos. Kayà hinalità na ya hi Kristo ay ahè manatilin nati, boy ahè mabolok ya nawini.

32 Habayti hi Apo Hisos ay biniyay oman nin Diyos, boy hikayi ya kaganawan ay ampamapteg nin tongkol bayri.

33 Hiya ay gintan ha tag-ay ha bandan wanan nin Diyos, boy tinanggap na ya Ispirito nin Diyos ya impangakò kona nin Tatay nay Diyos. Habayti ya angkakit moyo boy angkalengè moyo hapa-eg ay gawà nin Ispirito nin Diyos ya inggawà konnawen ni Apo Hisos.

34 Hi Arì Dabid ay ahè nako ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, piro hiya ya naghalità nin ombayri:
'Hinalità nin Pangino-on Diyos ha Pangino-on ko: Miknò ka ha bandan wanan ko
35 anggan hay kawka-away mo ay talowen ko boy igwà ko hila ha hilong nin kapangyariyan mo.'

36 "Kayà an-ipalinaw kon mahampat komoyon kaganawan Kawkahodiyo ko ya hi Apo Hisos ya impakò moyo ha koroh ay hiya ya ginawà nin Diyos nin Pangino-on boy hiya hi Kristo ya impangakò nin Diyos."

37 Hin nalengè bayti nin tawtawo ay masyadon nagoloy nakem la. Kayà hinalità la koni Pidro boy ha kanayon ya aw-alagad, "Pawpatel, anya," wanla, "ya gaw-en nawen?"

38 Tinombay konla hi Pidro, ya wana, “Balang miha komoyo ay maghehe
boy pabinyag ha ngalan ni Pangino-on Hisokristo emen hay kawkasalanan
moyo ay patawaren nin Diyos. Ha ombayro ay igwà komoyo nin Diyos ya
Ispirito na.
39 Hay impangakò nin Diyos ya Ispirito na ay para komoyo boy para
ha aw-inalalak moyo kateng ha kaganawan tawoy anti ha mangarayò ya
dawdogal. Talagan igwà nay Ispirito na ha hinoman ya tawoy tompel
kona.”
40 Malakè ya hinalità ni Pidro ha panwawali na do ha tawtawo. Ha
pamaki-ilgo na konla ay hinalità na ya ombayri: “Mag-atap kawo ha
iparosa nin Diyos ha mangala-et ya tawtawo.”
41 Hapa-eg, malakè ya tawoy ninto-o ha hinalità ni Pidro; kayà
napabinyag hila. Habayton allo ay mangatatlon libo katawo ya nipahan
ha gropo nin ampipantompel ha Pangino-on.
42 Habayti ya tawtawoy babayo tinompel ha Pangino-on ay pirmin
ampakon manlengè nin an-itorò nin aw-alagad ni Apo Hisos. Mahampat
ya pamakilamo la konla boy ampakitipon hila konla nin mangan tinapay
ya ampamanemteman la nin pagkamati ni Apo Hisos. Ampakilamo hila et
ha aw-alagad nin manalangin ha Diyos.

Hay pamilalamo nin ampipantomepl ha Pangino-on

43 Ha kapangyariyan nin Diyos ay malakè ya papag-ispantawan ya
nangyari ya impagawà ha aw-alagad. Kayà kaganawan tawoy anti bayro
ay masyadon nipag-ispanta.
44 Lalò hinomene ya pamilalamo nin hatoy ampipantompel ha Pangino-
on, boy nangapimimihay nakem lan pi-a-agemen ya kamama-in la ta
gamiten nin balang miha konla ya manga-ilangan.
45 An-ilakò lay kanayon ya kamama-in la, ta hay napaglako-an ay an-igwà
la ha ampipanga-ilangan.
46 Allo-allo, hay ampipantompel ha Pangino-on ay ampititipon ha bali nin
Diyos. Maliga hilay ampangapimimiha nin makon mangan ha bawbinali.
47 Pirmi lan amporiyen ya Diyos, boy an-igalang hila nin kaganawan
tawo. Allo-allo ay ma-in ampipahan ha gropo la ya antompel ya an-ilibri
nin Pangino-on.

3

Hinomampat ya lalaki ahè ya maka-owako

1 Mihay allo, manga-alas tris nin mahilem, hi Pidro boy hi Howan ay
nako ha bali nin Diyos nin manalangin, ta ombayroy oras ya panalangin
nin Hawhodiyo.
2 Bayro ha bali nin Diyos ay ma-in an-ingaten Maganday Polta. Ha poltay
habayto ay ma-in mihay lalaki ya ahè maka-owako pa-ibat hin in-anak.
Allo-allo, hiya ay anggitan bayro ta makilimoh ha tawtawo ya anlomo-ob
do ha bali nin Diyos.
3 Hin nakit na hi Pidro boy hi Howan ya anlomo-ob bayro ay nakilimoh
ya konla.
4 Tinegteg ya ni Pidro boy Howan biha hinalità ni Pidro kona, “Manegteg
ka konnawen,” wana.
5 Kayà nanegteg ya konla, ta hay pag-asa na ay ma-in hilan igwà kona.
6 Hinalità ni Pidro kona, ya wana, “Ayin akon kowalta ya ma-igwà komo,
piro ma-in akon igwà komo. Ha ngalan ni Pangino-on Hisokristo ya taga
Nasarit ay mireng ka ta mowako ka.”

7 Hapa-eg, inoligtanan ni Pidro ya wanan gamet nin hatoy lalaki ya ahè
maka-owako, ta tinambayan na ya nin nireng. Antimano, pinoma-hey ya
bitih na boy pawpilpo-an na.
8 Kayà ni-o-owako ya. Hapa-eg, nakilako ya koni Pidro boy koni Howan
nin lomo-ob do ha bali nin Diyos. Ha panlomo-ob la ay ampitatakompaw
yay ampowako boy ampamori ha Diyos.
9 Kaganawan tawo bayro ay nakakit kona ya ampowako boy ampamori
ha Diyos.
10 Nabalayan la ya hiya baytoy mamakilimoh ya ampiknò bayro ha
Maganday Polta. Masyado hilan nipag-ispanta ha nangyari kona.

Hay intorò ni Pidro ha tawtawoy anti ha balinin Diyos

11 Bayro ha bali nin Diyos ay ma-in an-ingaten balkon ni Solomon. Hi
Pidro boy hi Howan ay anti bayron kalamo nin hatoy lalaki ya hinomampat
ya ha kaligawan na ay ampangoligtan ya konla. Hapa-eg kaganawan nin
hatoy tawtawo ya anti bayro ay nipampowayon nagpalako koli Pidro ta
ampipag-ispanta hila ha nangyari do ha tawoy mamakilimoh pon.
12 Hin nakit ni Pidro baytoy tawtawo ay hinalità na konla, “Kawkapara
kon inalalak ni Israyil, antà ampag-ispantawan moyo bayti ya pangyayari,
boy antà ampakategtegen moyo kayi? An-ihipen moyo nayì nin banà ha
kapangyariyan boy kahampatan nawen ay naka-owako bayti ya lalaki?
13 Alwa! Hinomampat bayti ya tawo banà ha kapangyariyan nin Diyos.
Hay Diyos ya pinahimala-an ni Abraham, Isak, boy Hakob kateng kanayon
ya kawka-apo-apowan tamo ay hiya ya nambin karangalan koni Apo Hisos
ya magsisirbi na. Habayti hi Apo Hisos ya inggawà moyon patyen maski
agya sinintinsyawan ni Pilato nin para mati ay agkawo kinomompormi.
14 Piro hi Apo Hisos ya ayin kapintasan boy pinakamahampat ay agmoyo
labay, ta hay dinawat moyo koni Pilato nin palwahan ay hatoy mapamatin
tawo.
15 Pinati moyo hi Apo Hisos ya ampangibatan nin biyay ya ayin
anggawan, piro biniyay yan oman nin Diyos. Mismon hikayi ya am-
pamapteg nin habayti, ta nakit nawen hi Apo Hisos hin nayarì yan biniyay
oman nin Diyos.
16 Hay namakahampat nin habayti ya tawo ya ahè pon ampaka-owako
ay kapangyariyan nin ngalan ni Apo Hisos. Banà ha pantotompel nawen
koni Apo Hisos, habayti ya tawo ya balay moyo boy angkakit moyo hapa-eg
ay hinomampat ta ma-in kayin katetpel koni Apo Hisos.
17 “Hapa-eg, pawpatel ko, tandà ko ya hikawo kateng ampipamo-on
komoyo ay ahè naka-intindi no hino hi Apo Hisos; kayà pinati moyo ya.
18 Piro nangyari bayti emen magkama-in katoparan baytoy impaholà nin
Diyos ha pawpropita na ya hi Kristo ya impangakò na ay magdanas nin
kadya-dya-an.
19 Kayà maghehe kawo boy pakarani ha Diyos emen na alihen ya
kawkasalanan moyo,
20 boy emen kawo magkama-in ka-inawawan ya mangibat ha Pangino-
on, boy emen na ihogò nin oman hi Apo Hisos ya Kristoy impangakò na
ya da-an naynan pinilì nin para komoyo.
21 Hi Apo Hisos ay dapat manatili ha katatag-ayan ha kama-inan nin
Diyos angga ha lomateng ya oras ya mabayoy kaganawan bagay ya
impabalità nin Diyos ha pawpropita na hin hato.
22 Ombayri ya hinalità ni Moysis hin hato ha kawka-apo-apowan tamo:
‘Hay Pangino-on ya Diyos moyo ay mangihogò nin propita ya mangibat

komoyo nin bilang ha pangihogò na kongko. Kaganawan bagay ya halita-
en na komoyo ay dapat moyon honolen.
23 Hinoman ya ahè homonol ha halita-en nin habayti ya propita ay ihiyay
ha tawtawo nin Diyos ta apo-en.' "
24 Hinalità et ni Pidro, ya wana, "Hay pawpropita pa-ibat koni Samwil
angga ha nipanhomono kona, Diyos ya nangipaholà konla nin tongkol ha
ampangyari hapa-eg pana-on.
25 Hitamo ay aw-inalalak nin habaytoy pawpropita. Kayà kalamo tamo
ha pawpangakò ya impangakò nin Diyos do ha kawka-apo-apowan tamo.
Ombayri ya hinalità nin Diyos koni Abraham: 'Kaganawan tawo bayri
ha babon lotà ay magkama-in nin maganday kakalma-an ya mangibat ha
alalak mo.' "
26 Ombayri et ya hinalità ni Pidro: "Banà bayro ha hinalità nin Diyos
koni Abraham ay pinilì nin Diyos hi Apo Hisos ya magsisirbi na nin inhogò
pon kontamon Hawhodiyo emen na tamo matambayan nin halibokotan ya
panggogomawà nin kawkala-etan."

4

Hi Pidro boy hi Howan ay in-arap ha Hawhodiyoya ampipamo-on

1 Ampaghalità et hi Pidro boy hi Howan hin napakarani konla ya pawparì
kalamoy kapitan ya ampamo-on ha ampipagbantay nin bali nin Diyos, boy
ma-in ongno ha gropon Sadosiyoy rilihyoso ya ahè ampinto-o nin mabiyay
oman ya nikati.
2 Hay pahang la koni Pidro boy koni Howan ta anhalita-en nili Pidro ya hi
Apo Hisos ay nabiyay oman. Ha ombayro ay angkapaptegan ya hay nikati
ay mabiyay oman.
3 Hapa-eg, dinakep la hi Pidro boy hi Howan. Banà ta anyomabi ana ay
impahok hila ha pirisowan anggan na-abot ya ika-ibokah.
4 Piro kalak-an do ha tawtawoy nanlengè koni Pidro ay tinompel koni
Apo Hisos. Kayà inomabot nin liman libo ya kalak-an nin lawlalaki.
5 Ika-ibokah, hay Hawhodiyoy ampipamo-on, mawmato-ay mangama-
in katongkolan, boy mawmangitorò nin kawkapanogo-an ay nititipon ha
siyodad nin Hirosalim.
6 Kalamo la bayro hi Anas ya pinakapo-on nin pawparì, hi Kaypas, hi
Howan, hi Alihandro, boy kalamo et bayro ya kaganawan lalaki ha pamilya
ni Anas.
7 Hi Pidro boy hi Howan ay gintan nin in-arap konla ta pinastang la,
"Hino," wanla, "ya nambi komoyo nin kapangyariyan, boy hinoy ma-in
ngalan ya ginamit moyo nin namakahampat do ha tawoy ahè pon maka-
owako?"
8 Hapa-eg hi Pidro ya napnò nin Ispirito nin Diyos ay naghalità
konla, "Anggalangen kon ampipamo-on boy mawmato-ay mangama-in
katongkolan, leng-en moyo bayti ya halita-en ko.
9 Pinastang moyo kayi nin tongkol ha mahampat ya nangyari bayri ha
tawoy ahè pon maka-owako. Pinastang moyo kayi simpri no pangno ya
hinomampat.
10 Hikawo boy kaganawan inalalak ni Israyil, paka-intindiyen moyo bayti
ya halita-en ko. Habayti ya lalaki ya hinomampat ya anti bayrin ampireng
ha arapan moyo ay napakahampat nin kapangyariyan nin ngalan ni
Pangino-on Hisokristo ya taga Nasarit. Hi Pangino-on Hisokristo ya impakò
moyo ha koroh, piro biniyay yan oman nin Diyos.

11 Hiya simpri bayti ya binanggit ha Halità nin Diyos ya ombayri ya
pagkahalità:
‘Hay bato ya ahè tinanggap nin manggagawà bali ay nag-in pinakama-
alagà ya bato.’
12 Ayin kanayon ya makapilibri kontamo ha kasalanan no alwan hi
Pangino-on Hisos bongat, ta ayin kanayon ya ngalan ya inggawà ha
tawtawo bayri ha babon lotà ya ma-arì mangilibri.”
13 Nag-ispanta baytoy tawtawoy ampipamo-on hin nakit lay katapangan
ni Pidro boy Howan nin mag-ilgo, ta tandà la ya hila ay pangkaraniwan
bongat tawo boy ayin pinag-aralan. Hapa-eg, napanemteman la ya hi Pidro
boy hi Howan ay nakilamo koni Apo Hisos hin angkabiyay ya et.
14 Piro ayin hilan mahalità ta hatoy lalaki ya hinomampat ay anti bayro
nin ampireng ha arapan la ha dani ni Pidro boy Howan.
15 Kayà pinalikol la hili Pidro do ha kowartoy ampititiponan la biha hila
nididiskosyon.
16 “Anya,” wanla, “ya gaw-en tamo bayri ha loway tawoy habayti?
Agtamo ma-ipogla-oh ya nakagawà hilan papag-ispantawan, ta kaganawan
tawo ha siyodad nin Hirosalim ay nakatandà ana nin tongkol ha ginawà
la.
17 Piro emen agana mibahwag bayti ay ha-aren tamo hilan maghalità ha
hinoman ya tawo nin tongkol ha ngalan ya habayti.”
18 Hapa-eg, impa-ingat la hi Pidro boy hi Howan ta inhigpit lan hinalità
konla ya aghila maghalità o mangi-aral nin tongkol koni Hisos.
19 Piro tinombay hi Pidro boy hi Howan, ya wanla, “Ihipen moyo no
anyay tamà gaw-en ha tegteg nin Diyos; homonol kayi komoyo o Diyos ya
honolen nawen?
20 Agnawen ma-arì itegen ya pangibalità nin habayti ya tongkol ha nakit
nawen ya ginawà ni Apo Hisos boy hawhalità nay nalengè nawen.”
21-22 Hapa-eg hili Pidro ay lalò binawalan nin hatoy ampipamo-on.
Pinalayà la hila ta ayin hilan makit ya bara-nan nin pamarosawan la koni
Pidro boy koni Howan, ta kaganawan tawo ay ampipamori ha Diyos banà
ha pangyayari ha pamakahampat nin hatoy lalaki ya ma-igit anan apatapò
ya idad.

Hay panalangin nin ampipantompel ha Pangino-on

23 Hin napalayà hi Pidro boy hi Howan ay nagbira hila do ha kawkalamo
lay ampipantompel ha Pangino-on, ta imbalità la baytoy hinalità nin hatoy
pawpo-on nin pawparì boy hatoy mawmato-ay mangama-in katongkolan.
24 Hin nalengè la bayto ay nilalamo hilan nanalangin ha Diyos, ya wanla,
“Pinakamakapangyariyan ya Pangino-on, hika ya namalsa nin langit, lotà,
dagat, boy kaganawan bagay ya anti bayro.
25 Hi Arì Dabid ya ka-apo-apowan nawen ay magsisirbi mo. Impahalità
kona nin Ispirito mo ya ombayri:
‘Antà masyadon ampamahang ya tawtawoy alwan Hodiyo, boy antà
ampangihip hila nin ayin kawkakokowintan bagay?
26 Hay aw-arì ha babon lotà boy kaganawan ampipamo-on ay nakahandà
ana boy nititipon nin lomaban ha Pangino-on Diyos boy koni Kristo ya
impangakò na.’
27 Habayti ay talagan nangyari ana bayri ha siyodad nin Hirosalim ta hi
Hirodis ya arì, hi Ponsyo Pilato ya gobirnador, tawtawoy alwan Hodiyo,
boy kawkapariho nawen Hodiyo ay nangapimimiha nin nilomaban koni

Apo Hisos ya magsisirbi mo ya ayin kapintasan ya hi Kristo ya impangakò mo.
28 Hay ginawà la koni Apo Hisos ay talagan kalabayan mon mangyari ta habayti ay plano mo hin hato et.
29 Hapa-eg, Pangino-on, tandà moy ampalimowen la kayi. Kayà hikayi ya mawmagsisirbi mo ay tambayan mo emen kayi magkama-in nin katapangan mangi-aral nin Halità mo ha tawtawo.
30 Ipakit moy kapangyariyan mon mamakahampat nin tawtawo, boy manggawà ka nin pawpapag-ispantawan ha ngalan ni Apo Hisos ya magsisirbi mo ya ayin kapintasan."
31 Hin nayarì hilan nanalangin, do ha ampititiponan la ay nayegyè. Hilay kaganawan ay napnò nin Ispirito nin Diyos boy nag-in hilan matapang ha pangi-aral nin Halità nin Diyos.

Nangapimimihan nakem nin mitatambayya ampipantompel ha Pangino-on

32 Kaganawan antompel ha Pangino-on ay nangapimimihan pag-nanakem boy pangingihip. Ayin konlan nangibilang nin hay anti konla ay sarili lan ikon, no alwan hay anti konla ay para ha kaganawan.
33 Hay aw-alagad ay ma-in kapangyariyan mamapteg nin tongkol ha pangabiyay oman ni Apo Hisos, boy inggawà nin Diyos ha kaganawan antompel kona ya kahampatan ingangalo na.
34 Ayin ampagkakolang konla ha panganga-ilangan, ta hay kawkalam-owan la ya ma-in lotà o bali ay an-ilakò la, ta hay napaglako-an
35 ay an-igwà la ha aw-alagad, biha itaman an-igwà nin aw-alagad ha balang miha ya ampanga-ilangan kompormi ha panganga-ilangan na.
36 Ombayro itaman ya ginawà ni Hosi ya taga islan Sipri. Hiya ay lipì ni Libi ya hay impangalan kona nin aw-alagad ay Birnabi ya hay labay totolen ay ampakapakhaw nakem.
37 Inlakò ni Birnabi ya paliyan na ta hay napaglako-an ay inggawà na ha aw-alagad.

5

Hi Ananyas boy hi Sapira

1 Ma-in mita-ahawa ya naglakò nin lotà. Hay ngalan nin lalaki ay Ananyas; hay ngalan itaman nin babayi ay Sapira.
2 Napisondo-an lan mita-ahawa ya hay napaglako-an la ay baw-ahan la. Hapa-eg hay tilà ay gintan ni Ananyas nin inggawà ha aw-alagad.
3 Piro hinalità kona ni Pidro, "Ananyas," wana, "binongkok moy Ispirito nin Diyos ta hi Satanas ya ampamo-on ha nakem mo. Hay kanayon ya sintimos ya napaglako-an moyo nin lotà ay impapawà moyo nin para ha sarili moyo.
4 Hin ahè et inlakò ya lotà, alwa nayì nin hikawo ya ma-in ikon nin habayto? Hin na-ilakò ana, alwa nayì nin hikawo simpri ya ma-in ikon nin napaglako-an? Antà na-ihipan moyon gaw-en ya ombayroy bagay? Agka nagbongkok ha tawo balè ta nagbongkok ka ha Diyos."
5 Hin nalengè bayto ni Ananyas ay natomba yan biglà ta nati ya. Ka-ganawan tawoy nakalengè nin hatoy nangyari koni Ananyas ay nikalimo.
6 Hapa-eg, pinakaraniyan ya nin ongnoy mangalagò ya lalaki. Pinotot la ya biha la ya gintan nin intabon.
7 Mangatatloy oras ya nalabah ay nakalateng hi Sapira ya ahè nakatandà nin nangyari ha ahawa na.

8 Hinalità kona ni Pidro, “Ombayri nayì,” wana, “ya kantidad ya
tinanggap moyoy kabayaran nin lotà moyo?”
“Awò,” wani Sapira, “haba-in ya kaganawan kantidad.”
9 “Antà,” wani Pidro, “nin napisondo-an moyon mita-ahawa nin hoboken
ya Ispirito nin Diyos no parosawan na kawo ha pamongkok moyo kona?
Hay tawtawoy nangitabon ha ahawa mo ay anti ana ha polta ta hika ya
kowen la nin ihono.”
10 Antimano, natomba hi Sapira ta nati ya. Hatoy tawtawoy nangitabon
ha ahawa na ay nilomo-ob. Nakit la yay nati; kayà kinwa la ya ta gintan
la yan intabon do ha danin pinangitabonan nin ahawa na.
11 Kaganawan tawoy antompel koni Apo Hisos ay masyadon nalimo
kateng kaganawan nin hatoy nakalengè nin tongkol bayro ha nangyari.

Malakè ya papag-ispantawan ya angkagawànin aw-alagad ni Apo Hisos

12 Hay aw-alagad ni Apo Hisos ay ampakagawà nin malakè ya papag-
ispantawan nin tawtawo. Do ha an-ingaten balkon ni Solomon ha bali nin
Diyos ay pirmin ampititipon ya ampipantompel ha Pangino-on.
13 Maski an-igalang baytoy tawtawo ya ampititipon bayro ay ahè
makaregdeg nin makitipon konla ya tawtawoy ahè antompel ha Pangino-
on.
14 Ombayro man ay anlomakè hila ta ma-in lawlalaki boy bawbabayi ya
antompel ha Pangino-on ya ampomahan konla.
15 Banà ha pawpapag-ispantawan ya anggaw-en nin aw-alagad, hay
mangama-in masakit ay gintan ha pingit daan nin impa-irà ha amak emen
pagdaan ni Pidro ay madanan hila nin maski anino nan bongat.
16 Hapa-eg, nakalateng bayro ha siyodad nin Hirosalim ya malakè ya
tawoy na-ibat ha mangarani ya bawbanowa, ta gintan lay mangama-in
masakit kateng tawtawoy pinahokan nin mangala-et ya aw-ispirito. Hilay
kaganawan ay hinomampat.

Hay pamadya-dyà ha aw-alagad ni Apo Hisos

17 Hapa-eg hay po-on nin pawparì kateng Sawsadosiyo ya kawkalam-
owan na ay masyadon angka-inggit ha aw-alagad.
18 Kayà imparakep la baytoy aw-alagad ta impiriso.
19 Piro habayton yabi, hay polta nin pirisowan ay nilo-atan nin anghil
nin Pangino-on ta pinalikol na hila, boy naghalità konla,
20 “Mako kawo,” wana, “ha bali nin Diyos ta bayro moyo halita-en ha
tawtawo ya tongkol ha biyay ya ayin anggawan ya igwà konla nin Diyos.”
21 Kayà hinonol la baytoy hinalità nin hatoy anghil. Hay hambak et ay
nilomo-ob hilayna ha bali nin Diyos ta nag-ompisan manorò ha tawtawo.
Hatoy po-on nin pawparì kateng kawkalamowan na ay impa-ingat lan
mititipon ya kaganawan Hodiyo ya mato-ay mangama-in katongkolan.
Hapa-eg, nangihogò hilan mangwa nin hatoy aw-alagad bayro ha
pirisowan.
22 Piro hin ni-abot do ha pirisowan baytoy inhogò ay ayin hilan nakit ya
aw-alagad bayro; kayà nagbira hila do ha nangihogò konla ta imbalità la,
ya wanla,
23 “Hin ni-abot kayi ha pirisowan ay nakit nawen ya hay polta ay
nakakandado. Hay gawgowardya ay anti bayro ha polta nin ampagbantay;
piro hin nilo-atan nawen ay ayin kayin nakit ya tawo bayro.”
24 Hin nalengè bayti nin hatoy kapitan ya ampamo-on ha ampipagbantay
ha bali nin Diyos boy hatoy pawpo-on nin pawparì ay agla makwan ihipen
no anyay nangyari do ha aw-alagad boy no anyay homono nin mangyari.

25 Hapa-eg, ma-in mihay lalaki ya nakalateng ya naghalità konla, ya
wana, “Leng-en moyo bayti! Hatoy lawlalaki ya impiriso moyo ay anti
bayri ha bali nin Diyos ta ampanorò nin tawtawo.”
26 Kayà nanigè baytoy kapitan kateng tawtawowan na, ta dinakep lan
oman baytoy aw-alagad. Piro aghila nanggamit nin powirsa ha pandakep
la konla, ta angkalimo hilan mabato nin tawtawo.
27 Hatoy aw-alagad ay gintan lan in-arap ha ampipamo-on. Hapa-eg,
naghalità baytoy pinakapo-on nin pawparì,
28 “Mahigpit nawen anan imbawal komoyo ya agkawo mangaral ha
ngalan nin haba-in ya tawoy anhonolen moyo. Piro biliwen moyoy ginawà
moyo! Nibahwag ana ha siyodad nin Hirosalim ya in-aral moyo, boy
ampapalwahen moyo et nin hikayi ya ma-in kasalanan ha pagkamati nin
haba-in ya tawo.”
29 Tinombay konla hi Pidro kateng hatoy kanayon ya aw-alagad, “Ka-
ilangan honolen nawen ya Diyos kisan homonol kayi ha tawtawo.
30 Hay Diyos ya ampahimala-an nin kawka-apo-apowan tamo ay namiyay
oman koni Apo Hisos hin pinati moyo yan impakò ha koroh.
31 Hapa-eg hi Apo Hisos ya Mapangilibri ay gintan nin Diyos nin miknò
ha bandan wanan na nin mamo-on. Ginawà bayti nin Diyos emen hitamo
ya aw-inalalak ni Israyil ay makapaghehe, boy emen tamo patawaren ha
kawkasalanan tamo.
32 Hikayi boy Ispirito nin Diyos ya ampakapapteg ha bawbagay ya
habayti. Inggawà nin Diyos ya Ispirito na nin mamo-on ha nakem nin
tawtawoy anhomonol kona.”
33 Hin nalengè bayto nin hatoy ampipamo-on ya hinalità nili Pidro ay
masyado hilan namahang; kayà labay lan patyen ya aw-alagad.
34 Piro miha konla ya nagngalan Gamalil ya mihay Parisiyoy mangitorò
nin kawkapanogo-an boy anggalangen nin kaganawan tawo ay nireng ha
arapan nin ampipamo-on ta immanda nay ilikol baytoy aw-alagad.
35 Hapa-eg, hinalità na do ha kawkalamowan na, “Hikawo ya kapara
kon aw-inalalak ni Israyil, pag-aralan moyon mahampat ya dapat moyon
gaw-en bayri ha lawlalaki ya habayti.
36 Panemtemen moyo baytoy nangyari koni Tiyodas ya ongnoy pana-on
anay nakaraan. Ha pagkakanwarì na nin hiya ay makapangyariyan ay
apat gato katawoy nakilamo kona. Hin pinati ya ay nangapihihiyay baytoy
nipampakilamo kona; kayà ayin anan nangyari hin ayin yayna.
37 Nalabah bayto, hin pana-on nin pagsinsos ay ombayro simpri ya
ginawà ni Hodas ya taga probinsyan Galiliya. Nanagyat yan ongnoy
tawoy paglamo na, piro pinati ya simpri nin kanayon ya tawtawo, biha
nangapihihiyay ya kaganawan kalamowan na.
38 Kayà hay mahalità ko komoyo hapa-eg ay pa-olayan moyo bayti ya
lawlalaki, ta no habayti ya tawtorò la boy gawgawà la ay na-ibat konla ay
ayin et bongat mangyari.
39 Piro no nangibat ha Diyos ay agmoyo hila mapatgen no alwan lomwah
et nin hikawo ay anlomaban ha Diyos.”
40 Hinomonol baytoy ampipamo-on do ha wawali ni Gamalil. Impakwa
la baytoy aw-alagad ta binarog, biha la binawalan nin manorò oman ha
ngalan ni Apo Hisos. Hin nayarì ay pinalwahan la hilayna.
41 Hapa-eg, nog-alih baytoy aw-alagad bayro ha pinititiponan nin hatoy
ampipamo-on. Maliga hila ta imbilang nin Diyos nin hila ay nararapat
magdanas nin kareng-eyan alang-alang ha ngalan ni Apo Hisos.

42 Allo-allo ay ampako hila ha bali nin Diyos boy ha bawbinali, ta
ampanorò boy an-i-aral lay Mahampat ya Balità ya tongkol koni Kristo
ya impangakò nin Diyos.

6

Hay pamilì nin pitoy lalaki ya mama-alà

1 Hapa-eg, mintras anlomakè ya ampipantompel ha Pangino-on,
hay Hawhodiyoy ampanggamit nin halità Grigo ay ampagriklamo ha
Hawhodiyo ya talagan taga bayro, ta anhalita-en la ya hay bawbawoy
babayi ha gropo la ay ahè angkabiyan nin pamamangan ha allo-alloy
pangipatpel nin ikabiyay.
2 Banà bayro, kaganawan hatoy ampipantompel ha Pangino-on ay impa-
ingat nin hatoy labinloway alagad nin mititipon ta ombayri ya hinalità la
konla: "Alwan tamà nin para konnawen ya pa-olayan ya pangi-aral nin
Halità nin Diyos emen nawen mapama-ala-an ya pangipatpel nin inggawà
ya ikabiyay.
3 Kayà, pawpatel, mamilì kawo ha lawlamo moyo nin pitoy lalaki ya
balaybalay ha kahampatan, ma-in karonongan, boy pono-ponò nin Ispirito
nin Diyos. Igwà nawen konla ya pamama-alà nin habayti,
4 ta hikayi itaman ay gamiten nawen ya kaganawan oras ha pananalan-
gin boy ha pangi-aral nin Halità nin Diyos."
5 Nalabayan nin hatoy ampititipon baytoy hinalità nin aw-alagad; kayà
pinilì la hi Istiban ya makhaw ya pantotompel boy pono-ponò Ispirito nin
Diyos, kateng hi Pilipi, Prokoro, Nikanor, Timon, Parminas, boy hi Nikolas.
Hi Nikolas ya taga Antiyokiya ay alwan Hodiyo piro anhomonol ha ka-
ogali-an nin Hawhodiyo.
6 Habayti ya pitoy lalaki ay in-arap do ha aw-alagad. Impanalangin hila
nin aw-alagad boy impababo lay gamet la konla ta kaptegan nin hila ay
binyan katongkolan nin mama-alà.
7 Banà ha pamapteg nin aw-alagad boy hatoy tawtawoy kapariho lan
katetpel ay nibahwag ya Halità nin Diyos. Ha siyodad nin Hirosalim ay
kapampopomahan nin tawtawoy ampipantompel ha Pangino-on, kateng
pawparì nin Hawhodiyo ay malakè ya tinompel.

Dinakep hi Istiban

8 Hi Istiban ya ponò nin kahampatan boy kapangyariyan nin Diyos ay
ampakagawà nin pawpapag-ispantawan ha tawtawo.
9 Hiya ay ma-in kawka-away ya ampipangalaban kona. Hila bayti ay
Hawhodiyoy ampipanhomamba ha an-ingaten Himba-an Nin Tawtawoy
Libri. Hay kanayon konla ay taga Sirini; hay kanayon itaman ay taga
Alihandriya; ma-in taga Silisya boy ma-in et nin taga Asya.
10 Ha pandiskosyon la koni Istiban ay agla ya angkapatalo, ta Ispirito nin
Diyos ya ampambi konan karonongan nin maghalità.
11 Banà bayro, hay ginawà la ay nangopà hila nin ongnoy tawoy pinahal-
ità lan kawkabongkokan ya ombayri: "Nalengè nawen yay naghalità nin
kontra koni Moysis boy ha Diyos."
12 Ha ombayroy hinalità la, hay tawtawo, mawmato-ay mangama-in
katongkolan, boy mawmangitorò nin kawkapanogo-an ay namahang koni
Istiban. Antimano, dinakep la ya ta gintan la yan in-arap ha Hawhodiyoy
ampipamo-on.
13 Hapa-eg, nangwa hilayna et nin ongnoy tawo ya pinahalità la nin
kabongkokan ya tongkol koni Istiban, ya wanla, "Habayti ya tawo ay

pirmin ampaghalità nin kontra ha masagradoy bali nin Diyos boy kontra
ha kawkapanogo-an nin Diyos ya inggawà kontamo ni Moysis;
14 ta nalengè nawen yay naghalità nin habayti ya bali nin Diyos ay
hira-en ni Hisos ya taga Nasarit boy hagiliyan nay kawka-ogali-an ya na-
iknawan tamoy inggawà ni Moysis."
15 Kaganawan nin hatoy ampipampiknò ya ampipamo-on ay nanegteg
koni Istiban. Nakit lay kahawangan lopa na ya bilang kahawang lopa nin
mihay anghil nin Diyos.

7

Hay tawtorò ni Istiban

1 Hapa-eg hi Istiban ay pinastang nin pinakapo-on nin pawparì, "Peteg
nayì," wana, "bayti ya an-ibingga la komo?"
2 Tinombay hi Istiban, ya wana, "Mawmato-antawo ko boy pawpatel,
leng-en moyoy halita-en ko. Hay Diyos ya ma-in kagandawan ya ahè
makwan ihipen ay napakit koni Abraham ya ka-apo-apowan tamo hin anti
ya et ha dogal nin Misopotamya hin agya et nako ha banowan Haran.
3 Hinalità nin Diyos koni Abraham, 'Alihan mo bayti ya sarili mon dogal
kateng pawpartidos mo, ta mako ka ha dogal ya itorò kon lakwen mo.'
4 "Kayà hi Abraham ay nog-alih ha Misopotamya ya dogal nin
Kawkaldiyo, ta nako yan napa-iri ha banowan Haran. Hin nati ana ya tatay
na ay pinalako ya nin Diyos bayri ha dogal ya habayti ya ampa-iriyan tamo
hapa-eg.
5 Hin habayton pana-on, ni mayamò ya lotà bayri ay ayin inggawà ya
Diyos koni Abraham nin pagsarili na. Ombayro man ay impangakò nin
Diyos koni Abraham ya igwà na kona bayti ya lotà nin pag-ikon na boy
mapag-ikon et nin i-alalak na. Hin impangakò bayto nin Diyos, hi Abraham
ay ayin et anak.
6 Ombayri ya hinalità nin Diyos koni Abraham: 'Hay i-alalak mo,' wana,
'ay pa-iri ha kanayon ya dogal ya alwa lan ikon. Bayro, hila ay gaw-en nin
alilà ya ayin sowildo boy ha lo-ob nin apat gatoy ta-on, hila ay masyadon
pa-irapan nin tawtawo bayro.
7 Piro parosawan koy tawtawoy mangitoring konla nin alilà, biha ko hila
alihen bayro ha dogal ya habayto, ta bayri la ko pagsirbiyan ha dogal ya
habayti.' "
8 Ombayri et ya hinalità ni Istiban: "Impanogò nin Diyos koni Abraham
ya hay lawlalaki ay dapat toli-en ta ombayro ya pananda-an nin hay Diyos
ay nakisondò konla. Kayà hi Isak ya anak ni Abraham ay tinolì hin na-
abot ya ikawalon allo na ha kahawangan. Ombayro itaman ya ginawà
ni Isak koni Hakob ya anak na. Ombayro simpri ya ginawà ni Hakob ha
labinloway lalaki ya aw-anak na ya kawka-apo-apowan tamo.
9 "Hapa-eg hi Hosi ya miha do ha labinloway lalaki ya aw-anak ni
Hakob ay pinag-inggitan nin kawkakà na. Kayà inlakò la ya ha tawtawoy
mawmagninigosyo emen ya mag-in alilà ha nasyon Ihipto. Piro hi Hosi ay
ahè pina-olayan nin Diyos,
10 ta ha kaganawan nin angkaranasan nay kadya-dya-an ay an-ilibri ya
nin Diyos. Hiya ay binyan nin Diyos nin karonongan. Kayà nagkama-in
konsowilo kona hi Para-on ya arì ha nasyon Ihipto. Banà bayro, hi Hosi ay
ginawà ni Arì Para-on nin gobirnador, boy hiya ya nama-alà ha kaganawan
angkasakopan nin arì.

11 “Hapa-eg, nagkama-in nin pana-on bitil boy masyadoy ka-irapan ha
nasyon Ihipto boy ha nasyon Kana-an. Kayà hay kawka-apo-apowan tamo
ay ayin anan mapangwanan nin pamamangan.
12 Hin nabalita-an ni Hakob ya ma-in malakè ya pamamangan ha nasyon
Ihipto ay inhogò na bayro ya aw-anak nay kawka-apo-apowan tamo.
Habayto ya primiro lan pamako bayro.
13 Hin ikalwan bisis lan pamako nin magdilihinsya bayro ha Ihipto ay
napabalay ana hi Hosi ha pawpatel na; kayà natanda-an ni Arì Para-on ya
tongkol ha pamilya ni Hosi.
14 Hapa-eg, impakwa ni Hosi hi Hakob ya tatay na kateng pawpamilya
nin pawpatel na, ta hinagyat na hila nin pa-iri ha Ihipto. Hilay kaganawan
ay pitompò boy lima.
15 Hapa-eg hi Hakob ay nakon napa-iri ha nasyon Ihipto. Bayro ya nati
kateng aw-anak na ya kawka-apo-apowan tamo.
16 Hay bangkay la ay gintan nin intabon ha banowan Sikim ha
panabonan ya hinaliw ni Abraham ha aw-anak ni Hamor.”
17 Hinalità et ni Istiban, ya wana, “Hin marani anay pana-on nin toparen
nin Diyos ya pangakò na koni Abraham, hay kawka-apo-apowan tamo
bayro ha nasyon Ihipto ay masyadon nilomakè ha kaboyotan la bayro.
18 Hapa-eg hay arì ya ampamo-on bayro ha Ihipto ay agna tandà ya
tongkol koni Hosi.
19 Habayti ya arì ay ampanloko ha kawka-apo-apowan tamo boy
masyadoy pamadya-dyà na konla, ta ampiliten nay mawmato-antawo nin
hay aw-anak lay mangayamò ay itapon emen mati.
20 “Hin habayton pana-on ay in-anak hi Moysis ya maganday lalaki. Hiya
ay inasiwà nin mawmato-antawo na ha bali la nin lo-ob tatloy bowan.
21 Piro hin agla yayna ma-itagò ay impalwah la ya. Hapa-eg, nakit ya
nin dalagay anak ni Arì Para-on. Kinwa na ya ta inasiwà nin bilang sarilin
anak.
22 Natotowan ni Moysis ya kaganawan karonongan nin tawtaga Ihipto.
Hiya ay nag-in magaling maghalità boy nag-in magaling gomawà.
23 “Hin na-abot nin apatapò ya idad ni Moysis ay nagdisisyon ya nin
tibawen ya Kawka-israylita na.
24 Hin anti yayna bayro ay nakit nay mihay Ka-israylita na ya an-apiyen
nin mihay taga Ihipto. Kayà nilako nan tinambayan. Ha pangidipinsa na
nin hatoy Ka-israylita na ay pinati na baytoy taga Ihipto.
25 Andap ni Moysis no ma-intindiyan nin Kawka-israylita na ya hiya ay
gamiten nin Diyos nin mangilibri konla, piro agla na-intindiyan.
26 Ika-ibokah, nakakit ana et hi Moysis nin ampi-away ya parihon
Israylita. Hay ginawà na ay ampisondo-en na hila, boy hinalità na konla,
ya wana, ‘Pawpatel, antà ampi-away kawo ya pariho kawon Israylita?’
27 “Piro intolak hi Moysis nin hatoy ma-in kasalanan biha na hinalità,
‘Hino,’ wana, ‘ya nangihogò komo nin mamo-on boy manosga konnawen?
28 Labay mo ko nayì patyen nin bilang ombayro ha ginawà mo do ha
taga Ihipto ya pinati mo na-apon?’
29 Hin nalengè bayto ni Moysis ay naglayas ya nin nakon napa-iri ha
dogal ya an-ingaten Madyan. Bayro ya nag-ahawa boy nagka-anak nin
loway lalaki.
30 “Hin nalabah ya apatapò ya ta-on, hi Moysis ay anti ha powiray dogal
ya marani ha bakil nin Sinay. Bayro, napakit kona ya Anghil nin Diyos ya
nagmalin apoy ya andongket ya anti ha ma-aypà ya po-on kayo.

31 Hin nakit ni Moysis baytoy po-on kayoy andongket ay nag-ispanta ya;
kayà napakarani ya ta pinakalilili-o na. Hapa-eg, nalengè nay bosis nin
Diyos ya nag-ilgo kona, ya wana,
32 'Hiko ya Diyos ya pinahimala-an ni Abraham, Isak, boy Hakob ya
kawka-apo-apowan mo.' Namegpeg hi Moysis nin banà ha kalimowan na
boy agya makategteg bayro ha po-on kayo.
33 Hapa-eg, hinalità et kona nin Diyos, 'Alihen mo,' wana, 'ya sapatos
mo bilang panggalang mo kongko ta hapa-eg ay anti ko bayri ha dogal ya
kama-inan mo.
34 Angkakit koy masyadoy ka-irapan ya an-iparanas nin tawtaga Ihipto
ha tawtawoy pinilì ko. Nalengè koy pamaki-i-ingalo la kongko. Kayà nako
ko bayri ta ilibri ko hila. Homandà ka ta hika ya ihogò kon mako ha nasyon
Ihipto nin mangilibri konla.' "
35 Ombayri et ya hinalità ni Istiban, "Habayti hi Moysis ay hiya baytoy
ahè binalay nin hatoy Kawka-israylita na hin hinalità la kona ya, 'Hinoy
nangihogò komo nin mamo-on boy manosga konnawen?' Hiya simpri
ya inhogò nin Diyos nin mamo-on boy mangilibri ha Kawka-israylita na.
Inhogò ya nin Diyos ha tambay nin hatoy Anghil ya napakit kona do ha
po-on kayoy andongket.
36 Hi Moysis ya nangona ha Kawka-israylita na hin nog-alih hila ha
nasyon Ihipto. Malakè ya papag-ispantawan ya ginawà na hin anti hila
et ha Ihipto boy hin nilomipay hila ha Dagat ya an-ingaten Ma-orit. Ha lo-
ob nin apatapò ya ta-on hin ampowako hila ha powiray dogal ay malakè
simpri ya pawpapag-ispantawan ya ginawà ni Moysis.
37 Hi Moysis et ya naghalità ha Kawka-israylita na nin ombayri: 'Hay
Diyos ay mangihogò komoyo nin mihay propita nin bilang ha pangihogò
na kongko. Habaytoy propita ya ihogò na ay mangibat ha inalalak moyo.'
38 Hi Moysis ay kalamo nin kawka-apo-apowan tamo hin nititipon hila
ha powiray dogal. Hin anti hi Moysis ha bakil nin Sinay ay hiya simpri
ya binyan nin anghil nin hawhalità ya ampangibatan nin biyay. Habaytoy
hawhalità ay para et kontamo.
39 "Piro hay kawka-apo-apowan tamo ay ahè labay homonol koni Moysis,
ta hay labay la ay magbira ha nasyon Ihipto.
40 Kayà hin anti hi Moysis ha tag-ay bakil nin Sinay ay hinalità la koni
Aron, 'Panggawà mo kayi,' wanla, 'nin dawdiyos ya mangona kontamo.
Agnawen tandà no anyaynay nangyari konan habayto hi Moysis ya nangi-
alih kontamo ha nasyon Ihipto.'
41 Hapa-eg, nanggawà hilan riboltoy kortin oybon bakà biha hila nagpati
nin aw-ayop, ta inggawà la ha arapan nin hatoy ribolto. Nagligaliga hila
nin banà bayro ha ribolto ya ginawà la.
42 Piro hinalibokotan hila nin Diyos ta pina-olayan na hila nin homamba
ha allo, bowan, boy bawbito-en. Habayti ya ginawà la ay kompormi ha
nakaholat ha libro nin pawpropita ya ombayri:

'Hikawoy aw-inalalak ni Israyil, ha lo-ob nin apatapò ya ta-on nin anti
kawo ha powiray dogal ay alwan hikoy pinagpati moyon aw-ayop.
43 Hay gintan moyon hambawan ay tolda ni Molok ya alwan peteg diyos,
boy bito-en ya ribolto ni Ripan ya andiyosen moyo ya ginawà moyon
hambawan moyo. Banà bayri ay ipalako katawo ha kagmang nasyon nin
Babilonya.' "
44 Hinalità et ni Istiban, "Hin hay kawka-apo-apowan tamo ay anti et
ha powiray dogal ay ma-in hilan tabirnakolo ya kaptegan nin anti konlay

Diyos. Habayto ay ginawà la ta impanogò nin Diyos koni Moysis boy ginawà la nin bilang ombayro ha panalingan ya impakit nin Diyos koni Moysis.

45 Hin natina hi Moysis, hi Hoswi ya hinomagili kona. Kayà hin hi Hoswi kateng kawka-apo-apowan tamo ya nako bayri ha dogal ya habayti ay gintan la baytoy tabirnakolo. Pina-alih nin Diyos ya tawtawoy ampa-iri bayri hin hato ta habayti ya dogal ay pinag-ikon nili Hoswi, boy hatoy tabirnakolo ay nanatili bayri angga hin nag-ompisa hi Dabid nin mamo-on.

46 Hi Arì Dabid ay nilabi nin Diyos. Hapa-eg, dinawat ni Arì Dabid ha Diyos ya payagan ya dayin manggawà bali ya para ha Diyos ya pinahimala-an ni Hakob ya ka-apo-apowan tamo.

47 Piro hi Arì Dabid ay ahè pinayagan nin Diyos nin manggawà bali ya para ha Diyos, ta hay nanggawà ay hi Solomon ya anak ni Arì Dabid.

48 "Piro hay Pinakamakapangyariyan ya Diyos ay ahè ampa-iri ha bali ya ginawà nin tawo, ta hay impaholat nin Diyos ha mihay propita ay ombayri:

49 'Hay kama-inan ko ay ha katatag-ayan ya trono ko, wana nin Pangino-on, boy hay babon lotà ay pagtorakan nin bitih ko. Anyay klasin bali ya gaw-en moyo nin para kongko o dogal ya pama-inawawan ko?

50 Warì alwan hikoy nanggawà nin habayti ya kaganawan bagay?' "

51 Hinalità et ni Istiban, ya wana, "Talagan matyà ya nakem moyo, boy bilang kawo ha tawtawo ya ahè antompel ha Diyos. Ampagteekteekan moyoy Halità nin Diyos. Paripariho kawo nin kawka-apo-apowan tamo ta hikawo ay anlomaban ha Ispirito nin Diyos.

52 Warì ma-in propita ya ahè pinadya-dya-an nin kawka-apo-apowan tamo? Pinati lay hawhogò nin Diyos ya nipanolà nin tongkol ha panlomateng nin Mahampat ya Magsisirbi nin Diyos. Hapa-eg itaman, hatoy Mahampat ya Magsisirbi ay insapakat moyo boy impapati.

53 Tinanggap moyoy kawkapanogo-an nin Diyos ya inggawà komoyo nin anghil, piro agmoyo hinonol."

Binato hi Istiban

54 Hatoy ampipamo-on ya ampipanlengè nin anhalita-en ni Istiban ay masyadon namahang. Ha kapahangan la ay nangayeget hilan ngipen la.

55 Hi Istiban balè ya pono-ponò Ispirito nin Diyos ay naninglà ha tag-ay. Nakit nay kagandawan nin Diyos boy nakit na hi Apo Hisos ya ampireng ha bandan wanan nin Diyos.

56 Hinalità na konla, "Helken moyo," wana, "angkakit koy langit ya naglo-at, boy hi Apo Hisos ya an-ingaten Anak nin Tawo ay angkakit koy ampireng ha bandan wanan nin Diyos."

57 Hapa-eg, ha kapahangan nin hatoy ampipamo-on ay hinerengan lay tolih la biha hila nambo-angaw, boy kaganawan la ay nandawohong koni Istiban.

58 Pinaggoloygoloy la ya nin inlikol ha siyodad biha la ya pinagbabato. Habaytoy nipamato koni Istiban ya tawtistigos. Nag-alih hilan aw-alimenmen la ta habayto ay impabantayan la ha malagò ya lalaki ya nagngalan Sawlo.

59 Mintras ampibabatowan la hi Istiban ay nanalangin ya, ya wana, "Pangino-on Hisos, tanggapen moy kalolowa ko."

60 Hapa-eg, nanalimokod ya biha na impakakhaw ya bosis nan naghalità, ya wana, "Pangino-on, agmo ipakasalanan konla bayti ya ginawà la kongko." Hin nayarì yan naghalità ay nati ya.

8

1-2 Hi Sawlo ay miha ha tawtawoy nakikampi ha pamati koni Istiban.
Piro ma-in ongnoy tawoy mangahampat ya masyadon nilomelè nin banà
ha pagkamati ni Istiban. Hila baytoy nangitabon kona.

Hay ampipantompel ha Pangino-on ay ampadya-dya-an ni Sawlo

Pa-ibat hin habayton allo nin pinati la hi Istiban, hay ampipantom-
pel ha Pangino-on bayro ha siyodad nin Hirosalim ay nagdanas nin
masyadoy kadya-dya-an. Kayà nangapikakatak hila ha kaganawan dogal
ya angkasakopan nin probinsyan Hodiya anggan probinsyan Samarya.
Hay aw-alagad balè ay nagkabalag ha siyodad nin Hirosalim.
3 Hay ampipantompel ha Pangino-on ay ampadya-dya-an ni Sawlo.
Ampako ya ha bawbinali ta hay makit nay lawlalaki boy bawbabayi ay
anggoloygoloyen nan gitan ha pirisowan.

Hay Mahampat ya Balità ay in-aral ha siyodadnin Samarya

4 Hatoy ampipantompel ha Pangino-on ya nangapikakatak, maski ayri
hila mako ay an-i-aral lay Mahampat ya Balità ya tongkol koni Apo Hisos.
5 Hapa-eg hi Pilipi ya miha ha pitoy lalaki ya pinilì nin mama-alà ay nako
ha siyodad nin Samarya ta in-aral na ha tawtawo bayro ya tongkol koni
Kristo ya impangakò nin Diyos.
6 Labaylabay leng-en nin tawtawo ya an-itorò ni Pilipi banà ha
pawpapag-ispantawan ya angkakit lay anggaw-en na,
7 ta hay mangala-et ya aw-ispirito ya pinomahok ha tawtawo ay
ampipan-angaw ya ampa-alihen ni Pilipi. Malakè ya tawoy polonen boy
pawpilay ya angkapakahampat na.
8 Kayà hay tawtawoy ampa-iri bayro ha siyodad ay masyadon nilomiga.
9 Hapa-eg, ma-in lalaki ya nagngalan Simon ya ampa-iri bayro ha
siyodad nin Samarya. Hay boyot pana-on nin hay tawtawo ay ampipag-
ispanta kona banà ha salimangkay anggaw-en na, boy anhalita-en nay
makapangyariyan ya.
10 Banà bayri, kaganawan tawo bayro ha siyodad, mag-in matag-ay o
ma-aypà ya pagkatawo ay ampanlengè ha anhalita-en na. “Habayti ya
tawo,” wanla, “ay main kapangyariyan nin Diyos, hsyoy kspsnhystiysn ys
sn-inhsyrn nsern nin masyadoy kapangyariyan.”
11 Hay boyot pana-on nin hay tawtawo ay ampipag-ispanta kona banà
ha pagsalimangka na; kayà anhonolen la ya.
12 Piro hin in-aral ni Pilipi ya Mahampat ya Balità ya tongkol ha
pamomo-on nin Diyos boy tongkol ha ngalan ni Pangino-on Hisokristo,
habaytoy tawtawo ay nipantompel. Hay lawlalaki boy bawbabayi ay
nipampabinyag.
13 Mismon hi Simon ay ninto-o biha napabinyag. Pirmi yan anhomono
koni Pilipi boy ampag-ispanta ha kawkapapa-ispantay anggaw-en ni Pilipi.
14 Hapa-eg, nabalita-an nin hatoy aw-alagad ya anti ha siyodad nin
Hirosalim ya hay tawtawo ha probinsyan Samarya ay nananggap nin
Halità nin Diyos. Kayà inhogò lan mako bayro hi Pidro boy hi Howan.
15 Hin ni-abot bayro hi Pidro boy hi Howan ay impanalangin la ya hatoy
ampipantompel ha Pangino-on ay mananggap nin Ispirito nin Diyos,
16 ta hay Ispirito nin Diyos ay ayin et ha maski hino konla nin
ampipantompel ha Pangino-on. Hila ay nabinyagan bongat ha ngalan ni
Pangino-on Hisos.

17 Hapa-eg, impababo ni Pidro boy ni Howan ya gamet la do ha
ampipantompel ha Pangino-on; kayà hay Ispirito nin Diyos ay tinanggap
la.
18 Nakit ni Simon ya hay tawtawoy ampababowan nin aw-alagad nin
gamet la ay ambiyan nin Diyos nin Ispirito na. Kayà ambiyan nan kowalta
hi Pidro boy hi Howan,
19 biha na hinalità, "Biyan moyo ko itaman," wana, "nin kapangyariyan
emen kaganawan tawoy mapababowan kon gamet ko ay biyan nin Diyos
nin Ispirito na."
20 Piro hinalità kona ni Pidro, ya wana, "Hika boy kowalta mo ay milamo
nin mako ha kaparosawan ya ayin anggawan, ta an-ihipen mo nin hay
kapangyariyan nin Diyos ay mabayaran mo nin kowalta.
21 Agka makapaki-atag ha bagay ya habayti, ta hay nakem mo ay alwan
mahampat ha tegteg nin Diyos.
22 Paghehean mo bayti ya kasalanan mo, boy makirawat ka ha Diyos
emen na ka patawaren ha kala-etan nin pagnanakem mo,
23 ta na-intindiyan ko ya hika ay ponò nin inggit boy nakahe-el ka ha
kasalanan."
24 Hinalità ni Simon koni Pidro boy koni Howan ya ombayri: "Ipanalan-
gin moyo ko awod emen hay bawbagay ya hinalità moyo ay ahè mangyari
kongko."
25 Hin nayarì namapteg boy nangaral bayro hi Pidro boy hi Howan ay
nagbira hila ha siyodad nin Hirosalim. Mintras amporong hila ay an-i-aral
lay Mahampat ya Balità ha malakè ya banoway angkaranan la bayro ha
probinsyan Samarya.

Hi Pilipi boy mihay opisyal ya taga nasyon Itopya

26 Hapa-eg hay mihay anghil nin Pangino-on ay naghalità koni Pilipi, ya
wana, "Magpahabagatan ka ta mako ka ha daan ya ampangibat ha siyodad
nin Hirosalim ya magpalako ha banowan Gasa." Habayti ya daan ay anti
ha powiray dogal.
27-28 Nanigè ana hi Pilipi. Hapa-eg, ma-in ampagdaan ya mihay lalaki ya
nakahakay ha karwahi. Habayti ya lalaki ay mihay opisyal ya taga nasyon
Itopya boy hiya ya ampama-alà nin kayamanan ni Kandasi ya rayna bayro
ha Itopya. Amporong bayti ya opisyal ya na-ibat ha siyodad nin Hirosalim
nin namori ha Diyos. Mintras nakahakay ya ha karwahi ay ambahawen
nay Halità nin Diyos ya hinolat ni propita Isayas.
29 Hapa-eg, hinalità nin Ispirito nin Diyos koni Pilipi, "Pakarani ka,"
wana, "ha karwahi."
30 Hi Pilipi ay nowayon napakarani do ha karwahi. Nalengè na baytoy
opisyal ya ampamaha nin Halità nin Diyos ya hinolat ni propita Isayas.
Pinastang ya ni Pilipi, "Angka-intindiyan mo nayì," wana, "ba-in ya
ambahawen mo?"
31 Tinombay baytoy opisyal, ya wana, "Pangno ko ma-intindiyan bayti no
ayin mangipalinaw kongko?" Hapa-eg, hinagyat na hi Pilipi nin homakay
boy pina-iknò na ya ha dani na.
32 Hay nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ya ambahawen nin hatoy
opisyal ay ombayri:

"Hiya ay bilang ha topa ya gitan patyen, boy bilang ya nin oybon topa ya
maski an-orogan ay ahè ampambiyì; hiya man ay ahè nagtelek.

33 Hiya ay pinareng-ey boy maski ayin yan kasalanan ay hinosgawan yan patyen. Ayin ni miha ya makapaghalità nin tongkol ha aw-inalalak na, ta pina-anggawan lay biyay na bayri ha babon lotà."
34 Hatoy opisyal ya taga Itopya ay naghalità koni Pilipi, ya wana, "Ibalità mo pa kongko no hinoy antokoyen nin habayti ya propita. Sarili na nayì o kanayon ya tawo?"
35 Hapa-eg, impalinaw kona ni Pilipi baytoy binaha na ha Kaholatan nin Diyos. Ha pangipalinaw ni Pilipi ay imbalità na do ha taga Itopya ya Mahampat ya Balità ya tongkol koni Apo Hisos.
36 Ha paninigè la ay ni-abot hila ha ma-in lanom. Hapa-eg, hinalità nin hatoy lalaki ya taga Itopya, "Biliwen mo," wana, "ma-in lanom. Ma-arì mo koyna nayì nin binyagan?"
37 "Binyagan kata," wani Pilipi, "no leseb ha nakem mo ya pamiminto-o mo."
Tinombay baytoy opisyal, ya wana, "Ampinto-o ko nin hi Pangino-on Hisokristo ay Anak nin Diyos."
38 Hapa-eg, integen nin hatoy opisyal baytoy anhakyan lay karwahi ta nako hila ha lanom, biha ya bininyagan ni Pilipi.
39 Hin nakalakat hila do ha lanom ay biglà na-anam hi Pilipi ta kinwa ya nin Ispirito nin Diyos. Agyayna nakit oman nin hatoy opisyal, piro maliga yay nagpatoloy nin norong ha nasyon Itopya.
40 Hi Pilipi balè ay ni-abot ha banowan Asoto. Pa-ibat bayro, hay Mahampat ya Balità nin Diyos ay an-i-aral na ha kaganawan banowa ya angkaranan na anggan ni-abot ya ha siyodad nin Sisarya.

9

Hi Sawlo ay binayo ni Pangino-on Hisos

1 Hapa-eg, ahè angka-alih ya inakit ni Sawlo ha tawtawoy ampipan-tompel koni Pangino-on Hisos anggan agna hila mapati; kayà nako ya ha pinakapo-on nin pawparì ya anti ha siyodad nin Hirosalim,
2 ta ampangwa yan kawkaholatan ya mamapteg nin ma-in yan ka-tongkolan nin lomo-ob ha hawhimba-an nin Hawhodiyo ha siyodad nin Damasko, ta no makakit ya bayro nin ampipanhomonol ha Pangino-on ay dakpen na, mag-in lalaki o babayi, ta ibira na ha siyodad nin Hirosalim nin ipiriso.
3 Hapa-eg, hin maraninan mi-abot hi Sawlo bayro ha siyodad nin Damasko ay biglà ma-in hinomawang ya nangibat ha tag-ay ya naka-hawang kona.
4 Natomba ya ha lotà boy nakalengè ya nin bosis ya naghalità kona nin ombayri: "Sawlo, Sawlo, antà ampadya-dya-an mo ko?"
5 "Hino ka, Pangino-on?" wani Sawlo.
"Hiko," wana, "hi Pangino-on Hisos ya ampadya-dya-an mo.
6 Mireng ka ta mako ka ha siyodad, ta bayro ipatandà komo ya dapat mon gaw-en."
7 Hay tawtawoy kalamo ni Sawlo ay natetegnan boy nipag-ispanta ta ma-in hilan nalengè ya bosis, piro ayin hilan makit ya tawo.
8 Hapa-eg, nibangon hi Sawlo piro hin immokat nay mata na ay agyayna makakit; kayà inakay la yayna nin gintan ha siyodad nin Damasko.
9 Ha lo-ob nin tatloy allo ay agya makakit boy agya ampangan ni ampinom.

10 Bayro ha siyodad nin Damasko ay ma-in lalaki ya nagngalan Ananyas
ya antompel ha Pangino-on. Hapa-eg, emen nan nakit ya Pangino-on ya
ampangingat kona nin ombayri: "Ananyas," wana.
"Anya bayto, Pangino-on?" wani Ananyas.
11 Hinalità nin Pangino-on, "Mako ka," wana, "ha bali ni Hodas ya anti
ha an-ingaten Matoynong ya Daan. Tikapen mo bayro ya tawoy nagngalan
Sawlo ya taga Tarso. Hiya ay ampanalangin,
12 boy pinakitan ya nin Diyos nin mihay lalaki ya nagngalan Ananyas ya
nakon nangipababo nin gamet na kona emen ya makakit oman."
13 "Piro, Pangino-on," wani Ananyas, "malakè anay tawo ya naghombong
kongko nin tongkol bayri ha tawo, boy tongkol ha mangala-et ya ginawà
na ha nag-in tawtawo mo ha siyodad nin Hirosalim;
14 boy hay pamako na bayri ha siyodad nin Damasko ay ma-in yan
katongkolan ya na-ibat ha pawpo-on nin pawparì nin mandakep nin
hinoman ya antompel komo boy ampakirawat ha ngalan mo."
15 Hinalità nin Pangino-on koni Ananyas, "Manigè ka," wana, "ta habayti
ya tawo ay pinilì ko nin magsirbi kongko. Hiyay mangi-aral nin tongkol
ha kalibriyan ha ngalan ko ha alwan Hawhodiyo boy ha aw-arì la kateng
komoyon aw-inalalak ni Israyil.
16 Mismon hiko ya mangipatandà kona no pangno kalakè ya kadya-dya-
an ya ka-ilangan nan danasen alang-alang ha ngalan ko."
17 Hapa-eg, nakoyna hi Ananyas. Nilomo-ob ya do ha bali biha na
pinababowan nin gamet na hi Sawlo, boy hinalità na, "Patel kon Sawlo,"
wana, "hi Pangino-on Hisos ya napakit komo hin anti ka ha daan ya palako
bayri ay nangihogò kongko nin mako komo emen ka makakit oman boy
emen ka mapnò nin Ispirito nin Diyos."
18 Antimano nakakit oman hi Sawlo ta ma-in bilang hikhik konà ya na-
alih ha mata na. Hapa-eg, nireng ya ta napabinyag.
19 Nangan ya boy hinomkaw ya nawini na.

Hi Sawlo ay nangaral ha siyodad nin Damasko

Hi Sawlo ay nanatilin ongnoy allo ha siyodad nin Damasko nin kalamo
nay ampipantompel ha Pangino-on.
20 Peleg nan anti bayro ay ampako ya ha hawhimba-an nin Hawhodiyo
ta an-i-aral na ya hi Apo Hisos ay talagan Anak nin Diyos.
21 Ampipag-ispantay kaganawan tawoy ampakalengè ha an-i-aral na.
"Alwa nayì," wanla, "nin hiya bayti ya tawoy ampamadya-dyà nin
ampipantompel ha ngalan ni Hisos do ha siyodad nin Hirosalim? Alwa nayì
hay bara-nan nin pamako na bayri ay dakpen na hila nin bilang pawpiriso
ta gitan na hila ha pawpo-on nin pawparì?"
22 Piro lalò hinomkaw ya nakem ni Sawlo ha pangangaral, boy pinapte-
gan na ya hi Apo Hisos ay talagan Kristo ya impangakò nin Diyos. Kayà hay
Hawhodiyoy ampa-iri bayro ha siyodad nin Damasko ay ayin ma-itobay
kona.
23 Malakè ya alloy nalabah, hay Hawhodiyo ay nititipon ta pini-i-ilgowan
la no pangno la patyen hi Sawlo.
24 Piro natanda-an ni Sawlo ya tongkol bayri. Allo yabi hay Hawhodiyo
ay ampagbantay ha pawpolta nin siyodad ta an-abangan la hi Sawlo nin
patyen.
25 Piro mihay yabi, hay kawkalamo ni Sawlo ya ampipantompel koni Apo
Hisos ay kinwa la hi Sawlo, ta ingkarga ha tiklis nin imparaan ha abirtoy
lingling ya padir nin intohtoh ha kagmang.

Hay pamako ni Sawlo ha siyodad nin Hirosalim

26 Hi Sawlo ay nako ha siyodad nin Hirosalim ta labay nan makilamo
ha ampipantompel ha Pangino-on. Piro angkalimo hila kona ta aghila
ampinto-o nin hiya ay antompel koni Apo Hisos.
27 Hapa-eg hi Sawlo ay kinwa ni Birnabi ta gintan ha aw-alagad. Imbalità
na konla ya ha daan ya magpalako ha siyodad nin Damasko, hi Apo Hisos
ay napakit boy naki-ilgo koni Sawlo. Hinalità et ni Birnabi konla ya tongkol
ha katapangan ni Sawlo nin nangaral ha tawtawo ha ngalan ni Apo Hisos
do ha siyodad nin Damasko.
28 Hapa-eg, hi Sawlo ay tinanggap nin aw-alagad; kayà kalamolamo la
yayna nin makon mangaral ha kaganawan dogal ya angkasakopan siyodad
nin Hirosalim. Hay tapang nan mangaral ha ngalan nin Pangino-on.
29 Piro hi Sawlo ay amplanowen patyen nin hatoy angkapagkadiskosyon
nay Hawhodiyoy ampaghalità nin halità Grigo.
30 Hin natanda-an nin ampipantompel ha Pangino-on ya labay patyen hi
Sawlo nin hatoy Hawhodiyo ay gintan la ya ha siyodad nin Sisarya, biha
la ya pina-orong ha siyodad nin Tarso ya sarili nan dogal.
31 Hapa-eg, nagkama-in katinekan ya ampipantompel ha Pangino-
on ha angkasakopan nin probinsyan Hodiya, probinsyan Galiliya, boy
probinsyan Samarya. Antomibay ya pantotompel la koni Apo Hisos ta
antambayan hila nin Ispirito nin Diyos. Angkatoto hilan gomalang ha
Pangino-on boy lalò hilan anlomakè.

Hay ginawà ni Pidro ha banowan Lidaboy ha banowan Hopi

32 Ha pantomalà ni Pidro nin mangaral ay nako ya ha banowan Lida nin
manibaw ha nag-in tawtawo nin Diyos.
33 Bayro ay nakit nay mihay lalaki ya nagngalan Inyas. Ha lo-ob waloy
ta-on, hi Inyas ay pirmin ampirà ta polonen.
34 “Inyas,” wani Pidro kona, “ampakahampaten ka ni Pangino-on
Hisoskristo. Mibangon ka ta lolonen moy amak mo.” Antimano,
hinomampat hi Inyas.
35 Kaganawan tawo ya ampa-iri ha banowan Lida boy ha Patal Saron ay
tinompel ha Pangino-on hin nakit lay naka-owako hi Inyas.
36 Hapa-eg do ha banowan Hopi ay ma-in mihay babayi ya antompel
koni Apo Hisos ya nagngalan Tabita ya ha halità Grigo ay Dorkas ya hay
labay totolen ay oyha. Mahampat ya gawgawà na boy ampanambay ya ha
manga-irap.
37 Hin habayton pana-on, hi Dorkas ay nagmasakit boy nati. Hay bangkay
na ay pinaliyò boy in-olì la ha tag-ay bali nin inggawà ha mihay kowarto.
38 Hay banowan Hopi ay alwan marayò ha banowan Lida. Hin nabalita-
an nin hatoy ampipantompel ha Pangino-on ya hi Pidro ay anti ha
banowan Lida ay nangihogò hila nin loway lalaki ya maki-ilgo kona nin
ombayri: “Manandalì ka ta makilako ka konnawen ha banowan Hopi.”
39 Kayà nakilako konla hi Pidro. Hin ni-abot hila ha banowan Hopi ay
in-olì la hi Pidro ha tag-ay bali ha kowartoy pinangigwa-an nin bangkay
ni Dorkas. Bayro, hi Pidro ay pini-o-opongan nin bawbawoy babayi ya
ampipanangih koni Dorkas. An-ipakit la koni Pidro ya bawbaro boy
sawsambray ginawà ni Dorkas hin angkabiyay ya et.
40 Hapa-eg, pina-alih ni Pidro baytoy tawtawoy anti do ha lo-ob kowarto
biha ya nanalimokod ta nanalangin. Hin nayarì yan nanalangin ay
inomarap ya do ha bangkay biha na hinalità, ya wana, “Tabita, mibangon

ka.” Hapa-eg, immokat ni Dorkas ya mata na boy hin nakit na hi Pidro ay
nibangon ya ta niknò.
41 Inoligtanan ni Pidro ya gamet ni Dorkas ta tinambayan na yan nireng,
biha na pinititipon nin oman baytoy tawtawoy ampipantompel ha Pangino-
on kateng hatoy bawbawoy babayi ta in-arap na konla hi Dorkas ya
angkabiyay.
42 Habayti ya pangyayari ay nibahwag ha kaganawan tawo ha banowan
Hopi; kayà malakè ya tawoy tinompel ha Pangino-on.
43 Hi Pidro ay naboyot bayro ha banowan Hopi, boy nakihandà ya koni
Simon ya mananarabahon kawkatat nin ayop.

10

Hi Pidro boy hi Kornilyo

1 Ha siyodad nin Sisarya ay ma-in lalaki ya nagngalan Kornilyo. Hiya
ay kapitan nin hawhondalò ya taga Roma ya hay ingat konla ay gropon
Italyano.
2 Hi Kornilyo ya mahampat ya tawo ay alwan Hodiyo. Hiya kateng
pamilya na ay anhomamba ha Diyos. Malhay et ya angka-itambay na ha
manga-irap ya tawtawoy Hodiyo, boy pirmi yan ampanalangin ha Diyos.
3 Mihay allo, manga-alas tris nin mahilem, nakit nay mihay anghil nin
Pangino-on ya nako konan naghalità, “Kornilyo!” wana.
4 Angkalimo yay ampanegteg do ha anghil, biha ya tinombay, “Anya,”
wana, “ya labay mo, Pangino-on?”
Tinombay baytoy anghil, “Nalengè,” wana, “nin Diyos ya panalangin
mo. Tandà na et ya ampanambay ka ha manga-irap ya tawtawo; kayà
agka anliwawan nin Diyos.
5 Hapa-eg, mangihogò kan lawlalaki ya mako ha banowan Hopi, ta
lakwen lay mihay lalaki ya nagngalan Simon ya an-ingaten et Pidro.
6 Anti ya ha ambay dagat nin ampakihandà ha bali ni Simon ya
mananarabahon kawkatat nin ayop.”
7 Hapa-eg, nog-alih baytoy anghil ya naghalità koni Kornilyo. Iningat ni
Kornilyo ya loway alilà na kateng mihay hondalò ya bantay nay kapariho
nan anhomamba ha Diyos.
8 Imbalità na konla ya hinalità nin hatoy anghil, biha na hila inhogò ha
banowan Hopi.
9 Maga mi-ogtoy-allo nin ika-ibokah, hi Pidro ay nolì ha tag-ay bali ta
nako ya ha balkon nin manalangin. Hato itaman ya inhogò ni Kornilyo ay
maraninan mi-abot bayro ha banowan Hopi.
10 Hapa-eg, binomitil hi Pidro; kayà labay nan mangan. Mintras an-
ihandà ya pamamangan, hay Diyos ay ma-in impakit koni Pidro.
11 Nakit nay bilang ampaglo-at ya langit, boy nakit nay bilang malhay ya
oweh ya tinakel ya mitataligmang doyo ya an-itohtoh nin pa-aypà ha lotà.
12 Bayro ha oweh ay ma-in kaganawan kalasin ayop, kateng ampipan-
dakap ha lotà boy ampipanlompad.
13 Hapa-eg, ma-in yan nalengè ya bosis ya naghalità kona nin ombayri:
“Pidro, mangwa ka,” wana, “nin patyen mo ta kona-en mo.”
14 Piro tinombay hi Pidro, “Agko,” wana, “Pangino-on. Nakakanoman
ay agko et nangan nin anyaman ya bagay ya alwan malinis boy alwan
nararapat kanen.”
15 Hapa-eg hatoy bosis ay naghalità oman kona, “Agmo ibilang nin alwan
malinis ya hinalità nin Diyos nin malinis.”

16 Habayti ay katatloy bisis nin nangyari biha nipabira baytoy oweh ha
langit.
17 Mintras an-ihipen ni Pidro no anyay labay totolen nin hatoy nakit na,
hatoy lawlalaki ya inhogò ni Kornilyo ay natanda-an lay bali ni Simon boy
anti hilayna bayron ampireng ha arapan nin polta.
18 Ampambolyaw hilan ampagpastang no bayro nayì ampakihandà hi
Simon ya an-ingaten et Pidro.
19 Mintras an-ihipen et ni Pidro baytoy nakit na ay naghalità kona ya
Ispirito nin Diyos, ya wana, “Ma-in,” wana, “nin tatloy lalaki ya ampanikap
komo.
20 Mona-oy ka boy agka mag-alangan nin makilako konla, ta mismon
hikoy nangihogò konla.”
21 Hapa-eg, nona-oy hi Pidro ta hinakbat na hila, biha na hinalità konla,
“Hiko,” wana, “ya antikapen moyo. Anyay labay moyo kongko?”
22 “Inhogò kayi,” wanla, “ni Kapitan Kornilyo. Mahampat yay tawo
boy anggomalang ya ha Diyos. An-igalang ya et nin kaganawan Hodiyo.
Hinalità kona nin anghil nin Diyos ya hagyaten na kan mako ha bali na
emen na malengè ya halita-en mo.”
23 Hapa-eg, pinalo-ob hila ni Pidro ta pinakitotolan na hilan matoloy
bayro nin habayton yabi.
Ika-ibokah ay nakilako hi Pidro konla kalamo ya ongnoy tawtaga Hopi
ya kapariho nan antompel ha Pangino-on.
24 Homonoy allo ay ni-abot hila ha siyodad nin Sisarya. Anti bayron
ampangantì hi Kornilyo, kateng pawpartidos na boy aw-amigo nay
hinagyat na.
25 Hin anlomo-ob ana hi Pidro do ha bali ay hinakbat ya ni Kornilyo.
Nanlokob hi Kornilyo ha danin bitih ni Pidro ta homamba ya dayi kona.
26 Piro hinalità kona ni Pidro, “Mireng ka,” wana. “Agka homamba
kongko ta hiko ay tawon bongat nin bilang komo.”
27 Hapa-eg hi Pidro boy hi Kornilyo ay ampi-ilgo mintras anlomo-ob.
Bayro, nakit ni Pidro ya malakè ya tawoy nititipon.
28 Kayà hinalità konla ni Pidro, “Tandà moyo,” wana, “ya ha
kawkapanogo-an nawen Hawhodiyo ay agkayi ma-arì makilamo o mani-
baw ha alwan Hodiyo. Piro impatandà kongko nin Diyos ya agko dapat
ibilang nin alwan malinis ya hinoman ya tawo.
29 Kayà hin impalako moyo ko ay agko nag-alangan nin nakilako bayri.
Hapa-eg, pastangen katawo no anyay bara-nan nin pamalako moyo bayri
kongko.”
30 Tinombay hi Kornilyo, “Nakatlo,” wana, “hin ombayri ya oras, alas tris
nin mahilem ay anti ko bayri ha bali ko nin ampanalangin. Hapa-eg, biglà
akon nakakit nin mihay lalaki ya naka-ireng ha arapan ko ya hay dolo na
ay ampangislap.
31 Hinalità na kongko, ‘Kornilyo,’ wana, ‘hay panalangin mo ay nilengè
nin Diyos, boy agna angkaliwawan ya panambay mo ha manga-irap ya
tawtawo.
32 Hapa-eg, mangihogò ka nin mako ha banowan Hopi ta lakwen hi
Simon Pidro. Hiya ay ampakihandà ha bali ni Simon ya mananarabahon
kawkatat nin ayop. Hay bali ni Simon ay anti ha ambay dagat.’
33 Kayà impalako katan antimano; maganda ta nakilako ka. Hapa-eg ay
anti kayi bayrin nititipon ta ampangantì kayi para manlengè nin Halità
nin Diyos ya ipahalità na komo.”

Hay pangaral ni Pidro

34 Hi Pidro ay nag-ompisan nangaral, ya wana, “Hapa-eg ko natanda-an
ya hay tegteg nin Diyos ha tawtawo ay pantaypantay.
35 Antanggapen nin Diyos ya hinoman ya tawoy ampanggalang kona boy
ampanggawà mahampat, mag-in Hodiyo o alwa.
36 Tandà moyoyna ya Mahampat ya Balità ya impatandà nin Diyos kon-
nawen aw-inalalak ni Israyil ya hay tawtawo ay magkama-in pamakisondò
ha Diyos nin banà ha ginawà ni Pangino-on Hisokristo, piro hiya ya
Pangino-on nin kaganawan tawo.
37 Tandà moyo simpri ya kaganawan nangyari ha probinsyan Hodiya
ya nag-ompisa ha probinsyan Galiliya hin nayarì nin in-aral ni Howan ya
tongkol ha pagbinyag.
38 Tandà moyo et ya kaganawan ginawà ni Apo Hisos ya taga banowan
Nasarit. Inggawà nin Diyos ya Ispirito na boy kapangyariyan na koni Apo
Hisos. Kayà ha pamako na ha maski ayrin dogal ay ampanggawà yan
mahampat boy ampamakahampat yan kaganawan tawoy anti ha hilong
kapangyariyan ni Satanas. Angkagawà na bayto ta Diyos ya ampanambay
kona.
39 “Hikayi ya aw-alagad ni Apo Hisos ay ampamapteg nin kaganawan
ginawà na ha dogal nawen nin Hawhodiyo angga ha siyodad nin Hirosalim.
Hiya ay pinatin impakò ha koroh.
40 Piro hin nalabah ya tatloy allo pa-ibat hin nati ya ay biniyay yan oman
nin Diyos ta impatnag na ya konnawen.
41 Alwan kaganawan tawo ya nakakit kona no alwan hikayin bongat
ya pinilì nin Diyos ya nakakit kona. Ampaptegan nawen ya komoyo ta
nakipangan boy naki-inom kayi kona hin nayarì yan biniyay oman nin
Diyos.
42 Inhogò kayi ni Apo Hisos nin mangi-aral nin Mahampat ya Balità
ha tawtawo, boy paptegan nawen ya hiya ay binyan nin Diyos nin
karapatan nin manosga ha kaganawan tawoy angkabiyay kateng ha nikati
pangabiyay lan oman.
43 Pa-ibat hin hato, impahalità nin Diyos ha pawpropita na ya tongkol
koni Apo Hisos. Hinalità la ya hinoman ya tawoy tompel kona ay
patawaren ha kawkasalanan na ha kapangyariyan nin ngalan ni Apo
Hisos.”

Hay alwan Hawhodiyo ay nananggap nin Ispiritonin Diyos

44 Mintras ampaghalità hi Pidro, hay Ispirito nin Diyos ay pinomahok do
ha tawtawoy ampipanlengè.
45 Hay Hawhodiyoy ampipantompel ha Pangino-on ya kalamo ni Pidro
nin na-ibat ha banowan Hopi ay nipag-ispanta, ta hay tawtawoy alwan
Hodiyo ay binyan nin Diyos nin Ispirito na.
46 Nalengè la hili Kornilyo ya ampakapaghalità nin kahalakoy halità boy
ampamori hila ha Diyos.

Hapa-eg, hinalità ni Pidro ha kawkalamowan na,
47 “Natanggap la,” wana, “ya Ispirito nin Diyos nin bilang kontamo. Ma-
in et warì nin makapibawal konla nin binyagan ha lanom?”
48 Hapa-eg, immanda ni Pidro ya binyagan hili Kornilyo ha ngalan ni
Pangino-on Hisokristo. Hin nayarì hilan bininyagan ay pinaki-ilgowan nili
Kornilyo hi Pidro nin manatili bayron ongnoy allo.

11

Hay impalinaw ni Pidro ha tawtawoy ampipantompel ha Pangino-on ha siyodad nin Hirosalim

1 Hay pangyayari do ha alwan Hawhodiyo ya nananggap nin Halità nin
Diyos ay tampol nabalita-an nin aw-alagad boy kanayon ya pawpatel ha
Pangino-on ya ampa-iri ha probinsyan Hodiya.
2 Hin nagbira hi Pidro ha siyodad nin Hirosalim ay pinintasan ya nin
hatoy Hawhodiyoy nipantompel ha Pangino-on, ta an-ihipen la et ya maski
hinoy tawoy tinompel ha Pangino-on ay dapat et homonol ha kaganawan
an-ipanogò ha Hawhodiyo.
3 Ampintasan la hi Pidro, ya wanla kona, "Nakihandà ka ha alwan
Hawhodiyo boy nakipangan ka konla."
4 Kayà impalinaw ni Pidro do ha ampamintas kona ya kaganawan
pangyayari pa-ibat ha ompisa.
5 "Minghan nin ampanalangin ako," wana, "hin anti ko ha banowan
Hopi ay ma-in impakit kongko ya Diyos. Nakakit akon malhay ya oweh
ya tinakel ha mitataligmang doyo. Nag-aypà ha dani ko baytoy oweh ya
nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
6 Pinakalilili-o ko bayto. Bayro ay nakakit ako nin hari-harì ya klasin
ayop ya agtamo angkona-en, mag-in balang o alwa, ampipandakap ha lotà
boy ampipanlompad.
7 Hapa-eg, nakalengè ako nin bosis ya naghalità, ya wana, 'Pidro, mireng
ka. Mangwa kan patyen mo ta kona-en mo.'
8 Tinombay ako, 'Agko,' wangko, 'Pangino-on! Nakakanoman ay agko
et nangan nin anyaman ya bagay ya alwan malinis boy alwan nararapat
kanen.'
9 Piro nalengè kon oman ya bosis ya naghalità ya nangibat ha langit, ya
wana, 'Agmo ibilang nin alwan malinis ya hinalità nin Diyos nin malinis.'
10 Habayti ay katatloy bisis nin nangyari biha kaganawan nin habayto
ay nipabira ha langit.
11 "Hin habayto et, do ha bali ya ampakihanda-an ko ay ma-in nilomateng
ya tatloy lalaki ya na-ibat ha siyodad nin Sisarya ya inhogò nin manikap
kongko.
12 Hapa-eg, impanakem kongko nin Ispirito nin Diyos ya agko mag-
alangan nin makilako konla maski alwa hilan Hodiyo. Kayà nakilako ko
konla kateng habayti ya anem ya patel ha Pangino-on ya taga banowan
Hopi. Hikayi ya kaganawan ay nako ha bali ni Kornilyo ha banowan
Sisarya.
13 Hinalità ni Kornilyo konnawen ya do ha lo-ob bali na ay napakit kona
ya mihay anghil. Hinalità kona nin hatoy anghil, ya wana, 'Mangihogò ka
nin mako ha banowan Hopi ta kowen hi Simon ya an-ingaten et Pidro.
14 Halita-en na komo no pangno ka malibri ha kasalanan kateng pamilya
mo.'
15 "Hapa-eg, ampag-ompisa kon bongat nin maghalità, hay Ispirito nin
Diyos ay pinomahok konla nin bilang ombayro ha nangyari kontamo hin
ona.
16 Napanemteman ko baytoy hinalità ni Pangino-on Hisos, ya wana, 'Hi
Howan Mamiminyag ay naminyag ha lanom, piro hay ibinyag komoyo nin
Diyos ay Ispirito na.'
17 Malinaw ya hay tawtawoy alwan Hodiyo ay binyan nin Diyos nin
Ispirito na nin bilang ha inggawà na kontamon Hawhodiyo ya tinompel
koni Pangino-on Hisokristo. Ma-arì ako warì nin mana-ad ha Diyos?"

18 Hin nalengè la baytoy hinalità ni Pidro ay tinonggen hila ha pamintas
la kona ta pinori lay Diyos. “Tamà,” wanla, “nin hay alwan Hawhodiyo ay
binyan itaman nin Diyos nin oportonidad nin maghehe ha kawkasalanan
emen hila magkama-in nin biyay ya ayin anggawan.”

Hay ampipantompel ha Pangino-on ha siyodadnin Antiyokiya

19 Hapa-eg, pa-ibat hin pinati hi Istiban, hay ampipantompel ha Pangino-
on ay ampadya-dya-an. Kayà nangapihahabwag hila. Ma-in nipalako ha
probinsyan Pinisya, ma-in nipalako ha islan Sipri, boy ma-in et nipalako
ha siyodad nin Antiyokiya. Hay Mahampat ya Balità ya tongkol koni Apo
Hisos ay ha kapariho lan bongat nin Hodiyo ya ampangibalita-an la.
20 Do ha islan Sipri boy ha siyodad nin Sirini ay ma-in et kanayon ya
ampipantompel ha Pangino-on. Hila ay ampako ha siyodad nin Antiyokiya,
ta hay tawtawo bayro ya alwan Hodiyo ay an-aralan la. Hay an-i-aral la ay
Mahampat ya Balità ya tongkol koni Apo Hisos.
21 Ha pangangaral la ay antambayan hila nin Pangino-on. Kayà malakè
ya tawoy tinompel boy hinomonol koni Pangino-on Hisos.
22 Hapa-eg, hin nalengè bayti nin hatoy ampipantompel ha Pangino-on
ha siyodad nin Hirosalim ay inhogò la hi Birnabi nin mako ha siyodad nin
Antiyokiya.
23 Hin ni-abot hi Birnabi ha Antiyokiya ay nakit nay kahampatan
ingangalo nin Diyos ha tawtawoy ampipantompel koni Apo Hisos.
Masyadon liga ni Birnabi, boy lalò nan ampakhawen ya nakem nin hatoy
ampipanhomonol ha Pangino-on emen ahè ma-alih ya pantotompel la.
24 Mahampat ya tawo hi Birnabi. Makhaw ya pantotompel na boy pono-
ponò ya nin Ispirito nin Diyos. Banà koni Birnabi ay malakè et ya tawoy
tinompel koni Pangino-on Hisos.
25 Hapa-eg hi Birnabi ay nako ha siyodad nin Tarso ta tinikap na hi Sawlo.
26 Hin nakit na hi Sawlo ay gintan na ya ha siyodad nin Antiyokiya.
Ha lo-ob nin mihay ta-on ay anti hila bayro nin ampakilamo ha tawtawoy
ampipantompel ha Pangino-on, boy malakè et ya tawoy antoro-an la. Bayro
ha Antiyokiya nin ka-ona-onawan iningat “Kristyano” ya ampipantompel
ha Pangino-on.
27 Hapa-eg, mintras anti et bayron ampa-iri hi Birnabi boy hi Sawlo ha
siyodad nin Antiyokiya ay ma-in nilomateng ya ongnoy propita ya na-ibat
ha siyodad nin Hirosalim.
28 Miha bayro konla ha pawpropita ya nagngalan Agabo ay nireng, ta ha
kapangyariyan nin Ispirito nin Diyos ay hinola-an nay ma-in lomateng ya
masyadoy ka-irapan ta magkakolang ya pamamangan ha kaganawan dogal
bayri ha babon lotà. (Habayti ay nangyari hin ampag-arì hi Klawdyo.)
29 Hay ampipantompel ha Pangino-on ay nagdisiyon nin mamagtan nin
tambay ha abot kaya la do ha pawpatel ha Pangino-on ya ampa-iri ha
probinsyan Hodiya.
30 Ginawà la bayti boy hay tambay la ay impagtan la koni Sawlo boy
koni Birnabi nin igwà ha ampipama-alà ha ampipantompel ha Pangino-on
bayro ha siyodad nin Hirosalim.

12

Lalò ampadya-dya-an ya ampipantompel ha Pangino-on

1 Habayton pana-on, hay tawtawoy ampipantompel ha Pangino-on ay
lalò ampadya-dya-an ni Arì Hirodis.

2 Impapotohan nan olo hi Santiyago ya patel ni Howan.
3 Nakit ni Arì Hirodis ya hay Hawhodiyoy ampipamo-on ay nilomiga nin
banà bayro ha ginawà na. Kayà imparakep na et hi Pidro. Habayti ay
nangyari hin Pistan pamangan tinapay ya ayin pampalbag.
4 Hin na-iparakep ni Arì Hirodis hi Pidro ay impapiriso na, boy
impabantayan ha apat ya gropon hawhondalò ya balang gropo ay apat.
Hay plano ni Arì Hirodis ay i-arap na hi Pidro ha tawtawo nin bistawen
mayarì ya Pistan Pamamanemtem.
5 Piro mintras anti ha pirisowan hi Pidro, hay ampipantompel ha
Pangino-on ay ampipanalangin ha Diyos para koni Pidro nin leseb ha
nakem la.

Hi Pidro ay naka-alih ha pirisowan

6 Habayton yabi, biha ipakwa ni Arì Hirodis hi Pidro ta gitan nin i-arap
ha tawtawo, hiya ay angkatoloy ha piha-etan nin loway hondalò. Hiya
ay binalol nin loway tikalà boy do ha poltan pirisowan ay ma-in et nin
hawhondalò ya ampagbantay kona.
7 Hapa-eg, mihay anghil nin Pangino-on ay biglà nin anti bayro ya
nakahawang nin habaytoy kolongan. Hi Pidro ay dinapikpik nin habaytoy
anghil ta pinokaw na ya, biha na hinalità kona, ya wana, “Manandalì
kan mibangon.” Antimano, hay tikalà ya pinamalol nin gamet ni Pidro
ay nakalag.
8 Hapa-eg, hinalità nin hatoy anghil, “Magbaro ka,” wana, “boy
magsapatos.” Hinonol ni Pidro ya hinalità nin hatoy anghil. Hinalità ana
et nin hatoy anghil, “Mag-alimenmen ka,” wana, “ta homono ka kongko.”
9 Hi Pidro ay hinomono do ha anghil, piro an-ihipen na no talagan peteg
ya ampangyari kona. Andap na no ampanaynep yan bongat.
10 Nagdaan hila ha primiro boy ha ikalwan powistoy ma-in gowardya,
biha hila ni-abot do ha poltay pahak ya pagdanan lomikol makon siyodad.
Hatoy polta ay nagtarmolin naglo-at; kayà nilomikol hila. Hin naka-owako
hilan amò, hatoy anghil ay biglà na-anam ha tegteg ni Pidro.
11 Hapa-eg, napirakep ni Pidro ya nakem na; kayà hinalità na ha sarili na,
“Talagan peteg,” wana, “bayti ya nangyari kongko. Inhogò nin Pangino-on
ya anghil na ta inlibri na ko koni Arì Hirodis boy ha kaganawan an-asawan
nin kapariho kon Hawhodiyo nin mangyari kongko.”
12 Hin napi-aweng ni Pidro ya nangyari kona ay nako ya ha bali ni
Mariya ya nanay ni Howan ya an-ingaten et Markos. Bayro ay malakè
ya ampititipon nin ampanalangin.
13 Hi Pidro ay nangatoktok ha poltan alal. Mihay alilà ya nagngalan Rodi
ya nakon manlo-at polta.
14 Hin nabosisan na hi Pidro ay maliga yay nowayon nagbira ya agna
nilo-at ya polta. Imbalità na konla ya hi Pidro ay anti bayron ampireng ha
likol polta.
15 “Ayin ka,” wanla, “ha sarili mo.” Piro impilit na konla ya talagan peteg
nin anti bayro hi Pidro. Kayà hinalità la kona, “Maka anghil na bayto,”
wanla.
16 Insigi ni Pidro ya pangatoktok na. Hapa-eg, nilo-atan lay polta.
Masyado hilan nag-ispanta hin nakit la hi Pidro.
17 Minostrawan hila ni Pidro nin ahè magtelek, biha na imbalità konla
no pangno ya inlikol nin Pangino-on ha pirisowan. “Ibalità moyo,” wana,
“bayti koni Santiyago boy ha kanayon ya pawpatel tamo ha Pangino-on.”
Hapa-eg, nog-alih ya ta nako ya ha kanayon ya dogal.

18 Lomateng ya bayombokah, hay hawhondalò ya ampipagbantay ha
pirisowan ay nagkagolo, ta agla natanda-an ya nangyari koni Pidro.
19 Hi Pidro ay impatikap ni Arì Hirodis. Hin agla ya makit ay impa-
imbistigawan na baytoy hawhondalò ya pinabantay na koni Pidro biha na
hila impapati. Hin nayarì bayti, hi Arì Hirodis ay nakon napa-iri ha siyodad
nin Sisarya.

Hay pagkamati ni Arì Hirodis

20 Masyadoy pahang ni Arì Hirodis ha tawtaga siyodad nin Tiro boy
siyodad nin Sidon. Kayà hatoy tawtaga bayro ha loway siyodad ay
nangapisosondò nin pakarani kona. Nakitotol hila koni Blasto ya ampamo-
on do ha bali ni Arì Hirodis nin tambayan hilan magkama-in nin ka-ayosan,
ta hay pamamangan la ay bayro angka-ibat ha angkasakopan nin habaytoy
arì.
21 Hi Arì Hirodis ay nambin taning nin pami-a-arap la. Hin na-abot
baytoy allo ay nititipon ya tawtawo. Hi Arì Hirodis ya nagdolo nin
pinakamaganday dolon arì ay niknò ha pamikno-an nin arì biha ya
naghalità.
22 Hapa-eg, nambolyaw ya tawtawo, ya wanla, “Habayti ya ampaghalità
ay diyos, alwan tawo.”
23 Antimano, hay anghil nin Pangino-on ay nambin masakit koni Arì
Hirodis. Inowel ya anggan nati ya, ta tinanggap nay pamomori ya dapat
ay ha Diyos.
24 Habayton pana-on ay malakè ya tawoy nakalengè Halità nin Diyos.
Kayà anlomakè anay ampipantompel ha Pangino-on.
25 Hapa-eg hatoy kowaltay impagtan koni Birnabi boy koni Sawlo ay na-
igwà layna. Kayà nog-alih hila ha siyodad nin Hirosalim ta magbira hilayna
et ha siyodad nin Antiyokiya. Gintan la hi Howan ya an-ingaten et Markos.

13

Hi Birnabi boy hi Sawlo ay napilì nin inhogò

1 Do ha siyodad nin Antiyokiya ay ma-in malakè ya ampipantompel ha
Pangino-on. Hay pawpropita boy mawmangangaral ya kalamo la ay hi
Birnabi, hi Simyon ya an-ingaten Mangitit, hi Losyo ya taga Sirini, hi Sawlo,
boy hi Mana-in ya kinandep nin tatay ni Arì Hirodis.
2 Mihay allo, mintras anhomamba hila ha Pangino-on ay nagpalta hilan
nangan ta ampanalangin. Hapa-eg hay Ispirito nin Diyos ay naghalità
konla nin ombayri: “Ihogò moyo,” wana, “hi Birnabi boy hi Sawlo nin
gaw-en ya an-ipagawà ko konla.”
3 Kayà hin nalabah baytoy agla pamangan ta ampanalangin ay pin-
ababowan lan gamet la hi Birnabi boy hi Sawlo biha la hilayna nin
pinatigè.

Ha islan Sipri

4 Banà ha Ispirito nin Diyos ya ampanogò koni Birnabi boy koni Sawlo ay
nako hila ha banowan Silosya, biha hila hinomakay ha barko, ta nilomipay
ha dagat nin mako ha islan Sipri.
5 Hin ni-abot hila ha banowan Salamis ay nako hila ha hawhimba-an
nin Hawhodiyo ta in-aral lay Halità nin Diyos. Gintan lan pagkatambay hi
Howan Markos.

6 Hapa-eg, tinalà la baytoy isla anggan ni-abot hila ha siyodad nin Papos.
Bayro la nakit ya mihay Hodiyoy nagngalan Barhisos ya magsasalimangka
boy ampagkakanwarì nin hiya ay propita nin Diyos.
7 Hiya ay amigo ni Sirihyo Pawlo ya matalino boy gobirnador bayro
ha islan Sipri. Hapa-eg hi Birnabi boy hi Sawlo ay impa-ingat nin hatoy
gobirnador, ta labay nan manlengè nin Halità nin Diyos.
8 Piro hina-ad ya ni Barhisos ya magsasalimangka ya an-ingaten Ilimas
ha halità Grigo, ta ahè labay ni Barhisos nin hatoy gobirnador ay manlengè
ha an-i-aral ni Birnabi boy Sawlo, boy agna simpri labay nin hatoy
gobirnador ay tompel koni Pangino-on Hisos.
9 Hapa-eg hi Sawlo ya an-ingaten et Pablo ay pono-ponò nin Ispirito nin
Diyos. Pinakategteg na hi Ilimas, biha na hinalità, ya wana,
10 "Hika ay anak ni Satanas, ta kontra ka ha kaganawan bagay ya
mangahampat. Manloloko ka ta anti komo ya kaganawan mangala-et
ya pamamaraan. Antà ambaliktaren moy kaptegan nin Pangino-on ta
anggaw-en mon kabongkokan?
11 Mismon Pangino-on ya mamarosa komo. Hika ay mabowag; kayà agka
makakit hawang nin ongnoy allo."

Antimano, hi Ilimas ay agana nakakit ta dinomeglem anay tegteg na.
Kayà mamadodokapkap yan manikap nin mangakay kona.
12 Hin nakit nin hatoy gobirnador bayti ya nangyari ay tinompel ya koni
Apo Hisos. Nag-ispanta yan masyado ha torò ya tongkol ha Pangino-on.

Ha siyodad nin Antiyokiya ya angkasakopannin probinsyan Pisidya

13 Hi Pablo kateng kawkalamowan na ay nog-alih ha siyodad nin Papos ta
nilomipay hilan nako ha siyodad nin Pirga ha probinsyan Pampilya. Bayro
hila inalihan ni Howan Markos ta norong ya ha siyodad nin Hirosalim.
14 Hi Pablo balè boy hi Birnabi ay nog-alih ha siyodad nin Pirga ta nako ha
siyodad nin Antiyokiya ha probinsyan Pisidya. Lomateng ya allon pama-
inawa ay nilomo-ob hila ha himba-an nin Hawhodiyo ta niknò.
15 Hin nayarì binaha ya ongnoy partin kawkapanogo-an ya hinolat
ni Moysis boy kanayon et ya hinolat nin pawpropita nin Diyos, hay
ampama-alà bayro ha himba-an ay namagtan halità koli Pablo ya ombayri:
"Pawpatel, no ma-in kawon i-aral bayri ha tawtawo ya makapakhaw nin
pantotompel la ay halita-en moyoyna."
16 Nireng hi Pablo biha ya nagmostra nin pakatinek ya tawtawo.
"Hikawo," wana, "ya Kawka-israylita ko boy hikawoy kaganawan nin
alwan Hodiyo ya anti bayrin anhomamba ha Diyos, leng-en moyoy halita-
en ko!
17 Hay Diyos ya ampahimala-an tamon aw-inalalak ni Israyil ay namilì ha
kawka-apo-apowan tamo, boy pinalakè na hila hin ampa-iri hila ha nasyon
Ihipto ya alwa lan sarilin dogal. Hapa-eg, ha kapangyariyan nin Diyos ay
inalih na hila ha nasyon Ihipto,
18 boy ha lo-ob nin apatapò ya ta-on nin pamalibotlibot la ha powiray
dogal ay pinagpasinsyawan hila nin Diyos.
19 Impatalo nin Diyos ya tawtawo ha pitoy nasyon ha dogal ya an-ingaten
Kana-an, ta habaytoy dogal ay inggawà na ha tawtawo na nin pag-ikon la.
20 "Ha lo-ob nin apat gato boy limampò ya ta-on, hay Diyos ay namilì
nin tawtawoy mihahagilin mamo-on ya an-ingaten hawhowis. Hila ay
namo-on angga hin pana-on nin nag-ompisa hi propita Samwil nin namo-
on konla.

21 Hapa-eg, labay nin Aw-israylita nin magkama-in arì. Kayà inggawà
nin Diyos konla nin mag-arì hi Sawlo ya anak ni Kis ya ibat ha lipì ni
Binhamin. Hi Sawlo ay nag-arì nin lo-ob apatapò ya ta-on.
22 Hapa-eg, inalih ya nin Diyos ta impahili nan mag-arì hi Dabid.
Ombayri ya hinalità nin Diyos ya tongkol koni Arì Dabid: 'Nakit ko ya
hi Dabid ya anak ni Dyisi ay nakab-in konswilo kongko; kayà kaganawan
ipagawà ko kona ay gaw-en na.' "
23 Hinalità et ni Pablo, "Miha," wana, "ha aw-inalalak ni Arì Dabid ay hi
Apo Hisos ya impangakò nin Diyos ya Mapangilibri kontamon aw-inalalak
ni Israyil.
24 Piro hin ahè et nag-ompisan nanorò hi Apo Hisos, hi Howan
Mamiminyag ay nangaral ha kaganawan inalalak ni Israyil nin paghehean
lay kawkasalanan la biha hila pabinyag.
25 Hin marani anan mayarì ni Howan ya impagawà kona nin Diyos ay
hinalità na ha tawtawo, ya wana, 'Ha palagay moyo ay hino ko? Alwan
hiko bayto ya an-anti-en moyo. Alwa! Hiya ay angkahoyot kongko,
piro maski pag-alilà na kon mangokà nin sintas sapatos na ay alwa kon
karapatdapat.' "
26 Hinalità et ni Pablo, ya wana, "Pawpatel ko ya aw-inalalak ni Abraham,
boy kaganawan alwan Hawhodiyo ya anti bayrin anhomamba, leng-en
moyo bayti: kontamo impatandà nin Diyos no pangno tamo malibri ha
kaparosawan.
27 Hay Hawhodiyo ya ampa-iri ha siyodad nin Hirosalim kateng pawpo-
on la ay ahè magtandà nin hi Apo Hisos ya Mapangilibri; ni agla
angka-intindiyan baytoy hinolat nin pawpropita maski angkalengè la no
ambahawen ha lo-ob himba-an no allon pama-inawa. Tinopad lay hawholà
nin pawpropita hin hato ha panintinsya lan kamatyan koni Apo Hisos.
28 Maski ayin hilan nakit ya bara-nan nin pamatyan la kona ay pinaki-
ilgowan la hi Pilato nin ipapati na ya.
29 Hin nayarì lan ginawà baytoy kaganawan nin nakaholat ha Kaholatan
nin Diyos ya tongkol koni Apo Hisos, hiya ay in-aypà ha koroh biha la ya
intabon.
30 Piro biniyay yan oman nin Diyos.
31 Hin nabiyay oman hi Apo Hisos ay malakè ya bisis yan napakit do
ha tawtawoy kalamo nan na-ibat ha probinsyan Galiliya hin nako hila ha
siyodad nin Hirosalim. Hila hapa-eg ya ampamapteg ha aw-inalalak ni
Israyil nin tongkol kona.
32 "Hikayi ni Birnabi ay anti bayrin nantan Mahampat ya Balità para
komoyo. Impangakò nin Diyos ha kawka-apo-apowan tamo ya mangihogò
yan mangilibri kontamo.
33 Habayto ay natopad ana kontamon aw-inalalak la, ta biniyay nan
oman hi Apo Hisos. Ha ikalwan Kanta ha Kaholatan nin Diyos ay ombayri
ya hinalità nin Diyos koni Apo Hisos:

'Hika ay Anak ko. Hapa-eg, ay impakit ko ha tawtawo ya talagan Anak
kata.'

34 Hin hato, impangakò nin Diyos ya hi Apo Hisos ay biyayen nan oman
boy hay nawini na ay ahè mabolok, ta hinalità nay ombayri:

'Hay kawkahampatan ya impangakò ko koni Arì Dabid ay toparen ko.'

35 Hay kanayon et ya holà ya hinolat ni Arì Dabid ya hinalità ni Apo Hisos
ha Diyos ay ombayri:

'Agmo payagan nin hay nawini nin magsisirbi moy pinilì mo ay mabolok.' "

36 Insigi et ni Pablo ya paghalità na, ya wana, “Anhomonol hi Arì Dabid
ha kalabayan nin Diyos nin magsirbi ha tawtawoy angkasakopan na. Hin
nati ya ay intabon ya ha pinangitabonan nin kawka-apo-apowan na, boy
nabolok ya nawini na.
37 Piro hatoy biniyay oman nin Diyos ya ayin kanayon no alwan hi Apo
Hisos, hay nawini na ay ahè nabolok.
38 Hikawoy kaganawan, pawpatel ko, dapat moyon matanda-an ya hi Apo
Hisos ya an-i-aral nawen komoyo ya makapatawad nin kawkasalanan.
39 Dapat moyo et matanda-an ya hinoman ya tawoy tompel koni Apo
Hisos ay malibri ha kaganawan kasalanan, ta hay kawkapanogo-an ya
inggawà kontamo ni Moysis ay ahè makapilibri komoyo.
40 Kayà mag-atap kawo emen ahè mangyari komoyo baytoy hinalità nin
pawpropita ya ombayri:

41 ‘Hikawoy ampandodostà nin Halità nin Diyos, ma-in akon gaw-en
komoyo ya pag-ispantawan moyo. Mag-ispanta kawo piro mati kawo
ta agkawo minto-o maski ma-in mangipalinaw komoyo.’ ”

42 Hapa-eg, hin ampog-alih ana hi Pablo boy hi Birnabi do ha himba-
an ay impaki-ilgo konla nin tawtawo ya magbira hilan oman ha homonoy
allon pama-inawa, ta labay layna et manlengè nin ombayro ha bawbagay
ya intorò la.
43 Hin nayarì anay pamititipon la boy hin anlomikol hilayna ay nakihono
koni Pablo boy koni Birnabi ya malakè ya Hodiyo boy kanayon ya
tawtawoy alwan Hodiyo ya anhomonol ha kawka-ogali-an nin Hawhodiyo.
Naghalità konla hili Pablo boy pinakitotolan la hila nin isigi lay pamahi-
malà la ha kahampatan nin Diyos.

44 Homonoy allon pama-inawa, halos kaganawan tawo bayro ha siyodad
ay nakon nanlengè nin Halità nin Diyos.
45 Hin nakit nin Hawhodiyo baytoy kalak-an tawo, hila ay masyadon na-
inggit. Kayà naghalità hila nin kontra ha an-itorò ni Pablo boy ininsolto la
ya.

46 Piro hi Pablo boy hi Birnabi ay lalò tinomapang nin naghalità, ya
wanla, “Talagan habayti ya Halità nin Diyos ay dapat nawen pon i-
aral komoyon Hawhodiyo. Piro banà ta agmoyo antanggapen ay an-
ipakit moyoy alwa kawon karapatdapat magkama-in nin biyay ya ayin
anggawan. Mog-alih kayi bayri komoyo ta mako kayi ha alwan Hawhodiyo;
47 ta ombayri ya impaholat nin Diyos ya panogò na konnawen:

Ginawà katan hawang ha tawtawoy alwan Hodiyo emen hay kalibriyan ha
kaparosawan ay mi-abot ha kaganawan tawo bayri ha babon lotà.”

48 Nipagtowà baytoy alwan Hawhodiyo hin nalengè lay hinalità ni Pablo
boy pina-alaga-an lay Halità nin Diyos. Hatoy talagan pinilì nin Diyos nin
biyan biyay ya ayin anggawan ay tinompel ha Pangino-on.

49 Hapa-eg hatoy ampipantompel ha Pangino-on ay nako ha kaganawan
dogal ya angkasakopan nin habaytoy siyodad, ta an-i-aral lay Halità nin
Diyos.
50 Piro ginolo nin Hawhodiyo ya nakem nin bawbabayi ya mangama-in
matag-ay ya pagkatawo ya anhomamba ha Diyos. Ginolo la et ya nakem
nin lawlalaki ya ampipamo-on bayro ha siyodad. Kayà hilay kaganawan
ay namadya-dyà koni Pablo boy koni Birnabi, boy hila ay pina-alih bayro
ha siyodad.

51 Hay ginawà nili Pablo ay impagpag lay gabok ha bitih la ta impakit
lay alwan mahampat ya ginawà konla nin tawtawo bayro. Hilay lowa ay
nako ha siyodad nin Ikonyo.
52 Hatoy ampipantompel ha Pangino-on ya inalihan la bayro ha siyodad
nin Antiyokiya ay napnò kaligawan boy napnò Ispirito nin Diyos.

14

Ha siyodad nin Ikonyo

1 Bayro ha siyodad nin Ikonyo, hili Pablo ay ampako ha himba-an
nin Hawhodiyo ta ampangaral. Banà ta ma-in hilan kapangyariyan ha
pangangaral la ay malakè ya kapariho lan Hodiyo boy alwan Hodiyo ya
tinompel koni Apo Hisos.
2 Piro hay Hawhodiyo ya ahè antompel ha Pangino-on ay nanggolo nin
nakem nin hatoy alwan Hawhodiyo emen hila mamahang ha pawpatel ya
antompel ha Pangino-on.
3 Ombayro man, hili Pablo ay naboyot nin nanatili bayro. Hay tapang
lan mangi-aral nin Halità nin Diyos, ta Pangino-on ya ampambi konlan
kapangyariyan manggawà nin pawpapag-ispantawan ya kaptegan nin hay
an-i-aral la ay nangibat ha Diyos.
4 Hay tawtawo bayro ha siyodad nin Ikonyo ay nangapihihiyay nin
nakem. Hay kanayon ay inomayon ha Hawhodiyoy ahè ampipantompel;
hay kanayon ay inomayon koli Pablo.
5 Hapa-eg hatoy Hawhodiyo boy alwan Hawhodiyo, kateng nin pawpo-
on la ay nangapisosondò nin manginsolto boy mamato koni Pablo boy koni
Birnabi.
6 Hin natanda-an nili Pablo ya labay hilan batowen ay nog-alih hilan ayin
nakatandà. Nako hila ha siyodad nin Listra boy ha siyodad nin Dirbi ha
probinsyan Likonya.
7 Bayro la in-aral ya Mahampat ya Balità ya tongkol koni Apo Hisos.

Ha siyodad nin Listra

8 Ha siyodad nin Listra ay ma-in mihay lalaki ya naka-i-iknò. Hiya ay
ahè maka-owako ta ma-in dipirinsyay bitih na pa-ibat hin in-anak ya.
9 Ampanlengè ya ha an-i-aral ni Pablo. Hapa-eg, na-intindiyan ni Pablo
ya hatoy lalaki ya ahè maka-owako ay antompel nin hiya ay pakahampaten
nin Diyos. Kayà tinegteg ya ni Pablo
10 biha na impakakhaw ya bosis nan naghalità, “Mireng ka,” wana.
Antimano, hatoy ma-in dipirinsyay bitih ay naka-ireng boy naka-owako.
11 Hin nakit nin hatoy kalak-an tawo baytoy ginawà ni Pablo ay
nambolyaw hila ha halità Likonya, ya wanla, “Hay dawdiyos ay nagmalin
tawo boy nag-aypà bayri kontamo.”
12 Hi Birnabi boy hi Pablo ay iningat lan dawdiyos la. Hi Birnabi ay
iningat la nin Siyos; hi Pablo itaman ay iningat la nin Hirmis, ta hiya ay
magaling mag-ilgo nin bilang koni Hirmis.
13 Hay tawtawo bayro ay ma-in himba-an ya anti ha likol nin habaytoy
siyodad. Bayro la anhambawen hi Siyos ya diyos la. Hapa-eg hay parì la
ay nangwan tawtoroy bakà ya pinakolintawan lan bawbolaklak ta gintan
la do ha poltan lomo-ob ha banowa. Labay nin parì boy labay nin tawtawo
nin patyen baytoy tawtoroy bakà nin idolog koni Pablo boy koni Birnabi,
ta an-ihipen la nin hila ay talagan dawdiyos la.
14 Piro hin na-intindiyan ni Pablo boy Birnabi ya anggaw-en nin hatoy
tawtawo ay gininit ni Pablo boy Birnabi ya sarili lan dolo, ta impakit

lay agla labay baytoy ombayro ya anggaw-en nin habaytoy tawtawo.
Hay ginawà nili Pablo ay nanandalì hilan nako do ha kalak-an tawo ta
imbolyaw lay ombayri:
15 "Antà nin ombahen ya anggaw-en moyo? Hikayi ay tawon bongat nin
bilang komoyo! Nako kayi bayri ta ibalità nawen komoyo ya Mahampat
ya Balità ya tongkol koni Apo Hisos, boy emen moyo halibokotan bayti ya
bawbagay ya ayin kawkakokowinta, ta tompel kawo ha talagan Diyos ya
angkabiyay. Hiya ya namalsa nin langit, lotà, dagat, boy kaganawan bagay
ya anti bayro.
16 Hin hato, kaganawan tawo ay pinayagan nin Diyos nin gomawà ha
sarili lan kalabayan,
17 piro ha kahampatan gawgawà nin Diyos ay pirmi nan ampaptegan
ya hiya ay talagan Diyos. Hiyay ampambin oran boy ampambin alawah
komoyo ha tamà ya pana-on. Ambiyan na kawo et nin pamamangan boy
ampon-en nan kaligawan ya nakem moyo."
18 Maski ombayro ya hinalità nili Pablo, hay tawtawo ay ma-irap ha-aren
ha pamatin bakà ya idolog la dayi koli Pablo.
19 Hapa-eg, nilomateng ya Hawhodiyo ya na-ibat ha siyodad nin An-
tiyokiya ha probinsyan Pisidya boy ha siyodad nin Ikonyo. Inhogonhogon
lay tawtawo nin manggolo koni Pablo boy koni Birnabi. Kayà hi
Pablo ay binato nin tawtawo. Hin an-ihipen lan nati ana hi Pablo ay
pinaggoloygoloy la ya nin gintan ha likol nin siyodad.
20 Hapa-eg, mintras ambantayan hi Pablo nin ampipantompel ha
Pangino-on ay nibangon ya biha ya nagbira ha siyodad. Ika-ibokah, hi
Pablo boy hi Birnabi ay nako ha siyodad nin Dirbi.

Hili Pablo ay nagbira ha siyodad nin Antiyokiyaha probinsyan Sirya

21 Bayro ha siyodad nin Dirbi ay in-aral nili Pablo ya Mahampat ya Balità
ya tongkol koni Apo Hisos, boy malakè ya tinompel bayro. Hapa-eg hi Pablo
boy hi Birnabi ay nagbira ha siyodad nin Listra, ha siyodad nin Ikonyo, boy
ha siyodad nin Antiyokiya ha probinsyan Pisidya.
22 Balang dogal ya anlakwen la ay ampakhawen lay nakem nin ampi-
pantompel koni Pangino-on Hisos. Anhalita-en la konla ya pakatibolosen
lay nakem lan homonol ha Pangino-on. "Talaga," wanla, "nin magdanas
tamon malakè ya panonobok biha tamo makapahok ha ampag-ari-an nin
Diyos."
23 Hi Pablo boy hi Birnabi ay namilì nin ongnoy tawo ya mama-alà
ha balang gropon antompel ha Pangino-on. Hapa-eg, hila ay nagpaltan
nangan ta nanalangin, biha hinalità ni Pablo boy ni Birnabi konlan
kaganawan ya hi Pangino-on Hisos ya pinahimala-an la ya mangasiwà
konla.
24 Hin na-ibat hi Pablo boy hi Birnabi ha probinsyan Pisidya ay nako hila
ha siyodad nin Pirga ha probinsyan Pampilya.
25 Bayro ha Pirga ay in-aral lay Halità nin Diyos, biha hila nako ha
siyodad nin Atalya.
26 Hin nog-alih hila ay hinomakay hila ha barko ya magpalakon
siyodad nin Antiyokiya ha probinsyan Sirya ya ibatan la. Hin hato,
biha hila nog-alih ha siyodad nin Antiyokiya ay impanalangin hila nin
hatoy ampipantompel ha Pangino-on emen hila tambayan nin Diyos ha
pangangaral la. Hapa-eg ay amporong hilayna ta ibalità lay nayarì ana ya
gawà la.

27 Hin ni-abot hila ha siyodad nin Antiyokiya ay tinipon lay ampipantom-
pel ha Pangino-on ta imbalità la konlay kaganawan ginawà la ha panambay
konla nin Pangino-on. Imbalità la et ya hay tawtawoy alwan Hodiyo ay
pinayagan nin Diyos nin tompel kona.
28 Hi Pablo boy hi Birnabi ay naboyot nanatili bayron kalamo lay
ampipantompel ha Pangino-on.

15

Hay pamititipon ha siyodad nin Hirosalim

1 Do ha siyodad nin Antiyokiya ay ma-in nilomateng ya lawlalaki ya na-
ibat ha probinsyan Hodiya. Antoro-an lay pawpatel ya ampipantompel
ha Pangino-on nin ombayri: "Agkawo," wanla, "malibri ha pamarosa nin
Diyos anggan agkawo patolì kompormi ha kawkapanogo-an ya inggawà ni
Moysis."
2 Banà bayro, hi Pablo boy hi Birnabi ay masyadon nandiskosyon konla
ta aghila inomawoyon ha ombayroy torò. Kayà hay nag-in risolta ay ihogò
la hi Pablo kateng hi Birnabi boy kanayon ya tawtaga bayro ha Antiyokiya
nin mako ha siyodad nin Hirosalim, ta ibalità la ha aw-alagad boy ha
ampipama-alà ha ampipantompel ha Pangino-on ya tongkol ha bawbagay
ya habayti.
3 Hapa-eg hili Pablo ay pina-ibowat nin hatoy ampipantompel ha
Pangino-on. Ha paninigè la ay nagdaan hila ha probinsyan Pinisya boy ha
probinsyan Samarya. Bayro ay imbalità la no pangno tinompel ha Diyos
ya alwan Hawhodiyo. Kaganawan patel ha Pangino-on ya nakalengè ay
masyadon nilomiga.
4 Hin ni-abot hili Pablo ha siyodad nin Hirosalim, hay ampipantompel
ha Pangino-on kateng ampipama-alà konla boy aw-alagad ay maligay
nananggap konla. Imbalità konla nili Pablo ya kaganawan no pangno hila
tinambayan nin Pangino-on.
5 Hapa-eg, ma-in ongnoy Parisiyo ya antompel ha Pangino-on ay nireng
ta naghalità, ya wanla, "Hay ampipantompel ya alwan Hawhodiyo ay ka-
ilangan toli-en boy ka-ilangan homonol ha an-ipanogò nin kawkapanogo-
an ya inggawà kontamo ni Moysis."
6 Hapa-eg hay aw-alagad kateng hatoy ampipama-alà ha ampipantompel
ha Pangino-on ay nititipon ta pini-i-ilgowan la no anyay dapat lan gaw-en.
7 Hin naboyot anay pamididiskosyon la ay nireng hi Pidro ta naghalità,
"Pawpatel ko," wana, "tandà moyo ya hin hato ay hiko ya pinilì nin Diyos
kontamo nin mangi-aral Mahampat ya Balità ha tawtawoy alwan Hodiyo
emen hila tompel ha Diyos.
8 Diyos ya ampakatandà nin nakem nin tawtawo. Napaptegan na
kontamo ya tinanggap nay alwan Hawhodiyo ya tinompel kona, ta inggawà
na konla ya Ispirito na nin bilang ombayro ha ginawà na kontamo.
9 Pantaypantay ya panlalabi nin Diyos kontamo boy ha tawtawoy alwan
Hodiyo. Ayin yan ampili-en ta hay tawtawoy alwan Hodiyo ay nilinis nay
nakem banà ha pantotompel la kona.
10 Kayà hapa-eg, antà agmoyo labay ya ginawà nin Diyos? Antà
ampiliten moyo baytoy alwan Hawhodiyo ya nipantompel ha Pangino-on
nin homonol ha ka-ogali-an tamo ya ma-irap gaw-en? Mismon hitamo ay
ayin kakayawan nin honolen bayto, boy hila man ya kawka-apo-apowan
tamo ay ahè simpri nakahonol nin habayto.

11 Ampinto-o tamo nin hitamo ay magkama-in kalibriyan nin banà ha
kahampatan ingangalo ni Pangino-on Hisos. Hila man ya alwan Hodiyo ay
ombayro simpri."
12 Hin nayarì naghalità hi Pidro, hay tawtawoy nititipon bayro ay ayin
telek. Anleng-en lay an-ibalità ni Birnabi boy Pablo ya tongkol ha kapapa-
ispantay gawgawà ya impagawà konla nin Diyos ha tawtawoy alwan
Hodiyo.
13 Hin nayarì naghalità hi Birnabi boy hi Pablo ay naghalità hi Santiyago,
"Pawpatel ko," wana, "leng-en moyoy halita-en ko.
14 Hinalità komoyo ni Simon Pidro no pangno nag-ompisan na-ingalowan
nin Diyos baytoy alwan Hawhodiyo. Pinilì nin Diyos ya kanayon konla nin
tompel kona emen na hila mapag-ikon.
15 Habayti ya pantotompel nin alwan Hawhodiyo ay kompormi ha
hinolat nin pawpropita ya ombayri ya hinalità nin Diyos:
16 'Magbira kon oman ta ipa-ihip ko ha tawtawo ya homamba hilan oman
kongko bilang panhomamba la hin angkabiyay et hi Arì Dabid.
17 Hiko ya Pangino-on ay tikapen nin kaganawan tawoy alwan Hodiyo ya
pinilì kon pag-ikon.
18 Habayti ya hinalità hin hato nin Diyos.'
19 "Ha palagay ko," wana et ni Santiyago, "ay alwan mahampat ya
manggolo tamo nin alwan Hawhodiyo ya tinompel ana ha Diyos,
20 no alwan holatan tamo hila. Hay halita-en tamo konla ay aghila
mangan nin anyaman ya bagay ya indolog ha alwan peteg diyos. Halita-en
tamo et konla ya aghila mamabayi o makilalaki; boy halita-en tamo et ya
aghila mangnà nin ayop ya pinatin binikhe ta ahè na-alih ya dayà, boy
aghila mangnà nin maski anyay klasin dayà.
21 Pa-ibat hin hato, ha hawhimba-an nin Hawhodiyo, no allon pama-
inawa ay ambahawen ya kawkapanogo-an nin Diyos ya inggawà kontamo
ni Moysis, ta an-i-aral ya hawhalità na ha kaganawan banowa."

Hay holat ha alwan Hawhodiyo ya ampipantompelha Pangino-on

22 Bayro ha Hirosalim, hay gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on,
kateng aw-alagad boy ampipama-alà ha ampipantompel ha Pangino-on ay
nangapisosondò nin mamilì nin ongnoy lalaki ya ihogò la nin kalamo ni
Pablo boy Birnabi nin mako ha siyodad nin Antiyokiya. Hay pinilì la ay hi
Hodas ya an-ingaten et Barsabas boy hi Silas ya parihon ampama-alà ha
ampipantompel ha Pangino-on.
23 Hay holat ya impagtan la konla ha siyodad nin Antiyokiya ay ombayri:
"Hikayi ya ampipantompel ha Pangino-on, kateng aw-alagad boy
ampipama-alà ha ampipantompel ha Pangino-on ay ampangomosta ko-
moyon alwan Hawhodiyoy pawpatel ha Pangino-on bahen ha siyodad nin
Antiyokiya, ha probinsyan Sirya, boy ha probinsyan Silisya.
24 Nabalita-an nawen ya ma-in tawtawoy na-ibat bayri konnawen ya
nako bahen nin nambin kagolowan nin pangingihip moyo. Hikayi ay ahè
nambi konla nin karapatan nin manorò nin ombahen ya tawtorò.
25 Kayà hapa-eg ay nititipon kayi boy nangapisosondò nin mamilì nin
ongnoy lalaki ya ihogò bahen komoyo. Hila ay makilako koni Birnabi boy
koni Pablo ya anlabiyen tamon pawpatel ha Pangino-on.
26 Ahè pina-alaga-an ni Birnabi boy Pablo ya biyay la maski patyen hila
banà ha pagsisirbi la koni Pangino-on Hisoskristo.
27 Hi Hodas boy hi Silas ya an-ihogò nawen komoyo ya mangipalinaw
nin habayti ya holat nawen komoyo.

28 Ispirito nin Diyos ya nangipa-ihip konnawen nin mas mahampat
no agnawen kawo biyan nin pawpanogò ya ma-irap gaw-en, no alwan
habaytin bongat ya anti bayri ha holat ya impagtan nawen komoyo.
29 Agkawo mangan nin pamamangan ya indolog ha alwan peteg diyos.
Agkawo mangnà nin dayà, boy agkawo mangnà nin aw-ayop ya pinatin
binikhe. Agkawo mamabayi o makilalaki. Habayti ay mahampat no
honolen moyo. Angga tana bayri ya mahalità nawen komoyo."
30 Hapa-eg, nanigè ana hi Hodas, Silas, Pablo, boy hi Birnabi. Lomateng
hila ha siyodad nin Antiyokiya ay pinatipon lay ampipantompel ha
Pangino-on biha la inggawà baytoy holat.
31 Binaha nin hatoy ampipantompel ha Pangino-on. Hin nabaha la bayto
ay lalò nilomigay nakem la banà ha tawtorò ya anti bayro ha holat.
32 Mismon hi Hodas boy hi Silas ay pawpropita; kayà ha pangangaral la
ay lalò hinomkaw ya pantotompel nin pawpatel ha Pangino-on.
33 Nanatili hila bayron ongnoy allo, biha hila pina-orong nin hatoy paw-
patel ha Pangino-on boy impanalangin lay magkama-in hilan katinekan ha
paninigè la.
34 Hi Silas ay ahè nakilako ta nagkabalag ya bayro.
35 Hi Pablo man boy hi Birnabi ay nagkabalag simpri bayro ha siyodad
nin Antiyokiya. Hila boy malakè et ya kanayon ya anti bayro ay ampangi-
aral nin Halità nin Diyos.

Hay bara-nan nin pamihiyay ni Pablo boy ni Birnabi

36 Hapa-eg, nalabah ya ongnoy allo, hinalità ni Pablo koni Birnabi,
"Magbira ta," wana, "do ha sawsiyodad ya pinangi-aralan ta nin Halità
nin Diyos emen ta matanda-an ya kapapa-hal nin pawpatel ha Pangino-on
bayro."
37 Hapa-eg, labay ni Birnabi nin gitan hi Howan Markos nin paglamo la.
38 Piro ahè pinomayag hi Pablo nin gitan la ya, ta hin hato hin anti hila
ha probinsyan Pampilya nin ampangi-aral Halità nin Diyos ay inalihan hila
ni Howan Markos nin ahè nayarì ya gawgawà la.
39 Banà bayri, hi Pablo boy hi Birnabi ay napidiskosyon; kayà nihiyay
hila. Gintan ni Birnabi hi Howan Markos boy hinomakay hila ha barko
nin nako ha islan Sipri.
40 Hi Pablo balè, hay pinilì nan gitan ay hi Silas. Ha paninigè la ay
impanalangin nin pawpatel ha Pangino-on ya tambayan hila dayi.
41 Nako hili Pablo ha probinsyan Sirya boy ha probinsyan Silisya ta
ampakhawen lay pantotompel nin gawgropon mangama-in katetpel ha
Pangino-on.

16

Nakilako hi Timotiyo koni Pablo boy koni Silas

1 Hapa-eg hi Pablo boy hi Silas ay ni-abot ha siyodad nin Dirbi biha hila
nako ha siyodad nin Listra. Bayro ay ma-in mihay tawo ya nagngalan
Timotiyo ya antompel ha Pangino-on. Hay nanay na ay Hodiyo boy
antompel itaman ha Pangino-on. Hay tatay na balè ay Grigo.
2 Hay pawpatel ha Pangino-on ya ampa-iri bayro ha siyodad nin Listra
boy ha siyodad nin Ikonyo ay ampaghalità nin hi Timotiyo ay mahampat
ya tawo.
3 Labay ni Pablo nin gitan hi Timotiyo; kayà tinolì na ya. Ginawà na
bayti ta kaganawan Hodiyo ha dawdogal ya lakwen la ay magtandà nin
hay tatay ni Timotiyo ay Grigo.

4 Ha pantotomalà nili Pablo ha binabanowa ay an-ibalità la baytoy
nangapisosondo-an nin aw-alagad boy hatoy ampipama-alà ha mangama-
in katetpel ha Pangino-on do ha siyodad nin Hirosalim. Hinalità la et konla
ya dapat lan honolen bayto.
5 Banà bayro, hay gawgropon mangama-in katetpel ha Pangino-on ay lalò
anhomkaw ya katetpel. Allo-allo ay anlomakè hila ta malakè ya ampipahan
konlay ampipantompel ha Pangino-on.

Hili Pablo ay pinalako nin Diyosha probinsyan Masidonya

6 Hapa-eg hili Pablo ay ahè pinayagan nin Ispirito nin Diyos nin mangaral
ha probinsyan Asya. Kayà nako hilan nangaral ha siyodad nin Prigya boy
ha probinsyan Galasya.
7 Hin ni-abot hila ha anggawan nin probinsyan Misya ay inihip lan
mako ha mayanan ha probinsyan Bitinya, piro aghilayna et pinayagan
nin Ispirito nin Diyos ya ampangibat koni Pangino-on Hisos nin makon
mangaral bayro.
8 Kayà nagdaan hila ha probinsyan Misya, ta nagpalako hila ha siyodad
nin Trowas.
9 Hin yabi ana, hi Pablo ay pinakitan nin Diyos nin mihay lalaki ya
taga probinsyan Masidonya. Habaytoy lalaki ay ampireng boy naki-ilgon
ampanagyat kona, ya wana, “Mako ka bayri ha Masidonya ta tambayan
mo kayi.”
10 Banà bayri ha nakit ni Pablo, antimano, hikayi ay namiliw nin
mahakyan nin lomipay nin mako bayro ha probinsyan Masidonya. Tandà
nawen ya talagan kalabayan nin Diyos nin hikayi ay makon mangi-aral
nin Mahampat ya Balità bayro konla.

Ha siyodad nin Pilipos nin tinompel hi Lidyaha Pangino-on

11 Hapa-eg, hinomakay kayi ha barko bayro ha siyodad nin Trowas ta
nagpalako kayi ha islan Samotrasya. Ika-ibokah ay nilomipay kayin nako
ha banowan Niyapolis ha probinsyan Masidonya.
12 Pa-ibat bayro ha banowan Niyapolis ay nowako kayin nagpalako ha
siyodad nin Pilipos ya pinakamalhay ya siyodad ha probinsyan Masidonya.
Ha Pilipos ya ampa-iriyan nin tawtaga Roma ay nanatili kayi nin ongnoy
allo.
13 Hin nilomateng ya allon pama-inawa ay nako kayi ha pingit balah,
ta an-asawan nawen nin bayro ay ma-in dogal ya panalanginan nin
Hawhodiyo. Niknò kayi ta naki-ilgo kayi ha bawbabayi ya nititipon bayro.
14 Miha ha bawbabayi ya anti bayro ay hi Lidya ya taga Tiyatira ya
maglalakò nin mangaganday tawtila ya kolor obi. Hiya ay anhomamba
ha Diyos. Ha panlengè na nin an-i-aral ni Pablo ay impanakem kona nin
Diyos ya tompel ya.
15 Napabinyag hi Lidya boy kaganawan kalamowan na ha bali na. Hapa-
eg, hinagyat na kayi, ya wana, “No an-ibilang moyo nin hiko ay talagan
tinompel ha Pangino-on ay mako kawon makihandà ha bali ko.” Hapa-eg,
banà ha pamilit na konnawen ay nako kayin nakihandà ha bali na.

Hi Pablo boy hi Silas ay napiriso ha siyodadnin Pilipos

16 Mihay allo, hin nako kayi ha dogal ya panalanginan ay nakahakbat
kayi nin mihay dalaga ya alilà ya ampakaholà banà ha kagagaw-an nin
mala-et ya ispirito ya pinomahok kona. Hay aw-amo na ay ampagkama-in
nin malakè ya kowalta nin banà ha panonolà na.

17 Habaytoy dalaga ay ampibobolyaw ya anhomono konnawen nili
Pablo. “Habayti,” wana, “ya lawlalaki ay ampagsirbi ha Diyos ya
Pinakamakapangyariyan. An-ibalità la komoyo no pangno kawo malibri
ha kawkasalanan moyo.”
18 Allo-allo ay ombayroy anhalita-en na. Kayà hin nasorayna hi Pablo
ha anhalita-en nin hatoy dalaga ay nagpeyeh yan inomarap kona, biha
na hinalità ha mala-et ya ispirito ya pinomahok do ha dalaga. “Ha
ngalan,” wana, “ni Pangino-on Hisokristo ay ammandawan kata nin mog-
alih kona.” Habayto et oras ay nog-alih kona baytoy mala-et ya ispirito.
19 Hin nakit nin aw-amo nin hatoy dalaga ya ayin hilaynan pag-asa nin
makakwan malakè ya kowalta ay dinakep la hi Pablo boy hi Silas, biha la
hila pinilit nin gintan do ha dogal ya kama-inan nin ma-in katongkolan.
20 Inggawà la hila ha tawtaga Roma ya mangama-in katongkolan boy
wanla, “Habayti ya lawlalaki ay Hawhodiyo, boy ampanggawa hilan
kagolowan bayri ha siyodad tamo.
21 An-itorò lay kawka-ogali-an ya kontra ha layih tamo nin tawtaga
Roma.”
22 Hapa-eg hay kalak-an tawoy anti bayro ay nakilamo do ha aw-amo nin
hatoy dalaga nin namahang koni Pablo boy koni Silas. Hay dolo ni Pablo
boy Silas ay nilognan inalih nin hatoy mangama-in katongkolan, biha la
immanda ya barogen hili Pablo.
23 Hin nayarì hilan pinagbabarog ay impiriso hila, boy hay ampama-alà
bayro ha pirisowan ay binibilinan ya hi Pablo boy hi Silas ay bantayan nin
mahampat.
24 Kayà hatoy ampama-alà do ha pirisowan ay inggawà na hi Pablo boy hi
Silas ha kalo-oblo-oban kowarto ya talagan aghila maka-alih. Hay bitih la
ay hinipit nin loway tapì, biha la kinandadowan emen aghila makagalaw.
25 Lomateng ya botlay yabi, hi Pablo boy hi Silas ay nanalangin boy
nagkantan pamomori ha Diyos. Kaganawan nin piriso ya anti bayro ay
ampanlengè konla.
26 Hapa-eg, biglà nanlayon nin pagkahokaw; kayà nayegyeg baytoy
pirisowan. Antimano, kaganawan polta ay nipaglo-at boy nakalag ya
tawtikalà ya pinamalol ha kaganawan piriso.
27 Naka-imata baytoy ampama-alà bayro ha pirisowan. Hapa-eg, hin
nakit nay nakalo-at ya kaganawan polta ay andap na no nakalayas anay
pawpiriso; kayà inanoh nay hondang na ta magpakamati ya dayi,
28 piro binolyawan ya ni Pablo, ya magpakamati. “Anti kayi bayri ya
kaganawan.”
29 Hatoy ampama-alà bayro ha pirisowan ay namegpeg nin banà ha
kalimowan na. Kayà namakwa yan paghilag na boy nanandalì yan nilomo-
ob, biha ya nanlokob ha danin bitih ni Pablo boy ni Silas.
30 Hapa-eg, inlikol na hila, biha ya nagpastang konla, “Anya,” wana, “ya
dapat kon gaw-en emen ako malibri ha kaparosawan nin Diyos?”
31 Hinalità kona ni Pablo boy Silas, “Hika,” wanla, “kateng pamilya mo
ay tompel koni Pangino-on Hisos emen kawo malibri ha kaparosawan.”
32 Hapa-eg hay Halità nin Diyos ay in-aral ni Pablo boy Silas do ha
ampama-alà ha pirisowan boy ha kaganawan kalamowan na ha bali na.
33 Habayto et yabi, hay hawhogat ni Pablo boy Silas ay inoyahan nin
hatoy ampama-alà do ha pirisowan. Hin nayarì ay napabinyag ya kateng
pamilya na.

34 Hapa-eg hi Pablo boy hi Silas ay in-olì na ha bali na biha na hila
pinakan. Maliga ya kateng pamilya na banà ta hila ay nagkama-in nin
pantotompel ha Diyos.
35 Lomateng ya bayombokah, hatoy mangama-in katongkolan ya tawtaga
Roma ay nangihogò pawpolis nin maghalità ha ampama-alà ha pirisowan
nin ombayri: “Palwahan ba-in ya lawlalaki.”
36 Hapa-eg, hinalità nin hatoy ampama-alà ha pirisowan koni Pablo,
“Immanda,” wana, “kongko nin hatoy mangama-in katongkolan ya hikawo
ni Silas ay palwahan. Kayà ma-arì kawoynan lomikol, balè ha panlomikol
moyo ay pakatinek kawo.”
37 Piro tinombay hi Pablo ha mangama-in katongkolan, ya wana, “Ha
layih nin tawtaga Roma ay ka-ilangan omarap pon ha hosgado, ta bistawen
biha parosawan. Hapa-eg hikayi ya Rawromano ay binarog la ha arapan
nin tawtawo. Agla pon pinastang konnawen ya kaptegan, no alwan
antimano ay impiriso la kayi. Hapa-eg, labay la kayin palwahan nin ayin
makatandà, piro ahè ma-arì. Dapat hila baytoy mangama-in katongkolan
ya tawtaga Roma ya mangipalwah konnawen bayri ha pirisowan.”
38 Hatoy hinalità ni Pablo ay imbalità nin hatoy pawpolis do ha
mangama-in katongkolan. Hin natanda-an la ya hi Pablo boy hi Silas ay
Rawromano ay nalimo hila.
39 Kayà hatoy mangama-in katongkolan ay nako ha pirisowan ta nakikwa
hilan tawad koli Pablo. Impalwah la hila ha pirisowan biha la hinalità, “No
ma-arì dayi,” wanla, “ay mog-alih kawo bayri ha siyodad.”
40 Hin naka-alih hi Pablo boy hi Silas bayro ha pirisowan ay nako hila ha
bali ni Lidya. Pinagka-ilgo la bayroy pawpatel ha Pangino-on ya nititipon
ta ampakhawen lay pantotompel la, biha hila nog-alih bayro ha siyodad.

17

Ha siyodad nin Tisalonika

1 Hapa-eg hi Pablo boy hi Silas ay nagdaan ha siyodad nin Ampipolis
boy ha siyodad nin Apolonya, biha hila naglako ha malhay ya siyodad nin
Tisalonika. Bayro ay ma-in himba-an ya pamititiponan nin Hawhodiyo.
2 Ha lo-ob nin tatloy dominggo, no allon pama-inawa, hi Pablo ay ampako
do ha himba-an la, ta an-i-aral na ha tawtawo ya ambahawen na ha
Kaholatan nin Diyos ta ombayro ya kina-ogali-an na.
3 An-ipalinaw na baytoy nakaholat ha Kaholatan nin Diyos, boy ampapte-
gan na ya hi Kristo ya impangakò nin Diyos ay ka-ilangan matin magdanas
nin kadya-dya-an, biha mabiyay oman. Hay hinalità konla ni Pablo ay
ombayri, “Habayti,” wana, “hi Apo Hisos ya an-i-aral ko komoyo ay hiya
hi Kristo ya impangakò nin Diyos.”
4 Hay ongno ha Hawhodiyo ya ampipanlengè ay tinompel; kayà nakilamo
hila koni Pablo boy koni Silas. Kateng Gawgrigo ya ampipanggomalang
ha Diyos ay nipantompel, boy ma-in et nin bawbabayi ya mangama-in
katongkolan ya tinompel koni Apo Hisos.
5 Banà bayri ha pantotompel nin habaytoy tawtawo ha in-aral konla ni
Pablo, hay kanayon ya Hawhodiyo ay na-inggit. Hay ginawà la ay tinipon
lay ongnoy ayin kawkowintan tawo ya anti bayro ha plasa ta pinagawà
la nin kagolowan bayro ha intiron siyodad. Hapa-eg, pinahok lay bali ni
Hason ta antikapen la hi Pablo boy hi Silas, ta labay la hilan kowen nin
gitan i-arap ha mangama-in katongkolan.

6 Hin agla makit hi Pablo boy hi Silas, hi Hason kateng kanayon ya
pawpatel ha Pangino-on ay pinowirsa lan dinakep nin gintan in-arap
ha mangama-in katongkolan bayro ha siyodad. Imbo-angaw nin hatoy
nipandakep, "Hi Pablo," wanla, "boy hi Silas ay ampanggawà kagolowan
ha maski ayrin dogal, boy hapa-eg ay anti hila bayri ha siyodad tamo nin
7 pinagkahandà ni Hason ha bali na. Hilay kaganawan ay kontra ha
pawpanogò ni Arì Sisar ya ampamo-on bayri ha dogal tamo. Anhalita-en
lay ma-in nin kanayon ya arì ya an-ingaten Hisos."
8 Hin nalengè bayto nin hatoy malakè ya tawo boy hatoy ampipamo-on
bayro ha siyodad ay nagolo hilan masyado.
9 Hapa-eg, pinangwanan la hi Hason boy hatoy kanayon ya pawpatel ha
Pangino-on nin piyansa la biha la hila pinayagan nin morong.

Ha siyodad nin Biriya

10 Hin yabi ana, hi Pablo boy hi Silas ay inhogò nin hatoy pawpatel ha
Pangino-on nin mako ha siyodad nin Biriya. Hin ni-abot hila bayro ay nako
hila ha himba-an nin Hawhodiyo.
11 Hay Hawhodiyo ya ampa-iri bayro ha Biriya ay mas mapangabot
kisa hatoy ampipampa-iri do ha siyodad nin Tisalonika, ta labaylabay lan
manlengè Halità nin Diyos nin leseb ha nakem la. Allo-allo, hay Kaholatan
nin Diyos ay ampag-aralan la emen la matanda-an no talagan peteg baytoy
an-i-aral ni Pablo.
12 Kayà bayro ay malakè ya Hodiyo ya nipantompel ha Pangino-on.
Malakè et ya babayi boy lalaki ya Gawgrigo ya tinompel. Hatoy bawbabayi
ay mangatag-ay ya pawpagkatawo.
13 Hapa-eg, nabalita-an nin hatoy Hawhodiyoy ampa-iri ha siyodad nin
Tisalonika ya hi Pablo ay ampangaral ha siyodad nin Biriya. Kayà nako
hila bayro ta ginolo lay tawtawo.
14 Piro hay ginawà nin hatoy pawpatel ha Pangino-on ay pinalako lan
antimano hi Pablo ha ambay dagat. Hi Silas balè boy hi Timotiyo ay
nagkabalag bayro ha siyodad nin Biriya.
15 Ma-in ongnoy tawoy nangi-atel koni Pablo angga ha siyodad nin Atinas.
Hin magbirayna ha Biriya baytoy nangi-atel koni Pablo ay imbibilin na
konla ya hi Silas boy hi Timotiyo ay tampol komamat kona.

Ha siyodad nin Atinas

16 Mintras an-anti-en ni Pablo hi Silas boy hi Timotiyo bayro ha siyodad
nin Atinas ay nilomelè ya nin banà ha kalak-an ribolto ya nakit na ya
anhambawan nin tawtawo bayro.
17 Kayà nako ya ha himba-an nin Hawhodiyo, ta impalinaw nan
mahampat ya Halità nin Diyos ha tawtawoy kapariho nan Hodiyo kateng
ha alwan Hawhodiyoy anhomamba ha Diyos. Allo-allo ay ampako ya et ha
plasa ta ombayroy anggaw-en na ha tawtawoy anti bayro.
18 Ma-in bayron loway gropo nin mawmanonorò. Hay mihay gropo
ay an-ingaten Ipikoryo; hay mihay gropo ay an-ingaten Istowiko. Hay
kanayon bayro ha loway gropo ay naghalità, ya wanla, "Anyay anhalita-
en nin haba-in ya tawoy madaldal?" Hinalità itaman nin kanayon, "Hay
an-i-aral nin haba-in ay tongkol ha andiyosen nin dawdayowan." Ombayri
ya hinalità la ta hay an-i-aral konla ni Pablo ay tongkol koni Apo Hisos ya
nabiyay oman, boy tongkol ha nikati ya biyayen oman nin Diyos.
19 Hapa-eg, gintan la hi Pablo ha dogal ya an-ingaten Ariyopago ya
pamititiponan nin tawtawoy ampipamo-on ha siyodad, biha la hinalità

kona, “Labay nawen,” wanla, “nin matanda-an ba-in ya bayoy aral ya an-
itorò mo konnawen.
20 Malakè ya bagay ya anhalita-en moy babayo nawen malengè; kayà
labay nawen matanda-an no anyay labay totolen.”
21 Kaganawan taga Atinas kateng dawdayowan ya ampa-iri bayro ay
labaylabay makidiskosyon boy makalengè nin bawbagay ya bayo.

22 Hapa-eg hi Pablo ay nireng ha arapan nin hatoy nititipon ta naghalità,
ya wana, “Hikawoy tawtaga bayri ha Atinas, angkakit ko ya hikawo ay
talagan masyadon rilihyoso.
23 Ha pantotomalà ko bayri ha siyodad moyo, nakit koy dawdogal ya
ampaghambawan moyo. Nakakit ako simpri nin mihay altar ya ma-in
nakaholat ya ombayri: ‘Habayti ay para ha diyos ya ahè balay.’ Mahampat
itaman,” wani Pablo, “ta haba-in ya agmoyo balay ya anhambawan moyo
ay haba-in ya ibalità ko komoyo hapa-eg.

24 “Hay Diyos ya ibalità ko komoyo ay hiya ya namalsa nin lotà boy
kaganawan bagay ya anti bayro. Hiya ya Pangino-on ha langit boy ha lotà,
boy agya ampa-iri ha hawhimba-an ya ginawà nin tawo.
25 Hay tawo ay ahè ma-arì mambi ha Diyos nin panganga-ilangan na, ta
hiya ay ahè ampanga-ilangan nin maski anya. Hiyan mismo ya ampambi
nin biyay, inanawa, boy kaganawan bagay ha kaganawan tawo.
26 Nangibat ha mihay tawo ya pamalsa nin Diyos nin kaganawan tawo,
boy ingkakatak hila nin Diyos ha kaganawan dogal bayri ha babon lotà.
Hiya ya ma-in gawà nin pagkama-in nin nawnasyon, boy hiya ya nambin
pi-anggawan nin lotà nin balang nasyon.
27 Habayti ay ginawà nin Diyos emen tamo ya tikapen, ta ha katitikap
tamo kona ay maka makit tamo ya ta hiya ay alwan marayò ha balang
miha kontamo.
28 Banà ha Diyos, hitamo ay angkabiyay boy angkagawà tamoy balang
labay tamon gaw-en. Bilang ombayro ha hinalità nin ongno komoyo ya
magaling maghalità ya ombayri: ‘Hitamo ay aw-anak nin Diyos.’

29 “No peteg nin hitamo ay anak nin Diyos ay agtamo ihipen nin hay
Diyos ay ribolto ya yarì ha gintò, pilak, o bato ya ginawà nin banà ha
kagalingan nin tawo.
30 Hin hato ay pina-olayan nin Diyos ya tawtawo nin ahè bomalay kona,
piro hapa-eg ay an-imanda na ha kaganawan tawo ya maghehe hila ha
kawkasalanan la.
31 Intaning nin Diyos ya allon panonosga ha kaganawan tawo ya hay
manosga ay hi Pangino-on Hisos boy hay ihosga na ay kaptegan. Hiya ay
biniyay oman nin Diyos emen mapaptegan ya hiya ya pinilì nin Diyos nin
manosga kontamo.”

32 Hin nalengè nin tawtawo baytoy hinalità ni Pablo ya tongkol ha
pamiyay oman nin nikati ay pinagsistiyan ya nin ongnoy anti bayro. Piro
hay kanayon ay naghalità, ya wanla, “Labay nawen malengè nin oman
ba-in ya hinalità mo ya tongkol ha pamiyay oman nin nikati.”
33 Hapa-eg hi Pablo ay nog-alih bayro ha pamititiponan la.
34 Ma-in ongno bayro ya nakilako koni Pablo ta tinompel hila koni Apo
Hisos. Kabilang bayro hi Diyonisyo ya miha ha mangama-in katongkolan
ha Ariyopago, boy ma-in mihay babayi ya nagngalan Damaris, boy ma-in
et kanayon.

18

Ha siyodad nin Korinto

1 Hapa-eg hi Pablo ay nog-alih bayro ha siyodad nin Atinas ta nako ya
ha siyodad nin Korinto.
2 Bayro na napagkabalay hi Akila ya mihay Hodiyo ya in-anak ha Ponto.
Habayti hi Akila ay kapilateng nin na-ibat ha Italya kalamo nay ahawa na
ya hi Prisila, ta pinalayas ni Arì Sisar ya kaganawan Hodiyo ya ampa-iri
bayro ha siyodad nin Roma. Hapa-eg, tinibaw ni Pablo hili Akila.
3 Banà ta hi Pablo ay manggagawà nin tolda nin bilang ha anggaw-en
nili Akila ay nakipa-iri ya konla boy nagtrabaho yan kalamo la.
4 Hi Pablo, no allon pama-inawa nin Hawhodiyo ay ampako ha himba-
an, ta ampalinawan nay Hawhodiyo kateng alwan Hawhodiyo emen hila
tompel koni Apo Hisos.
5 Hin nakalateng hi Silas boy hi Timotiyo ya na-ibat ha probinsyan
Masidonya, hi Pablo ay ayin anan kanayon ya anggaw-en no alwan
ampangi-aral nin Halità nin Diyos ha pamapteg na ha Hawhodiyo nin hi
Apo Hisos ay talagan Kristo ya impangakò nin Diyos.
6 Hin kinomontra hila koni Pablo, boy hin naghalità hila nin mangala-
et ya bawbagay ya tongkol kona ay intiplag nay gabok ha dolo na biha
na hinalità konla, “Kasalanan moyoyna,” wana, “no mipalako kawo ha
kaparosawan. Agmoyo koyna mahehe. Pa-ibat hapa-eg ay mako koynan
manorò do ha alwan Hawhodiyo.”
7 Kayà inalihan hila ni Pablo ta nako yan napa-iri ha bali ni Tisiyo Hosto
ha dani nin himba-an. Alwan Hodiyo hi Hosto piro antompel ya ha Diyos.
8 Hi Krispo ya miha ha ampamo-on ha himba-an nin Hawhodiyo, kateng
pamilya na ay tinompel koni Pangino-on Hisos. Malakè et ya tawo bayro
ha siyodad nin Korinto ya nakalengè nin torò ni Pablo ay tinompel boy
napabinyag.
9 Mihay yabi, hi Pangino-on Hisos ay napakit koni Pablo boy naghalità
kona, “Agka,” wana, “malimo boy agmo itegen ya pangangaral mo,
10 ta hiko ay anti komo. Kayà hinoman ya tawo ay ahè mamakakhit
komo, ta malakè ya tawo bayri ha siyodad ya antompel kongko.”
11 Banà bayro ha hinalità ni Pangino-on Hisos, hi Pablo ay nanatili bayron
lo-ob nin mihay ta-on boy kagitnà, ta ampangitorò ha tawtawo nin Halità
nin Diyos.
12 Piro hin hi Galyon ya gobirnador ha probinsyan Akaya, hay
Hawhodiyo ay nangapisosondò nin komontra koni Pablo. Kayà dinakep
la ya, biha la ya gintan nin in-arap ha hosgado.
13 “Habayti ya tawo,” wanla, “ay ampanorò ha tawtawo nin homamba
ha Diyos ha kanayon ya paraan ya kontra ha layih nawen.”
14 Maghalità dayi hi Pablo, piro na-onawan ya ni Galyon nin naghalità
ha Hawhodiyo, ya wana, “No hay kaso nin haba-in ya tawo ya gintan moyo
kongko ay panggawà nin masyadoy kala-etan ay leng-en katawo;
15 piro banà ta hay riklamo moyo ay tongkol ha labay totolen nin
hawhalità, ngawngalan nin tawtawo, boy sarili moyon layih ay hikawoy
ba-alà mangariglo nin haba-in ta agko labay manosga nin ombahen ya
bawbagay.”
16 Hapa-eg, hila ay pina-alih na do ha panosgawan.
17 Hi Sostinis ya miha ha ampamo-on do ha himba-an nin Hawhodiyo
ay dinakep nin tawtawoy alwan Hodiyo, ta binogbog la ha arapan nin

hosgado. Maski angkakit ni Galyon baytoy anggaw-en la ay ampa-olayan na hila.

Hi Pablo ay nog-alih ha siyodad nin Korintota nakon nangaral ha kanayon ya dawdogal

18 Hi Pablo ay nanatili bayro ha siyodad nin Korinto nin ongnoy pana-on. Hapa-eg, napatawo ya ha pawpatel ha Pangino-on bayro biha ya nanigè ya hay kalamo na ay hi Prisila boy hi Akila. Hin ni-abot hila ha banowan Singkriya ay napa-orog hi Pablo, palatanda-an nin natopad anay pangakò na ha Diyos. Hapa-eg, hinomakay hila ha barko nin magpalako ha probinsyan Sirya.
19 Hin ni-abot hila ha siyodad nin Ipiso, hi Akila boy hi Prisila ay imbalag ni Pablo, ta nako ya ha himba-an nin Hawhodiyo nin nakipalinaw ha tawtawo bayro.
20 Pinaki-ilgowan la hi Pablo nin maboyot ya pon bayro konla, piro agya pinomayag;
21 no alwan napatawo ya konla boy hinalità na ya ombayri: "No kalabayan nin Diyos," wana, "ay magbira ko bayri." Hapa-eg hi Pablo ay hinomakay ha barko nin nog-alih ha siyodad nin Ipiso.
22 Hin ni-abot ya ha siyodad nin Sisarya ay nako ya ha siyodad nin Hirosalim, ta tinibaw nay gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on bayro; biha ya nagpalako ha siyodad nin Antiyokiya ha probinsyan Sirya.
23 Nalabah ya ongnoy pana-on nin impanatili na bayro, hiya ay nagpalakoyna et ha probinsyan Galasya boy ha probinsyan Prigya. Bayro ay ampakhawen nay pantotompel nin kaganawan antompel ha Pangino-on.

Hi Apolos ay nako ha siyodad nin Ipisoboy ha siyodad nin Korinto

24 Ma-in mihay Hodiyo ya nagngalan Apolos ya nako ha siyodad nin Ipiso. Hiya ay taga Alihandriya ya angkasakopan nin nasyon Ihipto. Hi Apolos ay magaling maghalità boy angka-intindiyan nan mahampat ya Kaholatan nin Diyos.
25 Hay tongkol ha biyay ni Apo Hisos ay intorò kona; kayà leseb ya nakem na nin mangi-aral boy mangitorò nin tongkol koni Apo Hisos maski hay natanda-an nan bongat ay tawtorò ya tongkol ha pamiminyag ni Howan.
26 Nilomo-ob hi Apolos ha himba-an nin Hawhodiyo boy makhaw ya nakem nan manorò bayro. Hin nalengè ya ni Prisila boy Akila ay hinagyat la yan mako ha bali la, ta tinoro-an la yan malakè ya bagay ya tongkol koni Apo Hisos ya agna et tandà.
27 Hapa-eg, labay ni Apolos nin mako ha probinsyan Akaya; kayà hatoy ampipantompel ha Pangino-on bayro ha Ipiso ay nanambay kona nin nanolat ha pawpatel la ha Pangino-on ya ampa-iri ha probinsyan Akaya emen mahampat ya pananananggap la koni Apolos. Hin ni-abot hi Apolos bayro ha probinsyan Akaya, hay ampipantompel ha Pangino-on nin banà ha kahampatan ingangalo nin Diyos ay malhay ya na-itambay na konla.
28 Ha arapan nin tawtawo, hi Apolos ay diniskosyon nin Hawhodiyo, piro ha kagalingan na ay ayin hila nin magawà kona. Ha pangibaha na konla nin Kaholatan nin Diyos ay pinaptegan na ya hi Apo Hisos ay talagan hi Kristo ya impangakò nin Diyos.

19

Hin anti hi Pablo ha siyodad nin Ipiso

1 Mintras anti hi Apolos ha siyodad nin Korinto, hi Pablo ay nagdaan ha
dawdogal ya kabakilan anggan ni-abot ya ha siyodad nin Ipiso. Bayro na
nakit ya ongnoy ampipantompel ha Pangino-on.
2 Pinastang hila ni Pablo, "Tinanggap moyoyna nayì," wana, "ya Ispirito
nin Diyos hin tinompel kawo ha Pangino-on?"
Tinombay hila, "Ahè," wanla, "ni agnawen et nalengè ya ma-in awod
nin Ispirito nin Diyos."
3 "No ombayro awod," wani Pablo, "anyay klasin paminyag ya tinanggap
moyo?"
"Napabinyag kayi," wanla, "nin bilang ombayro ha paminyag ni Howan
Mamiminyag."
4 Hapa-eg, hinalità ni Pablo, ya wana, "Bininyagan ni Howan ya tawoy
naghehe ha kawkasalanan na, boy hinalità na et ha tawtawo ya ka-ilangan
hilan tompel do ha miha ya lomateng ya angkahoyot kona ya ayin kanayon
no alwan hi Pangino-on Hisos."
5 Hin nalengè bayti nin hatoy ampipantompel ha Pangino-on bayro ha
Ipiso ay napabinyag hila ha ngalan ni Pangino-on Hisos.
6 Hapa-eg, hin pinababowan ni Pablo nin gamet na ya balang miha konla,
hay Ispirito nin Diyos ay pinomahok konla. Kayà nakapaghalità hila nin
kahalakoy hawhalità, boy hinalità lay impahalità konla nin Diyos.
7 Hila baytoy kaganawan ay mangalabinloway lalaki.
8 Ha lo-ob nin tatloy bowan, hi Pablo ay ampako ha himba-an nin
Hawhodiyo. Hiya ay ma-in katapangan nin mangipalinaw ha tawtawo, ta
ampagsikapan na nin hila ay minto-o ha torò nay tongkol ha pamomo-on
nin Diyos.
9 Piro hay ongno konla ay ahè labay minto-o banà ha katya-an nin
nakem la. Ampaghalità hila et nin mangala-et ya bawbagay ya tongkol ha
pantotompel koni Pangino-on Hisos ha arapan nin tawtawo; kayà inalihan
hila ni Pablo. Gintan nay ampipantompel ha Pangino-on, ta ha ampanoro-
an ni Tirano ay bayro impagpatoloy ni Pablo ya pagpalinaw nan allo-allo.
10 Ha lo-ob nin loway ta-on ay pirmin ombayro ya anggaw-en ni Pablo.
Kayà ha probinsyan Asya, kaganawan tawo bayro mag-in Hodiyo o alwa
ay nakalengè nin Halità nin Diyos.
11 Hapa-eg hay Diyos ay namagawà koni Pablo nin malakè ya papag-
ispantawan.
12 Kayà hay pawpanyò o maski anyay klasin dolo ya nipadnà ha
nawini ni Pablo ay angkowen nin tawtawo nin ipadnà ha mangama-in
masakit. Kaganawan tawoy ma-in masakit ya napadna-an nin hatoy dolo
ay anhomampat, boy hay mangala-et ya aw-ispirito ya pinomahok konla
ay ampog-alih.

Hay lawlalaki ya aw-anak ni Siba

13 Ma-in ongnoy Hodiyo ya ampitala-talà nin mama-alih nin mangala-
et ya aw-ispirito ya nanobok nin nanggamit nin ngalan ni Pangino-on
Hisos. Ha pama-alih la nin mangala-et ya aw-ispirito, hay anhalita-en la ay
ombayri: "An-imanda ko komoyo ha ngalan ni Hisos ya an-i-aral ni Pablo
ay mog-alih kawo bahen."
14 Ombayri simpri ya anggaw-en nin pitoy lalaki ya aw-anak ni Siba ya
pinakapo-on nin pawparì Hodiyo.
15 Minghan, hin immanda la baytoy ombayro ay hinalità konla nin mala-
et ya ispirito ya ombayri: "Tandà ko no hino hi Hisos boy no hino hi Pablo,
piro hikawo ay agko tandà no hino kawo."

16 Hapa-eg, dinawohong hila nin hatoy tawoy ma-in mala-et ya ispirito.
Natalo na hila; kayà hila ay nowayon nilomikol bayro ha bali. Hila ay
nalo-hokan boy hay nawini la ay nangahohogatan.
17 Habaytoy pangyayari bayro ha siyodad nin Ipiso ay nabalita-an nin
kaganawan tawoy ampa-iri bayro. Hilay kaganawan ay nalimo boy lalò
lan inggalang ya ngalan ni Apo Hisos.
18 Malakè ya ampipantompel ha Pangino-on ya nangamin ha tawtawo
nin tongkol ha gawgawà lay mangala-et.
19 Malakè ya magsasalimangka ya nanipon nin lawlibroy anggamiten la
ta pino-olan la ha arapan nin tawtawo. Hin kinowinta lay alagà nin hatoy
lawlibro ay inomabot nin limampò ya liboy kowalta ya pilak.
20 Ha pangyayari ya habayto ay nibahwag ya Halità nin Diyos. Kayà lalò
nilomakè ya ampipantompel ha Pangino-on.

Nagkagolo ha siyodad nin Ipiso

21 Hin nayarì bayto, hi Pablo ay nagdisisyon nin magdaan ha probinsyan
Masidonya boy ha probinsyan Akaya, biha ya magdiritso nin mako ha
siyodad nin Hirosalim. "Pamaka-ibat ko bayro," wani Pablo, "ay ka-
ilangan kon mako ha siyodad nin Roma."
22 Hapa-eg, hay lowa ha kawkatambay ni Pablo nin ampanorò ya hi
Timotiyo boy hi Irasto ay inhogò na nin ma-ona ha probinsyan Masidonya,
ta hiya ay nanatili pon ha probinsyan Asya.
23 Hin habayto, hin anti et hi Pablo bayro ha siyodad nin Ipiso ay
nagkama-in nin malhay ya golo, ta hay tawtawo bayro ay agla labay ya
an-itorò ni Pablo ya tongkol koni Pangino-on Hisos.
24 Habayti ya kagolowan ay nag-ompisa koni Dimitriyo ya manononaw
nin pilak, ta anggaw-en nan mangayamò ya bawbali ya emen bali nin
andiyosen lay babayi ya an-ingaten Diyana. Habayti ya anggaw-en ni
Dimitriyo ay ampakakitan na nin malhay ya kowalta ha tambay nin
tawtawo ya ampagtrabaho kona.
25 Tinipon ni Dimitriyo ya kaganawan katambay na boy kanayon et ya
kawkapariho la nin ombayroy trabaho ta wana konla, "Kawkalamowan,
tandà moyo ya angkatobò tamo ha kapanikapan ya habayti.
26 Angkakit moyo boy angkabalita-an moyo et no anyay anggaw-en ni
Pablo. Ha pangangaral na ay anhalita-en na ya hay rawribolto ya anggaw-
en nin tawtawo ay alwan Diyos. Malakè anay tawo ya napapinto-o na,
alwan bongat bayri ha siyodad nin Ipiso no alwan kateng ha intiron
probinsyan Asya.
27 Ha pangyayari ya habayti ay alwan bongat kapanikapan tamo ya
ma-lihan kowinta, no alwan maka kateng bali nin andiyosen ya babayi
ya an-ingaten Diyana ay ma-lihan kowinta. No magka-ombayro ay ma-
lihan rispito ya tawtawo koni Diyana ya anhambawan nin tawtawo ha
probinsyan Asya boy ha kaganawan dogal bayri ha babon lotà."
28 Hin nalengè bayti nin hatoy kawkalamowan ni Dimitriyo nin am-
pagtrabaho ay masyado hilan namahang. Imbo-angaw lay, "Makapang-
yariyan," wanla, "hi Diyana ya anhambawan nawen nin tawtaga Ipiso."
29 Antimano, hay kaganawan tawo bayro ha siyodad nin Ipiso ay
nagkagolo. Hi Gayò boy hi Aristarko ya taga probinsyan Masidonya ay
anti bayro hin habayto ta kalamo hila ni Pablo nin antomalà. Hila ay
dinawohong nin hatoy tawtawo nin gintan ha plasa ya pamititiponan nin
tawtaga Ipiso.

30 Labay dayi ni Pablo nin mako bayro ta ka-ilgowen na baytoy tawtawo,
piro agya pinayagan nin hatoy ampipantompel ha Pangino-on.
31 Kateng aw-amigo ni Pablo ya ongnoy opisyalis bayro ha probinsyan
Asya ay namagtan pabalità kona ya agya pakit do ha plasa ya ma-in
ampaggolo.
32 Hatoy tawtawoy ampipagkagolo ay ahè antonggen mambo-angaw.
Alwan pariparihoy halità ya an-ibo-angaw la, ta kalak-an konla ay ahè
magtandà no antà anti hila bayro nin ampititipon.
33 Hi Alihandro ya miha ha Hawhodiyo ay intolak nin kawkapariho
nan Hodiyo nin mako ha arapan nin hatoy kalak-an. Hiya ay nagmostra
ha tawtawo nin pakatinek emen na ma-ipalinaw konla ya hiya boy
kawkalamowan na ay ayin kasalanan ha ampangyari.
34 Piro hin natanda-an nin hatoy tawtawoy nititipon bayro ya hi
Alihandro ay Hodiyo ay sabaysabay hilan nambo-angaw nin ombayri:
"Makapangyariyan," wanla, "hi Diyana ya anhambawan nawen bayri
ha Ipiso." Sigisigi ya pangibo-angaw la nin habayto anggan na-abot nin
mangaloway oras.
35 Hay pamibobo-angaw la ay napatinek nin sikritaryo nin habaytoy
siyodad, biha na hinalità konla ya ombayri: "Hikawoy kapara kon ampa-
iri bayri ha Ipiso, tandà nin kaganawan tawo ha ayri paman ya dogal ya
an-asiwa-en tamon mahampat ya bali ni Diyana ya anhambawan tamo.
Katanda-an et nin kaganawan ya an-asiwa-en tamon mahampat ya ribolto
ya na-ibat ha langit, hatoy riboltoy kawangis ni Diyana.
36 Habayti ay ahè ma-arì pabongkoken nin maski hinoy tawo. Kayà
pakatinek kawo, boy agkawo magpabigla-biglà nin manggawà nin maski
anya.
37 Habayti ya loway tawo ya gintan moyo bayri ay ahè nanakaw nin
anyaman ya bagay ha bali ni Diyana ya anhambawan tamo, boy aghila
naghalità nin mala-et ya kontra kona.
38 No hi Dimitriyo boy kawkalamowan nan magtatarabaho ay ma-in
bara-nan nin mangidimanda nin maski hino ay ma-in hosgado ya dapat
lan lakwen, boy ma-in bayro nin mangama-in katongkolan. Bayro ay ma-
arì magdimanda ya maski hino.
39 Piro no ma-in kawo et nin kanayon ya labay nin ihombong ay ka-
ilangan pi-i-ilgowan nin kalak-an.
40 Alwan mahampat ya mangyari kontamo no ma-in mangiriklamo
kontamo ha gobirno nin banà ha kagolowan bayri hapa-eg. Ayin tamon
maganday rason ya ma-itobay konla."
41 Hin nayarì nin naghalità baytoy sikritaryo ay pina-orong naynay
tawtawo.

20

Hay pamako nili Pablo ha probinsyan Masidonyaboy ha probinsyan Akaya

1 Hin nayarì baytoy kagolowan bayro ha siyodad nin Ipiso ay impa-ingat
ni Pablo ya ampipantompel ha Pangino-on ta pinakhaw nay nakem la, biha
ya napatawo konla nin mako ha probinsyan Masidonya.
2 Balang dogal ya angkaranan na ay malakè ya an-i-aral nay pamakhaw
nakem nin ampipantompel ha Pangino-on. Hapa-eg, ni-abot ya ha
probinsyan Akaya.
3 Nanatili ya bayro nin tatloy bowan biha ya dayi homakay ha barko nin
magpalakon probinsyan Sirya. Piro hin natanda-an na ya hiya ay labay

patyen nin kawkapariho nan Hodiyo ya ahè antompel ha Pangino-on ay
nagdisisyon yan magbira nin magdaan ha probinsyan Masidonya.
4 Hay nakilako koni Pablo ya taga Biriya ay hi Sopatro ya anak ni Piryo.
Hay tawtaga Tisalonika itaman ya nakilako ay hi Aristarko boy hi Sigondo.
Nakilako simpri hi Gayò ya taga Dirbi, kateng hi Timotiyo, Tikiko, boy hi
Tropimo ya tawtaga Asya.
5-6 Hiko itaman hi Lokas ya nanolat nin habayti ay hinakbat ni Pablo ha
siyodad nin Pilipos. Hatoy pitoy lalaki ya nakilako koni Pablo ay na-ona
ha siyodad nin Trowas ta bayro la kayi nin inantì. Hikayi balè ay nanatili
bayro ha siyodad nin Pilipos anggan nayarì ya Pistan pamangan tinapay
ya ayin pampalbag. Hapa-eg, hinomakay kayi ha barko nin nagpalako ha
siyodad nin Trowas. Limay allo nin pinowayon barko biha kayi ni-abot.
Hikayi kateng hatoy pitoy kalamowan nawen ay nanatili bayro ha Trowas
nin pitoy allo.

Hay panibaw ni Pablo ha siyodad nin Trowas

7 Hapa-eg, hin lomateng ya allon Dominggo ay nititipon kayi ya
kaganawan ampipantompel ha Pangino-on, ta gaw-en nawen baytoy
pamangan tinapay ya pamanemteman nin pagkamati ni Apo Hisos. Banà
ta labay ni Pablo nin mog-alih nin ika-ibokah ay nangaral ya ha tawtawo
anggan botlay yabi.
8 Ha tag-ay bali ya kowartoy pinititiponan nawen ay malakè ya kingki
ya pinaghilag nawen.
9 Bayro ay ma-in malagò ya lalaki ya nagngalan Iyotiko ya ampiknò
ha pasamano nin dorwangan. Banà ha kaboyotan pangaral ni Pablo, hi
Iyotiko ay nakakatonggà anggan hiya ay talagan nakakatoloy. Hapa-eg,
narabò ya nin pa-ibat ha ikatlon grado angga ha lotà. Hin nilako la yan
kinwa, hiya ay nati ana.
10 Nona-oy hi Pablo ta nilokoban na hi Iyotiko nin tinakeh, biha na
hinalità do ha tawtawo, “Agkawo,” wana, “mahlak ta nabiyay yan oman.”
11 Hapa-eg hi Pablo ay nolì ana et ha tag-ay bali ta nilalamo kayin nangan
tinapay ya pamanemteman nawen nin pagkamati ni Apo Hisos. Hin nayarì
kayin nangan ay insigi ni Pablo ya panonorò na anggan hinomilà ya allo
biha kayi nog-alih.
12 Hi Iyotiko ay angkabiyay ana ya in-orong la ha bali na. Banà ha
pangabiyay nan oman, hila ay masyadon nilomiga.

Hin nog-alih hi Pablo ha siyodad nin Trowasay nako ya ha siyodad nin Milito

13 Hapa-eg hikayi ay hinomakay ha barko nin nagpalako ha siyodad nin
Ason, ta bayro nawen ihakay hi Pablo ya nagdaan ha lakatan ya nowakon
hinomakbat bayro. Ombayri ya ginawà nawen ta ombayro ya imbibilin
na.
14 Kayà hin nangapipikit kayina bayro ay hinomakay yaynan kalamo
nawen nin nako ha banowan Mitilini.
15 Ika-ibokah, nog-alih kayi bayro boy ni-abot kayi ha eteb islan Kiyo.
Homonoy allo ay niparaan kayi ha islan Samos, biha homonoyna et ya allo
ay ni-abot kayi ana ha siyodad nin Milito.
16 Agkayi nagdaan ha siyodad nin Ipiso ta ahè labay ni Pablo nin
maboyotan kayi ha probinsyan Asya. Ampag-aporah ya ta labay nan mi-
abot kayi ha siyodad nin Hirosalim biha Pistan Pintikostis.

*Hi Pablo ay napatawo ha ampipama-alàha ampipantompel ha Pangino-
onha siyodad nin Ipiso*

17 Hapa-eg, hin ni-abot kayi ha siyodad nin Milito, hi Pablo ay namagtan
pabalità ha ampipama-alà ha ampipantompel ha Pangino-on ha siyodad
nin Ipiso ya hila ay homakbat kona ha siyodad nin Milito.
18 Kayà hin nangapipikit kayi ay hinalità ni Pablo konla, “Tandà moyo,”
wana, “no pangnoy pamakilamo ko komoyo pa-ibat hin primiro kon
nilomateng bayri ha probinsyan Asya.
19 Tandà moyo et ya ha pagsisirbi ko ha Pangino-on ay ampagmaka-
aypà akon nakem boy ampanangih maski masyadoy panonobok kongko
ya ginawà nin Kawkahodiyo ko ya ampanangkà nin mamati kongko.
20 Tandà moyo simpri ya agko ampag-alangan nin mangaral komoyo nin
maski anyay bagay ya ikahampat moyo. Antoro-an katawo ha arapan nin
kalak-an tawo boy anlakwen katawon toro-an ha bawbinali moyo.
21 Hay an-ipakatoro-torò ko ha Kawkahodiyo ko boy ha alwan
Hawhodiyo ay dapat hilan pakarani ha Diyos boy paghehean lay
kawkasalanan la, ta tompel hila koni Pangino-on Hisos.

22 “Ha panhohomonol ko ha an-ipanogò kongko nin Ispirito nin Diyos
ay mako ko ha siyodad nin Hirosalim ya agko tandà no anyay mangyari
kongko bayro.
23 Hay tandà kon bongat, balang siyodad ya lakwen ko ay an-ipatandà
kongko nin Ispirito nin Diyos ya hiko ay mapiriso boy kawkadya-dya-an
ya an-arapen ko.
24 Piro agko ampa-alaga-an ya biyay ko. Labay kon mayarì ya
impahimalà kongko ni Pangino-on Hisos, hatoy pangi-aral nin Mahampat
ya Balità ya tongkol ha kahampatan ingangalo nin Diyos.

25 “Angga hapa-eg ay antomalà akon mangi-aral komoyo nin tongkol ha
pamomo-on nin Diyos. Piro hapa-eg ha mog-alih ako bayri komoyo ay
agmoyo koyna makit oman.
26 Kayà anhalita-en ko komoyo hapa-eg ya no hinoman komoyo ya
mipalako ha impirno ay alwa koynan kasalanan,
27 ta agko nagkolang ha pangibalità ko komoyo nin kalabayan nin Diyos
para komoyo.
28 I-atap moyoy sarili moyo kateng kaganawan ampipantompel ha
Pangino-on, ta hikawo ya pinilì nin Ispirito nin Diyos nin mangasiwà konla.
Asiwa-en moyo ya gropo nin ampipantompel ha Diyos, ta mismon Anak nin
Diyos ya hi Apo Hisos ay nantolò ya dayà ha pangakò na nin kawkasalanan
la ta hila ay pag-ikon nin Diyos.
29 Tandà ko ya no ayin akoyna bayri ay ma-in mangabongkok ya
tawtawoy mako komoyo. Hila ay bilang tawtigri ya manirà komoyo ta
hay intinsyon la ay alihen lay pantotompel moyo ha Pangino-on.
30 Mismon bayri komoyo ma-ibat ya tawtawoy magtotol nin
kabongkokan. Agla itorò ya kaptegan ta labay lan ayonan hila nin
kanayon ya ampipantompel ha Pangino-on.
31 Kayà mag-atap kawo emen agla kawo maloko. Ihipen moyo ya ha lo-
ob nin tatloy ta-on ay allo yabi katawon antoro-an boy ampanangih ako
banà ta labay ko nin hikawo ay homonol koni Apo Hisos.

32 “Hapa-eg ay an-ipahimalà katawo ha Diyos boy ha Halità nay
makapatibay nin pantotompel moyo. Ha kahampatan ingangalo na ay
biyan na kawo nin bawbagay ya para ha tawtawoy pinilì na.
33 Agko ampangamkam nin kowalta, gintò, o dawdolo ya ikon nin
hinoman ya tawo.

34 Mismon hikawo ya magtandà nin an-itrabaho koy sarili kon gamet
para ha sarili kon pawpanganga-ilangan boy emen ako makatambay ha
pawpanganga-ilangan nin kawkalamowan ko.
35 An-ipakit ko komoyo ya alimbawà ya dapat moyon towaren. Ha
ombayro ay makatambay tamo ha manga-irap. Ahè angka-alih ha nakem
ko baytoy hinalità ni Pangino-on Hisos ya ombayri: 'Mas maliga ya tawoy
ampambi kisa tawoy ampananggap.' "
36 Hin nayarì naghalità hi Pablo ay nanalimokod ya kateng hatoy
ampipama-alà ha ampipantompel ha Pangino-on ta nanalangin ya.
37 Hapa-eg, nanangih hilay kaganawan, biha la tinakeh hi Pablo boy
inalekan.
38 Masyadoy kalele-an la banà do ha hinalità konla ni Pablo ya agla yayna
makit nin oman. Hapa-eg, in-atel la ya ha barko ya hakyan na.

21

Hili Pablo ay nako ha siyodad nin Hirosalim

1 Hin nakapatawo kayi konla ay hinomakay kayi ha barko nin nagdiritso
ha islan Kos. Homonoy allo ay ni-abot kayi ha islan Rodas, biha kayi nako
ha banowan Patara.
2 Hin ni-abot kayi bayro ay nakakit kayi nin barko ya mako ha
probinsyan Pinisya. Hinomakay kayi ta nanigè ana.
3 Ha pamowayo nin barko ya hinakyan nawen ay angkatamolawan
nawen ya islan Sipri ha bandan oki nawen, piro nagdiritso kayi nin
nagpalako ha probinsyan Sirya. Lomateng ha siyodad nin Tiro ay nagtegen
ya barko ta mangi-aypà nin kawkarga. Hapa-eg, nilomombah kayi.
4 Bayro ay nakakit kayi nin ongnoy antompel ha Pangino-on ya
pinakihanda-an nawen nin pitoy allo. Impanakem konla nin Ispirito
nin Diyos ya ma-in mangyari koni Pablo ha siyodad nin Hirosalim; kayà
binawalan la yan mako bayro.
5 Piro hin na-abot ya ikapiton allo ay mog-alih kayina. Kaganawan lalaki
ya ampipantompel ha Pangino-on kalamoy aw-ahawa la boy aw-anak la
ay nakilakon nangi-atel konnawen ha likol nin siyodad angga ha ambay
dagat. Bayro ay nanalimokod kayi ta nanalangin.
6 Hapa-eg, napatawo kayi konla; hinomakay kayi ha barko; hila balè ay
norong ana.
7 Pa-ibat bayro ha siyodad nin Tiro ay nagpatoloy kayi ha biyahi nawen
anggan ni-abot ha siyodad nin Tolimayda. Bayro nawen kinomosta ya
pawpatel ha Pangino-on boy bayro kayi nanatili nin mihay yabi.
8 Hinomonoy allo ay nagpatoloy kayi ha paninigè nawen anggan ni-abot
kayi ha siyodad nin Sisarya. Nakihandà kayi ha bali ni Pilipi ya mangi-aral
nin Mahampat ya Balità. Hiya ay miha ha pitoy lalaki ya pinilì hin hato
ha siyodad nin Hirosalim nin manambay ha aw-alagad ni Apo Hisos.
9 Hi Pilipi ay ma-in apat ya anak ya dalagay mawmanonorò. Hay an-itorò
la ay an-ipanakem konla nin Ispirito nin Diyos.
10 Peleg nawen bayro nin ongnoy allo ay nilomateng ya mihay propita
ya nagngalan Agabo ya na-ibat ha probinsyan Hodiya.
11 Nilako na kayin tinibaw. Hapa-eg, kinwa nay tagkeh ni Pablo ta binalol
nay sarili nan bitih boy gamet biha na hinalità ya impahalità kona nin
Ispirito nin Diyos ya ombayri: "Hay ma-in ikon nin habayti ya tagkeh ay
balolen nin Hawhodiyo ha siyodad nin Hirosalim nin bilang ombayri, biha
la ya igwà ha gamet nin alwan Hawhodiyo."

12 Hin nalengè nawen baytoy hinalità ni Agabo, hikayi boy hatoy kanayon
ya taga bayro ya ampipantompel ha Pangino-on ay naki-ilgo koni Pablo nin
agnayna itoloy ya pamako na ha siyodad nin Hirosalim.
13 Piro hinalità konnawen ni Pablo, "Antà," wana, "nin ampanangih
kawo? Ampakapeyen moyoy nakem ko. Nakahandà ako, alwan bongat
balolen no alwan maskin patyen ha siyodad nin Hirosalim alang-alang ha
ngalan ni Pangino-on Hisos."
14 Banà ta ahè paha-ad hi Pablo ay integen nawen ana ya pamawal kona.
Hay hinalità nawen tana ay "Mangyari ya kalabayan nin Pangino-on."
15 Nalabah ya ongnoy allo ay naghandà kayi ta nanigè kayi nin nako ha
siyodad nin Hirosalim.
16 Hay ongnoy ampipantompel ha Pangino-on ya taga bayro ha Sisarya
ay nakilako konnawen, ta in-atel la kayi ha bali ni Mason ya pakihanda-an
nawen. Hi Mason ay taga islan Sipri boy hiya ay naboyot anan tinompel
ha Pangino-on.

Hay pawpangayayari hin nilomateng hi Pabloha siyodad nin Hirosalim

17 Hin ni-abot kayi ha siyodad nin Hirosalim, hay pawpatel ha Pangino-
on bayro ay maligan nananggap konnawen.
18 Ika-ibokah, hikayi nili Pablo ay nako koni Santiyago. Kaganawan
ampipama-alà ha ampipantompel ha Pangino-on ay anti bayron ampiti-
tipon.
19 Kinomosta hila ni Pablo biha na imbalità konla ya kaganawan
nangyari ya impagawà kona nin Diyos ha alwan Hawhodiyo.
20 Hin nalengè la bayto, hila ay namori ha Diyos. Hapa-eg, hinalità la
koni Pablo, ya wanla, "Tandà mo, patel, ya liboliboy Kahodiyo tamo ya
tinompel ha Pangino-on, piro ampakahonolhonolen la et ya kawkapanogo-
an ya inggawà kontamo ni Moysis.
21 Hapa-eg, nabalita-an la ya an-itorò mo ha kaganawan Hodiyo ya
ampa-iri ha dawdogal nin alwan Hodiyo ya aghilayna nin homonol ha
kawkapanogo-an ya inggawà ni Moysis. An-itorò mo et kano ya hay aw-
anak la ay agana mistil toli-en, boy aghila homonol ha kawka-ogali-an
tamon Hawhodiyo.
22 Anya," wanla, "ya gaw-en tamo hapa-eg emen la matanda-an ya
hay nabalita-an la ay alwan peteg. Sigoradon matanda-an la ya hika ay
nakalateng.
23 Hay mahampat ay honolen mo bayti ya ibalità nawen komo. Bayri ay
ma-in apat ya lalaki ya nagpangakò ha Diyos.
24 Makilako ka konla emen ka makapakilamo konla ha ka-ogali-an lay
paglilinis boy hika ya mamayad nin gawgastos la. Hapa-eg, pa-orog
hilayna. Ha ombayro ay matanda-an nin kaganawan ya hay nabalita-
an la ya tongkol komo ay alwan peteg, ta mismon hika ay anhomonol ha
kawkapanogo-an ni Moysis.
25 Hay tongkol itaman ha alwan Hawhodiyo ya ampipantompel ha
Pangino-on ay hinolatan nawen ana. Hinalità nawen konla ya aghila
mangan nin pamamangan ya indolog ha alwan peteg diyos, boy aghila
mangnà nin dayà boy ayop ya pinatin binikhe. Aghila simpri nin
mamabayi o makilalaki."
26 Ika-ibokah, gintan ni Pablo baytoy apat ya lalaki ta ginawà lay
paglilinis. Hapa-eg, nilomo-ob hila ha bali nin Diyos, ta impatandà la ya
ma-in hila et nin pitoy alloy paglilinis angga ha ma-abot ya allo ya balang

miha konla ay magpati nin ayop ya ma-idolog, kaptegan nin hay pangakò
la ay natopad ana.

Hi Pablo ay dinakep ha lo-ob bali nin Diyos

27 Hapa-eg, hin maraninan malabah baytoy pitoy allo ya paglilinis nili
Pablo, ma-in ongnoy Hodiyo ya taga Asya ya nakakit koni Pablo bayro ha
lo-ob bali nin Diyos. Pinapahang lay kalak-an tawo ta pagkatambay la nin
mandakep koni Pablo.
28 Kayà imbolyaw la ya ombayri: “Kawkapara nawen inalalak ni Israyil,
tambayan moyo kayi. Hiya bayti ya tawo ya ampako ha kaganawan dogal
nin manorò nin kontra kontamon aw-inalalak ni Israyil, boy kontra ha
kawkapanogo-an ya inggawà ni Moysis. Ampanorò ya et nin kontra bayri
ha bali nin Diyos, boy andemekan na bayti ta inlo-ob na bayri ya tawtawoy
alwan Hodiyo.”
29 (Ombayri ya hinalità la ta nakit la hi Tropimo ya taga Ipiso bayro ha
siyodad nin Hirosalim nin kalamo ni Pablo. Kayà andap la no gintan ni
Pablo hi Tropimo bayro ha bali nin Diyos.)
30 Hapa-eg, halos kaganawan tawo bayro ha siyodad nin Hirosalim ay
nagkagolo. Kayà hi Pablo ya anti bayro ha lo-ob bali nin Diyos ay pinowayo
lan dinawohong, biha la ya pinaggoloygoloy nin inlikol bayro ha bali nin
Diyos. Antimano, inharà lay polta nin hatoy bali nin Diyos.
31 Labay la dayi nin patyen hi Pablo piro ma-in nakon naghombong ha
koronil nin hawhondalò nin taga Roma nin hay tawtawo ha siyodad nin
Hirosalim ay ampipaggolo.
32 Antimano, nanigè baytoy koronil kalamo na ya ongnoy opisyal boy
ongnoy hondalò ta nako hila bayro ha ampipaggolo. Hin nakit nin hatoy
tawtawo ya anlomateng baytoy koronil kateng hawhondalò na ay integen
lay pamogbog la koni Pablo.
33 Napakarani baytoy koronil ta dinakep na hi Pablo biha na immanda
ya hi Pablo ay balolen nin loway tikalà. Hapa-eg, pinastang nay tawtawo
no hino hi Pablo boy no anyay ginawà na.
34 Hay an-ibolyaw nin tawtawo ay alwan paripariho. Banà ha kagolowan
ay ahè ma-intindiyan nin hatoy koronil no anyay nangyari. Kayà
minandawan nay tawtawowan na nin gitan hi Pablo ha kowartil.
35 Hin ni-abot hila ha aran nin kowartil, hi Pablo ay hinapwat nin
hawhondalò ta labay yan ayowen nin hatoy tawtawoy masyadon ampa-
mayani.
36 Hinomono hilay kaganawan ta an-ibolyaw lay, “Patyen ya!”

Indipinsa ni Pablo ya sarili na

37 Hin ilo-ob layna hi Pablo do ha kowartil ay nakitotol ya do ha koronil
ha halità nin Grigo, ya wana, “Ma-in ako dayin labay halita-en komo; ma-
arì nayì?”
Tinombay baytoy koronil, ya wana, “Tandà mo awod maghalità nin
halità Grigo!
38 Alwa nayì nin hika baytoy taga Ihipto ya nanagyat nin apat ya
libo katawo ta paglamo mo nin mako ha powiray dogal ta lomaban ha
gobirno?”
39 Tinombay hi Pablo, “Hiko ay Hodiyo ya taga Tarso ha probinsyan
Silisya. Hay siyodad nin Tarso ya pina-iriyan ko ay alwan basta siyodad.
Hapa-eg, an-awoken ko komo ya payagan mo ko nin maki-ilgo bayri ha
tawtawo.”

40 Hi Pablo ay pinayagan nin hatoy koronil. Kayà hi Pablo ay nireng
do ha aran nin kowartil, biha na minostrawan ya tawtawo nin pakatinek.
Hin matinek hilayna, hi Pablo ay naghalità konla nin Hibriyo ya halità nin
Hawhodiyo, ya wana,

22

1 "Mawmato-antawo ko boy pawpatel, leng-en moyo bayti ya halita-en
ko ya pangidipinsa ko nin sarili ko komoyo."
2 Hin nalengè nin hatoy Hawhodiyo ya hi Pablo ay ampaghalità nin sarili
lan halità ay lalò hilan tinominek. Hapa-eg, insigi ni Pablo ya paghalità na.
3 "Hiko," wana, "ay Hodiyo ya in-anak ha siyodad nin Tarso ha
probinsyan Silisya, piro hinomlay ako bayri ha siyodad nin Hirosalim.
Natotowan kon mahampat ya intorò kongko ni Gamalil ya tongkol ha
panhohomonol ha kawkapanogo-an ya inggawà ni Moysis ya hinonol
itaman nin kawka-apo-apowan tamo. Matibolos ya nakem ko ha Diyos
nin bilang komoyon anti bayri hapa-eg allo.
4 Hin hato ay pinadya-dya-an koy ampipantompel koni Apo Hisos, boy
hay kanayon ay pinati ko. Dinakep koy lawlalaki boy bawbabayi ta
inggawà ko hila ha pirisowan.
5 Hay pinakapo-on nin pawparì boy Hawhodiyoy ampipamo-on ya
makapapteg nin hiko ay ampaghalità nin kaptegan. Hin tinanggap koy
hawholat ya na-ibat konla ya para ha Kawkahodiyo ko ya ampa-iri ha
siyodad nin Damasko ay nanigè akon mako bayro, ta dakpen ko baytoy
tawtawoy ampipantompel koni Apo Hisos biha ko hila ibira ha siyodad
nin Hirosalim ta parosawan."

Imbalità ni Pablo no pangno ya binayo ni Apo Hisos

6 "Hapa-eg," wana et ni Pablo, "hin magayna mi-ogtoy allo, peleg
kon andomani ha siyodad nin Damasko ay biglà akon napalibotan nin
masyadoy kahawangan ya nangibat ha langit.
7 Hapa-eg, natomba ko ha lotà, boy nakalengè ako nin bosis ya naghalità
kongko nin ombayri: 'Sawlo, Sawlo,' wana, 'antà ampadya-dya-an mo ko?'
8 Tinombay ako, 'Hino ka, Pangino-on?' wangko. 'Hiko,' wana, 'hi Hisos
ya taga Nasarit ya ampadya-dya-an mo.'
9 Hatoy hawang ay nakit nin kawkalamo ko, piro agla nalengè baytoy
bosis ya naghalità kongko.
10 Hapa-eg, nagpastang ako ya wangko, 'Anyay gaw-en ko, Pangino-on?'
Tinombay kongkoy Pangino-on, ya wana, 'Mireng ka ta mako ka ha siyodad
nin Damasko. Bayro ay ipatandà komo ya kaganawan nin ipagawà komo
nin Diyos.'
11 Hapa-eg, banà do ha masyadoy hawang ay nabowag ako. Kayà inakay
akoyna nin kawkalamo ko nin gintan ha siyodad nin Damasko.
12 "Bayro ay ma-in mihay lalaki ya nagngalan Ananyas. Hiya ay tapat
nin anhomonol ha kaganawan kawkapanogo-an tamo, boy an-igalang ya
nin kaganawan Hodiyo ya ampa-iri bayro ha siyodad nin Damasko.
13 Nilako na kon tinibaw ta hinalità na kongko, ya wana, 'Sawlo, patel
ko, makakit kan oman.' Hin habayto et oras ay nakit ko ya ta ampakakit
akoyna.
14 Insigi nay paghalità na kongko, 'Hin hato et,' wana, 'ay pinilì kayna nin
Diyos ya pinahimala-an nin kawka-apo-apowan tamo emen mo matanda-
an ya kalabayan na. Pinilì na ka emen mo makit boy malengè ya Magsisirbi
na ya ayin kapintasan.

15 Ginawà na bayti ta hika ya mamapteg ha kaganawan tawo nin tongkol
koni Apo Hisos no anyay nakit mo boy no anyay nalengè mo.
16 Kayà hapa-eg ay anya et ya an-anti-en mo? Mireng ka ta mako kan
pabinyag. Domawat ka ha ngalan nin Pangino-on emen ka malinisan ha
kawkasalanan mo.' "

Hinalità ni Pablo no pangno ya inhogò nin mangaralha tawtawoy alwan Hodiyo

17 Insigi ni Pablo ya paghalità na, ya wana, "Hin nagbira ko ha siyodad
nin Hirosalim ay nako ko ha bali nin Diyos ta manalangin. Mintras
ampanalangin ako ay napakit kongko.
18 Hi Pangino-on Hisos ya naghalità kongko, ya wana, 'Manandalì kan
mog-alih bayri ha Hirosalim, ta agla pinto-owen ya pamapteg mo nin
tongkol kongko.'
19 Piro hinalità ko, 'Pangino-on,' wangko, 'tandà nin kaganawan tawo ya
ampako ko ha hawhimba-an nawen nin Hawhodiyo, ta andakpen ko boy
ambogbogen baytoy ampipantompel komo.
20 Hin pinati la hi Istiban ya ampamapteg nin tongkol komo ay anti ko
bayro nin ampamantay boy miha ko ha kakampi la. Hikoy ampangasikaso
nin aw-alimenmen la mintras ampatyen la ya.'
21 Piro hinalità kongko nin Pangino-on, 'Manigè ka,' wana, 'ta ihogò
katan mangi-aral halità ko ha tawtawoy alwan Hodiyo ya ampa-iri ha
mangarayò ya dawdogal.' "
22 Hapa-eg, ahè labay leng-en nin Hawhodiyo baytoy hinalità ni Pablo
ya tongkol ha pangangaral na ha alwan Hawhodiyo. Kayà nambo-angaw
hila, ya wanla, "Patyen ya! Alwa yan dapat biyayen!"
23 Mintras ampipambo-angaw hila ay an-iwawasiwas lay dawdolo la boy
ampangihabwag hila nin gabok ha tag-ay banà ha kapahangan la.
24 Hapa-eg, immanda nin hatoy koronil ha hawhondalò na ya hi Pablo ay
ipahok ha kowartil. Immanda na et ya barogen hi Pablo emen na ibalità
ya bara-nan no antà ombayro ya an-ibolyaw nin tawtawo.
25 Hin na-ibalol la hi Pablo ta barogen la yayna ay hinalità na do ha
kapitan nin hawhondalò ya anti bayron ampireng, "Tamà nayì ha layih ya
hay mihay Romano ay barogen maski ahè et binista emen makit no ma-in
yan kasalanan?"
26 Hin nalengè bayto nin hatoy kapitan ay nako ya do ha koronil ta
hinalità na kona, ya wana, "Anyay anggaw-en mo? Haba-in ya tawo ay
mihay Romano."
27 Hapa-eg hatoy koronil ay nako koni Pablo ta pinastang na ya, "Peteg
nayì," wana, "nin miha kay Romano?"
"Awò," wani Pablo.
28 Hinalità nin hatoy koronil, "Hiko," wana, "ay nag-in Romano ta malhay
ya alagà ya imbayad ko."
"Hiko balè," wani Pablo, "ay Romano pa-ibat hin in-anak."
29 Antimano, hatoy mag-imbistiga dayi koni Pablo ay nipampog-alih.
Kateng hatoy koronil ay nalimo hin natanda-an na ya hi Pablo ay mihay
Romano ya impabalol na.

Hi Pablo ay in-arap ha Hawhodiyoy ampipamo-on

30 Labay matanda-an nin hatoy koronil no anya talagay bara-nan ta hi
Pablo ay an-iriklamo nin Hawhodiyo. Kayà ika-ibokah ay impakalag nay
tawtikalà ya pinamalol koni Pablo, biha na pinatipon ya pawpo-on nin

pawparì boy kaganawan Hodiyoy ampipamo-on, biha na kinwa hi Pablo ta in-arap na ya konla.

23

1 Tinegteg ni Pablo baytoy Hawhodiyoy ampipamo-on, biha ya naghalità, ya wana, “Pawpatel ko, pirmin mahampat ya nakem ko ha arapan nin Diyos.”
2 Hapa-eg hi Ananyas ya pinakapo-on nin pawparì ay nagmanda do ha tawtawoy anti ha dani ni Pablo nin manampal bebey ni Pablo.
3 Hinalità ni Pablo koni Ananyas, ya wana, “Hikay magkakanwarì, sigoradon tampalen ka nin Diyos! Ampiknò ka bahen nin manosga kongko kompormi ha kawkapanogo-an, piro mismon hika ay anlomabag ha kawkapanogo-an ta an-ipatampal mo ko.”
4 Hinalità nin hatoy ampipampireng ha dani ni Pablo, “Antà angkaregdegan mon insoltowen ya pinakapo-on nin pawparì ya ampagsirbi ha Diyos?”
5 Tinombay hi Pablo, “Pawpatel ko,” wana, “agko tandà ya hiya ya pinakapo-on nin pawparì. No tandà ko ay agko naghalità nin ombayro ta hay nakaholat ha Halità nin Diyos ay ombayri: ‘Agka maghalità nin mala-et ha ampamo-on ha tawtawo mo.’ ”
6 Tandà ni Pablo ya hay kanayon ya anti bayro ay Sawsadosiyo boy hay kanayon ay Pawparisiyo. Kayà impakakhaw ni Pablo ya bosis nan naghalità do ha ampipamo-on, ya wana, “Pawpatel ko, hiko ay Parisiyo ta Parisiyo ya tatay ko. Anti ko bayri nin ambistawen banà ta hiko ay ampinto-o nin hay nikati ay mabiyay oman.”
7 Hin hinalità bayto ni Pablo ya ombayro, hay Pawparisiyo boy Sawsadosiyo ay nangapididiskosyon; kayà hay gropo ay napi-atag.
8 (Hay Sawsadosiyo ay ahè ampinto-o nin hay nikati ay mabiyay oman. Aghila simpri ampinto-o nin ma-in aw-anghil boy ma-in aw-ispirito. Piro kaganawan nin habayti ay ampinto-owen nin Pawparisiyo.)
9 Hay pamibobonghaw la ay lalò hinomkaw. Kayà hay anti bayro ya ongnoy mangitorò nin kawkapanogo-an ya Pawparisiyo ay nireng ta nanombalang, ya wanla, “Ayin kayin makit ya kamali-an nin habayti ya tawo. Maka talagan ma-in nin ispirito o anghil ya naghalità kona.”
10 Anlomalò ya pamididiskosyon nin hatoy tawtawo; kayà nalimo baytoy koronil, ta hi Pablo ay makhitan no pi-a-ayowan la yan kowen. Hay ginawà nin hatoy koronil ay minandawan nay hawhondalò na nin mako do ha gropo ta kowen hi Pablo konla nin gitan ha lo-ob nin kowartil.
11 Hin yabi ana, hay Pangino-on ay ampireng ha dani ni Pablo nin naghalità, ya wana, “Hokawen moy nakem mo ta no pangno mo ko pinaptegan ha tawtawo bayri ha siyodad nin Hirosalim ay ombayro simpri ya gaw-en mo ha siyodad nin Roma.”

Hi Pablo ay pinagtangka-an patyen

12 Kinabayombokahan nin homonoy allo ay ma-in ongnoy Hodiyo ya nititipon ta amplanowen lan patyen hi Pablo. Hila ay naghompà nin ahè mangan o minom anggan agla ya mapati.
13 Habayti ya ampagplano nin mamati kona ay ma-igit apatapò ya lalaki.
14 Hapa-eg, nako hila ha pawpo-on nin pawparì boy ha mawmato-ay mangama-in katongkolan, ta hinalità la, ya wanla, “Hikayi ay naghompà nin nagpangakò nin ahè mangan nin maski anya anggan agnawen mapati hi Pablo.

15 Kayà hikawo, kateng kaganawan ampipamo-on ay mamagtan halità ha
koronil nin gitan na bayri hi Pablo ta pakapastangen moyo ya nin tongkol
ha ginawà na, piro biha ya mi-abot bayri ay harangen nawen ya ha daan
ta patyen."
16 Hapa-eg hay tangkà la ay nabalita-an nin ka-anakan ni Pablo ya anak
nin patel nay babayi. Kayà nako ya ha lo-ob nin kowartil ta naghombong
koni Pablo.
17 Hay ginawà ni Pablo ay iningat nay miha ha aw-opisyal ta hinalità
na, ya wana, "Gitan mo bayti ya malagò ya lalaki ha koronil ta ma-in yan
ibalità kona."
18 Kayà hatoy malagò ya lalaki ya ka-anakan ni Pablo ay gintan nin hatoy
kapitan ha koronil boy hinalità na kona, ya wana, "Hi Pablo ya piriso ay
naghalità kongko nin habayti ya malagò ya lalaki ay gitan ko komo ta ma-in
yan ibalità komo."
19 Hapa-eg hatoy malagò ya lalaki ay inakay nin hatoy koronil ta napa-
alilih hila, biha na ya pinastang, ya wana, "Anyay ibalità mo kongko?"
20 Hinalità nin hatoy malagò ya lalaki, ya wana, "Nangapisosondo-an
nin Kawkahodiyo ko ya ampipamo-on ya nobokah ay awoken la komo nin
hi Pablo ya kamato-antawowan ko ay i-arap ha Hawhodiyoy mangama-in
katongkolan. Hila ay magkakanwarì nin hi Pablo ay pakapapastangen la.
21 Piro agka minto-o konla ta habayto ay kaparanan lan bongat. Ma-in
ma-igit nin apatapò ya lalaki ya magtagò nin mangabang kona. Naghompà
hilay kaganawan nin ahè mangan boy ahè minom anggan agla ya mapati.
Hapa-eg ay handà hilayna; an-anti-en lan bongat ya disisyon mo."
22 Hinalità nin hatoy koronil do ha ka-anakan ni Pablo, "Agmo," wana,
"halita-en ha hinoman ya imbalità mo kongko bayti." Hapa-eg, pina-alih
nayna baytoy malagò ya lalaki.

Hi Pablo ay impagtan koni Gobinador Pilih

23 Hapa-eg hatoy koronil ay nangingat nin lowa ha aw-opisyal na ta
minandawan na, ya wana, "Ihandà moyoy hawhondalò ya gitan moyo
nin paglamo ni Pablo nin mako ha siyodad nin Sisarya papa-inghan
ha alas nowibi nin yabi. Hay gitan moyo ay lowanggatoy hondalò
ya mipampowako, pitompò ya homakay ha kabayo, boy lowanggatoy
mipantan pawpikà.
24 Mangihandà kawo nin kawkabayo ya hakyan ni Pablo emen agya
mapangno ya mi-abot koni Gobirnador Pilih."
25 Hapa-eg, nanolat baytoy koronil koni Gobirnador Pilih nin ombayri:
26 "Anggalangen kon Gobirnador Pilih, hiko hi Klawdiyo Lisiyas ay
nanolat komo ta angkomostawen kata.
27 Habayti ya tawoy impagtan ko komo ay dinakep nin Kawkahodiyo na
ta patyen la ya dayi. Piro hiko boy hawhondalò ko ay nako nin nangilibri
kona ta natanda-an ko ya hiya ay Romano.
28 Banà ta labay kon matanda-an no anyay pinangidimandawan la kona
ay gintan ko ya ha Hawhodiyo ya mangama-in katongkolan.
29 Bayro ko natanda-an ya hay dimanda la ya laban koni Pablo ay tongkol
ha sarili lan kawkapanogo-an, piro ayin yan ginawà ya bawbagay ya
pamatyan o pangipapirisowan la kona.
30 Hapa-eg, hin natanda-an ko ya ma-in ongnoy Hodiyo ya ampagplano
nin mamati koni Pablo ay nagdisisyon ako nin ipagtan ya komo. Hinalità
ko do ha nipagdimanda kona ya bahen hila mako komo nin magriklamo
nin laban koni Pablo. Angga tana bayri ya mahalità ko komo."

31 Hapa-eg hay hawhondalò ay hinomonol ha immanda nin hatoy
koronil. Kayà habayton yabi ay kinwa la hi Pablo ta gintan la anggan
siyodad nin Antipatris.
32 Kinabayombokahan, hatoy hawhondalò ya nipampowako ay nipagbi-
rayna ha kowartil. Hato balè ya nipagkabayo ay nagdiritso nin nangi-atel
koni Pablo.
33 Hin ni-abot hila ha siyodad nin Sisarya, hi Pablo kateng hatoy holat
ya gintan la ay in-intriga la ha gobirnador.
34 Binaha nin hatoy gobirnador baytoy holat, biha na pinastang hi Pablo
no ayri ya taga. Hin natanda-an na ya hi Pablo ay taga Silisya
35 ay hinalità na kona, "Asikasowen ko," wana, "ya kaso mo panlomateng
nin hatoy nipangidimanda komo." Hapa-eg, immanda nin hatoy gobir-
nador ya hi Pablo ay bantayan mahampat bayro ha palasyo ya impagawà
ni Arì Hirodis ya bali nin gobirnador.

24

Hi Pablo ay indimanda nin Kawkahodiyo na

1 Nalabah ya limay allo, hi Ananyas ya pinakapo-on nin pawparì kateng
ongnoy mangato-ay mangama-in katongkolan, boy hi Tirtolo ya mihay
abogado ay nakalateng ha siyodad nin Sisarya. Hila ay nako koni
Gobirnador Pilih ta nanggawà hila nin riklamo ya laban koni Pablo.
2 Hin anti ana ha arapan la hi Pablo ay imprisinta ni Tirtolo ya dimanda
koni Gobirnador Pilih laban koni Pablo, ya wana, "Anggalangen kon
gobirnador, banà ha katalinowan mon mamo-on, hay katinekan ay anti
konnawen nin naboyot anan pana-on, boy malakè et ya ginawà moy
bawbagay ya pagbabayo nin habayti ya nasyon nawen.
3 Habayti ay ambalayen nawen otang ya nakem boy lobos nawen
ampasalamatan maski makakano.
4 Agko labay ma-abalà kan masyado, piro an-ipaki-ilgo ko komo ya leng-
en moy halita-en nawen komo.
5 Habayti ya tawo ay nakit nawen ya ampanggawà kagolowan.
Anggolowen nay Hawhodiyo ha kaganawan dogal ya anlakwen na, boy
hiya ay miha ha ampamo-on ha gropo ya an-ingaten Nasarino.
6 Alwan mahampat ya anggaw-en na ta labay nan demekan ya bali
nin Diyos ha pangilo-ob na nin alwan Hodiyo. Kayà dinakep nawen ya.
Hosgawan nawen ya dayi nin kompormi ha kawkapanogo-an nawen,
7 piro hi Koronil Lisiyas ay nilomateng boy pinowirsa na hi Pablo nin
kinwa konnawen.
8 Hay hinalità konnawen ni Koronil Lisiyas ay komo nawen iriklamo hi
Pablo. No pakapapastangen mo bayti ya lalaki ay matanda-an mo ya peteg
bayti ya dimanda nawen komo ya tongkol kona."
9 Hapa-eg hatoy Hawhodiyo ya kalamo ni Tirtolo ay naki-ayon boy
namapteg nin kaganawan nin habayti ay peteg.

Indipinsa ni Pablo ya sarili na ha arapanni Gobirnador Pilih

10 Hapa-eg, nagmostra baytoy gobirnador nin hi Pablo ya maghalità.
Kayà naghalità hi Pablo, ya wana, "Tandà ko ya naboyot anay pana-on
ya hika ay gobirnador nin habayti ya nasyon nawen. An-ikaliga ko ya
pangidipinsa ko nin sarili ko ha arapan mo.
11 Labinloway allon bongat ya nalabah pa-ibat hin nako ko ha siyodad
nin Hirosalim nin homamba ha Diyos. Habayti ay mapaptegan komo nin
tawtawo.

12 Mintras anti ko bayro, hiko ay ahè nakit nin habayti ya Hawhodiyo
nin nakidiskosyon ha maski hino ha lo-ob bali nin Diyos, boy agla ko nakit
ya nanggolo nin tawtawo ha hawhimba-an nawen Hawhodiyo, o maski ha
ayrin dogal ha siyodad nin Hirosalim.
13 Habayti ya tawtawo ay ayin ma-ipakit ya kaptegan ha dimanda la ya
laban kongko.
14 Ombayro man ay an-aminen ko ya kaptegan ya hiko ay anhomonol ha
tawtorò ni Apo Hisos ha panhohomamba ko ha Diyos ya pinahimala-an in
kawka-apo-apowan ko. Habayti ya tawtorò ya anhonolen ko ay anhalita-
en nin habayti ya tawtawo nin alwan tamà. Piro ampinto-o ko simpri ha
kaganawan bagay ya nakaholat ha kawkapanogo-an ya inggawà ni Moysis,
boy ampinto-o ko et ha impaholat nin Diyos ha pawpropita hin hato.
15 An-omasa ko ha Diyos nin bilang ha an-asawan nin habayti ya tawtawo
ya hay nikati, mag-in mahampat o mala-et ay biyayen oman nin Diyos.
16 Kayà ampagsikap akon manggawà kahampatan emen ako mag-in
mahampat ha tegteg nin Diyos boy ha tawtawo.
17 "Nalabah ya ongnoy ta-on nin ayin ako ha siyodad nin Hirosalim ay
nagbira ko bayro ta mangi-atel ako nin kowalta ya tambay ha Kawkahodiyo
ko ya ampipanga-ilangan, boy mambi kon ayop ya patyen ta idolog ha
Diyos.
18 Mintras anggaw-en ko bayti ha lo-ob bali nin Diyos ay nakit ako nin
ongnoy Hodiyo ya taga Asya. Balè nayarì koyna pon nin ginawà baytoy
ka-ogali-an ya paglilinis. Hin habayto ay ayin malakè ya tawo bayro boy
ayin golo.
19 Dapat dayin anti bayri baytoy nakakit kongko ta hila ya mangidimanda
no ma-in bawbagay ya kontra kongko,
20 o habayti ya tawtawoy anti bayri ya maghalità no ma-in hilan nakit
ya ginawà koy kasalanan hin in-arap akon pinastang nin Hawhodiyo ya
mangama-in katongkolan.
21 Ma-arì lan halita-en ya nakagawà akon alwan mahampat hin im-
bolyaw ko ya ombayri: 'Anhosgawan moyo ko hapa-eg allo ta ampinto-o
ko nin hay nikati ay mabiyay oman.' Habayti tana ya mahalità ko," wani
Pablo.
22 Hapa-eg, tandà ni Gobirnador Pilih baytoy an-itorò nin tawtawoy
antompel koni Apo Hisos. Kayà integen nay bista biha na hinalità do ha
Hawhodiyo, ya wana, "Disisyonan ko bayti ya kaso panlomateng ni Koronil
Lisiyas."
23 Immanda ni Gobirnador Pilih do ha kapitan ya hi Pablo ay bantayan
mahampat, piro biyan yan amò ya kalaya-an boy hay aw-amigo ni Pablo
ay payagan nin manibaw boy manambay kona.

Hi Pablo ay in-arap koni Gobirnador Pilihboy koni Drosila

24 Nalabah ya ongnoy allo, hi Gobirnador Pilih ay anti et ha siyodad nin
Sisarya. Kalamo na hi Drosila ya ahawa nay Hodiyo. Hapa-eg hi Pablo
ay impakwa ni Gobirnador Pilih ta labay lan ma-intindiyan mahampat ya
tongkol ha pantotompel koni Pangino-on Hisokristo.
25 Impalinaw konla ni Pablo ya ka-ilangan pakahampat ya tawtawo boy
dapat lan pendanan ya sarili lan kalabayan emen aghila makagawà nin
mala-et; boy impalinaw na et konla ya ma-in lomateng ya allon panonosga
nin Diyos ha kaganawan tawo nin banà ha kawkasalanan la. Mintras
ampag-ilgo hi Pablo ay kinerehan ya gobirnador ta nalimo ya; kayà hinalità

na koni Pablo, “Mog-alih kayna,” wana. “No ma-in akon oras ay ipa-ingat katan oman.”
26 An-asawan nin gobirnador ya hi Pablo ay mambi konan sohol ya
kowalta; kayà pirmi na yan an-ipa-ingat nin pagka-ilgo.
27 Hin nalabah ya loway ta-on, hi Pilih ay na-alih ha pagkagobirnador
ta hi Porsiyo Pisto ya hinomagili kona. Banà ta labay ni Pilih nin
mangonsowilo kona ya Hawhodiyo, hi Pablo ay agna pinalwahan ha
pirisowan.

25

Hi Pablo ay nagriklamo koni Arì Sisar ya pinakapo-on nin aw-arì ha angkasakopan nin siyodad nin Roma

1 Hi Gobirnador Pisto ay nilomateng ha siyodad nin Sisarya ha probin-
syan Hodiya ta nag-ompisa yan mamo-on. Nalabah ya tatloy allo, hiya ay
nako ha siyodad nin Hirosalim.
2 Hay pawpo-on nin pawparì bayro kateng Hawhodiyoy ampipamo-on
ay nako koni Gobirnador Pisto nin nagriklamon kontra koni Pablo.
3 Impaki-ilgo la ya hi Pablo ay pabirawen ha siyodad nin Hirosalim.
Ombayroy impaki-ilgo la ta hay plano la ay abangan la hi Pablo nin patyen
ha daan.
4 Piro tinombay konla hi Gobirnador Pisto, ya wana, “Hi Pablo ay anti ha
pirisowan ha siyodad nin Sisarya, boy mismon hiko ay magbiran tampol
bayro.
5 Kayà ipakilako moyo kongko ya ampipamo-on komoyo ta bayro la ya
idimanda no talagan ma-in yan ginawà ya alwan tamà.”
6 Hapa-eg hi Gobirnador Pisto ay nanatili ha siyodad nin Hirosalim nin
mangawalo o mapò ya allo, biha ya norong ha siyodad nin Sisarya. Ika-
ibokah ay niknò yayna ha panosgawan, biha na impakwa hi Pablo.
7 Hin hi Pablo ay anti ana ha arapan nin hosgado, hiya ay pinalibotan nin
ampipamo-on ya Hawhodiyoy na-ibat ha siyodad nin Hirosalim. Malakè ya
mangabyat ya riklamo la ya kontra koni Pablo ya agla itaman mapaptegan.
8 Hapa-eg, hi Pablo ay nagdipinsa ha sarili na, ya wana, “Ayin akon
ginawà ya kontra ha kawkapanogo-an nawen Hawhodiyo, o kontra ha bali
nin Diyos, boy ayin akon ginawà ya kontra koni Arì Sisar ya ampamo-on
ha Roma.”
9 Piro banà ta labay ni Gobirnador Pisto nin hay Hawhodiyo ay
mangonsowilo kona ay pinastang na hi Pablo, ya wana, “Labay mo nayì
nin mako ha siyodad nin Hirosalim ta bayro kata bistawen?”
10 Tinombay hi Pablo, “An-omarap ako,” wana, “bayri ha hosgado ya
anti ha hilong kapangyariyan ni Arì Sisar. Bayri ko dapat bistawen. Hikan
mismo ya magtandà nin ayin akon ginawà ya alwan tamà ha Kawkahodiyo
ko.
11 No nilomabag ako ha kawkapanogo-an o nakagawà akon bawbagay
ya nararapat kongko ha kamatyan ay agko magriklamo. Piro no ayin
kaptegan ya riklamo la ya kontra kongko, hiko ay ahè magtan bayro nin
maski hino. Pakarani ko koni Arì Sisar ta bayro ko magriklamo.”
12 Hapa-eg hi Gobirnador Pisto ay nakipapano pon ha mawmagwawali
na biha na hinalità koni Pablo, ya wana, “Banà ta hinalità mo ya pakarani
ka nin magriklamo koni Arì Sisar ay ipagtan kata bayro.”

Hinalità ni Gobirnador Pisto koni Arì Agripaya tongkol koni Pablo

13 Nalabah ya ongnoy allo, hay arì nin Hawhodiyo ya hi Agripa boy hi
Birinisi ya patel na ay nako ha siyodad nin Sisarya ta manibaw hila koni
Gobirnador Pisto.
14 Mintras anti hila bayro nin ongnoy allo, hay kaso ni Pablo ay
ingkowinto ni Gobirnador Pisto koni Arì Agripa, ya wana, “Bayri ay ma-in
mihay lalaki ya nagngalan Pablo ya piriso ya imbalag ni Gobirnador Pilih.
15 Hin anti ko ha siyodad nin Hirosalim, hay pawpo-on nin pawparì
boy mawmato-ay mangama-in katongkolan ya Hawhodiyo ay nagriklamo
kongko nin kontra koni Pablo. Impaki-ilgo la kongko ya hi Pablo ay
sintinsyawan patyen.

16 “Piro hinalità ko konla ya ka-ogali-an nin Rawromano ya pi-arapen
pon baytoy indimanda boy hatoy nagdimanda, ta hay indimanda ay ahè
pon sintinsyawan anggan ahè pon malengè ya pagdipinsa na nin sarili na.
17 Hin nakilako bayri kongko baytoy nangidimanda kona ay tampol
kon inasikaso baytoy kaso. Ika-ibokah et nin habayto ay niknò ako ha
panosgawan biha ko impa-ingat hi Pablo nin i-arap kongko.
18 Hapa-eg, nipampireng baytoy nipagdimanda koni Pablo, piro ayin
hilan riklamo kona ya anyaman ya kala-etan nin bilang ombayro ha an-
asawan ko.
19 Hay pinangidimandawan la koni Pablo ay banà bongat ha kawka-ogali-
an lan Hawhodiyo, boy tongkol ha mihay lalaki ya nagngalan Hisos ya nati
ya an-ipilit ni Pablo nin angkabiyay.
20 Agko tandà ya gaw-en ko no pangno ko imbistigawan bayti ya
bawbagay ya habayti. Kayà pinastang ko hi Pablo no pomayag yan mako
ha siyodad nin Hirosalim ta bayro bistawen ya rawriklamo kona.
21 Piro impaki-ilgo kongko ni Pablo ya hay labay nan manosga kona ay hi
Arì Sisar. Kayà immanda ko ya hiya ay bantayan mahampat ha pirisowan
angga ha ma-ipagtan ko ya koni Arì Sisar.”

22 Hapa-eg, hinalità ni Arì Agripa koni Gobirnador Pisto, ya wana, “Labay
ko yan malengè ya maghalità.”

“Nobokah,” wani Gobirnador Pisto, “ay malengè mo ya.”

23 Ika-ibokah hi Arì Agripa boy hi Birinisi ya patel na ay nakaholot nin
doloy pagkaganda ya nilomo-ob do ha dogal ya panosgawan. Kalamo la
hi Gobirnador Pisto kateng pawpo-on nin hawhondalò boy kanayon ya
mangama-in katongkolan do ha siyodad nin Sisarya. Hin nakalo-ob hilayna
ya kaganawan, hi Pablo ay impakwa ni Gobirnador Pisto nin i-arap konla.
24 Hapa-eg, naghalità ya gobirnador, ya wana, “Anggalangen kon Arì
Agripa, boy hikawoy kaganawan anti bayri nin kalamo nawen, habayti ya
tawoy angkakit moyo ay indimanda nin kaganawan Hodiyoy ampa-iri ha
siyodad nin Hirosalim boy ampa-iri bayri ha siyodad nin Sisarya. An-ipilit
lan ibolyaw ya hiya ay ayin karapatan mabiyay.
25 Piro ayin akon nakit ya ginawà nay dapat pamatyan kona, boy banà
ta impaki-ilgo na kongko ya pakarani yan magriklamo koni Arì Sisar ay
dinisisyonan kon ipagtan ya bayro.
26 Piro tongkol kona ay ayin akon tandà ya ma-arì kon iholat koni
Arì Sisar no antà impagtan ko ya kona. Kayà in-arap ko ya komoyon
kaganawan, lalo-lalò ana komo, Arì Agripa, emen pangayarì mo yan
imbistigawen ay ma-in akon ma-iholat koni Arì Sisar.
27 Para kongko ay ayin karasonrason no ipagtan koy mihay piriso koni
Arì Sisar ya ahè napalinawan ya riklamoy kontra kona.”

26

Indipinsa ni Pablo ya sarili na ha arapan ni Arì Agripa

1 Hapa-eg, hinalità ni Arì Agripa koni Pablo, ya wana, “Ampayagan kata
nin maghalità ha pagdipinsa mo ha sarili mo.” Kayà intag-ay ni Pablo ya
gamet na ta nambi yan galang ha arì biha ya nag-ompisan naghalità nin
pagdipinsa ha sarili na, ya wana,
2 “Anggalangen kon Arì Agripa, mahalità ko ya makalmà ako hapa-eg
allo, ta malengè mo ya pagdipinsa ko nin sarili ko ha kaganawan bagay ya
pinangidimandawan kongko nin Kawkahodiyo ko.
3 Talagan makalmà ako ta angka-intindiyan mon mahampat ya
kawka-ogali-an nawen Hawhodiyo kateng bawbagay ya agnawen man-
gapikakanokatan. Kayà an-ipaki-ilgo ko komo ya pagpasinsyawan mon
leng-en bayti ya halita-en ko.
4 “Kaganawan Hodiyo ay magtandà no pangno ya biyay ko pa-ibat hin
anak ako ha siyodad nin Tarso ya sarili kon dogal, boy tandà la no pangno
ya biyay ko ha siyodad nin Hirosalim.
5 No labay lan mapaptegan ay naboyot laynan tandà ya pa-ibat hin hato,
hiko ay miha ha gropo nin istriktoy rilihyon nin Pawparisiyo.
6 Hay bara-nan no antà anti ko bayri hapa-eg nin ambistawen ay banà
ha pan-o-omasa ko ha pangakò nin Diyos ha kawka-apo-apowan nawen ya
hay nikati ay biyayen oman nin Diyos.
7 Hikayi ya kaganawan Hodiyo ha lipì nin labinloway anak ni Israyil
ay an-omasa nin matopad baytoy impangakò nin Diyos ya hay nikati
ay biyayen nan oman. Banà bayri, hikayi ya Hawhodiyo ay allo yabin
anhomamba ha Diyos. Kayà hapa-eg, Arì Agripa, hiko ay indimanda nin
Kawkahodiyo ko nin banà bayro ha an-asawan ko.
8 Antà ket ma-irap moyon pinto-owen ya hay nikati ay biyayen oman nin
Diyos?
9 “Hiko mismo hin hato ay inihip ko ya dapat kon gaw-en ya kontra ha
ampipantompel koni Apo Hisos ya taga Nasarit.
10 Kayà do ha siyodad nin Hirosalim ay malakè ya impiriso koy nag-in
tawtawo nin Diyos, ta hay pawpo-on nin pawparì ay nambi kongko nin
katongkolan nin mandakep konla. Hin sinintinsyawan patyen baytoy nag-
in tawtawo nin Diyos ay inomayon ako.
11 Ha hawhimba-an nin Hawhodiyo ay mabetbet kon amparosawan
baytoy nag-in tawtawo nin Diyos, ta labay kon alihen ya pantotompel la
koni Apo Hisos. Ha kapahangan ko konla ay antotowen ko hila maski ha
mangarayò ya sawsiyodad ta padya-dya-an.
12 “Habayti ya bara-nan nin pamako ko ha siyodad nin Damasko. Hay
pawpo-on nin pawparì ya nambi kongkon kaholatan ya katibayan nin
binyan la kon katongkolan nin mandakep nin ampipantompel ha Pangino-
on.
13 Hin magayna mi-ogtoy-allo hin anti ko ha daan ya magpalako
ha siyodad nin Damasko ay nakakit akon nangibat ha langit ya mas
mahawang ha hilà nin allo. Hiko kateng kawkalamowan ko ay napalibotan
nin habaytoy hawang.
14 Banà bayro, hikayi ya kaganawan ay natomba boy nakalengè ako nin
bosis ya naghalità kongko ha Hibriyo ya Halità nawen Hawhodiyo, ya
wana, ‘Sawlo, Sawlo, antà ampadya-dya-an mo ko? Haba-in ya anggaw-
en mo ay sarili mo ya ampakakhitan mo ta emen kan bakà ya ampanipa
nin matolis ya kayo ya anggamiten nin ampamalombon kona.’

15 Hapa-eg, tinombay ako, ‘Hino ka, Pangino-on?’ wangko. Tinombay
kongko ya Pangino-on, ‘Hiko,’ wana, ‘hi Hisos ya ampadya-dya-an mo.
16 Mireng ka. Napakit ako komo ta hika ay gaw-en kon magsisirbi ko.
Kaganawan nin nakit mo hapa-eg boy ipakit ko komo lano ay paptegan
mo.
17 I-atap kata ha mangala-et ya gaw-en komo nin Kawkahodiyo mo boy
ha alwan Hawhodiyo ya pangihogo-an ko komo.
18 Ihogò katan manorò ha tawtawoy alwan Hawhodiyo ya anti ha
karegleman ya kasalanan emen hila mibira ha kahawangan nin Diyos.
Ha ombayro ay ma-alih hila ha hilong kapangyariyan ni Satanas boy
pakarani hila ha Diyos emen hay kawkasalanan la ay patawaren banà ha
pantotompel la kongko, boy emen hila mapalamo ha tawtawoy pinilì nin
Diyos nin tompel kongko.’
19 “Kayà, Arì Agripa,” wana et ni Pablo, “banà bayro ha nakit ko boy
nalengè ko ya nangibat ha langit ay hinomonol ako ha impagawà kongko
nin Diyos.
20 Nangaral ako pon ha siyodad nin Damasko, biha ha siyodad nin
Hirosalim, boy ha kaganawan angkasakopan nin probinsyan Hodiya,
kateng ha alwan Hawhodiyo. In-aral ko konla ya hila ay dapat nin
maghehe ha kawkasalanan la ta pakarani hila ha Diyos, boy paptegan la
ha panggawà la nin bawbagay ya mangahampat ya hila ay naghehe ha
kawkasalanan la.
21 Banà bayri ha pangangaral ko, hin anti ko ha lo-ob bali nin Diyos ay
dinakep ako nin Kawkahodiyo ko ta labay la ko dayi nin patyen.
22 Piro antambayan ako nin Diyos angga hapa-eg; kayà anti ko bayri
nin ampamapteg ha kaganawan, mag-in ha manga-aypà o mangatag-ay ya
pawpagkatawo. Ayin akon kanayon ya an-i-aral no alwan hatoy hinalità
hin hato ni Moysis boy hinalita nin pawpropita ya mangyari.
23 Hinalità la ya hi Kristo ya impangakò nin Diyos ay ka-ilangan
magdanas nin kadya-dya-an biha mati, boy hiya ya ka-ona-onawan nin
mabiyay oman emen na ma-ibalità konnawen Hawhodiyo boy ha alwan
Hawhodiyo ya tongkol ha kalibriyan ha kawkasalanan.”
24 Mintras ampag-ilgo hi Pablo nin pagdipinsa na ha sarili na ay nambo-
angaw hi Gobirnador Pisto, ya wana, “Lokoloko ka, Pablo! Masyadon
malakè ya pinag-aralan mo; kayà haba-in ya ampakahirà nin olo mo.”
25 Tinombay hi Pablo, “Alwa ko,” wana, “nin lokoloko, Gobirnador Pisto.
Kaganawan anhalita-en ko ay makatoynongan boy talagan peteg.
26 Tandà nin arì ya tongkol ha bawbagay ya habayti; kayà agko ampag-
alangan nin maghalità kona. Angka-isigoro ko ya tandà nay kaganawan
bagay ya habayti, ta habayti ay nangyari nin ahè insikrito.
27 Arì Agripa, alwa nayì ampinto-owen moy impaholat nin Diyos ha
pawpropita? Tandà koy ampinto-o ka.”
28 Hinalità ni Arì Agripa koni Pablo, “An-ihipen mo nayì nin ha maparay
pana-on ay tompel ako koni Pangino-on Hisokristo?”
29 Tinombay hi Pablo, ya wana, “Mag-in ha maparah o maboyot ya
pana-on, an-ipanalangin ko ha Diyos ya hika boy kaganawan anti bayrin
ampanlengè hapa-eg allo ay tompel dayi boy mag-in nin bilang kongko,
piro agkawo dayi matikala-an nin bilang ombayri kongko.”
30 Hin nayarì naghalità hi Pablo, hi Arì Agripa, hi Birinisi, kateng
gobirnador boy kaganawan tawoy anti bayro ay nipampireng.
31 Nilomikol hila ta ni-i-ilgo nin ombayri: “Habayti ya tawo ay ayin
nagawà ya dapat pangipapirisowan o pamatyan kona.”

32 Hapa-eg, hinalità ni Arì Agripa koni Gobirnador Pisto, ya wana,
“Habayti ya lalaki ay mapalwahan ana dayi no agya nagdisiyon nin
magriklamo koni Arì Sisar.”

27

Hi Pablo ay nadisisyonan nin ipagtan ha siyodadnin Roma

1 Hapa-eg hi Pablo ay nadisisyonan nin ipagtan koni Arì Sisar ha nasyon
Italya. Hiya kateng ongnoy piriso ay impaba-alà ha mihay opisyal nin
hawhondalò. Hay ngalan nin hatoy opisyal ay Holyo ya miha ha gropo
nin hawhondalò ya bantay ni Arì Sisar. Hiko hi Lokas ay nanlamo koni
Pablo,
2 boy kalamo et hi Aristarko ya taga Tisalonika ha probinsyan Masidonya.
Hinomakay kayi ha barko ya na-ibat ha siyodad nin Adramitiyo. Habayti
ya barko ya anhakyan nawen ay palako ha pawpantalan ha probinsyan
Asya.
3 Ika-ibokah ay ni-abot kayi ha siyodad nin Sidon. Hi Holyo ay maba-it
koni Pablo; kayà pinayagan na hi Pablo nin manibaw nin aw-amigo na
bayro. Ha ombayro ay mabiyan la ya nin pawpanganga-ilangan na.
4 Hin nog-alih kayi bayro ha Sidon ay anhalonga-en nawen ya angin.
Kayà nagdaan kayi ha pingit nin islan Sipri ta bayroy mahalipnè.
5 Nagdaan kayi ha eteb nin probinsyan Silisya boy probinsyan Pampilya,
biha hin ni-abot kayi ha siyodad nin Mira ha probinsyan Lisya ay bayro
kayi tinonggen.
6 Hatoy opisyal ya ampama-alà konnawen ay nakakit bayro nin mihay
barkoy na-ibat ha siyodad nin Alihandriya ha nasyon Ihipto. Habaytoy
barko ay mako ha nasyon Italya. Kayà bayro kayi pinahakay nin hatoy
opisyal.
7 Ongnoy allo ya hay paninigè nin barkoy anhakyan nawen ay makapey
boy masyado kayin na-irapan nin ni-abot ha eteb nin siyodad nin Sinido.
Agnawen makayan halonga-en ya angin; kayà agkayi makadiritso. Hay
ginawà nawen ay nagdaan kayi ha mahalipnè ya dogal ha pingit nin islan
Krita ha eteb ambay nin Salmon.
8 Nangambay kayi piro na-irapan kayi simpri biha kayi ni-abot ha dogal
ya an-ingaten nin Mahampat ya Pagtegenan ya marani ha banowan Lasiya.
9 Bayro kayi naboyot ta nalabah ana ya allo nin hay Hawhodiyo
ay ampagpalta mangan ta kapanahalangin anggan nalatngan kayi nin
dilikadoy pana-on nin magbiyahi. Kayà winawaliyan hila ni Pablo, ya
wana,
10 “Kawkalamowan, angkatanam ko ya no isigi tamoy paninigè tamo
ay alwan bongat kawkarga tamo boy barko ya andilikadowen, no alwan
kateng biyay tamo.”
11 Hi Holyo ya kapitan nin hawhondalò ay ahè ninto-o do ha hinalità ni
Pablo, no alwan hay pininto-o na ay hatoy hinalità nin kapitan nin barko
boy hinalità nin ma-in ikon nin hatoy barko.
12 Banà ta hatoy dogal ya pagtegenan ay alwan magandan pagtegenan
maboyot no abagat ay nagdisisyon ya kalak-an nin isigi nawen ya paninigè
nawen. An-omasa hila nin mi-abot kayi ha dogal ya an-ingaten Pinisi ya
miha ha bawbanowa nin islan Krita. Bayro ay ma-in pagtegenan ya naka-
arap ha bagatan ya babà boy ha mayanan ya babà. Labay lan bayro nawen
palabahen ya abagat.

Hay bagyo ha dagat

13 Hin nag-ompisay makapey ya angin ya ampangibat ha bagatan ay
inihip la ya mahampat no manigè kayi. Kayà hay ginawà la ay inalih lay
pondo nin barko biha kayi nanigè ya hay ampagdanan nawen ay ha pingit
islan Krita.
14 Piro ahè naboyot ay binagyo kayi ya hay angin ya ampangibat ha isla
pa-aypà konnawen ya an-ingaten "Angin nin Mayanan ya Baytan."
15 Hay hokaw nin angin ya angkahalongà nawen; kayà ahè makayan
halonga-en nin barko ya anhakyan nawen. Hin ayin kayin magawà ay
pina-olayan nawen anan ipadpad kayi nin habaytoy angin.
16 Hin nipadpad kayi ha mayamò ya isla ya an-ingaten Klawda ay
nahalimbengan kayi ha angin. Bayro ay na-irapan kayin mangihapat nin
bangkà ya anggoloyen nin hatoy barko ya anhakyan nawen.
17 Hin na-ihapat nawen ana baytoy bangkà ay intakel nawen nin yobil
ha mamalibot nin barko. Banà ha kalimowan lan misadsad ya barko ha
makapati-an ya ambay dagat nin nasyon Libya ay in-aypà lay layag, ta hay
barko ay pina-olayan lan ipadpad nin angin.
18 Ika-ibokah ay sigisigi et ya hokaw nin bagyo. Kayà hay kawkarga ay
inompisawan la nin intapon ha dagat.
19 Hinomonoy allo, hay kawkahangkapan ya anggamiten bayro ha barko
ay intapon la simpri ha dagat.
20 Malakè anay allo ya nalabah ay agnawen et makit ya hilà nin allo o
bawbito-en banà ha sigisigi ya kakhawan nin bagyo. Kayà hikayi ay na-
alihan anan pag-asa nin makalibri.

21 Hapa-eg, hin ongnoy alloyna nin hay tawtawo bayro ha barko ay
ahè ampangan, hi Pablo ay nireng ha arapan la nin naghalità, ya wana,
"Kawkalamo, no nanlengè kawo dayi ha inwawali ko komoyo ya agtamo
mog-alih ha islan Krita ay agtamo dayi dinanas bayti ya ombayri ya kadya-
dya-an, boy hay kawkarga ay ahè dayi nasayang.
22 Ombayro man ay hokawen moyoy nakem moyo ta ayin mati kontamo.
Hay mahirà bongat ay habayti ya barko ya anhakyan tamo.
23 Tandà moyo ya hiko ay ikon nin Diyos boy ampagsirbi ko kona. Nayabi
hay mihay anghil nin Diyos ay ampireng ha dani ko boy naghalità,
24 ya wana, 'Pablo, agka malimo ta ka-ilangan kan i-arap nin bistawen
koni Arì Sisar. Banà ha kahampatan nin Diyos, kaganawan nin kalamowan
mon nakahakay bayri ha barko ay ahè mati.'
25 Kayà, kawkalamowan ko, hokawen moyoy nakem moyo ta ampinto-o
kon toparen nin Diyos baytoy impangakò nay impahalità na do ha anghil.
26 Ombayro man, hitamo ay mipadpad ha mihay isla."

27 Hin na-abot ya ikalabin-apat yabi ay impadpad kayi nin angin ha dagat
ya an-ingaten Adriyatiko. Hin magayna mibotlay ya yabi ay inola-lem nin
kawkalamowan nawen ya marani kayi ha ambay.
28 Kayà tinakaran la no pangno kalalè baytoy lanom. Habayto ay
tatlompò boy anem ya mitroy kalale-an. Amò maboyot ay ombayro simpri
ya ginawà la. Hapa-eg, natanda-an lay lowampò boy pitoy mitro ya kalale-
an nin kama-inan la.
29 Ha kalimowan la nin mipalakoy barko la ha bawbato ay indabò lay
apat ya pondo ha bandan hoyotan nin barko. Labay la dayin tampol anan
homilà ya allo.
30 Hay tawtawowan ha barko ay labay dayin mipaglayas; kayà in-aypà la
ha lanom baytoy bangkà ta ampagpaparaan hilan mangidabò nin pondo
ha arapan nin hatoy barko.

31 Piro hinalità ni Pablo boy do ha opisyal boy do ha hawhondalò, ya
wana, “No ahè manatili bayri bayti ya tawtawowan nin barko ay agkawo
malibri.”
32 Kayà hay ginawà nin hawhondalò ay pinotoh lay yobil nin hatoy
bangkà ta pina-olayan la bayto nin matata ha lanom.
33 Hin maghahawang ana, hilay kaganawan ay pinakitotolan ni Pablo
nin mangan, ya wana, “Labin-apat anay allo nin agkawo ampangan ha
panganti moyon tonggen ya angin.
34 Kayà an-ipaki-ilgo ko komoyo ya mangan kawo emen kawo homkaw.
Agkawo mahlak ta ayin man mapangno kontamo.”
35 Hin nayarì baytin hinalità ni Pablo ay nangwa ya nin tinapay. Ha
arapan lan kaganawan ay pinasalamatan na bayto ha Diyos, biha na
pinotoh ta nangan ya.
36 Banà bayro ha hinalità ni Pablo ay hinomkaw ya nakem la; kayà
nangan hilay kaganawan.
37 Hikayi ya kaganawan nin anti bayro ha barko ay lowanggato boy
pitompò boy anem katawo.
38 Hin nabhoy hilayna ay intapon lay kargay trigo emen omopaw ya
barko.

Nahirà ya barko

39 Hin bayombokayna ay agla tandà no anya baytoy dogal ya pini-abotan
la. Piro ma-in hilan natamolawan ya nagrikodoy ambay. Kayà nagdisisyon
hila ya no ma-arì ay gitan la baytoy barko nin isadsad bayro.
40 Hapa-eg, pinotoh lay yobil nin pawpondo ta pina-olayan layna bayto
nin nipanlomdeg, boy inokà lay yobil ya pinanakel nin tawtimon, biha la
intag-ay ya layag ha arapan nin hatoy barko emen magtan nin angin bayto
bayro ha ambay.
41 Piro hay onawan nin hatoy barko ay nisadsad ha nagpantal ya
kapati-an; kayà hay onawan ay agana magalaw, boy hay hoyotan ay
nangawawatak ha kalhayan nin dawdawoyon.
42 Hay labay nin hawhondalò ay patyen lay pawpiriso emen aghila
makatangoy nin maglayas.
43 Piro aghila pinayagan nin hatoy opisyal nin hawhondalò ta agna labay
mati hi Pablo. Kayà immanda na ya kaganawan maronong tomangoy ay
magtaboy ana ha lanom ta tomangoy anan mako ha lakatan.
44 Hay alwan maronong tomangoy ay minandawan nan komabit ha tapì
o ha pawpidaso nin hatoy nawatak ya barko. Ombayroy ginawà nawen;
kayà hikayi ya kaganawan ay ni-abot ha lakatan nin ahè napangno.

28

Ha islan Malta

1 Hin nakalibri kayi boy nakalakat ay natanda-an nawen ya habaytoy
dogal ay isla awod ya an-ingaten Malta.
2 Hay tawtawo bayro ay namakit nin kahampatan konnawen. Banà
ta ampangoran boy malay-ep ya pana-on ay namagket hilan apoy ya
pinanengeyan nawen.
3 Hi Pablo ay nangwa nin mihay peteh nin kayo biha na inggawà ha
apoy. Hin angkalanglang ana bayto ay ma-in nilomway otan ya ma-in dità
ya nangyat nin gamet ni Pablo.
4 Nakit nin tawtaga bayro baytoy otan ya naka-ombitin nin nakakayat
ha gamet ni Pablo; kayà ni-i-ilgo hila, ya wanla, “Haba-in ya lalaki ay

sigoradon mapamatin tawo; kayà maski nakalibri ya ha dagat ay ahè i-
aboloy kona nin Pinakamakapangyariyan ya hiya ay mabiyay et.”
5 Piro impagpag bongat ni Pablo baytoy otan ha apoy, boy hiya ay ahè
napangno.
6 An-anti-en nin tawtawo ya hi Pablo ay bomayà o biglà nin mati. Piro
ha kaboyotan pangantì la ay ahè napangno hi Pablo; kayà impalagay la ya
hi Pablo ay mihay diyos.
7 Hi Pobliyo ya ampamo-on bayro ha islan Malta ay ma-in malawang ya
lotà ya marani bayro ha kama-inan nawen. Hiya ay maba-it; kayà maliga
yan nagkahandà konnawen lo-ob tatloy allo.
8 Hin habayto, hay tatay ni Pobliyo ay naka-irà ta an-amoten boy
andisintiriyawen. Hin natanda-an bayto ni Pablo ay nako ya do ha kama-
inan nin hatoy ampagmasakit, ta impanalangin na ya boy inaptoh. Hapa-
eg, hinomampat baytoy tatay ni Pobliyo.
9 Hin nibahwag baytoy pangyayari, kaganawan tawoy ampipagmasakit
bayro ha isla ya habayto ay nako konnawen boy hinomampat hila itaman.
10 Banà bayri ay nakatanggap kayi nin malakè ya rigalo ya na-ibat konla.
Hin manigè kayina ay kinargawan lay barko nawen nin pawpanganga-
ilangan nawen ha pagbibiyahi.

Nog-alih hili Pablo ha islan Malta

11 Tatloy bowan pon ya nalabah biha kayi naka-alih bayro ya hinomakay
ha barkoy na-ibat ha siyodad nin Alihandriya ya namalabah nin abagat
bayro ha islan Malta. Habayti ya barko ay an-ingaten Kastor boy Polok.
12 Pa-ibat do ha islan Malta ay ni-abot kayi ha siyodad nin Sirakosa. Bayro
kayi nanatili nin tatloy allo.
13 Hapa-eg, nanigè kayina et anggan ni-abot kayi ha siyodad nin Rigiyo
Ika-ibokah, hin nag-ompisan nangangin nin ampangibat ha bagatan ay
nanigè kayina et. Nalabah ya loway allo ay ni-abot kayi ha siyodad nin
Potiyoli.
14 Bayro ay nakakit kayi nin ongnoy ampipantompel ha Pangino-on.
Pinaki-ilgowan la kayin manatili bayro nin pitoy allo. Nalabah bayto ay
nowako kayi anan magpalako ha siyodad nin Roma.
15 Hapa-eg, nabalita-an nin pawpatel ha Pangino-on bayro ha Roma ya
hikayi ay anti ha daan nin magpalako bayro. Kayà hikayi ay hinakbat la ha
Palingkin Apiyo boy hay kanayon ay ha dogal ya an-ingaten Tatloy Bali ya
Pamakihanda-an. Hin nakit ni Pablo baytoy ampipantompel ha Pangino-
on ay nagpasalamat ya ha Diyos boy hinomkaw ya nakem na.

Ni-abot ha siyodad nin Roma

16 Hin ni-abot kayi ha siyodad nin Roma, hi Pablo ay pinayagan magsarili
nin pa-iriyan, piro bantayan ya nin mihay hondalò.
17 Nalabah ya tatloy allo ay impa-ingat ni Pablo nin mititipon ya
Hawhodiyoy ampipamo-on. Hin nangapititipon hilayna ay hinalità na
konla, ya wana, “Pawpatel ko, maski ayin akon nagawà ya kontra ha
kawkapariho tamon Hodiyo, o ha kawka-ogali-an nin kawka-apo-apowan
tamo ay impiriso la ko ha siyodad nin Hirosalim, biha la ko inggawà ha
gamet nin Rawromano.
18 Hin nayarì akon inimbistiga nin hatoy Rawromano ay labay la koyna
dayin palwahan, ta ayin hilan nakit ya nagawà koy dapat lan pamatyan
kongko.

19 Piro hin ahè pinomayag ya kawkapariho tamon Hodiyo ay napilitan
akon magriklamo koni Arì Sisar maski ayin akon ma-iriklamo ya kontra
ha Kawkahodiyo ko.
20 Hay bara-nan nin pangipa-ingat ko komoyo ay emen katawo makit
boy mapagka-ilgo. Hiko ay nakabalol nin tikalà banà ha pantotompel ko
ha an-asawan tamo nin aw-inalalak ni Israyil."
21 Hapa-eg, hinalità la koni Pablo, ya wanla, "Ayin kayin natanggap ya
holat ya na-ibat ha probinsyan Hodiya ya tongkol komo. Ayin simprin
hinalità o inhombong ya kontra komo ya pawpatel tamo ya nika-ibat bayro.
22 Ombayro man ay labay nawen malengè no anyay mahalità mo, ta
tandà nawen ya maski ayrin dogal, hay tawtawo ay ampaghalità nin kontra
ha gropo ya ampakilamowan mo."
23 Hapa-eg, intaning lay allo nin pamititipon la. Hin na-abot bayto ay
malakè ya nititipon bayro ha ampa-iriyan ni Pablo. Pa-ibat bayombokah
anggan yabi, hi Pablo ay nag-ilgo konla boy impalinaw na ya tongkol ha
pamomo-on nin Diyos. Impalinaw na et konla ya kawkapanogo-an ya
hinolat ni Moysis kateng hinolat nin pawpropita emen hila tompel koni
Apo Hisos.
24 Hay kanayon ya anti bayro ay ninto-o ha hinalità ni Pablo; hay
kanayon balè ay ahè ninto-o.
25 Kayà hin aghila mangapikakanokat ha hinalità ni Pablo konla ay mog-
alih hilayna. Piro biha hila nog-alih ay ma-in et mihay bagay ya hinalità ni
Pablo konla ya ombayri ya pagkahalità: "Hay impaholat nin Ispirito nin
Diyos ya tongkol ha kawka-apo-apowan tamo ay talagan peteg. Habayto
ya impaholat na koni propita Isayas ay ombayri:
26 'Mako ka ha tawtawoy habayti ta halita-en mo konla: manlengè kawo
man anan manlengè piro agkawo maka-intindi; manegteg kawo man
anan manegteg piro agkawo makakit.
27 Habayti ya tawtawo ay nag-in mangatyà ya nakem; ampagteekteek hila
boy ampagbowagbowag. No alwa hila dayin ombayro ay makakit hila,
makalengè, maka-intindi, boy pakarani hila kongko ta biyan ko hila nin
mahampat ya kanakeman.' "
28 Hinalità et ni Pablo, ya wana, "Hapa-eg ay labay kon matanda-an moyo
ya hay kalibriyan ha kasalanan ya an-igwà nin Diyos ay impatandà ana ha
tawtawoy alwan Hodiyo; hila ay manlengè."
29 Hin nayarì baytin hinalità ni Pablo ay nog-alih baytoy kawkapariho nan
Hodiyo ya masyadon ampididiskosyon.
30 Ha lo-ob nin loway ta-on, hi Pablo ay napa-iri bayro ha siyodad nin
Roma ha bali ya an-abangan na. Maliga yay ampananggap nin hinoman
ya tawoy ampako konan manibaw.
31 An-i-aral nay tongkol ha pamomo-on nin Diyos, boy an-itorò nay
tongkol koni Pangino-on Hisokristo nin ma-in katapangan boy ayin
ampakabawal kona.

HAY HOLAT NI PABLO HA TAWTAGA ROMA

1 Hiko hi Pablo ya magsisirbi ni Pangino-on Hisokristo ay ampanolat
komoyo. Diyos ya nangingat kongko emen ako mag-in hogò na boy pinilì
na ko nin mangi-aral nin Mahampat ya Balità.
2 Habayti ya Mahampat ya Balità ya impangakò nin Diyos hin hato et ay
makit ha masagradoy Kaholatan ya impaholat na ha pawpropita na.
3 Habayti ay tongkol ha Anak na ya hi Pangino-on tamon Hisokristo.
Nag-in yan tawo boy hiya ay alalak ni Dabid ya arì hin hato.
4 Piro natanda-an ya pagkaDiyos na ta ha kapangyariyan nin Diyos ay
nabiyay yan oman. Pinangyari bayto nin ayin kapintasan ya Ispirito nin
Diyos emen matanda-an ya hi Pangino-on tamon Hisokristo ay Anak nin
Diyos.
5 Banà koni Pangino-on Hisokristo, hay Diyos ay nangingangalo nin
nambin kahampatan kongko boy nambi kongko nin pribilihyo nin mag-
in hogò na nin mangaral ha maski ayrin dogal. Ha ombayro, hay ngalan
ni Pangino-on Hisokristo ay mapori ha panhohomonol kona nin tawtawoy
ampipantompel kona.
6 Hikawo ay kabilang ana ha tawtawoy ampipantompel ha Diyos ta
iningat na kawo nin pag-ikon ni Pangino-on Hisokristo.
7 Habayti ya holat ko ay para komoyon anlabiyen nin Diyos bahen ha
siyodad nin Roma. Iningat na kawo emen kawo mag-in tawtawo na.
Hay Diyos ya Tatay tamo boy hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo
dayi komoyo nin mambin kahampatan boy katinekan.

Hay kalabayan ni Pablo nin mako ha siyodad nin Roma

8 Onan-ona, banà koni Pangino-on Hisokristo, hikawoy kaganawan ay
an-ipagpasalamat ko ha Diyos ta hay pantotompel moyo ay nabantog ana
ha maski ayrin dogal.
9 Tandà nin Diyos ya ha pananalangin ko ay pirmi katawon an-ilamo.
Matibolos ya nakem ko nin ampagsirbi ha Diyos ha pangangaral ko nin
Mahampat ya Balità ya tongkol ha Anak na.
10 Hin hato et ay labay koynan mako bahen; kayà an-awoken ko ha Diyos
ya no kalabayan na ay makalako ko bahen hapa-eg.
11 Banà ha lengew ko komoyo ay labay kon mako bahen emen katawo
matambayan para ha ikatibay nin katetpel moyo ha panggogomawà nin
Ispirito nin Diyos.
12 Hay labay kon totolen, hitamoy kaganawan ay mitatambay para ha
ikatibay tamo. Hay makapakhaw komoyo ay pantotompel ko; pantotompel
moyo itaman ya makapakhaw kongko.
13 Pawpatel, labay kon matanda-an moyo ya mabetbet akon ampag-
ablikà nin mako bahen piro ahè ampitoloy ta ma-in ampakahadlang.
Labay kon mako bahen emen kawo magkama-in pantotompel nin banà
ha pamapteg ko ya bilang ombayro ha nangyari ha kanayon ya kapariho
moyon alwan Hawhodiyo.
14 Hay obligasyon ko ay mangaral ha kaganawan tawo, nipag-aral man
o ahè.
15 Kayà hay Mahampat ya Balità ay hay apeh kon i-aral itaman komoyo
bahen ha siyodad nin Roma.

Hay Mahampat ya Balità ya tongkolkoni Pangino-on Hisokristo

16 Hay Mahampat ya Balità ay agko an-ikareng-ey nin i-aral, ta ha
kapangyariyan nin Diyos, habayti ya Mahampat ya Balità ay makapilibri
ha kasalanan nin hinoman ya tompel koni Pangino-on Hisokristo. Hay
inona nin Diyos nin binyan kalibriyan ay Hawhodiyo, piro hapa-eg ay
ampangilibri yayna nin alwan Hawhodiyo.
17 Habayti ya Mahampat ya Balità ya makapipatandà nin ha pantotompel
nin tawo ay an-ibilang nin Diyos ya hiya ay mahampat. Talagan peteg ta
ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos: "Hay tawoy nag-in mahampat
nin banà ha pantotompel na ha Diyos ay ma-in anan biyay ya ayin
anggawan."

Hay tongkol ha tawtawoy ahè ambomalay ha Diyos

18 Hay Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na ay an-ipakit nay
pahang na ha pamarosa nin tawtawoy ampipanggawà nin kaganawan
klasin kala-etan, ta habaytoy kala-etan ya ampakahadlang nin pangi-
patandà nin kaptegan ya tongkol ha Diyos.
19 Ha angkakit lay kaganawan pinalsa nin Diyos ta impakit na konla ay
ma-arì lan matanda-an ya tongkol ha Diyos.
20 No pangnoy Diyos, hiya kateng kapangyariyan nay ayin anggawan boy
pagkaDiyos na ay ahè angkakit. Piro hay babon lotà kateng kaganawan
pinalsa nin Diyos ay habaytoy malinaw nin pakatanda-an nin tongkol kona.
Kayà hay tawtawo ay ayin ma-ipagbara-nan nin agla mabalayan ya Diyos,
boy ayin hila simprin ma-ipagbara-nan para agla ya honolen.
21 Tandà la ya ma-in Diyos piro agla amparangalan ha pagkaDiyos na
boy agla ya ampasalamatan, no alwan ampangihip hila nin bawbagay ya
ayin kowinta. Kayà hay nakem lay ayin pangingintindi ay andomeglem.
22 Anhalita-en la ya maronong hila piro alwa. Ha ombayro ay an-ipakit
lan bongat ya katangahan la;
23 ta hay anhambawan la ay alwan Diyos ya ayin kamatyan, no alwan
rawriboltoy kortin tawo ya ma-in kamatyan, o kortin mawmanokmanok,
o kortin aw-ayop ya apat ya bitih, o kortin aw-ayop ya ampipandakap.
24 Ombayroy labaylabay lan gaw-en; kayà pina-olayan hila nin Diyos nin
gomawà karemekan ya labaylabay lan gaw-en. Hay ma-alay ya gawgawà
nin nawini ay pina-olayan nin Diyos nin gaw-en la ha miha ta miha.
25 Tandà lay kaptegan ya tongkol ha Diyos piro hay anhonolen la ay
kabongkokan. Hay anhambawan la boy ampagsirbiyan la ay hatoy pinalsa;
agla anhambawan ya Diyos ya namalsa ya nararapat poriyen anggan
makakanoman. Amin.
26 Kayà ha ombayroy anggaw-en la ay pina-olayan hila nin Diyos nin
gaw-en lay ka-alayan ha sarili lan nawini. Maski bawbabayi, hay anggaw-
en la ay an-alihen lay natoral nin pagkababayi la ya mag-ahawa nin lalaki,
ta hay ampakilamowan la nin bilang ahawa ay kapara lan babayi.
27 Ombayro simpri ya lawlalaki. An-alihen lay natoral nin pagkalalaki
la ya mag-ahawa nin babayi, ta ha masyadoy karemekan nin kalabayan
la ay ayin hilan kareng-eyan, ta kapara lan lalaki ya ampakilamowan lan
bilang ahawa. Maski hapa-eg, hay nawini la ay ampananggap ana nin
kaparosawan ya bonga nin gawgawà lay alwan nararapat nin gaw-en.
28 Banà ta agla labay bomalay ha Diyos ay pina-olayan hila nin Diyos
nin mangihip kala-etan boy gomawà nin ka-alayan ya alwan nararapat
gaw-en.

29 Kaganawan klasin kasalanan ay anti konla banà ha kala-etan la.
Masyadoy kasakiman la, panggawà nin kala-etan ha kanayon, pami-i-
inggit, pamipapati, pami-a-away, pamihaha-ol, pami-i-inakit, boy pami-
dadaldal.
30 Masyado hila et nin maghalità ikahirà nin miha ta miha, inakit ha
Diyos, panoya-toyà, pagmalhay, pagmapori, pangihip no anya et ya kala-
etan ya magawà la, boy panhohomombalang ha mawmato-antawo.
31 Hila ay emen ha tangah ya ayin kareng-eyan; hila ay alwan tapat, ayin
panlalabi, boy ayin ingangalo.
32 Tandà lay an-ipanogò nin Diyos ya hay ampipanggawà nin ombayro
ay dapat ha kamatyan, hatoy kaparosawan ya ayin anggawan. Piro
maski tandà la bayti ay ansomigi hilan manggawà nin ombayro, boy
an-awoyonan la et ya kanayon ya angkakit lay ampipanggomawà nin
ombayro.

2

Matoynong ya panonosga nin Diyos

1 Mag-in hino ka man ay agka manosga ha kapara mo ta agmo ma-
ipagkatoynongan ya ayin kan kasalanan. No hosgawan mo ya ha nagawà
nay kala-etan ay kowinta sarili mo ya anhosgawan mo, ta hika ay
ampanggawà simpri nin kala-etan nin bilang ombayro ha anggaw-en na.
2 Tandà tamo ya hay pamarosa nin Diyos ay kompormi ha kaptegan.
Kayà parosawan na baytoy tawtawoy ampipanggawà nin kala-etan ya
ombayro ha binanggit ko.
3 Hika ya tawoy ampanosga ha ampanggawà nin ombayroy kala-etan ya
anggaw-en mo simpri, ha asa mo nayì ay mapa-alilihan moy panonosga
nin Diyos?
4 O Maka an-ihipen mo nin ha masyadoy kahampatan boy kapasin-
syawan nin Diyos ay agna ka parosawan. Warì agmo tandà ya hay bara-
nan nin kahampatan nin Diyos komo ay emen ka maghehe?
5 Piro matyà ya nakem mo ta agka ampaghehe. Kayà lalò mon
ampabyaten ya iparosa komo nin Diyos lano ha allo nin parosawan nay
tawtawo. Ha allon habayto, hay matoynong ya panonosga na ay mipatnag;
6 ta no anyay ginawà nin tawo ay ombayro ya itaman gantiyen nin Diyos.
7 Hay tawtawoy ampipagpasinsya nin manggawà kahampatan nin banà
ha kalabayan lan makapakilamo nin ma-in kagandawan lano koni Apo
Hisos, boy makapakonsowilo ha Diyos, boy magkama-in nin biyay ya ayin
kamatyan ay biyan hila nin Diyos nin biyay ya ayin anggawan ya ombayro
ha biyay na.
8 Hato balè ya ampipangkomontra ha Diyos, ha masyadoy pahang konla
nin Diyos ay parosawan na, ta aghila anhomonol ha kaptegan no alwan
ansomigi hilan gomawà nin kala-etan.
9 Kaganawan ampipanggawà nin kala-etan, onan-onayna ya Hawhodiyo,
ombayro simpri ya alwan Hawhodiyo ay ka-irapan boy kadya-dya-an ya
ipatanam konla nin Diyos.
10 Piro kaganawan tawoy ampipanggawà nin kahampatan ay magkama-
in kaporiyan, karangalan, boy katinekan. Hay an-onawen ay Hawhodiyo
biha hatoy alwan Hawhodiyo,
11 ta hay tegteg nin Diyos ha kaganawan ay pariho.
12 Hay alwan Hawhodiyo ay ahè nakalengè nin kawkapanogo-an ni
Moysis. Kayà hay panosgawan konla nin Diyos ay alwan kompormi

ha kawkapanogo-an. Piro banà ta makasalanan hila, hay iparosa konla
ay kaparosawan ya ayin anggawan. Hay Hawhodiyo ay nakalengè nin
kawkapanogo-an ni Moysis. Kayà hay panosgawan konla nin Diyos ay
kompormi ha kawkapanogo-an ta kateng hila ay makasalanan.
13 Hay tawtawoy an-ibilang nin Diyos nin mahampat ay alwan tawtawoy
ampanlengè bongat nin kawkapanogo-an, no alwan hatoy ampipan-
homonol ha kawkapanogo-an.
14 Hay kawkapanogo-an ay ahè inggawà ha alwan Hawhodiyo. Piro no
minghan ay anhonolen lay kanayon ya bagay ya an-ipanogò ta tandà la ya
tamà gaw-en bayto. Ampanggawà hila nin kahampatan, ta anti ha nakem
la ya habayto ay tamà gaw-en nin bilang ha an-ipanogò konla.
15 Hay panggawà la nin kahampatan ay emen lan tandà ya kawkapanogo-
an maski agla nalengè. Tandà la ha nakem la no anyay mahampat
boy mala-et. Kayà no ampanggawà hila nin kahampatan ay tandà la ya
mahampat bayto, boy no ampanggawà hila nin kala-etan ay tandà la ya
habayto ay mala-et.
16 Ha lomateng ya allon panonosga nin Diyos ay hosgawan ni Pangino-on
Hisokristo ya tawtawo. Ipatnag nay anti ha nakem la ya ahè pon impatnag
peleg lan anti bayri ha babon lotà. Habayti ay matanda-an ha Mahampat
ya Balità ya an-i-aral ko.

Tongkol ha Hawhodiyo ya ampipanhomonolha kawkapanogo-an

17 Hikawo, anhalita-en moyo nin Hawhodiyo kawo boy ampahimalà
kawo ha kawkapanogo-an, boy an-ipagmalhay moyo no pangno kawo ha
Diyos.
18 Natanda-an moyo no anyay labay nin Diyos nin gaw-en moyo, ta hay
kawkapanogo-an ya nakapitoto komoyo no pangno kawo makapilì nin
kahampatan ya gaw-en moyo.
19 Ha asa moyo ay ma-in kawon kakayawan nin mangaral ha tawtawo
ya kowinta bowag ta ayin hilan tandà ya tongkol ha Diyos. Ha asa moyo
et, hikawo ay emen hilag ya ampakahawang konlan kowinta anti ha
karegleman.
20 Hay anhalita-en moyo et ay ma-itoto moyo ya tawtawoy porol ya pag-
i-ihip boy tawtawoy kowinta aw-anak, ta hila ay babayo makatandà nin
tongkol ha Halità nin Diyos. Anhalita-en moyo et ya hay kawkapanogo-an
ya anhonolen moyo ay ampakab-i komoyo nin karonongan boy kaptegan.
21 Hikawo ya ampanorò ha kanayon, warì agmoyo matoro-an ya sarili
moyo? Hikawo ya ampanorò nin ahè manakaw, warì agkawo ampanakaw?
22 Hikawo ya ampaghalità nin ahè mamabayi o ahè makilalaki, warì
agkawo ampanggawà nin ombayro? Hikawo ya ampaghalità nin ma-inakit
kawo ha alwan peteg diyos, piro warì agkawo ampakon manakaw do ha
bali ya ampaghambawan ha alwan peteg diyos?
23 An-ipagmalhay moyoy kawkapanogo-an, piro warì alwan emen moyon
an-insoltowen ya Diyos ha agmoyo panhomonol ha kawkapanogo-an?
24 Hay impaholat nin Diyos ay ombayri: “Hay alwan Hawhodiyo ay
ampaghalità nin kala-etan ya tongkol ha ngalan nin Diyos banà komoyon
Hawhodiyo ya ahè ampipanggawà nin kahampatan.”
25 Immanda nin Diyos ya hay Hawhodiyo ay toli-en ta habaytoy pananda-
an nin hay Hawhodiyo ay pinilì nin Diyos. Piro no hikawo ya Hawhodiyo
ay ahè anhomonol ha kawkapanogo-an ay ayin kowinta baytoy pagtotolì
moyo ya pakatanda-an nin hikawo ay pinilì nin Diyos.

26 Hay alwan Hawhodiyo ay alwan tolì, piro no anhomonol hila ha
kawkapanogo-an, ahè warì gaw-en nin Diyos nin hila ay kowinta tolì ta
pagtawo na hila?
27 Alwa hilan tolì, piro hay makapipakit komoyon Hawhodiyo nin kala-
etan moyo ay hay panhohomonol nin alwan Hawhodiyo ha kawkapanogo-
an ya anlabagen moyo ya mismo komoyon tawtolì inggawà nin Diyos.
28-29 Malakè ya anggaw-en moyo emen moyo ma-ipatandà ya hikawo
ay Hawhodiyo. Piro hay peteg Hodiyo ay alwan ombayro, ta hay peteg
Hodiyo ay tawoy anhomonol ha hawhalità nin Diyos. Hay peteg ya
pagtotolì ay alwan hatoy anggaw-en ha nawini nin banà ha panhohomonol
ha kawkapanogo-an, no alwan panggogomawà nin Ispirito nin Diyos ha
nakem nin tawo. Hay tawoy ginaw-an nin ombayro nin Ispirito nin Diyos
ay amporiyen nin Diyos maski agya amporiyen nin kapara nan tawo.

3

Hay katapatan nin Diyos

1 Hapa-eg awod, anyay angka-ibintahi nin Hawhodiyo ha alwan
Hawhodiyo, o anyay ka-alaga-an nin pamagtolì nin Hawhodiyo?
2 Hay Hawhodiyo ay malakè ya bagay ya angka-ibintahi. Ona, hay
Hawhodiyo ya pinangipahimala-an nin Diyos nin hawhalità na.
3 Peteg nin hay ongno ha Hawhodiyo ay alwan tapat ha panhohomonol
ha Diyos. Ombayro man, mag-in warì nin ayin alagà ya pangakò nin Diyos
konla?
4 Ahè! maski magbongkok ya kaganawan tawo, hay Diyos ay ahè
magbongkok. No hinalità na ay petegen na; ta hay nakaholat ha Halità
nin Diyos ya hinalità ni Arì Dabid ha Diyos ay ombayri:
“Hay hawhalità mo ay kaptegan; kayà mapatnag ya kahampatan mo.
Maski hinoy tawo ay ahè makakit nin paminggawan komo.”
5 Ha ka-ihipan nin tawtawo ay ombayri ya katoynongan la: “Alwan tamà
ya hitamoy Hawhodiyo ay parosawan nin Diyos, ta hay kala-etan tamo ya
makapipakit nin kahampatan nin Diyos.”
6 Alwan ombayro! No alwan mahampat ya Diyos, pangno ya man awod
makahosga lano nin tawtawo?
7 Maka hay an-ipagkatoynongan nin kanayon ay ombayri: “No ha
kabongkokan ko ay lalò ampipatnag ya katapatan nin Diyos boy angkapori
ya ay alwan tamà nin parosawan na ko ha kasalanan ko.”
8 No ombayro awod ay isigi tamoy pagkasalanan no habaytoy makapi-
pakit nin kahampatan nin Diyos. Habayti ay an-itorò ko kano wanlan hatoy
tawtawoy ampipanirà kongko. Hay bagay konla ay parosawan nin Diyos.

Ayin tawoy mahampat

9 Hikayi ya Hawhodiyo ay mas mahampat warì ha tegteg nin Diyos kisa
ha alwan Hawhodiyo? Alwa! Pinaptegan koyna komoyo ya hay kasalanan
ay makapangyayari ha kaganawan tawo mag-in Hodiyo o alwa.
10 Hay nakaholat ha Halità nin Diyos ay ombayri:
“Ayin tawoy mahampat; ayin ni miha.
11 Ayin ampaka-intindi no anyay kaptegan; ayin simprin ampag-apeh nin
makatandà tongkol ha Diyos.
12 Kaganawan ay ahè labay pakarani ha Diyos ta ampagpakala-et hila. Ayin
ampanggawà nin kahampatan; ayin ni miha.
13 Hay bebey la ay emen abirtoy tinabon ya anhomngaw, ta hay aw-ilgo la
ay panay nin karemekan. Hay bebey la ay anggamiten la nin manloko nin

kapara la. Hay aw-ilgo la ay emen dità nin otan ta ampakahirà nin kapara
la.
14 Kaganawan anhalita-en la ay pawpanenebey boy aw-inakit ha kapara
la.
15 Amò bongat ya dipirinsya ay pamatyan layna nin kapara la.
16 Maski ayri hila mako ay ampanirà hila nin kapara la, boy ampambi hila
nin ikagolon nakem nin kapara la.
17 Agla tandà no pangno hila magkama-in nin katinekan.
18 Hay Diyos ay agla an-igalang."
19 Tongkol bayri ha binanggit ko ya nakaholat ha Halità nin Diyos
ay tandà tamo hapa-eg ya hay kawkapanogo-an ay ka-ilangan honolen
nin tawtawoy anti ha hilong nin kawkapanogo-an ya ayin kanayon no
alwan Hawhodiyo. Kayà ayin makapaghalità nin ayin yan kasalanan.
Kaganawan ay mangamin nin hay kaganawan tawo ay makasalanan ya
nararapat nin mananggap parosa nin Diyos.
20 Ahè an-ibilang nin Diyos nin ayin kasalanan ya tawoy anhomonol
ha kawkapanogo-an. Hay kawkapanogo-an ay makapipatandà bongat ha
tawo nin hiya ay makasalanan.

Hay tawoy an-ibilang nin Diyos nin mahampat

21 Hin hato, ha kawkapanogo-an kateng ha hinolat nin pawpropita nin
Diyos ay impatandà no pangno magkama-in nin kahampatan ya tawo.
Hapa-eg ay impatnag nin Diyos ya hay pangibilang na nin mahampat ya
tawo ay alwan ha panhohomonol ha kawkapanogo-an.
22 Kaganawan ampipantompel koni Pangino-on Hisokristo mag-in
Hodiyo o alwa ay an-ibilang nin Diyos nin ayin kasalanan nin banà ha
pantotompel la. Ha Diyos, kaganawan tawo ay paripariho,
23 ta kaganawan ay nagkasalanan boy alwan sapat ya kahampatan la
para makapakonsowilo ha Diyos.
24 Ombayro man, hay pangingangalo nin Diyos nin mambin kahampatan
ay alwan banà ha gawgawà nin tawtawo, no alwan hay tawtawo ay an-
ibilang na nin ayin kasalanan nin banà koni Pangino-on Hisokristo ya
nambeh konla para ha ikalibri la.
25 Hi Pangino-on Hisos ay inggawà nin Diyos nin mati emen hay
kawkasalanan nin kaganawan tawo ay mapatawad. Hay dayà na ay
nantolò ta pangalih nin kasalanan nin tawtawoy mipantompel kona.
Kamatyan ni Pangino-on Hisos ya makapipatandà nin matoynong ya gawà
nin Diyos. Hin hato ay emen alwan tamà ya gawà nin Diyos ha pama-olay
na nin magkasalanan ya tawtawo, ta pinagpasinsyawan na hila nin ahè
pinarosawan.
26 Piro hapa-eg, hay kamatyan ni Pangino-on Hisos ya makapapteg nin
hay Diyos ay mahampat. Hay tawoy antompel koni Pangino-on Hisos ay
an-ibilang nin Diyos nin ayin kasalanan.
27 Anyaman awod ya ma-ipagmalhay tamo? Ayin! Ma-ipagmalhay tamo
warì ya gawgawà tamo? Ahè! Imbilang nin Diyos nin hitamo ay ayin
kasalanan banà ha pantotompel tamo.
28 Pagkalilinaw nin an-ibilang nin Diyos nin ayin kasalanan ya tawo banà
ha pantotompel na koni Pangino-on Hisos; alwan ha panhohomonol na ha
kawkapanogo-an.
29 Maka an-ihipen moyo nin hay Diyos ay Diyos bongat nin Hawhodiyo,
ta alwan Diyos nin alwan Hawhodiyo. Alwan ombayro ta hay Diyos ay
Diyos simpri nin alwan Hawhodiyo.

30 Mimiha ya Diyos nin kaganawan tawo, mag-in Hodiyo o alwa. Maski
hino ya ma-in katetpel koni Pangino-on Hisokristo ay an-ibilang na nin
ayin kasalanan.
31 Ombayro man, an-alihan nawen warì kowinta ya kawkapanogo-
an? Ahè! Ha pantotompel nawen koni Pangino-on Hisos ay lalò nawen
angkahonol ya kahampatan ya angka-itorò nin kawkapanogo-an.

4

Hi Abraham ay nag-in mahampat ninbanà ha pantotompel na

1 Ihipen tamo no pangnoy nag-in karanasan ni Abraham ya ka-apo-
apowan nawen Hawhodiyo.
2 No banà ha panggawà nan kahampatan ay imbilang nin Diyos nin hiya
ay mahampat ay ma-in yan katoynongan para magmalhay. Piro alwan
ombayro ta ayin yan ma-ipagmalhay ha arapan nin Diyos,
3 ta ha Kaholatan nin Diyos ay ombayri ya nakaholat: "Hi Abraham
ay ninto-o ha impangakò kona nin Diyos; kayà imbilang nin Diyos nin
hi Abraham ay mahampat."
4 Tandà tamo ya hay tawoy ampaki-opà nin magtrabaho ay an-opa-an.
Hatoy opà kona ay alwan rigalo kona ta pinagtrabahowan na.
5 Ma-in tawtawoy ampipanggawà nin kahampatan ta andap la no ha
ombayro ay tanggapen hila nin Diyos; piro alwan ombayro, ta hay
tawtawoy makasalanan ya nipantompel ha Diyos ay an-ibilang nin Diyos
nin hila ay ayin kasalanan. Banà ha pantotompel la ay an-ibilang nin Diyos
nin hila ay mahampat.
6 Hin hato, hinalità ni Arì Dabid ya makalmà ya tawoy an-ibilang nin
Diyos nin ma-in kahampatan. Alwan banà ha gawgawà na no alwan banà
ha katetpel na.
7 Nakaholat bayti ya hinalità ni Arì Dabid:

"Tongkol ha tawoy mala-et ya gawgawà ay makalmà ya no habaytoy
gawgawà na ay pinatawad nin Diyos ta inalih nin Diyos ya
kawkasalanan na.
8 Makalmà ya tawo ya ahè an-ibilang nin Pangino-on nin hiya ay ma-in nin
kasalanan."
9 Hato nayì ya pangyayari ya binanggit no pangno magkama-in nin
kaligawan ay paran bongat ha tawtolì o kateng ha alwan tawtolì? Habayto
ay para ha kaganawan ta ihipen tamo et ya tongkol koni Abraham. Banà
ha pantotompel na ay imbilang nin Diyos nin hi Abraham ay ma-in
kahampatan.
10 Nakano nangyari bayti koni Abraham? Hin agya et nayì tinolì o hin
tolì yayna? Nangyari bayto kona hin alwa ya et tolì.
11 Hin agya et tinolì ay imbilang ana nin Diyos nin hi Abraham ay
mahampat nin banà ha pantotompel na. Hay panolì kona ay pananda-
an nin pinaptegan nin Diyos ya hiya ay imbilang ana nin mahampat.
Ombayroy ginawà nin Diyos koni Abraham emen hay kaganawan nin ma-
in katetpel ha Diyos ay hi Abraham ya pinagkatatay la. Hila ay an-ibilang
nin Diyos nin ma-in kahampatan, maski alwa hilan tawtolì.
12 Hi Abraham et ya tatay nin tawtolì ya ayin kanayon no alwan
Hawhodiyo. Nag-in la yan tatay, alwan banà ta tolì hila no alwan banà
ta ma-in hilan katetpel nin emen ha katetpelni Abraham biha ya tinolì.

Hay pangakò nin Diyos banà ha pantotompel ni Abraham

13 Hay Diyos ay nangakò koni Abraham boy ha aw-inalalak na nin igwà
na konla nin pag-ikon ya intiron babon lotà. Agna ya pinangako-an nin
banà ha panhohomonol na ha kawkapanogo-an, ta hay kawkapanogo-an
ay ahè et na-igwà hin habayto, no alwan pinangako-an ya nin Diyos banà
ha pantotompel ni Abraham, ta ha ombayro ay imbilang nin Diyos nin hi
Abraham ay mahampat.
14 Piro no hay nakapag-ikon bongat nin impangakò nin Diyos ay
hatoy ampipanhomonol ha kawkapanogo-an ay ayin awod kowinta ya
pantotompel boy ayin alagà ya pagpangakò nin Diyos.
15 Banà ha kawkapanogo-an ya ahè mahonol ay nagkama-in nin
kaparosawan ya nangibat ha Diyos. No ayin kawkapanogo-an ay ayin
panlolomabag boy ayin kaparosawan.
16 Hapa-eg banà ha pangingangalo nin Diyos nin mambin kahampatan,
hay impangakò na ay sigoradon matanggap nin kaganawan ma-in katetpel.
Habayto ay inggawà na ha kaganawan ma-in katetpel, alwan bongat
do ha ampipanhomonol ha kawkapanogo-an ya ayin kanayon no alwan
Hawhodiyo. Habayto ay matanggap nin kaganawan ma-in katetpel nin
bilang koni Abraham, ta banà ha pantotompel tamo, hi Abraham ay nag-
in tamon tatay.
17 Hay tongkol koni Abraham ay ombayri ya nakaholat ha Halità nin
Diyos: “Hika ya ginawà kon tatay nin tawtawo ha malakè ya nasyon.”
Habaytoy impangakò ay sigoradon mangyari, ta hay nagpangakò ay Diyos
ya ampinto-owen ni Abraham. Hiya ya Diyos ya ampamiyay oman nin
nikati boy mamalsa nin hatoy ayin et.
18 Hi Abraham ay ayin anan pag-asa nin magka-anak ta mato-a yayna.
Ombayro man, hay impangakò kona nin Diyos ya hiya ya pagtatay nin
tawtawo ha malakè ya nasyon ay pininto-o na. Ombayri ya hinalità kona
nin Diyos: “Hay ma-i-alalak mo ay lomakè.”
19 Hin hinalità bayto nin Diyos, hay idad ni Abraham ay magmamaga-
toyna; maski impalagay na nin agyayna ma-arì magka-anak banà ha kato-
awan na boy tandà na ya ahè magka-anak hi Sara ay ahè kinomapey ya
katetpel na.
20 Agna pinagdodawan baytoy impangakò nin Diyos no alwan pinori nay
Diyos boy lalò tinomibay ya katetpel na.
21 Lobos ya pantotompel na ya kaya nin Diyos nin pangyariyen baytoy
pangakò na.
22 Banà ha pantotompel ni Abraham ay imbilang nin Diyos nin hi
Abraham ay mahampat.
23 Hatoy nakaholat ya tongkol koni Abraham ya imbilang nin Diyos nin
hiya ay mahampat nin banà ha pantotompel na ay alwan bongat para koni
Abraham,
24 no alwan para et kontamo. An-ibilang nin Diyos nin hitamo ay
mahampat banà ha pantotompel tamo ha Diyos ya namiyay oman koni
Pangino-on tamon Hisos.
25 Hi Pangino-on Hisos ay inggawà nin Diyos nin mati nin para ha
kasalanan tamo, boy biniyay yan oman emen hitamo ay ibilang nin Diyos
nin ayin kasalanan.

5

Hitamo ay nag-in mahampat

1 Hapa-eg banà ha pantotompel tamo koni Pangino-on Hisokristo ay an-
ibilang ana nin Diyos nin hitamo ay ayin kasalanan, boy ma-in tamoynan
pamakisondò ha Diyos banà ha pagkamati ni Pangino-on Hisokristo.
2 Banà et ha pantotompel tamo koni Pangino-on Hisokristo ay ma-
in tamoynan karapatan mananggap nin kahampatan ya ingangalo nin
Diyos. Habayti ya kahampatan ya ingangalo ay ampamatibay kontamo.
Ampagtowà tamo ta talagan ma-in tamon pag-asa ya lano ha anti tamoyna
do koni Pangino-on Hisokristo ay bilang tamoyna kona ya ponò nin
kagandawan.
3 Alwan bongat nin habayto; an-ikatowà tamo et ya kawkadya-dya-an
tamo, ta tandà tamo ya ha pagdanas tamo nin kadya-dya-an ay angkatoto
tamo nin magte-eh.
4 Banà ta natotowan tamo nin magte-eh, hay Diyos ay ampangonsowilo
kontamo. Ha konsowilo na ay ma-asawan tamo ya impangakò na kontamo.
5 Agtamo ma-lihan gana ha pan-o-omasa tamo ta hay an-asawan tamo ay
toparen nin Diyos. Tandà tamo bayti ta hay Ispirito nin Diyos ya inggawà
na kontamo ay nangipatandà nin masyadoy panlalabi kontamo nin Diyos.
6 Hin ayin tamo et nin katetpel ay ayin tamon magawà ya para ha ikalibri
tamo ha kasalanan. Piro ha tamà ya pana-on ya pinilì nin Diyos ay nati hi
Pangino-on Hisokristo nin para kontamon mawmakasalanan.
7 Ma-irap ha maski hino ya mati nin para ha mahampat ya tawo.
Ombayro man ay ma-in ampangyarin maghokaw nakem nin mati nin para
ha mahampat ya tawo.
8 Piro hay Diyos ay impakit nay panlalabi na kontamo, ta maski
makasalanan tamo, hi Pangino-on Hisokristo ay inhogò nan mati nin para
ha kasalanan tamo.
9 Hapa-eg, banà ha pantolò nin dayà ni Pangino-on Hisos hin nati ya
ha koroh ay an-ibilang nin Diyos nin hitamo ay ayin anan kasalanan. Ha
ombayroy ginawà na hin makasalanan tamo et ay lalò ana nin ilibri tamo
ni Pangino-on Hisokristo ha kaparosawan lano ha manosga ya Diyos.
10 Hin hato, hitamo ay ka-away nin Diyos. Piro pinagkasondò na tamo
banà ha Anak na ya nati nin para ha kawkasalanan tamo. Hapa-eg ha
pamakisondò kontamo nin Diyos ay lalò na tamon biyan nin kalibriyan ta
nabiyay oman hi Pangino-on Hisos.
11 Piro alwan bongat habayti, no alwan angkatowà tamo et nin mamori
ha Diyos banà koni Pangino-on Hisokristo, ta hiya ya bara-nan nin
pamakisondò nin Diyos kontamo.

Tongkol koni Adan boy koni Pangino-on Hisokristo

12 Hay pangyayari ay ombayri. Banà ha ginawà nin mihay tawo
ya hi Adan ay nagkama-in nin kasalanan ha babon lotà, boy banà ha
pagkasalanan na ay nagkama-in nin kamatyan. Kayà kaganawan tawo
ay ma-in kamatyan ta kaganawan ay nagkasalanan.
13 Maski hin ahè et inggawà ya kawkapanogo-an, hay tawtawo ay
ampagkasalanan ana. Piro ayin hilan tobayen ha pagkasalanan la ta ayin
et nin kawkapanogo-an.
14 Ombayro man, pa-ibat hin pana-on ni Adan angga hin pana-on
ni Moysis, hay kamatyan ay makapangyayari ha kaganawan tawo hin
habayto maski hay kawkasalanan la ay alwan bilang ha kasalanan ya
ginawà ni Adan ha panlomabag na ha immanda kona nin Diyos.
Hi Adan ay ma-i-alimbawà do ha ampalatngen pon hin hato ya ayin
kanayon no alwan hi Pangino-on Hisos.

15 Piro kahalakoy gawgawà ni Adan ha gawgawà ni Pangino-on Hisos, ta
hay masyadoy kahampatan ya ingangalo ya inggawà nin Diyos ay alwan
bilang ombayro ha panlomabag ni Adan. Peteg nin banà ha kasalanan
nin mihay tawo ay nagkama-in nin kamatyan ya kaganawan. Piro banà
itaman ha mihay tawo ya hi Pangino-on Hisokristo ay igit ya kahampatan
ingangalo ya inggawà nin Diyos ya para ha kaganawan tawo.
16 Hay ingangalo ya inggawà nin Diyos ay kahalako ha risolta nin
kasalanan nin mihay tawo ya hi Adan. Maski minghan yan bongat
nilomabag, hay risolta ay insintinsya nin Diyos ya magkama-in nin
kaparosawan. Ombayro man, maski malakè ya nagawà ya kasalanan, hay
Diyos ay nangingangalo nin mambin kapatawaran. Habaytoy bara-nan nin
hay tawtawo ay an-ibilang nin Diyos nin ayin kasalanan.
17 Banà ha panlomabag nin mihay tawo ya hi Adan, hay kamatyan
ay nag-in makapangyayari ha kaganawan tawo. Piro banà itaman ha
ginawà nin mihay tawo ya hi Pangino-on Hisokristo ay lalò nagkama-
in nin masyadoy kahampatan. Kayà kaganawan mipananggap nin hatoy
kahampatan ya ingangalo nin Diyos ay an-ibilang na nin mahampat boy
hila ay ma-in anan biyay ya makapakilamo koni Pangino-on Hisokristo do
ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
18 No pangno nin hay panlomabag nin mihay tawo ya hi Adan ay
nagkama-in nin sintinsyay kaparosawan ha kaganawan, ha kahampatan
itaman ya ginawà nin mihay tawo ya hi Pangino-on Hisokristo ay mag-
in mahampat ya kaganawan tawo ta magkama-in hila nin biyay ya ayin
anggawan.
19 Ha panlomabag ha Diyos nin mihay tawo ya hi Adan, kaganawan tawo
ay nag-in makasalanan. Ombayro itaman, ha panhohomonol ha Diyos nin
mihay tawo ya hi Pangino-on Hisokristo, hay kalak-an ay ibilang nin Diyos
nin mahampat.
20 Biha inggawà nin Diyos ya kawkapanogo-an ay makasalanan ana
ya tawtawo. Hay kawkapanogo-an ay inggawà na emen panlomabag
nin tawtawo ay matanda-an la ya hila ay ampakapagkasalanan. Piro
maski masyadoy kasalanan nin tawtawo ay lalò itaman ya kahampatan
pangingangalo nin Diyos ha mawmakasalanan.
21 Hay kasalanan ay nag-in makapangyayari ha kaganawan; kayà
ma-in kamatyan. Piro banà ha kahampatan pangingangalo nin Diyos,
hay tawtawoy mipantompel kona ay ibilang na nin mahampat, ta ha
pamakilamo la koni Pangino-on Hisokristo ay ma-in hila nin biyay ya ayin
anggawan.

6

Mag-in mahampat nin banà ha pantotompel

1 Banà bayro ha hinalità ko ay ipagpatoloy tamo warì ya pagkasalanan
emen hay Diyos ay lalò mangingangalo kontamo nin mambin kaham-
patan?
2 Alwan ombayro! Bilang ha tawoy nati ya agana makagawà nin
kala-etan ay nag-in tamon ombayro hin tinanggap tamo hi Pangino-on
Hisokristo. Kayà agtamoyna manggawà nin kala-etan ya anggaw-en tamo
hin hato.
3 Warì agmoyo tandà ya hay paminyag kontamon ampipantompel koni
Pangino-on Hisokristo ay kaptegan nin ma-in tamon pamakilamo kona boy
kowinta nati tamo hin nati ya?

4 Hay paminyag kontamo ay kowinta nati tamo nin kalamo ni Pangino-
on Hisos boy kowinta intabon tamo nin kalamo na. Piro banà ha
panggogomawà nin masyadoy kapangyariyan nin Tatay ya Diyos ay
nabiyay yan oman. Ombayro itaman ya pangyayari kontamo. Hay da-an
pagkatawo tamo ay nabayo ta kowinta nati tamo biha nabiyay oman.
5 Banà ta kowinta nati tamo nin kalamo ni Pangino-on Hisokristo, hitamo
ay talagan nabayo, ta kowinta nabiyay tamon kalamo na hin nabiyay yan
oman.
6 Tandà tamo ya hay da-an pagkatawo tamo ay kowinta kalamo ni
Pangino-on Hisos nin nati ha koroh ya pinangipako-an kona. Hi Pangino-
on Hisos ay nati ha koroh emen hay da-an pagkatawo tamo ay agana
makapangyayari kontamo, boy emen agtamoyna mag-in honolhonolan nin
gomawà nin kasalanan.
7 Hay tawoy nati ay nakalibri ana ha kasalanan ya makapangyayari kona.
Hitamo ay dapat mag-in nin ombayro.
8 Banà ta kowinta nati tamo nin nakalamo ni Pangino-on Hisokristo hin
nati ya ay ampinto-o tamo nin ma-in tamon bayoy biyay ya emen ha biyay
na.
9 Tandà tamo ya hi Pangino-on Hisokristo ay nati biha nabiyay oman,
piro hapa-eg ay agyayna mapatalon oman nin kamatyan. Kamatyan ay
alwaynan makapangyayari kona.
10 Hi Pangino-on Hisokristo ay minghan bongat nati boy agyayna matin
oman. Hay kamatyan na ya pinamatalo na nin kasalanan ya ampaka-
pangyayari ha tawtawo. Hapa-eg ay angkabiyay ya boy kaganawan
anggaw-en na ay ha ikapori nin Diyos.
11 Kayà hay sarili moyo ay dapat moyo itaman ibilang nin nati ya
agana ampakapagkasalanan. Hapa-eg, ma-in kawoyna nin bayoy biyay
nin makapagsirbi ha Diyos banà ha pamakilamo moyo koni Pangino-on
Hisokristo.
12 Kayà agmoyoyna payagan nin mag-in makapangyayari komoyo ya
kasalanan ya labaylabay gaw-en nin nawini moyo ya ma-in kamatyan.
13 Maski anyay parti nin nawini moyo ay agmoyo pa-olayan nin
manggawà kasalanan, no alwan hay nawini moyo ay ipasakop moyo ha
Diyos. Ombayroy gaw-en moyo ta hikawo ya kowinta nati ay nabiyay
oman. Kayà hay sarili moyo ay ipasakop moyo ha Diyos emen kawo
makagawà nin kahampatan.
14 Hay kasalanan ay alwaynan makapangyayari komoyo hapa-eg, ta
nakalagan kawoyna ha kawkapanogo-an ya kowinta nane-el komoyo. Hay
pagkama-in moyo hapa-eg nin kalibriyan ay banà ha pangingangalo nin
Diyos ya mambi komoyo nin kahampatan.

Hay anhonolen tamo ay habaytoyampakapangyayari kontamo

15 Hapa-eg ha nakalagan tamoyna ha anhonolen tamoy kawkapanogo-
an ya kowinta nane-el kontamo, boy nakalibri tamoyna nin banà ha
kahampatan pangingangalo kontamo nin Diyos ay ma-in tamo warì kalaya-
an nin manggawà kasalanan? Talagan ayin!
16 Warì agmoyo tandà ya no hinoy anhonolen moyo ay habaytoy
makapangyayari komoyo? No ampagkasalanan ya tawo ay kasalanan ya
makapangyayari kona, boy hay risolta kona nin habayto ay mipalako ha
impirno ya ayin anggay kaparosawan. Piro no Diyos ya anhonolen nin
tawo ay Diyos ya makapangyayari kona, boy hay risolta ay ibilang nin
Diyos nin hiya ay mahampat.

17 Hin hato ay kasalanan ya makapangyayari komoyo, piro salamat ha
Diyos ta hapa-eg ay na-itorò ana komoyo ya peteg ya torò boy lobos anay
kalabayan moyo nin honolen bayto.
18 Hapa-eg ha inlibri kawo nin Diyos ha kasalanan ya nakapangyayari
komoyo, hay makapangyayari ana komoyo ay hi Pangino-on Hisos. Kayà
ampakagawà kawo nin kahampatan.
19 Hay bara-nan nin pangi-alimbawà ko komoyo no hinoy makapangya-
yari komoyo bayri ha an-itorò ko ay emen moyo tampol ma-intindiyan.
Hin hato, hay nawini moyo ay pina-olayan moyo ha gawgawà ya maremek
boy ha kaganawan klasin kala-etan. Piro hapa-eg, hay nawini moyo ay
ipasakop moyo ha Diyos emen kawo mag-in mahampat boy magkama-in
malinis ya pagnanakem.
20 Hin hato, hay makapangyayari komoyo ay kasalanan; kayà agkawo
makagawà nin kahampatan.
21 Warì ma-in kahampatan ya imbonga nin hatoy gawgawà moyo hin
hato ya kala-etan ya an-ikareng-ey moyo hapa-eg ha tinompel kawo koni
Pangino-on Hisokristo? Habaytoy mala-et ya gawgawà moyo hin hato ay
makapipalako komoyo ha impirno ya ayin anggay kaparosawan.
22 Piro hapa-eg ay nakalagan kawoyna ha kasalanan ya nakapangyayari
komoyo. Diyos anay makapangyayari komoyo ta hiyayna ya anhonolen
moyo. Kayà malinis anay pagnanakem moyo boy ma-in kawon biyay ya
ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos.
23 Hay kabayaran nin kasalanan ay kamatyan ya makapipalako ha
impirno ya ayin anggay kaparosawan. Balè hay ayin bayad ya an-i-ingalon
an-igwà nin Diyos ay biyay ya ayin anggawan ya risolta nin pamakilamo
nin tawo koni Pangino-on tamon Hisokristo.

7

Hay kawkapanogo-an ay alwaynan makapangyayari

1 Pawpatel, tandà koy angka-intindiyan moyon mahampat no anyay
anhalita-en ko ya tongkol ha kawkapanogo-an. Peleg angkabiyay ya tawo
ay kowinta nakahe-el ha kawkapanogo-an.
2 Alimbawà ha pag-ahawa nin babayi. Hay kapanogo-an ya kowinta
nangihe-el kona ha ahawa na peleg angkabiyay ya ahawa na. Piro no nati
anay ahawa na ay nakalagan yayna ha ombayroy kapanogo-an ya kowinta
nakapihe-el kona ha ahawa na.
3 Piro no angkabiyay et ya ahawa na ta mag-ahawa ya nin kanayon ay
ampakilalaki ya. Piro no nati ana balè ya ahawa na ay nakalagan yayna ha
ombayroy kapanogo-an. Hay pag-ahawa nan oman ay alwan pamakilalaki.
4 Pawpatel ko, habaytoy babayi ya ka-alimbawa-an moyo, boy hay
makapangyayari komoyo nin emen ha primiron ahawa na ay hay
kawkapanogo-an. Hapa-eg ay nakalagan kawoyna ha kawkapanogo-an
ya kowinta nane-el komoyo, ta kowinta nati kawon kalamo ni Pangino-
on Hisokristo hin impakò ya ha koroh. Nabiyay yan oman boy hay ka-
alimbawa-an na ay ikalwan ahawa nin habaytoy babayi, ta hi Pangino-on
Hisokristo ya makapangyayari komoyo kisa hatoy kawkapanogo-an. Hay
mag-in bonga komoyo nin habayto ay makagawà kawo nin kahampatan
ya ikapori nin Diyos.
5 Hin ahè et nabayo ya nakem tamo, hay mala-et ya kalabayan tamo
ya ampakagtan kontamo para magkasalanan. No pangno angka-ipatandà
kontamo nin kawkapanogo-an ya mala-et ya magkasalanan ay lalò tamo

itaman ampakagawà nin kasalanan ya hay risolta kontamo ay mipalako
tamo ha impirno ya ayin anggay kaparosawan.
6 Piro hapa-eg ay nakalagan tamoyna ha kawkapanogo-an ya kowinta
nane-el kontamo, ta hin tinompel tamo koni Pangino-on Hisos ay kowinta
nati tamo nin kalamo na. Hapa-eg hay panhohomonol tamo ha Diyos ay
alwan bilang ha panhohomonol tamo ha da-an kawkapanogo-an, ta hay
bayoy pamamaraan nin panhohomonol tamo ha Diyos ay panggogomawà
kontamo nin Ispirito nin Diyos ya inggawà nin Diyos kontamo.

Tongkol ha kawkapanogo-an boy kasalanan

7 Anyaman awod, mala-et nayì ya kawkapanogo-an? Alwa! No ayin
kawkapanogo-an ay agko natanda-an no pangno ko ampakapagkasalanan.
No ahè impanogò ya ahè manakim ay agko natanda-an no pangno kala-et
ya manakim.
8 Piro hin na-ipatandà nin pawpanogò ya mala-et ya manakim ay
lalò ako itaman ampakagawà nin kasakiman. Ombayro man, no ayin
kawkapanogo-an ay agko matanda-an no pangno ko ampakapagkasalanan.
9 Hin agko et tandà ya kawkapanogo-an ay agko tandà ya ma-in akon
kasalanan; kayà andap ko no mahampat ako. Piro hin natanda-an koy
an-ipanogò nin Diyos ay natanda-an ko ya angkalabag ko bayto; kayà hay
dapat kongko ay ha ayin anggay kaparosawan. Ombayro man, lalò akon
ampagkasalanan ya lalò makapipakarayò kongko ha Diyos.
10 Habayti ya pawpanogò ya dapat ko dayin honolen emen ako magkama-
in nin biyay ya ayin anggawan ay lalò ampangipakarayò kongko ha Diyos
ta agko angkahonol.
11 Andap ko no mahonol ko, piro ahè awod, ta maski labay kon honolen
ya pawpanogò ay lalò akoyna ingat ampipakarayò ha Diyos.
12 Hay kawkapanogo-an nin Diyos ay mahampat boy tamà. Alwan mala-
et ta hay Diyos ya nambi nin pawpanogò ay mahampat.
13 Habayti warì ya mahampat ya pawpanogò ya nakapipakarayò kongko
ha Diyos? Alwa! Hay nakapipakarayò kongko ha Diyos ay kasalanan ko ya
kontra ha mahampat ya pawpanogò. Hay pawpanogò ya nakapipakit no
pangno kala-et ya kasalanan.

Ahè magawà nin tawo ya kahampatanya labay nan gaw-en

14 Tandà tamo ya hay kawkapanogo-an ay nangibat ha Ispirito nin Diyos,
piro hay nag-in ogalì ko ay magkasalanan ta hiko ay tawon bongat. Hay
kasalanan ya makapangyayari kongko.
15 Kayà hay mahampat ya labay kon gaw-en ay agko angkagawà, ta hay
angkagawà ko ay hatoy angka-inakitan koy gawà. Agko tandà no antà
ombayro ko!
16 No agko labay gaw-en ya angkagawà ko ay ampangahologan nin an-
omawoyon ako nin hay kawkapanogo-an ay mahampat.
17 Hay bara-nan nin ampakagawà ako et nin kasalanan maski agko labay
gaw-en ay alwan banà ha bayoy pagkatawo ko, no alwan banà ha da-an
pagkatawo ko ya anti et kongko.
18 Tandà ko ya hay sarili ko ay ayin kahampatan, ta maski labay kon
manggawà nin kahampatan ay agko magawà.
19 Hay mahampat ya labay kon gaw-en ay agko magawà, no alwan hay
mala-et ya agko labay gaw-en ay angkagawà ko.
20 Hay panggawà ko nin mala-et ya agko labay gaw-en ay banà ta hay
ampakapangyayari kongko ay kasalanan.

21 Hay ampangyari kongko ay ombayri: labay kon manggawà nin
kahampatan piro hay angkagawà ko ay mala-et.
22 Matibolos ya nakem kon homonol ha an-ipanogò nin Diyos.
23 Piro angkatanam ko ya hay anti ha nakem ko ya labay kon manggawà
nin kahampatan ay angkapatalo nin kalabayan nin nawini ko ya mang-
gawà nin kala-etan, ta hay kasalanan ya ampakapangyayari kongko.
24 Ha ombayri ya ampangyari kongko ay ka-i-ingalo ko! Hinoy
makapilibri kongko ha kala-etan ya anggaw-en nin nawini ko ya ampangi-
pakarayò kongko ha Diyos?
25 Ampasalamat ako ha Diyos ta hiya ya nangilibri kongko banà ha
pagkamati ni Pangino-on tamon Hisokristo.
Hiko hapa-eg ay ombayri: ma-in akon bayoy nakem ya matibolos nin
homonol ha Diyos, piro no minghan ay ampakapagkasalanan ako ta
anhonolen koy kalabayan nin da-an pagkatawo ko.

8

Hay bayoy pag-o-ogalì ay gawà nin Ispirito nin Diyos
(Galasya 5:16-18)

1 Hapa-eg hay mangama-in pamakilamo koni Pangino-on Hisokristo ay
ayin anan sintinsyay kaparosawan ya makapipalako konla ha impirno;
2 ta hay kasalanan ya ampangipakarayò kontamo ha Diyos ay alway-
nan makapangyayari kontamo ta hin tinompel tamo koni Pangino-on
Hisokristo, hay Ispirito nin Diyos ay nangilibri kontamo ha kasalanan, boy
binyan na tamo nin bayoy biyay.
3 Hay kawkapanogo-an ay ahè makapilibri kontamo ta agtamo mahonol.
Kayà hay ahè magawà nin kawkapanogo-an ay ginawà nin Diyos. Hay
mismon Anak na ya inhogò na bayri ha babon lotà ay nag-in tawo piro
hiya ay ayin kasalanan. Nati hi Pangino-on Hisokristo emen tamo malibri
ha kasalanan ya ampakapangyayari kontamo.
4 Ombayroy ginawà nin Diyos emen hay kabo-o-an kahampatan nin
kawkapanogo-an ay matopad kontamon ampipanggomawà kalabayan nin
Ispirito nin Diyos, alwan kalabayan nin nawini.
5 Hay tawtawoy anggomawà nin kalabayan nawini la ay angkagawà
la bayto ta ombayroy pirmin anti ha nakem la. Piro hay tawtawoy
anggomawà nin kalabayan nin Ispirito nin Diyos ay angkagawà la bayto
ta ombayroy pirmin anti ha nakem lan gaw-en.
6 Hay panggogomawà la nin habayto ya pirmin anti ha nakem la ya kal-
abayan nin nawini la ay lalò makapipakarayò konla ha Diyos ta mipalako
hila ha kaparosawan ya ayin anggawan. Piro hay ampipanggomawà nin
kalabayan nin Ispirito nin Diyos, ta habaytoy pirmin anti ha nakem lan
gaw-en ay magkama-in hila nin pamakisondò ha Diyos boy magkama-in
hilan biyay ya ayin anggawan ya mangibat ha Diyos.
7 Hay mangama-in pagnanakem nin gomawà kalabayan nin nawini la
ay kawka-away nin Diyos. Agla anhonolen ya kawkapanogo-an nin Diyos
ta talagan agla mahonol.
8 Kayà habaytoy tawtawo ya ampipanggomawà nin kalabayan nawini la
ay ahè makapakonsowilo ha Diyos.
9 Piro hikawo, hay kalabayan nin nawini moyo ay alwaynan maka-
pangyayari komoyo, ta hay makapangyayari ana komoyo ay Ispirito nin
Diyos ya ampa-iri ha nakem moyo. Hay tawoy ayin Ispirito nin Diyos, hatoy
Ispirito ni Pangino-on Hisokristo ay alwan ikon ni Pangino-on Hisokristo.

10 Piro banà ta ampa-iri ha nakem moyo hi Pangino-on Hisokristo, maski
kowinta nati kawo nin banà ha kasalanan ay ma-in kawon biyay ya ayin
anggawan ya inggawà komoyo nin Ispirito nin Diyos ta hikawo ay imbilang
nin Diyos nin mahampat.
11 Ha panggogomawà nin Ispirito nin Diyos, hi Pangino-on Hisokristo ay
biniyay oman nin Diyos. Hapa-eg, no hay Ispirito nin Diyos ay ampa-iri
ha nakem moyo, hikawo ya ma-in kamatyan ay biyayen oman nin Diyos.
Hay pamiyay nan oman komoyo ay pangyariyen nin Ispirito nin Diyos ya
ampa-iri komoyo.
12 Kayà, pawpatel, agtamo mag-in honolhonolan ha kalabayan nin
nawini tamo, ta alwan ogmà ha Ispirito nin Diyos ya ampa-iri ha nakem
tamo;
13 ta no gaw-en moyoy kalabayan nin nawini moyo ay mipalako kawo
ha impirno ya ayin anggay kaparosawan. Piro no Ispirito nin Diyos ya
gomawà ha nakem moyo ay itegen moyoy panggogomawà nin katowà ya
kalabayan nin nawini moyo. Ha ombayro ay mipalako kawon makilamo
ha Diyos nin ayin angga.
14 Kaganawan ampomayag nin hay Ispirito nin Diyos ya mamo-on konla
ay hila bayto ya aw-anak nin Diyos.
15 Inggawà nin Diyos ya Ispirito na komoyo; alwan para malimo kawo
kona nin bilang pangalimo nin alilà ha amo, no alwan hay Ispirito nin
Diyos ay inggawà na komoyo emen kawo mag-in aw-anak na. Ombayroy
pangyayari no pangno kawo nagkama-in nin karapatan mangingat “Tatay”
ha Diyos.
16 Mismon Ispirito nin Diyos ya ampamapteg ha nakem tamo nin hitamo
ay aw-anak nin Diyos.
17 Banà ta aw-anak tamo nin Diyos ay hitamoy ma-in karapatan ha
kahampatan ya an-igwà na. Hitamo ay emen ha aw-anak ya magmana nin
kawkamama-in nin tatay la. Hitamo ay ka-atag et ni Pangino-on Hisokristo
ha kaganawan inggawà kona nin Diyos, ta ha pagdanas tamo nin kadya-
dya-an nin banà ha panhohomonol tamo koni Pangino-on Hisokristo ay
kalamo na tamon parangalan.

Hay kagandawan tamo lano ay ahè makwan ihipen

18 Tandà ko ya hay pagdanas tamo nin kadya-dya-an hapa-eg ay ayin
kakokowinta, ta hay masyadoy kagandawan ya i-igwà kontamo nin Diyos
ay ahè makwan ihipen.
19 Kaganawan bagay ya pinalsa ay angkahabek ha pangantì nin ipatnag
nin Diyos ya aw-anak nay ma-in kagandawan.
20 Hin hato, banà ha kasalanan, kaganawan bagay ya pinalsa ay ahè
nagkama-in nin pangyayari ha talagan mangyari. Alwan ha kalabayan
nin habaytoy pawpinalsa, no alwan kalabayan nin Diyos banà ha
pagkasalanan ni Adan. Ombayro man, ma-in et pag-asa
21 ya kaganawan bagay ya pinalsa ay malibri lano ha pagkabolok ta
ayin anan kamatyan. Ha pangyariyen nin Diyos bayto, hatoy pawpinalsa
ay magkama-in nin kagandawan nin emen ha ahè makwan ihipen ya
kagandawan nin aw-anak nin Diyos.
22 Tandà tamo ya pa-ibat hin hato angga hapa-eg, kaganawan bagay ya
pinalsa ay kowinta andoma-ing ta angka-irapan nin bilang ha babayi ya
ampananam ilab no manganak.
23 Alwan bongat habaytoy bawbagay ya pinalsa ya ampagka-ombayro, no
alwan kateng hitamon mismo ya mangama-in ana nin Ispirito ya primiron

inggawà kontamo nin Diyos ay andoma-ing. Hay anda-ingen tamo ya
ampaka-a-anti-en tamo ay hay pamipatnag na nin hitamo ay pinag-anak
nin Diyos, ta pangipatnag na nin hitamo ay aw-anak na ay bayowen
na bayti ya nawini tamo hapa-eg, ta pahiliyan na nin nawini ya ayin
pagkahirà.
24 Habayto ay an-asawan tamo pa-ibat hin nalibri tamo ha kasalanan.
Ayin et kontamo bayto; kayà an-asawan tamo, ta no anti ana kontamo ay
agtamoyna ka-ilangan asawan. Warì ma-in tawo ya an-omasa ha antina
kona?
25 Piro banà ta ayin et kontamo baytoy an-asawan tamo ay ampagpasin-
syawan tamon anti-en.
26 Hay Ispirito nin Diyos ay ampanambay kontamo ha kaganawan
kakapeyan tamo. Maski ha panalangin ay agtamo tandà no pangno tamo
manalangin nin mahampat. Piro hay awoken tamo ay mismon Ispirito nin
Diyos ya mangawok para kontamo ha agtamo makwan awoken ha Diyos.
27 Hay Diyos ya magtandà nakem nin tawo ay hiya et ya magtandà nin
labay halita-en nin Ispirito nin Diyos, ta hay an-awoken nin Ispirito nin
Diyos ya para kontamon nag-in tawtawo na ay kompormi ha kalabayan
na.
28 Tandà tamo ya kaganawan bagay ya ampangyari, hay Diyos ay
anggomawà nin para ha ikahampat nin ampipanlabi kona. Hila bayto ya
iningat nin Diyos nin homonol kona ta ombayroy plano na konla.
29 Pa-ibat hin ka-ona-onawan ay tandà ana nin Diyos no hinoy mipanang-
gap kona, boy pinilì na hila nin mag-in emen ha Anak na ya hi Pangino-
on Hisos. Ha ombayro, ha kalak-an mipapatel ay hi Pangino-on Hisos ya
makapangyayari konla.
30 Kayà hatoy pinilì ana nin Diyos pa-ibat hin ompisa ay iningat na nin
homonol kona. Hatoy iningat nan homonol kona ay imbilang na nin ayin
kasalanan, boy hatoy imbilang na nin ayin kasalanan ay magkama-in nin
kagandawan nin emen ha kagandawan ni Pangino-on Hisos.

Hay panlalabi nin Diyos ay makitkoni Pangino-on Hisokristo

31 Anyaman et ya mahalità tamo ya tongkol ha bawbagay ya habayto?
Ma-in warì makapangno kontamo hapa-eg ha anti kontamo ya Diyos?
32 Agna iningaw-enan ya Anak na, no alwan intarmoli nan inggawà nin
mati nin para kontamon kaganawan. Banà ta inggawà na kontamo ya
Anak na, agna warì igwà kontamo nin leseb ha nakem na ya kaganawan
bagay ya angka-ilanganen tamo?
33 Ma-in warì makapagriklamo nin hitamo ya pinilì nin Diyos ay
makasalanan? Ayin! Mismon Diyos ya nangibilang kontamo nin hitamo
ay ayin kasalanan.
34 Kayà ayin tawoy makasintinsya nin hitamo ay makasalanan ya igwà
ha impirno, ta hi Pangino-on Hisokristo ay nati nin para kontamo boy
nabiyay yan oman. Hapa-eg ay anti ya ha bandan wanan nin Diyos boy
ampangawok ya ha Diyos nin para kontamo.
35 Ma-in warì maka-alih nin panlalabi kontamo ni Pangino-on
Hisokristo? Ma-alih warì nin kawkagolowan, o pawpa-irap kontamo, o
pagdanas tamo nin kadya-dya-an, o pagkakolang tamo nin pamamangan
o pagdodolo? Ma-alih warì no ampamiligro tamo, o no hitamo ay
ampagtangka-an nin patyen?
36 Habayti ya pawpangyayari ay hin hato et impaholat nin Diyos. Hay
nakaholat ay ombayri:

"Hikayi ay naka-arap ha kamatyan ha kaganawan oras nin banà ha pan-
hohomonol nawen komo, Pangino-on Diyos; bilang kayin tawtopa
ya papatyen."
37 Ombayro man ya ampangyari konnawen ay lalò ya panalo nawen nin
banà ha panlalabi konnawen ni Pangino-on Hisokristo.
38 Angkapiho ko ya masyadoy panlalabi kontamo nin Diyos. Maski nati
tamo o angkabiyay ay anlabiyen tamo nin Diyos. Hay panlalabi kontamo
nin Diyos ay ahè ma-alih nin maski aw-anghil o maski anyay ampo-onpo-
onen ya anti ha katatag-ayan. Maski anyay ampangyari kontamo boy
maski anyay lomateng ya mangyari kontamo ay anlabiyen tamo nin Diyos.
39 Maski hinoy ma-in kapangyariyan ha katatag-ayan langit o ha kalale-lale-
an lotà, o maski anyay pinalsa nin Diyos ay ahè maka-alih nin panlalabi
nin Diyos kontamon ma-in pamakilamo koni Pangino-on tamon Hisokristo.

9

Hay Diyos boy tawtawoy pinilì na

1 Habayti ya halita-en ko ay kaptegan, ta hiko ay ma-in pamakilamo koni
Pangino-on Hisokristo. Agko ampagtotol nin kabongkokan, ta hay Ispirito
nin Diyos ya ampamo-on kongko ay an-omawoyon ha anhalita-en ko.
2 Masyadoy kalele-an ko boy pirmi kon ikakhit nin nakem
3 ya tongkol ha Hawhodiyo ya kawkalahì ko. No ma-arì bongat ya
mismon sarili ko ya mipahiyay koni Pangino-on Hisokristo, ta mipalako
ko ha impirno ya ayin anggay kaparosawan ay labay ko basta malibri hila.
4 Malakè ya angka-ibintahi nin Hawhodiyo ta hila ya pinilì nin Diyos nin
pag-ikon na, boy pinag-anak na hila. Impakit nin Diyos ya kagandawan
nin hawang na konla. Hawhodiyo simpri ya pinangako-an nin Diyos, boy
ha Hawhodiyo inggawà ya kawkapanogo-an. Intorò et konla no pangnoy
tamà ya panhohomamba ha Diyos, boy malakè et ya bagay ya impangakò
nin Diyos konla.
5 Hay kawka-apo-apowan nin Hawhodiyo ay mangarangal. Hi Pangino-
on Hisokristo ya nag-in tawo ay in-anak nin Hodiyo. Hiya ya Diyos ya
ampamo-on ha kaganawan boy hiya ya poriyen nin ayin angga. Amin.
6 Agko anhalita-en ya ahè matopad ya pangakò nin Diyos ya pagtawo
nay Hawhodiyo ya aw-inalalak ni Israyil. Piro hapa-eg, alwan kaganawan
inalalak ni Israyil ay pinilì nin Diyos,
7 boy alwan kaganawan inapopò ni Abraham ay an-ibilang nin talagan
aw-anak ya impangakò nin Diyos koni Abraham; ta hinalità kona nin Diyos,
"Hay ma-i-alalak ni Isak ay hilan bongat ya aw-inapopò mo."
8 Hay labay totolen, hay an-ibilang nin aw-anak nin Diyos ay alwan
kaganawan inapopò ni Abraham, no alwan haton bongat ya na-i-alalak
kompormi ha pangakò nin Diyos ya hay ampipantompel ay hila baytoy
talagan aw-inapopò ni Abraham;
9 ta ombayri ya hinalità nin Diyos hin nangakò ya koni Abraham:
"Pangalabah nin mihay ta-on ay magbira ko, boy manganak hi Sara nin
hay i-anak na ay lalaki."
10 Hay kanayon et ya makapipalinaw kontamo ay pangyayari ha lambaw
ya na-iboktot ni Ribika. Habaytoy lambaw ay mimihay tatay la ya ayin
kanayon no alwan hi Isak ya ka-apo-apowan tamo.
11 Impakit nin Diyos ya hay pamilì na ay kompormi ha kalabayan na,
alwan emen ha pamilì nin tawo ya ka-ilangan pon makakit nin gawgawà.

Biha in-anak baytoy lambaw, boy biha hila nakagawà nin mahampat o mala-et
12 ay hinalità pon nin Diyos koni Ribika, “Hay kakà ay magsirbi ha ali.”
13 Hay nakaholat et ha Halità nin Diyos ay ombayri: “Hi Hakob ay nilabi ko, piro hi Isaw ay pinag-inakitan ko.”
14 No ombayro awod, mahalità tamo warì nin hay Diyos ay ma-in ampili-en ta anlabiyen nay miha, hay miha ay ahè? Hay Diyos ay alwan ombayro,
15 ta ombayri ya hinalità na koni Moysis: “Ampanlabi kon mangingangalo ha labay kon ingalowan.”
16 Kayà hay pamilì nin Diyos nin tawtawoy pag-ikon na ay banà ha ingangalo na konla, alwan banà ha kalabayan la o pagsikap lan manggawà nin kahampatan para mapalabi hila ha Diyos;
17 ta hay nakaholat ha Halità nin Diyos ya tongkol koni arì Para-on ay ombayri ya hinalità kona nin Diyos: “Ginawà kata nin arì emen mo padya-dya-an ya tawtawo ko emen ha matalo kata, hay kapangyariyan ko ay ma-ipakit ko boy hay ngalan ko ay mibantog ha intiron babon lotà.”
18 Kayà an-ingalowan nin Diyos ya labay nan ingalowan, boy ampatya-en nay nakem nin tawtawoy ampipagmatyà nin ahè tompel kona.

Tongkol ha pahang boy pangingangalo nin Diyos

19 Maka ma-in tawoy maghalità nin ombayri: “No ombayro awod, antà amparosawan nin Diyos ya ahè tompel kona? Ma-arì warì omanen nin tawo ya kalabayan nin Diyos?”
20 Alwan ombayro ya halita-en mo ha Diyos ta hika ay tawon bongat. Ipag-alimbawà ha manggagawà keren: hay keren ya ginawà na ay ma-arì nayì maghalità kona nin, “Antà ombayri ya pagkagawà mo kongko?”
21 Hay manggagawà nin keren ay ayin warì karapatan nin ha mihay bekley pità ya gagaw-en nan loway keren, hay miha ay gaw-en nan maganda piro hay miha ay gaw-en nan pangkaraniwan bongat gamit?
22 Bilang ombayro itaman ya Diyos. I-alimbawà tamoy tawtawo hin hato ya mawmakasalanan. Katongkolan nin Diyos nin mamahang konla ta ipakit nay kapangyariyan na, piro agna ginawà ta mapasinsya ya. Pinagpasinsyawan na hila maski dapat na hilayna dayin parosawan.
23 Hay bara-nan nin ombayro ya ginawà nin Diyos ay emen na ma-ipakit ya masyadoy kahampatan na do ha tawtawoy an-ingalowan na ya da-an naynan inhandà para mag-in karapatdapat nin magkama-in kagandawan do ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
24 Hitamo baytoy tawtawoy pinilì na. Alwan bongat Hawhodiyo no alwan kateng alwan Hawhodiyo,
25 ta ha libro ya hinolat ni propita Osyas ay ma-in ombayri ya impaholat kona nin Diyos:
“Hay tawtawo ya alwa ko pon ikon ay hila ya ingaten kon tawtawo ko.
Hila ya agko pon anlabiyen ay labiyen ko.
26 Do ha dogal ya pinaghalita-an ko hin hato nin alwa ko hilan tawo ay bayro hapa-eg nin hila ay ingaten nin aw-anak nin Diyos ya angkabiyay.”
27 Hi propita Isayas hin hato ay ombayri ya impahalità kona nin Diyos ya tongkol ha Hawhodiyo ya aw-inalalak ni Israyil: “Maski emen hilan kalakè kapati-an ha ambay dagat ay amò bongat konla ya malibri;
28 ta hay Pangino-on ay mahigpit manosga nin tawtawo ha babon lotà boy tampol nan gaw-en.”
29 Hay kanayon et ya holà hin hato ni propita Isayas ay ombayri: “No hay Pangino-on ya ampamo-on ha kaganawan ay ahè nangilibri nin ongno

kontamon Hawhodiyo hin pinarosawan na tamo ay nag-in tamo dayi nin emen ha tawtawo ha banowan Sodoma boy banowan Gomora.”

Hay ahè pantompel nin Hawhodiyo

30 Anya hapa-eg ya mahalità tamo? Hin hato, hay alwan Hawhodiyo ay ahè ampipagsikap emen hila ay ibilang nin Diyos nin hila ay mahampat. Piro hapa-eg ay imbilang ana nin Diyos nin hila ay mahampat nin banà ha pantotompel la koni Pangino-on Hisos.
31 Hay Hawhodiyo balè ay ampipagsikap nin homonol ha kawkapanogo-an, ta andap la no ha ombayro ay ibilang hila nin Diyos nin hila ay mahampat piro ahè nangyari.
32 Antà nin hay Hawhodiyo ay ahè imbilang nin Diyos nin hila ay mahampat? Kayà aghila imbilang ta aghila antompel koni Pangino-on Hisos, no alwan hay ampagsikapan lan gaw-en ay sarili lan kalabayan ya mangahampat ya bawbagay. Hi Pangino-on Hisokristo ya agla labay pinto-owen ay kowinta bato ya pinibatolan la.
33 Talagan peteg ta hay impaholat nin Diyos ay ombayri:
“Ha dogal ya an-ingaten Siyon ay igwà koy bato ya pibatolan nin tawtawo.
Habaytoy bato ay makapipatomba konla. Piro hay tawoy tompel
kona ay ahè mareng-ey nin banà ha pantotompel na.”

10

1 Pawpatel, ampakahangaren ko boy an-ipanalangin ko ha Diyos ya hay Kawkahodiyo ko ay malibri dayi ha kasalanan emen aghila parosawan nin Diyos.
2 Ampaptegan ko ya masyadoy pagmalasakit lan makahonol ha Diyos, piro alwan tamà ya pangingintindi la nin tongkol ha panhohomonol kona;
3 ta agla labay intindiyen ya paraan nin Diyos no pangno ibilang nin Diyos nin hay tawo ay mahampat. Pinagsikapan lan gaw-en ha sarili lan pamamaraan ta agla labay honolen ya pamamaraan nin Diyos.
4 Hay kawkapanogo-an ay pina-anggawan ni Pangino-on Hisokristo, ta balang miha ya tompel kona ay ibilang nin Diyos nin ayin kasalanan.

Hay kalibriyan ay para ha kaganawan

5 Ombayri ya hinolat hin hato ni Moysis no pangno ibilang nin Diyos nin hay tawo ay mahampat: “Hay tawoy makahonol ha kawkapanogo-an ay homonol ya peleg nan angkabiyay, ta ha ombayro ay magkama-in yan biyay ya ayin anggawan.”
6 Piro hay pangibilang itaman nin Diyos nin mahampat ya tawo ay banà ha pantotompel. Kayà ma-in ombayri ya pagkahalità: “Agmo halita-en ha sarili mo ya, ‘Hinoy mako ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos nin mangwa koni Pangino-on Hisokristo ta gitan ya bayri ha babon lotà?’
7 Agmo simpri halita-en ha sarili mo ya, ‘Hinoy mako ha dogal nin nikati ha lalè lotà nin mangwa koni Pangino-on Hisokristo ta biyayen na yan oman?’ ” Ahè maghalità nin ombayro ta hi Pangino-on Hisokristo ay nakoyna bayri nin nag-in tawo biha nati boy nabiyay oman.
8 Tongkol bayri ay ma-in nakaholat ya ombayri: “Hay balità ya nangibat ha Diyos ay maparah mon ma-intindiyan boy pinto-owen ta anti ana ha nakem mo boy an-ibalità mo.” Habayti ya balità ya an-i-aral nawen ay balità ya tongkol ha pantotompel koni Pangino-on Hisokristo.
9 No itapat mon halita-en ya hi Apo Hisos ay Pangino-on boy leseb ya nakem mon ampinto-o nin biniyay yan oman nin Diyos ay malibri ka ha kaparosawan;

10 ta an-ibilang nin Diyos ya hay tawo ay ayin kasalanan nin banà ha
pantotompel na ya ampangibat ha nakem na, boy malibri ya nin banà ha
pamapteg na nin hi Pangino-on Hisos ay Pangino-on na.
11 Ombayri ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos: “Hinoman ya antompel
kona ay ahè ma-lihan alagà ya pantotompel na.”
12 Hay Diyos ay ahè ampamilì nin tawtawo, mag-in Hodiyo o alwa, ta
hiya ya Diyos ya Pangino-on nin kaganawan boy ampangingangalo yan
mambin kahampatan ha kaganawan ampakirawat kona;
13 ta nakaholat ha Halità nin Diyos ya ombayri: “Hinoman ya makirawat
ha Pangino-on nin ilibri ya ha kasalanan ay malibri ya.”
14 Piro pangno ipakirawat nin tawtawo ha Pangino-on nin ilibri na hila
no ayin hilan pantotompel kona? Pangno hila tompel kona no agla et
nalengè ya tongkol kona, boy pangno la malengè no ayin mangibalità
konla?
15 Pangno nin magkama-in mangibalità konla no ayin mangihogò nin
makon mangibalità konla? Hay nakaholat ya Halità nin Diyos ay ombayri:
“Pagkaliliga nin tawtawoy makapalateng nin ampangi-aral nin Mahampat
ya Balità.”
16 Piro alwan kaganawan nakalengè nin Mahampat ya Balità ay ninto-o,
ta maski hi propita Isayas ay ombayri ya hinalità hin hato: “Pangino-on,
hinoy ninto-o ha an-i-aral nawen?”
17 Kayà ha panlelengè nin tawtawo ay ampagkama-in hila nin katetpel
ha nalengè lay in-aral ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo.
18 Piro warì ahè nakalengè ya Hawhodiyo? Ahè ma-arì nin agla nalengè
ta ombayri ya impaholat nin Diyos:
“Hay balità ya an-i-aral la ay na-i-abot ana ha kaganawan dogal ha babon
lotà.”
19 Ombayri et ya mihay pastang ko: warì ahè na-intindiyan nin
Hawhodiyo? Hin hato et ay ombayri ya hinolat ni Moysis ya hinalità nin
Diyos konla:
“Mangilibri ko nin alwan Hawhodiyo emen manag-ilì kawoy Hawhodiyo.
Manambay ako nin tawtawoy ayin tinandà emen kawo mamahang
kongko.”
20 Hi Isayas ay makhaw ya nakem nin naghalità et nin ombayri ya hinalità
nin Diyos ya tongkol ha alwan Hawhodiyo:
“Hiko ay natanda-an nin hatoy ahè ampipagsikap nin makatandà kongko.
Hila ya ahè ampipagpastang no hino ko ay hila ya pinangipatanda-
an ko no hino ko emen hila malibri.”
21 Piro hay hinalità nin Diyos ya tongkol ha Hawhodiyo ay ombayri:
“Ampagsikapan kon papakaraniyen ya tawtawoy anhomombalang kongko
boy mangatyà ya nakem, piro agla ko antanggapen.”

11

Hay pangingangalo nin Diyos ha aw-inalalak ni Israyil

1 Hay pastang ko ay ombayri: intakwil warì nin Diyos ya tawtawo na?
Ahè! Hiko mismo ay Israylita ya inapopò ni Abraham ta lahì ako ni
Binhamin ya miha ha Aw-israylita.
2 Hay Aw-israylita ya pinilì nin Diyos nin pagtawo na pa-ibat hin hato
ay agna intakwil. Warì agmoyo tandà baytoy nakaholat ha Kaholatan nin
Diyos ya tongkol koni propita Ilyas? Hi Ilyas ay naki-ilgo ha Diyos ta an-
iriklamo na ya gawgawà nin Aw-israylita, ya wana,

3 “Pangino-on, hay pawpropita mo ay pinatipati la boy hay aw-altar mo
ay hinira-hirà la. Ha kaganawan anhomonol komo ay hikon bongat ya
natilà boy ampagsikapan la ko et nin patyen.”
4 Piro ombayri ya intobay nin Diyos koni Ilyas: “Alwa mon mimiha ya
anhomonol kongko, ta maski malakè ya anhomamba ha ribolto ni Ba-al ay
ma-in et piton libo katawo ya ahè anhomamba bayro, ta an-i-atap ko hila
para hila ay pagtawo ko.”
5 Ombayro et simpri hapa-eg. Ma-in et ongnoy Israylita ya pinilì nin
Diyos ya intilà na banà ha kahampatan ingangalo na konla.
6 Pinilì na hila nin banà ha kahampatan ingangalo na konla, alwan
banà ha panggawà la nin kahampatan; ta no banà ha panggawà la
nin kahampatan ya pamilì konla nin Diyos ay agana ka-ilanganen ya
kahampatan ingangalo nin Diyos. Piro alwan ombayro.
7 Hapa-eg, anya awod ya mahalità tamo ya tongkol bayri? Hay aw-
inalalak ni Israyil ya ayin kanayon no alwan Hawhodiyo ay ahè imbilang
nin Diyos nin hila ay mahampat maski anhangaren lay mag-in hilan
ombayro. Ahè nangyari konla ta banà ha katya-an nin nakem la ay pina-
olayan hila nin Diyos. Piro ma-in ongno konla ya pinilì nin Diyos. Hila
baytoy imbilang nin Diyos nin mahampat.
8 Ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos:
“Hay nakem la ay pinatyà nin Diyos emen aghila maka-intindi; kayà angga
hapa-eg pana-on, maski mabaha la boy malengè lay kaptegan nin
Mahampat ya Balità ay agla ma-intindiyan.”
9 Ha Halità nin Diyos ay ma-in et ombayri ya nakaholat ya hinalità ni Arì
Dabid ya tongkol konla:
“Pangino-on, hay ampahimala-an la ay habayto dayi ya pakahagpan
konla. Malì ya pangingintindi la ha kawkapanogo-an; kayà habaytoy
pamarosawan konla.
10 Pareglemen mo dayi ya panenegteg la emen aghila makakit. Padya-dya-
an mo hila nin emen pagdya-dyà nin tawoy ampamaba nin pagkabiyat.”
11 No ombayro awod, anyay mangyari ha Aw-israylita? Toloyan hilayna
warì itakwil nin Diyos banà ha agla pantompel? Ahè! Banà ha kasalanan
ya agla pantompel ay nagkama-in nin kalibriyan ya alwan Hawhodiyo.
Ombayroy ginawà nin Diyos emen hay Hawhodiyo ay mipanag-ilì ha alwan
Hawhodiyo emen hila mipantompel nin bilang ha alwan Hawhodiyo.
12 Hay kasalanan nin Hawhodiyo ay hay agla pantompel. Banà bayro,
hay alwan Hawhodiyo ha maski ayrin dogal ha babon lotà ay nagkama-in
nin kahampatan ya ikalibri la ha kasalanan. Piro lano ay malakè ya Hodiyo
ya mipantompel; ha mangyari ana bayto ya ombayro ay lalò magkama-in
nin kahampatan baytoy alwan Hawhodiyo.

Tongkol ha kalibriyan nin alwan Hawhodiyo

13 Habayti itaman ya labay kon halita-en komoyon alwan Hawhodiyo.
Hiko ay pinilì nin Diyos nin mag-in hogò ya mangaral komoyo. Habayti ya
ombayri ya sirbisyo ay inggawà kongko nin Diyos; kayà ampangataw-anan
kon gaw-en.
14 Hay bara-nan nin panggawà ko nin ombayro ay emen mipanag-ilì ya
kawkapara kon Hodiyo. Ha ombayro ay ma-in pag-asan malibri ya ongno
konla.
15 Hay pangitakwil nin Diyos ha Hawhodiyo ay emen magkama-in nin
pamakisondò ha Diyos ya alwan Hawhodiyo. Piro hay Hawhodiyo ay
tanggapen oman nin Diyos ta mangoman hilan tompel kona. Habayto ay

ahè makwan ihipen ta hay pangyayari konla ay emen ha nikati ya biniyay oman.
16 Hay ka-ogali-an tamon Hawhodiyo ay ombayri: ha nilotò ya tinapay
ya mihay bekley ya minasay arina ay mihay getget tinapay ya an-igwà
tamo ha Diyos. Ombayro man, hay natilà ay ikon et simpri nin Diyos.
Hi Abraham ay ka-alimbawa-an nin hatoy mihay getget tinapay boy hay
aw-inalalak na ay ka-alimbawa-an nin hatoy natilà ya pinangetgetan. Hi
Abraham ay tawo nin Diyos; kayà hay aw-inalalak na ay ikon simpri nin
Diyos. Alimbawà itaman ha mihay po-on kayo. Hi Abraham ya kowinta
yamot ay ikon nin Diyos; kayà hay aw-inalalak na ya kowinta hawhanga
ay ikon simpri nin Diyos.
17 Hapa-eg, no pinotoh ya ongno ha hawhangan tanaman ya kayoy olibo
ya ayin kanayon no alwan aw-inalalak ni Abraham, ta hikawo ya alwan
Hawhodiyo ya kowinta hawhanga nin kayoy olibo ya balang ay intompang
nin pabiyayen do ha pinotoy hawhanga nin tanaman ya olibo ay tomibay
kawo. Emen kawo ha peteg hawhanga ya ampagkama-in nin yatek ya
ampangibat ha yamot.
18 Kayà agmoyo pagmalhayan ya Hawhodiyo ya kowinta peteg hawhanga
ya pinotoh. Ihipen moyo ya alwan hikawo ya ampambin biyay ha kowinta
yamot. Hay yamot ya ampambin biyay komoyo.
19 Piro maka ma-in alwan Hawhodiyo ya maghalità nin, “Mas kayin ma-
alagà ta pinotoh hila biha hikayi ya intompang.”
20 Peteg pa bayto, piro kowinta pinotoh hila nin banà ha agla pantompel
ha Diyos. Hikawo itaman ay manatili nin banà ha pantotompel moyo.
Kayà agmoyo ipagmalhay ya sarili moyo no alwan paka-atap kawo;
21 ta maski nin Hawhodiyo ya talagan hanga ay ahè iningaw-enan nin
Diyos nin pinotoh ha po-on. Kayà lalò na kawoynan ahè ingaw-enan nin
potohen.
22 Bayri tamo makit no pangno mangingangalo ya Diyos boy no pangno
ya kahigpit nin mamarosa. Mahigpit ya pamarosa na ha Hawhodiyo ya ahè
ampipantompel kona. Mahampat ya itaman komoyo no manatili kawo ha
kahampatan na, piro no ahè ay potohen na kawo itaman.
23 Hay Hawhodiyo ya kowinta hawhanga ya pinotoh nin Diyos ay
tanggapen oman nin Diyos no agla patya-en ya nakem la nin ahè tompel
kona, ta magawà nin Diyos nin kowinta ma-itompang na hilan oman do
ha po-on ya pinamotohan na konla.
24 Hikawo ya alwan Hawhodiyo ay kowinta hawhanga nin kayoy olibo ya
balang. Pinotoh kawo ha talagan po-on moyo biha ingkambyan intompang
nin pabiyayen ha po-on nin peteg tanaman ya olibo. Piro hay Hawhodiyo
ya peteg hawhanga ay lalò ma-itompang ha talagan po-on ya pinamotohan
konla.

Tongkol ha pangingangalo nin Diyosha kaganawan tawo

25 Pawpatel koy alwan Hawhodiyo, labay kon ipatandà komoyo baytoy
ahè pon impatandà hin hato emen hay sarili moyo ay agmoyo ipagmalhay
ha Hawhodiyo. Ombayri bayto: ma-in ongno ha aw-inalalak ni Israyil ya
ahè pon antompel banà ha katya-an nin nakem la. Piro magkama-in hilan
katetpel lano ha mipantompel ana ya kaganawan alwan Hodiyo ya pinilì
nin Diyos.
26 Kaganawan inalalak ni Israyil ay mikalibri ta hay nakaholat ha Halità
nin Diyos ay ombayri:

“Ma-in mangibat ha dogal ya an-ingaten Siyon ya Mapangilibri. Hay
Hawhodiyo ya aw-inalalak ni Hakob ay patgenen na ha panggawà
nin kala-etan.
27 Alihen koy kawkasalanan la ta habayto ay pangakò ko konla ya toparen
ko.”
28 Hay ahè pananggap nin Hawhodiyo ha Mahampat ya Balità ay nag-in
hilan ka-away nin Diyos. Banà bayro, hay Mahampat ya Balità ay na-i-aral
komoyon alwan Hawhodiyo. Ombayro man, hay Hawhodiyo ya pinilì nin
Diyos ay anlabiyen na banà ha pangakò na hin hato ha kawka-apo-apowan
la;
29 ta ahè an-omanen nin Diyos ya nakem nan tongkol ha pangakò na
konla boy pamilì na konla nin biyan kahampatan.
30 Hin hato, hikawoy alwan Hawhodiyo ay ahè pon ampipantompel ha
Diyos. Piro hay ahè pantompel nin Hawhodiyo ay habaytoy paraan nin
hikawo ay iningalowan nin Diyos.
31 Hikawoy alwan Hawhodiyo ay ma-in hapa-eg nin pantotompel ha
Diyos. Hay Hawhodiyo itaman ay malakè ya panhomombalang ha Diyos.
Piro no pangno kawo iningalowan nin Diyos ay ombayro hila itaman. Hila
ay ingalowan nin Diyos pantompel la kona.
32 Pinaptegan nin Diyos ya kaganawan tawo mag-in Hodiyo o alwa ay
makasalanan emen na ma-ipatanam konlan kaganawan ya pangingangalo
na.

Hay pamoriyan ha Diyos

33 Hay kahampatan nin Diyos ha kaganawan tawo ay ahè mangaka-oboh,
boy hay karonongan na boy tinandà na ay ahè makwan ihipen. Ayin tawoy
magtandà no anyay labay gaw-en nin Diyos boy no pangno ya anggomawà.
34 Ombayri ya impaholat hin hato nin Diyos:
“Warì ma-in tawoy magtandà nin pangingihip nin Diyos? Warì ma-in ma-
arì makawawali kona?
35 Warì ma-in tawoy makab-i ha Diyos nin anyaman ya pamalayan otang
ya nakem kona nin Diyos?”
36 Piro anhalita-en ko komoyo, hay Diyos ya pinangibatan nin kaganawan,
boy hiya ya makapangyayari ha kaganawan. Kaganawan ay pinalsa nin
Diyos emen kaganawan ay mamori kona. Amin.

12

No pangno homonol ha Diyos

1 Pawpatel, nakit moyoyna ya masyadoy pangingangalo kontamo nin
Diyos. Kayà andawaten ko komoyo ya hay sarili moyo ay igwà moyo nin bo-
ò ha Diyos emen agkawo makagawà nin kala-etan, no alwan hay magawà
moyo ay makapakonsowilo ha Diyos peleg angkabiyay kawo. Ha ombayro,
hikawo ay anhomamba ha Diyos.
2 Agkawo maki-emen manggawà nin kala-etan ya anggaw-en nin
tawtawoy ahè antompel ha Diyos bayri ha babon lotà, no alwan payagan
moyo nin bayowen nin Diyos ya pangingihip moyo. Ha ombayro ay
matanda-an moyo no anyay labay nin Diyos nin gaw-en moyo, hatoy
mangahampat boy tamà ya gawgawà ya makapakonsowilo kona.
3 Banà ha kahampatan pangingangalo nin Diyos ay inggawà na kongko
ya katongkolan nin manorò komoyo. Kayà an-awoken ko ha balang miha
komoyo ya agmoyo ipagmatag-ay ya sarili moyo, no alwan ipagma-aypà

moyo ya kakayawan ya inggawà komoyo nin Diyos banà ha pantotompel
moyo kona.
4 Hay nawini tamo ay malakè ya parti, piro hay gawà nin balang mihay
parti nin nawini ay kahalako ha kanayon.
5 Ombayro itaman kontamo; maski malakè tamo ay emen tamon mimiha
banà ha pamakilamo tamo koni Pangino-on Hisokristo. Balang parti ay
nakakabit ha mimihay nawini.
6 Hitamo ay ma-in kanyakanyan kakayawan ya inggawà nin Diyos.
Anyaman ya kakayawan ya inggawà na ay gamiten tamo nin ma-in ka-
ayosan. No hay kakayawan ya inggawà ha mihay tawo ay pangi-aral Halità
nin Diyos ay gaw-en na kompormi ha pantotompel na.
7 No hay kakayawan ya inggawà kona ay pantotomambay ay tomambay
ya. No hay kakayawan ya inggawà kona ay panonorò ay manorò ya.
8 No hay kakayawan ya inggawà kona ay mamakhaw nakem ay
ombayroy gaw-en na. No hay kakayawan ya inggawà kona ay pananambay
ha panganga-ilangan nin kanayon ay manambay ya ha abot kaya nan
itambay. No hay kakayawan ya inggawà kona ay pamama-alà ay
pagmalasakitan nan gaw-en. No hay kakayawan ya inggawà kona ay
mangingangalon gomawà nin para ha kanayon ay pakaliga yay gomawà
nin ombayro.
9 Pakatibolosen moyoy panlalabi moyo ha kanayon. Ka-inakitan moyoy
kala-etan ta hay hangaren moyo ay kahampatan.
10 Milalabi kawo nin emen ha pamilalabi nin mipapatel. Gomalang kawo
ha kanayon nin igit ha pangigalang la komoyo.
11 Pakahipeg kawo boy pakatibolosen moyoy nakem moyo nin magsirbi
ha Pangino-on.
12 Pakaliga kawo ha an-asawan moyo koni Pangino-on Hisos. Pagte-ehan
moyoy pamadya-dyà komoyo boy sigisigi kawon manalangin ha Diyos.
13 Tomambay kawo ha panganga-ilangan nin kapara moyon nag-in
tawtawo nin Diyos, boy pakahampat kawon mangistima nin sawsang-ili
moyo.
14 No ma-in ampamadya-dyà komoyo ay agmoyo awoken ha Diyos ya
mipakala-et hila no alwan ipanalangin moyo ya ingalowan hila nin Diyos.
15 Makiligaliga kawo do ha mangama-in an-ikaliga; do itaman ha
mangama-in kalele-an ay damayan moyo hila ha kalele-an la.
16 Mimamalasakit kawo. Agkawo magmalhay no alwan pakibagayan
moyoy manga-aypà ya katayo-an. Agmoyo ipalagay nin hay sarili moyo
ay pagkaroronong.
17 No ma-in nanggawà komoyo nin kala-etan ay agmoyo ya gantiyen nin
kala-etan. Sikapen moyo nin hay gawgawà moyo ya makit komoyo nin
tawtawo ay mahampat.
18 No ma-arì ay pakahampaten moyoy pamakilamo moyo ha kaganawan
tawo.
19 Anlabiyen kon pawpatel, agkawo mangganti ha tawtawoy nanggawà
komoyo nin kala-etan, no alwan pa-olayan moyoy Diyos nin manggantin
mamarosa konla, ta ombayri ya nakaholat ya hinalità nin Diyos: “Hiko
ya Pangino-on moyo ya gomanti nin mamarosa ha nipanggawà nin kala-
etan.”
20 Hapa-eg, hay gaw-en moyo ay ombayri ya hinalità et nin Diyos: “No
nabitil ya ka-away mo ay pakanen mo; no angka-angan ya ay pa-inomen
mo. No ombayroy gaw-en moyo ay mareng-ey ya nin banà ha ginawà na
komoyoy kala-etan ya ginanti moyo nin kahampatan.”

21 No ma-in nanggawà nin kala-etan ay agmoyo ipatalo ya nakem moyo
nin manggawà ombayro, no alwan manggawà kawo nin kahampatan emen
mapatalo ya kala-etan.

13

Pasakop ha mangama-in katongkolan

1 Balang tawo ay dapat pasakop ha ampipamo-on, ta aghila nagkama-in
nin katongkolan ya ombayro no aghila pinayagan nin Diyos. Hay pagkama-
in lan katongkolan ay gawà nin Diyos.
2 Kayà hinoman ya tawoy angkomontra ha mangama-in katongkolan ay
ha Diyos ya angkomontra, ta Diyos ya nangigwà nin katongkolan. Hay
ombayroy tawo ya angkomontra ay ka-ilangan biyan nin kaparosawan.
3 Hay ampipamo-on ay angkalimowan nin tawtawoy ampipanggawà
nin kala-etan. Piro hay tawoy ampanggawà nin kahampatan ay ayin
dapat ikalimo ha mangama-in katongkolan. No labay mon ahè malimo
ha mangama-in katongkolan ay manggawà kan kahampatan emen la ka
poriyen.
4 Honolen moyo hila ta hila ay ampagsirbi ha Diyos, boy anggomawà
hila nin para ha ikahampat moyo. Piro no ampanggawà kawo nin kala-
etan ay ma-in bara-nan nin malimo kawo konla, ta hila ay ma-in karapatan
nin mamarosa. Mawmagsisirbi hila nin para ha Diyos; amparosawan lay
ampipanggawà nin kala-etan.
5 Kayà dapat kawon pasakop konla. Alwan bongat nin hay pamasakop
moyo ay banà ta labay moyon agkawo parosawan nin Diyos, no alwan
habaytoy ombayro ay tamà gaw-en.
6 Ka-ilangan et nin mamayad kawon bo-ih ta hay ampipamo-on ya
ampipagsirbi nin para ha Diyos ay ampama-alà nin para komoyo.
7 Igwà moyo ha balang miha ya dapat kona. Mamayad bo-ih ha
dapat pamayaran, gomalang ha dapat galangen, boy parangalan ya dapat
parangalan.

Hay dapat gaw-en ha kapara

8 Atapan moyon mangotang ha maski hino, piro no agmoyo ma-iwasan
ay tampol moyon bayaran. Hay dapat moyon gaw-en ay manlabi kawo
ha kapara moyo; ta hay tawoy ampanlabi nin kapara na ay kowinta
ampakahonol ha kaganawan panogò nin Diyos.
9 No mahonol mo baytoy panogò ya labiyen moy kapara mo nin bilang
panlalabi mo ha sarili mo ay emen mon angkahonol baytoy pawpanogò
ya, “Ahè mamabayi boy ahè makilalaki, ahè mamati nin kaparan tawo,
ahè manakaw, boy ahè manakim.” Hay panlalabi ha kapara nin bilang
panlalabi ha sarili ay kabo-o-an nin kaganawan panogò,
10 ta no anlabiyen moy kapara mo ay agmo ya mapanggaw-an nin kala-
etan. Kayà ha panlalabi mo ay angkahonol moy kaganawan kapanogo-an.
11 Ombayroy gaw-en mo ta hay ka-anggawan nin kaganawan ay
maranina. Hay katamlaran gomawà nin para ha Pangino-on ay emen
tawoy makatoloy; kayà mimata kawoy kowinta makatoloy ta gomawà
kawo nin para ha Pangino-on. Hay kalibriyan tamo ay maranina. Mas
marani hapa-eg kisa hin babayo tamo tinompel.
12 No angkalabah anay yabi ta anhomawang ana ay tandà tamo ya
maraninan homilà ya allo. No pangno angkalabah ya yabi ta anhomawang
ana ay ombayro itaman nin malabah ya kadya-dya-an ya angkaranasan
tamo. Kayà pakarayò tamo ha mala-et ya gawà ta manggawà tamon

kahampatan. Ha ombayro ay kowinta anti tamo ha kahawangan ya
dipinsa ha sarili tamo emen agtamo makagawà nin kala-etan ya kowinta
karegleman.
13 Dapat tamon mag-in mahampat ta hay ihip tamo ay alwaynan emen
ha karegleman ta nabayoyna. Kayà hay pana-on moyo ay agmoyoyna
sayangen ha pamakiligaliga ya ma-in kagolowan boy pamakilahingan,
panggogomawà kala-etan ya tongkol ha pamilabayan nin babayi boy lalaki,
panggogomawà ka-alayan, pami-a-away, boy pami-i-inggit.
14 Hi Pangino-on Hisokristo ya payagan moyon mamo-on komoyo.
Agmoyo payagan ya sarili moyo nin manggawà mala-et ya anhangaren
nin da-an moyon pagkatawo.

14

No pangno makibagay ha tawoy makapey ya katetpel
(1 Korinto 8:1-10, 13)

1 Hay tawoy makapey ya katetpel ay tanggapen moyon pagkalamo.
Agmoyo ya kolpyawen ha anyaman ya an-ipalagay nan tamà o alwa.
2 Alimbawà, hay tawoy makapey ya katetpel ay ampinto-o nin alwan
tamà nin mangnà nin karni; kayà hay an-ikakan nan bongat ay golay. Piro
hay tawoy makhaw ya katetpel ay alwan mala-et para kona ya mangnà
nin maski anya.
3 Hay pangnà nin golay bongat nin hatoy makapey ya katetpel ay
ahè pintasan nin hatoy ampangnà nin maski anya. Hato itaman ya
ampangipalagay nin alwan mahampat ya mangnà nin karni ay agya
mamintas ha pangnà nin maski anya nin hatoy ampinto-o nin alwan
bawal ya mangnà nin maski anya; ta hay ampangnà nin karni o hatoy
ahè ampangnà ay tinanggap nin Diyos nin banà ha pantotompel na.
4 Hino ka ya manosga ha alilà nin kanayon? Hay makapapteg no
mahampat o alwa ya gawgawà nin alilà ay amo nan bongat. Ombayro ya
Pangino-on boy aw-anak na. Kayan patibayen nin Pangino-on ya aw-anak
na emen mag-in karapatdapat ya gawgawà la.
5 Hay kanayon ya ampipantompel ha Pangino-on ay ampaghalità nin ma-
in allo ya mas matampà kisa ha kanayon ya allo. Hay kanayon itaman ay
ampaghalità nin hay kaganawan allo ay pariparihon matampà. Hay dapat
gaw-en ay ihipen tamon mahampat no anyay tamà ya gaw-en tamo; alwan
hatoy pagdodawan tamo bayto ya ombayroy bagay.
6 Hay tawoy ma-in an-ingilin ya allo ay an-ipakit nay panggogomalang
na ha Diyos. Ombayro et simpri ha tawoy ampangan nin maski anya
ya pamamangan, ta hay pamangan nan habayto ay an-ipagpasalamat na
ha Diyos. Maski hay tawoy ma-in ahè angkanen ya pamamangan ay
anggomalang simpri ha Diyos ta ampasalamat ya kona.
7 Kaganawan tamon ampipantompel ha Pangino-on, maski mati tamo o
mabiyay ay ma-alagà ya pakonsowilowen tamo ya Pangino-on kisa sarili
tamo, ta hay Pangino-on ya ma-in karapatan kontamo.
8 Peleg tamon biyay ay angkabiyay tamo para ha ikapori nin Pangino-on.
No mati tamo ay para et simpri ha ikapori nin Pangino-on. Kayà ha biyay
tamo o ha kamatyan tamo, hitamo ay ikon nin Pangino-on.
9 Habaytoy bara-nan nin nati hi Pangino-on Hisokristo boy nabiyay yan
oman emen hiya ya mamo-on ha nikati kateng ha ampikabiyay.
10 Antà ma-in komoyon ampanosga nin patel ha Pangino-on, boy hay
kanayon komoyo ay ampanyamo-yamò nin patel ha Pangino-on? Hay

makaba-alà nin manosga ay Diyos, ta kaganawan tamo ay omarap lano
ha Diyos ta hosgawan na tamo.
11 Hay nakaholat ya hinalità nin Diyos ay ombayri:
"Hiko ya Diyos. Maski makakano ay angkabiyay ako. Kayà lano,
kaganawan tawo ay manalimokod nin omarap kongko emen ka-
ganawan ay mangamin nin hiko ya peteg Diyos."
12 Ha mangyari ana bayto, balang miha kontamo ay omarap ha Diyos ta
halita-en nay kaganawan ginawà na peleg angkabiyay ya ha babon lotà.

Agtamo mag-in bara-nan para makapagkasalananya patel tamo

13 Kayà agtamo manosga ha miha ta miha, no alwan anyaman ya gaw-
en tamo ay ihipen tamo pon emen agtamo makagawà nin mag-in bara-nan
nin magkasalanan ya patel tamo.
14 Banà ha pamakilamo ko koni Pangino-on Hisos ay tandà ko ya ayin
pamamangan ya katowà kanen. Piro no an-ipalagay nin hinoman ya ma-in
pamamangan ya bawal kanen ay kasalanan para kona no kanen na bayto.
15 Agmo anlabiyen ya patel mo no ampakakhitan moy nakem na ha
pamangan mo nin pamamangan ya an-ipalagay na nin bawal kanen. No
ikakapey pantotompel nin patel mo ya mangan ka nin pamamangan ya
an-ipalagay na nin kasalanan ya mangan nin habayto ay agka mangan ta
banà kona ay nati hi Pangino-on Hisokristo.
16 Maski an-ihipen mon tamà baytoy ginawà mo, piro pamintasan komo
itaman nin kanayon ay agmo isigi nin gaw-en.
17 Kontamon angkasakopan nin pamomo-on nin Diyos ay alwan ma-
alagà no anyay kanen tamo boy inomen tamo. Hay ma-alagà ay mag-
in mahampat ya pag-o-ogalì tamo, ma-in pamisosondò, boy ma-in tamon
kaligawan ha panggogomawà kontamo nin Ispirito nin Diyos.
18 No ombayro ya pagsisirbi tamo koni Pangino-on Hisokristo ay
mapakonsowilo tamo ya Diyos boy galangen tamo nin tawtawo.
19 Kayà hay pagsikapan tamon gaw-en ay hatoy bawbagay ya makab-i
nin katinekan boy makapatibay nin katetpel nin kawkalamowan tamo.
20 Hay inlibri nin Diyos ay agmoyo panggaw-an nin anyaman ya
makahadlang nin ikakhaw katetpel na. Peteg nin ayin pamamangan ya an-
ibawal kanen; piro no makapagkasalanan itaman ya patel tamo ay alwan
mahampat no mangan tamo nin pamamangan ya para kona ay kasalanan
kanen bayto.
21 Hay matampà tamon gaw-en ay agtamo mangnà nin karni, minom nin
alak, o gomawà nin maski anyay mag-in bara-nan nin makapagkasalanan
ya patel tamo.
22 Piro no an-ihipen mo nin alwan kasalanan ya mangan nin maski anya
ay tamà bayto, piro agmoyna halita-en ha kanayon ta hikan bongat boy
Diyos ya magtandà nin ombayro. Maliga ya tawo no ayin yan tobayen ha
anggaw-en na, ta ha ka-ihipan na ay tamà gaw-en bayto.
23 Piro hinoman ya ampangan ta habaytoy angkanen na ay ampagdo-
dawan na no mahampat o alwa ya pamangan na nin habayto ay alwan
tamà, ta hay pamangan na ay agna angkasigoro ya tamà mangan nin
habayto. Anyaman ya anggaw-en tamo ta agtamo angkasigoro nin tamà
gaw-en bayto ay kasalanan ta ginawà nin alwan banà ha pantotompel.

15

Alwan sarili tamo ya pakonsowilowen tamo

1 Hitamoy mangakhaw ya katetpel, pagpasinsyawan tamo baytoy mangakapey ya katetpel. Alwan sarili tamon ikakonsowilo ya ihipen tamo.
2 Gaw-en tamoy bawbagay ya makapakonsowilo ha kanayon emen tomibay ya pantotompel na.
3 Mahampat ya ombayroy gaw-en tamo ta hi Pangino-on Hisokristo ay ombayroy ginawà ya agna pinakonsowilo ya sarili na. Hay nakaholat ha Halità nin Diyos ya hinalità ni Pangino-on Hisokristo ha Diyos ay ombayri: "Hay paghalità la komo nin kala-etan ay hiko ya ampaghalita-an la."
4 Anyaman ya nakaholat hin hato ha Halità nin Diyos ay para ha ikatoto tamo; ta hay Halità nin Diyos ay ampakab-i kontamo nin kapasinsyawan magte-eh nin kadya-dya-an, ampakapakhaw nin nakem tamo, boy ampakab-i kontamo nin pag-asa ha an-ihandà kontamo nin Diyos.
5 Hay pagkama-in kapasinsyawan boy kakhawan nakem ay banà ha panggogomawà nin Diyos. Kayà an-awoken ko ha Diyos ya pagmimihawen nay kanakeman moyo nin manowad koni Pangino-on Hisokristo
6 emen mangapimimiha kawon mamori ha Diyos ya Tatay ni Pangino-on tamon Hisokristo.

Hay Mahampat ya Balità ya in-aralha alwan Hawhodiyo

7 No pangno kahampat ya pananggap komoyo ni Pangino-on Hisokristo ay ombayro kahampat ya gaw-en moyon pananggap ha miha ta miha emen mapori ya Diyos.
8 Anhalita-en ko komoyo ya hi Pangino-on Hisokristo ay nako bayri nin manambay konnawen Hawhodiyo emen ma-ipakit ya hay Diyos ay tapat nin tomopad ha impangakò na ha kawka-apo-apowan nawen Hawhodiyo.
9 Hay bara-nan et nin pamako bayri ni Pangino-on Hisokristo ay emen hay alwan Hawhodiyo ay mamori ha Diyos banà ha pangingangalo na konla; ta ha Halità nin Diyos ay ombayri ya nakaholat ya hinalità ni Pangino-on Hisokristo ha Diyos:

"Hiko kateng alwan Hawhodiyo ay mamori komo. Magkanta ko nin pamomori ha ngalan mo."

10 Ma-in et ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos:

"Hikawoy alwan Hawhodiyo, makiligaliga kawo ha tawtawoy pinilì nin Diyos."

11 Ombayri et ya pagkahalità:

"Hikawoy alwan Hawhodiyo, poriyen moyoy Diyos. Kaganawan tawo ay mamori kona."

12 Ombayri simpri ya pagkahalità ni propita Isayas ya hay antokoyen na ay hi Pangino-on Hisos:

"Hi Dyisi ay makapi-alalak nin mama-alà ha alwan Hawhodiyo. Hiya ya pag-asa la nin mangilibri konla."

13 Hay Diyos ya ampangibatan pag-asa tamo ay mamnò dayi komoyo nin kaligawan boy katinekan ha pantotompel moyo kona. Ha ombayro ay lalò kawon magkama-in nin pan-o-omasa kona banà ha kapangyariyan nin Ispirito nin Diyos komoyo.

No antà ombayri ya hinolat ni Pablo

14 Pawpatel ko, tandà ko ya hikawo ay ponò nin kahampatan, hostoy tinandà moyo ya tongkol ha pantotompel ha Diyos, boy ma-in kawon kakayawan mi-a-aral.

15 Ombayro man, bayri ha holat ko ay hinokaw koy nakem ko nin
maghalità komoyo nin tongkol ha ongnoy bagay ya labay kon ipapanemte-
man komoyo. Ginawà ko bayti ta Diyos ya nambi kongko nin habayti ya
pribilihyo
16 ya pagsisirbi koni Pangino-on Hisokristo nin mangi-aral nin Mahampat
ya Balità ha alwan Hawhodiyo. Ha pangangaral ko konla ay emen
akon parì ya ampagsirbin mangipakarani konla ha Diyos. Hay Diyos
ay mangonsowilo konla ha panggogomawà nin Ispirito nin Diyos ya
nangibokod konla.

17 Banà ha pamakilamo ko koni Pangino-on Hisokristo ay ma-in akon
katoynongan mangipagmalhay nin habayti ya sirbisyo ko ya para ha Diyos.
18 Ayin akoynan kanayon ya an-ipagparangalan no alwan hay pananam-
bay kongko ni Pangino-on Hisokristo emen hay alwan Hawhodiyo ay
homonol ha aw-aral nin Diyos. Hay anggamiten kon pamahonol konla
ay paghahalità ko boy gawgawà ko,
19 boy hari-harì ya papag-ispantawan ya angkagawà ko. Hay kakayawan
kon manggawà nin ombayri ay banà ha Ispirito nin Diyos ya anggomawà
kongko. Kayà ha kaganawan dogal ya nilako ko pa-ibat ha siyodad nin
Hirosalim angga ha Iliriko ay tapat kon an-i-aral ya Mahampat ya Balità
ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo.
20 Hay Mahampat ya Balità ay ampagsikapan kon i-aral ha dawdogal
ya ayin et nakalengè nin tongkol koni Pangino-on Hisokristo. Agko labay
mangaral ha dawdogal ya nilakoyna nin kanayon ya nangaral. Hay bara-
nan nin ombayro ay agko labay mangibangon ha impondar nin kanayon.
21 Ha Halità nin Diyos ay ma-in ombayri ya nakaholat:

"Hatoy ahè et nakabalità nin tongkol kona ay makabalay kona. Hatoy
ahè et nipampakalengè nin tongkol kona ay malengè layna boy ma-
intindiyan ya tongkol kona."

Balak ni Pablo nin manibaw ha siyodad nin Roma

22 Habaytoy pangaral ko ha kanayon ya dawdogal ya bara-nan no antà
pirmi nin angka-antalà ya pamako ko bahen.
23 Piro hapa-eg ha nayarì anay pangangaral ko bayri ay makalako koyna
bahen ta naboyot anay pana-on nin labay kon mako bahen.
24 Ha pamako ko ha nasyon Ispanya ay labay kon magdaan bahen emen
ako makapakilengew komoyo nin amò ya pana-on boy matambayan moyo
ko ha pamako ko bayro.
25 Piro hapa-eg ay mako ko pon ha siyodad nin Hirosalim nin mantan
tambay ha pawpatel bayroy nag-in tawtawo nin Diyos.
26 Habayti ya tambay ay na-ibat ha ampipantompel ha Pangino-on do
ha probinsyan Masidonya boy Akaya. Nangapikakayari-an lan igwà ha
manga-irap ya Hawhodiyo ya nag-in tawtawo nin Diyos ya anti do ha
Hirosalim.
27 Maski alwa hilan Hawhodiyo ay hay towà lan mambi ha Hawhodiyo, ta
banà ha Hawhodiyo ay napalamo hila ha ingangalo ya inggawà nin Diyos
ha Hawhodiyo. Kayà hapa-eg ay nararapat lan balayen otang ya nakem ha
pawpatel lay Hawhodiyo ha pambi la nin tambay.

28 No na-i-atel koyna bayti ya tambay ha pawpatel bayro ha Hirosalim
ay magdaan ako bahen komoyo pamako ko ha nasyon Ispanya.

29 Tandà ko ya panlomateng ko bahen ay maliga tamo ta hay gitan ko ya itorò ko komoyo ay kaganawan kahampatan ya nangibat koni Pangino-on Hisokristo.
30 Banà ha pantotompel tamo koni Pangino-on Hisokristo boy banà ha panlalabi ya inggawà kontamo nin Ispirito nin Diyos ay an-awoken ko komoyo ya tambayan moyo ko ha panalangin.
31 Ipanalangin moyo ya malibri ko ha tawtawoy ahè ampipantompel ha Pangino-on do ha probinsyan Hodiya, boy ipanalangin moyo et ya habayti ya tambay ya gitan ko ay handà tanggapen nin bibiyan ko ya nag-in tawtawo nin Diyos do ha siyodad nin Hirosalim.
32 No kalabayan nin Pangino-on baytoy an-ipanalangin moyo kona ay maliga koy lomateng bahen boy ikaliga ko ya pamipipikit tamo.
33 Manatili dayi komoyo ya Diyos ya ampangibatan nin katinekan tamo. Amin.

16

Pangongomosta

1 Mako bahen hi Pibi ya patel tamoy babayi ya ampanambay ha gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on do ha banowan Singkriya. Hiya ay an-irikominda ko komoyo.
2 Panlomateng na bahen ay tanggapen moyo yan mahampat ta ombayroy nararapat nin pananggap moyo ha nag-in tawtawo nin Diyos. Tambayan moyo ya ha angka-ilanganen na ta malakè anay natambayan na boy kateng hiko ay natambayan na.
3 Ikomosta moyo ko koni Prisila boy koni Akila ya mita-ahaway kalamowan kon ampagsirbi koni Pangino-on Hisokristo.
4 Ha pananambay la kongko ay hinomobò hila ha kamatyan nin mangilibri kongko ha tawtawoy labay mamati kongko. Masyadoy pasasalamat ko konla boy napasalamat et konla ya kaganawan gropon alwan Hawhodiyo ya mangama-in katetpel ha Pangino-on.
5 Ikomosta moyo ko et ha gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on ya ampititipon ha bali ni Prisila boy Akila. I-abot moyo et ya pangongomosta ko koni Ipinito ya anlabiyen ko. Hiya ya ka-ona-onawan nananggap koni Pangino-on Hisokristo do ha probinsyan Asya.
6 Angkomostawen ko et hi Mariya ya mahipeg gomawà nin para komoyon ampipantompel ha Pangino-on.
7 I-abot moyoy pangongomosta ko koli Androniko boy Honya ya Kawka-hodiyo koy kapariho kon napiriso. Hila ay balaybalay nin hawhogò boy ona hila kongko nin tinompel koni Pangino-on Hisokristo.
8 Halita-en moyo koni Ampliyato ya angkomostawen ko ya. Anlabiyen ko ya banà ha pantotompel nawen ha Pangino-on.
9 Halita-en moyo et koni Orbano ya kalamowan kon ampagsirbi koni Pangino-on Hisokristo ya angkomostawen ko ya kateng hi Istakis ya anlabiyen ko.
10 Ipakihalità moyo et koni Apilis ya balaybalay ha katapatan koni Pangino-on Hisokristo ya hiya ay angkomostawen ko. Angkomostawen ko et ya pamilya ni Aristobolo.
11 Hi Hirodyon ya Kahodiyo ko ay angkomostawen ko simpri, boy angkomostawen ko baytoy ampipantompel ha Pangino-on ya pamilya ni Narsiso.

12 Ikomosta moyo ko et koni Tripina boy koni Triposa ya ampipang-
gomawà ya para ha Pangino-on. Hi Pirsida ya anlabiyen kon patel ya
malakè anay nagawà ya para ha Pangino-on ay angkomostawen ko.
13 Hi Ropo ya talagan anhomonol ha Pangino-on ay angkomostawen ko
kateng nanay na ya bilang kon sarilin nanay.
14 Angkomostawen ko et hi Asingkrito, Pligonti, Hirmis, Patrobas,
Hirmas, kateng kawkalamowan lay pawpatel.
15 Komosta hi Pilologo, hi Holya, hi Niryo kateng patel nay babayi, boy
hi Olimpas boy kaganawan kalamowan lay nag-in tawtawo nin Diyos.
16 No ampangapititipon kawo ay ipakit moyoy pamilalabi moyon
ampipantompel koni Pangino-on Hisokristo. Kaganawan bayrin gawgro-
pon mangama-in katetpel koni Pangino-on Hisokristo ay ampangomosta
komoyo.

Tawtorò ni Pablo ha tawtaga Roma ya ampipantompel ha Pangino-on

17 Pawpatel ko, an-awoken ko komoyo ya pag-atapan moyo baytoy tawta-
woy ampangibatan nin pamikakampiyan moyo. Ha ombayroy ampangyari
komoyo ay angkomapey ya pantotompel moyo, ta ampagsikapan la kawon
homalibokot ha intorò komoyo ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo.
Atapan moyo hila
18 ta alwan hi Pangino-on Hisokristo ya ampagsirbiyan la, no alwan
ampagsirbi hila emen mapasasà ya sarili la. Hay tawtawoy mapipinto-
owen ay angkaloko la banà ha kagalingan lan mag-ilgo boy mangabor-abor.
19 Hay tongkol ha kahampatan nin panhohomonol moyo koni Pangino-
on tamon Hisos ay nabalita-an nin kaganawan. Banà bayro ay angkatowà
ako komoyo. Hay labay ko ay mag-in kawon maronong ha kahampatan
piro mag-in kawon emen ayin tinandà ha kala-etan.
20 Diyos ya ampangibatan nin katinekan. Agana maboyot ay ipatalo
nayna komoyo hi Satanas.
Hi Pangino-on tamon Hisos ay mangingangalo dayi nin mambin kaham-
patan komoyo.
21 Hi Timotiyo ya kalamowan ko kateng Kawkahodiyo ko ya hili Losyo,
Hason, boy hi Sosipatro ay ampangomosta komoyo.
22 Hiko hi Tirsyo ya pinaholat ni Pablo nin habayti ya holat ay
ampangomosta simpri komoyo ta antompel ako itaman ha Pangino-on.
23 Angkomostawen kawo simpri ni Gayò. Hiko hi Pablo ay ampakipa-
iri ha bali na boy bayri ampititipon ya gropo nin kaganawan mangama-
in katetpel ha Pangino-on. Hi Irasto ya tisoriro bayri ha siyodad boy hi
Kowarto ya patel tamo ay ampangomosta komoyo.
24 Hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo dayi nin mambin kaham-
patan komoyo. Amin.
25 Poriyen tamo ya Diyos. Hiya ya ampamakhaw nin pantotompel moyo
ha Mahampat ya Balità ya an-i-aral koy tongkol koni Pangino-on Hisokristo.
Habayti ya Mahampat ya Balità ya ahè pon impatandà hin hato;
26 piro hapa-eg ay impatandà ana nin Diyos ta hay tongkol bayri ay
impaholat nayna ha pawpropita na. Hay ayin kamatyan ya Diyos ya
nangimanda nin habayti ya Mahampat ya Balità ay itorò ha tawtawo ha
maski ayrin dogal emen kaganawan ay tompel boy homonol bayri.
27 Ayin anan kanayon ya maronong no alwan Diyos. Poriyen hi Pangino-
on Hisokristo ta ha ombayro, mapori ya Diyos. Amin.

HAY PRIMIRON HOLAT NI PABLO HA TAWTAGA KORINTO

1 Hiko hi Pablo ya ha kalabayan nin Diyos ay iningat nin mag-in hogò ni
Pangino-on Hisokristo. Hi Sostinis ya patel tamo ha Pangino-on ay
2 kalamo kon ampanolat nin habayti ya para komoyon gropon mangama-
in katetpel ha Diyos bahen ha siyodad nin Korinto. Habayti ay para
et ha kaganawan tawo ha maski ayrin dogal ya ma-in pamakilamo nin
anhomamba nin mamori nin ngalan ni Pangino-on Hisokristo ya Pangino-
on tamon kaganawan ampipantompel kona. Diyos ya nangingat komoyo
emen kawo mag-in tawtawo na, boy hi Pangino-on Hisokristo ya nanlinis
komoyo emen kawo mag-in nin ayin kapintasan.
3 Hay Tatay tamoy Diyos boy hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo
dayi komoyo nin mambin kahampatan boy katinekan.

Kahampatan ya ampangibat koni Pangino-on Hisokristo (Ipiso 1:3-14)

4 Pirmi katawon an-ipagpasalamat ha Diyos ta iningalowan na ka-
won binyan kahampatan banà ha pamakilamo moyo koni Pangino-on
Hisokristo.
5 Binyan na kawo nin kahampatan ha kaganawan bagay, kateng ana ha
kaganawan panonorò moyo boy ha kaganawan pangingintindi moyo.
6 Hay imbalità nawen komoyo ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo ay
biyay moyo ya ampamapteg.
7 Kayà agkawo ampagkakolang ha anyaman ya bagay ha kahampatan
ingangalo nin Diyos mintras an-anti-en moyoy pamipatnag nin pagbira ni
Pangino-on tamon Hisokristo.
8 Diyos ya mamatibay nin pantotompel moyo angga ha ka-anggawan
emen ayin kawon kapintasan ha allon magbira hi Pangino-on tamon
Hisokristo.
9 Mapahimala-an ya Diyos ya nangingat komoyo nin makilamo ha Anak
na ya hi Pangino-on tamon Hisokristo.

Pamikokontra nin ampipantompel ha Pangino-on

10 Hapa-eg, andawaten ko komoyon pawpatel, alang-alang ha ngalan ni
Pangino-on tamon Hisokristo, ya hikawoy kaganawan ay misosondò ha
kaganawan anhalita-en moyo emen agkawo magkanyakanyan gropo boy
emen malobos ya pagmimiha moyo ha pangingihip boy opinyon moyo.
11 Pawpatel ko, ma-in ongnoy tawo ha pamilya ni Klowi ya nangibalità
kongko nin ma-in komoyo nin ampi-a-away.
12 Hay labay kon totolen ay ombayri: ma-in komoyon ampaghalità nin,
“Hiko ay koni Pablo”; hay kanayon ay ampaghalità nin “Hiko ay koni
Apolos”; hay kanayon ay ampaghalità nin “Hiko ay koni Pidro”; hay
kanayon itaman ay ampaghalità nin “Hiko ay koni Pangino-on Hisokristo.”
13 Warì mapi-a-atag hi Pangino-on Hisokristo? Warì hiko hi Pablo ya
impakò ha koroh nin para komoyo? Warì hay paminyag komoyo ay ha
ngalan ko?
14 An-ipagpasalamat ko ha Diyos ya ayin akon bininyagan komoyo no
alwan hi Krispo boy hi Gayò.
15 Kayà ayin makapaghalità nin hay paminyag ko komoyo ay ha ngalan
ko.

16 (Ma-in ako et awod bininyagan: hi Istipanas kateng pamilya na, piro
ayin akoynan ma-ihipan no ma-in ako et bininyagan ya kanayon.)

Hi Pangino-on Hisokristo ya kapangyariyan boy karonongan nin Diyos

17 Agko inhogò ni Pangino-on Hisokristo nin maminyag, no alwan inhogò
na kon mangi-aral nin Mahampat ya Balità ya tongkol kona. Agko
anggamiten ya sarili kon kagalingan ha pangangaral ko emen ahè ma-lihan
alagà ya an-i-aral ko ya tongkol ha pagkamati ni Pangino-on Hisokristo ha
koroh.
18 Hay an-i-aral ya tongkol ha pagkamati ni Pangino-on Hisokristo ha
koroh ay kalokowan do ha tawtawoy mipalako ha kaparosawan; piro
kontamon ma-in anan kalibriyan ha kasalanan, habayti ya an-i-aral ay
kapangyariyan nin Diyos.
19 Nakaholat ha Halità nin Diyos ya ombayri:
"Hira-en koy karonongan nin mawmangaronong, boy hay katalinowan nin
mawmangatalino ay paptegan ko ya ayin kowinta."

20 Anya awod ya kowinta nin mawmangaronong, o nipag-aral, o
mawmandidibati? Warì ahè impakit nin Diyos ya hay karonongan nin
tawtawo bayri ha babon lotà ay ayin kowinta?
21 Banà ta maronong ya Diyos ay agna pinayagan ya ha sarilin
karonongan nin tawtawo ay mabalayan la ya. Hay labay nin Diyos ay
ilibri nay tawtawo ya ampipantompel ha Mahampat ya Balità ya an-i-aral
nawen konla. Piro hay pangi-aral nin habayti ay ayin kowinta do ha ayin
pantotompel ya tawtawo bayri ha babon lotà.
22 An-awoken nin Hawhodiyo ya pakitan hila nin pawpapag-ispantawan
ta aghila tompel no ayin ma-ipakit konla. Hay antikapen itaman nin
Gawgrigo ay tawtawoy mangaronong mipaghalità.
23 Piro hay an-i-aral nawen ay hi Pangino-on Hisokristo ya impakò ha
koroh. Habayti ya aral ay ampakapapahang ha Hawhodiyo; ha alwan
Hawhodiyo balè, habayti ay kalokowan.
24 Piro do ha tawtawoy iningat nin Diyos, maski Hodiyo o alwa ay
hi Pangino-on Hisokristo ya ampakapipatnag nin kapangyariyan boy
karonongan nin Diyos;
25 ta hay tongkol ha Diyos ya an-ipalagay nin tawtawo nin ayin kowinta
ay mas ma-alagà kisa ha karonongan nin tawtawo. Hay an-ipalagay nin
tawtawo nin kakapeyan nin Diyos ay kakhawan ya igit ha kakhawan nin
tawtawo.
26 Ihipen moyo, pawpatel, ya tongkol ha sarili moyo hin iningat kawo
nin Diyos nin makilamo kona. Ha tegteg nin tawtawo ay a-amò komoyo ya
maronong; a-amò simpri ya makapangyayari o mangatag-ay ya pagkatawo.
27 Piro hay pinilì nin Diyos ay hatoy ayin karonongan ha tegteg nin
tawtawo emen mipareng-ey ya tawtawoy ampipaghalità nin hila ay
mangaronong, boy pinilì na et ya mangakapey ha tegteg nin tawtawo emen
mipareng-ey ya tawtawoy ampipaghalità nin hila ay mangakhaw.
28 Pinilì et nin Diyos ya tawtawoy manga-aypà ya pagkatawo, boy
tawtawo ya ahè ampa-alaga-an nin kapara lan tawo bayri ha babon lotà,
kateng tawtawoy an-ipalagay nin ayin kowinta. Ombayri ya ginawà nin
Diyos emen hay mangatag-ay ya pagkatawo ay ma-lihan alagà, boy
29 emen ayin tawoy makapagmalhay ha arapan nin Diyos.
30 Hay pamakilamo moyo koni Pangino-on Hisokristo ay banà ha
panggogomawà nin Diyos. Hi Pangino-on Hisokristo ay inggawà kontamo

nin Diyos emen tamo mag-in maronong, mag-in mahampat, boy mag-in
ayin kapintasan. Banà bayro ay natbeh na tamo ha kaparosawan.
31 Kayà angkapaptegan bayti ya nakaholat ha Halità nin Diyos:
"Hinoman ya labay magmalhay ay Pangino-on bongat ya dapat nan
ipagmalhay."

2

Hay Balità ya tongkol koni Pangino-on Hisokristoya impakò ha koroh

1 Pawpatel, hin nako ko bahen komoyon nangi-aral nin Mahampat ya
Balità nin Diyos ay agko ginawà ha kagalingan kon maghalità boy ha
karonongan ko;
2 ta indisisyon ko ya hay ihipen ko boy halita-en ko ay tongkol bongat
koni Pangino-on Hisokristo boy tongkol ha pangipakò kona ha koroh banà
ha kasalanan tamo.
3 Peleg kon anti bahen komoyo ay kinomapey ya nakem ko boy
angkalimo ko ta maka agko magawà ya impagawà kongko nin Diyos.
4 Ha paghahalità ko boy pangangaral ko ay agko ginamit ya kagalingan
kon mangombinyo, no alwan hay namapteg nin pangangaral ko ay
kapangyariyan nin Ispirito nin Diyos.
5 Ha ombayri, hay pantotompel moyo ay ahè na-ibat ha karonongan nin
tawo no alwan nangibat ha kapangyariyan nin Diyos.

Hay karonongan nin Diyos

6 Balè hay tawtawo ya mangatibay ana ha pantotompel, hay an-itorò
nawen konla ay karonongan ya nangibat ha Diyos; alwan karonongan
ya na-ibat ha tawtawo bayri ha babon lotà, boy alwan karonongan nin
ampipamo-on hapa-eg bayri ha babon lotà, ta hay pamomo-on la ay ahè
manatili.
7 Hay karonongan ya anhalita-en ko ay ahè makwan ihipen ya karonon-
gan nin Diyos ya ahè pon impatandà ha tawtawo. Habayto ay plano na
para kontamo hin hato et hin agna et pinalsa bayti ya babon lotà emen
tamo magkama-in pamakilamo kona angga do ha katatag-ayan ha kama-
inan na.
8 Habayti ya karonongan ay ahè na-intindiyan nin maski hino ya nipamo-
on bayri ha babon lotà. No na-intindiyan la, hi Pangino-on Hisos ya ahè
mapantayan ay agla dayi impakò ha koroh.
9 Ombayro man ay nakaholat ha Halità nin Diyos ya ombayri:
"Ayin nakakit, ayin nakalengè, boy ayin nakakwan mangihip nin bawba-
gay ya inhandà nin Diyos para ha ampipanlabi kona."

10 Ha panggogomawà nin Ispirito nin Diyos, habayto ya bawbagay ya
agtamo pon tandà ay impatandà kontamo nin Diyos. Ispirito nin Diyos ya
magtandà nin kaganawan bagay, maski mangaldeg ya bawbagay ya anti
ha ihip nin Diyos.
11 Ayin magtandà nin anti ha nakem nin mihay tawo no alwan mismon
hiya ya magtandà nin an-ihipen na. Ombayro et ha Diyos; ayin magtandà
nin nakem nin Diyos no alwan mismon Ispirito nin Diyos.
12 Agtamo tinanggap ya torò ya na-ibat ha ka-ihipan nin tawtawo bayri
ha babon lotà, no alwan hay tinanggap tamo ay Ispirito ya nangibat ha
Diyos emen tamo ma-intindiyan ya inggawà nay tambay kontamo.

13 Kayà hay an-itorò nawen ha tawtawoy ma-in Ispirito nin Diyos ay
alwan karonongan ya natotowan nawen ya karonongan nin tawo, no
alwan hawhalità ya intorò konnawen nin Ispirito nin Diyos.
14 Piro hay tawoy ayin Ispirito nin Diyos ay ahè labay mananggap nin
bawbagay ya tongkol ha Ispirito nin Diyos. Para kona, habaytoy ombayro
ya bawbagay ay kalokowan, boy talagan agna ma-intindiyan banà ta ayin
yan Ispirito nin Diyos.
15 Piro hay tawoy ma-in Ispirito nin Diyos ya ampamo-on kona ay
ampaka-intindi nin kaganawan bagay, balè hiya ay ahè angka-intindiyan
nin tawoy ayin Ispirito nin Diyos,
16 ta ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos:
"Hinoy magtandà pangingihip nin Pangino-on emen makapitorò kona?"
Piro anti kontamo ya pangingihip ni Pangino-on Hisokristo banà ta hay
Ispirito nin Diyos ay ampa-iri ha nakem tamo.

3

Hay mawmagsisirbi ha Diyos

1 Pawpatel, hin anti ko bahen komoyo ay agko na-itorò komoyo ya
bilang ha an-itorò ko ha tawtawoy anggomawà nin kalabayan nin Ispirito
nin Diyos, ta hikawo ay kawkolaw et ha pantotompel koni Pangino-on
Hisokristo. Kayà ka-ilangan katawon toro-an nin bilang ha tawtawoy
anggomawà et nin sarili lan kalabayan.
2 Ha panonorò ko komoyo ay bilang katawon ampa-inomen nin gatas;
agkatawo ampakanen nin mangatyà ya pamamangan ta agmoyo et kaya.
Maski hapa-eg ay agmoyo et kaya,
3 ta hay ka-ihipan moyo ay bilang et ha ka-ihipan nin tawtawoy ayin
katetpel ha Diyos. Ma-in et komoyon inggitan boy ampi-a-away kawo.
Alwa nayì habayti ya makapapteg nin hikawo ay bilang et ha tawtawoy
ayin katetpel ta hay ka-ogali-an moyo ay bilang konla?
4 No ma-in komoyon maghalità nin, "Hiko ay koni Pablo," boy hay
kanayon ay maghalità nin, "Hiko ay koni Apolos," alwa nayì nin hay ka-
ihipan moyo ay bilang ha ka-ihipan nin tawtawoy ayin katetpel ha Diyos?
5 Warì hino hi Apolos boy hino hi Pablo? Hikayi ay mawmagsisirbin
bongat ya ginamit nin Diyos emen kawo tompel kona. Balang miha
konnawen ay ampanggawà nin an-ipagawà konnawen nin Pangino-on.
6 Hiko ya kowinta nangitanem nin binì ha nakem moyo, biha hi Apolos
ya kowinta namohboh, balè Diyos ya namatobò.
7 Kayà ayin kowinta ya tawoy ampananem o ampamohboh, no alwan
Diyos bongat ya pinakama-alagà ta hiya ya ampamatobò.
8 Hay ampananem boy ampamohboh ay pariho; Diyos ya mambin
kagantiyan ha balang miha kompormi ha pinagpagalan na.
9 Ha panggogomawà nin Diyos ay kalamo na kayi ni Apolos. Hikawo ya
kowinta paliyan nin Diyos ya an-ipatrabaho na konnawen, boy hikawo ay
kowinta et bali nin Diyos ya an-ipagawà na konnawen.
10 Kompormi ha pangingangalo nin Diyos kongko nin nambin kaham-
patan ay namondasyon ako nin bilang ha mihay magaling nin manggawà
bali. Kanayon ya ampangipa-ireng piro balang manggagawà ay dapat
paka-atap no pangno na ipa-ireng.
11 Ayin kanayon ya pondasyon ya ma-igwà no alwan hatoy na-igwà ana
ya hi Pangino-on Hisokristo.

12 Piro do ha pondasyon ay hari-harì ya klasin anggamiten nin ipa-ireng.
Hay kanayon ay ampanggamit nin kowinta gintò, pilak, o manga-alagà ya
bawbato. Hay kanayon ay ampanggamit nin kowinta kawkayo, yawyabot,
o aw-aray.
13 Hay gawgawà nin balang miha ay ipatnag nin Diyos lano ha allon
manosga hi Pangino-on Hisos. Ha allon habayto, hay gawgawà nin balang
miha ay hoboken ha apoy emen mapaptegan no hay gawgawà na ay
talagan peteg.
14 Hinoman ya nangipa-ireng bayro ha impondasyon ta manatili ya
gawgawà na ay makatanggap nin primyo.
15 Piro no hay gawgawà na ya hoboken lano ha apoy ay mapo-olan ay
ayin yan tanggapen ya primyo. Hay sarili na balè ay makalibri piro bilang
bongat ha tawoy nakalibri ha po-ol.
16 Warì agmoyo tandà ya hay kowinta bali nin Diyos ay hikawo ya
ampipantompel kona, boy hay Ispirito nin Diyos ay ampa-iri ha nakem
moyo?
17 Hinoman ya manirà nin bali nin Diyos ay parosawan nin Diyos;
hikawo ya kowinta bali nin Diyos ay ikon nin Diyos ta ginawà na kawon
malinis para pag-ikon na.
18 Agmoyo lokowen ya sarili moyo. Hinoman ya ampangihip nin ma-
in yan karonongan, hatoy karonongan nin tawtawo bayri ha babon lotà
ay mas mahampat no ihipen nay ayin yan tinandà emen hiya ay mag-in
maronong;
19 ta hay karonongan nin tawtawo bayri ha babon lotà ay ayin kowinta
ha Diyos. Ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos, “Anhagpen nin Diyos
ya mangaronong ha sarili lan taktika.”
20 Ombayri et ya nakaholat ha Halità nin Diyos, “Tandà nin Pangino-on
ya hay sarilin kawkatoynongan nin mawmangaronong ay ayin kowinta.”
21 Kayà alwan gawà nin tawtawo ya ipagmalhay moyo. Kaganawan
bagay ay anti ana komoyo.
22 Mag-in hi Pablo, hi Apolos, o hi Pidro, boy kaganawan bagay bayri ha
babon lotà kateng biyay boy kamatyan, mag-in para hapa-eg o ha hoyot ya
allo ay anti ana komoyo.
23 Hikawo balè ay anti ha podir ni Pangino-on Hisokristo; hi Pangino-on
Hisokristo itaman ay anti ha podir nin Diyos.

4

Mawmagsisirbi ni Pangino-on Hisokristo

1 Hay dapat ipalagay konnawen nin tawtawo ay mawmagsisirbi ni
Pangino-on Hisokristo, ta hay bawbagay ya ahè pon impatandà nin Diyos
ay hikayi ya pinahimala-an nin mangi-aral ha tawtawo.
2 Ka-ilangan ha tawoy ampahimala-an ay tapat ha kaganawan an-
ipagawà kona.
3 Alwan ma-alagà no anyaman ya ipalagay moyo kongko, o ipalagay
kongko nin hinoman ya tawo ya tongkol ha impahimalà kongko nin Diyos.
Maski hiko, anyaman ya ipalagay ko ha sarili ko ay alwan ma-alagà.
4 Ayin akon tandà ya ginawà koy alwan tamà, piro habayti ay ahè
ampangahologan nin hiko ay ahè nagkasalanan. Pangino-on bongat ya
makahosga nin pagnanakem ko.
5 Kayà agkawo manosga nin kapara moyo ha alwa et pana-on, no alwan
anti-en moyoy panlomateng nin Pangino-on, ta hiyay mangipatnag nin

sawsikritoy gawà boy mangibolgar nin mawmotibo nin tawtawo. Ha allon
habayto nin lomateng ya, Diyos ya mambin kaporiyan ha balang miha
kompormi ha ginawà nay kahampatan.
6 Pawpatel, hay sarili ko boy hi Apolos ay an-i-alimbawà ko komoyo para
ha ikahampat moyo emen moyo matotowan ya labay totolen nin habayti
ya ombayri ya pagkahalità: “Hay nakaholat ay agmoyo palampasan.”
Hinoman komoyo ay ahè dapat mangipagmalhay nin mawmanonorò ha
kanayon et ya mawmanonorò.
7 Warì ampaka-igit kawo ha kanayon? Alwa nayì Diyos ya nambi komoyo
nin kaganawan bagay ya anti komoyo? No tinanggap moyo ba-in bilang
impangiri komoyo, antà man awod an-ipagmalhay moyo?
8 Hostoyna awod ya pagbibiyay moyo! Biyay mayaman kawoyna awod!
Bilang kawoyna awod nin aw-arì! Piro hikayi balè ay alwa. Ah! Mahampat
dayi awod no peteg kawon aw-arì ta emen moyo kayi makalamo nin mag-
arì.
9 Para kongko, hikayi ya hawhogò nin Diyos ay ginawà na nin pinaka-
oltimo ha kaganawan tawo. Bilang kayin papatyen ya imparada ha intiron
babon lotà nin impakit ha tawtawo kateng ha aw-anghil.
10 Banà ha panhohomonol nawen koni Pangino-on Hisokristo, hay
palagay konnawen ay tawtangah. Piro hikawo ya ampakilamo itaman koni
Pangino-on Hisokristo ay an-ipalagay moyo nin maronong kawo. Hikayi ay
makapey, hikawo balè ay mangakhaw! Amparangalan kawo nin tawtawo;
hikayi balè ay anyamo-yamo-en la!
11 Pa-ibat hin hato angga hapa-eg, hikayi ay angkabitlan boy angka-
angan, boy hay dolo nawen ay gawgolot. Hikayi ay ampakakhitan boy
ayin kayin sarilin dogal ya ampa-iriyan.
12 Hikayi ay ampagpagal magtrabaho nin ikabiyay nawen. Maski ma-in
ampipanla-et konnawen ay an-ingalowan nawen. No hikayi ay ampadya-
dya-an ay ampagpasinsya kayi.
13 No hikayi ay an-insoltowen ay mapanawa kayin antombay. Angga
hapa-eg, hikayi ay bilang bongat basora boy ayin silbi bayri ha babon lotà.
14 Habayti ya ombayri ya bawbagay ay agko inholat komoyo emen kawo
mipareng-ey, no alwan anlabiyen katawon toro-an ta hikawo ay bilang kon
sarilin aw-anak.
15 Maski ma-in mapò ya liboy manonorò ya manorò komoyo nin tongkol
koni Pangino-on Hisokristo ay hiko ya pinagkatatay moyo ha pantotompel
koni Pangino-on Hisokristo, ta hiko ya nangi-aral komoyo nin Mahampat
ya Balità.
16 Hapa-eg, andawaten ko komoyo ya towaren moyoy anggaw-en ko.
17 Kayà an-ihogò ko komoyo hi Timotiyo ya anlabiyen ko. Ha pantotom-
pel na ha Pangino-on ay bilang ko yan anak, boy mapahimala-an ya ha
pagsisirbi na ha Pangino-on. Ipa-ihip na komoyo no pangnoy pamakilamo
ko koni Pangino-on Hisokristo. Habayti ay an-itorò ko ha kaganawan
gropon mangama-in katetpel ha Diyos ha kaganawan dogal ya anlakwen
ko.
18 Ma-in ongno komoyo ya ampagmalhay ta wanla sigoro no agko
makalako bahen nin manibaw komoyo.
19 Piro no kalabayan nin Pangino-on ay tampol akon makalako bahen.
Kayà panlomateng ko bahen, helken ko no anyay magawà nin hatoy
ampipagmalhay ha kalak-an nin anhahalita-en la,
20 ta hay pag-arì nin Diyos ay alwan ha halità no alwan ha panggogo-
mawà nin kapangyariyan nin Diyos.

21 Hapa-eg ay anyay labay moyo? Mako ko nayì bahen nin mandisiplinan
makhit komoyo, o ha ma-in panlalabi boy ka-aypa-an nakem? Anti komoyo
no anyay labay moyo.

5

Kala-etan nin kasalanan

1 Hapa-eg ay angkabalita-an ko ya bahen komoyo ay ma-in nin ampam-
abayi ta hay miha bahen ay ampakilamo ha ikalwan ahawa nin tatay na.
Haba-in ya ombahen ya klasin gawà ay ahè anggaw-en nin maski hatoy
ahè ampipantompel ha Pangino-on.
2 Piro ampagmalhay kawo et! Dapat moyo dayin ikalelè boy haba-in ya
tawoy nanggawà nin ombahen ay agmoyoyna payagan makitipon komoyo.
3-4 Para kongko, maski ayin ako bahen komoyo ay bilang ako simprin
anti bahen ta pirmi katawon an-ihipen. Kayà ha ngalan ni Pangino-on
Hisos, haba-in ya tawoy ombahen ya anggaw-en ay hinosgawan koyna.
Ha pamititipon moyo ay bilang akon anti komoyo. Ha kapangyariyan ni
Pangino-on tamon Hisos,
5 habaytoy ombayroy tawo ay ipa-olay moyo koni Satanas, ta maka
maghehe ya no makaranas ya nin kadya-dya-an boy hay kalolowa na ay
malibri ha allon magbira hi Pangino-on Hisos.
6 Alwan mahampat ya magmalhay kawo. Agmoyo nayì tandà ya maski
amò bongat ya pampalbag ya imasa ha arina ay anlombag ya arina?
Ombayro itaman ha tawo, mihan bongat ya nakagawà nin kasalanan ay
maramay ya kaganawan.
7 Dapat moyon alihen komoyo baytoy ma-in ombayroy klasin kasalanan
emen kawo manatili nin malinis. Ha ombayro ay emen kawon arina
ya ayin la-ok ya pampalbag, boy tandà ko ya ombayro kawo. Banà ha
kasalanan tamo, hi Pangino-on Hisokristo ay pinati nin bilang ha oybon
topa ya ayin dipirinsya ya ampatyen hin hato nin Hawhodiyo no Pistan
Pamamanemtem. Anggaw-en la bayto banà ta ampanemtemen la ya
pangilibri nin Diyos ha kawka-apo-apowan la.
8 Kayà, hapa-eg hitamoy ampipantompel ha Pangino-on ay dapat
matowà nin bilang pagligaliga no Pistan Pamamanemtem. Ha pagligaliga
tamo, hay kanen tamoy tinapay ay tinapay ya ayin pampalbag. Ombayro
et ha biyay tamo, alihen tamoy da-an ogalì ya ma-i-inakiten boy mangala-et
ta manggawà tamon kahampatan boy kaptegan.
9 Hin hato ay inholat ko komoyo ya agkawo makilamo ha tawtawoy
mapamabayi o mamakilalaki.
10 Hin hinalità ko bayto ay agko antokoyen ya tawtawoy ahè ampipan-
tompel ha Diyos, ta hila ay ampamabayi boy ampakilalaki, ampangamkam,
ampanakaw, boy ampipanhomamba ha alwan peteg diyos. Piro hikawo,
ha pama-iri moyo bayri ha babon lotà nin kalamo la ay agkawo maki-emen
konla.
11 Hay labay kon totolen ay agkawo makilamo do ha ampagkakanwarì
nin ampakipatel komoyo ha Pangino-on no hiya ay mapamabayi o ma-
makilalaki, makamkam, mapanhomamba ha alwan peteg diyos, maninirà
kaparan tawo, maglalahing, o tolisan. Hay ombayroy tawo ay agmoyo
pakilamowan ni pakipanganan.
12-13 Hitamo ay ayin karapatan manosga nin hatoy ahè ampipantompel
ha Diyos. Diyos ya manosga konla. Piro hay ampipantompel ha Pangino-on
ya ampakilamo komoyo ay dapat moyon hosgawan. Kayà habaytoy tawoy

ampanggawà nin ombayroy kala-etan ay agmoyo payagan nin makitipon komoyo.

6

1 No ma-in riklamo ya hinoman komoyo nin kontra ha patel na
ha Pangino-on, antà mako yan magriklamo ha ahè ampipantompel ha
Pangino-on, kisa makon magriklamo ha nag-in tawtawo nin Diyos?
2 Warì agmoyo tandà ya hay manosga lano nin tawtawo bayri ha babon
lotà ay hitamoy nag-in tawtawo nin Diyos? Kayà no hikawoy manosga nin
tawtawo bayri ha babon lotà, agmoyo warì kaya nin ayosen ya an-iriklamo
ya mangayamò ya bawbagay?
3 Warì agmoyo tandà ya kateng aw-anghil ay hitamoy ampipantompel
ha Pangino-on ya manosga konla? Lalò tamon ma-i-ayos ya bawbagay ya
tongkol ha pagbibiyay tamo bayri ha babon lotà.
4 No ma-in kawon kaso, antà mako kawon pahosga do ha agtamo dapat
pamahosgawan nin gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on?
5 Anhalita-en ko bayti emen kawo mareng-eyan. Warì ayin bahen
komoyo nin mihay tawoy maronong nin mami-ayos nin ahè ampan-
gapisosondò ya mipapatel ha Pangino-on?
6 Hay ampangyari bahen komoyo no ma-in ampikontra ya mipatel, hay
miha ay ampako ha hosgado nin magriklamo, ta bayro na ipahosgawan
baytoy kaso la ha tawtawoy ahe ampipantompel ha Pangino-on.
7-8 Mapatnag ya ampagkamalì kawo ta hikawo ay ampi-a-asonto ya
mipapatel. Mismon hikawo ay ampanla-et boy ampana-ol maski ha
pawpatel moyo. Antà agmoyo pa-olayan ya la-eten kawo boy ha-olen
kawo?
9 Agmoyo nayì tandà ya hay mangala-et ay ahè makapagmana lano ha
ka-ari-an nin Diyos? Agmoyo lokowen ya sarili moyo: hay babayi boy
lalaki ya ampanggawà nin ma-alay ya gawgawà, hay manhohomamba
ha alwan peteg diyos, hay mamakilalaki boy mapamabayi, hay lalaki ya
ampakilamon bilang ahawa ha kapariho nan lalaki,
10 hay mananakaw, hay makamkam, hay maglalahing, hay maninirà
kaparan tawo, kateng tolisan ay ahè makapagmana ha ka-ari-an nin Diyos.
11 Hin hato ay ma-in pon ongno komoyo ya ombahen ya anggaw-en. Piro
ha ngalan ni Pangino-on Hisokristo boy ha panggogomawà nin Ispirito
nin Diyos, hikawo ay nag-in anan malinis; hikawo ay nag-in ana nin ayin
kapintasan; hikawo ay imbilang ana nin ayin kasalanan.

Gamiten moyoy nawini moyo para ha ikaporinin Diyos

12 Ma-arì halita-en nin mihay antompel ha Diyos ya ombayri: “Maski
anyay bagay ay ma-in akon kalaya-an gomawà.” Piro anhalita-en ko ya
alwan kaganawan bagay ay makab-in kahampatan kona. Para kongko, ma-
in akon kalaya-an gomawà nin maski anya, piro agko payagan nin mag-in
honolhonolan ako ha maski anyay bagay.
13 Ma-in ampaghalità nin hay pamamangan ay para ha tiyan, boy hay
tiyan ay pangipalamnan nin pamamangan. Peteg! Piro hay pamamangan
boy tiyan ay ma-in anggawan ta hay nawini tamo ay pahiliyan nin Diyos.
Hay nawini ay ampanga-ilangan nin kaparan nawini, piro hay nawini ay
ahè ginawà nin Diyos nin ipakilalaki o ipamabayi bilang ha an-ihipen
nin kanayon, no alwan hay nawini ay ginawà nin Diyos nin isirbi kona,
boy Diyos ya ampangi-atap nin nawini tamo emen tamo manggawà nin
kahampatan.

14 Hi Pangino-on Hisokristo ay biniyay oman nin Diyos, boy ha kapang-
yariyan na ay biyayen na tamon oman.
15 Agmoyo nayì tandà ya hay nawini moyo ay parti nin nawini ni
Pangino-on Hisokristo ta ikon na kawo? Hay nawini moyo ya ikon ni
Pangino-on Hisokristo ay ilamo warì ha pota? Ahè dayi mangyari baytoy
ombayro!
16 Agmoyo nayì tandà ya hay ampanlalay nin pota, hatoy nanlalay boy
hatoy pota ay ampag-in mimiha? Hay nakaholat ha Halità nin Diyos ay
ombayri: "Hay lowa ay ampag-in mimiha."
17 Piro hinoman ya ma-in pamakilamo ha Pangino-on, ta hay Ispirito nin
Diyos ay anggomawà ha nakem na, hiya boy hi Pangino-on, hay nakem la
ay ampag-in mimiha.
18 Anhalita-en ko komoyo ya agkawo mamabayi o makilalaki. Alwan
kaganawan kasalanan nin tawo ay ampakahirà nawini na, piro hay pam-
abayi boy pamakilalaki ay lalò ampakahirà nawini na ta ampagkasalanan
ya ha sarili nan nawini.
19 Agmoyo nayì tandà ya hay nawini moyo ay bali nin Ispirito nin Diyos
ya inggawà komoyo nin Diyos? Kayà hay Ispirito nin Diyos ay ampa-iri
komoyo, boy hay nawini moyo ay alwa moyoynan ikon ta ikon ana nin
Diyos.
20 Ma-alagà ya pinambeh nin Diyos komoyo ta dayà ni Pangino-on Hisos.
Kayà hay nawini moyo ay gamiten moyo ha ikapori nin Diyos.

7

Hay tongkol ha pag-ahawa

1 Hapa-eg tongkol do ha pastang ya inholat moyo kongko ay ombayri ya
mahalità ko: no agkawo mag-ahawa ay ikahampat moyo.
2 Piro banà ta bahen ha dogal moyo ay ma-in malakè ya ampipam-
abayi boy ampipampakilalaki ay mahampat no balang miha komoyo ay
magkama-in sarilin ahawa.
3 Dapat geperan nin lalaki ya obligasyon na ha ahawa na. Ombayro
simpri ha babayi.
4 Hay babayi ya ma-in anan ahawa ay ayin anan karapatan ha sarili nan
nawini, ta hay ahawa na ya ma-in anan karapatan kona. Ombayro itaman
ha lakaki.
5 Kayà agkawo pa-agko ha miha ta miha komoyon mita-ahawa anggan
agmoyo mapisondo-an nin magkama-in kawon oras nin manalangin.
Pangayarì ay gaw-en moyoy karapatan moyo nin pagkahabek ha ahawa,
ta maka tokso-en kawo ni Satanas ha agmoyo pagpendan ha sarili moyo.
6 Habayti ya anhalita-en ko komoyo ay alwan manda: mag-ahawa kawo
no labay moyo, piro no agmoyo labay ay anti komoyo.
7 Labay ko dayi ya balang miha ay ayin ahawa nin bilang kongko. Piro
hay Diyos ay alwan pariparihoy kakayawan ya an-igwà ha tawtawo. Hay
kanayon ay ambiyan nan kakayawan mag-ahawa; hay kanayon itaman ay
ambiyan nan kakayawan nin ahè mag-ahawa.
8 Hapa-eg, habayti ya halita-en ko konlan ayin ahawa kateng ha
bawbawoy babayi: mahampat no manatili kawo nin ayin ahawa nin bilang
kongko.
9 Piro no agmoyo mapendanan ya sarili moyo ay mag-ahawa kawo. Mas
mahampat ya mag-ahawa kawo kisa agmoyo mapendanan ya sarili moyon
kalabayan.

10 Piro ha mangama-in ahawa ay ombayri ya an-imanda ko; alwan
mismon hiko ya ampangimanda no alwan Pangino-on: hay babayi ya ma-
in ahawa ay dapat ahè makihiyay ha ahawa na.
11 Piro no makihiyay ya ay manatili yan ahè mag-ahawa. No alwa man,
makisondò ya ha ahawa na. Hay dapat itaman ha lalaki ay ahè mangihiyay
nin ahawa.
12 Ha kanayon itaman ay ma-in akon halita-en ya ahè nangibat ha
Pangino-on no alwan na-ibat ha sarili kon ihip. No hay lalaki ya patel
ha Pangino-on ya ma-in ahawa nin ahè antompel ha Pangino-on ay agna
ihiyay, basta labay nin babayi nin makilamo et kona.
13 No hay babayi itaman ya antompel ana ha Pangino-on ta hay ahawa
na ay ahè et antompel ha Pangino-on ay agya makihiyay ha ahawa na no
labay et makilamo kona nin hatoy ahawa na.
14 Banà ha pantotompel nin babayi, hay ahawa na ya ahè antompel
ha Pangino-on ay biyan nin Diyos nin kahampatan. Banà itaman ha
pantotompel nin lalaki, hay ahawa na ya ahè antompel ha Pangino-on ay
biyan nin Diyos nin kahampatan. No ahè mangyari nin ombayri, hay aw-
anak la ay mag-in bilang ha aw-anak nin ahè ampipantompel ha Diyos ta
ayin mangitorò konla nin tongkol ha Diyos. Piro hapa-eg, hay aw-anak nin
ombayroy mawmato-antawo ay ambiyan nin Diyos nin kahampatan.
15 Piro no hay ahawa ya ahè antompel ha Pangino-on ay labay makihiyay
ha ahawa nay antompel ay pa-olayan ya nin hatoy antompel ha Pangino-
on. No ombayro ay ayin anan tobayen ya ahaway antompel ha Pangino-on.
Hay labay nin Diyos para komoyo ay mapisondò kawo.
16 Hikay ahawa ya babayi o lalaki ya antompel ha Pangino-on ay agmo
tandà no hika ya gamiten nin Pangino-on para hay ahawa mo ay milibri
ha kasalanan na.

Manatili kawo no pangno kawo hin agkawo et iningat nin Diyos

17 Balang miha, hay dapat nan ibiyay ay kalabayan nin Pangino-on
kompormi ha kapapa-hal hin iningat ya nin Diyos nin makilamo kona.
Habayti ay an-iwawali ko ha kaganawan gropon ampipantompel ha
Pangino-on.
18 No ma-in tawoy napatolì ana pon nin hinomonol ha ka-ogali-an nin
Hawhodiyo biha ya iningat nin Diyos ay agyayna magolon mangihip
paraan no pangno na ma-ibira baytoy da-an ya alwa yan tolì. Piro no
agya et napatolì ay agnayna gaw-en hapa-eg ha iningat ya nin Diyos.
19 Alwan ma-alagà no hinonol nin tawo o ahè baytoy ka-ogali-an nin
Hawhodiyo, no alwan hay pinakama-alagà ay panhohomonol ha an-
ipanogò nin Diyos.
20 Balang tawo ay dapat manatili no pangno ya hin iningat ya nin Diyos
nin makilamo kona.
21 Alilà ka nayì hin iningat ka nin Diyos nin makilamo kona? Ayin bali
no alilà ka, piro no ma-in paraan emen ka mag-in malayà ay gaw-en mo.
22 Hay alilà ya iningat nin Pangino-on nin makilamo kona ay malayà
ya tegteg kona nin Pangino-on. Ombayro itaman ha tawoy alwan alilà ya
iningat nin Pangino-on. Hiya ay nag-in alilà ya ampagsirbi koni Pangino-on
Hisokristo ta ikon na ya.
23 Ma-alagà ya pinambeh nin Diyos komoyo ta dayà ni Pangino-on
Hisos. Alwan tawo ya onawen moyon pagsirbiyan no alwan Pangino-on
ya onawen moyon pagsirbiyan.

24 Pawpatel, anyaman ya kapapa-hal moyo hin iningat kawo nin Diyos
ay mag-in kawon kontinto ha ombayro ta hiyay mangi-atap komoyo.

Hay dapat ha ayin ahawa boy ha bawbawoy babayi

25 Hapa-eg, do ha pastang moyo ya tongkol ha ahè et nipag-ahawa ay ayin
akon an-ipanogò ya nangibat ha Pangino-on, piro biyan katawon sarili kon
opinyon ta ha ingangalo nin Pangino-on ay mapahimala-an ako.
26 Banà ha ka-irapan ya andanasen moyo hapa-eg bahen ay mahampat
ha lalaki no manatili yan ayin ahawa.
27 No ma-in kan ahawa ay agmo ihiyay ya ahawa mo. No ayin kan ahawa
ay agka mag-ahog nin mag-ahawa.
28 Piro no mag-ahawa ka ay alwan kasalanan, boy no mag-ahawa
ya dalaga ay alwan kasalanan. Labay kon bongat nin hikawo ay ahè
makaranas nin kadya-dya-an ya bilang ha andanasen nin tawtawoy
mangama-in ahawa.
29 Habayti ya labay kon matanda-an moyo, pawpatel: hay pana-on ay
kapan-o-omipek; kayà pa-ibat hapa-eg, hay lawlalaki ya ma-in ahawa ay
magsirbi ana koni Pangino-on Hisos nin bilang ha pagsisirbi nin ayin
ahawa.
30 Maski malelè kawo o maliga kawo, maski ma-in kawon kamama-in o
ayin ay isigi moyo ya pagsisirbi ha Diyos.
31 Kaganawan bagay ya ma-in kontamo boy anggaw-en tamo ay ma-in
anggawan, ta paran bongat bayri ha babon lotà. Kayà ahè maliwid ha
bawbagay ya habayto.
32 Hay labay ko ay agkawo magkama-in kagolowan nakem nin bilang ha
mangama-in ahawa. Hay lalaki ya ayin ahawa ay ampagsikap gomawà
para ha Pangino-on emen na mabiyan konsowilo ya Pangino-on.
33 Piro hay lalaki ya ma-in ahawa ay angkatarka ha bawbagay ya para
bayri ha babon lotà ta ansikapen nan pakonsowilowen ya ahawa na.
34 Kayà hay nakem na ay angkapi-atag. Hay babayi itaman ya ayin ahawa
ay ampagsikap nin gomawà para ha Pangino-on. Ansikapen na nin hay
nawini na boy nakem na ay ma-ilobos nan isirbi nin ayin kapintasan ha
Pangino-on. Piro hay ansikapen nin babayi ya ma-in ahawa ay bawbagay
bayri ha babon lotà emen hay ahawa na ay mabiyan nan konsowilo.
35 Anhalita-en ko bayti komoyo ta ikahampat moyo. Agkatawo an-i-awà
nin mag-ahawa, no alwan hay labay ko ay ayin nin maka-abalà komoyo
emen mag-in ma-ayos ya pamimiyay moyo ha pagsisirbi ha Pangino-on.
36 Tongkol itaman ha mikaba-an ya napisondò nin aglayna itoloy ya
pagkahal la: no hay lalaki ay ahè makapagpendan ha sarili na para ha
kaba-an na, ta masyadoy kalabayan na ay ka-ilangan itoloy lay pagkahal
la; alwan kasalanan ya pag-ahawa la.
37 Piro no leseb ha nakem nin lalaki ya agya mag-ahawa ay mahampat
basta agya napilitan bongat.
38 Ombayro man, mahampat ya mapag-ahawa nay kaba-an na, piro mas
mahampat no agyayna mag-ahawa.
39 Hay babayi ya ma-in ahawa ay kowinta nakahe-el ha ahawa na mintras
angkabiyay et ya ahawa na. Piro no nati anay ahawa na ay ma-in yan
kalaya-an mag-ahawan oman ha lalaki ya labay na basta kapariho nan
antompel ha Pangino-on.
40 Ha palagay ko ay lalò yan maliga no agya mag-ahawan oman, boy
ampinto-o kon habayti ya kalabayan itaman nin Ispirito nin Diyos ya
ampangitorò kongko.

8

Hay tongkol ha pamamangan ya indologha alwan peteg diyos (Roma 14:1-23)

1 Hapa-eg ay ipalinaw ko komoyo ya tongkol ha pamamangan ya indolog
ha alwan peteg diyos. Peteg nin hitamoy kaganawan ay ma-in tinandà
ya tongkol bayri ha alwan pawpeteg diyos. Piro ombayri ya tanda-an
moyo: hay tinandà ay ampakapahambog ha tawo, piro hay panlalabi ay
ampakatambay ha kaparan tawo.
2 Hinoman ya ampangihip nin ma-in yan tinandà ay agna et natanda-an
ya dapat nan matanda-an.
3 Piro hinoman ya ampanlabi ha Diyos ay balay nin Diyos.
4 Hapa-eg, tongkol do ha pamamangan ya an-idolog ha alwan peteg diyos:
tandà tamo ya hay alwan peteg diyos ay ayin silbi ta hay Diyos ay mimiha.
5 Hay tawtawo ay ma-in malakè ya an-ingaten lan diyos ya anti ha langit
boy ha babon lotà, ta malakè ya andiyosen boy ampangino-onen la.
6 Piro para kontamo ay ma-in bongat mimihay Diyos ya Tatay tamo
ya namalsa nin kaganawan bagay, boy kayà tamo angkabiyay ay para
magsirbi kona. Tandà tamo et ya mimiha ya Pangino-on; ayin kanayon
no alwan hi Pangino-on Hisokristo ya namalsa nin kaganawan bagay boy
banà kona ay ma-in tamon biyay.
7 Piro alwan kaganawan kapariho tamon ma-in pantotompel ay am-
pakatandà nin habayti ya kaptegan. Ma-in ongno ya nasanay homamba
ha alwan peteg diyos. Angga hapa-eg, no ampangan hila nin ombayroy
pamamangan ay an-ihipen la ya habaytoy angkanen la ay talagan para
ha alwan peteg diyos; kayà angkagolo ya nakem la ta andap la no
ampagkasalanan hila.
8 Warì pamamangan ya makapipakarani kontamo ha Diyos? Warì mag-
in tamon mahampat no mangan tamo o ahè nin ombayroy pamamangan?
9 Piro mag-atap kawo ta maka hay kalaya-an moyon mangan nin maski
anyay pamamangan ay mag-in bara-nan nin makapagkasalanan ya patel
moy makapey ya pantotompel.
10 No hika ya ma-in hosto ya tinandà ay ampangan nin hatoy pamaman-
gan ya anti ha lo-ob bali ya ginawà nin para ha alwan peteg diyos biha
ka makit nin hatoy makapey ya pantotompel, agya warì ma-ingganyo nin
mangan nin habayto maski anti ha ihip na ya habayto ay indolog pon ha
alwan peteg diyos?
11 Kayà hay tinandà mo ya bara-nan nin mahirà ya pantotompel nin
patel moy makapey ya pantotompel. Alwan mahampat ya ginawà mo ta
hi Pangino-on Hisokristo ay nati nin para bayro ha patel mo.
12 Ha ombayri, ampakapagkasalanan kawo koni Pangino-on Hisokristo,
ta hikawo ya nambin bara-nan para magkasalanan ya pawpatel moyo, boy
pinakhit moyoy nakem la.
13 Kayà no makapagkasalanan ya patel ko nin banà ha pamangnà ko nin
habaytoy karni ya indolog ha alwan peteg diyos ay agkoyna mangnà nin
habayto emen agya makapagkasalanan.

9

Hay karapatan boy katongkolan nin mihay hogònin Pangino-on

1 Warì hiko ay alwan malayà? Warì hiko ay alwan hogò nin Pangino-on?
Warì agko nakit hi Pangino-on tamon Hisos? Warì alwan hikawoy bonga
nin pagsisirbi ko kona?

2 Maski ahè balayen nin kanayon ya hiko ay hogò nin Pangino-on ay
angkasigoro ko ya balayen moyo nin hiko ay hogò, ta hikawo ya kaptegan
nin hiko ay hogò nin Pangino-on.

3 Habayti ya itobay ko ha ampipamintas kongko.
4 Warì ayin kayin karapatan nin hay pamamangan nawen ay igwà
konnawen nin antoro-an nawen?
5 No ma-in akon ahawa ya antompel ha Pangino-on, ayin ako warì
karapatan nin mantan kona ha maski ayri nin bilang ha anggaw-en ni
Pidro, boy kanayon ya hawhogò nin Pangino-on, kateng pawpatel ni
Pangino-on Hisos?
6 Warì hikayin bongat ni Birnabi ya ayin karapatan nin ahè magtrabaho
nin para ikabiyay nawen?
7 Warì hay hondalò ay ka-ilangan et magkama-in kanayon ya kapanika-
pan para ha sarili nan kagastosan? Warì ma-in tawo ya no nananem
yan obas ay agna matawayan ya bonga nin hatoy intanem na? Warì ma-
in pastol ya ampangalagà nin aw-ayop ya ahè maka-inom nin gatas nin
habaytoy an-alaga-an na?

8 Hay anhalita-en ko ay agko an-ibasi ha anhalita-en bongat nin tawtawo,
ta habayti ay anti itaman ha kawkapanogo-an nin Diyos.
9 Ha kawkapanogo-an ya hinolat ni Moysis ay ma-in ombayri ya
pagkahalità: "Agmo bosalan ya bakà mintras an-ipagi-ek." Warì bawbakà
bongat ya an-asiwa-en nin Diyos?
10 Alwa. In-alimbawà na kayi bayro ta hay ampangararo boy ampanggi-
ek ay an-omasan ma-in atag ha alawah.
11 Hikayi ay kowinta ampangitanem komoyo nin Halità nin Diyos. Kayà
makabyat warì komoyo no hay kabiyayen nawen ay ma-ibat komoyo?
12 No ma-in karapatan ya kanayon ya manonorò komoyo nin omasa ha
an-igwà moyo ay lalò kayin ma-in karapatan.

Ombayro man, agnawen ginamit bayti ya karapatan nawen, no alwan
antagalen nawen ya kaganawan emen ayin makahadlang komoyo nin
tompel ha Mahampat ya Balità ya an-i-aral nawen komoyo ya tongkol koni
Pangino-on Hisokristo.
13 Warì agmoyo tandà ya hay ampagsirbi ha bali nin Diyos ay ampanang-
gap nin pamamangan ya ampangibat bayro ha bali nin Diyos? Warì
agmoyo simpri tandà ya hay ampipanambay para ha altar ya ampamo-
olan nin aw-ayop ya pinati nin para ha Diyos ay ma-in hilan atag ya karni
nin habaytoy aw-ayop ya pinati?
14 Ombayro itaman, impanogò nin Pangino-on ya hay ampipangi-aral nin
Mahampat ya Balità ay mananggap nin pawpanganga-ilangan la nin banà
ha pangi-aral la nin Mahampat ya Balità.

15 Piro maski anyay karapatan ko ay agko ginamit nin mananggap
tambay ya ma-ibat komoyo. Agkatawo simpri anholatan hapa-eg para
makikwa komoyo nin tambay. Mahampat et ya mati kon bitil kisan ma-alih
ya karapatan kon magmalhay nin ahè makikwa nin tambay komoyo.

16 Ayin akon bara-nan mangipagmalhay nin pangi-aral ko nin Mahampat
ya Balità ta obligasyon kon i-aral bayti. Ka-i-ingaloy mangyari kongko no
agko i-aral ya Mahampat ya Balità ya tongkol koni Pangino-on Hisos.
17 No bolontad nin nakem ko ya pangi-aral ko ay ma-arì akon omasan
mananggap nin primyo. Piro habayti ay obligasyon ko ya impahimalà
kongko nin Diyos.

18 Anya awod ya tanggapen koy primyo? Hay primyo ko ay hay pribilihyo
ko nin agko mananggap nin kabayaran ha pangi-aral ko nin Mahampat ya
Balità maski ma-in akon karapatan ha ombayro.
19 Maski ma-in akon kalaya-an gomawà nin balang labay ko, hay sarili
ko ay an-itoring kon alilà nin kaganawan emen lalò lomakè ya tompel koni
Pangino-on Hisokristo nin banà kongko.
20 No anti ko ha Hawhodiyo ay ampakibagay ako konla emen hila
magkama-in katetpel koni Pangino-on Hisokristo nin banà simpri kongko.
Maski ayin ako ha hilong nin kawkapanogo-an ya hinolat ni Moysis
ay kowinta miha ko ha anti ha hilong kapangyariyan nin habayto, ta
ampakibagay ako emen hila magkama-in katetpel nin banà kongko.
21 No anti ko itaman ha alwan Hawhodiyo ya ahè magtandà nin
kawkapanogo-an nin Hawhodiyo ay ampakibagay ako simpri konla emen
hila magkama-in itaman katetpel nin banà kongko. Piro ahè ampanga-
hologan nin agko anhonolen ya kawkapanogo-an nin Diyos, ta hiko ay
anhomonol ha an-ipanogò ni Pangino-on Hisokristo.
22 No kalamo koy mangakapey ya katetpel ay ampakibagayan ko hila
ha kakapeyan la emen ko mapakhaw ya pantotompel la koni Pangino-on
Hisos. Ha kaganawan bagay boy ha kaganawan tawo ay ampakibagay ako
emen ha maski anyay paraan ay magkama-in katetpel ya maski ongno
konla nin banà kongko.
23 Kaganawan nin habayti ay anggaw-en ko emen hay Mahampat ya
Balità ay ma-ipatandà ko ha tawtawo boy emen ako makapaki-atag ha
kahampatan ya matanggap ko nin banà bayro.
24 Tandà moyo ya maski malakè ya ampilolombà nin mowayo ay mihan
bongat ya makatanggap nin primyo. Ombayro itaman kontamo. Kayà ha
pagsisirbi moyo ha Pangino-on ay magsikap kawo emen moyo matanggap
ya primyo.
25 Balang ampipampakilaban ya mawmagdadagaw ay ampipagsanay
mandisiplina nin sarili ha kaganawan bagay. Ombayri ya anggaw-en la
emen la matanggap ya primyo maski habayto ay ahè maboyot ta tampol
mahirà. Piro hay ansikapen tamo ya primyo ay ayin pagkahirà.
26 Kayà hiko ay kowinta ampowayo nin mako ha sigoradoy ka-anggawan,
boy hiko ay kowinta ampamontal nin angkasigoroy tama-an.
27 Ha kaganawan gawà ko ay ampa-irapan koy sarili ko boy andisi-
plinawan nin ahè gaw-en ya sarili kon kalabayan, ta agko labay ya maka
pangayarì kon mangaral ha kanayon ay hiko ya mag-in alwan nararapat.

10

Hay pangyayari hin hato ha Aw-israylitaay pakakwawan tamo nin aral

1 Pawpatel, labay kon ipa-ihip komoyo ya nangyari ha kawka-apo-
apowan tamo hin hato hin pana-on ni Moysis. Ha pamomowako la, hay
Diyos ay nambin leem ya nangigiya konlan kaganawan, boy hay dagat ay
pinihiyay na ta ha piha-etan ya kinomlang ay bayro na hila pinadaan.
2 Bayro ha dagat boy ha leem ay kowinta nabinyagan hilay kaganawan
nin hinomono koni Moysis.
3 Hilay kaganawan ay nangan nin an-ingaten Mana ya inggawà nin Diyos,
4 boy Diyos ya nambi et konla nin ininom lay lanom ya ampangibat ha
bato. Habaytoy bato ya ampangibatan lanom ay ka-alimbawa-an nin hi
Pangino-on Hisokristo ay anti konla boy ampambi konla nin pawpanganga-
ilangan la.

5 Piro maski nakit nin kaganawan ya pawpapag-ispantawan ya para
konlay gawgawà nin Diyos ay agla hinonol ya kalabayan nin Diyos. Tandà
tamo ya hay Diyos ay ahè nangonsowilo ha kalak-an konla; kayà nati hila
boy hay bawbot-o la ay nikakatak bayro ha lawak.
6 Habayto ya ombayroy nangyari ha kawka-apo-apowan tamo ay aral
kontamo emen agtamo maghangad nin mangala-et ya bawbagay nin bilang
ha ginawà la.
7 Agkawo homamba ha alwan peteg diyos nin bilang ombayro konla nin
hatoy ongnoy kawka-apo-apowan tamo. Ha Halità nin Diyos ay ombayri
ya nakaholat ya tongkol ha panhohomamba la: "Hay tawtawo, hin nayarì
hilan nangan ay tinomalek ha pagparangal la ha ginawà lay alwan peteg
diyos."
8 Dapat agtamo mamabayi o makilalaki bilang ombayro ha ginawà nin
ongno konla, ta ha ombayroy pangyayari, ha lo-ob mihay allo ay lowampò
boy tatlon libo (23,000) ya nati konla.
9 Agtamo hoboken ya Diyos nin papahangen ha panggawà tamon
kasalanan nin bilang ombayro ha pagkasalanan nin ongno konla; hila ay
pinatin impakayat ha aw-otan.
10 Agtamo simpri magriklamo nin bilang ombayro ha ongno konla; hila
bayto ay pinarosawan nin pinati nin anghil ya inhogò nin Diyos nin
mamati konla.
11 Habayti ya bawbagay ya nangyari ha kawka-apo-apowan tamo
ya pangwanan tamon alimbawà, boy impaholat bayto nin Diyos para
kontamon angkabiyay hapa-eg pana-on ha maraninay ka-anggawan nin
babon lotà emen tamo matoro-an nin ahè gomawà nin ombayro.
12 Kayà mag-atap ya hinoman ya ampangihip nin hiya ay matibay nin
ahè gomawà nin kasalanan, ta maka makapagkasalanan ya itaman.
13 Ayin panobok ya anlomateng komoyo ya ahè dinanas nin tawtawo.
Hay Diyos ay tapat boy agna ampayagan nin hoboken kawo nin ma-igit
et ha makaya moyo; no latngan kawo nin panobok, hay Diyos ay mambi
komoyo nin paraan emen moyo mapagte-ehan.

Panemtemen ya kamatyan ni Pangino-on Hisokristo boy ahè homamba ha alwan peteg diyos

14 Kayà, pawpatel ya anlabiyen ko, agmoyo hambawan ya alwan peteg
diyos.
15 Inholat ko bayti komoyo ta hikawo ay mangatalino. Paka-ihipen moyo
no tamà bayti ya anhalita-en ko komoyo.
16 Hapa-eg no ampititipon tamon mamanemtem nin pagkamati ni
Pangino-on Hisokristo ay ampasalamatan tamoy Diyos. Ha pamanemtem
tamo koni Pangino-on Hisokristo ay ampagkama-in tamon pagmimiha nin
makilamo kona, ta hay an-inomen tamo ay kowinta dayà na ya nantolò hin
nati ya. Hay tinapay ya ampibibi-hilan tamon kanen ya kowinta nawini
na ay ampagkama-in tamon pagmimiha nin makilamo kona.
17 Kayà maski malakè tamoy ampipantompel koni Pangino-on Hisokristo,
ha mihay tinapay ya ampibibi-hilan tamon kanen ya kowinta nawini na
ay ampag-in tamon mimiha.
18 Ihipen moyoy aw-inalalak ni Israyil: hin nangan hila nin hatoy
inggawà ha altar nin para ha Diyos ay nangapimimihay nakem la ha Diyos.
19 Warì hay labay kon totolen ay ma-alagà ya alwan peteg diyos kateng
pamamangan ya indolog ha alwan peteg diyos?

20 Alwan ombayro. Hay labay kon totolen ay hay ahè ampipantompel
ha Diyos ay ampambin pamamangan ya para ha dawdimonyo, alwan
ha Diyos. Agko simpri labay ya magkama-in kawon pamakilamo ha
dawdimonyo.
21 Agkawo ma-arì minom nin kowinta dayà boy mangan nin kowinta
nawini ni Pangino-on Hisos no hikawo ay ampangan boy ampinom et ha
dogal ya ampaghambawan ha dawdimonyo.
22 Warì labay tamon papahangen et ya Pangino-on? Warì ma-in tamon
kakayawan ya igit kona emen ayin mangyari kontamo maski maki-emen
tamo ha ampipanhomamba ha dawdimonyo?

Atapan gomawà nin ikakhit nakem nin maski hino

23 Ma-in ampaghalità nin, "Ma-in akon kalaya-an gomawà nin anya pa-
man." Piro anhalita-en ko ya alwan kaganawan ay makab-in kahampatan.
"Ma-in ako," wanla, "nin kalaya-an gomawà nin anyaman." Piro anhalita-
en ko ya alwan kaganawan ay makatambay.
24 Dapat ha tawo ay alwan sarili nan ikahampat ya ihipen na, no alwan
hay ihipen na ay ikahampat nin kanayon.
25 Ma-arì kawon mangnà nin anyaman ya karni ya an-itinda ha palingki.
Emen ahè magolo ya konsinsya moyo ay agmoyoyna pastangen no
habaytoy karni ay indolog pon ha alwan peteg diyos o ahè,
26 ta ha Halità nin Diyos ay nakaholat ya ombayri: "Hay babon lotà boy
kaganawan anti bayro ay ikon nin Pangino-on."
27 No hikawo ay kombidawen nin ahè antompel ha Pangino-on ta labay
moyon mako ay agkawoyna magpastang nin tongkol ha anyaman ya
inhandà na komoyo emen ahè magolo ya konsinsya moyo.
28-29 Piro no ma-in maghalità komoyo nin habaytoy inhandà komoyo ay
indolog pon ha alwan peteg diyos ay ombayri ya halita-en ko: maski ayin
kowinta para komoyo ya mangan nin habayto ay agmoyo kanen alang-
alang do ha naghalità komoyo emen ahè magolo ya konsinsya na.
Hay an-ikatoynongan nin kanayon ay ombayri: "Antà hay kalaya-an ko
ay ma-alih nin banà ha konsinsya nin kanayon?
30 Antà paghalita-an ako nin banà ha pamangan ko nin pawpamamangan
ya impagpasalamat ko itaman ha Diyos?"
31 Ombayri ya itobay ko: no ampangan kawo, o ampinom kawo, o
anyaman ya anggaw-en moyo ay gaw-en moyoy kaganawan ha ikapori
nin Diyos.
32 Agkawo gomawà nin ikakhit nakem nin hinoman ya tawo mag-in
Hawhodiyo o alwa, boy agmoyo et pakapeyen ya nakem nin kaganawan
gropon mangama-in katetpel ha Diyos.
33 Hiko itaman, ha kaganawan gawà ko ay ampagsikapan kon mambin
kaligawan ha kaganawan tawo. Agko antikapen ya para ha sarili kon
ikahampat no alwan ha ikahampat nin kaganawan emen hila malibri ha
kaparosawan.

11

1 Towaren moyo ko nin bilang itaman panowad ko koni Pangino-on
Hisokristo.

Hay tolong ha olo nin tawtawo no anhomambaha Diyos

2 Amporiyen katawo ta ha kaganawan bagay ay pirmi moyo kon
ampanemtemen boy anhonolen moyo ya tawtorò ko komoyo.

3 Piro labay kon ma-intindiyan moyo ya hi Pangino-on Hisokristo ay
pinagka-olo nin kaganawan lalaki; lalaki itaman ya pinagka-olo nin babayi.
Hay pinagka-olo ni Pangino-on Hisokristo ay Diyos.
4 Ha pamititipon moyo, no lalaki ya ampanalangin o ampangi-aral Halità
nin Diyos ta ma-in tolong ya olo na ay an-ipareng-ey na hi Pangino-on
Hisokristo ya ampangolo kona.
5 No babayi itaman ya ampanalangin o ampangi-aral Halità nin Diyos
ta ayin tolong ya olo na ay an-ipareng-ey nay lalaki ya ampangolo kona.
Hatoy babayi ay kowinta kalbo,
6 ta hay babayi ya ahè labay magtolong ay dapat magpakalbo. Piro no
kapapareng-ey ha babayi ya magpakalbo ay dapat nan tolongan ya olo na.
7 Hay lalaki mintras ampanalangin o ampangi-aral ay dapat ahè
magtolong ta hiya ay hawig ha Diyos ya namalsa kona, boy kaporiyan
nin Diyos ya pamasakop kona nin lalaki. Hay ikapori itaman nin lalaki ay
pamasakop kona nin ahawa na;
8 ta hay lalaki, hin pinalsa nin Diyos ay ahè nangibat ha babayi, no alwan
babayi ya nangibat ha lalaki.
9 Hay lalaki ay ahè pinalsa nin para ha babayi, no alwan hay babayi ay
pinalsa nin para ha lalaki.
10 Kayà hay babayi ay dapat ma-in tolong emen na ma-ipakit ha aw-
anghil ya hiya ay ampasakop ha ahawa na.
11 Ombayro man, ha tegteg nin Pangino-on ay angka-ilanganen nin
babayi ya tambay nin lalaki, boy angka-ilanganen itaman nin lalaki ya
tambay nin babayi.
12 Maski hay babayi ay ginawà nin nangibat ha lalaki, hapa-eg itaman,
hay lalaki ay an-i-anak nin babayi, piro kaganawan bagay ay ampangibat
ha Diyos.
13 Mismon hikawo ya mangihip: tamà nayì ha mihay babayi ya ha pami-
o-opong moyo ay ayin yan tolong no manalangin ya ha Diyos?
14 Ha ka-ogali-an nin tawtawo, hay lalaki ya makarà ya habot ay
kapapareng-ey.
15 Piro ha babayi, hay habot nay makarà ay kaporiyan kona, ta hay
makarà ya habot ya inggawà kona nin Diyos ay pinagkatolong na.
16 Piro no ma-in mandiskosyon tongkol bayri ha kapiyarì kon hinalità
ay ombayri ya itobay ko kona: ha panhomamba nawen ay ombayro ya
kina-ogali-an nawen gaw-en, kateng gawgropon mangama-in katetpel ha
Diyos.

Hay pamangan ya pamanemtemankoni Pangino-on Hisos

17 Hay tongkol bayri ha banggiten ko et komoyo hapa-eg ay agkatawo
amporiyen, ta hay pamititipon moyo ay ahè ampakab-in ikahampat no
alwan ampakab-in ikala-et.
18 Ona, ha pamititipon moyo nin gropon mangama-in katetpel ha
Pangino-on ay nabalita-an ko ya hikawo ay ampangapihihiyay ta agkawo
ampangapisosondò, boy midyo ko ampinto-o bayro ha nabalita-an ko.
19 Habaytoy ginawà moyoy pamihihiyay ay alwan mahampat. Piro ka-
ilangan mangyari bayto emen matanda-an no hino komoyo ya ampangon-
sowilowan nin Diyos.
20 No ampititipon kawon mangan, dayi hay panemtemen moyo ay
pagkamati ni Pangino-on Hisos piro alwan ombayroy ampangyari,
21 ta balang miha komoyo ay angka-ona-onan mangan nin sarili nan
gitan. Kayà hay kanayon komoyo ay nabitil et boy hay kanayon ay lahing.

22 Warì ayin kawon sarilin pamamali ya panganan moyo boy pinoman
moyo? Habayti ya ombayri ya anggaw-en moyo ay alwan mahampat
ta agmoyo an-igalang ya ampititipon ya gropon mangama-in katetpel ha
Diyos, boy an-ipareng-ey moyo baytoy manga-irap ya ayin magitan ya
pamamangan. Poriyen katawo warì ha ombayri ya anggaw-en moyo? Ahè!
Agko an-ikaliga ya anggaw-en moyo.
23 Habayti ya aral ya tinanggap ko ya nangibat ha Pangino-on ay intorò
ko itaman komoyo: hin yabi nin insapakat hi Pangino-on Hisos, hiya ay
nandampot nin tinapay.
24 Hin nayarì na bayton pinasalamatan ha Diyos ay binibi-hil na biha
na hinalità ya ombayri: “Habayti ay nawini ko ya igwà ha kamatyan
para ha ikalibri moyo. Ombayri ya pamititipon ya gaw-en moyo nin
pamanemteman kongko.”
25 Ombayro et, hin nayarì hilan nangapon ay kinwa nay baso biha na
hinalità ya ombayri: “Habayti ay inomen moyo ta habayti ya katibayan nin
bayoy kasondo-an nin Diyos ya hay dayà ko ay mantolò nin para komoyo.
Tebe kawo minom nin ombayri ay panemtemen moyo ko.”
26 Hapa-eg maski makakano kawo mangan boy minom nin ombayri, hay
pagkamati ni Pangino-on Hisos ay an-ipatandà moyo angga ha pagbira na.
27 Kayà hinoman ya mangan boy minom nin ombayri ha hinalità ko
ta alwa yan karapatdapat ay ampagkasalanan ya koni Pangino-on Hisos,
ta agna ampa-alaga-an ya pagkamati boy pantolò nin dayà ni Pangino-on
Hisos hin impakò ya ha koroh.
28 Kayà balang tawo ay dapat na pon sori-en ya sarili na biha ya mangan
nin ombayroy tinapay boy ombayroy i-inomen,
29 ta hinoman ya ampangan boy ampinom para ha pamamanemtem
ta agna ampa-alaga-an ya nawini ni Pangino-on Hisokristo ay habaytoy
pamarosawan kona nin Diyos.
30 Habayto ya bara-nan no antà malakè komoyo ya mangakapey boy
mahahakiten, boy ma-in anan ongno ya nikati.
31 No pirmi tamon ampagsorì ha sarili tamo ta paghehean tamoy
kasalanan tamo ay agtamo hosgawan nin parosawan nin Pangino-on.
32 Piro no hay Pangino-on ay ampangipatanam kontamo nin kadya-dya-
an ay an-itorò na tamo ta aw-anak na tamo. Ha ombayro ay agna tamo
parosawan nin bilang ha pamarosa na ha ahè ampipantompel kona.
33 Kayà, pawpatel ko, no ampititipon kawon mangan nin pamanemte-
man moyon pagkamati ni Pangino-on Hisos ay mitatagantan kawo biha
kawo mangan nin habayto.
34 No ma-in komoyo nin nabitil ay dapat ya pon mangan ha bali na emen
pamititipon moyo ay agna ihipen ya nabitil ya, no alwan hay ihipen nan
bongat ay hi Pangino-on Hisokristo. Ha ombayri ya pamititipon moyo ay
ayin ma-ihosga komoyo ya Diyos. Tongkol ha kanayon ya bagay ay lano
koyna ayosen pamako ko bahen komoyo.

12

Hay an-igwà nin Ispirito nin Diyos
(Ipiso 4:7-16)

1 Hapa-eg, pawpatel, labay kon matanda-an moyoy kaptegan nin tongkol
ha kakayawan ya an-igwà nin Ispirito nin Diyos.

2 Mismon hikawo ya magtandà nin hin agkawo et antompel ha Pangino-
on ay maparah kawon magtan boy ma-itawon nin homamba ha alwan
peteg diyos ya ahè ampakapaghalità.
3 Hapa-eg ay itorò ko komoyo no pangno matanda-an ya hay Ispirito nin
Diyos ay ampamo-on ha tawo. Hay tawoy ampaghalità nin kala-etan ya
tongkol koni Apo Hisos ay alwan peteg nin Ispirito nin Diyos ya ampamo-
on kona. Piro hay tawoy ampaghalità nin hi Apo Hisos ay Pangino-on ay
peteg nin hay Ispirito nin Diyos ay ampamo-on kona.
4 Hari-harì ya klasin kakayawan ya an-igwà nin Ispirito nin Diyos, piro
mimihay Ispirito ya ampambi.
5 Hari-harì ya klasi nin sirbisyo ya an-igwà nin Diyos, piro mimiha ni
Pangino-on Hisos ya ampagsirbiyan tamo.
6 Hari-harì simpri ya klasin gawgawà ya pagsisirbi ha Diyos, piro
mimihay Diyos ya ampambin kakayawan ha kaganawan gawà nin balang
miha.
7 Balang tawo ay ma-in kakayawan ya an-igwà kona nin Ispirito nin Diyos
para ha ikahampat nin kaganawan.
8 Hay kanayon ay ambiyan karonongan mangi-aral nin Halità nin
Diyos, boy hay kanayon ay ambiyan pangingintindi nin mangipalinaw nin
habayto. Ispirito nin Diyos ya ampambi nin habayti ya kagalingan.
9 Habayto et ya Ispirito nin Diyos ya ampambi nin makhaw ya katetpel ha
kanayon. Hay an-igwà itaman nin habaytoy Ispirito nin Diyos ha kanayon
ay kakayawan mamakahampat nin ampipagmasakit.
10 Hay kanayon ay ambiyan kakayawan makagawà nin pawpapag-
ispantawan, boy hay kanayon ay ambiyan kakayawan nin mangi-aral
Halità nin Diyos. Hay kanayon ay ambiyan kakayawan makatandà no hay
kakayawan ya tinanggap nin kanayon ya tawo ay nangibat ha Ispirito nin
Diyos o ahè. Ma-in ambiyan nin kakayawan maghalità nin hari-harì ya
klasin halità, boy hay kanayon ay ambiyan kakayawan nin mangipalinaw
nin ombayroy hawhalità.
11 Kaganawan nin habayti ya kakayawan ay mimihay pinangibatan.
Ayin kanayon no alwan Ispirito nin Diyos. Hiya ya ampambi ha balang
antompel ha Pangino-on kompormi ha labay nan igwà.

Hay nawini ay mimiha piro malakè ya parti

12 No pangno nin hay mihay nawini ay angkabo-ò nin malakè ya parti
ay ombayro hi Pangino-on Hisokristo. Hiya ay kowinta mimihay nawini
ya kabo-o-an nin malakè ya parti.
13 Hitamoy kaganawan, mag-in Hodiyo o alwa, alilà man o alwa ay nag-
in mimihay nawini ta nabinyagan tamo ha mimihay Ispirito nin Diyos ya
inggawà kontamon kaganawan.
14 Hay nawini nin tawo ay nabo-ò nin malakè ya parti; alwan mimihay
parti.
15 No halita-en nin bitih ya, “Alwa kon gamet; kayà hiko ay alwan parti
nin nawini,” ha ombayro warì, hay bitih ay alwan parti nin nawini?
16 No halita-en itaman nin tolih ya, “Alwa kon mata; kayà hiko ay alwan
parti nin nawini,” ha ombayro warì, hay tolih ay alwan parti nin nawini?
17 No matan bongat ya kabo-o-an nin nawini ay pangno man makalengè?
No tolin bongat itaman ya kabo-o-an nin nawini ay pangno makara-ep?
18 Piro Diyos ya namalsa nin nawini kompormi ha kalabayan na. In-ayos
nan mahampat ya pinangigwa-an na nin balang parti nin nawini.

19 No hay kaganawan parti ay mimihay klasi ay pangno mag-in nawini
bayto?
20 Kayà hay nawini ay malakè ya parti piro mimihay nawini.
21 Hay mata ay ahè ma-arì maghalità ha gamet nin, “Alwa katan ka-
ilangan.” Hay olo itaman ay ahè simpri ma-arì maghalità ha bitih nin,
“Alwa katan ka-ilangan.”
22 Ha kaptegan, hay an-ibilang nin alwan ma-alagà ya parti nin nawini
ay habayto ya mas ka-ilangan.
23 Hay parti nin nawini ya an-ipalagay tamo nin alwan masyadon
kaporipori ay lalò tamon ampa-alaga-an, boy hay parti nin nawini ya alwan
magandan tegtegen ay habaytoy an-asiwa-en tamon mahampat.
24 Piro hay parti nin nawini ya da-an anan maganda ay alwaynan ka-
ilangan ayosen. Hay nawini ay in-ayos nin Diyos boy binyan dangal baytoy
parti nin nawini ya an-ipalagay tamon alwan kaporipori.
25 Ombayri ya ginawà nin Diyos emen balang parti nin nawini ay ahè
magkama-in sigalotan no alwan mimamalasakit.
26 No angkakhitan ya mihay parti nin nawini, hay kaganawan ay am-
pananam. No amparangalan ya mihay parti nin nawini, hay kaganawan
ay angkatowà.
27 Hikawoy kaganawan ay pinagkanawini ni Pangino-on Hisokristo, boy
balang miha komoyo ay parti nin nawini na.
28 Ha kaganawan gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on, hay Diyos
ay ma-in pinilì nin gaw-en ombayri. Hay ona ay hawhogò; ikalwa,
mipangi-aral Halità nin Diyos; ikatlo, mipanorò. Ma-in et mipanggawà nin
pawpapag-ispantawan, mipamakahampat nin ampipagmasakit, mipanam-
bay, mipama-alà, boy mipaghalità nin hari-harì ya klasin halità.
29 Alwan kaganawan ay hawhogò, mipangi-aral Halità nin Diyos, o
mipanorò; boy alwan kaganawan ay ambiyan kakayawan manggawà nin
pawpapag-ispantawan,
30 mipamakahampat nin ampipagmasakit, mipaghalità nin hari-harì ya
klasin halità boy mipangipalinaw nin habayto.
31 Kayà pakahangaren moyo ya lalò ma-alagà ya kakayawan ya an-
igwà nin Ispirito nin Diyos. Hapa-eg ay ipatandà ko komoyo ya
pinakamahampat ha kaganawan.

13

Hay panlalabi

1 Hay pinakamahampat ha kaganawan ay panlalabi. No ma-in ako
man kakayawan makapaghalità nin kahalakoy hawhalità ya nangibat ha
Ispirito nin Diyos boy maskin makapaghalità akon halità nin aw-anghil, ta
agko ampanlabi ha kapara kon tawo ay bilang akon tonoy nin borakatag
o tonoy kompanà ya nabahak.
2 No ma-in ako man kakayawan mangi-aral Halità nin Diyos, ma-in akon
tinandà boy pangingintindi nin kaganawan bagay ya ahè pon impatandà
nin Diyos, boy maski mapakambya ko ya bakil nin banà ha kakhawan
katetpel ko, piro agko ampanlabi ay ayin akon silbi.
3 No ipangiri ko man ya kaganawan kamama-in ko ha manga-irap, boy
no igwà ko man ya sarili ko nin po-olan emen ako mati nin banà ha
panhohomonol ko koni Pangino-on Hisokristo, piro agko ampanlabi ay
ayin akon mapakinabang.

4 Hay ampanlabi ay mapasinsya, maba-it, ahè angka-inggit, ahè ampaghambog, boy ahè ampagmalhay.
5 Hay ampanlabi ay alwan mala-et ya ogalì, agna an-ipilit ya labay na, alwan mapapahangen, boy alwan mapagtanem.
6 Ahè angkatowà ha mala-et ya gawgawà, no alwan hay an-ikatowà na ay panggawà nin kaptegan.
7 Hay ma-in ombayri ya panlalabi ay mapamatawad boy ma-in pamahimalà. Ma-in yan pan-o-omasa ya hay kapara nan tawo ay ma-in kahampatan. Hiya ay mapagte-eh ha kaganawan kadya-dya-an ya anlomateng kona.
8 Ma-in anggawan ya kakayawan mangi-aral Halità nin Diyos boy maghalità nin kahalakoy hawhalità kateng karonongan, ta lano, haba-in ay alwaynan ka-ilangan. Piro hay panlalabi ay ahè ma-anggawan.
9 Hay karonongan tamo boy kakayawan tamon mangi-aral Halità nin Diyos ay alwa et sapat.
10 Hay bawbagay ya habayto, lano ay mapahiliyan nin bawbagay ya ayin kakolangan.
11 Hin anak ako et ay ampaghalità ako, ampangihip, boy ampangatoynongan nin emen ha anak. Piro hin tinomo-a koyna ay agkoyna an-ogali-en ya ogalì nin anak.
12 Hay tongkol ha Diyos ay agtamo masyadon angka-intindiyan hapa-eg, ta bilang tamon bongat angka-aninag ha mabereg ya ispiho, piro lano ay arap-arapan tamon makit hi Apo Hisos. Hapa-eg ay amò bongat ya pagkatandà ko, piro lano ay ma-intindiyan koy kaganawan bilang pagkatandà kongko nin Diyos.
13 Ha biyay tamo hapa-eg ay ma-in tatloy ma-alagà ya bagay ya manatili: pantotompel, pag-asa, boy panlalabi; piro hay igit ha kaganawan ay panlalabi.

14

Hay tongkol et ha kakayawan ya nangibatha Ispirito nin Diyos

1 Panlalabi ya pakahabeken moyo, boy pakahangaren moyoy kakayawan ya an-igwà nin Ispirito nin Diyos, lalo-lalò ana ya makapi-aral kawo nin Halità nin Diyos.
2 Hay ampaghalità nin kahalakoy halità ya nangibat ha Ispirito nin Diyos ay ha Diyos ampaki-ilgo, alwan ha tawo ta ayin tawoy maka-intindi nin habayto. Diyos bongat ya maka-intindi. Ha tambay nin Ispirito nin Diyos ay ampakapaghalità ya nin bawbagay ya ahè pon impatandà nin Diyos.
3 Piro hay ampangi-aral nin Halità nin Diyos ay ampakapaghalità ha tawtawo nin ikatibay nin pantotompel la, ikakhaw nin nakem, boy ikahahaliwa la.
4 Hay tawoy ampaghalità nin kahalakoy halità ya inggawà kona nin Ispirito nin Diyos ay ampatibayen nan bongat ya sarili nan katetpel. Piro hay tawoy ampangi-aral nin Halità nin Diyos ay ampamakhaw pantotompel nin gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on.
5 Labay ko dayi nin hikawoy kaganawan ay makapaghalità nin kahalakoy hawhalità, piro hay mas kon labay ay makapi-aral kawo nin Halità nin Diyos. Mas ma-alagà ya makapi-aral Halità nin Diyos kisa makapaghalità nin kahalakoy hawhalità. Piro no hatoy kahalakoy halità ay ma-ipalinaw nin habaytoy ampaghalità nin ombayro ay makapatibay yan pantotompel nin gropo nin kapara nan katetpel.

6 Kayà, pawpatel, no mako ko bahen komoyo ta maghalità akon bongat
kahalakoy halità ay ayin akon ma-itambay komoyo. Matambayan katawo
no hay itorò ko komoyo ay hatoy impatnag kongko nin Diyos, o tinandà ko
ya tongkol kona, o aw-aral ya ikatibay nin pantotompel moyo.
7 Mag-in ha aw-istrominto ya antogtogen ya bilang ha palahota boy alpa
ay ahè matanda-an no anyay antogtogen no mimihay nota.
8 No hay tamboyok ya ampatnoyen para pangipatandà nin ma-in gira ta
alwan tamà ya pamatnoy ay ma-in warì makapaghandà nin makilaban?
9 Ombayro itaman komoyo, no maghalità kawo nin ahè ma-intindiyan
ay pangno matanda-an nin hinoman ya anhalita-en moyo? Emen kawon
bongat ampaki-ilgo ha angin.
10 Bayri ha babon lotà ay malakè ya klasin halità, boy balang halità ay
ma-in labay totolen.
11 Piro no agko angka-intindiyan ya halità ya anggamiten nin ka-ilgo ko
ay agkayi mapi-intindi; emen kayin bongat parihon dayowan ya ti-ihan
ibatan.
12 Hikawo itaman, banà ta anhangaren moyoy kawkakayawan ya
ampangibat ha Ispirito nin Diyos ay sikapen moyo nin hay kakayawan ya
igwà komoyo nin Ispirito nin Diyos ay makapatibay nin gropon mangama-
in katetpel ha Pangino-on.
13 Ombayro man, hay tawoy ampaghalità nin kahalakoy halità ay
ipanalangin nay biyan yan kakayawan mangipalinaw nin habaytoy
anhalita-en na.
14 No ampanalangin ako ta kahalakoy halità ya anggamiten ko, hay anti
kongkoy Ispirito nin Diyos ay ampanalangin, piro ayin ma-itambay ya ihip
ko.
15 Hapa-eg ay anya awod ya gaw-en ko? Manalangin ako nin manggamit
halità ya inggawà kongko nin Ispirito nin Diyos, boy manalangin ako nin
panalangin ya nangibat ha nakem ko. Magkanta ko nin gamiten koy halità
ya inggawà kongko nin Ispirito nin Diyos, boy magkanta ko nin kanta ya
nangibat ha nakem ko.
16 No ampagpasalamat kawo ha Diyos ta kahalakoy halità ya anggamiten
moyo, pangno omawoyon komoyo baytoy ayin ombayroy kakayawan no
agla angka-intindiyan ya anhalita-en moyo?
17 Ma-arì mahampat baytoy ombayroy pamasalamat moyo ha Diyos, piro
agkawo nakapakhaw katetpel nin nipampakalengè.
18 Ampasalamat ako ha Diyos ta igit komoyon kaganawan ay ampaka-
paghalità ako nin kahalakoy halità ya nangibat ha Ispirito nin Diyos,
19 piro ha pamititipon nin gropon ampipantompel ha Pangino-on ay
mas mahampat et ya lilimay halità ya halita-en koy ma-intindiyan la ha
panonorò ko konla kisa liboliboy halità ya agla ma-intindiyan.
20 Pawpatel, agkawo mag-in nin bilang anak ha pangingihip, no alwan
pakatodyo-en moyoy pangingihip moyo. Piro no ha kala-etan ay mag-in
kawon bilang ha kawkolaw ya ahè ampangihip nin manggawà kasalanan.
21 Ombayri ya nakaholat ha kawkapanogo-an:

"Wanan Pangino-on, konlan habayti ya tawtawo ay maghalità ako. Hay
halita-en ko ay ipahalità ko ha dawdayowan ya ma-in kanayon ya
hawhalità. Ombayro man ay agla ko leng-en."

22 Kayà hay kakayawan maghalità nin kahalakoy hawhalità ay palatanda-
an para do ha ahè ampipantompel ha Diyos; habayto ay alwan palatanda-
an ha ampipantompel. Piro hay kakayawan ya mangi-aral Halità nin Diyos

ay ampakatambay ha mangama-in katetpel ha Diyos; alwan tambay ha
ayin katetpel ha Diyos.
23 Kayà no nititipon kawo ya gropon ampipantompel ha Pangino-on
ta hikawoy kaganawan ay ampaghalità nin kahalakoy halità, biha ma-in
nakalateng ya ahè magtandà nin tongkol bayri o tawtawoy ahè antompel
ha Pangino-on, agla warì halita-en nin lokoloko kawo?
24 Piro no kaganawan moyon nititipon ay ampangi-aral Halità nin Diyos,
ta lomateng bayro ya tawoy ahè antompel ha Diyos, o ayin tandà ya
tongkol bayri ay matanda-an na ya hiya ay makasalanan. Nakem na ya
makapipatandà nin hiya ay mala-et.
25 Matanda-an na et no anyay anti ha nakem na ta Diyos ya anggomawà
kona. Kayà manalimokod yan homamba ha Diyos ta halita-en nay, "Hay
Diyos ay talagan anti komoyo!"

Kaganawan bagay ay dapat gaw-ennin ma-in ka-ayosan

26 Hapa-eg, pawpatel, hay labay totolen nin habaytoy kaganawan hinalità
ko komoyo ay ombayri: ha pamititipon moyo ay gaw-en moyoy kaganawan
bagay ya makapatibay katetpel nin kapara moyo. Ma-in magkanta, hay
kanayon ay manorò, hay kanayon ay mangibalità nin impatandà kona nin
Diyos, hay kanayon ay maghalità nin kahalakoy halità, boy ma-in itaman
mangipalinaw nin habayto.
27 No ma-in maghalità nin kahalakoy halità ay tamà ana ya manga lowa
o tatlo katawo ya maghalità nin ombayro. Ha paghalità la nin ombayro
ay mipapalbah hila, boy ka-ilangan nin ma-in mangipalinaw nin habaytoy
anhalita-en la.
28 Piro no ha pamititipon la ay ayin makapipalinaw, balang miha ya
ampaghalità nin ombayro ay pakatinek, ta ha sarili na tana maghalità nin
ombayro boy maki-ilgo ha Diyos.
29 Dapat lowa o tatlo katawo ya mangi-aral Halità nin Diyos nin banà ha
panggogomawà konla nin Ispirito nin Diyos. Hay kanayon ay manlengè ta
ihipen la no habaytoy anhalita-en la ay tamà.
30 No hay Diyos ay ma-in impanakem ha miha do ha ampiknò ay tonggen
baytoy ampag-ilgo emen makapaghalità baytoy miha;
31 ta ha panggogomawà komoyo nin Ispirito nin Diyos, hikawoy
kaganawan ay mihamihan makapi-aral Halità nin Diyos emen hay ka-
ganawan ay matoto boy homkaw ya pantotompel.
32 Hay ma-in ombayri ya kakayawan nin mangi-aral Halità nin Diyos ay
ampamalabah no ma-in kanayon ya ampag-ilgo,
33 ta no ampititipon nin homamba, hay Diyos ay ahè angkatowà ha
pamitotobaktobak no alwan ha ka-ayosan.
Hay kaganawan gropon mangama-in katetpel, hatoy nag-in tawtawo nin
Diyos ay ma-in pamititipon
34 ya hay bawbabayi ay ka-ilangan pakatinek, ta aghila payagan
maghalità ha ombayroy pamititipon nin gawgropon mangama-in katetpel
ha Diyos. Ka-ilangan hilan pasakop bilang ombayro ha nakaholat ha
kawkapanogo-an.
35 No hay babayi ay ma-in labay matanda-an ay ahawa nay pastangen na
pamorong la ha bali la, ta alwan nararapat ha mihay babayi ya maghalità
ha ombayroy pamititipon nin gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on.
36 Sigoro, hay kanayon bahen komoyo ay an-ipag-ayin ba-alà bayti ya
an-itorò ko. Warì komoyo nangibat ya Halità nin Diyos? Warì hikawon
bongat ya binalita-an?

37 Hinoman ya ampangihip nin hiya ay mangangaral o ma-in yan
kakayawan ya nangibat ha Ispirito nin Diyos ay mahampat no balayen
na ya hay an-iholat ko ay an-ipanogò nin Diyos.
38 Piro no agna balayen bayti ya inholat ko komoyo ay agmoyo ya itaman
balayen.
39 Kayà, pawpatel ko, pakahangaren moyon makapi-aral nin Halità nin
Diyos nin banà ha panggogomawà komoyo nin Ispirito nin Diyos, boy
agmoyo ibawal ya maghalità nin kahalakoy halità ya nangibat ha Ispirito
nin Diyos.
40 Balè kaganawan bagay ay gaw-en moyo ha tamà boy ma-ayos ya
pamamaraan.

15

Hay pangabiyay oman ni Pangino-on Hisokristo

1 Hapa-eg, pawpatel, an-ipapanemteman ko komoyo ya Mahampat ya
Balità ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo ya in-aral ko komoyo. Habayti
ya Mahampat ya Balità ay tinanggap moyo boy pinagkapondasyon nin
katetpel moyo.
2 Ampangoligtanan moyo et nayì bayti ya in-aral ko komoyo ya
Mahampat ya Balità ya ampakab-i nin kalibriyan? No ahè ay ayin anan
alagà komoyo baytoy tineplan moyo.
3 Hay pinakama-alagà ya aral ya tinanggap ko itaman ay in-aral ko
komoyo ya hi Pangino-on Hisokristo ay nati nin para ha kawkasalanan
tamo kompormi ha impaholat nin Diyos.
4 Hiya ay intabon boy hin ikatlon allo ay biniyay yan oman kompormi et
ha impaholat nin Diyos.
5 Hiya ay napakit pon koni Pidro, biha ha kanayon et ya aw-alagad ya
kawkalamowan nan an-ingaten Labinlowa.
6 Hapa-eg, napakit ya simpri ha ma-igit liman gatoy nititipon ya pawpatel
ha Pangino-on. Angga hapa-eg pana-on ay angkabiyay et ya kalak-an konla.
7 Hapa-eg ay napakit yayna et koni Santiyago biha ha kaganawan hogò
ya ampititipon hin habayto.
8 Hin kahoyothoyotan ay napakit ya itaman kongko ha pangyayari ya
ahè an-asawan.
9 Ha kaganawan hogò ay hikoyna ya pinaka-oltimo. Alwa kon karapatda-
pat ingaten hogò ta hay mangama-in katetpel ha Diyos ay pinadya-dya-an
ko.
10 Piro ha kahampatan pangingangalo nin Diyos, hiko ay nag-in hogò
nin bilang ombayri hapa-eg boy ahè na-lihan alagà bayti ya kahampatan
pangingangalo ya inggawà kongko. Nagpagal ako et nin igit ha hinoman
konlan kaganawan, piro habayti ya kakayawan ko ay ahè nangibat ha sarili
ko, no alwan ha kahampatan pangingangalo kongko nin Diyos.
11 Kayà mag-in hiko o hilay kanayon ya hawhogò ay habayti ya an-i-aral
nawen boy habayti ya tineplan moyo.

Hay pangabiyay oman nin nikati

12 Hap-eg hi Pangino-on Hisokristo ya an-i-aral nawen ay biniyay oman
nin Diyos. Piro antà ma-in ongno komoyo ya ampaghalità nin hay tawoy
nati ay ahè mabiyay oman?
13 No peteg nin ahè biyayen oman ya nikati ay ahè awod biniyay oman
hi Pangino-on Hisokristo.

14 No hi Pangino-on Hisokristo ay ahè biniyay oman nin Diyos ay ayin
kowintay pangangaral nawen kateng pantotompel moyo,
15 ta no ombayro ay lomwah nin mabongkok kayi ya ampamapteg nin
tongkol ha Diyos, ta ampaptegan nawen ya hi Pangino-on Hisokristo ay
biniyay oman nin Diyos. Piro no peteg ya anhalita-en moyo ya ahè mabiyay
oman ya nikati, hi Pangino-on Hisokristo ay ahè dayi biniyay oman nin
Diyos.
16 No ahè biyayen ya nikati ay ahè itaman awod nabiyay oman hi
Pangino-on Hisokristo.
17 Habayti et, no hi Pangino-on Hisokristo ay ahè biniyay oman nin
Diyos ay ayin kowintay pantotompel moyo, boy hay kasalanan moyo ay
ahè napatawad.
18 No ahè nabiyay oman hi Pangino-on Hisokristo, hay mangama-in
katetpel kona ya nikati ana ay nipalakoyna dayi ha kaparosawan.
19 No hay pag-asa tamo koni Pangino-on Hisokristo ay habayti ya biyay
tamon bongat bayri, ha kaganawan tawo ay hitamoyna ya ka-i-ingalo.
20 Piro hay talagan peteg ay nabiyay oman hi Pangino-on Hisokristo. Hiya
ya ka-ona-onawan nabiyay oman ya agana nati; kayà ma-in tamon pag-asa
ya biyayen oman ya nikati, ta hin angkabiyay hila et ay antompel hila koni
Pangino-on Hisokristo.
21 Banà ha kasalanan ya ginawà nin mihay tawo ya hi Adan ay nagkama-
in nin kamatyan ya kaganawan tawo. Piro banà ha kahampatan ya ginawà
nin mihay tawo ya hi Pangino-on Hisokristo ay nagkama-in nin pamiyay
oman ha tawtawo.
22 No pangno nin hay kaganawan tawoy aw-inalalak ni Adan ay
nagkama-in nin kamatyan ta nag-ompisa koni Adan ay ombayro itaman
nin mabiyay oman ya tawtawoy ma-in pamakilamo koni Pangino-on
Hisokristo.
23 Hay pangabiyay oman ay ombayri: primiro, hi Pangino-on Hisokristo
ya biniyay oman; ha pagbira na bayri, hay mangama-in katetpel ya nikati
ana ay mabiyay oman.
24 Hapa-eg hay ka-anggawan ay lomateng pamakayarì hira-en ni
Pangino-on Hisokristo ya kaganawan ampipamo-on, mangama-in ka-
tongkolan, boy kapangyariyan bilang ha dawdimonyo ta hila ay ampi-
pangkomontra ha Diyos. Pangayarì, hay pag-arì ay igwà na ha Tatay ya
Diyos,
25 ta hi Pangino-on Hisokristo ay mamo-on angga ha mapahokò nin Diyos
ya kaganawan ka-away na.
26 Hay kalalampohan nin talowen ya ka-away ay kamatyan. Ha ombayro,
hay tawtawo ay ayin anan kamatyan.
27 Tandà tamo ya hi Pangino-on Hisokristo ay mamo-on ha kaganawan, ta
ombayri ya nakaholat ya Halità nin Diyos: “Kaganawan bagay ay ipahokò
nin Diyos koni Pangino-on Hisokristo.” Piro ha hinalità ya kaganawan
bagay ya pahoko-en ay malinaw ya pagkahalità ya ahè inlamo nin Diyos
ya kateng sarili nay pahoko-en na koni Pangino-on Hisokristo.
28 No hay kaganawan bagay ay na-igwà ana nin Diyos ha hilong
kapangyariyan nin pamomo-on ni Pangino-on Hisokristo, hi Pangino-on
Hisokristo itaman ya Anak nin Diyos ay pasakop ha pamomo-on nin Diyos.
Ha ombayro, Diyos ya mamo-on ha kaganawan.
29 Hay pamabinyag nin kanayon ay ginawà la para do ha nikati ya ahè
nikabinyagan hin angkabiyay hila et. Hapa-eg no aghila ampinto-o nin
mabiyay oman ya nikati ay antà ombayroy anggaw-en la?

30 Antà homobò kayi ha kadya-dya-an no agkayi ampinto-o nin biyayen
oman nin Diyos ya nikati?
31 Pawpatel, allo-allo ay ma-in labay mamati kongko. Anhalita-en ko
bayti komoyo ta hikawo ay an-ikarangal ko alang-alang ha pagsisirbi ko
koni Pangino-on Hisokristo.
32 Hay tawtawo bayri ha siyodad nin Ipiso ay bilang mabangis ya aw-
ayop ya ampangalaban kongko ha pagpilit ko nin manorò konla. Ma-in
ako warì mapakinabang ha pagte-eh ko nin kadya-dya-an no ahè biyayen
oman ya nikati? No ahè mangyarin ombayro ay gaw-en tamo bayti ya
ombayri ya kahalita-an: "Magperà tamon mangan boy minom ta maka
mati tamoyna nobokah."
33 Pag-atapan moyo baytoy alwan tamà ya tawtorò; ta hay tawoy
mahampat ya ogalì ay angkagtan ha kala-etan nin tawoy mala-et ya pag-
o-ogalì.
34 Pakahampaten moyoy pangingihip moyo boy tonggen kawon mang-
gawà nin kasalanan. Ma-in komoyo nin ahè magbalay ha Diyos. Hinalità
ko bayti komoyo emen kawo mareng-eyan.

Hay klasin nawini nin tawo lano ha pangabiyay oman

35 Piro ma-in sigoron magpastang nin ombayri: "Pangno nin hay nikati
ay mabiyay oman boy anyay klasin nawini nin hatoy mikabiyay oman?"
36 Haba-in ya ombahen ya pastang ay kalokowan! Hay ka-alimbawa-an
ay binì; hay binì ya intaphon ay angkati pon biha mabiyay.
37 Alimbawà: no mananem kan trigo o maski anyay kanayon ya
tanaman, hay itanem mo ay pahì bongat; alwan hatoy malhay anay po-
on nin tanaman.
38 Hay binì ya intanem ay ampatobo-en nin Diyos emen magkama-in nin
klasi ya kompormi ha kalabayan na. Balang binì ay ma-in sarilin klasi o
itsora.
39 Ombayro simpri ha laman, piro alwan kaganawan laman ay alwan
paripariho. Ma-in laman nin tawo, ma-in laman nin ayop, ma-in laman
nin manokmanok, boy ma-in laman nin kawkonà.
40 Ma-in nawini ya para ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos boy
ma-in nawini ya para bayri ha babon lotà, piro hay klasin kagandawan
nin nawini bayro ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay kahalako ha
kagandawan nin nawini bayri ha babon lotà.
41 Hay kanayon ya ka-alimbawa-an ay ombayri: hay kagandawan nin
allo ay kahalako ha kagandawan nin bowan boy bawbito-en. Hay bawbito-
en ay ma-in kanyakanyan kagandawan.
42 Ombayro itaman ha tawtawoy nati ya biyayen oman. Hay nawini nin
tawo ya intabon ay mabolok. Piro ha biyayen oman nin Diyos ya tawo ay
agana mabolok ya nawini.
43 Pangitabon nin tawo, hay nawini na ay mag-in anan katowà boy ayin
anan kowinta, piro pamiyay oman ay maganda boy makhaw.
44 Habayti ya nawini tamo bayri ha babon lotà ay itabon pangati tamo.
Piro pamiyay oman kontamo nin Diyos, hitamo ay ma-in bayoy nawini ya
igwà na kontamo. Hay nawini tamo bayri ha babon lotà ay kahalako ha
nawini ya igwà na kontamo lano.
45 Nakaholat ha Halità nin Diyos ya hi Adan ya ka-ona-onawan tawo ay
nagkama-in nin biyay ya inggawà nin Diyos, balè hi Pangino-on Hisokristo
ya an-ingaten hoyot ya Adan ay hiya ya ampambin biyay ya ayin anggawan
ya bilang biyay nin Diyos.

46 Hay nawini ya ma-in kamatyan ay ni-ona pon. Piro lano ay
mapahiliyan nin nawini ya ayin kamatyan.
47 Hi Adan ya ka-ona-onawan tawoy pinalsa ay yarì ha lotà. Piro hi
Pangino-on Hisokristo ya an-ingaten ikalwan Adan ay nangibat ha katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos ta anti ya pon bayro.
48 Kaganawan tawo bayri ha babon lotà, hay nawini ay yarì ha lotà nin
bilang ha nawini ni Adan ya yarì ha lotà; piro kaganawan mamako ha
katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, hatoy mangama-in katetpel ay ma-
in nawini ya bilang ha nawini ni Pangino-on Hisokristo.
49 Hitamo ay yarì ha lotà nin bilang koni Adan, piro habayti ya nawini
tamo hapa-eg ay mapahiliyan nin nawini ya bilang koni Pangino-on
Hisokristo ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
50 Ombayri ya labay kon totolen, pawpatel ko: habayti ya nawini tamo
hapa-eg ay ka-ilangan mapahiliyan, ta habayti ya ombayri ya klasin nawini
ay ahè mipalako ha ka-ari-an nin Diyos. Habayti ya nawini tamoy ma-in
kamatyan ay ahè ma-arì pa-iri bayro. Hay nawini tamo bayro ay ayin anan
kamatyan.
51-52 Hapa-eg, leng-en moyo ko! Hay ipatandà ko komoyo ay hay
mangyari kontamo lano ya ahè pon impatandà kontamo nin Diyos.
Hitamoy kaganawan ampipantompel ha Pangino-on ay ahè ma-obon mati,
piro hitamoy kaganawan, no pangno kabilis ikirep ya mata, hitamo ay
biglà ma-oman nin ombayro kabilis. Piro biha mangyari bayto ay ma-
in pon tonoy tamboyok, hatoy patnoyen ha bandan hoyot. Pantomnoy
nin habaytoy tamboyok, hay nikati ya biyayen oman, hatoy mangama-in
katetpel ha Diyos ay magkama-in nin kahalakoy nawini emen agana mati
anggan makakanoman. Hitamoy kaganawan ay ma-oman,
53 ta habayti ya nawini tamoy angkabolok ta angkati ay dapat ma-
pahiliyan nin nawini ya ahè mabolok ta ayin kamatyan.
54 No habayti ya nawini tamoy angkabolok ta ma-in kamatyan ay
mapahiliyan nin nawini ya ahè mabolok ta ayin kamatyan ay natopad
ana bayti ya nakaholat ha Halità nin Diyos ya ombayri:
“Ayin anan kamatyan ta tinaloyna nin Diyos.
55 Hay kamatyan ay ayin anan kapangyariyan ta tinaloyna. Hay kamatyan
ay agana makapangno ta ayin anan mati.”
56 Hay bara-nan no antà nin hay kanayon ya tawo ay angkalimo ha
kamatyan ay banà ha nagawà lay kasalanan; boy hay ampakapipatandà
nin kasalanan ay kawkapanogo-an.
57 Hapa-eg, magpasalamat tamo ha Diyos ta ambiyan na tamon pananalo
ha panggogomawà ni Pangino-on Hisokristo.
58 Kayà, anlabiyen kon pawpatel, pakatibay kawo emen agkawo ma-
toksò. Pakahipeg kawon gomawà nin para ha Pangino-on ta tandà moyo
ya ahè masayang ya pagpagal moyo para kona.

16

Tongkol ha pambin tambay ha kawkaparihon antompel ha Pangino-on

1 Hapa-eg, tongkol ha tambay ya an-igwà moyo ha ampipanga-ilangan
ya nag-in tawtawo nin Diyos ay gaw-en moyoy bilang ombayro ha hinalità
ko ha gawgropon mangama-in katetpel ha Pangino-on do ha probinsyan
Galasya.
2 No allon Dominggo, balang miha komoyo ay mangipapawà nin kowalta
kompormi ha natanggap nay alagà ya pinagtrabahowan na. Tiponen

moyo bayto emen pamako ko bahen ay alwaynan ka-ilangan manipon ta
nakahandà anan da-an.
3 Panlomateng ko bahen, hay tawtawoy mapahimala-an moyon mangi-
atel nin tambay ha siyodad nin Hirosalim ay biyan kon holat ya
mamapteg nin habaytoy inhogò moyon mangi-atel nin tambay ay talagan
mapahimala-an.
4 No ma-in bara-nan nin mako ko bayro ay makilako hilayna kongko.

Hay plano ni Pablo

5 Mako ko bahen ha siyodad nin Korinto pamaka-ibat ko ha probinsyan
Masidonya ta magdaan ako pon bayro.
6 Labay kon maboyot ako pon bahen komoyo, maka anggan malabah ya
abagat emen moyo ko matambayan ha maski ayri ya lakwen ko.
7 Agkoyna pon magdaan bahen hapa-eg ta agko labay ya kadodomalì
bongat ya panibaw ko komoyo. Pamako ko bahen ay labay kon maboyot
ako bahen no kalabayan nin Pangino-on.
8 Piro bayri ko pon ha siyodad nin Ipiso angga ha Pistan Pintikostis,
9 ta bayri ay malakè ya malabay manlengè Halità nin Diyos maski malakè
simpri ya angkomontra ha anggaw-en ko.
10 Panlomateng bahen komoyo ni Timotiyo ay pakilamowan moyo yan
mahampat ta hiya ay kapariho kon ampagsirbi ha Pangino-on.
11 Agmoyo payagan nin ma-in manyamo-yamò kona, no alwan tambayan
moyo ya emen ya ma-in kaligawan ya magbira bayri kongko. Hiya kateng
kanayon ya pawpatel ha Pangino-on ay anti-en ko bayri.
12 Hapa-eg, tongkol koni Apolos ya patel tamo: mahigpit kon hinalità
kona ya manibaw ya bahen nin kalamo nay kanayon ya pawpatel ha
Pangino-on. Piro agna et labay mako hapa-eg. No ma-in yaynan pana-on
ay mako yayna bahen.

Hay kalampohan halità ni Pablo

13 Mag-atap kawo emen agkawo mapahonol ha malì ya tawtorò;
pakatibayen moyoy pantotompel moyo; hokawen moyoy nakem moyon
omarap ha kadya-dya-an boy magpakatatag kawo.
14 Kaganawan gawà moyo ay gaw-en moyo nin ma-in panlalabi.
15 Pawpatel, tandà moyo ya do ha probinsyan Akaya, hi Istipanas kateng
pamilya na ya ka-ona-onawan nagkama-in katetpel ha Pangino-on. Hay
sarili la ay inggawà la nin magsirbi ha nag-in tawtawo nin Diyos.
16 An-ipaki-ilgo ko komoyo ya hay sarili moyo ay ipasakop moyo ha
tawtawoy ombayri konla boy ha kaganawan nin kawkalamowan nin
ampipanggomawà boy ampipagpagal.
17 Hay towà ko hin nilomateng bayri hili Istipanas, Portonato, boy hi Aka-
iko, ta ha kalele-an ko nin banà ha agtamo pangapipikit ay ampaligawen
la ko.
18 Pinaliga la ko nin bilang ha pamaliga la komoyo. Hay tawtawoy
ombayri ay igalang moyo.
19 Hay gawgropon mangama-in katetpel ha Pangino-on ya anti bayri ha
probinsyan Asya ay ampangomosta komoyo, boy ha ngalan nin Pangino-on
ay ampakakokomostawen kawo ni Akila boy Prisila kateng hatoy gropon
mangama-in katetpel ha Pangino-on ya ampititipon ha bali la.
20 Kaganawan patel ha Pangino-on bayri ay ampangomosta komoyo.
No mangapipikit kawo ay mi-i-ilaw kawo nin ma-in panlalabi.
21 Hapa-eg habayti ya pangomosta ko komoyo ay mismon hiko hi Pablo
ya nanolat.

22 Parosawan nin Diyos ya hinoman ya ayin panlalabi koni Pangino-on
Hisos.
Tampol dayin magbira hi Pangino-on tamon Hisos!
23 Hi Pangino-on tamon Hisos ay mangingangalo dayi nin mambin
kahampatan komoyo.
24 Anlabiyen katawo nin banà ha pamilalamo tamo koni Pangino-on
Hisokristo.

HAW IKALWAN HOLAT NI PABLO HA TAWTAGA KORINTO

1 Hiko hi Pablo ya hogò ni Pangino-on Hisokristo nin banà ha kalabayan
nin Diyos. Hi Timotiyo ya patel tamo ha Pangino-on ay kalamo ko nin
ampanolat nin habayti ya para komoyon gropon mangama-in katetpel ha
Diyos bahen ha siyodad nin Korinto kateng ha kaganawan nag-in tawtawo
nin Diyos ha intiron probinsyan Akaya.
2 Hay Tatay tamoy Diyos boy hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo
dayi komoyo nin mambin kahampatan boy katinekan.

Hay pasasalamat ni Pablo

3 Poriyen tamo ya Diyos ya Tatay ni Pangino-on tamon Hisokristo.
Hiya ya Diyos ya ma-ingangalowen boy ampangibatan nin kaganawan
ikahahaliwa.
4 Ha kaganawan kadya-dya-an ya andanasen nawen ay anhahaliwawen
kayi nin Diyos emen no pangnoy panahaliwa na konnawen ay ombayro
itaman mahahaliwa nawen ya kanayon ya ampipagdanas nin maski anyay
kadya-dya-an.
5 Labis ya kadya-dya-an ya andanasen nawen banà ha pamakilamo
nawen koni Pangino-on Hisokristo, piro labis itaman ya panahaliwa na
konnawen.
6 Hay pananam nawen nin kadya-dya-an ay para ha ikahahaliwa moyo
boy ha ikalibri moyo ha kasalanan. No hikayi ay angkahahaliwa nin
Diyos ay hahaliwawen nawen kawo itaman emen kawo magkama-in nin
kapasinsyawan magte-eh nin kadya-dya-an ya andanasen moyo nin bilang
konnawen.
7 Angkasigoro nawen ta tandà nawen ya ha pamakiramay moyo
konnawen ha kadya-dya-an ay mahahaliwa kawo itaman nin Diyos nin
bilang konnawen.
8 Pawpatel, labay nawen matanda-an moyo ya tongkol ha kadya-dya-an
ya dinanas nawen ha probinsyan Asya. Pagkadya-dyà nin dinanas nawen;
kayà na-lihan kayin pag-asa nin mabiyay et.
9 Andap nawen no mati kayina hin habayton oras. Piro habayto ay
nangyari emen agkayi pahimalà ha sarili nawen no alwan ha Diyos ya
mamiyay oman nin nikati.
10 Hin habayto, hay Diyos ay nangilibri konnawen ha talagan kamatyan
boy patoloy ya pangilibri na konnawen. Lobos ya pamahimalà nawen nin
ilibri na kayi et banà
11 ha pananambay moyo nin mangipanalangin konnawen. Ha ombayro
ay malakè ya magpasalamat ha Diyos, ta ha kahampatan na konnawen ay
tinobay nay pawpanalangin nin kalak-an.

No antà na-oman ya plano ni Pablo

12 Hay ma-ipagparangalan nawen ya ampaptegan nin konsinsya nawen
ay ombayri: hay pamakilamo nawen ha kaganawan, lalo-lalò ana komoyo
ay ayin kapintasan boy ayin pagkakanwarì. Habayti ay ahè nangibat ha
sarili nawen karonongan no alwan ha kahampatan pangingangalo nin
Diyos.

13-14 Hay an-iholat nawen komoyo ay hatoy mabaha moyo boy ma-
intindiyan moyon mahampat. Hiko ya agmoyo et masyadon angka-
intindiyan hapa-eg ay an-omasa nin malobos ya pagka-intindi moyo
kongko emen ha allon magbira hi Pangino-on Hisos, no pangno nawen
kawo ma-ipagparangalan ay ombayro itaman nin ma-ipagparangalan
moyo kayi.
15-16 Banà ta angkasigoro ko komoyoy ombayro ay inihip ko pon nin
biha ko magdiritso bayri ha probinsyan Masidonya ay magdaan ako pon
bahen komoyo ha siyodad nin Korinto. Pamaka-ibat ko bayri ay magdaan
akoyna et nin manibaw bahen komoyo emen madobli ya ma-itambay ko
komoyo, boy ha pagbira ko bahen ay matambayan moyo ko ha pamako ko
ha probinsyan Hodiya.
17 Hapa-eg ta ahè nitoloy baytoy plano ko ay halita-en moyo warì nin
orong solong ako? Ha asa moyo nayì, hay pagplano ko ay bilang ha
anggaw-en nin tawo ya ayin katetpel ha Diyos? Hay tawoy ombayro ay
pa-awò pon biha amò papa-inghan ay pa-ahè ana.
18 No pangno nin hay Diyos ay tapat ay ombayro kayi ha paghalità nawen
komoyo. No napa-awò kayi ay agnawen ana omanen ya halità nawen,
19 ta hay Anak nin Diyos ya hi Pangino-on Hisokristo ya in-aral nawen
komoyo nili Silas boy Timotiyo ay ahè ampangoman nin pa-ahè ya pama-
awò na. No napa-awò ya ay agyayna pa-ahè.
20 Hiya ya antomopad nin kaganawan impangakò nin Diyos. Kayà banà
koni Pangino-on Hisos ay ampaghalità tamon "Amin" ha Diyos ya hay labay
totolen ay ma-in tamon pamahimalà kona ya toparen nay impangakò na.
Ha ombayri, mapori ya Diyos.
21 Diyos ya ampamatibay kontamo banà ha pamakilamo tamo koni
Pangino-on Hisokristo, boy hiya et ya namilì konnawen nin gomawà para
kona.
22 Hay pambi na kontamo nin Ispirito na ya pa-iri ha nakem tamo ay
palatanda-an nin hitamo ay ikon na, boy katibayan ya toparen na ya
impangakò na.
23 Hapa-eg tongkol ha agko pamitoloy nin mako bahen ay ombayri ya
bara-nan boy tandà nin Diyos no alwan peteg bayti ya halita-en ko komoyo.
Hay agko pon pamako bahen komoyo ha siyodad nin Korinto ay emen agko
makapaghalità nin ikakhit nakem moyo.
24 Tongkol ha katetpel moyo ay agkatawo labay pangonawan ta matibay
ana ya katetpel moyo. Antomambay kayin bongat para ha ikaliga moyo.

2

1 Nagdisisyon ako ha sarili ko nin pamako ko bahen ay agkoyna omanen
pakakhitan ya nakem moyo;
2 ta no mabiyan katawo nin ikalelè moyo ay ayin anan mamaliga kongko,
ta maliga kon bongat no maliga kawo.
3 Kayà biha ko nako bahen ay pinagtanan katawo pon nin holat emen
agmoyo ko mabiyan nin ikalelè ko ta hikawo ya dapat mamaliga kongko.
Ampinto-o ko ya no maliga ko, hikawoy kaganawan ay maliga itaman.
4 Ha panolat ko komoyo nin habayto ay alwan a-amò ya lowà koy
nantolò, ta masyado kon angkalelè boy angkagoloy ihip ko. Inholat ko
bayto komoyo, alwan banà ta labay kon pakakhitan ya nakem moyo, no
alwan labay kon ipatandà komoyo ya masyadoy panlalabi ko komoyo.

Patawaren ya nakapagkasalanan

5 Hapa-eg hatoy tawoy nanggawà nin kasalanan ya nakab-in kalele-an ay
alwan bongat nin hiko ya pinakakhitan nay nakem nin palele-en no alwan
kateng hikawo. Alwan sobra baytoy hinalità ko ya kateng hikawoy lomelè
ta hay labay kon totolen ay maski hino komoyon kaganawan.
6 Sapat anay pamarosa moyo kona ya halos kaganawan moyo ya ma-in
kagagaw-an.
7 Hapa-eg ay patawaren moyo ya boy hahaliwawen emen agya mapatalo
nin masyadoy kalele-an na.
8 An-ipaki-ilgo ko komoyo ya ipakit moyo ya panlalabi moyo kona.
9 Hay bara-nan nin panolat ko komoyo nin habayto ay emen katawo
mahobokan no anhonolen moyo ko ha kaganawan bagay.
10 Hinoman ya tawoy patawaren moyo ay patawaren ko itaman. Hay
pinatawad ko no ma-in man, ha arapan ni Pangino-on Hisokristo ay
pinatawad ko alang-alang komoyo.
11 Mamatawad tamo emen agtamo maloko ni Satanas, ta tandà tamoy
kagalingan na nin manaktika.

Hi Pablo ay ahè mapalagay hin anti ya ha Trowas

12 Hin ni-abot ako ha siyodad nin Trowas nin mangi-aral Mahampat ya
Balità ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo ay nakit ko ya habaytoy dogal
ay inhandà nin Pangino-on nin pangi-aralan ko.
13 Piro agko mapalagay ta agko nakit bayro hi Titò ya patel tamo ya
pakaleng-an kon balità ya tongkol komoyo. Kayà napatawo ko konla nin
mako ha probinsyan Masidonya.

Pananalo banà koni Pangino-on Hisokristo

14 Ampasalamat ako ha Diyos, ta banà ha pamakilamo ko koni Pangino-
on Hisokristo, hay Diyos ay ampambi kongko nin pananalo ha maski
anya ya angkaranasan ko. Hitamo ya anggamiten nin Diyos emen
hay pagkatandà ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo ay ma-ibalità
ha kaganawan dogal. Ha ombayri, hitamo ay bilang ha bangoh ya
anhomngaw.
15 Hitamo ya ampipantompel ha Diyos ay bilang ha bangoh ya ampaka-
pakonsowilo ha Diyos ta an-ipatandà tamo ya tongkol koni Pangino-on
Hisokristo. Ha tawtawoy antoro-an tamo ay ma-in ongno ya ampikalibri.
Piro hay kanayon ya ayin kalibriyan ay mipalako ha kaparosawan.
16 Do ha ahè ampipantompel, hay an-itorò tamo ay bilang bawò ya
ampambin kamatyan ya ayin anggawan. Piro do ha mikalibri, habayti
ya an-itorò tamo ay bilang bangoh ya ampambin biyay ya ayin anggawan.
Ma-in warì makakayan gomawà nin ombayri ha anggaw-en tamo?
17 Banà ta inhogò kayi nin Diyos nin magsirbi koni Pangino-on Hisokristo
ay tandà nin Diyos ya tapat kayin ampangi-aral nin Halità na. Alwa kayin
mapagkakanwarì nin bilang ha kanayon ya hay bara-nan nin pangi-aral la
ay emen hila makakwa nin kowalta.

3

Hay mawmagsisirbi

1 Ha asa moyo nayì ay an-itag-ay nawen anaman ya sarili nawen
ha paghalità nawen komoyo hapa-eg? Biha moyo kayi nayì tanggapen
ay ka-ilangan kayin mantan hawholat ya mamapteg nin mahampat ya
gawgawà nawen bilang ombayro ha hawholat ya anggitan nin kanayon
ya ampipanorò komoyo? Dapat nayì nin pagaw-en nawen kawo nin

ombayroy hawholat emen ha lakwen nawen ay tanggapen la kayi nin banà
ha kahampatan nin inholat moyo ya tongkol konnawen?
2-3 Piro hikayi ay agana manga-ilangan nin hawholat ya ombayro, ta
hikawo mismo ya makapipakit ha kanayon ya hay an-itorò nawen ay
mahampat. Tandà nawen et ya hay kahampatan moyo ay natanda-
an nin kaganawan ta anhomonol kawo ha intorò nawen. Malinaw ya
hikawo ay kowinta holat ya mabaha ya impaholat konnawen ni Pangino-
on Hisokristo, ta hikayi ya nangi-aral komoyo nin tongkol kona. Habayti ya
holat ay alwan tinta ya ginamit nin pinanolat, no alwan hay ma-in gawà ha
nakem moyo ay Ispirito nin angkabiyay ya Diyos. Alwan bilang hin hato
ya hay pawpanogò ay ha loway matampiyak ya bato nin inholat.

4 Habaytoy hinalità nawen ay ma-in kayin pamahimalà ha Diyos banà
ha pantotompel nawen koni Pangino-on Hisokristo.
5 Agnawen anhalita-en ha sarili nawen ya sapat anay kakayawan nawen
ha gawà ya habayti; hay kakayawan nawen ay nangibat ha Diyos.
6 Diyos ya nambi konnawen kakayawan nin mangi-aral nin tongkol ha
bayoy pamisondo-an. Habayti ya bayoy pamisondo-an ay alwan holat no
alwan angka-igwà nin Ispirito nin Diyos. Hay kawkapanogo-an ya inggawà
ni Moysis ay makapipalako ha kamatyan. Hay Ispirito nin Diyos balè ay
ampambin biyay ya ayin anggawan.

7-8 Hay pawpanogò ay inholat ha matampiyak ya bato, boy hin inggawà
bayto nin Diyos, hay maganday hawang na ay impakit na koni Moysis. Hin
nayarì, hay maganday kahawangan nin Diyos ay ha lopa ni Moysis nin
nakit nin Aw-israylita. Aghila makategteg ha lopa ni Moysis ta angkapolag
hila maski habaytoy maganday hawang ay angkalabah. No hay pawpanogò
hin hato ya ampakagtan ha kamatyan ay nakapipakit nin kapangyariyan
nin Diyos; hay panggogomawà nin Ispirito nin Diyos ay lalò makapipakit
nin kapangyariyan nin Diyos.
9 No pangno nin hay pawpanogò ya an-ipahonol hin hato ha tawtawo
ay ampakakitan nin kapangyariyan nin Diyos, maski ampakagtan ha
kamatyan, hay pagsirbi ya an-ipagawà hapa-eg nin Diyos ay mas pakakitan
nin kapangyariyan nin Diyos ta hay tawtawo ay ampag-in mahampat.
10 Hapa-eg hatoy da-an ya pawpanogò ya ampakapipakit nin kapang-
yariyan nin Diyos ay nalabah ana ta ma-in anan bayo ya lalò makapipakit
nin kapangyariyan nin Diyos.
11 Maski ampakapipakit nin kapangyariyan baytoy ona ya ma-in
anggawan ay mas baytoy bayo ta ayin anggawan.

12 Banà ta ampahimalà tamo nin manatili bayti ya bayoy an-i-aral tamo
ay makhaw ya nakem tamon itorò bayti.
13 Hitamo ay alwan bilang koni Moysis ya nagtagpen lopa. Ginawà nan
ombayro emen hay Aw-israylità ay agla makit baytoy maganday hawang
nin Diyos mintras angkapanew ha lopa ni Moysis.
14 Ombayro man ay matyà et ya nakem la. Maski angga hapa-eg ay
kowinta natagpenan ya pangingihip la ta no bahawen baytoy impaholat
nin Diyos koni Moysis ay agla ma-intindiyan. Ahè ma-intindiyan nin
tawtawo no aghila pon tompel boy makilamo koni Pangino-on Hisokristo.
15 Maski hapa-eg, no bahawen nin Hawhodiyo ya kawkapanogo-an ya
inggawà ni Moysis ay kowinta natagpenan ya pangingihip la.
16 Piro pantompel nin tawo ha Pangino-on ay ma-alih ana baytoy kowinta
nakatagpen nin pangingihip na.

17 Hay Pangino-on ya binanggit ay Ispirito nin Pangino-on Diyos. Hay
tawoy ma-in nin habaytoy Ispirito ay libri ana.
18 Hitamoy kaganawan ampipantompel ha Pangino-on ay ayin anan
hatoy kowinta nakatagpen ha pangingihip tamo. Bilang tamon ispiho
ya mambin hawang nin kagandawan ni Pangino-on Hisokristo. Ha
panggogomawà nin Ispirito nin Pangino-on ay lalò tamon angkabayo emen
tamo mag-in nin bilang koni Pangino-on Hisos.

4

Hay katapatan ni Pablo nin mangi-aralMahampat ya Balità

1 Ha ingangalo nin Diyos, habayti ya gawà ay impahimalà na konnawen;
kayà makhaw ya nakem nawen.
2 Binokotan nawen ya patagò ya gawgawà ya makapipareng-ey. Kayà
ha panonorò nawen ay agkayi ampanloko boy agnawen an-itikò ya Halità
nin Diyos. Tandà nin Diyos ya hay anhalita-en nawen ay kaptegan.
Kaganawan ay magtandà nin hay anggaw-en nawen boy anhalita-en
nawen ay kaptegan.
3 No ma-in et kowinta tagpen ha pangingihip nin kanayon ta agla labay
intindiyen ya labay totolen nin Mahampat ya Balità ya an-i-aral ko ay hila
bayto ya mipalako ha kaparosawan ya ayin anggawan.
4 Hay pangingihip nin habayti ya ahè ampipantompel ha Diyos ay
kowinta binowag ni Satanas, ta hiya ya andiyosen la boy hiya ya ampaka-
pangyayari konla. Ha kagagaw-an konla ni Satanas, hay Mahampat ya
Balità ya ampangipatnag nin ayin kapantay ya kapangyariyan ni Pangino-
on Hisokristo ay agla ma-intindiyan boy agla ampahimala-an. Hi Pangino-
on Hisos ya pakakitan no pangno ya Diyos.
5 Alwan sarili nawen ya an-i-aral nawen no alwan hi Pangino-on
Hisokristo. Alang-alang kona, hikayi ay ampagsirbi komoyo.
6 Hin pinalsa nin Diyos ya langit boy lotà ay hinalità na, ya wana,
“Magkama-in hawang ha karegleman.” Kayà nagkama-in hawang. Hiya
simpri ya Diyos ya hinomawang ha pagnanakem nawen. Inggawà na
konnawen ya pagkatandà nin ayin kapantay ya kapangyariyan na ya makit
koni Pangino-on Hisokristo.

Hikayi ay kowinta keren ya yarì ha pità

7 Hapa-eg hikayi ay kowinta keren ya pinangipalamnan nin ma-alagà ya
bagay. Bayri matanda-an ya hay kakayawan nawen nin mangipatandà nin
Mahampat ya Balità ay ahè na-ibat ha sarili nawen, no alwan nangibat ha
ahè mapantayan ya kapangyariyan nin Diyos.
8 Maski ayri kayi ampipalako ay ampakaranas kayi nin kagipitan, piro
agkayi angkapatalo. Angkagolo ya nakem nawen, piro agkayi angka-lihan
nin pag-asa.
9 Antikapen kayi ta padya-dya-an, piro agkayi ampa-olayan nin Diyos.
Ampadya-dya-an kayin patyen, piro agkayi et angkati.
10 Mabetbet nin ma-in labay mamati konnawen nin bilang ha naranasan
ni Apo Hisos. Piro hikayi ay an-ilibri ni Apo Hisos emen ha sarili nawen
ay makit nin tawtawo ya hi Apo Hisos ay angkabiyay boy ampanambay
konnawen.
11 Mintras angkabiyay kayi, ha pagsisirbi nawen koni Apo Hisos ay pirmi
kayin marani ha kamatyan nin banà kona emen hay biyay ni Apo Hisos ay
makit konnawen ha panggogomawà na ha biyay nawen maski habayti ya
nawini nawen ay ma-in kamatyan.

12 Ha pangi-aral nawen ay marani kayi ha kamatyan piro hay risolta
itaman komoyo ay ma-in kawon biyay ya ayin anggawan.
13 Ha Halità nin Diyos ay ombayri ya nakaholat: “Hay anhalita-en ko ay
habaytoy ampinto-owen ko.” Ombayro itaman ya pantotompel nawen ha
Diyos. No anyay ampinto-owen nawen ay habaytoy anhalita-en nawen ha
kanayon.
14 Tandà nawen ya hay namiyay oman koni Pangino-on Hisos ay Diyos.
Hikayi man ay biyayen nan oman ta ma-in kayin pamakilamo koni Apo
Hisos. Habayti ay gaw-en nin Diyos emen hikayi kateng hikawo ay magtan
na nin makilamo koni Apo Hisos bayro ha kama-inan nin Diyos.
15 Hay bara-nan nin pagte-eh nawen nin kadya-dya-an ya anlomateng
konnawen ay emen kawo matambayan, ta no sigisigi ya panlomakè nin
tawtawoy ampananggap nin kahampatan ya an-i-ingalon an-igwà nin
Diyos ay sigisigi itaman ya panlomakè nin mipagpasalamat kona. Ha
ombayri ay angkapori ya Diyos.
16 Kayà ahè angkomapey ya nakem nawen. Maski pakapey anan pakapey
ya nawini nawen ay allo-allon anhomkaw ya nakem nawen.
17 Hay kadya-dya-an ya andanasen nawen hapa-eg ay alwan masyado
boy ahè bomoyot. Hay kapahiliyan lano nin habayti ya andanasen nawen
ay ayin anggay kaligawan ta no pangnoy kadya-dya-an hapa-eg ay mas et
bayroy kaligawan.
18 Agkayi ampangihip nin bawbagay ya angkakit bayri ha babon lotà, ta
hay bawbagay ya angkakit bayri ay ahè bomoyot. Hay an-ihipen nawen
ay hatoy ahè angkakit ya ayin anggawan.

5

1 Tandà tamo ya no nati tamoyna, habayti ya ampa-iriyan tamoy kowinta
bali ya nawini ya yarì ha lotà ay mahirà. Piro do ha katatag-ayan ha kama-
inan nin Diyos ay ma-in tamon pa-iriyan ya bayoy nawini ya kowinta bali.
Habayto ya ginawà nin Diyos ay ayin pagkahirà ta alwan gawà nin tawo.
2 Habayti ya nawini ya anti et kontamo ay an-ida-ing tamo, ta hay labay
tamo bayri ha nawini ya ampa-iriyan tamo hapa-eg ay mapahiliyan nin
hatoy masyado tamon anhangaren ya nawini do ha katatag-ayan ha kama-
inan nin Diyos.
3 Ha ombayro ay ma-in anan kapahiliyan ya pa-iriyan nin kalolowa tamo.
4 Mintras anti tamo et bayri ha kama-inan tamoy nawini ya angkahirà
ay andoma-ing tamo; alwan ha labay tamoynan mati, no alwan habayti ya
nawini tamo ay labay tamon mapahiliyan nin nawini ya para ha katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos. Ha ombayro, hay nawini tamoy ma-in
kamatyan ay mapahiliyan nin nawini ya ayin kamatyan.
5 Diyos ya nangihandà kontamo para bayri ha pamamayo kontamo, ta
inggawà na kontamo ya Ispirito na ya kaptegan nin bayowen na bayti ya
nawini tamo.
6 Kayà pirmin makhaw ya nakem nawen boy tandà nawen ya mintras
anti tamo et bayri ha nawini tamo hapa-eg ay agtamo et mi-abot ha
orongan tamo ya kama-inan nin Pangino-on.
7 Hitamo ay angkabiyay nin ma-in katetpel ha Diyos maski agtamo ya
angkakit.
8 Kayà makhaw ya nakem nawen maski ampadya-dya-an kayi, ta hay
mas labay nawen ay alihan bayti ya nawini ya ampa-iriyan nawen hapa-
eg emen do kayina ha Pangino-on ya orongan tamo.

9 Hay ampakahangaren nawen peleg nawen angkabiyay et o maski anti
kayina ha Pangino-on ay mangonsowilo konnawen ya Diyos.
10 Kaganawan tamo ay omarap koni Pangino-on Hisokristo ta hosgawan
na. Balang miha kontamo ay mananggap nin nararapat ha ginawà na mag-
in mahampat o mala-et ya ginawà na peleg angkabiyay ya bayri ha babon
lotà.

No pangno makapakisondò ha Diyos

11 Banà ta tandà nawen ya kapapalimo ya panosga nin Pangino-on ay
ampagsikapan nawen nin hay tawtawo ay magkama-in katetpel emen
aghila maparosawan. Diyos ya magtandà no pangno ya pagnanakem
nawen, boy an-omasa ko nin tandà moyo itaman.
12 Anhalita-en nawen bayti komoyo, alwan ha an-itag-ay nawen anaman
ya sarili nawen komoyo. Labay katawon bongat biyan bara-nan nin
mangipagmalhay konnawen. Ha ombayro ay ma-in kawon ma-itobay ha
tawtawoy ayin kanayon ya an-ipagmalhay no alwan hatoy angkakit la
kisan hatoy anti ha nakem la.
13 No peteg baytoy anhalita-en la ya lokoloko kayi ay ayin bali no ha
ombayro ay makagawà kayi nin para ha Diyos. No matinò ya pangingihip
nawen ay para ha ikahampat moyo.
14 Hay anggomi-it konnawen ay panlalabi ni Pangino-on Hisokristo.
Tandà nawen ya hin nati hi Pangino-on Hisos, kaganawan tawo ay kowinta
nikati nin kalamo na ta hiyay nangakò nin kamatyan la.
15 Nati ya nin para ha kaganawan emen hay ma-in biyay ya ayin
anggawan ay agana mabiyay nin para ha sarili la, no alwan para koni
Pangino-on Hisokristo; ta alang-alang konla, hi Pangino-on Hisokristo ay
nati biha biniyay oman.
16 Hapa-eg ay agnawen antegtegen ya pagkatawo nin maski hino. Maski
ombayroy anggaw-en nawen hin hato koni Pangino-on Hisokristo, hapa-eg
ay alwaynan ombayro.
17 Kayà hinoman ya ampakilamo koni Pangino-on Hisokristo ay nabay-
oyna. Ayin anay da-an nan pag-o-ogalì ta hiya ay bayoyna.
18 Diyos ya ginomawà nin ombayro. Banà koni Pangino-on Hisokristo
ay pinagkasondò na tamo, boy pinilì na kayin mangipakarani kona nin
tawtawoy ahè et nakisondò kona.
19 Hay labay kon totolen ay ombayri: hay tawtawo ay pinagkasondò nin
Diyos nin banà ha pagkamati ni Pangino-on Hisokristo. Banà bayri ay
imbilang na hila nin ayin anan kawkasalanan. Hikayi ya pinahimala-an
nan mangibalità nin ombayri.
20 Kayà hikayi ya hawhogò ni Pangino-on Hisokristo ay konnawen
impatayà nin Diyos ya pamaki-ilgo komoyo. Hay an-ipaki-ilgo nawen
komoyo ya kowinta hi Pangino-on Hisokristo ya ampaki-ilgo komoyo ay
makisondò kawo ha Diyos.
21 Hi Pangino-on Hisokristo ay ayin kasalanan. Piro para ha ikahampat
tamo, hay kasalanan nin kaganawan tawo ay impa-akò kona nin Diyos
emen ha pamakilamo tamo koni Pangino-on Hisokristo ay magkama-in
tamon kahampatan ya mangibat ha Diyos.

6

1 Hikayi ay anggomawà kalamo nin Diyos; kayà andawaten nawen
komoyo ya agmoyo sayangen ya kahampatan ingangalo ya tinanggap moyo
ya inggawà komoyo nin Diyos,

2 ta hay hinalità nin Diyos ay ombayri:
"Ha tamà ya pana-on ay nilengè kata, boy ha allon pangilibri ay tinambayan kata."
Leng-en moyo! hapa-eg anay pana-on boy hapa-eg ya alloy inggawà komoyo nin Diyos para malibri kawo.

Pamadya-dyà koni Pablo

3 An-atapan nawen makagawà nin anyaman ya ikakapey nin pantotompel nin maski hino emen agkayi mapintasan ha pagsisirbi nawen ha Diyos.
4 Ha kaganawan bagay ay ampaptegan nawen ya hikayi ay mawmagsisirbi ha Diyos. Masyadoy pagpasinsya nawen ha kawkadya-dya-an, kawka-irapan, boy kawkagipitan.
5 Pinagbabarog kayi, impiriso, boy pinibobogbogan. Naranasan nawen ya ka-irapan nin magtrabaho boy no minghan ay ahè angkatoloy boy ahè ampangan.
6 An-ipakit nawen ya ha pagsisirbi nawen ha Diyos ay malinis ya gawgawà nawen, ma-in kayin tinandà ha kaptegan, ma-in kapasinsyawan, boy ma-in kahampatan. Mapatnag ya anti konnawen ya Ispirito nin Diyos boy ma-in kayin peteg ya panlalabi,
7 boy kaptegan ya an-i-aral nawen ta hay anggomawà konnawen ay kapangyariyan nin Diyos. Hay an-ipanlaban nawen boy an-ipandipinsa ay hay panggogomawà nawen nin kahampatan ha tegteg nin Diyos.
8 Angkaranasan nawen ya parangalan boy hira-an, la-eten boy poriyen. Intoring kayi nin mabongkok maski kaptegan ya anhalita-en nawen.
9 Ma-in ahè ampanisipano konnawen piro ha kanayon ay bantog kayi. Ampanga-ampoling kayin mati piro angkakit moyo ya makhaw kayi et angga hapa-eg. Maski amparosawan kayi nin Diyos nin banà ha panonorò na konnawen ay agkayi et angkati.
10 Malakè ya an-ikalelè nawen piro pirmi kayin maliga. Ma-irap kayi piro malhay ya tambay nawen ha kalak-an. Ayin kayi nin maski anya, piro ikon nawen ya kaganawan ikon nin Diyos.
11 Anlabiyen kon tawtaga Korinto, tapatan ako ya maghalità komoyo banà ha panlalabi ko komoyo. No anyay anti ha nakem ko ay habaytoy an-ibokà kon halita-en komoyo.
12 Nilabi katawon masyado piro matambangan kawo kongko.
13 Hiko ay bilang moyon tatay ya ampaghalità komoyo. Kayà ibokà moyon halita-en no anyay anti ha nakem moyo nin bilang ombayri kongko.

Ahè makilamo ha ahè ampipantompel ha Diyos

14 Agkawo makilamo ha ahè ampipantompel ha Diyos. Warì mapilamo ya kahampatan boy kala-etan? O warì mapi-agem ya kahawangan boy karegleman?
15 Ma-arì warì mapisondò hi Pangino-on Hisokristo boy hi Satanas? Ma-arì warì simprin mapisondò ya ampipantompel ha Diyos boy ahè ampipantompel kona?
16 Hay bali nin Diyos ay ma-arì warì pa-iriyan nin alwan peteg diyos? Hitamo ay bali nin angkabiyay ya Diyos, ta ombayri ya hinalità na:
"Hiko ay pa-iri konla boy manatili kon kalamo la. Hiko ya Diyos la boy hila ay mag-in tawtawo ko.
17 Kayà," wana nin Pangino-on, "mog-alih kawo boy makihiyay kawo konla ha panhomamba la ha alwan peteg diyos. Agkawo maki-emen manggawà nin kala-etan emen katawo tanggapen.

18 Hiko ay pagtatay moyo, ta hikawo itaman ay pag-anak ko, wana nin
Pinakamakapangyariyan ya Pangino-on.”

7

1 Anlabiyen kon pawpatel, banà bayri ha impangakò kontamo nin
Diyos ay alihen tamoy kaganawan gawà ya ikaremek nin ihip tamo boy
nakem tamo. Sikapen tamon gomalang ha Diyos nin mamiyay nin ayin
kapintasan.

Hay an-ikaliga ni Pablo

2 Biyan moyo kayi itaman dogal ha nakem moyo ta maski hino komoyo
ay agnawen ginaw-an nin kala-etan, agnawen hinira-an, ni binintahiyan.
3 Agko anhalita-en bayti para hosgawan katawo, ta hinalità koyna
komoyo ya hikawo ay pirmi ha nakem ko, boy kalamo katawo ha biyay
o ha kamatyan.
4 Masyadoy pamahimalà ko komoyo boy masyadoy pangipagmalhay
ko komoyo. Ha kaganawan andanasen koy ka-irapan, hiko hapa-eg ay
angkahahaliwa boy hay nakem ko ay pono-ponò nin kaligawan banà do
ha nabalita-an ko ya tongkol komoyo.
5 Maski hin ni-abot kayi ha probinsyan Masidonya ay agkayi mapalagay,
ta maski ayri kayi magpeyeh ay ma-in ampamadya-dyà boy ampipanggolo
konnawen, boy angkahlak kayi nin banà komoyo.
6 Piro Diyos ya ahè ampama-olay ha ampikalelè ay nanahaliwa kon-
nawen ha panlomateng ni Titò.
7 Alwan bongat panlomateng na ya nakahahaliwa konnawen, no alwan
kateng hatoy imbalità na konnawen ya pamakhaw nin nakem moyo kona.
Hinalità na konnawen ya angkalengew kawo kongko boy an-ikalelè moyo
ya nagawà moyoy kasalanan boy no pangno moyo ko an-imalasakit. Banà
bayri ay lalò akon angkatowà.
8 Maski nakablò nin nakem moyo baytoy inholat ko komoyo ay agko
ampaghehean. Balè pinaghehean ko pon hin nakit koy nablò ya nakem
moyo maski kadodomalì bongat.
9 Hapa-eg ay angkatowà ako; alwan banà ta nablò ya nakem moyo,
no alwan banà ha kalele-an moyo ya ginamit komoyo nin Diyos emen
paghehean moyo boy halibokotan ya kawkasalanan. Habaytoy hinalità
ko komoyo ay ahè nakala-et komoyo.
10 Hay ma-ibonga nin kalele-an ha panggogomawà nin Diyos ay paghe-
hehe ya ampakagtan ha kalibriyan ha kasalanan. Hay ombayro ay ahè
mapaghehean. Piro hay tawtawoy ahè ampipanhomonol ha Diyos, hay
kalele-an la ay makapipalako konla ha kaparosawan ya ayin angga banà
ha agla paghehe.
11 Helken moyo no anyay nagawà komoyo nin habaytoy kalele-an ya
ginawà komoyo nin Diyos. Lalò kawon nagsikap boy pinagmalasakitan
moyo nin impakit ya hikawo ay ayin kasalanan tongkol ha bagay ya
habayto. Angka-inakitan moyoy sarili moyo banà bayro ha nangyari.
Nalimo kawo ta andap moyo no parosawan kawo. Angkahabekan moyo
ya mapakonsowilo moyo ko ha panlomateng ko. Nagkama-in kawo et
kalabayan nin alihen baytoy kasalanan. Ha kaganawan paraan ay an-
ipakit moyo ya agmoyo labay baytoy kasalanan nin habaytoy kalamowan
moyo.
12 Hay bara-nan nin panolat ko komoyon habayto ay alwan bongat banà
do ha tawoy nagkasalanan o do ha pinanggaw-an nan kasalanan, no alwan

labay kon ipatandà komoyo ya ha tegteg nin Diyos ay talagan ma-in kawon
malasakit konnawen.
13 Hay ginawà moyo ay nakahahaliwa konnawen.
Alwan bongat nin habayto no alwan hay nakapaliga et konnawen ay hay
ginawà moyo koni Titò hin anti ya bahen komoyo ta nagkama-in katinekan
ha nakem na.
14 Impagmalhay katawo kona boy agko itaman nipareng-ey. Pirmin
kaptegan ya anhalita-en nawen komoyo. Ombayro itaman, kaganawan
hinalità koy tongkol komoyo ay napaptegan ni Titò.
15 Mintras an-ihipen na ya hikawo ay maronong homonol ay lalò kawon
angkapalabi kona. Agna angkaliwawan ya kahampatan nin pananangap
moyo boy pangigalang moyo kona.
16 Angkatowà ako ta talagan mapahimala-an katawo.

8

No pangno dapat mambi ya aw-anak nin Pangino-on

1 Pawpatel ko, labay kon ibalità komoyo no pangnoy kahampatan
pangingangalo nin Diyos ha gawgropon mangama-in katetpel ha Pangino-
on do ha probinsyan Masidonya.
2 Ha mahigpit ya panobok konla ay nagdanas hila nin masyadoy ka-
irapan. Piro maski masyadoy ka-irapan ya andanasen la ay talagan maliga
hila boy abirtoy gamet la nin mambi.
3 Ampagtarmoli hilan ampangaboloy nin alwan bongat ha abot kaya la,
no alwan igit et ha makaya lan igwà. Habayti ay tandà ko
4 ta mahigpit lan an-ipaki-ilgo kongko ya biyan ko hilan pribilihyo nin
makilamo ha kanayon nin manambay ha nag-in tawtawo nin Diyos.
5 Hay inggawà la ay ma-igit et ha an-asawan nawen. Alwan bongat
nanambay hila no alwan hay sarili la ay in-ona lan inggawà para ha
Pangino-on, boy ha kalabayan nin Diyos ay anti-en la no anyay labay
nawen ipagawà konla.
6 Banà do ha nakit nawen ya kahampatan gawgawà nin tawtaga
Masidonya ay impaki-ilgo nawen koni Titò ya mako yayna et bahen
komoyo. Hiya ya mangipagpatoloy nin hatoy inompisawan nan impagawà
komoyo ya manambay ha ampipanga-ilangan ya kapariho moyon katetpel.
7 Hikawo ay ma-in igit ya kakayawan ha kaganawan: ma-in kawon
katetpel, ma-in kawon mahampat ya pangingintindi ha Halità nin Diyos
boy an-ipalinaw moyo. Ma-in kawo et kalabayan nin homonol ha Diyos,
boy masyado kawon malabi konnawen. Kayà dapat kawo itaman mag-in
mabibi-iyen.
8 Agko an-imanda komoyo ya mambi kawo, no alwan labay kon
bongat makit ya ka-apehan manambay nin kanayon emen mahobokan ya
kaptegan nin panlalabi moyo.
9 Tandà moyo ya kahampatan pangingangalo ni Pangino-on Hisokristo,
ta maski ikon nay kaganawan ha kama-inan nin Diyos, hiya ay nag-in tawo
ya ayin nin maski anyay kamama-in boy timbeh nay kawkasalanan tamo.
Ha ombayro ay ma-in tamo nin biyay ya ayin anggawan, boy makapaki-
atag tamo ha kaganawan ikon na.
10 Ha palagay ko ay mahampat no yari-en moyoyna pon baytoy inompi-
sawan moyo hin ta-on ya panipon nin kowalta ya i-igwà ha ampipantompel
ha Pangino-on. Hikawoy nangona-ona nin nagkama-in ka-apehan boy
ginomawà nin ombayri.

11 Kayà isigi moyo bayti ya ombayri ya gawà. Hay ka-apehan moyo ha
gawà ya ombayri ya impakit moyo hin primiro ay panatiliyen moyo angga
ha mayarì boy mambi kawo ha abot kaya moyo.
12 No matibolos ya nakem moyo nin mambi ay tanggapen nin Diyos
baytoy igwà moyo; agna an-anti-en ya mambi kawo nin agmoyo makaya.
13 Agko labay ya mag-irap kawo ha pananambay moyo ha kanayon,
14 piro banà ta bastanti ya pagbibiyay moyo hapa-eg ay dapat kawon
manambay ha kanayon ya ampipanga-ilangan. No hikawo ya manga-
ilangan ta bastanti ya pagbibiyay la ay manambay hila itaman komoyo.
Ha ombayro, hikawo ay mangapitatambay.
15 Ha pangyayari hin hato ha Aw-israylita ay ombayri ya nakaholat ha
Halità nin Diyos:
"Hay nanipon nin malakè ay ahè nagkama-in nin sobra. Hay nanipon nin
amò ay ahè nagkakolang."

Hili Titò ay inhogò ha siyodad nin Korinto

16 Ampasalamat ako ha Diyos ta hi Titò ay binyan nan ka-ihipan nin
mangimalasakit komoyo nin bilang ha pangimalasakit ko komoyo.
17 Alwan bongat nin hinonol nay pamaki-ilgo ko kona nin mako bahen
komoyo, no alwan banà ta labay nan manambay komoyo ay kosà nakem
nan mako bahen.
18 Hi Titò ay palamowan kon mihay patel tamo ha Pangino-on ya
balaybalay nin kaganawan gropon mangama-in katetpel banà ta hiya ay
mapangi-aral nin Mahampat ya Balità.
19 Alwan bongat nin habayto, no alwan hiya et ya pinilì nin gawgropon
mangama-in katetpel ha Pangino-on nin makilakon manambay konnawen
ha pangangasiwà ha gawà ya habayti. Habayti ya ombayri ya pagsisirbi ay
para ha ikapori nin Pangino-on boy emen nawen ma-ipakit ya kalabayan
nawen nin magsirbi komoyo.
20 Ampag-atap kayi emen ayin mahalità konnawen ya maski hino nin
tongkol ha pamama-alà nawen nin mangipatpel nin habayti ya malhay ya
aboloy.
21 Ampagsikapan nawen nin mag-in ma-ayos bayti, alwan bongat ha
tegteg nin Diyos no alwan ha tegteg nin tawtawo.
22 Hay an-ihogò nawen nin kalamo nili Titò ay mihay patel ha Pangino-on
ya ha panonobok nawen kona ha malakè ya pangyayari ay nakit nawen ya
kahipegan nan manambay. Hapa-eg ay lalò yan anhomipeg nin manambay
banà ta ma-in yan masyadoy pamahimalà komoyo.
23 Tongkol koni Titò ay hiya ya kalamo ko boy katambay ko ha gawà ko
bahen komoyo. Tongkol itaman ha pawpatel ya kalamo na ay hilay inhogò
nin gawgropon mangama-in katetpel ha Pangino-on boy hi Pangino-on
Hisokristo ay angkapori banà ha kahampatan nin gawgawà la.
24 Kayà ipatanam moyo konlan habayti ya pawpatel ya kaptegan nin
panlalabi moyo konla emen makit nin gawgropon mangama-in katetpel
ha Pangino-on ya agkayi nagkamalì ha pangipagmalhay nawen konla nin
tongkol komoyo.

9

Tambay para ha pawpatel ha Pangino-on

1 Tongkol ha tambay ya igwà ha nag-in tawtawo nin Diyos ay alwa
koynan ka-ilangan iholat komoyo,

2 ta tandà ko ya handà kawon manambay. Kayà an-ipagmalhay katawo
itaman ha tawtaga probinsyan Masidonya. Hinalità ko ya hin ta-on et
ay handà kawo ya tawtaga probinsyan Akaya nin mambin tambay. Banà
ha ka-apehan moyon manambay, halos hilay kaganawan ay nagkama-in
kalabayan nin manambay.
3 Hapa-eg ay ampa-onawen ko bahen bayti ya pawpatel emen agko
mapola-an ha pangipagmalhay ko komoyo, boy emen ma-ihandà moyoyna
ya itatambay moyo bilang ombayro ha hinalità ko ha tawtaga Masidonya;
4 ta no ma-in makilako kongko ya ongnoy ma-ibat ha Masidonya nin
mako bahen komoyo ta makit lay alwan handà ya itambay moyo ay
mipareng-ey ako nin banà ha pamahimalà ko komoyo boy hikawo ya lalò
mipareng-ey.
5 Kayà pinaki-ilgowan ko bayti ya pawpatel nin ma-ona hilayna pon
bahen emen ma-ihandà la ya tambay ya impangakò moyo. Ha ombayro
ay makit komoyo ya pagtarmoli moyon mambi, alwan angkapilitan kawon
bongat.
6 Ihipen moyo bayti: hay ampangitanem nin amò ay mangalawah nin
amò, balè hay ampangitanem nin malakè ay mangalawah nin malakè.
7 Balang miha ay mambi no anyay anti ha ihip na no ongnoy labay nan
igwà. Ka-ilangan mahawang ya nakem nan mambi, alwan ha angkapilitan
yan bongat ta hay tawoy maligan ampambi ay anlabiyen nin Diyos.
8 Hay Diyos ay ma-in kakayawan nin mama-inomay komoyo ha ka-
ganawan bagay boy igit et ha panganga-ilangan moyo ya igwà na komoyo
emen pirmi kawon ma-in ma-itambay ha kanayon ya ampanga-ilangan.
9 Ha Halità nin Diyos ay ombayri ya nakaholat ya tongkol ha tawoy
mabibi-iyen:
“Hay gamet na ay abirton mambi ha manga-irap; hay kahampatan na ay
ayin angga.”
10 Hay Diyos ay ampambi nin binì boy hiyay ampamatobò emen ma-in
ma-ekan. Hiya ya ampambi komoyo nin kowinta binì emen ma-in kawo
nin ma-itambay ha kanayon. Kayà ha pambi moyo ay ampamalakè nin
kowinta bonga ya risolta nin pananambay moyo.
11 Pakalak-en nin Diyos ya igwà na komoyo emen kaganawan bagay ay
ma-in kawon ma-itambay ha maski anyay paraan. Ha ombayro ay malakè
ya magpasalamat ha Diyos banà ha tambay ya tinanggap la konnawen ya
na-ibat komoyo.
12 Hay panambay moyo ha nag-in tawtawo nin Diyos ay alwan bongat
ma-igwà moyo ya panganga-ilangan la, no alwan habayto et ya mag-in
bara-nan nin malakè ya mipagpasalamat ha Diyos.
13 Habayti ya pambi moyo konla ay kaptegan nin tapat moyon anhonolen
ya Mahampat ya Balità ni Pangino-on Hisokristo. Banà bayri ay poriyen
lay Diyos. Hay pamoriyan la et ha Diyos ay hay kahampatan nin panambay
moyo konla boy pambi moyo ha kanayon.
14 Ha pangipanalangin la komoyo ay angkapalabi kawo konla banà ha
masyadoy kahampatan ingangalo ya inggawà komoyo nin Diyos.
15 Magpasalamat tamo ha Diyos ta hay inggawà na kontamo ay ahè
makwan ihipen boy halita-en.

10

Indipinsa ni Pablo ya gawà na

1 Anhalita-en kano nin kanayon ya hiko hi Pablo ay ma-amey ya nakem
no ka-arap piro matapang no bokotan. No pangno ka-amey boy kahampat
ya nakem ni Pangino-on Hisokristo ay ombayro hapa-eg ya nakem ko nin
mag-ilgo komoyo.
2 An-ipaki-ilgo ko komoyo ya ha pamako ko bahen ay agkawo manggawà
nin anyaman ya makapilit kongko nin pakatapang maghalità komoyo, ta
talagan ombayro ya gaw-en ko do ha ongnoy ampipaghalità nin hiko ay
angkabiyay et ha da-an kon pagkatawo nin bilang ha kanayon ya tawtawo
bayri ha babon lotà.
3 Peteg nin hitamo ay tawon bongat boy angkatoksò tamo nin bilang ha
kanayon. Piro agtamo an-omasa ha sarili tamon kakhawan nin makilaban
ha kala-etan bayri ha babon lotà.
4 Hay an-ipanlaban tamo ay alwan bilang ha armas ya anggamiten bayri
ha babon lotà, ta hay an-ipanlaban tamo ya ampangibat ha Diyos ay ma-in
kapangyariyan manirà nin pawpowirsa ya anggamiten ni Satanas.
5 Ha panggamit nawen nin kakayawan ya inggawà konnawen nin Diyos
ay angkapatalo nawen ya malì ya kawkatoynongan kateng pagmatag-ay
nin tawtawoy ahè labay makatandà nin tongkol ha Diyos. Hato et ya
tawtawo ya ma-in ihip ya kontra ha Diyos ay angkapatalo nawen simpri
nin bayowen ya nakem la emen hila homonol koni Pangino-on Hisokristo.
6 Ma-in akon pamahimalà ya hikawo ay mag-in mahonol, piro pamako
nawen bahen, hikayi ay handà mamarosa do ha tawtawoy ahè ampipan-
homonol.
7 Hay angkakit moyon bongat ay bawbagay ya panlikol. No ma-in
ampahimalà nin hiya ay ikon ni Pangino-on Hisokristo ay dapat nan ihipen
ya hikayi man ay ikon ni Pangino-on Hisokristo nin bilang ombayro kona.
8 Hay Pangino-on ay nambi konnawen nin katongkolan nin gomawà
para ha ikahampat moyo; alwan ha ikala-et moyo. Maski ansomobra ya
pangipagmapori ko nin habayti ya katongkolan nawen ay agko angkareng-
ey ta angkageperan nawen.
9 Agmoyo ihipen nin ha hawholat ko ay ampalimowen katawo,
10 ta wanlan kanayon, “Ha holat ay matapang ya boy makhit yan
maghalità, piro ha arap-arapan ay matalaw ya boy ayin kawkakokowinta
ya hawhalità na.”
11 Dapat matanda-an nin tawtawoy naghalità nin ombayro ya no anyay
inholat nawen hapa-eg ha ayin kayi bahen ay ombayro ya gaw-en nawen
no ka-arap moyo kayi.

12 Agnawen ipakipantay o ipakipariho ya sarili nawen ha ongnoy tawoy
ampipagmapori. Ayin hilan pangingintindi, ta hilahila ya ampambin
hohokatan boy pangiparihowan nin sarili la.
13 Piro para konnawen, no anyay an-ipagawà konnawen nin Diyos ay
habayton bongat ya anggaw-en nawen. Kayà agnawen an-ipagmalhay ya
tongkol ha anyaman ya lampas ha pinangihogo-an konnawen nin Diyos.
Haba-in ya dogal moyo ay kalamo ha pinangihogo-an konnawen nin Diyos.
14 Banà ta kalamo kawo ha pinangihogo-an konnawen nin Diyos ay
agkayi nilomampas hin ni-abot kayi komoyo nin mangi-aral nin Mahampat
ya Balità ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo.
15 Agnawen ampalampasan ya pagmapori nawen, ta agnawen an-
ipagmapori ya pinagpagalan nin kanayon. An-omasa kayi nin panhomkaw
nin pantotompel moyo ay lalò homlay ya gawgawà nawen bahen komoyo
ya pinangihogo-an konnawen nin Diyos.

16 Pangayarì, hay Mahampat ya Balità ay ma-i-aral nawen ha dawdogal
bahen ha kagmang nin dogal moyo ya ahè nilako nin kanayon ya
mangangaral. Ha ombayro ay agnawen ma-ipagmalhay ya ginawà nin
kanayon.
17 Ha Halità nin Diyos ay ombayri ya nakaholat:
"Hinoman ya labay magmapori ay ipagmapori nay ginawà nin Pangino-
on."
18 Hay amparangalan nin Diyos ay hatoy karapatdapat kona; alwan hatoy
ampangipagmapori nin sarili.

11

Alwan dapat minto-o ha alwan tamà ya torò

1 Dispinsawen moyo ko no ha pag-i-ilgo ko komoyo hapa-eg ay emen
akon tangah ya ampagmapori.
2 An-i-imon katawo nin bilang pangi-imon komoyo nin Diyos no
anhomonol kawo ha alwan peteg diyos. Hay ka-alimbawa-an moyo ay
bilang ha mihay malinis ya dalaga ya impakisondò kon ipakikahal ha
mihay lalaki. Habayti ya pinangipakisondo-an ko komoyo ay hi Pangino-on
Hisokristo.
3 Piro angkahlak ako ta maka mangyari komoyo ya nangyari koni Iba
ya naloko ni Satanas ya nagmalin otan hin tinoksò na hi Iba. Maka ma-
alih ya katapatan moyo boy katibolosan nakem moyo nin manlabi koni
Pangino-on Hisokristo;
4 ta maparah kawon papinto-owen no ma-in ampangi-aral komoyo nin
kahalako ha tinanggap moyo ya an-i-aral nawen ya ayin kanayon no alwan
hi Apo Hisos. Ampananggap kawo et nin ispirito ya kahalako ha tinanggap
moyoy Ispirito nin Diyos, boy kahalako ha tinanggap moyo ya Mahampat
ya Balità.
5 Ha palagay ko ay alwa kon dihado bayri ha ampipaggalinggaling ya
hawhogò kanwarì.
6 Ma-arì alwa kon magaling ha paghahalità, piro agko itaman am-
pagkakolang ha tinandà. Ha kaganawan paraan ay an-ipakit ko komoyo
ya hay an-itorò ko ay peteg.
7 Malì warì ya in-aypà koy sarili ko emen kawo omasinso hin in-aral ko
komoyo ya Mahampat ya Balità ya agkatawo pinangwanan nin opà?
8 Emen kon ampanakawan ya kanayon ya gawgropon mangama-in
katetpel ha Pangino-on banà ha pananggap ko nin an-igwà lay panganga-
ilangan ko emen katawo mapagsirbiyan.
9 Hin nagkakolang ako ha panganga-ilangan hin anti ko bahen komoyo
ay agko nakabyat ha maski hino komoyo, ta hay panganga-ilangan ko ay
inggawà kongko nin pawpatel ya taga probinsyan Masidonya. Pa-ibat hin
hato ay an-atapan kon makabyat komoyo ha maski anya, boy ombahen ya
patoloy kon gaw-en.
10 Ha tambay kongko ni Pangino-on Hisokristo ay kaptegan bayti ya
halita-en ko komoyo ya maski ayri ko makon dogal ha probinsyan Akaya
ay agko itegen ya pagmalhay ko nin ahè mananggap nin panganga-ilangan
ko ya ma-ibat komoyo.
11 Antà ombayri ya hinalità ko? Agkatawo nayì anlabiyen? Alwan
ombayro ta tandà nin Diyos no pangno katawo anlabiyen.

12 Piro isigi kon gaw-en baytoy ahè mananggap nin ma-ibat komoyo emen
ahè magkama-in bara-nan nin magmalhay baytoy ampangibabalità nin
hay pagsisirbi la ay bilang ha pagsisirbi ko.
13 Hila ay alwan peteg hawhogò, no alwan ampanloko hilan bongat boy
ampagkakanwarì nin hila ay hawhogò ni Pangino-on Hisokristo.
14 Habayti ay alwan dapat pag-ispantawan ta mismon hi Satanas ay
ampagkakanwarì nin hiya ay mahampat ya anghil ya ma-in kahawangan.
15 Kayà alwan kapapa-ispanta no hay mawmagsisirbi kona ay magkakan-
warì itaman manggawà nin kahampatan. Lano ay tanggapen lay nararapat
ha gawgawà la.

Hay kadya-dya-an ya tinanam ni Pablo

16 Anhalita-en kon oman komoyo ya agmoyo ihipen nin hiko ay tangah.
Ombayro man, no ombayro ya palagay moyo kongko ay aminen koyna
emen ako makapaghambog nin amò.
17 Habayti ya pagmapori ko ay alwan manda nin Pangino-on, no alwan
ampagmapori ko nin bilang ha pagmapori nin mihay tangah.
18 Banà ta malakè ya tawoy ampangipagmapori nin nikagawà la ay
ombayro itaman ya gaw-en ko.
19 Ha pagmamaronong moyo ay angkonsintiyen moyon mipaghambog
ba-in ya tawtangah!
20 Angkonsintiyen moyo maski ampag-alilà la kawo, kowen lay kamama-
in moyo, lokowen la kawo, yamo-yamo-en, boy maski tampalen la kawo
ay ayin kowinta komoyo.
21 Kapapareng-ey ya anhalita-en la ya makapey ako. Piro talagan agko
makayan gaw-en ba-in ya anggaw-en lay alwan tamà.

No makapagmapori ya kanayon, hiko man ay makapagmapori nin bilang
ha mihay tangah.
22 An-ipagmalhay la nayì ya hila ay Hodiyo? Hiko man ay Hodiyo.
Anhalita-en la nayì ya hila ay Israylita? Hiko man ay Israylita. Anhalita-en
la nayì ya hila ay inalalak ni Abraham? Hiko man ay inalalak ni Abraham.
23 Anhalita-en la nayì ya hila ay magsisirbi ni Pangino-on Hisokristo?
Mas mahampat akoy magsisirbi kisa hila. Bilang akon lokoloko ya
ampangipagmalhay nin sarili. Piro mas akon ampagpagal nin gomawà
kisa hila. Ongnoy bisis akon napiriso, malakè ya bisis nin binarog, boy
mabetbet akon angka-ampoling mati.
24 Limay bisis akoynan nananam nin tatlompò boy siyam ya barog. Hay
namarog kongko ay Hawhodiyo.
25 Tatloy bisis akon pinahpah boy minghan akon binato. Tatloy bisis
kon naranasan nin nilomdeg ya barkoy anhakyan ko, boy minghan ay
managayabi boy managa-allo kon nabalbal ha dagat.
26 Ha pantomalà kon mangaral ay mabetbet akon ampamiligro ta
angkalanaban ako boy anharangen ako nin tawtolisan. Hiko ay labay
disgrasyawen nin kawkapariho kon Hodiyo boy alwan Hawhodiyo.
Ampamiligro ko simpri ha sawsiyodad, ha powiray dawdogal, boy ha
panlolomipay ha dagat, kateng ha ampipagkakanwarì nin hila ay patel
ha Pangino-on.
27 Naranasan ko et ya pomagal nin banà ha sobray trabaho boy mabetbet
mapoyat; nagkakolang ako ha pamamangan; kayà nabitlan ako boy na-
angan; nalay-ep ako ta kolang ako ha doloy panlay-ep boy ayin akon pa-
ihilongan.

28 Bokod bayro ay allo-allo kon angkagolon mamanemtem nin ka-
ganawan gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on ta an-imalasakit ko
hila.
29 No ma-in angkomapey ay andamayan kon tambayan. No ma-in
napatoksò ay antanamen ko.
30 No ka-ilangan akon magmapori ay ipagmapori koy kakapeyan ko.
31 Diyos ya Tatay ni Pangino-on Hisos ya magtandà nin agko ampag-
bongkok. Poriyen ya anggan makakanoman.
32 Hin anti ko ha siyodad nin Damasko, hay ampagdanan lomo-ob
ha siyodad ay impabantayan nin gobirnador ha hawhondalò na ta an-
iparakep na ko. Habaytoy gobirnador ay sakop ni Arì Aritas.
33 Piro napa-ipalaman ako ha tiklis, ta ha abri nin padir ha bandan tag-ay
ay bayro ko imparaan nin intohtoh ha kagmang; kayà nakapaglayas ako.

12

Hay impakit boy impatnag nin Pangino-on koni Pablo

1 Maski ayin mapapakinabang ay dapat akon magmapori. Hapa-eg hay
ilgowen ko ay tongkol ha pawpangyayari ya impakit boy impatnag kongko
nin Pangino-on.
2 Labin-apat anay ta-on ya nakaraan, hiko hin habayto ya ma-in anan
katetpel koni Pangino-on Hisokristo ay gintan ha ikatlon langit ya katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos. Alwa kon sigorado no hin habayto ay kateng
nawini ko ya anti bayro. Diyos ya magtandà nin habayto.
3 Tandà ko ya hiko ay gintan ha pinakamaganday dogal. Oman kon
halita-en ya alwa kon sigorado no kateng nawini ko ya anti bayro hin
habayto. Diyos ya magtandà nin habayto.
4 Bayro ay nakalengè ako nin bawbagay ya agko makwan ipalinaw boy
agko dapat nin halita-en ha maski hino.
5 Hay tawoy nakaranas nin ombayro ay makapagmapori. Ombayro man
ay agko an-ipagmapori ya sarili ko no alwan hay an-ipagmapori ko ay
tongkol ha kawkakapeyan ko.
6 No magmapori ko man ay alwa kon tangah ta peteg ya anhalita-en ko.
Piro an-atapan ko ta agko labay nin hay palagay kongko nin maski hino ay
omigit ha angkakit na boy angkalengè nay an-itorò ko.
7 Hay Diyos ay ma-in ginawà kongko emen agko ihambog baytoy kapapa-
ispantay kalak-an bagay ya impatnag na kongko. Hi Satanas ay pinayagan
na nin mambin dipirinsya kongko. Hay an-ipatanam na kongko ay makhit
ta hay nawini ko ay emen antotoyhoken. Nangyarin ombayro emen agko
makapagmalhay.
8 Tatloy bisis kon impakirawat ha Pangino-on ya alihen na bayti ya
dipirinsya ko.
9 Piro hay intobay na kongko ay ombayri: “Sapat ana ya tambayan kata
bahen ha antanamen mo. Lalò mipatnag ya kapangyariyan ko no hika
ay makapey.” Kayà an-ikaliga kon ipagmapori ya kawkakapeyan ko, ta
banà ha kawkakapeyan ko ay angkatanam ko ya anti kongko hi Pangino-
on Hisokristo nin ampamakhaw kongko.
10 Alang-alang koni Pangino-on Hisokristo ay angkatowà ako ya hiko
ay makapey, toya-toya-en, pa-irapan, padya-dya-an, boy ma-irapan; ta no
makapey ako, hay mamakhaw kongko ay hi Pangino-on Hisokristo.

Hay pangimalasakit ni Pablo ha tawtaga Korinto

11 Hiko ay kowinta nag-in tangah, piro hikawo ya ampakapilit kongko
nin ipagmalhay koy sarili ko. Dapat dayi ay hikawo ya mangipagmalhay
kongko, ta maski ayin akon silbi ay agla ko mada-eg nin hila ba-in ya
mawmagaling ya kanwarì ay hawhogò.
12 Pinagte-ehan kon pinaptegan komoyo ya hiko ay peteg hogò nin Diyos,
ta nakagawà ako nin bawbagay ya pawpalatanda-an boy kanayon et ya
bawbagay ya pawpapag-ispantawan.
13 Ma-in ako nayì ginawà ha kanayon ya gawgropon mangama-in
katetpel ha Pangino-on ya agko nagawà komoyo? Hay mihay bagay bongat
ya agko nagawà komoyo ay agko nakabyat komoyo para ha pangangaila-
ngan ko. Patawaren moyo ko no malì baytoy ginawà ko.
14 Hapa-eg ay handà akoyna para ha ikatlon bisis nin pamako ko bahen
komoyo, piro alwan para mabiyatan kawo kongko. Hay sadyà ko bahen
komoyo ay hikawo, alwan kowalta moyo. Mawmato-antawo ya dapat
manipon para ha aw-anak la; alwan aw-anak ya manipon nin para ha
mawmato-antawo la.
15 Ikaliga kon igwà ya anyaman ya anti kongko kateng sarili ko ay igwà
ko nin para ha ikahampat moyo. Amò bongat nayì ya ibaweh moyo ha
masyadoy panlalabi ko komoyo?
16 Tandà moyo ya agko nakabyat komoyo. Piro ma-in ongno komoyo
ya ampaghalità nin hikawo ay antaktikawen ko boy ambongkoken emen
katawo mapangwanan nin kowalta.
17 Warì binintahiyan katawon pinangwanan nin kowalta ha pangihogò
ko nin tawtawoy nako bahen komoyo?
18 Hin inhogò ko bahen hi Titò kateng mihay patel nin manibaw komoyo
ay binintahiyan na kawo nayì emen na ko matambayan? Hi Titò ay
kapariho kon pagnanakem boy pariho ya pag-o-ogalì nawen.
19 Maka an-ihipen moyon andipinsawan nawen ya sarili nawen komoyo.
Ahè! Ombayroy angkahalità ko banà ha pamakilamo ko koni Pangino-
on Hisokristo boy habayti ay tandà nin Diyos. Anlabiyen kon pawpatel,
kaganawan anhalita-en ko ay ha ikakhaw nin pantotompel moyo.
20 Angkahlak ako ta maka pami-abot ko bahen komoyo ay makakit
kawo kongko nin gaw-en koy agmoyo malabayan boy makakit ako itaman
komoyo nin agko labay. Maka ma-in bahen komoyo nin ampi-a-away
boy ampi-i-inggit, ampipapahang boy ampi-i-imot, ampihihirà pori boy
ampidadaldalan, ampihahambog boy ampigogolo.
21 Angkahlak ako ta maka pamako ko bahen, ha arapan moyo ay ipareng-
ey ako nin Diyos nin banà ha gawgawà moyo; boy lomelè ako ta malakè
et komoyo ya ahè et nipaghehe ha kawkasalanan ya ginawà la hin hato.
Habayto ya kawkasalanan la ay ombayri: karemekan nin pangingihip,
pamakilalaki, pamabayi, boy kanayon et ya manga-alay ya gawgawà.

13

Kalalampohan bawbabalà boy pawpangomosta

1 Hay panlomateng ko bahen ay ikatlon bisis koynan panibaw komoyo.
Hapa-eg, no ma-in ambinggawan nin nanggawà kala-etan ay ka-ilangan
ma-in lowa o tatlo katawo ya mamapteg, ta ombayroy nakaholat ha Halità
nin Diyos.
2 Hin ikalwan bisis akon nako bahen ay hinalità koyna do ha ni-
pagkasalanan ya no agla itegen ya pagkasalanan la ay parosawan ko hila
hapa-eg ha ikatlon bisis akon mako bahen. Mintras ayin ako et bahen

ay anhalita-en kon oman konla boy do ha ampipampaki-emen konla nin
magkasalanan ya hila ay ayin ingangalo kon parosawan.
3 Gaw-en ko bayti emen ko mapaptegan komoyo ya hay anhalita-en ko
ay ampangibat koni Pangino-on Hisokristo. Hapa-eg ha pamarosa ko ha
ansomigin magkasalanan ay makit moyo ya kapangyariyan ni Pangino-on
Hisokristo ta hiya ay alwan makapey.
4 Peteg nin hiya ay kowinta kinomapey ta nag-in yan bilang ha tawtawo
boy impakò ya ha koroh. Piro ha biyay na hapa-eg ay anti kona
ya kapangyariyan nin Diyos. Ombayro itaman konnawen; banà ha
pandomamay nawen kona ha pagdya-dyà na ay makapey kayi itaman nin
bilang ombayro kona hin impakò ya ha koroh. Piro hapa-eg, ma-in kayi
itaman kapangyariyan ya emen kapangyariyan nin Diyos nin mandisiplina
komoyo banà ha pamakilamo nawen koni Pangino-on Hisokristo.
5 Sori-en moyoy sarili moyo no ma-in kawon katetpel koni Pangino-on
Hisokristo. Hoboken moyoy sarili moyo. Masigoro moyo boy matanda-an
moyo ya hi Pangino-on Hisokristo ay ampa-iri ha nakem moyo no talagan
peteg nin antompel kawo ha Diyos.
6 An-omasa ko nin matanda-an moyo ya hikayi ay peteg antompel koni
Pangino-on Hisokristo.
7 An-ipanalangin nawen ha Diyos ya agkawo dayi manggawà nin alwan
tamà emen alwa nawen anan ka-ilangan paptegan ya karapatan nawen
nin mamarosa. Alwan ha labay nawen papalwahen ya tamà kayi, no
alwan emen kawo makagawà nin kahampatan maski lomwah nin hikayi
ay bilang ayin karapatan.
8 Agkayi ma-arì homowawì ha kaptegan, no alwan awoyonan nawen.
9 Basta makhaw ya pantotompel moyo ay maliga kayi maski bilang
makapey ha agnawen pangipakit nin karapatan nawen mamarosa. Kayà
an-ipanalangin nawen ya hay pantotompel moyo ay lalò tomibay.
10 Mintras ayin ako et bahen ay da-an koynan an-iholat bayti komoyo
emen pami-abot ko bahen ay alwa koynan ka-ilangan manigpit komoyo ha
panggamit ko nin katongkolan ya inggawà kongko nin Pangino-on. Habayti
ya katongkolan ko ay para ha ikatibay moyo, alwan ha ikahirà moyo.
11 Pawpatel ko, habayti tana pon. Pagsikapan moyon mag-in mahampat
boy honolen moyoy tawtorò ko komoyo. Misosondò kawo boy mamiyay
nin ma-in katinekan emen ma-in kawon panlalabi boy katinekan ya
ampangibat ha Diyos.
12 No mangapipikit kawo ay mi-i-ilaw kawo nin ma-in panlalabi.
13 Kaganawan nag-in tawtawo nin Diyos bayri ay ampangomosta
komoyo.
14 Matanam moyo dayin kaganawan ya kahampatan pangingangalo ni
Pangino-on Hisokristo boy panlalabi nin Diyos. Ma-in kawo dayi nin
pamakilamo ha Ispirito nin Diyos.

Hay holat ni Pablo ha tawtaga Galasya

1 Hay ampanolat nin habayti ay hiko hi Pablo ya hogò nin Diyos. Alwan
tawo ya namilì boy nangihogò kongko, no alwan hi Pangino-on Hisokristo
boy Tatay ya Diyos ya namiyay oman koni Pangino-on Hisos.
2 Kaganawan kalamo ko bayri ya pawpatel ha Pangino-on ay ampan-
gomosta komoyon gawgropon mangama-in katetpel ha Diyos bahen ha
probinsyan Galasya.
3 Hay Tatay tamoy Diyos boy hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo
dayi komoyo nin mambin kahampatan boy katinekan.
4 Ha kalabayan nin Tatay tamoy Diyos ay inggawà ni Pangino-on
Hisokristo ya sarili na nin mati nin banà ha kawkasalanan tamo emen
hitamo ay ma-ilibri ha kawkala-etan ya makapangyayari hapa-eg bayri ha
babon lotà.
5 Hay Diyos ay poriyen nin ayin angga. Amin.

Hay Mahampat boy peteg ya Balità

6 Ampag-ispanta ko komoyo ta hay Diyos ya nangingat komoyo nin banà
ha kahampatan pangingangalo ni Pangino-on Hisokristo ay hay parah
moyon binokotan, ta nagkambya kawo ha kahalakoy aral ya kanwarì ay
mahampat ya balità.
7 Ha kaptegan ay ayin kanayon ya mahampat ya balità, no alwan hatoy
imbalità nawen ana komoyo. Kayà bongat, ma-in ampanggolo nin nakem
moyo, ta ampagsikapan lan itikò ya Mahampat ya Balità ya tongkol koni
Pangino-on Hisokristo.
8 Piro maski hikayi o maski mihay anghil ya mangibat ha katatag-ayan
ha kama-inan nin Diyos ay ahè makalibri ha iparosa nin Diyos no hay i-
aral nawen komoyo ay alwan ombayro ha Mahampat ya Balità ya in-aral
nawen ana komoyo.
9 Omanen kon halita-en komoyo bayti ya hinalità koyna komoyo hin hato
et: no ma-in mangaral komoyo ta hay an-i-aral na ay alwan ombayro ha
Mahampat ya Balità ya tinanggap moyo ay agya makalibri ha iparosa nin
Diyos.
10 An-ihipen moyo nayì nin anhangaren koy poriyen ako nin tawtawo?
Agko anhangaren ya poriyen akon tawtawo. Hay anhangaren ko ay
poriyen ako nin Diyos. Warì tawtawo ya ampagsikapan kon pakonsow-
ilowen? No anhangaren ko et bayto ay agko nag-in magsisirbi ni Pangino-
on Hisokristo.

No pangno nag-in hogò nin Diyos hi Pablo

11 Pawpatel ko, labay kon matanda-an moyo ya hay Mahampat ya Balità
ya in-aral ko ay alwan gawà nin tawo.
12 Habayti ay tinanggap ko nin ahè na-ibat ha tawo boy ahè intorò kongko
nin tawo, no alwan mismon hi Pangino-on Hisokristo ya nangipatnag
kongko.
13 Nabalita-an moyo no pangno ya biyay ko hin hato ha panhohomonol
ko ha rilihyon nawen nin Hawhodiyo. Hay kaganawan gropon mangama-
in katetpel ha Diyos ay ayin ingangalo ya pamadya-dyà ko konla boy
sinikap ko hilan hira-en.

14 Ha kalak-an katatawo ko ha kapara kon Hodiyo ay ayin maka-
igit kongko ha panhohomonol ha rilihyon nawen nin Hawhodiyo, boy
nagmalasakit akon hinomonol ha kawka-ogali-an nin kawka-apo-apowan
nawen.
15 Piro banà ha kahampatan pangingangalo nin Diyos, pa-ibat hin
nilomwah ako nin nangibat ha tiyan nin nanay ko ay pinilì na koyna ta
gaw-en na kon magsisirbi na.
16 Hapa-eg, ha kalabayan na ay impatnag na kongko ya hi Pangino-on
Hisokristo ay Anak na. Ombayri ya ginawà na emen hay Mahampat ya
Balità ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo ay ma-i-aral ko ha alwan
Hawhodiyo. Habayti ay agko impakipapano ha maski hino,
17 boy agko nako ha siyodad nin Hirosalim nin makibalay ha nika-ona
kongko nin nag-in hogò nin Diyos, no alwan nako ko ha dogal nin Arabya
biha ko nagbira ha siyodad nin Damasko.
18 Nalabah ya tatloy ta-on ay nako ko ha Hirosalim nin nakibalay koni
Pidro. Nanatili ko bayro kona nin labinlimay allo.
19 Hin habayto ay ayin akoynan nakit bayro ya kanayon ya hogò nin
Diyos no alwan hi Santiyagon bongat ya patel ni Pangino-on Hisos.
20 Kaganawan nin habayti ya an-iholat ko ay peteg. Tandà nin Diyos ya
agko ampagbongkok.
21 Hapa-eg, nako ko ha dawdogal ya angkasakopan nin probinsyan Sirya
boy probinsyan Silisya.
22 Hay gawgropon mangama-in katetpel koni Pangino-on Hisokristo do
ha probinsyan Hodiya ay ahè et nakakit kongko nin pirsonal.
23 Nabalita-an lan bongat ha ampipag-ilgo nin ombayri: “Hay
ampamadya-dyà pon kontamo ay ampangi-aral ana hapa-eg nin tongkol
ha pantotompel koni Pangino-on Hisokristo ya hin hato ay ampagsikapan
nan hira-en.”
24 Kayà hay Diyos ay pinori la nin banà ha nangyari kongko ya nagkama-
in akon katetpel nin bilang konla.

2

Hi Pablo kateng kanayon ya hawhogò

1 Hin nalabah ya labin-apat ya ta-on ay nagbira ko ha siyodad nin
Hirosalim. Kalamo ko hi Birnabi boy hi Titò.
2 Nagbira ko bayro ta impatnag kongko nin Diyos ya dapat akon mako
bayro. Hay gropo nin ampipama-alà ha ampipantompel ha Pangino-
on bayro ay pinagka-ilgo ko nin hikayihikayin bongat ta impalinaw
ko konla ya tongkol ha Mahampat ya Balità ya an-i-aral ko ha alwan
Hawhodiyo. Ginawà ko bayto ta agko labay ma-lihan alagà ya pagpagal
ko ha panggogomawà ko hin nakaraan ya pana-on boy kasalokoyan.
3 Hay kalamo ko ya hi Titò ay Grigo piro agya pinilit patolì,
4 maski labay yan ipatolì nin ongnoy tawoy ampipagkakanwarì nin hila
ay pawpatel ha Pangino-on. Habayti ya tawtawo ay ampakilobanglobang
bongat kontamo ta anhelken la no pangno nin hitamo ya ampipantompel
koni Pangino-on Hisokristo ay nagkama-in kalaya-an nin ahè homonol
ha kawkapanogo-an ya inggawà ni Moysis. Labay la kayin mag-in
honolhonolan ha kawkapanogo-an.
5 Piro maski kadodomalì ay agkayi hinomonol konla emen hay kaptegan
nin Mahampat ya Balità ya in-aral komoyo para ikahampat moyo ay ahè
mala-okan nin ayin kaptegan.

6 Alwan ma-alagà kongko maski ambalaybalayen ya ampipama-alà ha
ampipantompel ha Pangino-on, ta hay Diyos ay ahè ampamilì nin tawo.
Hila baytoy ampipama-alà ay ayin nahalità ya tongkol ha an-i-aral ko,
7 no alwan binalay la ya hiko ay pinilì nin Diyos nin mangi-aral nin
Mahampat ya Balità ha alwan Hawhodiyo bilang ombayro koni Pidro ya
pinilì nin Diyos nin mangi-aral nin Mahampat ya Balità ha Hawhodiyo.
8 Diyos ya ginomawà koni Pidro emen ya makapagsirbi ha Hawhodiyo.
Diyos simpri ya ginomawà kongko emen ako makapagsirbi ha alwan
Hawhodiyo.
9 Hay ambalaybalayen ya ampipama-alà ha ampipantompel ha Pangino-
on ya hili Santiyago, Pidro, boy hi Howan ay binalay la ya hay Diyos
ya nambi kongko nin habayti ya pinakama-alagà ya gawà. Kayà hikayi
ni Birnabi ay tinanggap la nin mag-in lan kalamowan ha pangangaral.
Nangapisosondo-an nawen ya hikayi ni Birnabi ay mangaral ha alwan
Hawhodiyo. Hila itaman ay mangaral ha Hawhodiyo.
10 Hay impaki-ilgo lan bongat konnawen ay agnawen pa-olayan ya
manga-irap, piro habayto ay da-an koynan ampagsikapan nin gaw-en.

Hi Pidro ay pinagtotolan ni Pablo

11 Hapa-eg hin hi Pidro ay anti ha siyodad nin Antiyokiya ay arap-arapan
ko yan pinagtotolan banà do ha ginawà nay alwan mahampat;
12 ta hay pangyayari ay ombayri: biha nakalateng do baytoy ongnoy
lalaki ya inhogò ni Santiyago, hi Pidro ay ampakipangan pon ha alwan
Hawhodiyo. Piro hin nakalateng ana bayro baytoy ongnoy lalaki ay nog-
alih ya boy agyayna nakipangan do ha alwan Hawhodiyo, ta angkalimo ya
ha ma-arì ihipen nin ongnoy Hodiyo ya ampipantompel ana ha Pangino-on
piro anhomonol et ha da-an lan kawka-ogali-an.
13 Hay kanayon ya Hawhodiyo bayro ya pawpatel ha Pangino-on ay naki-
emen koni Pidro nin ahè ana nakipangan ha alwan Hawhodiyo. Kayà
kateng hi Birnabi ay nagtan layna ha ombayroy gawà ya pagkakanwarì.
14 Hin nakit ko ya alwaynan tamà ya anggaw-en la ta ampipakarayò
hila ha kaptegan nin Mahampat ya Balità ay hinalità ko koni Pidro ha
arapan lan kaganawan, “Antà ampiliten mo nin hay alwan Hawhodiyo
ay mamiyay nin bilang Hawhodiyo ya mismon hika ya Hodiyo ay ahè
anhomonol ha kawka-ogali-an nin Hawhodiyo, ta hay anhonolen mo ay
kawka-ogali-an nin alwan Hawhodiyo?”

Hay pantotompel koni Pangino-on Hisos
(Roma 6:5-6)

15 Hikayi ay Hodiyo ya in-anak; alwa kayin bilang ha alwan Hawhodiyo
ya ahè anhomonol ha kawkapanogo-an nin Diyos.
16 Piro tandà nawen ya hay panhohomonol nin tawo ha kawkapanogo-
an ay ahè makapilibri kona ha kaparosawan, no alwan hay makapilibri
kona ay hay pantotompel na koni Pangino-on Hisokristo. Kateng hikayi ay
ampinto-o itaman nin hay makapilibri konnawen ha kaparosawan ay hay
pantotompel nawen koni Pangino-on Hisokristo, alwan panhohomonol ha
kawkapanogo-an; ta ayin tawoy makalibri ha kaparosawan nin banà ha
panhohomonol ha kawkapanogo-an.
17 Piro no ha pagsisikap nawen nin makalibri kayi ha kaparosawan
nin banà ha pantotompel nawen koni Pangino-on Hisokristo, biha makit
konnawen ya ampagkasalanan kayi et nin bilang ha alwan Hawhodiyo,
ampangahologan nayì nin hi Pangino-on Hisokristo ya ampamagawà
konnawen nin kasalanan? Alwa!

18 No birawen ko ya binokotan koyna ay hikoynan mismo ya ampamapteg nin hiko ay makasalanan.
19 Natanda-an ko ya ha panhohomonol ha kawkapanogo-an ay agko mag-in mahampat. Kayà integen koynay panhohomonol ko bayro emen ako mamiyay nin para ha Diyos.
20 Ha pantotompel ko koni Pangino-on Hisokristo ay kowinta kalamo na kon nati nin impakò ha koroh. Banà bayro ay agkoyna anhonolen ya sarili kon kalabayan, ta hi Pangino-on Hisokristoyna ya angkahonol ha biyay ko. Hapa-eg ay ma-in akoynan bayoy biyay banà ha pantotompel ko ha Anak nin Diyos. Hiko ay nilabi na boy hay sarili na ay inggawà na nin mati nin banà kongko.
21 Agko an-alihan alagà ya kahampatan ingangalo ya inggawà nin Diyos. No banà ha panhohomonol nin tawo ha kawkapanogo-an ay makalibri ya ha kaparosawan, hi Pangino-on Hisokristo ay ahè ana dayi awod nati.

3

Hay kawkapanogo-an ay ahè makapilibri

1 Hikawoy tawtaga Galasya, ayin kawo nayì pagnanakem? Warì hinoy nakagayoma komoyo nin homonol ha kanayon ya torò? Hay bara-nan nin pagkamati ni Pangino-on Hisokristo ha koroh ay impalinaw nawen anan mahampat komoyo.
2 Ombayrin bongat ya pastangen ko komoyo: “Hay Ispirito nin Diyos ay tinanggap moyo nayì nin banà ha panhohomonol moyo ha kawkapanogo-an, o tinanggap moyo nin banà ha panlelengè moyo boy pantotompel moyo ha Mahampat ya Balità ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo?”
3 Antà emen kawon ayin pagnanakem? Hay pinag-ompisawan nin pantotompel moyo ay ha tambay nin Ispirito nin Diyos. Hapa-eg, warì an-ihipen moyo nin ha sarili moyon kakhawan ay pa-anggawan moyoyna bayto ha panhohomonol moyo ha kawkapanogo-an?
4 Ayin ana nayì alagà komoyo ya nag-in karanasan moyo ha panggogomawà komoyo nin Ispirito nin Diyos? Marahil ay ma-in et itaman.
5 Antà inggawà komoyo nin Diyos ya Ispirito na, boy antà nanggawà ya komoyo nin pawpapag-ispantawan? Banà nayì ta hinomonol kawo ha kawkapanogo-an, o banà ta nilengè moyo boy pininto-o moyo ya Mahampat ya Balità?
6 Hay pangwanan tamon alimbawà ay hatoy nangyari hin hato koni Abraham: hiya ay tinompel ha Diyos; kayà imbilang nin Diyos nin hiya ay ma-in kahampatan.
7 Bayri tamo makit ya hay mangama-in katetpel ha Diyos nin bilang ha katetpel ni Abraham ay kowinta aw-inalalak ni Abraham.
8 Hin hato et ay nakaholat ana ha Kaholatan nin Diyos ya maski alwan Hawhodiyo ya mipantompel ay makalibri ha iparosa nin Diyos. Tandà tamo bayti ta hay Mahampat ya Balità ya hinalità nin Diyos koni Abraham ay ombayri: “Ha pantotompel mo kongko ay biyan kon kahampatan ya kaganawan tawoy antompel kongko.”
9 Hi Abraham ay binyan nin Diyos nin kahampatan ta tinompel ya ha Diyos. Kayà kaganawan ampipantompel ay biyan nin Diyos nin kahampatan bilang ha inggawà na koni Abraham.
10 Kaganawan hatoy ampipan-omasa nin hay panhohomonol ha kawkapanogo-an ya makapilibri konla ay ahè makalibri ha pamarosa nin Diyos; ta ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos: “Hay ahè anhomonol

ha kaganawan nakaholat ha libro nin kawkapanogo-an ay ahè makalibri
ha kaparosawan."
11 Kayà malinaw ya hay panhohomonol nin tawo ha kawkapanogo-an
ay ahè makapilibri kona ha iparosa nin Diyos, ta nakaholat simpri ha
Halità nin Diyos ya ombayri: "Hay tawoy nag-in mahampat nin banà ha
pantotompel na ha Diyos ay ma-in anan biyay ya ayin anggawan."
12 Piro hay panhohomonol ha kawkapanogo-an ay ahè ampanga-ilangan
nin katetpel, ta nakaholat ha Halità nin Diyos ya ombayri: "Hay
anhomonol ha kawkapanogo-an ay ka-ilangan honolen nay kaganawan
kapanogo-an emen ya magkama-in biyay ya ayin anggawan."
13 Piro ayin tawoy makagawà nin ombayro. Agtamo makalibri ha
kaparosawan ta agtamo makahonol ha kawkapanogo-an. Kaya hi Pangino-
on Hisokristo ay nanggawà paraan emen tamo makalibri. Hiya ay nati ta
timbeh na tamo emen agtamo mipalako ha kaparosawan. Ha Halità nin
Diyos ay ombayri ya nakaholat: "Hinoman ya tawoy pinati nin binitay ha
tag-ay kayo ay agya nakalibri ha ombayroy kamatyan ya imparosa kona
nin Diyos."
14 Hitamoy kaganawan ay timbeh ni Pangino-on Hisokristo emen hay
kahampatan ya impangakò nin Diyos koni Abraham ay ma-igwà ha
alwan Hawhodiyo ya mipantompel koni Pangino-on Hisokristo. Kayà ha
pantotompel tamo kona ay matanggap tamo ya Ispirito ya impangakò nin
Diyos.

Kawkapanogo-an boy pangakò

15 Pawpatel ko, gamiten ko bayti ya ombayri ya pagkahalità: no loway
tawo ya napisondò nin nagpirman namapteg nin kasondo-an ay ayin anan
ma-arì maka-oman ni makapahan nin habayto.
16 Hin hato, hin ahè et inggawà nin Diyos ya kawkapanogo-an ay
nagpangakò ya koni Abraham boy ha inalalak ni Abraham. Bayri ha
Kaholatan ay ahè hinalità ya "aw-inalalak" no alwan "inalalak". No "aw-
inalalak" ay malakè piro "inalalak" ay mimiha. Habaytoy inalalak ay ayin
kanayon no alwan hi Pangino-on Hisokristo.
17 Hay labay kon totolen ay ombayri: hay Diyos ay nanggawà nin
kasondo-an koni Abraham boy impangakò nin Diyos ya toparen na baytoy
kasondo-an. Pa-ibat hin habayto, nalabah ya apat gato boy tatlompò
ya ta-on ay inggawà nin Diyos ya kawkapanogo-an. Piro habaytoy
kawkapanogo-an ay ahè makahirà boy ahè maka-alin alagà nin hatoy
impangakò nin Diyos ta talagan toparen na.
18 Hay mana ya impangakò nin Diyos koni Abraham ay kalibriyan ha
kaparosawan. Inggawà na bayti ya kalibriyan banà ta impangakò na,
alwan banà ha panhohomonol nin tawtawo ha kawkapanogo-an.
19 No ombayro awod ay antà inggawà ya kawkapanogo-an? Habayti
ay inggawà emen matanda-an nin tawtawo no pangno hila ampaka-
pagkasalanan. Habayti ya kawkapanogo-an ay inggawà peleg ayin et
baytoy impangakò ya ayin kanayon no alwan hi Pangino-on Hisokristo
ya inalalak ni Abraham. Inhogò nin Diyos ya aw-anghil na nin mangigwà
kawkapanogo-an koni Moysis ta hi Moysis ya mangigwà ha tawtawo.
20 Piro mismon Diyos ya nagpangakò koni Abraham. Agya nanga-ilangan
nin hinoman ya pahalita-en na nin hatoy pangakò na.

Hay bara-nan nin pambin kawkapanogo-an

21 Hay labay nayì totolen ay kontra ha pangakò nin Diyos bayti ya
kawkapanogo-an? Alwa! Hay labay bongat totolen ay ombayri: no hay
kawkapanogo-an ay makab-i nin biyay ya ayin anggawan, hay tawoy
anhomonol ha kawkapanogo-an ay mag-in mahampat ha tegteg nin Diyos.
22 Piro nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ya hay kasalanan ay maka-
pangyayari ha kaganawan tawo; kayà mipalako hila ha kaparosawan. Ha
pantotompel balè nin tawo koni Pangino-on Hisokristo ay makatanggap
ya nin hatoy impangakò nin Diyos ya kalibriyan ha kaparosawan ya ayin
angga.
23 Biha nagkama-in kalibriyan nin banà ha pantotompel koni Pangino-
on Hisokristo ay honolhonolan kayi pon ha kawkapanogo-an. Bilang kayin
pawpiriso nin hatoy kawkapanogo-an piro na-anggawan hin nilomateng
hi Pangino-on Hisokristo, ta tinompel kayi kona boy hiya ya nangilibri
konnawen.
24 Hay kawkapanogo-an ay ampangitoto konnawen angga hin nilo-
mateng hi Pangino-on Hisokristo. Nako ya bayri emen no tompel kayi
kona ay makalibri kayi ha kaparosawan.
25 Hapa-eg ha tinompel kayina koni Pangino-on Hisokristo ay alwa
nawen anan ka-ilangan ya kawkapanogo-an ya mangitoto konnawen.
26 Ha pantotompel moyo koni Pangino-on Hisokristo, hikawoy ka-
ganawan ay aw-anak ana nin Diyos.
27 No pangno hi Pangino-on Hisokristo ay ombayro kawoy kaganawan
ampipantompel kona boy nikabinyagan nin banà ha panhohomonol moyo
kona.
28 Hodiyo ka man o alwa, alilà ka man o alwa, lalaki man o babayi,
hikawoy kaganawan ay mimiha banà ha pamakilamo moyo koni Pangino-
on Hisokristo.
29 No hikawo ay ikon ni Pangino-on Hisokristo ta ampakilamo kawo
kona, hikawo ay peteg nin aw-inalalak ni Abraham, boy para et komoyo
ya impangakò nin Diyos koni Abraham.

4

1 Hay labay kon totolen ay ombayri: tongkol ha anak ya magmana nin
kamama-in nin tatay na, hay anak ya mayamò et ay emen pon ha mihay
alilà ya ayin karapatan maski habaytoy anak ya ma-in ikon nin kaganawan
impamana kona.
2 Mintras malagò et ya anak ay ma-in tawtawoy ampangasikaso kona boy
ampama-alà nin kamama-in na angga ha ma-abot ya pana-on ya hinalità
nin tatay na nin igwà konay karapatan.
3 Ombayro itaman kontamo biha nilomateng hi Pangino-on Hisokristo
ay bilang tamon aw-anak ya honolhonolan ha kawkapanogo-an.
4 Piro hin na-abot ya pana-on ya intaning nin Diyos ay inhogò nay Anak
na. Hiya ay in-anak nin mihay babayi boy napasakop ya ha kawkapanogo-
an nin Hawhodiyo
5 emen na tamo matbeh nin alihen ha hilong kapangyariyan nin
kawkapanogo-an. Ha ombayro, hitamo ay mag-in aw-anak nin Diyos.
6 Hay kaptegan nin hitamo ay aw-anak nin Diyos ay inggawà na kontamo
ya Ispirito nin Anak na. Ha ombayro, hay Diyos ay ma-ingat tamo nin
“Tatay”.
7 Hapa-eg ay alwa tamoynan alilà. Hitamo ay aw-anak ana nin Diyos;
kayà igwà na kontamo ya kaganawan nin an-igwà na ha aw-anak na.

Hay pangimalasakit ni Pablo ha tawtagaprobinsyan Galasya

8 Hin agmoyo et balay ya Diyos ay kowinta nakahe-el kawo nin
honolhonolan ha alwan peteg diyos.
9 Piro hapa-eg ha balay moyoyna ya Diyos o hapa-eg ha balay na kawo,
antà ambirawen moyoyna et baytoy kawkapanogo-an ya ahè makapilibri
komoyo? Antà ampangoman kawoyna et nin mag-in honolhonolan bayro?
10 Hay kawka-ogali-an nin Hawhodiyo ay anhonolen moyo ta kateng
hikawo ay ma-in an-ingilin ya aw-allo, bawbowan, pawpana-on, boy tawta-
on.
11 Angkahlak ako nin banà komoyo, ta maka masayang ya pagpagal ko
komoyo.
12 Pawpatel ko, andawaten ko komoyo ya towaren moyo ko ta hiko, maski
Hodiyo ako ay nakitowad akoyna itaman komoyon alwan Hawhodiyo. Hin
anti ko bahen komoyo, hay hampat nin gawgawà moyo kongko.
13 Tandà moyo ya hay bara-nan no antà na-i-aral ko komoyo ya
Mahampat ya Balità hin primiro ay banà ha dipirinsya ko.
14 Ombayro man ay agmoyo ko nila-et ni kinarami-ilan bayro ha masakit
ko maski habayto ay nag-in panonobok komoyo, no alwan tinanggap moyo
ko nin bilang ha mihay anghil nin Diyos o emen mismon hi Pangino-on
Hisokristo.
15 Piro anyay nangyari ta alwaynan bilang da-an ya kaligawan nin
pamilalamo tamo? Mismon hiko ya makapapteg ya hin hato, no ma-arì
moyon bongat alihen ya mata moyo ay gaw-en moyo ta igwà moyo kongko.
16 Hapa-eg nayì ay nag-in akon ka-away moyo banà do ha imprangka
kon hinalità komoyoy kaptegan?
17 Habaytoy tawtawo ya ampambin ikagolo nin nakem moyo ay ampangi-
malasakit komoyo ta labay la kawon kombinyowen, piro alwan mahampat
ya intinsyon la komoyo. Labay lan bongat nin hay nakem moyo ay
mipakarayò kongko emen hila ya imalasakit moyo.
18 Mahampat ya ma-in mangimalasakit komoyo no mahampat ya intin-
syon la, alwan bongat no anti ko bahen komoyo no alwan ha kaganawan
oras.
19 Anlabiyen kon aw-anak, bilang ha babayi ya ampananam nin ilab
no manganak yayna ay ombayro ko angka-irapan manganti nin payagan
moyon mamo-on ha nakem moyo hi Pangino-on Hisokristo.
20 Angkagolo ya nakem ko nin banà komoyo. Kayà labay ko dayi ya
anti ko bahen komoyo emen ha bosis kon maghalità ay tanamen moyo ya
hawhalità ko.

Hay alimbawà ya tongkol koni Sara boy koni Agar

21 Habayti ya pastang ko komoyon labay mipampasakop ha
kawkapanogo-an ya inggawà ni Moysis: angka-intindiyan moyo nayì
ya labay totolen nin hatoy kawkapanogo-an?
22 Ha Halità nin Diyos ay binanggit ya hi Abraham ay nagka-anak nin
loway lalaki. Hay miha ay anak na ha alilà na. Hay miha ay anak na ha
talagan ahawa na.
23 Hay anak na ha alilà na ay in-anak ha natoral ya pangyayari; piro hay
anak na ha talagan ahawa na ay na-i-anak nin banà ha pangakò nin Diyos.
24-25 Habayti ya loway babayi ay ka-alimbawa-an nin loway kasondo-
an. Hay miha bayro ha kasondo-an ay nangibat ha bakil nin Sinay, ta
bayro inggawà nin Diyos ya kawkapanogo-an koni Moysis. Habayti ya
bakil ya anti ha dogal nin Arabya ay ampa-iriyan nin aw-inalalak ni Agar.
Hay anhomonol ha kawkapanogo-an ay kowinta aw-alilà nin habaytoy

kawkapanogo-an bilang ha aw-inalalak ni Agar ya nag-in aw-alilà, ta hi
Agar ay alilà boy hiya ay kowinta et siyodad nin Hirosalim hapa-eg.
26 Piro hatoy talagan ahawa ni Abraham ay hiya ya ka-alimbawa-an tamo
nin ampipantompel koni Pangino-on Hisokristo. Hiya ya pinagkananay
tamo ta alwa tamon alilà nin kawkapanogo-an,
27 ta hay nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ay ombayri:
"Magtowà kay babayi ya ahè nagka-anak; ibolyaw moy kaligawan mo,
hika ya ahè nakaranas ilab nin panganganak; ta hika ya babayi ya
pina-olayan pon ay makapi-alalak nin mas malakè kisa ha babayi ya
pinakilamowan nin ahawa mo."
28 Pawpatel ko, hi Isak ya anak ni Abraham koni Sara ay in-anak nin
banà ha pangakò nin Diyos. Hitamo ay ombayro koni Isak ta impangakò
nin Diyos ya mag-in tamon aw-anak nin Diyos.
29 Hi Isak ay in-anak nin banà ha panggogomawà nin Ispirito nin
Diyos. Hi Ismayil ya in-anak nin emen ha pangi-anak nin kanayon
ay namadya-dyà koni Isak. Ombayro itaman ya ampangyari kontamo
hapa-eg. Hitamo ay ampadya-dya-an nin tawtawoy labay mamapanatili
kontamo nin homonol ha kawkapanogo-an nin Hawhodiyo.
30 Piro nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ya ombayri ya hinalità hin hato
nin Diyos koni Abraham: "Palayasen moy babayi ya alilà kateng anak na,
ta hay anak nin alilà ay ahè makapaki-atag ha mana nin anak ha talagan
ahawa."
31 Kayà, pawpatel ko, hitamo ay ahè nag-in kowinta aw-anak nin alilà ta
agtamo anhomonol ha kawkapanogo-an, no alwan banà ha pantotompel
tamo, hitamo ay nag-in kowinta aw-anak nin hatoy talagan ahawa ni
Abraham.

5

Hay kalibriyan ya ampangibat koni Pangino-on Hisokristo

1 Hitamo ay alwaynan honolhonolan ha kawkapanogo-an ta inlibri
tamoyna ni Pangino-on Hisokristo. Kayà pakatibay kawo emen agana
mangoman nin mag-in honolhonolan ha kawkapanogo-an.
2 Leng-en moyo! Hiko hi Pablo ya maghalità komoyo nin ombayri:
no pomayag kawon patolì ta an-ihipen moyo ya ombayroy makapilibri
komoyo ha kasalanan ay agmoyo ampa-alaga-an hi Pangino-on Hisokristo
kateng kalibriyan ya an-igwà na.
3 Oman ko et halita-en ha hinoman ya patolì ay ka-ilangan nan honolen
ya kaganawan kapanogo-an.
4 Hikawo ya ampipagsikap makalibri ha kaparosawan ha panhohomonol
ha kawkapanogo-an ay nipahiyay ana koni Pangino-on Hisokristo, boy
hinalibokotan moyoy kahampatan ingangalo nin Diyos.
5 Para konnawen ay an-omasa kayi nin ha tambay nin Ispirito nin Diyos
ay mag-in kayin mahampat nin banà ha pantotompel nawen.
6 Hikayi ya ma-in anan pamakilamo koni Pangino-on Hisokristo ay alwan
ma-alagà no tolì man o alwa. Hay ma-alagà konnawen ay pantotompel ya
angkakit ha gawà ya ma-in panlalabi.
7 Hay hampat pon nin anggaw-en moyo. Hinoy nambin kagolowan
komoyo ta tinonggen kawo nin homonol ha kaptegan?
8 Angkapiho ko nin alwan Diyos ya ma-in gawà, ta hiyay nangingat
komoyo nin makilamo koni Pangino-on Hisokristo.

9 Ma-in kahalita-an ya, “Hay amò ya pampalbag ay makapalbag nin bo-ò
ya minasay arina,” ya hay labay totolen ay mihan bongat ya torò ya alwan
tamà ay apiktado ya kaganawan.
10 Piro ampahimalà ako ha Pangino-on ya hay ihip moyo ya tongkol ha
kaptegan ya intorò komoyo ay ahè mangoman. Hinoman ya ampambin
kagolowan nakem moyo ay angkasigoro ko ya hiya ay parosawan nin
Diyos.

11 Pawpatel ko, ma-in tawtawoy ampaghalità nin an-i-aral ko et ya ka-
ilangan patolì. No talagan an-i-aral ko bayti ay antà angga hapa-eg ay
ampadya-dya-an ako? No peteg nin ombayroy an-i-aral ko, hay pangi-aral
ko nin tongkol ha pagkamati ni Pangino-on Hisokristo ha koroh ay ahè
mambin kagolowan konla.
12 Mas labay ko dayi do ha ampipanggolo nin nakem moyo ya tongkol
ha pamatolì ay pakapon hilayna ingat.

13 Pawpatel ko, hikawo ay iningat nin Diyos nin makilamo kona emen
kawo mag-in malayà nin ahè homonol ha kawkapanogo-an. Piro hay
kalaya-an moyo ay agmoyo gaw-en bara-nan nin honolen ya mala-et ya
kalabayan nin nawini moyo, no alwan magsirbi kawo nin ma-in panlalabi
ha miha ta miha.
14 Kaganawan kapanogo-an ay angkabo-ò ha mimiha ya ombayri ya
pagkahalità: “Hay kapara mon tawo ay labiyen mo nin bilang panlalabi
mo ha sarili mo.”
15 Piro no bilang kawo ha aw-aho ya ampibabakbak boy ampidada-
wohong nin banà ha pami-i-inakit moyo boy pami-i-irap nin nakem ay mag-
atap kawo ta maka hikawoy ampipanhomonol koni Pangino-on Hisokristo
ay ma-obon mangapihihirà.

Hay Ispirito nin Diyos ya honolen
(Roma 8:5-13)

16 Habayti ya halita-en ko komoyo: payagan moyo nin hay Ispirito nin
Diyos ay mamo-on komoyo emen agmoyo gaw-en ya mala-et ya kalabayan
nin nawini moyo.
17 Hay mala-et ya kalabayan nin nawini ay kontra ha kalabayan nin
Ispirito nin Diyos, boy hay kalabayan nin Ispirito nin Diyos ay kontra ha
mala-et ya kalabayan nin nawini. Habayti ya lowa ay ampikontra; kayà
agmoyo magawà ya labay moyon gaw-en.
18 No Ispirito nin Diyos ya ampamo-on komoyo ay alwa kawoynan
honolhonolan ha kawkapanogo-an.

19 Mapatnag bayti ya gawgawà ya angka-ibat ha mala-et ya kalabayan
nin nawini: makilalaki boy mamabayi, mamiyay ha karemekan, gomawà
nin ma-alay ya gawà ya tongkol ha pamilabayan nin babayi boy lalaki,
20 homamba ha alwan peteg diyos, mangolam, mag-inakit, mangaway,
mangimon, mamahang, makasarili, mami-a-away, makikakampi,
21 mag-inggit, maglahing, magligaligan maki-inoman, boy kanayon et ya
gawà ya bilang ombayro kala-et. Ambala-an katawo bilang hin hato: hay
tawoy anggomawà nin ombayroy bawbagay ay ahè makapagmana ha ka-
ari-an nin Diyos.

22 Piro no Ispirito nin Diyos ya ampamo-on kontamo ay ombayri ya makit
ya mag-in bonga ha biyay tamo: panlalabi, kaligawan, katinekan nakem,
kapasinsyawan, kaba-itan, kahampatan, katapatan,

23 ka-aypa-an nakem, boy pagpendan ha sarili. Hinoman ya ampak-
agawà nin ombayri ay ahè anlomabag ha kawkapanogo-an no alwan
angkageperan na.
24 Hay tawtawoy ikon ni Pangino-on Hisokristo ay ahè labay gomawà
nin mala-et ya kalabayan nin nawini la. Habaytoy mala-et ya kalabayan
nin nawini la ay kowinta impakilamo layna ha pagkamati ni Pangino-on
Hisokristo hin impakò ya ha koroh.
25 Ispirito nin Diyos ya ampambi kontamo nin bayoy biyay; kayà Ispirito
nin Diyos ya dapat tamon payagan nin mamo-on kontamo.
26 Agtamoyna pakahambog, mipapara-egan, boy mi-i-inggit.

6

Pitatambayan ya pawproblima

1 Pawpatel ko, no ma-in komoyo nin makapagkasalanan ya agna an-
asawan, hay mangitoto kona ha kahampatan ay hikawoy ampomayag nin
hay Ispirito nin Diyos ay mamo-on komoyo. Dapat moyon gaw-en ha
mapanawa ya pamamaraan boy mag-atap kawo ta maka hikawo itaman
ya matoksò.
2 Pitatambayan moyon gitan ya pawproblima, ta ha ombayro ay mahonol
moyoy panogò ni Pangino-on Hisokristo ya milalabi kawo.
3 No ma-in ampangihip nin ampaka-igit ya ha kanayon nin ahè
magkasalanan ay anlokowen nay sarili na. Ha kaptegan ay ayin yan silbi.
4 Sori-en nin balang miha ya sarili nan gawà. No mahampat ay mag-in
yan kontinto ha ginawà na boy agna ipakipariho ha ginawà nin kanayon.
5 Dapat balang miha ay matoton mantan nin sarili nan kakapeyan.
6 Hay ampangitorò nin Halità nin Diyos ay dapat tambayan nin biyan
mangahampat ya bawbagay nin hatoy antoro-an na.
7 Agmoyo lokowen ya sarili moyo. Hay Diyos ay ahè maloko nin maski
hino. No anyay intanem nin tawo ay habaytoy alawahanen na.
8 Hay tawoy anggomawà nin kalabayan nawini na ay mananggap
nin kaparosawan ya ayin anggawan. Piro hay tawoy anggomawà nin
kalabayan nin Ispirito nin Diyos ay mananggap nin biyay ya ayin
anggawan ya an-igwà nin Ispirito nin Diyos.
9 Kayà agtamo homawà nin manggawà kahampatan, ta ha lomateng
ya pana-on ya intaning nin Diyos ay ma-in tamon tanggapen no agtamo
homawà.
10 Peleg tamon angkabiyay ay manggawà tamo nin kahampatan ha
kaganawan tawo, lalo-lalò ana ha pawpatel ya kapariho tamon katetpel.

Kalampohan babalà boy pangomosta

11 Hapa-eg, habayti ya angkakit moyo ya mangalhay ya lawlitra ay
mismon hiko hi Pablo ya nanolat.
12 Hay ampamilit komoyo nin patolì ay hila baytoy labaylabay nin
mamakonsowilo ha tawtawo. Ombayroy anggaw-en la emen aghila padya-
dya-an, ta no i-aral la ya hay makapilibri nin tawtawo ha kaparosawan ay
pantotompel koni Pangino-on Hisokristo ya impakò ha koroh ay padya-
dya-an hila.
13 Maski tolì hilayna baytoy ampamilit komoyo ay aghila anhomonol ha
kawkapanogo-an ya inggawà ni Moysis. Hay labay lan bongat ay homonol
kawo konla emen la ma-ipagmalhay ha kapara lan Hodiyo ya hikawo ay
napahonol lan patolì.

14 Para kongko, hay ipagmalhay ko ay pagkamati ni Pangino-on
Hisokristo hin impakò ya ha koroh, ta habaytoy nakapilibri kongko ha
kasalanan. Banà et ha pagkamati na, hay bawbagay ya ampakapangyayari
kongko ay na-alih ana, kateng kalabayan kon gomawà nin habaytoy
ombayroy bawbagay.
15 Hapa-eg ay alwaynan ma-alagà ha Diyos no hay tawo ay tolì o alwa.
Hay ma-alagà ha Diyos ay hay pagbayo nin tawo.
16 Kaganawan antompel ha Diyos boy anhomonol ha tawtorò ya habayti,
Hodiyo o alwan Hodiyo, hay Diyos ay mambi dayi konla nin katinekan boy
ingangalo.
17 Kayà pa-ibat hapa-eg ay an-ipaki-ilgo ko ya maski hino ay ahè ana dayi
mambi nin ikagolo ko. Sapat ana bayti ya hiko ay nagkama-in pawpiyat
ha nawini. Habayti ya nangyari kongko ay kaptegan nin hiko ay talagan
magsisirbi ni Pangino-on Hisokristo.
18 Pawpatel ko, hi Pangino-on tamon Hisokristo ay mangingangalo dayi
nin mambin kahampatan komoyo. Amin.

HAY HOLAT NI PABLO HA TAWTAGA IPISO

1 Hiko hi Pablo ya hogò ni Pangino-on Hisokristo nin banà ha kalabayan
nin Diyos. Habayti ya holat ko ay para komoyon nag-in tawtawo nin Diyos
bahen ha siyodad nin Ipiso, komoyon mangatibay ana ha pantotompel nin
banà ha pamakilamo moyo koni Pangino-on Hisokristo.
2 Hay Tatay tamoy Diyos boy hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo
dayi komoyo nin mambin kahampatan boy katinekan.

Hay plano nin Diyos
(1 Korinto 1:4-9)

3 Poriyen tamo ya Diyos ya Tatay ni Pangino-on tamon Hisokristo ta
banà ha pamakilamo tamo koni Pangino-on Hisokristo, hay Diyos ay nambi
kontamo nin kaganawan kahampatan ya ampangibat ha katatag-ayan ha
kama-inan nin Diyos, hatoy kahampatan ya gawà nin Ispirito nin Diyos.
4 Banà koni Pangino-on Hisokristo ay ombayri ya kahampatan ya ginawà
kontamo nin Diyos. Hin hato et, biha pinalsa ya babon lotà, hitamo ay
pinilì ana nin Diyos emen tamo mag-in malinis nin ayin kasalanan ya ma-
ipintas kontamo nin Diyos. Ha panlalabi kontamo nin Diyos,
5 hin hato et ay pinilì na tamoynan mag-in aw-anak na nin banà koni
Pangino-on Hisokristo. Ombayroy labay nan mangyari kontamo.
6 Kayà poriyen tamo ya Diyos ta banà ha kahampatan ingangalo na ya
ahè makwan ihipen ay intarmoli nan inggawà kontamo hi Pangino-on
Hisokristo ya pinakalabilabi na.
7 Hay pinambeh kontamo ni Pangino-on Hisokristo ay dayà nay nantolò
hin nati ya, boy banà ha pantotompel tamo kona, hay kawkasalanan tamo
ay pinatawad nin Diyos. Hay ahè mangaka-anggawan ya kahampatan
pangingangalo nin Diyos
8 ay intarmoli nan impatnag kontamo. Ha kaganawan karonongan boy
pangingintindi na,
9 hay plano na ya ahè pon impatandà ay impatandà na simpri kontamo.
Habayti ya plano na hin hato et ya talagan gaw-en na ay gineperan ni
Pangino-on Hisokristo;
10 ta ha tamà ya pana-on, kaganawan anti ha katatag-ayan ha kama-inan
nin Diyos boy anti ha babon lotà ay pimimihawen nin Diyos koni Pangino-
on Hisokristo.
11 Kaganawan bagay ay ampangyari kompormi ha kalabayan nin
Diyos. Kayà banà koni Pangino-on Hisokristo, hin hato et, hay Diyos ay
nagdisisyon ana nin hikayi ya Hawhodiyo ay pili-en na nin pag-ikon na.
12 Hikayi ya ona nin inomasa koni Pangino-on Hisokristo emen nawen
mapori ya Diyos nin banà ha masyadoy ingangalo na.
13 Hikawo man ya alwan Hawhodiyo, hin nalengè moyoy peteg ya torò
ya Mahampat ya Balità ya makab-i nin kalibriyan ha mawmakasalanan ay
koni Pangino-on Hisokristo kawo tinompel. Kayà hay Diyos ay nangigwà
komoyo nin Ispirito nay impangakò na ya pananda-an nin hikawo ay ikon
na.
14 Hay anti kontamo ya Ispirito nin Diyos ay kaptegan nin hay impangakò
nin Diyos ay tanggapen tamo anggan hitamo ay mag-in nin talagan ikon
na. Hay Diyos ay amporiyen tamo banà ha masyadoy ingangalo na.

Hay panalangin ni Pablo

15 Banà bayro ha nabalita-an ko ya tongkol ha pantotompel moyo
koni Pangino-on Hisos kateng nin panlalabi moyo ha kaganawan nag-in
tawtawo nin Diyos
16 ay ayin tegen katawo nin an-ipagpasalamat ha Diyos. Pirmi katawon
ampanemtemen nin ipanalangin.
17 Hay ampanalanginan ko ay Diyos ya nangihogò koni Pangino-on
Hisokristo. Hiya ya Tatay tamo ya amporiyen tamo. Andawaten ko ya
hay Ispirito na ay mambi dayi komoyo nin karonongan boy mangipatnag
komoyo nin kaptegan ya tongkol ha Diyos emen moyo ya matanda-an
mahampat.
18 Andawaten ko simpri ya hay pangingihip moyo ay pahawangen nin
Diyos emen moyo matanda-an nin mahampat ya risolta nin pan-o-omasa
moyo kona banà ha pangingat na komoyo nin makilamo kona anggan
makakanoman. Andawaten ko et ya ipatandà komoyo nin Diyos ya
masyadoy ingangalo na ya impangakò na ha nag-in tawtawo na.
19 Andawaten ko simpri ya matanda-an moyo ya hay ahè makwan
ihipen boy ahè mapantayan ya kapangyariyan nin Diyos ay anggomawà
kontamon ampipantompel kona. Habaytoy kapangyariyan nin Diyos ay
impatnag na
20 hin hi Pangino-on Hisokristo ay biniyay nan oman boy gintan na ha
katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, ta ha bandan wanan nin Diyos ay
bayro ya pina-iknò nin mamo-on ha kaganawan.
21 Kayà kaganawan ampipamo-on boy ampipama-alà bayro kateng bayri
ha babon lotà ay inggawà nin Diyos ha hilong nin kapangyariyan ni
Pangino-on Hisokristo. Hay ngalan na ay igit ha ngalan nin kaganawan;
alwan bongat hapa-eg pana-on no alwan anggan makakanoman.
22 Kaganawan bagay ay inggawà nin Diyos ha hilong kapangyariyan
ni Pangino-on Hisokristo, boy hiya ya pinilì nin Diyos nin mangolo ha
kaganawan gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on.
23 Hay gawgropon mangama-in katetpel kona ay pinagkanawini na ta
hilay kaganawan ay ikon na. Ha ombayro ay hiya ya ampamo-on ha
kaganawan ha maski ayrin dogal.

2

Hay pangingangalo nin Diyos nin mangilibri kontamo

1 Hin agkawo et tinompel ha Diyos ta agmoyo et tandà ya tongkol kona
ay kowinta nati kawo banà ha kawkala-etan boy kawkasalanan moyo.
2 Hin habayto, no anyay kala-etan ya anggaw-en nin tawtawoy ahè
ampipantompel ha Diyos ay ombayro ya anggaw-en moyo. Hay anhonolen
moyo pon ay hi Satanas ya po-on nin mangala-et ya aw-ispirito. Hiya ya
makapangyayari ha ampipanhomombalang ha Diyos.
3 Kaganawan tamo ay ombayro hin hato ta anggaw-en tamon bongat
ya labay tamo maski tandà tamo ya habayto ay mala-et. No anyay labay
nin nawini boy ihip tamo ay habayto ya an-isigi tamon gaw-en. Kayà
hin angkabiyay tamo et ha da-an tamon pagkatawo, hitamo ay kalamon
parosawan nin Diyos nin bilang ha kaganawan tawoy ahè antompel ha
Diyos.
4 Piro hay Diyos ay masyadon ma-ingangalowen ta masyado na tamon
nilabi.

5 Maski kowinta nati tamo nin banà ha panggawà tamo nin
kawkasalanan, hitamo ay biniyay oman nin Diyos nin emen koni Pangino-
on Hisokristo ya nati biha biniyay yan oman nin Diyos. Banà ha
kahampatan ingangalo kontamo nin Diyos ay inggawà na kontamo ya
kalibriyan ha kasalanan.
6 Banà et ha pamakilamo tamo koni Pangino-on Hisokristo, hitamo ay
kowinta kalamo ni Pangino-on Hisokristo nin biniyay oman nin Diyos, boy
do ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay kowinta kalamo na tamon
ampiknò nin ampamo-on.
7 Kaganawan habayti ay ginawà nin Diyos emen ha lomateng ya pana-
on ay ma-ipakit nay ahè makwan ihipen ya kahampatan ingangalo na
kontamo nin banà ha pantotompel tamo koni Pangino-on Hisokristo.
8 Banà ha kahampatan ingangalo nin Diyos ay inlibri na tamo hin
tinompel tamo koni Pangino-on Hisokristo. Habayti ya kalibriyan ay
inggawà kontamo nin Diyos; ahè na-ibat ha sarili tamo.
9 Kayà maskin hino ay ahè mangipagmalhay nin tongkol bayri ha
kalibriyan tamo ta habayti ay ahè na-ibat ha sarili tamon gawgawà.
10 Diyos ya nangoman nin pagnanakem tamo, ta ha pantotompel tamo
koni Pangino-on Hisokristo ay inggawà na kontamo ya bayoy biyay.
Ombayri ya ginawà na emen tamo manggawà hapa-eg nin mangahampat
ya bawbagay ya hin hato et ay inhandà ana nin Diyos nin gaw-en tamo.

Nangapimimihay nakem nin ampipantompelkoni Pangino-on Hisokristo

11 Hikawo ya alwan Hawhodiyo, ihipen moyo no pangno kawo hin hato.
Hikayi ya Hawhodiyo ay ampaghalità pon nin hikawo ay alwan tawtawo
nin Diyos ta alwa kawon tolì. Piro habayti ya na-iknawan nin gaw-en ha
nawini nawen ay ahè ampambi nin biyay konnawen.
12 Ihipen moyo ya hin habayton pana-on ay agkawo et antompel koni
Pangino-on Hisokristo. Kayà marayò kawo kona ta alwa kawon Hodiyo
ya aw-inalalak ni Israyil, hatoy pinilì nin Diyos nin mag-in tawtawo na.
Banà bayri ay alwa kawon kalamo konnawen nin pinangako-an nin Diyos
nin biyan biyay ya ayin anggawan. Hikawo ya angkabiyay nin kompormi
ha da-an moyon pag-o-ogalì ay ayin kawon pag-asan malibri ta agmoyo et
balay ya peteg Diyos.
13 Piro hapa-eg, hikawoy marayò ha Diyos hin hato ay nipakarani kona
banà ha pantolò nin dayà ni Pangino-on Hisokristo hin nati ya, ta tinompel
kawo kona.
14 Kayà hikayi ya Hawhodiyo boy hikawo ya alwan Hawhodiyo ay
pinisosondò ni Pangino-on Hisokristo. Pinimimiha nay nawnakem tamo
ta inalih nay ka-alaga-an nin kawkapanogo-an ya pinangibatan nin
pamikokontra tamo.
15 Agana pina-alaga-an baytoy kawkapanogo-an ya makapangyayari
konnawen Hawhodiyo ta na-alih nin pagkamati ni Pangino-on Hisokristo
emen hikayi boy hikawo ay mangapisosondò. Kayà ha pamisosondò tamo,
hay ka-alimbawa-an tamo ay emen ha loway tawo ya nag-in mimiha;
16 ta banà ha pagkamati ni Pangino-on Hisokristo ha koroh, hikayi ya
Hawhodiyo boy hikawo ya alwan Hawhodiyo ay pinisosondò na ta pina-
anggawan nay sigalotan tamo. Hitamo ay nipabira ha Diyos boy ginawà
na tamo nin bilang mimihay nawini.
17 Kayà hi Pangino-on Hisokristo ay nako bayrin nangi-aral kontamo
nin tongkol ha pamakisondò ha Diyos. Habayti ay imbalità na komoyon
marayò ha Diyos boy konnawen itaman marani kona.

18 Banà koni Pangino-on Hisokristo ay paripariho tamon makapakarani
ha Tatay tamoy Diyos nin banà ha mimihay Ispirito nin Diyos ya anti
kontamo.
19 Kayà hikawoy alwan Hawhodiyo ay alwaynan marayò o kanayon ha
Diyos, ta kabilang kawoyna ha nag-in tawtawo nin Diyos, hatoy anti ha
pamilya na.
20 Hay ampipantompel koni Pangino-on Hisokristo ay bilang ha bali.
Kayà hikawo ay ombayro hapa-eg. Hay hawhogò nin Diyos boy hay
ampipangi-aral nin banà ha pangogomawà konla nin Ispirito nin Diyos
ay pinagkapondasyon nin kowinta bali. Hi Pangino-on Hisokristo ya
pinakama-alagà ya bato ya pampatibay nin habayti ya kowinta bali.
21 Habayti ya bali ay pinakatibay ni Pangino-on Hisokristo emen mag-in
masagrado ya kowinta bali nin Diyos.
22 Banà ha pamakilamo moyo kona, hikawo man ay kalamo nin kanayon
ya ginawà nin Diyos nin kowinta bali ya pa-iriyan nin Ispirito nin Diyos.

3

Hay pagsisirbi ni Pablo ha alwan Hawhodiyo

1 Hiko hi Pablo ay anti bayrin impiriso nin banà ha panhohomonol ko
koni Pangino-on Hisokristo nin mangi-aral komoyon alwan Hawhodiyo nin
tongkol kona.
2 Tandà ko ya nabalita-an moyoyna ya banà ha kahampatan pangingan-
galo kongko nin Diyos ay pinahimala-an na ko nin mangi-aral para ha
ikahampat moyo.
3 Hay plano nin Diyos ya ahè pon impatandà ay impatnag na kongko. Ha
ompisa nin habayti ya holat ko ay binanggit koynay amò ya tongkol bayri.
4 Kayà no pakabahawen moyo ay ma-intindiyan moyo bayti ya nato-
towan koy tongkol ha ahè pon impatandà ya plano nin Diyos ya tongkol
koni Pangino-on Hisokristo.
5 Hin nakaraan ya pana-on, habayti ya plano ay ahè impatandà ha
tawtawo. Piro hapa-eg, ha panggogomawà nin Ispirito nin Diyos ay
impatandà nin Diyos konnawen hawhogò na boy ha ampipangi-aral nin
banà ha panggogomawà konla nin Ispirito nin Diyos.
6 Habayti ya impatandà na: alwan bongat hikayi ya Hawhodiyo ya ilibri
nin Diyos no alwan kateng hikawo ya alwan Hawhodiyo. Ilibri na kawo nin
banà ha pantotompel moyo boy pananggap moyo nin Mahampat ya Balità.
Hikawo ya alwan Hawhodiyo ay kalamo nawen ana nin pinagkanawini ni
Pangino-on Hisokristo boy ha impangakò nin Diyos.
7 Ha kahampatan ingangalo nin Diyos, hiko ay ginawà nan magsisirbi ya
mangi-aral nin Mahampat ya Balità. Habayti ya kakayawan ya inggawà
na kongko ay gawà nin kapangyariyan na.
8 Hiko ya pinaka-oltimo ha kaganawan nag-in tawtawo nin Diyos.
Ombayro man ay kongko inggawà nin Diyos ya pribilihyo nin mangibalità
komoyon alwan Hawhodiyo nin tongkol ha ahè makwan ihipen ya
kalibriyan ya ahè mangaka-anggawan ya anti koni Pangino-on Hisokristo,
hatoy kalibriyan ha kasalanan.
9 Kayà hiko ya anggamiten nin Diyos nin mangipatandà ha kaganawan
tawo no pangnoy plano na. Hay babon lotà ay naboyot anan pinalsa nin
Diyos, piro hapa-eg nan bongat impatandà ya plano na;
10 ta no makit nin ampipamo-on boy ampipama-alà ha katatag-ayan ha
kama-inan nin Diyos ya panggogomawà nin Diyos kontamon kaganawan

gropon mangama-in katetpel koni Pangino-on Hisokristo ay matanda-an
lan mahampat ya karonongan nin Diyos ya makit ha hari-harì ya paraan.
11 Pinangyari nin Diyos ya nati hi Pangino-on tamon Hisokristo ta hin
hato et ay ombayroynay plano na.
12 Hapa-eg, banà ha pamakilamo tamo koni Pangino-on Hisokristo ta
tinompel tamo kona ay ma-in tamon kakhawan nakem boy pamahimalà
nin pakarani ha Diyos.
13 Kayà hay labay ko ay agmoyo ikakapey nakem ya kawkadya-dya-an
ya andanasen ko nin para komoyo, ta habayto ay ikahampat moyo.

Hay an-ipakirawat ni Pablo para ha tawtaga Ipiso

14 Ha pangingihip ko nin habayti ya bawbagay ay ampagmaka-aypà akon
makirawat ha Tatay tamoy Diyos
15 ya pinangibatan nin nagkama-in nin kaganawan anti ha katatag-ayan
ha kama-inan nin Diyos boy anti ha babon lotà.
16 Ahè mangaka-oboh ya an-itambay nin Diyos. Kayà andawaten ko kona
ya ha panggogomawà nin Ispirito na ay lalò homkaw ya nakem moyo nin
banà koni Pangino-on Hisokristo.
17 Banà ha pantotompel moyo kona, hi Pangino-on Hisokristo ay ampa-
iri ha nakem moyo. Hay panlalabi moyo ha Diyos boy ha miha ta miha ay
lalò dayin tomibay
18 emen hikawo kateng kaganawan nag-in tawtawo nin Diyos ay maka-
intindi nin tongkol ha panlalabi ni Pangino-on Hisokristo, hatoy panlalabi
ya ahè makwan hokaten no pangno kalapad boy kakarà, boy no pangno
katag-ay boy kalalè.
19 Habaytoy panlalabi ya ahè kayan intindiyen ay labay kon matanam
moyo emen no pangno ya Diyos ay ombayro mabo-ò nin anti komoyo.
20 Poriyen tamoy Diyos ta magawà nay igit et ha ma-ihip tamo o
pakirawaten tamo kona. Mangyari bayti nin banà ha panggogomawà
kontamo nin makapangyariyan ya Ispirito nin Diyos.
21 Poriyen ya Diyos banà ha kalibriyan ya inggawà na ha kaganawan
gropon mangama-in katetpel kona boy banà koni Pangino-on Hisokristo.
Poriyen tamo ya anggan makakanoman. Amin.

4

Hay pagmimihan nakem nin ampipantompelha Pangino-on
(Kolosas 3:5, 12-15)

1 Hiko ay impiriso banà ha panhohomonol ko koni Pangino-on
Hisokristo. Kayà andawaten ko komoyo ya mamiyay kawon nararapat
kompormi ha pangingat komoyo nin Diyos nin makilamo kona.
2 Magmaka-aypà kawon nakem boy pakaba-it. Dapat moyo et pag-
pasinsyawan ya nakagawà komoyo nin alwan mahampat emen kawo
mangapipapatawad banà ha pamilalabi moyo.
3 Dapat moyon sikapen ya hay pamilalamo moyo ay mahampat emen
hay nakem moyo ay pimimihawen nin Ispirito nin Diyos. Ha ombayro ay
magkama-in kawo nin katinekan.
4 Hapa-eg kaganawan tamon ma-in pamakilamo koni Pangino-on
Hisokristo ay kowinta mimihay nawini. Hay mimihay Ispirito nin Diyos
ay anti kontamon kaganawan. Ha ombayro et ay nag-in mimiha ya pag-
asa tamo ya pinangingatan kontamo nin Diyos nin makilamo kona.

5 Hay katetpel tamo ay mimiha; ayin kanayon ta mimihay Pangino-
on tamo, boy hitamo ya kaganawan ay nabinyagan emen tamo mag-in
mimiha.
6 Ma-in tamon mimihay Diyos ya Tatay tamon kaganawan. Ayin
makapakipantay kona ta hiyay ampamo-on ha kaganawan, boy pirmi yan
anti kontamo nin manambay.

7 Piro maski mimihay pagnanakem tamo ay alwa tamon pariparihon
kakayawan; ta hay kakayawan ya an-igwà ni Pangino-on Hisokristo ha
balang miha kontamo ay hatoy makaya tamon gaw-en ya labay nan igwà
kontamo.
8 Ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos ya tongkol koni Pangino-on
Hisokristo:

"Hin tinalo nay kawka-away na ay norong ya ha katatag-ayan ha kama-
inan nin Diyos, boy malakè ya kowinta pawpiriso ya gintan na bayro
biha ya nambin kakayawan ha tawtawo."

9 Anya awod ya labay totolen nin norong ya ha katatag-ayan ha kama-inan
nin Diyos? Hay labay totolen ay ombayri: hi Pangino-on Hisokristo ya
nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay nag-aypà pon bayri
ha babon lotà.
10 Hay nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay hiya et ya
norong bayro emen hiyay mangakopa nin mamo-on ha kaganawan.

11 Hapa-eg hi Pangino-on Hisokristo ya ampambin kakayawan ha
tawtawo na. Hay kanayon ay ginawà nan hawhogò na. Hay kanayon
ay ginawà nan mipangi-aral Halità nin Diyos banà ha panggogomawà
nin Ispirito nin Diyos konla. Hay kanayon ay ginawà nan tomalà nin
mipangi-aral. Hay kanayon ay ginawà nan pawpastor ya mipangasiwà
boy mipanorò.
12 Hay bara-nan nin ombayro ya ginawà ni Pangino-on Hisokristo ay
emen hitamo ya nag-in tawtawo nin Diyos ay mangapitatambay ha an-
ipagawà na kontamo. Ha ombayro ay homkaw ya pantotompel nin
pinagkanawini na.
13 Hapa-eg, mapahanan ya pagkatandà tamon kaganawan nin tongkol
koni Pangino-on Hisokristo ya Anak nin Diyos boy homkaw ya pantotompel
tamo kona. Banà bayro, hay nakem tamon kaganawan ay mag-in mimiha.
Mag-in tamo et nin bilang ha mihay tawo ya matodyò ta mag-in tamo nin
bilang koni Pangino-on Hisokristo ya ayin pagkokolang.

14 No matibay ya pantotompel tamo ay alwa tamon emen dawoyon ya
itolak kabigen nin angin; boy hay nakem tamo ay alwan emen nakem
nin aw-anak ya maparan magtan nin tawtawoy magaling manaktika ha
pangitorò la nin alwan peteg.
15 Alwa tamon ombayro ta hay gaw-en tamo boy halita-en tamo ay
kaptegan, boy milalabi tamo emen tomibay ya pantotompel tamo koni
Pangino-on Hisokristo. Ha ombayro ay mag-in tamon bilang kona. Hiya
ya pinagka-olo tamo,
16 boy hitamo ya pinagkanawini na. Hiya ya ampamo-on kontamo emen
hay nakem tamo ay mangapimimiha nin mitatambay. No kaganawan parti
nin nawini ay anggomawà, balang an-ipagawà nin pinagka-olo ay homlay
boy homkaw ya pinagkanawini. Ombayro tamo no ampilalabi tamo.

Hay ka-ihipan nin ampipantompel koni Pangino-on Hisokristo
(Kolosas 1:21; 3:5-9, 12-15)

17 Hapa-eg ay halita-en ko komoyo bayti ya labay ni Pangino-on
Hisokristo nin halita-en komoyo. Agmoyoyna towaren ya gawgawà nin
tawtawoy ahè ampipantompel ha Diyos. Ayin silbi ya ka-ihipan la
18 ta agla ampi-awengen ya kahampatan boy kala-etan banà ha kare-
gleman nin pagnanakem la. Kayà aghila magkama-in nin biyay ya
ampangibat ha Diyos, ta agla tandà ya Diyos banà ha katya-an nin nakem
la.
19 Hila ay ayin anan kareng-eyan ta hay pirmi lan anggaw-en boy an-
ihipen ay kaganawan klasin ka-alayan boy karemekan ya tongkol ha
pamilabayan nin babayi boy lalaki.
20 Piro hikawo, alwan ombayroy natotowan moyo ha tawtorò ya tongkol
koni Pangino-on Hisokristo hin tinanggap moyo ya.
21 Talagan nalengè moyoyna ya kaptegan ya tongkol koni Pangino-on
Hisos boy natoro-an kawoyna.
22 Kayà alihen moyoy da-an moyon ogalì ya mangihip nin kala-etan emen
agkawo makagawà nin kalabayan nin nawini moyo boy ahè makagawà nin
ikahirà moyo.
23 Hay pagnanakem boy ka-ihipan moyo ay ipabayo moyo ha Diyos
24 emen no nabayo kawoyna ay mag-in kawon mahampat boy ayin
kapintasan nin bilang ha Diyos.

No pangno tamo towaren ya kahampatan nin Diyos

25 Kayà hitamo ay agana magbongkok, no alwan balang miha kontamo
ay maghalità nin kaptegan ta hitamoy kaganawan ay kowinta parti nin
mimihay nawini ni Pangino-on Hisokristo.
26 No mamahang tamo man ay atapan tamon makapagkasalanan. Hay
pahang ha nakem tamo ay alihen tamon tampol
27 emen hi Satanas ay ahè magkama-in dogal nin manoksò kontamo.
28 No ma-in kontamo nin matakaw ay agyayna manakaw, no alwan
pakahipeg ya ta itrabaho nay sarili nan gamet. No ombayroy gaw-en na
ay magkama-in yan angka-ilanganen na boy makatambay ya ha pangangа-
ilangan nin kanayon.
29 Agtamo maghalità nin mangala-et ya hawhalità. Sikapen tamon
pirmi nin hay anhalita-en tamo ay hatoy nararapat ya makapakhaw nin
pantotompel nin ampipanlengè.
30 Agtamo palele-en ya Ispirito ya inggawà nin Diyos kontamo, ta hiya
ya katibayan nin hitamo ay ikon nin Diyos. Ispirito et nin Diyos ya
ampangipatandà kontamo nin hi Pangino-on Hisokristo ay lomateng nin
mangilibri kontamon lobosan ha kasalanan.
31 Itegen tamoy pami-i-irap nakem boy pamipapahang. Itegen tamo et
ya pamibobonghawan boy paghalità nin ikahirà nin kanayon. Itegen tamo
simpri ya pami-i-inakit.
32 Itegen tamoynay kaganawan nin habayto, ta paka-osay tamo boy
mangingangalo tamo ha miha ta miha. Mipapatawad tamo et nin bilang
pamatawad kontamo nin Diyos ha pagkamati ni Pangino-on Hisokristo.

5

Wawwawali ha ampipantompel ha Pangino-on

1 Hapa-eg banà ta hitamo ay aw-anak nin Diyos ya ampanlabi kontamo
ay dapat tamon manowad kona.

2 Dapat tamo et manlabi nin bilang ha panlalabi kontamo ni Pangino-on
Hisokristo. Intarmoli nan inggawà ya sarili na nin mati nin para kontamo.
Hay pagkamati na ay bilang bangoh ya nakapakonsowilo ha Diyos.

3 Hitamo ay nag-in tawtawo nin Diyos; kayà agtamo manggawà ni
mamanggit nin anyaman ya kala-etan boy karemekan gawgawà ya tongkol
ha pamilabayan nin babayi boy lalaki, boy agtamo pakasakim ta alwan
tamà kontamo nin manggawà ombayro.
4 Dapat tamon mag-atap ha an-ilgowen tamo, ta alwan nararapat
kontamo ya maghalità nin katowà. Agtamo magkowinto nin kala-etan ya
tongkol ha pamilabayan nin babayi boy lalaki. Agtamo simpri mag-ilgo
nin hawhalità ya ayin kawkakokowinta boy hawhalità ya kapapareng-ey,
no alwan dapat tamo nin magpasalamat ha Diyos.
5 Masigoro moyo ya hay tawoy ampamabayi o ampakilalaki, ampang-
gawà nin manga-alay ya gawgawà, o makamkam ta labay nan pag-ikon ya
kaganawan bagay ya andiyosen na ay ahè makapagmana ha ka-ari-an ni
Pangino-on Hisokristo ya ka-ari-an et nin Diyos.

6 Agkawo paloko ha tawoy ampaghalità nin ayin kabalikahan ta habaytoy
ombayro ay kasalanan. Hay ampipanggomawà nin ombayroy kasalanan
ay ampahangan nin Diyos ta ampipanhomombalang hila kona; banà bayro
ay parosawan na hila.
7 Kayà agkawo maki-emen ha ombayroy tawtawo.

8 Hikawo hin hato ay anti pon ha kowinta karegleman ta agmoyo et
tandà ya Diyos. Piro hapa-eg ay anti kawoyna ha kowinta kahawangan
ta antompel kawoyna koni Pangino-on Hisokristo. Kayà hay biyay moyo
ay mag-in nararapat ha tawtawoy anti ha kahawangan ni Pangino-on
Hisokristo.
9 No ombayro tamo, hay makit kontamo ya bonga nin kahawangan ay
panay kahampatan, katoynongan, boy kaptegan.
10 Pag-aralan moyo no anyay makapakonsowilo ha Pangino-on.
11-12 Agkawo maki-emen manggawà nin bawbagay ya ayin kowinta ya
anggaw-en nin tawtawoy anti et ha kowinta karegleman. Para kontamon
ampipantompel ha Diyos, hatoy bawbagay ya anggaw-en lan patagò ay
kapapareng-ey banggiten. Ipakit moyo konla ya kahampatan ha biyay
moyo ta maka habaytoy makapatgen konla nin gomawà kala-etan.
13 Hay kahampatan ha biyay tamo ay kowinta hawang ya no homawang
konla ay matanda-an lay mala-et ya anggaw-en la. Ha ombayro ay itegen
lay panggawà lan kala-etan,
14 ta kaganawan angkahawangan ay ampag-in mahawang. Kayà ma-in
ombayri ya kahalita-an:

"Mimata ka ya makakatoloyen. Hika ya kowinta nati, mibangon ka ta hi
Pangino-on Hisokristo ay mambin kahawangan ha nakem mo."

15 Kayà mag-atap kawo no pangno kawo mamiyay. Mamiyay kawo nin
bilang ha mawmangaronong, alwan emen ha ayin nakem.
16 Hay an-omiral ha tawtawo hapa-eg pana-on ay kala-etan; kayà mintras
ma-in kawo et pana-on nin manggawà kahampatan ay agmoyo sayangen
ya pana-on.
17 Agkawo pakatangah, no alwan intindiyen moyo no anyay labay nin
Pangino-on nin gaw-en moyo.

18 Hay paglalahing ay makahirà komoyo. Kayà agkawo maglahing, no
alwan hay sikapen moyo ay mapnò kawo nin Ispirito nin Diyos.

19 Pamititipon moyo, hay pi-i-ilgowan moyo ay tongkol haPangino-on.
Hay kantawen moyo ay kantay panhohomamba boy pamomori kona.
Kantawen moyo bayti nin leseb ha nakem moyo.
20 Kaganawan bagay ya ampangyari komoyo ay pirmi moyon pasala-
matan ha Tatay ya Diyos ha ngalan ni Pangino-on Hisokristo.
21 Pasakop kawo ha miha ta miha ha panggogomalang moyo koni
Pangino-on Hisokristo.

Wawali ha mita-ahawa

22 Hikawoy bawbabayi ya mangama-in ahawa, pasakop kawo ha ahawa
moyo, ta ombayroy kalabayan nin Pangino-on nin gaw-en moyo;
23 ta hay lalaki ay pinagka-olo nin ahawa na ya bilang koni Pangino-
on Hisokristo ya pinagka-olo nin kaganawan gropon mangama-in katetpel
kona. Hitamo ya pinagkanawini ni Pangino-on Hisokristo boy hiya mismo
ya Mapangilibri kontamo.
24 Kayà ha kaganawan bagay, hay bawbabayi ay dapat pasakop ha ahawa
la nin bilang ombayro kontamon kaganawan gropon mangama-in katetpel
koni Pangino-on Hisokristo ay ampasakop kona.
25 Hikawoy lawlalaki, no pangnoy panlalabi ni Pangino-on Hisokristo
kontamon kaganawan gropon mangama-in katetpel kona ay ombayroy
gaw-en moyon panlalabi ha ahawa moyo. Inggawà ni Pangino-on
Hisokristo ya sarili na nin magdya-dyà para ha ikahampat tamo
26 emen hitamo ya pinatawad na ha kawkasalanan ay mag-in tawtawo
na. Hin tinompel tamo koni Pangino-on Hisokristo, hay Halità na ya
kowinta lanom ya pinangoyah kontamo.
27 Ombayro ya ginawà na emen ha pagbira na bayri nin mangwa
kontamon kaganawan gropon mangama-in katetpel kona ay makit nay
kagandawan nin kahampatan ya anti kontamo boy ayin anyaman ya
mansa o maski anya ya ma-ipintas na kontamo.
28-29 Kayà no pangno tamo anlabiyen ni Pangino-on Hisokristo ay dapat
ombayro itaman ya panlalabi nin lalaki ha ahawa na. Hay ahawa na ay
itoring na nin nawini na, ta ayin lalaki ya ahè malabay ha sarili nan nawini,
no alwan hay nawini na ay an-asiwa-en na. Kayà no anlabiyen nin lalaki
ya ahawa na ay kowinta an-asiwa-en nay sarili nan nawini. Ombayro
hi Pangino-on Hisokristo ya ampangasiwà kontamon kaganawan gropon
mangama-in katetpel kona,
30 ta hitamo ay pinagkanawini ni Pangino-on Hisokristo.
31 Ha Halità nin Diyos ay nakaholat ya hay lalaki ay mog-alih ha
mawmato-antawo na, ta makilamo ya ha ahawa na boy hilay lowa ay mag-
in mimiha.
32 Maldeg ya labay totolen nin habayti, piro hay antokoyen ko ha
ombayro ya in-alimbawà ko ha mita-ahawa ay hi Pangino-on Hisokristo
boy kaganawan gropon mangama-in katetpel kona.
33 Ombayro et komoyon mawmitata-ahawa: hikawoy lawlalaki, balang
miha komoyo ay manlabi nin ahawa bilang panlalabi moyo ha sarili moyo;
hikawo man ya bawbabayi, igalang moyoy ahawa moyo.

6

Tawtorò ha mitata-anak
(Kolosas 3:20-21)

1 Hikawoy aw-anak, dapat moyon honolen ya mawmato-antawo moyo ta
ombayroy kalabayan nin Pangino-on.

2 Hay Diyos ay ma-in an-ipanogò ya onan panogò ya ombayri ya kalamo
ha pangakò: “Igalang mo ya tatay mo boy nanay mo
3 emen ka mag-inomay boy emen komarà ya biyay mo bayri ha babon
lotà.”
4 Hikawoy mawmato-antawo, hay aw-anak moyo ay agmoyo pakahigpi-
tan emen aghila matoto nin lomaban komoyo, no alwan ha pamakalhay
moyo konla ay sohitosen moyo hila boy itorò moyo konla ya labay nin
Pangino-on nin itorò konla.

Wawali ha aw-alilà boy ha aw-amo (Kolosas 3:22–4:1)

5 Hikawo ya ampaki-amo, pakahonol kawo ha aw-amo moyo. Paka-
galang kawo konla boy pakatapat nin bilang hi Pangino-on Hisokristo ya
ampagsirbiyan moyo.
6 Ombayroy gaw-en moyo maski ma-in o ayin nin ampakakit komoyo.
Agmoyo gaw-en nin banà ha kalabayan moyon mamakonsowilo nin tawo,
no alwan banà ta hikawo ya magsisirbi ni Pangino-on Hisokristo ay gaw-en
moyoy kalabayan nin Diyos nin leseb ha nakem moyo.
7 Magsirbi kawo nin ma-in mahampat ya kanakeman nin bilang ha
Pangino-on kawo ampagsirbi, alwan ha tawon bongat;
8 ta tandà moyo ya hay mahampat ya anggaw-en nin maski hino mag-in
alilà o alwa ay kahampatan ya iganti kona nin Pangino-on.
9 Hikawoy aw-amo, pakahampat kawo ha aw-alilà moyo. Agmoyo hila
pahangan nin palimowen, ta tandà moyo ya hikawo boy hila ay pariho ha
tegteg nin mimihay Pangino-on moyo ya anti ha katatag-ayan ha kama-
inan nin Diyos, boy ayin yan ampili-en.

Hay gamiten moyon panlaban koni Satanas

10 Hapa-eg, habayti ya kalampohan torò ko komoyo. Banà ha pamakil-
amo moyo ha Pangino-on ay dawaten moyo ya pakhawen nay pantotompel
moyo kona. Magawà na bayto ta ahè mapantayan ya kapangyariyan na.
11 Diyos ya nambi kontamo nin pandipinsa tamo emen agtamo matalo
ni Satanas. Kayà gamiten moyo baytoy kaganawan pandipinsa ya inggawà
nin Diyos emen agkawo maloko ha pawparaan ni Satanas;
12 ta hay kalaban tamo ay alwan tawtawo, no alwan hi Satanas kateng
kawkalamowan na ya dawdimonyo boy kaganawan mala-et ya ispirito ya
ahè angkakit ya ampipantomalà ha maski ayrin dogal. Ampamo-on hila
ha tawtawoy ampipampinto-o konla ya kowinta anti ha karegleman.
13 Kayà gamiten moyoy kaganawan pandipinsa ya inggawà komoyo nin
Diyos emen kawo makalaban koni Satanas ya biglà nin mandawohong
komoyo. Ha ombayro, maski makhaw nin manoksò hi Satanas ay agna
kawo mapatalo.
14 Hapa-eg ha pagdipinsa moyo ay ombayri ya gaw-en moyo: pirmi
kawon magtotol nin kaptegan, ta habayto ay kowinta tagkeh nin emen
ha hawhondalò ya ma-in armas ya nakatatagkeh ha pamakilaban la.
Pakahampaten moyoy pag-o-ogalì moyo, ta habayto ay kowinta protiksyon
nebneb nin emen ha hawhondalò ya ha pamakilaban la ay ma-in hilan
holot ya makaprotiksyon nin nebneb la.
15 Hay pangi-aral moyo nin Mahampat ya Balità ya makab-i nin
katinekan ha tawtawo ay habaytoy kowinta gamit ha bitih nin emen ha
hawhondalò ya ma-in sapatos ya protiksyon nin bitih la.

16 Bokod et bayri, hay pantotompel moyo koni Pangino-on Hisokristo ay
gamiten moyon halanggà ha kala-etan ya an-idawohong ni Satanas; ta hay
anggamiten ni Satanas ay emen yawyawò ya pinabaya.
17 Hay hawhondalò ay ampanggamit hilmit ya protiksyon nin olo la. Piro
komoyo ay alwan ombayro, ta hay protiksyon moyo ya nangibat ha Diyos
ay kalibriyan ha kasalanan, boy hay pinagka-armas moyo ay Halità nin
Diyos. Habaytoy an-ipagamit kontamo nin Ispirito nin Diyos nin ipanlaban
koni Satanas.
18 Ha panggogomawà moyo nin kaganawan habayto ay manalangin
kawo ha Diyos. Pirmi kawon manalangin ta dawaten moyo kona ya
tambayan na kawo. Ha pananalangin moyo ay pirmi moyon payagan nin
mamo-on komoyo ya Ispirito nin Diyos. Sikapen moyo nin pakapasinsyan
manalangin boy agmoyo liwawan ipanalangin ya kaganawan kapariho
moyon nag-in tawtawo nin Diyos.
19 Hiko ay ipanalangin moyo itaman emen ha pangangaral ko, Diyos
ya mangitorò kongko nin dapat kon halita-en. Ipanalangin moyo et ya
homkaw ya nakem ko nin mangi-aral emen ma-ipatandà hapa-eg baytoy
ahè pon impatandà hin hato ya Mahampat ya Balità ya tongkol koni
Pangino-on Hisokristo.
20 Diyos ya nangihogò kongko nin mangi-aral nin tongkol kona, boy
habayti ya pangangaral ko ya bara-nan nin pagkapiriso ko hapa-eg. Kayà
ipanalangin moyo ko emen homkaw ya nakem kon mangi-aral nin Halità
nin Diyos. Habayti ya gawà ya impahimalà na kongko.

Hay kalampohan halità ya inholat ni Pabloha tawtaga Ipiso (Kolosas 4:7-8)

21 Hapa-eg ay an-ihogò ko bahen hi Tikiko nin mangibalità komoyo nin
kaganawan pangyayari ya tongkol kongko. Hiya ya miha ha pawpatel tamo
ya anlabiyen tamo boy tapat yay katambay ko nin anggomawà para koni
Pangino-on Hisos.
22 An-ihogò ko ya bahen komoyo emen moyo matanda-an ya kapapa-hal
nawen boy emen homkaw ya nakem moyo.
23 Komoyon pawpatel ha Pangino-on bahen, hay Tatay ya Diyos boy
hi Pangino-on Hisokristo ya mambin katinekan komoyo. Hay pamilalabi
moyo ay konla ampangibat banà ha pantotompel moyo.
24 Diyos et ya mangingangalo dayi nin mambin kahampatan komoyon ka-
ganawan banà ha ayin anggay panlalabi moyo koni Pangino-on Hisokristo.

HAY HOLAT NI PABLO HA TAWTAGA PILIPOS

1 Hiko hi Pablo boy hi Timotiyo ya ampagsirbi koni Pangino-on
Hisokristo ay ampanolat komoyon kaganawan nag-in tawtawo nin Diyos
bahen ha siyodad nin Pilipos kateng ha ampipama-alà komoyo boy ha
ampipampanambay konla. Hikawoy kaganawan ay ma-in pamakilamo
koni Pangino-on Hisokristo.
2 Hay Tatay tamoy Diyos boy hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo
dayi komoyo nin mambin kahampatan boy katinekan.

An-ipanalangin ya tawtaga Pilipos

3 Tebe katawo ma-ihipan ay an-ipagpasalamat katawo ha Diyos.
4-5 Pa-ibat hin babayo kawo tinompel angga hapa-eg ay ampanambay
kawo kongko emen ma-i-aral ya Mahampat ya Balità ya tongkol koni
Pangino-on Hisokristo. Kayà pirmi kon ma-in kaligawan nin mangi-
panalangin komoyo.
6 Angkasigoro ko ya hay kahampatan ya inompisawan nin Diyos nin gaw-
en ha nakem moyo ay patoloy nan gaw-en angga ha mayarì na ha allon
magbira hi Pangino-on Hisokristo.
7 Hikawo ay pirmi ha nakem ko. Nararapat katawon pa-alaga-
an nin ombayri, ta hitamoy kaganawan ay nangapilalamon nakaranas
nin kahampatan pangingangalo nin Diyos maski hin an-ipaglaban koy
Mahampat ya Balità ya an-i-aral ko boy hapa-eg ha anti ko bayri ha
pirisowan.
8 Tandà nin Diyos ya masyado kon angkalengew komoyon kaganawan,
ta no pangno kawo anlabiyen ni Pangino-on Hisokristo ay ombayro itaman
ya panlalabi ko komoyo.
9 An-ipanalangin ko ya lalò kawon milalabi ya ma-in pagkatandà boy
pami-i-intindi ha kaganawan
10 emen moyo mapilì ya pinakamahampat. Ha ombayro ay mag-in
malinis ya nakem moyo boy ayin ma-ipintas komoyo ha allon magbira
hi Pangino-on Hisokristo.
11 Dayi hay biyay moyo ay ponò nin kahampatan gawgawà ya an-
ipagawà komoyo ni Pangino-on Hisokristo, ta habayti ya ikarangal boy
ikapori nin Diyos.

Hay kapapa-hal ni Pablo

12 Pawpatel ko, labay kon matanda-an moyo ya hay nangyari kongko ay
talagan nakatambay ha ikasolong nin pangi-aral nin Mahampat ya Balità
ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo.
13 Ha ombayroy nangyari, kaganawan hondalò ya ampipagbantay bayri
ha palasyo boy maski hino bayri ay nakatandà nin kayà ako napiriso ay
banà ha pagsisirbi ko koni Pangino-on Hisokristo.
14 Banà ha pagkapiriso ko, halos kaganawan patel ay tinomibay ya
pamahimalà ha Pangino-on. Kayà aghila angkalimo no alwan lalò hilan
antomapang nin mangi-aral Halità nin Diyos.
15 Ma-in ongno ya ampangi-aral nin tongkol koni Pangino-on Hisokristo
banà bongat ha inggit la boy labay lan maka-igit, piro hay kanayon ay leseb
ya nakem nin mangi-aral.

16 Ha pangi-aral la ay ma-in hilan panlalabi kongko, ta tandà la ya Diyos
ya nambi kongko nin gawà ya ipaglaban koy Mahampat ya Balità.
17 Piro hatoy ampipangi-aral nin banà ha inggit boy labay nin maka-
igit ha kanayon ay sarili lay an-ipagmalhay la ha pangi-aral la nin tongkol
koni Pangino-on Hisokristo. Alwan leseb ya nakem la nin mangi-aral, ta
an-ihipen la ya habayti ya anggaw-en la ay makapahan nin kadya-dya-an
ko mintras anti ko bayri ha pirisowan.
18 Piro leseb man o alwa ya nakem la nin mangi-aral ay ayin bali. Maliga
ko basta ma-i-aral ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo.
19 Hay an-ikaliga ko et ay tandà ko ya ha pangipanalangin moyo kongko
boy ha tambay kongko nin Ispirito ni Pangino-on Hisokristo, ha pagdanas
ko nin kadya-dya-an, habayti ay mambin kalaya-an kongko.
20 Hay an-asawan ko ya labay kon mangyari ay agko makagawà nin
anyaman ya makapipareng-ey kongko. Hay labay ko, hapa-eg boy ha
kaganawan oras ay ma-in akon kakhawan nakem nin maghalità emen ha
biyay ko, o ha kamatyan ko man ay mabiyan kon karangalan hi Pangino-on
Hisokristo.
21 Hi Pangino-on Hisokristo ya kaganawan ha biyay ko. No mati ko ay
ikahampat ko ta bayro koyna kona.
22 Piro no mabiyay ako et ay makagawà ako nin mangahampat ya
bawbagay ya bonga nin pagsisirbi ko ha Pangino-on. Ha pamilì ko ay
ampagloway nakem ko ta agko tandà no anyay dapat kon pili-en, bomoyot
ya biyay ko o mati koyna.
23 Angka-irapan akon mamilì ta labaylabay koynan mati emen bayro
koyna koni Pangino-on Hisokristo ta habayto ay mas mahampat.
24 Piro mas ka-ilangan ya mabiyay ako et emen katawo matambayan.
25 Banà ta angkasigoro ko bayti ay tandà koy manatili ako et bayri
ha babon lotà emen katawo matambayan nin makapagpatoloy nin ma-in
kaligawan ha pantotompel moyo ha Pangino-on.
26 Kayà ha oman akon mako bahen komoyo ay lalò kawon magkama-in
bara-nan nin mamori koni Pangino-on Hisokristo banà ha gawà na kongko.
27 Piro maski anyay mangyari kongko, hay sikapen moyon gaw-en
ay mamiyay kawon nararapat ha Mahampat ya Balità ya tongkol koni
Pangino-on Hisokristo. Maski makalako kon oman bahen komoyo emen
katawo makit o no ahè ana ay labay kon mabalita-an ya ampanatili kawon
matibay ha pagmimihan nakem nin ampangipaglaban nin katetpel moyo
ha Mahampat ya Balità ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo.
28 Agkawo malimo ha kawka-away moyo ta hay agmoyo pangalimo konla
ay habaytoy makapapteg konla nin hila ay parosawan nin Diyos, piro
hikawo ay ilibri nin Diyos.
29 Hay pribilihyo nin magsirbi koni Pangino-on Hisokristo ay inggawà
komoyo; alwan bongat tompel kawo kona no alwan magdya-dyà kawo
itaman nin para kona.
30 Kayà magte-eh kawo bilang pagte-eh ko ya nakit moyoyna hin hato
boy angkabalita-an moyo et angga hapa-eg ha anti ko bayri ha pirisowan.

2

Pagmaka-aypa boy kahampatan ni Pangino-on Hisokristo

1 Ampakapakhaw nayì nin nakem moyo ya pamakilamo moyo koni
Pangino-on Hisokristo? Ampakahahaliwa nayì komoyo ya panlalabi na?

Ma-in kawo nayì nin pamakilamo ha Ispirito nin Diyos? Mahampat nayì
ya nakem moyo nin mangingangalo ha miha ta miha?
2 No ombayro, pimimihawen moyoy ihip, panlalabi, boy nakem moyo
emen moyo malobos ya kaligawan ko.
3 Anyaman ya bagay ya gaw-en moyo ay agmoyo gaw-en nin banà ha
kalabayan moyo nin maka-igit ha kanayon, o banà et ha kahambogan
moyo, no alwan magmaka-aypà kawo nin nakem ha miha ta miha. Agmoyo
ihipen nin hikawo ay mas mahampat kisa ha kanayon.
4 Alwan bongat sarili moyon ikahampat ya ihipen moyo, no alwan ihipen
moyo et ya ikahampat nin kanayon.
5 Magkama-in kawo nin ka-ihipan ya bilang ha ka-ihipan ni Pangino-on
Hisokristo.
6 Hiya, maski Diyos ya katayo-an na ay agna pinangoligtanan ya pagkapan-
tay na ha Diyos,
7 no alwan hay pagkaDiyos na ay agna inihip. Hay sarili na ay intowad
nan tawo, boy hiya ay nagsirbi nin emen alilà.
8 Hin nag-in yan tawo ay nagmaka-aypà ya boy hinomonol ha Diyos angga
ha kamatyan, maski hatoy kamatyan ya ipakò ha koroh ya kamatyan nin
tawo ya sobray kala-etan.
9 Banà ha kahonolan na ay pinarangalan ya nin Diyos, boy binyan ya nin
ngalan ya igit ha kaganawan ngalan
10 emen ha ngalan ni Apo Hisos, kaganawan anti ha katatag-ayan ha
kama-inan nin Diyos, ha babon lotà kateng ha kalale-lale-an lotà ay
mipanalimokod nin homamba kona.
11 Kaganawan tawo ay maghalità nin hi Hisokristo ya Pangino-on. Habayto
ay ikapori nin Tatay ya Diyos.

Hay anggomawà komoyo ay mismon Diyos

12 Anlabiyen kon pawpatel, no pangnoy panhohomonol moyo ha Diyos
hin anti ko bahen komoyo ay mas kawo dayin homonol hapa-eg ha ayin ako
bahen. Ipagpatoloy moyoy panggogomalang moyo ha Diyos emen agkawo
makagawà nin anyaman ya bagay ya agna pangonsowilowan angga ha
malobos ya kalibriyan ya anti ana komoyo.
13 Diyos ya anggomawà nin mambi komoyo nin kalabayan boy
kakayawan gomawà nin sarili nan kalabayan.
14 Kaganawan bagay ya an-ipagawà komoyo nin Diyos ay gaw-en moyo
nin ayin riklamo boy agkawo mikokolpya
15 emen hikawo ya aw-anak nin Diyos ay mag-in malinis boy mag-in
nin ayin kala-etan. Ha ombayro, hikawo ay ahè mapintasan ha pama-iri
moyo ha tawtawoy mangala-et ya ahè anggomalang ha Diyos. Bilang ha
bawbito-en ya anhomawang ha langit ay ombayro kawo mag-in hawang
konla
16 mintras an-ibalità moyo konla ya Halità ya ampangibatan nin
magkama-in biyay ya ayin anggawan. No ombayroy gaw-en moyo ay ma-
in akon kaligawan nin mangipagmalhay komoyo lano ha allon magbira hi
Pangino-on Hisokristo, ta hay pagpagal ko komoyo ay ahè nasayang.
17 Hin hato, no ampagpati nin ayop ya an-idolog nin para ha Diyos,
habaytoy pinati ya ayop ay ambollogan nin i-inomen. Ombayro itaman, no
hay katetpel moyo ha Diyos ay angka-ilanganen et ya dayà ko nin idolog
ay ikaliga ko maski patyen ako boy makiliga ko komoyon kaganawan.
18 Ha ombayro itaman ay dapat kawon magtowà boy makiligaliga
kongko.

Hi Timotiyo boy hi Ipaprodito

19 An-omasa ko ya no kalabayan ni Pangino-on Hisos ay tampol kon
palakwen bahen hi Timotiyo emen lomiga ya nakem ko pamakatandà ko
kona nin kapapa-hal moyo.
20 Ayin anan kanayon ya bilang kona ya ampakimimiha kongkon
pagnanakem nin mangimalasakit para ha ikahampat moyo,
21 ta hay kanayon ay ampangihip bongat nin para ha sarili la; agla an-
ihipen ya para koni Pangino-on Hisokristo.
22 Piro tandà moyoyna ya hi Timotiyo ay napaptegan ya hiya ay
mapahimala-an. Ha pananambay na kongko nin magsirbin mangi-aral nin
Mahampat ya Balità ay bilang ya ha anak ya ampanambay ha tatay.
23 An-omasa ko nin tampol ko yan ma-ihogò bahen pamakatandà ko no
anyay mangyari kongko bayri ha pirisowan,
24 boy an-omasa ko ya no kalabayan nin Pangino-on ay tampol ako
itaman makalako bahen.
25 An-ihipen ko ya ka-ilangan kon pa-orongen bahen hi Ipaprodito ya
patel tamoy inhogò moyon manambay bayri kongko. Hiya ay kapara kon
ampagsirbi boy kapara kon pinagkahondalò nin Diyos.
26 Pa-orongen ko ya bahen ta angkalengew yayna komoyon kaganawan.
Agya mapalagay banà do ha balità ya ni-abot komoyo ya tongkol ha
pagmasakit na.
27 Peteg nagmasakit ya nin grabi boy na-ampoling yan nati. Piro
iningalowan ya nin Diyos kateng hiko emen agko magkama-in nin
masyadoy kalele-an.
28 Hapa-eg ay labay kon maka-orong yayna bahen emen kawo lomiga
pamakakit moyo konan oman. Ha ombayro ay ma-alih itaman ya halak ko
ya tongkol komoyo.
29 Kayà pakaliga kawoy mananggap kona ta hiya ay patel ha Pangino-on.
Igalang moyoy tawtawo ya bilang kona
30 ta ha panggogomawà na nin para koni Pangino-on Hisokristo ay na-
ampoling yan nati. Inhobò nay biyay na ha kamatyan emen na magawà
kongko ya tambay ya agmoyo nagawà.

3

No pangno mag-in mahampat
(Roma 6:5-6; Galasya 2:20)

1 Hapa-eg, habayti ya mahalità ko, pawpatel ko: pakaliga kawo ha
Pangino-on. Agko anhomawà iholat bayti ya inholat koyna komoyo hin
hato ta habayti ay ikahampat moyo.
2 Atapan moyo baytoy bilang aw-aho ya tawtawoy manga-ilig nin
manggawà kala-etan. Ha panonorò la ay an-ipilit lan patolì ya tawtawo
ta andap ko no ha ombayroy pamamaraan para mag-in anak nin Diyos.
3 Hitamo ay ayin pamahimalà ha ombayroy pamamaraan ya kina-ogali-
an gaw-en ha nawini. Para kontamo, nag-in tamon anak nin Diyos ta
ma-in nangyari ha nakem tamo, boy ha tambay nin Ispirito nin Diyos ay
ampakahamba tamo ha Diyos, boy hay amporiyen tamo ay hi Pangino-on
Hisokristo.
4 No ha bagay, ma-in akon sapat ya bara-nan nin pahimala-an baytoy
kina-ogali-an ya kawkapanogo-an nin Hawhodiyo. No an-ihipen nin
hinoman ya ma-in yan katoynongan nin pahimalà ha ombayroy gawà ay
lalò akoyna,

5 ta hiko ay tinolì hin ikawalon allo ko ha kahawangan. Hiko ay Israylita
ya na-ibat ha lipì ni Binhamin, boy hiko ay talagan Hodiyo. Tongkol ha
panhohomonol ko ha kawkapanogo-an nawen Hawhodiyo ay miha ko ha
Pawparisiyo.
6 Ha kahipegan kon homonol ay ampadya-dya-an koy kaganawan
gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on. Hiko ay ahè mapintasan ha
kahampatan kon homonol ha kawkapanogo-an nin Hawhodiyo.
7 Piro hin tinompel ako koni Pangino-on Hisokristo, kaganawan bagay
ya andap ko pon no ma-in pakinabang ay imbilang koynan ayin silbi.
8 Talagan kaganawan bagay ay imbilang kon ayin silbi ta pinahiliyan ko
nin lalò ma-alagà ya pagkatandà koni Pangino-on kon Hisokristo. Alang-
alang kona ay impalagay koyna nin alwan ma-alagà ya kaganawan bagay.
Habayto ay kowinta imbasora koyna emen ako makapakilamo kona.
9 Ha ombayro ay magkama-in akon kahampatan ya mangibat kona.
Agko ampaghangad nin ya magkama-in kahampatan nin banà ha pan-
hohomonol ko ha kawkapanogo-an no alwan ha pantotompel ko koni
Pangino-on Hisokristo. Ha pantotompel ko kona ay ginawà nin Diyos nin
hiko ay mahampat.
10 Hay anhangaren ko tana hapa-eg ay malobos ya pagkatandà ko koni
Pangino-on Hisokristo, boy maranasan ko ya hay biyay ko ay angkabayo
nin banà ha kapangyariyan nin pangabiyay nan oman. Anhangaren ko et
ya mag-in ako nin emen kona ha pagdanas na nin kadya-dya-an, boy hay
da-an pagkatawo ko ya anhomonol ha sarilin kalabayan ay agana makit
kongko, ta hin nati hi Pangino-on Hisokristo ay kowinta nati ko itaman.
11 Ha ombayri, hiko ay an-omasa nin maski mati ko ay biyayen akon
oman.

Magpatoloy anggan mi-abot ha katatag-ayanha kama-inan nin Diyos

12 Tongkol bayro ha anhangaren ko ya pagkatandà koni Pangino-on
Hisokristo ay agko an-ipalagay nin nagawà koyna bayto o lobos anay
kahampatan ko, no alwan ampagsikapan kon mag-in ombayro, ta habaytoy
bara-nan nin hiko ay pinag-ikon ni Pangino-on Hisokristo.
13 Pawpatel ko, agko an-ihipen nin nag-in akoynan ombayro, piro
habayti ya mihay bagay ya anggaw-en ko: anliwawan koynay nakaraan
ta ampagsikapan kon aboten baytoy bawbagay ya an-arapen.
14 Kayà bilang akon ampowayo nin mabilis anggan mi-abot ako ha
anggawan emen ko matanggap ya primyo. Ha panggogomawà ni Pangino-
on Hisokristo ay pinilì ako nin Diyos emen ko matanggap ya iprimyo na
kongko do ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
15 Habaytoy kaganawan hinalità ko ya dapat mag-in ka-ihipan tamon
mangatibay ana ha pantotompel, piro no kahalako ya pangingintindi moyo
ha maski anyay bagay ay ipalinaw nin Diyos komoyo.
16 Hay ka-ilangan bongat ay ipagpatoloy tamo nin honolen baytoy
natotowan tamo.
17 Pawpatel ko, manowad kawo kongko, boy obsirbawan moyoy biyay
nin tawtawoy nipampanowad ana kongko.
18 Hay betbet kon hinalità komoyo hin hato, boy an-itangihtangih ko et
nin halita-en komoyo hapa-eg ya ma-in malakè ya tawo ya kawka-away
ni Pangino-on Hisokristo ta angkakit ha biyay la ya hila ay salongat ha
an-itorò ya tongkol ha pagkamati na hin impakò ya ha koroh.
19 Hila ay mipalako ha kaparosawan ya ayin anggawan, ta hay andiyosen
la ay mangala-et ya kalabayan nin nawini la, boy hay an-ipagmalhay la ay

bawbagay ya dapat ikareng-ey. An-ihipen lan bongat ya bawbagay bayri
ha babon lotà.
20 Piro hitamo ay alwan ombayro, ta hay talagan dogal tamo ay ha
katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Bayro mangibat ya Mapangilibri
ya hi Pangino-on Hisokristo ya an-anti-en tamo ya lomateng.
21 Bayowen nay nawini tamo ya ma-in kamatyan, ta gaw-en na nin
ayin kamatyan nin bilang ha nawini na ya ma-in maganday kahawangan.
Hay gamiten na nin pamayon nawini tamo ay kapangyariyan na ya
pinamahokò na nin kaganawan bagay.

4

Bawbibilin

1 Anlabiyen kon pawpatel ya angkalengewan ko, hikawo ya kaligawan
ko boy primyo ko ha panggogomawà ko. Panatiliyen moyo nin hikawo ay
matibay ha Pangino-on.
2 Andawaten ko komoyo, Iyodiya boy Sintiki, ya misondò kawoyna ta
hikawo ay mipatel ha Pangino-on.
3 An-ipaki-ilgo ko komo, tapat kon kalamo, tambayan mo bayti ya loway
babayi ta hila ay kalamo kon nagpagal nin nangibahwag nin Mahampat ya
Balità. Kalamo nawen hi Kliminti boy kanayon et ya kawkalamowan ko
ya hay ngawngalan ay nakaholat ha libro nin Diyos. Bayro nakaholat ya
ngawngalan nin tawtawoy ma-in biyay ya ayin anggawan ya bilang biyay
nin Diyos.
4 Pirmi kawon magtowà ha Pangino-on. Anhalita-en kon oman komoyo
ya magtowà kawo.
5 Ipakit moyoy kahampatan nakem moyo ha kaganawan tawo. Hay
Pangino-on ay marani anan lomateng.
6 Agkawo magolo nin tongkol ha anyaman ya bagay, no alwan ha
panalangin moyo ay awoken moyo ha Diyos ya kaganawan pangangailangan moyo nin ma-in lamoy pasasalamat.
7 No ombayri ya gaw-en moyo, Diyos ya ampambin katinekan ya ahè
makwan intindiyen nin tawo ay hiyay mambin katinekan nin nakem boy
pangingihip moyo banà ha pamakilamo moyo koni Pangino-on Hisokristo.
8 Hapa-eg, pawpatel ko, hay kalampohan kon halita-en komoyo bayri
ha holat ko ay ihipen moyoy anyaman ya bagay ya pinakamahampat
boy kaporipori. Ihipen moyo et ya bawbagay ya kaptegan, matampà,
matoynong, malinis, kalabaylabay, boy kagalanggalang.
9 Gaw-en moyoy kaganawan bagay ya natotowan moyo kongko, kateng
hatoy tinanggap, nalengè, boy nakit moyo kongko. Ha ombayro ay anti
komoyo ya Diyos ya ampambi nin katinekan.

Pasasalamat ha intambay

10 Masyadoy kaligawan ko ha Pangino-on ta hapa-eg ha nalabah ya
malakè ya pana-on ay lalò kon natanam ya pangimalasakit moyo kongko.
Tandà ko ya agmoyo ko anliwawan. Kayà bongat ay ayin kawon
mapangipagtanan nin itambay moyo kongko.
11 Agko anhalita-en bayti nin banà ta ampagkakolang ako, ta natotowan
ko nin mag-in akon kontinto ha anyaman ya kapapa-hal ko.
12 Naranasan ko ya ka-irapan boy ka-inomayan. Ha anyaman ya kapapa-
hal ya an-arapen ko ay natotowan kon mag-in kontinto, bohoy ako man o
mabitil, ka-inomayan man o maskin ka-irapan.

13 Maski anyay kapapa-hal ko ay ma-in akon kakhawan nin gomawà nin
anyaman ya bagay, ta hi Pangino-on Hisokristo ya ampamakhaw kongko.
14 Ombayro man ay mahampat ya pamakiramay moyo kongko ha
pagdanas ko nin kadya-dya-an.
15 Mismon hikawoy tawtaga Pilipos ya magtandà nin hin nog-alih
ako ha Masidonya ta ompisawan ko nin i-aral ya Mahampat ya Balità,
ha kaganawan gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on ay hikawon
bongat ya nambi kongko nin tambay.
16 Maski hin anti koyna ha siyodad nin Tisalonika ay alwan bongat
miminghan moyo kon pinagtanan nin tambay.
17 Alwan ha labay kon mananggap nin igwà moyo kongko, ta hay talagan
an-ikaliga ko ay hay kapakinabangan ya tanggapen moyo nin banà ha
panggawà moyon kahampatan.
18 Anti ana kongkoy kaganawan ka-ilangan ko boy mas et ha angka-
ilanganen ko. Nag-in akon bastanti banà ha impagtan moyo ya gintan
kongko ni Ipaprodito. Habayti ya impagtan moyo nin para ha Pangino-on
ay bilang bangoh ya labaylabay nan tanggapen boy ampakapakonsowilo
kona.
19 Ha ahè mangaka-oboh ya kayamanan nin Diyos ay igwà na komoyo
ya kaganawan angka-ilanganen moyo nin banà ha pamakilamo moyo koni
Pangino-on Hisokristo.
20 Hay Tatay tamoy Diyos ay poriyen nin ayin angga. Amin.
21 I-abot moyo ya pangongomosta nawen ha kaganawan ampipantompel
koni Pangino-on Hisokristo, hatoy nag-in tawtawo nin Diyos. Hay kalamo
koy pawpatel bayri ay ampangomosta komoyo.
22 Kaganawan anti bayri ya nag-in tawtawo nin Diyos ay ampangomosta
komoyo, lalo-lalò ana bayti ya ampipagtrabaho ha palasyo nin pinakapo-on
ya an-ingaten Sisar.
23 Hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo dayin mambi nin kaham-
patan komoyon kaganawan.

HAY HOLAT NI PABLO HA TAWGAGA KOLOSAS

1 Hiko hi Pablo ya hogò ni Pangino-on Hisokristo nin banà ha kalabayan
nin Diyos. Hi Timotiyo ya patel tamo ha Pangino-on ay kalamo ko nin
ampanolat nin habayti
2 ya para komoyon nag-in tawtawo nin Diyos bahen ha siyodad nin
Kolosas, komoyon pawpatel ya mangatibay ana ha pantotompel nin banà
ha pamakilamo moyo koni Pangino-on Hisokristo. Hay Tatay tamoy Diyos
ay mangingangalo dayi komoyo nin mambin kahampatan boy katinekan.

Panalangin boy pamasalamat

3 Ha pangipanalangin nawen komoyo ay pirmi kayin ampasalamat ha
Diyos ya Tatay ni Pangino-on tamon Hisokristo
4 banà do ha nabalita-an nawen ya tongkol ha pantotompel moyo koni
Pangino-on Hisokristo boy panlalabi moyo ha kaganawan nag-in tawtawo
nin Diyos.
5 Angkagawà moyo bayti ta ma-in kawon an-asawan tanggapen lano ya
inhandà anan para komoyo do ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
Habayti ya an-asawan moyo ay nalengè moyoyna pa-ibat et hin primiron
in-aral komoyo ya kaptegan ya Mahampat ya Balità.
6 Habayti ya Mahampat ya Balità ay ampibahwag ana ha kaganawan
dogal bayri ha babon lotà, boy ampamayo nin biyay nin tawtawo bilang
ombayro komoyo pa-ibat hin nalengè boy na-intindiyan moyo ya kaptegan
ya tongkol ha kahampatan pangingangalo nin Diyos ha mawmakasalanan.
7 Hay nangitorò komoyo nin habayti ay hi Ipapras ya anlabiyen nawen.
Hiya ay kalamowan nawen nin ampagsirbi koni Pangino-on Hisokristo boy
angkapahimala-an ya. Gineperan nay gawà nawen bahen komoyo.
8 Hiya ya nangibalità konnawen nin tongkol ha panlalabi moyo ha
kanayon banà ha panggogomawà komoyo nin Ispirito nin Diyos.
9 Kayà pa-ibat hin nalengè nawen bayti ya tongkol komoyo ay pirmi
nawen kawon an-ipanalangin. Andawaten nawen ha Diyos ya ipatandà
na komoyo ya kalabayan na emen kawo magkama-in karonongan mang-
intindi nin an-itorò komoyo nin Ispirito nin Diyos.
10 Ombayro ya an-ipanalangin nawen emen hay biyay moyo ay mag-
in karapatdapat ha Pangino-on, boy emen ha kaganawan paraan ay
mapakonsowilo moyo ya, boy emen pirmi kawon makagawà nin kawka-
hampatan, boy emen mapahanan et ya pagkatandà moyo ha Diyos.
11 Andawaten nawen et ya hay ahè makwan ihipen ya kapangyariyan
nin Diyos ay patoloy mamakhaw komoyo emen ha kaganawan bagay ay
maliga kawon makapagte-eh nin ma-in kapasinsyawan.
12 Hikawo dayi ay pasalamat ha Tatay ya Diyos ya ginomawà komoyo
emen kawo mag-in karapatdapat nin makapaki-atag ha mana ya an-i-antì
nan igwà ha nag-in tawtawo na lano do ha kahawangan ha ka-ari-an na.
13 Inlibri na tamon inalih ha karegleman ya angkasakopan ni Satanas
boy ingkambya na tamo ha angkasakopan nin pinakalabilabi nay Anak na
14 ya nantolò ya dayà nin nambeh kontamo boy namatawad nin
kawkasalanan tamo.

Ayin maka-igit koni Pangino-on Hisokristo

15 Hay Diyos ay ahè angkakit, piro no pangno hi Pangino-on Hisokristo ay
ombayro ya Diyos. Ha kaganawan pinalsa ay ayin maka-igit koni Pangino-
on Hisokristo ta biha pinalsay kaganawan, hiya ay hiyayna.
16 Ha panggogomawà kona nin Diyos ay pinalsa nay kaganawan anti
ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos boy kaganawan anti bayri ha
babon lotà, kaganawan angkakit boy ahè angkakit, mag-in aw-anghil ya
mangahampat kateng aw-anghil ya nipanloma-et, ompisa ha kapo-onpo-
onan angga ha ka-o-oltimowan. Kaganawan nin habayti ay pinalsa na ha
panggogomawà kona nin Diyos boy habayti ay para et kona.
17 Biha pinalsa ya kaganawan, hiya ay hiyayna; boy ha kapangyariyan
na, kaganawan bagay ay ampanatili nin anti ha ayos.
18 Hiya ya ampamo-on ha kaganawan gropon mangama-in katetpel ha
Diyos, ta hiya ya pinagka-olo la boy hila itaman ya pinagkanawini na.
Hay biyay nin habayti ya pinagkanawini na ay kona ampangibat. Hiya ya
ka-ona-onawan nabiyay oman ya agana nati. Bayro matanda-an ya ayin
maka-igit kona ha maski anyay bagay.
19 Labay nin Diyos nin ma-ipatandà ya lobos ya pagkaDiyos ni Pangino-
on Hisokristo,
20 boy nilabay na ya banà koni Pangino-on Hisokristo ay pakarani kona
ya tawtawo. Kayà banà ha pagkamati ni Pangino-on Hisokristo ha koroh
boy pantolò nin dayà na, kaganawan pinalsa ha langit boy ha babon lotà
ay nagkama-in nin pamakisondò ha Diyos.
21 Hin hato, hikawo ay marayò ha Diyos boy ka-away na kawo pon nin
banà ha kala-etan nin pangingihip boy gawgawà moyo.
22 Piro hapa-eg, hikawo ay kasondò nin Diyos. Hay nangipakisondò
komoyo ha Diyos ay hay pangyayari ya nag-in tawo hi Pangino-on
Hisokristo boy nati ya emen kawo maka-arap ha Diyos nin hikawo ay
malinis ta ayin kasalanan ya ma-ipintas komoyo.
23 Ka-ilangan balè nin hikawo ay manatilin mapteg boy matibay ha
katetpel moyo. Agmoyo pa-olayan nin ma-alih ya pag-asa moyo ha nalengè
moyoy Mahampat ya Balità. Habayti ya Mahampat ya Balità ay na-i-aral
ana ha maski ayrin dogal bayri ha babon lotà. Hiko hi Pablo ay nag-in
magsisirbi ya mangi-aral nin habayti.

Hay pagsisirbi ni Pablo ha ampipantompelha Pangino-on (Ipiso 3:1-13)

24 Hapa-eg ay ma-in akon kaligawan ha pagdanas ko nin kadya-dya-an
nin banà komoyo. Habayti ya antanamen ko ha nawini ko ay kapopon-
an nin kadya-dya-an ya dinanas ni Pangino-on Hisokristo alang-alang ha
kaganawan gropon mangama-in katetpel kona ya kowinta nawini na.
25 Hiko ay ginawà nin Diyos nin magsisirbi na ha ampipantompel kona
lalo-lalò komoyon alwan Hawhodiyo emen hay Halità na ay ma-ipatandà
nin lobosan.
26 Pa-ibat hin hato, habayti ay ahè impatandà nin Diyos ha ka-
ona-onawan lawlipì angga ha nipanhomonoy lawlipì, piro hapa-eg ay
impatandà na kontamon nag-in tawtawo na.
27 Inihip nin Diyos ya hay agna pon impatandà ya pinakamahampat boy
papag-ispantawan ay ipatnag na ha kaganawan kateng komoyon alwan
Hawhodiyo. Habayti ay hay pama-iri ni Pangino-on Hisokristo ha nakem
moyo. Banà bayri ay ma-in kawon pag-asa ya lano ay anti kawo ha katatag-
ayan do ha kama-inan nay dogal ya ahè makwan ihipen ya kagandawan.

28 Kayà hi Pangino-on Hisokristo ya an-i-aral nawen ha kaganawan tawo
boy ampanoro-an nawen hila emen aghila magkamalì. Hay karonongan
nawen nin mangi-aral konla ay gawà nin Diyos emen tomibay ya
pantotompel la koni Pangino-on Hisokristo anggan lano ha omarap hila
ha Diyos.
29 Banà ha panggogomawà kongko ni Pangino-on Hisokristo ay ma-in
akon kakhawan ya ampagsikap gomawà nin habayti.

2

1 Labay kon matanda-an moyo no pangnoy pangimalasakit ko komoyon
ampipantompel ha Pangino-on bahen ha Kolosas kateng ha Lawdisya boy
ha kaganawan nin ahè et nakakit kongko nin pirsonal.
2 Anggaw-en ko bayti emen homkaw ya nakem moyo boy emen mag-
in mahene ya pamilalabi moyo. Paka-intindiyen moyoy kaptegan ya
natotowan moyo emen lalò moyon matanda-an ya tongkol koni Pangino-
on Hisokristo ya hin hato ay ahè pon impatandà ha tawtawo, piro hapa-eg,
hiya ay impatandà ana kontamo nin Diyos.
3 Hiya ya magtandà nin kaganawan bagay ta hay karonongan nin Diyos
ay anti kona. Kayà kaganawan bagay ay hiya ya makapipatandà ha
tawtawo.
4 Anhalita-en ko bayti komoyo emen agkawo maloko nin hinoman ya
ampaghalità nin kabongkokan ya ampakarahoyò.
5 Maski ayin ako bahen komoyo ay anti komoyo ya nakem ko. Angkatowà
ako ha kahampatan nin pamilalamo moyo boy ha katibayan nin katetpel
moyo koni Pangino-on Hisokristo.

Hi Pangino-on Hisokristo ya towaren tamo

6 Banà ta tinanggap moyo hi Pangino-on Hisokristo nin Pangino-on moyo
ay manowad kawo kona ha pamakilamo moyo kona.
7 Hay katetpel moyo koni Pangino-on Hisokristo ay payamoten moyo
ha nakem moyo emen homkaw boy tomibay bilang ombayro ha intorò
komoyo, boy lalò kawon magpasalamat ha Diyos.
8 Mag-atap kawo emen agkawo magtan ha alwan peteg ya tawtorò boy ha
na-iknawan ya aw-aral ya ayin kawkakokowinta, ta habayto ay kagagaw-
an nin mangala-et ya aw-ispirito; alwan torò ya nangibat koni Pangino-on
Hisokristo.
9 Hi Pangino-on Hisokristo ay talagan Diyos. Lobos ya pagkaDiyos na
maski nag-in yan tawo.
10 Kayà banà ha pamakilamo moyo koni Pangino-on Hisokristo ay lobos
ana komoyo ya biyay ya bilang biyay nin Diyos. Hiya ya makapangyariyan
ha kaganawan ampipamo-on ya ahè ampikakit, mag-in mangahampat o
mangala-et.
11 Ha kawkapanogo-an, hay Hawhodiyo ay ka-ilangan patolì emen hila
tanggapen nin Diyos. Piro komoyo ay alwan ombayro, ta ha pamahimalà
moyo koni Pangino-on Hisokristo ay nilinisan nay nakem moyo emen
hikawo ay ahè magkama-in nin kalabayan nin manggawà kala-etan.
12 Hay paminyag komoyo ay ombayri ya labay totolen: hin intabon hi
Pangino-on Hisokristo ay kowinta nakalamo na kawo nin intabon boy
kowinta nakalamo na kawo et nin nabiyay oman. Ombayroy pangyayari
komoyo ta hay kapangyariyan nin Diyos ay anteplan moyo banà ha
pamiyay nan oman koni Pangino-on Hisokristo.
13 Ha tegteg nin Diyos, hikawo hin hato ay kowinta nati nin banà ha
kawkasalanan boy ha agmoyo panhomonol ha kawkapanogo-an nin Diyos

ta alwa kawon Hodiyo. Piro hapa-eg, hay Diyos ay nambi komoyo nin
bayoy biyay banà ha pantotompel moyo koni Pangino-on Hisokristo. Hapa-
eg ay pinatawad ana nin Diyos ya kaganawan kasalanan tamo.
14 Hay ka-alaga-an nin kaganawan kapanogo-an ya nakaholat ya kowinta
ampane-el kontamo ay inalih nin Diyos. Habayto ay na-alih hin hi Pangino-
on Hisokristo ay nati nin impakò ha koroh. Kayà tandà tamo ya hitamo ay
agana maparosawan.
15 Hin nati hi Pangino-on Hisokristo ha koroh ay tinalo nin Diyos hi
Satanas kateng kawkalamowan ni Satanas, boy impatnag nin Diyos ha
kaganawan ya hi Pangino-on Hisokristo ya nanalo.
16 Kayà agkawo mag-in honolhonolan ha tawtawo ya mipaghalità
komoyo no anyay dapat moyon kanen o inomen, o tongkol ha pawpista, o
no anyay dapat gaw-en no bayoy bowan, o no anyay allo ya dapat pa-inawa
ya tawtawo.
17 Habaytoy kawka-ogali-an ay kowinta aninon bongat nin hatoy am-
palatngen. Hiya ay napalateng ana ya ayin kanayon no alwan hi Pangino-
on Hisokristo.
18 Ma-in et nin tawtawoy mawmanonorò ya ampipaghalità nin nakakit
hila nin pawpapag-ispantawan. Hay an-itorò la et ay magmaka-aypà
kanwarì nin nakem boy homamba ha aw-anghil. Piro agkawo minto-o
konla ta habaytoy anhalita-en la ay na-ibat ha kala-etan nin pagnanakem
la ta hila ay ampipagmalhay.
19 Haba-in ya ombahen ya tawtawo ay ayin anan koniksyon ha kowinta
olo ya hi Pangino-on Hisokristo. Hiya ay kowinta olo nin kowinta nawini
na ya ampipantompel kona. No pangno angka-ibat ha olo ya ikakhaw
boy ikapa-hey nin pawpilpo-an boy lawlamad ay ombayro itaman nin
ampangibat koni Pangino-on Hisokristo ya ikakhaw boy ikapa-hey nin
kaganawan parti nin nawini na emen hila magkama-in nin pagmimiha
kompormi ha kalabayan nin Diyos.

Hikawo ay kowinta nati hin nati hi Pangino-on Hisokristo

20 Hapa-eg, banà ta kowinta nati kawo nin kalamo ni Pangino-on
Hisokristo hin nati ya, hay mangala-et ya aw-ispirito ay alwaynan
makapangyayari komoyo. Piro antà ansomigi kawo et homonol ha na-
iknawan ya kawka-ogali-an ya anggaw-en nin ayin katetpel ha Diyos?
21 Alimbawà, ma-in maghalità nin, “Alwan dapat mangoligtan nin
habayti,” o maghalità nin, “Alwan dapat mangan nin haba-in ni mang-
gapà”.
22 Hay labay totolen ay hatoy bawbagay ya angka-oboh no anggamiten.
Kagagaw-an bongat ihip nin tawo baytoy ombayroy an-ipanogò boy an-i-
aral.
23 Andap tamo no ma-in hilan karonongan ta hay hampat nin gawgawà
la boy ampagmaka-aypà hila. Ampadya-dya-an la et ya sarili lan nawini ta
andap la no ha ombayro ay aghila maka-ihip kala-etan. Piro ha kaptegan,
habaytoy an-itorò la ay ahè makapendan ha tawo nin maghangad nin kala-
etan.

3

Banà ha pangabiyay oman ni Pangino-on Hisosay magkama-in tamon bayoy biyay

1 Hapa-eg ay ma-in kawoyna nin biyay ya bilang biyay nin Diyos ta
kowinta nabiyay kawon oman nin kalamo ni Pangino-on Hisokristo hin
nabiyay yan oman. Kayà pagmalasakitan moyo ha nakem moyo ya

bawbagay ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, ta anti bayro
hi Pangino-on Hisokristo ya ampiknò ha bandan wanan nin Diyos nin
ampamo-on.
2 Nakemen moyoy bawbagay ya anti bayro, alwan hatoy bawbagay ya
an-ikaliga bayri ha babon lotà;
3 ta hikawo ya kowinta nati hin hato ay ma-in anan biyay hapa-eg ya
bilang biyay nin Diyos, ta banà ha pamakilamo moyo koni Pangino-on
Hisokristo ay kalamo na kawon anti ha Diyos.
4 Hi Pangino-on Hisokristo ya nambi kontamo nin bayoy biyay. Pagbira
na bayri ay makilamo tamo kona boy magkama-in tamon kagandawan nin
emen ha kagandawan na ya ahè makwan ihipen.

5 Kayà sopilen moyoy kalabayan nin nawini moyo ha gawgawà ya
ombayri: panggogomawà nin ka-alayan ya bilang ha pamabayi boy pa-
makilalaki, pangihip nin karemekan, boy panggawà nin kala-etan. Agkawo
pakakamkam ta no mangamkam kawo, hay bawbagay ya angkamkamen
moyo ay habaytoy andiyosen moyo.
6 Hay ampipanggawà nin ombayro ay parosawan nin Diyos ta anhomom-
balang hila kona.
7 Hin agkawo et tinompel ha Diyos ay ombayroy anggaw-en moyo ta
kala-etan ya makapangyayari komoyo.

8 Piro hapa-eg ay alihen moyo bayti ya ombayri ha biyay moyo:
mapahang, mabayani, mangihip boy maghalità ikala-et nin kapara, boy
maghalità nin kawkaremekan.
9 Agkawo magbongkok ha miha ta miha, ta hay gawì nin da-an moyon
pagkatawo ya ma-ilig gomawà nin kala-etan ay inalih moyoyna.
10 Habaytoy da-an moyon pagkatawo ay nabayoyna. Hay Diyos ay
sigisigin ampamayo komoyo emen lalò kawon mag-in nin bilang kona ya
namalsa komoyo, boy emen moyo ya matanda-an nin mahampat.
11 Hapa-eg ha bayo kawoyna ay ayin bali no Hodiyo kawo man o alwa,
no anhomonol kawo man o ahè ha kawkapanogo-an, no ma-in kawo man
o ayin pinag-aralan, boy no alilà kawo man o alwa. Ayin bali maski
hino kawo man ta hay pinakama-alagà ha kaganawan ay hi Pangino-on
Hisokristo, boy hiya ay anti ha kaganawan antompel kona.

12 Hikawo ay nilabi nin Diyos boy pinilì na kawo nin para kona;
kayà hikawo ay magbayo nin pag-o-ogalì. Hikawo ay dapat mag-in
ma-ingangalowen, ma-osay, mapagmaka-aypà, ma-amey ya nakem, boy
mapasinsya.
13 Mididispinsa kawo boy mipapatawad. No pangno kawo pinatawad
nin Pangino-on ay ombayro itaman ya pamatawad moyo.
14 Hay igit ha kaganawan ay milalabi kawo emen mag-in mahampat ya
pamilalamo moyo.
15 Payagan moyo nin hi Pangino-on Hisokristo ya mamo-on ha nakem
moyo emen kawo magkama-in nin katinekan. Hay bara-nan nin pamilì
komoyo ni Pangino-on Hisokristo ay emen kawo mangapimimiha nin
mahampat, ta hikawo ay kowinta nawini ni Pangino-on Hisokristo. Pirmi
kawon pasalamat ha Diyos.
16 Hay aral ni Pangino-on Hisokristo ay pakapapanatiliyen moyo ha
nakem moyo. Paka-osayen moyoy pamitotorò moyo, mipapangaralan
kawo, boy magkanta kawo nin pamomori ha Diyos boy pamasalamat ya
ampangibat ha nakem moyo.

17 Anyaman ya anggaw-en moyo, ampaghalità man o anggomawà ay
ikapori dayi nin ngalan ni Pangino-on Hisos, boy iparaan moyo kona ya
pasasalamat moyo ha Diyos.

Hay pamilalamo
(Ipiso 5:22; 6:1-9; 1 Pidro 2:18; 3:1-7)

18 Hikawoy bawbabayi, pasakop kawo ha ahawa moyo, ta ombayroy
nararapat ogali-en nin ampipantompel ha Pangino-on.
19 Hikawo itaman ya lawlalaki, labiyen moyoy ahawa moyo boy agkawo
pakabagsit konla.
20 Hikawoy aw-anak, ha kaganawan bagay ay honolen moyoy mawmato-
antawo moyo emen mangonsowilo komoyo ya Pangino-on.
21 Hikawoy tawtatay, hay aw-anak moyo ay agmoyo pakahigpitan emen
aghila ma-lihan ganan gomawà nin kahampatan.
22 Hikawoy aw-alilà, pakahonol kawo ha aw-amo moyo. Ha pagsisirbi
moyo konla ay gomawà kawo maski angkakit la kawo o ahè. Pakatibolosen
moyo ya nakem moyo nin homonol konla nin alwan banà ha kalabayan
moyo nin mapakonsowilo hila. Ha ombayroy pagsisirbi moyo, hikawo ay
anggomalang ha Pangino-on.
23 Anyaman ya gaw-en moyo ay pakatibolosen moyoy nakem moyo nin
gomawà. Ha ombayro ay ampakapagsirbi kawo ha Pangino-on, alwan ha
tawo.
24 Agmoyo liwawan ya lano, hay Pangino-on ay ma-in igwà komoyo
ya inhandà nan para ha aw-anak na, ta hi Pangino-on Hisokristo ay
ampagsirbiyan moyo.
25 Kayà tanda-an moyo ya hay tawoy nanggawà nin kala-etan ay gantiyen
nin Pangino-on. Hay iganti kona ay kompormi ha nagawà nay kala-etan,
ta hay Pangino-on ay ayin ampili-en ya tawo.

4

1 Hikawo itaman ya mangama-in aw-alilà, paka-osay kawo ha aw-alilà
moyo boy gaw-en moyo konla ya nararapat. Ihipen moyo ya hikawo man
ay ma-in Pangino-on ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na.

Wawali
(Ipiso 6:18-20)

2 Agkawo homawà manalangin no alwan pakatibolosen moyoy nakem
moyo ha panalangin moyo, boy agmoyo liwawan nin magpasalamat ha
Diyos.
3 Kateng hikayi ay ipanalangin moyo emen kayi ihandà nin Diyos nin
mangi-aral nin tongkol koni Pangino-on Hisokristo ya hin hato ay ahè pon
impatandà. Hiko ay anti bayri ha pirisowan nin banà ha pangi-aral ko ha
tawtawo nin tongkol koni Pangino-on Hisokristo.
4 Ka-ilangan ipanalangin moyo ya mag-in malinaw ya pangi-aral ko ha
tawtawo, ta hay gawà ya habayti ay impahimalà kongko nin Diyos.
5 Mag-in kawon maronong ha pamakilamo moyo ha tawtawoy ahè
ampipantompel koni Pangino-on Hisokristo. Agmoyo sayangen ya pana-
on nin ahè i-aral konla hi Pangino-on Hisos.
6 Pakahampaten moyoy pamaki-ilgo moyo konla emen hila gomana
nin manlengè komoyo, ta hay mahampat ya pag-i-ilgo ay emen ahin ya
ampamalahap nin pamamangan. Ha kahampatan nin pag-i-ilgo moyo ay
matanda-an moyo no pangno kawo tombay ha pawpastang la komoyo.

Kalampohan pangongomosta
(Ipiso 6:21-22)

7 Hapa-eg, kaganawan bagay ya tongkol kongko ay hi Tikiko ya
mangibalità komoyo. Hiya ay patel ha Pangino-on ya anlabiyen ko.
Kalamowan ko yan ampagsirbi ha Pangino-on boy angkapahimala-an ya
ha pagsisirbi na.
8 Hay bara-nan nin pangihogò ko koni Tikiko nin mako bahen komoyo
ay ibalità na ya kapapa-hal nawen bayri emen mapaligha ya nakem moyo.
9 Hay taga bahen ya kalamo nan mako komoyo ay hi Onisimo ya tapat
ya patel ya anlabiyen. Hilay lowa ay mangibalità komoyo nin kaganawan
ampangyari bayri.
10 Hi Aristarko ya kapariho kon nakapiriso ay ampangomosta komoyo.
Hi Markos ya pinghan ni Birnabi ay ampangomosta simpri komoyo. Hin
hato ay hinalità koyna komoyo ya tongkol ha pamako bahen ni Markos.
No lomateng ya bahen ay tanggapen moyo yan mahampat.
11 Hi Hisos ya an-ingaten et Hosto ay ampangomosta simpri komoyo. Ha
kaganawan Hodiyoy ampipantompel ha Pangino-on ay hilan bongat bayti
hili Aristarko, Markos, boy Hosto ya Hawhodiyoy ampanambay kongko ha
pangangaral ko nin tongkol ha ka-ari-an nin Diyos. Angkahahaliwa la ko
banà ha masyadoy tambay la kongko.
12 Hi Ipapras ya kabanowa moyo ay ampangomosta simpri komoyo.
Hiya ay magsisirbi ni Pangino-on Hisokristo. An-ipakapapanalangin na ya
hay pantotompel moyo ay homkaw boy tomibay emen agkawo magtan ha
tawtorò ya alwan peteg boy emen moyo mahonol ya an-ipagawà komoyo
nin Diyos.
13 Ampaptegan ko komoyo ya tongkol koni Ipapras, ta masyadoy
pangimalasakit nan magtrabaho nin para bahen komoyo, boy para ha
tawtaga Lawdisya boy Hirapolis.
14 Hi Lokas ya anlabiyen tamoy doktor kateng hi Dimas ay ampango-
mosta simpri komoyo.
15 Ikomosta moyo ko ha pawpatel ya taga Lawdisya. Ikomosta moyo
ko et koni Nimpas kateng do ha ampititipon ha bali na, hatoy gropon
ampipantompel ha Pangino-on.
16 Pangayarì nin ibaha komoyo bayti ya holat ay ipagtan moyo itaman
ha Lawdisya emen ma-ibaha bayro ha gropon mangama-in katetpel ha
Pangino-on. Hato itaman ya holat ya impagtan ko konla ay bahawen moyo.
17 Halita-en moyo koni Arkipo ya geperan nay gawà na ya impahimalà
kona nin Pangino-on.
18 Hapa-eg habayti ya pangongomosta ko komoyo ay mismon hiko hi
Pablo ya nanolat. Ihipen moyoy pagkapiriso ko boy ipanalangin moyo ko.
Hay Diyos ay mangingangalo dayi nin mambin kahampatan komoyo.

HAY PRIMIRON HOLAT NI PABLO HA TAWTAGA TISALONIKA

1 Hiko hi Pablo, kalamo hi Silas, boy hi Timotiyo ya ma-in holat
nin habayti ya para komoyon gropon mangama-in katetpel ha Tatay ya
Diyos boy koni Pangino-on Hisokristo bahen ha siyodad nin Tisalonika.
Hay Diyos ay mangingangalo dayi komoyo nin mambin kahampatan boy
katinekan.

Hay pantotompel nin tawtaga Tisalonika

2 Hikawoy kaganawan ay pirmi nawen an-ipagpasalamat boy an-
ipanalangin ha Diyos.
3 Ha pangipanalangin nawen komoyo ha Tatay tamoy Diyos ay pirmi
nawen angkapanemteman ya kahampatan nin gawgawà moyo nin banà
ha pantotompel, kateng pawpagal moyo nin magtrabaho nin banà ha
panlalabi moyo ha Diyos, boy matibay ya pan-o-omasa moyo koni Pangino-
on Hisokristo.
4 Pawpatel ya anlabiyen nin Diyos, tandà nawen ya hikawo ay pinilì nin
Diyos.
5 Hay pangi-aral nawen komoyo nin Mahampat ya Balità ay alwan ha
halità bongat, no alwan pinaptegan et komoyo nin Makapangyariyan ya
Ispirito nin Diyos. Tandà moyo ya hin anti kayi bahen komoyo, habayti
ya an-i-aral nawen ay pinaptegan nawen komoyo ha biyay nawen para ha
ikahampat moyo.
6 Hikawo ay nanowad konnawen boy ha Pangino-on; kayà maski
nagdanas kawo nin kawkadya-dya-an, hay in-aral nawen komoyo ay
tinanggap moyo nin ma-in kaligawan ya nangibat ha Ispirito nin Diyos.
7 Kayà hikawo itaman ay nag-in alimbawà ha kaganawan ampipantom-
pel ha Pangino-on bahen ha probinsyan Masidonya kateng ha probinsyan
Akaya.
8 Hay halità nin Pangino-on ay komoyo na-ibat ya pamibahwag. Hay pini-
bahwagan ay alwan bongat ha probinsiyan Masidonya boy ha probinsyan
Akaya, no alwan maski ayri kayi makon dogal ay angkabalita-an nawen
ha tawtawo ya tongkol ha pantotompel moyo ha Diyos. Kayà alwaynan
ka-ilangan nin maghalità kayi nin anyaman ya tongkol komoyo.
9 Hilaynay tawtawo ya ampangibalità konnawen nin tongkol ha kaham-
patan nin pananggap moyo konnawen hin anti kayi bahen komoyo. An-
ibalità la et konnawen no pangno moyo inalih ya pantotompel moyo ha
alwan peteg diyos, ta ampagsirbi kawoyna ha peteg Diyos ya angkabiyay.
10 An-ibalità la et konnawen no pangno moyo an-anti-en ya panlomateng
nin Anak nin Diyos ya hi Apo Hisos ya mangibat ha katatag-ayan ha kama-
inan nin Diyos. Mismon hi Apo Hisos ya nati ya biniyay oman nin Diyos,
ta hiyay mangilibri kontamo ha kaparosawan ya iparosa nin Diyos.

2

Gawgawà ni Pablo hin anti ya ha Tisalonika

1 Pawpatel, tandà moyo ya hay pamako nawen bahen komoyo ay
nagkama-in nin kahampatan.
2 Tandà moyo et ya biha kayi nako bahen ay nagdanas kayi nin
kawkadya-dya-an boy kawkakareng-eyan hin anti kayi ha siyodad nin

Pilipos. Ombayro man, hay Diyos ay nambi konnawen nin hokaw nakem
emen hay Mahampat ya Balità nin Diyos ay ma-ibalità nawen komoyo
maski malakè ya tawo ya ansomalongat konnawen.
3 Hay pangangaral nawen komoyo ay ahè na-ibat ha kamali-an, ha
karemekan nin motibo, o ha panloloko,
4 no alwan napaptegan nin Diyos ya karapatdapat nan ipahimalà
konnawen bayti ya Mahampat ya Balità na. Hay ampakonsowilowen
nawen ay alwan tawo no alwan Diyos ya ampakatandà nin pagnanakem
nawen.
5 Tandà moyo ya agkayi ampangabor-abor komoyo boy tandà nin Diyos
ya hikayi ay ahè ampagkakanwarì. Ayin ha ihip nawen ya magkakanwarì
kayi para makakwa komoyo nin kowalta.

6 Agnawen anghangaren ya poriyen moyo kayi o poriyen nin kanayon
7 maski ma-in kayi nin karapatan ha ombayro ta hikayi ay hawhogò ni
Pangino-on Hisokristo. Ombayro man, hikawo ay pinapakanawa nawen
nin bilang kayi ha nanay ya ampangasiwà nin sarili nan anak.
8 Banà ha panlalabi nawen komoyo ay alwan bongat Mahampat ya Balità
ya nangibat ha Diyos ya inggawà nawen komoyo no alwan kateng sarili
nawen. Hikawo ay talagan ampakalalabiyen nawen!
9 Warì agmoyo angkapanemteman, pawpatel, ya hin anti kayi bahen
komoyon ampangi-aral nin Mahampat ya Balità ay nagpagal kayi nin
nagtrabaho? Allo yabi kayin ampagtrabaho emen agkayi makabyat
komoyo.

10 Mismon hikawo boy Diyos ya makapapteg nin hay pamakilamo nawen
komoyon ampipantompel ha Pangino-on ay tapat, mahampat, boy ayin
kapintasan.
11 Tandà moyo et no pangno nawen anwawaliyan ya balang miha
komoyo boy ampakhawen ya nakem. Emen moyo kayin tatay ta an-itowad
nawen kawo nin bilang sarilin aw-anak.
12 Kayà dinawat nawen komoyo ya manggawà kawo nin kahampatan boy
mamiyay kawon karapatdapat ha Diyos, ta hiya ya nangingat komoyo nin
makilamo kona do ha dogal ya ampag-ari-an na emen kawo magkama-in
kagandawan ya ayin kapara ya mangibat kona.

13 Pirmi kayin ampagpasalamat ha Diyos ta hay in-aral nawen komoyo
ya Halità nin Diyos ay tinanggap moyo. Habayto ya tinanggap moyo ay
tandà moyo ya alwan halità nin tawo, no alwan peteg ya halità ya Halità
nin Diyos. Talagan peteg ta anggomawà ha biyay moyon ampipantompel
ha Pangino-on.
14 Pawpatel, hikawo man ay nagdanas nin kawkadya-dya-an nin
bilang ombayro ha nangyari ha tawtawoy ampakilamo koni Pangino-
on Hisokristo, hatoy gawgropon mangama-in katetpel ha Diyos do ha
probinsyan Hodiya. Hay namadya-dyà konla ay Kawkahodiyo la. Ombayro
itaman komoyo ta hikawo ay pinadya-dya-an nin sarili moyon kawka-
banowa.
15 Hawhodiyo ya namati koni Pangino-on Hisos boy ha pawpropita
nin Diyos, boy hila et ya nangipataboy konnawen. Hay Diyos ay ahè
ampangonsowilo konla boy hila ay kontra ha kaganawan tawo.
16 Hay tongkol ha kalibriyan ya an-i-aral nawen ay an-ibawal lan i-aral
nawen ha alwan Hawhodiyo emen hay alwan Hawhodiyo ay ahè malibri.
Kayà sobrayna ya panggawà la nin kasalanan. Banà bayri ay tanggapen
laynay kaparosawan ya iparosa konla nin Diyos.

Labay tibawen ni Pablo ya pawpatel na ha Pangino-on ha siyodad nin Tisalonika

17 Anlabiyen nawen pawpatel, maskin amò bongat ya pana-on nin hi-
tamo ay nangapihihiyay ay pirmi nawen kawon an-ihipen. Ampagsikapan
nawen nin makabira bahen ta angkahabek kayi nin makit nawen kawo
nin pirsonal.
18 Labaylabay nawen makalako bahen. Hiko hi Pablo ay ongnoy bisis
anan ampag-ablikà nin mako bahen piro ahè ampitoloy banà ha kagagaw-
an ni Satanas.
19 Anyay pag-asa boy kaligawan boy primyo ya ma-ipagmalhay nawen
ha arapan ni Pangino-on tamon Hisokristo ha lomateng ya? Warì alwan
hikawo?
20 Talagan hikawo ya karangalan boy kaligawan nawen!

3

1-2 Kayà hin agnawen ana mate-eh ya kalabayan nawen nin makit kawo
ay inhogò nawen hi Timotiyo nin mako bahen. Hiko balè ay nagkabalag ha
siyodad nin Atinas. Hi Timotiyo ay patel tamo ya ampagsirbi ha Pangino-
on ha pangi-aral na nin Mahampat ya Balità ya tongkol koni Pangino-on
Hisokristo. Inhogò nawen ya nin mako bahen nin mamatibay nin katetpel
moyo boy mamakhaw nin nakem moyo
3 emen agkawo komapey nin banà ha kawkadya-dya-an ya andanasen
moyo. Tandà moyo ya hitamoy ampipantompel ha Pangino-on ay talagan
magdanas nin kawkadya-dya-an.
4 Maski hin anti kayi et bahen komoyo ay hinalità nawen ana komoyo
ya hitamo ay magdanas nin kawkadya-dya-an. Hapa-eg ay tandà moyoyna
ya ombayroy nangyari.
5 Kayà hin agkoyna mate-eh ay inhogò ko hi Timotiyo nin mako bahen
komoyo emen ko matanda-an no makhaw et ya katetpel moyo. Angkahlak
ako ta maka matoksò kawo ni Satanas boy ma-lihan alagà ya pangangaral
nawen komoyo.

Hay imbalità ni Timotiyo

6 Hapa-eg ay kapilateng bongat ni Timotiyo nin na-ibat bahen. Maham-
pat ya imbalità na konnawen ya tongkol ha katetpel boy panlalabi moyo.
Imbalità na et konnawen ya agmoyo kayi anliwawan, boy angkalengew
kawo konnawen nin bilang konnawen ya angkalengew itaman komoyo.
7 Kayà pawpatel nawen, maski ampagdanas kayi nin kawka-irapan boy
kawkadya-dya-an, hay pantotompel moyo ay ampakapapatowà konnawen.
8 Lalò kayin anlomigha ta pirmi awod matibay ya pantotompel moyo ha
Pangino-on.
9 Ayin angga ya pasasalamat nawen ha Diyos banà ha pamaliga moyo
konnawen.
10 Allo yabi ay an-ipakapapanalangin nawen ya makit nawen kawon
oman emen kawo matambayan ha anyaman ya kakolangan et nin
pantotompel moyo.
11 Andawaten nawen ya mismon Tatay tamoy Diyos boy hi Pangino-on
tamon Hisos ay mangipabira konnawen bahen komoyo.
12 Andawaten nawen et ya lalò pahanan nin Pangino-on ya panlalabi
moyo ha miha ta miha boy ha kaganawan tawo bilang panlalabi nawen
komoyo.

13 Hay Pangino-on ay mamakhaw et dayi nin nakem moyo emen agkawo
makagawà nin kasalanan, boy emen kawo manatili nin ayin kapintasan
ha arapan nin Tatay tamoy Diyos lano ha magbira hi Pangino-on Hisos ya
kalamo nay aw-anghil boy kaganawan nag-in tawtawo nin Diyos.

4

No pangno tamo mapakonswilo ya Diyos

1 Habayti et, pawpatel, ya labay kon ibalità komoyo: natoto kawoyna
ha intorò nawen komoyo; kayà tandà moyoyna no anyay dapat moyon
gaw-en ya makapakonswilo ha Diyos. Ha ngalan ni Pangino-on Hisos ay
andawaten ko komoyo ya lalò kawon manggawà nin kahampatan,
2 ta tandà moyo ya hay inwawali nawen komoyo ay nangibat koni
Pangino-on Hisos.
3 Labay nin Diyos ya hikawo ay mag-in nin ayin kapintasan; kayà atapan
moyoy pamakilalaki boy pamabayi.
4 Dapat hikawoy lawlalaki ay mag-in marangal boy ayin kapintasan ha
pamamaraan nin pag-a-ahawa moyo.
5 Alwan ha panhohomonol ha mala-et ya kalabayan nin nawini nin
bilang ha anggaw-en nin tawtawoy ahè ampakabalay ha Diyos.
6 Ha ombayri ay ayin lalaki ya manggawà nin alwan tamà o mamintahi
ha kapara na nin bilang ha pamabayi, ta hay Pangino-on ay anggomanti
nin mamarosa ha tawoy ampanggawà nin ombayro. Habayti ay inhigpit
nawen anan imbalità komoyo hin hato et.
7 Hay pinangingatan kontamo nin Diyos ay alwa nin para mag-in
maremek ya pangingihip, no alwan para nin mag-in tamo nin ayin
kapintasan.
8 Kayà hinoman ya ahè labay homonol ha tawtorò ay alwan tawoy agna
anhonolen, no alwan Diyos ya nangigwà komoyo nin Ispirito na.
9 Tongkol ha pamilalabi moyon mipapatel ha Pangino-on ay alwa koynan
ka-ilangan iholat komoyo, ta intorò ana komoyo nin Diyos ya hikawo ay
milalabi.
10 Talaga itaman anlabiyen moyoy kaganawan patel moyo bahen ha
probinsyan Masidonya. Ombayro man, andawaten nawen komoyo ya lalò
moyo hilan pakalalabiyen.
11 Ha kaganawan gawà moyo ay dapat moyon ogali-en ya pakatinek.
Agkawo maki-emen ha biyay nin ma-in biyay, no alwan iga-od moyoy sarili
moyon gamet nin magtrabaho bilang ombayro ha imbibilin nawen komoyo
hin hato.
12 No ombayri ya pag-o-ogalì moyo ay galangen kawo nin hatoy
ahè ampipantompel ha Pangino-on, boy hay panganga-ilangan moyo ay
agmoyo ipahimalà ha kanayon.

Hay mangyari ha nikati boy ha ampikabiyay panlomateng ni Pangino-on Hisos

13 Hapa-eg, pawpatel, tongkol ha nikati ya pawpatel ha Pangino-on ay
labay nawen matanda-an moyo ya kaptegan emen agkawo maglelè nin
bilang ha tawtawoy ayin pag-asa nin mipalako do koni Pangino-on Hisos.
14 Ampinto-o tamo ya hiPangino-on Hisos ay nati biha nabiyay oman;
kayà ampinto-o tamo simpri nin ombayroy mangyari ha nikati ya
nipantompel ha Pangino-on. Hila ay biyayen oman nin Diyos nin bilang
koni Apo Hisos ya biniyay nan oman, ta lano ha magbira hi Apo Hisos ay
makilamo hila kona.

15 An-ibalità nawen komoyo bayti ya torò nin Pangino-on: hitamoy
ampikabiyay et ha allon lomateng hi Pangino-on Hisos ay ahè ma-ona ha
nikati nin homakbat kona.
16 Ha allon habayto, ma-in makhaw ya manda, ma-in bosis nin anghil,
ma-in tonoy tamboyok nin Diyos, boy mismon hiPangino-on Hisos ya
mangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay mag-aypà, biha hay
nikati ya nipantompel koni Pangino-on Hisokristo ay hila bayto ya mika-
ona nin mabiyay oman.
17 Hapa-eg hitamoy ampikabiyay ay kalamo lan magtan nin leem
mamalakon tag-ay nin homakbat koni Pangino-on Hisos, ta hitamoy
kaganawan ay makilamo kona nin ayin anggawan.
18 Kayà habayti ya torò ay agmoyo alihen ha nakem moyo emen kawo
mangapihahaliwa.

5

Homandà ha panlomateng ni Pangino-on Hisos

1 Pawpatel, alwa nawen anan ka-ilangan iholat komoyo no makano boy
no pangno mangyari bayti,
2 ta talagan tandà moyoyna ya hay panlomateng nin Pangino-on ay
bilang ha mananakaw ya ahè an-asawan no makanon yabi ya biglà yan
lomateng nin manakaw.
3 No an-ipalagay nin tawtawo nin ayin anan kagolowan boy ayin
anan kakalimowan ay biglà lomateng konla ya kaparosawan nin bilang
pangyayari ha babayi ya naboktot ya ampananam pon nin ilab biha
manganak. Hay tawtawoy ombayro ay ahè makalibri ha kaparosawan.
4 Piro hikawo, pawpatel ko ay alwan bilang ha tawtawoy anti ha kowinta
karegleman nin banà ha panggawà nin kala-etan. Kayà hay panlomateng
nin Pangino-on ya bilang ha panlomateng nin mananakaw ay alwan biglà
para komoyo.
5 Hikawoy kaganawan ay anti ha kahawangan nin bilang ha hawang
nin allo, ta hikawo ay aw-anak nin Diyos. Ayin tamo ha karegleman nin
bilang ha deglem nin yabi, ta ayin ana ya ka-iligan tamo nin gomawà nin
kala-etan.
6 Kayà agtamo magkakatoloyan nin bilang ha kanayon, no alwan mag-in
tamon pirmin handà boy magpendan ha sarili.
7 Hay yabi ay oras pangatoloy boy oras paglahing nin mawmamiminom
alak.
8 Piro hitamoy anti ha kahawangan nin bilang ha hawang nin allo ay
pendanan tamo ya sarili tamo. Lalò tamon tompel ha Diyos boy lalò tamon
manlabi, ta habaytoy kowinta protiksyon nin nebneb tamo. Hay kowinta
protiksyon itaman nin olo tamo ay hay pag-asa tamo ha kalibriyan ha
kasalanan, hatoy kalibriyan ya an-asawan tamo ha Diyos.
9 Hitamo ay ahè pinilì nin Diyos para parosawan, no alwan hay pamilì
na kontamo ay emen tamo ilibri ni Pangino-on Hisokristo.
10 Nati ya nin banà kontamo emen maskin nati tamoyna o angkabiyay
tamo et lano ha lomateng ya ay makilamo tamo kona.
11 Kayà mipapakhaw kawon nakem boy mitatambay kawo nin bilang
ombahen ha anggaw-en moyoyna.

Tawtorò boy pangongomosta nili Pablo

12 Pawpatel, andawaten nawen komoyo ya igalang moyoy ampipama-
alà komoyon ampipantompel ha Pangino-on, ta hila ay pinilì nin Diyos nin
manambay boy manorò komoyo.
13 Hila ay pakalabiyen moyo boy galangen nin mahampat ta ampagtra-
baho hila nin para komoyo. Milalamo kawo nin ma-in katinekan.
14 Pawpatel, andawaten nawen komoyo yapanoro-an moyoy man-
gatamlad. Hay ampikahlak ay hahaliwawen moyo, hay mangakapey ya
pantotompel ay pakhawen moyo, boy pakapasinsya kawo ha kaganawan
tawo.
15 Agmoyo gantiyan nin mala-et ya ampanggawà komoyo nin kala-etan,
boy hay kanayon ay agmoyo payagan nin gomawà nin ombayro, no alwan
hay pirmi moyon gaw-en ay ikahampat nin miha ta miha boy ha maski
hino.
16 Pirmi kawo nin pakaliga.
17 Pirmi kawo nin manalangin.
18 Ha kaganawan ampangyari komoyo ay magpasalamat kawo ta hay
ampangyari komoyo ay kalabayan nin Diyos banà ha pamakilamo moyo
koni Pangino-on Hisokristo.
19 Agkawo gomawà nin anyaman ya makapategen nin panggogomawà
nin Ispirito nin Diyos ha nakem moyo.
20 Agmoyo ipag-ayin ba-alà ya pangangaral nin Halità nin Diyos,
21 no alwan sori-en moyo ya kaganawan ta hay mahampat ay ipalaman
moyo ha nakem moyo.
22 Atapan moyo ya kaganawan gawà ya mala-et.
23 Dayi hay Diyos mismo ya ampangibatan nin katinekan ay gaw-en
na kawo nin lobos nin malinis, hatoy ayin kala-etan. Hay ispirito moyo,
kalolowa, boy nawini moyo ay panatiliyen na dayin mahampat, hatoy ayin
kapintasan anggan magbira hi Pangino-on tamon Hisokristo.
24 Tapat ya Diyos ya nangingat komoyo; kayà ombayroy gaw-en na
komoyo.
25 Pawpatel nawen, ipanalangin moyo kayi.
26 Ha pamipipikit moyo ay ikomosta moyo kayi nin ma-in panlalabi ha
kaganawan patel bahen.
27 Pawpatel, ha ngalan nin Pangino-on ay andawaten ko komoyo ya
habayti ya holat ay ibaha moyo ha kaganawan patel ha Pangino-on bahen.
28 Hi Pangino-on tamon Hisokristo ay mangingangalo dayin mambi nin
kahampatan komoyo.

HAY IKALWAN HOLAT NI PABLO HA TAWTAGA TISALONIKA

1 Hiko hi Pablo, kalamo hi Silas, boy hi Timotiyo ya ma-in holat nin
habayti ya para komoyon gropon mangama-in katetpel ha Tatay tamoy
Diyos boy koni Pangino-on Hisokristo bahen ha siyodad nin Tisalonika.
2 Hay Tatay tamoy Diyos boy hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo
dayi komoyo nin mambin kahampatan boy katinekan.

Panlomateng ni Pangino-on Hisos ay hosgawannay tawtawo

3 Pawpatel, hikawo ay dapat nawen nin pirmin ipagpasalamat ha Diyos.
Nararapat nawen gaw-en bayto ta anhomkaw ya pantotompel moyo boy
mas antomindi ya pamilalabi moyo.
4 Kayà an-ipagmalhay nawen kawo ha kanayon ya gawgropo
ninmangama-in katetpel ha Diyos banà ha pagte-eh moyo, boy banà et
ha patoloy nin matibay ya pantotompel moyo maski ampagdanas kawo
nin kaganawan anlomateng komoyo ya kawkadya-dya-an boy pawpa-irap.
5 Habayti ay kaptegan nin matoynong ya panonosga nin Diyos, ta banà ha
pangiparanas na komoyo nin ombayro ay ampag-in kawo nin karapatdapat
ha dogal ya ampag-ari-an nin Diyos. Habayto ya bara-nan nin pagte-eh
moyo nin kadya-dya-an.
6 Matoynong ya gawà nin Diyos. Kayà nararapat nan gantiyen nin pa-
irapan baytoy ampipama-irap komoyo,
7 boy hikawo ya ampa-irapan ay biyan nin ka-inawawan. Diyos ya
mambi komoyo kateng konnawen nin habaytoy ka-inawawan. Gaw-en na
bayti lano ha mipatnag hi Pangino-on Hisos ya mangibat ha katatag-ayan
ha kama-inan nin Diyos kalamo nay makapangyariyan ya aw-anghil boy
manliyobliyob ya apoy,
8 ta parosawan na baytoy tawtawoy ahè labay bomalay ha Diyos boy ahè
anhomonol ha Mahampat ya Balità ya tongkol koni Pangino-on Hisos.
9 Ayin angga ya pamamarosa konla ha impirno; kayà agla makit ya
Pangino-on, boy agla makit ya kagandawan nin kapangyariyan na
10 ha lomateng ya. Piro ha allon habayto, kaganawan ampipantompel ha
Pangino-on ya nag-in tawtawo nin Diyos ay mamori kona, boy mamarangal
kona, kateng anan hikawo ta tinompel kawoyna ha imbalità nawen
komoyo.
11 Kayà, pirmi nawen kawo nin an-ipanalangin emen hay Diyos ay gaw-
en na kawon nararapat ha pinangingatan na komoyo. An-ipanalangin
nawen et ya ha kapangyariyan nin Diyos ay tambayan na kawo ha
kaganawan kalabayan moyo nin manggawà kahampatan nin banà ha
pantotompel moyo kona.
12 Ha ombayro, hay ngalan ni Pangino-on Hisos ay mapori ha biyay moyo,
boy kateng hikawo ay poriyen nin banà ha kahampatan pangingangalo nin
Diyos tamo boy hi Pangino-on tamon Hisokristo.

2

Hay pamipatnag nin tawo ya po-on nin kala-etan

1 Hapa-eg, tongkol ha panlomateng ni Pangino-on tamon Hisokristo boy
ha pamititipon tamo kona ay habayti ya an-ipaki-ilgo nawen komoyo,
pawpatel.

2 Agkawo mataranta o magolo no ma-in nanolà, o no ma-in pabalità, o
holat ya anhalita-en la nin na-ibat kongko ya hay anhalita-en ay nilomateng
ana ya Pangino-on.
3 Agkawo paloko ha kabongkokan ya anhalita-en nin maski hino, ta
hi Pangino-on Hisokristo ay ahè lomateng anggan ahè pon mangyari
ya panhohomombalang ha Diyos, boy no ahè pon mipatnag ya mala-
et ya tawoy kontraryo nin Diyos, hatoy tawo ya po-on nin kala-etan ya
parosawan ha impirno.
4 Komontra ya ha kaganawan anhambawan boy andiyosen nin tawtawo,
ta hay sarili na ay an-itag-ay na nin igit ha kaganawan. Kateng bali nin
Diyos ay pahoken na, ta bayro ya miknò nin pahamba ha tawtawo ta halita-
en na ya hiya ay Diyos.

5 Warì agmoyo angka-ihipan ya hin anti ko bahen ay hinalità koyna
komoyo ya kaganawan nin habayti?
6 Tandà moyo no anya ya bara-nan nin ahè pon lomwah baytoy po-on
nin kala-etan. Lomwah ya no ka-orasan ana.
7 Hay mala-et ya gawgawà ay ampangyari ana. Ombayro man ay
ahè et lomwah baytoy po-on nin kala-etan anggan ahè alihen baytoy
ampakaharang kona.
8 No na-alih ana ay mipatnag bayti ya tawoy mala-et. Hiya ay patyen boy
hay pamati kona ay inanawah ya mangibat ha bebey ni Pangino-on Hisos.
Habayti ya tawoy po-on nin kala-etan ay ma-anggawan ta ma-alih ya nin
kagandawan hawang ni Pangino-on Hisokristo ha lomateng ya.
9 Hay panlomwah nin habaytoy tawoy po-on nin kala-etan ay kagagaw-
an ni Satanas. Habayto ay manggawà nin malakè ya kabongkokan ya
mawmilagro, pawpapag-ispantawan, boy pawpalatanda-an,
10 ta ha hari-harì ya mala-et ya paraan ay mapapinto-o na ha
kabongkokan baytoy tawtawoy mipalako ha kaparosawan, ta agla labay
pa-alaga-an ya kaptegan nin Diyos, hatoy kaptegan ya makapilibri dayi
konla.
11 Kayà pa-olayan hila nin Diyos nin papinto-owen ha kabongkokan
12 emen kaganawan nin ahè labay minto-o ha kaptegan, ta angkaligawan
hila ha panggawà la nin kala-etan ay sintinsyawan.

Hitamo ay pinilì nin Diyos nin ilibri

13 Hikawo ay dapat nawen nin pirmin ipagpasalamat ha Diyos, pawpatel
nawen ya anlabiyen nin Pangino-on; ta pa-ibat hin primiro, Diyos ya
namilì komoyo emen ha panlilinis komoyo nin Ispirito nin Diyos boy ha
pantotompel moyo ha kaptegan nin Diyos ay malibri kawo.
14 Hay Mahampat ya Balità ya in-aral nawen komoyo ay habaytoy
ginamit nin Diyos nin pinangingat komoyo emen kawo makapaki-atag ha
kagandawan ni Pangino-on Hisokristo.
15 Kayà pakatibay kawo, pawpatel nawen. Pangoligtanan moyo ya
kaptegan ya intorò nawen komoyo maski hatoy in-aral o inholat nawen
komoyo.

16 Mismon hi Pangino-on tamon Hisokristo boy Tatay tamoy Diyos ya
nanlabi kontamo boy nangingangalo nin nambin kahampatan ya ayin
anggay ikakhaw nin nakem tamo boy ikatibay nin pag-asa
17 ay mamakhaw dayi nin nakem moyo boy mamatibay komoyo. Ha
ombayro ay panay kahampatan ya gaw-en moyo boy halita-en moyo.

3

Dapat ipanalangin ya pawpatel ha Pangino-on

1 Hapa-eg, pawpatel nawen, biha ko yari-en bayti ya holat ko ay
andawaten ko ya ipanalangin moyo kayi emen hay Halità nin Diyos ay
tampol mibahwag ha ayri paman ya dogal boy tanggapen nin tawtawo nin
bilang pananggap moyo.
2 Ipanalangin moyo et ha Diyos ya ilibri na kayi ha tawtawoy ampipang-
gawà nin kala-etan, ta alwan kaganawan tawo ay ma-in katetpel ha Diyos.
3 Piro hay Pangino-on ay tapat; patibayen na kawo boy i-atap ha
kaganawan gawà ni Satanas.
4 Ma-in kayi nin pamahimalà ha Pangino-on ha anggaw-en moyo, boy
tandà nawen ya patoloy moyo nin gaw-en ya kaganawan bagay ya an-
ipanogò nawen komoyo.
5 Toro-an kawo dayi nin Pangino-on emen moyo ma-intindiyan ya
panlalabi nin Diyos boy pagpasinsya ni Pangino-on Hisokristo.

Dapat magtrabaho

6 Hapa-eg, pawpatel, ha ngalan ni Pangino-on tamon Hisokristo ay an-
imanda nawen komoyo ya pa-alilihan moyo ya mangatamlad ya pawpatel
ya ahè labay magtrabaho boy ahè anhomonol ha aw-aral ya intorò nawen
konla.
7 Tandà moyoyna ya dapat moyo kayi nin towaren. Agmoyo kayi et nakit
ya ahè ampagtrabaho hin anti kayi bahen komoyo.
8 Ha hinoman ya tawo ay agkayi nananggap nin pamamangan nin ayin
bayad, no alwan allo yabi kayin nagpagal nin nagtrabaho emen agkayi
makabyat ha maski hino komoyo.
9 Ma-in kayin karapatan mamastang komoyo, piro labay nawen bongat
mag-in alimbawà komoyo no pangno kawo magtrabaho nin para ha
panganga-ilangan moyo.
10 Hin anti kayi et bahen komoyo ay hinalità nawen komoyo ya ombayri:
“Hinoman ya tawoy ahè labay magtrabaho ay ahè pakanen.”
11 Angkabalita-an nawen ya bahen komoyo ayma-in mangatamlad ta
ahè labay magtrabaho, no alwan ampaki-emen bongat ha biyay nin ma-in
biyay.
12 Ha ngalan ni Pangino-on Hisokristo ay an-imanda nawen boy an-ipaki-
ilgo bahen ha mangatamlad ya hila ay magtrabaho nin ma-in katinekan.
Mangan hila nin ma-ibat ha pinagpagalan la.
13 Pawpatel nawen, agkawo homawà nin manggawà nin kahampatan.
14 Hinoman ya ahè homonol bayri ha halità ya inholat nawen komoyo
ay tanda-an moyo ya boy agkawo makilamo kona emen ya mipareng-ey.
15 Piro agmoyo ya itowad nin ka-away moyo no alwan wawaliyan moyo
ya nin bilang patel.

Kalampohan halità ni Pablo ha tawtaga Tisalonika

16 Hay Pangino-on ya ampangibatan nin katinekan ay pirmi dayin mambi
komoyo nin katinekan ha maski anya ya kapapa-hal moyo. Hay Pangino-
on ay anti komoyon kaganawan.
17 Hapa-eg habayti ya pangomosta ko komoyo ay mismon hiko hi Pablo
ya nanolat. Ombayri ya pirmi kon anggaw-en emen moyo mapaptegan ya
habayti ay talagan na-ibat kongko. Habayti ay sarili kon holat.
18 Hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo dayin mambi nin kaham-
patan komoyon kaganawan.

HAY PRIMIRON HOLAT NI PABLO KONI TIMOTIYO

1 Hiko hi Pablo ay hogò ni Pangino-on Hisokristo. Nag-in akon hogò na
nin banà ha manda nin Diyos ya Mapangilibri kontamo boy hi Pangino-on
Hisokristo ya pag-asa tamo.
2 Hika Timotiyo ya bilang kon sarilin anak nin banà ha pantotompel
mo ha Diyos ay anholatan ko. Hay Tatay ya Diyos boy hi Pangino-on
tamon Hisokristo ay mangingangalo dayi komo nin mambin kahampatan
boy katinekan.

Ha-aren ya ampipangitorò nin kabongkokan

3 Hin ampibowat akon mako ha probinsyan Masidonya ay binibilinan
kata. Hapa-eg ayanhalita-en kon oman komo ya manatili ka bahen
ha siyodad nin Ipiso ta ha-aren mo baytoy ongnoy ampipangitorò nin
kabongkokan.
4 Halita-en mo konla ya alihen layna ya ka-iligan la ha aw-istorya ya
pinigawa-gawà bongat, boy agla sayangen ya pana-on la ha lawlistawan
ya tongkol ha kawka-apo-apowan la ya pinangibatan la. Habayto ay
pangibatan bongat nin pamikokolpya, boy ahè makatambay ha ikakhaw
nin pantotompel ha Diyos.
5 Hay bara-nan no antà ha-aren hila ay emen hila magkama-in nin
panlalabi ya gawà nin malinis boy mahampat ya nakem boy peteg ya
katetpel.
6 Hay kanayon ya tawtawo ay ahè anhomonol bayri; kayà hapa-eg ay
ampididiskosyonan lay bawbagay ya ayin kowinta.
7 Labay la nin hila ya mangitorò nin kawkapanogo-an ya inggawà nin
Diyos koni Moysis, piro mismon hila ay ahè ampaka-intindi nin anhalita-en
la o bawbagay ya anhalita-en la nin talagan peteg.
8 Tandà tamo ya hay kawkapanogo-an nin Diyos ay mahampat no tamà
ya panggamit.
9 Dapat tamo et ihipen ya hay kawkapanogo-an ay inggawà nin alwan
para ha tawtawoy mangahampat no alwan para ha mangala-et boy
ampipanhomombalang, para ha ahè anggomalang ha Diyos boy para ha
mawmakasalanan, para ha ahè malabay ha kalinisan boy ha kahampatan,
para ha mawmapamati nin tatay boy nanay, para ha mapamati nin
tawtawo,
10 para et ha mawmamabayi boy ha mawmamakilalaki, para ha lalaki
boy babayi ya ampakilamo nin bilang ahawa ha kapariho la, para ha
ampipanakaw nin kapara lan tawo, para ha mangabongkok boy ha ampi-
pamapteg nin kabongkokan ha hosgado, boy para ha ahè ampipantompel
ha peteg ya torò ya tongkol ha Diyos.
11 Habayti ya peteg ya torò ya kompormi ha ahè makwan ihipen ya
Mahampat ya Balità nin pinakamahampat ya Diyos ay impahimalà kongko
nin Diyos.

Pasasalamat ni Pablo ha ingangalo nin Diyos

12 Ampasalamat ako koni Pangino-on tamon Hisokristo ya ampambi
kongko nin kakhawan emen ko magawà ya impahimalà na kongko. Pinilì
na ko nin magsirbi kona. Intoring na nin hiko ay mapahimala-an

13 maski anla-eten ko ya hin hato, boy ampadya-dya-an koy ampipan-
tompel kona, boy an-i-insoltowen ko ya. Maski ombayroy ginawà ko ay
iningalowan ako nin Diyos ta andap ko no tamà baytoy anggaw-en ko hin
agko et antompel kona.
14 Labis ya kahampatan nin pangingangalo kongko nin Pangino-on, ta
hiko ay binyan na nin katetpel boy panlalabi ya ampangibat koni Pangino-
on Hisokristo.
15 Peteg bayti ya ombayri ya pagkahalità boy dapat pangoligtanan nin
kaganawan tawo: hi Pangino-on Hisokristo ay nako bayri ha babon lotà nin
mangilibri nin mawmakasalanan. Hiko ya pinakamala-et ha kaganawan.
16 Ombayro man, hiko ay iningalowan nin Diyos emen hay lobos ya
kapasinsyawan ni Pangino-on Hisokristo ay makit kongko. Ha ombayro,
hiko ya pinakamala-et ay mag-in alimbawà ha mipantompel kona emen
hila magkama-in nin biyay ya ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos.
17 Parangalan boy poriyen ya Diyos nin anggan makakanoman. Hiya ya
Arì ya ayin anggawan boy ayin kamatyan. Hiya simpri ya mimihay Diyos
boy ahè angkakit. Amin.

Ipaglaban ya kahampatan

18 Anak kon Timotiyo, an-ipambilin ko komo ya hay pantotompel mo ay
ipaglaban mo nin mahampat kompormi ha holà hin hato ya tongkol komo.
19 Hay pantotompel mo boy kalinisan nin nakem mo ay panatiliyen mo.
Ma-in tawtawoy ahè malabay ha ombayro; kayà hay pantotompel la ay
hinirà la.
20 Hi Himiniyo boy hi Alihandro ay kabilang ana ha ombayroy tawtawo.
Kayà impa-olay ko hila koni Satanas emen hila mategen maghalità nin
kontra ha Diyos.

2

Tongkol ha panalangin

1 Hay gaw-en tamo, ona ha kaganawan ay ida-ing tamo ha Diyos ya
kaganawan tawo boy ipanalangin tamo hila. Ipakirawat tamo hila et boy
ipagpasalamat ha Diyos.
2 Ipanalangin tamo et ya aw-arì kateng kaganawan anti ha gobirno
ya ampipamo-on kontamo. Ha ombayro ay magkama-in tamo nin
katinekan, mag-in mahampat ya panggomalang tamo ha Diyos, boy
hitamoy kaganawan ay mag-in marangal.
3 Hay panalangin ay mahampat ta makab-in konsowilo ha Diyos ya
Mapangilibri kontamo.
4 Hay labay na, kaganawan tawo ay malibri ha kawkasalanan la boy
makatandà nin kaptegan.
5 Mimiha ya Diyos, boy hay ampangipakisondò nin tawo ha Diyos ay
mimiha ya ayin kanayon no alwan hi Pangino-on Hisokristo ya nag-in
tawo.
6 Intarmoli nan inggawà ya sarili na nin mati emen hay kaganawan tawo
ay matbeh ha kasalanan. Haba-in ya kaptegan ya ha tamà ya pana-on ay
impatnag nin Diyos ya pangilibri na ha tawtawo.
7 Bana ha kaptegan ya haba-in, hiko ay pinilì nin Diyos nin mag-in
mangangaral boy hogò. Hiko ay manonorò ha tawtawoy alwan Hodiyo.
Hay an-itorò ko ay tongkol ha katetpel boy kaptegan. Hiko ay ampaghalità
nin kaptegan; agko ampaghalità nin kabongkokan.

8 Kayà hay labay ko, maski ayri mititipon nin manalangin, hay lawlalaki
ya manalangin ay malinis ya nakem, boy ayin pahang o irap nakem ha
kanayon.

Tawtorò ni Pablo para ha bawbabayi

9 Hay bawbabayi itaman ay dapat pakateptep, boy dapat nin ma-ayos ya
pagdodolo, alwan lampas ya ayos nin habot boy panggamit nin aw-alahas,
boy hay holot ya dolo ay alwan labis ya kabliyan.
10 Hila ay pakahipeg gomawà nin kahampatan, ta ombayroy nararapat
ha babayi no hila ay talagan ma-in pantotompel ha Diyos.
11 Hay bawbabayi ay dapat manlengè no ma-in ampanorò konla. Ha
panonorò konla ay dapat hilan pakatinek boy pasakop.
12 Agko payagan ya hay bawbabayi ay manorò boy mamo-on ha
lawlalaki. Hay bawbabayi ay dapat matinek,
13 ta hay ona nin pinalsa ay hi Adan biha hi Iba.
14 Hi Adan ay ahè naloko ni Satanas, no alwan hay babayi ya naloko na;
kayà hi Iba ay nagkama-in nin kasalanan.
15 Piro hay babayi ay malibri yay manganak basta pirmi yan tompel ha
Diyos, pakalabi, pakahampat, boy pakateptep ya.

3

Hay dapat ogali-en nin ampipama-alà ha mangama-in katetpel ha Pangino-on

1 Peteg bayti ya ombayri ya pagkahalità: hinoman ya labay mama-alà ha
gropo nin mangama-in katetpel ha Pangino-on ay mahampat ya an-ihipen
na nin gaw-en.
2 Hay ampama-alà ha gropo nin mangama-in katetpel ha Pangino-on ay
nararapat nin makit kona ya ombayri: ahè ampanggawà nin anyaman
ya mapamintasan kona, mimihay ahawa, mapagpendan, kagalanggalang,
mahampat ya nin mangistima nin tawtawoy ampako ha bali na, boy ma-
osay manorò.
3 Dapat et nin hiya ay alwan maminom nin alak, hiya ay ma-amey ya
nakem, alwa yan pala-away, boy hiya ay alwan lopan kowalta.
4 Dapat ma-osay ya et nin mama-alà ha sarili nan pamilya, boy hay aw-
anak na ay angkapahonol na nin gomalang;
5 ta no agna tandà mama-alà ha sarili nan pamilya ay pangno ya mama-
alà ha gropo nin mangama-in katetpel ha Diyos?
6 Hay dapat ha mama-alà ay alwan babayo tinompel ha Pangino-on, ta
magmalhay ya no ay hosgawan ya nin Diyos nin bilang koni Satanas ya
hinosgawan nin banà ha pagmalhay na.
7 Hay mama-alà ay dapat et an-igalang nin ahè ampipantompel ha
Pangino-on emen alwan kala-etan ya halita-en la ya tongkol kona, boy
emen agya magtan nin pawpamamaraan ya anggamiten ni Satanas.

Hay dapat ogali-en nin tawtawoy pinilìnin manambay mama-alà

8 Ombayri itaman ya nararapat nin makit ha biyay nin tawtawoy pinilì
nin manambay mama-alà ha gropo nin mangama-in katetpel ha Pangino-
on: kagalanggalang, leseb ya nakem, alwan maminom nin alak, boy alwan
sakim.
9 Dapat matibay ya katetpel la ha kaptegan nin Diyos boy malinis ya
pagnanakem la.

10 Biha hila pili-en ay hoboken pon no karapatdapat hilan pagkatambay
nin magsirbi.
11 Hay dapat itaman makit ha biyay nin ahawa la ay ombayri: kagalang-
galang, alwan masalità nin tongkol ha ikahirà nin kanayon, mapagpendan,
boy mapahimala-an ha kaganawan bagay.
12 Hay lawlalaki ya dapat pagkatambay nin mama-alà ha gropo nin
mangama-in katetpel ha Pangino-on ay mimihay ahawa, ma-osay mama-
alà ha aw-anak la boy ha pamilya la.
13 Hay ampakapagsirbin mahampat ya kawkatambay nin ampama-alà ha
gropo nin mangama-in katetpel ha Pangino-on ay an-igalang, boy makhaw
ya nakem nin maghalità nin tongkol ha pantotompel la koni Pangino-on
Hisokristo.

Hay pantotompel tamo

14 An-omasa ko nin tampol akoynan makalako bahen komo. Ombayro
man ay hinolatan kata simpri
15 emen no ma-antalà man ya pamako ko bahen ay matanda-an mo bayti
ya iholat ko komo no anyay nararapat ogali-en nin tawtawoy kabilang
ha kapamilyawan nin Diyos, hatoy kaganawan gropo nin mangama-in
katetpel ha Diyos ya angkabiyay. Hila ya pinagkapondasyon nin kaptegan.
16 Talagan kapapa-ispanta ya pantotompel tamo ya ombayri:
Hi Pangino-on Hisokristo ay nag-in tawo, boy pinaptegan nin Ispirito nin
Diyos ya hiya ay ayin kapintasan, boy nakit ya nin aw-anghil. Hay
tongkol koni Pangino-on Hisos ay intorò ha tawtawo ha maski ayrin
dogal. Bayri ha babon lotà ay malakè ya nipantompel kona, boy hiya
ay gintan ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.

4

Tawtorò ni Pablo koni Timotiyo

1 Malinaw ya hinalità nin Ispirito nin Diyos ya ha hoyot ya allo ay ma-in
ongnoy tawo ya hay pantotompel la koni Pangino-on Hisos ay alihen la,
ta hay honolen la ay hatoy mawmagkakanwarì ya mawmanonorò ya hay
an-itorò ay impanakem konla nin dawdimonyo.
2 Maloko hila ha tawtorò nin tawtawoy mangabongkok boy lanang ya
pagnanakem.
3 An-itorò la ya bawal ya mag-ahawa, boy ma-in pamamangan ya an-
ibawal la nin kanen maskin habayto ay inggawà nin Diyos. Inggawà na
bayto ta kanen nin ma-in pasasalamat nin hatoy ampipantompel kona ya
ampakatandà nin kaptegan.
4 Kaganawan bagay ya pinalsa nin Diyos ay mahampat boy ahè dapat
tanggi-an no alwan habayto ay dapat ipagpasalamat,
5 ta hay pamamangan ay ampag-in mahampat nin banà ha Halità nin
Diyos boy ha panalangin.
6 No itorò mo bayti ha pawpatel ha Pangino-on ay mag-in kan mahampat
ya magsisirbi koni Pangino-on Hisokristo ta ha pagsisirbi mo, hay nakem
mo ay kowinta ampakanen mo nin kaptegan ya tongkol ha pantotompel
boy matoynong ya aral ya anhonolen mo.
7 Pa-alilihan mo ya manga-alay ya aw-istorya ya pinigawa-gawà bongat
boy alwan tongkol ha Diyos. Sanayen moy sarili mo nin gomawà
kahampatan, hatoy ayin kala-etan.
8 Hay pag-i-irsisyo ay ma-in simprin amò ya pakinabang. Piro hay
pinakama-alagà ha kaganawan ay panhohomonol ha kalabayan nin Diyos,

ta hay pakinabang ya ma-igwà nin habayto ay alwan bongat para ha biyay
tamo bayri ha babon lotà no alwan para et ha biyay ya miha, hatoy biyay
do ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
9 Habayti ya kaptegan ay nararapat pinto-owen boy tanggapen nin leseb
ha nakem.
10 Kayà hikayi ay ampagmalasakit boy ampagsikap nin homonol ha
kalabayan nin Diyos ta hay an-asawan nawen ay Diyos ya angkabiyay.
Hiya ya Diyos ya Mapangilibri ha kaganawan tawo, lalo-lalò ana ha
ampipantompel kona.
11 Habayto ya ipanogò mo boy itorò mo.
12 Banà ha kalago-an mo ay agka manggawà nin anyaman ya panyamo-
yamo-an komo nin maski hino, no alwan mag-in kan alimbawà ha
kapariho mon antompel ha Pangino-on. Mag-in la kan alimbawà ha
kahampatan ha pag-i-ilgo, pag-o-ogalì, panlalabi, pantotompel ha Diyos,
boy ha kalinisan nin pagnanakem.
13 Angga ha lomateng ako bahen, hay Halità nin Diyos ay patoloy mon
ibaha, i-aral, boy itorò ha tawtawoy ampititipon.
14 Agmo sayangen ya kakayawan ya inggawà komo nin Diyos hin hika
ay pinababowan gamet nin impanalangin nin ampipama-alà ha gropo
nin mangama-in katetpel ha Pangino-on. Hin habayto, hay holà komo ay
impahalità konla nin Ispirito nin Diyos.
15 Geperan moy katongkolan mo boy pangataw-anan mo emen makit nin
kaganawan ya lalò kan ampagkama-in nin kahampatan.
16 Sigorowen mon mahampat ya sarili mo boy an-itorò mo. Panatiliyen
mo ya panggawà mo nin kahampatan emen alwan bongat sarili mo ya
malibri no alwan kateng hatoy ampipanlengè komo.

5

Hay mahampat ya panonorò

1 Hay lawlalaki ya mato-a komo ay agmo paghalita-an nin makhit, no
alwan paki-ilgowan mo hila nin bilang ha sarili mon tatay; boy hay
lawlalaki ya malagò komo ay itowad mo nin sarili mon patel.
2 Hay bawbabayi ya mato-a komo ay itowad mo nin sarili mon nanay; boy
hay bawbabayi ya malagò komo ay agmo pag-ihipan nin alwan mahampat,
no alwan itowad mo hila simpri nin sarili mon patel.

Torò ya tongkol ha bawbawoy babayi

3 Hay bawbawo itaman ya babayi ya talagan ayin ampanambay ay dapat
mon igalang boy tambayan.
4 Piro no hay bawbawoy babayi ay ma-in aw-anak o aw-apò ay hila bayto
ya dapat pon matoto nin manambay ha pamilya la, ta ha ombayro ay
angka-ipakit la ya panhohomonol la ha Diyos. Ha pamalay la nin otang
ya nakem nin mangasiwà ha mawmato-antawo la boy pawpapò la, hay
Diyos ay ampagkama-in konsowilo konla.
5 Hay bawoy babayi ya talagan mimiha na tana ha biyay ay an-omasan
bongat ha Diyos. Kayà yabi allo yan ampanalangin ta andomawat nin
tambay.
6 Piro hay bawoy babayi ya ma-ilig gomawà nin ikapdà nin sarili na ay
ayin silbi. Maski angkabiyay ya ay emen yaynan nati.
7 Habayti ya tawtorò ay ipahonol mo konla emen ayin makapintas konlan
gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on.

8 Hinoman ya ahè mangasiwà nin pawpartidos na, lalo-lalò ana ha sarili
nan pamilya ay agna an-aminen ya pantotompel na. Mala-et ya nin igit et
ha tawoy ayin katetpel ha Diyos.
9 Hay karapatdapat ya bawoy babayi ya ma-arì pili-en nin miha ha
bawbawoy magsirbi ha himba-an ay ombayri: ahè kolangen ha anemapò
ya idad, hay napag-ahawa na ay mimiha ya ayin kanayon no alwan hatoy
kinabawowan na,
10 katanda-an ya hiya ay mapanggawà nin kahampatan, hiya ay ma-osay
mangasiwà boy manorò nin aw-anak na, hiya ay mahampat mangistima
nin tawtawoy ampako ha bali na, hiya ay ampagmaka-aypà nin mangoyah
nin bitih nin nag-in tawtawo nin Diyos, hiya ay matatambayen ha
ampipanga-ilangan, boy hiya ay mapanggawà nin kaganawan klasin gawà
ya mahampat.
11 Hay mangalagò ya bawbawoy babayi ay agmo pili-en, ta no magtan
hila nin gawgawà ya ikapdà nin sarili la ay mag-ahawa hilan oman.
No mangyarin ombayro ay aghilayna makapagsirbi koni Pangino-on
Hisokristo,
12 boy ampakapagkasalanan hila nin banà ha panirà la nin pangakò la
hin hato ya magsirbi hila ha Diyos.
13 Matoto hilan bongat tomamlad hilan ta ayin kanayon ya anggaw-en no
alwan manambali ta magdaldal boy maki-emen ha biyay nin ma-in biyay,
boy mipag-ilgo nin hatoy alwan dapat halita-en.
14 Kayà ha palagay ko, mas mahampat ya hay mangalagò ya bawbawoy
babayi ay mag-ahawan oman emen hila manganak boy asiwa-en lay sarili
lan pamamali. Ha ombayro, hay angkomontra kontamon mangama-in
katetpel ha Pangino-on ay ayin bara-nan nin mamintas kontamo.
15 Anhalita-en ko bayti ta ma-in anan ongnoy bawoy babayi ya agana
anhomonol koni Pangino-on Hisos ta hay anhonolen layna ay hi Satanas.
16 Hinoman ya babayi ya antompel ha Pangino-on ta ma-in yan partidos
ya bawbawoy babayi ay dapat na bayton tambayan emen ahè makapabyat
ha gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on. Ha ombayro, hay gropon
mangama-in katetpel ha Pangino-on ay makatambay ha bawbawo ya
talagan ayin kapapartidos ya an-asawan.

Tongkol ha ampipama-alà ha gropo nin mangama-in katetpel ha Pangino-on

17 Hay ampipama-alà ha gropo nin mangama-in katetpel ha Pangino-on,
hatoy ampagsirbin mahampat ay karapatdapat parangalan, lalo-lalò ana
baytoy mangahipeg mangi-aral boy mangitorò nin Halità nin Diyos,
18 ta ha Halità nin Diyos ay nakaholat ya ombayri: “Ahè bosalan ya bakà
mintras an-ipagi-ek,” boy ma-in et kanayon ya nakaholat ya ombayri: “Hay
ampagtrabaho ay nararapat opa-an.”
19 No ma-in hombong komo ya kontra ha tawoy ampama-alà ha
ampipantompel ha Pangino-on ay agmo pon pinto-owen anggan ma-in
lowa o tatlo katawoy manistigos ha riklamo ya tongkol kona.
20 No ma-in ampanadyà nin manggawà nin kasalanan ay pagtotolan mo
ya ha arapan nin nititipon ya ampipantompel ha Pangino-on. Ha ombayro,
hilay kaganawan ay malimon manowad nin manggawà kasalanan.
21 Timotiyo, ha arapan nin Diyos boy hi Pangino-on Hisokristo, boy ha
arapan nin mangahampat ya aw-anghil ay an-ipakamamanda ko komo
ya honolen mo nin ma-in katapatan bayti ya anhalita-en ko komo boy
parihowen mo ya tegteg mo ha maski hino.

22 Paka-atap ka ha pamilì mo nin gaw-en mon mama-alà. Agka
magpabongatbongat mangipababo nin gamet mo ha pamilì mo. Atapan
mo nin masangkot ha kasalanan nin kanayon. Sikapen mo nin hika ay
mag-in malini, hatoy ayin kala-etan.
23 Alwan bongat lanom ya inomen mo, no alwan ma-arì kan minom
nin amò ya alak ya makatambal nin hakit lohok mo boy ha kanayon ya
mawmasakit moy ansomompong.
24 Ma-in tawtawo ya maski aghila et mahosgawan ay nipatnag ana pon
ya kasalanan la. Piro hay kanayon itaman ay nahosgawan ana pon biha
mipatnag ya kasalanan la.
25 Ombayro itaman, hay mangahampat ya gawgawà ay maparan
mipatnag, boy maski ahè ampipatnag ay ahè ma-itagò.

6

Torò ya tongkol ha hinaliw ya aw-alilà

1 Hay hinaliw ya aw-alilà ya ampipantompel ha Pangino-on ay nararapat
gomalang ha aw-amo la emen ayin mahalità ya kontra ha ngalan nin Diyos
boy ha an-itorò tamo.
2 No hay amo la ay kapariho lan antompel ha Pangino-on ay aghila
mangihip nin hay amo la ay agla igalang ta patel la man ha Pangino-on.
Alwan ombayro no alwan lalò lan pakasirbiyan ya amo la, ta tandà la ya
hay makinabang ha pagsisirbi la ay hay anlabiyen lay amo la ya antompel
itaman ha Pangino-on.

Hay ampangitorò nin kahalakoy torò

Habayti ya bawbagay ya dapat mon pagsikapan itorò.
3 Hinoman ya ampangitorò nin kahalakoy torò boy ahè an-omawoyon
ha mahampat ya aral ya tongkol koni Pangino-on tamon Hisokristo boy ha
peteg ya torò
4 ay mahambog boy ayin pangingintindi. Ma-ilig ya ha dawdibati boy
dawdiskosyonan ya ampangibatan nin magkama-in inggitan, awayan, la-
etan, boy mangola-lem nin kala-etan.
5 Ampangibatan et nin ayin anggay pamikokontra nin tawtawoy mala-et
ya pangingihip boy ahè ampakatandà nin kaptegan. Ha asa la ay yomaman
hila nin banà ha pagkarilihyoso la.

Hay pamabli nin kayamanan

6 Hay tawoy mapanhomonol ha kalabayan nin Diyos ay ma-in malhay
ya pakinabang no kontinto ya ha kapapa-hal na.
7 No pangno tamo lo-hok ya in-anak boy ayin anyaman bayri ha babon
lotà ay ombayro itaman nin ayin tamon magtan ya anyaman ha mati tamo.
8 Kayà dapat tamon mag-in kontinto no ma-in tamon angkanen boy no
ma-in tamon angkapagdolo.
9 Hinoman ya labaylabay nin yomaman ay angkatoksò boy angka-
ingganyo ha malakè ya gawà ya ayin silbi boy ha mala-et ya kalabayan
nin nawini ya makab-i ha tawo nin kahira-an boy kaparosawan;
10 ta hay masyadoy pama-alagà ha kowalta ay ampangibatan nin
kaganawan kala-etan. Ma-in nin tawtawo ya banà ha ka-apehan la nin
magkama-in kowalta ay na-alih ya pantotompel la ha Diyos boy masyadoy
kalele-an ya andanasen la.

Bibilin koni Timotiyo

11 Piro hika, Timotiyo, ya magsisirbi nin Diyos ay dapat mag-atap ha
bawbagay ya haba-in. Pirmi mon sikapen nin gomawà kahampatan boy
kalinisan, hatoy ayin kala-etan. Pa-alaga-an mo ya pantotompel mo boy
pirmi kan manlabi, pakapasinsya ka, boy magmaka-aypà kan nakem.
12 Ipaglaban mon mahampat ya pantotompel mo ha Diyos. Pangolig-
tanan mo ya hika ay ma-in anan biyay ya ayin anggawan ya bilang ha
biyay nin Diyos. Banà bayro ha biyay ya anti ana komo ay iningat ka nin
Diyos hin hay pantotompel mo ay pinaptegan mo ha arapan nin kalak-an
tawo.
13 Ha arapan nin Diyos ya ampangibatan nin kaganawan biyay, boy ha
arapan ni Pangino-on Hisokristo ya mahampat ya naghalità nin kaptegan
ha arapan ni Ponsyo Pilato
14 ay an-ipanogò ko komo ya honolen mo ya an-itorò ko komo.
Pakahampat kan homonol, hatoy ayin ma-ipintas komo angga ha lomateng
hi Pangino-on Hisokristo.
15 Lomateng ya ha tamà ya pana-on ya hiya ay ipatnag nin Diyos. Hay
Diyos ay pinakamahampat boy hiyan bongat ya Pinakamakapangyariyan.
Hiya ya pinakamatag-ay ha kaganawan ampag-arì boy pinakamatag-ay ha
kaganawan ampangino-onen.
16 Hiyan bongat ya ayin kamatyan boy anti ha kahawangan ya ahè
makayan pakaraniyan nin maski hino, boy hiya ay ahè nakit nin maski
hino boy maski makakano ay ayin makakit kona. Anti kona ya karangalan
boy kapangyariyan anggan makakanoman. Amin.

Torò ha tawtawoy mangayaman

17 Hay mangayaman bayri ha babon lotà aytoro-an mo nin ahè paka-
hambog boy ahè omasa ha kayamanan la ya ahè manatili, no alwan omasa
hila ha Diyos ya mabibi-iyen ya ampambi kontamo nin kaganawan angka-
ilanganen tamo emen tamo lomiga.
18 Toro-an mo hila nin gomawà nin kahampatan boy lalò manggawà
nin mangahampat, boy mag-in mabibi-iyen boy handà nin mambi ha
ampipanga-ilangan.
19 Ha ombayro ay makatipon hila nin kayamanan ya para ha sarili la,
hatoy matibay ya pondasyon ya para lano ha biyay ya miha, boyhapa-eg
et ay matanggap laynay peteg ya biyay.

Torò ni Pablo koni Timotiyo

20 Timotiyo, pakahampat ka ha pangi-aral mo nin Mahampat ya
Balità ya impahimalà komo nin Diyos. Pakarayò ka ha aw-ilgowan
ya manga-alay boy ayin silbi boy pakarayò ka ha pamakidiskosyon ha
ampipagmamaronong.
21 Hay kanayon ya ampipagmamaronong ay na-alih ana ya pantotompel
la ha Diyos.
Hay Diyos ay mangingangalo komo nin mambin kahampatan.

HAY IKALWAN HOLAT NI PABLO KONI TIMOTIYO

1 Hiko hi Pablo ya hogò ni Pangino-on Hisokristo nin banà ha kalabayan
nin Diyos. Inhogò na ko nin mangi-aral nin tongkol ha biyay ya impangakò
nin Diyos ha tawtawo ya ma-in pamakilamo koni Pangino-on Hisokristo.
2 Timotiyo, hika ya anlabiyen ko nin bilang sarili kon anak ay anholatan
ko. Hay Tatay ya Diyos boy hi Pangino-on tamon Hisokristo ay mangin-
gangalo dayi komo nin mambin kahampatan boy katinekan.

Hay an-ipagpasalamat ni Pablo boy hay pamakhawnan nakem ni Timotiyo

3 Allo yabi ay pirmi katan an-ipanalangin boy hika ay ampasalamatan ko
ha Diyos ya ampagsirbiyan ko nin malinis ya nakem nin bilang pagsisirbi
hin hato nin kawka-apo-apowan ko.
4 Angkapanemteman ko ya hin nihiyay ta ay nantolò ya lowà mo banà
ha kalele-an mo. Kayà talagan labay katayna dayi nin makit emen ako
mapnò nin kaligawan.
5 Angkapanemteman ko et ya katibolosan nin pantotompel mo ha Diyos,
hatoy ombayro ha pantotompel ni Loyda ya papò mo boy hi Iyonis ya
nanay mo. Angkasigoro ko ya hay pantotompel mo ay ombayro ha
pantotompel la.
6 Kayà an-ibibilin ko komo hapa-eg ya lalò mon pakhawen ya kakayawan
ya inggawà komo nin Diyos hin impababo ko komo ya gamet ko nin
nangipanalangin komo.
7 Hay pangigwà kontamo nin Diyos nin Ispirito na ay alwan para
tomalaw tamo, no alwan emen homkaw ya nakem tamo, magkama-in tamo
nin panlalabi, boy emen tamo mapendanan ya sarili tamo.
8 Agmo ikareng-ey ya pamapteg mo nin tongkol ha Pangino-on tamo.
Agmo simpri ikareng-ey ya hiko ay impiriso nin banà ha panonorò ko
nin tongkol koni Pangino-on Hisokristo, no alwan ha kapangyariyan nin
Diyos ay makimiha ka kongko nin magdanas nin kadya-dya-an nin banà
ha Mahampat ya Balità.
9 Inlibri na tamo boy iningat emen tamo mag-in malinis, hatoy ayin
kapintasan. Ginawà na bayti, alwan banà ha anyaman ya nagawà tamo, no
alwan banà ta talagan da-an naynan plano bayti boy banà ha kahampatan
pangingangalo na. Hin ahè et pinalsa nin Diyos bayti ya babon lotà, hay
Diyos ay nangingangalo kontamo nin nambin kahampatan nin banà koni
Pangino-on Hisokristo.
10 Hapa-eg bongat nin impatnag nin Diyos bayti ya da-an plano na
hin hi Pangino-on Hisokristo ya Mapangilibri kontamo ay nako bayri ha
babon lotà. Hay Mahampat ya Balità ya hi Pangino-on Hisokristo ay nati
biha nabiyay oman ay habaytoy pinamatalo na nin kapangyariyan nin
kamatyan boy pagkabolok nin nawini, ta nagkama-in nin biyay ya ayin
kamatyan.
11 Pinilì ako nin Diyos nin mag-in nan mangangaral, hogò, boy mangitorò
nin habayti ya Mahampat ya Balità.
12 Kayà ampagte-ehan ko ya hiko ay anti bayri nin nakapiriso. Agko
angkareng-ey ta tandà ko no hino ya anteplan ko, boy angkasigoro ko ya

hay impahimalà ko kona ay magawà nan i-atap angga ha allon magbira hi
Pangino-on Hisokristo.
13 Hay kaptegan ya intorò ko komo ay pangoligtanan mo. Banà
ha pamakilamo mo koni Pangino-on Hisokristo ay panatiliyen mo ya
pantotompel mo boy panlalabi mo kona.
14 Ha panggogomawà nin Ispirito nin Diyos ya ampa-iri ha nakem tamo
ay agmo pa-olayan ya kaptegan ya impahimalà komo.

Hay katapatan ni Onisiporo

15 Tandà mo ya pina-olayan ako nin kaganawan ampipantompel ha
Pangino-on do ha probinsyan Asya. Kateng hi Pigilo boy hi Hirmohinis
ay nama-olay kongko.
16 Hiko ay pinaligha ni Onisiporo; kayà hay pamilya na ay ingalowan
dayi nin Pangino-on. Agna an-ikareng-ey ya pagkapiriso ko,
17 no alwan hin ni-abot ya ha siyodad nin Roma ay agna ko tinegnan
tinikap anggan agna ko nakit.
18 Tandà mo no pangno kahampat ya ginawà na kongko hin anti ko ha
siyodad nin Ipiso. Hay Pangino-on ay mangingangalo dayi kona ha allon
magbira hi Pangino-on Hisokristo.

2

Wawali ni Pablo koni Timotiyo

1 Anak kon Timotiyo, pakakhaw ka nin banà ha kahampatan pangingan-
galo ni Pangino-on Hisokristo.
2 Hay nalengè mo kongko ha arapan nin kalak-an ay ipahimalà mo ha
tawtawoy tapat nin makapi-aral itaman ha kanayon.

Pagte-ehan ya ka-irapan

3 Makidamaydamay kan magte-eh nin bilang mahampat ya hondalò ni
Pangino-on Hisokristo.
4 Hay mihay hondalò ay ahè angkatarka nin mangihip nin trabahoy ayin
koniksyon ha pagkahondalò na. Ha ombayro ay mapakonsowilo na ya
ampakatag-ay kona.
5 Hay magdadagaw ay ahè ampakatanggap nin primyo no agna honolen
ya riglaminto nin dagaw.
6 Hay masikap ya mamaliyan ay karapatdapat ma-onan makinabang ha
alawah na.
7 Paka-ihipen mo bayti ya hinalità ko komo, ta hay Pangino-on ya mambi
komo nin pangingintindi ha kaganawan bagay ya habayti.
8 Panemtemen mo hi Pangino-on Hisokristo ya biniyay oman nin Diyos.
Hiyay alalak ni Arì Dabid ya binanggit ha Mahampat ya Balità nin Diyos
ya an-i-aral ko.
9 Banà ha pangangaral ko ay ampagdanas ako nin kadya-dya-an.
Tinikala-an ako et nin intowad ha mapamatin tawo. Ombayro man, hay
Halità nin Diyos ay ahè mategen nin i-aral.
10 Kayà alang-alang ha tawtawo ya pinilì nin Diyos ay mat-eh ko ya
kaganawan ampangyari kongko emen hila magkama-in nin kalibriyan ya
ampangibat koni Pangino-on Hisokristo, ta ha biyay ya miha ay ma-in hila
nin ahè makwan ihipen ya kagandawan ya ahè ma-anggawan.
11 Peteg bayti ya ombayri ya pagkahalità:
“No nati tamo nin kalamo ni Pangino-on Hisokristo ay kalamo na tamo
simpri nin nabiyay.

12 No ampagte-eh tamo ay kalamo na tamo simpri nin mamo-on. No ipogla-
oh tamo ya ay ipogla-oh na tamo itaman.
13 Maski alwa tamon tapat, hiya ay ampanatilin tapat, ta agna ma-arì hira-
en ya hinalità na."

Atapan ya pamikokolpya ya tongkol ha bawbagayya ayin silbi

14 Habaytoy kaptegan ay ipa-ihip mo ha tawtawoy antoro-an mo. Pakabibibilinan mo hila ha arapan nin Diyos ya ampakakit kontamo ya itegen layna ya pamikokolpya la ta ayin silbi. Habayto ay ahè makab-i nin kahampatan no alwan ikahirà bongat nin tawtawoy ampakalengè.
15 Pagmalasakitan mo nin hika ay mag-in mahampat ya makapakonsow-
ilo ha Diyos. Ha panggogomawà mo ay hatoy ayin kan dapat ikareng-ey,
boy angka-i-aral mon mahampat ya kaptegan ya Halità nin Diyos.
16 Atapan mo ya aw-ilgowan ya manga-alay boy ayin silbi ya lalò makapipakarayò nin tawo ha Diyos.
17 Habaytoy klasin aw-ilgowan ay bilang ha kating ya kapannanaknak nin magdonot. Kabilang ha pangyayari ya habayto ay hili Himiniyo boy hi Pilito
18 ya nipa-alilih ana ha kaptegan. Anhalita-en lay nalabah ana ya pangabiyay oman boy anhira-en lay pantotompel nin kanayon ya tawo.
19 Piro hay matibay ya kaptegan ya pondasyon nin Diyos ay ombayri ya nakaholat: "Tandà nin Pangino-on baytoy tawtawoy talagan ikon na." Hay kanayon itaman ay ombayri ya nakaholat: "Hinoman ya ampaghalità nin hiya ay ikon ni Pangino-on Hisokristo ay dapat pakarayò ha kala-etan."
20 Ha malhay ya bali ay malakè boy hari-harì ya kahangkapan. Ma-
in kawkahangkapan ya yarì ha gintò boy pilak, boy ma-in simprin yarì
ha kayo boy pità. Hay mangabli ya kahangkapan ay anggamiten ha aw-
okasyon. Hay kahangkapan ya momorawen ay gamit bongat nin pan-allo-
allo.
21 Hinoman ya pakarayò ha kasalanan, hay ka-alimbawa-an na ay emen
ha ma-alagà ya kahangkapan ya nilinis, hatoy ayin kapintasan, boy handà
gamiten nin pakinabangan nin Pangino-on ha maski anyay mahampat ya
gawà.
22 Pa-alilihan mo ya kala-etan ya angka-iligan gaw-en nin mangalagò
ya tawtawo. Sikapen mo nin hika ay patoloy nin ma-in kahampatan,
patoloy nin tompel, manlabi, boy ma-in katinekan. Sikapen mon mag-in
ka nin ombayro nin kalamo mo ya kaganawan ma-in malinis ya nakem
nin andomawat haPangino-on.
23 Atapan mo et ya dawdiskosyon ya ayin kabalikahan boy ayin silbi ta tandà mo ya haba-in ay ampangibatan bongat nin away.
24 Hay magsisirbi ha Pangino-on ay dapat alwan pala-away, no alwan
hiya ay dapat ma-osay ha kaganawan, ampakatorò nin mahampat, boy
mapasinsya nin mandisiplina.
25 Dapat mapanawah yan mangitoynong nin ansomalongat kona, ta ha
ombayro ay maka biyan hila nin Diyos nin pana-on nin paghehean lay
kawkasalanan la boy matanda-an lay kaptegan.
26 Ha ombayro ay makapag-ihip-ihip hila boy maka-alih ha hilò ni
Satanas ya nanagep nin mamahonol konla.

3

Kadya-dya-an ha hoyot ya allo

1 Dapat mon matanda-an ya ha hoyot ya allo ay magkama-in nin
masyadoy kadya-dya-an.
2 Hay tawtawo ay mag-in malabi ha sarili, mag-in lopan kowalta, ma-
hambog, mapagmalhay, mala-et maghalità, ahè anhomonol ha mawmato-
antawo, ayin otang ya nakem, boy ayin galang ha Diyos.
3 Hila ay mag-in et nin ayin panlalabi, ayin ingangalo, mapanirà pori,
mabayani, mabagsit, boy ma-inakit ha anyaman ya kahampatan;
4 traydor, ayin pi-aweng, mapagmatag-ay, boy malabi ha ampakab-i konla
nin ikapdà nin sarili la kisa labiyen lay Diyos.
5 Kanwarì, hila ay rilihyoso piro ayin silbi ta ahè angkakit ha biyay la
ya kapangyariyan nin pagkarilihyoso la. Kayà atapan mo ya ombayroy
tawtawo.
6 Hila ay ampako ha bawbinali ta ampanloko nin bawbabayi ya
tawtarantada boy ma-in mangabyat ya kasalanan boy maparan magtan
ha hari-harì yamala-et ya kalabayan nin sarili.
7 Hay ombayroy bawbabayi ay pirmin ampanlengè ha aral nin maski
hino, piro aghila maka-intindi nin kaptegan.
8 No pangno sinomalongat hi Hanis boy hi Hambris koni Moysis hin
hato ay ombayro itaman hapa-eg nin ansomalongat ha kaptegan ba-in ya
lawlalaki ya mawmanloloko. Hay la-et nin pangingihip la boy palso ya
pantotompel la ha Diyos.
9 Piro aghila makapagpatoloy ha ombayroy gawà ya mala-et, ta hay
kalokowan la ay mipatnag ha kaganawan tawo bilang ombayro ha
nangyari koni Hanis boy koni Hambris.

Bawbibilin ni Pablo koni Timotiyo

10 Piro hika, Timotiyo ay kahalako. Hiko ya ampakahonolhonolen mo ya
ampangwanan mo nin alimbawà ha pangangaral, pamimiyay, anhangaren
ha biyay, pantotompel, kapasinsyawan, panlalabi, pagte-eh,
11 boy ha pagdanas ko nin kadya-dya-an boy ka-irapan. Tandà mo
ya kaganawan nangyari kongko hin anti ko ha siyodad nin Antiyokiya,
Ikonyo, boy Listra. Tandà mo simpri ya pinadya-dya-an ako bayro, piro ha
kaganawan habaytoy nangyari kongko ay inlibri ako nin Pangino-on.
12 Kaganawan tawo ya labay mamiyay nin malinis, hatoy ayin kala-etan
nin banà ha pamakilamo la koni Pangino-on Hisokristo ay talagan padya-
dya-an.
13 Piro hay mangala-et boy ampipanorò nin alwan peteg ay lalò loma-et.
Patoloy hilan manloko boy mismon hila ay angkaloko.

14 Piro hika, magpatoloy kan homonol ha kaptegan ya natotowan mo boy
talagan ampinto-owen mo. Tandà mo no hinoy nangitorò komo,
15 boy tandà mo pa-ibat hin anak ka, hay masagradoy Kaholatan ya Halità
nin Diyos ay intorò komo. Habayto ay ampambin hawang ha ihip nin
tawtawo emen la ma-intindiyan ya tongkol ha kalibriyan ya mangibat koni
Pangino-on Hisokristo banà ha pantotompel la kona.
16 Kaganawan Kaholatan ay ha Diyos nangibat, boy mapakinabangan
ha panonorò nin kaptegan, panana-ad nin manggawà kamali-an, pangi-
toynong nin tawtawoy ampipa-alilih ha katoynongan, boy ha pangitorò
nin kahampatan.
17 Ha ombayro, hay magsisirbi ha Diyos ay ahè magkama-in nin
pagkokolang, no alwan handà yan gomawà nin kaganawan kahampatan.

4

Kalalampohan bibilin

1 Ha arapan nin Diyos boy ni Pangino-on Hisokristo ya manosga nin
ampikabiyay kateng nikati, boy banà ha panlomateng na boy pamomo-on
na ay an-ipakabibibilin ko komo ya
2 i-aral moy Halità nin Diyos boy pirmi kan handà nin mangi-aral nin
habayto ha maski anyay oras. Mamapinto-o ka, mana-ad, mamakhaw
nakem, boy pirmi kan pakapasinsya nin manorò;
3 ta lomateng ya pana-on ya hay tawtawo ay agana manlengè ha peteg
ya torò, no alwan hay gaw-en la emen la mapdà ya sarili lan kalabayan
ay tiponen lay mawmanonorò ya hay an-itorò ay hatoy labaylabay la nin
leng-en.
4 Hay peteg ya torò ay aglayna leng-en no alwan mas labay la nin leng-en
ya aw-istorya ya pinigawa-gawà bongat.
5 Piro hika ay mag-in pirmin mapagpendan boy te-ehen moy kawka-
irapan. Hay Mahampat ya Balità ay i-aral mo boy geperan moy
katongkolan mo nin magsirbi ha Diyos.
6 Hiko ay i-igwà ana ha kamatyan. Nilomateng ana ya oras nin ka-
anggawan nin biyay ko bayri ha babon lotà.
7 Hiko ay kowinta nakilaban nin mahampat boy na-abot ko ya kowinta
ampowayowen ko boy nag-in akon tapat ha katetpel ko.
8 Kayà ma-in anan an-i-antì nin igwà kongko ya korona nin banà ha
kahampatan ko. Hay mangigwà kongko ay hi Pangino-on Hisokristo ya
mahampat ya manonosga. Igwà na kongko ha allon magbira ya, boy
alwan bongat kongko no alwan kateng ha kaganawan ampanlabi kona boy
ampipangantì nin pagbira na.

Sarilin panganga-ilangan ni Pablo boy hay hawhalità na koni Timotiyo

9 Pagmalasakitan mon tampol makalako bayri kongko,
10 ta hiko ay inalihan ana ni Dimas. Mas nan pina-alaga-an ya bawbagay
bayri ha babon lotà. Hiya ay nako ha siyodad nin Tisalonika. Hi Krisinti
itaman ay nako ha probinsyan Galasya, boy hi Titò ay nako ha probinsyan
Dalmasya.
11 Hi Lokas bongat ya anti bayri kongko. Pamako mo bayri ay gitan mo
hi Markos, ta hiya ay matatambayen ha pagsisirbi ha Diyos.
12 Hi Tikiko ay inhogò kon mako ha siyodad nin Ipiso.
13 Pamako mo bayri ay gitan moy panlay-ep koy imbalag ko koni Karpo
do ha siyodad nin Trowas; gitan mo et ya lawlibro ko, lalo-lalò ana baytoy
ma-alagà ya dawdokominto ko.
14 Hi Alihandro ya panday nin tangsò ay nanggawà kongko nin masyadoy
kala-etan. Banà ha ginawà na kongko ay gantiyen ya nin Pangino-on.
15 Atapan mo ya ta talagan salongat ya ha an-itorò tamo.
16 Hin primiro akon nilitis ay ayin nanambay kongko. Hilay kaganawan
ay nama-olay kongko. Habayti ay ahè dayi ipakasalanan konla nin Diyos.
17 Maski pina-olayan la ko, hay Pangino-on ay pirmin anti kongko, boy
binyan na ko nin kakhawan emen hay Mahampat ya Balità ay ma-i-aral
kon lobosan ha kaganawan tawoy alwan Hodiyo. Inlibri na ko ha tawtawoy
inogalì liyon.
18 Ilibri ko et nin Pangino-on ha kaganawan kala-etan. Ha ombayro, hiko
ay libri ya gitan na ha katatag-ayan ha ka-ari-an na. Poriyen ya anggan
makakanoman. Amin.

Kalalampohan pangongomosta

19 Halita-en mo koni Prisila boy koni Akila kateng ha pamilya ni
Onisiporo ya angkomostawen ko hila.
20 Hi Irasto ay nabalag ha siyodad nin Korinto; hi Tropimo ay imbalag
ko ha banowan Milito ta ma-in yan masakit.
21 Pagmalasakitan mon makalako bayri biha lomateng ya pana-on ya
malay-ep. Angkomostawen ka nili Iyobolo, Podinti, Lino, boy Klawdya
kateng kaganawan patel ha Pangino-on ya anti bayri.
22 Pirmi dayi ha nakem mo ya Pangino-on. Hay Diyos ay mangingangalo
komoyon kaganawan nin mambin kahampatan.

HAY HOLAT NI PABLO KONI TITO

1 Hiko hi Pablo ya magsisirbi nin Diyos boy hogò ni Pangino-on Hisokristo
ya ma-in holat nin habayti. Inhogò ako nin mamakhaw katetpel nin
tawtawoy pinilì nin Diyos boy mangipatandà konla nin kaptegan ya
makapagawà konla nin kalabayan nin Diyos.
2 Habayti ya katetpel la boy kaptegan ay ampambi konla nin pag-asa ya
hila ay magkama-in biyay ya ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos.
Hin ahè et pinalsa bayti ya babon lotà, hay Diyos ya ahè ampagbongkok
ay nagpangakò nin habayti ya biyay.
3 Kayà ha tama-tamà ya pana-on ay impatnag nin Diyos ya Halità na
ya impahimalà na kongko nin i-aral kompormi ha an-ipanogò kongko nin
Diyos ya Mapangilibri kontamo.
4 Anholatan kata, Titò ya bilang kon sarilin anak nin banà ha katetpel ta.
Hay Tatay ya Diyos boy hi Pangino-on Hisokristo ya Mapangilibri
kontamo ay mangingangalo dayi komo nin mambin kahampatan boy
katinekan.

Hay an-ipagawà koni Titò ha islan Krita

5 Hika ay imbalag ko ha islan Krita para manyarì nin bawbagay ya ka-
ilangan yari-en, boy ha mangama-in katetpel ha balang banowa ay mamilì
ka nin mama-alà konla bilang ombayro ha imbibilin koyna komo.
6 Hay pili-en mon mama-alà ay ombayri ya dapat angkakit ha biyay na:
ahè anggomawà nin mapamintasan kona boy mimihay ahawa na. Hay
aw-anak na ay dapat antompel ha Diyos, ahè anggomawà nin kala-etan,
boy ahè anhomombalang ha mawmato-antawo la.
7 Hay ampama-alà ha mangama-in katetpel ay dapat ayin mapamintasan
kona, ta hiya ya pinaba-alà nin trabaho ya para ha Diyos. Dapat hiya
ay alwan hambog, alwan mapahang, alwan mapaminom nin alak, alwan
mapanggolo, boy alwan sakim;
8 no alwan hiya ay dapat mahampat mangistima nin sawsang-ili,
labaylabay ya kahampatan, mapagpendan, mahampat, malinis, hatoy ayin
kapintasan, boy maronong mandisiplina nin sarili na.
9 Hay kaptegan ya in-aral kona ay dapat nan pangoligtanan nin
mahampat. Ha ombayro, hay tawtawo ay mapakhaw nay nakem ha tamà
ya aral, boy ma-ipatandà nay kamali-an nin ansomalongat ha peteg ya torò.
10 Ma-in malakè ya ahè labay homonol, lalo-lalò ana baytoy Hawhodiyo
ya ampipagkakanwarì nin hila ay anak nin Pangino-on. Hila ay ampipan-
loko boy ampagtotol nin ayin silbi.
11 Kayà habaytoy ampipagkakanwarì ay dapat pategenen nin manorò,
ta ma-in anan ongnoy kapamilyawan ya angkagoloy nakem banà ha
pangitorò la nin alwan dapat itorò. Ombayroy anggaw-en la emen hila
ay makakwa nin kowalta ya para ha sarili la.
12 Mismon mihay propita ya kapariho lan taga Krita ya naghalità nin
ombayri: “Hay tawtaga Krita ay pirmin ampagbongkok; hila ay emen aw-
ayop ya ganid; mangahibà hila boy mangatamlad.”
13 Habayti ya hinalità na ay peteg. Kayà paghalita-an mo hila nin makhit
emen mag-in mahampat ya pantotompel la,

14 boy emen ma-alih ya ka-iligan la ha aw-istorya nin Hawhodiyo ya
pinigawa-gawà bongat, boy ha an-ipanogò nin tawtawoy ahè labay ya
kaptegan.
15 Hay tawoy ma-in malinis ya ka-ihipan ay ampangipalagay nin
kaganawan bagay ay malinis, piro hay tawoy mala-et ya pangingihip boy
ayin katetpel ay ayin malinis para kona, ta hay ihip na boy konsinsya na
ay maremek.
16 Anhalita-en nin habaytoy tawtawo ya balay lay Diyos piro angkakit
ha gawgawà la ya an-ipogla-oh la ya; ta mabayani hila, aghila anhomonol,
boy aghila ampakagawà nin kahampatan.

2

Kahampatan ya dapat itorò

1 Hapa-eg, hay dapat mon itorò ay hatoy kompormi ha peteg ya aral.
2 Hay mawmato-antawoy lalaki ay toro-an mon ahè minom alak, mag-in
kagalanggalang, mag-in mapagpendan, magkama-in katetpel ha kaptegan,
magkama-in panlalabi, boy mag-in mapasinsya.
3 Ombayro simpri ya mawmato-antawoy babayi: toro-an mo hila nin
pakatinek emen hila igalang. Aghila magdaldal nin paninirà nin kanayon
boy aghila minom nin alak, no alwan mangitorò hila nin kahampatan.
4 Ha ombayro, hay mawmato-antawoy babayi ay makatorò ha maw-
malagò ya babayi nin manlabi nin ahawa boy aw-anak la,
5 mag-in mapagpendan, mag-in malinis ya nakem, pakahipeg ha pama-
mali, pakaba-it, boy pasakop ha ahawa. No ombayroy gaw-en la, hay Halità
nin Diyos ay ahè mapola-an.
6 Ombayro itaman ha mawmalagò ya lalaki, iwawali mo konla ya mag-in
hilan mapagpendan.
7 Ha kaganawan bagay ay ipakit mo ya hika ay ampanggawà nin
kahampatan. Agmo gaw-en alina no alwan gaw-en mon matibolos ha
nakem mo ya pangitorò mo konla nin kaptegan.
8 Pakahampat ka nin mangitorò konla emen agla ka pintasan, boy emen
mipareng-ey ya ansomalongat komo, boy emen ayin hilan mahalità ya
anyaman ya tongkol kontamo.
9 Hay aw-alilà ya hinaliw ay toro-an mo nin hay aw-amo la ay
pakahonolen la, pakonsowilowen, boy agla tobaytobayen.
10 Hay amo la ay agla panakawan nin anyaman ya bagay, no alwan
ipakit la ya hila ay talagan mapahimala-an. No ombayro ya gaw-en la
ay malabayan nin tawtawo ya torò ya tongkol ha Diyos ya Mapangilibri
kontamo.
11 Hay kahampatan nin pangingangalo nin Diyos ay impatnag para ha
ikalibri nin kaganawan tawo.
12 Habayti ya kahampatan pangingangalo nin Diyos ay makapi-akay
kontamo nin halibokotan ya kala-etan kateng kalabayan nin nawini tamo.
Ha ombayro, ha kasalokoyan pana-on, hitamo ay makapagpendan, mag-in
mahampat, boy mag-in malinis, hatoy ayin kapintasan,
13 peleg tamon an-anti-en ya kaligawan ya an-asawan tamoy ahè
makwan ihipen, hatoy panlomateng nin Diyos tamo ya ahè mapantayan
boy Mapangilibri ya ayin kanayon no alwan hiPangino-on Hisokristo.
14 Intarmoli ni Apo Hisos nin inggawà ya sarili na nin mati emen tamo
matbeh ha kaganawan kala-etan. Linisan na et ya kawkasalanan tamo

emen na tamo mapagsarili nin pag-ikon boy emen tamo homipeg nin
manggawà nin kahampatan.
15 Habayti ya bawbagay ay i-aral mo ha tawtawo. Gamiten moy
kaganawan karapatan mo nin mamakhaw konla boy mana-ad konla. Agmo
hila payagan nin manyamo-yamò komo.

3

Hay dapat ogali-en nin aw-anak Pangino-on

1 Ipa-ihip mo ha tawtawo bahen ya pasakop hila ha ampipamo-on boy
ha mangama-in katongkolan ha gobirno. Pakahonol hila boy mag-in handà
nin gomawà kahampatan.
2 Aghila maghalità nin ikahirà nin maski hinoy tawo boy aghila mag-in
pala-away, no alwan pakaba-it hila boy pakagalang ha kaganawan tawo.
3 Hitamo, hin hato ay ayin simprin tandà ya tongkol ha Diyos, ta
agtamo anhomonol boy maparah tamon magtan ha alwan kahampatan
boy honolhonolan tamo ha kaganawan mala-et ya kalabayan ya ikapdà nin
nawini tamo. Hay angkakit pon ha biyay tamo ay mala-et ya pangingihip,
inggit, boy pami-i-inakit.
4 Piro hin nipatnag kontamo ya kahampatan boy panlalabi nin Diyos ya
Mapangilibri kontamo
5 ay inlibri na tamo ha kaparosawan. Inlibri na tamo, alwan banà ha
panggawà tamo nin kahampatan, no alwan banà ha ingangalo na. Hitamo
ay na-i-anak nin oman banà ha panlinis na kontamo, boy hay Ispirito nin
Diyos ay nambi kontamo nin bayoy biyay.
6 Banà koni Pangino-on Hisokristo ya Mapangilibri kontamo ay lobosan
nin inggawà nin Diyos kontamo ya Ispirito na.
7 Ombayroy ginawà na emen ha kahampatan pangingangalo na, hitamo
ay imbilang na nin ayin kasalanan, boy nagkama-in tamo nin pag-asa ha
biyay ya ayin anggawan ya kowinta manawen tamo.
8 Habayti ya ombayri ya pagkahalità ay peteg.

Labay kon hokawen moy nakem mon itorò bayti ha tawtawo bahen
emen hay mangama-in anan pantotompel ha Diyos ay talagan gomawà
nin kahampatan. Mahampat ba-in boy ikahampat nin tawtawo.
9 Pa-alilihan mo ya pamididiskosyon ya ayin silbi, kateng aw-ilgowan
ya tongkol hapawpinanlipi-an, kateng pamaki-away boy pamakikolpya
ya tongkol ha kawkapanogo-an nin Hawhodiyo, ta habayti ay ayin
pakinabang boy ayin kowinta.
10 Maskin hino ya ampanggawà nin kagolowan ay panoro-an mo. No
kaloway bisis mo yaynan tinoro-an ta agya manlengè ay ayin anan magawà
kona no alwan pa-olayan yayna.
11 Tandà mo ya hay tawoy ombahen ay mala-et boy ampagkasalanan.
Hiyayna mismo ya ampambin ihosga ha sarili na.

Kalalampohan bibilin

12 Pami-abot bahen ni Artimas o Tikiko ya ihogò kon mako komo ay
pagsikapan mon homakbat kongko ha Nikopolis, ta hay disisyon ko ay
bayro ko peleg abagat.
13 Pamibwat ni Sinas ya abogado boy hi Apolos ay igwà moy kaya mo
nin itambay konla. Sigorowen mo ya kaganawan angka-ilanganen la ay
anti konla.

14 Hay pawpatel tamo ha Pangino-on ay toro-an mon pirmin manggawà
nin kahampatan boy mag-in matatambayen ha ampipanga-ilangan emen
hay biyay la ay ma-in ma-ibonga.
15 Angkomostawen ka nin kaganawan kalamowan ko. Ikomosta mo kayi
ha kaganawan ampanlabi konnawen ya pawpatel bahen ya mangama-in
katetpel.
Hay Diyos ay mangingangalon mambin kahampatan komoyon ka-
ganawan.

HAY HOLAT NI PABLO KONI PILIMON

1 Hay ma-in holat nin habayti ay hiko hi Pablo ya impiriso nin banà
ha pangi-aral ko nin tongkol koni Pangino-on Hisokristo. Hi Timotiyo ya
patel tamo ha Pangino-on ay kalamo ko nin ampanolat nin habayti ya para
komo, Pilimon, ya anlabiyen nawen ya kalamowan nin mangangaral.
2 Habayti ya holat ay para et ha babayi ya hi Apyà ya patel nawen ha
Pangino-on, boy para koni Arkipo ya kapara nawen pinagkahondalò ni
Pangino-on Hisokristo, boy para ha gropon mangama-in katetpel ha Diyos,
hatoy ampititipon ha bali mo, Pilimon.
3 Hay Tatay tamoy Diyos boy hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo
dayi komoyo nin mambin kahampatan boy katinekan.

Hay panlalabi boy katetpel ni Pilimon

4 Ha panalangin ko, hika ay an-ilamo kon pirmi nin magpasalamat ha
Diyos,
5 ta angkabalita-an koy tongkol ha katetpel mo koni Pangino-on Hisos,
boy tongkol ha panlalabi mo ha kaganawan nag-in tawtawo nin Diyos.
6 An-ipanalangin ko ya hay pamapteg mo nin katetpel mo ya tongkol
koni Pangino-on Hisokristo ay magkama-in nin lobos ya pangingintindi ha
kaganawan kahampatan ya anti kontamo nin banà ha pamakilamo tamo
koniPangino-on Hisokristo.
7 Hiko man, patel ay labis nin angkaligawan boy angkahahaliwa nin banà
ha panlalabi mo, ta pinaligha moy nakem nin nag-in tawtawo nin Diyos.

Hay an-ipaki-ilgo ni Pablo koni Pilimon ya tongkol koni Onisimo

8 Banà ha pamakilamo ta koni Pangino-on Hisokristo ay ma-arì homkaw
ya nakem ko nin imanda komo ya nararapat mon gaw-en.
9 Ombayro man, banà ha panlalabi ko komo, hiko ya mato-ayna ya ayin
kanayon no alwan hi Pablo ya piriso nin banà koni Pangino-on Hisokristo
ay maki-ilgo tana komo.
10 Hay ipaki-ilgo ko komo ay tongkol koni Onisimo ya peleg anti ko bayri
ha pirisowan ay nag-in ko yan bilang sarilin anak nin banà ha pantompel
na koni Pangino-on Hisokristo.
11 Hin hato ay ayin kan kapapakinabang kona maski hay labay totolen
nin ngalan nay Onisimo ay mapakinabangan. Piro hapa-eg, hiya ay
pakinabangan tayna.
12 An-ihogò ko yan magbira bahen komo boy hay nakem ko ay pirmin
anti kona.
13 Labay ko dayi nin panatiliyen ya bayri kongko nin pinagkanawini mo
nin manambay kongko peleg anti ko bayri nin impiriso nin banà ha pangi-
aral ko nin Mahampat ya Balità.
14 Piro agko labay gomawà no agko pon ma-i-pakipapano komo. Agko
labay ya angkapilitan kan bongat, no alwan hay panggawà mo nin
kahampatan ay hatoy tarmolin nakem mo.
15 Maka kayà nipahiyay komo hi Onisimo nin amò ya pana-on ay emen
pirmiyan yayna komo pagbira na bahen.
16 Hin hato hi Onisimo ay alilà mon bongat; piro hapa-eg ay alwa yaynan
alilà no alwan patel yayna ha Pangino-on. Hiya ay anlabiyen ko, piro lalò
mo yan anlabiyen, ta alilà mo ya boy patel mo ha Pangino-on.

17 Kayà no an-itoring mo ko nin talagan kalamowan mo ay tanggapen
mo ya nin emen ha pananananggap mo kongko.
18 No nakagawà ya komo nin alwan tamà, o no nagka-otang ya komo ay
kongko mo hinowen.
19 Hikon mismo hi Pablo ya ampanolat nin habayti. Hiko ya mamayad
komo. No ha bagay, alwa kon dapat banggiten ya hay kalibriyan nin
kalolowa mo ay kowinta otang mo kongko ta hikoy nangipakarani komo
ha Pangino-on.
20 Kayà, patel, an-ipaki-ilgo ko komo ya banà ha pamakilamo ta ha
Pangino-on ay gaw-en moy an-ipaki-ilgo ko komo. Banà ha pamipatel ta
koni Pangino-on Hisokristo ay pakonsowilowen mo ko bayri ha an-ipaki-
ilgo ko komo.
21 Makhaw ya nakem ko nin nangiholat komo nin habayti ta angkasigoro
ko ya honolen mo ko, boy tandà ko ya igit et ya gaw-en mo ha an-awoken
ko komo.
22 Ma-in ako et awod ipaki-ilgo komo ya mihay bagay. Mangihandà
ka nin mihay kowarto ya para kongko, ta an-omasa ko nin banà ha
pawpanalangin moyo ay makabira ko bahen komoyo.

Kalalampohan pangomosta

23 Angkomostawen ka ni Ipapras ya kalamo kon impiriso nin banà ha
pangangaral nin tongkol koni Pangino-on Hisokristo.
24 Hi Markos, hi Aristarko, hi Dimas, boy hi Lokas ya kawkalamowan
kon mangangaral ay ampangomosta simpri komo.
25 Hi Pangino-on Hisokristo ay mangingangalo dayi nin mambin kaham-
patan komoyon kaganawan.

HAY HOLAT HA TAWTAWOY HIBRIYO

Hay pinahalità nin Diyos nin halità na ay Anak na

1 Hin hato, hay Diyos ay naghalità ha kawka-apo-apowan tamo nin
malakè ya bisis boy ha hari-harì ya paraan ya hay pinahalità na ay
pawpropita na.
2 Piro hapa-eg ha kalampohan ana nin pana-on, naghalità ya kontamo
ya hay pinahalità na ay Anak na. Hay babon lotà ay pinalsa nin Diyos ya
hay ginomawà ay Anak na, boy pinilì nin Diyos ya Anak na nin mag-ikon
nin kaganawan bagay.
3 Bayri ha Anak ay makit ya kagandawan kahampatan boy kahawangan
nin Diyos, boy no pangno ya Diyos ay ombayro itaman ya Anak na. Hiya ya
Anak ya ampakaba-alà ha kaganawan pinalsa nin Diyos, ta maski anyay
halita-en na ay ampangyari. Nati ya emen na ma-alih ya kawkasalanan
tamo, biha ya nako ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos nin niknò ha
bandan wanan nin Pinakamakapangyariyan ya Diyos.

Hay aw-anghil ay ahè maka-igit ha Anak nin Diyos

4 Hay an-ingaten Anak nin Diyos ay igit ha aw-anghil, ta hay katongkolan
ya inggawà kona nin Diyos ay igit ha katongkolan la.
5 Alwan anghil no alwan Anak na ya pinag-ilgowan na nin ombayri:
“Hika ya Anak ko. Hapa-eg ay impatnag ko ya hiko ya Tatay mo.”
Ombayri et ya hinalità nin Diyos ya tongkol ha Anak na:
“Hiko ya Tatay na boy hiya ya Anak ko.”
6 Hin ihogò nin Diyos ya mimihay Anak na nin mako bayri ha babon lotà
ay ombayri ya hinalità na:
“Kaganawan anghil nin Diyos ay dapat homamba kona.”
7 Tongkol ha aw-anghil ay ombayri itaman ya hinalità nin Diyos:
“Hila ay mawmagsisirbi ko ya no labay ko ay magawà ko nin hila ay mag-in
angin boy mag-in apoy.”
8 Piro hay hinalità nin Diyos ya tongkol ha Anak na ay kahalako ta ombayri
ya hinalità na kona:
“Hay pamomo-on mo, O Diyos ay anggan makakanoman. Hay pag-a-arì
mo ay ma-in kahampatan.
9 Angkatowà ka ha gawgawà ya mahampat, piro angka-inakit ka ha
gawgawà ya mala-et. Kayà pinonò kata nin kaligawan, ta hika ay ginawà
kon igit ha kawkalamowan mo.”
10 Hinalità et nin Diyos ha Anak na:
“Hin ka-ona-onawan, hika ya Pangino-on ay pinalsa moy lotà, boy gamet
mo ya nanggawà nan langit.
11 Kaganawan nin habayti ay ma-in anggan makakanoman. Habaytoy
pawpinalsa mo ay doma-an nin bilang ha dolo
12 ya no ayin anan kowinta ay topi-en ana ta pahiliyan nin bayo. Piro hika
ay ahè ampangoman; agka tomo-a boy agka mati.”
13 Habayti et ya hinalità nin Diyos ha Anak na:
“Miknò ka ha bandan wanan ko anggan hay kawka-away mo ay talowen
ko boy igwà ko hila ha hilong kapangyariyan mo.”
Maski nakakano ay ayin ombayroy hinalità nin Diyos ha aw-anghil na.

14 Warì alwan kaganawan anghil ay aw-ispirito ya mawmagsisirbi ha
Diyos? An-ihogò hila nin Diyos nin magsirbi do ha tawtawoy biyan na
nin kalibriyan ha kasalanan.

2

Hay kalibriyan ya ahè makwan ihipen

1 Banà ta hi Pangino-on Hisos ya ampaka-igit ha kaganawan ay dapat
tamon pangoligtanan nin mahampat ya kaptegan ya nalengè tamo ya
tongkol kona emen agtamo mipakarayò ha kaptegan.
2 Hay kawkapanogo-an ay inggawà nin Diyos ha aw-anghil, ta hila ya
mangibalità nin habayto koni Moysis. Napaptegan ya hay kawkapanogo-
an ay talagan peteg ta hinoman ya hinomombalang o ahè hinomonol bayro
ay nakatanggap nin parosa ya nararapat kona.
3 Mas et bayroy mangyari kontamo. Hitamo ay ahè maka-iwas ha
kaparosawan ha impirno no agtamo ampa-alaga-an bayti ya kalibriyan
ya ahè makwan ihipen. Hi Pangino-on Hisos ya ona nin nangibalità
nin habayti ya kalibriyan, boy hay nipampakalengè kona ya namapteg
kontamo nin habayti ay peteg.
4 Habayti ay pinaptegan et nin Diyos ha pangipakit na nin
pawpalatanda-an boy hari-harì ya papag-ispantawan, boy ha pambi na
nin kawkakayawan ya nangibat ha Ispirito nin Diyos. Habayto ay an-igwà
nin Diyos kompormi ha kalabayan na.

Hay kalibriyan ya inggawà nin Diyos ay ahè nangibat ha aw-anghil, no alwan nangibat koni Pangino-on Hisokristo

5 Alwan ha aw-anghil inggawà nin Diyos ya katongkolan mamo-on no
alwan inggawà na koni Pangino-on Hisokristo. Hay an-ilgowen nawen ay
alwan tongkol bayri ha babon lotà hapa-eg, no alwan hatoy kapahiliyan
nin habayti.
6 Ha Halità nin Diyos ay nakaholat ya ombayri ya hinalità hin hato ni
Arì Dabid:
“Anya ya tawo ta ampanemtemen mo ya boy ampa-alaga-en mo?
7 Hiya ay ginawà mon ma-aypà ha aw-anghil nin amò ya pana-on. Intag-ay
mo ya nin pinarangalan nin emen ha arì,
8 balè kaganawan bagay ay inggawà mo ha hilong kapangyariyan na.”
Hin inggawà nin Diyos ha hilong kapangyariyan nin tawtawo ya ka-
ganawan bagay ay ayin anan bagay ya ayin ha hilong kapangyariyan la.
Piro agtamo et angkakit hapa-eg ya kaganawan bagay ya anti ha hilong
kapangyariyan nin tawtawo.
9 Hi Apo Hisos balè ay tandà tamoy ginawà ya nin Diyos nin ma-aypà ha
aw-anghil nin amò ya pana-on. Ombayro man, banà ha pagkamati ni Apo
Hisos hin nagdanas ya nin kadya-dya-an, hay Diyos ay nangitag-ay nin
namarangal kona. Banà ha kahampatan ingangalo kontamo nin Diyos ay
nilabay na ya hi Apo Hisos ay magdanas nin kamatyan para kontamon
kaganawan.
10 Hay Diyos ay ma-in karapatan nanggawà nin ombayro ta hiyay
namalsa nin kaganawan, boy kaganawan bagay ay para ha ikapori na.
Lano do ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay labay na nin hay
malakè ya anak na ay magkama-in kagandawan ya emen ha kagandawan
na. Hi Apo Hisos ya mantan bayro kontamo ay ka-ilangan pon magdanas
nin kadya-dya-an, ta hay pagdanas na nin kadya-dya-an ay kabo-o-an nin
kalibriyan nin aw-anak nin Diyos.

11 Hi Apo Hisos ya ampangalih nin kawkasalanan emen hay tawtawo ay
mag-in nin ayin kasalanan. Hapa-eg, hiya kateng hatoy tawtawoy inalih
nay kawkasalanan ay mimihay tatay la ya ayin kanayon no alwan Diyos.
Kayà ahè an-ikareng-ey ni Apo Hisos nin ingaten hila nin pawpatel,
12 ta hin hato ay ombayri ya hinalità ni Apo Hisos ha Diyos:
"Hay ngalan mo ay ibabalità ko ha pawpatel ko. Ha pamititipon nin
kaganawan ay magkanta ko nin pamomori komo."
13 Hinalità et ni Apo Hisos,
"Pahimalà ako ha Diyos."
Ombayri et ya hinalità na:
"Anti ko bayri kateng aw-anak nin Diyos ya impahimalà na kongko."
14 Hay aw-anak ya antokoyen na bayri ay tawtawo ya ma-in laman boy
dayà. Hi Apo Hisos itaman ay nag-in tawo nin bilang konla emen ya mati.
Hay pagkamati na ya pinamatalo na koni Satanas, ta hi Satanas ya ma-in
kapangyariyan ha kamatyan.
15 Hay tawtawo, leleg angkabiyay ay angkalimo ha kamatyan. Piro hi
Satanas ay tinalo ni Apo Hisos emen hila malibri do ha ahè mangaka-alih
konlay pangalimo ha kamatyan.
16 Malinaw ya alwan aw-anghil ya antambayan ni Apo Hisos, no alwan
hay antambayan na ay tawtawoy inalalak ni Abraham.
17 Kayà emen matambayan ni Apo Hisos ya pawpatel na ay ka-
ilangan mag-in yan tawo emen na maranasan ya andanasen nin tawtawo.
Ha ombayro, hi Apo Hisos ay nag-in pinakamatag-ay ya parì ya ma-
ingangalowen boy tapat ha sirbisyo ya mangipakisondò nin tawtawo ha
Diyos bilang ombayro ha sirbisyo hin hato nin pawparì nin Aw-israylita; ta
banà ha pagkamati ni Apo Hisos ay natbeh ya tawtawo ha kawkasalanan.
18 Mismon hi Apo Hisos ay nagdanas nin kadya-dya-an hin tinoksò ya
ni Satanas, piro agya natoksò. Kayà matambayan nay ampipagdanas nin
toksò.

3

Hi Apo Hisos ay igit et koni Moysis

1 Hapa-eg, pawpatel ya kapara kon iningat nin Diyos, ihipen tamo hi
Apo Hisos ya inhogò nin Diyos emen ya mag-in pinakamatag-ay ya parì ya
mangipakisondò kontamo ha Diyos, ta hiya hi Apo Hisos ya ampahimala-
an tamo.
2 Tapat ya ha impagawà kona nin Diyos ya nangihogò kona bilang itaman
koni Moysis hin hato ya tapat ha pamama-alà ha kapamilyawan nin Diyos,
hatoy Aw-israylita ya impaba-alà kona nin Diyos.
3 Piro hi Apo Hisos ay ampaka-igit koni Moysis ta hiyay namalsa nin
tawtawo. Hay ka-alimbawa-an ay tawoy nangipa-ireng bali: hay mas
amparangalan ay hatoy tawo kisa bali, piro hi Pangino-on Hisos ya ka-
alimbawa-an nin nangipa-ireng bali ay hiyay mas amparangalan kisa hi
Moysis ya pinaba-alà bongat.
4 Balang bali ay ma-in nangipa-ireng, piro Diyos ya namalsa nin
kaganawan bagay.
5 Hi Moysis ay bilang ha mihay alilà ya tapat ha pagsisirbi ha Diyos, ta
hiya ay anhomonol ha an-ipagawà kona nin Diyos ya asiwa-en nay Aw-
israylita ya tawtawo nin Diyos. Hay bawbagay ya halita-en lano nin Diyos
ay imbalità ni Moysis.
6 Balè hi Pangino-on Hisokristo ay alwan alilà, ta hiya ay Anak nin
Diyos. Tapat ya ha pangangasiwà ha aw-anak nin Diyos bilang ombayro

ha pangangasiwà hin hato ni Moysis. Hitamo ay aw-anak nin Diyos no hay pamahimalà tamo kona ay matibay angga ha anggawan, boy no an-omasa tamo kona.

Hay babalà ya tongkol ha ahè pantompel ha Diyos

7 Hay Ispirito nin Diyos ay naghalità nin ombayri:
"No angkalengè moyo hapa-eg ya hawhalità nin Diyos
8 ay agmoyo patya-en ya nakem moyo nin bilang ha kawka-apo-apowan moyo ya kinomontra ha Diyos hin hato hinpana-on ni Moysis. Pirmi la kon anhoboken hin anti hila ha powiray dogal, wana nin Diyos.
9 Lo-ob apatapò ya ta-on nin angkakit lay pawpapag-ispantawan ya anggaw-en ko konla, piro aghila antonggen nin manobok kongko.
10 Kayà habaytoy tawtawo ay pinamahangan ko. Hinalità ko, 'Pirmi hilan ampakihowawì kongko ta angkomontra hila ha labay ko.'
11 Ha kapahangan ko konla ay ombayri ya pinanompa-an kon hinalità: 'Talagan aghila makapahok nin pa-inawa do kongko ha dogal ya inhandà kon pa-iriyan la.' "
12 Pawpatel, mag-atap kawo emen agkawo mag-in mala-et ya ayin pantotompel ha Diyos, ta no mangyari komoyo bayto ay anhalibokotan moyo ya Diyos ya angkabiyay.
13 Hay dapat moyon gaw-en emen agkawo maloko para gomawà nin kasalanan ay agmoyo patya-en ya nakem moyo, boy allo-allo kawon mipapangaralan mintras ma-in et pana-on nin mangapitatambay kawo.
14 Hay pamakilamo tamo koni Pangino-on Hisokristo ay ayin angga no pangoligtanan tamon mahampat ya pamahimalà tamo kona hin ompisa nin hitamo ay tinompel kona.
15 Ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos:
"No angkalengè moyo hapa-eg ya hawhalità nin Diyos ay agmoyo patya-en ya nakem moyo nin bilang ha kawka-apo-apowan moyo ya kinomontra kona hin hato."
16 Hino baytoy nipankomontra ha Diyos maski nalengè lay bosis na ya ampaghalità konla? Warì alwan hila baytoy kaganawan nin hatoy pinangonawan ni Moysis nin in-alih ha nasyon Ihipto?
17 Ha lo-ob apatapò ya ta-on, hinoy ampamahangan nin Diyos? Warì alwan hatoy nipagkasalanan ya nikati ha powiray dogal?
18 Hinoy inhompà nin Diyos nin talagan ahè makapahok nin pa-inawa do kona ha dogal ya inhandà nan pa-iriyan la? Warì alwan hatoy ahè nipanhomonol kona?
19 Tandà tamo ya aghila nakapahok banà ha agla pantompel ha Diyos.

4

Hay tongkol ha pampomahok nin pa-inawa ha dogalya inhandà nin Diyos

1 Hitamo ay kalamo do ha tawtawoypinangako-an nin Diyos nin makapahok nin pa-inawa do kona ha dogal ya inhandà nan pa-iriyan tamo. Kayà mag-atap tamo emen ayin kontamo nin mapabilang do ha tawtawoy ayin katetpel ya ahè makapahok ha dogal ya impangakò nin Diyos.
2 Nakalengè tamo itaman nin Mahampat ya Balità ya tongkol ha pama-inawawan ya nalengè nin hatoy kawkalamowan ni Moysis. Ombayro man, maski nalengè la bayto ay aghila tinompel; kayà ahè nakab-i nin kahampatan konla.

3 Hitamoy ampipantompel ha Diyos ay talagan makapahok bayro nin pa-
inawa, piro hay ahè ampipantompel ay ahè makapahok bayro ta ombayri
ya nakaholat ha Halità nin Diyos:
"Ha kapahangan ko konla ay inhompà ko nin hinalità ya ombayri: 'Talagan
aghila makapahok nin pa-inawa do kongko ha dogal ya inhandà kon
pa-iriyan la.' "
Hatoy dogal ya pama-inawawan ay nayarì ana nin Diyos pa-ibat et hin
pinalsa nay kaganawan.
4 Tandà tamo ya nayarì ana bayto ta nakaholat ha Halità nin Diyos ya
tongkol ha ikapiton allo. Ombayri ya pagkahalità:
"Ikapiton allo, hay Diyos ay napa-inawa ta nayarì nayna ya gawgawà na."
5 Hinalità nayna et,
"Talagan aghila makapahok nin pa-inawa do kongko ha dogal ya inhandà
kon pa-iriyan la."
6 Hatoy nika-onan nakalengè nin Mahampat ya Balità ay ahè nakapahok
bayro banà ha agla panhomonol. Piro ma-in kanayon ya makapahok bayro
nin pa-inawa kalamo nin Diyos.
7 Matanda-an bayto ta hay Diyos ay nangitaning nin mihay allo ya an-
ingaten "Hapa-eg"; ta hin nalabah ya malakè ya ta-on pa-ibat hin ahè
nakapahok nin pa-inawa baytoy kawkalamowan ni Moysis ay impahalità
nin Diyos koni Arì Dabid bayti ya hinalità koyna komoyo,
"No angkalengè moyo hapa-eg ya anhalita-en nin Diyos ay agmoyo patya-
en ya nakem moyo."
8 Hay dogal ya pinantanan hin hato ni Hoswi ha Aw-israylita ay alwan
habaytoy talagan dogal ya pama-inawawan la nin kalamo la ya Diyos, ta
no habaytoy talagan dogal ya pama-inawawan nin kalamoy Diyos, nalabah
ya ongnoy pana-on, hay Diyos ay agana dayi namanggit nin tongkol ha
kanayon ya alloy pama-inawa.
9 Kayà hay Diyos ay ma-in inhandà ya dogal para pama-inawawan nin
tawtawo na nin bilang ombayro ha pama-inawa na hin nayarì nan pinalsa
ya kaganawan.
10 Hinoman ya makapahok ha dogal ya pama-inawawan nin kalamo na
ya Diyos ay makapa-inawa ya ha gawgawà na nin bilang ha Diyos ya napa-
inawa hin nayarì yan namalsa.
11 Kayà pagsikapan tamon makapahok nin pa-inawa kalamo nin Diyos.
Agtamo towaren ya tawtawo hin hato ya ahè nakapahok ha dogal ya
pangipalakwan konla, ta aghila hinomonol.
12 Hay Halità nin Diyos ay anggomawà boy makapangyayari. Matarem
nin igit ha hondang ya mitaligmang ya tarem. No pangno nin hay hondang
ay ampakataloh ha pawpilpo-an kateng ha bawbot-o ay ombayro itaman ya
Halità nin Diyos, ta anggomawà ha nakem boy ha ka-ihipan nin tawtawo
boy ampakatandà no anyay an-ihipen la boy amplanowen la.
13 Ayin pinalsa ya ma-arì magtagò ya ahè makit nin Diyos. Tandà nay
kaganawan pinalsa na boy angkakit nay kaganawan gawà la. Lano ay
omarap tamo kona ta kaganawan ginawà tamo ay tobayen tamo kona.

Hi Apo Hisos ya pinakamatag-ay ya parì

14 Pangoligtanan tamo ya katetpel tamo ta ma-in tamoynan pinakamatag-
ay ya parì ya anggomawà nin sirbisyoy mangipakisondò nin tawtawo ha
Diyos. Hiya ya nako ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ya ayin
kanayon no alwan hi Pangino-on Hisos ya Anak nin Diyos.

15 Habayti ya ampangipakisondò nin tawtawo ha Diyos ay andomamay
kontamo nin mananam nin kaganawan an-ikakapey nin pantotompel
tamo. Ha pagdadanas tamo nin toksò ay an-ingalowan na tamo, ta hin anti
ya bayri ha babon lotà ay tinoksò ya ha kaganawan paraan. Nagdanas ya
itaman nin tawtoksò nin bilang ha pagdanas tamo, piro maski tinoksò ya
ay agya nakagawà nin kasalanan.
16 Banà ta ma-in ampangipakisondò kontamo ha Diyos ay agtamo mag-
alangan nin pakarani ha Diyos ya ampambin kahampatan ingangalo
kontamo. Ha pangingangalo na, anyaman ya oras nin ka-ilanganen tamoy
tambay na ay igwà na kontamo no pakarani tamo kona.

5

1 Hin hato, ha kawka-apo-apowan tamo ay ma-in pinilì konla para mag-
in pinakamatag-ay ya parì ya anggomawà nin sirbisyo ha Diyos nin para
ha tawtawo. Balang pinilì ay hiya ya mangidolog ha Diyos nin aw-ayop ya
pinati nin para ha ikapatawad nin kawkasalanan boy ma-in et kanayon ya
an-igwà ya para ha Diyos.
2 Habaytoy tawoy pinakamatag-ay ya parì ya ampangipakisondò nin
tawtawo ha Diyos ay ma-in itaman kakapeyan. Kayà tandà na no pangno
na mapagpasinsyawan nin pakilamowan ya tawtawoy ampitawon ya
anggomawà nin alwan mahampat.
3 Banà ta ma-in yan kakapeyan, hay an-igwà na ha Diyos ya para ha
ikapatawad nin kawkasalanan ay alwan bongat para ha kawkasalanan nin
tawtawo, no alwan para et ha sarili nan kawkasalanan.
4 Hay tawoy nag-in pinakamatag-ay ya parì ya mangipakisondò nin
tawtawo ha Diyos ay ampagkama-in karangalan, piro ahè ma-arì pili-en
nin tawo ya sarili na nin mag-in nin ombayro. Hiya ay ka-ilangan pili-en
nin Diyos nin bilang koni Aron hin hato ya pinilì na nin mag-in ka-ona-
onawan pinakamatag-ay ya parì.
5 Ombayro itaman koni Pangino-on Hisokristo. Agna pinarangalan
ya sarili na ya mag-in yan pinakamatag-ay ya parì ya anggomawà nin
sirbisyoy mangipakisondò nin tawtawo ha Diyos, no alwan hay Diyos ya
namarangal kona, ta Diyos ya nangigwà kona nin ombayroy sirbisyo ta
wana kona,
“Hika ya Anak ko; hapa-eg ay impatnag ko ya hiko ya Tatay mo.”
6 Hay kanayon et ya hinalità nin Diyos koni Apo Hisos ay ombayri:
“Hika ay parì anggan makakanoman nin bilang ombayro koni Milkisidik
hin hato.”
7 Hin anti et bayri hi Apo Hisos ha babon lotà ay nanalangin ya ha Diyos
ya makapilibri kona ha kamatyan. Ha pamakirawat na ay ampantolò ya
lowà na boy makhaw ya tangih na. Hay andawaten na ay nilengè nin Diyos
banà ta hi Apo Hisos ay nagmaka-aypà nin hinomonol ha Diyos.
8 Ha pagdanas ni Apo Hisos nin kadya-dya-an, maski Anak ya nin Diyos
ay natoto yan lalò homonol ha Diyos.
9 Habaytoy ginawà na ya kabo-o-an nin hiya ay ayin pagkokolang. Kayà
kaganawan ampipanhomonol kona ay ma-ilibri na ha kasalanan, boy
biyan na hilan biyay ya ayin anggawan.
10 Diyos ya ginomawà emen hi Apo Hisos ay mag-in pinakamatag-ay ya
parì ya mangipakisondò nin tawtawo ha Diyos bilang ombayro hin hato
koni Milkisidik.

Wawali ha ampipangkomapey ya pantotompel

11 Malakè ya labay nawen halita-en ya tongkol ha pagkaparì ni Milkisidik
boy pagkaparì ni Apo Hisos, piro ma-irap nawen ipalinaw komoyo ta
makapey ya pangingintindi moyo.
12 Hikawo ay naboyot anan antompel ha Pangino-on; kayà dapat dayi
ay ampanorò kawoyna ha kanayon. Piro angga hapa-eg ay ka-ilangan
itorò komoyon oman baytoy Halità nin Diyos, hatoy maparan intindiyen
ya intorò komoyo hin primiro. No ha pamamangan ay bagay ana dayi
komoyo ya mangatyà ya pamamangan, piro angga hapa-eg ay gatas et ya
ka-ilangan moyo ta bilang kawo et kolaw.
13 Banà ta emen kawo et kolaw ya ayin kanayon ya angkabiyayen no
alwan gatas ay agmoyo et kayan intindiyen ya tongkol ha kahampatan, ta
hikawo ay emen babayo tinompel.
14 Piro hay mangato-ayna ay mangatyà ana ya pamamangan la. Ombayro
itaman ya tawtawoy ma-in anan matibay ya pantotompel. Nasanay
hilaynan gomawà nin kahampatan ta tandà layna no anyay kala-etan.

6

1 Hapa-eg, hay dapat tamon pag-aralan ay hatoy makapatibay kontamo
ha panhohomonol ha Diyos. Ha aw-aral ya tongkol koni Pangino-
on Hisokristo ay agtamoyna pi-oman-oman aralen baytoy pinag-aralan
tamoyna hin primiro ya tongkol ha paghehe ha panggawà nin anyaman
ya ayin kowinta boy tongkol ha pantotompel ha Diyos.
2 Agtamoyna simpri aralen oman baytoy tongkol ha pamiminyag, tongkol
ha pangipababon gamet ha tawoy an-ipanalangin, tongkol ha pamiyay
oman lano ha tawtawoy nikati, boy tongkol ha panonosga nin Diyos, hatoy
ihosga na ya ayin anggawan ya kaparosawan.
3 Hay dapat tamon gaw-en ay pag-aralan tamo baytoy agtamo et napag-
aralan emen tamo tomibay ha panhohomonol ha Diyos. Gaw-en tamo
bayto ha tambay nin Pangino-on ta kalabayan na.
4 No ma-in tawtawo ya nagkama-in pon hawang ya ka-ihipan boy
nakatanggap nin kalibriyan ya ampangibat koni Pangino-on Hisokristo,
boy no habaytoy tawtawo ay nakatanam nin ginomawà konla ya Ispirito
nin Diyos,
5 boy nahobokan la et no pangno kahampat ya Halità nin Diyos, boy
natanam lay kapangyariyan nin Diyos, hatoy kapangyariyan ya mipatnag
ha lomateng ya pana-on,
6 biha halibokotan la baytoy naranasan la ay aghilayna mapapaghehe nin
oman. Hay bara-nan nin aghilayna mapapaghehe nin oman, hi Pangino-
on Hisokristo ya Anak nin Diyos ay emen lan impakò nin oman ha koroh,
boy emen la yan impareng-ey ha kalak-an tawo.
7 Hay ka-alimbawa-an nin tawtawo ay emen ha lotà ya tinamnan. No
pirmin an-oranen baytoy lotà ya tinamnan ay tomobò baytoy intanem.
Hay tawoy nangitanem nin habayto ay makinabang ta ma-in yan ma-
ekan. Ombayroy tawtawoy nangipagpatoloy nin pantotompel, ta ma-in
hilan matanggap ya kahampatan ya mangibat ha Diyos.
8 Piro no hay lotà ay tinobo-an nin nipagdowih boy kawkatowà ya dikot,
habaytoy lotà ay ayin kowinta. Habayto ay ihohompà nin Diyos boy ka-
ilangan po-olan. Ombayro itaman ya tawtawoy bilang ha lotà ya tinobo-an
nin katowà ya dawdikot ay parosawan nin Diyos.
9 Piro maski ombayro ya nahalità nawen, anlabiyen nawen pawpatel
ay angkasigoro nawen ya alwa kawon ombayro ha ahè nangipagpatoloy
nin pantotompel. Ampahimalà kayi nin ipagpatoloy moyo ya pantotompel

moyo, ta mahampat ya gawgawà moyo ya bonga nin kalibriyan moyo ha kasalanan.
10 Banà ha kahampatan nin Diyos ay agna anliwawan ya kahampatan ya anggaw-en moyo kateng panlalabi ya angka-ipakit moyo ha pananambay moyo ha kapariho moyon katetpel, hatoy nag-in tawtawo nin Diyos ya patoloy moyon antambayan.
11 Hay labay nawen ha balang miha komoyo ay magmalasakit nin ipagpatoloy ya pantotompel moyo leleg biyay moyo emen lano ha lomateng hi Pangino-on Hisokristo ay matanggap moyo baytoy an-asawan moyo.
12 Agnawen labay ya magtamlad kawo ha panhohomonol ha Diyos, no alwan towaren moyo baytoy ampipantompel ha Diyos, hatoy tawtawo hin hato ya nipagpasinsyan nangantì anggan tinanggap lay impangakò konla nin Diyos.

Hay impangakò nin Diyos ay sigorado

13 Hin hato, hay Diyos ay nangakò koni Abraham. Habaytoy pangakò ay pinanompa-an nin Diyos ha sarili na, ta ayin kanayon ya igit kona ya ma-arì nan panompa-an.
14 Hay hinalità nin Diyos koni Abraham ay ombayri:
"An-ipangakò ko komo ya talagan biyan katan masyadoy kahampatan boy pakalak-en koy ma-i-alalak mo."
15 Banà ha pagpasinsya ni Abraham nin nangantì ay nangyari kona baytoy impangakò kona nin Diyos.
16 Hay tawtawo, no ampangakò hila ay ampanompa-an la ha ampakatag-ay konla ya ayin kanayon no alwan Diyos. Hay pagpangakò la nin ombayro ay ampaka-ariglo ha pamikokontra la.
17 Ombayro itaman, labay nin Diyos ya hay tawtawoy makatanggap nin impangakò na ay maka-intindi nin hay disisyon na ay ahè ma-oman. Kayà pinanompa-an na et baytoy impangakò na konla.
18 Ma-in loway bagay ya panigorowan tamo ha pangakò nin Diyos. Ona, hay Diyos ay ahè ampagbongkok; ikalwa ay ampanompa-an nay pangakò na. Kayà hitamoy nakatanggap kona nin kalibriyan ha kasalanan ay masyadon ampahimalà ha pan-o-omasa tamo ya hay impangakò kontamo ay matanggap tamo lano.
19 Habayti ya pan-o-omasa tamo ay ampakapatibay kontamo boy ampakab-i kontamo nin kasigorowan ya lano ay makapahok tamo ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Alwan bilang hin hato ya hay ampakapahok bongat ha kagmang kortina ya pinakamasagradon kowarto ay pinakamatag-ay ya parì.
20 Hi Pangino-on Hisos ay na-ona kontamo nin nako bayro boy hiya ay anggomawà nin para kontamo. Hiya ya nag-in pinakamatag-ay ya parì hapa-eg boy anggan makakanoman. No pangno ya sirbisyo hin hato ni Milkisidik ay ombayro hapa-eg ya anggaw-en ni Pangino-on Hisos.

7

Hi Milkisidik ya ampangipakisondò hin hatonin tawtawo ha Diyos

1 Habayti hi Milkisidik ay arì ha banowa ya an-ingaten Salim boy parì nin Pinakamakapangyariyan ya Diyos. Hin hato hi Abraham ay nakilaban ha ongnoy aw-arì emen mi-orong ya kawkamama-in nin pawpartidos na ya nakwa nin kawka-away la. Hin nagbirayna hi Abraham nin na-ibat ha pamakilaban na ha kawka-away ya nikapati na ay hinakbat ya ni

Milkisidik. Hi Abraham ay binindisyonan ni Milkisidik emen hi Abraham
ay magkama-in nin kahampatan ya mangibat ha Diyos.
2 Hi Milkisidik ay binyan ni Abraham nin ikamapò parti ha kaganawan
nakwa na ha kawka-away. Hay kahologan nin ngalan ni Milkisidik ay "Arì
nin kahampatan". Banà ta arì ya ha Salim, hay ingat et kona ay "Arì nin
katinekan" ta hay labay totolen nin Salim ay katinekan.
3 Ayin binanggit ya tongkol ha tatay o nanay ni Milkisidik o tongkol ha
kawka-apo-apowan na. Ayin simprin binanggit ya tongkol ha pangi-anak
kona o tongkol ha kamatyan na. Ayin anggawan ya pagkaparì ni Milkisidik,
hatoy sirbisyo ya bilang sirbisyo nin Anak nin Diyos.
4 Ihipen moyo no pangno ka-alagà hi Milkisidik, ta maski hi Abraham
ya ka-apo-apowan nin Aw-israylita ay nambi koni Milkisidik nin ikamapò
parti ha kaganawan nakwa na ha kawka-away.
5 Ha kalak-an na-i-alalak ni Abraham ay mihayna hi Libi. Hay aw-
inalalak ni Libi ay hila baytoy pawparì ya anggomawà nin sirbisyoy
mangipakisondò nin Aw-israylita ha Diyos. Kompormi ha kawkapanogo-
an, hila ay minandawan nin mangwan ikamapò parti ha kawkamama-in
nin Kawka-israylita lay aw-inalalak simpri ni Abraham.
6 Hi Milkisidik ay alwan miha ha aw-inalalak ni Libi. Ombayro man,
nananggap ya nin ikamapò parti ya inggawà ni Abraham, boy impaki-
ilgo na ha Diyos ya hi Abraham ya pinangako-an nin Diyos ay biyan nin
kahampatan.
7 Bayri tamo matanda-an ya hi Milkisidik ay ampaka-igit koni Abraham,
ta hi Milkisidik ya nakirawat ha Diyos nin hi Abraham ay biyan nin
kahampatan.
8 Hi Milkisidik ay ampaka-igit ha aw-inalalak ni Libi ya nipananggap nin
ikamapò parti nin natikapan nin Kawka-israylita la ta hila bayto ay nikati.
Piro hi Milkisidik ya nananggap nin ikamapò parti ya inggawà ni Abraham
ay ayin mabaha ha Halità nin Diyos ya hiya ay nati.
9-10 Hay aw-inalalak ni Libi ay nangwan ikamapò parti ha kawkamama-
in nin tawtawo. Piro hi Libi ya ka-apo-apowan la, maski agya et in-anak hin
nambi hi Abraham nin ikamapò parti koni Milkisidik, hi Libi ay kowinta
kalamo ni Abraham ha pambi hin habayto, ta inalalak ya ni Abraham.

Hi Pangino-on Hisos ay bilang koni Milkisidik

11 Hay kawkapanogo-an ya ampakapitorò ha Aw-israylita no pangno
homonol ha Diyos ay impahimalà ha aw-inalalak ni Libi. Hila ya
anggomawà nin sirbisyoy mangipakisondò nin tawtawo ha Diyos bilang
koni Aron ya ona nin anggomawà nin ombayroy sirbisyo. Ombayro man,
habayto ay ahè makapipakarani nin tawtawo ha Diyos ta ahè maka-alih nin
kasalanan, ta no habaytoy maka-alih nin kasalanan ay agana dayi nanga-
ilangan nin kanayon ya gomawà nin ombayroy sirbisyo. Habaytoy sirbisyo
ay bilang ha sirbisyo ni Milkisidik, alwan bilang ha sirbisyo ni Aron.
12 Hin pinahiliyan nin Diyos baytoy ampangipakisondò nin tawtawo
kona ay ka-ilangan simpri ya kanayon ya kawkapanogo-an ya ipahonol
nin Diyos ha tawtawo.
13-14 Hay antokoyen bayri ya impahili nin Diyos ay hi Pangino-on tamon
Hisos. Hiya ay alwan inalalak ni Libi no alwan inalalak ya ni Hoda. Ha aw-
inalalak ni Hoda ay hiyan bongat ya anggomawà nin ombayroy sirbisyo ha
Diyos. Tandà tamo ya hi Pangino-on Hisos ay inalalak ni Hoda. Piro hay
aw-inalalak ni Hoda ay ahè binanggit ni Moysis hin hinalità nay tongkol
ha pawparì ya anggomawà nin sirbisyoy para ha Diyos.

15 Hapa-eg ay lalò anan malinaw baytoy binanggit nawen ya
kawkapanogo-an ya napahiliyan ana kateng hatoy ampangipakisondò nin
tawtawo ha Diyos, ta hi Pangino-on Hisokristo ya bilang koni Milkisidik ay
hiyayna hapa-eg ya ampangipakisondò nin tawtawo ha Diyos.
16 Hay ginawà nin Diyos nin parì tamo ay alwan bilang ha aw-inalalak ni
Libi ya kompormi ha lahì la ay nag-in hilan parì ta ombayro ya riglaminto
konla. Piro hila ay ma-in kamatyan. Hi Pangino-on Hisos balè, banà
ha kapangyariyan nin biyay na ya ayin kamatyan ay ayin anggawan ya
sirbisyo na;
17 ta ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos ya tongkol kona:
"Hika ay parì anggan makakanoman ya gomawà nin sirbisyo ya bilang
ombayro ha sirbisyo ni Milkisidik hin hato."
18 Hay kawkapanogo-an ya inggawà koni Moysis hin hato ay pinahiliyan.
Habayto ay ayin kowinta ta ahè makapilibri nin tawtawo ha kasalanan.
19 Habaytoy kawkapanogo-an ay ayin ma-igwà ha tawtawo para mag-in
ayin kakolangan. Kayà pinahiliyan nin Diyos. Hay impahili na ay mas
mahampat boy ma-asawan tamo, ta habaytoy paraan ya makapipakarani
kona nin tawtawo.
20-21 Hay Diyos ay ahè nanompà nin nangakò ha pamilì na hin hato do
ha nipag-in pawparì ya gomawà nin sirbisyoy para kona. Piro ha pamilì
na koni Apo Hisos ay impangakò na boy pinanompa-an na ha sarili na, ta
ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos ya hinalità nin Diyos koni Apo
Hisos:
"Hiko ya Pangino-on, an-ipangakò ko komo boy ampanompa-an ko ha sarili
ko ya hay pagkaparì mo ay ayin anggawan. Habayti ya hinalità ko
ay talagan ahè ma-oman."
22 Banà bayri ha pangakò nin Diyos koni Apo Hisos ay angkasigoro tamo ya
mas mahampat ya pamisondo-an nin Diyos boy tawo kisa panhohomonol
hin hato ha kawkapanogo-an.
23 Hin hato, malakè ya parì ya ampipapahili, ta no angkati hila ay agla
ma-ipagpatoloy ya sirbisyo la.
24 Hi Apo Hisos balè, banà ta hay biyay na ay anggan makakanoman ay
manatili ya pagkaparì na.
25 Kayà balang tawoy ampakarani ha Diyos nin banà ha pamahimalà
na koni Pangino-on Hisos ay mabo-ò ya kalibriyan na ha ayin anggay
kaparosawan ha impirno, ta hi Pangino-on Hisos ya makapilibri kona. Hi
Pangino-on Hisos ay angkabiyay anggan makakanoman nin ampakirawat
ha Diyos nin para ha tawtawo.
26 Hi Pangino-on Hisos ya pinakamatag-ay ya parì ya ampangipakisondò
nin tawtawo ha Diyos ay hiyay ka-ilangan tamo nin makatambay kontamo.
Hiya ay ahè nakagawà nin maski anyay kasalanan boy ayin yan kapin-
tasan. Hi Pangino-on Hisos ay alwan bilang ha tawtawoy makasalanan.
Ayin maka-igit kona ta hiya ay bilang ha katatag-ayan ya ahè mangaka-
abot.
27 Hiya ay alwan bilang ha pinakamatag-ay ya pawparì hin hato. Alwa
yaynan ka-ilangan allo-allon mangidolog ha Diyos nin pinati ya aw-ayop
para makapatawad nin sarili na pon kawkasalanan biha kawkasalanan
nin tawtawo. Hi Pangino-on Hisos ay minghan bongat nambi nin para ha
Diyos. Hay inggawà na ay sarili na ta hiya mismo ya nati nin para ha
ikapatawad nin kawkasalanan nin kaganawan.
28 Hin kawkapanogo-an et ya an-ipahonol ay ma-in tawtawoy ampili-en
nin mag-in pinakamatag-ay ya parì. Piro banà ta tawo hilan bongat bayto

ay ma-in hilan pagkokolang. Kayà hin bandan hoyot, hay impangakò nin Diyos ya inggawà na nin para ha ombayroy sirbisyo ay hay Anak na ya maski makakanoman ay ayin kakolangan.

8

Hay tongkol koni Apo Hisos ya pinakamatag-ayya parì

1 Hay labay totolen nin hatoy hinalità ko komoyo ay ma-in tamon pinakamatag-ay ya parì ya ampangipakisondò kontamo ha Diyos. Hiya ay hi Apo Hisos ya naka-iknò ha bandan wanan nin trono nin Makapang-yariyan ya Diyos ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.
2 Hi Apo Hisos ay ampagsirbi ha Pinakamasagradoy Kowarto do ha peteg ya tabirnakolo ya ahè ginawà nin tawo no alwan ginawà nin Pangino-on Diyos.
3 Hay bara-nan nin pamilì ha balang tawoy para mag-in pinakamatag-ay ya parì ay emen hilay mangidolog ha Diyos nin hatoy an-igwà nin tawtawo ya para ha Diyos. Hay an-idolog la ay aw-ayop ya pinati boy ma-in et kanayon ya bawbagay. Ombayro itaman hi Apo Hisos; ka-ilangan ma-in yan idolog ha Diyos.
4 No anti et bayri ha babon lotà hi Apo Hisos ay agya ma-arì mag-in parì, ta ma-in anan pawparì ya ampangidolog ha Diyos nin bawbagay ya para ha Diyos. Habaytoy sirbisyo nin pawparì ay kompormi ha kawkapanogo-an hin hato ya inggawà ni Moysis.
5 Hay pagsisirbi la ha Diyos ay anggaw-en la ha tabirnakolo bayri ha babon lotà, piro hay tabirnakolo bayri ay ka-alimbawa-an nin hatoy peteg ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Kayà tandà tamo ya ma-in nin tabirnakolo bayro ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay banà ta hin an-ipapa-ireng nin Diyos koni Moysis ya tabirnakolo hin hato ay hinalità na kona ya ombayri: “No pangno baytoy kaganawan impakit ko komo do ha bakil ya pinangigwa-an ko komo nin kawkapanogo-an ay ombayro ya sigorowen moyon gaw-en.”
6 Piro hatoy sirbisyo ni Pangino-on Hisos ay mas ma-alagà kisa do ha sirbisyo nin ampipagsirbi hin hato ha tabirnakolo. Hay sirbisyo ni Apo Hisos, hatoy an-ipakisondò nay tawtawo ha Diyos ay mas mahampat, ta habayti ay nangibat ha lalò ma-alagà ya bagay ya pawpangakò nin Diyos.
7 No tamà baytoy primiron kasondo-an ya anhonolen nin tawtawo hin hato emen hila mipakarani ha Diyos ay agana dayi pinahiliyan nin ikalwan kasondo-an.
8 Piro nakit nin Diyos ya alwan tamà ya panhohomonol nin tawtawo ha kawkapanogo-an; kayà hinalità na konla,

“Ha kanayon ya alloy lomateng, wanan Pangino-on ay bayowen koy kasondo-an ko ha aw-inalalak ni Israyil kateng ha aw-inalalak ni Hoda.

9 Habayti ya kasondo-an ko konla ay alwan bilang ha kasondo-an ko ha kawka-apo-apowan la. Hin in-alih ko hila ha nasyon Ihipto ay alwa hilan tapat ha kasondo-an ko konla; kayà pina-olayan ko hila, wanan Pangino-on.
10 Ha lomateng baytoy allo, wanan Pangino-on ay ombayri ya kasondo-an ko konlan aw-inalalak ni Israyil: hay kawkapanogo-an ko ay ipapanemtem ko konla boy itanem ko ha nakem la emen la matanda-an ya labay kon gaw-en la. Hiko ya mag-in Diyos la ya honolen la boy hila ay mag-in tawtawo ko.

11 Habayton allo ay alwaynan ka-ilangan itorò ha kawkabanowa la o ha
pawpatel la ya hiko ya Pangino-on ay balayen la, ta kaganawan pa-ibat ha
tawtawoy pinaka-oltimo angga ha pinakamatag-ay, hiko ay balayen la nin
Pangino-on la.
12 Ingalowan ko hilan patawaren ha panggawà la nin kala-etan boy
liwawan koynay kawkasalanan la."
13 Ha inilgo nin Diyos ya tongkol ha bayoy kasondo-an ya makapi-
pakarani kona nin tawtawo ay an-ipatandà na ya ayin anan alagà baytoy
ona. Banà ta ayin anan alagà bayto ay ma-alih ana.

9

No pangnoy panhohomamba hin hato

1 Ha onay kasondo-an ya ginawà nin Diyos emen mipakarani kona
ya tawtawo ay malakè ya kawkapanogo-an ya ka-ilangan lan gaw-en ha
panhohomamba la, boy nangipa-ireng hila nin paghambawan ha Diyos.
2 Habaytoy impa-ireng la ay an-ingaten tabirnakolo. Hay tabirnakolo
ay ma-in loway kowarto. Hay primiron kowarto ha kagmang kortina
ya pagdanan lomo-ob ay an-ingaten Masagradoy Kowarto. Anti bayroy
kandiliro boy lamisita ya ampangipababowan tinapay ya indolog nin para
ha Diyos.
3 Ha kagmang itaman nin ikalwan kortina ya anti ha lo-ob ay an-ingaten
Pinakamasagradoy Kowarto nin Diyos.
4 Ha kowartoy habayto ay ma-in altar ya gintò ya ampamo-olan nin
kamanyang ya mabangoh no angkapo-olan. Anti simpri bayro ya ba-
ol nin kasondo-an ta nakalimpeh bayro ya pawpanogò. Habaytoy ba-ol
ay kinalopkopan nin gintò. Ha lalè et nin habaytoyba-ol ay ma-in an-
ingaten Mana ya nakapalaman ha pambiyanan ya gintò. Ha lalè simpri
nin habaytoy ba-ol ay anti bayro baytoy namolaklak ya baston ni Aron
kateng hatoy matampiyak ya bato ya pinangiholatan nin pawpanogò.
5 Ha mitaligmang apal ha babon hakeb nin habaytoy ba-ol ay ma-in
kortin anghil ya an-ingaten kirobin ya makapipatandà nin anti bayroy
Diyos. Napahilongan nin pawpakpak la ya hakeb nin hatoy ba-ol ya
tinohikan dayà nin ayop ya pinati nin para ha Diyos emen mapatawad
ya kawkasalanan nin tawtawo. Piro alwan hapa-eg ya pana-on nin
mihamihawen ipalinaw komoyo bayti ya bawbagay.
6 Ombayroy sistima do ha lo-ob tabirnakolo. Hay pawparì ay allo-allon
anlomo-ob ha primiron kowarto ta bayro la gaw-en ya sirbisyo la.
7 Piro do ha ikalwan kowarto, hay makapahok bongat bayro ay
pinakamatag-ay ya parì ya ha lo-ob mihay ta-on ay minghan yan bongat
makapahok bayro. Hay ka-ilangan nan gitan bayro ya idolog na ha
Diyos ay dayà nin pinati ya ayop ya para ha ikapatawad nin sarili nan
kawkasalanan boy ha kawkasalanan nin tawtawoy nakapagkasalanan nin
agla sinadyà gitan nin ka-ayinan tinandà.
8 Hay tongkol bayro ha an-itorò nin Ispirito nin Diyos ay ombayri:
hin pana-on nin an-ipahonol et ya kawkapanogo-an ay ayin tawoy basta
makalo-ob ha Pinakamasagradoy Kowarto nin Diyos. Banà ta ma-in et
hatoy primiron kowartoy masagrado ay tandà la ya bawal lomo-ob bayro
ha Pinakamasagradoy Kowarto.
9 Habayto ya pangwanan tamon alimbawà hapa-eg pana-on ta habaytoy
bawbagay ya anggaw-en la ha panhohomamba la ha Diyos, boy hatoy

pambi la ha Diyos ay ahè makalinis nin nakem nin tawtawo, ta tandà la
ya ma-in hila et kasalanan.
10 Hay riglaminto nin panhohomamba la ay ombayri. Ma-in pama-
mangan boy inomen ya bawal konla, boy ma-in hilan ka-ilangan gaw-
en ya panlinis ha nawini la. Piro hay pana-on nin panhohomonol
bayro ay anggan bongat ha ipahili nin Diyos bayto ya bayoy sistima nin
panhohomamba kona.
11 Hapa-eg ay bayoynay sistima nin panhohomamba, ta anti ana hi
Pangino-on Hisokristo ya pinakamatag-ay ya parì ya anggomawà nin
sirbisyoy mangipakisondò nin tawtawo ha Diyos. Habaytoy sirbisyo na
ay anggaw-en na do ha tabirnakolo ha katatag-ayan ha kama-inan nin
Diyos. Habaytoy tabirnakolo ay mas mahampat kisa ha tabirnakolo bayri
ha babon lotà, ta hay tabirnakolo bayri ay gawà nin tawtawo.
12 Hi Apo Hisos ay minghan bongat nako ha Pinakamasagradoy Dogal ha
kama-inan nin Diyos. Hatoy pamako nan minghan bayro ay sapat ana. Hay
dayà ya indolog na bayro ha Diyos ay alwan dayà nin kawkanding o dayà
nin aw-oybon bakà, no alwan mismon sarili nan dayà ya nantolò hin nati
ya para ha ikapatawad nin kawkasalanan tamo emen tamo magkama-in
nin kalibriyan ya ayin anggawan.
13 Hin kawkapanogo-an et ya an-ipahonol, hay tawtawoy nakagawà
nin labag ha kawkapanogo-an ay an-ipalagay nin maremek. Banà bayro
ay aghila makahamba ha Diyos no aghila pon matohikan dayà nin
kawkanding boy dayà nin bawbakà boy lanom ya nila-okan aboh nin
oybon bakà ya impo-ol. No nagawà ana bayto konla ay malinis hilayna.
Kayà ma-arì hilaynan makahamba ha Diyos.
14 No ombayro ka-alagà ya dayà nin aw-ayop ay lalò ma-alagà ya dayà
ni Pangino-on Hisokristo, ta ha panggogomawà kona nin ayin anggay
Ispirito nin Diyos, hay sarili na ya indolog na ha Diyos ay ayin kapintasan.
Hay dayà na itaman ay manlinis nin pagnanakem tamo ha panggawà
nin bawbagay ya ayin kowinta emen tamo makapagsirbi ha Diyos ya
angkabiyay.
15 Hay bayoy kasondo-an ay hi Pangino-on Hisokristo ya ampangi-
pakisondò nin tawtawo ha Diyos. Banà bayro, hay iningat nin Diyos
ay makatanggap nin impangakò nin Diyos, hatoy kalibriyan ya ayin
anggawan. Mangyari bayto ta hi Pangino-on Hisokristo ay nati nin para
ha tawtawo emen hila matbeh ha kaparosawan, ta nagkama-in hila nin
kaparosawan banà ha kasalanan ya nagawà la hin an-ipahonol et konla
ya primiron kasondo-an ya kawkapanogo-an.
16 No ma-in kaholatan ya ginawà nin mihay tawo ya hay kawkamama-
in na ay ipamana na ay ka-ilangan mapaptegan pon ya nati ana
baytoy nangipamana biha hatoy mamanawen ay matanggap nin hatoy
pinamanawan.
17 Hatoy anti ha kaholatan ya ipamana ay ahè pon matanggap nin hatoy
pinamanawan no ahè et nati baytoy nangipamana.
18 Ombayro simpri do ha primiron kasondo-an. Habayto ay ayin
katibayan no ayin dayà ya indolog ha Diyos.
19 Kaganawan an-ipahonol ya kompormi ha kawkapanogo-an ay an-i-
ispilikar ni Moysis ha tawtawo. Hin nayarì nan in-ispilikar ay nangwa
yan dayà nin pinati ya aw-oybon bakà boy kanding. Hatoy dayà ay nila-
okan lanom boy nangwa ya nin dikot ya pineteh na nin ma-orit ya pisì ya
yarì ha habot nin topa, ta insawsaw na do ha dayà ya nila-okan na nin

lanom. Habayto ay intohik na ha libroy pinangiholatan kawkapanogo-an
boy intohik na et ha kaganawan tawo,
20 ya wana, “Habayti ya dayà ya ampamapteg nin kasondo-an ya an-
ipahonol komoyo nin Diyos.”
21 Hay tabirnakolo kateng kaganawan anggamiten la nin homamba ay
tinohikan simpri ni Moysis nin dayà bilang ombayro ha panohik nan dayà
ha libro boy ha tawtawo.
22 Hin kawkapanogo-an et ya an-ipahonol ha tawtawo, halos kaganawan
bagay ay dayà talaga ya makalinis, boy ahè patawaren nin Diyos ya
kasalanan nin tawtawo no ayin idolog kona ya dayà ya nantolò.

Nagkama-in kapatawaran ya kasalanan banà ha pagkamati ni Pangino-on Hisokristo

23 Hatoy tabirnakolo boy hatoy kawkagamitan ya anti bayro ay tinohikan
nin dayà emen mag-in karapatdapat ha Diyos. No pangno nin ma-in bayri
ha babon lotà nin tabirnakolo ay ma-in itaman bayro ha katatag-ayan ha
kama-inan nin Diyos. Piro ka-ilangan ma-in bayron idolog ya mas ma-alagà
ha an-idolog nin pawparì bayri ha babon lotà.
24 Kayà hi Pangino-on Hisokristo ay anti ana ha katatag-ayan ha kama-
inan nin Diyos. Hay pinahok na bayroy Pinakamasagradoy Kowarto ay
alwan gawà nin tawo. Hay Pinakamasagradoy Kowarto nin Diyos ya gawà
nin tawo ay makapipatandà bongat nin talagan ma-in nin ombayro do ha
katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Hi Pangino-on Hisokristo ay anti
bayron an-omarap ha Diyos ta ampamiha-etan ya kontamo.
25 Hay pinakamatag-ay ya parì ya ampangipakisondò nin Aw-israylita
ha Diyos ay ta-onta-on ampomahok do ha Pinakamasagradoy Kowarto nin
Diyos, boy hay an-idolog na ha Diyos ay alwa nan dayà no alwan dayà nin
ayop. Hi Pangino-on Hisokristo balè, hay pangidolog na nin sarili na ha
Diyos ay alwan pa-oman-oman.
26 No ombayroy ginawà na, pa-ibat hin pinalsay lotà angga hapa-eg ay pa-
oman-oman ya dayin nati nin nagdya-dyà. Piro ahè, ta hapa-eg ha marani
anay ka-anggawan nin kaganawan ay minghan yan bongat nako bayri nin
mati para mangalih nin kasalanan nin tawtawo, boy habayto ay ahè pi-
oman-oman.
27 Intakdà ana ha tawtawo ya hila ay mati nin minghan biha hila
hosgawan nin Diyos.
28 Hi Pangino-on Hisokristo itaman ay minghan bongat nati, boy hay
pagkamati na ya pangalih nin kasalanan nin kalak-an tawo. Mangoman
yan mako bayri; alwan banà ha kasalanan nin tawtawo, no alwan kowen
na baytoy ampamaka-a-antì kona emen la matanggap kona ya kabo-o-an
nin kalibriyan la.

10

1 Hay kawkapanogo-an ya an-ipahonol hin hato nin Diyos ay alimbawà
bongat nin mangahampat ya bawbagay ya ampalatngen. Kayà hatoy ta-
onta-on la nin anggaw-en ya ampangidolog ha Diyos nin pinati ya aw-
ayop ay talagan ahè maka-alih nin kasalanan nin tawtawoy ampakaranin
homamba ha Diyos boy hila ay ahè mag-in nin ayin kakolangan.
2 No maka-alih nin kasalanan la baytoy anggaw-en lay ampangidolog
hila ha Diyos nin pinati ya aw-ayop ay antà agla integen bayto? No
maka-alih nin kasalanan la baytoy ombayroy anggaw-en la ay ayin hilayna
dayin ihipen ya kasalanan, boy aglayna dayi pi-oman-oman gaw-en baytoy
ampangidolog hila nin pinati ya aw-ayop nin banà ha kasalanan la.

3 Piro ha ombayroy anggaw-en la ay ahè maka-alih nin kasalanan la,
ta hay pangidolog la nin pinati ya aw-ayop ta-onta-on para ikapatawad
kasalanan la ay lalò bongat ampakapipa-ihip konla nin kawkasalanan la.
4 Hay an-idolog ha Diyos ya dayà nin bawbakà boy kawkanding ay
talagan ahè maka-alih nin kasalanan.

5 Kayà hin makoyna bayri hi Apo Hisos ha babon lotà ta magkama-in ya
nin nawini nin emen ha tawtawo ay ombayri ya hinalità na ha Diyos:

"Hika ay ahè ampangonsowilo ha pambi komon tawtawo nin pinati ya aw-
ayop o maski anyay bagay ya idolog komo. Kayà hay nawini ko ay
ginawà mo emen mati ta habaytoy idolog ko komo.
6 Habaytoy aw-ayop ya ipo-ol nin idolog komo boy kanayon et ya bawbagay
ya an-igwà komo nin banà ha kasalanan ay ahè ampakapakonsowilo komo.
7 Kayà hinalità ko komo, 'Anti ko bayri; O Diyos; gaw-en ko ya kalabayan
mo.' Habayti ya hinalità ko komo ay kompormi ha nakaholat ya tongkol
kongko, hatoy nakaholat ha libroy pinangiholatan nin kawkapanogo-an."
8 Habaytoy onan hinalità ni Pangino-on Hisos ay matanda-an bayro ya
hay pambi ha Diyos nin aw-ayop ya pinati boy pambi et nin kanayon ya
bawbagay nin banà ha kawkasalanan ay ahè labay boy ahè ampangonsow-
ilowan nin Diyos. Maski ombayroy an-ipagawà boy habayto ay kompormi
ha kawkapanogo-an ay hinalità ni Pangino-on Hisokristo ya habayto ay
ahè makapakonsowilo ha Diyos.
9 Hay hinalità et ni Pangino-on Hisokristo ay ombayri: "Anti ko bayrin
gomawà nin kalabayan mo." Kayà hatoy pinati ya aw-ayop ya an-idolog ha
Diyos hin kawkapanogo-an et ya an-ipahonol ay pinahiliyan nin Diyos. Hay
kapahiliyan ay mismon hi Pangino-on Hisokristo ya nangigwà nin sarili na
nin mati.
10 Banà ha panhohomonol ni Pangino-on Hisokristo ha kalabayan nin
Diyos, hitamo ay nilominis ha kawkasalanan ha pangigwà nan sarili na nin
mati. Habaytoy minghan nan pangigwà nin sarili na nin mati ay alwaynan
ka-ilangan pi-oman-oman.

11 Balang parì nin Aw-israylita ay allo-allon ampireng nin gomawà nin
sirbisyo lay para ha Diyos. Piro maski allo-allo lan anggaw-en baytoy
pambi ha Diyos nin aw-ayop ya pinati ay talagan ahè maka-alih nin
kawkasalanan nin tawtawo.
12 Piro kahalako koni Pangino-on Hisokristo ta minghan nan bongat
inggawà ya sarili na nin mati para ha kawkasalanan nin tawtawo. Hin
nayarì na bayto ay nako yaynan niknò ha bandan wanan nin Diyos.
13 Bayro na an-anti-en ya pana-on nin hay kawka-away na ay talowen nin
Diyos boy igwà hila nin Diyos ha hilong nin kapangyariyan ni Pangino-on
Hisokristo.
14 Hay minghan bongat pangigwà ni Pangino-on Hisokristo nin biyay
na ay ginawà na nin ayin pagkokolang anggan makakanoman baytoy
tawtawoy anlinisan na.
15 Habayti ya hinalità ko komoyo ay talagan peteg ta hay tongkol bayri
ay pinaptegan et nin Ispirito nin Diyos ta ombayri ya hinalità na:

16 "Habayti ya kasondo-an ko konla ha lomateng ya allo, wana nin Diyos:
hay kawkapanogo-an ko ay ipapanemteman ko konla boy itanem ko
ha nakem la emen la matanda-an no anyay labay ko nin gaw-en la."
17 Ombayri et ya hinalità nin Ispirito nin Diyos,

"Hay kasalanan la boy kaganawan gawà la ya mangala-et ay liwawan
koyna."

18 Hapa-eg ha pinatawad ana ya kawkasalanan tamo ay alwaynan ka-
ilangan gaw-en baytoy mambi ha Diyos nin pinati ya aw-ayop o maski
anyaman ya bagay ya an-igwà nin banà ha kasalanan.

Hitamo ay makapakarani ana ha Diyos

19 Pawpatel ko, hapa-eg ay ma-in tamoynan karapatan pakarani nin
homamba ha Diyos. Ha ombayro ay kowinta ampakalo-ob tamoyna ha
Pinakamasagradoy Kowarto nin Diyos. Makapaki-ilgo tamoyna kona banà
ha pantolò dayà ni Pangino-on Hisos hin nati ya.
20 Hay makodpaw ya doloy pinagkortina ya ampakaharang hin hato
nin lomo-ob ha Pinakamasagradoy Kowarto nin Diyos ay napigitnà nin
nawakwak hin hay nawini ni Pangino-on Hisos ay nangahohogatan hin
impakò ya ha koroh. Habayto ya pangyayari ay bayoy paraan emen
tamomagkama-in biyay ya ayin anggawan, ta hi Pangino-on Hisokristo ay
angkabiyay hapa-eg do ha katatag-ayan.
21 Hi Pangino-on Hisos ya pinakamatag-ay ya parì ya anggomawà nin
sirbisyoy mangipakisondò kontamo ha Diyos. Hiya ya ampama-alà ha
kaganawan tawo nin Diyos.
22 Kayà agtamo mag-alangan nin pakarani ha Diyos, no alwan hay nakem
tamo ay pakatibolosen tamo boy magkama-in tamon pamahimalà boy
pantotompel nin pakarani kona. Pakarani tamo kona nin hay nakem tamo
ay nalinisan ana ha kala-etan, boy hay nawini tamo ay kowinta nalinisan
nin pagkalilinaw lanom. Ha ombayro ay mapaptegan ya na-alih ana ya
kasalanan tamo.
23 Pakapapangoligtanan tamo ya an-asawan tamo, ta hay Diyos ay tapat
ya nagpangakò kontamo.
24 Sikapen tamon mangapilalabi boy sikapen tamo et manggawà nin
kahampatan.
25 Hatoy pamititipon ya naka-ogali-an tamon ampipantompel ha
Pangino-on ay agtamo itegen gaw-en emen agtamo matowad do ha
kanayon ya integen laynay pamakitipon kontamo. Ka-ilangan pakhawen
tamoy pantotompel nin miha ta miha, lalò ana hapa-eg ha angkakit
tamoynay marani anay panlomateng ni Pangino-on Hisos.
26 Hi Apo Hisos ay nati emen ma-alih ya kasalanan tamo. No natanda-an
tamoyna boy natanggap baytoy kaptegan biha somigi tamon magkasalanan
ay ayin kanayon ya paraan ya ikapatawad kasalanan.
27 No ma-in tawoy ombayro ay ayin anan kanayon ya para kona,
no alwan hatoy lomateng ya kapapalimoy panonosga nin Diyos boy
manliyobliyob ya apoy ya pangigwa-an nin kawka-away nin Diyos.
28 Hin an-ipahonol et ya kawkapanogo-an ya inggawà ni Moysis,
hinoman ya nilomabag ha kawkapanogo-an ta hay panlomabag na ay
pinaptegan nin lowa o tatlo katawo ay ayin ingangalon patyen baytoy
tawoy nilomabag.
29 Hapa-eg, no ombayroy nangyari ha tawoy nilomabag ha
kawkapanogo-an ay igit et bayroy kaparosawan ya tanggapen nin tawoy
ahè nangipagpatoloy nin pantotompel na ha Anak nin Diyos. Habaytoy
agna pagpatoloy nin pantotompel na ay emen nan niyabok hi Pangino-on
Hisos, boy agna ampa-alaga-an ya nanlinis kona ha kasalanan ya dayà ni
Pangino-on Hisos ya kaptegan nin sondo-an. Ha ombayroy ginawà nin
habaytoy tawo ay ininsolto na ya Ispirito nin Diyos ya ampangingangalon
mambin kahampatan.
30 Tandà tamo ya Pangino-on ya naghalità nin ombayri:

“Hiko ya gomanti nin mamarosa ha nipanggawà kala-etan.”
Tandà tamo simpri no hinoy naghalità nin ombayri:
“Pangino-on ya manosga nin tawtawo na.”
31 Kapapalimo ya ihosga nin makapangyariyan ya Diyos ya angkabiyay.

32 Hapa-eg ay ihipen moyo hin babayo kawo tinompel koni Apo Hisos ta nahawangan kawo nin kaptegan. Maski nagdanas kawo ninkawkadya-dya-an ay napagte-ehan moyo.
33 Paminghanminghan, hikawo ay an-ipareng-ey nin tawtawoy ahè ampipantompel koni Pangino-on Hisos boy ampakakhitan la kawo ha arapan nin kalak-an tawo. Ha kanayon ya oras ta anggaw-en baytoy ombayro ha kawkalamowan moyo ay andamayan moyo hila.
34 An-ingalowan moyon damayan baytoy nikapiriso ya kawkapariho moyo nin katetpel; boy maliga kawo maski kinamkam ya kamama-in moyo, ta tandà moyo ya do ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay ma-in an-i-antì komoyo ya kayamanan ya ampanatili anggan makakanoman.
35 Kayà agmoyo alihen ya pamahimalà moyo ha Diyos ta ha ombayro, hikawo ay magkama-in nin malhay ya primyo.
36 Ka-ilangan magpasinsya kawon magte-eh emen moyo magawà ya kalabayan nin Diyos, boy emen moyo matanggap ya impangakò na;
37 ta ma-in ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos:
“Agana maboyot, hatoy mako bayri ya an-anti-en ay lomateng ana. Hiya ay agana mi-antalà.
38 Hay tawoy nag-in mahampat nin banà ha pantotompel na ha Diyos ay ma-in anan biyay ya ayin anggawan. Piro no halibokotan nay Diyos, hay Diyos ay ahè matowà kona.”
39 Hitamo ay alwan kabilang ha tawtawoy anhomalibokot ha Diyos, hatoy mipalako ha kaparosawan ya ayin angga, no alwan hitamo ay kabilang ha mangama-in katetpel, hatoy ma-in anan kalibriyan boy biyay ya ayin anggawan.

11

Hay pantotompel ha Diyos

1 Hay pantotompel ay ombayri: ampahimalà tamo nin mangyari ya an-asawan tamo ya pangyariyen nin Diyos ya bawbagay ya agtamo angkakit.
2 Hay pantotompel ha Diyos nin kawka-apo-apowan tamo hin hato ay ampangonsowilowan nin Diyos.
3 Banà ha pantotompel tamo ha Diyos ay angkatanda-an tamo ya ha Halità bongat nin Diyos ay napalsa ya babon lotà. Kayà kaganawan bagay ya angkakit hapa-eg ay nangibat ha ahè angkakit.

4 Ha katetpel ni Abil hin hato, hay indolog na ha Diyos ay mas mahampat kisan hatoy indolog nin kakà na ya hi Ka-in. Habaytoy indolog ni Abil ay pinangonsowilowan nin Diyos, boy habayto ya kaptegan nin hi Abil ay imbilang nin Diyos nin mahampat ya tawo. Maski nati ana hi Abil ay ma-in tamon matotowan kona ya tongkol ha ketetpel ha Diyos.

5 Ha katetpel simpri ni Inok hin hato ay agya nati, ta hiya ay gintan nin Diyos ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos; kayà hi Inok ay agana nakit nin tawtawo. Nakaholat ha Halità nin Diyos ya hi Inok, biha ya gintan ha katatag-ayan ay nakapakonsowilo ya ha Diyos.

6 Hay Diyos ay ahè ampangonsowilo ha hinoman ya ayin katetpel kona,
ta hinoman ya ampakarani ha Diyos ay ka-ilangan tompel nin talagan ma-
in Diyos. Ka-ilangan ya et tompel nin hay kalabayan na nin mabalayan ya
Diyos ay pangyariyen kona nin Diyos.

7 Ha katetpel itaman ni Nowi hin hato, hay hinalità nin Diyos ya
ma-in katowà ya mangyari ya ahè et nakit ay ninto-o ya. Hinomonol
yan nanggawà nin barko ya hakyan na kateng pamilya na; kayà aghila
nakalamon nati nin nalemeh hin nangyari bayto ya hay babon lotà ay
nahalipawan nin lanom. Ha panhohomonol ni Nowi ha Diyos ay imbilang
nin Diyos nin hiya ay mahampat, boy ha ginawà ni Nowi ay nipatnag
ya hatoy tawtawoy nikati bayro ha lanom ay nagkasalanan banà ha agla
paminto-o kona.
8 Ha katetpel simpri ni Abraham hin hato, hin inhogò ya nin Diyos nin
mako ha dogal ya impangakò kona para pag-ikon na ay hinomonol ya banà
ta antompel ya. Nanigè ya maski agna tandà no ayri ya lakwen na.
9 Banà ha pantotompel ni Abraham ay pakambyakambya ya bayro ha
dogal ya impangakò kona nin Diyos nin pa-iriyan na. Hiya ay emen
dayowan ta agya ampagpirmaminti ha mihay dogal. Hay ampa-iriyan na
ay tawtolda ya ingkanà. Ombayro simpri hi Isak ya anak ni Abraham boy
hi Hakob ya apò ni Abraham. Konlan kaganawan impangakò nin Diyos
baytoy dogal ya pina-iriyan la.
10 Hi Abraham ay nakat-eh nin pakambyakambyan pa-iriyan, tama-in
yan an-asawan ya dogal ya hay nagplano boy nanggawà ay Diyos, boy
habaytoy dogal ay ahè mangaka-anggawan.

11 Ha katetpel itaman ni Sara hin hato, maski pagkatoto-a nayna ay
namoktot ya, ta ninto-o ya nin hay impangakò nin Diyos ay pangyariyen
nin Diyos.
12 Hi Abraham ay ahè ana simpri magka-anak ta mas yan mato-a ha
ahawa na. Ombayro man, hi Abraham ay nagka-anak koni Sara boy
nakapi-alalak nin emen kalakè bito-en boy emen kalakè kapati-an ha
ambay dagat ya ha kalak-an ay ahè mabilang.

13 Kaganawan habayti ya kapibanggit ko komoyo ya tawtawoy mangama-
in katetpel ha Diyos, angga hin nati hila ay agla napag-ikon baytoy dogal
ya impangakò konla nin Diyos. Piro hin angkabiyay hila ay ahè na-alih
ya katetpel la ha Diyos. Maliga hila ta tandà la ya sigoradon pangyariyen
konla nin Diyos baytoy impangakò na konla. Tandà la ya hila ay alwan
pirmaminti bayri ha babon lotà, ta hila ay kowinta dawdayowan bongat
bayri.
14 An-ipatnag nin habaytoy tawtawo ya ma-in hilan talagan dogal ya
antikapen lan pag-ikon.
15 No anhangaren la et baytoy dogal ya inibatan la ay makabira hila
bayro no labay la.
16 Piro alwan ombayroy anhangaren la, ta hay anhangaren lan pa-iriyan
ay dogal ya igit et bayri ha babon lotà, hatoy anti do ha katatag-ayan ha
kama-inan nin Diyos. Banà bayri, hay Diyos ay ahè ampangikareng-ey
konla ha paghalità la nin hiya ya Diyos ya anhonolen la, ta pinangihandà
na hila nin dogal ya pa-iriyan la.

17-18 Hi Abraham ya ma-in pantotompel ha Diyos ay hinomonol ha
pinanobokan kona nin Diyos ya hi Isak ay patyen na nin idolog ha Diyos.
Ampinto-o hi Abraham nin maski mati hi Isak ya mimihay anak na ay

pangyariyen nin Diyos baytoy impangakò na kona ya hiya ay magkama-in
alalak ya mangibat koni Isak.
19 Ampinto-o ya et nin maski patyen na hi Isak nin idolog ha Diyos ay
kaya nin Diyos nin biyayen oman hi Isak. Kowinta nangyari bayto ya
nabiyay oman hi Isak, ta hin patyen ana dayi ni Abraham hi Isak ay hina-ad
ya nin Diyos.
20 Ha katetpel simpri ni Isak, hin mato-a yayna, hay loway anak na ya hi
Hakob boy hi Isaw ay binindisyonan na. Hinalità na konla ya ha an-arapen
ya pana-on, hay Diyos ay mangingangalo nin mambin kahampatan konla.
21 Ha katetpel itaman ni Hakob hin hato, hin marani yaynan mati nin
banà ha kato-awan na ay nagbaston yay nireng biha ya hinomamba ha
Diyos. Hin nayarì ay binindisyonan nay loway apò nay aw-anak ni Hosi.
22 Ha katetpel simpri ni Hosi, hin marani yaynan mati ay hinalità na
ha Kawka-israylita na ya mog-alih hila bayro ha ampa-iriyan lay nasyon
Ihipto. Imbibilin et konla ni Hosi ya ha pamog-alih la nin mako ha dogal
ya impangakò konla nin Diyos nin pag-ikon la ay gitan lay bawbot-o na ta
itabon la do ha dogal ya lakwen la.
23 Ha katetpel itaman nin mawmato-antawo ni Moysis hin hato ay aghila
nalimon nilomabag ha panogò nin arì ya kaganawan kapi-anak ya lalaki ay
dapat patyen. Hin in-anak hi Moysis ya maganda ha tegteg nin mawmato-
antawo na ay agla ya ingkalimon intagò nin lo-ob tatloy bowan.
24 Ha katetpel simpri ni Moysis hin hato, hin matodtod yayna ay agna
tinanggap nin pagnanay baytoy namakalhay kona ya prinsisay anak ni Arì
Para-on.
25 Maski ma-inomay hi Moysis bayro ha nasyon Ihipto ay mas nan
nilabay ya magdanas ya nin panginginsolto nin kalamo nay tawtawo nin
Diyos kisa makilamo ya nin magperà nin amò ya pana-on nin kaligawan
ya ikapagkasalanan.
26 Inihip ni Moysis ya mas mahampat ya magdanas ya nin panginginsolto
nin banà ha pan-o-omasa na nin lomateng ya impangakò nin Diyos kisa
yomaman ya bayro ha Ihipto. Hay anhangaren na ay mag-in primyo na
lano ha katatag-ayan do ha kama-inan nin Diyos.
27 Ha katetpel ni Moysis ay agya nalimon nog-alih ha Ihipto maski hay
pahang nin arì. Maski anyay dya-dyà ya dinanas ni Moysis ay an-isigi nay
panhohomonol na ha Diyos ya ahè angkakit, ta angkakit nay tawtambay
kona nin Diyos.
28 Banà et ha pantotompel ni Moysis ay hinonol nay kaganawan hinalità
nin Diyos. Immanda na ha Kawka-israylita na ya magpati hila nin tawtopa
ta hay dayà ay ipolapol la ha mamapingit polta nin bali la. No gaw-en
la bayto ay ahè mati ya pawponganay ya aw-anak la pagdaan bayro nin
anghil ya mamati nin pawponganay nin ma-in bali ya ayin nakapolapol ya
dayà ha polta.
29 Banà ha katetpel nin Aw-israylita ay nakadaan hila ha an-ingaten
Dagat ya Ma-orit, ta habaytoy lipayan lan pagdanan ay kinomlang. Piro
hay tawtaga Ihipto ya hinomono konla nin nagdaan bayro ay nikalemeh
ta ni-orong ya lanom hin nakalakat anay Aw-israylita.
30 Banà et ha pantotompel la ay nilibot lay siyodad nin Hiriko. Ha
panhohomonol la ha Diyos nin liboten la baytoy siyodad ay na-aybà ya
alal ya padir ya nakapalibot bayro hin nayarì lan nilibot nin pitoy allo.
31 Miha ha tawtaga siyodad nin Hiriko ay hi Rahab ya pota. Hiya
ya nanambay lowa katawo ya sikriton inhogò nin manlek nin habaytoy
siyodad. Kayà banà ha pantotompel na ha Diyos nin manambay nin hatoy

lowa ay agya pinati nin Aw-israylita ya pinomahok bayro ha Hiriko nin
mamati nin tawtawo bayro ya ahè ampipanhomonol ha Diyos.
32 Alwan bongat hila baytoy ma-in katetpel ta ma-in et kanayon ya bilang
koli Gidyon, Barak, Samson, Dyipti, Dabid, boy bilang et koni Samwil boy
ha kanayon ya kapara na hin hato nin propita nin Diyos. Piro ayin akoynan
pana-on nin isalaysay komoyo no pangno hila tinompel ha Diyos.
33 Ha katetpel nin habaytoy tawtawo, hay ongno konla ya nakilaban
ay nanalo nin banà ha katetpel la. Hay kanayon konla ya nipamo-on ay
mahampat ya pamomo-on, boy hay kanayon ya ma-in katetpel ay binyan
nin Diyos nin kahampatan ya impangakò na konla. Hay ongno konla
ay ahè napangno nin lawliyon ya mangnà dayi konla, ta hay bebey nin
lawliyon ay intikom nin Diyos.
34 Hay ongno konla ay ahè napangno ha manliyobliyob ya apoy ta ma-in
hilan katetpel, boy hay ongno konla ya tatabtaben ta patyen ay nakalibri.
Hay ongno konla ya mangakapey ay anhomkaw nin banà ha pantotompel
la. Hay ongno ya nakilaban ay ma-in katapangan; kayà angka-ilibri lay
dogal la, ta hay andomayo nin makilaban konla ay angkatalo la.
35 Ma-in simprin bawbabayi ya banà ha pantotompel la ay ma-in ha
pamilya la nin nati ya biniyay oman nin Diyos.
Ma-in ongno ha tawtawoy ma-in katetpel ha Diyos ay dinakep ta pinadya-
dya-an. Ombayro man, maski tandà la ya malibri hila no alihen la ya
katetpel la ay agla inalih; kayà pinati hila. Hay bara-nan nin agla pangalih
nin pantotompel la ay tandà la ya hila ay biyayen oman nin Diyos. Hay
biyay ya igwà konla ay mas mahampat kisa ha biyay la bayri ha babon
lotà.
36 Ma-in tinoya-toyà boy binarog, boy ma-in binalol nin tikalà boy
impiriso.
37 Hay kanayon ay pinatin binato; hay kanayon ay pinigitnà nin nilagarì;
hay kanayon ay pinatin tinabtab. Hay kanayon ay ayin doloy ma-iholot no
alwan katat nin tawtopa boy katat nin kawkanding. Nagdanas hila nin ka-
irapan. Masyado hilan ka-i-ingalo ha pama-irap boy pamadya-dyà konla.
38 Ma-in pina-alih ha sarili lan dogal; kayà pa-alsa-alsa hilan pa-iri ha
powiray dogal, bawbakil, ha yawyokib, kawkowiba, boy ha lawlobot ha
lotà. Banà ta ma-in hilan katetpel ha Diyos, hay babon lotà ay alwan
nababagay nin pa-iriyan la.
39 Hay kahampatan lan kaganawan nin banà ha pantotompel la ha
Diyos ay ahè maliwawan anggan makakanoman. Ombayro man, agla et
natanggap ya impangakò nin Diyos,
40 ta hin hato et, hay Diyos ay ma-in anan plano ya mas tamon ikahampat.
Agla natanggap hin hato ya impangakò nin Diyos, ta ka-ilangan kalamo la
tamo nin mananggap nin habayto emen hila mag-in ayin kakolangan.

12

Diyos ya ampandisiplina ha aw-anak na

1 Banà ta hitamo ay anlonglongan nin ambiliwen nin habaytoy kalak-
an tawo hin hato ya mangama-in katetpel ay alihen tamoy kaganawan
ampakahadlang kontamo kateng kasalanan ya kowinta ampakabalalot
kontamon kowinta ampilolombà ya hay an-ipakilombà ay katetpel tamo.
Pagpasinsyawan tamon powayowen ya an-arapen tamon lakwen.
2 Pirmi tamon ihipen hi Apo Hisos ta hiya ya pinangibatan nin katetpel
tamo boy hiya et ya manlobos nin habayto. Impakit na kontamo no pangno

ya nagte-eh hin impakò ya ha koroh; boy maski kapapareng-ey ya mati nin
ipakò ha koroh ay agna inihip bayto, ta hay anti ha nakem na ay hatoy towà
ya naka-a-anti kona. Hapa-eg ay anti yayna ha katatag-ayan ha kama-inan
nin Diyos nin ampiknò ha bandan wanan nin trono nin Diyos.
3 Ihipen tamo et no pangno nagte-eh hi Apo Hisos ha pag-inakit kona nin
mawmakasalanan. No ihipen tamo bayto ay ahè komapey ya nakem tamo
ha pagdanas tamo nin kadya-dya-an boy hitamo ay ahè ma-lihan pag-asa.
4 Ha agmoyo pampomayag nin gomawà nin kala-etan ay ahè pinatolò ya
dayà moyo nin pinati.
5 Warì naliwawan moyoyna baytoy hinalità nin Diyos komoyo, hatoy
tawtorò ya pamakhaw nakem nin aw-anak na? Ombayri ya pagkahalità:
"Anak ko, agmo ipag-ayin ba-alà no hika ay amparosawan nin Diyos nin
toro-an, boy no makhit ya hawhalità nan mana-ad komo ay agmo
ikablò nakem.
6 Hay anlabiyen nin Diyos ay ambiyan nan disiplina, boy amparosawan
nay an-itoring na nin anak na."
7 Pagte-ehan moyoy kawkadya-dya-an, ta hay pagdanas moyo nin kadya-
dya-an ay kaptegan nin hikawo ay aw-anak nin Diyos; kayà amparosawan
na kawo. Warì ma-in anak ya ahè amparosawan nin tatay na?
8 Amparosawan nin Diyos ya kaganawan anak na. No agna kawo
parosawan ay ampangahologan nin talagan alwa na kawon anak. Kanayon
ya tatay moyo.
9 Hay mawmato-antawo tamo ay an-igalang tamo maski amparosawan
la tamo. Piro dapat tamon lalò pasakop ha Tatay tamoy Diyos emen tamo
magkama-in biyay lano do kona.
10 Hay pamamarosa kontamo nin mawmato-antawo tamo ay kompormi
ha an-ihipen lay tamà, boy ma-ipek bongat ya pana-on ta peleg am-
pakalhayen la tamo. Piro hay pamarosa nin Diyos kontamo ay para ha
ikahampat tamo emen hay pag-o-ogalì tamo ay mag-in emen ha ogalì na
ya ayin kapintasan.
11 No angkaparosawan tamo ay agtamo angkatowà no alwan an-ikakhit
tamon nakem. Piro pangalabah nin habayto ay mahampat ya angka-
ibonga ha biyay tamo, ta ampitoto tamo ha kahampatan boy ampagkama-
in tamo nin katinekan nakem.

Hay mahampat ya tawtorò ya para kontamo

12 Kayà hokawen moyoy nakem moyo emen kawo manatili ha tamà ya
katetpel.
13 Ha ombayro ay makatambay kawon mamakhaw nakem nin
kawkalamowan moyoy angkomapey ya katetpel.
14 Sikapen moyo nin mamiyay kawo nin mapagkasondò kawo nin
kanayon. I-oboh moyoy kakayawan moyon mamiyay nin ayin kapintasan,
ta hay tawoy ahè ampamiyay nin ayin kapintasan ay agna makit lano ya
Pangino-on Diyos.
15 Mag-atap kawo emen hinoman komoyo ay ahè ma-alih ya pamahimalà
ha kahampatan ingangalo nin Diyos, boy emen kawo alwan mapagtanem
ya makab-in kagolowan ya ikala-et nin malakè.
16 Mag-atap kawo et emen hinoman komoyo ay ahè mamabayi o
makilalaki boy emen agkawo matowad koni Isaw ya ahè nama-alagà ha
pantotompel ha Diyos. Impag-ayin ba-alà nay karapatan ya inggawà kona
nin Diyos bilang pagkaponganay, ta hin binomitil ya, habaytoy karapatan
ha pagkaponganay na ay impahili na ha mihay platoy pamamangan.

17 Tandà moyo ya hin nalabah ya ongnoy pana-on ay inawok na ha
tatay na ya ibindisyon kona baytoy nararapat nan tanggapen bilang
pagkaponganay. Piro maski nanangih yay nangawok nin habayto ay
agna natanggap, ta agnayna mapi-orong baytoy ma-in yan karapatan
mananggap nin hatoy tatanggapen na bilang pagkaponganay na ya
impahili nan pamamangan.

18 Tongkol ha pamakarani nin homamba ha Diyos ay mas mahampat
hapa-eg ya pangyayari kontamo kisa do ha pangyayari hin hato ha Aw-
israylita. Hila ay nako ha danin bakil nin Sinay. Hapa-eg, nalimo hila ta
bayro ha bakil ay nakakit hila nin manliyobliyob ya apoy boy ahok ya hay
deglem. Ma-in et nin pagkahokaw angin.
19 Bayro ay nakalengè hila nin tonoy tamboyok boy nalengè la et ya bosis
nin Diyos. Hin nalengè la baytoy bosis ay masyado hilan nalimo; kayà
naki-i-ingalo hilan tonggen ana baytoy ampag-ilgo konla,
20 ta agla mat-eh nin leng-en ya bosis ya ampagmanda konla nin ombayri:
“Maski ayop ya pakarani ha bakil ay pagbabato anggan ahè mati.”
21 Habaytoy nakit la ay masyadon kapapalimo; kayà kateng hi Moysis ay
nalimo, ya wana, “Ampamegpeg ako ha kalimowan ko.”

22 Piro hay pamakarani tamo hapa-eg ha Diyos ay alwan ombayro ha
pangyayari ha tawtawo hin hato. Hay kowinta pinakaraniyan tamo ya
kama-inan nin Diyos ya ayin kamatyan ay bakil ya an-ingaten Siyon.
Habayto ay do ha bayoy Hirosalim ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan
nin Diyos. Anti bayron ampipagtowà ya liboliboy anghil ya ahè mabilang
ha kalak-an.
23 Hitamo ay kalamo et do ha mangaligay aw-anak nin Diyos, hatoy ma-
in ngawngalan ya nakalista ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Hay
kalamo tamo et ay Diyos ya manosga nin kaganawan tawo, boy hitamo
ay kalamo et nin hatoy nikati ya hay kawkalolowa ay anti ana hapa-eg ha
katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, ta imbilang nin Diyos nin hila ay
mahampat boy ayin kakolangan.
24 Hay pinakaraniyan tamo ay hi Apo Hisos ya ampangipakisondò
kontamo ha Diyos. Hay pamakarani tamo kona ay bayoy kasondo-an ya
ginawà nin Diyos para mipakarani tamo ha Diyos, ta hay dayà ni Apo
Hisos ay nantolò nin para kontamo. Hay dayà na ay kowinta intohik na
kontamo emen tamo makapakisondò ha Diyos. Hay ka-alaga-an nin dayà
na ay kahalako ha ka-alaga-an nin dayà ni Abil ya pinati nin patel na ya
nag-inggit kona.

25 Agtamo pagteekteekan ya an-ipalengè kontamo ya Halità nin Diyos,
ta hin hato ay pinarosawan ya tawtawoy ahè nipanlengè ha inhogò nin
Diyos nin mangi-aral bayri ha babon lotà nin Hawhalità na. Kayà lalò
tamon ma-in kaparosawan no agtamo honolen ya ampaghalità kontamoy
Diyos ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan na.
26 Hin nag-ilgo ya Diyos ha tawtawo hin hato ay nayegyè ya lotà ya kama-
inan la. Piro ma-in ya et impangakò hapa-eg, ya wana, “Minghan ko et
yegye-en ya lotà, boy alwan bongat lotà no alwan kaganawan dogal ha
katatag-ayan.”
27 Hay labay totolen nin habaytoy hinalità na ay alihen nay kaganawan
bagay ya mikahirà ta panatiliyen nay kaganawan bagay ya ayin pagkahirà.

28 Kayà magpasalamat tamo ha Diyos ta hay pamomo-on na kontamo
ay ayin anggawan boy ayin pagkahirà. Ha panhohomamba tamo kona ay
pakonsowilowen tamo ya, igalang, boy malimo tamon ahè homonol kona;

29 ta hay Diyos tamo ay mamarosa do ha ahè ampipanhomonol kona.
Hay ipatanam na konla ay emen hilan anti ha apoy ya ahè angkaparè.

13

No pangno tamo mapakonsowilo ya Diyos

1 Hitamoy mipapatel nin banà ha pantotompel koni Pangino-on
Hisokristo ay ipagpatoloy tamo ya pamilalabi tamo.
2 Pakahampat tamon mangistima nin dawdayowan. Hin hato ay ma-
in ongno katawoy nangistiman mahampat nin dawdayowan, piro agla
tandà ya habaytoy dawdayowan ay aw-anghil ta andap la no hila bayto
ay tawtawon bongat.
3 Panemtemen moyo ya kawkalamowan moyo ya anti ha pirisowan nin
bilang anti kawo bayro nin kalamo lan nakapiriso. Panemtemen moyo et
ya kawkalamowan moyoy ampadya-dya-an. Ipa-hal moyo nin hay sarili
moyo ay kalamo lan ampadya-dya-an.
4 Hay mangama-in ahawa ay dapat lan pa-alaga-an ya pag-ahawa la. Hay
mita-ahawa ay ka-ilanganmag-in tapat ha miha ta miha, ta hay mamabayi
o mamakilalaki ay talagan parosawan nin Diyos.
5 Alwan kowalta ya pa-alaga-an moyo, no alwanmag-in kawon kontinto
ha anyaman ya anti komoyo, ta hinalità nin Diyos,
“Hikawo ay agko alihan boy agkatawo pa-olayan.”
6 Kayà makhaw ya nakem tamon maghalità nin ombayri:
“Hay Pangino-on ay ampanambay kongko; kayà agko malimo ta warì ma-
in tawoy makagawà kongko
nin kala-etan?”
7 Panemtemen tamo baytoy onan nipangitorò kontamo nin Halità nin
Diyos. Towaren tamoy kakhawan nin pantotompel la hin angkabiyay hila,
ta hay pantotompel la ay insigi la anggan nati hila.
8 Hi Pangino-on Hisokristo ay ahè ampangoman. No pangno ya hin hato
ay ombayro ya et hapa-eg boy anggan makakanoman.
9 Agtamo pagtan nin minto-o ha kahalakoy tawtorò ya kabongkokan
emen ahè mahirà ya pantotompel tamo. Mahampat no hay pantotompel
tamo ay anhomkaw nin banà ha kahampatan ingangalo kontamo nin
Diyos. Hay panhomkaw nin pantotompel tamo ay alwan banà ha
panhohomonol ha tawtorò ya tongkol ha pamamangan no ma-arì kanen o
ahè, ta hay panhohomonol bayro ay ahè ampakab-in ikahampat.
10 Ma-in anan nati ya inggawà ha Diyos nin para kontamo. Hiya ay hi
Pangino-on Hisokristo. Piro hay tawtawoy anhomonol et ha kawkapanogo-
an ay alwan kalamo ha ginawà ni Pangino-on Hisos ya para kontamo ya
hay sarili na ay inggawà na ha Diyos nin mati.
11 Hay anggaw-en nin pinakamatag-ay ya parì hin hato ay anlomo-ob ha
Pinakamasagradoy Kowarto nin Diyos nin mangidolog ha Diyos nin dayà
nin aw-ayop ya pinati. Piro hay nawini nin habaytoy aw-ayop ay an-ipo-ol
ha likol nin dogal ya ampa-iriyan nin tawtawo.
12 Ombayro itaman, hi Pangino-on Hisos ay gintan ha likol nin siyodad
ta bayro ya pinati nin pinadya-dya-an. Hay dayà na ya nantolò bayro ay
panlinis kasalanan nin tawtawo.
13 Kayà ha pantotompel tamo koni Pangino-on Hisos ay dapat tamon
alihen baytoy panhohomonol tamo ha da-an kawkapanogo-an boy ka-
ilangan tamo itaman mat-eh ya kadya-dya-an boy kakareng-eyan nin

bilang ombayro ha pagte-eh ni Pangino-on Hisokristo hin gintan la yan
pinati ha likol nin siyodad.
14 Hay pama-iri tamo bayri ha babon lotà ay alwan pirmiyan. Ma-in
tamon an-asawan ya dogal ya talagan pa-iriyan tamo lano.
15 Hitamo hapa-eg ay ma-in ma-idolog ha Diyos banà ha ginawà ni
Pangino-on Hisokristo. Hay pirmi tamon ma-idolog ay hay pamomori tamo
ha Diyos ha pangipatandà nin ngalan na.
16 Agtamo liwawan manggawà nin kahampatan boy manambay ha
kanayon, ta no nagawà tamo bayti ay habayti ya ma-arì tamon ma-i-dolog
ha Diyos ya ampakapakonsowilo kona.
17 Pasakop tamo boy homonol ha ampipangasiwà nin mamakhaw
pantotompel tamo, ta hay pangangasiwà la kontamo ay tobayen la lano
ha Diyos. Ha panhohomonol tamo konla ay an-ikaliga la ya sirbisyo la
kontamo, piro no agtamo hila honolen ay lomelè hila boy masayang ya
pagsisirbi la kontamo.
18 Ipanalangin moyo kayi. Angkapiho nawen ya hay anggaw-en nawen
ay tamà boy ombayroy labay nawen gaw-en ha kaganawan bagay.
19 Andawaten ko komoyo ya ipakapapanalangin moyo nin makabira kon
tampol bahen komoyo.
20 Diyos ya ampangibatan nin kaganawan katinekan, boy hiya ya
namiyay oman koniPangino-on Hisokristo ya pinakamatag-ay ya pastol ya
ampangasiwà kontamon kowinta tawtopa. Kayànag-in ya nin pastol ay
banà ha dayà nay nantolò. Ha ombayro ay natopad ya kasondo-an nin
Diyos boy tawo boy habaytoy kasondo-an ay ayin anggawan.
21 Hapa-eg ay an-awoken ko ha Diyos ya kaganawan kahampatan ay
igwà na komoyo emen moyo magawà ya kalabayan na; boy an-awoken
ko et ya hay gaw-en na kontamo, hatoy gaw-en ni Pangino-on Hisokristo
ha biyay tamo ay hatoy ikakonsowilo nin Diyos. Hi Pangino-on Hisokristo
ya poriyen tamo anggan makakanoman. Amin.
22 Pawpatel ko, ma-ipek bongat bayti ya holat ko komoyo. Kayà an-
awoken ko komoyo yapakaleleng-en moyo ya tawtorò ko komoyo.
23 Labay ko et nin ipatandà komoyo ya hi Timotiyo ya impirisoy patel
tamo ha Pangino-on ay pinalwahan ana. No tampol yan makalateng bayri
ay lowa kayi ya mako bahen nin manibaw komoyo.
24 Ikomosta moyo kayi ha ampipama-alà komoyo boy ha kaganawan nag-
in tawtawo nin Diyos ya anti bahen. Angkomostawen kawo itaman nin
ampipantompel ha Pangino-on ya tawtaga nasyon Italya.
25 Hay Diyos ay mangingangalo dayin mambin kahampatan komoyon
kaganawan. Amin.

HAY HOLAT NI SANTIYAGO

1 Hiko hi Santiyago ya magsisirbi nin Diyos boy magsisirbi et ni Pangino-
on Hisokristo ay ampangomosta komoyon pawpatel ha Pangino-on ya aw-
inalalak nin labinloway alalak ni Israyil ya nangapikakatak nin nipalakon
napa-iri ha hari-harì ya dogal bayri ha babon lotà.

Pantotompel boy karonongan

2 Pawpatel, ibilang moyo nin talagan kaligawan ya anlomateng komoyo
ya hari-harì ya klasi nin panonobok;
3 ta tandà moyo ya ha pagdanas moyo nin pawpanobok ay lalò nin
antomibay ya katetpel moyo ha Diyos.
4 Panatiliyen moyon matibay ya katetpel moyo emen kawo mag-in nin
ayin kapintasan boy ayin kakolangan.
5 Hinoman komoyo ya ampagkakolang ha karonongan ay makirawat ha
Diyos nin biyan yan karonongan, ta hay Diyos ay mabibi-iyen; alwa yan
mahiblet ta ampambi ya ha kaganawan ampakirawat kona.
6 Piro hay tawoy makirawat ha Diyos ay ka-ilangan ma-in pantotompel
boy ayin pagdododa, ta hay tawoy ampagdoda ay bilang ha dawoyon ya
itolak kabigen nin angin.
7 Ahè ihipen nin hatoy ombayroy tawo ya makatanggap ya nin anyaman
ya bagay ya mangibat ha Pangino-on.
8 Hiya ay ampagloway nakem ta ayin kinapirmiyan ya pag-i-ihip na.

Ka-irapan boy kayamanan

9 Hay tawoy ma-irap ya patel ha Pangino-on ay dapat magtowà, ta maski
ma-irap ya ay matag-ay ya panenegteg kona nin Diyos.
10 Piro hay tawoy mayaman ya patel ha Pangino-on ay dapat magtowà
ha pagmaka-aypà na, ta hiya ay bilang ha bolaklak nin dikot ya balang ya
ahè ampanatili.
11 Hay dawdikot ay angkayangoh no angka-amotan nin hilà allo; hay
bawbolaklak ay angkalaglag boy angka-alihan nin ganda. Ombayroy tawoy
mayaman; maski ongnoy pamagmalasakit na ay mati ya et bongat boy hay
kawkapanikapan na ay ma-alihan nayna.

Pawpanobok boy pawpanoksò

12 Makalmà ya tawoy ampakapagte-eh ha pawpanobok, ta no napagte-
ehan na ya pawpanobok kona ay makatanggap ya nin an-ingaten korona
nin biyay ya ayin anggawan ya impangakò nin Diyos ha tawtawoy
ampipanlabi kona.
13 No ma-in tawoy natoksò ay agna halita-en nin Diyos ya nanoksò kona,
ta hay Diyos ay ahè ampanoksò nin maski hino boy agya matoksò para
gomawà nin kala-etan.
14 Hay tawo ay angkatoksò no hay ihip na ay angkapatalo nin mala-et ya
sarili nan kalabayan.
15 Hay kalabayan ya mala-et, noangkabo-ò, hay ampag-in bonga ay
kasalanan ya makagtan ha kaparosawan.
16 Tongkol bayri, anlabiyen kon pawpatel, agmoyo lokowen ya sarili
moyo.

17 Kaganawan bagay ya mangahampat boy ayin kapintasan ay ampan-
gibat ha Diyos ya anti ha katatag-ayan. Hiya ya namalsa nin allo, bowan,
boy bawbito-en. Agya angka-oman boy hiya ay ahè ampangibatan nin
anyaman ya ampakab-i nin karegleman.
18 Ha sarilin kalabayan nin Diyos, hitamo ay nag-in aw-anak na ha
panlelengè tamon Halità nay peteg; kayà hitamo ay nag-in kowinta
primiron bonga ha kaganawan pinalsa na.

Dapat leng-en boy honolen ya Halità nin Diyos

19 Kayà anlabiyen kon pawpatel, dapat kawon mag-in alisto ha panle-
lengè nin Halità nin Diyos. Agkawo magpabigla-biglà maghalità boy hay
dapat komoyo ay alwan mapapahangen;
20 ta hay tawoy mapahang ay ahè makagawà nin kahampatan ya labay
nin Diyos nin ipagawà kona.
21 Kayà alihen moyo ya kaganawan karemekan nin pag-i-ihip moyo boy
gawgawà ya mangala-et, ta tanggapen moyo nin ma-in ka-aypa-an nakem
ya Halità nin Diyos, boy etpanan moyo ya nalengè moyo ya makapilibri
komoyo ha kaparosawan ya ayin anggawan.
22 Honolen moyo ya Halità nin Diyos, ta no basta kapanlenge-lengè
moyon bongat ta agmoyo anhonolen ay anlokowen moyo ya sarili moyo.
23 Hinoman ya tawoy ampanlengè nin Halità nin Diyos piro agna
anhonolen ay bilang ya ha tawoy ampangispiho;
24 no nog-alih yayna ha ispiho ay naliwawan nayna no anyay itsora na.
25 Piro hay tawo, no pinangataw-anan na nin mahampat nin hinomonol
ha Halità nin Diyos ya makapilibri kona, ta alwan kapanlenge-lengè nan
bongat, no alwan anhonolen nay Halità nin Diyos ay biyan ya nin Diyos
nin ka-inomayan ha kaganawan nin anggaw-en na.
26 Hay tawoy ampangipalagay nin hiya ay rilihyoso, piro agna ampen-
danan ya dilà na nin maghalità kala-etan ay anlokowen nan bongat ya
sarili na, boy hay rilihyon na ay ayin kowinta.
27 Hay mapteg boy ayin kapintasan ya rilihyon ya ambalayen nin Tatay
tamoy Diyos ay makit ha tawoy ma-in ombayri ya gawgawà: mapanambay
ha aw-olila boy ha bawbawoy babayi ya anti ha panganga-ilangan, boy
mapag-atap nin manggawà nin anyaman ya bagay ya makapipakala-et ha
sarili.

2

Dapat pantay ya tegteg ha tawo

1 Pawpatel ko, agmoyo mahalità nin hikawo ay antompel koni Pangino-
on Hisokristo yaampamo-on ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos no
alwan pantay ya tegteg moyo ha tawtawo.
2 Alimbawà: anti kawo ha pamititiponan moyo nin magsimba. Hapa-eg,
ma-in nilomateng ya mihay lalaki ya nakahinghing nin gintò boy nakadolo
nin maganda. Ma-in simpri nin nakalateng ya mihay lalaki ya ma-irap ya
hay dolo na ay golot.
3 Hapa-eg, no maganday pananggap moyo do ha tawoy ma-in maganday
holot tapa-ikno-en moyo ya et ha maganday pamikno-an, balè ta no hatoy
tawoy ma-irap ay halita-en moyo kona ya, “Mireng ka tana bahen o miknò
ka ha hi-il di ha danin bitih ko,”
4 ay alwan pantay ya tegteg moyo ha tawo boy ampanosga kawo nin
banà ha kala-etan pangingihip moyo.

5 Anlabiyen kon pawpatel, leng-en moyo ya halita-en ko. Alwa nayì pinilì
nin Diyos ya tawtawoy manga-irap bayri ha babon lotà ya maski ma-irap
hila ha tegteg nin tawtawo ay mayaman hila nin banà ha katetpel la ha
Diyos? Alwa nayì simpri nin lano do ha ka-ari-an nin Diyos ay pamanawan
na hila nin kaganawan impangakò na ha tawtawoy ampipanlabi kona?
6 Piro anyamo-yamo-en moyo ya tawtawoy manga-irap. Warì alwan
tawtawoy mangayaman ya ampangapih komoyo boy ampantan komoyo
nin mangi-arap ha hosgado?
7 Warì alwan hila simpri ya mangayaman ya ampanla-et nin ngalan ni
Pangino-on Hisos ya ma-in ikon komoyo?
8 Talagan kahampatan ya anggaw-en moyo no anhonolen moyo bayti ya
pinakama-alagà ya panogò ya nakaholat ha Kaholatan nin Diyos, “Labiyen
moy kapara mon tawo nin bilang panlalabi mo ha sarili mo.”
9 Piro kompormi ha kawkapanogo-an, no alwan pantay ya tegteg moyo
ha tawtawo ay ampakapagkasalanan kawo.
10 Hinoman ya tawoy ampakageped ha kawkapanogo-an nin Diyos,
piroma-in miha ya agna angkageperan ay nakapagkasalanan ya banà ha
agna panggogomeped ha kaganawan kapanogo-an;
11 ta ombayri ya hinalità nin Diyos, “Agka mamabayi boy agka mak-
ilalaki,” boy hinalità na et ya, “Agka mamatin tawo”. Hapa-eg, no
agka man ampamabayi o ampakilalaki, balè ta namati kan tawo ay
nakapagkasalanan ka simpri ta agmo gineperan ya kawkapanogo-an.
12 Kayà mag-atap kawo ha kaganawan anhalita-en moyo boy anggaw-en
moyo, ta hay panosgawan komoyo ay kompormi ha kawkapanogo-an ya
mamalayà komoyo.
13 Hay tawoy ahè ampangingangalo ay ahè itaman ingalowan hosgawan
nin Diyos, piro hay tawoy ma-ingangalowen ay ingalowan itaman hos-
gawan nin Diyos.

Hay pantotompel boy gawgawà

14 Pawpatel ko, warì ma-in kowinta no halita-en nin mihay tawo ya ma-in
ya nin pantotompel ha Diyos no agna paptegan ha gawgawà na? Habayti
ya ombayri ya katetpel na, makapilibri warì kona ha kaparosawan?
15 Alimbawà: no ma-in mako komo ya patel ha Pangino-on ya ampanga-
ilangan nin dolo boy pamamangan
16 ta halita-en mo kona, “Pakaligha kan morong boy ingalowan ka nin
Diyos. Mangwa kan dolo mo boy pakagana kan mangan.” Hapa-eg,
no agmo inggawà kona baytoy panganga-ilangan na, mahampat warì ya
ginawà mo?
17 Ombayro itaman, ayin kowinta ya katetpel mo ha Diyos no ahè
paptegan ha gawgawà.
18 Ma-arì nin ma-in tawoy maghalità nin ombayri: “Hika ay ma-in
katetpel; hiko itaman ay anggomawà.” Hay itobay ko kona, “Ipakit mo
paraw kongko ya katetpel moy ayin lamoy gawgawà, ta ipakit ko itaman
komo ya katetpel koy ma-in lamoy gawgawà.”
19 Ampinto-o ka nayì nin ma-in mimihay Diyos? Mahampat! Piro maski
dawdimonyo ay ombahen simpri ya pamiminto-o, balè ta ampipampameg-
peg hila ha kalimowan la ha Diyos.
20 Hikay tawo ya tangah! Warì agmo nayì tandà ya ayin kowinta ya
katetpel no ayin lamoy gawà?
21 Alwa nayì hi Abraham ya ka-apo-apowan tamo ya imbilang nin Diyos
nin mahampat? Imbilang ya nin mahampat ta patyen na dayi ya anak na

ya hi Isak nin ipababo ha insalansan nay bawbato ya ginawà nan altar ta
idolog na dayi ha Diyos.
22 Banà bayri ay makit ya katetpel ni Abraham ha Diyos: antompel ya
boy kasabay et ya panggogomawà na. Nag-in lobos ya katetpel ni Abraham
banà ha gawgawà na.
23 Nagkapeteg baytoy anti ha Kaholatan nin Diyos ya ombayri: "Hi
Abraham ay tinompel ha Diyos, boy banà ha pantotompel na ay imbilang
nin Diyos nin hiya ay mahampat." Kayà hay ingat koni Abraham ay "Nilabi
nin Diyos".
24 Bayri makit ya hay tawo ay an-ibilang nin Diyos nin mahampat; alwan
banà bongat ha pantotompel na no alwan banà simpri ha gawgawà na.
25 Ha ombayroy paraan, alwa nayì hi Rahab, maskin miha yay pota ay
imbilang yan mahampat ya tawo nin banà ha ginawà na ya intagò na
baytoy inhogò ya loway Israylita ya aw-ispiya boy pinaraan na hila ha
kanayon ya daan emen aghila marakep?
26 Hay tawoy agana ampanginanawa ay nati ana. Ombayro itaman ya
katetpel nin tawo ha Diyos: no ayin gawgawà ay ayin kowinta ya katetpel
na.

3

Hay angkagawà nin dilà

1 Pawpatel ko, alwan dapat nin malakè komoyo ya mag-in manonorò, ta
tandà moyo et bongat ya hikayi ya ampangitorò nin Halità nin Diyos, no
ampanggawà kayi nin alwan tamà ay mas mahigpit ya panosga konnawen
kisa ha kanayon.
2 Kaganawan tamo ay mabetbet magkamalì ha hari-harì ya paraan.
Hinoman ya ahè ampagkamalì ha pag-i-ilgo ay ayin kapintasan, boy
angkapendanan nay sarili na.
3 Hay kabayo, no ambosalan ay angkapahonol tamon ipitik.
4 Helken moyoy barko ya ma-in pagkayamò timon. Maski anyay
kalhayan barko boy maski angka-itolak nin pagkahokaw angin ay angka-
ibawit nin magtitimon ha labay nan pangipalakwan.
5 Ombayro itaman ya dilà; maski mamayamò ya parti nin nawini ay
ampakagawà nin malhay ya bagay ta mahambog.

Ihipen moyo ya hay malawang ya binagbag ay angkapo-olan nin
ampangibat ha mayamò bongat ya apoy.
6 Hay dilà ay bilang ha apoy ta maski mihay partin bongat nin nawini ay
ampambin masyadoy kala-etan ha intiron nawini. Ampakahirà bayti nin
pagkatawo ta hay apoy nin habayti ay angka-ibat ha impirno.
7 Kaganawan klasin aw-ayop kateng mawmanokmanok, boy kaganawan
pinalsa ya ampipandakap kateng kawkonà ha dagat ay angkapa-amò boy
na-amò nin tawtawo.
8 Piro hay dilà ay ahè angkapa-amò nin maski hinoy tawo, ta ahè
antonggen ha paghalità nin kala-etan boy pono-ponò nin lason ya
ampakamati.
9 Hay dilà ay anggamiten tamon mamori ha Pangino-on Diyos ya Tatay
tamo. Dilà et simpri ya anggamiten tamon manahalità ha kapara tamon
pinalsa ya ma-in nin nakem ya kahawig nin nakem nin Diyos.
10 Ha mimihay bebey ampangibat ya pamomori boy panahalità. Pawpa-
tel ko, habayti ay ahè dayi mangyari.

11 Warì ma-arì nin hay matab-ang boy ma-alat ya lanom ay lomwah ha
hobol ya mimihay ampangibatan?
12 Pawpatel ko, warì ma-arì nin hay tanaman ya igos ay mamonga nin
aw-olibo, o hay tanaman ya obas ay mamonga nin aw-igos? Ahè simpri
ma-arì ha ma-alat ya hobol nin lomwah ya matab-ang ya lanom.

Hay karonongan ya nangibat ha Diyos

13 Hino komoyoy maronong boy ampaka-intindi? Hay malinis ya
pagbibiyay moyo ay paptegan moyo ha gawgawà moyo nin ma-in ka-aypa-
an nakem ya palatanda-an nin hikawo ay maronong.
14 No ma-in kawon irap nakem banà ha inggit moyo boy no hay
intris moyo ay pansarilin bongat ay agmoyo ipaghambog, boy agkawo
magbongkok no alwan aminen moyoy kaptegan.
15 Hay ombahen ya klasin karonongan ay ahè nangibat ha Diyos, no
alwan na-ibat ha sarili moyon makadimonyoy ka-ihipan bayri ha babon
lotà.
16 No ayri ya ma-in nin pami-i-inggitan boy pag-i-intris nin pansarilin
bongat ay bayroy ma-in kagolowan boy kaganawan klasi nin kala-etan.
17 Balè hay karonongan ya ampangibat ha Diyos, ona ha kaganawan
ay malinis ya pagnanakem. Ombayri et: ma-in katinekan, ma-in konsidi-
rasyon, mapangabot, ma-ingangalowen, mapanggawà kahampatan, ayin
an-ayonan, boy ahè ampagkakanwarì.
18 Hay tawtawoy ampamatinek nin kagolowan ay tawtawoy mangatinek
emen hay mag-in risolta ay kahampatan.

4

Pasakop ha Diyos emen ahè mangapi-a-away

1 Anyay ampangibatan nin ampi-a-awayan moyo boy ampikokolpyawan
moyo? Alwa nayì nin angka-ibat ha kala-etan nin pagnanakem moyo ya
sarili moyon kalabayan?
2 Ampag-intrisan moyon kowen ya alwa moyon ikon, bayo no agmoyo
nin makwa ay ampamatyan moyo. Angka-inggit kawo piro agmoyo
makwa ya labay moyo. Ampikokolpyawan moyo boy ampi-a-awayan
moyo. Agkawo ampagkama-in ta agkawo ampakirawat nin makikwa ha
Diyos.
3 No ampakikwa kawo man ay ayin kawon angkatanggap ta alwan tamà
ya ampakikwawen moyo. Hay ampakikwawen moyo ay haton bongat ya
makapdà nin sarili moyo.
4 Hikawo ay alwan tapat ha Diyos. Agmoyo nayì tandà ya hay
ampanggawà nin mangala-et ya gawgawà ay ka-away nin Diyos? Hinoman
ya labaylabay makilamo ha ampanggawà nin mala-et ay ampag-in ka-away
nin Diyos.
5 Ha ihip moyo nayì ay ayin kowinta baytoy hinalità nin Diyos ha
Kaholatan na? Hay hinalità na ay ombayri: “Hay ka-ihipan ya inggawà
komoyo nin Diyos ay maparan magtan ha kala-etan.”
6 Ombayro man ay binyan tamo nin Diyos nin igit ya ingangalo na, ta
nakaholat simpri ha Kaholatan nin Diyos ya ombayri: “Ansalongaten nin
Diyos ya tawoy mahambog, piro hay tawoy ma-in ma-aypà ya nakem ay
an-ingalowan nan biyan kahampatan.”
7 Kayà ipasakop moyoy sarili moyo ha Diyos. Labanan moyo hi Satanas
emen ya pakarayò komoyo.

8 Pakarani kawo ha Diyos emen ya itaman pakarani komoyo. Hikawoy
mawmakasalanan, maghehe kawo ha ginawà moyoy kala-etan. Hikawo ya
ampagloway nakem ay pakalinisen moyoy pagnanakem moyo.
9 Panangihan moyoy kasalanan ya ginawà moyo boy paghehean. Pakat-
ibolosen moyoy nakem moyo nin maghehe. Imbis mangka-ili kawon
magtowà, hay dapat ay ikalelè moyo.
10 Magmaka-aypà kawon nakem ha arapan nin Pangino-on emen kawo
mag-in matag-ay ha tegteg na.

Agkawo dapat manosga

11 Pawpatel, agkawo maghalità nin kontra ha miha ta miha, ta hinoman
ya ampaghalità nin kontra ha patel na o ampanosga ay ampaghalità nin
kontra ha kawkapanogo-an nin Diyos boy anhosgawan na et bayto. No
anhosgawan moy kawkapanogo-an nin Diyos ay agkayna anhomonol ha
kawkapanogo-an no alwan anhosgawan moyna.
12 Mimihay Diyos ya nambin kawkapanogo-an boy hiyan bongat ya
makahosga. Diyos bongat ya makapilibri nin tawo ha kaparosawan, boy
hiya et ya ma-in karapatan nin mamarosa. Kayà hino ka ya manosga nin
kapara mon tawo?

Agkawo pakahambog

13 Leng-en moyo, hikawo ya ampipaghalità nin, “Hapa-eg o nobokah ay
mako kayi ha kanayon ya dogal. Pa-iri kayi bayro nin lo-ob mihay ta-on ta
mangomirsyo emen malakè ya mapakinabang.”
14 Hay biyay moyo ay bilang ginem ya anlomwah balè kadodomalì
ta tampol angkapanew; kayà pangno moyo tandà no anyay mangyari
nobokah?
15 Hay dapat moyon halita-en ay ombayri: “No kalabayan nin Pangino-
on ta angkabiyay kayi et ay ma-arì nawen gaw-en bayti o gaw-en nawen
simpri bayto.”
16 Piro ha kahambogan moyo ay an-ipagmalhay moyoy sarili moyo; haba-
in ya anggaw-en moyoy kahambogan ay alwan tamà.
17 Hinoman ya tawoy ampakatandà nin kahampatan, balè ta agna
anggaw-en ay ampagkasalanan ya.

5

Hay tawtawo ya mangayaman

1 Hikawoy mangayaman, leng-en moyo bayti. Mi-o-onggok kawo nin mi-
angaw-angaw ha lomateng komoyoy kaparosawan.
2 Hay kayamanan moyo ay ayin anan alagà boy hay dolo moyo ay kinan
anag.
3 Hay gintò boy pilak moyo ay bilang anan kinalawang ta ayin anan
alagà. Habaytoy ampamapteg nin kontra komoyo, boy hay risolta nin
habayto ay bilang anan angka-opoh nin apoy ya laman moyo. Ombahen
ya kayamanan ya tinipon moyon para ha hoyot ya allo.
4 Leng-en moyo! Agmoyo nin inopa-an ya tawtawoy nipagtrabaho ha
paliyan moyo. Haba-in ya an-i-angaw la nin kontra komoyo. Hay an-
i-angaw la nin habaytoy mawmangalawah ya agmoyo inopa-an ay an-
omabot ha panlelengè nin Pangino-on Diyos ya Pinakamakapangyariyan.
5 Hikawo ay nagpasasà ha biyay boy nagperà nin kaligawan bayri ha
babon lotà. Hikawo ay bilang pinatabà ya bakà ya papatyen ha intaning
ya allo nin kaparosawan.

6 Sinintisyawan moyon pinati ya mangahampat ya tawtawo ya hila ay
ahè itaman angkomontra komoyo.

Magpasinsya kawo boy manalangin

7 Pawpatel, magpasinsya kawon mangantì angga ha lomateng hi
Pangino-on Hisos. Helken moyoy mawmamaliyan: ampagpasinsyawan lan
an-anti-en ya a-alawahanen la ya ma-alagà. Ampagpasinsya hila pa-ibat
ha ompisa angga ha malabah ya pana-on nin oran.
8 Hikawo itaman ay magpasinsya nin mangantì, boy hokawen moyoy
nakem moyo ta hi Pangino-on Hisos ay maraninan lomateng.
9 Pawpatel, agkawo magriklamo nin laban ha miha ta miha emen
agkawo mahosgawan, ta hay Manonosga ya Pangino-on Diyos ay maraninan lomateng ta bilang yaynan anti ha polta.
10 Pawpatel, hay pangwanan tamo nin alimbawà ha pagtete-eh boy
pagpapasinsya ay pawpropita hin hato ya nangaral ha ngalan nin Pangino-on Diyos.
11 Alwa nayì an-ibilang tamo nin maliga ya tawoy ampakapagte-eh ha
kawkadya-dya-an? Nalengè moyo no pangno nagte-eh hi Hob boy no
pangno ya iningalowan nin Pangino-on Diyos hin bandan hoyot. Hay
Pangino-on ay pono-ponò nin kaba-itan boy ingangalo.
12 Igit ha kaganawan, pawpatel ko, no magpangakò kawo ay agkawo
maghompà nin manggamit langit boy lotà, o anya paman ya bagay. No
hay labay moyon totolen ay awò, “Awò” ya halita-en moyo; no hay labay
moyo itaman totolen ay ahè, “Ahè” ya halita-en moyo. Ombayri ya gaw-en
moyo emen agkawo hosgawan nin Diyos.
13 Ma-in nayì komoyo nin ampagdanaskadya-dya-an? No ma-in ay
dapat yan manalangin nin makirawat ha Diyos. Ma-in nayì komoyo nin
ampakatanam kaligawan? No ma-in ay dapat yan magkanta nin pamomori
ha Diyos.
14 Ma-in nayì nin ampagmasakit komoyo? No ma-in ay ipa-ingat nay
tawtawoy ampipama-alà ha gropo ya mangama-in katetpel ha Diyos nin
mangipanalangin boy mangiponah nin asiti kona ha ngalan nin Pangino-on.
15 No hay ampangipanalangin ay talagan ma-in katetpel ha Diyos ay
homampat baytoy tawoy ma-in masakit. Pangino-on Diyos ya mamaka-hampat kona boy no ma-in yan nagawà ya kasalanan, hiya ay ma-in
kapatawaran.
16 Kayà itapat moyoy kasalanan ya nagawà moyo ha miha ta miha, boy
manalangin kawo para ha miha ta miha emen ma-alih ya mawmasakit
moyo. Hay panalangin nin mahampat ya tawo ay malhay ya angkagawà.
17 Hi Ilyas ya propita hin hato ay tawo nin bilang kontamo. An-
ipakapapanalangin na nin ahè mangoran. Kayà ahè nangoran nin lo-ob
tatloy ta-on boy kagitnà.
18 Hapa-eg, nangoman yayna et nanalangin ya hay impanalangin na
ay mangoran; kayà nangoran. Banà bayro, hay tawtanaman ha lotà ay
tinomobò boy nipamonga.
19 Pawpatel ko, no ma-in komoyo nin ampipakarayò ha kaptegan ta ma-
in nakapipabira kona
20 ay tanda-an moyo bayti: habaytoy tawo ya nakapipabira ha Diyos nin
tawoy nagkasalanan ay nakapilibri ya nin kalolowa ha kaparosawan, ta
na-ipakarani na ya ha Diyos emen ya mapatawad ha kawkasalanan na.

HAY PRIMIRON HOLAT NI PIDRO

1 Hiko hi Pidro ya hogò ni Pangino-on Hisokristo ay ampanolat komoyon
pinilì nin Diyos ya ayin kanayon no alwan hatoy nangapikakatak nin
nipalako ha probinsyan Ponto, Galasya, Kapadosya, Asya, boy Bitinya.
2 Hin hato et ay pinilì kawoyna nin Tatay ya Diyos ta tandà na ya hikawo
ay mag-in anak na. Hay Ispirito nin Diyos ay anggomawà komoyo emen
kawo mag-in ayin kapintasan. Pinilì na kawo nin homonol koni Pangino-
on Hisokristo emen hay kaganawan kasalanan moyo ay malinisan nin dayà
na.
Hikawo ay lalò dayin ingalowan nin Diyos nin biyan kahampatan boy
katinekan.

Hay an-asawan nin ampipantompel ha Pangino-on

3 Poriyen tamoy Diyos ya Tatay ni Pangino-on tamon Hisoskristo. Banà
ha masyadoy ingangalo na ay ma-in tamon an-asawan ya bayoy biyay ya
ayin anggawan, ta hi Pangino-on Hisokristo ay biniyay oman nin Diyos.
4 Ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay ma-in tamon an-asawan ya
nakahandà ana ya ayin pangahirà, ayin kapintasan, boy ayin pangongo-
man ya ipamana kontamo nin Diyos.
5 Banà ta ma-in tamon pantotompel kona ay kapangyariyan nin Diyos ya
ampangi-atap kontamo mintrasan-anti-en tamo baytoy manay kalibriyan
ya handà nin ipatnag kontamo ha hoyot ya allo.
6 Kayà tongkol bayri ay lalò tamon magtowà maski hapa-eg ay ma-arì
tamon magkama-in ikalelè, ta ha amò ya pana-on ay makaranas tamo nin
hari-harì ya panonobok.
7 Hay bara-nan nin pawpanobok kontamo nin Diyos ay emen mapapte-
gan ya hay pantotompel tamo kona ay talagan peteg. Maski gintò ya ma-arì
mahirà ay anhoboken ha apoy no talagan peteg gintò. Hay pantotompel
tamo itaman ya mas ma-alagà kisa ha gintò ay anhoboken no manatili tamo
ha peteg ya pantotompel. No peteg, lano ha panlomateng ni Pangino-on
Hisokristo, hitamo ay poriyen boy magkama-in tamon kagandawan boy
karangalan.
8 Maski agtamo et nakit hi Pangino-on Hisoskristo ay anlabiyen tamo
ya; antompel tamo kona maski agtamo ya et nin angkakit hapa-eg; boy
ampagtowà tamon masyado ha kaligawan ya ahè makwan ihipen boy
halita-en.
9 Nagkama-in tamon ombayroy kaligawan ta ma-in tamon kalibriyan ha
kasalanan banà ha pantotompel tamo koni Pangino-on Hisokristo.
10 Hin hato, tongkol bayri ha kalibriyan ya inggawà nin Diyos kontamo
ay ampag-aralan mahampat nin pawpropita; boy hinola-an lay tongkol ha
igwà nin Diyos ya ingangalo banà ha kahampatan na.
11 Ispirito nin Diyos ya nangipaholà do ha pawpropita ya hi Pangino-
on Hisokristo ay magdanas nin kadya-dya-an biha lano ay magkama-in
yan kagandawan. Ahè tandà nin habayti ya pawpropita no hino bayto ya
impaholà konla. Kayà ampagsikapan la nin matanda-an no hino baytoy
magdanas nin ombayro boy no makanoy pana-on nin mangyari bayto.
12 Impatandà nin Diyos do ha pawpropita ya hay tawtorò la ay alwan
para ha sarili lan kapakinabangan no alwan para kontamo. Ma-inhapa-
eg nin ampangitorò kontamo nin Mahampat ya Balità nin Diyos. Hay

ampanambay konla ay Ispirito nin Diyos ya inhogò na ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Hay an-itorò la kontamo ay bilang ombayro ha intorò nin pawpropita hin hato, boy maski aw-anghil ay labay lan ma-intindiyan bayti ya bawbagay ya habayti.

Hay dapat tanda-an boy honolen nin ampipantompelha Pangino-on

13 Ha ombayro, pakahampaten tamoy pangingihip tamo. Ha kaganawan bagay ay pendanan tamoy sarili tamo emen hay gawgawà tamo ay pawà kahampatan. Pakatibolosen tamo ya nakem tamo ha an-asawan tamoy kahampatan ingangalo ya igwà kontamo ha panlomateng ni Pangino-on Hisokristo.
14 Pakahonol tamo ha Diyos. Agtamo gaw-en ya da-an tamon ogalì ya anhonolen ya sarili tamon kalabayan ya mala-et hin agtamo et balay ya Diyos.
15 Hapa-eg ay manowad tamo ha Diyos ya nangingat kontamo. Hiya ay ayin kapintasan; kayà gaw-en tamoy sarili tamo nin ayin kapintasan;
16 ta hay nakaholat ha Halità nin Diyos ay ombayri:

"Dapat ayin kawon kapintasan ta hiko ay ayin kapintasan."

17 Ha panalangin tamo ay an-ingaten tamon Tatay ya Diyos. Hiya ay ahè ampamilì ha panonosga, no alwan ampanosga ya kompormi ha gawà nin balang miha. Kayà mintras anti tamo bayri ha babon lotà ay dapat tamon gamiten ya pana-on tamo nin ma-in panggogomalang ha Diyos;
18 ta tandà tamo ya hitamo ay timbeh ha ayin kowintay biyay ya minana tamo ha kawka-apo-apowan tamo. Agtamo natbeh ha kasalanan nin anya paman ya bagay ya angka-alihan alagà ya bilang ha pilak boy gintò,
19 no alwan hay pinambeh kontamo ay hay ma-alagà ya dayà ni Pangino-on Hisokristo ya nantolò hin nati ya ha koroh, boy hiya ya nangakò kawkasalanan nin kaganawan tawo. Hiya ay bilang ha oybon topa ya ayin dipirinsyay ampatyen nin Hawhodiyo hin hato, ta ayin yan kakakasalanan boy ayin yan kapintasan.
20 Ahè et pinalsa bayti ya babon lotà, hi Pangino-on Hisokristo ay da-an anan pinilì nin Diyos, piro hiya ay impatnag ha pamako na bayri nin mangilibri kontamo hapa-eg nin hoyot ya pana-on ya habayti.
21 Banà koni Pangino-on Hisokristo ay ampahimalà tamo ha Diyos ya namiyay oman kona boy nambi kona nin kagandawan; kayà antompel tamo ha Diyos boy an-omasa tamo kona.

22 Banà ha panhohomonol tamo ha kaptegan nin Halità nin Diyos ay nalinisan anay nakem tamo, boy ma-in tamoynan peteg ya panlalabi ha kapariho tamon ampipantompel ha Pangino-on. Kayà lalò tamon pakatibolosen ya nakem tamon milalabi.
23 Hitamo ay nag-in anan aw-anak nin Diyos ta hay ampanatili boy ayin anggay Halità nin Diyos ya ampahimala-an tamo ay nambi kontamon biyay ya bilang biyay nin Diyos;
24 ta ha Halità nin Diyos ay ombayri ya pagkahalità:

"Kaganawan tawo ay bilang dawdikot ya balang; boy kaganawan karangalan la ay bilang ha bawbolaklak nin dawdikot. Hay dawdikot ay angkati boy hay bawbolaklak ay angkalaglag. Ombayro itaman, angkati ya kaganawan tawo.
25 Piro hay Halità nin Diyos ay manatili anggan makakanoman."
Habayti ya Halità nin Diyos ay Mahampat ya Balità ya in-aral kontamo.

2

Hay bibilin ha ampipantompel ha Pangino-on

1 Kayà hapa-eg, kaganawan kala-etan ay agtamoyna gaw-en ya bilang ha
magbongkok, magkakanwarì, mag-inggit, boy manirà nin kaparan tawo.
2-3 Banà ta naranasan tamo ya kahampatan nin Pangino-on ay mahabek
tamo nin bilang ha kolaw ya angkahabek ha gatas. Hay kahabekan tamo
ay Mahampat ya Halità nin Diyos emen homkaw ya pantotompel tamo ya
ampambi kontamo nin kalibriyan.

Hi Pangino-on Hisokristo ay bilang batoya pinakama-alagà

4 Pirmi tamon pakarani koni Pangino-on Hisokristo ya kowinta bato
ya angkabiyay ta ampambi kontamo nin biyay. Hiya ay intapon nin
manggagawà bali; boy maski agya tinanggap nin tawtawo, hiya ay ma-
alagà ha Diyos ya namilì kona.
5 Hitamoy ampipantompel ha Pangino-on ay ma-in biyay ya ayin
anggawan, ta hitamo ay kowinta bawbatoy angkabiyay. Hitamo ya
anggaw-en nin Diyos nin bali na. Mag-in tamon ayin kapintasan ha
pamomori tamo ha Diyos, boy banà ta tinompel tamoyna koni Pangino-
on Hisokristo ay ihokò tamo ya sarili tamo ha Diyos. Ombayri ya labay nin
Diyos nin gaw-en tamo,
6 ta hay nakaholat ha Kaholatan nin Diyos ay ombayri:
"Ma-in akon pinilì ya ma-alagà ya bato ya igwà ko nin mamo-on ha siyodad
nin Siyon. Hinoman ya tompel kona ay ahè ma-lihan nin pag-asa."
7 Habayti ya bato ya pinilì nin Diyos nin mamo-on ay pinakama-alagà ya
bato ha ampipantompel kona, piro hay ayin pantotompel kona ay ahè
mananggap kona, ta ombayri et ya nakaholat ha Halità nin Diyos:
"Hay batoy intapon nin manggagawà balì ay nag-in pinakama-alagà ya
bato."
8 Ma-in et kanayon ya nakaholat ya ombayri:
"Habayti ya bato ya makapibatol nin tawtawo boy makapipatomba konla."
Mibatol ya tawtawo ta aghila antompel ha Halità nin Diyos. Hin hato
et ay tandà ana nin Diyos ya ombayri ya mangyari konla banà ha agla
pantompel kona.
9 Hitamo balè ya ampipantompel ha Diyos ay pinilì na boy kalamo na
tamo ha pamomo-on na. Hitamo ay ayin kapintasan boy mismon Diyos ya
ma-in ikon kontamo. Pinilì tamon mangibalità nin kaporipori ya gawgawà
nin Diyos ya nangingat kontamo. Inlibri na tamo ha mala-et ya gawgawà
ha karegleman, ta inggawà na tamo ha masyadoy kahawangan ya hay
gawgawà tamo ay kawkahampatan.
10 Hin hato ay alwa tamo et ikon nin Diyos, piro hapa-eg ay ikon na
tamoyna; hin hato ay agtamo et natanggap ya ingangalo nin Diyos, piro
hapa-eg ay natanggap tamoyna ya ingangalo na.

Hay dapat ogali-en nin aw-anak Pangino-on

11 Anlabiyen kon pawpatel, hitamo ay bilang bongat dawdayowan bayri
ha babon lotà. Kayà andawaten ko komoyo ya agtamo manggawà nin
mala-et ya kalabayan nin nawini tamo, ta habayti ay makahirà nin
pantotompel tamo ha Pangino-on.
12 Hay dapat kontamo ay ayin kapintasan ha arapan nin tawtawoy ahè
ampipantompel ha Diyos; ta maski halita-en la nin hitamo ay ampanggawà
nin mala-et, no makit lay mahampat ya gawgawà ha biyay tamo ay poriyen

lay Diyos lano ha allon panlomateng ni Pangino-on Hisokristo nin manosga
ha tawtawo.
13 Alang-alang ha Pangino-on, pasakop tamo ha kaganawan tawoy
mangama-in katongkolan bayri ha babon lotà, lalò ana ha pinakamatag-ay
yaampamo-on,
14 o mag-in ha gawgobirnador ya inhogò nin hatoy pinakamatag-ay ya
ampamo-on. Inhogò na hila nin mamarosa ha ampipanggawà nin mala-et
boy mamori ha ampipanggawà nin mahampat.
15 Hay labay nin Diyos ay manggawà tamon kahampatan emen mategen
ana ya paghalità nin tawtawoy ampipaghalità nin kalokowan gitan
kakapeyan pag-i-ihip la.
16 Hay sarili tamo ay itowad tamo nin malayà. Piro hay kalaya-an tamo
ay agtamo gamiten nin mangitagò kala-etan, no alwan ipakit tamo ya
hitamo ay ampagsirbi ha Diyos.
17 Gomalang tamo ha kaganawan tawo, boy labiyen tamoy kapariho
tamon ampipantompel ha Diyos. Igalang tamoy Diyos boy parangalan
tamo ya pinakamatag-ay ya ampamo-on ha gobirno bayri ha babon lotà.

Hay alimbawà nin kadya-dya-an ni Pangino-on Hisokristo

18 Hikawoy aw-alilà, pasakop kawo ha aw-amo moyo boy igalang moyo
hila nin mahampat, alwan bongat do ha aw-amo ya mangahampat boy
mawma-ingangalowen no alwan kateng do ha aw-amo ya mangabagsit;
19 ta no mapagte-ehan tamo nin danasen ya kadya-dya-an ya alwan
nararapat kontamo ta ayin tamon anggaw-en ya kala-etan, hay Diyos ay
magkama-in konsowilo kontamo. Tandà tamo ya habayti ya andanasen
tamo ay kalabayan nin Diyos.
20 Ma-ipagmalhay tamo warì ya pagte-eh tamo no ampakakhitan tamon
banà ha panggawà tamon kasalanan? No ha panggawà tamon kaham-
patan ay angkat-eh tamo boy angkapagpasinsyawan tamo ya pamakakhit
kontamo ay matowà kontamo ya Diyos.
21 Hitamo ay iningat nin Diyos emen tamomagdya-dyà, ta mismon hi
Pangino-on Hisokristo aynagdya-dyà nin banà kontamo. Hiya ya nag-in
alimbawà kontamo ha pagdya-dyà emen tamo ya towaren.
22 Hiya ay ahè nagkasalanan boy ahè nagtotol kabongkokan.
23 Hin pinaghalita-an yan mala-et ay agya namaweh nin naghalità nin
mala-et. Hin nagdya-dyà ya ay agya nangihip mamaweh, no alwan impa-
olay na ha Diyos ya mahampat ya manonosga.
24 Mismon hi Apo Hisos ya nagdya-dyà ha pangakò na nin kasalanan
tamo hin impakò ya ha koroh emen agtamo patoloy magkasalanan, no
alwan manggawà tamon kahampatan. Hiya ay nangahohogatan; banà ha
pagkahogat na, hitamo ay hinomampat.
25 Hitamo ay bilang tawtopa ya nipampitawon, piro hapa-eg ay nagbira
tamo ha ampagpastol kontamo ya ayin kanayon no alwan hi Pangino-on
Hisos ya ampangasiwà kontamo.

3

Wawali ha mita-ahawa
(Ipiso 5:22; Kolosas 3:18-19)

1 Hikawoy bawbabayi ya mangama-in ahawa, pasakop kawo ha ahawa
moyo emen no ma-in konlan ahè labay tompel ha Halità nin Diyos ay
magkama-in hilan katetpel nin banà ha pag-o-ogalì moyo. Alwa moyoynan
ka-ilangan mag-ilgo konla nin tongkol ha pantotompel moyo,

2 ta makit lay kahampatan pagkatawo moyo boy panggalang moyo ha
Diyos.
3 Hay kagandawan moyo ay alwan ha paraan nin pag-ayos nin habot, o
panggamit aw-alahas ya gintò, o pagholot nin mangabli ya dawdolo,
4 no alwan hay kagandawan ya ma-alagà ha Diyos ay ka-aypa-an nakem
boy kahampatan, ta habayti ay ahè ampangopah.
5 Hin nakaraan ya pana-on ay ombayri ya kagandawan nin mangaham-
pat ya bawbabayi ya an-omasa ha Diyos boy ampasakop ha aw-ahawa la.
6 Bilang koni Sara hin hato, hi Abraham ya ahawa na ay hinonol na boy
iningat na nin pangino-on bilang panggogomalang na kona. Hikawo hapa-
eg ya bawbabayi ay kowinta aw-anak ni Sara no kahampatan ya anggaw-en
moyo boy no ayin kawon angkalimowan.
7 Ombayro itaman komoyon lawlalaki, pakilamowan moyo ya aw-ahawa
moyo nin mahampat. Dapat moyo hilan igalang ta mas makapey ya nawini
la kisa hikawo, boy hila itaman ay kalamo moyo nin mananggap nin biyay
ya ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos. Gaw-en moyo bayti emen
ayin maka-abalà ha pamakirawat moyo ha Diyos.

Pagdya-dyà banà ha panggawà nin kahampatan

8 Habayti hapa-eg ya halita-en ko ay para komoyon kaganawan ampipan-
tompel ha Diyos. Dapat kawon milalamo nin mahampat boy midadamay
kawo; milalabi kawo nin bilang mipapatel. Magkama-in kawon ogalì ya
ma-ingangalowen boy magma-aypà kawon nakem ha miha ta miha.
9 Hay ampanggawà komoyon kala-etan ay agmoyo gantiyen nin kala-
etan, boy agkawo maghalità mala-et ha ampaghalità komoyon kala-etan;
no alwan manggawà kawon kahampatan ha ampanla-et komoyo, ta hin
iningat kawo nin Diyos ay impangakò nay biyan na kawon kahampatan.
10 Hay nakaholat ha Halità nin Diyos ay ombayri:
"Hinoman ya ampagpa-alagà ha biyay na boy labay magkama-in kaligawan
ha bandan hoyot ay tonggen yan maghalità nin kala-etan boy
kabongkokan.
11 Atapan nay panggawà nin kala-etan ta manggawà yan kahampatan. Lalò
nan pagsikapan nin magkama-in katinekan.
12 Hay tawtawoy mangahampat ay pirmin an-asikasowen nin Pangino-on,
boy anleng-en nay pawpanalangin la. Hay tawtawo balè ya ampipanggawà
nin kala-etan ay kalaban nin Pangino-on."
13 Ma-in warì mamakakhit komoyo no hay ampagsikapan moyo nin gaw-
en ay kahampatan?
14 Maski ampagdya-dyà kawo nin banà ha panggawà moyon kahampatan
ay makalmà kawo, ta hay ingangalo nin Diyos ay anti komoyo. Agkawo
malimo ha tawtawoy mamakakhit komoyo boy ahè magoloy nakem moyo;
15 no alwan pakatibolosen moyoy nakem moyo nin gomalang koni
Pangino-on Hisokristo, boy payagan moyo yan mamo-on komoyo ta hiya ya
Pangino-on moyo. Ha kaganawan oras ay pirmi kawon handà nin tombay
ha maskin hino ya magpastang komoyo nin tongkol ha pag-asa moyo ha
Diyos.
16 Piro hay pantombay moyo konla ay mapanawa boy mag-in kawon
magalang. Panatiliyen moyon malinis ya nakem moyo; ta no ayin kawon
anggaw-en ya mala-et, hay ampipaghalità nin mala-et tongkol ha anggaw-
en moyo nin banà ha panhohomonol moyo koni Pangino-on Hisokristo ay
mareng-eyan ha paghalità la.

17 Mas mahampat no kalabayan nin Diyos ya magdanas tamon kadya-
dya-an banà ha panggawà tamon kahampatan kisa ha panggawà tamon
kala-etan.
18 Mismon hi Pangino-on Hisokristo ay nati banà ha kasalanan nin
kaganawan tawo. Minghan yan bongat nati boy agyayna matin oman. Ayin
yan kasalanan piro nati ya para kontamon mawmakasalanan emen na
tamo ma-ipakarani ha Diyos. Piro maski pinati ya ay nanatilin angkabiyay
ya kalolowa na.
19-20 Hiya ay nako ha dogal nin nikati ha kowinta panangipirisowan nin
kawkalolowa nin tawtawoy nikati hin pana-on ni Nowi, ta nangaral ya
konla. Hila ay ahè hinomonol ha Diyos ya ampagpasinsya nin mangantì
konla emen hila makapaghehe ha kasalanan la mintras ampanggawà hi
Nowi nin barko. Ha barko ay o-ongnoy tawo ya nalibri; wawalo hila ya
nalibri ha pagkalemeh ha lanom.
21 Habayti ya lanom ay alimbawà ha pamabinyag tamo. Hay pagbinyag
ay alwan panlinis yangat nin nawini tamo, no alwan an-ipakit ya nalibri
tamoyna ha kasalanan, ta tinompel tamo koni Pangino-on Hisokristo ya
nabiyay oman, boy nakirawat tamo konan linisan nay nakem tamo.
22 Hin nabiyay oman hi Pangino-on Hisokristo ay nagbira ya ha katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos boy niknò ya ha bandan wanan nin Diyos,
ta inggawà kona ya karapatan nin sakopen ya aw-anghil boy kaganawan
makapangyariyan ya anti bayro.

4

Magdanas kadya-dya-an ya anhomonolkoni Pangino-on Hisokristo

1 Hapa-eg banà ta nagdanas kadya-dya-an hi Pangino-on Hisokristo ay
dapat tamo itaman ihandà ya sarili tamo ha pagdanas nin kadya-dya-an,
ta no magdanas tamo nin kadya-dya-an nin banà ha pamakilamo tamo
koni Pangino-on Hisokristo ay mategen tamon manggawà kasalanan.
2 Banà bayro ha pagdanas tamo nin kadya-dya-an, pa-ibat hapa-eg ay
anhonolen tamo ya kalabayan nin Diyos, alwanmala-et ya kalabayan nin
nawini tamo.
3 Tamà ana baytoy ginawà moyo hin hato ya bilang ombayro ha labay
gaw-en nin ahè ampipantompel ha Diyos. Ampanggawà kawon manga-
alay ya gawgawà boy mala-et ya kalabayan nin nawini; ampaglahing kawo
boy ampakilahing. Anhomamba kawo et ha alwan peteg diyos ya alwan
nararapat hambawan.
4 Hapa-eg hay ahè ampipantompel ha Diyos ay ampipag-ispanta ta
agkawoyna ampakilamo konlan manggawà nin sobray kawkala-etan nin
bilang ha anggaw-en la; kayà ampaghalita-an la kawon mala-et.
5 Piro lano ay omarap hila ha Diyos ya manosga ha kaganawan tawoy
angkabiyay kateng ha nikati. Balang ginawà la ay tobayen la ha Diyos.
6 Kayà hin angkabiyay et ya nikati ay in-aral konlay Mahampat ya Balità
nin Diyos, ta hapa-eg maski nati ana ya nawini la ya ampangyari ha
kaganawan tawo ay angkabiyay ya kalolowa la nin bilang ha Diyos ya
angkabiyay.

Hay kakayawan ya an-igwà nin Diyos ay dapat gamiten ha ikahampat (1 Korinto 12:4-11)

7 Hay kalampohan nin kaganawan bagay ay maranina. Kayà agkawo
mataranta boy pendanan moyo ya sarili moyo emen kawo makapanalan-
gin.

8 Igit ha kaganawan, milalabi kawon mahampat, ta no ampanlabi kawo,
hikawo ay ampamatawad.
9 Pakaligha kawon mananggap ha makihandà komoyo.
10 No pangnoy inggawà nin Diyos ha balang miha kontamo ya
kakayawan ay gamiten tamo ha ikahampat nin miha ta miha, ta hay hari-
harì ya kakayawan ay impahimalà kontamo nin Diyos.
11 Hinoman kontamo ya ampangaral ay dapat mangi-aral nin Halità
nin Diyos; hinoman kontamo ya ampagsirbi ay dapat magsirbi nin ma-
in kakhawan ya inggawà kona nin Diyos emen ha kaganawan bagay, ha
pagsisirbi na ay mapori ya Diyos banà ha ginawà ni Pangino-on Hisokristo.
Anti konay kaporiyan boy kapangyariyan anggan makakanoman. Amin.

Pagdya-dyà nin ampipantompel koni Pangino-on Hisokristo

12 Anlabiyen kon pawpatel, agkawo mag-ispanta ha masyadoy kadya-
dya-an nin panobok ya andanasen moyo, ta habayti ay talagan ampangyari
ha ampipantompel koni Pangino-on Hisokristo.
13 Hay gaw-en moyo ay magtowà kawo, ta banà bayri ha panobok ya
andanasen moyo ay ampakapakiramay kawo ha pag-irap ni Pangino-on
Hisokristo. Ha ombayro, lano ha lomateng ya ay magkama-in kawon
masyadoy kaligawan pamakakit moyon kagandawan na.
14 No an-insoltowen kawo nin banà ha pamakilamo moyo koni Pangino-
on Hisokristo ay makalmà kawo, ta hay labay totolen nin habayto ay anti
komoyoy Makapangyariyan ya Ispirito ya Ispirito nin Diyos.
15 Alwan dapat nin hay pagdanas moyon kadya-dya-an ay banà ha
pamati nin tawo, pananakaw, panggawà kala-etan, o pamaki-emen ha
biyay nin ma-in biyay.
16 Piro no magdanas kawon kadya-dya-an nin banà ha pamakilamo moyo
koni Pangino-on Hisokristo ay agmoyo ikareng-ey, no alwan poriyen moyoy
Diyos ha pamahimalà moyo ha ngalan ni Pangino-on Hisokristo.
17 Nilomateng anay pana-on nin panonosga nin Diyos; habayti ay mag-
ompisa pon ha ampipantompel kona. No hosgawan tamo man maski
anhomonol tamo koni Pangino-on Hisokristo ay anya kalì ya mangyari ha
tawtawoy ahè tinompel ha Mahampat ya Balità nin Diyos?
18 Ombayri ya nakaholat ha Halità nin Diyos:
"No hay tawtawoy nag-in mahampat nin banà ha pantotompel la ha Diyos
ay ma-irap et makalibri, anyay mangyari ha mawmangala-et boy
mawmakasalanan?"
19 Kayà no ampagdanas kawo nin kadya-dya-an kompormi ha kalabayan
nin Diyos ay isigi moyoy panggawà nin kahampatan boy ipahimalà moyoy
sarili moyo ha Diyos ya namalsa komoyo ta agna kawo pa-olayan.

5

Tawtorò ha ampipama-alà ha ampipantompel ha Pangino-on

1 Hapa-eg, leng-en moyo ya halita-en ko komoyon kapariho kon ampama-
alà ha ampipantompel ha Diyos. Ampaptegan koy nakit ko ya pagdya-
dyà ni Pangino-on Hisokristo. Lano, panlomateng na ay kalamo katawon
magkama-in nin kagandawan ya mangibat kona ya mipatnag ana.
2 Hay tawtawoy impahimalà komoyo nin Diyos ay asiwa-en moyo nin
bilang ha pangasiwà moyo nin tawtopa. Agmoyo gaw-en nin angkapilitan
kawon bongat o ambayaran kawo, no alwan banà ta labay moyo nin
makapagsirbi ta habayto ya labay nin Diyos.

3 Agmoyo gaw-en amo ya sarili moyo ha tawtawoy an-asiwa-en moyo, no
alwan mag-in kawon alimbawà konla ya kowinta tawtopa nin Diyos.
4 Panlomateng ni Pangino-on Hisokristo ya kowinta pinakapo-on pastol
ya ampangasiwà kontamo ay biyan na kawon korona ya ma-in kagan-
dawan ya ayin pangahirà.
5 Hikawoy mangalagò ya lawlalaki, hay sarili moyo ay ipasakop moyo ha
aw-onantawoy ampipama-alà ha ampipantompel ha Pangino-on. Hikawoy
kaganawan ay magpaka-aypà nakem nin magsirbi ha miha ta miha, ta hay
nakaholat ha Halità nin Diyos ay ombayri:
"Hay tawtawoy mangahambog ay ahè labay nin Diyos, piro hay magpaka-
aypà nin nakem ay an-ingalowan na."
6 Kayà magpaka-aypà kawon nakem ha Makapangyariyan ya Diyos emen
na kawo biyan karangalan ha tamà ya pana-on.
7 Ipahimalà moyo kona ya kaganawan ampakagolo nin ihip moyo ta an-
imalasakit na kawo.
8 Pendanan moyoy sarili moyo boy mag-atap kawo! Hi Satanas ya
ka-away moyo ay bilang liyon ya ampamayani nin ampan-aglem ha
pantomalà nan manikap nin makonà na.
9 Labanan moyo ya nin matibay ya pantotompel, ta tandà moyo ya bayri
ha babon lotà, kaganawan patel moyo ha Pangino-on ay ampagdanas et
nin ombayri ya kadya-dya-an.
10 Hay Diyos ya nangingat komoyo ay anti konay kaganawan ingangaloy
kahampatan. Kayà na kawo iningat ay emen kawo magkama-in nin
ayin anggawan ya kagandawan ha pamakilamo moyo koni Pangino-on
Hisokristo. Pangayarì moyon magdanas kadya-dya-an nin amò ya pana-on,
Diyos mismo ya gomawà komoyo emen kawo mag-in nin ayin kapintasan
boy hay katetpel moyo ay mag-in makhaw boy matibay.
11 Ayin anggawan ya kapangyariyan nin Diyos. Amin.

Kalalampohan pangomosta

12 Hinolatan katawo nin habayti ya ma-ipek ya holat ha tambay ni Silas
ya ha palagay ko ay tapat ya patel ha Pangino-on. Labay kon pakhawen ya
nakem moyo boy paptegan ya habayti ya hinalità ko komoyo ay peteg nin
kahampatan ingangalo nin Diyos. Panatiliyen moyo bayti ya kahampatan
ya habayti.
13 Hay pawpatel moyo ha Pangino-on ya anti ha dogal nin Babilonya ay
ampangipa-abot nin pangongomosta komoyo. Hila ay pinilì itaman nin
Diyos. Kateng hi Markos ya bilang kon sarilin anak ay ampangomosta
komoyo.
14 No mangapipikit kawo ay mi-i-ilaw kawo nin ma-in panlalabi. Hikawo
ya ampakilamo koni Pangino-on Hisokristo ay magkama-in dayi nin
katinekan.

HAY IKALWAN HOLAT NI PIDRO

1 Hiko hi Simon Pidro ya magsisirbi boy hogò ni Pangino-on Hisokristo
ay ampanolat komoyo nin kawkapariho nawen ampipantompel ha Diyos.
Habayti ya pantotompel tamo ay tinanggap tamo banà ha kahampatan nin
Diyos tamo boy ha kahampatan ni Pangino-on Hisokristo ya Mapangilibri
kontamo.
2 Banà ha pagkatandà moyo ha Diyos boy koni Pangino-on tamon Hisos
ay lalò kawon biyan kahampatan ingangalo boy katinekan.

No pangno homkaw ya pantotompel nin aw-anaknin Diyos

3 Hapa-eg, banà ha pagkatandà tamo ha Diyos, ha kapangyariyan na ay
nambi ya kontamo nin kaganawan panganga-ilangan tamo ha biyay emen
tamo manowad kona. Iningat na tamo emen tamo mag-in nin bilang kona
ya ma-in kagandawan boy kahampatan.
4 Inlibri tamo nin Diyos ha kala-etan ya makahirà kontamo bayri ha
babon lotà emen tamo makapaki-atag ha ayin anggawan ya biyay ya bilang
biyay nin Diyos. Ombayri ya anggaw-en nin Diyos banà ha pawpangakò
na kontamo ya pagka-alagà.
5 Banà bayri ay pagsikapan tamon pahanan ya kahampatan ha panto-
tompel tamo, boy ha kahampatan tamo ay pahanan ya tinandà tamo.
6 Ha tinandà tamo ay pahanan ya pagpependan ha sarili tamo; boy ha
pagpependan ha sarili tamo ay pahanan ya pagpapasinsya tamo; boy ha
pagpapasinsya tamo ay pahanan ya panonowad ha Diyos;
7 boy ha panonowad tamo ha Diyos ay pahanan ya pamilalabi nin
bilang ha mipapatel; boy ha pamilalabi tamo ay pahanan ya panlalabi ha
kaganawan.
8 No anti kontamo bayti ya pag-o-ogalì ya ombayri boy no mas et bayri ay
agtamo ma-lihan alagà boy ahè ma-lihan bonga nin banà ha pamakatandà
tamo koniPangino-on Hisokristo.
9 Piro hay ayin nin ombayri ya pag-o-ogalì ay bilang yan mabereg ya
tegteg ya ahè ampakakit, ta naliwawan na ya hay kasalanan na hin hato
ay nalinisan ana.
10 Kayà, anlabiyen kon pawpatel, lalò tamon pagsikapan nin manggawà
kahampatan emen mapaptegan ya hitamo ay iningat nin Diyos nin para
kona; ta no gaw-en tamo bayti ya ombayri ay ahè ma-lih ya pantotompel
tamo.
11 Ha ombayro ay talagan igwà kontamo ya karapatan nin pasakop ha
ayin anggay pamomo-on ni Pangino-on tamon Hisokristo ya Mapangilibri
kontamo.
12 Banà bayri, pirmi kon an-ipa-ihip komoyo bayti ya bawbagay maski
da-an moyoynan tandà boy matibay ana ya pantotompel moyo ha kaptegan
ya tinanggap moyo.
13-14 Impatandà kongko niPangino-on Hisokristo ya marani koynan mati;
kayà mintras angkabiyay ako et, mahampat nin ipapanemtem ko komoyo
bayti ya bawbagay ya habayti.
15 Pagsikapan kon ma-ihipan moyon pirmi bayti ya bawbagay ya habayti
angga lano maski nati koyna.

Pinaptegan ni Pidro ya nakit lay kagandawanni Pangino-on Hisokristo
(Matiyo 17:1-13; Markos 9:2-10; Lokas 9:28-36)

16 Hay tongkol ha impalinaw nawen komoyo ya kapangyariyan ni
Pangino-on Hisokristo boy panlomateng na bayrin oman ay alwan gawa-
gawà ihip nin hinoman, no alwan mismon sarili nawen mata ya nakakit
nin kagandawan na;
17-18 ta hikayi ay kalamo ni Pangino-on Hisokristo bayro ha masagradoy
bakil hin binyan ya nin Tatay nay Diyos nin karangalan boy kaporiyan.
Nakit nawen ya kahawangan nin Diyos boy nalengè nawen ya bosis nay
nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan na ya naghalità ha Anak na nin
ombayri: "Habayti ya mimihay Anak ko ya pinakalabilabi ko boy hiya ay
masyado kon ampagtowa-an."
19 Kaganawan nin habayti ay makapipatandà kontamo nin peteg ya
hinalità nin pawpropita hin hato. Hay mahampat ay paka-intindiyen
bayto ya halità la, ta hay hawhalità la ay bilang hilag ya anhomawang ha
mareglem ya dogal. Kabontatalà ya pakatanda-an nin maraninan homilà
ya allo. Ombayro itaman bayti ya hawhalità nin pawpropita, ta ampakab-
in hawang ha nakem tamo anggan ha lomateng hi Pangino-on Hisokristo.
20 Igit ha kaganawan ay paka-intindiyen tamo bayti: hay impaholat
nin Diyos ya Halità na ay ahè ma-intindiyan nin maski hino no ayin
mangipalinaw kona.
21 Hay Halità nin Diyos ya hinolat nin pawpropita ay ahè nangibat ha
sarili lan ihip, no alwan hay nangipanakem konla ha paghalità la nin balità
ya nangibat ha Diyos ay Ispirito nin Diyos.

2

Hay alwan peteg ya mawmanonorò
(1 Korinto 10:1-12; Hibriyo 3:12-18; Hodas 1:4-13)

1 Hin hato ay ma-in alwan peteg ya pawpropita. Ombayro simpri komoyo
hapa-eg ta ma-in mawmanonorò ya alwan peteg boy hay tawtorò la ay
makahirà nin peteg ya pantotompel. Talagan magaling hilan magtotol
kabongkokan, boy banà ha mala-et ya gawgawà la ay an-ipogla-oh lay
Pangino-on ya nantolò ya dayà nin nambeh konla ha kasalanan. Kayà
mismon hila ya makagtan nin sarili la ha kaparosawan ha maparah ya
pana-on.
2 Malakè ya manowad konla ha gawgawà la ya manga-alay, boy banà ha
gawgawà nin hatoy ampanowad konla ay halita-en nin kanayon ya hay
panhohomonol koni Pangino-on Hisokristo ay alwan mahampat.
3 Banà ha kasakiman nin habayti ya alwan peteg ya mawmanonorò
ay makinabang hila komoyo nin kowalta ha paghalità lan aw-istorya ya
pinigawa-gawà lan bongat. Piro hin hato et ay sinintinsyawan hilayna nin
Diyos banà ha kawkasalanan la, boy hay kaparosawan ay nakahandà anan
para konla.
4 Hay Diyos ay ahè nangingangalo ha aw-anghil ya nipagkasalanan hin
hato. Habaytoy aw-anghil ay intapon ha impirno ya dogal ya mareglem
boy malalè, ta bayro la anti-en ya allon panonosga.
5 Banà ha masyadoy kala-etan nin tawtawo bayri ha babon lotà hin hato
ay aghila iningalowan nin Diyos, no alwan hay babon lotà ay ginonaw na
nin lanom. Hay inlibri na ay hi Nowi boy ma-in et kanayon ya pito katawoy
kalamowan na.

6 Banà et simpri ha kala-etan nin tawtawo ha siyodad nin Sodoma boy
Gomora ay aghila iningalowan nin Diyos. Hila ay sinintinsyawan nin
ginonaw nin apoy. Kayà habaytoy loway siyodad ay nag-in aboh. Ha
ombayroy pangyayari ay ginawà nin Diyos nin alimbawà ya mangyari lano
ha tawtawoy mangala-et.
7 Piro hin habayto, hay inlibri nin Diyos ay hi Lot ya mahampat ya tawo
ya angkagoloy ihip nin banà ha manga-alay ya gawgawà nin tawtawoy
mangala-et.
8 Habayti hi Lot ya mahampat ya tawo ay ampa-iri bayron kalamo nin
mangala-et ya tawtawo. Allo-allo ay angkakit ni Lot ya kala-etan la boy
angkalengè na hilay ampaghalità nin mangala-et ya bawbagay. Banà ha
kahampatan na ay angkagoloy ihip na ha panggawà lan kala-etan.
9 Bayri ha nangyari hin onay pana-on ay nakit tamo ya tandà nin
Pangino-on no pangno na an-ilibri ya tawtawoy mangahampat ha an-
danasen lay pawpanobok; boy tandà na et no pangno na an-i-antì ha
kaparosawan ya tawtawoy mangala-et angga ha allon panonosga.
10 Hay mangala-et ya tawtawo ay an-i-antì na ha kaparosawan, lalo-lalò
ana baytoy ampipanggawà nin mala-et ya kalabayan nin nawini la boy ahè
labay pasakop ha ma-in katongkolan.

Habayti ya alwan peteg ya mawmanonorò ay makhaw ya nakem
gomawà para ha sarili la, boy aghila angkalimon maghalità nin mangala-
et ha mangama-in kapangyariyan ya pinalsa nin Diyos ya anti ha katatag-
ayan ha kama-inan na.
11 Ha arapan nin Diyos, maski aw-anghil ya mas makhaw boy makapang-
yariyan kisa habayti ya alwan peteg ya mawmanonorò ay ahè ampaghalità
nin mala-et ha mangama-in kapangyariyan.
12 Hay aw-ayop ya balang ay ahè ampangihip no alwan hay malabayan
la ay habaytoy anggaw-en la. In-anak hilan bongat emen dakpen ta patyen.
Hay alwan peteg ya mawmanonorò ay bilang ombayro ha aw-ayop, ta hay
bawbagay ya agla angka-intindiyan ay anhalita-en la nin kala-etan, boy
anhonolen lan bongat ya sarili lan kalabayan ya mala-et ya makagtan konla
ha kaparosawan.

13 Hay kaparosawan la nin banà ha panggawà la nin kala-etan ay kadya-
dya-an. Maski allo ay hay gana lan gomawà nin kala-etan ya an-ikapdà nin
sarili la. Ha pamakilamo la komoyo nin mangan, hila ay makapipareng-ey
komoyo ta hila ay kowinta mansa komoyo banà ha pagkakanwarì la.
14 Ayin hilan kanayon ya antikapen no alwan mababayi la; aghila
anhomawà nin gomawà kasalanan. Hay mangakapey ya pantotompel ay
an-ingganyowen la para magkasalanan. Hila ay sanay ha kasakiman. Banà
bayri, hila ay inhompà nin Diyos.
15 Bilang hilan nitawon ta inalihan lay matoynong ya daan; tinowad
la baytoy ginawà ni Balam ya anak ni Bosor, hatoy ginawà ni Balam ya
pinomayag yan manggawà kala-etan para magkama-in yan kowalta.
16 Piro hi Balam, banà ha kasalanan na ay hina-ad ya nin asno na
ya bilang tawoy naghalità emen ya mategen ha ombayroy gawà ya ayin
kabalikahan.
17 Habayti ya tawtawo ay bilang hobol ya kinomlang, boy bilang hila
ha leem ya angkagtan nin angin piro ayin angka-i-oran. Ma-in dogal ya
pagkareglem ya inrisilba nin Diyos nin para konla.
18 Ampipaghalità hilan kahambogan, boy hay mala-et ya kalabayan nin
nawini la ay anggamiten lan panginggnyo nin kanayon ya tawtawo para

somigi nin manggawà kasalanan. Hay tawtawoy an-ingganyowen la ay
hatoy ampipagsikap nin ahè ana magbiran manggawà kasalanan.
19 Hay an-ipangakò la bayri ha tawtawoy antokso-en la ay kalaya-an
maski mismon hila ay honolhonolan gomawà nin kala-etan, ta hay tawo
ay honolhonolan ha maski anyay bagay ya agna mapaglabanan nin ahè
gaw-en.
20 Hay tawtawoy nakabalay ana koni Pangino-on tamon Hisokristo ya
Mapangilibri ha kaparosawan nin kasalanan ay napa-alilihan layna ya
kala-etan. Piro no ma-ingganyo hilan oman nin manggawà kala-etan ay
lalò hilan loma-et kisa hin primiro.
21 Mas mahampat et ya agla natanda-an ya kahampatan ya tongkol ha
panhohomonol koni Pangino-on Hisokristo kisa natanda-an la, biha agla
hinonol ya masagradoy panogò ya intorò konla.
22 Hay nangyari konla ay napaptegan ya ombayri ya kawkahalita-an:
"Hay aho, mayarì nan ihoka ya kinan na ay kanen nan oman," boy "Hay
baboy itaman ya pinaliyò ana ay magbiran oman ha pagbalbalan nay pità".

3

Hay pangakò ya tongkol ha panlomateng omanni Pangino-on Hisokristo

1 Anlabiyen kon pawpatel, habayti ay ikalwa kon holat komoyo. Bayri
ha loway holat ko ay ampagsikapan kon ipapanemtem komoyo bayti ya
bawbagay emen hay nakem moyo ay mag-in matibolos.
2 Labay kon ma-ihipan moyo baytoy hawhalità nin mangahampat ya
pawpropita hin hato, boy labay kon ma-ihipan moyo baytoy panogò ya
inggawà nawen komoyo nin hikayi ya hawhogò. Habayto ya panogò ay
nangibat koni Pangino-on Hisokristo ya Mapangilibri kontamo.
3 Dapat moyon matanda-an ya ha hoyot ya allo ay toya-toya-en kawo nin
tawtawoy ampipanggawà nin mala-et ya kalabayan nin nawini la.
4 Ombayri ya halita-en la komoyo: "Alwa nayì impangakò ni Pangino-on
Hisos ya magbira ya? Piro ayri ya? Hay kawka-apo-apowan tamo ay nikati
ana, piro pa-ibat hin pinalsa ya babon lotà ay ahè na-oman ya kaganawan
bagay."
5 Ha paghalità la nin ombayro ay talagan labay lan liwawan bayti ya
kaptegan ya hin hato, ha halità bongat nin Diyos ay nagkama-in langit,
boy nagkama-in et nin babon lotà ya nangibat ha lanom, boy poro lanom
ya mamalibot.
6 Piro nalabah ya ongnoy pana-on, banà ha pahang nin Diyos ha
tawtawo, hay lotà ay hinalipawan nin lanom; kayà nagonaw ya ka-
ganawan.
7 Ma-in lomateng ya allo, hay langit boy babon lotà, apoy ya gamiten nin
Diyos nin panggonaw. Hay mangala-et ya tawtawo ay hosgawan na biha
na hila parosawan. Piro habayti ya langit ya angkakit tamo hapa-eg boy
habayti ya babon lotà ya ampa-iriyan tamo hapa-eg ay manatilin angga ha
gonawen nin apoy nin bilang ha hinalità nin Diyos.
8 Anlabiyen kon pawpatel, agmoyo liwawan bayti: ha Pangino-on, hay
mihay allo ay bilang kaboyot maliboy ta-on, boy hay maliboy ta-on ay
bilang bongat mihay allo para kona.
9 Hay Pangino-on ay alwan makalà ha pantomopad ha pangakò na nin
bilang ha an-ihipen nin kanayon. Ampagpasinsya yan bongat komoyo, ta
agna labay ya maski miha ay mananggap kaparosawan. Hay labay na ay
maghehe ya kaganawan ha nagawà lay kasalanan.

Hay babon lotà, langit, boy kaganawan ay magonaw

10 Hay panlomateng nin Pangino-on ay bilang ha panlomateng nin
mananakaw ya ahè an-asawan. Ha allon habayto, hay langit ay ma-anam
ya masabayan nin pagkahokaw heneg. Hay allo, bowan, boy bawbito-en
ay mapo-olan kateng babon lotà boy kaganawan anti ha babon lotà.
11 Banà ta ha ombayroy paraan nin mahirà ya kaganawan bagay ay
dapat tamon manowad ha Diyos emen hay sarili tamo ay mag-in nin ayin
kapintasan.
12 Paka-a-anti-en tamo ya allon lomateng ya Pangino-on Diyos, boy
magsikap tamo emen ya tampol lomateng. Ha allon panlomateng na,
hay langit ay mahirà nin apoy, boy hay allo, bowan, boy bawbito-en ay
mangatotonaw nin banà ha ka-amotan.
13 Piro hay bayoy langit boy bayoy babon lotà ya impangakò nin
Diyos kontamo ay ampaka-a-anti-en tamo ta anti bayroy kaganawan
kahampatan.
14 Kayà, anlabiyen kon pawpatel, mintrasan-anti-en moyo ya panlo-
mateng nin Pangino-on ay pagsikapan moyo ya hikawo ay latngan nin
Diyos nin malinis ya pagnanakem, ayin kapintasan, boy ma-in kawo nin
katinekan.
15 Ihipen moyo ya kayà ampagpasinsya ya Pangino-on ay ambiyan na
kawon oportonidad nin malibri ha kaparosawan. Ombayri itaman ya
binanggit nin anlabiyen tamon patel ya hi Pablo ya hin nanolat ya komoyo
ay ma-in yan karonongan ya nangibat ha Diyos.
16 Ha kaganawan hinolat na ay binanggit na bayti ya ombayri ya
bawbagay. Ma-in et ongnoy bagay ha hawholat ni Pablo ya ma-irap
intindiyen; kayà kanayon ya an-ipakahologan nin tawtawoy ayin tandà
boy ayin pirmiyan ya ihip. Ombayro et ya anggaw-en la ha kanayon
ya Kaholatan nin Diyos. Banà bayri ay mismon kagagaw-an la ya
makapipalako konla ha kaparosawan.
17 Hapa-eg, ha tandà moyoyna bayti, pawpatel koy anlabiyen ko ay mag-
atap kawo emen hay mangala-et ya tawtawo ay ahè makapitawon komoyo
ha kawkamali-an, ta no mangyari bayto ya ombayro, hikawo ay ma-lihan
kasigorowan ha sarili moyo.
18 Balè lalò moyon pahanan ya kahampatan ingangalo boy pagkatandà
moyo koni Pangino-on Hisokristo ya Mapangilibri kontamo. Hiya ya dapat
tamon biyan kaporiyan hapa-eg boy anggan makakanoman! Amin.

HAY PRIMIRON HOLAT NI HOWAN

Hay Halità ya ampakab-in biyay

1 Habayti ya an-iholat nawen komoyo ay tongkol ha ayin pinangibatan.
Hiya ay nalengè nawen boy mismon mata nawen ya nakakit kona.
Pinakalililili-o nawen ya boy nagap-an nawen ya et. Hiya ya Halità ya
ampakab-i nin biyay.
2 Habayti ya biyay ya nipatnag ay nakit nawen boy ampaptegan nawen.
Hiya ya an-ibalità nawen ya biyay ya ayin anggawan ya kalamo pon nin
Tatay ya Diyos biha nipatnag konnawen.
3 An-ibalità nawen bayti komoyo ya nakit nawen boy nalengè nawen
emen kawo itaman magkama-in nin pamakilamo konnawen nin makilamo
ha Tatay ya Diyos boy koni Pangino-on Hisokristo ya Anak na.
4 Inholat nawen bayti komoyo emen lalò tamon lomiga.

Hay Diyos ay hawang

5 Habayti ya balità ya nalengè nawen koni Apo Hisos ya an-ibalità nawen
komoyo: hay Diyos ay hawang boy kona ay ayin anyaman ya karegleman.
6 Kayà no anhalita-en tamo ya ma-in tamon pamakilamo ha Diyos,
piro anti tamo ha karegleman ta ampanggawà tamon kala-etan ay
ampagbongkok tamo, boy agtamo ampanggawà nin kaptegan.
7 Hay Diyos ay hawang ta anti konay kahampatan. No anti tamo ha
kahawangan na ay ma-in tamon pamakilamo ha miha ta miha, boy hay
nantolò ya dayà ni Apo Hisos ya Anak nin Diyos ay ampanlinis nin
kaganawan kasalanan tamo.
8 No anhalita-en tamo ya ayin tamon kasalanan ay anlokowen tamoy
sarili tamo boy hay kaptegan ay ayin kontamo.
9 Hay Diyos ay mapahimala-an boy hay gawgawà na ay matoynong. Kayà
no itapat tamo kona ya kawkasalanan tamo ay patawaren na tamo boy
linisan na tamo ha kaganawan kala-etan tamo.
10 Noanhalita-en tamo ya agtamo nagkasalanan ay anggaw-en tamon
mabongkok ya Diyos boy agtamo anhonolen ya Halità na.

2

Hi Apo Hisos ya mangipaki-i-ingalo kontamo ha Diyos

1 Aw-anak ko, habayti ya bawbagay ay inholat ko komoyo emen agkawo
magkasalanan. Piro no ma-in makapagkasalanan ay ma-in mangipaki-i-
ingalo kontamo ha Tatay tamoy Diyos. Hiya ay hiPangino-on Hisokristo ya
pinakamahampat,
2 boy hiya ya nangakò nin kasalanan tamo, alwan bongat kasalanan tamo
no alwan kasalanan nin kaganawan tawo.
3 Masigoro tamo ya talagan ambomalay tamo ha Diyos no anhonolen
tamo ya pawpanogò na.
4 Hay tawoy ampaghalità nin ambomalay ya ha Diyos, piro agna
anhonolen ya pawpanogò nin Diyos ay mabongkok boy hay kaptegan ay
ayin kona.

5 Piro hinoman ya anhomonol ha Halità nin Diyos ay angkakit konay
lobos ya panlalabi ha Diyos. Ha ombayri ay angkatanda-an tamo ya hitamo
ay ma-in pamakilamo ha Diyos.
6 Hay tawoy ampaghalità nin ma-in yan pamakilamo koni Pangino-on
Hisokristo ay ka-ilangan gaw-en nay kahampatan nin bilang ha ginawà ni
Pangino-on Hisokristo.

Hay bayoy panogò

7 Anlabiyen kon pawpatel, ayin akon an-iholat komoyo ya bayoy panogò
no alwan hatoy da-an et ya panogò. Nalengè moyoyna bayti hin babayo
kawo tinompel ha Pangino-on.
8 Habayti ya panogò ya an-iholat ko komoyo ay pirmi et bayo. Hay
kaptegan nin habayti ay nakit koni Apo Hisos boy angkakit simpri komoyo.
Hay karegleman ay na-alih ana komoyo, ta hay ampakahawang ana
komoyo ay peteg ya hawang ya ayin kanayon no alwan hi Apo Hisos.
9 Hinoman ya ampaghalità nin hiya ay anti ha kahawangan, piro ma-
inakit ya ha patel na ay anti ya et ha karegleman.
10 Hay tawoy ampanlabi nin patel na ay ampanatili ha kahawangan
boy ampag-atap makagawà nin kala-etan ya mag-in bara-nan nin ika-
pagkasalanan.
11 Piro hay tawoy ma-inakit ha patel na ay anti ha karegleman boy
ampanatili ya et bayro ta agna tandà ya lakwen na. Hiya ay bilang ha
tawoy bowag ta hay pagnanakem na ay binowag nin karegleman.
12 Aw-anak, an-iholat ko bayti komoyo banà ta pinatawad kawoyna ha
kawkasalanan moyo alang-alang koni Apo Hisos.
13 Anholatan katawoy tawtatay ta hikawoy magtandà nin habayti ya
ayin pinangibatan ya pa-ibat hin ibat, hiya ay hiyayna. Hikawo man ya
lawlalaki ya mangalagò ay anholatan ko itaman banà ta hi Satanas ya
ampanoksò komoyo ay napatalo moyo.
14 Hikawo man ya aw-anak ay anholatan ko simpri banà ta nabalayan
moyo ya Tatay ya Diyos. Anholatan katawoy tawtatay ta hikawoy
magtandà nin habayti ya ayin pinangibatan ya pa-ibat hin ibat, hiya ay
hiyayna. Anholatan katawoy lawlalaki ya mangalagò ta banà ha kakhawan
nin pantotompel moyo ha Halità nin Diyos ya ampanatili ha ihip moyo ay
napatalo moyo hi Satanas.
15 Agmoyo pa-alaga-an ya anyaman ya bagay ya anti bayri ha babon lotà,
ta no pa-alaga-an moyo ay ayin komoyo ya panlalabi nin Tatay ya Diyos.
16 Alwan mahampat ya an-ogali-en nin tawtawo bayri ha babon lotà,
ta ombayri yaanggaw-en la: kaganawan bagay ya labaylabay nin nawini
ay anhonolen la, kaganawan ampikakit lay mangaganda ay labay la nin
mapag-ikon, boy kaganawan anti konla ay an-ipaghambog la. Kaganawan
gawà ya ombayri ay ahè nangibat ha Tatay ya Diyos no alwan ha sarili lan
kalabayan.
17 Hay babon lotà boy kaganawan bagay ya anti bayri ya masyadon
ampa-alaga-an nin tawtawo ay ma-in anggawan; balè hay tawoy an-
homonol ha kalabayan nin Diyos ay ma-in biyay ya ayin anggawan.

Hay kontraryo ni Pangino-on Hisokristo

18 Aw-anak, anlomateng anay ka-anggawan nin kaganawan bagay.
Nalengè moyoynay lomateng ya kontraryo ni Pangino-on Hisokristo, boy
hapa-eg, nilomwaynay malakè ya kontraryo na. Kayà tandà tamo ya
maraninay ka-anggawan nin babon lotà.

19 Habayti ya kawkontraryo ni Pangino-on Hisokristo ay da-an tamon
kalamowan, piro talagan alwa hilan anak nin Diyos ta aghila nanatili kon-
tamo. Napaptegan ya alwa tamo hilan kalamowan hin hilay kaganawan
ay nog-alih kontamo.
20 Piro hikawo ay alwan ombayro, ta hiPangino-on Hisos ya ayin
kapintasan ay nambi komoyo nin Ispirito nin Diyos; kayà hay kaptegan
ay tandà moyon kaganawan.
21 Hinolatan katawo, alwan banà ta agmoyo tandà ya kaptegan no alwan
banà ta tandà moyo, boy hay kaptegan ay ahè ma-arì nin pangibatan nin
kabongkokan.
22 Hinoy mabongkok? Hay mabongkok ay tawoy ahè labay bomalay nin
hi Apo Hisos ay Kristo ya impangakò nin Diyos. Hay ombayroy tawo ay
kontraryo ni Pangino-on Hisokristo ta agna labay bomalay ha Tatay tamoy
Diyos boy ha Anak nin Diyos.
23 Hay tawoy ahè ambomalay ha Anak nin Diyos ay ahè simpri
ambomalay ha Diyos. Piro hinoman ya ampaghalità nin ma-in yan
pamakilamo ha Anak nin Diyos ay ma-in ya simpri nin pamakilamo ha
Diyos.
24 Hay Mahampat ya Balità nin Diyos ya nalengè moyo pa-ibat hin
tinompel kawo ay panatiliyen moyo ha nakem moyo. No ombayro ya gaw-
en moyo ay ampanatili kawon ma-in pamakilamo ha Tatay ya Diyos boy
ha Anak na ya ayin kanayon no alwan hi Apo Hisos.
25 Hay impangakò ni Apo Hisos ya igwà kontamo ay biyay ya ayin
anggawan.
26 An-iholat ko bayti komoyo ya tongkol ha tawtawoy labay mangitawon
komoyo ha kaptegan.
27 Hay Ispirito nin Diyos ya inggawà komoyo ni Apo Hisos ay tinanggap
moyoyna. Hiya ay ampanatili ha nakem moyo; kayà alwa moyoynan
ka-ilangan nin ma-in et manorò komoyo, ta hay Ispirito nin Diyos ya
ampanorò komoyo nin tongkol ha kaganawan bagay, boy hay an-itorò na
komoyo ay kaptegan, alwan kabongkokan. Manatili kawo koni Pangino-
on Hisokristo emen kawo makahonol ha an-itorò komoyo nin Ispirito nin
Diyos.
28 Kayà, aw-anak, manatili tamo nin ma-in pamakilamo koni Pangino-
on Hisos emen tamo magkama-in nin hokaw nakem, boy emen agtamo
mareng-ey nin omarap kona panlomateng na bayri ha babon lotà.
29 Tandà tamon kaganawan ya hay Diyos ay talagan mahampat. Kayà
matanda-an tamo ya maski hinoy tawo ya ampanggawà nin kahampatan
ay nag-in anak nin Diyos.

3

Hay aw-anak nin Diyos

1 Ihipen moyo no pangno ya panlalabi kontamo nin Tatay tamoy Diyos.
Hitamo ay an-ingaten aw-anak nin Diyos boy peteg itaman nin hitamo ay
talagan aw-anak na. Hay kanayon ya tawo bayri ha babon lotà ay ahè
ampinto-o nin hitamo ay anak nin Diyos ta agla et balay ya Diyos.
2 Anlabiyen kon aw-anak, hitamo hapa-eg ay anak ana nin Diyos. Agtamo
et makwan ihipen no anyay klasi tamo lano, piro tandà tamo ya ha pagbira
ni Apo Hisos ay mag-in tamon bilang kona ta makit tamo no pangno ya.

3 Hinoman ya an-omasa nin mag-in bilang koni Apo Hisos ay ka-ilangan
pirmi yan malinis nin bilang koni Apo Hisos ya malinis ta ayin yan
kapintasan.
4 Hinoman ya ampagkasalanan ay ahè anhomonol ha kawkapanogo-an
nin Diyos, ta balang kasalanan ya angkagawà ay kontra ha kawkapanogo-
an.
5 Tandà moyo ya hi Apo Hisos ay nako bayri ha babon lotà ta alihen nay
kawkasalanan tamo, boy tandà moyo et ya hi Apo Hisos, nakakanoman ay
ahè nakapagkasalanan.
6 Hinoman ya pirmin ampakilamo koni Pangino-on Hisokristo ay ahè
ampanadyà nin manggawà kasalanan. Hinoman ya pirmin ampanggawà
kasalanan ay angkapaptegan ya hiya ay ahè ambomalay koni Pangino-on
Hisokristo boy ayin yan pamakilamo kona.
7 Aw-anak ko, agkawo paloko ha hinoman ya tawo. Hay ampanggawà ka-
hampatan ay mahampat nin bilang koni Apo Hisos ya ma-in kahampatan.
8 Piro hay pirmin ampanggawà kasalanan ay ikon ni Satanas, ta pa-ibat
et hin ka-ona-onawan, hi Satanas ay ampagkasalanan ana. Hay bara-nan
nin pamako bayri ni Apo Hisos ya Anak nin Diyos ay hira-en nay gawgawà
ni Satanas.
9 Hay tawoy nag-in anak ana nin Diyos ay ahè ampanadyà nin manggawà
kasalanan, ta ma-in yaynan biyay ya bilang biyay nin Diyos. Agyayna
ampanggawà kasalanan ta nag-in yaynan anak nin Diyos.
10 Bayri tamo makit no hinoy anak nin Diyos boy no hinoy anak ni
Satanas. Hinoman ya ahè ampanggawà kahampatan boy ahè ampanlabi
nin patel na ay alwan anak nin Diyos.

Hay tongkol ha pamilalabi

11 Hay balità ya nalengè tamo hin babayo nalengè ya Halità nin Diyos ay
ombayri: milalabi tamo.
12 Agtamo towaren hi Ka-in ya namati nin patel na, ta hi Ka-in ay ikon ni
Satanas. Antà pinati nay patel na? Banà ta hay sarilin gawgawà ni Ka-in
ay mala-et, piro hay gawgawà nin patel na ay mahampat.
13 Pawpatel ko, agmoyo pag-ispantawan no pag-inakitan kawo nin
tawtawoy ahè ampipantompel ha Diyos.
14 Tandà tamo ya nakalibri tamo ha kaparosawan boy ma-in tamoynan
biyay ya ayin anggawan ya bilang biyay nin Diyos, ta ampanlabi tamo ha
pawpatel ha Pangino-on. Hay tawoy ahè ampanlabi nin pawpatel na ay
ampanatili ha kaparosawan ya ayin anggawan.
15 Hinoman ya ampag-inakit ha patel na ay bilang et bongat namatin
tawo, boy tandà tamo ya hay mapamati nin tawo ay ayin biyay ya ayin
anggawan.
16 Ombayri ya tandà tamoy panlalabi: hi Apo Hisos ay nati nin banà
kontamo; kayà maski ikamati tamo ay dapat tamo itaman pakatibolosen
ya nakem tamon manambay ha pawpatel tamo.
17 No ma-in tawoy antompel ha Pangino-on ya bastanti ya kamama-in
piro agya ampanambay ha patel na ya ampanga-ilangan, pinto-owen ya
warì nin anti konay panlalabi nin Diyos?
18 Aw-anak ko, hay panlalabi tamo ha pawpatel tamo ay alwan bongat
ha halità, no alwan ipakit tamo konla nin leseb ha nakem ya gawgawà
tamo.
19 No ombayri ya panlalabi tamo ay matanda-an tamo ya hitamo ay
anti ha kaptegan boy ha ombayri tamo ampagkama-in hokaw nakem nin
omarap ha Diyos.

20 No ma-in anlomateng ha nakem tamo ya pagdododa ay ma-in Diyos ya
mas magtandà nin kaganawan bagay. Hiya ya makapipatandà kontamo.
21 Kayà, pawpatel ko, no hay nakem tamo ay ayin pagdododa ay makhaw
ya nakem tamon omarap ha Diyos,
22 boy anyaman ya dawaten tamo kona ay matanggap tamo, ta an-
homonol tamo ha pawpanogò na boy ampanggawà tamo nin ampaka-
pakonsowilo kona.
23 Habayti ya an-ipanogò nin Diyos: tompel tamo ha ngalan ni Pangino-
on Hisokristo ya Anak nin Diyos, boy milalabi tamo ta ombayri ya
immanda kontamo ni Pangino-on Hisos.
24 Hinoman ya anhomonol ha pawpanogò nin Diyos ay ma-in pamakil-
amo ha Diyos, boy hay Diyos ay pirmin anti ha nakem na. Ha ombayri ay
angkatanda-an tamo ya hay Diyos ay pirmin anti kontamo. Tandà tamo
bayti ta inggawà nin Diyos kontamo ya Ispirito na.

4

No pangno mabalayan ya tawtawoy ampangitorò kaptegan boy tawtawoy ampangitorò kabongkokan

1 Anlabiyen kon pawpatel, agkawo antimano nin minto-o ha kaganawan
manonorò ya ampaghalità nin anti konla ya Ispirito nin Diyos, no alwan
hoboken moyo pon no habaytoy an-itorò la ay nangibat ha Diyos, ta malakè
ana ya ampipangitorò nin kabongkokan.
2 Ha ombayri ay mabalayan moyo ya tawoy ma-in Ispirito nin Diyos:
an-itorò na ya hi Pangino-on Hisokristo ay nag-in tawo.
3 Hinoman ya ampangitorò nin hi Pangino-on Hisos ay alwan Diyos
boy ahè in-anak nin tawo bayri ha babon lotà ay hiya bayti ya nalengè
moyoynay lomateng ya kontraryo ni Pangino-on Hisokristo, boy anti yayna
bayri hapa-eg ha babon lotà.
4 Aw-anak ko, hikawo ay anak nin Diyos. Natalo moyo baytoy
mawmangitorò nin kabongkokan, ta mas makapangyariyan ya Ispirito nin
Diyos ya anti komoyo kisa hi Satanas ya ampamo-on konla.
5 Hila ay intirisadon bongat ha bawbagay bayri ha babon lotà, ta
hila ay anti ha hilong kapangyariyan ni Satanas. Hay anhalita-en la ay
ampakaleleng-en nin kapariho la.
6 Piro hitamo ay anak nin Diyos. Hinoman ya ampakabalay ha Diyos
ay ampanlengè ha an-itorò tamo. Hay alwan anak nin Diyos ay ahè
ampanlengè ha an-itorò tamo. Ha ombayri ay matanda-an no hay an-itorò
ay kaptegan o kabongkokan.

Hay Diyos ay labi

7 Anlabiyen kon pawpatel, milalabi tamo ta hay panlalabi ay ampangibat
ha Diyos. Hinoman ya ampanlabi ay anak nin Diyos boy hiya ay
ambomalay ha Diyos.
8 Piro hinoman ya ahè ampanlabi ay an-ipakit nan bongat ya alwan peteg
ya pamakabalay na ha Diyos, ta hay Diyos ay labi. Hiya ya ampangibatan
nin panlalabi.
9 Impakit nin Diyos ya masyadoy panlalabi na kontamo, ta hay Anak
na ya mimiha ay inhogò na bayri ha babon lotà nin mati emen na tamo
mabiyan nin biyay ya ayin anggawan.

10 Hay peteg ya panlalabi ay natanda-an tamo; alwan hitamo ya nanlabi
ha Diyos, no alwan Diyos ya nanlabi kontamo ta inhogò nay Anak na nin
mangakò kasalanan tamo.
11 Anlabiyen kon pawpatel, no ombayroy panlalabi nin Diyos kontamo
ay dapat tamon milalabi.
12 Ayin et tawoy nakakit nin Diyos, piro no ampilalabi tamo ay
angkapaptegan ya hay Diyos ay anti kontamo boy hay panlalabi na ya
angkakit kontamo ay ahè ampagkakolang.
13 Hay kaptegan nin hitamo ay anti ha Diyos boy hay Diyos ay anti itaman
kontamo ay hay pangigwà na kontamo nin Ispirito na ya pa-iri ha nakem
tamo.
14 Nakit nawen boy ampaptegan nawen ya hay Anak nin Diyos ya
Mapangilibri ay inhogò nan mangilibri nin kaganawan tawo.
15 Hinoman ya ampinto-o boy ampamapteg nin hi Apo Hisos ay Anak nin
Diyos, hay Diyos ay anti ha nakem na boy hiya itaman ay anti ha Diyos.
16 Hay panlalabi nin Diyos kontamo ay natanda-an tamo boy ampinto-
owen tamo.
Hay Diyos ay labi. Hinoman ya pirmin ampanlabi ay anti ha Diyos, boy
hay Diyos ay anti itaman kona.
17 No ahè ampagkakolang ya panlalabi tamo ha Diyos ay agtamo
malimon omarap kona lano ha allon panonosga, ta parihoy tegteg nin
Diyos kontamo boy koni Apo Hisos maski anti tamo et bayri ha babon
lotà.
18 No leseb ya nakem tamon ampanlabi ha Diyos ay agtamo dapat
malimo, ta tandà tamo ya agna tamo parosawan. No angkalimo tamo ay
angkapaptegan ya alwan leseb ya nakem tamon ampanlabi ha Diyos.
19 Ampanlabi tamo ta Diyos ya onan nanlabi kontamo.
20 Mabongkok ya tawoy ampaghalità nin hiya ay ampanlabi ha Diyos no
ma-inakit ya ha patel na; ta no agna anlabiyen ya patel na ya mismon
angkakit na, pangno na labiyen ya Diyos ya agna angkakit?
21 Mismon hi Apo Hisos ya nambi nin ombayri ya panogò: hay tawoy
ampanlabi ha Diyos ay ka-ilangan labiyen na itaman ya patel na.

5

No pangno mapatalo ya mawmangala-et

1 Peteg nin hika ay anak nin Diyos no ampinto-o ka nin hi Apo Hisos ay
hi Kristo ya impangakò nin Diyos. Hinoman ya ampanlabi ha mawmato-
antawo ya ma-in anak ay anlabiyen na simpri ya anak nin hatoy mawmato-
antawo.
2 Ombayro itaman kontamo. No anlabiyen tamo ya Diyos boy no
anhonolen tamo ya pawpanogò na ay anlabiyen tamo ya aw-anak nin
Diyos.
3 Ombayri ya panlalabi tamo ha Diyos: honolen tamo ya pawpanogò na.
Hay pawpanogò na ya an-ipahonol na kontamo ay alwan ma-irap honolen.
4 Hinoman ya nag-in anak nin Diyos ay angkapatalo nay mawmangala-et
bayri ha babon lotà. Angkapatalo nay mawmangala-et bayri ha babon lotà
ta hiya ay ma-in pantotompel ha Diyos.
5 Hinoy makapatalo nin mawmangala-et bayri ha babon lotà? Hay
makapatalo nin mawmangala-et bayri ha babon lotà ay tawoy ampinto-
o nin hi Apo Hisos ay Anak nin Diyos.

Hay pamapteg ya tongkol koni Pangino-on Hisokristo

6 Hi Pangino-on Hisoskristo ay nako bayri ha babon lotà. Bininyagan
ya ha lanom boy nantolò ya dayà na biha ya nati. Agya nako bayri nin
pabinyag bongat no alwan nako ya bayri emen mantolò ya dayà na boy
emen ya mati. Ispirito nin Diyos ya ampamapteg nin habayti, ta hay
Ispirito nin Diyos ay kaptegan.
7 Ma-in tatlo ya ampamapteg:
8 Ispirito nin Diyos, pamiminyag koni Apo Hisos ha lanom, boy dayà nay
nantolò. Habayti ya tatlo ay mimihay ampaptegan la ya hi Pangino-on
Hisos ay Anak nin Diyos.
9 No antanggapen tamo ya pamapteg nin tawo ay lalò tamon tanggapen
ya pamapteg nin Diyos, ta hay inggawà nin Diyos ya pamapteg ay tongkol
ha Anak na.
10 Hinoman ya antompel ha Anak nin Diyos ay ampakasigoro ya ha
nakem na ya hay kaptegan ay anti kona. Piro hay ahè antompel ha Anak
nin Diyos ay anggaw-en nan mabongkok ya Diyos, ta hay inggawà nin
Diyos ya pamapteg ya tongkol ha Anak na ay agna ampinto-owen.
11 Hay pamapteg nin Diyos ay ombayri: hay biyay ya ayin anggawan ay
inggawà na kontamo. Habayti ya biyay ya ayin anggawan ay nangibat koni
Pangino-on Hisos ya Anak nin Diyos.
12 Hay tawoy antompel ha Anak nin Diyos ay ma-in biyay ya ayin
anggawan; piro hay tawoy ahè antompel ha Anak nin Diyos ay ahè
magkama-in nin biyay ya ayin anggawan.

Hay biyay ya ayin anggawan

13 Habayti ay inholat ko komoyon ampipantompel ha ngalan nin Anak
nin Diyos emen moyomatanda-an ya hikawo ay ma-in anan biyay ya ayin
anggawan.
14 Agtamo mag-alangan nin pakarani ha Diyos ta anyaman ya dawaten
tamo kona nin kompormi ha kalabayan na ay angkasigoro tamo nin leng-
en na tamo.
15 No tandà tamo ya anleng-en nin Diyos ya andawaten tamo kona ay
angkasigoro tamo ya hay andawaten tamo ay an-igwà na kontamo.
16 No makakit tamo nin patel tamo ya ampanggawà nin kasalanan ya ahè
makapipalako kona ha impirno ay ipakirawat tamo ya emen ya mipabira
ha Diyos. Piro no ma-in talagan labaylabay manggawà nin kala-etan ay
agtamo yayna ipakirawat ha Diyos. Hay kasalanan ya anggaw-en na ay
habaytoy makapipalako kona ha impirno.
17 Kaganawan gawà ya alwan mahampat ay kasalanan, piro ma-in
kasalanan ya ahè makapipalako ha impirno.
18 Tandà tamo ya hinoman ya anak nin Diyos ay ahè ansomigi nin
manggawà kasalanan, ta hay ampangi-atap kona ay hi Apo Hisos ya Anak
nin Diyos. Kayà hi Satanas ay ahè makapangno ha anak nin Diyos.
19 Tandà tamo ya hitamo ay anak nin Diyos. Piro kaganawan tawoy
ampangihip bongat nin bawbagay bayri ha babon lotà ay anti ha hilong
kapangyariyan ni Satanas.
20 Tandà tamo ya hi Apo Hisos ya Anak nin Diyos ay nako bayri ha babon
lotà nin nambin pangingintindi kontamo emen tamo mabalayan ya peteg
ya Diyos. Hay Diyos ay anti ha nakem tamo, ta anti tamo ha Anak na ya
hi Pangino-on Hisokristo. Hay peteg ya Diyos ya nambi kontamo nin biyay
ya ayin anggawan.
21 Aw-anak ko, agkawo homamba ha alwan peteg diyos.

IKALWAN HOLAT NI HOWAN

1 Hiko hi Howan ya mato-ayna ay ampanolat komo, babayi ya pinilì nin
Diyos, kateng ha aw-anak mo. Hikawo ay anlabiyen ko. Alwan bongat
hikoy ampanlabi komoyo no alwan kaganawan tawoy ampakatandà nin
kaptegan.
2 Anlabiyen nawen kawo banà ta anti kontamo ya kaptegan boy hay
kaptegan ay ampanatili kontamo.
3 Hay Tatay tamoy Diyos boy hi Pangino-on Hisokristo ya Anak na ay
mambi dayi kontamo nin kahampatan ingangalo boy katinekan. Biyan la
tamo et dayi nin mapteg ya panlalabi.

Kaptegan boy panlalabi

4 Maliga ko ta nakit ko ya hay kanayon ya aw-anak mo ay anhomonol ha
kaptegan kompormi ha immanda kontamo nin Tatay tamoy Diyos.
5 Hapa-eg, anlabiyen kon patel ya babayi, alwan bayo bayti ya panogò
ya an-iholat ko komo ta habayti, hin hato et ay anti ana kontamo. Hay
an-ipakitotol ko komoyo ay milalabi tamo.
6 No talagan anlabiyen tamoy Diyos ay honolen tamoy pawpanogò na.
Hay an-ipanogò na kontamo pa-ibat et hin hato ay milalabi tamo.
7 Malakè ya tawoy manloloko ya nipanlomwah bayri ha babon lotà.
Aghila ampinto-o nin hiPangino-on Hisokristo ay nako bayri ha babon lotà
nin nag-in tawo. Hay ombahen ya tawo ay manloloko boy kontraryo ni
Pangino-on Hisokristo.
8 I-atap moyo ya sarili moyo konla emen ahè mapa-ayin bali ya pinag-
pagalan moyo, boy emen moyo matanggap ya kaganawan pakinabang nin
hatoy pinagpagalan moyo.
9 Hinoman ya tawoy anlomampas ha panonorò ta ahè ampanatili ha
intorò ni Pangino-on Hisokristo ay ayin kona ya Diyos. Piro hinoman ya
ampanatili ha intorò ni Pangino-on Hisokristo, hay Tatay ya Diyos boy
Anak na ay parihon anti kona.
10 No ma-in lomateng ya tawoy manorò komoyo ta alwan torò ni Pangino-
on Hisokristo ya an-itorò na ay agmoyo tanggapen ni palo-oben ha bali
moyo,
11 ta no mahampat ya ipakit moyo kona ay kalamo na kawo ha mangala-
et ya gawgawà na.

Kalampohan hawhalità

12 Malakè et ya labay kon halita-en komoyo, piro agko labay banggiten
bayri ha holat ta an-omasa ko nin manibaw ako bahen komoyo emen
habayti ya bawbagay ay mapi-i-ilgowan tamo nin arap-arapan. Ha ombayri
ay mapnò tamon kaligawan.
13 Hay aw-anak nin hatoy patel moy babayi ya kapariho mon pinilì nin
Diyos ay ampangomosta komo.

HAY IKATLON HOLAT NI HOWAN

1 Hiko hi Howan ya mato-ayna ay ampanolat komo, Gayò, ta hika ay
talagan anlabiyen ko.
2 Anlabiyen kon patel, an-ipanalangin ko ha Diyos ya hika ay biyan nan
kalighawan boy ka-inomayan ha kaganawan bagay. No pangno kakhaw
ya pantotompel mo ha Pangino-on ay ombayro ka dayi kaligha.
3 Maliga ko nin banà komo, ta hay kanayon ya pawpatel ya na-ibat bahen
ay imbalità la kongko ya tongkol ha katapatan nin panhohomonol mo ha
peteg ya Halità nin Diyos.
4 Ayin kanayon ya bagay ya makab-i kongkon masyadoy kaligawan, no
alwan malengè kon bongat ya hay aw-anak ko haPangino-on ay anhomonol
ha kaptegan.

Pamomori koni Gayò

5 Anlabiyen kon patel, hika ay ma-in katapatan ta hay pawpatel ha
Pangino-on ay antambayan mo maski alwa mo hilan kabalay.
6 Ha pamititipon nawen bayri nin gropon mangama-in katetpel ha
Diyos ay imbalità konnawen nin hatoy nika-ibat bahen ya hika ay
malabi. Pagbira la bahen ay asiwa-en mo hilan mahampat boy biyan
mo hilan pawpanganga-ilangan la, ta no ampanambay tamo konla ay
ampakatambay tamo ha gawà ya para ha Diyos.
7 Nako hilan mangi-aral alang-alang koni Pangino-on Hisokristo, boy
aghila ampananggap nin anyaman ya tambay ya ma-ibat ha tawtawoy ahè
antompel ha Diyos.
8 Kayà dapat tamo hilan tambayan ha pawpanganga-ilangan ba-in ya
ombahen ya tawtawo ya ampangi-aral Halità nin Diyos ta emen tamo
makatambay konla ha pangi-aral la nin kaptegan.

Hay gawgawà ni Diyotripis boy Dimitriyo

9 Hiko ay nanolat ana bahen ha groponmangama-in katetpel ha Diyos,
piro labay ni Diyotripis ya hiyay mamo-on komoyo; kayà agya ampanlengè
ha anhalita-en ko.
10 Pamako ko bahen, ha pamititipon moyo ay ibalità ko komoyoy ginawà
ni Diyotripis ya kawkabongkokan boy mangala-et ya hinalità na ya tongkol
konnawen. Alwan bongat nin habayto ya ginawà na. Hay ginawà na et
ay agna antanggapen ya pawpatel ya ampipampako bahen, boy hay labay
mipananggap nin habaytoy pawpatel ay anha-aren na boy an-alihen na et
ya pagkamimbro la.
11 Anlabiyen kon patel, agka maki-emen nin manggawà kala-etan no
alwan manggawà kan kahampatan. Hay tawoy ampanggawà kahampatan
ay anak nin Diyos, piro hay tawoy ampanggawà kala-etan ay ahè
ambomalay ha Diyos.
12 Maski hinoy tawo ay ampamori koni Dimitriyo, ta tandà lay an-
homonol ya ha kaptegan. Hikayi man ay ampamori kona, boy tandà moyo
itaman ya hay anhalita-en nawen ay kaptegan.

Kalampohan pangomosta

13 Malakè et ya labay kon ibalità komo, piro agko labay banggiten bayri
ha holat.
14 An-omasa kon mapikit tan tampol emen ta mapi-ilgo nin arap-arapan.

15 Magkama-in ka nin katinekan. Hay pawpatel ha Pangino-on bayri ay
ampangomosta komo. Ikomosta mo ko itaman bahen ha kaganawan patel
haPangino-on.

HAY HOLAT NI HODAS

1 Hiko hi Hodas ya magsisirbi ni Pangino-on Hisokristo boy hiko ay patel
ni Santiyago.
An-iholat ko bayti komoyon nipanhomonol ha ingat nin Tatay ya Diyos.
Hikawo ay nilabi na boy hikawo ay an-i-atap itaman ni Pangino-on
Hisokristo.
2 Hay Diyos ay lalò dayin mangingangalo komoyo boy biyan na kawo
dayi nin katinekan boy panlalabi.

Hay alwan peteg ya mawmanonorò
(2 Pidro 2)

3 Anlabiyen kon pawpatel, hay labay ko dayin iholat komoyo ay
tongkol ha inggawà kontamo nin Diyos ya kalibriyan ha kaparosawan
nin kawkasalanan. Piro nakit ko ya igit moyon ka-ilangan ya hay
iholat ko komoyo hapa-eg ay ikakhaw nin nakem moyo nin ipaglaban ya
katetpel tamo ha Diyos ya impahimalà na kontamon nag-in tawtawo na.
Impahimalà na et baytin minghan kontamo boy anggan makakanoman,
4 ta ma-in alwan peteg ya mawmanonorò ya ampakilamo kontamo,
piro agtamo tandà ya ampagpanggap hilan bongat. Agla an-igalang ya
Diyos, boy hay kahampatan ingangalo nin Diyos ay agla ampa-alaga-an.
Hila ay ampamabayi boy ampakilalaki, ta anhalita-en la nin hay Diyos ay
mapamatawad. Agla ambalayen hi Pangino-on Hisokristo ya mimiha ya
ampamo-on kontamo. Hin hato et ay impaholat ana nin Diyos ya hila
bayti ya alwan peteg mawmanonorò ay mananggap nin kaparosawan.

Hay nangyari ha mawmangala-et hin hato

5 Maski kaganawan nin habayti ay da-an moyoynan tandà ay labay kon
ipapanemtem komoyon oman ya hay Aw-israylita ay inlibri nin Diyos nin
inalih ha nasyon Ihipto, balè hay ahè nipantompel kona, hin bandan hoyot
ay pinati na.
6 Hay aw-anghil ay ampagsirbi ha Diyos do ha katatag-ayan ha kama-
inan na. Piro ihipen moyo ya ma-in kanayon ya aw-anghil ya ahè nanatili
bayro ha pamomo-on ya impahimalà konla nin Diyos, no alwan nog-alih
hila ha dogal ya habayto ya inggawà konlan pa-iriyan la. Hapa-eg ay
inggawà hila nin Diyos ha malalè boy mareglem ya dogal. Binalol hila
nin tikalà ya ahè mahirà, boy bayro hila angga ha allon panonosga nin
Diyos ta sintinsyawan hila.
7 Ihipen moyo et baytoy nangyari ha siyodad nin Sodoma boy Gomora
kateng hatoy bawbanowa ya anti ha dani nin habaytoy dogal. Hay tawtawo
bayro ay masyadon mangala-et ta hay anggaw-en la ay ombayro kala-et
ha ginawà nin hatoy aw-anghil. Hila ay ampamabayi boy ampakilalaki,
boy hay lawlalaki ay ampakilamon bilang ahawa ha kapariho lan lalaki.
Kayà hay Diyos ay nama-oran nin apoy konla ta pinarosawan na hila.
Hay ka-alimbawa-an nin habayto ay hay mawmakasalanan ay ma-in
kaparosawan.

No pangnoy alwan peteg ya mawmanonorò

8 Ombayro itaman ya anggaw-en lan habayti ya alwan peteg ya
mawmanonorò. Banà ha taynep la ay anggaw-en lay mala-et ya kalabayan
nin nawini la. Agla an-igalang ya Diyos ya ampamo-on, boy kala-etan ya

anhalita-en la ya kontra ha aw-anghil ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos.

9 Hi Migil ya pinakapo-on nin aw-anghil ay nakidiskosyon koni Satanas nin tongkol ha pangwan bangkay ni Moysis. Piro agya nakapaghalità nin mala-et koni Satanas, no alwan hay hinalità na kona ay ombayri: “Pangino-on ya mana-ad komo.”

10 Piro habayti ya alwan peteg ya mawmanonorò ay ampaghalità nin mala-et ya tongkol ha anyaman ya bawbagay ya agla angka-intindiyan. Bilang hilan aw-ayop ya ayin pangingintindi ta hay anggaw-en la ay natoral lan ogalì. Habayti ya bawbagay ya mantan konla ha kaparosawan.

11 Ka-i-ingalo ya mangyari konla! Hila ay nanowad koni Ka-in ya ma-i-inggiten boy ahè hinomonol ha Diyos. Hay paraan yaanggaw-en la emen hila makakwa nin kowalta ay ombayro ha panloloko ya ginawà ni Balam. Hay parosa konla ay patyen nin bilang koni Kori ya kinomontra hin hato ha ampipamo-on.

12 Ha pamititipon moyon mangan banà ha pamipapatel moyo ha Pangino-on, habayti ya alwan peteg ya mawmanonorò ay pinagkamansa komoyo, ta hila ay ayin kareng-eyan. Aghila ampanambay ha kanayon no alwan an-ihipen lan bongat ya sarili la. Bilang hilan leem ya angkagtan nin angin ya ahè ampambin oran, boy bilang po-on kayo ya maski pana-on pamonga ay ahè ampamonga ta natina boy inolot ana.

13 Hila ay bilang mangalhay ya dawoyon, ta hay gawgawà la ya kapapareng-ey ay bilang maremek ya bolà lanom ha ambay. Hila ay bilang ha bawbito-en ya ayin kowinta ta ayin kinapirmiyan. Hay Diyos ay nangihandà nin pinakamareglem ya dogal ya para konla ta bayro hila anggan makakanoman.

14 Hi Inok ya ikapiton lipì pa-ibat koni Adan ay nanolà itaman tongkol bayri ha alwan peteg ya mawmanonorò, ya wana, “Hay Pangino-on ay lomateng nin ma-in lamoy liboliboy mangahampat ya aw-anghil,

15 ta hosgawan nay kaganawan tawo. Sintinsyawan nan parosawan ya kaganawan mala-et nin banà ha kawkala-etan ya ginawà la, boy banà ha kaganawan mala-et ya hinalità lay kontra ha Diyos.”

16 Habayti ya alwan peteg ya mawmanonorò ay mangariklamo boy mapanehe nin kanayon. Anhonolen lay sarili lan kalabayan ya mala-et. Masyadoy kahambogan la, boy an-ipakit lay ma-in hilan panggogomalang ha tawtawo emen hila makakwa nin sarili lan kapakinabangan.

Hay bibilin ha ampipantompel ha Pangino-on

17 Anlabiyen kon pawpatel, dapat moyon ihipen baytoy hawholà komoyo hin hato nin hawhogò ni Pangino-on tamon Hisokristo.

18 Hinola-an la ya ha hoyot ya allo ay ma-in tawtawoy manoya-toyà komoyo, ta labaylabay lan manggawà mala-et ya sarili lan kalabayan.

19 Habayti ya tawtawo ay ampipanggawà kagolowan emen hay kanayon ya ampipantompel ay mangapihihiyay. Anggaw-en lay kalabayan nin natoral ya pag-o-ogalì la, ta hay Ispirito nin Diyos ay ahè ampamo-on konla.

20 Kayà, anlabiyen kon pawpatel, pakakhawen moyoy pantotompel moyo ya ampangibat ha Diyos. Ha pananalangin moyo ay tambayan kawo nin Ispirito nin Diyos.

21 Manatili kawo ha panlalabi ninPangino-on Diyos mintras an-anti-en moyo ya ingangalo ni Pangino-on Hisokristo ya igwà na komoyo ya biyay ya ayin anggawan.

22 Hay ampagdoda ay ingalowan moyon toro-an emen aghila manatili ha
kamali-an.
23 Ilibri moyoy kanayon nin ayowen ha panggawà kasalanan nin bilang
pangilibri moyon tawoy ipa-alilih ha apoy. Ma-in et kanayon ya masyadon
makasalanan. Ingalowan moyo hila, piro mag-atap kawo ta maka magtan
la kawo ha pagkasalanan la.

Pamomori ha Diyos

24 Diyos ya mangi-atap komoyo emen ahè ma-lih ya pantotompel moyo
kona. Hiya ya mantan komoyo nin ma-in kaligawan boy ayin kapintasan
ha pan-omarap moyo kona ya hiya ay ma-in kagandawan.
25 Diyos bongat ya Mapangilibri ya mangilibri kontamo ha kaparosawan
nin kasalanan banà koni Pangino-on Hisokristo. Anti konay kagandawan,
karangalan, karapatan mamo-on, boy kapangyariyan manggawà nin
kaganawan bagay. Habayti ya kaganawan ay da-an anan anti kona biha
pinalsa ya babon lotà. Anti et kona hapa-eg boy anggan makakanoman!
Amin.

HAY IMPATNAG
NIN DIYOS KONI HOWAN

1 Habayti ya an-iholat ko ay tongkol ha bawbagay ya maraninan
mangyari ya impatnag ni Pangino-on Hisokristo. Habayti ya bawbagay
ay impatnag kona nin Diyos emen na ma-ipatandà ha mawmagsisirbi ha
Diyos. Ginawà bayti ni Pangino-on Hisokristo ha pangihogò na nin anghil
na nin makon mangipatnag koni Howan ya ayin kanayon no alwan hiko
ya ampagsirbi koni Pangino-on Hisokristo.
2 Kaganawan habaytoy nakit ko ya inholat ko ay tongkol ha hinalità nin
Diyos, hatoy kaptegan ya impatandà kongko ni Pangino-on Hisokristo.
3 Makalmà ya tawoy mamaha nin habayti ya mangyari lano; boy
makalmà et ya tawtawoy manlengè boy homonol bayri ha nakaholat ha
libroy habayti, ta marani anay pana-on nin mangyari ya kaganawan nin
habayti.

Hay hinalità ni Howan ha pitoy gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on

4-5 Hiko hi Howan ya ampanolat nin habayti ya para komoyon pitoy
gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on bahen ha probinsyan Asya.
Hay Diyos boy hi Pangino-on Hisokristo boy hay Ispirito nin Diyos ay
mangingangalo dayi komoyo nin mambin kahampatan boy katinekan.
Hiya ya Diyos pa-ibat hin hato boy hapa-eg boy anggan makakanoman.
Hay anti ha arapan nin trono nin Diyos ay pitoy ispirito ya Ispirito nin
Diyos. Hi Pangino-on Hisokristo ay mapahimala-an ha pamapteg na. Ha
kaganawan mikabiyay oman ya agana mati ay hiya ya ka-ona-onawan
nabiyay oman ya agana mati. Hiya ya makapangyayari ha pinakamatag-ay
ya ampipamo-on ha babon lotà.
Malabi ya kontamo ta inlibri na tamo ha kaparosawan nin kawkasalanan
tamo. Hay pinangilibri na kontamo ay dayà nay nantolò.
6 Ombayroy ginawà ni Pangino-on Hisokristo emen ya mamo-on nin
mag-arì kontamo boy emen hitamo ay makapagsirbi ha Tatay nay Diyos
nin mangipakisondò nin tawtawo ha Diyos. Hay pamomo-on ni Pangino-
on Hisokristo ay ayin anggawan; poriyen ya anggan makakanoman. Amin.
7 Habayti ya tanda-an moyo: hi Pangino-on Hisokristo ay lomateng, boy
ha panlomateng na ay anti ya ha leem. Kaganawan tawo kateng hatoy
nipamati kona ay makakit kona. Banà kona, kaganawan tawo ha babon
lotà ay mi-o-onggok nin banà ha kalimowan la ha kaparosawan. Talagan
mangyari bayti. Amin.
8 "Biha nagkama-in nin kaganawan bagay, hiko ay hikoyna," wanan
Pangino-on Diyos, "boy angga ha ma-anggawan ya kaganawan bagay, hiko
ay hiko et, ta pa-ibat hin ibat anggan hapa-eg boy anggan makakanoman
ay hiko ya Pinakamakapangyariyan."

Hay impakit koni Howan

9 Hiko hi Howan ya patel moyoy karamay moyon ampagdanas kadya-
dya-an nin banà ha pamakilamo koni Pangino-on Hisos. Kalamo moyo kon
ampagpasinsya boy kalamo moyo ko ha ka-ari-an na. Banà ha pangi-aral
kon Halità nin Diyos boy pamapteg kon tongkol koni Pangino-on Hisokristo,
hiko ay inggawà ha isla ya an-ingaten Patmos.

10 Mihay allon Dominggo ya allon para ha Pangino-on ay ma-in
pangyayari kongko ha panggogomawà nin Ispirito nin Diyos. Ha bokotan
ko ay nakalengè ako nin ampag-ilgo ya hay bosis ay makhaw ya emen
tonoy tamboyok.
11 Hay hinalità ay ombayri: "Kaganawan makit mo ay iholat mo ta
ipagtan mo ha pitoy gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on ha
banowan Ipiso, Ismirna, Pirgamo, Tiyatira, Sardis, Piladilpiya, boy ha
banowan Lawdisya."
12 Nagpeyeh ako ta hinlek ko no hino baytoy ampag-ilgo kongko. Hay
nakit ko ay pitoy kandiliro ya gintò.
13 Hay naka-ireng ha pibonakan nin habayto ay emen hatoy an-ingaten
Anak nin Tawo. Hay holot nin habayto ay makarà boy hay balabal ya
nakabelebel ha nebneb na ay gintò.
14 Hay habot na ay emen kapotì kapa. Hay mata na ay emen deket apoy.
15 Hay bitih na ay emen ha tangsò ya pinalinò nin imparaan ha apoy
biha pinalay-ep. Hay bosis na ay emen makhaw ya tonoy nin lanom ya
ampagtata ha behay.
16 Hay wanan gamet na ay ma-in an-oligtanan ya pitoy bito-en, boy
hay bebey na ay anlowahan nin hondang ya ma-in mitaligmang tarem ya
pagkatatarem. Hay lopa na ay pagkahahawang nin emen hilà kalalantakan
ogtoy-allo.
17 Hin nakit ko ya ay nipalokob ako ha danin bitih na boy bilang akon
nati. Hapa-eg, in-aptoh na kongko ya wanan gamet na boy hinalità na
kongko, "Agka malimo," wana. "Hiko ya ayin pinangibatan boy ayin
anggawan.
18 Hiko ya angkabiyay! Hiko ay nati piro hapa-eg ay angkabiyay ako
anggan makakanoman. Hikoy ampakapangyayari ha nikati kateng ha
dogal lay an-ingaten Hadis.
19 Hapa-eg ay iholat mo baytoy nikakit moyna kateng angkakit mo hapa-
eg boy hatoy mikakit mo et.
20 Hay ahè impatandà ya kahologan nin hatoy pitoy bito-en ya nakit mo
ha wanan gamet ko boy hatoy pitoy kandiliro ya gintò ay ipatandà ko komo.
Hatoy pitoy bito-en, hay kahologan nin habayto ay aw-anghil nin Diyos ya
ampangasiwà ha pitoy gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on. Hato
itaman ya pitoy kandiliro ya gintò, hay kahologan nin habayto ay hatoy
pitoy gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on."

2

Hay holat ya tongkol ha ampipantompel ha Pangino-on ha banowan Ipiso

1 Hapa-eg, naghalità yayna et, ya wana, "Ombayri ya hawhalità ko ya
iholat mo ha anghil nin Diyos ya ampangasiwà ha gropon mangama-in
katetpel ha Pangino-on do ha banowan Ipiso: hay ma-in halità nin habayti
ay ayin kanayon no alwan hiko ya ampakaba-alà nin hatoy pitoy bito-en ya
anti ha wanan gamet ko, boy antala-en ko baytoy pitoy kandiliro ya gintò.
2 Tandà koy kaganawan bagay ya anggaw-en moyo; tandà ko simpri ya
ampagmalasakit kawon magtrabaho boy ampagte-eh kawo nin kadya-dya-
an nin banà ha pantotompel moyo. Tandà ko et ya agmoyo ampayagan
ya mangala-et ya tawtawo nin makilamo komoyo. Tandà ko simpri ya
anhoboken moyoy tawtawoy ampipaghalità nin hila ay hawhogò nin Diyos,
piro napaptegan moyo ya hila ay alwan peteg hawhogò.

3 Ampagpasinsya kawon magte-eh nin kadya-dya-an nin banà ha
pantotompel moyo ha ngalan ko. Ombayro man ay agkawo antonggen
nin homonol kongko.
4 “Piro ma-in akon ahè nalabayan komoyo; hay panlalabi moyo kongko
hapa-eg ay alwaynan bilang ombayro ha panlalabi moyo kongko hin ona.
5 Ihipen moyo no pangno ya panlalabi moyo kongko hin hato ta itegen
moyoy panggawà nin kala-etan. Maghehe kawo boy manggawà kawo nin
kahampatan ya da-an moyon anggaw-en, ta no agkawo maghehe ay mako
ko bahen komoyo, ta hay kandiliro moyo ay alihen ko ha pinangigwa-an.
6 Piro ombayri itaman ya nagawà moyoy kahampatan: angka-inakitan
moyoy mangala-et ya gawgawà nin gropon tawtawoy an-ingaten Nikola-ita
ya angka-inakitan ko simpri.
7 “Hay ka-ilangan moyo ay manlengè mahampat nin habayti ya anhalita-
en nin Ispirito nin Diyos ha gawgropon mangama-in katetpel ha Pangino-
on.
“Hinoman ya makatalo koni Satanas ay biyan kon karapatan nin mangan
bongan kayoy ampakab-in biyay ya ayin anggawan do ha pinakamaganday
dogal ya kama-inan nin Diyos.”

Hay holat ya tongkol ha ampipantompel ha Pangino-on ha banowan Ismirna

8 Hapa-eg ay naghalità yayna et, ya wana, “Ombayri ya halità ko ya iholat
mo ha anghil nin Diyos ya ampangasiwà ha gropon mangama-in katetpel
ha Pangino-on do ha banowan Ismirna: hay ma-in halità nin habayti ay
ayin kanayon no alwan hiko ya ayin pinangibatan boy ayin anggawan.
Hiko ay nati boy nabiyay oman.
9 Tandà koy pagte-eh moyo nin kawkadya-dya-an. Tandà ko et ya
masyadoy ka-irapan moyo; piro hay peteg ay mayaman kawo. Tandà
ko et ya hay mangala-et ya hawhalità ya paninirà komoyo nin tawtawoy
ampaghalità nin hila ay Hodiyo ay alwan peteg, ta ha kaptegan ay
mapatnag ya hila ay tawtawowan ni Satanas.
10 Agmoyo kalimowan ya kadya-dya-an ya marani moyoynan
maranasan. Leng-en moyo bayti: hi Satanas ay maraninan mangigwà
nin ongno komoyo ha pirisowan ta ha ombayro na kawo hoboken. Ha
lo-ob nin mapò ya allo ay magdanas kawo nin kadya-dya-an. Pakatapat
kawon homonol kongko angga ha kamatyan, ta biyan katawon korona ya
an-ingaten korona nin biyay.
11 “Hay ka-ilangan moyo ay manlengè mahampat nin habayti ya
anhalita-en nin Ispirito nin Diyos ha gawgropon mangama-in katetpel ha
Pangino-on.
“Hinoman ya tawoy makatalo koni Satanas ay ahè malamo nin paro-
sawan ha impirno. Habaytoy an-ingaten ikalwan kamatyan.”

Hay holat ya tongkol ha ampipantompel ha Pangino-on ha banowan Pirgamo

12 Hapa-eg, naghalità yayna et, ya wana, “Ombayri ya hawhalità ko
ya iholat mo ha anghil nin Diyos ya ampangasiwà ha gropon mangama-
in katetpel ha Pangino-on do ha banowan Pirgamo: hay ma-in halità
nin habayti ay ayin kanayon no alwan hiko ya ma-in hondang ya ma-in
mitaligmang tarem ya pagkatatarem.
13 Tandà ko ya hay ampag-arì bahen ha banowa moyo ay hi Satanas.
Balè ta ampanatili ya pantotompel moyo kongko ta ahè na-lih maski hin

hi Antipas ya tapat nin ampamapteg nin tongkol kongko ay pinati bahen
ha banowa moyoyampag-ari-an ni Satanas.
14 “Piro ma-in ongnoy bagay ya anggaw-en moyo ya agko labay, ta hay
ongno bahen komoyo ay anhomonol ha intorò hin hato ni Balam. Hi Balam
ya nangitorò hin hato koni Balak no pangno matoksò ya Aw-israylita nin
mangnà nin karnin ayop ya pinatin indolog ha alwan peteg diyos, boy
intorò na et ya mamabayi boy makilalaki.
15 Ma-in et bahen komoyo nin anhomonol ha torò nin gropon tawtawoy
an-ingaten Nikola-ita. Habaytoy an-itorò la ay emen ha intorò ni Balam.
16 Kayà hay ampipanhomonol ha ombayroy tawtorò ay paghehean layna
ya panggawà la nin kala-etan, ta no ahè ay tampol akon mako bahen ta
kalabanen ko hila. Hay armas ya gamiten ko konla ay hatoy hondang ha
bebey ko ya ayin kanayon no alwan halità ko.
17 “Hay ka-ilangan moyo ay manlengè mahampat nin habayti ya
anhalita-en nin Ispirito nin Diyos ha gawgropon mangama-in katetpel ha
Pangino-on.
“Hinoman ya makatalo koni Satanas ay biyan kon pamamangan ya
nakatagò, hatoy pamamangan ya an-ingaten Mana ya mangibat ha katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos. Balang miha konla ay biyan ko nin mapotì
ya bato ya pinangiholatan nin bayoy ngalan. Hay makatandà bongat nin
habaytoy ngalan ay hatoy mipampakatanggap nin habaytoy mapotì ya
bato.”

Hay holat ya tongkol ha ampipantompel ha Pangino-on ha banowan Tiyatira

18 Hapa-eg, naghalità yayna et, ya wana, “Ombayri ya hawhalità ko ya
iholat mo ha anghil nin Diyos ya ampangasiwà ha gropon mangama-in
katetpel ha Pangino-on do ha banowan Tiyatira. Ombayri ya iholat mo:
hay ma-in halità nin habayti ay ayin kanayon no alwan hiko ya Anak nin
Diyos ya hay mata ko ay emen deket apoy boy hay bitih ko ay emen tangsò
ya malinò.
19 Tandà koy gawgawà moyo kateng panlalabi moyo kongko boy
pantotompel moyo. Tapat kawon ampagsirbi kongko boy ante-ehen moyoy
kawkadya-dya-an. Tandà ko ya mas mahampat ya anggaw-en moyo hapa-
eg kisa ha kahampatan ya anggaw-en moyo hin babayo kawo tinompel
kongko.
20 “Ombayro man, ma-in kawon gawgawà ya agko labay, ta hi Dyisabil ya
babayi ya ampagpanggap propita nin Diyos ay pinayagan moyon manorò
nin kala-etan ha mawmagsisirbi ko. An-itorò na konla ya alwan kontra ha
Diyos ya pamabayi boy pamakilalaki boy pamangnà nin karnin ayop ya
pinatin indolog ha alwan peteg diyos.
21 Hi Dyisabil ay binyan kon sapat ya pana-on nin paghehean nay
gawgawà nay mangala-et ya bilang ha pamakilalaki, piro agya naghehe.
22 “Hapa-eg ay biyan ko yan masakit ya parosa ko kona kateng nin hatoy
ampipampakilamo kona ha ombayro kala-et ya gawgawà. Padya-dya-an
ko hila nin hatoy masakit no agla paghehean ya panggawà nin ombayro
ha anggaw-en na.
23 Patyen ko ya ampipanhomonol kona ha gawgawà ya ombayro emen
kaganawan gropon mangama-in katetpel haPangino-on ay makatandà nin
hiko ya magtandà nin anti ha ihip boy nakem nin tawtawo. Hay gawà nin
balang miha komoyo ay biyan kon nararapat ya ka-eteban kompormi ha
nagawà moyo.

24 Hapa-eg, tongkol komoyo bahen ha banowan Tiyatira ya ahè ampipanhomonol ha torò nin habayti ya babayi ya ampangitorò nin maldeg ya tawtorò ya kagagaw-an ni Satanas ay ayin akoynan ma-iwawali komoyo.
25 Balè hatoy natotowan moyo ay pangoligtanan moyo angga ha lomateng ako.
26-27 "Hinoman ya makatalo koni Satanas boy homonol ha kalabayan ko angga ha kamatyan ay biyan kon katongkolan ya impahimalà kongko nin Tatay ko. Ipaba-alà ko konla ya kaganawan nasyon bayri ha babon lotà. Mamo-on hila ha kaganawan boy ayin makatalo konla. Hay karapatan la ay bilang ha karapatan ya inggawà kongko nin Tatay koy Diyos, boy hay tawtawoy ampag-ari-an la ya sigisigin ampanggawà nin kala-etan ay matamek la nin emen pagkatamek keren.
28 Igwà ko et konla ya an-ingaten kabontatalà.
29 "Hay ka-ilangan moyo ay manlengè mahampat nin habayti ya anhalita-en nin Ispirito nin Diyos ha gawgropon mangama-in katetpel ha Pangino-on."

3

Hay holat ya tongkol ha ampipantompel ha Pangino-on ha banowan Sardis

1 Hapa-eg, naghalità yayna et, ya wana, "Ombayri ya hawhalità ko ya iholat mo ha anghil nin Diyos ya ampangasiwà ha gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on do ha banowan Sardis: hay ma-in halità nin habayti ay ayin kanayon no alwan hiko ya ampakaba-alà ha pitoy ispirito boy pitoybito-en. Hatoy pitoy ispirito ya Ispirito nin Diyos. Tandà ko no anyay anggaw-en moyo. Katanda-an ya ma-in kawon biyay piro ha kaptegan ay nati kawoyna.
2 Mangalikagkag kawo ta patibayen moyoy pantotompel moyo ya malagayna ma-lih komoyo. Tandà ko ya hay gawgawà moyo ay ma-in kawkakolangan ha tegteg nin Diyos.
3 Agmoyo liwawan baytoy tinanggap moyoy intorò komoyo hin hato. Honolen moyo bayto boy maghehe kawo, ta no ahè ay mako ko bahen nin manosga komoyo ha oras ya agmoyo an-asawan. Hay pamako ko bahen ay emen ha mananakaw ya ahè tandà no makano manakaw.
4 "Ombayro man, maski ma-in kawo nin kawkakolangan ha tegteg nin Diyos ay ma-in bahen komoyo ha Sardis nin ongno ya ahè nagdolo nin ma-in mansa ya hay labay totolen ay aghila naki-emen nanggawà nin kasalanan. Makilako hila kongko ya hay holot la ay mapotì ta karapatdapat hila.
5 Hinoman ya makatalo koni Satanas ay paholotan nin ombayroy holot ya mapotì, boy hay ngalan la ay agko borawen ha libro ya an-ingaten libro nin biyay, hatoy libro ya pinangiholatan ko nin ngawngalan nin tawtawoy binyan biyay ya ayin anggawan. Ha arapan nin Tatay koy Diyos boy ha aw-anghil na ayhalita-en ko ya habaytoy ombayro ya tawtawo ay ikon ko.
6 "Hay ka-ilangan moyo ay manlengè mahampat nin habayti ya anhalita-en nin Ispirito nin Diyos ha gawgropon mangama-in katetpel ha Pangino-on."

Hay holat ya tongkol ha ampipantompel ha Pangino-on ha banowan Piladilpya

7 Hapa-eg, wanayna et kongko, "Hay hawhalità koy iholat mo ha anghil nin Diyos ya ampangasiwà ha gropon mangama-in katetpel ha Pangino-on

do ha banowan Piladilpya ay ombayri: hay ma-in halità nin habayti ay
ayin kanayon no alwan hiko ya ayin kapintasan boy mapahimala-an. Ma-
in akon katongkolan nin mamo-on nin bilang ha katongkolan hin hato ni
Arì Dabid. Habaytoy katongkolan ay kowinta sosì boy kowinta impamana
na kongko. No ma-in akon inabriyan ay ahè ma-iharà nin maski hino, boy
no ma-in akon inharà ay ahè simpri ma-abriyan nin maski hino.
8 Tandà ko no anyayanggaw-en moyo. Tandà ko ya alwa kawon
masyadon makhaw, piro insigi moyoy panhohomonol moyo kongko boy
agmoyo impogla-oh ya ngalan ko ha pamakilamo moyo kongko. Ma-in
polta ya nilo-at ko nin para komoyo boy habayto ay ahè ma-iharà nin maski
hino.
9 Manlengè kawon mahampat! Hay tawtawoy ikon ni Satanas ay
mangabongkok. An-ipagmalhay lay pagkaHodiyo la piro alwan tamà ya an-
ogali-en la. Gitan ko hila bahen nin omarap komoyo ta patalimokoren ko
hila nin gomalang komoyo, boy ipa-amin ko konla ya hikawo ay anlabiyen
ko.
10 Banà ha kapasinsyawan moyon hinomonol kongko maski nagdanas
kawo nin kadya-dya-an ay i-atap katawo emen agmoyo maranasan ya
masyadoy kadya-dya-an ya iparanas nin panobok ha kaganawan tawo ha
babon lotà.
11 “Tampol akon lomateng; kayà pangoligtanan moyon mahampat ya
tandà moyoy peteg ya torò emen hay korona ya iprimyo ko komoyo ay
ahè ma-ayo nin kanayon.
12 Hinoman ya makatalo koni Satanas ay gaw-en kon pampatibay nin
bilang tarek ha bali ya paghambawan ha Diyos ko. Hiya ay agana ma-alih
bayro, boy hiya ya pangiholatan ko nin ngalan nin Diyos ko boy ngalan nin
siyodad nin Diyos ko ya ayin kanayon no alwan hatoy bayoy Hirosalim ya
mag-aypà nin mangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ko. Hiya
et ya pangiholatan ko nin bayoy ngalan ko.
13 “Hay ka-ilangan moyo ay manlengè mahampat nin habayti ya
anhalita-en nin Ispirito nin Diyos ha gawgropon mangama-in katetpel ha
Pangino-on.”

Hay holat ya tongkol ha ampipantompel ha Pangino-on ha banowan Lawdisya

14 Hapa-eg, insigi na ya paghalità na kongko, ya wana, “Ombayri ya
hawhalità koy iholat mo ha anghil nin Diyos ya ampangasiwà ha gropon
mangama-in katetpel ha Pangino-on do ha banowan Lawdisya: hay ma-
in halità nin habayti ay ayin kanayon no alwan hiko ya an-ingaten Amin,
hatoy tapat boy mapahimala-an ta kaptegan ya anhalita-en ko. Kongko
nangibat ya pamalsa nin Diyos nin kaganawan bagay.
15 Kaganawan anggaw-en moyo ay tandà ko. Hikawo ay alwan malay-ep
boy alwan ma-amot ya hay labay totolen ay alwa kawon kontra kongko
boy agkawo anhomonol kongko. Dayi hikawo ay malay-ep o ma-amot.
16 Piro alwa ta hikawo ay emen ha lanom ya ma-eme-em. Alwan malay-
ep; alwan ma-amot. Hay ombayro ay kapapahoka; kayà ihoka katawo.
17 Hay halità moyo ay ombayri: ‘Mayaman kayi boy ampag-inomay; ayin
kayin angka-ilanganen.’ Piro agmoyo tandà ya hikawo ay pobri boy ka-i-
ingalo ta ayin kawo nin anya paman; bilang kawon bowag boy lo-hok.
18 Kayà hay ma-iwawali ko komoyo ay manaliw kawo kongko nin gintò
ya inhobok ha apoy emen hikawo ay talagan mag-in mayaman. Banà ta
bilang kawon lo-hok ay manaliw kawo et kongko nin doloy mapotì emen

ma-alih ya kareng-eyan moyo. Manaliw kawo et kongko nin tambal ya pampahawang nin mata emen kawo makakit.
19 “Kaganawan tawoy anlabiyen ko ayansawata-en ko boy amparo-
sawan emen mitoto. Kayà magmalasakit kawo boy paghehean moyoy
kawkasalanan moyo.
20 Tanda-an moyo! Hiko ay kowinta naka-ireng ya ampangatoktok polta.
Hinoman ya makalengè nin bosis ko ta mamapahok kongko ay makilamo
ko kona boy hiya itaman ay makilamo kongko.
21 Hinoman ya makatalo koni Satanas ay biyan kon karapatan nin miknò
ha danin trono ya ampikno-an ko nin mamo-on bilang itaman kongko ya
ha pananalo ko koni Satanas ay ma-in akon karapatan nin miknò ha danin
trono ya ampikno-an nin Tatay ko.
22 “Hay ka-ilangan moyo ay manlengè mahampat nin habayti ya
anhalita-en nin Ispirito nin Diyos ha gawgropon mangama-in katetpel ha
Pangino-on.”

4

Hay trono ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos

1 Hapa-eg, hin nangoman akon nanegteg ay nakakit akon nakalo-at ya
polta ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Hatoy bosis ya nalengè
ko hin ona ya bilang tonoy nin tamboyok ay naghalità ana et kongko, ya
wana, “Molì ka bayri ta ipakit ko komo ya dapat mangyari ha an-arapen.”
2 Hapa-eg ha panggogomawà nin Ispirito nin Diyos ay nakit ko bayro ha
katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ya trono boy ma-in naka-iknò bayro.
3 Habayto ya ampiknò bayro ay ma-in kagandawan nin emen ha
pinakama-alagà ya angkomislap ya batoy an-ingaten haspi boy batoy an-
ingaten kornalina. Habaytoy trono ay napalibotan nin kabollalangaw ya
hay kolor ay birdi ya bilang kolor nin bato ya an-ingaten ismiralda.
4 Napalibotan et bayto nin lowampò boy apat ya trono ya ampikno-an
nin lowampò boy apat ya ma-in katongkolan ya nakaholot nin mangapotì
ya dolo, boy balang miha konla ay nakakorona nin gintò.
5 Hapa-eg, ma-in kilat boy makhaw ya heneg nin korol ya nangibat bayro
ha trono. Ha arapan nin habaytoy trono ay ma-in pitoy hilag. Habayto ay
hatoy pitoy ispirito ya Ispirito nin Diyos.
6 Ha arapan et nin habaytoy trono ay ma-in bilang salaming ya emen
kalawang dagat. Habayto ay emen kalinaw kristal.
Ha tronoy habayto ay ma-in et nakapalibot ya apat ya pinalsa ya ma-in
biyay ya nipagmata ya arapan boy bokotan.
7 Hay primiro do ha apat ay bilang liyon; hay ikalwa ay bilang oybon
bakà; hay lopa nin hatoy ikatlo ay bilang lopan tawo; hay ika-apat ay bilang
agila ya anlompad.
8 Balang miha konla ay ma-in anem ya pakpak boy ponò nin mata kateng
ha pawpakpak la. Allo yabi ay ombayri ya ayin tegen lan anhalita-en:
“Hay Diyos ay ayin kapintasan. Hiya ya Pangino-on Diyos ya Pinaka-
makapangyariyan. Hiya ya Diyos hin hato boy hapa-eg boy anggan
makakanoman.”
9 Hatoy apat ya pinalsa ya ma-in biyay, mintras ampamori boy anggoma-
lang boy ampagpasalamat do ha angkabiyay anggan makakanoman ya
ampiknò ha trono,
10 hatoy lowampò boy apat ya ma-in katongkolan ay ampipanlokob nin
homamba bayro ha angkabiyay anggan makakanoman. Hay kawkorona

nin hatoy lowampò boy apat ay an-igwà la ha arapan nin habaytoy trono
boy hay anhalita-en la ay ombayri:
11 "Pangino-on nawen Diyos, hika ay karapatdapat nin mananggap kapor-
iyan, karangalan, boy kapangyariyan ta pinalsa moy kaganawan.
Kalabayan mo ya pamalsa mo; kayà nangyari ya kaganawan."

5

Hay nilolon ya papil ya ma-in pitoy silyo

1 Hapa-eg, nakakit akon nakalolon ya papil ya oligtan wanan gamet nin
hatoy ampiknò ha trono. Ha mitaligmang nin habaytoy papil ay ma-in
holat boy ma-in pitoy silyo.
2 Nakakit ako nin mihay makhaw ya anghil ya ampangibolyaw ya
ampagpastang nin ombayri: "Hinoy karapatdapat mangalih nin habaytoy
silyo boy mamoklat nin habaytoy papil?"
3 Piro hinoman ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, o anti
ha babon lotà, o anti ha kalale-lale-an lotà ay ahè ma-arì mamoklat boy
manlek nin habayto.
4 Hapa-eg, hiko ay nanangih nin masyado, ta ayin makit ya karapatdapat
mamoklat nin habaytoy lolon papil ni mangelew ha lalè nin habayto.
5 Hapa-eg, miha do ha lowampò boy apat ya ma-in katongkolan ay
naghalità kongko, ya wana, "Agka manangih, ta hay an-ingaten Liyon ya
lipì ni Hoda boy inalalak ni Arì Dabid ay hiya ya nakatalo koni Satanas;
kayà hiya ya karapatdapat mangalih nin hatoy pitoy silyo bayro ha lolon
papil boy mamoklat nin habayto."
6 Hapa-eg, ha arapan nin hatoy trono ay nakit koy mihay Oybon Topa ya
napalibotan nin hatoy apat ya pinalsa ya ma-in biyay boy hatoy mangama-
in katongkolan. Hatoy Oybon Topa ay naka-ireng boy ma-in pawpiyat
nin hogat ya nakamati kona hin hato. Ma-in yan pitoy hongay boy pitoy
mata. Hatoy pitoy mata ay pitoy ispirito ya inhogò nin Diyos ha babon
lotà. (Habaytoy pitoy ispirito ya Ispirito nin Diyos.)
7 Hapa-eg, napakarani ya do ha ampiknò ha trono ta kinwa na baytoy
nilolon ya papil ya anti ha wanan gamet nin hatoy ampiknò.
8 Hin nakwa na baytoy nilolon ya papil, hatoy apat ya pinalsa ya ma-in
biyay boy hatoy lowampò boy apat ya ma-in katongkolan ay nipanlokob
nin hinomamba do ha Oybon Topa. Balang miha konla ay ma-in alpa ya
anggamiten panogtog, boy ma-in yawong ya gintò ya ponò nin kamanyang
ya ampa-ahoken emen bomangoh. Hay labay totolen nin habaytoy
kamanyang ya ampa-ahoken ay pawpanalangin nin nag-in tawtawo nin
Diyos.
9 Ampipagkanta hila nin bayoy kanta ya ombayri ya pagkahalità:
"Hika ya karapatdapat mangwa nin haba-in ya nilolon ya papil boy
mangalin sawsilyo nin haba-in, ta pinati ka boy dayà mo ya
pinambeh nin tawtawo emen hila mag-in ikon nin Diyos. Hila bayto
ya tawtawo ya nangibat ha balang lahì, balang klasi nin halità,
balang lipì, boy ha balang nasyon.
10 Ginawà mo nin hila ya pag-ari-an mo, boy hila ya gomawà nin sirbisyoy
mangipakisondò nin tawtawo ha Diyos tamo, boy hila ya mamo-on ha
babon lotà."
11 Hapa-eg, nangoman akon nanegteg boy nalengè ko ya hay aw-anghil
nin Diyos ay ampipagkanta. Habaytoy liboliboy anghil ya ahè mabilang
banà ha kalak-an ay ampipampireng ha mamalibot nin hatoy trono ya

napalibotan itaman nin hatoy apat ya pinalsa ya ma-in biyay boy hatoy lowampò boy apat ya ma-in katongkolan.
12 Kaganawan habaytoy aw-anghil ay ampipagkanta nin pagkahokaw, ya wanla,
"Hay Oybon Topa ya pinati ay karapatdapat mananggap nin kapang-yariyan, kayamanan, karonongan, boy kakhawan. Karapatdapat ya et nin parangalan, igalang, boy poriyen!"
13 Hapa-eg, kaganawan pinalsa ya anti ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, boy anti ha babon lotà, boy anti ha kalale-lale-an lotà, boy hatoy anti ha dagat ay nalengè koy nipaghalità nin ombayri:
"Hatoy naka-iknò ha trono boy hatoy Oybon Topa ay anti konla ya kaporiyan, karangalan, kagalanggalang, boy kapangyariyan anggan makakanoman!"
14 Hapa-eg hatoy apat ya pinalsa ya ma-in biyay ay naghalità, ya wanla, "Amin!" ya hay labay totolen ay ombayroy dapat mangyari. Hapa-eg hatoymangama-in katongkolan ay nipanlokob nin hinomamba.

6

Oybon Topa ya nangalih nin hatoy pitoy silyo

1 Hapa-eg, nakit ko ya inalih nin hatoy Oybon Topa ya primiro ha pitoy silyo ha primiron lolon nin hatoy papil, boy nalengè koy emen korol ya bosis nin miha do ha apat ya pinalsa ya ma-in biyay, ya wana, "Mako ka bayri."
2 Hin nanegteg akoyna et ay ma-in akon nakit ya kabayoy mapotì ya hay nakahakay bayro ay naka-oligtan nin bayì, boy hiya ay binyan nin korona. Sigisigi ya pananalo na; kayà nilako nan talowen nin labanan baytoy kawkalaban.
3 Hapa-eg, nakit koyna et ya inalih nin hatoy Oybon Topa ya ikalwan silyo ha ikalwan lolon nin habaytoy papil, boy nalengè koy naghalità ya ikalwan pinalsa ya ma-in biyay, ya wana, "Mako ka bayri."
4 Hapa-eg, nakakit akoyna et nin nilomway kanayon ya kabayo ya pagka-o-orit. Hay nakahakay bayro ya binyan nin malhay ya hondang ay pinayagan mamilalaban nin tawtawo emen ahè magkama-in katinekan. Ha ombayro ay mipapati hila.
5 Hin inalih nin hatoy Oybon Topa ya ikatlon silyo ha ikatlon lolon nin habaytoy papil ay nalengè koy naghalità ya ikatlon pinalsa ya ma-in biyay, ya wana, "Mako ka bayri." Hapa-eg, nakakit ako nin kabayoy mangitit, boy hay nakahakay bayro ay ma-in oligtan ya titimbangan.
6 Nakalengè ako nin emen bosis ya ampangibat ha pibonakan nin hatoy apat ya pinalsa ya ma-in biyay, ya wana, "Ha mihay allon pagtrabaho ay makapaki-opà nin mihay kiloy trigo, boy hay tatloy kiloy ma-ih ay mapaki-opa-an et ha mihay allo. Piro ahè hira-hira-en ya tabà boy alak."
7 Hapa-eg hatoy Oybon Topa ay inalih nay ika-apat silyo ha ika-apat lolon nin habaytoy papil, boy nalengè koy naghalità baytoy ika-apat pinalsa ya ma-in biyay, ya wana, "Mako ka bayri."
8 Hin nanegteg ako ay ma-in akon nakit ya kabayoy mapotlà. Hay nakahakay bayro ay an-ingaten Kamatyan, boy hay anhomono bayro ay an-ingaten Hadis ya dogal nin nikati. Hilay lowa ay binyan katongkolan mamati nin kakapat parti nin tawtawo ha babon lotà ya hay pamati la ay gira, bitil, masakit, boy aw-ayop ya mangabangis.

9 Hapa-eg hatoy Oybon Topa, hin inalih nay ikaliman silyo ha ikaliman
lolon nin habaytoy papil ay ma-in akon nakit ya altar ya emen hatoy
anggamiten hin hato nin pangipo-olan ayop ya pinatin idolog ha Diyos. Ha
hilong nin hatoy altar ay anti bayroy kawkalolowa nin tawtawoy pinati
nin banà ha pangi-aral lan Halità nin Diyos boy banà ha katapatan lan
mamapteg.
10 Hay hokaw bosis lan ampaki-i-ingalo, ya wanla, "Pangino-on ya
Makapangyariyan, hika ay tapat boy ayin kapintasan. Pangno kaboyot ya
pangantì nawen nin gantiyen mon parosawan ya tawtawo ha babon lotà
ya namati konnawen?"
11 Hapa-eg balang miha konla nin hatoy pinati hin hato ay binyan makarà
ya doloy mapotì ya ihoholot la boy hinalità konla ya pa-inawa hila pon nin
amò ya pana-on anggan mabo-ò ana ya kalak-an nin papatyen et nin bilang
konla ya pawpatel ya ayin kanayon no alwan hatoy kapara lan magsisirbi
ha Diyos.
12 Hapa-eg, nakit koyna et ya inalih nin hatoy Oybon Topa ya ika-
anem silyo ha ika-anem lolon nin habaytoy papil. Hin inalih na bayto ay
nanlayon nin pagkahokaw, boy hay allo ay nginomitit nin bilang kangitit
nin makodpaw ya doloy mangitit, boy hay bowan ay inomorit nin bilang
ka-orit nin dayà.
13 Haybawbito-en ay nikatata ha lotà nin bilang pangalaglag nin nika-
aley ya bawbongan igos no angkayegyeg nin pagkahokaw angin.
14 Hay langit ay napanew ya hay pagkapanew ay bilang ha panlolon
papil. Balang bakil boy balang isla ha dagat ay nipampikambya.
15 Hapa-eg hay aw-arì ha babon lotà, hay mangama-in matag-ay ya
katongkolan, hay pawpo-on nin hawhondalò, hay mangayaman, hay
mawmakapangyariyan, boy kaganawan tawo, aw-alilà man o alwa ay
nipampakon nagtagò ha yawyokib boy ha hilong mangalhay ya bawbato
ha bawbakil.
16 Ampambo-angaw hila do ha bawbakil boy ha bawbato, ya wanla,
"Taphonan moyo kayi emen agkayi makit nin hatoy naka-iknò ha trono
boy emen agkayi abotan pahang nin hatoy Oybon Topa;
17 ta nilomateng anay allo nin pamahang la ha kaganawan tawo ha
babon lotà boy ma-in warì makalibri ha iparosa la?"

7

Hay magato boy apatapò boy apat ya liboy Israylita

1 Hin nayarì bayto ay nakit koy apat ya anghil ya naka-ireng ha apat ya
parti nin babon lotà ta ampendanan lay apat ya ampangibatan angin emen
ahè ma-anginan ya babon lotà, dagat, boy maski anyay kayo.
2 Hapa-eg, nakakit akon kanayon ya anghil ya na-ibat ha bandan
baytan. Hay gitan na ay papammarka ya ikon nin Diyos ya angkabiyay.
Impakakhaw nay bosis na nin naghalità do ha apat ya anghil ya binyan
kapangyariyan nin manirà lotà boy dagat.
3 Ombayri ya hinalità na konla: "Agkawo pon gomawà nin ikahirà nin
lotà, dagat, o kawkayo anggan agtamo mabiyan marka ya waweng nin
mawmagsisirbi nin Diyos tamo."
4 Hapa-eg, nalengè koy kalak-an bilang nin tawtawoy binyan marka.
Hilay kaganawan ay magato boy apatapò boy apat ya libo, boy hila ay
lawlipì nin labinloway inalalak ni Israyil.
5 Ha inalalak ni Hoda ay labinlowan libo;

ha inalalak ni Robin ay labinlowan libo;
ha inalalak ni Gad ay labinlowan libo;
6 ha inalalak ni Asir ay labinlowan libo;
ha inalalak ni Niptali ay labinlowan libo;
ha inalalak ni Manasis ay labinlowan libo;
7 ha inalalak ni Simyon ay labinlowan libo;
ha inalalak ni Libi ay labinlowan libo;
ha inalalak ni Isakar ay labinlowan libo;
8 ha inalalak ni Sabolon ay labinlowan libo;
ha inalalak ni Hosi ay labinlowan libo;
ha inalalak ni Binhamin ay labinlowan libo.

Hay tawtawoy ahè mabilang ha kalak-an

9 Hapa-eg, hin nanegteg akoyna et ay nakakit akon pagkalalakè tawo ya
ahè mabilang nin maski hino. Hay inibatan nin habaytoy kalak-an tawo
ay ha balang nasyon, balang lahì, balang lipì, boy ha balang klasi nin
halità. Naka-ireng hila ha arapan nin hatoy trono boy ha arapan nin hatoy
Oybon Topa ya hay dawdolo la ay mangapotì boy naka-oligtan hila nin
bawbagaybay.
10 Impakakhaw lay bosis lan naghalità, ya wanla, “Hay kalibriyan ay
ampangibat ha Diyos ya naka-iknò ha trono boy ampangibat ha Oybon
Topa.”
11 Kaganawan anghil ay naka-ireng ha mamalibot nin hatoy trono,
hatoy mangama-in katongkolan boy hatoy apat ya pinalsa ya ma-in biyay.
Hapa-eg habaytoy aw-anghil ay nipanlokob ha arapan nin hatoy trono ta
anhomamba hila ha Diyos,
12 ya wanla, “Amin! Hay kaporiyan, kagalanggalang, karonongan,
pasasalamat, karangalan, kapangyariyan, boy kakhawan ay anggan
makakanoman nin anti ha Diyos. Amin!”
13 Hapa-eg miha do ha mangama-in katongkolan ay nagpastang kongko,
ya wana, “Hino hila ba-in ya nipagholot nin mangapotì boy ayri hila
nangibat?”
14 Tinombay ako, “Ayin kanayon ya magtandà no alwan hikan bongat.”
Hinalità na kongko, “Haba-in ya tawtawo ay na-ibat nin nagdanas nin
masyadoy kadya-dya-an. Napapotì lay hawholot la nin dayà nin Oybon
Topa.
15 Kayà hila ay anti ha arapan nin trono nin Diyos. Allo yabi ay anti
hila ha bali nin Diyos ta ampagsirbi hila kona. Hay ampangasiwà konla ay
Diyos ya naka-iknò ha trono.
16 Hila ay agana bomitil, agana ma-angan, agana manangnang amot nin
allo o maski anyay ma-amot;
17 ta hay kowinta pastol ya mangasiwà konla ay hatoy Oybon Topa ya anti
ha botlay nin trono. Gintan na hila ha anhombol ya lanom ya ampakab-in
biyay, boy hay lowà la ay ponahan nin Diyos ta alihen nay kalele-an la.”

8

Hay ikapiton silyo

1 Hin inalih nin hatoy Oybon Topa ya ikapiton silyo ha ikapiton lolon nin
habaytoy papil, ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay tinominek nin
mangakagitnà oras.
2 Hapa-eg, nakakit akon pitoy anghil ya naka-ireng ha arapan nin Diyos
boy konla inggawà ya pitoy tamboyok.

3 Hin nangoman akon nanegteg ay nakakit akon kanayon ya anghil ya
nakon nireng ha danin altar. Naka-oligtan ya nin mihay yawong ya yarì ha
gintò ya pamo-olan nin kamanyang. Binyan ya nin malakè ya kamanyang
ya igwà ha altar, kalamo bayro ya pawpanalangin nin kaganawan nag-in
tawtawo nin Diyos. Habaytoy altar ya gintò ay anti ha arapan nin hatoy
trono.
4 Hay ahok nin hatoy kamanyang ya anti ha yawong ya oligtan nin hatoy
anghil ay nagpalako ha arapan nin Diyos nin lamo ya pawpanalangin nin
hatoy nag-in tawtawo nin Diyos.
5 Hapa-eg, hay ginawà nin hatoy anghil, hatoy yawong ay pinnò na
nin apoy ya nangibat do ha altar ya pinamo-olan, bayo hatoy yawong ay
imbahiba na ha lotà. Hapa-eg, nangorol, nagkama-in nin mangakhaw ya
tawtelek, nangilat, boy nanlayon.

Hay pitoy anghil ya nipagtamboyok

6 Hato itaman ya pitoy anghil ay nipaghandà ana nin mamatnoy nin
tamboyok.
7 Hin ineyepan nin hatoy onan anghil ya tamboyok na ay nangoran nin
yilo ya kalamoy apoy boy dayà. Kayà hay kakatlon parti nin babon lotà
ay napo-olan kateng kakatlon parti nin kawkayo bayro boy kaganawan
hariwà ya dikot.
8 Hinomonon namatnoy nin tamboyok baytoy ikalwan anghil. Hapa-eg,
ma-in emen bakil ya pagkaholay ya andongket ya nitapon ha dagat. Kayà
hay kakatlon parti nin dagat ay nag-in dayà.
9 Hay kakatlon parti ya mangama-in biyay ya anti bayro ay nikati, boy
hay hawhahakyan ya anti bayro, hay kakatlon parti ay nangahihirà.
10 Hapa-eg hatoy ikatlon anghil ay namatnoy nin tamboyok. Hin
tinomnoy ay ma-in malhay ya bito-en ya manliyobliyob ya nangibat
ha langit ya nihabwag nin natata ha kakatlon parti nin bawbalah boy
hawhobol.
11 Hay ingat bayro ha bito-en ay Mapa-it. Hay kakatlon parti nin lanom
ha babon lotà ay pinoma-it. Ha kapa-itan ay malakè ya tawoy nati ya
ninom nin habayto.
12 Hay ika-apat nin anghil ay namatnoy nin tamboyok. Hapa-eg hay
kakatlon parti nin allo, kakatlon parti nin bowan, boy kakatlon parti nin
bawbito-en ay nahirà. Banà bayro ay ayin hawang ha kakatlon parti nin
allo boy ha kakatlon parti nin yabi.
13 Hapa-eg, hin nanegteg akoyna et ay nakakit akon agila ya ampilopad-
lopad ha ogto ha bandan langit ya ampangibolyaw nin ombayri: “Hapa-
eg ha homonon mamatnoy nin tamboyok baytoy tatlo et ya anghil ay
magkama-in nin masyadoy kadya-dya-an ya tawtawo ya ampa-iri ha babon
lotà.”

9

1 Hapa-eg, namatnoy nin tamboyok baytoy ikaliman anghil biha ma-in
emen bito-en ya nakit ko ya nagtata ha lotà ya nangibat ha katatag-ayan
ha kama-inan nin Diyos. Hiya ay binyan sosì nin dogal ya ayin anggay
kalale-an.
2 Nilo-atan nay polta nin hatoy dogal ya ayin anggay kalale-an. Hin nalo-
atan na ay masyadoy ahok ya nilomwah nin emen nangibat ha pagkaholay
pogon. Hay allo kateng langit ay dinomeglem nin banà bayro ha ahok.

3 Hapa-eg, do ha ahok ay ma-in nilomway dawdoron ya inomogpà ha
lotà. Binyan hilan kakayawan nin mamakakhit nin bilang pamakakhit nin
aw-alakdan.
4 Immanda konla ya agla hira-en ya dawdikot, kawkayo, o maski anyay
tanaman, no alwan hay pakakhitan lan bongat ay hatoy tawtawo ya hay
waweng ay ayin marka nin Diyos.
5 Pinayagan hila nin hay tawtawo ay padya-dya-an la nin lo-ob limay
bowan, piro aghila pinayagan mamati. Hay pama-irap ya gaw-en la ha
tawtawo ay emen kakhit nin kinyat alakdan.
6 Ha pana-on ya habayto, hay tawtawo ay labay anan mati piro ahè
mangyari. Anhangaren lan mati hila piro aghila mati ha habayton pana-
on.
7 Hato itaman ya dawdoron, hay anyò la ay emen ha kawkabayoy handà
anan ipakilaban. Ha aw-olo la ay ma-in emen kawkorona ya gintò, boy
hay lawlopa la ay emen lopan tawo.
8 Hay habot la ay emen ha habot babayi. Hay ngawngipen la ay emen
ngipen liyon.
9 Hay nebneb la ay ma-in protiksyon ya emen pahak, boy no anlompad
hila, hay tonoy nin pakpak la ay emen tonoy nin malakè ya karwahi ya
anggoloyen nin kawkabayoy ampipampowayon makon makilaban.
10 Hay aw-ikoy la ay emen ikoy alakdan ta ma-in timid. Habaytoy timid
la ya pamadya-dyà la nin tawtawo ha lo-ob nin limay bowan.
11 Ma-in nin ampamo-on konla. Hay po-on la ay hatoy anghil ya
ampakaba-alà nin hatoy dogal ya ayin anggay kalale-an. Ha halità nin
Hawhodiyo, hay ngalan nin habaytoy anghil ay Abadon; ha halità nin
Gawgrigo ay Apolyon. Hay labay totolen nin habaytoy ngalan ay hiya ya
manirà.
12 Habaytoy primiron pawpangyayari ya kapapalimo ay nalabah ana.
Ma-in et loway pangyayari ya kapapalimo ya ampalatngen.
13 Hapa-eg hatoy ika-anem anghil, hin pinatnoy nay tamboyok na ay
nakalengè ako nin bosis ya ampangibat ha apat ya hongay ya anti ha apat
ya doyo nin altar ya gintò ya anti ha arapan nin Diyos.
14 Hatoy bosis ya nalengè ko ay ombayri ya hinalità do ha ika-anem
anghil ya ma-in tamboyok: “Kalagan mo baytoy apat ya nakabalol ya
anghil do ha malhay ya balah nin Iyopratis.”
15 Hapa-eg hatoy apat ya anghil ay kinalagan, ta hila ya inhandà para ha
habaytin oras, allo, bowan, boy ta-on nin mamati nin kakatlon parti nin
tawtawo ha babon lotà.
16 Nalengè ko no ongno ya hawhondalò ya nakahakay ha kawkabayo.
Habayto ay lowanggatoy milyon (200,000,000).
17 Ha panggogomawà kongko nin Ispirito nin Diyos ay nakit ko baytoy
kawkabayo kateng hawhondalò ya nakahakay bayro. Hay protiksyon
ha nebneb nin hatoy hawhondalò ay kolor ma-orit ya emen apoy, boy
kolor asol ya mangetnget ya emen bato ya an-ingaten sapira, boy kolor
maholyaw ya emen asopri. Hay aw-olo nin hatoy kawkabayo ay emen
olon liyon. Hay bebey la ay anlowahan nin apoy, ahok, boy asopri.
18 Habaytoy tatloy bagay ya apoy, ahok, boy asopri ya nipanlomwah
ha bebey nin kawkabayo ay habaytoy pinamati nin kakatlon parti nin
tawtawo ha babon lotà.
19 Hay kapangyariyan ya an-ipamati nin habaytoy kawkabayo ay anti ha
bebey la boy ha ikoy. Hay aw-ikoy la ya nipag-olo ya emen aw-otan ay
habaytoy an-ipandisgrasya la nin tawtawo.

20 Hay tawtawoy tilà pinati nin hatoy kawkabayo ay ahè nipantonggen ha
panhohomamba la ha dawdimonyo, boy agla pinaghehean ya panggawà la
nin kala-etan, hatoy ginawà lay alwan peteg diyos ya yarì ha gintò, pilak,
tangsò, bato, boy kayo. Habaytoy alwan peteg diyos ay ahè makakit ni
makalengè boy ahè maka-owako.
21 Hay agla pinaghehean ya gawgawà la ay hay pamati la nin kapara lan
tawo, pangongolam, pamakilalaki, pamabayi, boy pananakaw.

10

Hay anghil ya makapangyariyan boymayamò ya lolon papil

1 Hapa-eg, nakakit akon kanayon ya makapangyariyan ya anghil ya
ampag-aypà nin nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Hiya
ay napotot leem, boy hay kabollalangaw ay nakapalibot ha bandan tag-ay
nin olo na. Hay lopa na ay emen hilà nin allo, boy hay bawbitih na ay
emen ha andongket ya tawtarek.
2 Ma-in yan oligtan ya mayamò ya lolon papil balè ta nakalo-at ana. Hay
wanan bitih na ay intokloh na ha dagat, boy hay oki nin bitih na ay intokloh
na ha lotà.
3 Nambolyaw ya nin pagkahokaw ya hay bosis na ay emen aglem nin
liyon ya ampamahang. Hin nambolyaw ya ay tinobay ya nin pitoy tonoy
nin korol ya pagkahokaw.
4 Hin tinomnoy baytoy pitoy tonoy nin korol ay iholat ko dayi ya nalengè
ko. Piro nakalengè akon ampag-ilgo ya hay bosis ay ampangibat ha katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos, ya wana, “Panatiliyen mon sikrito ya hinalità
nin habaytoy pitoy tonoy nin korol. Agmo iholat!”
5 Hapa-eg hatoy anghil ya nakit ko ya nakatokloh ha dagat boy ha lotà
ay intag-ay nay wanan gamet na,
6 ta ha ngalan nin Diyos ya angkabiyay anggan makakanoman ya
namalsa nin langit, lotà, dagat, boy kaganawan bagay ya anti bayro, hatoy
anghil ay nanompà, ya wana, “Ahè mi-antalà!
7 Piro pamatnoy tamboyok nin habaytoy ikapiton anghil ay mangyari
ana baytoy ahè pon impatandà nin Diyos ya tongkol ha hinalità na hin
hato ha pawpropita ya mawmagsisirbi na.”
8 Hapa-eg hatoy bosis ya ampangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin
Diyos ay nalengè kon oman ya naghalità kongko, ya wana, “Mako ka do
ha anghil ya nakatokloy mitaligmang bitih ha dagat boy ha lotà, ta kowen
mo kona baytoy lolon papil ya an-oligtanan nay nakalo-at.”
9 Kayà nako ko bayro ha anghil ta pinastang kon igwà na kongko baytoy
mayamò ya lolon papil. Hinalità na kongko, “Kowen mo bayti,” wana, “ta
kanen mo. Pangihobò mo ay mapilahap mo ya emen katam-in polot piro
pami-abot ha tiyan mo aypoma-it.”
10 Hapa-eg hatoy mayamò ya lolon papil ya oligtan nin hatoy anghil ay
kinwa ko biha ko inhobò. Napilahap ko ya habayto ay emen katam-in polot
piro mapa-it hin anti ana ha tiyan ko.
11 Hapa-eg, ombayri ya nalengè koy hinalità kongko: “Dapat moyna et
hola-an ya tongkol ha malakè ya tawo, nawnasyon, klasin hawhalità, boy
tongkol ha aw-arì.”

11

Hay loway mamapteg

1 Hapa-eg hiko ay binyan hohokat ya emen baston, boy ma-in naghalità
kongko, ya wana, “Mireng ka ta hokaten moy bali nin Diyos kateng altar
ya anti bayro boy bilangen mo ya tawtawoy anti bayron anhomamba.
2 Piro hay dogal ya anti ha likol bali nin Diyos ay agmo hokaten
ta habayto ay inggawà ha alwan Hawhodiyo. Hay siyodad ya dogal
ya anlakwen nin paghambawan ha Diyos ay yarakyaraken la nin lo-ob
apatapò boy loway bowan.
3 Ma-in akon loway mamapteg ya ihogò ko bayro nin mangaral. Hay
holot la ay mihay klasin doloy makodpaw. Hay halità ko ay i-aral la nin
lo-ob malibo boy lowanggato boy anemapò (1,260) ya allo.”
4 Hatoy loway mamapteg ya ihogò ko nin mangaral ay hila baytoy
kowinta loway kayoy olibo boy loway kandiliro ya anti ha arapan nin
Pangino-on ya ma-in kapangyariyan ha kaganawan nin anti ha babon lotà.
5 No ma-in labay mamakakhit konla ay ma-in apoy ya lomwah ha bebey
la ta habaytoy pamo-ol la ha kawka-away la. Habaytoy pamati la ha
hinoman ya labay mamakakhit konla.
6 Ma-in hilan kapangyariyan nin mamatgen oran emen ahè mangoran
mintras ampangi-aral hila nin Halità nin Diyos. Ma-in hila et kapang-
yariyan nin hay lanom ay gaw-en la nin dayà, boy maski makano
la malabayan ay mabiyan la nin maski anyay klasin ikadya-dyà nin
kaganawan ha babon lotà.
7 Pangayarì mangaral nin habaytoy lowa ay ma-in lomway kapapalimoy
ayop ya ma-ibat ha dogal ya ayin anggay kalale-an ta lomaban konla. Hila
ay matalo nin habaytoy ayop boy patyen hila.
8 Hay bangkay la ay bastaynan bongat anti bayro ha kalsara nin
malhay ya siyodad ha pinangipako-an nin Pangino-on la. Banà ha kala-
etan nin tawtawo bayro ha siyodad, hay ingat bayro nin mangama-in
pangingintindi ha kahampatan ay Sodoma boy Ihipto.
9 Ha lo-ob tatloy allo boy kagitnà, hay bangkay la ay pibibiliwan nin
tawtawo ha balang lipì, balang lahì, balang halità, boy ha balang nasyon.
Habaytoy tawtawo ay ahè pomayag nin itabon baytoy loway bangkay.
10 Hay pagkamati nin habayti ya loway tawo ay ikaliga nin tawtawo ha
babon lotà. Ha kaligawan la ay miririgalo hila, ta nati ana baytoy loway
ma-in kagagaw-an nin pagkama-in lan kagolowan ha nakem la nin banà
ha an-i-aral nin habaytoy lowa.
11 Malabah ya tatloy allo boy kagitnà ay biyayen hilan oman nin Diyos
boy mireng hila. Kaganawan tawo ya makakit konla ay malimon masyado.
12 Hapa-eg habaytoy lowa ya mabiyay oman ay makalengè nin pagka-
hokaw bosis ya ampangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ya
ombayri ya pagkahalità: “Mako kawo bayri ha katatag-ayan!” Hapa-eg,
hilay lowa ya magtan nin leem nin magpalako ha katatag-ayan ha kama-
inan nin Diyos ay makit nin kawka-away la.
13 Habayto et oras ay manlayon nin pagkahokaw. Hay ikamapò parti
nin siyodad ay mahirà, boy piton libo katawo ya mikati nin banà bayro
ha layon. Hay tawtawo ya ahè mati ay mikalimo boy mamori ha Diyos ya
anti ha kama-inan na ha katatag-ayan.
14 Hapa-eg, nayarì bayto ya ikalwan pangyayari ya kapapalimo, piro hay
ikatlo ay tampol ana nin homonon mangyari.

Ikapiton tamboyok

15 Hapa-eg hay ikapiton anghil ay namatnoy nin tamboyok. Hin
tinomnoy ay ma-in pagkahokaw bawbosis ha katatag-ayan ha kama-inan

nin Diyos ya ombayri ya pagkahalità: “Hay mamo-on ana hapa-eg ha kaganawan ha babon lotà ay hay Pangino-on ya Diyos tamo, boy hay impangakò na ya hi Pangino-on Hisokristo. Hiya ya mag-arì nin anggan makakanoman.”
16 Hapa-eg, hatoy lowampò boy apat ya ma-in katongkolan ya naka-iknò
ha tawtrono la ya anti ha arapan nin Diyos ay nipanlokob nin hinomamba
ha Diyos,
17 ya wanla,
“Pangino-on Diyos ya Pinakamakapangyariyan, hika ya Diyos ya ayin pinangibatan boy ayin anggawan. Ampasalamat kayi komo ta impakit moy kapangyariyan mo boy nag-ompisa kaynan mamo-on.
18 Masyadoy pahang nin hatoy ahè ampipantompel komo piro nilomateng anay allo nin pamarosa mo konla boy panonosga mo ha nikati. Hapa-eg anay pana-on nin pambi mon primyo do ha pawpropitay mawmagsisirbi mo kateng ha nag-in tawtawo mo, boy ha kaganawan anggomalang komo, mag-in ha pinakama-aypà boy mag-in ha pinakamatag-ay ya pagkatawo. Pana-on ana nin parosawan mo ya tawtawoy ampipama-irap ha babon lotà.”
19 Hapa-eg, do ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, hay anti bayroy bali nin Diyos ay nalo-atan, boy nakit bayro ya ba-ol ya pinangigwa-an nin pinangiholatan kasondo-an nin Diyos. Hapa-eg, nagkama-in nin kilat boy makhaw ya tawtelek, nangorol, nanlayon, boy nangoran nin yilo.

12

Hay babayi boy hay malhay ya ayop ya an-ingaten dragon

1 Hapa-eg hay hinomonoy pangyayari ay nagkama-in nin masyadoy papag-ispantawan ha langit. Bayro ay ma-in mihay babayi ya hay holot na ay allo boy nakatokloh ya ha bowan. Hay olo na ay ma-in korona ya labinloway bito-en.
2 Hiya ay naboktot ya lolomwaynay anak na; kayà ampangaleng-eng ya ha kakhitan nin manganak.
3 Hapa-eg bayro et ha langit ay ma-in nilomwah ya kanayon ya papag-ispantawan. Ma-in pagkaholay ayop ya emen bo-aya. Habayto ya an-ingaten dragon. Hay kolor na ay ma-orit; ma-in yan pitoy olo boy mapò ya hongay. Habaytoy aw-olo na ay ma-in pitoy korona.
4 Hay ikoy na ay pinangalehkeh na nin kakatlon parti nin bawbito-en ha langit ta imbahiba na ha lotà. Hin nayarì, hatoy dragon ay nakon nireng ha dani nin hatoy babayi ya maraninan manganak emen panlomwah nin anak na ay i-amon nin hatoy dragon.
5 Hapa-eg, nanganak baytoy babayi nin lalaki. Antimano, habaytoy anak ay kinwa ta gintan ha trono nin Diyos ha katatag-ayan. Hiya ya mamo-on ha kaganawan boy ayin makatalo kona.
6 Hato itaman ya babayi ay nowayon nagpalako ha powiray dogal ya inhandà nin Diyos nin para kona, ta bayro yaasiwa-en nin lo-ob malibo boy lowanggato boy anemapò (1,260) ya allo.
7 Hapa-eg ha langit ay nagkama-in labanan. Hay po-on nin aw-anghil ya hi Migil kateng kawkalamowan na ya kapara nan anghil nin Diyos ay ampakilaban ha dragon ya malhay ya ayop kateng ha kawkalamowan nin habaytoy dragon.
8 Piro natalo ya dragon kateng kawkalamowan na. Hila ay agana pinayagan nin pa-iri bayro ha langit.

9 Hay pinangitaponan nin hatoy dragon boy kawkalamowan na ay ha
babon lotà. Habayto ya dragon ay hiya simpri bayto ya mato-an otan
ya manloloko nin kaganawan tawo. Hiya ay ayin kanayon no alwan hi
Satanas ya Dyablo. Hiya kateng aw-anghil na ay bayro ha babon lotà
intapon.
10 Hapa-eg, nakalengè akon pagkahokaw bosis ya ampangibat ha katatag-
ayan ha kama-inan nin Diyos ya hay pagkahalità ay ombayri:
"Hapa-eg anay pana-on nin pangilibri nin Diyos ha kaganawan tawo ha
babon lotà. Impakit nin Diyos ya kapangyariyan nan mamo-on. Hay
Arì ya ayin kanayon no alwan hi Pangino-on Hisokristo ya pinilì
nin Diyos ay hiya hapa-eg ya ma-in karapatan mamo-on. Hatoy allo
yabi nin an-omarap ha Diyos nin mamingga ha pawpatel tamo ay
impataplag ha babon lotà.
11 Habayti ya mapamingga ay tinalo nin pawpatel banà ha pantolò dayà
nin hatoy Oybon Topa ya pinati boy banà ha pamapteg la nin Halità nin
Diyos. Hay biyay la ay agla iningaw-enan maski mati hila.
12 Kayà kaganawan anti ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ay
magtowà. Piro hikawoy anti ha babon lotà boy ha dagat ay magdya-dyà
nin masyado, ta hi Satanas ay inomaypà ana bahen komoyo. Masyadoynay
pahang na ta tandà nay tampol yaynan ma-lihan nin kapangyariyan banà
ha gawgawà nay mangala-et."
13 Hin na-asikaso nin hatoy dragon ya intapon yayna ha lotà ay kinalimot
na baytoy babayi ya nanganak nin lalaki.
14 Piro hatoy babayi ay binyan loway malhay ya pakpak ya emen pakpak
nin agila emen ya makalpad nin mako ha powiray dogal. Bayro ya asiwa-
en nin lo-ob tatloy ta-on boy kagitnà ta bayro ay agya mapangno nin hatoy
otan ya ayin kanayon no alwan hatoy an-ingaten dragon.
15 Hapa-eg hay ginawà nin hatoy otan ay binogahan nan lanom baytoy
babayi. Hay imbogah nay lanom ya emen balah ya ma-agoh ay pangi-anol
na nin habaytoy babayi.
16 Piro nagpakah ya lotà nin nanambay do ha babayi; hatoy lanom ya
emen balah ya imbogah nin habaytoy dragon ay nakamihan nin nan-agoh
do ha nagpakah ya lotà.
17 Hapa-eg hatoy dragon ay namahang do ha babayi. Kayà nog-alih ya
ta lakwen nan labanan ya kanayon ya aw-inalalak nin hatoy babayi. Hila
bayto ay hatoy anhomonol ha pawpanogò nin Diyos boy tapat ha intorò
niPangino-on Hisos.
18 Habaytoy dragon ay nireng ha ambay dagat.

13

Hay loway kapapalimoy ayop

1 Hapa-eg do ha dagat ay nakakit akon nilomakat ya kapapalimoy ayop
ya ma-in pitoy olo boy ma-in mapò ya hongay. Hay hawhongay na ay ma-
in mapò ya korona. Balang olo nin habayto ay nakaholat ya ngalan ya
panla-et ha Diyos.
2 Habaytoy ayop ya nakit ko ay emen tigri. Hay bawbitih na ay emen bitin
oso boy hay bebey na ay emen bebey liyon. Hapa-eg hay ginawà nin hatoy
dragon, hay powirsa na boy katongkolan nan mamo-on boy kapangyariyan
nan manohitos ay inggawà na do ha ayop ya kapapalimo.
3 Nakit ko ya bilang nati ya miha ha aw-olo nin habaytoy ayop ta ma-
in hogat ya ikamati, piro hinomampat baytoy hogat. Kaganawan tawo ha

babon lotà ay nag-ispanta bayro ha ayop ya kapapalimo boy hinomonol
hila kona.
4 Hatoy dragon ay hinambawan nin tawtawo banà ha pambi nan
kapangyariyan do ha kapapalimoy ayop; hinomamba hila et do ha
kapapalimoy ayop, ya wanla, “Ma-in warì makara-eg bayri ha kapapalimoy
ayop? Ma-in warì makalaban kona?”

5 Habaytoy kapapalimoy ayop ya ampaghambog boy ampaghalità nin
kala-etan ya kontra ha Diyos ay ahè ampangnowen nin Diyos, ta pinayagan
nin Diyos ya habaytoy ayop ay mamo-on ha lo-ob nin apatapò boy loway
bowan.
6 Kala-etan ya anhalita-en na ya tongkol ha Diyos, boy ha ngalan nin
Diyos, kateng ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, boy ha kaganawan
ampa-iri bayro.
7 Habaytoy kapapalimoy ayop ay pinayagan nin mangalaban nin nag-in
tawtawo nin Diyos boy pinayagan ya et nin talowen na hila. Binyan ya
et katongkolan nin mamo-on ha balang lahì, balang lipì, balang klasi nin
halità, boy ha balang nasyon.
8 Kaganawan tawoy ampa-iri ha babon lotà ay anhomamba kona, hatoy
tawtawo ya hay ngawngalan ay ahè nakaholat ha libro ya an-ingaten libro
nin biyay ya pinangiholatan ngawngalan nin tawtawoy binyan biyay ya
ayin anggawan. Habaytoy ngawngalan ya anti bayro ha libro ay nakaholat
ana pa-ibat hin ahè et pinalsa ya kaganawan. Hay ma-in ikon nin habaytoy
libro ay hatoy Oybon Topa ya pinati.

9 “Hay ka-ilangan moyo ay manlengè mahampat nin habayti ya anhalita-
en ko.
10 Hay tawoy pipirisowen ay talagan mapiriso. Hay tawoy namatin
nanggamit hondang ay mati itaman ha hondang. Ha ombayro, makit ya
pagte-eh ha kadya-dya-an boy pantotompel nin nag-in tawtawo nin Diyos.”

11 Hapa-eg, nakakit akoyna et nin kanayon ya kapapalimoy ayop ya
nilomwah ya na-ibat ha lalè lotà. Loway hongay na ya emen hongay nin
oybon topa. Hay pag-ilgo na ay emen ha pag-i-ilgo nin dragon.
12 Kaganawan kapangyariyan nin hatoy primiron ayop ya kapapalimo
ay hiyay ampangigosar. Hay tawtawo ha babon lotà ay ampiliten nan
homamba do ha primiron kapapalimoy ayop ya ma-in hogat ya ikamati
dayi nin miha ha aw-olo nin habayto, piro hinomampat.
13 Habayti ya ikalwan kapapalimoy ayop ay ampakagawà nin masyadoy
pawpapag-ispantawan. Nakapi-aypà yan apoy ya nangibat ha langit.
Habaytoy apoy ya in-aypà na ha lotà ay nakit nin tawtawo.
14 Banà ha pawpapag-ispantawan ya impayag kona nin gaw-en na ya
nakit nin hatoy primiron kapapalimoy ayop ay naloko nay kaganawan
tawo ha babon lotà. Hapa-eg, immanda na ha tawtawo ya manggawà
hila nin hambawan lay ribolto nin hatoy primiron kapapalimoy ayop ya
nahogatan nin tinabtab hondang piro nabiyay.

15 Habayti ya ikalwan kapapalimoy ayop ay pinayagan nin makab-in
inawawen do ha ribolto nin hatoy primiron kapapalimoy ayop. Banà
bayro, hay ribolto nin hatoy primiron ayop ay ampakapaghalità boy
ampangipapati nin hinoman ya ahè homamba ha riboltoy habayto.
16 Hapa-eg, habayti ya ikalwan kapapalimoy ayop ay pinilit na ya hay
kaganawan tawo mag-in manga-aypà boy mangatag-ay ya pagkatawo,
mangayaman boy manga-irap, tawtawoy mangalayà boy aw-alilà ay
markawan ha wanan gamet o no ahè man ay ha waweng.

17 Hinoman ya ahè napamarka nin ngalan o nomiro nin ngalan nin hatoy
primiron kapapalimoy ayop ay ahè ma-arì manaliw ni maglakò.
18 Hay ma-in karonongan ya nangibat ha Diyos ay maka-intindi nin labay
totolen nin nomiro nin hatoy kapapalimoy ayop ta habayto ay nomiro nin
tawo. Hay nomiro ay anem gato boy anemapò boy anem.

14

Hay oybon topa boy kawkalamo na

1 Hapa-eg, hin nanegteg akoyna et ay nakit koy bakil ya an-ingaten
Siyon, boy anti bayron naka-ireng baytoy Oybon Topa kalamo nay magato
boy apatapò boy apat ya libo (144,000) katawo. Ha balang waweng nin
habaytoy tawtawo ay ma-in nakaholat ya ngalan nin habaytoy Oybon Topa
boy ngalan nin Tatay nay Diyos.
2 Hapa-eg, nakalengè ako nin bosis ya ampangibat ha katatag-ayan
ha kama-inan nin Diyos. Habaytoy bosis ay emen tonoy nin lanom ya
ampagtata ha behay, boy emen tonoy nin makhaw ya korol, boy emen et
tonoy alpa ya antogtogen nin tawtawo.
3 Hatoy magato boy apatapò boy apat ya libo (144,000) katawo ay
ampipagkanta nin bayoy kanta. An-omarap hila ha trono nin Diyos, boy
do ha apat ya pinalsa ya ma-in biyay, boy do ha mangama-in katongkolan.
Ayin kanayon ya makatoto nin hatoy angkantawen la, no alwan hilan
bongat baytoy magato boy apatapò boy apat ya libo (144,000) katawo ya
timbeh nin hatoy Oybon Topa bayri ha babon lotà.
4 Habayti ya tawtawo ay ahè nakagawà nin kasalanan ha bawbabayi boy
aghila nipag-ahawa. Aghila ampakihiyay do ha Oybon Topa maski ayri ya
mako. Hila ya timbeh ha kasalanan boy pinilì nin pag-ikon nin Diyos boy
pag-ikon nin hatoy Oybon Topa. Hila et ya ka-ona-onawan ha kanayon ya
tawtawoy mikalibri.
5 Aghila nakapagtotol nin kabongkokan boy ayin hilan nagawà ya maski
anyay kapintasan.

Hay tatloy anghil

6 Hapa-eg, nakakit akoyna et nin kanayon ya anghil ya anlompad ha ogto
ha bandan langit. Anti konay Mahampat ya Balità ya ayin angga. Hatoy
Mahampat ya Balità ay ibabalità na ha kaganawan tawo ha babon lotà; ha
balang nasyon, balang lahì, balang klasin halità, boy ha balang lipì.
7 Inhokaw nay bosis nan naghalità, ya wana, “Hay Diyos ay igalang
moyo boy parangalan, ta nilomateng anay pana-on nin panonosga na ha
tawtawo. Hambawan moyoy Diyos ya namalsa nin langit, babon lotà,
dagat, boy kaganawan ampangibatan nin lanom.”
8 Hapa-eg, hinomonoy ikalwan anghil nin naghalità, ya wana, “Nahirà
ana! Masyadoy pagkahirà nin malhay ya siyodad nin Babilonya! Hay
gawgawà ha siyodad ya habayto ay panay ka-alayan. Hay tawtawo bayro
ay emen babayi ya nama-inom nin alak ya pinanlahing nin tawtawo,
taantoro-an lay kanayon nin manggawà ka-alayan nin emen konla.”
9 Hapa-eg, hinomonoy ikatlon anghil ya makhaw ya bosis nin naghalità,
ya wana, “Kaganawan hatoy ampipanhomamba bayro ha ayop ya kapa-
palimo, boy ha ribolto nin habayto, boy napamarka ha waweng la o ha
gamet la nin ngalan nin habayto,
10 hay pahang nin Diyos ay kowinta ipa-inom konla nin emen alak.
Habaytoy masyadoy pahang nin Diyos ay kowinta mapa-it ya alak ya
ibollog ha losa, ta ipa-inom na ha tawtawo ya hay labay totolen ay igwà

na hilan padya-dya-an ha apoy boy asopri. Habaytoy pangyayari ay makit
nin aw-anghil nin Diyos boy makit nin hatoy Oybon Topa.
11 Ahè ma-anggawan ya ahok nin apoy ya ampama-irap konla. Ayin
hilan ka-inawawan ta hay pama-irap konla ay ayin tegen allo yabi banà
ha panhomamba la bayro ha kapapalimoy ayop boy ha ribolto nin habayto,
boy ha hinoman ya napamarka nin ngalan nin habaytoy ayop."
12 Kayà hay nag-in tawtawo nin Diyos ay pagte-ehan lay kadya-dya-an
ha panhohomonol la ha pawpanogò nin Diyos boy ha pantotompel la koni
Pangino-on Hisos.
13 Hapa-eg, nalengè koy bosis ya ampangibat ha katatag-ayan ha kama-
inan nin Diyos, ya wana, "Iholat mo bayti: pa-ibat hapa-eg, makalmà ya
tawtawoy mati nin ma-in pantotompel haPangino-on".
"Talagan makalmà hila," wanan Ispirito nin Diyos, "ta makapa-inawa
hilayna ha pagsikap lan gomawà nin para ha Diyos, boy ma-in hilan
matanggap banà ha kahampatan nin gawgawà la."

Hay a-alawahanen ha babon lotà

14 Hapa-eg, hin nanegteg akoyna et ay nakakit akon mapotì ya leem ya
bayro ay ma-in naka-iknò ya bilang tawo. Habayto ay nakakoronan gintò
boy naka-oligtan nin gagapah ya pagkatarem.
15 Hapa-eg, ma-in kanayon ya anghil ya nilomwah nin nangibat ha bali
nin Diyos. Hay an-ibolyaw na do ha anti ha leem ya naka-iknò ay ombayri:
"Gamiten moyna ya gagapah mo ta pana-on ana para manggapah. Hay a-
alawahanen ha babon lotà ay nawotò ana."
16 Hapa-eg hatoy anti bayro ha leem ya naka-iknò ay ginamit nayna ya
gagapah na; inalawah naya-alawahanen ha babon lotà.
17 Mihayna et ya anghil ya nilomwah nin nangibat ha lo-ob bali nin Diyos
do ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Habaytoy anghil ay ma-in
itaman nin gagapah ya matarem.
18 Hapa-eg, ma-in nilomway kanayon ya anghil ya nangibat ha altar
do ha lo-ob bali nin Diyos. Habaytoy anghil ya ampama-alà ha apoy ay
nambolyaw nin naghalità do ha anghil ya ma-in matarem ya gagapah, ya
wana, "Gamiten moynay gagapah mo nin mangalawan aw-obas ha babon
lotà ta hay aw-obas ay nikawotò ana."
19 Kayà hatoy anghil, hay gagapah na ay ginamit na ha babon lotà ta
inalawah nay aw-obas. Hay inalawah na ay intapon na ha pamehpehan
nin aw-obas ya hay labay totolen ay ipatanam nin Diyos ya pahang na ha
tawtawoy kontra kona.
20 Hatoy pamehpehan ay anti ha likol nin siyodad. Hapa-eg, pinehpeh
baytoy aw-obas. Hay habaw ya nilomwah ya ayin kanayon no alwan
dayà nin hatoy in-alimbawà ha aw-obas ay nandanoh nin inomabot ha
tatlonggato boy lowampò ya kilomitroy dayò boy mihay mitro boy kagitnà
ya lalè.

15

Hay pamadya-dyà ya gitan nin pitoy anghil

1 Hapa-eg, nakakit akon kanayon ya masyadoy papag-ispantawan ha
katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Ma-in bayron pitoy anghil ya balang
miha konla ay ma-in gitan ya pamadya-dyà nin tawtawo ha babon lotà.
Habayti ya pamadya-dyà ya kalalampohan pahang nin Diyos ya iparosa
na ha tawtawo.

2 Hapa-eg, nakit ko et bayro ya bilang salaming ya emen kalawang dagat
boy ma-in lamoy apoy. Nakit ko et baytoy tawtawo ya nakatalo do ha
kapapalimoy ayop boy ha ribolto nin habayto, boy habaytoy tawtawo ay
ahè napatalon napamarka nin nomiron ngalan nin habayto. Hila baytoy
tawtawo ay anti ha dani nin hatoy salaming ya emen kalawang dagat boy
ma-in hilan alpa ya anggamiten nin panogtog ya inggawà konla nin Diyos.
3 Ampipagkanta hila ya hay angkantawen la ay kanta ni Moysis ya
magsisirbi nin Diyos boy kanta nin hatoy Oybon Topa. Ombayri ya kanta
la:
"Pangino-on Diyos ya Pinakamakapangyariyan, kaganawan gawà mo ay
ahè mapantayan boy kapapa-ispanta. Hika ya Arì ha kaganawan
nasyon. Kaganawan pamamaraan mo ay matoynong boy tamà.
4 Kaganawan tawo ay anggomalang komo boy ampambin dangal ha ngalan
mo. Ayin kanayon ya ayin kapintasan no alwan hikan bongat, Pangino-on.
Kaganawan tawo ha balang nasyon ay mako komo; homamba hila komo
ta nipatnag konla ya kahampatan nin gawgawà mo."
5 Hin nayarì bayto ay nakit ko ya do ha katatag-ayan ha kama-inan nin
Diyos ay nalo-atan ya bali nin Diyos, boy ha lo-ob nin habayto ay nakit ko
ya pinangigwa-an nin kasondo-an nin Diyos ha tawtawo.
6 Ha bali nin Diyos ay ma-in nilomwah ya pitoy anghil ya ma-in
kakayawan nin mambin pitoy klasin pamadya-dyà ha tawtawo ha babon
lotà. Hay hawholot nin habaytoy aw-anghil ay maganday klasin doloy
mapotì boy hay balabal ya nakabelebel ha nebneb la ay gintò.
7 Hapa-eg miha do ha apat ya pinalsa ya ma-in biyay ay nambi ha balang
miha do ha pitoy anghil nin yawong ya gintò ya ponò nin pahang nin Diyos
ya angkabiyay anggan makakanoman.
8 Hatoy bali nin Diyos ay napnò nin ahok ya nangibat ha kagandawan
kahawangan boy ha kapangyariyan nin Diyos. Ayin makapahok bayro
anggan ahè malabah baytoy pitoy bagay yapamadya-dyà ya anggitan nin
hatoy pitoy anghil.

16

Hay pitoy yawong ya hay laman ay pahang nin Diyos

1 Hapa-eg, nakalengè akon pagkahokaw bosis ya ampangibat do ha bali
nin Diyos ya ombayri ya pagkahalità do ha pitoy anghil: "Manigè kawo
ta hay laman nin haba-in ya pitoy yawong ya ma-in pahang nin Diyos ay
ibollog moyo ha babon lotà!"
2 Kayà nanigè baytoy primiron anghil ta hay laman nin yawong na ay
imbollog na ha lotà. Banà bayro, hay tawtawo ya hinomamba do ha ribolto
nin hatoy kapapalimoy ayop boy napamarka nin ngalan nin habayto ay
nagkama-in kating ya kapaparami-il boy pagka-aplì.
3 Hapa-eg hay ikalwan anghil ay nangibollog ha dagat nin laman yawong
na. Ha pangyayari ya habayto, hay lanom ay nag-in emen dayà nin tawoy
nati. Kayà kaganawan angkabiyay ya anti bayro ha dagat ay nikati.
4 Hay ikatlon anghil, hay laman nin yawong na ay imbollog na ha lanom
nin bawbalah boy ha hawhobol. Kayà hay lawlanom bayro ay nag-in dayà.
5 Hapa-eg hay anghil ya ampakaba-alà ha lanom ay nalengè koy
naghalità, ya wana,
"Pangino-on Diyos, hikan bongat ya ayin kapintasan. Hika ay angkabiyay
pa-ibat hin hato anggan hapa-eg. Tamà bayti ya pamarosa mo ha
tawtawo,

6 ta pinaraya-an lan pinati ya tawtawo mo kateng pawpropita mo. Kayà
bagay itaman konla hapa-eg ya binyan mo hila nin dayà ya inomen la.”
7 Hapa-eg, nakalengè ako nin ampaghalità ya hay bosis ay ampangibat ha
altar, ya wana,
“Pangino-on Diyos ya Pinakamakapangyariyan, talagan matoynong boy
tamà ya pamarosa mo ha tawtawo.”
8 Hapa-eg hatoy ika-apat anghil, hay laman nin yawong na ay imbollog
na ha allo emen omamot masyado ta pannangnang nin tawtawo.
9 Ha masyadoy ka-amotan ay nanangnang ya tawtawo. Piro imbis
maghehe hila ta halibokotan lay kasalanan la boy poriyen lay Diyos ay kala-
etan ya hinalità la ha ngalan nin Diyos ya makapangyayari ninmamadya-
dyà konla.
10 Hapa-eg hay ikaliman anghil, hay laman nin yawong na ay imbollog
na ha trono nin hatoy kapapalimoy ayop. Kayà dinomeglem ya ka-ari-
an nin habaytoy ayop. Hay anti bayroy tawtawoy ampadya-dya-an ay
ampipangyat nin labì banà ha kakhitan.
11 Piro agla pinaghehean ya panggawà la nin kala-etan, no alwan hay
Diyos ha katatag-ayan ha kama-inan na ay lalò lan pinaghalita-an nin kala-
etan banà ha ka-irapan ya andanasen la, boy banà ha hakit nin kawkating
ya dinomapò konla.
12 Hapa-eg hay ika-anem anghil, hay laman nin yawong na ay imbollog
na ha malhay ya balah ya an-ingaten Iyopratis. Kayà habaytoy balah ay
kinomlang ta handà pagdanan nin aw-arì ya mika-ibat ha dogal ha bandan
baytan.
13 Hapa-eg, nakakit akon tatloy mala-et ya ispirito ya hay klasi ay emen
pawpahingà. Hay miha ay anlomwah ha bebey nin hatoy dragon; hay
miha ay anlomwah ha bebey nin hatoy primiron kapapalimoy ayop; hay
miha ay anlomwah ha bebey nin alwan peteg propita ya ayin kanayon no
alwan hatoy ikalwan ayop ya kapapalimo.
14 Habayti ya tatloy mangala-et ya ispirito ya dawdimonyo ay ampaka-
gawà nin pawpapag-ispantawan. Anlakwen lay kaganawan arì ha babon
lotà ta tiponen la hila para ha labanan ya mangyari ha allon pamarosa nin
Pinakamakapangyariyan ya Diyos.
15 “Manlengè kawo,” wani Apo Hisos. “Hay panlomateng ko ay emen
ha panlomateng nin mananakaw ya ahè tandà no makano ya manakaw.
Makalmà ya tawoy ahè angkatoloy ha pangangantì na kongko, boy hay
ihoholot na ay nakahandà ha dani na. Ha ombayro ay agya mipareng-ey
nin emen ha tawoy lo-hok.”
16 Hapa-eg hay aw-arì ay nilako nin hatoy mangala-et ya aw-ispirito, ta
tinipon hila ha dogal ya an-ingaten Armagidon ha halità Hibriyo.
17 Hapa-eg hay ikapiton anghil, hay laman nin yawong na ay imbollog
na ha angin, boy ma-in akon nalengè ya pagkahokaw bosis ya ampangibat
ha trono ha bali nin Diyos. Ombayri ya hinalità: “Nayarì ana!”
18 Hapa-eg, nangilat, ma-in makhaw ya telek, nangorol, boy nanlayon
nin pagkahokaw. Ha kaganawan layon pa-ibat hin pinalsa ya tawtawo ay
habaytina ya pinakamakhaw.
19 Hay malhay ya siyodad ay nangapihihiyay ha tatloy parti, boy hay
sawsiyodad ha nawnasyon ay nangahihirà. Hay kala-etan nin habaytoy
malhay ya siyodad nin Babilonya ay ahè niliwawan nin Diyos. Kayà
habayto ay ahè nakalibri ha parosa nin Diyos banà ha masyadoy pahang
na bayro.

20 Kaganawan isla ha dagat ay nika-anam boy hay bawbakil ay agana
makit.
21 Hay in-oran ay mangalhay ya yilo ya hay biyat ay mangalimampò
ya kilo. Kayà hay tawtawo ay ampaghalità nin kala-etan ha Diyos banà ha
masyadoy kadya-dya-an ya andanasen la ta kapapalimo bayto ya angkatata
konla.

17

Hay mala-et ya babayi

1 Hapa-eg hay miha do ha pitoy anghil ya ma-in gitan mihay yawong
ay napakarani kongko ta naghalità, ya wana, "Mako ka bayri ta ipakit ko
komo ya kaparosawan nin babayi ya bantog ha kapotawan. Hay kahologan
nin habaytoy babayi ay malhay ya siyodad ya anti ha dani nin malakè ya
balah.
2 Hay kawkalalaki na ay aw-arì ha babon lotà. Habaytoy manga-alay ya
gawgawà na ay kowinta alak ya impa-inom nan pinanlahing nin tawtawoy
ampa-iri ha babon lotà."
3 Hapa-eg ha panggogomawà nin Ispirito nin Diyos ay gintan ako
nin hatoy anghil ha powiray dogal. Nakakit ako bayro nin babayi ya
nakahakay ha ma-orit ya ayop ya hay nawini ay ma-in nakaholat ya
ngawngalan ya pawpanla-et ha Diyos. Hay olo nin habaytoy ayop ay pito
boy hay hongay ay mapò.
4 Hay holot nin habaytoy babayi ya nakahakay bayro ay kolor obi boy ma-
orit. Hay aw-alahas ha nawini na ay gawgintò, manga-alagà ya bawbato,
boy pawpirlas. Oligtan nay losa ya gintò ya ponò nin kala-etan boy
karemekan gawgawà nin pamakilalaki na.
5 Hay waweng na ay ma-in nakaholat ya ngalan ya maldeg ya labay
totolen. Ombayri ya nakaholat: "Hay malhay ya siyodad nin Babilonya
ay kowinta nanay nin ampangibatan nin kaganawan pamakilalaki boy
kaganawan klasin ka-alayan boy karemekan ya anggaw-en nin tawtawo
ha babon lotà."
6 Nakit ko ya habaytoy babayi ay lahing ha dayà nin pinatipati ya
tawtawo nin Diyos, hatoy pinati nin banà ha pamapteg nin pantotompel
la koni Pangino-on Hisos.
Hay ispanta ko hin nakit ko ya.
7 Piro hinalità kongko nin hatoy anghil, "Antà ampag-ispanta ka?" wana.
"Ipalinaw ko komo ya kahologan nin hatoy babayi boy hatoy anhakyan nay
kapapalimoy ayop ya pitoy olo boy mapò ya hongay.
8 Hatoy kapapalimoy ayop ya nakit mo ay anti pon ha babon lotà biha na-
alih. Piro lomwah yan oman nin ma-ibat ha dogal ya ayin anggay kalale-an.
Panlomwah na ay mipalako ya ha impirno ya kaparosawan. Hay tawtawo
ha babon lotà ay mipag-ispanta ha makit la baytoy kapapalimoy ayop,
ta anti pon bayto ha babon lotà biha ya na-alih piro lomwah yan oman.
Ha libroy pinangiholatan ngawngalan nin tawtawoy binyan biyay ya ayin
anggawan, hatoy hinolat ana pa-ibat et hin biha pinalsa ya babon lotà,
hay ngawngalan nin habaytoy tawtawoy mipag-ispanta ay ahè nakaholat
ha libroy habayto.
9 "Ayin maka-intindi nin kahologan nin habayti no ayin yan karonongan
boy pangingintindi. Hay labay totolen nin pitoy olo nin hatoy kapapalimoy
ayop ay pitoy bakil ya ampikno-an nin hatoy babayi.
10 Hay kahologan et nin hatoy pitoy olo ay pitoy arì. Hay lima bayro ha
aw-arì ay nati ana. Hay miha ay kasalokoyan nin ampamo-on. Hay miha

ay ahè et nag-ompisan mamo-on boy ampalatngen et. Panlomateng na ay
kadodomalì yan bongat nin mamo-on.
11 Hatoy kapapalimoy ayop ya anti pon ha babon lotà biha na-alih ay
hiya ya ikawaloy arì, piro kalamo ya do ha pitoy arì. Hiya ay mipalako ha
impirno ya kaparosawan.
12 "Hapa-eg hatoy mapò ya hongay ya nakit mo, hay mapò ya arì ya
kahologan nin habayto ay ahè et nag-ompisan mamo-on. Hatoy mapò ya
mag-arì kateng hatoy kapapalimoy ayop ay biyan katongkolan mamo-on
nin amò bongat ya pana-on.
13 Mimihay hangad nin hatoy mapò ya arì. Hay kapangyariyan la boy
katongkolan la ay igwà la ha hilong kapangyariyan nin hatoy kapapalimoy
ayop.
14 Lomaban hila do ha Oybon Topa piro talowen hila nin hatoy Oybon
Topa, ta hiyay Pangino-on nin kaganawan ampangino-onen boy Arì ya nin
kaganawan ampipag-arì. Kalamo na ha pananalo na ay hatoy tawtawoy
iningat na nin para pag-ikon na. Hila ya pinilì na boy hila ay tapat nin
anhomonol kona."
15 Hinalità et kongko nin hatoy anghil, ya wana, "Hatoy nakit moy
bawbalah ha dani nin ampikno-an nin hatoy babayi ya pota, hay kahologan
nin habayto ay tawtawoy ahè mangakabilang, nawnasyon, boy hari-harì
ya halità.
16 Hatoy nakit moy kapapalimoy ayop boy hatoy mapò ya hongay ay
mag-inakit bayro ha babayi ya pota. Ayowen la kona ya kawkamama-in
na ta alihan la yay lo-hok. Alwan bongat nin habayto ya gaw-en la kona,
no alwan kona-en lay laman na boy po-olan la ya.
17 Pinangyari konla nin Diyos ya ombayro ta impabalay konla nin Diyos
ya gaw-en lay kalabayan nin Diyos. Ha ombayro ay mangapimimiha
hila nin pag-i-ihip nin hay kapangyariyan la ay igwà la ha hilong
kapangyariyan nin hatoy kapapalimoy ayop angga ha mangyari ana baytoy
hawhalità nin Diyos.
18 "Hapa-eg hato itaman ya babayi ya nakit mo, hay kahologan nin
habayto ay hatoy malhay ya siyodad ya makapangyayari ha aw-arì ha
babon lotà."

18

Hay pagkahirà siyodad nin Babilonya

1 Hin nayarì bayto ay nakakit akon kanayon ya anghil ya ampag-aypà
ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Habaytoy anghil ay
ma-in masyadoy kapangyariyan boy hay babon lotà ay nahawangan nin
masyadoy kahawangan na.
2 Nambo-angaw yan naghalità, ya wana, "Nahirà ana! Hay malhay
ya siyodad nin Babilonya ay nahirà ana! Ampa-iriyan ana hapa-eg nin
dawdimonyo boy mangala-et ya aw-ispirito. Habayto hapa-eg ya siyodad
ay kama-inan ana nin kaganawan klasin manokmanok ya katowà boy
maremek.
3 Habaytoy siyodad ya kowinta babayi ya pota ya ma-in kagagaw-an ha
tawtawo ha kaganawan nasyon nin manggawà nin kala-etan ya bilang ha
anggaw-en na ya kowinta alak ya impa-inom na konla. Hay aw-arì ha
babon lotà ay namabayi kona, boy hay mawmagninigosyo ay niyomaman
nin banà ha ka-alayan nin gawgawà na."
4 Hapa-eg, nakalengè akoyna et nin ampag-ilgo ya hay bosis ay ampan-
gibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, ya wana,

“Hikawoy tawtawo ko, mog-alih kawo ha siyodad ya haba-in ya kowinta
mala-et ya babayi emen agkawo makapaki-emen kona nin manggawà
kawkasalanan, boy emen agna kawo makalamo nin parosawan.
5 No pibabantowen ya kawkala-etan ya nagawà na ay mi-abot anggan
langit banà ha kalak-an kasalanan ya nagawà na, boy ahè angkaliwawan
nin Diyos baytoy kawkala-etan na.
6 No pangnoy pamadya-dyà na ay ombayro itaman ya pamadya-dyà
kona, piro dobli ya pamadya-dyà ya gaw-en kona nin banà ha gawgawà
na. No pangno kadya-dyà ya impadya-dyà nay kowinta matapang ya alak
ya impa-inom na ay dobliyen ya katapangan ya ipa-inom kona.
7 Nagpasasà ya boy nagmalhay. Hay ka-eteban nin habayto ay kadya-
dya-an boy kalele-an ya ipatanam kona, ta hay anhalita-en na ha sarili na
ay ombayri: ‘Hiko ay rayna boy alwa kon bawo. Maski makakano ay agko
lomelè!’
8 Banà ta ombayroy anti ha ihip na, ha mihay allo, lomateng konay
pamadya-dyà ya masakit, kalele-an, bitil, boy apoy ya mangapò kona; ta
makapangyariyan ya Pangino-on Diyos ya mamarosa kona.”

9 Hay aw-arì ha babon lotà ya namabayi kona boy nanggawà nin ka-
alayan kona ay mipanangih nin mi-a-anito pamakakit la nin ampan-ahok
baytoy babayi ya ayin kanayon no alwan hatoy siyodad nin Babilonya ya
angkapo-olan.
10 Pa-iri hila ha marayò nin mamatag, ta angkalimo hilan maramay ha
kaparosawan ya danasen nin habaytoy babayi, ya wanla, “Kapapakereh
ya nangyari bahen ha malhay boy makapangyariyan ya siyodad nin
Babilonya! Ha mihay oras bongat ay nangyari ya kaparosawan!”

11 Hay nawnigosyanti ha babon lotà ay mipanangih nin mi-a-anito banà
bayro ha siyodad ya habayto, ta ayin anan manaliw nin lawlakò la.
12 Ayin anan manaliw nin lawlakò lay gawgintò, pawpilak, ma-alagà
ya bawbato, pawpirlas, maganday klasin dawdoloy mapotì, kawkolor
obi, sida boy kawkolor ma-orit, kaganawan klasin kayoy mabangoh,
kaganawan yarì ha kahika, boy kaganawan bagay ya yarì ha kawkayoy
ma-alagà, tangsò, pahak, boy marmol.
13 Ayin anan manaliw nin lawlakò lay kanila, pampalahap nin pama-
mangan, kamanyang, mira, boy kanayon et ya bagay ya mabangoh no
ampo-olan, boy lawlakò lay alak, asiti, arina, trigo, bawbakà, tawtopa,
kawkabayo, kawkarwahi, boy ayin anan manaliw nin an-ilakò ya tawtawo.
14 Hatoy nawnigosyanti ay ombayri ya halita-en la do ha babayi ya ayin
kanayon no alwan hatoy siyodad:

“Kaganawan bagay ya anhangaren mo ay ayin ana boy hay kayamanan
mo kateng kagandawan mo ay ahè ana makit oman!”
15 Habaytoy mawmagninigosyo ya binanggit ya nipanyomaman nin banà
bayro ha siyodad ay mireng ha marayò nin mamatag. Angkalimo hilan
pakarani ta maka maramay hila ha kadya-dya-an ya an-iparosa bayro
ha siyodad. Habaytoy nipanyomaman ay mipanangih nin mi-a-anito, ya
wanla,

16 “Kapapakereh ya nangyari bahen ha malhay ya siyodad ya kowinta
babayi ya mala-et. Hin hato, hay holot na ay mangabli ya dawdolo
ya mapotì boy kolor obi boy ma-orit. Hay aw-adorno na ay gawgintò,
manga-alagà ya bawbato, boy pawpirlas.
17 Piro ha mihay oras bongat, kaganawan hatoy kayamanan ay nahirà!”

Hay kaganawan kapitan nin hawhahakyan ha dagat kateng pawpasahiro
boy tawtripolanti nin hahakyan pandagat kateng hatoy ma-in kapanikapan
ha dagat ay mireng ha marayò nin mamatag.
18 Man-angaw hilay mamatag bayro ha ampan-ahok ya siyodad ya
angkapo-olan, ya wanla,
"Warì ma-in makapantay bahen ha malhay ya siyodad?"
19 Ha kalele-an la, hay olo la ay boroboran la nin aboh, boy manangih hila
nin mi-a-anito, ya wanla,
"Kapapakereh ya nangyari ha malhay ya siyodad. Hay nawnigosyanti
ya mangama-in sarilin bawbarko ay nipanyomaman ya hay kaya-
manan la ay na-ibat ha siyodad ya haba-in. Piro ha mihay oras
bongat ay nahirà ya kaganawan anti bahen!"
20 Hikawo bahen ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos, magtowà
kawo ha nangyari ha siyodad ya haba-in. Magtowà kawoy nag-in tawtawo
nin Diyos kateng hikawoy hawhogò na boy hikawoy pawpropita na, ta
banà ha ginawà komoyo nin haba-in ya siyodad ay pinarosawan ba-in nin
Diyos.
21 Hapa-eg, ma-in makhaw ya anghil ya nanapwat nin bato ya emen
gigilingan ya malhay, biha na impakatapon ha dagat, ya wana,
"Ombayro ya mangyari ha malhay ya siyodad nin Babilonya ta talagan
mahirà ba-in boy agana makit oman.
22 Haba-in ya siyodad ay agana pakaleng-an nin togtog ya gawà nin
manonogtog nin alpa, palahota, boy tamboyok; boy agana pakaleng-an
kawkanta nin mawmagkakanta; boy haba-in ya siyodad ay agana pakaki-
tan nin hari-harì ya klasin trabaho; boy agana pakaleng-an tawtonoy nin
ampipambayo.
23 Haba-in ya siyodad ay agana mahawangan oman nin maski anyay klasin
ma-arì makab-in hawang; boy agana pakaleng-an oman pamige-gè nin
bayon kahal. Hay nawnigosyanti bahen ha siyodad ay bantog ha babon
lotà. Angkagayoma nay kaganawan nasyon; kayà angkaha-ol na hila."
24 Ombahen ya ginawà ha siyodad ya haba-in ta bahen nantolò ya dayà
nin pawpropitay pinati boy hatoy nag-in tawtawo nin Diyos. Kaganawan
pinati ha babon lotà ay haba-in ya ma-in kagagaw-an.

19

Pamomori ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos

1 Hin nayarì bayto ay nakalengè ako nin makhaw ya bosis ya ampangibat
ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Habayto ay emen pagkalalakè
tawoy ampangibolyaw nin ombayri:
"Poriyen ya Pangino-on tamon Diyos! Hay kalibriyan, pamomori, boy
kapangyariyan ay anti ha Diyos tamo.
2 Matoynong boy tamà ya panonosga na. Sinintinsyawan nay malhay ya
siyodad nin Babilonya ya kowinta babayi ya pota, ta banà ha pamakilalaki
na ayniloma-et ya babon lotà. Pinarosawan ya nin Diyos ta hiyay ma-in
kagagaw-an nin pagkamati nin mawmagsisirbi ha Diyos."
3 Imbolyaw layna et ya ombayri:
"Poriyen ya Pangino-on Diyos! Banà ha pamo-ol nin haba-in ya siyodad,
hay ahok ay mamalako ha tag-ay anggan makakanoman."
4 Hapa-eg, hatoy lowampò boy apat ya ma-in katongkolan kateng hatoy
apat ya pinalsa ya ma-in biyay ay nipanlokob nin hinomamba ha Diyos ya
naka-iknò ha trono, ya wanla,

“Amin! Poriyen ya Pangino-on Diyos!”

5 Hapa-eg, ma-in akon nalengè ya ampaghalità ya hay bosis ay ampangi-
bat ha trono nin Diyos, ya wana,

“Hikawoy kaganawan magsisirbi nin Diyos tamo, boy hikawoy ampi-
panggomalang kona, mag-in ha pinakama-aypà boy mag-in ha
pinakamatag-ay ya pagkatawo, poriyen moyo ya Diyos tamo!”

6 Hapa-eg, nakalengè ako nin emen pagkalalakè tawoy sabaysabay nag-
ilgo. Hay bawbosis ay emen tonoy nin lanom ya ampagtata ha behay boy
emen tonoy nin makhaw ya korol, ya wanla,

“Poriyen ya Pangino-on Diyos! Hay Pinakamakapangyariyan ya Diyos ya
Pangino-on tamo ay ampamo-on.

7 Dapat tamon magtowà boy pakaliga boy poriyen tamo ya, ta pana-on
anan pagkahal nin hatoy Oybon Topa, boy hay kakahal na ay nakahandà
ana.

8 Pinaholotan ana nin maganday klasin doloy angkomintab ha kapoti-an.”
Hay kahologan nin pagkapopotì dolo ay mangahampat ya gawgawà nin
hatoy nag-in tawtawo nin Diyos.

9 Hapa-eg, hinalità kongko nin anghil, “Iholat mo bayti,” wana.
“Makalmà ya tawtawoy nakombida ha malhay ya handa-an ha kahal nin
hatoy Oybon Topa.” Hinalità et nin hatoy anghil, “Habayti ya peteg ya
hawhalità nin Diyos.”

10 Hapa-eg, nanlokob ako ha arapan nin hatoy anghil ta homamba ko
kona. Piro hina-ad na ko, ya wana, “Agmo ko hambawan ta hiko ay
kapariho mon magsisirbi ha Diyos nin bilang ombahen ha pawpatel mo
ya ampamapteg nin tongkol koni Apo Hisos. Diyos ya hambawan mo!”
Kaganawan ampipamapteg nin tongkol koni Apo Hisos ay Ispirito nin Diyos
ya ampangitorò konla no anyay dapat lan halita-en.

Hay nakahakay ha kabayoy mapotì

11 Hapa-eg, nakit koy nakalo-at ya katatag-ayan ya kama-inan nin Diyos.
Bayro ay ma-in akon nakit ya kabayoy mapotì. Hay nakahakay bayro ay
hatoy an-ingaten Mapahimala-an boy Tapat ta matoynong ya gawgawà na
ha panonosga na boy pamakigira na.

12 Hay mata na ay emen deket apoy, boy malakè ya korona ha olo na.
Nakaholat kona ya ngalan ya ayin kanayon ya magtandà nin labay totolen
no alwan mismon hiya.

13 Hay holot na ay napnò nin dayà, boy hay ngalan ya an-i-ingat kona ay
Halità nin Diyos.

14 Anhonowen ya nin malakè ya hondalò ya nangibat ha katatag-ayan ha
kama-inan nin Diyos. Nakahakay hila simpri ha kawkabayoy mangapotì
boy hay hawholot la ay maganday klasin doloy mapotì.

15 Ma-in matarem ya hondang ya anlomwah ha bebey nin hatoy
nakahakay ha kabayoy mapotì. Habaytoy gamiten nan pamatalo ha
kaganawan nasyon ha babon lotà. Masyadoy higpit nin pamomo-on na
konla, boy ipakit na konla no pangno kahigpit ya pamahang nin Diyos ya
Pinakamakapangyariyan. Hiya ya mamarosa konla nin emen ha tawoy
ampamehpeh nin bawbongan obas.

16 Hay holot na boy hay pa-a na ay ma-in nakaholat ya ngalan ya
ombayri: “Arì nin kaganawan ampipag-arì boy Pangino-on nin kaganawan
ampangino-onen.”

17 Hapa-eg, nakakit akon anghil ya naka-ireng ha allo. Binolyawan
nay kaganawan manokmanok ya ampipanlompad, ya wana, “Mako kawo
bayrin mititipon ha malhay ya handà ya inhandà nin Diyos.
18 Mako kawo bayri ta kona-en moyoy laman nin aw-arì, hawhiniral, boy
hawhondalò. Kona-en moyo et ya laman nin kawkabayo kateng hawhakay
nin habayto. Kona-en moyoy laman nin kaganawan, alilà boy alwan alilà,
manga-aypà boy mangatag-ay ya pagkatawo.”
19 Hapa-eg, nakit ko ya hatoy kapapalimoy ayop ay nakitipon ha aw-
arì ha babon lotà kateng kaganawan hondalò lay malakè. Nititipon hilan
lomaban do ha nakahakay ha kabayoy mapotì boy ha hawhondalò nin
habayto.
20 Hatoy primiron ayop ya kapapalimo ay narakep kateng hatoy kapa-
palimo et ya ayop ya ayin kanayon no alwan hatoy alwan peteg propita
ya ampakagawà nin pawpapag-ispantawan no kalamo na baytoy primiron
ayop. Habaytoy pawpapag-ispantawan ya ginawà na ya pinanloko na nin
kaganawan tawoy napamarka nin marka nin hatoy kapapalimoy ayop
boy ampipanhomamba ha ribolto na. Hapa-eg habaytoy loway ayop ay
angkabiyay ya intapon ha manliyobliyob ya deket apoy asopri ya emen
kalawang dagat.
21 Hay hawhondalò nin hatoy loway kapapalimoy ayop ay pinati nin
hatoy nakahakay ha kabayoy mapotì. Hay ginamit nan pinamati ay hatoy
hondang ya anlomwah ha bebey na. Hapa-eg, hay mawmanokmanok ay
nipaghawà nin nangnà bawbangkay nin habaytoy hawhondalò.

20

Maliboy ta-on

1 Hapa-eg, ma-in akon nakit ya mihay anghil ya ampag-aypà ya nangibat
ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Oligtan nay mihay malhay ya
tikalà kateng sosì nin poltan palako ha dogal ya ayin anggay kalale-an.
2 Dinakep na baytoy dragon biha na binalol. Habaytoy dragon ay ayin
kanayon no alwan hatoy mato-an otan ya hi Satanas ya Dyablo. Hiya ay
nakabalol nin lo-ob maliboy ta-on.
3 Hatoy anghil ay intapon na hi Satanas do ha dogal ya ayin anggay
kalale-an biha na hinar-an, boy hay pinanarà na nin habayto ay impadtah
na emen ahè malo-atan. Ha ombayro, hi Satanas ay ahè makaloko nin
tawtawo ha nawnasyon nin lo-ob maliboy ta-on. Pangalabah nin maliboy
ta-on, hi Satanas ay ka-ilangan palwahan nin amò ya pana-on.
4 Hapa-eg, nakakit ako nin tawtrono ya hay naka-iknò bayro ay binyan
nin karapatan manosga nin tawtawo. Hay nakit ko et ay kawkalolowa
nin tawtawoy pinati nin banà ha pamapteg la nin tongkol koni Pangino-
on Hisos boy pangi-aral la nin Halità nin Diyos. Hila bayto ay ahè
nipanhomamba do ha kapapalimoy ayop o ha ribolto nin habayto. Hay
waweng la o gamet la ay agla impamarkawan nin markan habaytoy
kapapalimoy ayop. Habaytoy tawtawo ay biniyay oman ta mamo-on hila
nin lo-ob maliboy ta-on kalamo la hi Pangino-on Hisokristo.
5 Hay pamiyay oman konla ay habaytoy ka-ona-onawan pamiyay oman
nin tawtawoy nikati. Hay kanayon ya nikati ay ahè biyayen oman anggan
ahè malabah ya maliboy ta-on.
6 Hay makalamo do ha ka-ona-onawan biyayen oman ay makalmà boy
hila ay ginawà nin Diyos nin ayin kapintasan. Aghilayna mapalamo ha
tawtawoy mipalako ha ayin anggay kaparosawan ya an-ingaten ikalwan

kamatyan. Hila ay pawparì nin Diyos boy ni Pangino-on Hisokristo. Mamo-on hila nin maliboy ta-on nin kalamo ni Pangino-on Hisokristo.

Hay pagkatalo ni Satanas

7 Pangalabah nin maliboy ta-on, hi Satanas ay palwahan.
8 Lomwah ya pon bayro ha pinangipirisowan kona, ta hay gaw-en na ay lokowen nay Gog boy Magog ya hay labay totolen ay tawtawo ha kaganawan nasyon ha apat ya parti nin babon lotà. Tiponen hila ni Satanas ta kalamowen na hilan makilaban ha Diyos. Hay kalak-an la ay bilang kalakè kapati-an ha ambay dagat.
9 Mikakatak hila ha babon lotà ta palibotan lay siyodad ya anlabiyen nin Diyos, hatoy siyodad ha kama-inan nin hatoy nag-in tawtawo na. Piro ma-in apoy ya mag-aypà ya mangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos ta habaytoy apoy ya mangapò konla.
10 Hapa-eg hi Satanas ya nanloko konla ay itapon ha manliyobliyob ya deket nin apoy asopri ya emen kalawang dagat. Habayto simpri ya dogal ya pinangitaponan nin hatoy kapapalimoy ayop kateng hatoy alwan peteg propita. Bayro hila pa-irapan allo yabi anggan makakanoman.

Kalalampohan panonosga

11 Hapa-eg, nakit koy malhay ya mapotì ya trono boy hatoy naka-iknò bayro. Hay langit boy lotà ay napanew ha arapan na boy agana makit.
12 Ha arapan nin habaytoy trono ay nakit koy naka-ireng ya nikati hin hato, mag-in mangalhay ya pagkatawo boy alwa. Ma-in lawlibroy nilo-atan kateng hatoy libroy an-ingaten libro nin biyay ya pinangiholatan ngawngalan nin tawtawoy binyan biyay ya ayin anggawan. Bayro ha lawlibro ay nakaholat ya gawgawà nin tawtawo hin angkabiyay hila ha babon lotà. Habaytoy gawgawà la ya nakaholat ya panosgawan konla.
13 Hapa-eg hatoy nikati ha dagat kateng ha lotà ya hay kawkalolowa ay anti ha an-ingaten Hadis ya dogal nin nikati ay nipanlomwah. Balang miha konla ay hinosgawan kompormi ha ginawà la hin angkabiyay hila ha babon lotà.
14 Hapa-eg hay kamatyan boy hatoy an-ingaten Hadis ya dogal nin nikati ay intapon ha manliyobliyob ya deket apoy ya emen kalawang dagat. Habayti ya an-ingaten ikalwan kamatyan.
15 Hinoman ya hay ngalan na ay ahè nakaholat ha libroy an-ingaten libro nin biyay ya pinangiholatan ngawngalan nin tawtawoy ma-in biyay ya ayin anggawan ay intapon ha manliyobliyob ya deket apoy ya emen kalawang dagat.

21

Hay bayoy langit boy bayoy lotà

1 Hapa-eg, nakit koy bayoy langit boy bayoy lotà ta hatoy primiron langit boy primiron lotà ay napanew ana boy kateng dagat ay ayin ana.
2 Nakit ko ya masagradoy siyodad ya ayin kanayon no alwan hay nangibat ha Diyos ya bayoy Hirosalim ya ampag-aypà ya nangibat ha katatag-ayan ha kama-inan nin Diyos. Habaytoy siyodad ay emen ha ikakahal ya babayi ya nakaholot nin pagkaganda ta handà homakbat ha lalaki ya pagkakahal na.

3 Hapa-eg, ma-in akon nalengè ya pagkahokaw nin bosis ya ampangibat
ha trono, ya wana, “Hapa-eg hay Diyos ay pa-iri ana ha tawtawo. Pa-
iri yaynan kalamo la ta hila ay pagtawo nayna. Hay mismon Diyos ay
makalamo layna nin pirmiyan boy hiya ay mag-in Diyos la.
4 Ponahan nay lawlowà la, ayin anan kamatyan, ayin anan kalele-an,
ayin anan man-angaw, boy ayin anan tanamen ya hakit ta hay kaganawan
bagay hin hato ay nalabah ana.”
5 Hapa-eg hatoy naka-iknò ha trono ay naghalità, ya wana, “Hapa-eg ay
bayowen koy kaganawan bagay!” Hinalità na et kongko, “Iholat mo bayti
ya malengè mo, ta habayti ya hawhalità ay ma-asawan boy peteg.”
6 Ombayri et ya hinalità na kongko: “Kaganawan bagay ay nayarì ana.
Biha nagkama-in nin kaganawan bagay, hiko ay hikoyna. Ayin akon
pinangibatan boy ayin anggawan. Hinoman ya angka-angan ay pa-inomen
ko nin anhombol ya lanom ya ampakab-in biyay ya ayin anggawan boy
agko ipabayaran kona.
7 Habayto ay tanggapen nin hatoy ma-in pananalo. Hiko ay pagDiyos la
boy hila itaman ay pag-anak ko.
8 Piro ka-i-ingaloy mangyari ha mangatalaw ya ayin pamahimalà ha
Diyos, alwan tapat, mapanggawà ka-alayan, mapamatin tawo, mamaki-
lalaki o mamabayi, mawmagkokolam, mawmapanhomamba ha alwan pe-
teg diyos, boy kaganawan mangabongkok. Hila ay igwà ha manliyobliyob
ya deket nin apoy asopri ya emen kalawang dagat. Habaytoy ikalwan
kamatyan.”

Hay bayoy Hirosalim

9 Hapa-eg, ma-in pitoy anghil ya balang miha konla ay ma-in gitan ya
yawong ya hay laman nin balang yawong ay kalalampohan pawpamadya-
dyà. Miha do ha pitoy anghil ay napakarani kongko ta naghalità, ya wana,
“Mako ka bayri ta ipakit ko komo ya kakahal nin hatoy Oybon Topa.”
10 Ha panggogomawà nin Ispirito nin Diyos, habaytoy anghil ay nantan
kongko ha malhay ya pagkatatag-ay bakil. Impakit na kongko ya
masagradoy siyodad ya ayin kanayon no alwan Hirosalim ya ampag-aypà
nin nangibat ha Diyos ha katatag-ayan ha kama-inan na.
11 Habaytoy siyodad ay angkahawangan nin kagandawan nin Diyos. Hay
kahawangan ay emen pinakama-alagà ya bato ya an-ingaten haspi ya emen
kalinaw kristal.
12 Habayto ay ma-in alal ya padir ya pagkatatag-ay boy ma-in labinloway
polta ya ha balang polta ay ma-in ampagbantay ya anghil nin Diyos. Hay
nakaholat ha pawpolta ay ngawngalan nin labinloway anak ni Israyil.
13 Ha balang hampad nin padir ay ma-in tatloy polta. Tatloy polta
ha padir ha bandan baytan, tatlo ha bandan mayanan, tatlo ha bandan
bagatan, boy tatlo ha bandan babà.
14 Hay padir ya alal nin habaytoy siyodad ay nakapondasyon nin
labinloway bato ya mangalhay. Bayro ha pondasyon ay nakaholat ya
ngawngalan nin labinloway hogò nin hatoy Oybon Topa.
15 Hatoy anghil ya nag-ilgo kongko ay ma-in gitan ya mitroy hohokat ya
gintò ya panokat nin habaytoy siyodad kateng pawpolta boy pawpadir nin
habayto.
16 Habaytoy siyodad ay kowadrado. No pangnoy karà ay ombayroy
lawang. Hinokat nin hatoy anghil baytoy siyodad. Hay karà boy lawang
ay lowan libo boy apat gato (2,400) ya kilomitro; ombayro et ya hokat nin
patag-ay.

17 Hinokat na et ya padir. Habayto ay anemapò boy limay (65) mitro ya
tag-ay. Habaytoy hohokat ya ginamit nin hatoy anghil ay emen hohokat ya
anggamiten nin tawo.
18 Hay alal ya padir ay yarì ha ma-alagà ya bawbato ya an-ingaten haspi,
boy hay siyodad ay yarì ha gintò ya emen kalinaw salaming.
19 Hay pawpondasyon nin habaytoy alal ya padir ay na-adornowan nin
kaganawan klasin manga-alagà ya bato. Hay primiron pondasyon ay bato
ya an-ingaten haspi; hay ikalwa ay batoy sapiro; hay ikatlo ay batoy
kalsidonya; hay ika-apat ay batoy ismiralda;
20 hay ikalima ay batoy onisi; hay ika-anem ay batoy kornalina; hay
ikapito ay batoy krisolito; hay ikawalo ay batoy birilo; hay ikasiyam ay
batoy topasyo; hay ikamapò ay batoy krisopraso; hay ikalabimmiha ay
batoy hasinto; boy hay ikalabinlowa ay batoy amatista.
21 Hay labinloway polta ay pawpirlas ta balang mihay polta ay yarì ha
mimihay pirlas. Hay daan bayro ha siyodad ay yarì ha gintò ya emen
kalinaw salaming.
22 Na-asikaso ko ya bayro ha siyodad ay ayin bali nin Diyos ya
paghambawan, ta hay bali nin Diyos bayro ay mismon Pangino-on Diyos
ya Pinakamakapangyariyan boy hatoy Oybon Topa.
23 Alwaynan ka-ilangan bayro ha siyodad ya hawang nin allo o bowan,
ta hay anhomawang bayro ay mismon kagandawan nin Diyos boy hatoy
Oybon Topa ya hawang bayro.
24 Hay nawnasyon ay mahawangan nin habaytoy siyodad, boy hay aw-
arì ha babon lotà ay gitan lay kagandawan la bayro ha siyodad.
25 Hay pawpolta nin habaytoy siyodad ay manatilin nakalo-at ta ahè
magkama-in bayro nin yabi.
26 Hay kagandawan boy karangalan nin nawnasyon ha babon lotà ay
gitan ha siyodad ya habayto.
27 Piro ahè payagan pomahok bayro ya anyaman ya mala-et, o tawoy
anggomawà nin ikareng-ey, o tawoy ampagtotol nin kabongkokan. Hay
makapahok bongat bayro ay hatoy tawtawo ya hay ngawngalan la ay
nakaholat ha libro nin hatoy Oybon Topa, hatoy libro ya an-ingaten libro
nin biyay. Bayro nakaholat ya ngawngalan nin tawtawoy binyan biyay ya
ayin anggawan.

22

1 Hapa-eg hay lanom nin balah ya ampakab-in biyay ya ayin anggawan
ay impakit et kongko nin hatoy anghil. Habaytoy lanom ya emen kalinaw
kristal ay ampangibat do ha trono nin Diyos ya trono simpri nin hatoy
Oybon Topa.
2 Habayto ya lanom ay ampan-agoh ha botlay kalsara nin siyodad. Ha
mitaligmang nin habaytoy lanom ya ampan-agoh ay bayro makit ya po-on
kayoy ampakab-in biyay ya ayin anggawan. Ampamonga bayto boy balang
bowan ay kahalakoy klasin an-ibonga. Hay bawbolong nin habaytoy kayo
ay tambal ya makapakahampat mawmasakit nin tawtawo ha nawnasyon.
3 Ha siyodad ya habayto ay ayin makit ya ahè labay nin Diyos, hatoy
maski anyay kala-etan.

Anti bayro ya trono nin Diyos ya trono et simpri nin hatoy Oybon Topa.
Ha siyodad et ya habayto, hay Diyos ay anhambawan nin mawmagsisirbi
na.
4 Hay lopa na ay makit la boy hay ngalan na ay nakaholat ha waweng la.

5 Bayro ay ahè anyomabi boy alwan ka-ilangan bayro ya kingki o hilà
nin allo, ta hay mismon hawang la ay Pangino-on Diyos; boy kateng hila
ya magsisirbi ay mamo-on anggan makakanoman.

Hay panlomateng ni Pangino-on Hisos

6 Hapa-eg, hinalità kongko nin hatoy anghil, “Habayti ya hawhalità
ya angkalengè mo ay ma-asawan boy peteg. Hay Pangino-on Diyos ya
nangihogò nin Ispirito na ha pawpropita na hin hato ay hiya et ya
nangihogò ha anghil na nin mako ha tawtawoy mawmagsisirbi na ta
ipatandà konla ya bawbagay ya maraninan mangyari.”
7 Hinalità ni Apo Hisos, ya wana, “Manlengè kawo! Hiko ay tampol anan
lomateng! Makalmà ya ampipanhomonol ha hawhalità ko ya nakaholat
ha libroy habayti ya mipatnag ya maraninan mangyari.”
8 Hiko hi Howan ya nakalengè boy nakakit nin habayti ya bawbagay
ya nakaholat bayri. Hin nalengè ko boy nakit bayto ay nanlokob akon
homamba do ha anghil ya nangipakit kongko nin habaytoy bawbagay.
9 Piro hina-ad na ko, ya wana, “Agmo ko hambawan, ta hiko ay kapariho
mon magsisirbi, boy emen ha pawpropitay pawpatel mo ha Pangino-
on, boy ha kaganawan ampipanhomonol ha nakaholat ha impatnag nin
habayti ya libro. Diyos ya hambawan mo!”
10 Hinalità na et kongko, “Habayti ya impatnag komoy hawhalità ya
nakaholat bayri ay agmo gaw-en sikrito ta maraninan mangyari.
11 Hay mala-et ay somigin magpakala-et boy hay maremek ay somigin
magpakaremek. Hay mahampat ay somigin magpakahampat boy hay ayin
kapintasan ay somigi ha pag-in ayin kapintasan.”
12 “Manlengè kawo,” wani Apo Hisos. “Hiko ay tampol anan lomateng!
Balang miha ay primyowan ko kompormi ha ginawà na.
13 Biha nagkama-in kaganawan bagay, hiko ay hikoyna. Ayin akon
pinangibatan boy ayin anggawan.”
14 Hapa-eg ay makalmà ya tawtawoy naglinis nin holot, ta binyan hilan
karapatan ha po-on kayoy ampakab-in biyay boy karapatan lomo-ob ha
pawpolta nin habaytoy siyodad.
15 Piro hay tawtawoy ahè angkareng-ey nin manggawà kala-etan,
mawmagkokolam, mawmapamabayi boy mawmamakilalaki, mawma-
matin tawo, mawmanhomamba ha alwan peteg diyos, boy kaganawan
ampipangitorò boy ampipanggawà nin ayin kaptegan ay do hila ha likol
nin habaytoy siyodad.
16 “Hiko hi Hisos ay nangihogò nin anghil ko komo, Howan, ta habayti ay
ibalità mo ha gawgropon mangama-in katetpel kongko. Hiko ay inalalak
ni Dabid ya arì hin hato. Hiko ya an-ingaten kabontatalà ya mahawang.”
17 Hay Ispirito nin Diyos kateng hatoy kakahal nin Oybon Topa ay
ampanagyat. “Mako ka bayri,” wanla. Kaganawan makalengè nin habayti
ya hagyat ay maghalità simpri nin, “Mako ka bayri.”
Hinoman komoyo ya angka-angan ay mako bayri; hay malabay ay
minom nin lanom ya ampakab-in biyay ya ayin anggawan. Habayto ay
ayin bayad nin igwà kona.

Hay hinalità ni Howan ya tongkol ha libroy habayti

18 Hiko hi Howan. Hinoman ya nakalengè nin habayti ya impatnag
kongko ya nakaholat bayri ha libro ay an-ihigpit kon halita-en kona ya hay
mamahan ha nakaholat ha libroy habayti ay pahanan ya kaparosawan na.

Hay kaparosawan ya ipahan kona nin Diyos ay bilang ombayri ha kadya-
dya-an ya nakaholat ha libroy habayti.
19 Hay mamaw-ah itaman nin anyaman ya nakaholat ha libroy habayti
ya mipatnag ya maraninan mangyari ay alihen kona nin Diyos ya
karapatan nan magkama-in parti ha po-on kayoy ampakab-in biyay ya ayin
anggawan, boy karapatan nan pa-iri ha masagradoy siyodad ya ingkowinto
ha libroy habayti.
20 Hi Pangino-on Hisos ya ampamapteg nin habayti ya bawbagay ay
naghalità, ya wana, “Talagan tampol akoynan lomateng!”
Hiko hi Howan ay tinombay, ya wangko, “Amin. Pangino-on Hisos!
Lomateng kayna!”
21 Hi Pangino-on Hisos ay mangingangalo dayin mambin kahampatan ha
kaganawan nag-in tawtawo nin Diyos. Amin.